CONSILIORVM

Claris. Iuriſc. ac celeber. legũ Interpretis
D. IACOBI MANDELLI DE ALBA,
PARS PRIMA.

Legum ſtudioſis, ac omnibus in foro verſantibus maximè neceſſaria,

Accuratè, & correctè ex ijſdem Autoris exemplaribus nunc primùm in lucem emiſſa à Vincentio Annibaldo Valentino Inſubri Iuriſcon. eiuſdem Autoris omnium Conſiliorum, ac Interpretationum donatario,

Cum ipſius Vincentij Argumentis, & Summarijs diligentiſsimis, rerumq; omnium, ac materiarum INDICE locupletiſsimo.

In omnium gratiam & vtilitatem.

Cum Priuilegio ad decennium, ne quis alius imprimat, aut alibi impreſſos vendat, vel teneat, ſub pœnis in eo contentis.

MEDIOLANI,

Apud Franciſcum Moſchenium, & Cæſarem Puteum ſocios.

Anno ſalutis. M. D. LVIII. Menſe Octobris.

SAPIENTISSIMI SENATVS MEDIOLANEN:

PATRIBVS CONSCRIPTIS

Franciſcus Moſchenius. S. P. D.

CONſilium publicum Romani veteres Senatum appellauerunt, non modò quòd ſuis conſultis Orbem terrarum regeret, & temperaret, ſed quòd faciendi aliquid, & non faciendi ratio omnium gentium, & nationum, in quibus eſt Senatus, ad vnum referri debeat: ſicuti enim in capite cœleſtis, & diuina vis ineſt, moderatrix corporis, & rerum omnium, ſic in lectiſsimis Senatoribus ſapientia elucet quaſi diuinum aliquod lumen: ea re ſemper Senatus vbiq; ſanctus dictus eſt, & habitus. Quod cùm ego á doctiſsimis viris accepiſſem, & per me veriſsimum eſſe intelligerem, & conſilia Albæ Iuriſconſulti veſtri, quæ nunc e typis noſtris prodeunt in lucem, imprimienda eſſent, ſacro ſancto Senatui do, dico, addico labores, & vigilias meas: Vtinam ſtudium, & deſiderium meum gratum vobis faciendi perſpicere poſſetis. Accipite. P. C. non locupletis impreſſoris, ſed obſeruantiæ autoritatis, & dignitatis veſtræ hominis, quicquid [illegible] quam, quòd per vos bonæ artes, non modò liberales, ſed etiam mechanicæ quæ appellantur, florent in ciuitate, egregij nihil á nobis fieri, aut excogitari poteſt, quod iure optimo non debeat dicari vobis autoribus omnium commodorum noſtrorum, ac conſeruatoribus iuris, & publicæ tranquillitatis.

13-7 E 20

Illuſtriſſimo ac Reueren.^mo Alexandro

Farneſio. S. Rom. Eccleſiæ Cardinali & Vicecancellario
Vincentius Annibaldus Valentinus Iuriſcon.
S. P. D.

CIVILIS NOSTRARVM LEGVM Philoſophia, Alexander Cardinalis ampliſſime, quantùm per ſe ſit perſpicua, teſtantur illorum ueterum Iuriſconſultorum in pandectis eruditiſſima reſponſa, idq; non ignorant omnes totius orbis nationes, & ciuitates, quæ legibus reguntur, & gubernantur, cùm omnia legum imperio, ac præſidio fieri ſciant, & omnia commoda, uita, & ſalutem legibus obtineri. At ſi illa in uiro ſit collocata, qui moribus ſit honeſtus, uitæ probitate, integritateq; incorruptus, neſcio quid illuſtrius poſſit inueniri. Ob id dum ſuperioribus annis ageret in humanis Iacobus Mandellus, Patritius Albenſis, ab omnibus Alba nuncupatus, cùm legum diſciplinæ, in qua plurimùm præſtabat, magnam uitæ probitatem, morum honeſtatem, ac ſummam integritatem coniunctam haberet, omnibusq; præclaris animi dotibus eſſet ornatiſſimus, non immeritò inter omnes ſuæ tempeſtatis Iureconſultos, qui de iure reſponderent, publicéue legès interpretarentur, celeberrimus habebatur. Multos itaq; annos maxima cum nominis celebritate uitam ſuam traducens, præter legum interpretationes, multa etiam ex aſſiduo, in quo uerſabatur, conſulendi uſu reſponſa edidit: quæ omnia ſcripta diem ſuum obiens in me ſui ſtudioſiſſimum donationis iure contulit. Huius ego beneficij magnitudinem memoria repetens, ſimulq; animaduertens, quanta eſſet hominis doctrina, quantum ingenij acumen, iudicijq; maturitas in defendendis, & ad tutiſſimum portum reducendis multorum hominum litibus, quàm ueris, luceq; clarioribus deciſionibus omnes legum nodos, omnesq; obſcuras Doctorum interpretationes dilucidaret, pro communi omnium utilitate, pro ſingulari meo in illum ſtudio & pietate, proq; innumeris eiuſdem erga me meritis, ſcripta ſua debita luce carere non ſum paſſus; ne uel noſtra, uel futura ætas doctiſſimi, & celebratiſſimi Doctoris ſingulari, eximiaq; doctrina fraudaretur. Itaq; digeſto ſuis ex conſilijs hoc primo tomo, antequam opus Impreſſori traderem, mecum ipſe aliquando cogitaui, implorandum ne mihi eſſet ſummi alicuius, ac præclariſſimi uiri patrocinium, ſicuti multi, & omnes ferè operum Autores facere conſueuerunt. Et quãquam primùm id opus non eſſe ſuadere mihi uiderentur iam per me dictæ Autoris iſtius præcipuæ animi dotes, & magna omnium propè Iuris ſtudioſorum de huius clariſſimi Viri conſilijs, ac reliquis ſcriptis auidiſſima expectatio, nec non & maxima, ac diuturna multorum annorum in tota hac Mediolanenſi prouintia, in Hetruſcorum regione, in Pedemontana, ac in pleriſq; alijs Italiæ partibus ſibi, & ſcriptis ſuis per ipſum uiuentem comparata autoritas, tamen poſtquam cognoui, nunquam deeſſe complures inuidos, & calumnioſos, qui aduerſus ipſammet ueritatem ſemper nituntur,

tur, quorum peruerſas annotationes, & rabidos morſus quantumlibet egregij Viri præclara, uiuidaq; uirtus ſæpe effugere non ualet, tutius eſſe exiſtimaui in hac ipſorum reſponſorum promulgatione illa præclaro, admirabili, ac celeberrimo tuo nomine illuſtrare: quibus ſic omni ex parte bene corroboratis, omnes prorſus maleuolorum calumniæ repellantur, & Albam, Albæq; dignitatem caueant ne offendant, niſi prius te quoq; ſe maximè offenſuros eſſe intelligant. Quod cum ita ſit, poſſem hoc loco apertius omnibus demonſtrare, qualem, quàmq; ſingularem patronum hiſce reſponſis conſtituerim, ſi, Præſul illuſtriſſime, ingentes tuas, & immortales laudes nunc memorandas, ac extollendas ſuſciperem: ſed non patiar, ut per tam ingens pelagus mea præteruehatur oratio, maximeq; cum illæ iam omnibus ita ſint cognitæ, & exploratæ, ac per totum terrarum orbem celebratæ, ut nemo ſit, qui ignoret, qua doctrina, quo ingenio, quàm graui iudicio, quàm admirabili prudentia, qua fide, qua dignitate, qua autoritate, & quantis optimi cuiuſq; Principis uirtutibus excellas, quàm facilis ſis ad omnia quantumuis ardua pertractanda: in quibus te talem uirum præteſeras, ut nulla res tanta ſit, ac tam difficilis, quam tu & conſilio regere, & integritate tueri, & uirtute conficere non ualeas. Quæ quidem omnia cum de te ita ſint cognita, ac perſpecta, non dubito, quin omnes ſint meum tuas haſce tam præclaras animi dotes tacitè mirantis potius, quàm eas exprimere, pluribusq; uerbis complecti uolentis conſilium probaturi, factumq; laudaturi: qui tale, tantumq; doctorum hominum patrocinium, tam certum, tutumq; omnium uirtute fulgentium præſidium clariſſimi mei Doctoris operi antepoſuerim. Quod igitur reliquum eſt, humaniſſime & maxime Princeps, illud te ſupplex ſummopere rogo, ut munus hoc, qualecunq; ſit, quod in te nunc à me proficiſcitur, beneuolo, hilariq; animo accipias, hæcq; reſponſa tanti ab omnibus doctis æſtimata ſub tui clari nominis tutela, & autoritate ſuſcipias; ſitq; tibi hoc opus, ſit meum hoc inſtitutum propenſi in te animi, obſtrictæq; meæ erga te uoluntatis teſtimonium: quæ ut tuæ amplitudinis iampridem eſt obſeruantiſſima, utinam animo iſti tuo egregio, ac præſtantiſſimo grata ſit, atq; accepta.

Vale.

Mediolani. xiij. Calen. Aprilis.

M. D. LVIII.

FRANCISCVS BARATERIVS VINCENTIO ANNIBALDO S.

ETSI MIHI NVNQVAM VENIT IN dubium, quin is eſſes, quem pro contracta iampridem inter nos, ac longo vſu confirmata conſuetudine probaui eſſe, & amiciſsimi hominis officio cum libenter, tum honorificè prædicaui: attamen poſtquàm cognoui, te ſummo ſtudio, & labore non mediocri in eam curam incumbere, vt Iacobi Mandelli ſcripta impreſſo literarum caractere in volumina referantur, iudicaui præcipuam nominis laudem naturæ tuæ tribuendam eſſe, ꝙ nedum honoris tui te ſtudioſum oſtendas, ſed Mandelli etiam ipſius obſeruantiſsimum: qui mortuo grati animi memoriam præſtes, cui viuenti ſingularem beneuolentiam debuiſti. Præclarè quidem geſsit ille curam dignitatis, & exiſtimationis ſuæ, relicta poſt ſe præſtanti adeo ſtudiorum lucubratione, in qua aſsiduo legendi, ac conſulendi vſu ita animo excubuit, vt corpore laboribus, ac vigilijs abſumpto, celerius attigerit humanæ peregrinationis metam, quàm moderatè, ac continenter traductæ, necdum ingraueſcentis ætatis ratio poſtularet. tu verò publicæ, ac communi omnium vtilitati conſuluiſti qui, quod ille ſibi parauit ad gloriam, commendaſti ad nominis immortalitatem, ne Iacobi Mandelli Albenſis Iuriſconſulti eximia doctrinæ, ac probitatis laude celebratiſsimi periret memoria, quæ hac eruditiſsima ſcriptorum lectione vnicuiq; tum fructuoſa verſabitur in oculis, tum grata, recens, & aſsidua. Iniquo ſanè ferendum erat animo, deceſsiſſe virum hac noſtra ætate gratia apud omnes florentiſsimum, moribus probatiſsimis, modeſtia, ac comitate ſingulari, paucisq; comparanda naturæ felicitate, quem fati neceſsitas communi omnibus præſcripto edicti iure in aliam migrare iuſsit regionem. Tu abſentem illum reuocas, ac præſentem reddis ſimulachro nuſquam à viuente diſsimili, ac ſcriptis loquentem, de iure diſſerentem, ac reſpondentem inducis. Tu egregiè uindicas communem omnibus iniuſtæ fortunæ, ac temporis iniuriam, quæ maturè nimiùm ab humanis illum eripuit, noſq; iucundiſsima viri gratioſiſsimi conſuetudine ſpoliauit. Hanc inſtituti tui laudem præclara quadam meritorum magnitudine exornare, & ad ſummum illuſtrare voluiſti, qui Mandelli ſcripta Alexandro Farneſio viro cum ſacri illius purpurati ordinis dignitate per ſe ampliſsimo, tum & omni cuiuſq; vel ſummi Principis virtute, ac gloria florentiſsimo conſecraſti: quaſi conſentaneum iudicaueris, erigendam eſſe virtuti ſtatuam in loco illo conſpicuo in quo quicquid hominis poteſt eſſe honorificum, ſublime, ac glorioſum debeat collocari. Vocaretur porrò in contentionis diſcrimen, cui nam debeatur hoc tuo facto Mandelli monimentum inſigne, iuri ne ciuili, cui imprimitur, Alexandro ne Farneſio, cui dicatur, niſi re ipſa conſtaret, iuris ac legum maieſtatem cum tanti viri natura, ac dignitate ita eſſe coniunctum, vt nequaq; poſsit à communi eorum iure, meritoq; ſeiungi. Non ab re profiteris tu, & inſigni laudis præconio extollis Iacobi Mandelli munificentiam, qui quicquid in omni vitæ curſu elaborauit ingenio, ac ſtudiorum aſsiduitate perfecit, in ipſo demum obitu mentis iudicium præclarè ſequutus præſtanti te munere donauit. Tu ingrati animi minimè laborans vitio, amico vicem reddidiſti, quam meruit, debitum exoluiſti, quod à te exegit, qui in remunerationis gratiam hanc donationis cauſam in fideicommiſſum tua ſponte conuertiſti, ne poſteritatem fraudares, quam videas in omni tem-

poris curriculo his ornatiſsimis ſcriptorum monumentis celebrari debere illuſtrius, & glorioſius amplificari, ac literarum cultores clariſsimorũ virorum æmulatione ad ampliſsimum honoris, & gloriæ patrimonium legitimo ſucceſsionis iure prouocari. Pari gratia tibi erit obnoxia noſtra hæc ætas, qui id theſauri genus protuliſti, quo cumulatè ditari poterunt ij doctrina, & eruditione, qui in iuris ciuilis diſciplina profecerint, & ſumma liberari moleſtia, qui in eruendis nodoſæ eius diſciplinæ ſenſibus aſsidua mentis conflictatione vexantur: Iam etenim animaduertitur penè obrui veritatem in infinita ſcriptorum, ac voluminum copia, & in denſa opinionum, ac ſententiarum nube obſcurari, quam Iacobi Mandelli ſolertia veluti ab oceani naufragio eduxit, & in lucem edidit purgatiſsimam: quam tu demum in Alexandri Farneſii ſinum locas, quo difficili legalis ſcientiæ nauigatione laborantes, heſperi claritate prouecti dirigant curſum diuturnæ fatigationis refugium pacatiſsimum conſecuturi, atq; ipſa Mandelli lucubratio fortiſsimi viri ſuffulta patrocinio ab inuidorum morſibus, & obtrectatorum calumnijs tuta in laudatiſsima Autori parta nominis prædicatione conquieſcat. Quod reliquum mihi munus decẽter incumbit, proſequar ego tecum nunc libenter non vulgari genere gratulationis pro eo quod ſentio laudabili hoc tuo inſtituto miteſcere in me, ac penè ſubleuari doloris acerbitatem, quæ in Iacobi Mandelli morte contracta cum labentis iam triennij curſu grauior in dies perſeuerabat. Deſperabam quippe redimere me poſſe iacturam viri illius mihi longè præſtanti omnium, quod cum alio quouis vnq; interceſſerit, neceſsitudinis iure coniunctiſsimi, niſi animaduerterem, reliquam nunc fieri nobis optimam illam defuncti partem, quæ ſingulari prope modum vitæ, ac nominis nouitate reuiuiſcat. Quieſcat tamen ille in pacata beatorum ſocietate: quam vitæ bene traductæ curſus, piè, ac religioſè peractæ ſortitus eſt exitus. Nos item noſtram humanam ſcilicet imbecillitatem ea conſolatione recreabimus, nulli metuendam eſſe poſtremi illius diſcriminis calamitatem: qua morientis memoria ignorantiæ tenebris obuoluta perpetua nominis obliuione euaneſcat, ſi quis animum viuens virtutis erudierit inſtitutis, & doctrinæ excoluerit ornamentis. Hanc tu ſortem mi Vincenti aſsiduè cogites, hanc affectes, hanc ſtudioſè contendas: quam facilè aſſequeris, ſi præclari huius operis celebritas, quam debito pietatis officio proſequeris, te ad ſperatam ſtudiorum tuorum maturitatem Artificis imitatione perduxerit.

Vale.

Placentia, quarto Idus April.

M. D. LVIII.

TATIVS MANDELLVS VINCENTIO ANNIBALDO IVRISCONSVLTO CLARISSIMO. S. P. D.

NON POTEST PRÆSTANTIVS AGI, Neq; prudentius, quàm hoc tempore agitur à te eruditiſsime VINCENTI, qui omnem tuam induſtriam, omnem curam, omnes deniq; in eo cogitationes figis, ac locas, vt quæ à celeberrimo, & prudentiſsimo Iuriſconſulto IACOBO MANDELLO, magno labore, magniſq; vigilijs ſunt elucubrata, ea omnia correcta, atq; emendata quàm primum in lucem prodeant: Quã prouinciam ſatis quidem grauem, & arduam, ſed tibi facilem, minimeq; laborioſam propter acumen ingenij tui iam vidi à te pulcherrimè eſſe ſuſceptã: Superioribus enim diebus quaſdam eius interpretationes edidiſti, quæ cum ad manus meas perueniſſent, magna me cupiditas inceſſerat, vt aliquid ad te litterarum darem, quibus tibi declararem te à me amari pro iſta animi tui præſtantia amore non mediocri, ſed ſingulari quodam, & incredibili. Sed hactenus nullas ad te miſi deterritus pudore quodam penè ſubruſtico. Verumtamen nunc non ſum veritus ad te ſcribere, cum ex ſermone multorum ad me perlatum fuerit de tua immenſa humanitate, cumq; quaſi formam ingenij tui viderim expreſſam in quibuſdam literis tuis, in quibus pollicebaris te omnes MANDELLI lucubrationes editurum, qui vir Dij boni ille fuit? omnium laude, literis, monumentiſq; decorandus, qui ad eam nominis amplitudinem, laudemq; peruenit, vt cum veteribus illis Iuriſconſultis facilè comparari poſsit, quid enim in eo deſiderari potuit, num prudentia? quo genere virtutis tantum excelluit, vt cum ipſa prudentia certare videretur, Nec enim quiſquam in errore vnquam verſatus eſt, qui eius eximium & præſtans conſilium fuerit ſecutus. num fides? quodnam habuimus illuſtrius exemplum veteris ſanctitatis? num liberalitas? quis tam excellenti virtute de iure reſpondiſſet animo libentiori? qui legum ſcientiam non ad quæſtum, ac lucrum (vt multi) ſed ad decus & gloriam putabat eſſe comparatam. Cui nihil recto, nihil æquo, nihil honeſto fuit optabilius, cui ſemper fuit iuſtitiæ, cui fuit pietatis antiquiſsima cura, qui in obeundis muneribus eum ſe præbuit, vt bonis omnibus fuerit acceptus, fuerit admirabilis, atq; eximius, Ita enim ſanctè & integrè iuſtitiam cuſtodiuit, vt nunquàm nec prece, nec precio, nec gratia à recto deduci potuerit. Qui Ariſtides mihi dabitur, quem poſsim cum MANDELLO conferre? qui cum nihil præter rectum, & honeſtum ſpectaret, nihil agnoſceret, nihil vellet, nihil deniq; Iuſtitia ſanctius, & antiquius haberet, ita eam coluit, vt de quaq; re Iudex conſtitutus, nihil vnquam niſi iuſtè & legitimè iudicauerit. Quid deniq; dicam de illius immenſa comitate, & vrbanitate (quam Stoici ſummam eſſe virtutem putant) qua omnes ad ſe adeuntes ita ſibi obſtringebat, vt vix quiſquam ab eo ſine ſummo eius deſiderio diſcederet, nemo illo mehercle erat humanior. Sed quid ago? tam breui epiſtola poſſent ne infinitæ eius virtutes diligenter colligi, aut exprimi? an mihi tantum ſumam, vt ego verborum copia inops de eo clariſsimo Italiæ lumine honorificè pro eius dignitate loqui poſsim? Cõtrahamus igitur (vt aiunt) vela. Quidquid autem de eo dixerim, num mentior? num fingo? facilè omnia ij norunt, qui illius ingenium admirabile, ac propè diuinum perſpectum habuerunt, cuius quidem etiam rei (ne quis ea tum ob neceſsitudinem, quæ mihi cum eo ſumma intercedebat, tum ob familiæ vinculum à me dicta fuiſſe putet) tu optimus & locupletiſsimus teſtis es, qui ſemper fuiſti vnus ex eius intimis, & perneceſſarijs, quod ex eo facilè poteſt intelligi, cum tibi legauerit partus omnes ſtudiorum ſuorum, quamuis eius laudes ſic in excelſo, & illuſtri loco ſitæ ſint, atq; eius virtus, tanquàm aurum igni explorata, atq; ſpectata, ſic latè niteat, ſic fulgeat, vt nõ indigeat luce orationis meæ, nec autoritate teſtimonij tui, ſoleo tamen ipſius eximias laudes ſæpe commemorare, & crebris vſurpare ſermonibus, nam pleriſq; à natura tributum eſt, vt, ſi qua in familia laus aliqua floruerit. eam qui ſunt

eius ſtirpis, cupidiſsimè perſequantur. Vt autem eò reuertar, vnde digreſſa eſt oratio mea, non enim propoſitum erat huic epiſtolæ meæ, MANDELLVM vt laudarem, præſertim ad Annibaldum, cui & virtus illius non minus, quàm mihi nota eſt, & hæc ipſa, quæ laudaui, multò notiora. velim tamen ſcias me tam tui eſſe cupidum, quàm qui maximè, tibiq; perſuadeas, quã, do illa MANDELLI ſuauitas, illud ingenium, illa virtus erepta morte nobis ſit, quicquid in illum ſtudij, quicquid habui voluntatis ac beneuolentiæ (id erat tantum vt nihil accedere poſſet) me totum illud in te vnum contuliſſe, nam quid eius vigiliæ, quid eius lucubrationes eſſent, niſi tu omni ſtudio & cura incumberes, vt correctæ in lucem prodirent? Præterea cum IACOBVM MANDELLVM ornas, vniuerſam etiam MANDELLORVM familiam ornas, ex qua ſummi Duces, præclari Imperatores, eximij exercituum præfecti prodierunt, qui quidem tantum in re militari valuerunt, vt eos verè poſsimus cum veteribus illis Camillis, Fabritijs, Scipionibus, Fabijs, Lentulis, Metellis, Marcellis comparare. nonnunquam etiam ad MANDELLOS (vt omnia annalium monumenta quaſi loquuntur) huius ampliſsimæ vrbis gubernacula delata fuerunt. Ac ne hoc mihi quidem videtur ſilentio prætereundum, vt familiam noſtram veterem eſſe & nobiliſsimam intelligas, ſummam nobis, cum ampliſsima & antiquiſsima familia vicecomitum tunc Mediolanenſis Imperij Principum affinitatis coniunctionem fuiſſe. Quamobrem te vehementer etiã atq; etiam rogo, quanti ſacratiſsimas leges facis, quæ tibi faciendæ ſunt plurimi, quandoquidem ex his tuæ laudes emanarunt, vt quo itinere inſtituiſti, eodem porrò pergas, ne egregia, & præclara tanti viri monumenta pereant, in quibus ipſius doctrina fulget, & ingenij diuinum lumen elucet, in quibus ipſius prudentiæ vires, & iudicij ſigna cernuntur. Amabò te, noli iſtas MANDELLI diuitias, è quibus literarum ſtudioſi vberrimos capient fructus, latere diutius in tenebris, cuius obitu maximam leges, ad quas ſine magno labore, magniſq; vigilijs acceſſus non eſt, fecerunt iacturam. Vtinam Dij vitam illi dediſſent longiorem, tantum enim Iuri, ſine quo non regna, non vrbes, non vlla hominum deniq; vita ſtare poteſt, profuiſſet, quantum nemo vnquam dicendo complecti poſſet. Quæ ſi feceris non ſolùm me, patremq; meum Comitem Iacobum tui amantiſsimum, vniuerſamq; familiam noſtram, verùm etiam omnes Iuris ſtudioſos his tuis ſummis beneficijs in perpetuum tibi diuinxeris.

Vale.

Mediolani Septimo Calen. Iulij,

M. D. LVIII.

OCTAVIANI ARCIMBOLDI MEDIOLAN.
IVRISCON. LITERARVM CONTRADICTARVM
Sanctiſſimi Papæ Auditoris, ac Referendarij.

Panduntur magni diuina oracula uatis,
Non quibus eludunt numina falſa uiros:
Sed quæ ueridicus cecinit reſponſa ſacerdos,
Queis bonos docuit Iura piumq; ſequi.
Hæc pete quiſquis eges ſacræ munimine legis,
Iſta laboranti cuilibet ara patet.

EIVSDEM.

Nunc experta tui gradus fuiſti
Extremos odij, potentiæq;
Mors ſæua Oceani magis procellis,
Seu quid ſæuius inuenitur uſquam.
Nunc uirûm decus elegantiorum,
Nunc legum, ſtudij, peritiæq;
Extinxti fera Principem, ac parentem;
Nunc & conſilij, ſcientiæq;
Immaniſſima lumen abſtuliſti.
Dum quæ maximus eruditione,
Arte, & ingenio, & labore multo
Maturata diu editurus Alba
Erat, tu rabido ore deuoraſti.
Quin & quæ genuit, iuuenta donec
Docto pectore perſtitit diſerta,
Dum per te licuit, manu rapaci
Deleſſes, pietate ſingulari,
Doctrina eximia tuo uoraci
Ni Vincentius eruiſſet ore
Tantò gratior omnibus peritis,
Quantò inuiſa magis tu es orbe toto.

IO. BAPTISTÆ SALVATORINI
IVRISCONSVLTI.

Plaudite iam docti, uobis en integer Alba
Redditur. en qualis, quantus & ille fuit.
Quem modò Doctorem mirata Academia, nodos
Legum explanantem perfacilè, ac grauiter:
Nunc fora Patronum ſummum mirantur eundem,
Recto incedentem tramite Iuſtitiæ.
Quas igitur laudes præſens huic debeat ætas,
Qui tam præſtanter munus utrunq; facit?

CHRISTOPHORI MAGNI
MEDIOLANEN. IVRISCON.

Clarior Alba uenit, tenebræ ueniente recedunt
Aurora, & puro ſydera ſole cadunt.
Nil non diſcuſſum, nil dat ſine lumine, lumen
Qui ſacri Iuris uiuus in orbe fuit.
Conceſſit fatis, ſed non concedere quibunt
Reſponſa hæc, ſpacio quæ dedit ille breui.
Æternùm hæc igitur, legum ſtudioſa Iuuentus,
Verſentur manibus ſic monumenta tuis.

AD IPSVM MAGNVM.

Quid Magne Doctorem tuum luges, bone,
Vt mortuum, Albam, uita cui perennis eſt?
Reſponſa cuius ſiue conſilia legens
Minerua, & immortale perlegens opus,
Aeuum per omne poſſe durare huic dedit.
Non pauſa uitæ ergò ſecuta eſt frigida
Virum, ſed huic præcluſa lethi ianua:
Quem Pallas euexit ſupremos ad Deos.
En, ſydus ut Pollucis, atq; Caſtoris,
Stella Alba Mandelli refulget in Polo.

IACOBVS MANDELLVS COMES
ANNIBALDO IVRISCONSVLTO.

MANDELLVS Tibi debet ille iuris
Interpres grauis, eloquens, peritus,
Qui per te uolat ora per uirorum
Excuſis opera tua libellis
ANNIBALDE perite liberali:
Nec minus tibi debet, ob ſuorum
Auctam gloriam, & aſtra ad uſq; latam
MANDELLVS Comes, & pro bonore tali
Gratias agit, & referre ſi quam
Gratiam queat, & optat uſq;, & uſq;.
Qui ut magis tibi debeat, precatur
Edas cætera, quæ peritus ille
Iuris, conſilio ut iuuaret orbem,
Scripſit, quæ moriens tibi reliquit:
Quem plus unum oculis ſuis amabat,
Vt omnes tibi debeant periti,
Et Mandella domus, tibi, & tuis ſit
Coniunctiſsima ſemper Annibaldis.

VINCENTIVS ANNIBALDVS VALENTINVS IVRECONSVLTVS *Lectoribus.* S. D.

NIHIL *magis deteſtandum, ſtudioſi lectores, nihilq́; magis turpe, aut inhumanum ſemper exiſtimaui, quàm ingrati animi notam ſubire, & acceptorum beneficiorum memoriam, qua ualeas ratione, non demonſtrare: Quare ſi quis alius mihi hoc aptior ſupereſſet modus, quo Iacobo Mandello Albenſi Iureconſulto percelebri, feliciſq́; memoriæ præceptori, ac tantum de me benemerito, pro multis, maximiſq́; ab eo ſuſceptis beneficijs, pro illo præſertim, cum labente nunc triennio ab humanis decedens, quæcunq́; per ſe tam legendo, quàm conſulendo ſcripta donans in me tranſtulit, magis cumulatas gratias reddere poſſem, illum etiam tùm libenter exquirerem, tum pro uiribus eniterer, ut per me, quantum fieri poſſet cumulatiſſimè perſoluerentur. Sed quid aliud, eo defuncto, nunc poſſum, præter hoc ipſum, quod in eorundem ſcriptorum ſuorum editione conſiſtit? ex qua illius gloria ſempiterna, & immortalis fiat, cuius uita breuis fuit: ex qua ueſtræ, & quoruncunq́; ſtudioſorum utilitati conſulatur, mihiq́; gratum ſaltem animum apud homines re ipſa nunc demonſtranti ſatisfiat. Quod cum iampridem ab eo uſq́; die, quo me tali ſcriptorũ munere donauit, facere in animo ſtatuiſſem, idq́; multos tùm legum ſtudioſos, tùm alios percunctantes non celauerim, magna me certè quorundam tenuit admiratio: quos hac in re parùm prudenter, tenuiq́; iudicio aſſeueraſſe non me latet, uelle me potius ſemper tanti Viri lucubrationes in proprios uſus conuertere, quàm illas in cõmune bonum emitterez; ſed ualeant illi cum inani eorum credulitate, uel inuidia, meq́; nunc alium utrum eſſe, quàm crediderint, fateantur: potuiſſem equidem, ſi uoluiſſem, cum nec uerbum quidem unquàm de ipſorum impreſſione protulerit Autor. Æquo igitur animo ferat Alba meus, ut præclara nominis eius uiuentis fama, & uberrimi ſuorum ſtudiorum fructus, quibus tot ſæpè priuatos homines ſummopere iuuit, in communem nunc quoq́;, publicamq́; omnium præſentium, ac poſterorum utilitatem extendantur: ac me naturali facto uti permittat, ut quo me præſtantis ſuarum lucubrationum muneris uinculo affecit, eodem & ipſe quoq́;, nomenq́; ſuum per eas nunc à me poſteritati donatas afficiatur. Vos uerò primam hanc eius Conſiliorum partem in centum & decem reſponſorum numerum per me concluſam accipite: quam ſuperiore anno, acceptis ſtatim mei Doctoratus Inſignibus, poſt aliquos, quos emiſi, cum adhuc eſſem Papiæ, in digeſtum nouum commentarios, compoſueram. Trado ea uobis accuratè, & correctè ex iiſdem autoris exemplaribus: Et quod ex cuiuſq́; reſponſi in extremis adiecto die, menſe, & anno, inſerta hic per me fuiſſe multorum annorum ad poſteriorem uſq́; ætatis ipſius Autoris annum reſponſa comperietis, id nulla me alia ratione feciſſe exiſtimabitis, niſi ut prima hac in editione omnibus oſtenderem,*

derem, quid ſingulis quibusq; temporibus, quibus Alba de iure reſpondit, eruditionis, ac doctrinæ præ ſe ferret, quoue ingenio, iudicioq; polleret: atq; ut quiſpiam non crederet ſe legiſſe me omnia ultimorum annorum reſponſa, quibus homines grauius (ut dicunt) pedes figere ſolent. Quos deinde labores, qui fuerunt non mediocres, pertuli in binis (ut uocant) ſummarijs confectis, quorum primum breuiſſime, diligenter tamen totam conſilij materiam, & quo in caſu uerſetur, oſtendit, alterum omnes conſilij deciſiones, & res notatu dignas ipſo numero demonſtrat: quos etiam tuli in copioſo, & diligenti Indice (ut uidebitis) conficiendo, eos omnes me libenter ſubiuiſſe cogitabitis, ut ueſtros ſubleuarem, ut Albæ lucubrationes ea cura, in hac præ cæteris diſciplina neceſſaria, non carerent, utq; alijs non conſiderem, quorum ſummaria, & Indices ita quandoq; imperfectos, & inordinatos circumferri animaduerti, ut uix rerum dimidium complectantur. Inſuper nulla erit uobis habenda ratio primi, ſecundi, tertij, aut quarti uoluminis, cum omnino ſequenti in editione, & ita ſubſequenter, à conſilio centeſimo undecimo, quod centeſimum decimum conſilium huius primæ partis ultimum ſuo ordine ſectatur, exordium ſim facturus: & duntaxat primam partem inſcripſi, ut alia conſilia penes me eſſe intelligatis, quæ tot, & tanta mihi ſuperſunt, ut auſim uobis liberè affirmare, nihil eſſe quacunq; ferè in materia, præſertim arduum, quotidianum, ac in foro frequentiſſimum, quod non autor hic pertractauerit. Vos autem omnia boni, æquiq; conſulite, & reliqua huius Viri reſponſa, quæ uobis etiam, Dijs bene fauentibus, per me edentur, hilari animo expectate.

Valete.

Mediolani. xiij. Calen. April.

M. D. LVIII.

IACOBI MANDELLI ALBENSIS IVRISCONSVLTI VITA

per eundem Vincentium conſcripta.

IACOBVS MANDELLVS, IVRECONSVLTVS CLArisſimus, Patritius Albenſis, ex ea Montisferrati Ciuitate deducto cognomine, Alba ab omnibus appellatus, patrem habuit Georgium Mandellum, virum cum eius generis nobilitate clarum, tum Artium ac Medicinæ Doctorem eximium. Optimè, ac diligenter vſq; à teneris educatus, rectè viuendi præceptis inſtitutus, in capeſcendis humaniorum literarum ſtudijs tantam ea tenera adhuc ætate doctrinam fuit aſſecutus, ac ſingularis cuiuſdam ingenij ſigna tam manifeſta præ ſe tulit, vt magnam de ſe omnibus præberet expectationem. Neq; eum fefellit: nam cum primis literarum rudimentis ita eſſet inſtructus, vt eum ad grauiora animum intendere parentibus ipſis videretur, Medicinæ ſtudia eſt aggreſſus, fortè patris adhortatione, aut etiam imitatione, quando quidem hoc ſæpenumero contingat, vt filij parentum ſtudia ſoleant imitari. Atq; ita cum Dialecticæ ſcientiæ aliquod tempus operam dediſſet, in ea ſic profecerat, vt iam de ſe conceptam ſpem melius in dies confirmaret. Verumtamen quoniam vſq; ab initio (quod ipſe quandoq; meminit) legum ſacrarum eruditionis ſemper cupidiſsimus fuerat, in earumq; ſtudia potius animus eius propenſus erat: ob id cum difficile ſit animum immutare, eiuſdemq; à natura indita deſideria continere, in his præſertim, quæ vbiq; honeſtè comprobantur, verſis (vt aiunt) velis, amiſſo interim patre, ſubq; ſola amantiſsimæ matris cuſtodia relictus, atque ita nullo alio niſi honoris ſtimulo concitatus, cœpit ſacris, diuiniſq; legibus operam dare primùm Taurini, deinceps Ticini, breuiq; tempore tantam fuit doctrinam conſecutus, quantam ſtatim de ſe publicum periculum faciens clariſsimè demonſtrauit. Propoſitis enim palam in Ticinenſi Gymnaſio quàm pluribus Axiomatibus. vulgaris, pupillaris, & compendioſæ ſubſtitutionis ad vtranq; partem defendendis, illa ita doctè, eruditè, ingenioſè, & conſtanter diſputauit, vt omnibus incredibile, atq; inauditum penè videretur. Itaq; vix labente ſtudiorum ſuorum quinquennio, annum agens vigeſimum primum Doctoris lauream magno cum honore fuit adeptus: & illicò ad lectionem Inſtitutionum delectus (quam tamen & adhuc ſcholaſticus interpretari cæperat) ibi non velut inſtitutionum interpres, ſed tanquam matutinæ, aut veſpertinæ lectionis re ipſa, & numeroſa ſcholaſticorum ætate etiam prouectiorum frequentia profitebatur. Mox perſpecta illius virtute eximia, ad matutinam lectionem, magna & Gymnaſij Præfectorum & Auditorum expectatione, in ipſomet Ticinenſi Gymnaſio fuit profeſſus: quo poſtea propter bella dimiſſo, & noua per Placentinos erecta Academia, Placentiam vocatus, illic etiam matutinam lectionem honorificè explanauit. Sed neq; illa Placentina Academia longo tempore perdurante, Mediolanum ſe contulit, vbi aliquot annos aſsiduis ſtudendi laboribus non parcens, aliquos dignos Magiſtratus primùm geſsit: munere deinde Aduocati functus, inter conſulentes, & de iure reſpondentes celebris, & doctiſsimus, tum per Mediolanenſium, tum per Forenſium regiones circumferebatur: & talis, tantuſq; erat ad illum quotidie pro conſilijs feſtinantium concurſus, vt vix ſpirandi daretur tempus, quod videre licebit ex eiuſdem conſilijs, cum per me omnia dabuntur in lucem. At videns Mediolani Senatus ampliſsimus egregiam hominis doctrinam, memoriſq; repetens eiuſdem in interpretando maximam diligentiam, ſtatim rogauit, vt Papiam ad docendum ſe conferret: cuius precibus, & beneuolo quodam penè impulſu reuerendiſsimi, ac felicis memoriæ Ioan. Angeli Arcimboldi Nouarienſis tunc Epiſopi, & poſtea Archiepiſcopi Mediolanenſis, quo cum Senatore Optimo maxima ſemper ei interceſsit neceſsitudo, Papiam protinus acceſsit, honorifici ſtipendij munere affectus: vbi, ita volente Senatu, Ius canonicum matutinum in prima ſede grauiſsimè interpretatus eſt, in quo per annum ſolum commoratus, ab eodem ſtatim ad matutinæ lectionis in iure ciuili prouinciam rurſus deſignatus fuit. Itaq; tum huius clariſsimi viri, tum præſtantiſsimi Andreæ Alciati, tum aliquorum etiam aliorum Profitentium doctrina Ticinenſis tunc Academia reſplendens, celeberrima, & florentiſsima habebatur: ad quam ex varijs, exteris, remotiſq; regionibus numeroſa multitudo ſcholaſticorum aduentabat. Alciato deinde defuncto, ad prima lectionis veſpertinæ ſubſellia, quæ ipſe Alciatus tenebat, fuit accitus. verùm fama viri percelebris, quæ in multas iam orbis regiones paulatim diſtendebatur, effecit, vt confeſtim ab Illuſtriſsima Venetorum republica Patauium, & excellentiſsimo Florentinorum Duce Piſas vocaretur: ac re demum hinc inde agitata, præmiorumq; conditionibus conſideratis, cum ipſo Flo-

rentiæ Duce pepigit, & ad Piſanam Academiam acceſsit: vbi magno cum honore receptus, ſummaq; illuſtriſsimi eius Ducis beneuolentia, acceptiſsimus per triennium ius ciuile primo loco veſpertinæ lectionis eſt interpretatus, numeroſa & Tuſcorum, & Inſubrum Iuris ſtudioſorum corona ſemper inſignis. Quo triennio tranſacto, licet cum ipſo Duce præmiis amplioribus conditiones iniuiſſet, ingraueſcente tamen belli Senenſis terrore, Papiam iterum; poſtulante maximo cum fauore Mediolanenſi Senatu, ad matutinæ lectionis in prima ſede interpretandæ munus ſe tranſtulit: vbi dum cuncti expectatiſsima eius præſentia fruerentur, dum maiori, quæ vnquam fuiſſet, legendi, & conſulendi celebritate profiteretur, repentinus ecce belli tumultus ita eam vrbem, omnemq; hanc noſtram regionem, poſt captam à Gallis Caſaleoſem Ciuitatem, inuaſit, vt certiſsimus illius Academiæ collapſus omnibus videretur. Qua occaſione non omiſſa, tantis oblationibus, tanquam amplis ſtipendijs ſtatim à Venetijs, à Florentinorum rurſus, re Senenſi pacata, à Ferratiæq; Duce fuit prouocatus, vt mirandum certè videretur, qua æmulatione ampliſsimi illi Principes ſuas quiſque Academias huius egregij viri doctrina decorare contenderent. Sed denique firmatis cum Ferratiæ Duce pactis, à quo non ſolum legendi munus acceperat, ſed etiam ſummi, ſecretiq; conſilij particeps maximo cum honore factus fuerat, dum omnes vndiq; legum ſtudioſi adoleſcentes Ferratiam properant, èq; longinquis regionibus aduentant, ingraueſcente eo, in quem iam inciderat, morbo febriculoſo primùm tertiano, deinde aſsiduo, ac in totum Octobris menſem moleſtè protracto, mors tandem rerum humanarum aſsidua turbatrix, & inuidioſa, ꝙ ad ſummum honoris faſtigium conſcendiſſet, eum nobis eripuit, ac Deus optimus maximus illum in ſua cœleſti Academia meliori conditione collocauit. Obijt autem Papiæ anno. M. D. LV. tertio Calen. Nouembris, ætatis ſuæ anno circiter. XLV. Conditus eſt tumulo Papiæ in patuo templo Academiæ beatæ Catherinæ conſecrato, ſacris in Ædibus diui Thomæ. De cuius tanti viri obitu grauiſsimum dolorem tota contraxit Italia, ægrè ferens fuiſſe ſibi immaturè adeo ereptum hominem honeſtiſsimum, moribus, ingenio, conſilio, doctrina, iudicioq; ornatiſsimum, vita integritate, chriſtianaq; fide incorruptiſsimum: ſed dignitatis ſuæ, alienæq; vtilitatis ſumma cupiditas eum à natura corporis viribus imbecillem, & immenſis ſtudiorum laboribus magis dèbilitatum citius, quàm par erat, ab humanis abſtulerunt. Hæc vera ſunt, & per me ſcripta, qui totum ipſius vitæ curſum partim cognoui, partim intellexi: Præter hæc tamen, qualis ille fuerit, ſcripta ſua per me in lucem data, ac in futurum danda, clarius, atq; illuſtrius apud omnes teſtabuntur.

CONSILIORVM CLARISSIMI, ET CELEBERRIMI IVRISCONSVLTI, AC LEGVM INTERPRETIS D. IACOBI MANDELLI DE ALBA, VIRI INTEGERRIMI,

PARS PRIMA.

Cum argumentis & Summariis diligentiſsimis, rerumque omnium, ac materiarum Indice locupletiſsimo Vincentii Annibaldi Valentini. I. V. D.

Summarium.

De materia caſuum fortuitorum. Et an is, cui fuit conceſſa immunitas generalis ab oneribus, teneatur ad onera, quæ imponuntur propter caſum Belli inopinatum, & inſolitum, & qui caſus ſit, caſus belli.

1 *IN Generali mentione facta de caſibus fortuitis, non continentur caſus inopinati, & inſoliti, niſi de eis ſit cogitatum, ſaltem in genere, & uide infra nu. 10.*

2 *Immunitas conceſſa per contractum, cenſetur fortior, & magis eſt obſeruanda.*

3 *Remedium. l. 2. C. de reſcin. uend. an habeat locum in tranſactione, & uide etiam nu. 12.*

4 *In contractibus conſideranda eſt mens contrahentium, & tenendum eſt, quod eſt ueriſimile.*

5 *Obligatio ad caſus fortuitos non cõprehendit caſus ual de inſolitos, etiam q. dictum ſit, q. quacunq; de cauſa, quæ excogitari poßit &c. uel appoſita ſint talia uerba, quæ de ſui natura ſoleãt continere caſus inopinatos, & maiores expßis, uel poſt expreßionẽ aliquorũ ſit ſubiecta clauſula generalis, q. teneatur de omnibus alijs, qui poſſunt imaginari, etiam q. adſit iuramẽtum.*

6 *Iuramentum non ampliat, ſed confirmat.*

7 *Caſus omnes fortuiti dici poſſunt inſoliti, & inopinati, ſed ſecundum magis, & minus, & quomodo, & qualis ſit caſus belli.*

8 *Caſus inſolitus qui dicatur, & q. inſolitus, & omnino inauditus caſus, dicatur euentus bellorum, ob quæ multa iniuſtè patiuntur homines, multas pecuniarum exactiones, multas excurſiones, agrorum deuaſtationes, uera alẽdi exercitus, depredationes, et Incẽdia.*

9 *Clerici ad quæ onera teneantur.*

11 *In tranſactione ſit ſtricta interpretatio.*

13 *Principe iubente, cogitur feudatarius ſoluere onera, & collectas, etiam pro bonis ſuorum ſubiectorum abſentium, datur tamen poſtea ei repetitio contra ipſos ſubiectos, etiam q. Princeps ſit Tyrannus, uel aliter iniuſtè exegerit pecunias.*

Conſilium. I.

SEcundū ea, quę in facto proponuntur, dicendũ videretur, ꝙ allegata immunitas comprehendat etiam caſum belli, quamuis ſit caſus inſolitus.

1 † nam licet dici ſoleat, ꝙ in generali mẽtione facta de caſibus fortuitis non contineantur caſus inopinati, & inſoliti, iuxta tradita per Bart. in. l. ſeio. §. medico. ff. de annu. lega. & Bart. & cæteros in. l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cautio. ſecus tamen eſſe videtur, ſi cogitatum fuerit, ſaltem in genere, de talibus inſolitis caſibus, quemadmodum in caſu noſtro, in quo dictum fuit, ꝙ ſint immunes ab alia quauis impoſitione, etiam ſi talia onera forent, quæ indigerẽt expreſsione magis ſpeciali, & quæ venirent inopinata, per ea, quæ in his terminis tradit Alex. in conſ. 30. ponderatis col. 1. & 4. in. 5. vol. & conſ. 193. ex themate, col. 3. in 2. vol. & in. l. ſi ex toto in princ. in. 1. col. ff. de lega. 1. & conſ. 97. alias de facto, col. 1. & 4. in. 3. vol.

Secundo quia licet aliqua poſſet eſſe dubitatio in immunitate cõceſſa per priuilegiũ,

2 † ſecus tamẽ eſſe videtur in ea, quæ conceſſa ſit per viã cõtractus, vt in caſu noſtro, nã iſta cẽſetur eſſe fortior, & magis ad verbũ obſeruãda, vt idẽ Alex. tradit in. d. cõſ. 193. col. 4.

Tertio cõſiderandum eſt, ꝙ talis immunitas conceſſa fuit per tranſactionem, quo caſu fauore litium tollẽdarum volunt iura, quòd

omnino obſeruetur .l. in ſumma .§.1.ff. de
3 cõdic.inde.† Et hinc eſt, ꝙ remedium legis
2.C. de reſcin.vendi. locum non habet in
tranſactione,ſecundum Alex.in.l. ſi quis cũ
aliter col.1.& 2.ff.de verb.obli.& ibi Iaſ.col.
5.& 6.& ꝙ trahatur tranſactio ad quæcunq;
incogitata,ſi ita dictum ſit,tradit Bar.in.l.ſi
de certa,col.2.C. de tranſac.

Sed his non obſtantibus,contrarium pu-
to de iure eſſe verius,& præſuppoſito,ꝙ nõ
4 tantum in vltimis volũtatibus,† verum eti-
am in contractibus conſideranda eſt mens
contrahentium,& tenendum eſt id, quod ſit
veriſimile .l. in conuentionibus.ff. de verb.
ſigni.&.l.ſi debitor.§.veriſimile .ff. de con-
trahen.emp.& Pau.de Ca. cõſ.173,viſo ca-
ſu,col.2.certiſsimum eſt,† ꝙ licet quis ſe ob-
liget ad caſus fortuitos, talis tamẽ obligatio
nõ comprehendit caſus valde inſolitos.l. fi-
ſtulas.§.fin.ff. de contrahen. emp. vt tradit
Ang.conſ.176.præmittendum, & Bal.cõſ.
145. caſus talis eſt,col.2. in. 3. vol.& Raph.
fulgo.conſ.193.factum ſuper quo, quæ pro-
cedũt,etiam ſi dictum ſit, ꝙ quacũq; de cau-
ſa,quæ dici,vel excogitari poſsit, ſecundum
Alex. cõſ.107.perſpectis verbis, col.4.verſ.
nõ obſtat quòd dñs in 3.vol. vel ſi quæcunq;
alia verba poſita ſint, etiã quæ de ſui natura
ſoleant cõtinere caſus inopinatos, & maio-
res expreſsis,ſecundum Andr.ſicul.conſ.21.
præclare dixit,col.5.in.2.vol.etiã ſi expreſsi
fuiſsẽt aliqui caſus fortuiti, deinde ſubiecta
clauſula generalis, quòd teneatˉ de omnibus
alijs caſibus,q̃ imaginari poſsint, vt latè per
Alex.conſ.28.viſis col.3. & 4. in 1. vol. quia
de talibus nõ eſt veriſimile fuiſſe cogitatum,
quãuis dictũ ſit, quòd traheretur obligatio
ad incogitata,vt ibi per eũ, vbi etiã infert id
procedere, ſi adſit iuramentum, & merito,
6 † quia Iuramentũ nõ ampliat, ſed cõfirmat.
l.fin.C.de non nu.pecu.quę omnia ſequitur
Corne.cõſ.12.licet diffuſè in 4. vol. vbi ait,
7 † quòd caſus omnes fortuiti dici poſſunt in-
ſoliti,& inopinati,ſed ſecundũ magis,& mi-
nus,nam quidam ſunt, qui facilè a quocũq;
poſſunt præuideri,quidam, qui non, niſi à
prudẽtibus viris,quidã, qui ſolum à prudẽ-
tiſsimis,quidã vero,quos nullus,etiã prudẽ-
tiſsimus vir facilè cogitaret,& inter iſtos po-
nit caſum belli,& idem in cõſ.23.videtur,in
2.vol. & ſequitur Ripa in trac. de peſte fol.
mihi.12.ſecundũ impreſsiones paruas, v̄ſic.
ſed hic alia dubitatio proponitur,& Alex.in
d.l.ſi ex toto in princ.in col.fin.& latius Iaſ.
in.d.l.ſed & ſi quis.§.quęſitum col.2. & 7.
ff.ſi quis cautio.ſequitur etiam Thom. Par-
pal.in repeti.l.placet.nu.90.&.260.C.de ſa-
croſan.eccle.& pluribus rationibus Bal.cõſ.
119.verba dicũt in 1.vol.adeo quòd dubitã-
dum nõ eſt, quin iſta ſit communis opinio,
quemadmodũ etiã dubitandũ nõ eſt,quin in
caſu noſtro agatur de caſu valde inſolito.
8 † nã ſiue is dicatur inſolitus,qui à mille annis
citra non contigit,vt exẽplificat Bar.in.d.§.
ſeio,ſiue is, qui (reiecto termino certi tẽpo-
ris) præter veriſimilẽ cogitationẽ hominum
contingit, ſecundũ Corne. in.d.conſ.12.ſiue
is,qui rarò euenit,ſecũdũ Alex.in.d.cõſ.107.
in.3.ſiue is,qui licet alibi plerunq; eueniat,nõ
tamẽ ſoleat cõtingere in regione,de qua agi-
tur, ſecũdũ Ripã vbi ſupra fol.11.nu.78.vt
ſenſit glo.in.d.l.fiſtulas.§.fin.clariſsimũ eſt,
quòd non niſi inſolitus, & omnino inauditus
caſus dici poteſt,euẽtus talium bellorum,ob
quæ tam longo tẽpore tã multa iniuſtiſsimè
paſsi ſunt homines iſtius regionis, tam mul-
tas pecuniarum exactiones:multas excurſio-
nes, deuaſtationes agrorum, onera alendi
exercitus,deprædationes,& incendia. Et ita
ob hanc cauſam concludendum eſt omnino,
quòd ceſſantibus priuilegijs quibuſcunq;,&
immunitatibus,& conuentionibus, cogi de-
beant omnes habentes bona ſub iuriſdictio-
ne ipſorũ magnificorũ Dñorũ de Calderariis
ſubire partẽ oneris ſui æqua lance,& debitis
ratiocinationibus prius factis,& ad ipſos Do-
minos ſpectat talis diuiſio onerũ, & exactio
collectarũ ratione iuriſdictionis Alex.conſ.
35.viſo pceſſu col.2.in.4.vol. præſuppoſitis
cæteris habilibus, de quibus per Bar.in.l.1.
C.de mulie.& in quo lo. lib.10. & per alios
locis vulgaribus. Et eorũ iuriſdictionẽ ne-
gare nõ poſſunt iſti prætendentes ſe eſſe de-
bere immunes,quia in ipſo inſtrumento ſu-
pradictæ conuentionis recognoſcunt eos vt
dominos habentes iuriſdictionẽ, & aſſuetos
imponere collectas, vt patet in multis parti-
bus ipſius inſtrumenti, præſertim dum ip-
ſis promittunt ſingulis annis certam ſummã
pecuniarũ, & ceræ,& in cæteris ipſi faciunt
eos immunes, & exemptos,quæ omnia de-
notant iuriſdictionem, vt per Alexan. vbi
ſupra,& de hoc, vt puto, non dubitatur.

9 Item † ſi ad talia onera tenentur clerici
ſecundum Bart. in .l. nullus.C. de curſu
publi, lib.12. latè Petr.de Ancha. conſ.96.

ſuper

ſuper dicto, & Andr. ſicul. conſ.1. in. 3.
vol. & Ripa lib. 2. Reſpon. Cap.20. di-
cens eſſe communem, qui ſunt exempti de
iure communi, quanto magis igitur &c.

Non obſtant, quæ in contrarium ſunt
10 deducta. † nam Alex. in d. conſ.193. in.2.
& conſ.97. in tertio, & conſ. 30. in quinto,
debet intelligi in caſu, qui non ſit tam
magni præiudicii, & qui veriſimiliter non
ſit ita omnino rarus, & inopinatus, alio-
qui eſſet ſibi ipſi contrarius in aliis quam-
plurimis locis ſupra allegatis, & licet in
d. conſ. 97. fortius inſiſtar, & maximum
ponat fundamentum in verbis illis, quo-
quomodo, & quibuſuis aliis &c. nihilo-
minus ſi loquitur de caſu valde inſolito,
male loquitur, quia talis caſus continetur,
quando nominatim, & expreſsè, & ſingu-
lariter de eo facta ſit mentio, & non ali-
ter, neq; per quæcunq; alia verba, etiam
ſi dixerint contrahentes, quòd volebãt ha-
beri pro expreſsis, & ſpecificatis omnes
caſus, qui poſſent contingere, ſecundum
Ang. in.d.l. ſed & ſi quis .§. quæſitum in
fin. & ipſum Alexan. & Iaſ. colum.2. ff.
ſi quis cautio. & vt ſupra dixi, ita eſt cõ-
munis opinio; & quæ ſine dubio eſt ma-
gis æqua.

Non obſtat, quod ſecundo dicebatur,
talem immunitatem in caſu noſtro fuiſſe
conceſſam, non in vim priuilegii, ſed in
modum contractus, ideoq; eam eſſe fir-
miorem, reſpondetur enim, quòd ſupra-
dicta communis opinio etiam procedit in
contractibus, vt patet in locis ſupra alle-
gatis. Præterea procederet argumentum,
ſi tractaretur de violanda, ſeu penitus tol-
lenda ipſa immunitate, ſed hic agitur de
eius interpretatione, quo caſu retorquetur
argumentum in contrarium, quia fit in-
terpretatio ſecundum veriſimilem mentem
ipſorum contrahentium, vt ſupra dictum
fuit, & potius contra eum, qui ſe fundat
in ipſo contractu. l. veteribus. ff. de pac.

Simili modo reſpondetur ad tertium,
nam licet verum ſit, quòd tranſactiones nõ
facilè rumpantur, hic tamẽ nõ agitur de ea
11 tollenda, ſed potius interpretanda, † quo
caſu fit potius ſtricta interpretatio in trã-
ſactione, quàm in cæteris conuentionibus,
ſecundum glo. in.l. emptor. §. lucius in fin.
ff. de pac. quam ſequitur Bart. in d.l. ſi de
certa col.1. quando ratio recti ſermonis id
patitur, vt certè patitur in caſu noſtro,
quia verba generalia poſſunt verificari in
multis cauſis, & caſibus, omiſſo tamen ca-
ſu valde inſolito. Hinc etiam eſt, quòd
tranſactio omnino ampla, & generalis nõ
comprehendit id, quod veriſimiliter cõ-
cedi non debuit, veluti enormem læſionẽ,
12 † nam ſecundum veriorem, & magis cõ-
munem opinionem, etiam in tranſactione
locum habet remedium. l.2. C. de reſcin.
vendi. ſecundum Bar. ibi col.2. & Bar. in d.
l. ſi quis cum aliter, & Alex. conſ. 99. vi-
ſo puncto, col.4. verſic. ſecundo reſpondeo
in 2. vol. & latiſsime Deci. conſ.60. col.3.
Non etiam obſtat deciſio Bart. in d.l. ſi
de certa, quia præterquam quòd reprehẽ-
datur per Ripam vbi ſupra, dici poteſt,
quod intelligitur ſecundum prædicta, vi-
delicet quòd non trahatur ad valde inſo-
lita; quia talia nullo modo præſumuntur
fuiſſe cogitata.

Et licet ex ſupra dictis ſublata ſit om-
nis dubitatio, poteſt tamen in caſu noſtro
aliud conſiderari, propter quod omnino
etiam concludendum eſt, quod ſupradicta
13 immunitas locum hic non habeat. † Nã,
vt in facto præſupponitur, maxima pars
pecuniarũ, quæ per ipſos magnificos D.
de Calderariis ſolutæ fuerunt militibus, da-
ta, & ſoluta fuit, ita iubentibus Ducibus,
& Cõmiſſariis, & cæteris Præfectis militũ,
iubentibus, inquam, quod ipſi magnifici
Domini ſoluerent tales pecunias, non qui-
dem pro ſe tantum, ſed pro illis omnibus,
qui bona ibi ſuę iuriſdictioni ſubiecta ha-
bebant, quia tales ſubiecti non facile po-
terant conueniri, præſertim cum eſſent
abſentes, quod quidem de iure potuit fie-
ri. l. cum poſſeſſor. ff. de cenſibus, & notat
Bal. in.l.2. in ſecunda col. C. de hære. vel
ac. vendi. quo caſu dabitur deinde repe-
titio aduerſus eos, pro quibus ſoluerunt,
vt tradit Thom. Parpal. in repeti. d.l. pla-
cet nu.72. & 77. & 94. ſcilicet per vtilẽ ac-
tionem negotiorum geſtorum, ſecundum
Bal. in.l. ſi negotium. C. de negò. geſt. &
idem etiam ſentit in.l.1. in ſecunda colum.
verſ. ſexto in munere. C. de iu. emphi. &
ſequitur Alex. conſ. 35. viſo proceſſu, col.4.
verſ. vnde dicit Bal. in quarto vol. quod
etiam procedit, dato, quòd iniuſte ab ip-
ſo ſuperiore Dño exactæ ſint tales pecu-
niæ, ſiue etiam ſit verus Dominus, ſiue ſit

 Tyrannus,

Tyrannus, ſiue quiuis alius, qui ſaltem de facto timendus ſit, per ea, quæ tradit Bar. in .l. nam & ſeruius in princ.ff. de nego. geſt. & in tracta. de Tyran. col.4.& Abbas conſ. 60. quoniam ſatis, lib.1. & conſ. 21. in quęſtione, libro. 2. & Alex. conſ. 57. quoniam in quęſtione, colum. fin. in primo volum. & Bart. in.l.2. in fin. vbi latius cœteri .ff. de verb. obliga.

Iacobus Mādellus Albēſis, Placentiæ legens. 1538. Menſe Nouembris, Pro Dominis de Grinzanis.

Summarium.

Solutio Dotis per unum hæredem facta an cenſeatur facta tota nomine proprio, an uerò partim proprio nomine, & partim nomine ſui cohæredis. Et ſecuta euictione ipſius Dotis, an agi poſſit contra illum cohæredem pro eius parte. Et an legatum factum imputeur in Dotem.

1 *ACTVS In dubio cenſetur factus nomine proprio.*

2 *Donatio præſumitur propter conſanguinitatem, & maximè fauore dotis, & dato, q. ſoluens dotem eſſet obligatus mulieri ad eandem quantitatem pecuniæ, & uide nu. 7 & 9.*

3 *Actus cēſetur factus nōie alieno, duobus cōcurrētibus.*

4 *Actus pertinens ad duos, & factus per unum tantum, cenſetur factus nomine utriuſq;.*

5 *Actus factus in dubio præſumitur factus ab illo, qui erat obligatus, et nomine eius, et de eius mādato.*

6 *Qui ſoluit ut hæres, & uirtute teſtamenti, cenſetur per omnia ſoluere, ut continetur in teſtamento.*

7 *Donatio fauore conſanguinitatis præſumitur in dubio, non apparente alia cauſa, et idem in aliis, in quibus non ſit fauor cōſanguinitatis, et quomodo uide nu. 8.*

9 *Donatio fauore dotis quando præſumatur.*

10 *Delegatione facta, cenſetur facta nouatio, etiam de iure nouiſſimo, dato, q. non ſit expreſſum, & ſic.l. fin.C.de noua. non procedit in delegatione.*

11 *Nouatio facta non cenſetur, licet ſolutio ſit facta partim etiam nomine alieno, & conſiſtit nouatio in præſumptione, & facilius neganda eſt, quā inducenda.*

12 *Rebus datis in ſolutum euictis, perinde eſt, ac ſi ſolutum non eſſet, & non cenſetur liberatus ille, cuius nomine, uel mandato datæ fuerunt in ſolutum.*

13 *Nouatio ad hoc ut cenſeatur facta per delegationem, requiritur etiam, q. delegatus promittat expreßè ut debitor delegātis, nec ſufficit, q. ſimpliciter promittat.*

14 *Debitum dotis ſi erat neceſſarium, legatum poſtea factum computatur in dotem.*

Conſilium. II.

PRo declaratione eorū, quæ in facto proponuntur, vidēda ſunt tria, Primū, an ſolutio dotis facta per Vincentium, cenſeatur facta partim ſuo nomine, & partim nomine Zeneſij cohæredis ſui, ita q nihil amplius peti poſſit à Zeneſio, an verò tota cenſeatur facta nomine ipſius Vincentij, ſcilicet partim iure obligationis ex teſtamento, & partim iure donationis. Secundum, dato, q cenſeatur facta partim nomine Zeneſij, an ſtante caſu euictionis propoſito, poſſit amplius agi contra ipſum Zeneſium. Tertium eſt, an legatum nouiſsimè factum per Iulianum; ſit imputandum in dotem.

Et circa primum, dicendum videretur prima facie, q cenſeatur tota ſolutio facta nomine ipſius Vincentij ſoluentis, quia cū
1 nihil dictum ſit de Zeneſio, † cenſeri in dubio debet actus fuiſſe factus nomine proprio.l. & magis .ff. de ſolutio. & perſona extrinſecus intelligi non debet.l.ſi ita ſtipulatus.§. chriſogonus .ff. de verb. obli.
2 † & ſecundum hoc dimidia pars eiuſmodi dotis cenſeretur donata, quod certè eſt ſatis veriſimile propter conſanguinitatem, vt Bar. tradit in .l. cum quid col.2. in fin.ff. ſi cer. peta.& Felin. in.cap.ſi cautio col.2.de fide inſtru. & Ludo. Roma. conſ.235. quò ad primum, col.1. præſertim fauore dotis, vt in.l.1.§.accedit.C.de rei vx. ac. & in terminis tradit Bal. nouel. in tracta. de dote in 6. par. priuil.45. vbi concludit, q fauore dotis præſumitur donatio, dato q is, qui ſoluit, eſſet obligatus ipſi mulieri ad eandem pecuniæ quantitatem, & (quod plus eſt) dato, q haberet animum compenſandi, quia ſibi imputet, ſi talem animum non expreſsit, vt ibi latius per eum.

Sed his non obſtantibus, contrariū puto
3 de iure eſſe verius, Primo † quia quotieſcunq dubium eſt, an actus ſit factus proprio nomine, an alieno, tunc ſi duo concurrant, ſcilicet q ille tertius eſſet ad illud obligatus, item q mandauerit iſti, vt id faceret, cenſetur eo caſu factum id eſſe nomine illius tertij, & ita nomine alieno, ſecundum

cundum Bar.in.l.Titium.§.altero colum.2.
verſ. tertio caſu.ff. de admi.tut.& in.l.qui
negotiationem in princ.per illũ tex. eo.tit.
quæ duo ſine dubio concurrunt in caſu no-
ſtro, nam tenebatur Zeneſius ad dimidiam
partem dotis, & cum eſſet præſens eiuſmo-
di ſolutioni, cenſetur mandaſſe Vincentio,
vt etiam ſolueret pro parte ſua glo.in.l.1.
in princ.ff.manda.& ita Bal.conſuluiſſe re-
fert Iaſ.in.§.fuerat nu.111. Inſti.de ac.& id
facilius præſumendum eſt inter cohæredes,
quia etiam ſine aliquo mandato poſſunt in-
ter ſe repetere, quod vtiliter eſt geſtum.l.
ex parte in princ.ff. famil. hercis. & tantò
magis in caſu noſtro, quia habebat Vin-
centius apud ſe pecunias omnes ſoluendas
pro ea dote, tam de parte Zeneſij, ꝙ̃ de
parte ſua, vt patet in inſtrumento quodã
de anno. 1526. 9.Februarij,ergo &c.
4 Secundo † cũ quis facit actum pertinen-
tem partim ad ſe, partim ad alium,videtur
partim facere nomine proprio,partim alie-
no.l.fin.&.l.poſt mortem.§.tutor,& vtro-
biq; Bar.ff.quan.ex fac.tuto.
5 Tertio † quando actus, ad quem aliquis
tenebatur, reperitur factus, ſi non con-
ſtet, per quem fuerit factus, præſumitur
factus ab eo, qui erat obligatus, ſecundũ
Bar.in.l.cum ſeruus.ff.de verb. obli. vel ſi
conſtat, per quem fuerit factus, ſed dubi-
tatur, cuius nomine, vt in caſu noſtro,tunc
præſumitur factus nomine illius, qui erat
obligatus,& de mandato ipſius, ſecundum
Pau.de Ca.in d.l.cum ſeruus, & idem tra-
dit Felin.in.c. ſicut col.16. verſic. limita ſe-
cundo hoc dictum nu.31.de re iudi.& mul-
ta ſimilia adducit Alex. cons.25. viſo inſtru-
mento,col.3.verſic. nec habent in.2.vol.
Quarto quia in ipſo inſtrumento ſolu-
6 lutæ dotis dicitur, † ꝙ Vincentius ſoluit
dotem, vt hæres, & virtute teſtamenti, er-
go cenſetur per omnia ſoluere, vt contine-
batur in teſtamento, poſtquam etiam ſol-
uit totam ſummã debitam ex teſtamento
ſcilicet tam pro parte Zeneſij, ꝙ̃ pro par-
te ſua, vt in ſimili caſu tradit Abb. conſ.
116. iſtud de iure,col.pen. & fin. in.2. vol.
& ſi ſit aliqua diuerſitas inter ſummam de
bitam ex teſtamento,& ſummam ſolutam,
in caſu noſtro eſt minima,& non obſtat,vt
per Bar.in.l.triticum verſic.quid ſi mutua-
ui centum.ff.de verb.obli.& ad illud,quod
dictum eſt, ꝙ ſoluit, vt hæres, faciunt quæ
tradit Bar.in.l.1.§.nunciatio colum.3.ff.de
op. no. nun. & Alex.conſ.37. viſo dicto,
col. 3. in 3. vol.
Quinto id clarius conſtat, quia in ipſo
inſtrumento dicitur, ꝙ Vincentius, vt hæ-
res, vult ſoluere, & ſatisfacere,& ꝙ ea bo-
na dat in ſolutum, & ita etiam ipſe Do-
minus Hieronymus, & vxor fatentur ſe re-
cipere integram dictam ſummam ratione
debiti,& faciunt liberationem &c.cum igi-
tur dicta ſumma de cõmuni conſenſu de-
tur animo diſſoluendi obligationem, ſequi-
tur, ꝙ nulla omnino hic cadat donatio, vt
per Bar. in.l.ſi cum aurum.ff.de ſolu. ſed ꝙ
etiam diſſoluta ſit obligatio Zeneſij.
Non obſtant,quæ in cõtrarium ſunt de-
ducta,nam primo ad tex.in.l.& magis, de
ſolu.patet reſponſio ex ſupradictis, nam li-
mitatur, vt non procedat in dictis caſibus,
vt vbiq; tradit Bar. præſertim in d.§. alte-
7 ro. † Et ad præſumptionem donationis fa-
uore conſanguinitatis reſpondetur, ꝙ pro-
cedit in dubio, ideſt, quando non apparet
alia cauſa, vt patet ex dictis Bar.in d.l.cum
quid, in caſu autem noſtro non ſolùm cogi-
tari poteſt alia cauſa, verùm etiam fuit ex-
preſſa, videlicet ꝙ id fiebat cauſa ſoluendi,
& ſatisfaciendi. Et ſi in contrarium dicatur,
8 † ꝙ quando alia cauſa non apparet, præſu-
mitur donatio non tantum inter conſangui-
neos, verum etiam in cæteris omnibus caſi-
bus.l. campanus.ff. de ope. libert. ergo vt
aliquid ſpeciale ſit in conſanguinitate, dicẽ-
dum videtur, ꝙ præſumatur donatio, etiã
ſi alia cauſa appareat: Reſpondetur, ꝙ in
conſanguinitate eſt ſpeciale, vt præſumatur
donatio, quando alia cauſa non apparet,
ideſt, nullo modo fuit expreſſa, ſed tacite
poteſt cogitari, vt patet in exemplo poſito
per Bar.in d.l.cum quid, in quo poteſt co-
gitari cauſa mutui, nec non & cauſa dona-
tionis, & in dubio ſumitur cauſa donatio-
nis. At in cæteris caſibus nunquam præſu-
mitur donatio, dummodo alia cauſa poſſit
cogitari, vt per Alex. conſ.13. ex his quæ in
themate,col.2.in primo vol. Ad tertium fa-
9 uore dotis &c. † reſpondetur, negando, ꝙ
in dote ſit aliquid ſpeciale in hoc propoſito,
niſi quando pater dat dotem filiæ, iuxta tex.
in.l.fin.C.de dot.promiſſ.vt ibi tradunt glo.
& Docto. & licet Bal. ibi in fine redarguat
glo.volẽtem indiſtinctè, ꝙ extraneus in du-
bio non cenſeatur donare, concludit tamen

Bal. ꝙ in caſu noſtro, ideſt, quando extrane-
us, ſeu quilibet, excepto patre, admini-
ſtrat bona, ex quibus dotanda eſt ipſa mu-
lier, tunc non præſumatur donatio, & hoc
fatetur Bal. nouel. vbi ſupra, & ideo ſuam
illam deciſionem, quæ eſt contra deciſionē
Baldi in d. l. fin. poſuit ſub dubio, dum ait,
ꝙ id fortè poſſet attentari, & ſine dubio eſt
falſa, vt patet ex. ll. adductis per Bal. in d.
l. fin. præterea dato, ꝙ illa deciſio ſit vera, &
verum ſit, ꝙ dos habeat aliquid ſpeciale, vt
præſumatur donatio, id tamen nihil facit ad
caſum noſtrum, nam hic non ſumus in du-
bio, fuit enim expreſſa alia cauſa, ſcilicet ꝙ
animo ſoluendi, & ſatisfaciendi &c. Et ita
concludendum eſt, ꝙ ſolutio iſta fuerit facta
partim nomine Vincentij, partim verò no-
mine Zeneſii.

Secundo principaliter eſt vidēdum, da-
to, quod ea ſolutio ſit partim facta nomine
Zeneſii, an eueniente caſu euictionis, poſ-
ſit Zeneſius conueniri, vt principalis de-
bitor pro integra ſua parte dotis ſoluendæ.

Et videretur dicendum, ꝙ amplius con-
ueniri non poſſit ipſe Zeneſius, nam præ-
ſuppoſitis tribus, quæ in hoc caſu concur-
runt, primo ꝙ ipſe Zeneſius eſſet debitor
D. Hieronymi pro dimidia illa parte dotis,
vt patet ex teſtamento, ſecundo ꝙ Vincen-
tius haberet apud ſe omnes pecunias dotis,
etiam pro parte Zeneſii, & ita in hoc eſſet
debitor ipſius Zeneſii, vt patet ex Inſtru-
mento quodam de anno. 1526. in quo Vin-
centius id confitetur, tertio ꝙ ipſe Zeneſi-
us mandauerit Vincentio, vt ſolueret ipſi
D. Hieronymo præſenti, & conſentienti,
ſolueret, inquā, etiā pro ſe, ideſt, pro ipſo
Zeneſio, vt ſupra fuit probatum, ſaltem de
tacito mandato, ſtantibus his, ſequi vide-
tur cōmunis concluſio, ꝙ facta ſit delega-
tio. l. delegare la prima, vbi Doct. præſer-
tim Pau. de Ca. ff. de noua. & idem Pau. &
Alexan. in. l. qui vſumfructum. ff. de verb.
10 obli. † & ſi facta eſt delegatio, ſequitur,
ꝙ facta ſit nouatio, etiam de iure nouiſſi-
mo, dato, ꝙ non ſit expreſſum, nam in
delegatione non procedit diſpoſitio tex. in.
l. fin. C. de noua. & . §. præterea Inſtitut.
qui. mo. tol. obli. ſecundum glo. cōmuniter
approbatam in. l. 1. in princ. C. de noua. &
latius per Doct. in d. l. qui vſumfru-
ctum, & in d. l. delegare, vbi licet Pau. de
Ca. dicat eſſe multos, qui tenent contra-
rium, adeo ꝙ paſſus iſte indigeret deci-
ſione Cæſarea, nihilominus ita eſt magis
communis opinio, vt ait Iaſ. in. l. ſingula-
ria nu. 37. & Deci. conſ. 107. in cauſa, vn-
de ſi facta eſt nouatio, ſequitur, ꝙ ipſe Ze-
neſius eſt omnino liberatus. d. §. præterea,
& hoc in effectu eſt, quod vult Bar. in. d.
l. ſingularia num. 19. col. 7. in queſtione illa
de campſore, cui mandatum eſt, vt ſoluat.
Secundo quia id clarius colligi videtur ex
fideiuſſione facta per Zeneſium reſpectu
rerum immobilium, quæ datæ ſunt in ſo-
lutum, nam dixit Zeneſius ſe ſolum fide-
iubere pro dimidia parte earum rerum,
quæ dimidia aſcendit ad ſcutos. 188. & di-
xit Zeneſius, ſe nolle ad aliud teneri, vn-
de cum hoc factum ſit, præſentibus ipſo
D. Hieronymo, & vxore, & expreſſè cō-
ſentientibus, nam fideiuſſio fit per ſtipu-
lationem, & ita habuit conſenſum, & ver-
ba ipſius D. Hieronymi. l. blanditus. C. de
fideius. res videtur clara, ꝙ pro reſiduo li-
beratus eſt Zeneſius, & ita conueniri nō
poterit pro integra dimidia parte totius
dotis, ſed tantùm pro dimidia ſumma di-
ctarum rerum, neq; pro iſta ſumma con-
ueniri poterit abſoluiè, ſed ſolum vt fi-
deiuſſor, & ita prius facta excuſſione ad-
uerſus ipſum Vincentium.

Verùm his non obſtantibus, contrari-
um in hoc puto eſſe verius, & primo cō-
ſiderandum eſt, ꝙ tam in Inſtrumento ip-
ſius dotis ſolutæ, ꝙ̃ in alio quodam In-
ſtrumento liberationis factæ erga Vincē-
tium eodemmet die, ſemper ipſe D. Hie-
ronymus, & vxor ſua ſibi reſeruarunt cæ-
tera omnia iura, ſi quæ haberent reſpectu
illius dotis, tam contra ipſum Vincentiū,
quàm contra alios, vnde apparet, quòd
iuribus ſuis non aliter renunciarunt, niſi
11 quatenus fuit expreſſum: † Et ideo ſequi-
tur, quòd licet ſolutio cenſeatur partim
facta nomine Zeneſii, non tamen cenſea-
tur facta nouatio, ita decidit Bar. in. l. ex
duobus col. 7. nu. 28. verſic. ſeptimo quero.
ff. de duo. reis, & facit, quia nouatio mul-
tum conſiſtit in præſumptione, vt latè per
Are. conſ. 5. in cauſa, col. 1. & hodie facilio-
res eſſe debemus ad negandam nouatio-
nem, quàm ad inducēdam, ſecundum Bar.
in. l. pen. col. 2. ff. de præto. ſtipu.

Secundo conſiderandum eſt, dato, quòd
in caſu noſtro ea omnia acceſſiſſent, quæ
neceſſaria

neceſſaria ſunt ad delegationem, & per conſequens ad nouationem, & dato, quòd facta ſit nouatio, nō tamē cenſeri poteſt hic facta nouatio abſolutè, ſed ſolùm ſi ipſe Vincentius ſoluat, non autem ſi promittat, nam mandatum Zeneſii tacitum, quod allegatur, non eſt factum, neque per D. Hieronymum acceptatum ad aliquam promiſsionem vel obligationem de nouo faciendam per Vincentium, ſed ſolùm ad ſolutionem

12 faciendam, vt patet ex ipſo inſtrumento † & ideo ſi res datæ in ſolutum ſint euictæ, perinde eſt, ac ſi ſolutum non eſſet. l. qui concubinam. §. ſi hæres. ff. de lega. 3. ergo Zeneſius non eſt liberatus, ita eſt tex. in. l. ſi debitorem ff. de noua. & latius declarat Pau. de Caſt. in d. l. delegare colum. 2. verſicu. vnum tamen ſcias, & in d. l. qui vſumfructum in fine, & ibi Alexan. colum. fin. qui tamen dicunt, q ſi creditor, ideſt, ipſe D. Hieronymus acceptaſſet pro ſolutione promiſsionem, tunc eſſet imputandum ſibi, ſed id non contigit in caſu noſtro, & ita verum erit, q Zeneſius erit liberatus, quotieſcunque conſtabit, q Vincentius ſoluerit, alioqui idem erit, ac ſi nihil vnquā factum fuiſſet: & ad hoc fundamentum omnino aduertatur, quia tollit omnes difficultates.

Tertio eſt aduertendum, q intentio ipſius D. Hieronymi ſatis eſt fundata ex ipſo teſtamento, nam ſi Zeneſius, mediante perſona Iuliani, eſt hæres pro dimidia, ergo tenetur ad dimidiam partem dotis, & ideo non vlterius querenda ſunt fundamenta, ſed ſolum remouenda ſunt, quæ facere videntur in contrarium.

Non obſtat igitur, quod primo dicebatur, factam eſſe delegationem in caſu noſtro, & per conſequens factam eſſe nouationem, reſpondetur enim, negando iſtud,

13 † nam præter tria ſupradicta, requiritur etiam aliud, videlicet q debitor delegatus promittat expreſsè, vt debitor illius delegantis, nec ſufficeret, quòd ſimpliciter promiſiſſet, ſecundum glo. communiter approbatum in. l. quamuis. §. ſi mulier ei ſecondo, & ibi clarius not. Pau. de Ca. ff. ad velleia. & Alex. in. d. l. qui vſumfructum col. 2. in princ. & in conſ. 10. viſis depoſitionibus col. 2. in 2. vol. & Iaſ. in. d. l. ſingularia nu. 38. & Deci. nume. 27. vbi reprobant id, quod in contrarium in fortioribus terminis volebat Aret. in. d. conſ. 5. in. 2. col. in caſu autem noſtro id non interuenit, quinimo eſt dubium, an Vincentius promiſſerit nomine Zeneſii, vt patet ex his, quæ ſupra dicta ſunt in primo articulo, ergo &c. Præterea diligentius conſiderando, videtur, q in caſu noſtro nihil ex his interuenerit, quæ neceſſaria ſunt ad delegationem, nam de mandato nō conſtat, niſi fortè dicamus mandatum tacitum, quòd certè non ſufficit in caſu noſtro, quia opus eſt, q expreſsè dicatur, q nomine illius ſoluit, vt per Alex. in. d. conſ. 10. Item non conſtat, quòd Vincentius eſſet debitor Zeneſii, nam de hoc nihil dicitur in ipſo Inſtrumento, & dato, q id in ſe eſſet verum, vt fortè probatur in inſtrumento illo de anno. 1526. non tamen id ſufficit in caſu noſtro, niſi in ipſa delegatione id fuerit expreſſum, ſecūdum Docto. in locis ſupra dictis, præſertim Pau. de Ca. in. d. l. qui vſumfructum in fine. Et vltra iſtas omnes reſponſiones, dato q facta ſit delegatio, & nouatio, illa tamen ſolùm cenſetur facta in caſu, quo Vincentius ſoluiſſet, & non aliter, vt modò dictum fuit in ſecundo fundamento.

Ad ſecundum de fideiuſsione, reſpondetur, verum eſſe, q Zeneſius de cōmuni conſenſu ipſorum contrahentium obligatus eſt ſolum pro ſcutis. 188. ſcilicet nomine fideiuſſorio, ſed per hoc non ſequitur, q remiſſum ſit ei id, ad quod ipſe ex perſona ſua tenebatur, quia talis conſequentia non reperitur in iure, nam ex ſeparatis non ſit illatio, iuribus vulga. & multò magis quia ipſe Dominus Hieronymus, & vxor reſeruarunt ſibi omnia iura ſua contra alios, vt ſupra dictum fuit, & licet dixerit Zeneſius ſe nolle ad aliud teneri, illud intelligitur, nomine fideiuſſorio, ſecundum terminos, de quibus tunc agebatur. Et dato, q intelligeretur generaliter, nihil operaretur, quia pars aduerſa non conſenſit. l. fin. §. item ſi prædixerit. ff. naut. caupo. Et ita concludendum eſt, q ſi D. Hieronymus probabit ſibi non eſſe ſolutam dotem ſcilicet cum effectu, quia fortè euincantur bona ſibi inſolutum data, poterit pro dimidia totius dotis agere contra Zeneſium, tanque principaliter obligatum ex teſtamento, non obſtantibus dictis ſolutionibus iā factis, & fideiuſsione, verum eſt, q imputabitur dimidia ex ſcutis. 167. quos in bonis mobilibus habuit D. Hieronymus, ideſt

ſcuti. 33,

ſcuti. 93. quia videtur fuiſſe ſolutum communi nomine, poterit etiam pro dicta dimidia principali, quę attinet ad Zeneſium, conuenire Vincentium, quia ſi facta non eſt nouatio, vt ſupra dictum fuit, ſequitur, quòd vterq; pro eademmet dimidia reſtet obligatus. d. l. fin. C. de noua. &. §. præterea Inſti. quib. mo. tol. obli. & ita erunt vt duo rei debendi, adeo quòd etiam ſi contra vnum agatur, & nihil obtineatur, agi adhuc poterit contra alium. l. fin. & l. reos. C. de fideiuſſo. declarando, vt per Bar. in. l. ex duobus col. 2. & melius in colum. 3. verſic. ſed an alijs. ff. de duo. reis. Item pro alia dimidia, ſeu pro eius reſiduo, ad quam vſq; ab initio tenebatur Vincentius, poterit ipſe Vincentius conueniri, & ſi non erit ſoluendo, tunc poterit fideiuſſorio nomine conueniri Zeneſius ad dimidiam ex ſcutis. 375. ideſt ad ſcutos. 188. nam vt ſonant verba inſtrumenti, Zeneſius fideiuſſit nomine Vincentij, & ita pro illa parte, pro qua tenetur Vincentius, nec aliter præſumitur factum, quia pro ſua obligatione nemo poteſt fideiubere. l. vranius. ff. de fideiuſ. & ſiue potuerit, ſiue non, fideiubere pro ſe, ſtandum eſt verbis inſtrumenti, & formæ exteriori, ꝙ ſit fideiuſſor Bart. in. l. hi qui ad ciuilia colum. fin. verſic. quarto. ff. de fideiuſ.

Tertio principaliter eſt videndum, an legatum factum per Iulianum imputetur in dotem. Et omiſſa diſputatione, cum cla-
14 rum ſit, † quòd debitum dotis erat neceſſarium, quia ad hoc grauatus fuerat ipſe Iulianus per Franciſcum primum teſtatorem, concludendum eſt omnino, ꝙ tale legatum imputetur, vt communiter Docto. concludunt in auten. præterea. C. vnde vir & vx. & Bar. & cæteri in. l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ff. ſolu. matri. & Campeſ. in Tracta. de dote in quinta princ. par. in. 6. q.

Iacobus Mandellus Albēſis. I. V. D. Saluo &c. Placentiæ. 1538. 26. Decembris. Pro. D. Hieronymo Saonenſi.

Summarium.

Debitor, qui ſoluit non uero creditori, ſeu hæredi, an ſit liberatus, & an poſſit iterum conueniri à uero creditore. Et dato, ꝙ cenſeretur liberatus, an ipſe uerus creditor poſſit agere contra illum falſum creditorem, non obſtante quadam liberatione inter eos facta generaliter.

1 *SI Debitor errauit, & ſoluit non creditori, credens eum creditorem, ſi habuit iuſtam cauſam errãdi, an ſit liberatus, & quando, & quæ ſit iuſta ignorantia, & uide nume. 9.*

2 *Debitor bona fide ſoluens in caſu depoſiti, cenſetur liberatus, etiam ſi non habuerit iuſtam cauſam ignorandi.*

3 *Debitor generis ſi ſoluat falſo creditori, non cenſetur liberatus à uero creditore, etiam quòd habuerit iuſtiſſimam cauſam erroris.*

4 *Genus perire non poteſt.*

5 *Pecunia depoſita in arca, uel in ſacculo obſignata, iudicatur tanquam ſpecies.*

6 *Depoſitarius quando teneatur de dolo, & lata culpa, & quando de leuiſſima, & leui.*

7 *Depoſitum fit quandoq; ſimulatum, facta ſcilicet trãſlatione de contractu uenditionis in depoſitum, et iudicatur tunc, ut contractus uenditionis.*

8 *In contractu uenditionis uenit dolus, lata culpa, & leuis.*

10 *Petens depoſitum, ut hæres, non auditur, niſi doceat ſe eſſe hæredem.*

11 *Soluens falſo creditori, repetit ab eo.*

12 *Inſtrumentum depoſiti habet executionem paratam, etiam ꝙ ſit depoſitum ſimulatum, & irregulare.*

13 *Liberatio facta cum uno, non trahitur ad alium.*

14 *Liberatio quantumcunq; generalis non trahitur ad incognita, etiam ſtante iuramento, neq; trahitur ad cognita, in quibus error interuenit.*

15 *Ignorantia præſumitur in eo, qui nouus eſt ſucceſſor alterius.*

16 *Generalis liberatio facta, nulla ſumpta occaſione, præſumitur captioſa.*

Conſilium. III.

PRo declaratione caſus propoſiti, videnda ſunt duo, *Primum* eſt, an debitor iſte, qui iam ſoluit nõ vero creditori, ſeu hæredi, ſit liberatus, adeo ꝙ amplius conueniri non poſsit à vero hærede. Secundum eſt, præſuppoſito, ꝙ debitor eſſet liberatus, an ipſe verus hæres poſsit conuenire tutorem illum, cui facta fuit ſolutio, non obſtante quadam generali liberatione inter eos prius facta.

Et circa primum videretur dicendum, ꝙ ſit debitor liberatus ipſo iure, poſtquam ſoluit tutori dato filiæ ipſius defuncti, cum quo

contraxerat,

contraxerat, nam alijs filijs non exiſtenti-
tibus, præſumptio eſt, ꝙ illa filia eſſet hæ-
1 res, vt eſſe debet de iure communi, † & ita
ſi debitor id credidit, licet errauerit, habu-
it tamen iuſtam cauſam errandi, ergo &c.
l.fin.ff.de tranſac.&.l.fugitiuus.ff. de ſolu.
vel ſaltem videtur liberatus ope exceptio-
nis, cedendo actiones contra eum, cui ſol-
uit.l.cum quis.§.1.ff.de ſolu. Et quia ad iu-
ra iſta poſſet reſponderi, ꝙ ſolùm proce-
dunt, quando error deſcendit cò ꝙ aliquid
prius factum fuerit in perſona illius, cui eſt
ſolutum, veluti ſi ille ſemel ſit conſtitutus
procurator, & deinde reuocatus, vel ſemel
fuerit poſſeſſor hæreditatis, & deinde re-
uocatus, vel ſemel fuerit ſeruus probatæ
vitæ, & deinde factus ſit fugitiuus, & hu-
iuſmodi, nam in his caſibus iuſtiſsima eſt
ignorantia, non autem procedant, quando
nulla interuenerit mutatio in perſona il-
lius, cui ſoluitur (vt in caſu noſtro) iuxta
ea, quæ tradit Bart. in.l. filiæ inteſtatæ.ff.
de ſolu.& probatur in.l.qui hominem.§.ſi
titium,&.§.ſi nullo eo.tit.& in.l. inuito cũ
glo.C.de ſolu.&.l.ſi non ſortem.§. qui fi-
lio.ff. de cond. inde. & Bar.in.l.cum fun-
dus.§.ſeruum col.3.verſic.venio ad ſecun-
dam.ff.ſi cer. peta.& in .l. falſus col.2.nu.4.
C.de furt.& Pau.de Ca.in.d.l.cum quis.§.
1. de ſolu. nam tunc licet adſit ignorantia,
non tamen eſt iuſta, vt per eos, vbi ſupra
Ideo fortius pro hac opinione facit tex.in.
l.1.§.ſi rem à ſeruo depoſitam.ff.depoſi. qui
tex. ſpecialiter procedit in caſu depoſiti, vt
2 eſt caſus noſter, † vt ſcilicet debitor bona
fide ſoluens cenſeatur omnino liberatus, eti-
am ſi non habuerit iuſtam cauſam ignorandi
eo modo, quo ſupra dictũ fuit, ſecundũ Bar.
& latius Alberic. Ang. & ſalice, in.l.ſi vrba-
na.ff.de cõdic.inde. qa in depoſito ſatis eſt ꝙ
abſit dolus, & lata culpa, vt ibi per eos, & ita
verus hæres, ſeu verus creditor ſolùm pote-
rit agere aduerſus eũ, cui ſolutũ eſt, vt not.
Bar.in.d.§.ſeruũ col.3.verſic. ſumus expediti.

Sed his non obſtantibus, tenendum eſt
omnino, quòd debitor non ſit liberatus, neq;
ipſo iure, neq; ope exceptionis. Nam primò
3 ſtat communis concluſio, † ꝙ quotieſcunq;
quis eſt debitor generis, & non rei in ſpecie,
ſi ſoluat falſo creditori, etiam per quamlibet
iuſtiſsimam cauſam erroris, non tamen cen-
ſetur liberatus à vero creditore, ſecundum
glo. in .l. ſi quis vxori .§. apud labeonem,
& ibi Bart.ff. de furt, & Alberic. in d.l.
cum fundus .§. ſeruum colum. 3. in fin. &
clarius ibi Pau. de Caſt. & Salice. in fin.
4 ff.ſi cer.peta. † quia genus perire non poteſt
l. incendium. C. ſi cer.peta. ſi enim talis de-
bitor non liberatur per caſum fortuitum. d.
l. incendium, ergo multò minus per culpam,
ſeu errorem, vt etiam deducit Alberic. in d.
l.ſi vrbana, & licet Alex, & Deci.in d.§.ſer-
uum, dicant, quòd hæc reſolutio non conue-
nit ad illum text, non tamen negant, quin in
ſe vera ſit, neq; poſſunt negare. In caſu au-
tem noſtro conſiderandum eſt, quòd licet
contractus appellatus ſit per ipſos contra-
hentes contractus depoſiti, pecunia tamen,
quæ debetur, non fuit depoſita, ſed debetur
ex contractu venditionis, vt patet ex ipſo-
met inſtrumento, quo caſu pecunia dici non
5 poteſt debita, vt ſpecies, † puta ac ſi in ar-
cha, vel in ſacculo obſignata, fuiſſet depoſi-
ta, iuxta tex. in.l.planè.§. ſi eadem.ff.de le-
ga.1. ſed eſt debita in genere, cum re vera
nihil fuerit depoſitum, & tale depoſitum
cenſetur irregulare.l.Lucius, la.1.ff.de poſi.
& de eo iudicandum eſt perinde, ac ſi pecu-
nia deberetur ex contractu mutui, vel ven-
ditionis, vt infra dicam, vnde ſequitur, quòd
debitor non ſit liberatus, ſoluendo aliĩ per
errorem, quia etiam per caſum non libera-
retur, & expreſsè de tali depoſito tradit De-
ci.in .l. cõtractus col.2. nu.5.ff.de reg.iur. &
Ludo. Roma. cõſ.520.circa propoſitã col.1.

Secundò etiam dato, ꝙ aliquid in ſpecie
deberetur ex contractu depoſiti, non tamen
ſemper verum eſt, quòd depoſitarius tenea-
6 tur ſolùm de dolo, & lata culpa, † ſunt
enim tres caſus, vnus eſt, quando depoſi-
tum fit gratia deponentis tantùm, & tunc
venit ſolùm dolus, & lata culpa. Secundus
eſt, quando fit gratia depoſitarij tantùm, &
tunc venit omnis culpa, etiam leuiſsima,
Tertius eſt, quando fit gratia vtriuſq;, &
tunc eligitur media via, vt.s. veniat cul-
pa lata, & leuis, non autem leuiſsima, vt
Bar. tradit in.l. quod nerua in 8.q.num.30.
ff. de poſi. licet in multis ſit corruptus, &
7 Deci. in d.l. contractus in princ. † vnde cum
in caſu noſtro ſit depoſitum ſimulatum, quia
vt ſupra dixi, eſt cõtractus venditionis trãſ-
latus in contractum depoſiti, vt quotidie fit,
iuxta tex.in.l.Lucius la 2.ff.depoſi.ſequitur,
quòd de tali depoſito idem iudicetur, quod
de contractu venditionis, qui præcedit, vt
tradi-

tradit Ludo. Roma. conſ. 238. pro habenda
in 1. col. & d. conſ. 520. col. 1. & Deci. conſ.
216. col. 1. & Andr. Sicul. conſ. 7. ſapienter,
per totum, in 2. volu. & Alex. conſ. 80. circa
primum col. 1. in 3. vol. & Roma. conſ. 500.
8 ſummarium quęſtionis col. 2. † in contractu
autem venditionis venit dolus, lata culpa, &
leuis, licet non leuiſsima, quia eſt de contra-
ctibus, qui gratia vtriuſq; celebrantur. d. l.
contractus, vbi Deci. nu. 26. ergo & in caſu
noſtro veniet culpa leuis. quòd verò debitor
inciderit in talem culpam leuem, patet ex
his, quæ de culpa leui tradit Bar. in d. l. quòd
nerua, quia ſcilicet non vſus eſt ea diligentia,
qua quælibet mediocris perſona vteretur,
puta quęrendo, an is, cui ſoluit, eſſet verus
creditor, nec ne, & vt ait Bald. in d. l. falſus
col. fin. C. de furt. non poteſt dici ſoluiſſe per
iuſtam ignorantiam is, qui nihil paſſus eſt,
ſed ſtatim ſoluit.

Tertiò dato (ſine veri præiuditio) quòd
eſſemus in vero depoſito, & facto gr͞a depo-
nentis tantùm, adeo q; ſolùm veniret dolus,
& lata culpa, videtur tamen adhuc, debito-
rem in caſu noſtro non fuiſſe liberatum, nam
cum omnes perſonæ, de quibus nunc agi-
tur, habitēt in eadem Ciuitate, & palam no-
tum eſſet, quòd illa filia non erat hæres, ſed
iſte, qui nunc eſt verus creditor, & iam ali-
quot annis poſsideret hæreditatem, certè
negari non poteſt, quin debitor, ſoluendo
alii, fuerit in dolo, vel ſaltem in lata culpa,
ſecundum Bar. in d. l. quod nerua in diffini-
tione latæ culpæ, & probatur in. l. regula. §.
ſed facti. ff. de iur. & fac. igno. & ad hoc etiā
tendit dictum Bal. in d. l. falſus col. fin. dum
inquit, q; dici non poteſt in bona fide is, qui
nihil paſſus eſt, antequam ſolueret.

Quartò ſatis eſt fundata hæc opinio ex
his, quæ in princ. ſupra dixi, quòd ſcilicet non
eſt iuſta ignorantia, ſi nihil contigit de nouo
in perſona illius, cui ſolutum eſt, vel quid no-
ui alio ſimili inopinato modo, vt in. l. fin. §.
fin. ff. de lega. 2.

Non obſtant igitur duo, quæ ſunt in con-
trarium adducta, nam dum primo diceba-
tur, fuiſſe iuſtam cauſam ignorantiæ, eo q;
9 credidit filiam eſſe hæredem, † reſpondetur
enim, quòd non eſt ſufficiens cauſa in hoc
propoſito, quia ſcilicet nihil contigit de no-
uo, vt modò dictum fuit in quarto funda-
mento, nam iura hic requirunt cauſam, quæ
ſit iuſta, & probabilis. §. recte Inſti. de man-
da. ideſt, (ſecundum Docto.) ſi productum
fuit teſtamentum, quod deinde detectum
fuit falſum, vt per Bar. in. d. l. ſi vrbana cir-
ca finem, & Pau. de Ca. in. d. §. ſeruum in fi-
ne, & Ang. & Pau. de Ca. in. d. l. ſi vrbana,
vel quid ſimile, & hoc ſentit tex. in. l. ſi quis
inficiatus. ff. depoſi. & ibi expreſsè not. Bar.
10 & clarius Pau. de Ca. † q; quando aliquis
vt hæres petit depoſitum, non eſt audien-
dus, niſi doceat ſe eſſe hæredem, & Pau.
de Ca. in. l. 1. §. apud Iulianum eod. tit. &
Bal. in rubri. C. depoſi. in. 4. q. & eo magis
in caſu noſtro, quia de conſuetudine ho-
dierna, raró fit, vt fœminæ ſint hæredes.
Reſpondetur etiam, q; cum in caſu noſtro
ſit debitor generis, quęrendum non eſt de
iuſta cauſa ignorantiæ, quia etiam ſi eſſet
iuſtiſsima, non tamen eſt liberatus, vt di-
ctum fuit ſupra in primo fundamento.

Ad tex. in. l. 1. §. ſi rem à ſeruo. ff. depoſi.
patet ex ſupradictis reſponſio varijs mo-
dis, nam primò reſpondetur, q; ille tex. non
procedit in depoſito irregulari, ideſt, in quo
debetur genus, vt ſupra in primo funda-
mento. Reſpondetur ſecundo, q; non pro-
cedit in depoſito facto gratia depoſitarij
tantùm, vel gratia vtriuſq;, vt ſupra in ſe-
cundo fundamento. Reſpondetur & ter-
tio, q; non procedit in caſu noſtro, quia
hic commiſſus fuit dolus, vel ſaltem lata
culpa, vt ſupra in tertio fundamento.

Non etiam obſtat, ſi diceretur, q; in-
conueniens eſt, vt bis idem ſoluatur, re-
11 ſpondetur enim, † q; datur repetitio contra
falſum creditorem, cui fuit ſolutum. d. l. ſi
vrbana. Item non obſtat, q; iſta, quæ ſoluit,
ſit mulier, non enim reperitur in hoc pri-
uilegiata.

Concludendum eſt igitur, q; non obſtā-
te eiuſmodi ſolutione, quæ habetur pro
nulla, & nihil debet operari, teneatur di-
cta mulier ſoluere vero hæredi, & hoc ſi-
12 ne aliqua figura iuditij, † quia inſtrumen-
tum depoſiti habet executionem paratam.
l. pen. vbi Docto. C. depoſ. & . l. fin. C. de
compenſa. etiam ſi ſit depoſitum ſimulatum,
ſeu transfuſum de contractu venditionis in
contractum depoſiti, vt ſupra dictum fuit,
nam contractus venditionis eſt abſolutè
licitus, ideoq; licita eſt etiam talis transfu-
ſio, & habebit naturam depoſiti, vt com-
petat actio depoſiti. l. lucius la. 2. ff. depoſi.
ergo nihil eſt, quod impediat, quin habeat
executionem

executionem paratã, licet deinde tale depoſitum ſit irregulare, & in multis regulari ſolear ſecundum naturam contractus præcedentis, vt ſupra dixi.

Circa ſecundum articulum principalẽ, videtur ſuperfluum inſiſtere, ſtante concluſione modò facta, ꝙ debitor non ſit liberatus, ſed dato, ꝙ debitor ipſo iure eſſet liberatus, & opus eſſet agere aduerſus eum, cui fuit ſolutum, dicendum eſt, quòd nullo modo obſtabit generalis liberatio viciſsim concepta inter ipſum verum creditorem, & eum, cui fuit ſolutum, primo quia ſolutio facta fuit illi, tanquã tutori cuiuſdam filiæ, liberatio verò ei facta, non attinet ad perſonam ipſius filiæ, neq; ad bona eius, neq; ad tutelam, ſed reſpicit eum, vt propriam perſonam, & proprio nomine, vt ſemper in dubio præſumitur .l. & magis. ff. de ſolu. vnde cum iſte in duobus iſtis actibus repreſentet duas perſonas .§. ſi tutor
13 Inſti. de inoffi. teſta. ſequitur, † ꝙ liberatio facta cum vna perſona trahi non poſsit ad aliam. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pac. & .l. qui cum tutoribus in princ. ff. de tranſac.

14 Secundo † quia liberatio, quantumuis generalis, non trahitur ad incognita. d. l. qui cum tutoribus. §. 1. & §. 2. vt tradit Bar. in. l. aurelio. §. caius col. fin. ff. de libera. lega. etiã ſi pręſtitũ ſit iuramentũ, ſecũdũ Iaſ. in. l. cũ agliana in prin. ff. de trãſac. nec etiã trahitur ad ea, quæ ſunt cognita, ſed aliquis error interuenerit, ſecundum Pau. de Caſt. optime in. l. fin. §. item queſitum. ff. de condic. inde. Et ideo dato ꝙ facta eſſet illi, vt tutori, non tamen comprehendit ſummam, de qua agitur, quia nunquam fuit cognita ipſi hæredi, niſi nunc, & ipſi hoc aſſerenti eſt credendum, & onus probandi competit aduerſario, ſecundum Bar. in. d. l. qui
15 cum tutoribus. §. fin. & meritò, † quia hic ſucceſsit alteri, ergo iuſta eſt cauſa ignorantiæ, l. qui in alterius. ff. de reg. iu. nec obſtat, quòd Bart. in. d. §. caius in. 5. q. in fin. videatur ſentire, quòd præſumatur ſcientia, niſi probetur ignorantia, dico enim, quòd nihil adducit, & nihil firmat, ideo non eſt curandum de eo ibi, ſed ſtandum eſt dicto ſuo in. d. §. fin. quod expreſſe probatur in illo tex. Et in caſu noſtro, vt dixi, clarum eſt præſumi ignorantiam, quia eſt nouus ſucceſſor.

16 Tertio † quia liberatio fuit generalis, & nulla ſumpta occaſione ab aliquo negocio, ſed ſimpliciter dictum, quòd liberant ſe &c. ergo præſumitur captioſa, ſecundum Bar. in. l. cum aquiliana, verſic. vltimo nota, & ibi Iaſ. in tertio nota. ff. de tranſac.

Iacobus Mandellus de Alba, Placentiæ. 1539. die. 5. Aprilis. Pro D. Nicolao Vicedomino, legũ ſcholare, Ciue Placẽtino.

Summarium.

Dotis conſtitutio facta per mulierem de omnibus bonis, an ualeat. Et an ualeat renuntiatio donationis propter nuptias facta per uxorem. Item an ualeat donatio inter uirum, & uxorem, & quando, & quid cum iuramento. Et an donatio inter uiuos collata poſt mortem ualeat. Et quando ualeat donatio ſine inſinuatione, uel cum inſinuatione facta ex interuallo. Et de cõfirmatione actus facta alio tẽpore magis habili. Itẽ an hæres dicatur contrauenire uoluntati defuncti, patiens ſe conueniri in iudicium.

1 MVLIER *Poteſt dare omnia bona in dotem, & quid ſtante ſtatuto, ꝙ maritus lucretur totam dotem.*
2 *Bona futura non cẽſentur dari, niſi expreſſè dicatur, ſed ſolùm præſentia.*
3 *Donatio de omnibus bonis præſentibus ualet.*
4 *Statutum de lucranda dote non tollit uxori factionem teſtamenti, ſed procedit ab inteſtato tantum.*
5 *Renuntiatio donationis propter nuptias facta per mulierem cum iuramento ualet, item ualet, ſi confirmata ſit poſt biennium.*
6 *Remittere eſt dare, & quando.*
7 *Donatio inter uirum, et uxorẽ nõ ualet, et quid quũ eſt iurata, & quid tũc operetur iuramentũ, & uide etiã nu. 12. & an iuramẽtum firmet eam ab initio, an uerò ſolum poſt mortem donantis uide nu. 19.*
8 *Mulier, conſtante matrimonio, non poteſt donare dotem, neq; de ea paciſci.*
9 *Conditio, per quam reſtringitur libera teſtandi facultas, eſt turpis, & improbata, etiam ſi reſtrictio ſit reſpectu certæ rei tantùm.*
10 *In donatione continente enormiſsimam læſionem cenſetur eſſe dolus, & ſimulatio, quæ non tollitur per aſſertionem partium.*
11 *Vxor ſi donet uiro, maxima eſt ſuſpitio metus, uel reuerentiæ.*
12 *Donatio inter uirum, et uxorem cum iuramento ualet, ſecundum ueriorem, & magis cõmunem opinionem.*

13 *Donatio inter uirum, & uxorem, etiam iurata, requirit traditionem.*

14 *Reſeruatio uſusfructus, exiſtentia in poſſeßione ex alia cauſa, & clauſula conſtituti, hæc omnia habentur pro traditione, & unumquodq; traditioni æquiparatur.*

15 *Donatio reciproca, & remuneratoria inter coniuges ualet.*

16 *Donatio inter uirum, & uxorem collata poſt mortem, & in effectu collata in hæredes ualet, & collata in tempus ſoluti matrimonij.*

17 *Donatio facta coniunctæ perſonæ, uiuente etiam marito, ualet.*

18 *Donatio fit aliquando poſt mortem, quæ tamen non eſt donatio cauſa mortis, ſed donatio inter uiuos collata poſt mortem, & ualet.*

20 *Donatio non requirit inſinuationem, quando eſt appoſitum iuramentum, ſecundum magis cōmunem opinionem, neq; ualet ſtatutum in contrarium.*

21 *Ad laicos non pertinet ſtatuere de iuramento, & quid ſi tale ſtatutum eſſet confirmatum à Pontifice, generaliter confirmante ſtatuta laicorum.*

22 *Confirmatio generalis, & ſimplex non conualidat actum nullum, & illicitum.*

23 *Confirmatio Principis obtinet locum inſinuationis.*

24 *Reſcriptum intelligitur ſecundum tenorem ſupplicationis.*

25 *Clauſula, non obſtantibus, tollit ſtatutum in contrarium, & cætera impedimenta omnia, & maximè etiam adiecta clauſula, ex certa ſcientia.*

26 *Clauſula, ſupplentes omnes defectus, tollit defectus iuris poſitiui tantùm.*

27 *Donatio remuneratoria, & reciproca non indiget inſinuatione.*

28 *Statutum debet intelligi, & reſtringi ſecundum ius commune.*

29 *Donatio conditionalis, cum poßit diſſolui in defectum conditionis, non requirit inſinuationem.*

30 *Dos poteſt alienari, ſtante iuramento.*

31 *Libera teſtandi facultas auferri non dicitur, quando quis promittit, uel donat certam rem tantum, etiam ſub conditione non reuocandi teſtamentum, &c.*

32 *Donatio facta de dimidia parte hæreditatis ualet.*

33 *Donatio facta per aliquem ſub conditione, ſi inſtituatur hæres à donatario, eſt ualida, neq; dicitur contra bonos mores.*

34 *Modus in dubio potius præſumitur, quàm conditio.*

35 *Remedium.l.2.C. de reſcin. uendi. non habet locum in donatione, etiam data maxima læſione, & quæ ſit ratio.*

36 *Metus, uel timor, ſeu reuerentia uxoris erga maritum, nunquam præſumuntur, niſi probentur, puta per uerbera, ſeu minas præcedentes.*

37 *Donatio ſæpius confirmata, & ex interuallo, excludit omnē præſumptionē fraudis, et metus, uel timoris,*

38 *Donatio, & omnis alius contractus fieri poteſt & inſeri in teſtamento, neq; poteſt reuocari.*

39 *Relatum cenſetur eſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus,*

40 *Inſinuatio ſi interueniat ex interuallo poſt donationē, an ſufficiat, & uide infra nu.49.*

41 *Voluntas cognoſcitur ex actu nullo.*

42 *Confirmatio inducitur etiam ex qualibet tacita uoluntate.*

43 *Donatio reciproca, ſeu ob cauſam an dicatur, licet una donatio excedat aliam,*

44 *Aſſertioni factæ in inſtrumento, q. donatio ſit propter merita, eſt credendum.*

45 *Plus, uel minus dicitur, etiam reſpectu temporis, & res tunc minus æſtimatur,*

46 *Ad præſens oua cras pullis ſunt meliora.*

47 *Spes eſt, q. quotidie quis acquirat bona.*

48 *Caſus aduerſus futurus quando habendus ſit in conſideratione.*

49 *Inſinuatio donationis an fieri poßit ex interuallo, & an perpetuò.*

50 *Decretum iudicis poteſt interponi etiam ex interuallo poſt actum.*

51 *Actus cenſetur factus ab initio, ſi ab initio fuit conuentum de illo actu faciendo.*

52 *Actus factus ſub conditione, ſi confirmabitur à ſuperiore, ualet.*

53 *Ad Inſinuationem faciendam non eſt neceſſe, quòd Iudex ſedeat pro tribunali.*

54 *Ad Inſinuationem an requiratur præſentia utriuſque, donantis, & donatarij, an uerò ſufficiat præſentia donatarij, uel donantis, & ſic unius tantum.*

55 *Præſumitur pro decreto Iudicis, & quòd interuenerit cauſæ cognitio,*

56 *Clauſulæ inſolitæ faciunt ſuſpitionem.*

57 *Confirmatio actus facta alio tempore magis habili, multùm operatur,*

58 *Verba enunciatiua quando non diſponunt, probant ſaltem id, quod allegatur fuiſſe diſpoſitum, & diſponunt, ſi ſint prolata ab habente poteſtatem faciendi actum, & maximè ſtante iuramento.*

59 *Contrauenire quando quis dicatur.*

Conſilium. IIII.

CAſus iſte ſatis cōfuſus propter multitudinem actuum, facit multas dubitationes: & procedendo iuxta ordinem ipſorum actuum, & inſtrumentorum ſuper eis factorum, naſcitur prima dubitatio ex primo ipſo inſtrumento, quod ſcilicet cōtinet conſtitutionem dotis. Et uidetur, q duplici reſpectu non ſubſiſtant, quæ in eo continentur. Nā primo nō uidetur ualere conſtitutio ipſius dotis facta de omnibus bonis, quia cōſiderata diſpoſitione ſtatuti, quod hic extat, uolentis, q ſi mulier in matrimonio decedat ſine liberis, maritus lucretur totam dotem, ſequitur, quòd mulier dando bona omnia in dotem

dotem, aufert ſibi penitus facultatem te-
1 ſtandi, quod eſt contra iura vulgaria, † &
quanquam alias licitum ſit mulieri dare bo-
na omnia in dotem.l. mulier bona ſua.ff.de
iu.dot.illud procedit in caſu, quo nō ſit eiuſ-
modi ſtatutum, quia eo ceſſante, ceſſat
etiam ratio ſupra dicta. Secundo non vi-
detur valere renunciatio antifacti, ſeu dona-
tionis propter nuptias facta per ipſam vxo-
rem, de qua in dicto inſtrumento, quia licet
paſſim liceat vnicuiqꝫ renunciare fauori ſuo,
ſuiſqꝫ iuribus, ſecus tamen in caſu iſto,
propter fragilitatem mulierū, vt eſt tex. ex-
preſſus in authen. ſiue à me.C. ad velleya.
Sed his non obſtantibus, dubitandum nō
eſt, quin ſupradicta ambo de iure valeant, nā
de iure cōmuni fundamentum ſtat, ꝗ licet
mulieri dare bona omnia in dotem.d.l.mu-
lier. Et ſolum reſtat tollere impedimentum
ſtatuti, quod certè tollitur, ſi conſideremus,
ꝗ data ſunt in dotem bona omnia præſen-
tia, non autem futura, vt expreſſè patet in
2 ipſo inſtrumento, † & id etiam tacite ſemper
de iure intelligitur, niſi expreſſè dictum ſit
de futuris, vt notant Docto. in.l. ſtipulatio
hoc modo.ff.de verb.obli.quo caſu dici non
poteſt, ꝗ auferatur facultas teſtandi, reſtant
enim ad id bona in futurum acquirenda
præſumptione iuris.l. cura.§.1.ff. de mune.
& hono, vt concludunt Docto. in.d.l. ſtipu-
3 latio, volentes propter talē rationē, † ꝗ do-
nari poſsint bona omnia præſentia, non autē
futura, vt etiam tradunt in.l. fin.C.de pac.
4 † præterea tale ſtatutum non tollit factionē
teſtamenti, nō enim procedit, facto teſtamē-
to, ſed ſolum † ab inteſtato, ſecundum Ra-
pha. Cuma. conſ.48. Procedit etiam ſecun-
dum, ꝗ ſcilicet renūciatio antifacti valuerit,
nam fundata eſt etiam in regulis iuris com-
munis. Et ad tex.in.d.authen.ſiue à me, reſ-
5 pondetur, † ꝗ non procedit, ſtante iuramēto,
vt in caſu noſtro, ſecundum Bal.ibi, & in.l.
etiam, eo. tit. & probatur in.c. cum con-
tingat, de iureiu. & in.c. licet mulieres eo.
tit libro.6. Item reſpondetur, quòd va-
let renunciatio etiam de iure ciuili, dum-
modo confirmata fuerit poſt biennium, vt
vult tex. in.d. authen. ſiue à me, & id fa-
ctum fuit in caſu noſtro, non ſemel, ſed
ſæpius. poteſt etiam reſponderi, quòd ille
tex. corrigitur hic per ſtatutum, quod vult,
vt liceat ipſis coniugibus paciſci ſuper lu-
cro dotis, & donationis propter nuptias.

† De hoc tamen dicto vide latius p eūdē D.meū īfra i cōſ.40.i pric. Vinc.

Secunda oritur dubitatio circa inſtrumen-
tum conuentionum de anno. 1517. 21. Sep-
tembris, videtur enim prima facie dicendū,
ꝗ non valeant contenta in eo, pluribus ra-
tionibus. Primo quia renunciatio, & ceſ-
ſio, & remiſsio facta per vxorem nihil ali-
6 ud eſt in effectu, quàm donatio, † nam re-
mittere eſt dare.l. ſi mulier.ff. de condic.
ob cau. &.l. peculium la.1. in princ.ff. de
pecul. cum ſcilicet ſit remiſsio rei certæ, &
ſine controuerſia, vt per Bar. in.l. ſiue apud
7 acta colum.1.C.de tranſac. † donatio au-
tem inter virum, & vxorem non valet, iu-
ribus vulgaribus, etiam adhibito iura-
mento, ſecundum Bar.in.l.1.ff.de dona.int.
vir. & vx. Et dato (contra Bart.) quòd
valeret cum iuramento, vt infra dicam,
habet tamen iuramentum tacitam condi-
tionem, ſi donans prius decedat, vt ſem-
per intelligitur de iure communi.l. à ma-
rito.C. de dona. int. vir. & vx. operatur
enim iuramentum, quòd interim, pen-
dente euentu mortis, non poteſt dona-
tio reuocari, quæ alioqui poſſet, vt latè
per Deci. conſ. 240. & conſ. 536. Secun-
do non videtur valere huiuſmodi dona-
tio, quia non fuit inſinuata, quemad-
modum vltra ius commune extat diſpo-
ſitio ſtatuti, ſi ſumma excedat.25.libras,
nec talis defectus videtur ſuppleri ex con-
firmatione Principis, nam talis confirma-
tio fuit conditionalis, ſcilicet ſi actus erat
validus, vt in ea expreſſè continetur, hic
autem fuit actus ipſo iure nullùs, quia
ſeruata non fuit forma ſtatuti, vt in ter-
minis de ſtatuto inſinuationis tradit Bart.
in.l. ſi ita quis.§. ea lege colum.2.ff. de
verb. obli. Tertio obſtat, quia generali-
8 ter videmus, † quòd conſtante matrimonio,
donari non poteſt per mulierem ipſa dos,
neqꝫ fieri aliquod pactum in eius præiudi-
tium.l.2.&.l. Attilicinus.ff.de pac.dotal. vt
latè per Bal. nouel. in Tracta. Dot. in.7.
par.priuil.xi. Et in caſu noſtro donata fuit
propriè ipſa Dos, ſeu bona in dotem data.
Quarto facta fuit huiuſmodi donatio ſub
illa conditione, inter cæteras, ſi maritus ip-
ſe redimeret, ſeu liberaret bona illa ipſi-
us vxoris, quæ obnoxia erant emphitheo-
ſi, & alijs oneribus, & cum talis condi-
tio non probetur fuiſſe impleta, ſequitur,
ꝗ donatio, etiam valida à principio, reſolua-
tur, quaſi cauſa nō ſecuta.l.1.§.1.ff. de dona.

Quintò in contrarium facit,quia concepta
fuit talis donatio ſub alia conditione, ſcilicet
ſi maritus eo tempore , quo faceret teſta-
mentum, reliquiſſet vſumfructum omnium
9 bonorum ſuorum ipſi vxori,† ideoq; videtur
eſſe ipſo iure nulla , tanquam concepta ſub
turpi , & improbata conditione , videlicet
ſub conditione , per quam reſtringitur li-
bera teſtandi facultas,l.ſtipulatio hoc mo-
do .ff. de verb. obli. etiam ſi reſtringatur
reſpectu certæ rei, ſecundum ludo. Roma.
conſ. 171. pro deciſione . Sextò videtur ob-
10 ſtare,† quia cum ſit donatio omnium bono-
rum , & ita contineat enormiſsimam læſio-
nem,non videtur eſſe abſq; dolo , vt tradit
Deci. in .l. fraudis .ff. de reg. Iu. & in conſ.
26. præſertim inter coniuges , quorum aſ-
ſertio non tollit , quin videatur actus ſi-
mulatus , vt per ludo. Roma. conſ. 293.
11 præſuppoſito col. 2. † & tantò magis quan-
do vxor ipſa eſt , quæ donat , quo caſu ma-
xima eſt ſuſpitio metus , vel reuerentiæ,
iuxta glo. in. l. 1. §. quæ onerandæ, in verbo,
metu. ff. quarum rerum ac. non det.

Sed his non obſtantibus , contrarium in
omnibus eſt de iure verius , nam pro validi-
tate donationis ſtat primum fundamẽtum ,
12 † quia interuenit iuramentum , quo caſu ſe-
cundum veriorem, & magis cõmunem opi-
nionem valet donatio inter virum, & vxorẽ,
vt ſentit Bar. in .l. ſi quis pro eo in fin. ff. de
fideiuſ. latè Alex. conſ. 7. viſo inſtrumen-
to in 6. vol. & conſ. 53. viſis col. penul. in. 3.
volum. & conſ. 8. viſis in. 2. volum. & conſ.
157. viſo colum. pen. & fin. eo. volum. &
Deci. conſ. 202. & nouiſsimè Ripa lib. 3.
13 de dona. cap. 6. † Et quanquam donatio
inter virum , & vxorem requirat traditio-
nem. l. papinianus. ff. de dona. int. vir. & vx.
etiam ſtante iuramento , vt præſupponit
Deci. conſ. 202. colum. 3; id tamen non ob-
14 ſtat, † quia hic reſeruatus fuit vſusfructus, &
ita habetur pro traditione. l. quiſquis. C. de
dona. & in his terminis tradit Alexan. in. d.
conſ. 7. in princ. præterea maritus erat in
poſſeſsione ex alia cauſa , & hoc ſufficit, vt
per Deci. in. d. conſ. 202. col. 3. Item fuit ap-
poſita clauſula conſtituti , quæ habetur pro
traditione , ſecundum glo. in. l. 2. C. de dot.
caut. & Bart. in. d. l. Papinianus, & eſt ma-
gis communis opinio , ſecundum Soci. in
.l. 1. §. ſi vir vxori col. 2. nu. 14. ff. de acq. poſ.
& hic fuit directa clauſula conſtituti in ip-
ſos hæredes , quibus etiam verè fiebat do-
natio , vt infra dicam.

15 Secundum eſt fundamẽtum, † quia in ca-
ſu noſtro fuit donatio reciproca, & ita fuit
remuneratoria, vt inferius probabo ad ali-
ud propoſitum , ergo ſine dubio valuit inter
coniuges. l. quod autem. §. ſi vir. ff. de dona.
int. vir. & vx. latè Iaſ. in. l. ex hoc iure nu. 55.
ff. de iuſti. & iu. & Deci. conſ. 232.

16 Tertio eſt aduertẽdum, † q non fuit dona-
tio inter virum, & vxorem, nam fuit collata
poſt mortem vtriuſq;, dicitur enim expreſsè
in ipſo Inſtrumento, q ipſa vxor donat in
caſu, quo ipſe maritus præmoriatur , & ita
in effectu donat , non ipſi marito , ſed ſuis
hæredibus. l. 1. C. vt ac. ab hære. & l. ſcrupu-
loſam. C. de inutil. ſtipu. & l. quodcunq;. §.
1. & 2. ff. de verb. obli. & .§. poſt mortem
Inſtitu. de inutil. ſtipu. & ita hoc reſpe-
ctu valet , quia collata eſt in tempus ſo-
luti matrimonij .l. ſi eum ſeruum in fine,
cum .l. ſequen. ff. de dona. int. vir. & vx.
Nec dicatur, quòd ſi prohibetur donari ma-
rito , ergo & eius hæredi, tanquam perſonę
17 coniunctæ, reſpondetur enim, † quòd etiam
ſi donaretur alicui perſonæ coniunctæ, vi-
uente marito (quod plus eſt) valeret tamen
donatio, quia huiuſmodi prohibitiones ſunt
reſtringendæ, quantum fieri poteſt, vt tradit
Alex. conſ. 54. in caſu, colum. 2. verſic. tertio
quia in. 7. volum. quinimo poſſet donari ip-
ſimet marito , conferendo in tempus ſolu-
ti matrimonij , puta ſi ſoluatur per diuor-
tium .d. l. ſi eum , quia in his omnibus ca-
ſibus ceſſant rationes omnes , quæ ſolent
prohibere tales donationes . Alio etiam
reſpectu confertur hæc donatio in tempus
ſoluti matrimonij , ſcilicet ex parte ipſius
mulieris , donat enim , reſeruato ſibi vſu-
18 fructu , † & ita in effectu donat poſt mor-
tem ſuam , vt tradit Alex. in. d. conſ. 7. col.
pen. in. 6. vol. non quidem quòd ſit donatio
cauſa mortis , ſed eſt donatio inter viuos ,
collata poſt mortem, de qua in. l. 2. C. de iu.
dot. & .l. cum maritus. §. fin. ff. de pac. dotal.
& Roma. in. d. conſ. 26. in princ. & Alex. in
.d. cõſ. 7. quæ ſolet valere, vbi alias non va-
leret , ſi non eſſet collata poſt mortem , vt
per glo. in .l. fin. in verbo accommodauit.
C. de pac. & Deci. in. l. pactum colum. 2.
verſic. ex his infertur. C. de colla. poſt Alex.
conſ. 93. viſa facti col. pen. in. 2. vol. & ita eti-
am hoc reſpectu ſumus in caſu dictæ. l. ſi eũ.

Non igitur obſtant, quæ ſupra in contrarium fuere adducta, reſpondetur enim ad primum, ꝙ Bar. malè loquitur, & ꝙ communis eſt in cõtrarium, ſcilicet ꝙ firmetur iuramẽ
19 to, vt dixi. Et dũ ſubijciebatur, † ꝙ Iuramẽtum habet conditionẽ tacitam, ſi vxor prius decederet, vt per Deci. in. d. cõſ. 240. reſpõdeo, ꝙ id nõ ſatis eſt clarum, & in contrariũ ꝙ generaliter, & indiſtinctè firmetur iuramẽto ab initio, ſentit Alex. in. d. conſ. 54. col. 2. in. 7. quinimo id videtur fateri Deci. dum ponit fundamentũ, ꝙ in caſu ſuo contrahẽtes cogitauerant, ꝙ non aliter valeret donatio, niſi prius decederet donans. ſed data opinione Decij pro vera, non tamẽ hic obſtat, quia expreſſè hic facta fuit donatio, etiam in eum ipſum caſum, quo maritus decederet prior, & expreſſum tollit tacitum. Item hic non fuit donatio inter virũ, & vxorẽ, vt ſupra dixi.

Ad ſecundum verò de inſinuatione reſpõ
20 detur, † ꝙ ſtante iuramẽto, neceſſaria nõ fuit inſinuatio, ſecundũ magis cõmunem opinionem, vt tradit Abb. in. c. cũ cõtingat col. 12. nu. 17. & ibi Io. de Imola nu. 90. de iureiurã. & Roma. in. d. cõſ. 26. & Alex. cõſ. 157. viſo in fin. in 2. vol. & conſ. 83. viſa facti, etiam in fin. eo. vol. latè Aret. conſ. 2. & latè per Deci. conſ. 432. & conſ. 239. colum. 1. & conſ. 488. col. 2. & conſ. 536. colum. pen. nec quicquam facit ſtatutum diſponens contra-
21 rium, † nam tale ſtatutum non eſt validum, quia ad laicos non attinet diſponere de iuramento, vt latè de tali ſtatuto tradit Alex. conſ. 59. viſo Inſtrumento in primo vol. & conſ. 125. viſia col. 5. eo. volum. & Deci. in. d. conſ. 536. colum. fin. & licet in hoc ſint variæ opiniones, videtur tamen certiſsimum, quod non valeat ſtatutum, quando ſimpliciter reprobat iuramentum, non adijciendo vlterius, quòd alioqui contractus præſumat dolo factus, vt tradit Bar. in. l. omnes populi col. 8. in. 3. q. princ. nu. 25. ff. de iuſti. & iu. & Abb. latius in. d. c. cum contingat col. 8. nu. 10. & in conſ. 71. quinq; dubia in. 1. vol. & Roma. conſ. 12. viſo facto, vt eſt in caſu noſtro. Et dato, quòd ſimus in terria eccleſiæ, & confirmata fuerint ſtatuta à ſummo Pontifice, non tamen iſtud obſtat, nam fuerunt ab initio condita ſtatuta ipſa à Principibus ſecularibus, qui non habent autoritatem ſuper iuramento, & ideo ſtatutum iſtud non erat validum, quinimo erat omnino illicitum, ergo non cenſetur confirmatum per ſimplicem & generalem confirmationem Pontificis, vt per Deci. cõſ. 17. col. 2. & clarius per Bar. qui loquitur expreſsè de confirmatione ſtatutorũ facta per ſummum Pontificem, in. l. 1. ff. de iure perſo. alias eſt, de ijs, qui ſunt ſui, vel al. iu. & Roma.
22 conſ. 218. præſens col. 2. † & tantò magis in confirmationibus ſimpliciter, & generaliter factis ſine ſpeciali cauſæ cognitione, quæ ſolent dici confirmationes in forma communi, & non conualidant actum nullum, vel illicitum, vt per Abba. & cęteros, præſertim Deci. in. c. 1. de confirma. vtil. & Deci. in rubri. eiuſdem tituli, & conſ. 72. in fine. Præterea
23 dico † ꝙ ſatis interuenit inſinuatio, cum interuenerit aliud loco eius, quod quidem fuit potentius, ſcilicet cõfirmatio Principis, quinimo talis cõfirmatio cenſetur tollere impedimentum ſtatuti, etiã ſi nihil eſſet dictum de eo, vt per Felin. in. c. 2. col. pen. verſic. limita quarto, de reſcrip. ſed in caſu noſtro id ſatis cenſetur dictum expreſſè, poſtquam in ſupplicatione fuit facta mentio ſtatuti,
24 † nam reſcriptum intelligitur ſecundum tenorem ſupplicationis Iaſ. in. l. Iuſtitia col. 2. ff. de iuſti. & iu. & Deci. conſ. 33. in princ. &
25 tantò magis vigore illius clauſulæ † non obſtantibus, quæ poſita fuit in reſcripto, quia ſine dubio tollit ſtatutum, & cætera impedimenta in ſupplicatione contenta, Bart. in extrauagan. ad reprimen. in verbo non obſtantibus in fine, & Deci. conſ. 10. colum. penult. præſertim etiam cum talis confirmatio cenſeatur facta, non ſecundum formam communem, ſed ex certa ſcientia, quia ſcilicet in ſupplicatione fuit inſertus totus tenor rei, vt per Deci. in c. 1. colum. 4. & in. c. porrecta colum. pen. & . c. venerabilis in princ. & vbiq; Abb. de confir. vtil. vel inutil. Et verba illa appoſita in reſcripto, modo alias actus eſſet validus &c. debent intelligi, quòd eſſet validus, quia nullus adeſſet defectus iuris naturalis, puta quòd non vi, dolo, vel metu, vel errore fuiſſet celebratus, non autem comprehenditur nullitas prouenienſ ex defectu iuris poſitiui, veluti eſt ſo
26 lemnitas ſtatuti, & ſimiles, † nam tales defectus iuris poſitiui tolluntur per Principem vigore illius clauſulæ, ſupplentes omnes defectus, vt tradit Vital. in Tracta. de clauſul. in clauſula. 14. & Felin. in capitulo. 2. numero. 50. & c. poſtulaſti

nu,12.de reſcrip.& Deci.in,d.c.1,col.4.de
confir.vtil.Item alio etiam modo ad argu-
mentum principale de inſinuatione poteſt
27 reſponderi, † videlicet ꝙ iſta eſt donatio re-
muneratoria,& reciproca,& ob cauſã, quæ
non comprehenditur ſub legibus loquenti-
bus de inſinuatione, vt tradit Roma.in.d.
conſ.26.& Iaſ. in.d.l. ex hoc iure nu. 53. &
Ang. conſ.179. viſis prædictis, col. pen. &
Deci.in.d.conſ.222,.col,3.& ſi talis donatio
non comprehenditur à iure communi,ergo
28 neq; à ſtatuto, † quia ſtatutum debet in-
telligi, & reſtringi ſecundum ius commu-
ne Deci.cõſ.19.col,2,& conſ.37,etiam col,2.
29 & conſ.71.col,3.poteſt etiam reſpõderi, † ꝙ
iſta donatio poterat diſſolui in defectum cõ-
ditionis, ergo non requirit inſinuationem,
vt per Alex,conſ,53.viſis colum.pen.in.3.
30 Ad tertium reſpondetur, † ꝙ ſtante iura-
mento, poteſt alienari dos,vt eſt tex.in.c,li-
cet mulieres,de iureiuran.lib.6.& in,d.c,cũ
contingat, quæ iura procedunt generaliter
in quibuſcunq; locis, vt tradit Bal. nouel.
in,d.xi.priuil.ſeptimę partis col.pen.nu.14.
Ad quartum reſpondetur tribus modis,
primò ꝙ illa mentio de prædijs redimendis
facta fuit ſolum in verbis enunciatiuis,nõ
autem in diſpoſitiuis,vt patet inſpicienti ip-
ſum inſtrumentum. Secundò reſpondetur,
ꝙ etiam ſi ſit in verbis diſpoſitiuis, non ta-
men facit conditionem, quia talis conditio
modicam, vel nullam vtilitatem affert ipſi
mulieri donanti, ſed potius attinet ad vti-
litatem ipſius mariti, vt per glo. in.l.1.§.1.
in verbo ſecutum.ff.de dona. & per Deci.
conſ.238.in fin. Tertio modo reſpondetur,
ꝙ talis conditio vere, & plenè fuit impleta,
vt probabitur in facto,ſi opus erit.
Ad quintum negatur,ꝙ promiſſio de re-
linquendo vſufructu in teſtamẽto ſit turpis,
31 & contra bonos mores,† namq; cum ſit pro-
miſſio rei certæ,non dicitur auferre liberam
teſtandi facultatem,non magis,ꝙ ſi quis do-
naret rem aliquam, vel etiam bona omnia
præſentia, etiam ſi talis promiſſio fiat ſub
conditione non reuocandi teſtamentum &c.
vt tradit Roma.conſ.293.præſuppoſito col,
2, poſt Pau. de Ca.in.d.l.ſtipulatio hoc mo-
do, & clarius per Bal. in .l. ſancimus in fin.
C.de teſtamen.quia,vt ait Alex. in .d.l. ſti-
pulatio col,2,licitum eſt auferre ſibi liberam
teſtandi facultatem reſpectu certę rei, &
ita apparet,ꝙ Roma,in.d.cõſ.171. malè lo-
32 quitur, & fuit ſibi ipſi contrarius,† quinimo
donari poteſt pars dimidia hæreditatis, vt
per Deci. conſ.30. in fin. Præterea dato,
33 † ꝙ facta fuiſſet donatio ſub conditione, ſi
eam inſtitueret hæredem, quod plus eſt,
adhuc tamen non diceretur inualida,ſed ex-
pectandus eſſet euentus, an ſcilicet maritus
eam inſtituat, nam ſi conditio impleatur,vt
verè fuit impleta in caſu noſtro,certum eſt,
ꝙ donatio eſt valida, ſecundum glo. in.l.
cum donationis.C.de trãſac.dum tenet opi-
nionem Placen.quam vt magis communem
defendunt ibi Alex.& Iaſ.aduerſus Bar.&
probant, quòd talis promiſſio non eſt con-
tra bonos mores, quia in effectu non ob-
ligat ad inſtituendum,ſed duntaxat ſpe lu-
cri inuitat. Item dici poteſt, quòd in caſu
noſtro donatum fuit non ſub conditione,
34 † ſed ſub modo, vt ſemper in dubio præ-
ſumitur, quando verba non ſunt ſatis cla-
ra,ſecundum Bar.in .l. cum mota col.1.C.
de tranſac.ergo indiſtinctè ab initio valu-
it donatio; ſiue fuerit impletus modus, ſi-
ue non, & ſiue fuerit turpis, ſiue honeſtus,
vt per glo. Bart, & cæteros in .d.l. cum
donationis.
Ad ſextum reſpondetur, quòd hic nul-
la,vel minima eſt læſio, cum donans reſer-
uet ſibi vſumfructum & ſit donatio remu-
35 neratoria, & reciproca, † & dato, ꝙ eſſet
læſio, etiam maxima, non tamen reſcindi-
tur donatio,nam tale remedium reſciſionis
non habet locum in donatione,vt per Alex.
conſ.53.viſis col,4.nu,21.in.3. vol. & Deci.
conſ.180.col.4.nu.4.poſt Bar.in,l.2, col. 3.
C.de reſcin.vendi.alioqui ſequeretur,quòd
nulla donatio ſuſtineretur, cum omnis do-
nantio propria contineat læſionem. Et quæ
tradit Roma.in.d. conſ.171. col.2, non ob-
ſtant, quia procedunt, quando fit donatio,
non expreſsè, ſed tacite, & fictè ſcilicet ſi-
mulando alium contractum, puta mutui,
quod quidem alienum eſt à caſu noſtro.
Neq; etiam obſtat metus, vel timor, ſeu
reuerẽtia erga maritum, reſpondetur enim,
36 † ꝙ iſta nunquam præſumuntur, niſi pro-
bentur, ſaltem per coniecturas, puta quòd
verbera, vel minæ præceſſerint, vt tradit
Bar.in.d,l,1.§.quæ onerandæ.ff.quarum re-
rum ac. & Abb.in.d.c.cum contingat col.1.
& Alex.conſ.83.viſo proceſſu col.2,in.6.&
37 Deci.in conſ.232.col,2,in fin.† Et tanto ma-
gis in caſu noſtro ceſſat præſumptio fraudis,
metus,

metus, & timoris, poſtq̃ ſæpius confirmata fuit hæc donatio, & ex interuallo plurium annorũ, vt latè in his terminis tradit Deci. in.d.conſ.232.col.2.

Tertia principalis dubitatio eſt circa donationem repetitam in teſtamento ipſius
38 mariti, & non eſt dubium, † quin talis donatio facta, ſeu inſerta in teſtamento valeat, ſicut etiam valeret alius quilibet contractus, vt tradit Bar.in.l. hæredes palam.§. ſi vno.ff.de teſtamen.neq; potuit reuocari, quia fuit donatio inter viuos, licet collata poſt mortem, ſcilicet facta hæredibus, & nõ marito, vt ſupra diximus. & licet ipſa vxor nihil ſibi reſeruauerit, niſi vſumfructum, quod quidem non ſufficit, vt per Docto. in.d.l. ſtipulatio, id tamen non obſtat in caſu noſtro, quia non fuit donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, ſed illorum bonorum tantùm, quæ data fuerant in dotem, quo caſu nulla requiritur reſeruatio, vt ſupra dictum fuit in prima dubitatione, præterea ſatis intelligitur facta reſeruatio. 200. librarum, quæ facta fuerat iam pridem in prima donatione, ad quam ſecunda refertur expreſsè per ipſos
39 contrahentes, † nam relatum cenſetur eſſe in referente cum ſuis omnibus qualitatibus, vt per Deci.conſ.19.col.3.& conſ.77. col.1.Item fuit expreſſa ipſa reſeruatio in cõfirmatione teſtamenti, in quo etiam fuit repetita ipſa donatio. Reſtat igitur tota difficultas, quia non fuit donatio iſta inſi-
40 nuata, † vel inſinuata ex interuallo, quod non videtur ſufficere, præſertim ſtante ſtatuto, vt ſentit Bar.in.l.ſi ita quis.§.ea lege.ff. de verb.obli.& vnico verbo ad hanc difficultatem poſſet reſponderi, q; donatio iſta non erat neceſſaria, ex quo iam prius facta fuerat valido modo, vt diximus in tertia dubitatione, & ita concedi poſſet (ſine veritatis præiuditio) q; hæc donatio nõ ſit valida propter defectum ſolemnitatis,
41 † negari tamen non poteſt, quin valeat ad cognoſcendam voluntatem ipſius mulieris. l.fin.ff.de reb. eorum, quæ voluntas habet vim confirmationis præcedentis donationis iam factæ prius per aliquot annos, vt ſaltem excludat præſumptionem metus, vel fraudis, quinimo abſolutè habet vim con-
42 firmationis, † quia (quod plus eſt) inducitur confirmatio, etiam ex qualibet tacita voluntate, vt in terminis noſtris tradit Deci. in.d.conſ.232.col.2.ſed præter hæc, dico, q; donatio iſta eſt omni iure valida, etiam ſi alia non præceſſiſſet.quod ſatis patet ex ſupradictis, dummodo tollatur obſtaculum inſinuationis, quod quidem tolli poteſt pluribus modis. Primo quia interuenit iuramentum, quod tollit neceſsitatem inſinuationis, & obſtaculum ſtatuti, vt dictum fuit in ſecunda dubitatione. Secundo reſpondetur, q; fuit donatio ob cauſam, ſeu remuneratoria, vel reciproca, quæ non eget inſinuatione, vt ſupra etiam dixi. Neq; ad hoc obſtat, ſi dicatur, q; donationes non fuerunt æquales, quia ea, quæ donauit ipſa vxor,
43 ſunt maioris æſtimationis, † quo caſu quatenus iſta donatio excedit aliam, non cenſetur donatio ob cauſam, vt tradit Deci. cõſ.20.col.2.reſpondetur enim, q; talis æqualitas ſolùm conſideratur inter perſonas prohibitas, quod eſt alienũ à caſu noſtro, quia hic non fit donatio ipſi marito, ſed ſuis hæ-
44 redibus, quo caſu † creditur ſimplici aſſertioni factæ in inſtrumento, q; donatio fit propter merita &c. vt tradit Bar. in.l.ſi forte.ff.de caſtren.pecul. & Deci.in.d.conſ.20. in fin. præterea etiã ſi facta eſſet donatio inter ipſos coniuges, non tamen videtur inæqualis, conſiderandum eſt enim, quòd ipſa mulier donat bona ſua, non omnia, ſed præſentia tantùm, reſeruatis etiam. 200. libris, item non dat de præſenti, ſed in futurum, ſcilicet poſt mortem ſuam, quia reſeruat ſibi vſumfructũ, quo caſu donatio recipit multo minorem æſtimationem, quàm
45 abſolutè poſſent æſtimari ipſa bona, † quia plus, vel minus dicitur etiam reſpectu temporis.§.plus autem Inſti.de actio.&.l.1.ff.de dot. prælega. & de æſtimatione reſpectu tẽporis eſt tex.in.l.precia rerum verſic.nec ex-
46 pectandum.ff.ad legem falcid. † facit quod ait glo.in.l.cum ij in princ.ff. de tranſac.ſcilicet ad præſens oua cras pullis ſunt meliora, quod ampliat Iaſ. in.l. naturaliter.§. nihil commune nu.103.ff.de acqui.poſ.per contrarium vero ipſe maritus donat ei, ſeu relinquit vſumfructum ſuorum omnium bonorum, non ſolum præſentium, verum etiam futurorum, quod quidem non recipit
47 certam æſtimationem, † quia ſpes eſt, quòd quotidie acquirat bona, & ita quòd amplietur vſusfructus.l.cura.§.deficientium ff.de mune.& hono.item ipſam vxorem ſubſtituit ſibi hæredem vniuerſalem caſu, quo ipſi

hæredes contrauenirent, & hoc continet
48 maximam ſpem. Nec dicatur, † quòd ta-
lis culpa hæredum habenda non ſit in conſi-
deratione, tanquam caſus aduerſus, l. inter
ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verb. obli. quia
reſpondetur, ꝙ habenda eſt in conſideratio-
ne, cum ſit caſus proueniens facto hominis,
vt eſt tex. in. l. fin. §. ſin autem auaritiæ. C.
cõmu. de lega. quem ad hoc propoſitum ad-
ducit Bar. in. d. §. ſacram col. 3. Item ipſe ma-
ritus redemit multa ex bonis ipſius vxoris,
quæ erant ſubiecta iuri emphitheotico, vt
apertè poteſt in facto probari, & in hoc
expoſuit maximam ſummam pecuniarum,
videlicet vltra lib. ex quibus omnibus
patet, quòd modica, vel nulla eſt inæqua-
litas donationum, & dato, quòd eſſet ali-
qua, non tamen habenda eſt in conſidera-
tione, per ea, quæ tradit Deci. conſ. 202.
col. 3. Et duæ iſtæ reſponſiones ad difficulta-
tem iſtam de inſinuatione dictæ ſunt ad be-
ne eſſe, non autem quòd ſint neceſſariæ. Nã
tertio modo reſpondendo, dico, quòd hic
verè interuenit inſinuatio, ſcilicet coram
prætore, & quanquam facta fuerit ex inter-
uallo, ſcilicet quatuor decem dierum, id
49 tamen non obſtat, † nam nullus eſt, qui
dubitet, quin inſinuatio fieri poſsit ex in-
teruallo, vt eſt tex. in. l. fin. §. ſimiliq; modo.
C. de dona. ante nup. & tradit Bar. in. l. mo-
deſtinus. ff. de dona. & Bal. in. l. in hac. C. de
dona. & in. d. l. fin. col. 1. quia nihil aliud eſt,
quam confirmatio, vt per eum ibi in. 2. col.
quinimo poteſt fieri perpetuò talis inſinua-
tio, dummodo fiat ante litem motam, ſe-
cundum Ang. in. d. conſ. 179. viſis prædictis
Inſtrumentis col. fin. vbi tamen eſt aliquan-
50 tulum corruptus. † & generaliter videmus,
ꝙ decretum quodlibet Iudicis poteſt ſequi
ex interuallo, vt per Bal. in. l. cum ipſe col.
2. C. de contrahen. emp. & Pau. de Ca. in. l.
ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acqui. hæ-
re. neq; dici poteſt hic, quòd ſtatutum re-
quirat inſinuationem incontinenti, nam ſta-
tutum ſimpliciter loquitur, ergo debet in-
telligi ſecundum ius commune, & ſatis ad-
dit ſtatutum vltra ius commune, dum cor-
rigit ius commune à ſumma ſcutorum. 500.
vel ſecundum aliquos. 300. ad ſummam li-
brarum. 25. neq; obſtat dictum Bar. in. d. §.
ea lege, quia loquitur Bar. de ſtatuto, quod
expreſſe requirit inſinuationem incontinen-
ti, vt etiam diſtinguit in. l. cum lex col. 3. ff.
de fideius. ſed in caſu noſtro loquitur ſta-
tutum ſimpliciter, quinimo ſtatutum no-
ſtrum, ſi bene inſpiciatur, concedit inſinua-
tionem ex interuallo, dum ait, quòd dona-
tio coram iudice debeat recitari, ergo præ-
ſupponit eam prius factam. præterea dato
etiam, quòd incontinenti facienda eſſet in-
ſinuatio, dico tamen, quòd in caſu noſtro
facta fuit, vel habetur pro facta inconti-
nenti, nam in ipſo actu donationis conue-
nerunt ipſi contrahentes de impetranda ta-
li inſinuatione, & alijs confirmationibus,
de quibus inferius dicetur, & conſtitutus
51 fuit procurator, † ergo quandocunq; fiat,
cenſebitur facta ab initio, ex quo ab initio
tractatum fuit de ea, per regulam, quam
tradit Bar. in. l. modeſtinus in princ. ff. de ſo-
52 lu. † nam valet actus factus ſub conditione,
ſi confirmabitur à ſuperiore, vt per Deci.
in. c. venerabilis in. 2. nota. de confir. vtili vel
inutili. neq; obſtat, ꝙ prætor non ſederit
53 in loco ſolito, † dico enim, ꝙ ad inſinua-
tionem faciendam non eſt neceſſarium, ꝙ
ſedeat pro tribunali, vt firmat Io. de Imo-
la in. d. c. cum contingat char. fin. col. 1. nu.
93. præterea licet ſederit in camera, cenſetur
tamen ſediſſe pro tribunali, ex quo cæte-
ras quoq; cauſas ibi tractabat propter in-
firmitatem quandam, vt expreſſe habetur
in inſtrumento, neq; etiam obſtat, ꝙ ipſi
inſinuationi non fuerit præſens ipſa muli-
54 er donans, † cum tamen neceſſaria videa-
tur præſentia vtriuſq;, vt per Bal. in. l. il-
lud col. 2. C. de ſacroſan. eccle. & in. d. l. fin.
col. 1. de dona. ante nup. reſpondetur enim,
quòd illud non eſt verum ſimpliciter, ſed
ſufficit præſentia donatarij, dummodo do-
nans conſentiat, vel ſaltem fuerit citatus,
vt tradit Ang. in. d. conſ. 179. in fine, ergo
multo magis valet in caſu noſtro, in quo
conſtat per Inſtrumentum exhibitum ipſi
Prætori, ꝙ ipſa mulier conſenſit inſinua-
tioni faciendæ, vt ſupra dictum fuit, qui-
nimo videtur, ꝙ quemadmodum ſola præ-
ſentia donantis ſufficit, vt tradit Bal. in. d. l.
in hac. C. de dona. ita etiam ſufficiat præ-
ſentia ſolius donatarij, vt firmat Alex. conſ.
157. viſo inſtrumento col. 2. in. 2. vol. præte-
rea licet in ipſa petitione inſinuationis ſolũ
fiat mentio de ipſo donatario, quia ipſe eſt,
qui principaliter inſtabat, non tamen po-
teſt ex hoc commodè inferri, quòd donans
eſſet abſens, quinimo videtur probari, quod
fuerit

fuerit præſens, quia prætor dicit ſe id feciſ-
ſe cauſa cognita, ergo præſentibus partibus
55 .l.in cauſæ.§.cauſa cognita, ff. de mino. † &
pro decreto Prætoris ſemper præſumitur,
vt tradit Alex.conſ.80.viſis themate &c.in
5.vol.qui etiam ait, quod præſumitur cauſæ
cognitio, etiam ſi dictum non fuerit. Et quæ
dicta ſunt de inſinuatione Prætoris, etiam
procedunt in cæteris confirmationibus ſub-
ſecutis, ſcilicet per Reuerendiſsimum Vice-
legatum, & per Reuerēdum Vicarium epi-
ſcopi. Neq; ad hoc obſtat, ſi dicatur, quòd
multitudo huiuſmodi actuum videtur face-
re rem ſuſpectam, quia non ſolent fieri vt
plurimum tot actus in huiuſmodi donatio-
56 nibus,† & clauſulæ inſolitæ faciunt rem ſuſ-
pectam, vt per glo. & clarius per Bal. in.l.
ſi quis ſub conditione .ff. de condi. inſtitu.
& Iaſ.in.l.1.§.is videtur col.1.in fin. ff. ſi quis
iuſdicen.non obtempe. reſpondetur enim,
negando, quod hic factus ſit actus aliquis
inſolitus, quotidie enim videmus fieri con-
firmationes per ipſos contrahentes, item
per Principes, & per Iudices ad inſtantiam
contrahentium, & licet non ſemper fiant ſi-
mul actus iſti omnes, id tamen non obſtat,
ſi facti fuerunt hic, cenſentur enim facti ad
tollendam quancunq; dubitationem, & fa-
ciendam rem magis tutam.l.quę dubitatio-
nis, vbi Deci.ita declarans.ff. de reg.iur. &
contrariū procedit, quādo fiunt actus pror-
ſus inſoliti, vt tradit Iaſ.in vſib.feud.nu.92.

Quarta eſſet principalis dubitatio, an
aliquid operetur confirmatio facta per ip-
ſam mulierem poſt mortem mariti. Et vi-
deretur dicendum, ꝙ nihil operetur, quia
celebratus fuit principaliter contractus lo-
cationis, & incidenter fit mentio de ſupra
dictis donationibus, & ita cenſentur ver-
ba enunciatiua, & propter aliud emiſſa,
quæ non probant, vt traditur in .l. ex hac
ſcriptura. ff. de dona. Sed hoc non obſtante,
57 † tenendum eſt, ꝙ talis confirmatio mul-
tum operetur, cum facta ſit tempore magis
habili, ſcilicet mortuò marito, quo tempo-
re ceſſat penitus quælibet ſuſpitio metus,
vel minarum &c.argu.l.2.C.ſi maior fac. &
de tali confirmatione donationis facta tem-
pore habili latè Abb.in.d.conſ.71.col.pen.
verſic. condeſcendo ad ſecundum in.1.vol.
Et ad contrarium reſpondetur, negando, ꝙ
hic fuerint verba enunciatiua, quinimo cla-
riſsimum eſt, quòd ſunt diſpoſitiua, quia vl-
tra narrationem dictarum donationum fa-
ctam copioſè in initio Inſtrumenti, diſpo-
nitur deinde in alia parte inſtrumenti de
tali donatione, & ipſa mulier conſtituit ſe
tenere bona nomine ipſorum donatario-
rum, etiam ex cauſa drpoſiti. Præterea da-
58 to, † ꝙ eſſent verba enunciatiua, ſi non diſ-
ponerent, ſaltem probarent id, quod prius
allegatur fuiſſe diſpoſitum, & ab eo tollūt
omne dubium, vt per Bar. in.d.l. ex hac
ſcriptura col. fin. quinimo ꝙ indiſtinctè ver-
ba enunciatiua diſponant, ſi prolata ſint ab
eo, qui meram habet poteſtatem faciendi
actum, tenet Iaſ. in vſib. feud. vbi ſupra, ſci-
licet nu. 90. & tanto magis ſtante iuramen-
to, vt per Doct.in.d.l.ex hac ſcriptura.

Vltimo poſſet dubitari, an ipſi hæredes
dicantur contraueniſſe voluntati ipſius te-
ſtatoris circa vſumfructum relictum vxo-
ri, quia paſsi ſunt ſe conueniri in iudiciū.
Ad quod breuiter reſpondetur, ꝙ non di-
cuntur contraueniſſe, poſtquam ipſi in iu-
dicio nunquam negauerunt ſe teneri, qui-
nimo ſemper ſe obtulerunt ad ſoluendum
id, quod debebant, dummodo liquida-
59 retur quantitas,† non enim quis dicitur con-
traueniſſe, niſi ex proceſſu appareat, quòd
negauit, vt tradit Bart.in.l. ſi prius colum.
2. in quinta oppoſi.ff. de no. op. nun. vel
niſi tanquam actor mouerit litem ipſe, &
controuerſiam, vt late per Alex. conſ. 52.
viſo teſtamento in.1.volum. præterea dato,
ꝙ in proceſſu negaſſent, adhuc tamen non
dicuntur habuiſſe litem ſuper teſtatoris vo-
luntate, quia hic facta fuit locatio dicti
vſusfructus per vxorem ipſis Donatarijs,
& petitio fundata fuit ſuper inſtrumento
talis locationis, & per conſequens lis (ſi
quæ fuit) dici non poteſt fuiſſe circa teſta-
mentum, neq; circa voluntatem teſtatoris,
ſed potius circa contractum factum per ip-
ſam mulierem.

Iacobus Mandellus de Alba, Placentiæ.
1539. Menſæ Auguſti. Pro D. Franci-
ſco de Puteo.

Summarium.

*De regula, ꝙ victus victori condemnetur
in expenſis, an ſcilicet procedat etiam in
criminalibus, & an reus abſolutus poſſit
petere*

pétere expenſas contra teſtes, qui depoſuerunt in cauſa, & an contra Iudicem, uel an contra querelantem, ſeu accuſatorẽ.

1 VICTVS *Victori condemnatur in expenſis, etiam in criminalibus, ſecundum communem opi.*

2 *Et an, & quando tales expenſæ peti poßint contra teſtes, qui depoſuerunt in cauſa.*

3 *Et an contra iudicem, uel contra accuſatorem.*

4 *Tortus reus, & nihil confeſſus, cenſetur purgaſſe indicia, eſtq; abſoluendus perinde, ac ſi contrarium probaret expreßè.*

5 *Victus uictori non condemnatur in expenſis, quando habuit iuſtam cauſam litigandi, & quæ dicatur iuſta cauſa.*

6 *Lata ſententia abſolutoria, non amplius eſt tractandum de expenſis, quando ueniunt officio iudicis, ſi de eis non fuit facta condemnatio, & quid ſi Iudex reſeruauit.*

Conſilium. V.

LIcet cõmu-
1 nis concluſio ſit, † ꝙ etiam in criminalibus victus victori condemnandus ſit in expenſis, damnis, & intereſſe, vt tradit Bar. in. l. non ignoret, C. de fruct. & lit. expen. & Docto. in. l. properandum. §. ſinautẽ alterutra. C. de Iudi. inaudita tamen res eſt,
2 † quòd iſta peti poſsint contra teſtes, qui depoſuerunt in cauſa, niſi fortaſſe conuicti ſint de falſo, iuxta tex. in. l. 1. §. præterea. ff. ad legem corn. de. ſicca. vel quolibet alio modo vacillauerint, iuxta ea, quæ tradit
3 Bar. in. l. ex libero. ff. de queſtio. † Sed tota res vertitur aduerſus Iudicem. inquirentem, ſi vel ſeueriter, vel iniquè ſe geſsit. l. ſeueriter. C. de excuſa. tut. vt per Bal. in. d. l. non ignoret col. fin. vel aduerſus accuſatorem. l. 1. §. incidit. ff. ad turpil. vt per Bart. in. d. l. non ignoret, & latè de vtroq; tradit Hippol. de Marſil. in ſua Prac. in. §. ſupereſt. & certum eſt, quòd quando Iudex proceſsit, non ex mero officio ſuo, ſed ad inſtigationem querelantis, ſeu accuſatoris, non tenetur ad ſupradictas expenſas, vt idem Marſil. vbi ſupra tradit in. §. conſtante col. fin. Et ſtantibus his, clariſsimum eſt in caſu noſtro, quatenus ex proceſſu apparet, ꝙ neq; aduerſus teſtes productos, neq; aduerſus Iudicem debet audiri reus iſte, ideſt, Martinus, qui fuit abſolutus, ſed ſolum reſtar videre, an ſaltem ius habeat aduerſus ipſum querelantem, ideſt, Franciſcum Magnanum.

Et videretur prima facie dicendum, ꝙ
4 dictus Martinus ſit audiendus, † nam cum ipſe ſufficienter fuerit tortus, & nihil omnino confeſſus ſit, cenſetur purgaſſe omnia indicia, & per conſequens abſoluendus fuit, ac ſi contrarium expreſsè probaſſet, vt latè per Cepol. conſ. 32. quidam ruſtici col. 8. & ſi fuit abſolutus (vt verè fuit) ergo fuit victor, ergo victus fuit ipſe Franciſcus magnanus, ergo &c.

Sed hoc non obſtante, dubitandum nõ eſt, quin contrarium ſit verius, eſt enim limitatio vulgatiſsima ad ſupra dictam re-
5 gulam, vt ſcilicet non procedat, † quando actor, vel accuſator habuit iuſtam cauſam litigandi. l. qui ſolidum. §. etiam. ff. de lega. 2. & . l. 3. C. de calumniato. & late Docto. præſertim Iaſ. in. d. §. ſinautem alterutra, & per Marſil. in repeti. l. patre col. 3. nu. 17. ff. de queſtio. & iuſta cauſa cenſetur, quando quis habet indicia ſufficientia ad talem accuſationem, vt in terminis tradit Iaſ. in. d. §. ſinautem alterutra col. 7. nu. 21. & . 22. in. 8. q. vbi refert alios multos ita concludẽtes, & id etiam tradit Bal. in. l. fin. in. 2. col. C. de proba. dum ait, ꝙ quælibet ſemiplena probatio eũ excuſat, & tradit etiã Marſil. in. d. §. conſtante col. fin. quinimo (quod plus eſt) excuſaretur, dato, ꝙ teſtes non depoſuiſſent ſufficienter ad indicia, qui tamen prius iactaſſent ſe depoſituros, vt per Bal. in. d. l. non ignoret in fin. & in caſu noſtro clarè conſtat per proceſſum, ꝙ teſtes ſufficiẽter, & concludenter depoſuerunt, & fecerunt pleniſsimum indicium ad torturã, ergo nulla penitus poteſt temeritas imputari dicto Franciſco Magnano, & ita nullo modo poteſt in expenſis moleſtari, vt etiam tradit Abb. conſ. 75. viſo, col. fin. in 1. vol.

Non obſtat, quod dicebatur in contrarium, reſpondetur enim, ꝙ licet per torturam purgentur indicia, non tamen ſequitur, ꝙ cenſeantur reprobari ipſi teſtes, neq; cenſentur expreſsè reprobata eorum indicia, ſed ſolum fit, vt ceſſet eorum effectus interim contra ipſum reum, vt patet ad ſenſum, & colligitur ex dictis Cepolæ in. d. conſ. 32, vbi ait clarius, ꝙ ſi fiat tranſitus ad

torturam

torturam, ſtantibus probationibus, & fiat per Iudicem proteſtatio, ꝙ non intendit recedere à probationibus, tunc dato, quòd tortus nihil confiteatur, non tamen cenſebuntur ſublatæ præcedentes probationes, ergo conſtat ex hoc, ꝙ talis purgatio nihil directò facit contra probationes, vel indicia. Et reſpondendo in forma, poſſunt admitti omnia in contrarium adducta, & dici, ꝙ non procedunt, quando quis habuit iuſtam cauſam litigandi, vt dictum fuit.

6 Accedat etiam, † ꝙ quò ad dictum Martinum iam lata eſt ſententia abſolutoria, ergo amplius non videtur poſſe tractari de talibus expenſis, ſi veniunt officio Iudicis. l. terminato. C. de fruct. & lit. expen. vt verè in caſu noſtro veniunt officio Iudicis, ſecundum Bart. in. l. 1. in princ. col. fin. ff. ad turpil. & tradit Marſil. in. d. l. patre nu. 28. nec valet reſeruatio earum facta per Iudicem, ſecundum magis cõmunem opinionẽ Doctorum, de qua per Iaſ. in. d. §. ſin autẽ alterutra col. fin. valet enim ſolùm reſeruatio taxationis, ſi facta tamen fuiſſet expreſſa condemnatio, vt per Bar. in. d. l. terminato. Sed, vt dixi, caſus noſter eſt clarus ex ſupra dictis.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Placentiæ. 1540. 27. Februarij. In cauſa, quæ agitabatur in Rocha Arceīij.

Summarium.

Caſus difficillimus in materia fideicommiſſi, quando ſunt facti varij gradus ſubſtitutionis &c. Et an in legato florenorum veniant floreni aurei, an argentei. Et quomodo probetur bona fuiſſe in bonis eius, qui fecit fideicommiſſum.

1 *FLORENORVM Appellatione an veniãt aurei, an argentei.*
2 *In teſtamentis inſpicitur communis uſus loquendi, & conſuetudo regionis.*
3 *Bona fuiſſe in bonis primi teſtatoris, probari debet.*
4 *Conuentiones fideicommiſſarij non valent in præiudicium alterius fideicommiſſarij.*
5 *Fideicommiſſi bona non poſſunt alienari, & an poßit conſtitui uſufructus.*
6 *Bona fuiſſe in bonis quomodo probetur, & an per famam in antiquis.*
7 *Teſtes de auditu ab alijs, & ſe legiſſe in inſtrumentis, ꝙ ita eſt, admittuntur in antiquis.*
8 *Bona fuiſſe in bonis, an probetur ex libro regiſtri.*
9 *Et an per Inſtrumenta, in quibus etiam enunciatiuè fiat mentio de ipſis bonis.*
10 *In antiquis nulla eſt melior probatio, quàm per Inſtrumenta.*
11 *Filiatio probetur per quaſcunq; coniecturas, etiam per teſtes de auditu, & fama, & communi reputatione.*
12 *Pluralitas nominis non præſumitur.*

Conſilium. VI.

PRæſupponitur in facto, quod de anno 1450. Dominus Antonius Dulzanus condidit teſtamẽtum, in quo hæredes vniuerſales inſtituit Andream filium ſuum, & Bertolinum ipſius teſtatoris abiaticum, & tres filias, ſcilicet Catherinam, Ioannam, & Antoniam inſtituit in ſuis dotibus, & ſupra dictis duobus hæredibus fecit varios gradus ſubſtitutionis, quorum vltimus fuit de filijs quondam Ioannis Dulzani, & de liberis dictorum filiorum ipſius Ioannis, quorum liberorum aſſerit ſe eſſe vnum. D. Archangelus, qui nunc viuit, & eueniente caſu huius vltimæ ſubſtitutionis, ſeu fideicommiſsi, diſpoſuit teſtator, ꝙ ſupradictis tribus ſuis filiabus, ſeu liberis earum dari deberent tria millia florenorum, videlicet mille pro qualibet earum. Nunc igitur cum euenerit caſus ſupradicti vltimi fideicommiſsi, deducendo, vt latius habetur in narratione facti mihi miſſa, dubitatur de pluribus, primo an tres filiæ ſupradictæ, ſeu earum deſcendentes poſsint petere dictam ſummam florenorum. 3000. Et in hoc res videtur clara, ꝙ poſſunt petere, quia cum in teſtamento nominentur etiam liberi ipſarum filiarum, ceſſat hic illa queſtio, an ius fideicõmiſsi, vel legati conditionalis tranſmittatur ad hæredes, & nihil apparet, quo minus poſſint petere, cum purificata ſit conditio. Verum eſt, ꝙ probare debebunt, ꝙ D. Archangelus acceptauerit fideicommiſſum, vel ſaltem probent, quòd bona, quæ nunc ipſe poſsidet, ſint de bonis illius teſtatoris, nec ſufficit, ꝙ ſint tot bona, quæ poſsint aſcendere ad ſummam florenorum. 3000. ſed opus eſt, ꝙ poſsideat tot bona ſupradicti

teſtatoris

teſtatoris, quæ aſcendant ad legitimam filij,
& abiatici, ideſt, ad tertiam partem hæredi-
tatis, quia clarum eſt, quòd fideicommiſſum
non comprehendit legitimam, & præter di-
cta bona, poſsideat alia bona ex bonis præ-
dicti teſtatoris, quæ ſaltem aſcendant ad ſum-
mam florenorum, 3000. alioqui probatio nõ
eſſet concludens, nam ſtant ſimul, quòd poſ-
ſideat aliqua ex dictis bonis, & tamen non
ſint ſubiecta fideicommiſſo, ſed ſint libera,
ratione ſcilicet legitimæ. Quod autem de-
1 inde dubitatur, † an intelligãtur floreni au-
rei, an vero argentei, ſcilicet conſtantes ex.
32. ſolidis, habet facilem reſponſionem, ſcili-
cet quòd intelliguntur argentei, vt quotidie
ſunt in ore, & in vſu hominum in iſta regio-
2 ne, † nam in teſtamentis communis vſus lo-
quendi inſpicitur. l. labeo. ff. de ſuppel. lega.
& conſuetudo regionis. l. ſemper in ſtipula-
tionibus. ff. de reg. Iur. & in terminis eſt tex.
in. l. hæredes. §. ſed & ſi notam. ff. de teſta-
men. & vlterius facit, quia in ambiguis de-
bent intelligi minores nummi. l. nummis. ff.
de lega. 3.

Secundo dubitatur, præſupponendo ali-
ud in facto, videlicet ꝙ Bertolinus, qui erat
vnus ex hæredibus, deceſsit ſine liberis,
adeo ꝙ eius portio vigore cuiuſdam fidei-
commiſsi deuoluta fuit ad alium cohære-
dem, ideſt, Andream, excepta tamen legiti-
ma, quæ per ſententiam arbitramentalem
adiudicata fuit monaſterio ſancti Sixti. Item
quòd dictus Andreas deceſsit ab inteſtato,
relictis quatuor filijs maſculis, vel verius
(quantum ad propoſitum noſtrum attinet)
relictis tribus, ſcilicet Antonio, Nicolao,
& Ludouico, qui tres ſucceſſerunt in om-
nibus bonis Andreæ, quorum primus ſci-
licet Antonius deceſsit ab inteſtato, relicto
Andrea iuniore filio ſuo, qui Andreas de-
inde deceſsit ſine maſculis, & ſolùm reliquit
filias quaſdam nunc monachas, & viuen-
tes, ſecundus verò, ideſt, Nicolaus pari mo-
do deceſsit ſine maſculis, & condito te-
ſtamento, reliquit vniuerſalem vſumfru-
ctum ſuorum bonorum dominæ Eliſabetæ
vxori ſuæ, & poſt eius mortem reliquit
vſumfructum Dominæ Poliſenæ filiæ ip-
ſius Nicolai, & finitis talibus vſufructibus,
inſtituit ſibi, & ſubſtituit varios gradus, &
vltimo loco dictum D. Archangelum, qui
caſus etiam euenit, tertius autem, ideſt,
Ludouicus non attinet nunc ad nos, quia
eſt in facultate D. Archangeli habere eius
hæreditatem, ſi velit. Stantibus his igitur,
queritur ſecundo loco principali, an D.
Archangelus, in cuius perſona euenit ca-
ſus fideicommiſsi facti per ſupradictum D.
Antonium ſeniorem de anno. 1450. poſ-
ſit de iure agere aduerſus ſupradictas fi-
lias Andreæ iunioris monachas, quæ poſsi-
dent quædam bona ſubiecta prædicto fi-
deicommiſſo. Et pro reſponſione puto rem
eſſe deducendam in hunc modum, videli-
cet ponendo, ꝙ in hæreditate primi teſta-
toris D. Antonij ſenioris eſſent ſolidi. 36.
quorum tertia pars erat legitima duorum
hæredum, ideſt, filij, & abiatici, & ita. 12.
ſolidi non cadebant in fideicommiſſum, ſed
in fideicommiſſo remanebant. 24. nam tre-
bellianica hic non habet locum, cum fa-
cta ſit prohibitio alienandi, præſertim vt
bona remaneant in familia, & ex dictis. 36.
peruenerunt. 6. ad monaſterium ſancti Sixti
pro legitima abiatici. 30. aũt peruenerunt ad
filium, id eſt Andreã ſeniorẽ, videlicet. 18. ex
perſona ſua, &. 12. per fideicõmiſſum ex per-
ſona abiatici, quorum. 30. liberi erant. 6.
pro legitima ipſius Andreæ, quæ. 30. de-
uenere ad tres filios Andreæ, videlicet. 10.
Antonio iuniori. 10. Nicolao, &. 10. Ludo-
uico, adeo ꝙ in effectu ſequitur, ꝙ quili-
bet ex his tribus potuit diſponere de dua-
bus vncijs tantum, quæ erant pro tertia
parte legitimæ patris eorum, & reſiduos
8. debuit vnuſquiſqꝫ reſeruare fideicommiſ-
ſo, quia, vt iam dixi, opus eſt in omnem
euentum, ꝙ ſemper in fideicommiſſo re-
periantur. 24. Dico igitur ad propoſitam
queſtionem, ꝙ monacæ ſupradictæ poſſunt
moleſtari, quatenus aliquid poſsident, quod
ſit de bonis ſupra dicti primi teſtatoris, vl-
tra duos ſolidos ex. 36. quia earum pa-
ter Andreas Iunior diſponere non potuit
vltra duos ſolidos: & ſimilem deductionem
facit Bal. in conſ. 94. punctus queſtionis,
in. 2. vol. licet errauerit in calculo, vt faci-
le colligi poteſt ex dictis ſuis. verum eſt,
quòd opus erit, vt D. Archangelus pro-
3 bet duo, † videlicet bona hæc fuiſſe in bo-
nis primi teſtatoris, vt per Alex. conſ. 51.
col. pen. in. 6. vol. ſecundo ꝙ probet ſe eſſe
talem, qualem ſe facit. l. ſi queramus. ff. de
teſtamen. & de vtroqꝫ inferius dicam. Eſt
tamẽ aliud, quod videtur contra ipſum D.
Archangelum, nam Raphael iunior, qui ante
D. Ar-

D.Archangelum fuerat vocatus ad ſupradi-
ctum fideicōmiſſum, fecit quaſdam conuen-
tiones cum prædictis monacis, recipiēdo par-
tem illarum poſſeſſionū, quo caſu licet poſ-
4 ſet tentari, † q non valuerint tales conuen-
tiones in præiudicium fideicōmiſſarij, vt per
Deci.conſ.39.col.2.& conſ.44.col.2. nihilo-
minus alia via tenetur D. Archangelus eas
ſeruare, videlicet quia eſt hæres dicti D.Ra-
phaelis.l.cum à matre.C.de rei vendica.erit
igitur videndum, an adiuerit eius hæredita-
tem, & an cum beneficio Inuentarij.

Tertia dubitatio, an D. Archāgelus poſſit
agere contra ſupradictam Dominam Eliſa-
betam, & contra quencunq; alium vſufru-
5 ctuariū, & res eſt clara, q poteſt agere, † quia
res ſubiectæ fideicommiſſo cenſentur prohi-
bitæ alienari authen.res quæ,C.commu. de
lega. quinimo in caſu noſtro fuit expreſsè fa-
cta prohibitio, quo caſu conſtitui non poteſt
vſusfructus.l.fin.C.de reb.alie.non alie. ſci-
licet poſt mortem conſtituentis, vt per Iaſ.in.
l.filius familias.§.Diui in.2.lectu.nu.83.ff.de
lega.1.& tradit Alex. conſ.29.in.4.vol.&
Curt.ſen.conſ.15.in fin. dum eadem ratione
volunt, q conſtitui non poſſit vſusfructus ſu-
per legitima filiorum. & hic etiam opus erit,
q Dominus Archangelus probet duo ſupra-
dicta, ſcilicet bona fuiſſe in bonis, & q ipſe
eſt, qui vocatus fuit ad fideicommiſſum.

Quarto igitur acceſſoriè ad prædicta vi-
6 dēdum eſt, † quo modo probari poſſit bona
fuiſſe in bonis: & cum hic ſimus in re valde
antiqua, ſcilicet.90.annorū, poſſet id probari
per famā, ſecundū Alex.conſ.139.col.pen.&
fin.in.5.vol. & licet ibi dicat requiri tempus
centū annorū, idem tamen eſt in tempore.90.
annnorū, quinimo &.80.vt idem Alex.melio-
ribus rationibus tradit in conſ.90.col.3.in.6.
& ita probari poterit per teſtes deponentes
de auditu, vt per Bar.in.l.de queſtione.§.plu
7 rium.ff.de queſtio. Et eſt generale, † q in fa-
ctis antiquis admittuntur tales teſtes dicentes
ſe ab alijs audiuiſſe, vel ſe legiſſe in aliquibus
Inſtrumentis ita eſſe, vt tradit Pet.de Ancha.
8 conſ.310.tres domini in 2.colum. † Secundo
probari poterit ex libro regiſtri, in quo erant
deſcripta bona illius Antonij primi teſtatoris,
vel prædeceſſorū, vt per Lud.Roma.cōſ.165.
præſertim quia hic non agimus de probando
dominio, ſed tantùm de probādo bona fuiſſe
in bonis, q̄ ſunt diuerſa, vt per Alex.conſ.171.
col.2.&.3.in.6. & quāq; ex libro regiſtri non
inferatur precisè, bona fuiſſe in bonis tempo-
re, quo mortuus eſt teſtator, ſi tamen id coad-
iuuetur ex alijs cōiecturis, puta q ea bona de-
inde fuerint apud hæredes, vt facile erit pro-
bare ex Inſtrumento diuiſionis factæ inter
duos primos hæredes, ſatis erit, per ea, quæ
tradit Bar.in.l.cum ſeruus.ff.de verb.obli.
& Alex.conſ.25.colum.3.in.2.volum. Tertio
9 erit facilior modus probandi, † ſi reperiantur
inſtrumenta, in quibus fiat mentio de talibus
bonis, etiam enunciatiue.ſ.q eſſent illius An-
tonij ſenioris, veluti Inſtrumenta Inueſtitura-
rum, & diuiſionum, nā plenè probant, vt latè
per Cur.cōſ.76.ſuper motiuis col.2.3.&.4.&
per Andr.ſicul.conſ.41.illud afferam, col.1.
10 &.2.in.1.vol. † nam in antiquis nulla melior
probatio, quàm per Inſtrumenta, vt tradit
Deci.conſ.42.colum.5. quia tamen non ſuf-
ficit probare, q fuerint bona illius Antonij,
vel prædeceſſorum, ſed opus eſt probare, q
poſſeſſa fuerint per eum tempore mortis, ideo
neceſſe eſt, q talia Inſtrumēta q̄ ſint celebrata
inter deſcendētes ſupradicti teſtatoris, dicerēt
ſaltē enūciatiuè, q ea bona fuerūt ipſius teſta-
toris, vel ſi talia Inſtrumēta nō reperiant̄, opus
erit, q ſint alia Inſtr̄a, q̄ probēt, q bona erāt p̄-
dicti teſtatoris, & cōiungantur cū alijs Inſtru-
mētis, in q̄bus ꝓbetur talia bona fuiſſe poſſeſ-
ſa p deſcēdētes dicti teſtatoris, nā probatis his
duobus extremis, ſatis cēſetur ꝓbatū mediū.ſ.
q fuerint teſtatoris tēpore mortis, vt p Doct.
vbi ſupra. Et ideo in caſu noſtro clarum eſt, q
bona, quæ continētur in Inueſtituris factis de
anno.1398.per D. Nicolinum patrem primi
teſtatoris probant, ſi iungantur cum Inueſti-
turis factis p hæredes dicti teſtatoris de anno
1452. quinimo iſtæ Inueſtituræ factæ per hæ-
redes probant per ſe, quia vltra præſumptio-
nem modici temporis, ſcilicet anni à morte
teſtatoris, adeo q veriſimile nō eſt eos acqui-
ſiuiſſe ea bona tot, & tāta, tam paruo tempo-
re, adeſt alia ratio vrgens, videlicet quia alter
ex ipſis hæredibus erat pupillus, qui non po-
tuit acquirere &c. multum etiam facit Inſtru-
mentum diuiſionis inter ipſos hæredes, ſi con-
iungatur cum prædictis, item multum faciunt
conuentiones, & ſententia cū monaſterio ſan-
cti Sixti, nam ibi fatentur hæredes, q bona ibi
enumerata ſunt ſubiecta fideicommmiſſo, &
facile erit cuicunq; mediocriter diligenti re-
perire alias ſimiles probationes.

Vltimo eſſet videndum, quo pacto poſſit
D.Archāgelus ꝓbare ſe eſſe eū, qui vocatus

fuit ad fideicommiſſum, Et in hoc res videtur clara, quia in teſtamẽto dicti primi teſtatoris vocãtur in hoc gradu filij quondã Ioannis, & filij filiorum, ſed dicti Ioannis filius fuit alius Ioannes natus poſthumus, vt dicitur in tribus Inſtrumentis, quæ ſunt in charta pergamena de anno, 1442. & de anno. 1452. & iſtius ſecundi Ioannis eſt filius ipſe D. Archangelus, vt probatur in teſtamento dicti ſecundi Ioannis, & in teſtamento Domini Ludouici,
11 ergo &c, † nam filiatio probatur per quaſcũq; coniecturas, vt per Deci.conſ.13.colum.3.& conſ.54.adeo q etiam ſufficerent teſtes de auditu, & fama, & communi reputatione, vt per eum, & in terminis hoc tradit Alex.in.d.conſ. 90.in princ.in.6.vol, Et ſi dicatur in contrarium fuiſſe alios eius nominis, opus eſt, q hoc
12 probetur, † quia pluralitas nõ præſumitur, vt p Iaſ.& Deci.in.l.2.C. de bon.poſ.ſecũ.tab.

Iacobus Mandellus de Alba, Placentiæ. 1540. die.11. Auguſti. Pro D. Archangelo Dulzano.

Summarium.

De legitimato ſine præiudicio proximiorũ, & legitimorum hæredum, q, ſcilicet non ſuccedat, niſi ex teſtamento. Et de duabus quartis detrahendis per filium grauatum ſub conditione, quomodo id procedat. Et aliqua in materia prohibitæ alienationis per teſtatorem. Et maximè ſi teſtator habens tres filios, & unam filiam, inſtituat filios, & filiam inſtituat in certa re tantũ, priuetq; filios hæreditate in caſu commiſſi delicti, & ne bona tranſeãt in fiſcum, ſubſtituat ſuperſtites, ſi contingat, q ultimus filius delinquat, & decapitetur, quomodo diuidenda ſint bona omnia inter fiſcum, & illam filiam, quæ ſola ſuperfuit, & quomodo uterq; ſuccedat, uide de hoc latè.

1 LEGITIMATVS Sine præiudicio proximiorũ, et legitimorũ hæredũ, nihil penitus põt petere, niſi fuerit ei relictum per teſtamentum, et eſt cõmunis opinio.

2 Legitimatus limitate in eo tantùm, quod patri uidebitur, etiam reſpectu legitimæ, ſi pater nihil relinquat, nihil poteſt petere, etiam quò ad legitimam.

3 Excluſus ab inteſtato, cenſetur etiã excluſus à legitima.

4 Legitimatio quãdo propriè dicatur, nõ autẽ diſpenſatio.

5 Diſpenſatio dicitur duplici modo, & una eſt odioſa, altera fauorabilis, & declarat quomodo.

6 Filius grauatus reſtituere ſub conditione, detrahit duas quartas, idq; procedit, etiam q teſtator tacitè, uel expreſſè prohibuerit trebellianicam, & abſolutè etiam in liberis primi gradus, &c.

7 Falcidia, & Trebellianica nõ poſſunt detrahi de re prohibita p teſtatorẽ expreſſè alienari, ſed id intelligitur in caſu, quo potuiſſet teſtator, ſi uoluiſſet, phibere expreſſè, et nõ aliter, et nõ pcedit in liberis primi gradus.

8 Si res ſit prohibita alienari eueniente certo caſu, eo caſu tãtùm cenſebitur prohibita trebellianica, & non aliter.

9 Per prohibitionẽ alienãdi extra familiã inducitur fideicommiſſum, non purè, ſed eueniente caſu alienationis.

10 Si quis interficiat aliquem, cui erat ſucceſſurus, hæreditas ab eo aufertur, tanquam ab indigno, non tamen tota applicatur fiſco, neq; etiam tota uenientibus ab inteſtato, et quomodo.

11 Prohibitus alienare, ſi alienet, non ſolùm priuatur parte ſua, ſed etiam prohibetur, ne admittatur ad partẽ aliorum cohæredum &c.

12 Prohibitio alienãdi non excludit uenientes ab inteſtato, niſi ſit facta in certam, & nominatam perſonam.

13 Prohibitio alienandi facta hæredibus, cenſetur facta cõtemplatione cohæredum, & eis deficientibus, contemplatione uenientium ab inteſtato.

14 Filia, quæ accepta dote, iubetur eſſe tacita, & contenta, poteſt petere ſupplementum legitimæ, et quomodo, et an ſupplementum congruæ dotis, Item an poſſit ſuccedere fratribus ab inteſtato.

15 Clauſula de plus non petendo, eſt ſtricti iuris, & ſtrictè intelligenda.

16 Filia, poſtquam bona paterna transfluerunt in fratres, poteſt ſuccedere fratribus, dato, q renunciauerit bonis paternis.

17 Bona prohibita alienari non tranſeunt in fiſcum.

18 Bona ſubiecta fideicommiſſo non tranſeunt in fiſcum, niſi delinquens ſit ultimus ex fideicommiſſarijs.

19 Fideicommiſſarius ultimus poteſt liberè alienare bona, quia in eo cenſetur extinctum fideicommiſſum.

20 Fiſcus quicquid aufert, opus eſt, q prius ſit radicatum in perſona illius, à quo uult auferre.

21 Prohibitio alienandi legitimam ualet, quando eſt facta in fauorem filij, puta ne alienetur intra certum tempus, uel ſine conſenſu proximiorum &c.

22 Text. in.l. cum auus, de condi.& demonſt non procedit, quando in teſtamento eſt facta mentio de maſculis, Item caſus illius legis admittere cenſetur filios, non ex teſtamento, ſed ab inteſtato.

23 Filiorum appellatione ſimpliciter facta, ueniunt etiam fœminæ, in teſtamentis.

24 Clauſula iubens filiam eſſe tacitam, & contentam, non excludit eam à ſubſtitutione.

25 Illud, quod eſt ueriſimile, & correſpondẽs experientiæ, & rationi naturali, non eget alia probatione.

26 Prohibitio alienandi extra familiam non excludit filias, licet excludat deſcendentes ex ipſis filiabus.

27 Teſtator præſumitur in dubio ſemper ſenſiſſe ſecundum interpretationem iuris communis.

28 Subſtitutio

28 *Subſtitutio inuicem facta inter multos fratres ſimpliciter, comprehendit etiam clericos, & moniales, licet facta fuerit ſub conditione, ſi deceſſerit ſine liberis, quæ talibus non conuenit.*

29 *Mentio facta de maſculis, ſæpe comprehendit etiam maſculos ex filiabus.*

30 *In dubio iudicandum eſt contra Fiſcum, maximè fauore filiorum.*

31 *Admittendum eſt id, quod eodem modo reſpondiſſet teſtator, ſi fuiſſet interrogatus &c.*

32 *In fideicommiſſum, & in prohibitionem de non alienando uenit etiã, quod quis habet ex ſucceſſione facta alijs per fideicommiſſum &c.*

33 *Bona alienata imputantur in legitimam.*

34 *Alienationes factæ poſt commiſſum delictum, et ſecutam ſententiam condemnatoriam, non ualent, quod procedit dũtaxat in parte ad fiſcũ pertinẽte, ſecus in parte quæ pertinet ad alios priuatos, ſeu ad uenientes ab inteſtato.*

Conſilium. VII.

IN cauſa iſta, quatenus attinet ad legitimationem, res eſt ſatis clara, per ea, quæ copioſè allegata fuere per alios Dños Cõſulentes, ex quibus cõſtat, ꝙ multis rationibus eſt ipſo iure nulla eiuſmodi legitimatio. Et dato, ꝙ ſit valida, vt fortè poſſet ſuſtineri, certiſsimum eſt, ꝙ non præiudicat in caſu iſto venientibus ab inteſtato.
1 † nam cũ facta fuerit (vt meritò fieri debuit)
ſcilicet ſine præiudicio proximiorũ, & legitimorũ hæredũ, ſequitur, ꝙ talis legitimatus nihil penitus poſsit petere, niſi fuerit ei relictum per teſtamentũ, vt clarè indicãt ipſa verba, & tradit Pau. de Ca. conſ. 222. viſa, in fine, & cõſ. 225. videndũ, col. fin. & eſt cõmmunis opinio, vt tradit Deci. conſ. 358. col. 1. & conſ. 393. in princ. cum itaq; in caſu noſtro nullum factum fuerit teſtamentum, ergo &c.

Addi etiã poteſt aliud clariſsimum funda-
2 mentũ, † nã cũ legitimatio iſta fuerit facta li-
mitato modo. ſ. in eo tantũ, quod patri videbitur, etiã reſpectu legitimæ, ſequitur, ꝙ ſi pater nihil ei reliquerit, nihil poterit petere, vt latè per Deci. cõſ. 257. & licet Deci. ibi in caſu ſuo deinde cõcludat contrariũ, facit illud alia ratione, videlicet qa ille legitimatus ibi ſemel fuerat vocatus ex teſtamẽto, vt per eũ, & latius tradit idẽ Deci. conſ. 264. vbi in. 3. col. expreſsè ait, ꝙ tali caſu peti etiã nõ poterit legiti-
3 ma, quod poteſt cõprobari, † quia regula eſt,
ꝙ excluſus ab inteſtato, cenſetur etiã excluſus à legitima, vt tradit ipſe Deci. cõſ. 276. col. 2. & cõſ. 296. col. 1, fateor tamẽ, ꝙ in caſu noſtro fuit legitimatio propriè, nõ autẽ diſpẽſatio, vt
4 voluerũt ꝑdicti D. Cõſultores, † nã licet ſuc-
ceſsio fuerit limitata, ipſa tamen perſona fuit generaliter, & abſolutè habilitata, & reſtituta ad oẽs gradus, honores &c. ergo propriè fuit legitimatio, vt tradit Deci. in. d. cõſ. 264. col. 2. in fine, verſic. in hoc tamen voluiſſe, & cõſ. 258. col. fin. & in. l. pactum quod dotali col. 5. C. de colla. vbi alios multos refert. Præterea dato, ꝙ eſſet diſpenſatio, nõ tñ eſſet odioſa, vt volũt prædicti Dñi Conſultores, quinimo eſt
5 fauorabilis. † Dicitur enim diſpẽſatio dupplici
modo, primo quando fit de illegitimè nato ex dãnato coitu, ſecũdo modo quando fit de naturali, ideſt, de nato ex ſoluto, & ſoluta, ſed fit limitatè, vt ſolùm ſuccedat certo modo, vt tradit Deci. in, d. conſ, 264. prima igitur eſt odioſa, quia agitur de ſpurio, qui quidem eſt odioſus, ſecunda verò eſt fauorabilis, quicquid dicãt Docto. quia nõ poteſt dari ratio diuerſitatis inter iſtã, & verã, ſeu abſolutam legitimationẽ, niſi ſecundũ plus, et minus, quinimo iſta eſt magis æqua, & honeſta, quã abſoluta legitimatio, quia per iſtam non ſucceditur, niſi limitato modo, ergo per eam minus læduntur agnati, ergo eſt magis fauorabilis. Et iſta dicta ſint ad hoc, ne fiat amplius fundamentum ſuper illa ratione talis diſpẽſationis. Et quicquid ſit, ſatis eſt, ꝙ quò ad caſum noſtrũ talis legitimatio nullo modo præiudicat.

Reducit̃ igit̃ tota difficultas inter Fiſcũ, et Mariam: ſuper quo paſſu, quia prædicti Dñi Cõſultores nõ vidẽtur ſuſtuliſſe difficultates, ideo latius inſiſtam, præſertim quia multũ refert quòad cõmodum iſtorũ bonorũ acquirẽdorũ vel fiſco vel Mariæ, quo pacto res iſta intelligatur. Et quia res eſt multùm confuſa, ideo ante omnia ꝓmitto quædã ad euidentiã.
6 Primum igitur præſuppono, † ꝙ cõmunis, &
notiſsima Doctorũ cõcluſio de duabus quartis detrahẽdis per filiũ grauatũ reſtituere ſub conditione, de qua per Bar. in. l. papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. & ꝑ Cano. in. c. Rainutius, &. c. Rainald⁹, de teſta. & ꝑ Alex. cõſ. 142, circa, in. 4. &. 5. col. in. 2. vol. & Deci. cõſ. 55. col. 5. & conſ. 299. col. 2. vbi ait, ꝙ iſtæ duæ quartæ aſcendunt ad dimidiã partẽ hæreditatis, & conſ. 223. col. 2. procedit, etiam ſi teſtator tacitè, vel expreſsè prohibuiſſet trebellianicam, nam talis prohibitio in liberis primi gradus reijcitur. l. iubemus. C. ad trebel. & ibi Docto. & latè per Deci. conſ. 213.

col.1.in fin.Et licet in hoc Doct. varijs modis
loquãtur,nã ſunt, qui dicũt,ꝙ etiã in filijs po-
teſt prohiberi trebellianica, quando ſumus in
caſu,quo detraherẽtur duę quartę,vt late re-
fert Deci.conſ.430.col.3.& alij ſunt, qui ve-
lint,ꝙ eo caſu ſaltem fructus imputentur in
trebellianicam , vt per Alex. conſ.250. in. 6.
vol.licet non audeat firmare , & idem ſentit
Curt.conſ. 51.col.pen.videtur tamen verior,
& magis æqua,& communis opinio,quòd ab-
ſolutè poſsint detrahi duæ quartæ ſupradictę,
vt late per Deci.conſ.81.col.2.
7 Secundum præſuppoſitum ſit,† ꝙ licet de
re prohibita per teſtatorem expreſse alienari
nulla poſsit detrahi falcidia , vel trebellianica
authen.ſed & in ea re, vbi Docto.C. ad legẽ
falcid.illud tamen intelligitur in caſu,quo po-
tuiſſet teſtator , ſi voluiſſet,prohibere expreſ-
ſè,& nõ aliter,vt tradit Roma.conſ.206. col.
2. & hoc habet rationem euidentem,videlicet
ne tacitum plus poſsit , ꝙ̃ expreſſum , ideoq;
ſi prohibitio alienandi ſit in liberis primi gra-
dus , in eis non procedit diſpoſitio illius au-
thenticæ , vt ait Roma.vbi.ſupra.
Tertium ſit,ꝙ quemadmodum ſi res abſo-
lutè prohibita ſit alienari,cẽſetur etiã abſolutè
de ea prohibita trebellianica.d. authen.ſed &
in ea re.ſ.in caſibus, quibus poteſt prohiberi,
8 vt modò dixi, † pari modo igitur ſi ſit res pro-
hibita alienari,eueniente certo caſu,ita cenſe-
bitur eo caſu tantũ prohibita trebellianica,&
non aliter,quia limitata cauſa limitatum pro-
ducit effectum.l.in agris.ff.de acqui.re.domi.
& ſatis probatur in.l.fin.§.ſed quia noſtra,&
§. ſin autẽ ſub conditione cũ.§.ſequen.C.cõ-
mu.de lega.vbi res ſubiecta purè,& abſolutè
fideicõmiſſo, cẽſetur ꝓhibita alienari purè,&
abſolute,ſi verò ſubiecta ſit fideicõmiſſo,eue-
niẽte certo caſu,tũc poteſt alienari indiſtinctè,
excepto illo caſu: Et quia hoc habet rationem
euidentẽ,non inſiſto. Et pari modo videmus,
9 † ꝙ per prohibitionẽ alienandi extra familiã,
inducitur fideicommiſſum, nõ quidem purè ,
ſed duntaxat eueniente caſu alienationis , vt
per Deci.conſ.287.col.3.& latius in.5.
10 Quarto loco pręſuppono,† ꝙ quotieſcũq;
qs interficit aliũ, cui eſt ſucceſſurus,tunc licet
ab eo auferat̃ hæreditas,vt ab indigno,nõ ta-
mẽ ita abſolutè eſt verum,ꝙ hæreditas.ſ.illius
defuncti,tota applicetur Fiſco,vt prima facie
videret̃ velle tex. in.l.cũ ratio in fin.ff.de bon.
dãna.neq; etiã abſolutè eſt verũ , ꝙ applicetur
tota alijs venientibus ab inteſtato , qui ſunt in
paritate gradus cum ipſo interficiente , vt vi-
detur velle Bart. in.d.l.cum ratio,ſed eligitur
quædam media via, videlicet ꝙ portio,in qua
ſucceſſurus erat ipſe interfector, applicatur
Fiſco,portio autẽ,quę ꝑtinebat ad alios pares
in gradu , reſeruatur eis,per tex. in.l.2.§.fra-
tris.ff.ſi quis aliquem teſta.prohi.vt tradit glo.
in.l.1. in verbo fiſco, eo. tit.quã ſequunt̃ Bal.
Salice.& Alex.in.l.hæreditas .C. de his quib.
vt indign.& eã dicunt cõmuniter approbatã.
11 Quintum ſit,† ꝙ cũ teſtator prohibet hæ-
redes alienare in quodã caſu,& ſi alienẽt,pri-
uat eos,tũc ſi cõtingat,ꝙ vnus alienãdo cõtra-
ueniat voluntati ipſius teſtatoris,certè queẽad-
modũ priuatur parte ſua,ita etiã prohibetur,
ne admittatur ad partẽ aliorũ , quibus fuiſſet
ſucceſſurus,ſi nõ contraueniſſet, tex.eſt in.l.cũ
pater.§.libertis.ff. de lega.2. & ſi aliter ſenti-
remus,eſſet ſatis abſurdum, vt ait ille tex.
12 Sextũ præſuppoſitũ ſit, † ꝙ licet prohibitio
alienationis facta ꝑ teſtatorẽ nõ excludat ve-
niẽtes ab inteſtato.l.cũ pater.§.cũ inter , &.l.
peto.§.fratre.ff.de lega.2.ſi tamen facta ſit, ne
alienetur in perſonã certã,& nominatam, tũc
ad illam nullo modo poteſt tranſire talis res,
etiam ab inteſtato.l.codicillis.§. matre , & ibi
Bar.& Pau.de Ca.eo.tit. de lega.2. & ꝑ Do-
cto.in.l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.de verb.oblig.
13 Septimo præſuppono,† ꝙ quando teſtator
ꝓhibet hæredibus alienationẽ,dato, ꝙ nõ ex-
primat,cuius perſonæ contẽplatione id faciat,
cẽſetur tamẽ id facere contemplatione aliorũ
cohæredum,& eis deficiẽtibus,cẽſetur facere
contemplatione venientiũ ab inteſtato.l.peto
in princ.vbi Bar.ff.de lega.2.& traditur in.l.
is cui ſub conditione.ff.de condi.& demon.
Octauo præſuppono vnum,quod eſt notiſ-
14 ſimũ, videlicet † ꝙ filia,quã iuſsit teſtator eſſe
tacitã,& contentã,accepta dote, poterit tamẽ
petere ſupplemẽtũ legitimæ.l.quoniã in prio-
ribus.C.de inoffi.teſta.vt per Deci.conſ.228.
col.1,dato,ꝙ acceptauerit id , quod ei à patre
fuit relictũ,vt Deci.tradit cõſ. 89. col. fin.ſci-
licet ſi nulla interuenerit renũciatio , vel nullũ
ſit ſtatutũ , qd̃ excludat filias dotatas, vt ibi ꝑ
eũ,q tamẽ vult,ꝙ & eo caſu non ꝓhiberet̃ pe-
tere ſupplemẽtũ cõgruę dotis: Itẽ poterit ſuc-
cedere fratribus ſuis ab inteſtato, etiam in bo-
nis,q̃ ipſi fratres habuerint à teſtatore,de qui-
bus.ſ.diſponere nõ potuit teſtator, veluti ẽ le-
gitima, & trebellianica,qa cũ poteſtas teſtato-
ris ad talia bona ſe nõ extẽdat,clarũ eſt,ꝙ clau-
ſula ſupradicta,de plus nõ petẽdo,ad ea ſe nõ
extendit,

15 extēdit,præſertim † quia talis clauſula eſt ſtricti iuris,& ſtricte debet intelligi,etiam in his, de quibus teſtator poteſt diſponere .l. Paulo Calimacho.§.Pōponius, vbi Bart.ff.de lega. 3.præterea nō dicuntur amplius bona patris,
16 ſed bona fratris,† ideoq; etiā ſi renūciaſſet bonis paternis, non tamen prohiberetur in iſtis ſuccedere,vt paſsim tradunt Docto.quos refert Deci.conſ.230.col.2. &.3. maximè commiſſo delicto,vt per Deci.conſ.235.col.2. Et tali caſu ſuccedit filia,ideſt,ſoror, etiam ſtantibus alijs fratribus, nam hodie omnes ęqualiter admittuntur authen. defuncto, C. ad tertul.& authen. ceſſante,C.de legi.hære.

Iſtis ſic p̄miſsis, & repetito breuiter caſu in facto, qui ſic ſe habet, videlicet ꝙ Comes Io. Franciſcus de Arcellis inſtituit hæredes vniuerſales Bertholameū, Matheū, & Lazarum filios ſuos,& inuicē ſubſtituit, ſi decederent ſine liberis,& inſuper priuauit eos hæreditate,ſi cōtingeret, ꝙ cōmitterent delictum, propter quod bona eſſent deuoluenda in Fiſcum,& tali caſu etiā ſubſtituit alios, qui tunc eſſent ſuperſtites: Itē in eodē teſtamēto inſtituit in re certa Mariā filiam,de qua nunc agimus, & iuſsit eam eſſe tacitam, & contentam,&c.Et mortuo teſtatore, deceſsit primò Bertholameus ab inteſtato,& ſine liberis, ſecundò deceſsit,etiā ab inteſtato,& ſine liberis Matheus,qa fuit interfectus à Lazaro,deinde deceſsit Lazarus,etiā ab inteſtato, & ſine liberis,& fuit decapitatus,adeo ꝙ nūc tantū reſtat dicta Maria: Et Placētinū decretū diſponit,ꝙ propter homicidiū bona deuoluātur ad Fiſcū. Queritur igiẽ quo pacto ſint diuidenda bona oīa ſupradicta inter Fiſcū,& Mariā.

Primo igitur circa portionē Bertholamei, qui primus deceſsit,puto rē eſſe clarā,ꝙ ꝓ dimidia fuit æqualiter deuoluta ad Matheū, & Lazarū, iure fideicōmiſsi; alia verò dimidia, quæ ſcilicet pro legitima,& trebellianica debetur venientibus ab inteſtato, pertinebit ad Matheū,& Lazarū, & Mariā, æquis portionibus,per ea,quæ dixi in octauo præſuppoſito. Et quāq; quidā clariſsimus Doctor aliter ſcripſerit, vt patet in allegationibus incipiētibus, Agitur quantū perſpicio &c. vult enim,ꝙ Maria ſolū habeat portionē legitimæ,ego tamē neſcio videre,cur idē nō ſit etiā in trebellianica,qa,vt dixi in primo, & ſecundo præſuppoſito,hic ſumus in caſu,quo trebellianica prohiberi nō potuit, & dato, ꝙ potuiſſet prohiberi, vt volunt quidam Docto. vt ibi dixi, hic tamen non cenſetur fuiſſe prohibita, niſi eueniente caſu, ꝙ committeretur delictum, vt dixi in tertio præſuppoſito, qui caſus non euenit in perſona Bertholamei,ergo &c.

De bonis verò Mathei, qui fuit interfectus per Lazarū,dicit ſupradictus Doctor,ꝙ legitima pertinet ad Fiſcū.ſ. qui aufert eam à La-
17 zaro,vt ab indigno, † alia verò bona dicit, ꝙ pertinere nō debēt ad Fiſcum, quia ſunt prohibita alienari, ſecundū Bart.in.l.Imperator ,ff.de fideicom.liberta.& Alexan. conſ.23.in 1.volum.& non dicit vlterius, ad quem pertineāt talia bona,vult etiā,ꝙ trebellianica nō pertineat ad Fiſcum,quia etiam hoc caſu cēſetur fuiſſe prohibita,ſcilicet propter cōmiſſum delictū. Ego autem in his omnibus ſum contrariæ opinionis,nam quò ad legitimam, ſcilicet ipſius Mathei, in qua teſtator nō potuit eū grauare,nō eſt verum, ꝙ tota pertineat ad Fiſcū, quinimo eſt æqualiter diuidenda inter Fiſcum, & Mariam, quæ erat in pari gradu ſuccedendi cum Lazaro in bonis Mathei fratris,per ea,quæ dixi in quarto præſuppoſito: dum verò dicit, ꝙ cætera bona Mathei non pertinent ad Fiſcum,quia ſunt prohibita alienari,certè hæc ratio nō videtur concludere in caſu noſtro,quia ꝓhibitio,de qua in teſtamēto, facta ſub conditione delicti, non pertinet ad partem Mathei,qui quidem nullum commiſsit delictum,& eadem ratione male loquitur,dū ait, ꝙ prohibita hic fuit trebellianica, quia etiam ipſa hic non cenſetur prohibita, cum Matheus non cōmiſſerit delictum. Et ſi fortè ſenſit iſtæ Dominus Doctor de prohibitione,quæ tacitè,et abſolutè continetur ſub ſubſtitutione fideicōmiſſaria prius facta inter fratres,tunc dico,ꝙ talis prohibitio ſe non extendit ad trebellianicam, vt patet, & vlterius quòd talis tacita prohibitio non impedit in caſu noſtro, quin bona tranſeant in Fiſcum.
18 † nam licet alias bona ſubiecta fideicōmiſſo non trāſeant in Fiſcum,vt per Alex.in.d. cōſ. 23.aliud tamē eſt in caſu nr̄o,dico enim,ꝙ hic extinctū eſt fideicōmiſſum, nā factū fuit inter
19 ipſos filios, † quorum cum Lazarus ſit vltimus,pars Mathei ad eum deuoluta iure fideicommiſsi,potuiſſet per Lazarū liberè alienari, & in eo cenſetur extinctum fideicommiſſum,l.cum pater .§. libertis.ff.de lega.2. facit tex.in .l. quoties la.1.C. de fideicom. ſi igitur potuit liberè alienari, ergo & in Fiſcum poteſt tranſire,l.iura libertorū,vbi Bar.ff.de iu. patro. & per Alex. in.d.conſ.23. colum.2. Et

 in effectu

in effectu extinctũ eſt fideicõmiſſum, vt dixi,
quia non ſupereſt amplius perſona ex vocatis
per teſtatorem d.§.libertis in fin. Puto itaq;,
ꝙ de bonis iſtius Mathei tractanda ſit res alio
modo, videlicet ꝙ primo cũ trebellianica, &
legitima nullatenus in eo ſint ꝓhibitæ, per ea,
quæ dixi in primo, & ſecũdo, & tertio p̃ſup-
poſito, pertineant ad venientes ab inteſtato
æqualiter, ideſt, ad Lazarũ, & Mariã, per ea,
quæ dixi in octauo p̃ſuppoſito, pars autẽ La-
zari applicetur Fiſco, vt dixi in quarto p̃ſup-
poſito, alia verò dimidia, quę videtur ſubiecta
fideicõmiſſo, licet prima facie videatur perti-
nere ad Lazarũ, & per cõſequens ad Fiſcum,
vt modò dixi, alia tamẽ ratione puto, ꝙ exclu-
ſo penitus Fiſco, pertineat ad Mariã: cõſide-
rãdum eſt enim, quòd teſtator hic priuat La-
zarum delinquẽtẽ propria portione ſua, ideſt
ipſius Lazari, ergo multò magis cẽſetur eum
priuaſſe portione Mathei, per ea, quæ dixi in
quinto præſuppoſito, ſi igitur iſta portio Ma-
thei non põt peruenire ad Lazarum, ergo nec
20 ad Fiſcum, † quia ꝗcquid habet Fiſcus, opus
eſt, quòd prius ſit radicatũ in perſona illius, à
quo vult auferre, vt per Iaſ. in.l. ſororẽ col.2.
C. de his quib. vt indign. & cum nõ perueniat
ad Lazarum, neq; etiã extet alia perſona vo-
cata per fideicõmiſſum, ergo reducitur res ad
cauſam inteſtati, & ita ipſa Maria tanq; pro-
ximior admittitur. facit etiã, ꝗa ſi teſtator ex-
preſsè prohibet, ne portio Lazari delinquẽtis
non tranſeat in Fiſcũ, ergo multò magis idem
cenſetur voluiſſe in parte Mathei, qui nõ deli-
quit. Neq; obſtat, ſi dicatur, ꝙ iſtę prohibitio-
nes, per quas excluditur Fiſcus, & Lazarus, nõ
procedunt in caſu iſto, ſi verũ eſt, quod extin-
guatur fideicõmiſſum, vt modò dixi, quia ſci-
licet non extat amplius perſona aliqua vocata
per teſtatorẽ, ergo perinde eſt, ac ſi circa hoc
nulla eſſet diſpoſitio teſtatoris, ſed reducitur
res ad cauſam inteſtati, & ita Lazarus, & Ma-
ria ſuccedere videntur æqualiter Matheo, &
pars Lazari deinde applicatur Fiſco &c. Re-
ſpondeo enim, quòd licet reducatur res ad cau
ſam inteſtati, nullo tamen modo Fiſcus poteſt
admitti, quia cũ ſemel teſtator prohibuerit, ne
bona deueniãt in Fiſcum, ſufficit hoc, ne vllo
modo Fiſcus poſſit habere, etiã ab inteſtato,
per ea, quæ dixi in ſexto præſuppoſito, & ex-
cluſio fiſci extenditur etiã ad excluſionẽ Laza
ri, quia per eum acquireretur fiſco, nam pro-
hibito vno, cẽſentur omnia eſſe prohibita, per
quæ peruenitur ad illud. l. oratio. ff. de ſpõſal.
& licet nõ extet aliqua perſona vocata à teſta-
tore, dico, ꝙ tacitè cenſetur vocata Maria, vt
ꝓximior ab inteſtato, per ea, quę dixi in ſep-
timo prę ſuppoſito. Et ita puto in effectu, ꝙ de
bonis Mathei pertineat quarta pars fiſco, me-
diante perſona Lazari, reſiduũ verò pertinet
ad Mariam. Poſſet etiam dici, ꝙ Maria etiam
cenſeatur vocata expreſsè iure fideicommiſſi
appellatione filiorũ, ſcilicet in vltima ſubſti-
tutione facta ad excludendum Fiſcũ, vt dicã
paulò inferius. Et quòad effectũ eſſet idem,
quia dimidiã partẽ totius hęreditatis haberet
iure fideicõmiſſi, alia verò dimidia, q̃ capit le-
gitimam, & trebellianicã, vt deuoluta ab in-
teſtato ad Lazarum, & Mariam, eſt diuidẽda
æqualiter inter Mariã, & Fiſcũ, vt ſupra dixi.
Reſtat tertius caſus, ſcilicet de bonis Laza-
ri, & ſupradictus Dominus Cõſultor tenet, ꝙ
legitima ꝑtineat ad Fiſcũ, quia nõ potuit pro-
hiberi, reſiduũ verò ꝑtineat ad Mariã, ꝗa non
eſt dicẽdum, ꝙ excluſio patris extendatur ad
hũc caſum, quia etiã ſi exp̃ſsè renũciaſſet &c.
adducit etiam in argu. tex. in .l. cum auus. ff.
de condi. & demon. Sed & in his puto, ꝙ lon-
gè aliter ſe res habeat, nã qua ratione Fiſcus,
ſcilicet vigore Decreti, habet legitimam, certè
eadẽ ratione deberet habere etiã trebelliani-
cam, quia non videtur potuiſſe prohiberi, vt
dixi in primo p̃ſuppoſito, niſi forte dicamus
ꝙ hoc caſu cõmiſſi delicti potuit prohiberi,
quia talis prohibitio tendit in fauorem ipſius
21 grauati, videmus enim eadem ratione, † quòd
licet prohibitio alienandi legitimã nõ valeat,
valet tamẽ, ſi fiat in fauorẽ ipſius filij, puta ne
alienetur intra certũ tempus, vel ne alienetur
niſi cũ conſenſu proximiorũ, & huiuſmodi, vt
Docto. tradunt in.l. filiusfamilias. §. Diui. ff.
de lega.1. & ita per hanc rationẽ in hoc teneo
cũ ſupra dicto Dño Cõſultore, videlicet quòd
legitima tantum tranſeat in Fiſcũ. ſed quò ad
reſiduũ, videtur difficultas, nõ enim rationes
ſuæ, vt puto, concludunt, nam fateor, ꝙ filia
hoc caſu nõ eſt excluſa à teſtatore, ſed ex hoc
non ſequitur, ꝙ ſit vocata, ſed remanet res in
terminis iuris cõmunis, quia ſcilicet reducitur
ad cauſam inteſtati, & ita dato, quòd Maria
deberet admitti ab inteſtato, eã Fiſcus exclu-
22 dit vigore decreti, † neq; tex. in .l. cum auus,
facit ad caſum noſtrũ, quia nõ procedit, quã-
do in teſtamento facta fuit mentio de maſcu-
lis, vt ibi per Bar. & latius per Socin. nu. 96.
& dato, quòd procederet, intelligitur tamen,
ꝙ diſpoſitio illius legis admittat filios nõ ex
teſtamento,

teſtamento,ſed ab inteſtato, vt ſentit Pet. de
Ancha.conſ.426.incip.quod ſupra,& hoc eſt
clarũ,quia ſi fuiſſet expreſſa conditio de libe-
ris, adhuc venirent ab inteſtato, vt per glo.
cõmuniter approbatam in.l.lucius la.2.ff.de
hære.inſti.Puto igitur,quòd alia ratione bona
hæc pertineãt ad Mariã,videlicet quia nomi-
natim prohibita ſunt trãſire in Fiſcũ,ergo eti-
am tranſire nõ poſſunt ab inteſtato,per ea, q̃
dixi in ſexto præſuppoſito, & cum non ſit alia
perſona de vocatis,cenſetur tacitè id fuiſſe fa-
ctũ cõtemplatione venientiũ ab inteſtato,per
ea,quæ dixi in ſeptimo præſuppoſito, vt mo-
do dicebam in caſu præcedenti. Poſſet etiam
ſuſtineri,quòd vltima ſubſtitutio facta ad ex-
cluſionẽ Fiſci cõprehẽdat etiã filias fęminas,
23 † quia cum ſimpliciter loquatur de filiis,ergo
etiã fęminas cõprehendit,ſcilicet in teſtamen-
tis,l.ſi quis ita dixerit.ff.de teſta. tutel. & latè
per Deci.conſ.236.in.3.col.etiam ſi adſint illa
verba, ſi quis, vel ſi aliquis.l.1.ff. de verb.ſi-
gni.nec obſtat,ꝙ in priori parte teſtamẽti fe-
cerit mentionẽ de filiis maſculis per ſe &c. di-
co enim, ꝙ retorquetur hoc in contrarium,
nam ſi, quando voluit diſponere de filiis ma-
ſculis tantũ, nominauit eos maſculos, & ap-
pellauit etiã eos hęredes vniuerſales, ergo in
vltima ſubſtitutione,vbi ſimpliciter appellat
filios, neq; dicit maſculos,neq; hæredes vni-
uerſales,datur intelligi,quòd voluit diſpone-
re de omnibus filiis,nã ſi de maſculis tantum
ſenſiſſet,certè id expreſſiſſet.l.1.§.ſin autem ad
24 deficientis.C. de cadu. rollen.† Et clauſula,
quod filia eſſet tacita,& contenta,non exclu-
dit eam à ſubſtitutione.d.l. Paulo Callima-
cho.§. Pomponius, de lega.3. verum eſt, ꝙ
obſtare videtur,quia in vltimis verbis huius
ſubſtitutionis videtur fieri expreſſa mentio de
filiis maſculis: poteſt reſponderi, quòd talis
mentio maſculorũ non ponitur in ſubſtitutio-
ne facta de filiis,ſed ponitur inferius in ea, q̃
ſit de filijs filiorũ,ergo non eſt trahẽda ad ali-
um caſum,quia ſatis ſciuiſſet eam teſtator ex-
primere, ſi voluiſſet.d.§.ſin autem ad defici-
entis,& latè traditur in iſtis terminis inter cõ-
ſilia Alex.in conſ.53.in 4. volu. Et poteſt eſſe
ratio,quia licet teſtatoris voluntas eſſet poti-
us prouidere maſculis, q̃ fœminis, voluit ta-
men in primo gradu ſubſtitutionis factæ con-
tra Fiſcũ etiã admittere filias, non autẽ alios
vlterius deſcendentes ex ipſis filiabus, quia
ipſas filias iam natas tẽpore teſtamẽti præſu-
mitur diligere, ſicut ipſos filios, quia omnes
ſunt in pari gradu, & eodẽ ſanguinis vinculo
coniũguntur.l. maximũ vitiũ. C.de libe.præ-
te.quia tamen per filios maſculos, & eorũ de-
ſcendentes maſculos ius agnationis, & honos
familiæ conſeruatur, diſpoſuit teſtator,quòd
excepto primo gradu,cęteri nõ admitterẽtur,
niſi eſſent maſculi,ſcilicet deſcẽdentes ex filijs
maſculis,quia in hoc ſecũdo,vel vlteriori gra-
du ceſſat amor teſtatoris, ideſt, diminuitur,
præſertim in caſu noſtro, quo nullus nepos,
neq; neptis nati erant,adeo ꝙ ſemota quacũq;
affectione, diſponit teſtator in eũ modũ, per
quẽ magis conſeruatur honor, & cõmodum
25 agnationis.† Et cum iſta,vt opinor, ſint ve-
riſimilia, & correſpondeant experientiæ, &
rationi naturali, non egent alia probatione,
vt nota.in.l.cũ ratio.ff.de bon.damna. & ni-
hilominus poſſunt confirmari autoritate iu-
ris,quia ſcilicet videmus,ꝙ ius ciuile in mul-
tis caſibus admittit filias primi gradus vnà cũ
maſculis,non autẽ deſcẽdentes ex filiabus, vt
patet in.§.cęterũ Inſti.de legi.agna.ſucceſ.&
26 nota.in.d.l.maximũ vitium.† Et prohibitio
alienandi extra familiã nõ excludit filias, licet
excludat deſcendentes ex eis Deci. conſ.287.
col.5.Et firmior eſt voluntas teſtatoris, quæ
27 ſumit interpretationem à iure cõmuni,† quia
in dubio ſemper eſt præſumendũ, ꝙ teſtator
ita ſenſerit, vt notat Bar.in.l.hæredes mei.§.
cũ ita col.1.ff.ad trebel. & Deci. cõſ. 278.col.
4. Nec obſtat,ſi dicatur, ꝙ in alijs ſubſtitu-
tionibus teſtator excluſit filias, & excluſit
etiã in inſtitutione,quia ſcilicet iuſsit eas eſſe
tacitas,& contentas certis rebus, ergo idẽ vi-
detur dicendum etiã in ſubſtitutione facta ad
excluſionẽ Fiſci, quia ſcilicet dari non poteſt
ratio diuerſitatis: Reſpondetur enim primo,
ꝙ in alijs ſubſtitutionibus vſus eſt verbis,quę
ſolũ cõprehendebant maſculos, in iſta vero
vſus eſt verbis,quæ de ſui proprietate inclu-
dunt etiã fœminas,ergo in dubio recedendum
nõ eſt à proprietate verborũ.l. nõ aliter.ff.de
lega.3.Præterea ratio diuerſitatis videtur eſ-
ſe manifeſta,quia in aliis ſubſtitutionibus cõ-
ſiderauit teſtator, ꝙ fœminæ in ſubſidium
poſſent venire caſu,quo extingueretur ſubſti-
tutio,potuiſſent enim venire ab inteſtato,vel
ſi non fuiſſent admiſſe fœminæ, veniſſent alij
proximiores deſcendentes filiorũ, ideoq; non
fuit teſtator ita diligens in facienda ſubſtitu-
tione adeo plena, ſed in ſubſtitutione facta
contra Fiſcum conſiderauit teſtator (ſcilicet
legis præſumptione) quòd Fiſcus excluderet

venientes ab inteſtato, ideoq; voluit ſubſti-
tutionem facere pleniorem. Et in effectu pro
caſu noſtro eſt deciſio Decij in fortioribus
terminis in conſ.299. In cauſa, col.4.verſic.
ſeptima concluſio, & verſic.8.concluſio, vbi
28 vult,† ꝙ ſubſtitutio inuicem facta inter mul-
tos fratres ſimpliciter, comprehendat etiam
clericos,& moniales,dato, ꝙ ſit facta ſub illa
cōditione,ſi deceſſerint ſine liberis,quę quidē
conditio nō conuenit clericis, & monialibus,
& tamē vult,&c.vt dixi, quia ſcilicet initium
ſubſtitutionis fuit generale.l.regula.§. & licet
verſic. nam initium.ff.de iur. & fac. igno. Itē
29 ſæpe contingit,† ꝙ mentio facta de maſculis
comprehendit etiam maſculos ex filiabus, vt
per Deci.cōſ.303.colum.3. Et quiequid ſit de
iſta ſubſtitutione,quia negari nō poteſt, quin
poſſent multa in contrarium adduci, res tamē
eſt clara in fauorem Mariæ, per alia ſuperius
dicta,videlicet quia teſtator prohibuit nomi-
natim,ne bona iſta tranſirent in Fiſcum, ergo
nullo modo poſſunt tranſire,etiam ab inteſta-
to. Et ceſſantibus ijs, qui vocati ſunt per ſub-
ſtitutionem,cenſetur factum fuiſſe iſtud con-
templatione venientium ab inteſtato, vt ſu-
pra dixi. Et in omnem caſum, ſiue teneamus
hoc fundamentū,ſiue teneamus,ꝙ Maria fue-
rit vocata per fideicommiſſum,conſiderandū
eſt,quòd res agitur contra Fiſcum,ergo dato,
30 † ꝙ caſus haberet aliquam dubitationem,iu-
dicandum eſſet contra Fiſcum.l.non puto.ff.
de iu. Fiſci, & tantò magis fauore huius filiæ,
cuius cauſa eſt fauorabilis,l.hac conſultiſsima
.§.ex imperfecto.C.de teſta. Et nemo eſt, vt
31 puto,qui neget, † ꝙ ſi teſtator fuiſſet interro-
gatus de iſto caſu,reſpondiſſet ſine dubio, ꝙ
ceſſantibus maſculis, filia præferretur Fiſco,
ergo &c. vt per glo.in.l.tale pactum in fin.ff.
de pac.& latè per Deci.conſ.89. cōcludo igi-
tur,ꝙ de bonis Lazari pertineat quarta pars
Fiſco, reſiduum verò pertinet ad Mariā, per
ſupradicta.Et intelligo hoc ſolùm procedere
in bonis,quæ Lazarus habuit à Co. Franci-
ſco, ſcilicet vel ex perſona ſua, vel ex perſona
aliorum fratrum,quatenus eis ſucceſsit per fi-
32 deicommiſſum, † nam id etiam venit in fi-
deicommiſſum, ſeu in prohibitionē factā per
teſtatorem Bar.& Docto.in .l. Marcellus.§.
quidā.ff.ad trebel. & Deci. cōſ.80. & cōſ.81.
col.2.& conſ.86. col.1. ſi verò acqſiuiſſet alia
bona, tunc ſine dubio pertinerent ad Fiſcum.
Quod autem dixi, quartam partem pertine-
re ad Fiſcum,illud procedit ratione legitimæ,
quam teſtator nullo modo potuit prohibere.
Erit igitur aduertendum, an Lazarus, ante-
quā committeret delictum, ſcilicet per inter-
uallum tēporis,alienauerit aliqua bona, quæ
fortè aſcenderent ad legitimā, tunc enim eſſet
Fiſcus omnino excluſus,quia notiſsimum eſt,
33 † ꝙ bona alienata imputātur in legitimam, vt
per Deci.conſ.202.col.4.& conſ.236.col.5.nā
ſatis eſt, ꝙ quouis modo ea fuerint de bonis
teſtatoris, vt imputentur in legitimam Bar.in
l. in quartam col.4.ff.ad legem falcid.

Aduertendum tamen erit ad ſupradicta
omnia, quia nunc mihi relatum fuit, extare
ſtatutum quoddam Placentiæ, ꝙ interfector
penitus remoueatur à ſucceſsione interfecti,
ideo erit conſiderandum, ꝙ fortè vigore talis
ſtatuti omnino excluditur Fiſcus,nam quādo
Fiſcus ſuccedit, eſt opus, ꝙ hæreditas prius
radicetur in perſonam delinquentis Iaſ. in.l.
ſororem.C.de indign. vel erit videndum, an
tale ſtatutum intelligatur ſecundum ius com-
mune,ſcilicet ꝙ Fiſcus ſuccedat.

Reſtat etiam videre, quid iuris ſit de con-
uentione facta per Co.Lazarum cum filia le-
gitimata, & hoc ſatis diffusè fuit diſcuſſum
per alios Dominos Conſulentes, qui conclu-
dunt, ꝙ talis conuentio ſit nullius momenti,
quia facta fuit per Co. Lazarum poſt cōmiſ-
ſum delictum,quo caſu iam erat priuatus per
teſtatorem &c.Et hoc puto verum, inferendo
ſemper,ꝙ hoc ſolum habet locum in ea parte,
quam prohibere potuit teſtator, nam ceſſan-
te iſta prohibitione teſtatoris, aliud eſſet,quia
34 licet paſsim dicamus, † ꝙ poſt commiſſum
delictum alienationes non valeant, ſcilicet ſe-
cuta ſententia condemnatoria.l. poſt contra-
ctum, vbi latè Bar.ff.de dona.illud tamē ſo-
lum procedit in ea parte, quæ pertinet ad Fi-
ſcum, non autem quò ad illam, quæ pertinet
ad priuatos, ſeu ad venientes ab inteſtato, vt
ibi concludit Bart. in fin. ſed in caſu noſtro
ſtante prohibitione. & priuatione per teſtato-
rem,quæ ſcilicet videtur priuare ipſo iure,per
illa verba, priuo, & priuatos eſſe volo, iuxta
nota.per glo. in .l. in criminali .C. de Iuriſd.
om. iudi.& quæ extenditur ad totam portio-
nem Lazari, excepta legitima, vt ſæpius ſu-
pra dixi, res videtur clara, ꝙ non potuit diſ-
ponere de talibus bonis, ſed deuoluuntur ad
Mariā,vel tanquā ſubſtitutā,vel tāquā proxi-
miorē ab inteſtato,& tacitè à teſtatore vocatā,
ꝑ ſupradicta. Iacobus de Alba,Mediolani
1541. die. 16. Iulii. Pro D. Maria Arcella.

Summarium.

Clerici an teneantur ad collectas, quæ imponuntur per laicos, & ad quæ onera teneantur. & quando ſtatutum dicatur contra libertatem eccleſiaſticam. & an ualeat ſtatutum laicorum ligans etiam eccleſiam. Item an ſtatutum prohibēs alienari in non ſubditum comprehendat clericos. Et latè de ſtatuto, ꝙ ſi bona alienētur in perſonam potentem, aut priuilegiatam, ut in eccleſiam &c. bona ipſa non amoueantur de regiſtro alienantis, ſed ipſe alienans teneatur ad onera.

1 PERSONÆ *Eccleſiaſticæ non tenentur ad collectas, quæ per laicos imponuntur, neq; ad alia extraordinaria onera, & quid reſpectu bonorum patrimonialiū. Item quid de collectis præteritis, antequā bona eſſent eccleſiæ, & quid in caſu urgentis neceßitatis.*
2 *Eccleſia tenetur ad tributa, & onera omnia perpetua, & uniformia, quæ ſunt affixa ipſi rei.*
3 *Statuta contra libertatem eccleſiaſticam quæ dicantur.*
4 *Cautela ſtatuti facientis prædia tributaria non ualet.*
5 *Tributaria res, ſeu tributum, quando propriè dicatur.*
6 *Statutum diſponere non poteſt, quòd munus mixtum cēſeatur munus merè reale.*
7 *Statutum an, & quando comprehendat clericos, ſi uinculum iniecit ante clericatum.*
8 *Statutum laicorum faciens mentionem expreſſam de eccleſia abſolutè non ualet, & quid ſi loquatur generaliter, an tunc comprehendat etiam clericos, & quando.*
9 *Statutum prohibens alienari in non ſubditum, non comprehendit clericos, neq; eis præiudicat.*
10 *Libertas eccleſiaſtica quomodo intelligatur.*
11 *Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ ſpecialiter non ueniret.*
12 *Ratio, quòd ſtatutum comprehendat clericos, ne ſcilicet contingat laicos nimium grauari ad onera ſuſtinenda, ſi facultates eorum minuantur, an ſit bona. & uide etiam infra nu. 20.*
13 *Statutum diſponens, quòd ſi per ſubditos fiat alienatio in perſonam priuilegiatam, bona non amoueantur de regiſtro alienantis &c. an ualeat.*
14 *Veriſimile quod non eſt, cenſetur quid impoßibile, & ueluti imago falſitatis.*
15 *Paria ſunt, non uendere, uel nimis carum uendere.*
16 *Paria ſunt, prohibere alienationem in eccleſiam, uel eam admittere, ſed cum aliqua difficultate.*
17 *Dictio, liberè, remouet omne impedimentum.*
18 *Statutum non poteſt tollere priuilegia data per Ius cōmune in fauorem eccleſiæ, neq; data per aliud ſtatutū.*
19 *Diſpoſitio principalis ſi non tenet, non etiam tenet adiectiimpenæ.*
21 *Iniuſtitia Principis reputatur caſus fortuitus, & etiam ſententia iniuſta cuiuſlibet Iudicis.*
22 *Statutum laicorum quando comprehendat perſonas eccleſiaſticas per indirectum.*
23 *Interpretatio ſemper facienda eſt, ne quis uideatur tollere, quod ſemel conceßit.*
24 *Ad tributa, et publicas pēſtationes tenētur etiā clerici.*

Conſilium. VIII.

Pro reſolutione præſentis caſus, qui verſatur in materia ſatis confuſa, præmittēdæ ſunt ſex concluſiones magis communes, & per Docto. approbatæ vt veriores.

1 Prima concluſio eſt, † ꝙ perſonæ eccleſiaſticæ non tenentur ad collectas, quæ per laicos imponuntur, neq; ad alia extraordinaria onera, l. placet. C. de ſacroſan. eccle. & authen. itē nulla, C. de epiſc. & cleri. & c. clericis laicos in princ. de immu. eccle. lib. 6. et clemen. 1. eo. tit. etiam ſi loquamur de bonis patrimonialibus, vt per Abba. in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ in prima lectu. col. 10. nu. 21. & ibi Deci. nu. 45. de conſtitu. niſi fortè loquamur de collectis præteritis, ideſt, iam impoſitis, & declaratis, antequam res perueniret ad eccleſiam, vt tradit Felin. in. d. c. eccleſia nu. 77. poſt Ang. cōſ. 24. eccleſia, quia tunc eiuſmodi bona ſunt realiter obligata pro ipſis oneribus pręteritis, vt latius tradit idem Ang. conſ. 206. & Deci. cōſ. 285. col. pen. poſt Bal. in. l. 1. §. quod ſi nemo col. 2. ff. quod cuiuſq; vniuer. no. tenetur etiam eccleſia ad ſupradicta onera, quando cōmunis vtilitas, vel neceſsitas vrgeret, & tūc debet conſuli Pontifex. c. non minus, vbi latè Abb. & cap. aduerſus, de immu. eccle. & d. c. clericis. §. non verò, eod. tit. lib. 6. & in extrauagan. commu. quod olim, ſub eo. tit. de immu. eccle. & latè per Ripam lib. 2. reſpon. cap. 20. & aliquando ſufficit autoritas epiſcopi, diſtinguendo, vt per Abba. in. d. c. non minus col. fin. & ibi ait in pen. col. ꝙ ſi eccleſia debet cōtribuere, debet prius vocari, & vnà cum laicis deliberare de eiuſmodi exactione facienda.

2 Secunda concluſio eſt, † ꝙ eccleſia tenetur ad tributa, & ad onera omnia perpetua, & vniformia, quæ affixa ſunt ipſi rei glo. in. c. 1. in verbo bonorum, de immu. eccle. lib. 6. & Bar. in. d. l. placet in princ. in prima lecti. & in repeti.

repeti.num.59.& ibi Iaſ.nu.17.& Bart.conſ.
180.& Bal.in authen.item nulla.C.de epiſ.&
cleri.& Pet.de Ancha.conſ.217.Abb.in.c.1.
de cenſ. & in.c. fin. col. pen. de vi. & honeſ.
cleri.& conſ.3.col.2.in fin.& conſ.9.in.1.vol.
& conſ.13. in.2. vol. quia res tranſit cum ſuo
onere.c.cum non ſit de decim. quæ concluſio
ſatis pr̨batur in.c.ſi tributum. xi.q.1.& in.l.
de his,vbi Docto.C.de epiſ.& cleri.

3 Tertia concluſio eſt, † ꝙ ſtatuta illa dicun-
tur contra libertatē eccleſiaſticā, per quæ im-
pediuntur perſonæ eccleſiaſticæ facere ea,
quæ ſibi ex priuilegio competunt, vel ex iure
communi, vel ſi quouis modo reddantur ti-
midiores ad faciendū id, quod liberè facerent
de iure, ceſſante tali ſtatuto, vt deducit Felin.
in.d.c.eccleſia col.24.nu.69. & ibi Deci.col.
1.& Felin.in.c. nouerint, de ſenten. exco. &
Soci.conſ.241.circa primam, in.3.col. per ea,
quę tradunt Bar.& alij in authen.caſſa.C.de
ſacroſan.eccle & Bar in.l.1.§. quę onerādæ.
ff.quarum rerum ac.& dicūtur contra liber-
tatem eccleſiaſticam, ſiue directè id fiat, ſiue
per indirectum.c.ſtatutum, de hereti. lib.6.&
c. quanto, de priuileg. ſiue verbis expreſsis
procedāt, ſiue ſermone velato, vel quouis alio
colore vtantur.d.c.clericis.§.fin.&.§.nos igi-
tur, de immu.eccle.lib.6. etiam ſi non loquā-
tur de ipſis perſonis eccleſiaſticis, ſed de illis
tantùm loquantur, qui cum eccleſiaſticis cō-
trahūt.c.fin.de immu.eccle.l.6.&.d.c.quāto.

4 Quarta concluſio eſt, † ꝙ nō valet caute-
la ſtatuti facientis prædia tributaria Abb.in.c.
fin.in fin.de vi.& ho.cleri. Ang.in.d.conſ.24.
Bal.in.d.authen.item nulla, late Felin.in.d.c.
eccleſia in.5.q.nu.76.& ibi Deci.col. 20. qui
omnes reprobant opinionem Bar.in.l.reſcri-
pto.§.fin.ff.de mune.& hono.& Bart.in.d.l.
5 placet, vbi latè Iaſ.col.pen.& fin.† quia res nō
poteſt dici tributaria, niſi expreſſa ſit certa ſpe-
cies, & qualitas, & quātitas tributi, vt per Bal.
in.l.neminem.C.de ſacroſan.eccle.& Pau.de
Ca.& Iaſ.in.d.l.placet, & Ang.in.d.conſ.24.
quinimo etiam ſi ſint expreſſa hæc tria, adhuc
tamen non dicitur res eſſe tributaria, niſi re
vera, & ipſo facto fiat ſolutio ſuis ſingulis tē-
poribus, nam tributum ſumit nomen ab ipſa
re, & effectu, ideſt, à contributione.l.ager.§.
ſtipendium.ff.de verb. ſigni. ergo ſi non fiat
contributio, dici non poteſt tributū, ſicut neq;
dicitur mutuum, neq; depoſitum, niſi re ipſa
fiat Bar.in.l.iuriſgentium in princ.ff.de pac.
neq; diſtributiones dicuntur, niſi verè ita fiāt
Deci.conſ.280.col.1.& ideo bene ait Felin. in
6 d.c.eccleſia in.5.q.col.28. † ꝙ ſtatutum diſpo-
nere non poteſt, vt munus mixtum cenſeatur
munus merè reale, quia implicaret contradi-
ctionem, & eſſet mutare nomina appellatiua,
quod eſt impoſsibile, vt not.in.l.ſi quis in fun-
di vocabulo.ff. de lega.1. vt prius tradidit
Bal.in.l.fin.col.pen.C. ſine cenſu, qui ambo
rationes multas adducunt, impugnando opi-
nionē Bar.ſupradictam, præſertim quia ſta-
tutum volens prouidere oneribus, quæ ad-
huc non ſunt in rerum natura, & volens fin-
gere id, quod non eſt, nō caret ſuſpitione frau-
dis, vt per eos. nec quicq; facit id, quod ait
7 Abb.in.d.c.eccleſia, dum concludit, † ꝙ ſta-
tutum comprehēdit etiam clericos, ſi iniiciat
vinculum, anteq; adſit clericatus, nam illud
ſolum procedit in his actibus, qui principium,
& eſſentiam, ac fundamētum habent ante cle-
ricatum, non autem ſi actus ſit omnino con-
ſumandus in futurum, ſicut in caſu noſtro, vt
ibi declarat Deci.col.19.nu.52.

Quinta concluſio eſt (quæ ſub ſe multa
8 habet capita) † ꝙ ſtatutum laicorum faciens
mētionem expreſſam de eccleſia abſolutè nō
valet. d.c.eccleſia sāctæ Mariæ, & tradit Bar.
in.d.l.cunctos populos in.5.q.& Docto.in.d.
c.eccleſia. Si vero loquatur generaliter, etiā
nō præiudicat eccleſiæ, niſi factum ſit bona
aliqua, & honeſta ratione, ſecundum Bar.vbi
ſupra, cuius opinio cōmuniter reprobatur, ſe-
cundum Deci.in.d.c.eccleſia col.21.nu.52.ſed
verius loquendo, non reprobatur, imo reſtrin-
gitur, ſcilicet vt procedat, duobus copulatiuè
interuenientibus, primo quòd appareat aliqua
cauſa rationabilis, etiam reſpectu eccleſiæ, ſe-
cundo vt illud, de quo agimus, poſsit obſer-
uari ſine magna difficultate, vt late deducit,
& comprobat Felin.in.d.c. eccleſia in.8.q. &
ibi Deci.col.21. 22.& 23.poſt Cardinal. late in
c.perpendimus in.4.&.5.char.verſic.his attē-
tis, de ſenten.exco.& Alberic. de Roſa. in.2.
q.ſecundæ par.ſtatu.in fin. veluti ſi ſtatutum
imponat aliquam ſolemnitatem contractui,
vel teſtamento, vel executioni faciendæ, vel ſi
prohibeat alienationem certarum rerum in
caſu particulari, puta in minoribus, in mulie-
ribus, vel ſi prohibeat alienari prædia in con-
finibus exiſtentia, ne fortè contingat confines
variari, vel ſi prohibeat arma alienari, aut ſi
auget legitimam filiorum, & huiuſmodi, tunc
enim in actibus futuris comprehendūtur etiā
clerici, ne alioqui actus laicorū omnino ſub-
uertantur,

uertantur, vt patet in exemplis omnibus po-
ſitis per Bar.& Docto. vbi ſupra.& Gemini.
in.d.c.fin.col.fin.de immu.eccle.& per Abb.
in.c.quod clericis col.6.de fo.compe.& tradit
etiam Abb.in cõſ.63.in.1.vol,maximè in col.
fin.verſic.concludo ergo, vbi concludit, ꝙ ſi
ratio ſtatuti tendat ad præiudicium eccleſiæ,
tunc ſtatutum non valet,ſiue directò, ſiue per
indirectum procedat,ſi verò ratio tendat eui-
denter ad alium finem rationabilem, & com-
munem tam clericis,ꝗ laicis,tunc comprehẽ-
dit etiam clericos,licet incidenter,& in aliquo
caſu particulari fiat eis aliquod præiuditium,
vt optimè etiam tradit Bal,in.d.l.cunctos po-
pulos colum.7.verſic.ſed hic vlterius, & latè
Alex.conſ.93.viſis,in.2.vol.& late etiam per
Federic.de ſen.coſ.85.
9 Sexta concluſio eſt, † ꝙ ſtatutum prohibens
alienari in non ſubditum non comprehendit
clericos, neq; eis præiudicat.c.fin. de immu.
eccle.lib.6. vt per Bar.in.l. filiusfam.§. Diui
col.3.ff.de leg.1.et ibi latè Alex.col.5.et Iaſ.in
prima lectu, nu. 72. & in ſecunda nu. 107.latè
Alberic.in.2.q.ſecundæ par. Statu.vbi refert
rationes concludentes, reprobatis omni-
bus adductis per Signorol. conſ. 21. Et
vltra eum,poteſt dici,quòd rationes Signoro-
10 li omnes corruunt,ſi præſupponimus, † ꝙ li-
bertas eccleſiaſtica intelligatur non ſolum re-
ſpectu eorum, quæ ſunt conceſſa eccleſiæ in
priuilegium,vt ipſe præſuppoſuit,verùm ge-
neraliter,etiam reſpectu eorum,quæ compe-
tunt de iure communi,vt dictum fuit ſupra in
3. concluſione.Et ſunt etiam rationes ſuæ cõ-
tra tex.in .d.c.fin. de immu. eccle. lib.6. nec
valet reſponſio aliquorũ,qui dicũt, ꝙ ille tex.
procedit,quãdo fit expreſſa mentio clericorũ,
non autẽ procedat,quando ſtatutum ſimplici-
ter,& generaliter loqueretur, non enim valet
11 hæc reſponſio, quia notũ eſt,† ꝙ generalis di-
ſpoſitio non cõprehendit ea,quę ſpecialiter nõ
venirent.l. obligatione generali.ff. de pigno.
Et quid differant generale ſtatutũ, & ſpecia-
le,dictum fuit in 5.q. Et volentes,ꝙ ſtatutum
cõprehẽdat clericos, adducunt rationem pri-
ma facie multum vrgentẽ, quæ tamen in effe-
12 ctu nihil valet,dicũt enim,† ꝙ ratio ſtatuti eſt
æquiſſima, ne ſcilicet cõtingat ipſos laicos ni-
mium grauari ad onera ſuſtinenda, ſi faculta-
tes eorꝫ minuantur,quæ ratio preterꝗ ꝙ ma-
gis cõmuniter per Doct.reprobatur,vt refert
Fely.in d.c.eccleſia in 6.q.nu. 87.& 89. nihil
penitus concludit,nã ſatis eam conſiderarunt
Principes tam ſeculares,ꝗ eccleſiaſtici,qui ab
initio diſpoſuerunt,ꝙ perſonę eccleſiaſticę nõ
tenerẽtur ad onera extraordinaria pro rebus,
quas acquirerent, & tamẽ ea ratione non ob-
ſtante,conceſſerunt priuilegia: cum ergo eadẽ
ratio adeſſet illo tẽpore, non põt nunc allega-
ri,argu.in.l.qui bona.§. de illo.ff.de dam. in-
fec.cõſiderarunt enim Principes,ꝙ bona,quæ
transferebantur in eccleſiã,eroganda erant in
bonos vſus,c.expellit,12.q.1.&.c.conceſſo,cũ
ſequen.12.q.2.& dato fortè, ꝙ tẽporibus no-
ſtris id non ita preciſè ſeruetur, nihil ad nos,
quia inſpiciendum eſt,non quod eſt,ſed quod
eſſe debet.l.quod te.ff.ſi cer.peta. ꝙ autẽ Prin
cipes,ſeu legum latores dictam rationẽ conſi-
derauerint, etiã eueniẽtibus oneribus valde
exceſſiuis (vt hodie ſunt) patet, quia ſtatue-
runt eo caſu,ꝙ eccleſia teneatur,ſed conſulto
Pontifice.d.c.non minus, & .c. aduerſus, de
immu.eccle.& ſi eo caſu eccleſia tenetur,ergo
ceſſat inconueniens, ad quod ratio prædicta
allegabatur. Poteſt etiam dicta ratio tolli,qa
ſi æſtimum territorij eſt diminutum propter
bona, quæ in priuilegiatos tranſeunt, debent
ipſi tanto minus ſoluere.l.forma.§.illam.ff. de
cenſ.nec obſtat,ſi dicatur, ꝙ ille tex. procedit,
quando æſtimum diminutum fuit caſu fatali,
non autẽ facto & volũtate hominis, vt in caſu
noſtro,reſpondetur enim,ꝙ etiã procedit ille
tex.in facto hominis,dũmodo præſtitum fue-
rit,dando operã rei licitę,vt patet ibi,niſi cau-
ſam excidendi &c. & in caſu noſtro alienatio,
quæ fit per laicos,eſt actus licitus,& vt pluri-
mũ neceſſarius,& quem iura & admittunt, &
exhortantur, ſcilicet verſus eccleſias.l.1.C.de
ſacroſan.eccle.& vlterius alienatio nõ ẽ cauſa
immediata,ꝙ ęſtimũ territorij minuatur,ſed
cauſa eſt diſpoſitio legis, quæ dat priuilegiũ.
Et ſtantibus his,deueniendo ad caſum no-
13 ſtrum,videtur prima facie,† ꝙ valeat ſtatutũ
diſponens, ꝙ ſi per ſubditos fiat alienatio in
perſonam non æquè idoneam, quia potentia,
aut priuilegio ſit munita,ipſa prædia, & bona
non amoueantur de regiſtro, & æſtimo dicti
alienatoris,& ipſe teneatur ad onera &c,nam
hoc ſtatutum videtur rationabile, & æquum,
propter rationem,quam allegat,ne alios con-
tingat prægrauari, & in paupertatem deduci:
& videtur ipſis ſtatuentibus licuiſſe ex cauſa
ipſos ſubditos poſſe ligare, præſertim rũ hoc
non tendat in præiudicium eccleſiæ acquirẽ-
tis,nam fateor,ꝙ per ſtatutum alienatio non
phibebitur,neq; eccleſia tenebitur ad onera,
ſed

ſed tenebit ipſe alienator, & dato, ꝙ aliquod
præiudiciũ inferatur eccleſiæ, id venit in con-
ſequentiã, & nõ principaliter. Et videtur etiã
hoc deciſum per ius cõmune, vt iam dictum
fuit per ſcribentes pro contraria parte, videli-
cet per tex. in authen. ſed & periculum. C. ſine
cenſu vel reliq. vbi Bal. expreſsè trahit illum
tex. ad caſum noſtrum, & eum ſimpliciter ſe-
quũtur ibi Salice. & Pau. de Ca. nec videtur
ille tex. corrigi de iure canonico, cum nullum
inferat præiudicium eccleſiæ, vt dictum fuit.

Sed his non obſtantibus, videtur, ꝙ dictũ
ſtatutũ non valeat, etiam reſpectu ipſius laici
ſcilicet alienantis in perſonam eccleſiaſticã, &
ꝙ ſit contra eccleſiaſticã libertatem, & eccle-
ſiis afferat præiudiciũ, & in effectu prohibet
rem alienari in eccleſiã: nam quis erit tã leuis,
& fatuus, qui velit bona ſua in perſonam ec-
cleſiaſticã alienare, ſubiturus deinde onera in
14 perpetuũ? † hoc enim cum nullo modo ſit ve-
riſimile, cenſetur quid impoſsibile, & veluti
imago falſitatis, vt ait Bal. in. l. 1. col. 3. C. de
ſer. fugi. & Deci. cõſ. 43. col. 2. vel ſi alienabit,
veriſimile eſt, ꝙ alienabit longè maiori pre-
cio, ꝗ res ipſa patiatur, & hoc etiam eſt cõtra
15 libertatẽ eccleſiaſticam, † quia paria ſunt, nõ
vendere, vel nimis carum vendere, vt ait Al-
beric. in .d. 2. q. ſecundæ par. col. 4. & latius
col. pen. & fin. & vbi agitur de onere pecu-
niario, quelibet minima pars, ſeu ſumma cen-
ſetur eſſe contra libertatem eccleſiaſticam .d.
c. clericis in princ. & in. §. nos igitur, ibi, quam-
uis aliam quantitatem portionem &c. de im-
16 mu. eccle. in. 6. † & ꝙ paria ſint, prohibere
alienationem in eccleſiam, vel eam admittere,
ſed cum aliqua difficultate, tradit latiſsimè
Felin. id. d. c. eccleſia in. 8. q. nu. 85. & 86. verſ.
ſecundum notabile, & Deci. ibi col. 23. poſt
Cardi. in. d. c. perpendimus in. 4. alias quinta
col. de ſenten. exco. & deducendo in hũc mo-
dum conſtat, ꝙ ſtatutũ eſt contra libertatem
eccleſiaſticã, ſecundũ ea, q̃ fuerũt dicta ſupra
in 3. cõcluſione. Et quãꝗ ratio hęc per ſe ſuffi-
ciat, poteſt tamẽ ipſa cõcluſio vlterius cõpro-
bari, nam ſi iura volunt, ꝙ laici poſsint liberè
alienare in clericos .d. c. fin. de immu. eccle.
lib. 6. ergo nullam pęnã, vel grauamẽ debent
pati, l. grachus. C. de adulte. nec talis pœna po-
teſt addi per ſtatutũ, ꝗa in effectu eluderetur
diſpoſitio tex. in .d. c. fin. Item iura conceſſe-
rũt, ꝙ laici poſsint liberè conferre bona ſua in
eccleſiã. l. 1. C. de ſacroſan. eccle. ergo ſine vllo
17 penitus impedimẽto, † vt de dictione, libere,
tradit Deci. conſ. 131. in princ. & 152. col. 1. &
ſtatutum licet poſsit corrigere ius commune
18 inter ſuos ſubditos, † nõ tamen poteſt tollere
priuilegia data per ius commune, quæ reſpi-
ciunt fauorem eccleſiæ, & ei iam ſunt acqui-
ſita, vt tradit Ancha. in. d. conſ. 155. col. 2. &
3. quia non poteſt ſtatutum tollere priuilegia
per aliud ſtatutum iam eccleſiæ conceſſa Bar.
in. l. priuilegia in fi. C. de ſacroſan. eccle. Soci.
in. d. conſ. 241. col. 3. ergo multo minus quæ
ſunt conceſſa per ius commune. Poteſt eti-
am dicta concluſio comprobari per tex. in. c.
quanto, de priuil. qui tex. vult, ꝙ pœna, quæ
perſonis eccleſiaſticis per laicos imponi non
poteſt, non etiam poſsit imponi laicis ſubdi-
tis ſtatuẽtium, ſi cum eccleſiaſticis contrahũt,
& faciunt multa, quę tradit Felin. vbi ſupra in
13. q. dum tractat de cõſanguineis clericorũ, &
eorũ colonis, qui nõ poſſunt grauari, & poſt
multa cõcludit, ꝙ ſi nõ valet ſtatutũ prohibi-
toriũ alienãdi, nõ etiã valet ſtatutum pęnale:
19 & eſt regulare, † ꝙ ſi diſpoſitio principalis nõ
tenet, nõ etiã tenet adiectio pœnæ. l. 3. in prin.
ff. de arbitr. ſcilicet quãdo principalis diſpoſi-
tio non tenet, quia eſt contra legẽ, vt traditur
in. l. non dubiũ. C. de legibus, maximè quãdo
pęna eſt quid extrinſecũ ab ipſo cõtractu, vt
tradit Deci. cõſ. 265. in fin. & non eſt dubium,
quin in caſu noſtro propriè ſit pęna, cum quis
patitur onera pro re, quæ ſibi abeſt glo. in. §.
rei perſequẽdę in verbo conducto, Inſtitu. de
ac. & Ang. Are. in. §. pœnales col. 1. eo. tit. &
caſum noſtrũ ſatis decidit Bal. conſ. 132. incip.
caſus quidam vocatus Ruffinus in. 3. vol.

Non obſtãt adducta in contrariũ, negatur
20 enim, ꝙ illa ratio † ne alios cõtingat ꝑgrauari,
ſit bona in hoc propoſito, vt late dictũ fuit ſu-
pra in ſexta concluſione, & negatur, ꝙ in hoc
caſu licuerit ſtatuẽtibus ligare ſuos ſubditos,
cũ res tẽdat contra libertatẽ eccleſiaſticã, quia
in effectu ꝓhibetur alienatio in eccleſiã, timo-
re pęnæ adiectæ, & nõ eſt verũ, ꝙ ratio huius
ſtatuti nõ ſit principaliter cõtra eccleſiam, eſt
quidẽ verũ, ꝙ eſt cõtra eccleſiã per indirectũ,
ſed tamẽ eſt cõtra eam ex intẽtione principa-
li ſtautentium, ratio enim, & intẽtio ſtatuti eſt,
ꝙ ſi eccleſia, vel alia perſona priuilegiata ha-
beret ea bona, ipſi laici quotidie magis graua-
rẽtur, ideo ne tale grauamẽ cõtingat, conatur
ſtatutũ omnibus modis ꝓuidere, ne alienatio
fiat, ergo ſtatutum principaliter cõſiderat ec-
cleſiã, & oẽs perſonas priuilegiatas: & licet nõ
principaliter moueatur in odiũ, & damnum

eccleſiæ,

eccleſiæ, & aliorum priuilegiatorum,ſed mo-
ueatur ad bonum finem,ſcilicet vt laici minus
grauẽtur,hoc tamen nõ ſufficit,quia , vt dictũ
fuit ſupra in ſexta cõcluſione, hæc ratio eſt cõ-
muniter reprobata, & meritò,quia etiã aderat
ipſa ratio eo tempore, quo erãt legũ latores,
& tamen ea nõ obſtãte,cõceſſerũt immunita-
tẽ eccleſiæ in præiudiciũ laicorũ:opus eſt igiť,
ꝙ laici ęquo animo,velint,nolintúe,immuni-
tatẽ iſtã eccleſiaſticorũ patiantur, cum ſemel
fuerit cõceſſa pro bonis acquiſitis, & acquirẽ-
dis.d.c.1.de immu.eccle.in.6.&.d.authen.itẽ
nulla.C.de epiſ.& cleri.quę tamẽ introducta
fuit bonis rationibus,vt ſupra demonſtratum
fuit, & quæ etiã nullam affert iniquitatẽ lai-
cis,nã ſi eorũ territoriũ,ſeu patrimonium mi-
nuitur propter pſonas priuilegiatas,impetrẽt
à Principe ſuo ſeculari, vt minuatur eis æſti-
mũ,& minuãtur onera,vt dixi in ſexta cõclu-
ſione:& ſi Princeps id nõ faciat, facit iniuſti-
21 tiã, † & iniuſtitia Principis reputať caſus for-
tuitus,& pter omnẽ opinionẽ cõtingẽs.l.inci-
us.ff.de euic.vt tradit Alex.cõſ.57.col.2.in.1.
vol.ſicut & ſentẽtia iniuſta cuiuſcũq; Iudicis
cẽſetur caſus fortuitus Bar.in.l.ſi p imprudẽ-
tiã.ff.de euic.Deci.cõſ.7.in prin.ergo pstiẽter
eſt talis caſus tolerãdus:vel ſi onera cõtingen-
tia ſunt adeo exceſſiua,vt nullũ habeãt modũ,
neq; ordinẽ,veluti ſunt depdationes,& deua-
ſtationes militũ,& facultates laicorũ nõ ſuffi-
ciãt,tunc tenetur quidẽ eccleſia, ſed conſultis
prius ſuis eccleſiaſticis Principibus,vt dictum
ſupra fuit in prima concluſione; ꝙ ſi perſonæ
ipſæ eccleſiaſticæ recuſant accedere ad ſuos
Principes, & tali rei prouidere,tunc ad illos
Principes accedant ipſi laici, & eis veritatem
facti,& iuris exponant,vt tradit Abb.in.d.c.
nõ minus col.fin.de immu.eccle. Et vt dictũ
22 fuit ſupra in.5.q.† ſtatutũ laicorũ cõprehen-
dit aliquãdo perſonas eccleſiaſticas per indi-
rectũ,quãdo interueniũt duo,quinimo tria,
vel quatuor copulatiuè, primo ꝙ cauſa, ſeu
ratio ſtatuti ſit æqua,& bona,tã reſpectu cle-
ricorũ,ꝙ̃ laicorũ:ſecundo ꝙ tractetur de mo-
dico p̃iudicio,quia ſcilicet id, quod à ſtatuto
requiritur, facilè poſsit adimpleri: tertio ꝙ
principalis, & immediata, & finalis intentio
ſtatuti euidẽter tẽdat ad aliũ finẽ,ꝙ̃ ad præiu-
diciũ clericorũ:quarto ꝙ p̃iudiciũ illud, quod
clericis reſultat,reducatur ad caſus particula-
res,nõ autẽ ſi contineat generale aliquod im-
pedimentũ.videť etiã requiri quintũ.ſ. ꝙ tale
ſtatutũ diſponat de re,quę ſoleat pertinere ad
laicos,vt ſunt cõtractus,nõ autẽ de re ſpiritua-
li,vt per Cardinal. vbi ſup̃,vt patet in exẽplis
ibi remiſsiuè adductis. quæ omnia ſunt mul-
tũ remota à caſu noſtro,ſi bene conſiderẽtur.

Non etiã obſtat, quod in cõtrarium addu-
cebať de tex.in authen.ſed & periculũ,cũ de-
ciſione Baldi ibi, nã reſpõdetur quatuor mo-
dis,primo ꝙ illud nõ poteſt procedere de iure
canonico in pſonis eccleſiaſticis, quia eſt cõtra
eorũ libertatẽ,cũ nõ ſit veriſimile,ꝙ laicus ve-
lit eis vẽdere timore pœnæ,vt modo dictũ fuit
circa ſtatutũ,ſecundo reſpondetur, ꝙ eſt con-
tra tex.in d.c. fin. de immu. eccle. lib.6. qui
vult,ꝙ laici poſsint libere in eccleſiaſticos alie-
nare,ergo nullam pœnã merentur.l.grachus.
C. de adulte,vt etiam ſupra de ſtatuto dictum
fuit. Tertio,ſi nolumus in hoc inducere diffe-
rentiam inter ius canonicũ,& ciuile,poteſt re-
ſpõderi,ꝙ ille tex.qui ſimpliciter loquitur,nõ
cõprehendit clericos,qa hoc eſſet cõtra priui-
legia,quæ ipſimet Imperatores eccleſiis cõceſ-
23 ſerũt.d.authen.itẽ nulla cõmunitas,† & faciẽ-
da eſt ſemper interpretatio , ne quis videatur
tollere,quod ſemel cõceſsit Deci.cõſ.190.col.
fin.& cõſ.239.col.fin. eſſet autẽ contra priui-
legia ipſorũ, deducẽdo , vt ſupra dictũ fuit de
diſpoſitione ſtatuti,nã ſi laicus in perpetuum
eſſet obligatus ad onera, non eſt veriſimile,ꝙ
vnq̃ alienet in eccleſiã &c. Quarto, ſi nolu-
mus inducere differentiã inter ius ciuile, & ca-
nonicũ,neq; inter laicos, & clericos in termi-
nis illius tex.reſpõdetur, ꝙ tex. ille nõ loqtur
de collectis,& eiuſmodi oneribus extraordi-
nariis,ſed ſolũ de tributis,vt expreſsè cõſtat ex
verbis tex.& de tributis loquitur totus ille ti-
tulus,& titulus p̃cedẽs,vt declarat Odoffred.
in rubr.vtriuſq; tituli , vnde nõ bene infertur
ad collectas reſpectu clericorũ : & ratio diffe-
24 rẽtię ẽ,† qa ad tributa,& publicas illas pẽſita-
tiones, de qbus loquitur ille tex.tenẽtur etiã
clerici,vt eſt tex.in.l.de his.C.de epiſ.& cleri.
qui non eſt correctus , vt ibi tradunt Bart.&
Salic.& alij,ideoq; cum tex.in.d.authen. ſed
periculum,facit mẽtionem de perſona minus
idonea,nõ poteſt intelligi de clericis, quia ipſi
in hoc ꝓpoſito ſunt idonei,ergo ille tex. malè
per Bal.trahitur ad clericos in propoſito col-
lectarum.nec dicatur,ꝙ licet tex.loquatur de
tributis, & de aliis perſonis , præter clericos,
poteſt tamen trahi a paritate rationis ad col-
lectas in perſona clericorũ,qui eo reſpectu cẽ-
ſentur minus idonei , quia ad eas non tenen-
tur , replicabitur enim ſemper , quòd talis

extenſio eſt contra libertatem eccleſiaſticam, nam ſi laicus in perpetuum tenebitur ad onera, non eſt veriſimile, ꝙ alienet in clericos &c. Et hæc reſponſio non coincidit cum prima, quia illa corrigit textum, iſta verò eum reſtringit, vt ſolùm procedat in terminis ſuis, ideſt, in tributis: apparet igitur, ꝙ deciſio Baldi ibi non procedit, quia eſt contra quamlibet ex quatuor ſupradictis reſpõſionibus, & Salice. & Pau. de Ca. ibi nihil noui adducũt, ſed ſimpliciter referunt Baldum, & tanto minor adhibenda eſt fides Baldo, quia ipſemet contrarium, & melius, tenuit in. d. conſ. 132. in. 3. vol. Et ex his redditur res ſatis clarà in fauorem eccleſiæ, & quando aliqua ſubeſſet dubitatio, eſſet in fauorem eccleſię ſemper pronunciandum, l. ſunt perſonæ. ff. de religioſ.

Jacobus de Alba, Mediolani. 1541. menſe Nouẽbris. Pro Reuerendiſſimo Epiſcopo Albenſi, contra cõmunitatem Murræ, &c.

Summarium.

De materia contractus ſimulati, quot ſint ſpecies ſimulationis, & ꝙ debet allegari, & probari certa cauſa, & ſpecies ſimulationis, & quis poßit allegare, & opponere ſimulationem, & quæ præſumptiones, & coniecturæ excludant ſimulationem, item quæ coniecturæ eam inducant, & præſumi faciant. Et an quis poßit uti Inſtrumento, non obſtantibus his, quæ olim in contrarium dixit, & fecit, & quomodo admittatur uariatio etiam allegando contraria, & maximè propter inſtrumentum, uel aliud de nouo repertum, & propter errorem &c. Et aliqua in materia Inſtrumentorum de nouo repertorum.

1 Q. VI Dicit contractum ſimulatum, ſiue agendo, ſiue excipiendo, debet exprimere certum modum, & certam cauſam ſimulationis. Et quæ ſit ratio.
2 Simulationũ quædã ſunt reprobatæ, & quædã permiſſæ.
3 Simulationum reprobatarum multæ ſunt ſpecies.
4 Diuerſæ ſunt cauſæ, propter quas fiunt ſimulationes.
5 Simulatio non præſumitur, niſi probetur.
6 Certa perſona, propter quam facta ſit ſimulatio, deduci etiam debet.
7 Cauſa ſimulationis debet eſſe ad propoſitum, ſufficiens, & ueriſimilis &c.
8 Cauſa ſimulationis non ſolum debet allegari, ſed etiam probari.
9 Paria ſunt, non eſſe, uel eſſe, ſed non apparere.
10 Simulationem opponere quis poßit, & an ipſi contrahentes poßint opponere, & an tertius.
11 Quæ præſumptiones excludant ſimulationem.
12 Locatio iuncta cum quolibet alio adminiculo, probat poſſeßionem, & dominium.
13 Solutio cenſetur facta uigore præcedentis promißionis.
14 Actus poſitiui in faciendo magis urgẽt, quàm actus priuatiui in omittendo, & uide etiam nu. 16.
15 Coniecturæ quædam an ſint ſufficientes ad inducendam ſimulationem.
17 Iuſtitia conſiſtit in naturalibus argumentis.
18 Ratione conſanguinitatis, & familiaritatis, actus poſitiuus non operatur effectum, quem de ſui natura ſolet operari.
19 Partitæ, quæ reperiuntur ſcriptæ in libro Rationum, præſumuntur ſcriptæ nomine illius, cuius eſt liber, & de eius mandato.
20 Effectus poſtea ſubſecutus declarat præcedentia.
21 Super teſtibus, & probationibus partis contrariæ poteſt quis ponere fundamentum, licet ab initio negauerit intentionem partis aduerſæ.
22 Teſtium contrarietas debet euitari, quantum fieri poteſt, fœdere diſtinctionis.
23 Teſtes, qui generalius loquuntur, debent intelligi, & diſtingui ſecundum depoſitionem teſtis, qui magis ſpecialiter loquitur.
24 Inſtrumento uti an quis poßit, non obſtantibus his, quæ prius in contrarium dixit, & fecit.
25 Variatio, etiã allegando contraria, admittitur inter eaſdem perſonas, in diuerſa inſtantia, & quando allegans contraria fuit uictus in prima inſtantia, Quod amplia, & declara, ut infra nu. 26. 27. & 28.
29 Confeßio mea facta in iudicio mihi non præiudicat, ſi aduerſarius eam non acceptauit, ſed conatus eſt impugnare.
30 Propter inſtrumentum, uel aliquid aliud de nouo repertum, licitum eſt mutare propoſitum, etiam impugnando proprium factum, & etiam ſi ſit concluſum in cauſa.
31 Inſtrumenta de nouo reperta reſcindunt iam facta, dummodo producantur ante latam ſententiam, licet ſit concluſum in cauſa.
32 Ex magna cauſa poteſt Iudex quandocunq; admittere nouas probationes, licet iam ſit in cauſa concluſum, & eſt magna cauſa, ſi reperta ſint de nouo Inſtrumenta.
33 Productio inſtrumentorum de nouo repertorum poteſt fieri, etiam abſq; reſtitutione in integrum.
34 Inſtrumenta de nouo reperta dicuntur quatuor modis, & quomodo.
35 Inſtrumenta eſſe de nouo reperta, probatur per iuramentum producentis.
36 Ignorantia probatur per iuramentum.
37 Ea, quæ quis fecit per errorem facti extra iudicium, uel in iudicio, poſſunt reuocari uſq; ad concluſionem in cauſa, & an etiam uſq; ad ſententiam.
38 Quælibet perſona de nouo ſuperueniens facit nouum iudicium, licet prior proceſſus adhuc duret, & perſeueret.

39 Veritati

39 Veritati oĩa cedunt, et ueritati ſemper debet eſſe locus,
40 Inſtrumentũ per me productũ poſſum poſtea impugnare, & è conuerſo per me impugnatũ allegare, et quomodo.
41 Variatio ſi admittatur, an habenda ſit ratio expenſarum, & quando.
42 Quælibet iuſta cauſa excuſat ab expenſis.
43 Ignorantia Inſtrumenti an probetur per Iuramentum, dato, q̃ præſumptio ſit contra iurantem.
44 Ignorantia an probetur per ueriſimilitudines, & urgentes præſumptiones, abſq; iuramento.
45 Maxima legalitas, & dignitas perſonarum ſupplet &c.
46 Doctoris teſtimonium, remiſſiue.
47 Ignorantia, & error differunt, & quomodo.
48 Error non probatur per iuramentum, ſed per circunſtantias, etiam in facto proprio.
49 Error cenſetur probatus, ſi conſtat euidenter, rem aliter ſe habere.
50 Quicquid factum eſt ad falſam aſſertionẽ aduerſarij, poteſt reuocari, detecta falſitate, & quæ ſit ratio.
51 Non debet quis ex ſuo dolo, & improbitate commodum reportare in præiudicium tertij.
52 Quilibet error, & quælibet iuſta cauſa excuſat à dolo, & à periurio.
53 Dubitans æquiparatur erranti.
54 Allegare quis non debet illud, quod probare non poteſt.
55 Periurium non poteſt allegari per eum, qui eſt in dolo, & repellitur replicatione doli.

Conſilium. IX.

EX his, quæ
iã bis deducta fuerunt in mo-
tiuis, & reſponſionibus datis,
ſatis cõſtat, totam vim huius
cauſæ reduci ad duas difficultates, quarũ pri-
ma eſt, an Inſtrumentum, de quo agitur, ſit
verum, vel ſimulatum. Secunda, dato, q̃ In-
ſtrumentum ſit verum, an D. Chriſtophorus
poſsit in eo ſe fundare, non obſtante contra-
rietate, nec periurio, nec cæteris, quæ aduer-
ſus eum allegantur. Et circa primam coploſè,
& erudite ſcriprum fuit per magnificum. D.
Aduocatum ipſius D. Chriſtophori, verũta-
men quia adhuc nõ quieſcit animus magnifici
D. Commiſſarii, vt ipſemet ait, nam re vera
negari non poteſt, quin prima facie res habeat
dubitationem propter multas coniecturas
hinc, & inde exiſtẽtes, ideo ſubijci poſſunt ad-
huc pauca quædam, ex quibus (vt opinor) di-
lucide conſtabit, nullam hic fuiſſe ſimulatio-
nem, neq; (etiam ſi eſſet) eam poſſe allegari.
Et in primis reaſſumpto fundamento illo,
1 † q̃ qui dicit cõtractum ſimulatum, ſiue agẽ-
do, ſiue excipiendo, debet exprimere certum
modum, ſub quo facta ſit ſimulatio, itẽ expri-
mere cauſam certã, propter quã talis ſimula-
tio facta ſit, vt per Bar. in allegato conſ. 65. fa-
ctũ tale, & Bal. in. l. ab Anaſtaſio in fin. C. mã-
da, & Pau. de Ca. in. l. iuris gentiũ, §. dolo. ff. de
pac. à qua cõcluſione nemo diſcrepat, vt tradit
Cepol. in tracta. ſimula, in, 24. pręſump. & la-
tius in. 26. præſump. col. fin. Per. de Ancha.
conſ. 227. ad corroborationẽ, col. 2. Alex. cõſ.
111. viſo ſuperiore themate, in princ. vol. 3. &
cõſ. 28, in cauſa & lite, col. 3. in. 5. vol. Deci. cõſ.
36. col. 4. & latius in cõſ. 463. col. 2. Ang. Are.
Inſtitu. de excep. in princ. ſ. ſuper ipſo tex. à
nu. 28. vſq; ad nu. 40. Deci. in. l. imaginaria in
2 fin. ff. de reg. iur. Et ratio eſt euidens, † nam ſi-
mulationũ quædã ſunt reprobatæ, & quædã
ſunt permiſſę, quemadmodum poſt Bart. &
Pau. vbi ſupra tradit Bal. in rubri. C. plus va-
le. quod agi. & probatur in. l. ſi ex precio, vbi
Bar. C. ſi cer. pet. & tradit Bar. in. l. ſi ſub ſpe-
cie in fin. C. de poſtulan. & in. l. emptor. ff. de
3 aq. plu. arcen. † & earũ, quæ ſunt reprobatæ,
multæ ſunt ſpecies, videlicet vel ratione perſo
narũ, vt patris, & filii ſpurĳ, mariti, & vxoris,
itẽ ratione rerum, velut in bonis eccleſiæ, quæ
tanq̃ bona ſua clericus donat concubinę, item
ratione temporis, vt in alienatione poſt deli-
ctũ, quæ tamen verè facta ſit prius, itẽ ratione
contractus, veluti cũ de pignore fit cõtractus
4 venditionis. † ſunt etiam diuerſæ cauſæ, pro-
pter quas fiũt huiuſmodi ſimulationes, fit enim
aliquãdo ſimulatio ad vtilitatẽ illius, qui alie-
nat, vt patet in alienationibus, quæ fiunt per
delinquẽtes, aliquãdo autẽ fit ſimulatio ad vti
litatẽ illius, in quẽ fit alienatio, veluti in cõtra-
ctu pignoraticio, vel vſurario, vel in donatio-
ne clerici erga concubinã, aliquando fit ſimu-
latio ad vtilitatẽ tertĳ, puta ad vtilitatẽ vnius
5 creditoris in damnum alterius. † cumq; igitur
ſimulatio nõ præſumatur, niſi probetur. l. cũ
precibus. C. de proba. l. cum propria. C. ſi q̃s
alte. vel ſibi, itẽ dato, q̃ probetur, de ſe tamen
non eſt prohibita, niſi prohibitus ſit modus,
ſub quo fit, vel cauſa, propter quam fit, vt
per Bar. & alios vbi ſupra. Item cum ſimula-
tionum prohibitarũ variæ ſint ſpecies, & va-
riæ cauſæ, & varĳ effectus, & per conſequens
varię rationes, pręſertim q̃ aliquãdo ſimulatio
facit actum ipſo iure nullum, quandoq; facit
ipſo iure validũ. & poteſt aliquãdo ſimulatio
opponi per ipſos contrahentes, aliq̃n p̃ tertiã
perſonã, aliquando per neminem, meritò his
rationibus introductũ fuit, vt qui dicit actum

ſimulatum, deducere debeat & ſpeciem ſimu-
6 lationis, & certã cauſam † quinimo & certam perſonam, propter quã facta ſit ſimulatio, vt ait Ancha. vbi ſupra, alioqui ſuccumbit, neq; vllo modo eſt audiẽdus, vt tradunt Bar. & cæ-
7 teri vbi ſupra. † & talis cauſa, quæ allegatur, debet eſſe ad propoſitũ, de quo agitur, & ſuffiiciẽs, atq; idonea, vt veriſimile ſit, ꝙ propter eã deuentum fuerit ad huiuſmodi ſimulationem, vt tradunt prędicti, nam allegare cauſam, quę ſit extra propoſitum, perinde eſt, ac ſi nihil al-
8 legaretur, glo. & Docto. in. l. r. ff. de eden. † itẽ debet talis cauſa non ſolum allegari, ſed etiã probari, id eſt, cõſtare debet, ꝙ illud, quod dicimus fuiſſe cauſam ſimulationis, fuerit in rerũ natura eo tẽpore, quo factus fuit cõtractus, vt per Bart. in. d. conſ. 65. col. pen. verſic. ſecundo videndum eſt propter, dum ait, ꝙ apparere debet talis cauſa, & allegat tex. in. l. ſed ſi maritus. §. fin. ff. qui & à quibus manumiſ. qui tex. ait, ꝙ dilucidis probationibus debet id approbari, facit etiam Bar. æquiparationem ad donationem cauſa mortis, quæ requirit, ꝙ vere inſtet periculum mortis. Et ꝙ conſtare debeat de tali cauſa, tradit etiam Cepol. in. d. 24. præſump. dum ait, ꝙ conſtare debet de tali cauſa, ſicut conſtare debet de creditoribus, in quorum fraudem allegatur aliquid eſſe factum, idem etiam ait Anchara.
9 in. d. conſ. 227. col. 2. & eſt notiſsimum, † ꝙ paria ſunt, non eſſe, vel eſſe, & non apparere. l. in lege fundi. ff. de contrahen. emp. l. duo ſunt titij. ff. de teſta. tutel. Et ſi non opus eſſet probare talem cauſam, certè eluſoria eſſet requiſitio ipſius, nam facile eſſet vnicuiq; allegare cauſam aliquam ſimulationis, ſiue veram, ſiue falſam. Et ꝙ talis cauſa debeat oſtendi, & probari, ſentit etiam Deci. in. d. conſ. 36. col. 4. & conſ. 463. col. 2. ponit etiam Alex. in. d. conſ. 111. in princ. dum ait, ꝙ quis debet ſpecificè exprimere, & probare &c. Deueniendo igitur ad caſum noſtrum, licet hic allegetur cauſa ſimulationis, ꝙ inſtrumentum celebratum fuerit ad excludendum quoſdam colonos, & per conſequens licet cenſeatur fuiſſe expreſſa certa ſpecies ſimulationis per expreſſionem ipſius cauſæ, hæc tamen non ſufficiunt, nam talis cauſa probata non fuit: non enim conſtat, ꝙ illis temporibus expulſus fuerit aliquis colonus, ideoq; perinde eſt, ac ſi nulla fuiſſet expreſſa cauſa, vel ſpecies ſimulationis. Præterea dato, citra præiudicium, ꝙ fuiſſet expulſus aliquis colonus, id tamen non ſufficeret ad concludẽtem probationem cauſæ ſimulationis, niſi etiam probaretur, ꝙ poſt expulſionem coloni factum fuiſſet aliud inſtrumentum retrotraditionis, quia hæc ſpecies ſimulationis ad expellendum colonum, eſt de illis, quas ſecundo loco ponit Bart. in. d. conſ. 65. id eſt, de illis, quæ durare debent modico tempore, in caſu autem noſtro nullum factum fuit tale inſtrumentum, neq; aliquid aliud æquipolens, vt inferius dicetur, ergo ceſſat ſuſpitio ſimulationis, cum effectus ſubſequens ei non correſpondeat. l. ſed Iulianus. §. proinde. ff. ad macedo. Et ex vnico hoc primo capite videtur poſſe imponi ſilentium aduerſarijs, quia, vt ſupra dictum eſt, ſi nõ probatur cauſa veriſimilis, & concludens ſimulationis, nihil vlterius eſt querendum. Et præter hæc, vrget etiam naturalis ipſa ratio, quis enim credat contrahentes adeo dementes reperiri, qui ſimulatè contrahant, nulla ſubſiſtente cauſa finali, propter quam id faciant? præſertim in eiuſmodi caſibus, qualis eſt caſus noſter, in quo ipſe alienans ſubijceret ſe periculo amittendi bona deſcripta in inſtrumento, & alius ſubiiceret ſe periculo ſoluendi in futurum notabilem penſionem pro ipſis bonis, præter intentionem ſuam.

Secundo eſt aduertendum, dato, etiam citra præiudicium, ꝙ inſtrumentum iſtud eſſet ſimulatum ex cauſa per aduerſarios allegata, non tamen poſset opponi huiuſmodi ſimulatio per ipſum Bernardigium, ſi viueret, & multo minus nunc poteſt opponi per eius hæ-
10 redes. † Nam ſecundũ veram, & cõmunem Doctorum intelligentiam, contractus ſimulatus aliquando ſolùm concernit præiudicium, vel intereſſe ipſorum contrahentium, veluti eſt contractus pignoratitius, contractus ſimulatæ dotis, & huiuſmodi, & tunc poteſt opponi talis ſimulatio per alterum ex ipſis contrahentibus aduerſus alium, quia tunc non allegat turpitudinem aliquam propriam, ſed potius allegat defectum conſenſus, ita procedit titulus. C. plus vale. quod agi. & titulus. C. ſi quis alte. vel ſibi, aliquando autem contractus ſimulatus reſpicit præiudicium tertii, vt ſunt contractus, qui fiunt in fraudem creditorum, vel fiſci, vel alterius, & tũc poteſt quidem ſimulatio allegari per tertium illum, in cuius fraudẽ fuit facta. l. ſicut. §. ſuperuacuũ. ff. quib. mo. pign. vel hypo. ſol. non autem poteſt allegari per aliquẽ ex ipſis cõtrahentibus, quia allegarent turpitudinem propriam. l. cũ profiteatis

profitearis .C. de reuocan. dona .l. ſi credito-
ribus. C. de ſer. pigno. dat. neq; poteſt allega-
ri per eorum hæredes .l. filios. C. de his quæ in
frau. credi. ita diſtinguit Bart. in .l. poſt con-
tractum col. 3. verſic. ſed an venditor .ff. de
dona. & latius in .d. conſ. 65. licet ibi ſit mul-
tũ corruptus, ita etiã concludit Pet. de Ancha.
in .d. conſ. 227. in princ. & Pau. de Caſt. in .l.
contra legem. ff. de legi. Cum igitur hic dicãt
aduerſarii, contractum iſtum fuiſſe ſimula-
tum ad excluſionem coloni, & ita in fraudem
tertij, ſequitur ex prædictis ſine dubio, ꝙ neq;
Bernardigius, qui fuit vnus ex cõtrahentibus,
neq; eius hæredes poſſunt talem ſimulationem
allegare. Neq; huic cõcluſioni obſtat, ꝙ Bart.
in .l. iuſiurãdum quod ex conuentione .§. pro-
curator col. pen. & col. fin. ff. de iureiuran. ve-
lit, ꝙ etiam ſimulatio facta in fraudem tertij
poſsit allegari per vnum ex ipſis contrahenti-
bus aduerſus alium, ſaltem excipiendo, vel
replicando, reſpondetur enim, præterquam
ꝙ Bart. id non ſatis clarè probat, dato tamen,
ꝙ verum ſit, non procedit abſolutè, ſed dun-
taxat procedit, quando ille, contra quem al-
legatur ſimulatio, certat de lucro, & allegans
certat de damno, quo caſu hoc admittitur ex
æquitate quadam contra regulas iuris, ne ſci-
licet is, qui certat de lucro, locupletetur cum
iactura alterius, licet etiam ille alter partici-
pauerit fraudem, & alleget turpitudinem ſu-
am, ceſſante autem lucro, ceſſat limitatio ſu-
pra dicta, ita tradit ipſemet Bart. in. d. §. pro-
curator, in duobus locis. In caſu autem no-
ſtro D. Chriſtophorus, contra quem allega-
tur ſimulatio, non tractat de lucro, ſed de dã-
no euitando, vt per ſe patet, ergo hic ceſſat li-
mitatio Bart. an autem ipſi aduerſarii tra-
ctent de damno, vel de lucro, id parum fa-
cit ad rem, quãuis etiam ſi conſideremus per-
ſonã eorũ, quia veniunt vt hæredes, certe ve-
niũt ex cauſa lucratiua .l. inter ſtipulantẽ. §. ſi rẽ
ff. de verb. obli. & p̄dictis latius tractat Alex.
in conſ. 111. viſo ſuperiore themate, col. 1. & .2.
in. 3. vol. vbi ſatis apertè decidit caſum no-
ſtrum. & ex ſecundo etiam hoc capite videtur
poſſe imponi ſilentium parti aduerſæ.

Sed & vlterius diſcurrẽdo per ſingulas cõ-
iecturas, q̄ circa ſimulationẽ huius cõtractus
adducuntur hinc, & inde, conſtat etiam, nullã
hic fuiſſe ſimulationem. Et ſuccinctè agendo
quia diffusè ſuper hoc iam fuit ſcriptum, vide-
tur in effectu, ꝙ ꝓ inſtrumẽto extent tres prę-
11 ſumptiones concludentes, † Prima eſt, qa per
teſtes multos ꝓbatur Bernardigiũ percepiſſe
fructus, & per cõſequens poſſediſſe Bar. in .l.
2. C. de acqui. poſſe. quinimo & geſsiſſe ſe vt
Dominum .l. titis, vbi Bar. ff. de ſolutio. Deci.
conſ. 57. col. 2. Secunda principalis præſum-
ptio eſt, quia Bernardigius fecit multas loca-
tiones, quarum multæ probantur per inſtru-
menta, ſcilicet vna. 1519. die. 18. Iulij. & ita
quaſi ſtatim poſt celebratum inſtrumentum,
de quo agimus (nam celebratum fuit de anno.
1519. die. 18. Aprilis) item fecit Bernardigius
aliam locationem, 1521. die. 2. Maij, item ali-
am eodem anno. 1521. die. 2. Iulij, item aliam.
1524. die. 16. Auguſti, item aliam nomine ip-
ſius Bernardigij fecit frater D. Chriſtophori,
licet iſta adducatur in contrarium per par-
tem aduerſam, ſed non obſtat, vt inferius di-
cetur. Iſtæ igitur locationes non eſt dubium,
quin faciant concludentem præſumptionem
12 pro inſtrumẽto, † nam ſolet locatio iuncta cũ
quolibet alio adminiculo ꝓbare poſſeſsionẽ,
& dominium, Bart. in .l. ad probationem. C.
loca. Prac. Papiẽ. in for. libel. pro turba. poſſe.
in glo. hodie tenet col. 2. Deci. conſ. 146. col.
5. nu. 14. multo magis igitur probat, iuncto
adminiculo ipſius inſtrumenti conferentis ti-
tulum, & vnum coadiuuatur ab alio. Tertia
deinde pręſumptio eſt, quia in inſtrumẽto ipſo
principali Bernardigius expreſsè promiſerat
ſe ſoluturum prioribus Dominis directis li-
bras. 40. ſingulis annis, nomine ipſorum do-
minorũ fratrum de Mirabilijs ſuper pẽſione
ipſorũ bonorum, & ita reperitur in effectu, ꝙ
ſoluit, vt patet ex inſtrumento nuper reperto,
in quo continetur ſolutio duorum annorum,
ſcilicet. 1524. & 1525. non enim capi poteſt
13 alia coniectura, † niſi ꝙ ſoluerit vigore dictæ
promiſsionis p̄cedentis Bar. in .l. 1. §. ſi parens,
ff. ſi quis à paren. fue. manu. late Alex. cõſ. 25.
viſo inſtrumẽto, col. 3. verſic. nec habent ob-
obſtare in. 2. vol. item etiam ſoluit alijs credi-
toribus ipſorum de Mirabiliis, præſertim D.
Marco Antonio de Curionibus de Aſsio, vt
extat Inſtrumentũ. 1525. die. 27. Octobris. Et
tres iſtæ p̄ſumptiones ſunt vrgẽtes, quia ſunt
de principalibus, quæ poſsint conſiderari, &
reſpondẽt optime ipſi inſtrumento, & ſunt per
14 actus poſitiuos, ideſt, in faciendo, † qui quidẽ
magis vrgẽt, q̄ actus priuatiui, ideſt, in omit-
tẽdo Innocẽ. in. c. olim el. 3. in fin. de reſti. ſpo-
lia. Abb. in. c. nõne benedicimus col. 3. verſic.
itẽ fallit quarto, de p̄ſump. & latius per Deci.
conſ. 79. col. 2. in fin. & conſ. 267. colum. 3.

15 Per contrarium verò,† ꝙ inſtrumentum ſit
ſimulatũ, adducuntur plures coniecturæ, ſed
leuiores pondere, quæ in effectu non obſtãt,
ſi diſtinguantur, vt ſunt diſtinguendæ, nã earũ
quædam conſiſtunt in actu poſitiuo, quędam
in actu priuatiuo, & quędã dependẽt à facto
D. Chriſtophori, qui fuit in errore iuſto, &
harum omniũ diuerſa eſt ratio, vt ſtatim ap-
parebit. In primis igitur adducitur, ꝙ poſt
celebratum inſtrumentũ D. Hieronymus de
Mirabilijs fecit quandam locationem de qui-
buſdam ex ipſis bonis, nomine tamen Bernar-
digij. Ad quã coniecturam reſpondetur, ꝙ ſi
facta fuit nomine Bernardigij, ergo nihil ob-
ſtat, quinimo confirmat ipſum inſtrumẽtum,
& præſupponit, ꝙ bona pertinebant verè ad
Bernardigium. neq; valet replicatio, ꝙ Ber-
nardigius eſſet homo ſagax, qui veriſſimiliter
nõ permiſsiſſet negocia ſua expediri per ali-
um &c. Dico enim, ꝙ querendæ non ſunt tot
ſubtiles imaginationes, quando actus de ſe eſt
clarus, & correſpondet ipſi inſtrumento prin-
cipali, & multis alijs locationibus, quas &
ante iſtam, & poſt iſtam Bernardigius fecit
proprio ſuo nomine, l. cõtinuus. §. cum ita. ff.
de verb. obli. & realis interpretatio ſe ipſam
offert, videlicet ꝙ cũ hæc eſſet res pauci mo-
menti, permiſsit Bernardigius, tanquã valde
occupatus, ꝙ alius, qui erat ſibi nepos, & ve-
lut filius, & qui ſecum ſimul habitabat, id ex-
pediret, quinimo potuit eſſe, ꝙ locationẽ iſtam
fecerit nomine Bernardigij, eo inſcio, vel ab-
ſente, cum fortè vrgeretur res ab aliquo ruſti-
co conductore, quorũ genus non libenter ſo-
let ſingulis horis accedere ad Ciuitates, & in
effectu non tam ſubtiliter eſt agendum, præ-
ſertim ad impugnandum inſtrumẽtum. Ad-
ducitur deindè ſecunda præſumptio ex iura-
mento, quod apponi non ſolet in huiuſmodi
cõtractibus. Reſponſum iam fuit ad hoc per
alios Dominos ſcribentes, ꝙ neceſsitas ſtatuti
requirentis tale iuramentũ in venditionibus
rerum locatarum, excuſat à ſuſpitione. Tertia
præſumptio adducitur, ꝙ de anno. 1524. Ber-
nardigius fecit locationem quandam de parte
iſtorum bonorum nomine D. Chriſtophori,
& hæredum alterius fratris: & prima facie ne-
gari non poteſt, quin hæc præſumptio aliquã-
tulum vrgeat. Sed clariſsimè tollitur, nam lo-
catio iſta fuit facta ſolum de quodam ſedi-
mine, & de illomet fecerat prius aliam loca-
tionem ipſe Bernardigius proprio ſuo nomi-
ne. 1521. die. 2. Maij, & prima illa locatio bene
reſpondebat inſtrumento, de quo hic agimus,
quia erat ei magis vicina reſpectu temporis,
ideoq; tollit præſumptionem malam, quæ re-
ſultat ex iſta ſecunda, & neceſſariò ſumenda
eſt alia interpretatio ratione cõtrarietatis eui-
tandæ, puta ꝙ de hoc ſedimine aliquid poſtea
ſpecialiter fuerit conuentũ inter eos. & ꝙ ſe-
cunda hæc locatio ſupradicti ſediminis non
præiudicet inſtrumento ipſi principali reſpe-
ctu aliorum bonorum, demõſtratur clarius,
nam facta fuit de anno. 1524. menſe Auguſti,
& eodemmet anno, & menſe. ſ. die. 16. Au-
guſti Bernardigius fecit locationẽ de quibuſdã
ex ipſis bonis proprio ſuo nomine, item anno
ſequenti die. 22. Septembris ſoluit libras. 80.
primis Dominis directis nomine ipſorum de
Mirabilijs, iuxta conuentionem factam in in-
ſtrumẽto, vt ſupra dictum fuit, ergo &c. Ad-
ducuntur deinde tres aliæ præſumptiones,
quæ conſiſtunt in non faciendo, videlicet ꝙ nõ
cõſtat de aliqua ſolutione ficti libellarij in tot
annis, neq; conſtat de ſolutione illarum libra-
rum. 800. quæ ſoluendæ erãt pro melioratio-
nibus, item ꝙ in libris ipſorum de Mirabilijs
nulla fit mentio de huiuſmodi ſolutionibus.
Et pro reſponſione dici poſſet, ꝙ tres iſtæ con-
iecturæ conſiſtentes in non faciendo, parum
operantur, ſtantibus alijs cõiecturis ſupra di-
ctis in contrarium pro inſtrumento, quæ con-
16 ſiſtunt in actu poſitiuo, † qui quidem eſt po-
tentior, & ſuperat actũ omiſsiuũ, vt per Deci.
in. d. conſ. 267. col. 3. in duobus locis, & per
alios ſupra allegatos. Sed præter hoc, non de-
ſunt ſingulis iſtis præſumptionibus ſuę reſpõ-
ſiones. Nam ad primam de annua ſolutione
ficti, reſpondetur, ꝙ conſtat in genere, ipſum
Bernardigium ſoluiſſe talem fictum, eo ipſo
ꝙ ſoluebat creditoribus ipſorum de Mirabi-
lijs, de quibus ſupradictum fuit, & licet non
cõſtet de aliqua præciſa ſolutione ipſius ſum-
mę annuę ad rationem ſolidorum. 28. pro ſin-
gula perticha, id tamen non debet eſſe mirum
in caſu noſtro, ſi cõſideremus affinitatem cre-
ditoris, & debitoris, & eorum cohabitationẽ,
& cõmunem victum, item ſpem, quã ipſe cre-
ditor habebat ſuccedẽdi Bernardigio, medi-
ante perſona vxoris, quemadmodum deinde
effectus ſubſecutus declarauit, & pari modo ſi
conſideremus, ꝙ Bernardigius præſtabat ali-
menta ipſi creditori, & eius vxori: certè ſtãti-
bus omnibus his, non eſt mirandum, ſi non ita
præciſè fiebat exactio ipſius ficti, hæc enim,
vt per ſe patet, habent rationem naturalem,

17 † & vt

17 † & vt ait Bal.in.l.ædem col.3.C.loca.Iuſti-
tia in effectu conſiſtit in naturalibus argumē-
tis. & probantur hæc etiam ex iure poſitiuo,
18 † nam ratione conſanguinitatis, & familiari-
tatis actus poſitiuus non operatur effectum,
quem de ſui natura ſolet operari, vt tradit
Bar. & latius Alex.in.l.qui iure familiaritatis.
ff.de acq.poſſe.dum loquuntur de actu filii in
bonis maternis, & de actu fratris in bonis ſo-
rorum, & de actu mariti in bonis vxoris, ergo
multo magis hoc dicendum eſt in actu omiſſi-
uo, vt ſcilicet ratione familiaritatis, & coniun-
ctionis nihil operetur talis omiſſio, quia, vt
ſæpe dictum eſt, talis actus omiſſiuus debilior
eſt actu poſitiuo. Præterea ſi poſſent haberi
omnes libri ipſorum de Mirabiliis, fortè cla-
rius conſtaret de huiuſmodi ſolutionibus, ſed
tales libri, quemadmodum & cætera bona,
peruenerunt ad aduerſarios, qui ſunt hæredes
Bernardigii, apud quem & vixit, & obiit ipſe
frater D. Chriſtophori. Ad aliam coniectu-
ram ſupra dictam de ſolutione librarum.900.
quæ facta non fuit, cadunt etiā omnes reſpon-
ſiones modò datę. Et vlterius dici poteſt, ꝙ ſo-
lutio dictarum librarum.800. facta non fuit,
quia parum emolumenti verſabatur ex parte
vtriuſqꝫ contrahentis, ſiue fieret, ſiue non fie-
ret, nam ſi facta fuiſſet ſolutio, fuiſſet detracta
ſumma canonis ad ratam, eſt quidem verum,
ꝙ verba Inſtrumēti precisè obligant Bernar-
digium ad ſoluēdum, ſed res in ſe reſoluitur
veluti in meram facultatem, quia, vt dictū eſt,
ſiue fieret ſolutio, ſiue nō fieret, parum refere-
bat. Ad aliā præſumptionē, ꝙ in libris ipſorū
de Mirabiliis nulla fit mentio de huiuſmodi
ſolutionibus, quinimo ꝙ tales libri indicant, ꝙ
ipſi fratres poſſiderent bona iſta, quia in ipſis
libris extant parcellę dati, & recepti, pertinē-
tes ad fructus iſtorꝫ bonorū, & ſcriptæ manu
propria ipſorū fratrum &c. reſponſum iā fuit
per D. Aduocatum huius cauſæ, ꝙ nō ſunt li-
bri ipſorꝫ fratrum, ſed potius Bernardigij: &
ſtante hoc, non refert, ꝙ in eis reperiantur ali-
quæ partitæ ſcriptæ ſimpliciter per ipſos fra-
19 tres, † præſumūtur enim ſcriptę nomine Ber-
nardigij, & de eius mādato, Bal.in rubri.C.
de fide inſtru.col.9.verſi.ſed hic quero pone,
& latius per Iaſ.in.l.admonendi in 2.lect.nu.
112.ff.de iureiuran. Adducuntur aliæ quatuor
coniecturæ contra inſtrumētum, quæ depen-
dent à facto Domini Chriſtophori, videlicet
quia ſcripſit literas illas priuatas, item quia in
contradictione Cridarum dixit bona ad ſe
pertinere, & quia in ſupplicatione dixit Ber-
nardigium poſſediſſe iure familiaritatis, item
quia deduxit in capitulis, & per tres teſtes pro-
bauit ſe vnà cū fratre ſuo poſſediſſe hæc bona
vſqꝫ ad annum.1522. & ita per triennium poſt
celebratum inſtrumentum. Sed quatuor iſtæ
cōiecturæ dependēt, vt dixi, à facto D. Chri-
ſtophori, ideoqꝫ habēt aliam rationem, & pa-
rum obſtāt, nam D. Chriſtophorus fuit in er-
rore iuſto, & quicquid fecit, & dixit, poteſt de
iure reuocari, vt inferius dicetur in ſecundo
articulo principali huius cauſæ. Et quatenus
ad pręſens propoſitum pertinet, dico, ꝙ literę
illę priuatæ ſatis parum concludunt, neqꝫ cō-
ſtat, ꝙ pręcisè faciant mentionē de bonis iſtis,
& dato, ꝙ de eis loquantur, eſt ſatis veriſimi-
le, ꝙ D. Chriſtophorus ſcripſerit, ſeductus
perſuaſione Bernardigii, & ſecundi mariti, ad
quem ſcribebantur literæ in modum reſpon-
ſionis, aſſerentium, ꝙ cura talium bonorum
pertineret ad ipſum D. Chriſtophorum, quia
videbat Bernardigius contractum iſtū quo-
tidie magis eſſe ſibi grauem, ſi perſeuerandū
ei fuiſſet in ſolutione ficti ad ſolidos.28. pro
ſingula perticha, cum eo tempore, quo ſcriptæ
aſſeruntur huiuſmodi literæ, ideſt, de anno.
1528. declinaſſent redditus, & æſtimationes
bonorum, propter peſtes, & bella, vt eſt noto-
rium. & calumnia hæc Bernardigij facilè cre-
20 di debet, † quia effectus poſtea ſubſecutus
declarauit eam.l.quędam ſunt.ff.de reb.dub.
Deci.conſ.130.col.2.& cōſ.283.col.5.&.6. nā
de anno.1530.poſuit ipſe, vt procurator, huiuſ-
modi bona ad cridas, tanquā bona aliena, &
quemadmodū cōmiſit calumniā in ipſo ne-
gotio principali, ita etiam commiſit in cir-
cunſtantiis, nam curauit, vt eiuſmodi bona
ponerentur ad cridas eo tempore, quo ſcie-
bat D. Chriſtophorum eſſe abſentem, & val-
de remotum, ſcilicet in partibus pedemonta-
nis, vt tunc probatum fuit per teſtes, nec cu-
rauit, ꝙ ipſe citaretur ſpecialiter, & nomina-
tim, qui tamen citandus erat, cum eſſet futu-
rus certus aduerſarius Bar.in.l.ſi eo tempore.
C.de remis.pigno. Et facile erat ei hoc modo
variare, cum iā mortuus eſſet frater D. Chri-
ſtophori, qui ſolus gerebat negocia, & facile
fuit eo modo imponere D. Chriſtophoro, qui
ſemper fuit abſens, & parum curabat de hu-
iuſmodi bonis, & qui veriſimiliter debuit cre-
dere Bernardigio, & ſecundo illi marito, pro-
pter affinitatem, præſertim quia poſt factum
inſtrumentum, lapſi iam erant nouem anni,

adeo ꝙ ex tali lapſu temporis, iuncta abſentia
D. Chriſtophori, etiam longo anteriori tem-
pore, & iũcta modica cura, quam ſemper de-
monſtrauit ſe habere de iſtis bonis, nõ eſt dif-
ficile credere alterum de duobus, vel ꝙ Dñs
Chriſtophorus memoria non teneret tũc præ-
ciſum tenorem ipſius inſtrumenti, vel ꝙ credi-
derit Bernardigio aſſerenti aliquid fuiſſe in-
nouatum inter ipſum, & fratrem D. Hiero-
nymi præmortuũ. Et quanq̃ prima facie iſtæ
videãtur diuinationes, ſi tamen res à capite
repetatur, & ſi conſiderentur tres ſupra dictæ
vrgentes præſumptiones, quæ ſunt pro inſtru-
mento, & quæ nullam patiuntur exceptionẽ,
& conſiderata etiam calumnia ipſius Bernar-
digii, quã in proclamationibus, ſeu cridis de-
monſtrauit, certè (vt opinor) debent prædi-
cta concludere apud quodlibet ſanum, & re-
ctum iudicium. Et ad aliam coniecturam de
teſtibus illis tribus, ſeu verius duobus, ſatis
reſponſum fuit per D. Aduocatũ huius cau-
ſæ, ꝙ teſtes illi non probant talem poſſeſsionẽ,
nam contrarium probant teſtes producti per
aduerſarios, quia ſunt plures, & eorum dictũ
eſt magis veriſimile, ideoq; eis potius eſt cre-
21 dendum. & nõ eſt dubitandum, † quin poſsit
D. Chriſtophorus nunc ponere fundamentũ
ſuper teſtibus, & probationibus partis con-
trariæ, licet ab initio conatus fuerit negare
intentionem partis aduerſæ, vt ſingulariter
decidit Bar. in .l. poſt legatum col. fin. verſic.
quero ego negaui. ff. de indign. & tantò magis
22 ſtante iuſto errore, vt infra dicetur. † Et cum
debeat euitari, quantum poteſt, contrarietas
teſtium fœdere diſtinctionis. c. cũ tu, de teſti.
non eſt abſurdum intelligere, ꝙ teſtes illi, qui
olim producti per D. Chriſtophorum dixe-
runt, ꝙ eius frater poſſedit bona iſta ſemper,
dum vixit, dixerunt id, iuſto errore ducti, quia
ſcilicet videbant, ꝙ frater ipſe, etiam poſt con-
tractam affinitatem cum Bernardigio, acce-
debat ad ipſa bona, & eorum curã adhuc vi-
debatur gerere, nam cũ moraretur in domo
ipſius Bernardigii, non eſt mirum, ſi tanquam
melius inſtructus id faciebat, & cum vidiſſent
eum teſtes poſſediſſe vſq; ad annum. 1519. &
verè poſſederat, facile fuit, ꝙ crediderint eum
etiam verè poſsidere per biennium poſt, vel
paulò plus, eo ipſo ꝙ accedebat adhuc ad ea
bona. Et hoc comprobatur, quia vnus ex ip-
ſis teſtibus productis per D. Chriſtophorum,
videlicet D. Bertus de graſsis, qui eſt quartus
teſtis, expreſsè dicit, ꝙ poſt contractam affini-
tatem cum Bernardigio, fuerunt dicta bona
per Bernardigium poſſeſſa, & eſt teſtis bene
inſtructus, quia ipſemet vendidit olim bona
iſta illis ꝑſonis, à q̃bus poſtea ipſi de Mirabi-
liis habuerunt cauſam, & frequenter conuer-
ſabatur in loco, vbi ſunt bona, & conuerſaba-
tur etiam cum Bernardigio, & cum ipſo fra-
tre D. Chriſtophori, & ſcit pręcisè, quo anno,
& menſe mortuus eſt frater iſte. vnde ſequitur
alterum de duobus, videlicet vel ꝙ iſte teſtis
debilem reddit depoſitionem duorum ſupra-
dictorum, cum ſint omnes ex eadem parte,
iuxta nota. per glo. & Docto. in. c. in noſtra,
23 de teſti. † vel ꝙ alii duo teſtes, qui generalius
loquuntur, debẽt intelligi, & diſtingui ſecun-
dum depoſitionẽ iſtius, qui magis ſpecialiter
loquitur, vt per Innocen. in. c. auditis col. pen.
de præſcrip. Alex. conſ. 88. quoniam, col. 2.
verſic. quinto etiam videtur, & conſ. 150. in
cauſa, col. 5. verſic. præterea iſte teſtis, in. 5. vol.
Et tenẽda eſt prędicta interpretatio, quia per
eam tollitur cõtrarietas inter teſtes vnius par-
tis, & alterius, item tollitur contrarietas inter
ipſos met teſtes productos ex parte D. Chri-
ſtophori, tollitur etiam mala hæc ſuſpitio cõ-
tra inſtrumentum, de qua hic agimus. Et inſu-
per vrget multùm ratio iam adducta per ma-
gnificum Aduocatum huius cauſæ, videlicet
ꝙ ſi teſtes omnes ſaltem conueniunt in hoc, ꝙ
Bernardigius cum effectu poſſederit à decem
annis citra, certè non videtur poſſe dari ratio,
cur poſſederit, niſi vigore ipſius Inueſtituræ
præcedẽtis Bar. in. l. 2. C. de acqui. poſſe. ergo
etiam credendum eſt, ꝙ poſſederit per duos,
vel tres annos vltra, q̃ dicãt aliqui teſtes, ideſt,
ꝙ poſſederit ſemper, poſtq̃ facta fuit Inueſti-
tura, & teſtes id non audent omnes firmare,
quia tunc videbãt etiam fratrem D. Chriſto-
phori accedentem ad ipſa bona, vt dictũ fuit.
Ad cæteras ſupradictas coniecturas, ſcilicet
de confeſsione D. Chriſtophori facta in con-
tradictione cridarum, & ſupplicatione porre-
cta, reſpondebitur in ſequenti articulo de cõ-
trarietate ipſius euitanda, quia ibi melius ca-
dit. Et ſupradicta omnia circa huiuſmodi p̄-
ſumptiones hinc, & inde adductas, melius
etiam procedunt, ſi cum eis iungatur primum
fundamentum ſupra deductum, ꝙ hic nulla
eſt probata veriſimilis cauſa, propter quam
contrahentes voluerint ſimulatè agere, nam
hoc tollit omnem dubitationẽ. Et dato (citra
præiuditium) ꝙ hic aliqua eſſet dubitatio, te-
nenda tamen eſſet in dubio opinio, quæ fauet
inſtrumento,

inſtrumento, & quæ repellit ſimulationem,
iuribus vulgaribus. Et dato in omnem euen-
tum, ꝙ contractus iſte eſſet ſimulatus, allegari
tamen non poſſet ſimulatio hæc per aduerſa-
rios, vt ſupra dictũ fuit in ſecũdo fundamẽto.
Reſtat ſecunda principalis difficultas huius
24 cauſæ, † an D. Chriſtophorus poſsit vti inſtru
mẽto ſupra dicto, nõ obſtãtibus his, quæ olim
in contrariũ dixit, & fecit. Et prima facie vide-
tur res multũ inclinare contra eum, nam cum
inſtrumentũ transferat ius vtile iſtorũ bono-
rum in Bernardigium, & tamen in contradi-
ctione cridarũ dixerit D. Chriſtophorus hoc
ius vtile ad ſe omnino pertinere, & iurauerit,
& conatus fuerit etiam id probare tam in illo
iudicio Cridarum, ꝙ etiã in principio præſen-
tis iudicij, videtur repellendus, tanꝗ allegans
contraria, & tanq̃ periurus, & vt veniens con-
tra factum proprium, & tanꝗ volẽs reuocare
propriam confeſsionẽ, quæ cũ facta ſit in iudi-
cio, videtur irreuocabilis Sed diligẽtius re cõ
ſiderata, nõ eſt dubitandũ, qn poſsit D. Chri-
ſtophorus vti ipſo Inſtrumẽto, & in eo ſe fun-
dare. Et vt res clarior deducatur, præmittẽdæ
25 ſunt concluſiones tres. Prima ſit, † ꝙ variatio,
etiã allegando contraria, admittitur inter eaſ-
dem perſonas, quãdo ſumus in diuerſa inſtã-
tia, & is, qui eo modo allegat cõtraria, fuit vi-
ctus in prima inſtantia, ita eſt tex. in. l. poſt le-
gatũ, in ſecundo reſpõſo. ff. de indign. vbi qui
dixit teſtamentũ inualidũ, & ſuccubuit, poteſt
in alia inſtantia dicere teſtamentũ validum, &
petere legatum in eo teſtamento contentũ, ad
idem eſt tex. in authen. itẽ poſſeſſor. C. qui po-
tio. in pigno. vbi negãs rem eſſe Titij, ſi ſuccu-
buit, põt deinde dicere rẽ eſſe Titij, ſed ſe ha-
bere ius in ea, ſcilicet in alio iudicio, vt ibi ait
glo. in fin. probatur etiã in. l. Aurelius. §. fin.
ff. de libera. lega. & in. l. qui Romæ. §. ſeia, vbi
Bar. in princ. ff. de verb. obli. & tradit Bar. in
l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. ff. de inoff.
teſta. & in. l. 1. col. 2. verſic. ſecundo caſu. C. de
furt. Bal. in. l. 1. col. pen. verſic. ſed quid dices.
C. de falſ. cau. adiec. & latè Doct. moder. pre-
ſertim Alex. Soci. & Iaſ. in d. §. ſeia, latè etiam
Bar. in d. l. poſt legatũ, & ſentit Innocen. in. c.
mulieri, de iureiuran. Et quod dictũ eſt, hanc
concluſionem procedere, quando quis fuit vi-
26 ctus, † ampliatur, vt idem etiam ſit, quando
lapſa eſt inſtantia, non facta aliqua condem-
natione, vel abſolutione, ſecundum Bar. in. d.
l. poſt legatum col. 3. verſic. procedo vlterius,
& Felin. in. c. capitulum col. 9. de reſcrip. quia
dummodo non vicerit, ceſſat ſemper contra-
rietas, vt per Bart. in. d. l. 1. C. de furt. ideoq;
tex. in. d. l. poſt legatum, loquitur abnegatiue,
27 dum ait, nec obtinuit &c. † procedit etiam iſta
concluſio, quando quis nõ fuit expreſsè victus,
neq; adhuc inſtantia eſt lapſa, ſed ſponte ſua
deſtitit à primo remedio intẽtato. l. alia. C. de
indign. & hoc caſu, quando quis expreſſe de-
ſiſtit ſponte ſua, conceditur tranſitus ad aliud
remedium contrarium, etiam in eadem inſtan-
tia, vt tradit Bart. in. d. l. poſt legatum col. 2.
verſic. ſed quero ſi dixi nullum, vbi dat conſi-
lium, ꝙ ante cauſę expeditionem quis deſiſtat,
& clarius id etiam tradit in. d. verſic. procedo
vlterius, vbi expreſsè ait, ꝙ ſi deſiſtit, poterit in
28 eodemmet iudicio audiri. † Et hæc procedũt,
dato, ꝙ nullus interuenerit errror, vt patet in
dictis iuribus, & id clarè ſentit glo. quinimo
ipſe tex. in. d. authen. item poſſeſſor, dum vult
ꝙ propter mendatium, ille reſtituat prius poſ-
ſeſſionrm, deinde intentet, ſi velit, aliud reme
dium contrarium, & Bar. in. d. l. 1. C. de furt.
expreſsè loquitur, etiam quando quis ſcienter
agit, & rationem inferius ſubiiciam. Et hæc
concluſio ita declarata comprobatur ex eo,
29 quod alibi dicunt Docto. † ꝙ confeſsio mea
facta in iudicio mihi non præiudicat, ſi ad-
uerſarius eam non acceptauit, ſed conatus
eſt ſemper eam impugnare Bal. in. l. cum pre-
cum col. 1. C. de libera. cau. & in. l. ſi quis teſti-
bus col. 1. C. de teſti. vbi ait, ꝙ eiuſmodi con-
feſsio mea cenſetur eneruata per impugnatio-
nem aduerſarij, ideoq; ſi ipſe reprobauit, po-
tero & ego reprobare eam, quaſi ipſe mihi vi-
am aperuerit argu. l. ſi poſt mortem. §. fin. ff.
de contratab. vt per eum.
30 Secunda concluſio ſit, † ꝙ propter Inſtru-
mentum, vel quicquid aliud de nouo repertũ,
licet mutare propoſitum, etiam impugnando
propriũ factum. c. nulli, de elec. in. 6. etiam ſi
ſit concluſum in cauſa, vt tradit Bar. in. l. ad-
monendi col. 1. verſic. & ex hac notabili lectu-
ra. ff. de iureiuran. nam licet propter inſtru-
menta de nouo reperta, ſoleant ſolùm retra-
ctari ſententiæ latæ ſuper iuramento neceſſa-
rio, vt patet in. d. l. admonendi, non autem cę-
teræ ſententiæ. l. Imperatores. ff. de re iudica.
31 † nihilominus in alijs cauſis etiam reſcindũtur
quæ fuerunt facta, dummodo producantur
talia Inſtrumenta ante latam ſententiam, licet
ſit concluſum in cauſa, vt per Bart. vbi ſupra,
& ibi Bal. col. 2. & cæteri Docto. magis com-
muniter. Et licet Pau. de Ca. ibi num. 25. velit
reſtringere

reſtringere dicta Bar. communiter tamen re-
prehenditur, vt ibi tradit Alex. col. 6. nu. 21. &
latius confirmat Iaſ. in prima lectu. num. 49.
32 † quia ex magna cauſa poteſt quandocunq;
Iudex admittere nouas probationes, licet iam
ſit cõcluſum in cauſa Specula. in tit. de renun-
cia. & conclu. in princ. verſic. & ſcias ꝙ poſt
concluſionem, Inſtrumenta autem eſſe de no-
uo reperta, eſt magna cauſa, vt ait tex. in. l. vi-
deamus. §. fin. ff. de in litem iuran. ergo &c. &
hoc ſequitur etiã Bal. in. l. 1. col. 3. C. de cõdic.
inde. Felin. in. c. paſtoralis col. 3. nu. 9. & nu.
17. de excep. & in. c. intimauit col. 2. de teſti. &
in. c. cũ dilectus col. 2. & 3. de fide Inſtr. Soci.
33 fallen. 184. † Et poteſt fieri talis productio,
etiam abſq; reſtitutione in integrum, vt tradit
Pau. de Caſt. in. l. oratione col. 2. ff. de feriis,
late Iaſ. in. d. l. admonendi in prima lectu. nu.
49. & latius in ſecunda lectu. nu. 58. tũc enim
ſolum requiritur reſtitutio in integrum, quã-
do producuntur talia Inſtrumenta poſt latam
ſententiam, quia tunc poteſt reſcindi quęlibet
ſententia ex generali reſtitutione, ſi qua mihi
iuſta cauſa &c. vt cõmuniter tradunt Docto.
in. d. l. admonẽdi, p̃ſertim Iaſ. col. 3. & Felin.
34 in. d. c. intimauit col. 1. † Dicuntur autem in-
ſtrumenta de nouo reperta quatuor modis,
videlicet ſiue quis penitus ignorabat ea, quia
ſcilicet nunq̃ de eis habuit notitiam, vel ſi olim
habuit notitiam, ſed nũc amplius memoriam
eorum non tenebat, ſiue eorum memoriam
teneret, ſed ignorabat, vbi eſſent, vel ſi ſcie-
bat, vbi eſſent, ſed illa conſequi non poterat,
vt declarat excellens Iuriſcon. moder. Purpu-
ra. in. d. l. admonendi nu. 26. poſt Pau. de Ca.
ibi col. 2. & hoc prius tradit Abb. in. c. paſto-
ralis col. 1. in fin. & ibi Felin. nu. 20. de excep.
35 per tex. in. c. vt circa, de elec. in. 6. † Item in-
ſtrumenta eſſe de nouo reperta, probatur per
iuramentum ipſius producentis. d. c. vt circa,
&. d. c. nulli, de elec. in 6. &. d. c. paſtoralis, de
excep. tradunt Bar. & cæteri in. d. l. admonẽ-
di, quemadmodum generaliter videmus,
36 † ꝙ ignorãtia probatur per iuramentum glo.
& Bar. in. l. ſi cui. §. iiſdẽ. ff. de accuſa. latè Ca-
no. in. c. 2. de conſtitu. quinimo videtur, ꝙ ſi
ſit multum veriſimile, talia inſtrumenta fuiſſe
de nouo reperta, tunc nõ requiratur iuramẽ-
tum, per tex. in. c. fin. qui matri. accu. poſ. qui
tex. ponit exemplum, quando quis diu fuit
abſens, & eo caſu non requirit iuramentum.
& iuramentum, de quo dictũ eſt, poteſt quan-
docunq; præſtari, etiã in calculo ferendæ ſen-
tentiæ, quia non cenſetur noua probatio, ſed
eſt declaratio retro actitatorum Bal. in. l. in
bonæ fidei col. pen. verſic. ſed hic dubitatur.
C. de reb. credi. vbi loquitur in fortioribus ter-
minis, ſcilicet de iuramento litis deciſiuo, quod
eſt pars probationis principalis, multo magis
igitur id debet admitti in iuramẽto iſto, quod
venit acceſſoriè ad qualitatem incidentem ip-
ſius probationis.

Tertia concluſio erit velut acceſſoria ad
præcedentem, & ab ea differens, tanq̃ genus
37 à ſua ſpecie, † ꝙ ea, quæ quis fecit per errorem
facti, poſſunt reuocari, ſiue facta fuerint extra
iudicium. l. ſi poſt diuiſionẽ. C. de iur. & fac.
igno. ſiue ſint acta iudicialia, tam deciſoria, q̃
præparatoria. l. error, vbi Docto. eo. tit. l. non
fatetur, vbi Bar. ff. de confeſ. c. fin. de confeſ. &
talis reuocatio videtur poſſe fieri vſq; ad ſen-
tentiam. d. l. error, quod tamẽ Docto. reſtrin-
gunt, vt ſolùm fieri poſsit vſq; ad concluſionẽ
in cauſa Bal. ibi in. 3. & 4. queſtione, & Iaſ.
col. 2. in fin. negari tamẽ nõ poteſt, quin ſub-
ſiſtente iuſtiſsima aliqua cauſa, admitti debeat
talis reuocatio poſt concluſionẽ in cauſa, per
ea, quę diximus ſupra de productione inſtru-
menti nouiter reperti, nam & is, qui tale in-
ſtrumentum producit, intendit in effectu er-
rorem ſuum reuocare. quomodo autem pro-
betur talis error, & quis dicatur iuſtus error,
& probabilis, dicetur inferius.

His ita præmiſsis, puto, ꝙ intẽtio D. Chri-
ſtophori fundata ſit ex qualibet trium ſupra
dictarum concluſionum. nam primo conſtat,
ꝙ poteſt D. Chriſtophorus dicere cõtrarium
eorum omnium, quæ in contradictione Cri-
darum aſſeruit, extinctum eſt enim nunc illud
iudicium, & in eo D. Chriſtophorus non ob-
tinuit. Poteſt etiã dicere contrariũ eorũ om-
nium, quæ dixit, & fecit in initio iudicii, quo
Domina Catherina cępit petere dationem in
ſolutũ pro dotibus ſuis, ſcilicet de anno. 1532.
& 1533. dum produxit capitula, & conatus eſt
probare, ꝙ bona iſta, etiam ratione vtilis do-
minii, ad ſe pertinerent, nam in effectu ipſe id
non probauit, & ſiue probauerit, ſiue non, ſa-
tis eſt, ꝙ non obtinuit, ergo nunc poteſt mu-
tare propoſitum, & tentare contrarium, quia
ſumus in diuerſo iudicio, ſaltem reſpectu hæ-
redum Bernardigii, qui poſtea ſuperuenere:
38 † quælibet enim perſona de nouo ſuperueni-
ens facit nouum iudicium, licet prior proceſ-
ſus adhuc duret, & perſeueret, vt per Deci.
conſ. 52. in cauſa quæ agitur, col. pen. & fin.

quinimo

quinimo etiam in iudicio cœpto cũ ipſa Dña
Catherina poteſt D. Chriſtophorus tentare
remediũ contrariũ, dato, ꝙ adhuc duret pri-
mum iudiciũ, nã deſiſtendo, & renunciando
his, quæ prius dixit, poteſt id facere, & cenſe-
tur deſiſtere, & renuntiare, eo ipſo, ꝙ producit
inſtrumentum de nouo repertũ, & ita optimè
hic cadunt ea omnia, quæ dicta fuerunt in pri-
ma concluſione, quãuis etiam adhuc res clari-
or reddatur, quia intentio Dñi Chriſtophori
dirigitur principaliter cõtra hæredes Bernar-
digij, & quò ad eos clarũ eſt, ꝙ ſumus in diuer
ſo iudicio, ergo &c. & hæc procedũt, dato, ꝙ
D. Chriſtophorus nõ fuiſſet in aliquo errore,
nã quoquomodo cõſtet de veritate in cõtrari-
um, debet ſemꝑ admitti, vt dixi in ipſa prima
cõcluſione: & ratio eſt, quia ꝙ bona iſta ratio-
ne veſtis dominij ꝑtineãt ad Bernardigiũ, ſeu
eius hæredes, ſub allegato ficto, nõ dependet
nunc à volũtate D. Chriſtophori, neq; ab eius
negatione, vel affirmatione, ſed depẽdet à cõ-
tractu, & Inſtrumento olim facto, ideoq; re-
perto tali contractu per inſtrumẽtum, vel per
quãcunq; aliã probationem, cenſetur reperta
39 veritas: † veritati autẽ omnia cedunt. c. veri-
tate. 8. diſtinc. & veritati ſemper debet eſſe lo-
cus, vt ait text. in. l. pen. §. mulier. ff. de proba.
& ibi ponitur caſus ſatis ad propoſitũ, ſcilicet
ꝙ falſa confeſſio circa filiationẽ, etiã ſciẽter fa-
cta, non præiudicat veritati, & ideo Bar. in d.
l. poſt legatũ col. 1. itẽ & col. 2. in fin. ff. de in-
40 dign. cõcludit, † ꝙ Inſtrumentũ per me pro-
ductum poſſum poſtea impugnare, & è con-
uerſo Inſtrumentũ per me impugnatum poſ-
ſum poſtea allegare ad intentionẽ meã, quãdo
cauſa impugnationis, vel cauſa validitatis non
depẽdet à poteſtate mea, tradit etiã Deci. cõſ.
317. in fin. ſi enim talis cauſa dependeret à vo-
luntate mea, tunc variatio non admitteretur,
niſi probato errore, vt per Bart. vbi ſupra, &
eſt id, quod alijs verbis tradit ipſe Bar. in. l. 1.
col. 2. C. de furt. Infertur ergo, ꝙ etiam ſi non
adeſſet hic inſtrumentum de nouo repertum,
poſſet tamen D. Chriſtophorus recedere ab
his, quæ olim fecit, & dixit, dum modo per ali-
quẽ modũ probaret, veritatẽ ſe habere, vt nũc
aſſerit. Et ideo ſi inſtrumentũ ipſum nõ ſuffi-
cit, poteſt D. Chriſtophorus coadiuuare intẽ-
tionẽ ſuam ex ipſiſmet probationibus partis
aduerſæ olim factis, vt per Bar. in. d. l. poſt le-
gatum col. fin. verſic. quero ego negaui. Nec
41 prædictis obijci poteſt, † ꝙ fortè in huiuſmo-
di variatione habenda ſit ratio expenſarum,
reſpõdetur enim, ꝙ præterq; ꝙ Docto. non
dicũt tales expenſas deberi, videtur ratio ma-
nifeſta, ꝙ nõ debeantur, ſaltem in caſu noſtro,
in quo is, qui variat, eſt reus cõuentus, nam ſi
talis variatio fit in diuerſa inſtantia, tunc res
videtur clara, ꝙ querendũ non eſt de expenſis
factis in alia diuerſa inſtantia, quæ tẽdebat ad
alium finem, & tantò magis ſi is, qui petit ex-
penſas, eſt actor, vt eſt in caſu noſtro. Si verò
ſimus in eadem inſtantia, tunc res videtur ha-
bere aliquam dubitationem, quia ſicut actori
non licet variare, niſi refectis expenſis. l. edita.
C. de eden. ita etiam dicendũ videtur in reo.
Sed quicquid ſit de hoc, ceſſat dubitatio in ca-
ſu noſtro, quia reſpectu ipſorum hæredum
Bernardigij, contra quos principaliter tendit
inſtrumentum, ſumus in diuerſa inſtantia, &
dato, ꝙ ſiue reſpectu eorum, ſiue reſpectu D.
Catherinæ, eſſemus in eadem inſtantia, ceſſat
etiam hic dubitatio expenſarum, propter iu-
ſtum errorem D. Chriſtophori, de quo infra
42 dicemus, † quia qualibet iuſta cauſa excuſat
ab expenſis Deci. in. l. quod te, in vltimo nota.
ff. ſi cer. peta. & habetur in locis vulga. & ſi
iuſta cauſa litigãdi excuſat condemnatos per
ſententiam, multò magis debet excuſare eos,
qui non ſunt condemnati, ne ſcilicet plus ope-
retur dilatio temporis, ꝙ victoria, vt tradunt
Docto. moder. in. d. l. edita, præſertim Pur-
pura. col. pen. quinimo deberet potius pars
aduerſa reficere expẽſas hactenus factas ipſi
D. Chriſtophoro, quia dedit cauſam talium
expenſarum, dum ſcilicet tacuit tenorem in-
ſtrumenti, & hactenus ipſum celauit, præſu-
mitur enim in dolo. l. ſub prætextu la. 1. C. de
tranſac. Conſtat igitur ex his omnibus Dñm
Chriſtophorum habere intentionem funda-
tam ex prima concluſione ſupra dicta.

Habet etiam D. Chriſtophorus intentionẽ
fundatam ex ſecunda concluſione ſupradicta,
nam licet inſtrumentum, de quo hic agimus,
cõtineat proprium negotium ipſius D. Chri-
ſtophori, & ita dici nõ poſſit abſolutè nouum
primo modo ex quatuor ſupra dictis, poteſt
tamen dici nouum alijs tribus modis, videlicet
quia ipſe amplius memoriam non habebat,
quid præcisè contineretur in eo, neq; recorda-
batur de nomine notarij, & per cõſequens nõ
poterat habere ipſum inſtrumẽtum. neq; ob-
ſtat, ꝙ in facto proprio tam notabili nõ detur
præſumptione iuris obliuio, nam id procede-
ret, ſi D. Chriſtophorus ſtetiſſet præſens, &
curam habuiſſet patrimonij ſui, ſed cõnſtat ex
teſtibus

teſtibus hinc, & inde productis, ipſum ſemper
fuiſſe abſentem, non ſolum poſt tempus con-
fecti Inſtrumenti vſq; ad tempus proclamatio-
num, quod in effectu fuit ſpatium annorum
vndecim, ſed etiam ſtetiſſe abſentem per lon-
gum tempus ante confectum inſtrumentum,
& nunq̃ habuiſſe curam proprii patrimonii,
vt etiã, ſi opus erit, poterũt quandocunq; ante
ſententiam dari informationes magnifico D.
Cõmiſſario huius cauſæ, ideoq; mirandũ non
eſt, ſi memoria nõ retinuit præciſum tenorẽ ip-
ſius inſtrumẽti, præſertim etiã cũ frater ſuus, q
curã habebat ipſorũ bonorum, habitaret cum
Bernardigio, in quem translata erãt bona, &
curã adhuc haberet dictus frater ipſorũ bono-
rũ nomine Bernardigii, adeo q etiã ſi contigit
D. Chriſtophoro aliquando venire Medio-
lanũ, nõ potuit videre aliquẽ notabilẽ actum,
ex quo appareret de huiuſmodi translatione
bonorũ in Bernardigium, & per quem actũ
renouaretur ei memoria Inſtrumẽti, quæ om-
nia ſi non reddunt rem claram pro D. Chri-
ſtophoro, reddunt ſaltem veriſimiliter dubi-
43 am, ergo negari non poteſt, † quin deferendũ
ſit ei iuramentum, vt ſupra dictum fuit in ipſa
ſecunda concluſione: quinimo tex. in. c. fin. qui
matrimo. accu. poſ. vult etiam deferendũ eſſe
iuramentum, dato, q præſumptio ſit contra
iurantem: quia tamen in hoc videtur contra-
rium velle tex. in. c. nulli, de elec. in. 6. debet
res intelligi de præſumptione nõ omnino cõ-
cludenti, vt declarat Abb. in. d. c. fin. col. pen.
& clarius in. c. 2. col. fin. de conſtitu. & in caſu
noſtro ex ſupra dictis ſatis apparet, q præſum-
ptio, ſeu veriſimilitudo eſt pro eo, & non con-
tra eũ. Sed vt penitus ceſſet dubitatio, & dato,
q D. Chriſtophorus preciſè memoria teneret
totum tenorem inſtrumenti, dicit tamen, q nõ
recordabatur de notario, & in hoc omnes cõ-
iecturæ ſunt pro eo, quia, vt dictum eſt, ipſe
ſemper ſtetit abſens, neq; vnquam habuit cu-
ram patrimonij, ergo negari non poteſt ei iu-
ramentum ſuper hoc paſſu. & q ipſe non ha-
beret memoriam vel inſtrumenti, vel ſaltem
notarij, extant duæ vrgẽtiſsimæ præſumptio-
nes, quarum prima eſt, quia ſi habuiſſet, ſeu
habere potuiſſet tale inſtrumentum, fuiſſet ei
vtilius producere illud, & dicere, bona eſſe
translata in Bernardigium, & petere annuum
fictum ſolidorum. 28. pro ſingula perticha, tã
pro tempore præterito, quam pro tempore
tunc præſenti, vtilius (inquam) q̃ dicere, bona
ad ſe pertinere, quia eo tempore, ideſt, 1530.
notiſsimũ eſt, q redditus, & æſtimationes bo-
norum multum declinauerant in toto ſtatu
Mediolani. ſecunda præſumptio eſt, quia ex
dicto inſtrumento facilius probaſſet intẽtio-
nẽ ſuam, q̃ per teſtes, quinimo per teſtes nihil
in effectu probauit, nec mirum, nam conaba-
tur probare id, quod nõ erat, & ipſe in effectu
ignorabat, quid ageret: & duæ iſtæ p̃ſumptio-
44 nes, iudicio meo, adeo vrgent, † q per ſe vi-
dentur ſufficere abſq; iuramẽto, per tex. in d.
c. fin. qui matrimo. accu. poſ. & per gloſ. in c.
præſumitur ignorãtia, de reg. iu. in 6. quæ po-
nit veriſimilitudinẽ vt ſpeciem probãdi igno-
rantiam abſq; iuramento. Adeſt etiã fides, quã
de huiuſmodi ignorantia D. Chriſtophori fa-
ciunt Illu. Senator. D. Frãciſcus Lampugna-
nus, & magnificus D. Ambroſius Curio, Ad-
uocatus huius cauſę, & licet eam faciant extra-
45 iudicialiter, id tamen non refert, † nã maxima
legalitas, & dignitas perſonarum ſupplet, vt in
ſimili propoſito multa tradit Iaſ. in. l. iubemus
col. pen. & fin, C. de iudi. multa Marſil. in ſua
46 prac. crimi. in. 2. char. † faciunt quæ de teſti-
monio Doctoris dicit Alex. conſ. 27. In cauſa
& lite, in fin. vol. 2. Quod autem ſubiicitur
per partem aduerſam, q D. Chriſtophorus eſt
varius in huiuſmodi aſſertione ignorati in-
ſtrumẽti, quia in ſupplicatione quadam dixit,
q erat immemor cõtractus, in alia verò dixit,
q diu perquiſiuit talem contractũ, ſeu inſtru-
mentum, ſed non potuit reperire nec inſtru-
mentum, nec nomen notarii, certè hoc parum
obſtat, quia ſanè intelligendo verba, & non
calumniando, nulla hic eſt varietas, nec con-
tradictio, erat enim immemor cõtractus, vel
inſtrumenti, ideſt, tenoris in eo contenti, non
autem immemor abſolutè, ideoq; nimirum ſi
dicit ſe diu quæſiuiſſe.

Ex tertia etiam concluſione ſupradicta ha-
bet D. Chriſtophorus fundatam intẽtionem,
videlicet q ea omnia quæ ante repertum In-
ſtrumentum dixit, & fecit, poſſunt reuocari,
quia facta fuerunt per errorem, & differt hoc
47 fundamentum à præcedenti in ſui ratione, †
ſicut etiã differt ignorãtia ab errore, nã pro-
priè loquendo, ſecũdum rectam intentionem
Doctorũ, ignorãtia eſt velut cauſa, & error eſt
effectus ex ea procedẽs, ideſt, cũ dicimus igno-
rantiam, præſupponimus nihil fuiſſe factum,
ſed potius fuiſſe omiſſum id, quod erat facien-
dum, cum verò dicimus errorem, præſuppo-
nimus fuiſſe aliquid factum, licet malè factũ,
48 ideoq; volunt Docto. † q ignorantia probe-
tur per

tur per iuramentum, vt ſupra dictum fuit, nõ
autem error, vt tradit Abb. in c. fi. de confeſ.
ſed probari debet error etiam in facto pro-
prio per circunſtantias, vt ibi per eum col. fin.
poſt Bart. in l. non fatetur col. 4. ff. de confeſ.
vnde in caſu noſtro ſatis probatur error D.
Chriſtophori eo ipſo, ꝙ probanẽ circũſtantiæ,
quæ explicatæ fuerunt in fundamento præce-
denti. & in effectu poſt admiſſum Inſtrumen-
tum, tanꝗ nouiter repertum, vt verè admitti
debet, mediante iuramento D. Chriſtophori,
vel etiam ſine iuramento, vt dictum fuit, cen-
49 ſetur probatus error, † quia conſtat euidẽter,
rem aliter ſe habere. l. ſi poſt diuiſionem. C. de
iur. & fac. igno. qui tex. licet loquatur in errore
extraiudiciali, procedit tamen etiam in iudi-
ciali, maximè ſtantibus aliis coiecturis, vt per
Bar. & Abb. vbi ſupra, & ita hoc fundamen-
tum gradatim dependet à fundamẽto præce-
denti, & ratione inter ſe differunt, ſed quantũ
attinet ad caſum noſtrũ, effectu conueniũt, &
poſitum fuit hoc tertium fundamentum ad
remouenda quædam, quæ per aduerſarios
adducuntur, vt ſtatim dicetur.

Addi etiam poteſt quartum fundamentũ:
nã Bernardigius, & D. Catherina eius neptis,
& tanꝗ filia, ambo fuerunt in dolo tempore
cridarũ, & ſucceſſiuè, dum ſcilicet celauerũt,
ꝙ bona iſta ratione vtilis dominij pertinerent
ad ipſum Bernadigiũ ſub annuo ficto verſus
D. Chriſtophorũ, fuerũt etiã in dolo, dũ facto
ipſo aſſeruerũt talia bona pertinere ad ipſam
D. Catherinam, adeo vt ipſi liceret ponere ea
bona ad cridas, ideo quicquid dixit, & fecit
D. Chriſtophorus, fecit vt coactus, ſtante
eiuſmodi falſa aſſertione ipſorum: vnde ſuc-
50 cedit communis concluſio, † ꝙ quicquid fa-
ctum eſt ad falſam aſſertionem aduerſarii, po-
teſt reuocari, detecta falſitate Bar. in l. queſi-
tum, per illum tex. ff. quæ in. ae. de pecul. glo.
fin. & ibi Bar. col. 2. in d. l. error. C. de iur. &
fac. igno. & Bar. in d. l. non fatetur colum. 4.
Felin. in c. intimauit col. 1. de teſti. facit tex. in
l. ſi prætor. §. marcellus. ff. de iudi. & hoc ha-
51 bet rationem euidentem ſcilicet, † ne quis ex
ſuo dolo, & improbitate commodum repor-
tet in præiudicium tertii. c. & ſi neceſſe, de
dona. int. vir. & vx. l. itaꝗ fullo. ff. de furt.

Et ex his ſatis cõſtat, ſublata eſſe, quæ ad-
ducuntur in contrariũ, & ſolũ reſtat id, quod
dicitur de periurio. ſed iã reſpõſum fuit per D.
Aduocatũ huius cauſę, ꝙ D. Chriſtophorus nõ
iurauit preciſè, ꝙ ea, quę aſſerebat, eſſent pre-
ciſè vera, ſed duntaxat iurauit, ſe non per ma-
litiam, nec dolum procedere. Et vlterius dici
poteſt, ꝙ etiam ſi abſolutè iuraſſet, ea, quæ tũc
dicebat, eſſe vera, non tamen cecidit in periu-
rium, ſtante eius probabili errore, de quo ſu-
52 pra dictum eſt, † nam quilibet error, quælibet
iuſta cauſa excuſat à dolo, & per conſequens
à periurio, vt paſſim tradunt Docto. & tantò
magis à periurio excuſatur, quia non ex mera
voluntate ſua, ſed ex neceſſitate iuris, ſcilicet
municipalis, iurauit, ſunt verba tex. in l. fin. ff.
de in litem iuran. & dato ꝙ D. Chriſtopho-
rus veriſimiliter pſumeretur habere memo-
riam, ſe olim vna cum fratre ſuo feciſſe con-
tractum ſuper his bonis, non tamen preciſè
tenebat tenorem ipſius contractus, vt ſupra
dictum eſt, ideo vel errabat, vel dubitabat,
53 † & dubitans æquiparatur erráti Iaſ. in d. l. er-
ror in princ. Præterea dato, ꝙ teneret memo-
riam ipſius cõtractus, non tamen apud ſe ha-
bebat inſtrumentũ, neꝗ habere poterat, vt ſu-
pra concludenter deductum fuit, & per cõſe-
quens ipſum contractũ probare non poterat,
54 † nemo autem debet allegare, quod probare
nõ poteſt. c. vt circa, de elec. in 6. & tunc bene
procedit, quod dictũ fuit in prima ſolutione,
ſcilicet ꝙ ſaltem verũ eſt, eum vere iuraſſe, ꝙ
non per malitiã, nec dolum &c. Item dici põt,
55 † ꝙ ſtante dolo ipſius Bernardigij, & Domi-
næ Catherinæ, nõ poteſt per eos allegari per-
iurium D. Chriſtophori, ſunt enim repellen-
di replicatione doli, vt tradunt Innoc. & Bal.
in d. c. intimauit, de teſti. quorum dicta ait
eſſe aurea Felin. ibi colum. 1.

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani
1542. menſe Maij. Pro D. Chriſtophoro
de Mirabiliis, de Affori, Mediolanenſi.

Summarium.

Quod ſtandum ſit originali, ſi inſtrumentum extractum aliter ſe habet. Et an in venditione poſſint addi confines ex interuallo, etiam ſi reperiãtur mutati, & quid ſi erratum eſt in confinibus, & an ſufficiat, ꝙ conſtet de re ipſa, abſꝗ confinibus, qui fuerũt omiſſi tẽpore uẽditionis, et an poſſint poſtea addi in inſtrumẽto. Et generaliter an Notarius poſſit addere, uel corrigere &c.

1 *SI Inſtrumentum extractum habet aliquam dictionem, quæ non reperitur in originali, delenda eſt talis dictio, ſtandumq; eſt originali, ſeu protocollo.*

2 *Omißio, an dicatur error.*

3 *In uenditione etiã facta ſine inſtrumẽto poſſunt addi confines ex interuallo, et ſi fuerũt appoſiti, ſed nũc reperiũtur mutati, poſſunt addi pñtes, quãdo conſtat de re.*

4 *Omißio cunfinium non uitiat uenditionem, neq; etiam error ipſorum confinium uitiat, dummodu probetur certitudu corporis.*

5 *Demonſtrationes duæ ſufficiunt, et aliquãdo etiã unica.*

6 *Si quis dicat, uendo fundum, in quo eſt oliuetum, perindu eſt, ac ſi nominarentur confines. & idem in legato.*

7 *Demõſtratiu rei uẽditæ poteſt probari etiã ex poſt facto.*

8 *Generalis ſermu habetur pru ſpecificato, quando in una re tantùm poteſt uerificari.*

9 *Teſtator ſi legat fundum pratiuum, quem habet iuxta Titium, ualet legatum, quamuis reperiatur, quòd fundus ſit uineatus, ſi tamen conſtat, quòd nullum alium fundum habebat teſtatur iuxta Titium.*

10 *Argumentũ de ultimis uoluntatibus ad cõtractus ualet.*

11 *Teſtatur ſi legat equũ ſuũ albũ, ualet legatũ, quãuis non haberet niſi unũ nigrum, & debetur ille equus niger.*

12 *Venditio fundi, cuius demonſtratio fuit omiſſa, ualet, ſi probatur poſtea, de quo fundo ſenſerint contrahentes.*

13 *Promißio cuiuſcunq; rei in genere facta ualet, dummodò ex prubabilibus coniecturis conſtet poſtea, de qua re ſenſerint cuntrahentes.*

14 *Confines, qui ab initiu non fuerunt appoſiti, an poßint poſtea addi in inſtrumentu.*

15 *Notarius põt addere in Inſtrumẽto id, quod fuit omißũ, dũmodu probetur, ita fuiſſe cogitatũ tẽpore cõtractus.*

16 *In Notarijs maximè attenditur, quod fieri ſolet.*

17 *Nutarius põt ex interuallo addere tẽpus, uel locũ omiſſum, et quãdo, et an requratur cõſenſus utriuſq; partis.*

18 *Notarij non poſſunt de facili addere Inſtrumento ex capite ſuo, ſed debet interuenire autoritas Iudicis &c.*

19 *Probato errore, etiam in pertinentibus ad partes, Nutarius poteſt illum corrigere ex interuallo, & maximè quando fuit error in omittendu.*

20 *Prohibita additione, uel detractione, non cenſetur prohibita declaratio.*

21 *Cunfines, ſeu coherentiæ poſſunt addi per Notarium.*

22 *Ex duabus demonſtrationibus, ſufficit, q. una ſit uera.*

23 *Pars aduerſa poteſt compelli ad faciẽdum nouum inſtrumentum, cum ſuis omnibus demonſtrationibus, ad firmiorem rei memoriam in futurum.*

24 *Aliqua admittuntur ad coadiuuãdum aliquid, quæ aliâs non admitterentur.*

25 *Moniales poſſunt de iure communi dicere teſtimonium pru cauſa pertinente ad monaſterium.*

26 *Statutum ſimpliciter faciens mentiunem de uniuerſitate, non comprehendit uniuerſitatem eccleſiaſticam.*

27 *Teſtes, qui deponũt, credere ſuu, et recordari ſuo, pbãt.*

28 *Teſtes quot requirantur ad probandum errorem contractus, uel ad declarandum.*

29 *Interpretatio fieri debet, ut actus ualeat, maximè factus bona fide, & qui ſi non ualeret, remaneret alter ex cuntrahentibus deceptus.*

30 *Cuntractus, qui fuit obſeruatus iam pluribus annis, non facilè debet reſcindi.*

Conſilium. X.

VT ſemel imponatur finis huic liti, fundãda eſt prius intentio iſtarũ dominarum Monialium, deinde clare apparebit, non obſtare motiua eleuata.

1 Et in primis † ſi in originali, ſeu in protocollo non adeſt illa dictio, vineæ, vt in facto mihi præſupponiẽ, non eſt dubiũ, quin ſtandũ ſit originali, & q delenda eſt dictio, vineę, poſita in inſtrumẽto extracto Bar. in. l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor. ff. de edẽ. Alex. cõſ. 105. Reuerende col. 1. in. 2. vol. Bart. in. l. ſi librarius col. 2. verſic. ſed qualiter cõſtare. ff. de reg. Iu. & tãtò magis cum notarius rogatus de inſtrumento ſit mortuus, & inſtrumentũ fuerit extractũ per aliũ notariũ, vt per Bal. in rubri. C. de fide inſtr. col. 7. verſic. quarto queritur, vnde cum error ſit, notarius debet corrigi per ipſummet notariũ Bar. in d. l. ſi librarius col. 1. Bal. in. l. Imperator la. 1. ff de ſtatu homi.

Et ſtante hoc, difficultas, quæ reſtat in caſu noſtro, nõ verſatur propriè circa correctionẽ alicuius erroris, ſed potius cõſiſtit in additione eius, quod fuit omiſſum, nã in inſtrumẽto dicitur nominatiuè, de perticis centũ ex petia vna terrę buſchi ſita in territorio loci de Belluſcho pleb. Vicomercati Duc. Mli, cui toti petiæ terrę coheret &c. quæ verba de ſe ſunt clara, & nullũ continent errorẽ, & ſolũ deficiunt coherẽtię, de quibus tunc fuit quidẽ cogitatũ, q apponerentur, quia relictũ fuit ſpatium chartæ.

2 † Et licet omiſſio, dicatur error, vt per Bal. in d. l. Impator la. 1. col. 2. in fin. id tamẽ eſt impropriè, vel verius eſt error leuior, quã ſi fuiſſet appoſitũ vnũ pro alio, vt ibi ait Bal. col. pen.

Et vt clarior res procedat, diſtinguẽda eſt in
3 in tria capita, primo videndum eſt, † an generaliter in vẽditione etiã facta ſine inſtrumento poſſint addi cõfines ex interuallo, & de hoc eſt tex. in. l. titius hæres. ff. de ac. emp. qui vult, q dũmodo conſtet de re vẽdita, poſſunt cõfines addi, & cogitur vẽditor illos demõſtrare. hinc etiam videmus, q ſi ab initio vendita fuerit res, demõſtratis confinibus, qui poſtea ex lõgo tempore fuerint penitus mutati, ſi tamen conſtat de re, poſſunt de nouo addi confines præſentes Bart. in. l. demonſtratio in fin. ff. de condi.

de condi.& demon. Deci.conſ. 109.colum.2.
& latius per Felin.in.c.2.col.5. verſic. quarta
concluſio,de libel.obla.

Secundo videndum eſt, an in caſu noſtro
conſtet de re vēdita,ſeu data in ſolutum, & de
4 iure certum eſt,† ꝙ omiſſio confinium nō vi-
tiat venditionem d.l. titius hæres, neq; etiam
error ipſorum confinium vitiat glo.in.l.for-
ma,in verbo vicinos.ff. de cenſ. Alex. in .l.
ſi quis in fundi colum.1.ff. de lega.1. Felin. in
c. ſignificante colum.3. de reſcrip. & Bart. in
d.l. demonſtratio colum. pen. vbi concludit,
quòd ſiue erratum ſit in confinibus, & aliis
demōſtrationibus,ſiue iſta fuerint omiſſa,va-
let tamen diſpoſitio,dūmodo probetur certi-
tudo corporis, & patet in.l.patronus.§.ſem-
pronio,&.§.libertis.ff.de lega.3. & ait tex. in
l.cum ſeruo.§.fin.ff.de contrahen.emp. ꝙ de-
mōſtratione fundi facta,ſuperuacuū eſt confi-
nes nominare.& eſt nota,& cōmunis cōcluſio,
5 † ꝙ duæ demōſtrationes ſufficiunt Alex.cōſ.
92.viſo,colum.fin.in.5.vol.Areti. conſ.102.in
cauſa,col.3.Deci. conſ.13. col.fin. & ex eis eſt
fundata intentio, niſi probetur contrarium
Pau.de Ca.in d.l. demonſtratio col.2. quini-
mo ſufficeret vnica demonſtratio,quę redde-
ret rē certam Bart.in.d.l.demonſtratio col.5.
6 † vnde ait glo.in d.l.ſi quis in fundi, in verbo
nominauerit,ꝙ dicendo, fundū in quo eſt oli-
uetū,perinde eſt,ac ſi nominarētur cōfines,&
eā cōmuniter ſequuntur Docto. ibi, & latius
tradit Alex.conſ.9.videtur,in.4.volum.hinc
etiam eſt,ꝙ ſi quis dicat,lego vxori illum fun-
dum,qui ad me propter illam peruenit, valet
legatum perinde, ac ſi nominaſſet confines,
dummodo poſtea probetur, ꝙ ſit ille fundus
7 l.1.in fin.ff.de dot.prǽlega.† & demonſtratio
rei venditæ poteſt probari etiam ex poſt fa-
cto.l.in venditionibus.§.planè.ff.de contra.
emp.l.qui ex pluribus, vbi Docto. maximè
Iaſ.ff.de verb.obli.vnde in caſu noſtro,ex ſu-
pradictis verbis Inſtrumēti, iuncta nūc depo-
ſitione duorū teſtiū,dicentiū concludenter, ꝙ
vēditor nunq; habuit aliū fundū iſtius mēſurę
in dicto territorio,niſi fundum in inſtrumen-
to nominatum,& nunc deſignatum per cohę-
rētias,de quibus in proceſſu,res videtur pluſ-
quā clara,ꝙ valuit vēditio,ſeu datio in ſolutū
perinde,ac ſi fundus ipſe fuiſſet in inſtrumen-
to deſignatus cum omnibus demonſtrationi-
8 bus,& cōfinibus, † qa generalis ſermo habe-
tur pro ſpecificato, quando in vna re tantum
poteſt verificari.l.2.ff.de libe.& poſthu.& hoc
in fortioribus terminis tradit Iaſ.in d.l.ſi quis
in fundi col.5.nu.40.41.&.42.vbi concludit,
9 † ꝙ ſi teſtator legat fundum pratiuum, quem
habet iuxta Titium, qui fundus tamen re ve-
ra ſit vineatus, valet legatum, ſi probetur,
ꝙ teſtator non habebat alium fundum iuxta
Titium, niſi fundum nominatum in legato,
& concluſio Iaſonis videtur apertè probari
in.l.penul.§.paterfam.ff.de lega.3.multò ma-
gis igitur id procedit in caſu noſtro, cum hic
non fuerit expreſſa aliqua erronea demon-
ſtratio, ſed duntaxat fuerit omiſſa perfecta
10 deſignatio fundi. † Et valet argumentum de
vltimis voluntatibus ad contractus.l.pactum
inter hæredem.ff.de pac. vt in hac materia
arguit Bar.in d.l.ſi quis in fundi,& Alex.in.l.
ita ſtipulatus la grāde num.31.ff.de verb.obli.
facit etiā deciſio Pau. de Ca. & Alex. in d.l.ſi
11 quis in fundi in fin.vbi concludunt, † ꝙ ſi te-
ſtator legat equum ſuum album, & tamen ha-
beat vnicum, qui ſit niger, debetur ille equus.
facit etiam tex. in .l. fundus qui locatus.ff. de
fund.inſtruc. Et omiſſa argumētatione de vl-
timis voluntatibus ad contractus,caſus noſter
ſatis deciditur per Bart. in.d.l. ita ſtipulatus
col.4.verſic.vt igitur iſta materia liqueat,vbi
12 concludit, † ꝙ valet promiſſio fundi, cuius
demonſtratio fuit omiſſa, ſi probetur, de quo
fundo ſenſerint contrahentes tempore ip-
ſius contractus, & idem Bart. in.l. quicquid
aſtringēdæ col.fin.eo.tit.de verb. obli. & cla-
rius,q; Bar.cōcludunt Docto.in d.l.ita ſtipu-
latus, maximè Alex.colum.8.&.9. nume.30.
&.31. ſuper glo.in verbo nomine,& Iaſ.col.7.
&.8. nume.15. quòd ſiue quis habeat vnum
fundum,ſiue habeat plures, valet vēditio fun-
di ſimpliciter nominati, dūmodo poſtea poſ-
ſit probari,de quo fundo ſenſerint contrahē-
13 tes.† Et valet promiſſio cuiuſcunq; rei in ge-
nere facta,dummodo ex probabilibus con-
iecturis cōſtet poſtea,de qua re ſenſerint con-
trahentes.l. triticum.ff. de verb. obli. quem
tex.ita ibi ſummant Bar.& cæteri Docto. Et
tota diſputatio Doctorum in.l.ſi domus.ff.de
lega.1.& in d.l.ita ſtipulatus,conſiſtit in hoc,ꝙ
promiſſio fundi ſimpliciter videtur eluſoria,
quia poſſet dari fundus vnius palmitis, ideoq;
ſi aliquo modo probari poſſit, contrahentes
ſenſiſſe de aliquo fundo, qui non faciat pro-
miſſionem eluſoriam, concludūt valere pro-
miſſionem:quæ omnia ſunt communiter ap-
probata,& ex eis infertur ad caſum noſtrum,
ꝙ etiam ceſſante depoſitione iſtorum teſtium,

videtur valuiſſe datio in ſolutum facta, & vi-
detur conſtare precisè, & ſpecificè de fun-
do, licet omiſſi fuerint confines, nam nomi-
nata fuit petia terræ Buſchi, quæ erat perti-
charum centum, & quæ erat in territorio loci
de Belluſcho, & quæ erat ipſius Domini Lu-
douici venditoris: quæ verba ſatis videntur
continere duas demonſtrationes, quæ ſuffici-
unt, niſi probetur contrarium, ſcilicet ꝙ tales
demonſtrationes conueniant etiam alii petiæ
buſchi ipſius D. Ludouici, vt per Pau. de Ca.
in d. l. demõſtratio col. 2. & pluralitas rerũ nõ
præſumitur, niſi ꝓbetur, iuribus vulgaribus.
Stante autem depoſitione etiã ipſorum teſtiũ,
res videtur ſine dubio, per ſupradicta. Si itaq;
ex verbis ipſius inſtrumẽti, iuncta depoſitione
teſtium, venditio eſt valida, & conſtat præci-
sè, de qua re fuit facta, non eſſet neceſſarium
vlterius querere, ꝙ cõfines addantur in ipſo
inſtrumento. Sed vt nihil omittatur, poſſunt
etiam aliqua ſubiici de hoc paſſu.

14 Tertio igitur loco eſt videndũ, † an in caſu
nro poſsint addi confines in ipſo inſtrumẽto,
qui ab initio nõ fuerũt appoſiti, & puto, ꝙ poſ-
15 ſint addi, † quia regulariter videmus, notariũ
poſſe addere in inſtrumẽto id, quod fuit omiſ-
ſum, dũmodo probetur, ꝙ tẽpore ipſius con-
tractus ita fuit cogitatũ, vt tradit Bar. in. l. fin.
col. pen. ff. de tabu. exhiben. Felin. in. c. ex li-
teris col. pen. verſic. & in hac materia, de fide
inſtru. & in caſu noſtro conſtat, ꝙ fuit cogitatũ
de confinibus apponendis, quia relictum fuit
ſpatium in imbreuiatura, & quotidie videmus
notarios relinquere ſpatium pro apponendis
cõfinibus, vel cognominibus perſonarũ, & ſi-
milibus demonſtrationibus, & poſtea eas ap-
ponũt ex interuallo, qa in effectu nihil de nouo
16 cẽſent addere. † Et in notariis maximè attẽ-
ditur id, quod fieri ſolet Bar. in d. l. ſi librarius
col. fin. Et cõcludit Cardi. Zabarel. in prohe.
17 clemen. in verbo, data, † ꝙ notarius poteſt ex
interuallo addere tempus, vel locum, vel quid
aliud omiſſum, dũmodo omiſsio prouenerit
ab errore, ideſt, dũmodo cogitatũ fuerit de tali
re apponẽda, ſed propter obliuionẽ, vel pro-
pter aliquod ſimile impedimentũ, non fuerit
appoſita, ſecus ſi per malitiã fuerit omiſſa, vt
per Deci. in d. l. ſi librarius in fin. qui tamẽ ait,
ꝙ in dubio non præſumitur malitia. Vult etiã
Cuma. cõſ. 23. viſo compromiſſo, ꝙ in inſtru-
mẽto cõpromiſſi poſſit notarius ex interuallo
addere illa verba, ꝙ litigatũ fuit occaſione ta-
lis hęreditatis, mediãte ꝑſona Benedicti &c.
& ait, ꝙ notarius nihil cẽſetur addere, ſed po-
tius, quod tacitè intelligebatur, declarare, &
licet Cuma. loquatur, quando vtraq; pars cõ-
ſentit, idem tamen admittit etiam altera parte
diſſentiẽte, dũmodo eo caſu interueniat cauſę
cognitio, citatis omnibus, quorum intereſt, vt
paulò inferius ibi tradit, & idẽ etiã ſentit Bal.
18 in. l. cũ proponebatur col. fin. ff. de lega. 2. † Et
quãuis notarii nõ ita de plano poſsint addere
ex capite ſuo, interuenıẽte tamẽ autoritate Iu-
dicis, coram quo probetur, ita fuiſſe cogitatũ
per contrahentes ab initio, poſſunt addere id,
quod fuit omiſſum, & Iudices debent ita eis
præcipere, etiã ſi iam ſit data copia inſtrumẽti,
& iã cępta ſit lis, vt latè per Bal. in d. l. Impe-
rator la. 1. ff. de ſtatu homi. & in rubri. C. de
fide inſtru. col. 7. & 8. & Felin. in d. c. ex literis
eo. tit. de fide inſtr. Bal. in d. l. cũ ꝓponebatur.
19 Et indiſtincte probato errore, etiã in pertinẽ-
tibus ad partes, poteſt notarius ex interuallo
ipſum corrigere, vt per Bar. in d. l. ſi librarius,
qui cõmuniter eſt approbatus, vt ibi per Dec.
multò magis igitur debet hoc admitti, quãdo
non eſt error in cõmittendo, ſed in omittẽdo,
nam error omiſsionis eſt minor, vt ait Bal.
in d. l. Imperator col. pen. Item Bart. in d. l.
ſi librarius, & in d. l. fin. de tab. exhiben. &
Docto. omnes ſupra dicti loquuntur de cor-
rectione, vel additione, etiam in his, quæ ſunt
de ſubſtantia, & quæ ſunt veluti capita prin-
cipalia, multò magis igitur debet hoc concedi
in caſu noſtro, cum agatur de qualitatibus
acceſſoriis, adeo ꝙ cenſetur potius declaratio,
20 ꝙ̃ additio. † Et prohibita additione, vel de-
tractione, non cenſetur prohibita declaratio,
vulga. l. hæredes palam. §. ſi quid poſt. ff. de
teſta. latè Felin. in. c. qualiter el. 1. nu. 23. de ac-
cuſa. vt in hoc ꝓpoſito ait Cuma. in d. cõſ. 23.
21 † Et ꝙ confines, ſeu cohærentiæ addi poſsint,
tradit Specu. de inſtru. edi. §. oſtenſo col. 6.
verſic. quid ſi abreuiatura.

Et licet in caſu noſtro agatur ſolum de ad-
dendis confinibus omiſsis, non autem de cor-
rectione alicuius erroris in cõmittendo, vt di-
ctum eſt, quia in imbreuiatura non adeſt illa
dictio, vineæ, dato tamen, ꝙ adeſſet, procedũt
ſupra dicta, nam etiam ex depoſitione teſtium
apertè probatur, ꝙ illa dictio, vineæ, fuit
22 appoſita per errorem, † & ex duabus de-
monſtrationibus illis, vineæ, & buſchi, ſuffi-
cit ꝙ vna, ſcilicet buſchi ſit vera, licet alia ſit
inepta Iaſ. in d. l. ſi quis in fundi, numero. 34.
quia quòd fundus ſit pratiuus, vel vineatus

vel

vel ſit alio modo, nō facit differētiā in ſubſtā-tia, ſed ſolū in qualitate, vt ait ibi Soci.col.2.

Inferuntur ergo ex prædictis duæ cōcluſiones: Prima eſt, ꝙ debent omnino addi in inſtrumento confines, qui nūc probātur extare: ſecūda eſt (quæ fuit prima in ordine) ꝙ etiam ſi non addantur in inſtrumēto ipſi cōfines, valet tamē inſtrumentū de ſe, & ſatis cōſtat de re vēdita, & nominata in ipſo inſtrumēto, maxi-

23 mè iuncta depoſitione duorum teſtium.† hinc etiam infertur, ꝙ de nouo poteſt cōpelli pars aduerſa ad faciendū nouum inſtrumentum, cum ſuis omnibus demonſtrationibus, ad firmiorem rei memoriam in futurum.l.ne caſu, vbi glo.C.de diſcuſſo.lib.10.Bal. in rubri.C. de fide inſtru. col.8. & melius per Bart.in.l. dedi la.2.col.1.in fin.ff.de condic.ob cau.& in authen.de hære.& falcid.in princ.col.fin.

Non obſtāt modò ea, quæ deducta fuerunt in motiuis: Dicitur enim ad primum, ꝙ hic nō agitur de probando rem emphiteoticā per teſtes, ſed agitur de ſuſtinendo inſtrumētum, ex quo deinde probatur ipſa res emphitheotica.

24 † Et videmus alibi, ꝙ reus non edit actori ad fundandā intentionē, edit tamē ad coadiuuādam.l.fin.C.de eden.vbi Deci.col.fin.aliqua tradit ad propoſitum, maximè dictum Innocen.& Abb.in.c.cum clamor, de teſti. ꝙ prohibitus producere teſtes ad probandum poſt concluſionem in cauſa, non prohibetur producere teſtes ad priorem probationem coadiuuandam. Præterea principaliter hic agitur de probāda datione inſolutum, emphitheoſis autem venit acceſſoriè, ergo ſi conſideremus id, quod principaliter agitur: ſumus extra caſum probandi emphitheoſim.

Ad ſecundum dicitur, ꝙ de errore propter illam dictionem, vineę, conſtat ex inſpectione imbreuiaturæ, in qua non eſt talis dictio. Si verò loquimur de errore in omittendo confines, reſpondetur, ꝙ de eo euidenter conſtat ex inſpectione ipſius inſtrumenti, in quo fuit dimiſſum ſpatium: ꝙ autē tempore rogitus appellaretur la valletta, vel non, eſt ſuperfluum, cum habeamus alias demonſtrationes ex inſtrumento, iuncta depoſitione duorū teſtium.

Ad tertium de depoſitione monialium, nō videtur neceſſarium reſpondere, quia ſtātibus ſupradictis, ſuperflua eſt talis atteſtatio ipſarū: quatenus tamē eſſet neceſſaria, reſpondet,

25 † ꝙ de iure cōmuni poſſunt dicere teſtimoniū pro cauſa pertinente ad monaſterium, vt per

26 Deci.conſ.62.col.1.† Et ſtatutum ſimpliciter faciēs mentionem de vniuerſitate, non cenſeatur voluiſſe comprehendere vniuerſitatem eccleſiaſticā, nec poteſt eā cōprehēdere authen.

27 caſſa, &.c.eccleſia ſanctæ Marię.† Et licet deponant credere ſuo, & recordari ſuo, probāt, ſecundū Bar.in.l.1.in princ.ff.de vent.inſpicien.& Pau.de Caſt. in.l.1.in fine princ.ff.de iuſti.& iu. Et dū ſubiicitur, ꝙ procurator ipſarū monialium cōfeſſus eſt, ꝙ tempore rogitus nō fuit nominata ipſa petia terræ &c. certe ſi bene inſpiciatur dicta ipſius procuratoris, ſcilicet ſub die ſabbati.12.Auguſti, hoc non dixit, quinimo penitus cōtrariū, videlicet ꝙ tunc dictū fuit nomen ipſi notario, ſed nō ſcriptū &c.

Ad quartū, ꝙ hic agatur de probādo erro-

28 re circa ſubſtantiā cōtractus, † ideoq; requiri videtur tot teſtes, quot ad cōfectionē inſtrī, & videntur requiri illimet teſtes &c. reſpōdetur ꝙ hic agitur de probanda qualitate rei, nō autē ſubſtantia, quia ex inſtrumento conſtat, ꝙ vēditur fundus centū perticarū, & dubitatio ſolùm ſtat, an ſit fundus vineatus, vel aratorius, vel pratiuus, vel boſchiuus, & teſtes dicunt, ꝙ eſt boſchiuus, & iſtæ omnes ſunt qualitates, vt ait Soci.in d.l.ſi quis in fundi vocabulo col.2. ergo duo teſtes ſufficiunt, ſecundū Iaſ.in allegata.l.errore in fin.C.de teſtamen. præterea teſtes nihil noui dicūt, ſed ſolum coadiuuant inſtrumētum, quia etiam in inſtrumento fuit dictum, ꝙ erat petia buſchi, & non probant directò, ſed per indirectū, ſcilicet aſſerendo, ꝙ illa petia nominata in inſtrumēto, non poteſt eſſe alia, niſi iſta, quæ nunc datur cohærentiata, ergo duo teſtes etiam nō inſtrumentarij ſufficiunt, ſecundum rectam intentionem Bart.in.l. cum proponebatur.ff.de lega.2.& conſiderando id, quod principaliter eſt probandum in caſu noſtro, certè ſolum agitur de probando confines, qui ſi in inſtrumēto fuiſſent poſiti, ceſſaſſet omnis difficultas, vndequouis modo deponant teſtes, ſatis eſt, ꝙ probatio dirigitur ad confines, & ita ad declarandum, ergo duo teſtes ſufficiunt.

Et ex his omnibus tandem puto rem eſſe claram, & ſi aliquod ſubeſſet dubium, pronunciandū eſſet in fauorem eccleſiæ, maximè cum hic agatur de cauſa dotis, dotis ſcilicet ſpiritualis, quæ eſt fauorabilior, quinimo cōiunctim agi videtur de cauſa alimentorū, nā ipſa monialis, pro qua fuit aſsignata talis dos,

29 viuit.† Et fieri debet interpretatio, vt actus valeat, maximè factus bona fide, & q ſi nō valeret, remaneret alter ex cōtrahētibus deceptus

l. vbicunq́. ff. de reb. dub. vt in ſimili caſu ait
30 Alex. in d. l. ita ſtipulatus nu. 31. † Et tantò magis cum ipſe contractus fuerit obſeruatus iam pluribus annis, ideoq́ non facile debet admitti reſciſio, vt per Deci. conſ. 36, col. 3. verſic. quinto non interuenit, & fuerit etiam approbatus tacite per ſententiam magnifici Cottæ, alioqui ſequeretur maxima iniquitas, ſi ſupradicta bene conſiderentur.

Iacobus Mandellus Albēſis, ſaluo &c. Mediolani, 154:.14. Decembris.

Summarium.

De ceſſione, ſeu renunciatione facta per filiam erga matrem. Et an ualeant contractus inter parētes, & filios, præſertim donatio. Et de contractu facto per minorem cum iuramento, q̄ ualeat, & quando non infringatur per reſtitutionē. Et an .l. 2. C. de reſcin. uend. locum habeat in donatione, uel in renunciatione mulieris. Et renunciatio filiæ erga matrem an infringatur propter metum reuerentialem, & quando ceſſent metus, & fraus. Et quādo concedatur abſolutio à iuramento. Et an renunciatio filiæ ualeat reſpectu hæreditatis fratris uiuentis. Et quando ualeat pactum de hæreditate uiuentis. Item an ualeat tranſactio facta per minorem. Et quādo diuiſio præſumatur ex poſſeſſione decem annorum.

1 IVS Tertij non excluſiuum intentionis agentis ipſo iure, opponi non poteſt.
2 Contractus inter filios, & parentes, quando ualeant, & an donatio, & quid ſtante iuramento.
3 Omnis cōtractus factus per minorem cū iuramēto ualet.
4 Authen. ſacramenta puberum, procedit etiam in alienatione immobilium, & in renunciatione hæreditatis, & in quocūq; pacto, ēt ſi fiat donatio rerū iā acquiſitarū.
5 Iuramentū tollit reſtitutionem in integrum.
6 In donatione non conſideratur enormis læſio, & omnis donatio, quæ prouenit ex liberalitate, continet læſionem ex parte donantis.
7 Lex. 2. C. de reſcin. uendi. non habet locum in donatione ſecundum communem opi. et an habeat locum in renunciatione puellæ, ſeu filiæ facta de hæreditate &c.
8 Metus reuerentialis erga matrem an conſideretur, ſicut conſideratur in patre, & marito.
9 Metus reuerētialis ad hoc ut conſideretur, oportet probare, q̄ minæ, uel uerbera ſolita eſſent inferri.
10 Metus, & fraus ceſſant, propter præſentiam amicorum, & conſanguineorum, item & propter præſentiam, & decretum iudicis, uide infra nu. 12.
11 Præſumendum eſt pro uiris, qui ſunt maximæ autoritatis, & notæ integritatis, ac fidei.
13 Abſolutio à iuramento conceditur ſolum in caſibus, quibus iuramentum fuit extortum dolo, uel metu, uel præſtitum ſuper re illicita.
14 Minor ſi, poſtquā factus fuit maior, permiſit labi decennium, non auditur amplius aduerſus donationem.
15 Pactum de hæreditate uiuentis negatiuum, id eſt, de non ſuccedendo, an ualeat cum iuramento, & quando, & maximè ſi ſit ſuper hæreditate tertij.
16 Pactum de hæreditate uiuentis ualet, quando certa perſona non deſignatur.
17 Renunciatio iuris futuri, intelligitur de iure futuro, quod tamen habet cauſam de præſenti, niſi uerba ſint multum generalia, & urgentia.
18 Trāſactio facta per minorē an ualeat, et q̄d ſi ſit iurata.
19 Maior factus ſi perſeuerat in contractu facto, dum eſſet minor, & non cōtradicit, cenſetur comprobare, & intra quantum tempus poſſit fieri contradictio.
20 De differētia inter reſtitutionē, quæ petitur ex .l. fin. C. de tēpo. in integ. & eā, q̄ petitur ex .l. fi. C. ſi maior fac.
21 Contractus minorum non reſcinduntur, niſi adſit læſio, quæ ſit magna.
22 Lex. 2. C. de reſcin. uendi. non habet locum in tranſactione, niſi adſit ualde enormis læſio.
23 Diuiſio dat titulum, & facit rem ſuam.
24 Diuiſio præſumitur ex poſſeſſione decem annorum facta ſeparatim, & quomodo id procedat.
25 Tractantur multa, quæ non perficiuntur, ideoq; inſpici debet effectus ultimo loco ſubſecutus &c.
26 Dictio, &, de ſui natura ampliat, & extēdit, et copulat p ſe, et principaliter, & idē importat, quod dictio, itē.
27 Inducta ad argumentum, non debent operari contarium.
28 Dictio, prædicta, non refertur ad immediatè præcedentia, ſed ad aliquantulum remota.
29 Superfluum nō dicitur, quod particulariter exprimitur, & ad tollendam dubitationem, & quælibet minima ratio tollit argumentum ſuperflui, et uerba quandoq; ponuntur ad demonſtrandum id, quod re ipſa erit.
30 Legata hodie fiunt per quæcunq; uerba.

Conſilium. XI.

SVccinctè, & remiſsiue agendo, quantum anguſtia temporis, & ſtrepitus cauſarum forenſium patiuntur puto, q̄ res ſit ſatis clara pro magnifico D. Veſpeſiano, ſecundū dubitationes in facto propoſitas. Et in primis non uidetur dubitandum de ceſsione, ſeu renunciatione olim facta per filiam magnificæ matri ſuæ, quia etiam ſi

talis

talis contractus non valeret, opponi tamen nõ poteſt de eius inualiditate per magnificum
1 D. Fabritiũ,† cum ſit iuſtertij, quod nõ eſt excluſiuũ intẽtionis agetis ipſo iure, ſi ille nolit, iuxta nota. p Bar. i. l. 2. ff. de excep. rei iudica.

Sed præter hoc, videtur ipſa ceſsio omnino eſſe valida, neq; poſſe infringi, etiã per ipſam filiam, vt patet diſcurrendo per ſingula capita, quę aliquã poſſent facere dubitationem. Non enim poteſt impugnari ex eo, q; ſit contractus
2 inter matrem, & filiã, † nã ceſſante patria poteſtate, valent contractus, & iudicia inter filios, & parentes. l. fin. C. de in ius vocan. l. cõgruẽtius. C. de par. poteſt. l. ſiue emancipatis C. de dona. & de donatione inter matrem, & filios, eſt tex. in. l. ſi conſtante. C. de dona. inr. vir. & vxo. & tanto magis ſtante iuramento, quia tunc valeret donatio patris in filium ſub poteſtate conſtitutum Bar. & Iaſ. in. l. frater à fratre col. fin. ff. de condic. inde. & multò magis donatio filij fam. erga patrẽ, vt per Alciat. in c. cum contingat nu. 214. de iureiuran.

3 Non etiã videtur poſſe infringi † eo q; cõtractus ſit factus per minorẽ, maximè de rebus immobilibus, quorũ alienatio ſine decreto eſt ipſo iure nulla, ſtante enim iuramẽto, valet omnis contractus factus per minorem authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vendi. ſecundũ opinionem Marti. cõmuniter ibi ap-
4 probatam per glo. & Doct. † Et procedit ille tex. etiam in alienatione immobilium, & in renũciatione hæreditatis, & in quocũq; pacto Deci. conſ. 31. col. 1. in fin. etiam ſi fiat donatio rerum iam acquiſitarũ, vt latiſsime per Alex. conſ. 53. viſis & cõſideratis, col. 4. cum quatuor ſequen. in. 3. vol. & eſt repetitum in conſ. 125. in. 1. vol. & loquitur. Alex. in terminis noſtris de donatione facta per mulierem minorem, tradit etiam Soci. cõſ. 279. viſa donatione, in princ. Deci. conſ. 181. col. 2.

Nec poteſt infringi per reſtitutionem in integrum, quia præter q; q; in caſu noſtro fuit expreſsè, & cum iuramento renunciatum tali
5 reſtitutioni, † iuramentum ſimpliciter præſtitum tollit eam, ſecundum Bart. in. d. authen. ſacramenta col. 3. Alex. in. d. conſ. 53. col. 6. Deci. in. d. conſ. 31. & latius per Alex. in. l. ſciendum col. 9. & 10. nu. 34. ff. de verb. obliga. quamuis etiam in caſu noſtro nulla videatur adeſſe læſio, quę ſcilicet tanquã proueniens ab aliquo errore mereatur reſtitutionem, vt ſtatim patebit.

Nec videtur infringi ratione alicuius enormis læſionis, quaſi tunc non habeat locũ tex. in. d. authen. ſacramẽta, quia eſſet iuramẽtum iniquitatis vinculum, vt latè per Deci. cõſ. 45.
6 † hoc enim non procedit in contractu donationis, quia donatio prouenit ex liberalitate, & nõ poteſt eſſe donatio, niſi contineat læſionem ex parte donantis. l. 1. ff. de dona. vt tra-
7 dit Deci. in. d. conſ. 181. col. 2. vbi ait, † q; ſecũdum communes opiniones, diſpoſitio legis. 2. C. de reſcin. vendi. non habet locum in donatione, & tradit Bar. in d. l. 7. col. 3. & ibi Bal. & cæteri ſequũtur, tradit Alex. in. d. conſ. 53. col. 6. & 7. in 3. vol. vbi loquitur de puella, quæ in manibus patrui renunciauit proprio patrimonio valoris ſcutorum. 5000. acceptis ſolũ ſcutis quingẽtis. Nec; ad hæc obſtãt ea, quę latè tradit Deci. conſ. 180. col. 4. & 5. dum concludit, q; renũciatio magnæ hæreditatis facta per filiam debet reſcindi propter enormem læſionem, etiam non impetrata abſolutione à Iuramento, quia in effectu potiſsimum fundamẽtum Decij in caſu ſuo dependet ex eo, q; filia illa renũciauerat, ignorans ſe habere patrimonium, quod ſub generalitate verborũ donabat, vt ipſe Deci. ibi fatetur col. pen. & col. fi. vbi expreſ è ait, q; ſi conſtaſſet, eam habuiſſe animum donandi, non inſpiceretur enormis læſio: & licet alia multa ibi ſubijciat Deci. ſunt tamen contra cõmunes opiniones, vt patet ex his, quæ ipſemet tradit in eodem met cõſ. 180, col. 1. 2. & 3. & cõſ. 181. & cõſ. 26. & per Alex. in. d. conſ. 53. in. 3. & in caſu noſtro clariſsime conſtat ex tenore ipſius ceſsionis, q; hæc filia babuit plenam, & perfectam notitiam eorũ, quæ donabat, & non facile eſt credendum, q; ipſa errauerit, vel permiſerit ſe decipi, cum eſſet maior viginti annis. Præterea ceſſat hic enormis læſio, quam conſiderat Deci. in. d. conſ. 180. videlicet q; filia nõ reſeruauerat ſibi dotem competentem, ideſt, ſaltem vſq; ad legitimã, vt ibi tradit in. 2. col. quia in caſu noſtro dos aſcendit ad legitimam, quinimò eam excedit. Et vlterius cum ſit dos trium milliũ ducatorum, cenſetur competens, attenta qualitate perſonæ, & conſuetudine regionis, & cenſetur idonea ad inueniendum condignum maritum, ideoq; ceſſat illa enormis læſio, quã Docto. conſiderant ad reſcindendas donationes, maximè cum etiam reſeruauerit ſibi facultatem redeundi in caſum viduitatis ad domum maternam, ſeu fraternam, cum facultate conſequendi condecentem victum, & veſtitum, vt de his tradit Deci. conſ. 26. col. 2.

Non etiã videtur poſſe impugnari ex metu
8 aliquo † reuerentiali, qui forte interuenerit,
propter matrẽ, iuxta nota. in.l.1.§. quæ one-
rãdæ.ff.quarum rerum ac.non det, quia præ-
terquam ꝙ non videtur eadem ratio in matre,
quæ eſt in patre, & in marito, de quibus duo-
bus loquuntur Doćto.in.d.§.quæ onerandę,
maximè cum filia excedit vigeſimum annum,
9 vt experientia docet, † opus eſſet probare, ꝙ
mater ſolebat inferre minas, vel verbera, pro-
ut de patre, & de marito dicit Bar.in.d.§.quæ
onerandæ in fin. Abb.in.c.cũ contingat col.1.
de iureiuran. Deci. conſ.232. colum.2.in fin.
10 † Præterea ceſſare videtur hic omnis metus,
& omnis fraus, propter præſentiam amicorũ,
& conſanguineorum.l. tranſactionem.C.de
tranſac. Et dato forte, ꝙ hoc non multũ ope-
raretur, cum eſſent proximiorea ipſi matri,
11 videlicet fratrea, ꝗ ipſi filiæ, † præſumendum
eſt tamen pro eis, cum ſint viri maximæ auto-
ritatis, & notæ integritatis, ac fidei, vt multa
huiuſmodi tradit Iaſ.in.l.iubemus col.pen.&
12 fin.C.de Iudi. † Et ceſſare debet hic omnis
fraus, dolus, & metus, propter præſentiam, &
decretum Iudicis.l.fin. in princ.ff. quod met.
cau. Bar.in.l.frater à fratre col.antepen.verſ.
tertio quero.ff. de condic. inde. Alex. in ter-
minis noſtris in.d.conſ.53.col.5.verſic. tertio
autem, in.3. vol.

Nec eſt concedenda abſolutio à iuramẽto,
13 ſtantibus predićtis, † cum ſoleat concedi ſolũ
in caſibus, quibus iuramentum fuiſſet extortũ
dolo, vel metu, aut præſtitum fuiſſet ſuper re
illicita, veluti ſuper vſuris, alioqui fruſtratoriũ
eſſet iuramentum, ſi poſſet ſemper relaxari, vt
multa remiſsiue per Deci.in.d.cõſ.180.col.3.
& in terminis noſtris latè hoc proſequitur
Alex.in.d.cõſ.53.col.6.&.7.vbi dicit cõmu-
nem opinionẽ, & Deci. conſ.31.col.1.in fine.

Inſuper videtur ceſſare omnia dubitatio,
14 † quia poſtꝗ ipſa filia facta fuit legitimæ æta-
tis, permiſsit labi decennium, ideoꝗ non am-
plius videtur audienda aduerſus donationẽ,
vt eſt tex. in.l.fin.C. ſi maior fac. aliena. fac.
Alex.conſ.117. viſo proceſsu, in.5. vol. Deci.
conſ.232.col.2.in fine.

Solùm videtur ſubeſſe aliqua difficultas
reſpećtu portionis fraternæ, ideſt, magnifici
D.quon. Traiani, qui deceſsit poſt huiuſmodi
contraćtum iam fadćtum, quia ſi dicimus por-
tionem ipſius D. Traiani, quæ potuiſſet per-
tinere ad ipſam filiam, fuiſſe comprehenſam
in ceſſione, ſub illis verbis, quibus expreſsè
renunciatur ſuceſsioni, quæ potuiſſet obtineri-
re propter mortem alicuius ex fratribus, vi-
detur talis renunciatio non valere, etiã in vim
pacti, quia eſt pactum de hæreditate viuentis.
15 l. fin. C.de pac. † Et quãuis mediante iura-
mẽto, ſoleat valere pactum negatiuum, ideſt,
de non ſuccedendo.c. quamuis, de pac.in.6.
iſtud procedit, quando fit pactum cum ipſo
met, de cuius ſucceſsione tractatur, ſecus au-
tem ſi fiat cum tertia perſona, vt tradit Alex.
in.l.ſtipulatio hoc modo col.4.nume.12.ff.de
verb.obli. Deci.in.l.pactũ col.4.in.6. limita.
C.dè colla. Reſpondet ad hoc Deci. conſ.31.
col.2.verſic.nec obſtat ſi dicatur, ꝙ inſpici de-
bet principalis intentio, quæ ſcilicet fuit, vt
fieret pactum de non ſuccedendo, & nõ debet
attendi, ꝙ in conſequentiam id cedat in vtili-
tatem alterius. quæ tamen reſponſio non vi-
detur tuta, quia poſſet dici, ꝙ imo principalis
intentio contrahentium eſt, vt huiuſmodi ſuc-
ceſsio transferatur de perſona vnius in perſo-
nam alterius, & ita principaliter videtur pa-
ctum de ſuccedendo. Præterea Deci. loqui-
tur in caſu, quo renunciatio cedit ad vtilitatẽ
aliorum omniũ æqualiter, qui ſucceſſuri ſunt
ab inteſtato, & ita ſuccedũt non vigore pacti
ſed ex iure ſuo: & pactum, ſeu renunciatio ſo-
lum operatur, ꝙ renuncians videtur nunquã
fuiſſe in rerum natura, in caſu autem noſtro
renunciatio fit ſolum ad vtilitatem matris, &
vult mater præferri cæteris fratribus, ſeu filijs
in portione iſtius præmortui, ergo neceſſe eſt
fateri, ꝙ veniat vigore pacti de ſuccedendo.
Et quod ſubiicit Deci.in d. conſ.31.ſatis eſſe,
ꝙ ille, de cuius hæreditate tractatur, id poſtea
ſciens, non contradicat, non videtur ſine diffi-
cultate procedere, ſi bene conſideretur. vide-
tur itaꝗ melior reſponſio, ꝙ debetur ſaltẽ por-
tio fratris poſtea mortui vigore aliarum clau-
ſularum, & renunciationum, ſeu pactorum,
videlicet dũ generaliter cedũtur omnia iura,
& bona, tam in re, ꝗ in ſpe, & quæ ſibi etiam
16 in futurum ſpectare poſſent &c. † valet enim
pactum de hæreditate viuentis, quando certa
perſona non deſignatur.l.3.§. de illo.ff. pro
17 ſocio. † Nec dicatur, ꝙ renunciatio iuris fu-
turi intelligitur ſolum de iure futuro, quod
tamen habet cauſam de præſenti, vt per Bart.
in.l.poſt emãcipationem.§. illud.ff. de libera.
lega. quia id non procedit, quando verba ſunt
multum generalia, & vrgẽtia, vt tradit Deci.
in.l.1.col.pen.C. de pac. & in caſu noſtro ſunt
generalia, & vrgentia, quia dictum eſt, quouis
modo

modo, ac quandocunq;, & qualitercunq; &c.
& talis congeries verborum fuit ſæpius repe-
tita, & vlterius fatetur Bar. in d. l. 1. col. 2. C. de
pac. ꝙ valeret pactum, etiam pro cauſa de fu-
turo, ſi id exprimeretur, & in caſu noſtro vide-
tur fuiſſe expreſſum per verba æquipolentia,
dictum enim fuit, iura eidem ſpectãtia nunc,
vel in futurũ, & quæ eidem ſpectare poſſent,
quia ſi dari debet differentia inter vnum ca-
ſum, & alium, illa verba, in futurum ſpectan-
tia, debent referri ad cauſam de præſenti, &
illa verba, ſpectare poſſent debent, referri ad
cauſam de futuro. Et ꝙ contrahentes ſenſe-
rint etiam de iure ex cauſa de futuro, non eſt
dubium, quia ſæpius fecerunt mentionem de
hæreditatibus, quæ poſſent obuenire. Et hæc,
quatenus attinet ad validitatem ceſsionis.

Circa validitatem tranſactionis, non video
18 iuſtam aliquam dubitationẽ, † quia licet tran-
ſactio, quæ fit per minorem ſuper rebus im-
mobilibus, ſit ipſo iure nulla. l. 1. & ibi glo. C.
ſi aduer. tranſac. conualidatur tamen iuramẽ-
to, vt ibi per Bal. & tradunt Docto. omnes in
authen. ſacramẽta puberum, vbi etiam (quod
plus eſt) volunt, ꝙ per iuramentũ minoris cõ-
ualidetur donatio, vt dictum fuit in articulo
præcedenti. Nec videtur poſſe reſcindi per
magnificum D. Fabricium eo pretextu, ꝙ non
renunciauerit expreſsè beneficio reſtitutionis
in integrum, iuramẽtum enim tollit huiuſmo-
di reſtitutionem, ſecundum Bar. & cæteros in
d. authen. ſacramenta, vt dictũ fuit ſupra circa
validitatem ceſsionis. Prçterea poſt completã
maiorem ætatem, lapſum eſt quadriennium,
quinimo & longè maius tempus, ergo ampli-
us peti non poteſt reſtitutio. l. fin. C. de tempo.
19 in integ. reſtitu. Item, vt intelligo, † ipſe factus
maior comprobauit tranſactionem, perſeue-
rando in ea, & ſeruando illa omnia, quç in ipſa
tranſactione continebantur, ac faciendo mul-
tos huiuſmodi actus comprobatorios, ideoq;
&c. l. 1. C. ſi ma. fac. ra. habu. qui tex. procedit,
etiam ſi nõ verbis expreſsis, ſed ipſo facto fiat
comprobatio, ſecundum glo. ibi, & Docto.
iuxta regulam. l. Paulus. ff. rem rat. habe. ſed
& dato, ꝙ nulla expreſſa comprobatio verbis,
vel facto interuenerit, quia tamen non con-
tradixit intra quinquennium poſt maiorem
ætatem, vel ſaltem intra decẽnium in contra-
ctu lucratiuo, non eſt amplius audiendus. l.
fin. C. ſi ma. fac. alie. fac. qui tex. loquitur de
donatione facta per minorẽ, tradit Alex. cõſ.
117. viſo proceſſu, in 5. Deci. cõſ. 209. col. 2. &
20 cõſ. 232. col. 2. in fin. † Et differt diſpoſitio d. l.
fin. à diſpoſitione legis fin. C. de tẽpo. in integ.
ꝗa reſtitutio præſupponit contractũ ipſo iure
eſſe validum, ideoq; dantur ſolũ quatuor anni
ad eam petendam, ſed tex. in d. l. fin. loquitur
de contractu, qui poterat dici ipſo iure nullus,
vt per Deci. in d. conſ. 232. col. 2. & conſ. 254.
col. 3. verſic. nõ obſtat ꝙ cõſentiendo, & pro-
pterea datur maius tẽpus, ſcilicet quinquen-
nium, vel decennium. Differunt etiam, quia
reſtitutio debet peti expreſsè, alioqui currit
tempus quatuor annorum, ſed diſpoſitio d. l.
fin. poteſt impediri per quancunq; tacitã pro-
teſtationem, vt ibi per Bar. & hæc omnia cõ-
currunt in caſu noſtro.

21 Accedit etiam, † ꝙ contractus facti per mi-
norem non reſcinduntur, niſi adſit læſio. l. non
omnia. ff. de mino. l. ſi maior. §. 1. C. cõmu. di-
uidun. & ſi aliqua adeſſet læſio nõ magni mo-
mẽti, non eſſet inſpiciẽda. l. ſcio. ff. de in integ.
reſtitu. Et in caſu noſtro, vt audio, non adeſt
læſio. Et difficilius etiã propter læſionem ſo-
let reſcindi contractus tranſactionis, cum ſit
contractus fauorabilis propter extinguendas
22 lites. † hinc eſt, ꝙ dubitant Docto. an remediũ
l. 2. C. de reſcin. vendi. habeat locum in tran-
ſactione, & videtur magis cõmunis concluſio,
quòd nõ, niſi adſit valde enormis læſio, vt per
Dec. conſ. 23. col. 2. in fin. & 3. & conſ. 216. col.
2. & conſ. 479. col. pen. & fin. & conſ. 597. col.
fin. & firmior etiam debet remanere huiuſ-
modi tranſactio, cum celebrata fuerit, medi-
ante tractatu, & opera cognatorum, & ami-
corum maximæ autoritatis, & integritatis, de
quibus in ea fit mentio. l. tranſactionem. C. de
trãſac. & dictũ fuit ſupra ad aliud propoſitũ.

Reſtant nunc, quæ dependent ex teſtamẽto
magnificæ matris. Et in primis quod dubita-
tur circa legatum bonorum loci Lú, quaſi nõ
valuerit, quia factum ſit de re aliena, non vi-
detur habere difficultatem, nã cum talia bona
peruenerint ipſi matri ex diuiſione, facta ſunt
23 ſua, † quia diuiſio eſt ſufficiens titulus. l. 1. C.
commu. vtri. iudi. Alex. conſ. 24. ponderatis,
24 col. pen. in. 5. † ꝙ autem interuenerit diuiſio,
probatũ eſt ipſo iure, ex eo, ꝙ per decẽ annos,
& vltra, quilibet poſſedit ſeparatim partem
ſuam, ſecundum glo. in. l. ſi maior. C. commu.
diui. quam ibi ſequuntur Docto. dummodo
inter ipſas portiones non ſit maxima inæqua-
litas, & late per Alex. cõſ. 92. viſo & diſcuſſo,
col. 1. in. 2. vol. Iaſ. in. §. quædam nu. 40. Inſti.
de ac. multa remiſsiuè ꝑ Deci. cõſ. 79. col. fi.

Et procedit

Et procedit illa glo. quando aliunde non conſtat, fuiſſe factam aliquam diuiſionem, multò magis igitur debet procedere in caſu noſtro, in quo conſtat, fuiſſe olim tractatum de diuiſione, licet diſceptetur de modo, ſecundũ quẽ facta fuerit argu. l. videamus, verſic. an igitur ff. de in litem iuran. & præſumũtur poſſidere vigore diuiſionis inter eos factæ, iuxta nota. per Bar. in. l. 2. C. de acqui. poſſe. & ipſa poſſeſſio declarat, qualis fuerit diuiſio, vt in ſimili propoſito ait Bal. in. l. ſi certis annis col. 3. in princ. & in fin. C. de pac. q origo cauſæ præſumitur fuiſſe talis, qualis eſt ſecuta præſtatio, item q qualis apparet ſolutio, talis præſumitur pceſſiſſe conceſſio. Nec quicquã facit, q ex quibuſdam notulis, ſeu quadernetis reperitur, fuiſſe tractatum de diuiſione facienda alio modo, quia tales notulæ nõ faciunt fidem, & vlterius
25 non fuerunt deductæ ad effectum, † & multa tractantur, quæ non perficiuntur, vt ait Bal. in l. multum intereſt col. 2. C. ſi quis alte. vel ſibi, ideoq inſpiciendus eſt effectus vltimo loco ſubſecutus, & longo ſpatio tẽporis cõprobatus, vt multa huiuſmodi tradit Deci. conſ. 36. col. 3. verſic. quinto non interuenit.

Quod autem dubitatur, an legatũ ipſum de bonis loci Lù, reſtringatur fortè ad portionem, quam ipſa Domina teſtatrix habuit ex perſona D. Traiani, qa appoſita ſunt illa verba, & pro parte prædicti quon. Magnifici D. Traiani &c. poſſent multa ſecundũ corticem verborũ adduci: puto tamen, q ex ingenua interpretatione debeat legatũ intelligi generaliter de omnibus bonis loci Lù, quæ ex diuiſione obuenerunt ipſi teſtatrici: nã id prius dicitur clarè ibi, omnia prædia, & bona, quæ habet, & quæ obuenerunt in diuiſione prædicta &c. vnde licet poſtea dicat, & pro parte prædicti &c. hæc verba non reſtringunt, ſed am-
26 pliant, & extendunt, † prout eſt de natura dictionis, et. l. ea tamẽ adiectio. ff. de leg. 3. Deci. conſ. 289. col. fin. verſic. non obſtat q prima clauſula, & eius natura eſt copulare per ſe, & principaliter Bar. in authen. ingreſſi col. 3. in prima lectu. C. de ſacroſan. eccle. l. ſi ancillas omnes. ff. de lega. 1. Et ſi poſita fuiſſet dictio, item, res non haberet dubium, ſed copula, &, idem importat, quod dictio, item, ſecundum Bar. in. l. ſcia. §. Caio col. 2. ff. de fundo inſtruc. ergo &c.

Præterea cũ prius fuerit perfecta clauſula omnium bonorũ cum tribus demonſtrationibus, ſcilicet quæ habet, & quæ obuenerunt ex diuiſione prędicta, & quæ ſunt ſita ſuper finibus Lù in loco &c. ſub ſuis coherẽtijs, & modis, & formis, quibus &c. eſſet abſonus intellectus, q illa verba, & pro parte, quæ fuerunt poſita inferius in modum clauſulæ imperfectæ, reſtringerent orationem prius poſitam, quæ eſt perfecta, vt per Bar. in d. §. Caio.

Tertio quia & verba præcedentia, & ſubſequentia tendunt ad ampliandum legatum, dicitur enim, omnia prędia, & inferius dicitur, qualiacunq, & quantacũq ſint, & ſunt verba geminata, quæ magis vrgent: Si ergo reſtringeretur legatum per illa verba, & pro parte, eſſet contra mentem, & verba teſtatricis, & ex præcedentibus, & ſequentibus debent declarari media, l. ſi ſeruus pluriũ. §. fin. ff. de lega. 1.
27 † & inducta ad augumentũ, non debent operari contrarium, iuribus vulgaribus, maximè in. l. in ratione la. 2. §. tametſi. ff. ad leg. falcid. & in. l. 3. §. duæ verſic. cæterum idoneoa. ff. ad carbo.

Quarto quia ſtatim poſtquã dictum eſt, & pro parte quon. D. Traiani, ſubijcitur, qualiacunq, & quantacunq ſint, & eſſe reperiantur bona prædicta, certè illa dictio, prædicta, non poteſt referri ad bona D. Traiani, quia eſſet ſuperflua, ſatis enim fuiſſet dicere, & pro parte D. Traiani, qualiacunq, & quantacũq
28 ſint. † Et vlterius de natura ſua huiuſmodi verbum, prędicta, non ſolet referri ad immediatè precedentia, ſed ad aliquantulum remota, vt patet ex communi vſu loquendi, & probatur in. l. quicunq. ibi, prædictam æſtimationem, C. de ſer. fugi. neceſſe eſt igitur, q verbum, prædicta, referatur ad ſuperiora, ſcilicet ad omnia bona in loco Lù, de quibus paulò ante dictum fuerat.

Quinto quia in diuiſione, ad quam legatũ ſe remittit, non fuerunt aſſignata aliqua bona in loco Lù ſeparatim pro portione D. Traiani, ſed ſuper tota hæreditate habita fuit ratio quotæ partis, ſpectantis ipſi teſtatrici, tam ex perſona ſua, q̃ ex perſona D. Traiani, & poſtea fuit ei data vnica quota para hæreditatis: debet igitur legatum dubium intelligi ſecũdum diuiſionem, ad quam refertur, quia relatum eſt in referẽte, & cum ſuis qualitatibus. l. aſſe toto. ff. de hære. inſti.

Nec prædictis obſtat, ſi dicatur, q illa verba, & pro parte D. Traiani, nihil operarẽtur, niſi reſtringerent legatũ, quia ſub verbis præcedentibus ſatis continebantur omnia bona loci Lù, quę obueniſſent teſtatrici. Reſpõdeo, q expreſſum

ꝙ expreſſum fuit id, quod tacitè inerat, & fuit expreſſum ad tollendam omnem dubitationem, ne fortè poſſet intelligi ſolum de bonis, quæ ei peruenerant ex perſona ſua, maximè propter illam dictionem, ſibi, quæ prius
29 fuerat poſita. † Et dici non poteſt ſuperfluum id, quod particulariter exprimitur, vt ait Deci. in.l. edita colum. 13. nume. 68. C. de edend. & quæ dubitationis tollendæ cauſa inſeruntur, non debent nocere.l. quæ dubitationis.ff. de regu. iur. bonus text.in.l. 1. verſicu. Ego puto quòd dubitationis tollendæ cauſa.ff. de ædil. edic. & alibi ait Bal. quòd quælibet minima ratio tollit argumentum ſuperflui, & non eſt nouum, quòd aliquando verba ponantur ad demonſtrandum illud, quod re ipſa erit, vt per Deci. conſ. 216. viſa tranſactione colum.2. in fin.

De legato omnium mobilium, & ſe mouentium, facto inter ipſas inſtitutiones, non puto ſubeſſe aliquod dubium, quia licet teſtatrix vſa ſit paucis verbis, ſunt tamen de ſe clara, & perfecta, nec quicquam facit, ꝙ prolata ſint in modum exceptionis, dum dicitur, reſeruatis mobilibus, & ſe mouenti-
30 bus &c. † quia legata hodie fiunt per quæcunque verba.l. 2.C. commu. de lega. & dummodo in legatis vel fideicommiſſis de voluntate conſtet, nihil intereſt, quis talem voluntatem verborum caſus exceperit, aut quis loquendi vſus effuderit, ait text. in .l. in legatis. C. de lega. facit text. in.l. peto in princi. ff. de lega. ſecundo &.l. fideicommiſſa.§. ſi quis ita ſcripſerit el ſecundo.ff. de lega. tertio. & fortius vult Deci. conſ. 259. non eſt parui ponderis, quòd legatum factum per illa verba, ſcilicet quòd non debeat auferri, neque diminui res aliqua vxori de his, quas tenet, & poſsidet, debet intelligi, vt etiam operetur noui iuris acquiſitionem, & ibi aliqua dicit, quæ commodè trahi poſſunt ad noſtrum propoſitum, ſi videantur.

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani. 1543. die. 9. Martij. Pro magnifico D. Veſpeſiano Bobba, Legato apud Marchionē Vaſti pro Duce Mantuæ, & pro Marchionibus Montisferrati.

Summarium.

Si frater, uel mater, dent ſimpliciter in dotē rem propriam, uel communem, an cenſeantur donare, etiam ꝙ aliâs ſint adminiſtratores bonorū puellæ. Et de deciſione Baldi in .l. fin. C. de dot. promiſ. circa hanc materiam.

1 *FRATER, Vel mater, dantes in dotē ſimpliciter rē propriā, uel cōmunē, cenſentur donare, etiā ſi aliâs ſint adminiſtratores, et hæc eſt uerior, et magis cōis opinio.*
2 *Si unus ex fratribus donat rē communem uxori, & alij fratres id ſciant, & non contradicant, cenſentur etiam portiones ſuas donaſſe.*
3 *Maior conſanguinitas præſumitur matris erga filios, ꝗ fratris erga fratrem.*
4 *Filia fratris dotata de bonis communibus cum alio fratre, cenſetur pars alterius fratris fuiſſe donata, ſi ipſe non expreſſè contradixit.*
5 *Circa ius reale cenſetur quis ſibi facere præiudicium, eo ipſo, quòd non declarat animum ſuum in contrarium, ſecus ſi ſit ius perſonale.*
6 *Geſtor negociorum alicuius ſi præſtat alimenta, uel pecunias, uel quid aliud, an cenſeatur donare.*
7 *Donatio præſumitur, quando alia cauſa tranſlationis nō apparet, & adeſt charitas ſanguinis.*
8 *Adminiſtrator, cui facile fuit animum declarare, ſi id non fecit præſumitur de induſtria omiſiſſe.*
9 *Tutores, & Curatores, finito officio, non tenentur de euictione, etiā quòd ſimpliciter ꝑmiſerint de euictione.*
10 *De deciſione Bal. in.l. fin. C. de dot. promiſ. ſcilicet quādo frater, uel mater, gerentes negocia puellæ, dant ſimpliciter dotem.*
11 *Fauore dotis præſumitur donatio, etiam ubi poſſet præſumi alia cauſa.*
12 *Verba hæc, nomine filiæ, ſonant in effectu perinde, ac ſi diceretur, pro filia, uel ad utilitatem filiæ.*

Conſilium. XII.

PRæſens caſus habet latiſsimum campum diſputationis, quia verſatur in materia cōiecturali, eamque ob cauſam Docto. ſunt varij, & ſibi ipſis non cōſtant. vtcunque tamen puto in puncto iuris ve-
1 riorem eſſe opinionem Cyni, † ꝙ frater, vel mater, dantes ſimpliciter in dotem rem propriam, vel communem, cenſeantur donare, etiam ſi alias ſint adminiſtratores, & eam eſſe magis cōmunem, nā eam tenet Cyn. in.l. fin. in.3.q. poſt Marti. de fano, quem ibi refert. C. de dot. promiſ. & Iac. de Are. quem ibi refert Bal. eam etiam latius ibi approbat Salice. & eā habere videtur pro expedita Ioan. de Imo. in.l.1, col.2. ſuper glo. in verbo ſemper.ff. ſolu. matri. Bal. in.l. neſennius col.2. ff. de neg. geſt.

nec

nec aliquem hactenus vidi, qui ſentiat cõtrarium niſi Bal. in d. l. fin. de quo infra dicetur.

Primum igitur fundamentũ ſumitur ex. l. neſennius. ff. de nego. geſt. vbi dubitabatur, an mater donaſſet alimenta, quia incertũ erat, de quibus bonis ea præſtitiſſet: ſi enim probatum fuiſſet, ꝙ de bonis ſuis præſtitiſſet ea iudicandum erat fuiſſe donata, vt expreſsè vult ille tex. verſic. ex contrario, & deducit Cyn. vbi ſupra, & tradit ipſemet Bal. in. d. l. neſennius verſic. ſecundo nota.

Secundo per tex. in. l. ſi ſeruus communis.
2 ff. de dona. int. vir. & vxo. vbi † ſi vnus ex fratribus donat rem communem vxori, & alij fratres id ſciant, & non contradicant, cenſentur etiam portiones ſuas donaſſe: vnde ſi in caſu illo donatio rei communis inducitur ex taciturnitate, & omiſſione, abſq; facto aliquo ipſius donantis, multò magis id dicendum videtur in caſu noſtro, cum interuenerit expreſſum factum ipſius matris, cuius erat portio, quam dicimus donatam argu. glo. & Docto. in. l. ſi mora. ff. ſolu. matri. præſertim ratio d. l. ſi ſeruus communis, conſiſtat in conſanguinitate, vt declarat Bar. in. l. quę dotis col. pen.
3 ff. ſolu. matri. † quæ vtiq; maior præſumitur eſſe matris erga filios, ꝙ fratris erga fratrem. l. nam & ſi parentibus. ff. de inoffi. teſta. & eo fortius id videtur dicendum in caſu noſtro, cũ præter rationem ſanguinis adſit etiam fauor dotis. vt in ſimili propoſito tradit Deci. conſ.
4 68. col. pen. & fin. inferens, ꝙ † ſi filia fratris ſit dotata de bonis communibus cum alio fratre, cenſetur pars alterius fratris fuiſſet donata, ſi ipſe non expreſsè contradixit.
5 Tertio conſiderandum eſt, ꝙ † regulariter circa ius reale cenſetur quis ſibi facere præiudicium eo ipſo, ꝙ non declarat animum ſuum in cõtrarium. l. ſi debitor. §. pater. ff. de pigno. ſecus autem circa ius perſonale. l. filiusfam. §. inuitus. ff. de procura. tradit Bart. in. d. l. quæ
6 dotis col. pen. & fin. vnde † cum geſtor negotiorum præſtat alimenta, vel pecunias, vel qd aliud, quod in ſuo genere functionem recipiat, meritò procedit diſputatio, an donauerit, nec ne, & recurritur ad cõiecturas, de quibus in d. l. neſennius, vt ait ibi Bal. col. 2. cum poſſibile ſit, ꝙ eiuſmodi pecuniæ, vel res prouenerint ex bonis illius, qui eſt ſub adminiſtratione alterius: vel dato, ꝙ re vera prouenerint ex bonis adminiſtrantis, quis tamen functionem recipiunt, finguntur proueniſſe ex bonis illius, qui eſt ſub cura. l. 2. in prin. ff. ſi cer. peta. ſcilicet occultato circuitu arg. l. 3. §. pen. & fin. ff. de dona. int. vir. & vxo. & in effectu cẽſentur præſtationes perſonales. l. item habeo. §. fi. ff. fam. hercis. §. quædam cum glo. Inſti. de ac. adeo ꝙ ſumus in ſecunda regula ſupra dicta, ſcilicet ꝙ in iuribus perſonalibus, vel in habẽtibus ſimilitudinem cum eis, per taciturnitatem non fit præiudicium. cum verò geſtor negociorum tradit rem ſuam immobilem, in qua non cadit functio ſecundum genus ſuum, ceſſant prædicta omnia, & nulla ibi cadere poteſt compenſatio, vel eiuſmodi fictio, ſed ſuccedit regula prima, ꝙ per taciturnitatẽ fit præiudiciũ, & actus traditionis factus à vero domino operatur effectum ſuum, ſcilicet trã-
7 ſlationem dominij, & cum † nõ alia appareat cauſa eiuſmodi tranſlationis, & adſit charitas ſanguinis, neceſſe eſt præſumere donationẽ. l. campanus. ff. de ope. libert. cum ſimilibus.
8 Quarto † cum ſit facile adminiſtratoribus ſanguine cõiunctis declarare animum ſuum, & id non fecerint, præſumitur id de induſtria omiſiſſe. l. 1. §. ſi autem ad deficiẽtis, vbi Pau. de Ca. C. de cadu. tollen. & videtur probari in. l. cum poſt. §. 1. ff. de admi. tut. ibi, quoniam in inſtrumento ita ſcriptum ſit ille patruus & curator, præſupponit enim tex. ille, ꝙ niſi in inſtrumento fuiſſet appoſita illa dictio, curator, res non habuiſſet dubium, quin fuiſſet donatio, & tradit Bar. in. l. 1. §. nunciatio col. 3. ff. de no. op. nun. Nec dicatur hoc eſſe cõtra tex. in. d. l. neſennius, vbi etiam ſi non dixerit ſe feciſſe adminiſtratorio nomine, poteſt tamẽ aliquando repetere: Reſpondeo id procedere in actibus habentibus tractum ſucceſsiuum, in quibus difficile eſſet ſingulis horis proteſtari, veluti in præſtatione alimentorum, maximè cũ ratio adminiſtrationis de ſui natura exigat talem præſtationem alimentorum, ſecus autem in actu momẽtaneo, & valde præiudiciali, & in quo veriſimiliter quis debuit credere, id nõ videri factum adminiſtratorio nomine, cum in hac materia multũ inſpicitur veriſimilitudo, vt patet in d. l. neſennius. Et cui dubium, ꝙ adminiſtrator dans rem propriam in dotem, egredietur metas officij ſui: ergo de ſimili actu non videtur habenda ratio d. l. cum poſt. §. 1.

Quinto quia in caſu noſtro mater iſta euidenter egreſſa eſt officium curatricis alia ratione, nam poſt ſimplicem promiſsionem de euictione, etiam pro dato, & facto ſuo, quæ præceſſerat, ſubiectũ fuit pactum, ꝙ in caſum

euictionia, quæ poſſet contingere intra.12.an-
nos, poſſet gener agere ad dotem, & cætera
bona ipſiua matris, poſt eiua mortem tamen.
quæ res procul dubio non conuenit tutori-
9 bua, vel curatoribus, † ipſi enim, finito offi-
cio, non tenentur de euictione.l.1. in fin.C.
quan. ex fac. tuto.l.poſt mortem.§.1.ff. eod.
tit. etiam ſi promiſſerint de euictione, ſcilicet
ſimpliciter, ſecundum glo. & Docto. in.l.
procurator qui pro euictione.ff. de procura.
quinimo cum per tale pactum fiat expreſſa
transfuſio, & veluti nouatio in ipſam ma-
trem, iudicandum eſt ex hoc, ꝙ ipſa voluerit
abſolutè contrahere proprio nomine, non au-
tem vt curatrix.l.4.§.in eum.ff.de admi. rerũ
ad Ciuita. pertinen. vt ait Bart. in d.l. poſt
mortem.§.1.

10 Reſtat deciſio Bal. † in d.l.fin.C. de dot.
promiſ. vbi videtur velle contrarium & in fra-
tre, & in matre, cum ſcilicet generaliter gerunt
negocia puellæ. Et pro reſponſione, in primis
quò ad deciſionem de fratre, ſatis apertè con-
ſtat, ꝙ Bal. ſe ipſum cõfundit, quia allegat Cy-
num, qui tamen dicit penitus contrariũ, ſcilicet
in.3.q. Et diſtinctio illa, an gerat negociũ, nec
ne, ſolũ fuit poſita per Cynum in.2.q. quando
ſcilicet datur non res propria, vel cõmunis, ſed
aliquid, quod in genere ſuo functionẽ recipit,
in.3. autẽ.q. loquitur Cyn. abſolutè, & indi-
ſtinctè, etiã ſi gerat negocia, quia allegat.l.ne-
ſennius, & de ea ſemper argumẽtatur, & alio-
qui non differret ſecunda queſtio à tertia, nã
licet in ſecunda loquatur de extraneo, cõpre-
henditur tamẽ etiã frater in hac materia.l.1.§.
extraneũ.C. de rei vx. ac. Et pari modo nihil
valet ratio, qua mouetur Bal. dum ſcilicet ait,
ꝙ quælibet coniectura etiam leuis tollit dona-
tionem, hæc enim ratio non procedit in cauſa
11 dotis, nam † fauore dotis præſumitur dona-
tio, etiam vbi poſſet præſumi alia cauſa, vt tra-
dit Bal. nouel. in tracta. de dot. par.6.in.45.
priuil. & patet ex.l.1.§.accedit.C. de rei vx.
ac. &.l.cum is.§.ſi mulier.ff.de condic.inde.
&.l. ex morte.§. ſimiliꝙ modo.C. de pac.
conuen. quinimo ipſemet Bal. in d.l.neſen-
nius, contrarium vult eiua, quod voluit in
d.l.fin. & mouetur bonis rationibus. Quò
ad aliam verò deciſionem Bal. de matre, vbi
etiam videtur ſentire contrarium, quia ne-
gari non poteſt, quin mater curatrix dicatur
habere adminiſtrationem neceſſariam, patet
reſponſio ex prædictia, quia ſicut male lo-
cutus eſt Bal. in.q. de fratre, ita & in iſta,
Præterea deciſio Bal. applicata ad caſum no-
ſtrum, retorquetur contra matrem, quia hic
egreſſa fuit offitium ſuum, dando rem pro-
priam in dotem, & ſubrogando expreſsè alias
res ſuas in caſum euictionis, vt ſupra dictum
fuit, adeoꝙ in actu iſto non fuit adminiſtra-
trix neceſſaria, ſed voluntaria, ergo cenſetur
donaſſe, vt expreſsè vult Bal. Et quicquid ſit
de mẽte Bal. conſtat ex prædictis, cõmunem
opinionẽ, & magis fundatã eſſe in contrariũ.

12 Non etiam obſtant verba illa, † nomine ip-
ſiua filię, nam etiã ſi mater voluiſſet expreſsè
donare, neceſſe fuiſſet apponere eiuſmodi ver-
ba: & ſonant in effectu perinde, ac ſi dictum
fuiſſet, pro filia, vel ad vtilitatem filiæ, ſcilicet
quando eſt actus, qui geri poteſt ſine manda-
to, vt per Bar. in d.§.nunciatio, & in terminis
de dote tradit Bal. nouel, vbi ſupra, in, 6.par.
priuil. 46.col.fin.

Ad.l.cum poſt.§.1.ſatis patet reſponſio ex
ſupra dictis, videlicet ꝙ loquitur non in pro-
miſſione rei proprię, vel communis, ſed rei,
quæ in ſuo genere recipit functionem, vt per
Bal. in. d.l.neſennius col.2. Poſſet etiam dici,
ꝙ procedit, quando expreſſum fuerat nomen
curatoria, vt patet ex ipſo tex. quod vtiꝙ in
caſu noſtro factum non fuit.

Iacobus Mandellus Albenſis Iuriſcon. Me-
diolani.1543. Nouembris. Pro D. Io. Ba.
Posbonello.

Summarium.

*De ſubſtitutione, ſi filij, & quilibet eorum de-
cederent &c. an locum babeat, aliquo eo-
rum decedente, an uerò omnibus copulatiuè
decedentibns. Et quando cenſeantur etiam
ſubſtituti, et uocati filij ſororum in caſu, quo
facta fuit prohibitio, ne bona exirent de
domo, & agnatione. Et an procedat illa
argumentatio, excluſit proximiores, ut ſo-
rores, ergo etiam remotiores, ut filios ſo-
rorũ. Itẽ ꝙ onus legatorũ pertineat ad fi-
deicõmiſſarium uniuerſalẽ, nõ ad hæredem.*

1 PERICVLOSVM *eſt interpretari mentem te-
ſtatoris, & in ea ſæpe erramus.*

2 *Actum uidetur, quod ex uerbis colligitur.*

3 *Dictio, quilibet, de ſui natura, & proprietate, idem im-
portat, quod dictio, aliquis.*

4 *Clauſula illa, ſaluo ut infra, de ſui natura modificat, ſeu limitat illud, ad quod immediatè apponitur, & reſeruat aliquid inferius.*

5 *A ratione agnationis conſiderata per ſtatutum, uel per teſtatorem, nõ ſemper arguitur indiſtinctè, neq; fit extenſio, ſed reſtringitur ad perſonas nominatas, &c.*

6 *Prædilectus in primo gradu ſubſtitutionis, an cenſeatur etiam prædilectus in ſecundo gradu.*

7 *Teſtator ſi excluſit proprias ſorores, an cenſeatur etiam excluſiſſe filios ipſarum ſororum.*

8 *Teſtatores ſæpe uocant deſcendentes maſculos ex filiabus, non autem ipſas filias.*

9 *Argumentum ab excluſione filiarum ad excluſionem deſcendentium ex ipſis filiabus, non ualet, quando uerba teſtatoris indicant contrarium.*

10 *In fideicommiſſo uniuerſali onus legatorum pertinet in totum ad ipſum fideicommiſſarium uniuerſalem, nõ autem ad hæredem.*

Conſilium. XIII.

CVm pericu=
1 loſum † ſit interpretari men-
tem teſtatoris, & in ea ſæpe
erremus, vt ait Bal. in. l. præ-
cibus col. 7. C. de impub. ſubſti. meritò iura
introduxerũt, ꝙ à verbis teſtatoris recedendũ
non ſit, niſi clarè conſtet de eius volũtate, vul-
2 ga. l. non aliter. ff. de lega. 3. † quia actũ vide-
tur id, quod ex verbis colligitur. l. labeo. §. idẽ
tubero. ff. de ſupel. lega. & . l. nepos proculo. ff.
de verb. ſigni. Accedendo igitur ad rem no-
ſtrã, videtur fundata intentio
filiorum natorum ex ſororibus &c, ex verbis
ipſius teſtamenti, dum dictum fuit, ſi filij, &
quilibet eorum decederent &c. cum dictio
3 † quilibet, de ſui natura, & proprietate, idem
importet, quod dictio, aliquis . l. ſi pluribus
hęredibus. ff. de lega. 2. & . l. nõ diſtinguemus.
§. cum in plures. ff. de arbitr. Bart. in. l. 2. col.
1. ff. de duob. reis. Et tantò magis quia dictum
fuit, ſi filii, & quilibet eorum, nam ſi intentio
teſtatoris fuiſſet, ꝙ ſubſtitutio non haberet
locum, niſi omnibus filiis copulatiuè decedẽ-
tibus, ſatis erat, ꝙ dixiſſet, ſi filii deceſſerint, ſed
cum addiderit illam dictionem, quilibet, vi-
detur voluiſſe comprehendere alium caſum.
l. ſi quando. ff. de lega. 1.

Secundo videtur fundari eorum intentio
ex aliis verbis teſtamenti, videlicet ex clauſula
4 illa, ſaluo † vt infra, quæ ter, aut quater fuit
repetita, vt maiorem indicaret deliberatio-
nem, & fuit appoſita immediate ipſi ſubſtitu-
tioni, quæ fiebat de quatuor filiis D. Iacobi, &
natura talis clauſulæ eſt modificare, ſeu limi-
tare illud, ad quod immediatè apponitur, &
reſeruare aliquid inferius, vt de ſe patet, & tra-
dit glo. in . l. itẽ labeo in verbo ſi pure. ff. fam.
hercis. & in. l. ſi debitor. §. ſi in venditione . ff.
quib. mod. pign. vel hipo. ſol. vnde cum hic
faceret teſtator ſubſtitutionem de prædictis
quatuor filiis D. Iacobi, & de ipſorum filiorũ
filiis maſculis, & deſcendentibus, & adiecerit
dictã clauſulam, ſaluo vt infra, non poſſumus
negare, ſecundum rationem recti ſermonis,
quin voluntas teſtatoris fuerit vocare dictos
filios D. Iacobi, & eorum deſcendentes, non
abſolutè, ſed limitatè, videlicet excludendo
eos aliquo caſu. & cum in tota parte ſubſe-
quenti non reperiatur aliquis caſus poſtea ex-
ceptus per teſtatorem, niſi caſus, de quo nunc
agitur, neceſſe eſt, ꝙ ſupra dicta reſeruatio
verificetur in eo. l. fundus qui locatus. ff. de
fund. inſtruc.

Non obſtant tria, quę videntur poſſe addu-
ci in contrarium, primo, ſcilicet ꝙ intentio te-
ſtatoris fuerit conſeruare bona in agnatione,
vt ſæpius fuit repetitum in ipſo teſtamento, iſti
autem filii ſororum non ſunt de agnatione, &
dictio, quilibet, reſoluitur aliquãdo in dictio-
nem, omnes, ſi voluntas teſtatoris id ſuadeat,
dicta. l. hoc articulo. Reſpondetur enim, ꝙ in
præſenti caſu verba teſtatoris tollunt eam du-
bitationem, quia ſupradicta clauſula, ſaluo vt
infra, fuit appoſita non ſolum in ipſa ſubſtitu-
tione, ſed etiam in ratione ipſius ſubſtitutionis,
& prohibitionis, nam poſtꝗ dictũ fuit, ꝙ bona
remanere deberẽt in domo de Gluſſiano, fuit
ſtatim repetita dicta clauſula, ſaluo ſemper
prout infra, adeoq; non ſolum poſſibile eſt, ꝙ
teſtator vocauerit iſtos filios ſororum in caſu,
de quo nunc agitur, ſed etiam id videtur ne-
ceſſarium, quia alioquin non poſſent verificari
dicta verba, neq; dari aliqs caſus, in quo bona
exirent de familia, & domo de Gluſſiano. Et
5 præter hoc, etiam dici poſſet, ꝙ † à ratione
agnationis conſideratæ per ſtatutum, vel per
teſtatorem, non ſemper arguitur indiſtinctè,
& ad excluſionem omnium perſonarum, neq;
fit extenſio abſoluta, ſed ſolet reſtringi talis
ratio agnationis ad perſonas nominatas ex-
preſsè, neq; trahitur ad fauorem aliarum per-
ſonarum, etiam ſi in eis ſit maior ratio, neq;
etiam trahitur in odium aliarum perſonarum,
etiam ſi ſint remotiores, vel in eis ſit maior ra-
tio odii, vel minor ratio fauoris, vt multa
huiuſmodi

huiuſmodi tradit Deci.conſ.287.incip.in Ci-
uitate Placentiæ col.3.&.4.verſic.ſecundo
propius ad caſum, cum ſequentibus, & ſentit
Alex.conſ.97.viſo themate col.2.in.2.vol.
6 Secundo nõ obſtat, ſi dicatur, ꝙ † illi qua-
tuor filii D.Iacobi in primo gradu ſuæ ſubſti-
tutionis fuerunt prædilecti iſtis prouenien-
tibus ex ſororibus, quia illi fuerunt vocati, &
iſti non, ergo etiam cenſeri debent prædilecti
in ſecundo gradu ſubſtitutionis, vt ſcilicet ſi
aliquis eorum decedat, ſuperſtitibus cæteris,
tales ſuperſtites ſuccedãt.l.lucius.§.pater pue-
rum.ff.ad trebel.Reſpondet Bart.in.l.fin.ff.
ad trebel.ꝙ huiuſmodi argumẽtum non pro-
cedit, quando ratio recti ſermonis non pati-
tur, prout propriè contingit in caſu noſtro, at-
tenta proprietate illius dictionis, quilibet, &
inſpecta clauſula reſeruatoria, & limitatoria,
de qua ſupra dictum fuit.
7 Non obſtat tertio loco ſi diceretur, † ꝙ ſi te-
ſtator excluſit proprias ſorores, & eis prætulit
iſtos filios D.Iacobi, & eorũ diſcendẽtes vi-
detur multò magis excluſiſſe filios ipſarũ ſo-
rorũ, & eis prætulit filios D. Iacobi argu.l.ſi
viua matre verſic.nam licet.C.de bon.mater,
Ad hoc, enim, facilis eſt reſponſio, ꝙ ceſſant
hic tales coniecturę, & eiuſmodi argumenta,
cum clarum ſit, ꝙ teſtator magis dilexit ipſos
filios ſororum, q̃ ipſas ſorores: nam ipſos vo-
cauit per ſubſtitutionem, & nunq̃ vocauit ſo-
rores: nec q̃ id debet eſſe mirũ, quinimo ſæpe
8 contingit, ſcilicet † ꝙ teſtatores vocant deſcẽ-
dentes ex filiabus, dũmodo ſint maſculi, licet
non vocauerint ipſas filias, quia conſiderant
teſtatores ſexum maſculinum, tanquã magis
idoneum ad conſeruanda ea, quæ ſibi relin-
quuntur, q̃ ſexum fœmininum, ꝙ cõmuniter
ſoleat tranſire ad alias familias, vt in ſimili
caſu conſiderat Pau.de Caſt.conſ.341.alias.
339.Incip. Præſupoſito ꝙ dictum ſtatutum
in fin.in antiquis, & Deci.conſ.303.colum.fi,
9 Quòd autem † non valeat argumentum ab
excluſione filiarum ad excluſionem deſcen-
dentium ex eis, quando verba teſtatoris indi-
cant contrariũ, tradit Curt.ſen.conſ.44.alias.
45.ſtatuto col.10.verſic.& ſi ex premiſſis cla-
ra, ſeu in verſic.ſequenti ibi, ad ſecundum ꝙ
in fideicommiſſis, & tradit ibi Curt.multa fa-
cientia ad caſum noſtrum, maximè ꝙ teſta-
tor in dubio præſumendus eſt minus grauaſſe
proximiores, & ꝙ inſpiciendum non eſt, quid
teſtator cogitauerit in mente ſua, niſi eate-
nus, quatenus ad diſpoſitionem peruenit, &
ꝙ non poteſt allegari voluntas defuncti ad
detrahendum verbis, & ꝙ propter nimiam
ſubtilitatem erramus in coniecturanda men-
te defuncti, cum animum ipſius non videa-
mus, vt ibi per eum.

Quòad petiam terræ exiſtentem in loco
Robiani, admittitur, ꝙ res conſiſtit in facto.

Quò autẽ ad onera legatorũ, res videtur
clariſſima pro hærede aduerſus fideicõmiſſa-
riũ, omiſſa diſputatione, an extarẽt bona mo-
bilia, nec ne, q̃a, ſi bene inſpiciamus, fideicõ-
miſſum eſt vniuerſale. licet enim prohibitio
alienandi referatur ad immobilia tantum, fi-
deicommiſſum tamen eſt vniuerſale, cum di-
ctum ſit, in bonis meis immobilibus, & iuri-
bus, & ſtatim etiam ſequatur, hæredes vni-
uerſales &c. & paulò inferius dum legat flore-
nos.200.ſororibus, repetitur, hæredes meos
&c. & inferius in vltima ſubſtitutione, dum
vocat filios maſculos ipſarum ſororum, dicit,
in dicta hæreditate, & bonis meis immobili-
bus hæredes vniuerſales &c. ſi enim poſte-
riore in gradu vult teſtator ſibi eſſe hæredes
vniuerſales in hæreditate, neceſſe eſt fateri, ꝙ
ſint vniuerſales hæredes illi, quibus tales po-
ſteriores ſuccedunt ſeu quorum medio admit-
10 tuntur. Stante † igitur fideicommiſſo vni-
uerſali, res eſt ſine dubio, ꝙ onus legatorum
pertinet in totum ad ipſum fideicommiſſariũ
vniuerſalem, cum hæres nihil apud ſe ha-
beat vltra quartam trebellianicam.l.1.§.fin.
& ibi glo. & Docto.ff.ad trebel. & .l.fin.C.
eo.tit. & per glo. & Cyn. & alios in.l.2.eo.tit.

Iacobus Mandellus de Alba, Mediolani.
1544.menſe Februarii. Pro D. Franci-
ſco de Beſana, Aromatario.

Summarium.

Quòd ab executione non poſſit appellari. Et de exceptione proueniente poſt ſententiam, an poſſit opponi in executione, & maximè proueniens ex confeſſione partium. Et an ubicunq; licet excipere, liceat etiam appellare, & quomodo in hoc intelligatur glo.in.c.intelleximus, de Iudi.

1 *Ab executione non poteſt appellari, neq; etiam à pronuntiatione de exequendo.*

2 *Exceptio proueniens poſt ſententiam an poſſit in executione opponi.*

3 Executio rei iudicatæ impeditur, ſi de iniquitate conſtet per confeßionem partis, & quomodo id intelligatur.

4 Litigare quis poteſt re uera pro alio, licet in cortice uideatur litigare pro ſeipſo.

5 In iure pignoris non licet uti interpoſita perſona. Et quomodo procedat tex. in l. & qui ſub imagine. C. de diſtrac. pigno.

6 Exceptio, quæ fuit ſemel oppoſita, & ſuper qua fuit iam cognitum, & diſputatum, non poteſt amplius opponi, etiam quòd ſit de illis, quæ poſſunt opponi poſt ſententiam.

7 Appellare licet, ubicunq; licet excipere, & de intelligentia gloſæ in c. intelleximus, de iudi.

8 Appellare non licet, poſtquam res tranſiuit in iudicatum, & tamen in executione poſſunt opponi multæ exceptiones.

9 Ab executione non licet appellare, et tamen licet contra eam excipere, ſi nondum fuit exceptum.

Conſilium. XIIII.

PRæſupoſita
1 communi cõcluſione, ꝙ † ab
executione nõ licet appellare,
ſiue ſit executio ipſa facti, ſiue
ſit pronunciatio de exequendo, vt per Bar. in
l. ab executore in prin. ff. de app. & eam communem
dicit Alex. conſ. 95. viſis proceſ. col. 2.
in. 2. vol. & latius per Felin. in c. quod ad conſultationem
col. 8. &. 9. de re iudica. non obſtant,
quæ in motiuis fuerunt excitata.

Et cũ motiuũ videatur continere in effectu
2 tria capita, quorũ primũ eſt, ꝙ exceptio † proueniẽs
poſt ſententiã, poteſt in executione opponi,
veluti videt exceptio ſimulati cõtractus
in caſu noſtro, proueniẽs ex cõfeſsione partiũ,
poſt duas ſentẽtias &c. Pro reſpõſione dicitur
primo, nõ eſſe verũ, ꝙ ex tali confeſſione inferatur,
ꝙ contractus ſit ſimulatus, quia licet in
inſtrumento dicatur contractum fuiſſe factum
fiducialiter, illud intelligitur reſpectu precij,
quia de eo fuit habita fides, prout innuunt
verba ſubſequentia, ſcilicet cum dictum fuit,
ꝙ D. Baſſianus tunc nõ numerauit precium,
nec aliud loco precij, prout latius deductum
fuit & oretenus, & in ſcriptis, dum cauſa pendebat
coram Magnifico D. Prætore, & neceſſe
eſt fateri vnum de duobus, ſcilicet vel ꝙ
dicta confeſſio non inferat dictũ contractum
fuiſſe ſimulatum, vel ſaltem ꝙ id ſit diſputabile,
& vtroq; caſu repellendi ſunt magnifici
3 D. Viſtatini, quia quod dicunt Docto, † executionẽ
rei iudicatæ impediri, ſi de iniquitate
conſtet per confeſsionem partis, non procedit,
quando huiuſmodi confeſſio non eſt
omnino clara, & liquida, ſed recipit aliquam
diſputationem, vel dubitationem, vt tradit
Felin. in c. inter cæteras col. antepen. verſic.
ſecunda declaratio, & verſic. tertia declaratio,
& verſic. & hanc declarationem, de re iudica.

Reſpondetur & alio modo, ꝙ talis confeſſio,
etiam ſi contineret apertam ſimulationem
contractus, non videtur potens ad annullandum
duas ſententias, quæ tranſiuerunt in iudicatũ,
& quæ habẽtur pro veritate, quia talis
cõfeſſio, vel ſimulatio non poteſt dici cõtinere
aliquã iniquitatẽ, nam ſicut non eſt prohibitũ,
ꝙ vnus litiget procuratorio nomine pro alio,
4 ita etiam † non debet cenſeri prohibitum, ꝙ
vnus litiget re vera pro alio, licet in cortice videatur
litigare pro ſe ipſo, id enim videtur ſolum
prohiberi, cum res transfertur in potentiorem
aduerſariũ, vt ſunt iura vulgata, ergo
in cęteris caſibus videtur eſſe permiſſum. l. nec
non. §. quod eis. ff. ex quib. cau. maio. & hoc
nunq; negauerunt Domini Aduocati ipſorũ
Dñorũ Viſtarinorũ: ſed alia ratione inferebãt
iniquitatẽ, ſeu nullitatem ſententiarũ ex prædicta
confeſſione ſimulationis eo ꝙ ſua Dñi
Tiberii cedẽtis Baſſiano Bonono fuerat cauſatum
ex apprehenſione facta vigore pacto-
5 rum executiuorum & ita iure † pignoris, quo
caſu non licebat vti interpoſita perſona. l. &
qui ſub imagine. C. de diſtrac. pign. Ad quod
fundamentum, poſt multas reſponſiones, fuit
tutiſſimè reſpõſum ꝙ ille tex. nõ procedebat,
quando adeſt pactũ, ꝙ quis poſſit propria autoritate
ſibi in ſolutũ accipere, vt per Bar. in l.
3. col. 3. verſic. vlterius iuxta prædicta. C. de
pigno. Et quãuis corã D. Prætore reſpõderetur
ad hoc, ꝙ Bar. ibi loquebat. in hyppotheca
nõ generali, ſed alicuius rei ſingularis; Item
ꝙ Bar. loquebatur, quando pactum accipiendi
in ſolutũ fuerat appoſitũ ex interuallo, non
autẽ ab initio, vt in caſu noſtro, fuit tamen ad
vtranq; rationem replicatum per D. Sidoniũ,
& bene, videlicet ꝙ deciſio Bart. procedebat
etiã in hyppotheca generali, vt tradit idẽ Bar.
in l. ſi fundus. §. fin. in fi. ff. de pigno. nec poterat
dari ratio diuerſitatis inter ſpecialem, &
generalẽ hyppothecã in hoc propoſito. Et ad
ſecundã rationẽ fuit replicatum, ꝙ diſtinctio
illa, an pactũ accipiẽdi in ſolutũ apponatur ab
initio, vel ex poſt facto &c. procedit in pacto
accipiendi in ſolutum pro ipſa ſumma debita,
ſecus autem in pacto accipiendi in ſolutum
pro iuſto

pro iuſto precio, vel ſimpliciter, vt per Bar. in. l. quamuis. ff. de ſolutio. & in d. l. ſi fundus. Si igitur ſumus extra caſum dictæ. l. & qui ſub imagine, non eſt curandum, an cõtractus fuerit ſimulatus, vel non ſimulatus, ꝑ ſupradicta.

Reſpõdetur & tertio modo, per quem vnico verbo ceſſare debet omnis diſputatio, videlicet
6 † ꝙ iſta exceptio ſimulationis fuit poſt dictas duas ſentẽtias ſemel opoſita corã D. Prætore, & ſuꝑ ea fuit latiſsimè cognitũ, & diſputatũ, ideo amplius nõ eſt admittenda glo. in. l. neſennius. §. fi. ff. de re iudi. Bar. in. l. ex diuerſo. §. fin. ff. ſolu. matri. vbi adducit rationẽ, & ibi etiam tradit Bal. & idem Bal. in. l. ab executione colum. penul. verſic. quero quomodo cognoſcam. C. quorum app. nõ recip. vbi ait, ꝙ etiam ſi ſit exceptio de illis, quæ ſolent poſſe opponi poſt ſententiam, veluti ſunt illæ, quæ non minuunt obligationem, ſed moderantur executionem, non tamen poteſt amplius opponi, ſi de ea fuit ſemel diſputatum, tradit etiã Iaſ. in. l. 1. col. penul. verſic. ſecundo limita. C. de iur. & fac. igno. & tradit Abb. in. c. de cætero colum. 3. &. 4. in tertio membro principali de re iudi.

Secunda pars motiui tendit ad appellatio-
7 nem admittendam, eo ꝙ † vbicunq; licet excipere, liceat etiam appellare, iuxta glo. in. c. intelleximus de iudi. Et ad hoc reſpõdetur duobus modis, primo non eſſe verum, ꝙ liceat excipere, vt modò dictum fuit, ergo nec appellare: & vt æquiparatio ſit bona, debet intelligi in terminis paribus, ideſt, de exceptione & appellatione in eodemmet iudicio. Et verum eſt, ꝙ coram D. Prætore ſicut potuit excipi, ita poterat appellari, ſcilicet ſi ipſe nõ admiſiſſet exceptionem, nunc verò cum non liceat amplius excipere, nõ etiã licet appellare.

Reſpondetur & alio modo, ꝙ glo. in. d. c. intelleximus, æquiparat exceptionẽ, & appellationẽ, in eo ꝓpoſito tantũ, ꝙ vtrũq; ſapit vim defenſionis, ideoq; ſicut excomunicatus poteſt excipere, ita poteſt appellare, vt etiã habetur in. c. cum inter, de excep. nõ tamẽ vult glo. abſolutè, ꝙ vbi poteſt excipi, poſsit etiam ſemper appellari, & ſi id voluiſſet, malè fuiſſet locuta:
8 nam videmus, † ꝙ poſtq̃ res tranſiuit in iudicatũ, non amplius licet appellare, & tamen in executione talis rei iudicatæ poſſunt opponi multæ exceptiones, vt ꝑ glo. & Bart. & Doct. in. l. 1. C. de iur. & fac. igno. & in. l. 4. §. condẽnatum. ff. de re iudi. & per Prac. Papien. in for. execu. ſenten. diffini. Et cui dubium, ꝙ dum glo. in d. c. intelleximus, videtur æquiparare exceptionem, & appellationem, debet intelligi, ſtantibus cæteris habilibus. l. qui teſtamento in princ. ff. de teſta. videlicet, ꝙ qui poteſt excipere, poteſt etiam appellare, dummodo, ſcilicet regulæ in materia appellationũ
9 non obſtẽt. Et in terminis noſtris, ꝙ † ab executione non liceat appellare, & tamen liceat contra eam excipere, ſcilicet ſi nondum fuit exceptum, tradit Ang. Aret. in d. l. ab executore. ff. de app. & ſequitur Felin. in. c. quod ad conſultationem col. 9. nu. 14. de re iudi.

Tertia pars motiui tendit etiam ad appellationẽ admittendã, ſi cõmiſſus ſit exceſſus in executione, & inferatur cauſa talis exceſſus, quæ ſi vera eſſet, ſufficiens eſſet, ſicut dicimus in interlocutoria &c. Sed ad hoc ſatis colligitur reſpõſio ex his, quæ ſupra dicta fuerunt circa primam partem motiui, dicimus enim ꝙ cauſa, quæ in hac appellatione inſeritur, ſcilicet de confeſsione ſimulationis, non eſt ſufficiens, dato, ꝙ eſſet vera quia cũ ſemel ſuper ea fuerit cognitum, non amplius poteſt in mediũ adduci, & paria ſunt, nullũ habere ius, vel habere, ſed illud producere tẽpore incompetẽti. l. ſub prætextu, C. de tranſac. Itẽ dicitur, ꝙ non eſt ſufficiens cauſa, quia, vt dictũ fuit, talis cõfeſsio non concludit, ꝙ cõtractus fuerit ſimulatus, ſed ꝙ fuerit habita fides de precio. Itẽ nõ eſt ſufficiens cauſa, etiam ſi ipſa confeſsio concluderet contractum ſimulatum, quia ſtante pacto accipiendi ſibi in ſolutũ, non habet locũ tex. in d. l. & qui ſub imagine, vt dictũ fuit. Et hæc aliquantulũ latius fuerũt deducta, vt appareat, ꝙ nõ ſolũ reiciẽda eſt appellatio, verũ etiam ꝙ ſi admitteretur, eſſet tamẽ fruſtatoria.

Iacobus Mandellus Albenſis Iuriſcon. ſaluo &c. Mediolani. 1544. die. 7. Aprilis. Pro D. Sidonia.

Summarium.

De Monitorijs, quando, & cõtra quos concedantur, & an poſt, & ante litem cœptã.

1 IVDEX *Eccleſiaſticus ad inſtantiam cuiuſcunq; petentis poteſt concedere monitorias generales contra detinentes res alienas, item & contra teſtes, qui ſciunt ueritatem & cætera.*

2 *Monitoriæ poſſunt concedi nõ ſolum poſt litem cœptam, ſed etiam ante.*

3 *Iuditia fieri non debent fruſtratoria.*

4 *Stilus, quòd monitoriæ cõcedantur ſolum poſt litem cœptam, non ualet, tanquã cõtrarius indagandæ ueritati.*

5 *Probationum facultas non eſt coanguſtanda, neq; valet paſtum, ſtatutum, iuramentum, vel conſuetudo, ſi tendant ad reſtringendam facultatem probationum.*
6 *Stilus an poſſit allegari abnegatiuo modo &c.*
7 *Propalationes fieri poſſunt cum iuramento, ſi id præcipiatur in monitorijs.*

Conſilium. XV.

NOn eſt dubi=
1 um de iure, quin Iudex † eccle-
ſiaſticua ad inſtantiam cuiuſ-
cunq; petentis poſsit concedere
monitorias generales contra detinentes res
alienas, vt niſi intra certum tempus reſtituant,
ſint excomunicati, vt per glo. in clemen. diſpē-
dioſam, in verbo præmoniti, de iudi. & glo.
Bart. & alios in .l. ciuile .C. de furt. & id
pro regula tradit Neuizanus in ſua Sylua
nuptiali, in verbo monitoriæ, in princ. &
eadem ratione poſſunt concedi eiuſmodi ge-
nerales monitoriæ contra teſtes, qui verita-
tem ſciunt de aliquo negotio, cum eorum no-
mina ignorantur, vel aliter nolunt deponere,
vt eſt tex. in c. ad noſtram el. 2. de iureiu. &
ait ibi Abb. col. 1. ꝙ ille tex. procedit indiſtin-
ctè, non ſolum vbi agitur de materia peccati,
ſed etiam vbicunq; teſtea poſſunt compelli: &
ibi etiam infert, poſſe fieri hæc pro cauſis tra-
ctandis coram Iudice ſeculari, & poſſe etiam
concedi contra perſonas certas, & proprio
nomine expreſſas, ſi recuſant ferre teſtimoni-
um, tradit etiam Neuiza. vbi ſupra in 2. col.
verſic. amplia tertio.
2 Et poſſunt † huiuſmodi monitoriæ cōcedi
non ſolū poſt litem iam cœptam, ſed etiā ea
nondū cœpta, vt patet in d. c. ad noſtram, qui
tex. in verbis illis, vſuras repetere non atten-
tent, clarè probat, ꝙ nondum cœpta erat lis, &
indiſtinctè eas ſemper vidi conceſſas ante cœ-
ptam litem, & hanc pro notoria practica tra-
dit Neuiza. vbi ſupra col. 7. verſicu. ſupereſt
pro complemento, vbi ait, ꝙ obtentis propa-
lationibus, datur poſtea libellus, & parte citata
poſtea repetuntur, vt ibi per eum col. fin. Et
naturalis ipſa ratio ſuadet, ꝙ concedendæ etiā
ſint ante litem cœptam, ſi id petitur, nam pro-
palationes veritatis queruntur, vt quis ſcire
poſſit, an habiturus ſit probationes, quibus
valent deducere ius ſuum in iudicium, & illud
legitimè proſequi, & fruſtratorium eſſet in-
choare iudicium, niſi quis prius in manu ha-
beret exitum veriſimilem, & iuridicum ipſius
iudicij. Et iura hoc maximè curant, & quoti-
3 die id iniūgūt Iudicibus, ne † videlicet fiāt iu-
dicia fruſtatoria. l. ſi p̄tor iuſſerit in princ. ff. de
iudi. & ne inanibus litibus, atq; expēſis homi-
nes vexētur. l. 2. in princ. ff. de aqua plu. arcen.
Neq; habenda hic videtur aliqua difficul-
4 tas, ꝙ fortè ſtilus † huius curiæ eas monito-
rias duntaxat conſueuerit concedere poſt litē
cœptam; nam preterq; ꝙ puto non valere hu-
iuſmodi ſtilum, tanq; contrarium indagandæ
veritati, cui iura ſemper volunt eſſe locum. l.
5 Imperatores. §. pen. ff. de proba. † nec proba-
tionum facultas eſt coanguſtanda. l. quoniam
in fin. C. de here. & regulariter reprobatur pa-
ctum, ſtatutum, iuramentum, conſuetudo, ſi
tendunt ad reſtringendam facultatem proba-
tionum, not. Docto. in. c. 2. de proba. videtur,
6 ꝙ † allegari non poſſit ſtilus eo modo abnega-
tiuo, videlicet, ꝙ ſi conceduntur poſt litē cœ-
ptam, cēſeantur tacitè denegari ante cœptam
litem: poteſt enim eſſe, ꝙ caſus non euenerit,
quemadmodum de conſuetudine negatiua
dicunt Docto. in. l. de quibus. ff. de legi. & in
dubio recedendum nō eſt à diſpoſitione iuris
ſcripti, præſertim quæ rationes habet euiden-
tes tam iuris naturalis, q; poſitiui, & quam vſu
ſeruari atteſtantur ſcribentes in hac materia, vt
ſupra dictum fuit.
Nec video, quid timendum ſit de ſuborna-
tione teſtium, ſi deponant ante litem cœptam
magis, q; poſt eam cœptam. Si enim obiicia-
tur, ꝙ poſt eorum depoſitionem, erit notum
eorum nomen, & ita poterunt ſubornari, an-
tequā rurſus deponant in iudicio, parte citata:
Reſpondeo, ꝙ pari modo poſſunt ſubornari,
ſi eorum propalationes ſumantur poſt litem
cœptam, cum etiam eo caſu ſint poſtea repe-
tendi teſtes, parte citata, & poſſent ſubornari
poſt eorum propalationem, antequam ſint re-
petiti, & idē in effectu eſt vtroq; caſu. Et nullo
modo eſt veriſimile, ꝙ permittāt ſe ſubornari,
poſtquam ſemel depoſuerint, quia detegerēt
euidenter ſe varios. Et id tanto minus eſt ve-
7 riſimile, ſi † in propalationibus deponant cū
iuramēto, quod fieri poteſt, dūmodo id præ-
cipiatur in monitorijs, vt per Neuiza. vbi ſu-
pra col. fin. tunc enim eſſent periuri, ſi varia-
rent, ideo nullatenus id eſt credendum.

Iacobus Mādellus de Alba Mediolāi. 1544.
Maii. Pro Illu. D. Dominico Saulo.

Summarium.

Caſtra ſeu fortalitia de ſui natura an ſint de reſeruatis Principi, & an præſumantur feudalia. Et quod aliquando pertineant ad Dominum, iure ſuperioritatis, non iure pleno. Et de Iure piſcandi, an ſit de regalibus, & ad quos pertineat. Item ad quem pertineant foſſata loci, & Ripæ foſſatorum, & arbores in ipſis ripis exiſtentes.

1 *QVÆLIBET Res præſumitur libera.*
2 *Bona in dubio præſumuntur allodialia, nō autē feudalia.*
3 *Debet prius conſtare de re, quā de ea diſputare, & debet conſtare prius de homicidio.*
4 *Locus pertinet aliquā1o ad Dominum iure ſuperioritatis, non autem iure pleno.*
5 *In antiquis nulla melior eſt probatio, quàm per inſtrumenta, & ſcripturas.*
6 *Dominium probatur per inſtrumenta locationum, iunctis alijs coniecturis.*
7 *Liber communitatis probat etiam pro ipſa communitate, ſi ſeruatus fuit in Archiuis.*
8 *Euidentia ſuperat omnes alias probationes.*
9 *Regalia præſcribūtur p tantū tēpus, de cuius initio &c.*
10 *Ius piſcandi an ſit de regalibus, & quando, & quid de Iure piſcandi in foſſatis oppidi.*
11 *Ius piſcandi non ſemper eſt de regalibus, ſed tunc tantū, quando Princeps ex longa conſuetudine exigit uectigal ex commo1o piſcandi.*
12 *Per tempus. 30. uel. 40. annorum communitas præſcribit alueum fluminis publici.*
13 *Generalis dictio poſtea ſubiecta, comprehendit omnes alios caſus ſimiles expreßis.*
14 *Condemnationes ſunt de regalibus.*
15 *Exceptio, & reſeruatio declarat conceßionem.*
16 *Meliorationes pertinent ad eum, ex cuius facto, & induſtria prouenıunt, & ipſius lucro cedunt.*
17 *Ripæ foſſatorum loci, & arbores in ea exiſtentes, ad quem pertineant.*

Conſilium. XVI.

CAſus iſte, qui vertitur inter Communitatē, & homines loci Trecatæ, & magnificos Dominos, ſeu feudatarios ipſius loci, videtur aliquantulum confuſus, propter longum proceſſum diuerſis temporibus inter eos agitatum: Sed ſi reducatur res ad punctum iuris, non videtur habere maximam difficultatem. Et cum ipſa Communitas, & homines ſint rei conuenti, ſatis eſſet eis docere, quod fundamenta ipſorum Dominorū Feudatariorum non concludunt, cum regulare ſit, quod actore non probante, reus abſoluitur. Nihilominus vt res clarior, & tutior reddatur, non ſolum reſpondebitur fundamentis ipſorum actorum, ſed & illinc ſumpta occaſione, deducentur fundamenta ipſius Communitatis, ex quibus plenè conſtabit de bono iure ſuo.

Sigillatim igitur procedendo iuxta ordinē trium dubiorum in facto propoſitorum, videlicet quò ad locū appellatum el Caſtellazzo, ſecundo quò ad foſſas, ſeu foſſata, & ius piſcādi, tertio quò ad ligna, ſeu arbores, quæ proueniunt ex ripis dictarum foſſarum. Et primo quò ad ipſum locum Caſtellatii, ſeu Caſtri, dicunt ipſi magnifici Domini, ſe habere intentionem fundatam duplici ratione, videlicet quia Caſtra, ſeu fortalitia ſunt de rebus reſeruatis Principi, vel gerētibus locum Principis: Item quod in iuramentis fidelitatis, & recognitionis, ipſi homines recognouerunt ipſos feudatarios, etiam in Dominos fortalitiorum.

Et pro reſpoſione, poſſet ipſa Communitas primo dicere, nō eſſe verum, quod caſtra, ſeu fortalitia ſint de ſui natura de reſeruatis Principi, quinimo fortius videtur, quod Caſtra de ſui natura
1 non præſumuntur feudalia, quia † eſt regula communis, quod quælibet res præſumitur libera. l. altius. C. de ſeruitu. & aqua, Bal. in. l. libertas, in prima lectura. ff. de ſta. homi. Et
2 † quod bona præſumuntur allodialia, in dubio, eſt vulgatū, vt traditur in. c. 1. §. 1. & 2. ſi de feud. defunc. cōten. ſit inter Domi. & agna. & ſpecialiter in Caſtro tradit Deci. cōſ. 269. in prin. & conſ. 252. col. 2. verſic. ſecūdo principaliter: alioqui non laborarent Docto. an conceſſo Caſtro, cenſeatur conceſſa iuriſdictio, ſaltem ex aliquibus verbis ipſius conceſſionis, vt late per Oldrad. cōſ. 252. ad queſtionem, quæ queritur. Et quod reperiantur fortalitia, quæ ſint allodialia, docet ipſa experientia, ideo non opus eſt circa hoc inſiſtere,

Sed complectendo vtrunque fundamentum partis aduerſæ, quia ambo ad idem tendunt, reſpondetur in primis, quod extra propoſitum videtur petitio iſtius Caſtri, ſeu fortalitii, cum non probauerint ipſi Domini, in eo loco eſſe de præſenti, vel vnquam fuiſſe aliquod fortalitium; eſt enim ſine dubio, quod † prius debet
3 conſtare de re, quā de ea diſputare. l. diuus. vbi Bart. ff. de teſta. mili. prout etiam dicimus, quod

ante omnia cõſtare debet de homicidio com-
miſſo.l.1.§.item illud.ff.ad ſillan. Nec quicq̃
in hoc propoſito probauerunt ipſi Domini
feudatarij. nec poſſunt ſe iuuare ex aſſertione
facta per ipſos homines in inſtrumento reco-
gnitionis, quia prӕterquã ꝙ illa verba inſtru-
menti habent aliam intelligentiam, vt ſtatim
dicetur, nihil faceret talis confeſsio, ſi non cõ-
ſtaret de re, cum hic tractetur de re, quӕ non
dependet ab animo ipſius confitentis Bart.in.
l.poſt legatum col.2.&.3.ff. de indign. Et ꝙ
nullum vnq̃ ibi fuerit fortalitium, etiam ab
initio, ideſt, tempore primӕ inueſtiturӕ, ſatis
patet ex Inſtrumentis mandati facti per Illu-
ſtriſsimos Duces ad infeudandum ipſum lo-
cum Trecatӕ, & ex inſtrumẽto primӕ Inue-
ſtiturӕ, nam in huiuſmodi inſtrumentis nullũ
verbum de Caſtris, ſeu fortalitijs.

Reſpondetur & ſecũdo modo, ꝙ ipſa Cõ-
munitas non negat, quin dictus locus pertine-
4 at ad Dominos, ſcilicet iure, † ſuperioritatis,
non autem iure pleno, quia verba ipſius met
recognitionis arguunt contrariũ: dicitur enim
in dicto inſtrumento, ꝙ ipſi homines reco-
gnoſcunt eum in Dominum dictӕ terrӕ Tre-
catӕ, & fortalitiorum ſuorum, & omnium iu-
rium, reſeruata tamẽ ſuperioritate ſtatus Me-
diolani &c. Si itaq; ipſi Domini petunt hunc
locum iure ſuperioritatis, prӕtẽdentes ſolum
ſe habere in eo iuriſdictionem, prout habent
in reliqua parte ipſius loci Trecatӕ, bene pe-
tunt, & ſi communitas id recuſaret, male fa-
ceret. Si verò petunt pleno iure, male petunt,
& verba ipſius inſtrumenti retorquentur con-
tra eos, quia vnico ſtructu verborum contine-
tur locus Trecatӕ, & fortalitia ſua, & iura,
vnde quemadmodum reſpectu loci Trecatӕ
ipſi Domini duntaxat habent ſuperioritatem,
ideſt, dominium directum, ſeu iuriſdictionem
feudalem, iuxta nota. per Specula. de feud.§.
quoniam in. 40.q. col.2. ita etiam neceſſe eſt
fateri, ꝙ reſpectu dictorum fortalitiorum idẽ
ſit &c. argu.l.iam hoc iure.ff.de vulga. Et id
clarius etiam patet ex inferiori parte inſtru-
menti, dum dicitur, ꝙ ipſi homines dictã terrã
Trecatӕ cũ ſuis fortalitijs, & iuribus tenebũt,
& conſeruabunt, & cuſtodient ad ſtatum, &
honorem ipſius Domini feudatarij &c. quӕ
verba apertè denotant meram recognitionem
reſpectu ſuperioritatis tantum, quia ſi ibi fuiſ-
ſet aliquod caſtrum habens formam fortalitij,
& quod pleno iure fuiſſet ipſorum Domino-
rum, certè à communiter accidentibus non
tradidiſſent illud in manus ſubditorum: & ſi
tale Caſtrum fuiſſet pleno iure ipſorum Do-
minorum, fuiſſet extra propoſitum, ꝙ ipſi ſub-
diti ꝓmiſiſſent illud tenere, & cõſeruare &c.

Tertio modo reſpondetur, ꝙ ipſa Cõmu-
nitas clare probauit, nunq̃ ibi fuiſſe fortalitiũ,
tam ex ſitu ipſius loci, in quo videlicet eſt ec-
cleſia parochialis antiqua, & cimiterium, &
ӕdificia priuata, q̃ ex multis actibus olim fa-
ctis per homines in dicto loco, videlicet per
inſtrumenta, quibus locabantur, & vendebã-
tur ędificia priuatorum hominum, & locabã-
tur etiam aliqua ӕdificia per communitatem
exiſtentia in dicto loco, & producti ſunt libri
ipſius Communitatis antiqui, in quibus etiã
continentur eiuſmodi locationes, & venditio-
nes, ſcilicet tempore tam primӕ Inueſtiturӕ,
5 ſeu in feudationis, q̃ ſequentium. Et in † anti-
quis nulla melior eſt probatio, q̃ per inſtru-
mẽta, & ſcripturas, vt per Deci.conſ.42.col.5.
6 & conſ.146.col.5. Et † per inſtrumenta loca-
tionum probatur dominium, iunctis aliis cõ-
iecturis Bar.in.l.ad probationem.C.loca. &
Dec.conſ.146.col.5.Felin.in.c.inter dilectos
7 col.5.de fide inſtru. Et † liber communitatis
probat etiam pro ipſa communitate, ſi proba-
tum fuit, ꝙ ſeruatus fuerit in Archiuis, ſeu in
ſimili loco, vt hic probatum fuit, Roma.conſ.
165.liber regiſtri, & probatur in.§. ſi verò etiã
ex publicis, authen.de ijs qui ingred.ad appel-
lan.& Alex.cõſ.92.viſo col.3.in.2.Aret.in.c.
cum cauſam el.1. col.3. de proba. Felin.in.c.
ad audientiam col.4.in.2.conclu.de prӕſcrip.
Adſunt etiam teſtes multi, qui depoſuerũt de
certa ſcientia, ideſt, de viſu per quinquaginta
annos, & vltra, & de auditu ab eorum ante-
ceſſoribus, iuxta .l. ſi arbiter.ff. de proba. &
8 † euidentia ipſius loci, quӕ etiam de prӕſenti
patet, ſuperat oẽs probationes .l. ſi irruptione
in fin.ff. fin. regund. Et ex ipſiſmet teſtibus
partis aduerſӕ ſatis conſtat, hunc locum nunq̃
habuiſſe formam fortalitij, quia deponunt, ꝙ
ipſi Domini mittebant aliquando equos ſuoa
ad purgandum, ſeu paſcendum in dicto loco,
quamuis in cӕteris non concludant teſtes ip-
ſorum Dominorum, quia non deponunt de
certo tempore: & ferè omnes etiam patiuntur
exceptionem, quia vel ſunt domeſtici, vel affi-
nes. Nec obſtat prӕdictis, ſi dicatur, ꝙ nullo
exiſtente ibi fortalitio, non poſſent verificari
verba recognitionis aliquo modo, ſcilicet neq;
reſpectu pleni dominij, nec reſpectu ſuperio-
ritatis. Reſpondetur, ꝙ illa verba; cum ſuis
fortalitiis,

fortalitiis,ſunt enunciatiua, & veniunt acceſ-
ſoriè, & poſſunt intelligi de muris, & aggeri-
bus ipſius loci Trecatæ, neq; neceſſario infe-
runt aliquod fortalitium, maxime cum nullum
ibi reperiatur.

Quarto modo reſpondetur, ꝙ etiam ſi ipſi
Domini habuiſſent dictū locum pleno iure,
cum tamen amiſſerunt per præſcriptionem,
quæ pleniſsimè probata eſt per teſtes, etiam
4 de tempore, de cuius initio &c. Et non † eſt
dubium, quia per tantum tēpus præſcribātur
etiam regalia.c.ſuper quibuſdā.§.præterea, de
verb.ſigni.quanuis hic re vera ſufficeret tem-
pus.30.vel.40.annorum, quia in effectu non
agitur de præſcriptione fortalitii, ſeu rei ſeu-
dalis, ſed de præſcriptione rei priuatæ, quia
ipſi homines non denegant ſuperioritatem, vt
dictum fuit. Sed dato, ꝙ requireretur præſcri-
ptio longiſsimi temporis, de cuius initio &c.
illa adeſt, vt dictum fuit. neq; ei obſtat reco-
gnitio facta de anno. 1499. in qua homines
confitentur dicta fortalitia, quia illa facta fuit
per vim, & metum, etiam cum aſſiſtentia mi-
litum, vt probatum fuit, & id eſt veriſimile,
ſaltem quòad mentionem dictorum fortali-
tiorum, quia illa nuſquam fuerat facta in aliis
inueſtituris, & probatū eſt etiam in proceſſu,
quòd homines deſcripti in dicta recognitione
quaſi omnes erant forenſes. præterea talis re-
cognitio, & confeſſio fuit facta de fortalitiis
quo ad ius ſuperioritatis tantum, vt ſupra cō-
cludenter fuit deductum, ergo non debet ex-
tendi ad aliud propoſitum.

Secundus articulus principalis eſt reſpectu
foſſarum, ſeu foſſatorum ipſius oppidi Treca-
tæ, ſeu commoditatis piſcandi, quę ex eis per-
cipitur. Et in hoc ipſi Domini feudatarii dun-
10 taxat deducunt pro fundamento ſuo, ꝙ † ius
piſcādi eſt de regalibus, ideo pertinet ad Do-
minos, c.1. quæ ſint regal. verum poteſt ad hoc
reſponderi multis modis.

Primo ꝙ ius piſcandi dicitur de regalibus,
ſi verſetur circa flumina publica, ſecus autem
ſi ſit in locis priuatis argu. tex. in. l. 1. §. hoc in-
terdictū, &. §. itē ſi amnis. ff. ne quid in flumi.
publi. Et foſſata alicuius oppidi videntur loca
priuata, ideſt, loca ipſius oppidi, & non publi-
ca, ſicut ſunt flumina, vt de ſe patet, & cōmo-
dum, quod inde percipitur, non videtur perti-
nere ad ipſos Dominos, quia ipſi ſolum habēt
ſuperioritatē, ergo pertinet ad ipſum oppidū.

Secundo modo reſpondetur, ꝙ ius piſcan-
11 di † nō ſemper eſt de regalibus, ſed tunc tan-
tum, quando ex longa cōſuetudine princeps,
vel fiſcus ſolet exigere publicum vectigal ex
huiuſmodi commodo piſcandi, & non aliter,
vt declarat Aluarot. in d.c.1. colum. 4. quę ſint
regal. & ſentit ibi Bal. col. 1. & ſequitur Deci.
conſ. 197. col. pen. qui omnes ita intelligunt il-
lum textum. ceſſante autem tali cōſuetudine,
vel præſcriptione Principis, ſeu fiſci, ius piſcā-
di non eſt de regalibus, quinimo eſt commu-
ne omnibus, & nemini debet prohiberi. §.
flumina inſtit. de rerū diui. & . l. 2. & . 3. ff. eo. tit.
vnde cum in caſu noſtro non conſtet, ꝙ ipſi
Domini conſueuerint habere apud ſe tale ius
piſcandi, neq; ex eo vnquam perceperint ali-
quod publicum vectigal, ſeu cōmodum, fru-
ſtratoria eſt eorum petitio.

Tertio modo reſpondetur, ꝙ dato (citra
præiudicium) ꝙ hoc ius piſcandi fuiſſet de re-
galibus, nunc tamen eſt acquiſitum ipſis homi-
nibus Trecatenſibus per præſcriptionem, de
cuius initio &c. vt concludenter probatum eſt
per locationes multas factas nomine Cōmu-
nitatis de ipſa commoditate piſcandi d.c. ſu-
per quibuſdam.

Quarto modo reſpondetur, ꝙ cum re ve-
ra hoc ius piſcandi nunq̃ fuerit de regalibus,
ſed ab initio vel fuerit ſemper ipſius commu-
nitatis, vel fuerit promiſcuum inter commu-
nitatem, & Dominos, quia videtur ſaltem ſe-
miplenè probatum, ꝙ etiam ipſi Domini fece-
rint aliquando aliquot actus piſcandi, dicitur
nunc, ꝙ tale ius eſt acquiſitum abſolutè ipſi
Communitati per præſcriptionē triginta, vel
quadraginta annorum, quod tempus ſufficit
etiam in flumine publico, quando tale ius non
erat de regalibus. l. ſi quiſquam, vbi glo. &
12 Docto. ff. de diuer. præſcrip. † Et per tempus.
30. vel. 40. annorum communitas poteſt præ-
ſcribere alueum fluminis publici, vt tradit
Brunus Aſten. conſ. 55. ergo multo magis foſ-
ſata, vel ius piſcandi in flumine, vel in foſſatis.
Et in ſimilibus in effectu debet inſpici cōſue-
tudo, vt ait Aluarot. in d.c.1. col. 4. quæ ſint
regal. Et quod modò dixi, eſſe probatū, ꝙ ipſi
Dñi fecerint aliquādo aliquos actus piſcādi,
poteſt etiam euitari alio modo, videlicet ꝙ cū
plenè probatum ſit, ꝙ iam longiſsimo tempo-
re ipſa Communitas locabat huiuſmodi red-
ditum piſcandi, ſequitur, ꝙ quicquid fecerunt
ipſi Domini, cenſetur factum iure familiari-
tatis, ſeu ex mera facultate, & gratia ipſius
Communitatis, ideoq; non obligat in futurū. l.
qui iure. ff. de acqui. poſſe. Et puto etiam, ꝙ in
præſenti

preſenti ipſa communitas nõ denegabit Do-
minis talem facultatem piſcandi pro corũ vſu,
ſed ſatia eſt, ꝙ id non facit ad præſens iudiciũ.

Quinto modo reſpondetur, ꝙ ſtante con-
uentione facta de anno. 1462. ſcilicet ꝙ medi-
antibus florenis. 900. ipſi Domini nihil ampli-
us poſſent petere ex quacunq; cauſa &c. vide-
tur clarum, ꝙ eorum petitio non procedit, &
ſeruanda eſt conuentio. Nec eſt dubium, quin
talis conuẽtio intelligatur etiam de regalibus,
quia expreſſé in ea dictum fuit, pro omni cẽ-
ſu, fictis, redditibus, prouentibus datiis, im-
boraturis, ac emolumẽtis &c. quæ verba cla-
ré denotant emolumentum ex regalibua, &
quicquid eſt ex eo genere quod præſtari ſolet
feudatariis, ſeu Dominis, ideo licet non om-
13 nes caſus fuerint expreſſi, cum † tamen ſubie-
cta fuerit illa dictio generalis, emolumentis,
cẽſetur comprehendere omnes alios caſus ſi-
miles expreſſis. l. ſed & ſi quis. §. queſitum, vbi
Docto. ff. ſi quis cau. Et cum non conſtet, ꝙ
Trecatenſes ſolerent præſtare ipſis Dominis
alia emolumenta, niſi prouenientia ratione in-
feudationis, ſequitur, ꝙ conuentio, etiã ſi ſim-
pliciter eſſet facta, deberet intelligi de talibus
emolumentis. l. fundus qui locatus. ff. de fund.
14 inſtruc. & † cum de iure cõmuni condemna-
tiones ſint de regalibus d. c. 1. quę ſint regal. &
in ipſa conuentione ipſi Domini ſibi reſerua-
uerint ſolum dimidiam partem taliũ cõdem-
nationũ, cenſentur cætera omnia regalia fuiſſe
15 conceſſa ipſi communitati, quia † exceptio, &
reſeruatio declarat cõceſſionem, vt in termi-
nis noſtris tradit Deci. in d. conſ. 197. verſic.
tertio ad prædictam, & adſunt hic illa verba,
quacunq; cauſa, & occaſione, quæ ſunt gene-
raliſſima, & repetita.

Neq; obſtat hic vnũ, quod dicunt ipſi Do-
mini, tam reſpectu iuris piſcandi, ꝙ̃ reſpectu
ſupradicti Caſtri, ſeu Caſtellatii, videlicet
mutatam eſſe faciam rerum, quia tempore cõ-
uentionis nondum aderant piſcea in foſſatis,
nec locus dicti Caſtri erat redactus ad cultu-
ram, quia reſpondetur, ꝙ verba ipſius cõuen-
tionis ſunt generaliſſima, vt dictũ eſt, & ſunt
indeterminata, etiam reſpectu temporis, ſi vi-
16 deantur. Præterea † cum eiuſmodi meliora-
tiones prouenerint ex facto, & induſtria ipſiua
communitatis, cedunt eius lucro, ſecundum
glo. in. l. ſi merces. §. vis maior, & ibi Bart. col.
fin. ff. loca. Alex. in. l. ſi ex toto in princ. col. fi.
ff. de lega. 1. Et vlterius ſi Caſtrum, & foſſata
pertinent ad Dominoa ſolum reſpectu ſupe-
rioritatis, vt dictũ fuit, nihil pertinet ad ipſos
Dños, an ipſæ res ſint redactæ ad culturam.
17 Tertius, & vltimus † articulua eſt de ripa
ipſorum foſſatorũ, & de arboribus in ea exi-
ſtentibus. Et hoc ſatis eſt expeditũ ex ſupradi-
ctis, quia dicta de foſſatis, cenſentur dicta de
eorũ ripia. & minor hic cadit difficultas, quia
ſumus extra ius piſcãdi, quod aliquãdo eſt de
regalibua. Et hic ꝓcedũt ſuperius deducta de
præſcriptione, & de iure ſuperioritatis tantũ,
& de cõuentione facta cũ ipſis Dominis. Et in
terminis, ꝙ cõmmunitaa poſſit liberè diſpo-
nere de ripa foſſatorum oppidi, vel Ciuitatis,
& de toto ſedimine, ſeu planicie exiſtẽte inter
muros Ciuitatis, & foſſata, pręſertim ſi Com-
munitas diu poſſedit, tradit Brunus Aſten.
conſ. 23. quamuis in caſu noſtro res ſit clarior,
ſtante ſupradicta conuentione. Et quod dici-
tur de ripis, cenſetur dictum de arboribus in
ipſia ripis exiſtentibua. l. riparũ. ff. de rerũ diui.

Iacobus Mandellus de Alba I. V. Doc. ſal-
uo &c. Mediolani. 1544. ſeptimo Auguſti.
Pro Communitate Trecatæ.

Summarium.

*An quis poſſit copulatiuè petere fideicom-
miſſum ex teſtamento paterno quò ad por-
tionem fratris ſui, & legatum ſibi relictũ
in teſtamento dicti fratris, qui frater alium
quendam inſtituit, etiam in ipſis bonis fidei-
commiſſi. Et an quis poſſit impugnare te-
ſtamentum, & ex eo petere legatum. Item
ſi debitor legat creditori ſuo, an cenſeatur
uelle compenſare, & maximè creditori ex
fideicommiſſo. Et caſu quo unum tantum
peti poſſit, ſcilicet uel fideicommiſſum, uel
legatum, cui competat electio, an petenti,
an uero illi hæredi inſtituto per fratrem.
Et an Bannitus ſit capax legati conſiſten-
tis in rebus mobilibus, et nominibus debito-
torum, & ſub cuius territorio cenſeantur
eſſe nomina debitorum.*

1 QVI Petit legatum, cenſetur approbare teſtamentum, & uoluntatem legantis.

2 Vniuerſalis inſtitutio comprehendit omnia bona, etiam ſubiecta fideicommiſſo.

Impugnaas

3 Impugnans teſtamentum, an poßit poſtea ex eo petere legatum, & quando.

4 Dictiones iſtæ, omne, uel totum, ſolent omnia comprehendere, etiam ſi talia ſint, quæ alias nõ includerentur.

5 Teſtator ſi grauat aliquem reſtituere omnia bona ſua, uel totam hæreditatem, cenſetur tunc prohibuiſſe trebellianicam.

6 Legatum factum Creditori, cenſetur in dubio factũ animo cumpenſandi, quando debitum erat neceſſarium. Et quando dicatur debitum neceſſarium.

7 Legatum factum fideicommiſſario per hæredem primi teſtatoris, cenſetur factum animo compenſandi in fideicommiſſum.

8 Debitum uoluntarium quando dicatur.

9 Legatum factum filiæ per patrem, compenſatur in dotem per ipſum patrem iam promiſſam.

10 Confeßio, ſeu aſſertio facta in iudicio præiudicat, quando non fuit impugnata per partem, ſed acceptata.

11 Confeßio, uel reſponſio, uel quilibet alius actus ambiguus factus in iudicio, debet interpretari in fauorẽ ꝓferẽtis.

12 Cautela eſt, quòd quando quis impugnat actum, aduerſarius faciat notari in actis talem impugnationem, & è conuerſo impugnãs deſiſtat, anteq̃ impugnatio notetur.

13 Legitima, & Trebellianica aſcendũt ad dimidiã bonorũ.

14 Duæ quartæ detrahi poſſunt, ſcilicet legitima, & trebellianica, quando quis fuit grauatus ſub conditione, & hæc eſt communis opinio.

15 In fideicommißis ſuccedimur ſecundum ordinem ſuccedẽdi ab inteſtato.

16 Bannitus an ſit capax legati conſiſtentis in rebus mobilibus, & nominibus debitorum.

17 Nomina debitorum concernunt perſonam creditoris, & ei adhærent, & dicuntur eſſe ſub territorio, ubi eſt creditor.

18 Bannitus, qui propter bannum priuatur bonis, cenſetur etiam priuatus nominibus debitorum, & bonis mobilibus, ubicunq; ſint. Et ſic in confiſcationem bonorum ueniunt etiam nomina debitorum.

19 Bannitus ſi poteſt impunè offendi per ſtatutum, poteſt etiam priuari bonis non tantum per fiſcum, ſed per quemlibet priorem occupatorem.

20 Bona poſt bannum acquiſita non ueniunt in cõfiſcationẽ.

21 Bona poſt bannum acquiſita poſſunt à bannito auferri, tanquam ab indigno, ſtãte ſtatuto, quòd Banniti poßint impunè offendi, uel quòd ſint extra protectionem iuris communis.

22 Bannitus reſtitutus de gratia, & non de iuſtitia, non cẽſetur reſtitutus ad bona, ſed tantum quò ad perſonam.

Conſilium. XVII.

OMiſſa (citra præiudiciũ) diſputatione, an D. Alexãder fuerit capax ſucceſsionis, de qua agitur, videlicet vel fideicommiſsi, vel legati, videtur tamen in primis non poſſe procedere eius petitionem, dum copulatiuè contendit, ſibi deberi fideicõmiſſum ex teſtamento paterno de portione D. Bertholamei, & legatum ex teſtamẽto D. Bertholamei fratris ſui, cũ hæc duo ſint inuicem contraria, & nullo modo videantur poſſe ſimul ſtare. Nam cũ D. Bertholameus, qui grauatus erat à patre per fideicõmiſſum, condiderit teſtamentum, & hæredem vniuerſalem inſtituerit D. Andream, & reliquerit legatum particulare ipſi D. Alexãdro, ſequi-
1 tur, ꝙ ſi D. Alegander petit † legatum, cenſetur approbare teſtamentum, & voluntatem ipſius Dñi Bertholamei .l. ſi pars .§. fin. ff. de inoffi. teſta. & per conſequens cenſetur approbare inſtitutionem factã de ipſo D. Andrea, & per conſequens cenſetur repudiare fideicommiſſum, quod potuiſſet petere ex teſta-
2 mento paterno, quia † ſub prædicta vniuerſali inſtitutione comprehenduntur omnia bona ipſius inſtituentis, vndecũq; prouenientia, etiam ſi ſint ſubiecta fideicommiſſo. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulga. & pup. & ſolent fideicommiſſa poſtea peti de manibus ipſorum hæredum .l. ſi fideicommiſſum .ff. de iudi. c. Raynutius, & .c. Raynaldus, extra de teſta. Cum verò petit fideicommiſſum ex teſtamento paterno, cenſetur omnino impugnare teſtamentum ipſius Dñi Bertholamei, quia expreſſe impugnat voluntatem ipſius, ſcilicet ꝙ non potuerit diſponere de bonis ſuis ſubiectis fideicommiſſo, ideoq; nullo modo poteſt eo caſu petere legatum. l. poſt legatum in princ.
3 ff. de his quib. vt indign. Nã † licet impugnãs teſtamentum, tanquã nullum, puta quia non ſit ſeruata ſolemnitas iuris, non prohibeatur poſtea petere legatum, ſi re vera teſtamentum ſubſiſtit. l. penul. ff. de indign. & d. l. poſt legatum, ſecus tamen eſt, quando impugnat teſtamentum, tanq̃ inofficioſum d. l. poſt legatum in princ. vel quando quouis alio modo impugnat voluntatem teſtatoris, vt ibi per glo. in verbo contendere. Et ratio differẽtiæ eſt manifeſta, quia qui dicit ſolemnitatem deficere, remittit ſe ad diſpoſitionem iuris, cum hoc nõ dependeat à voluntate ſua, nec cenſetur impugnare teſtamentum, vel volũtatem teſtatoris, nimirum ſi poſtea reperto teſtamento ſolẽni, non prohibetur petere legatum, & approbare voluntatem teſtatoris, quia non incidit in aliquam contrarietatem. Sed quando dicit teſtamentum inofficioſum, vel aliter iniquum, ſeu excedens facultatem teſtatoris, impugnat expreſsè voluntatem ipſius teſtatoris, vt de ſe patet,

patet, & talis impugnatio depēdet ab eius vo-
luntate q̃a ipſe poſſet approbare, ſi vellet, ſcili-
cet tacendo. quicquid igitur poſtea ſuccedat,
nō poteſt amplius petere legatū, quia tunc ap-
probaret voluntatē teſtatoris, quā tamen prius
impugnauit, & ita incideret in manifeſtā con-
trarietatem, vt declarat Bar. in d. l. poſt legatū
col. 1. verſic. quero videtis, & col. 2. verſic. ſed
quero de ratione, & Salice. in. l. alia. C. de in-
dign. Deci. conſ. 317. viſis, in fin. ꝙ autē hic pe-
tendo fideicōmiſſum, fiat contra voluntatem
D. Bertholamei ſecundi teſtatoris, patet, quia
etiā portio illa, quæ ſubiecta eſt fideicōmiſſo,
non minus erat in dominio ipſius D. Bertho-
lamei, quàm reliqua eius bona, vt per Alex. &
Iaſ. poſt alios, in. l. domos hæreditarias, ff. de
lega. 1. dū loquuntur de expenſis per hæredem
factis in re ſubiecta fideicōmiſſo. Et patet ēt,
quia videmus, ꝙ poſt reſtitutionē, remanēt di-
rectæ actiones apud ipſum hæredē reſtituen-
tem. §. reſtituta, Inſtitu. de fideicō. hæredita. Et
D. Bertholameus fecit inſtitutionem cū illis
verbis, ſuper omnibus bonis ipſius D. teſtato-
ris, quibuſcūq; locis ſint, & quomodocūq; ſint
&c. & ita verbis expreſſis videtur feciſſe inſti-
tutionem generaliter de omnibus bonis ſuis,
etiā de ſubiectis fideicōmiſſo, quia † huiuſmo-
4 di dictiones vniuerſales, omne, vel totū, ſolent
omnia cōprehendere, etiā ſi talia ſint, quę alias
non includerentur Deci. conſ. 69. col. 2. & cōſ.
195. col. 2. quāuis, vt dictū eſt, non ſit dubium,
quin etiā ſi inſtitutio facta fuiſſet ſimpliciter, et
vnico verbo, cōprehenderētur tamen etiā bo-
na ſubiecta fideicōmiſſo, quia eſt totū vnum
patrimonium, & fideicōmiſſum eſt pars hęre-
ditatis. l. 1. C. vbi de fideicom. agi, ſi itaq; D.
Alexāder petit fideicōmiſſum ex teſtamento
paterno, & non vult, ꝙ omnia bona D. Ber-
tholamei (excepto legato) remaneant apud
D. Andream, impugnat voluntatē ipſius D.
Bertholamei, nō ſolū præſumptam à iure, ſed
etiā expreſſam proprijs verbis, cum inſtituerit
D. Andreā hæredē in omnibus bonis ſuis. Et
5 quemadmodū volunt Docto. ꝙ † ſi teſtator
grauat aliquē reſtituere omnia bona ſua, vel
totā hæreditatem, ſeu totū patrimonium, cen-
ſetur prohibuiſſe trebellianicā. l. decē in fin. &
ibi glo. ff. de fideicō. liberta. Bar. in. l. Cēturio
col. 6. nu. 27. ff. de vulga. Iaſ. in. l. precibus col.
11. & Deci. colū. 12. C. de impub. ſubſti. quia
eiuſmodi verba vniuerſalia denotant id, quod
ſonant, ſcilicet vt omnia bona tranſeant in fi-
deicōmiſſarium, ita ė conuerſo, ſi teſtator dixit,
ꝙ omnia bona remaneāt apud hæredem &c.
vnde concludendo dicendum eſt, ꝙ ſi D. Ale-
xander petit fideicommiſſum, impugnat vo-
luntatem teſtatoris, ſi autem petit legatum,
approbat ipſius teſtatoris voluntatem, ergo
debet eſſe altero contentus, ne alioqui incidat
in manifeſtam contrarietatem.

Secūdo videtur alia ratione, ꝙ ipſe D. Ale-
xander debeat eſſe altero contentus, quia eſt
6 cōmunis Doctorū concluſio, † ꝙ legatum fa-
ctum Creditori, cenſetur in dubio factū ani-
mo cōpenſandi, ſi ipſum debitum erat neceſ-
ſarium, authen. præterea. C. vnde vir & vxor,
Bar. & cæteri Docto. in. l. ſi cū dotem. §. ſi pa-
ter. ff. ſolu. matri. & dicitur debitū neceſſariū,
quando nō habuit originem ab ipſo debitore,
ſed prouenit aliunde, vt declarat Iaſ. in d. au-
then. pręterea, col. 7. nu. 18. in vltimo notabili.
Et talis eſt caſus noſter, quia ipſum debitū fi-
deicōmiſſi non prouenit ex facto D. Bertho-
lamei ſecundi teſtatoris, ſed ex facto, & ex te-
ſtamento primi teſtatoris, ideſt patris eorꝫ, &
ita quò ad D. Bertholameū erat debitum ne-
ceſſarium abſolutè, ergo legatū cenſetur factū
animo cōpenſandi, vt dictū eſt. Et cum legatū
ipſum excedat quantitatē fideicōmiſſi, vt infra
dicetur, non eſt tractandū, an vltra legatum,
poſſit D. Alexander aliquid vlterius petere,
vſq; ad ſupplementū fideicōmiſſi. Quod autē
7 † legatū factum fideicōmiſſario per hęredem
primi teſtatoris, cenſeatur factū animo cōpen-
ſandi in fideicōmiſſum, tradit in terminis Pau.
de Ca. cōſ. 64. incip. videtur dicendū ꝙ vtrūq;
legatum, in antiquis, maximè per tex. in. l. hu-
iuſmodi. §. ſi Sempronius. ff. de lega. 1. nec non
& per ſupraſcriptā cōmunem concluſionē, ꝙ
legatum cenſeatur in dubio factū animo cō-
penſandi in debitū neceſſariū, & ibi in quinto
argumento mouet Pau. de Ca. difficultatem,
quia fideicōmiſſum relictum à primo teſtato-
re, videtur prima facie eſſe debitum volunta-
rium quo ad ſecundum teſtatorem, qui poſtea
facit legatum, quia erat in libera volūtate ip-
ſius ſecundi teſtatoris adire, vel non adire hæ-
reditatem teſtatoris primi, & ſe obligare, vel
non obligare, & reſpōdet vt ibi per eum. Sed
melior reſponſio colligitur ex Iaſ. & cæteris in
8 d. authen. præterea, dum dicunt, ꝙ † debitum
dicitur voluntarium, quādo procedit ex facto
debitoris, quod tēdit principaliter ad cauſan-
dum tale debitum, non autem ſi incidēter, vel
acceſſoriè id fiat, quia ſemper debet inſpici id,
quod principaliter agitur, iuribus vulga. Ita
igitur

Igitur eſt in caſu noſtro, quia is, qui adit hęredi-
tatem, non adit eam ad hoc principaliter, vt
obliget ſe ad reſtitutionem alicuius fideicom-
miſſi, ſed principaliter adit eam cauſa lucri, vt
de ſe patet, ergo licet in conſequentiam veni-
at obligatio fideicommiſſi, non cenſetur pro-
uenire ex mera, & principali ipſius voluntate,
ſed habet originē a defuncto, & per cōſequēs
non deſinit debitum eſſe neceſſariū. Et ad hoc
etiā tendit exemplū, quod ponit Pau. de Caſt.
9 vbi ſupra. ſ. ꝙ † legatum factū filiæ per patrē,
cōpenſatur in dotē per ipſum patrē iam pro-
miſſam d. §. ſi pater. Et tale debitū dotis parti-
cipat de voluntario. ſ. reſpectu ſummæ, quia
poterat pater ab initio promittere maiorē, vel
minorē dotē, & tamē in effectu tale debitum
cenſetur abſolutè neceſſarium, & in eo cōpen-
ſatur legatū. Præterea videtur clarior eſſe res
in caſu noſtro, ꝙ in caſu Pau. de Ca. quia hic
videtur D. Bertholameus teſtator expreſſius
voluiſſe, ꝙ fieret compenſatio, quia dixit ex-
preſſe, ꝙ omnia bona deberēt remanere apud
D. Andream, vt ſupra dictum fuit in primo
fundamento: Et poſt factam huiuſmodi in-
ſtitutionem expreſſis verbis comprehenden-
tem omnia bona, fecit legatum, de quo hic
agimus, & adiecit illa verba, ſaluis prædictis
legauit &c. & ita fecit legatū ſub expreſſa cō-
ditione, dummodo prędicta remanerēt ſalua,
& intacta, & eiuſmodi verba non poſſunt re-
ferri, niſi ad inſtitutionem de omnibus bonis
factam in D. Andream, quia vlla alia diſpoſi-
tio non præceſſerat. l. fundus qui locatus. ff. de
fund. inſtruc. ergo ſi nunc peteret fideicom-
miſſum, diminueret ipſa bona relicta D. An-
dreæ, & per conſequens non ſeruaret condi-
tionem, ſub qua factum eſt legatum, ergo
neceſſe eſt, vt vnum duntaxat amplectatur,
vel aliud, ad quod multum facit tex. in. l. cum
pater. §. titio, in fin. ff. de lega. 2.

Stante igitur ſupraſcripta cōcluſione, quòd
vnū tantum poſſit peti per D. Alexandrū, vi-
dendū nunc eſt, cui competat electio, an ſcili-
cet D. Andreæ, vt præſtet legatū, vel præſtet
fidiecommiſſum, an vero ſit electio D. Ale-
xandri petere, & cōſequi in effectu illud, quod
ei magis placet. Et in hoc res erat clara ab ini-
tio, videlicet ꝙ facultas, & electio competebat
ipſi D. Alexādro d. l. cū pater. §. titio, de lega.
2. & eſt de ſe manifeſtum, quia non poterat D.
Alexāder aſtringi ad accipiendū legatū, ſi nō
voluiſſet. Sed nūc videt̄, ꝙ tranſlata ſit electio
in ipſum D. Andreā, eo ꝙ D. Alexander ſibi
præiudicauit, per ea, quæ hactenus deduxit
in iudicium, nam in cauſa appellationis, quæ
etiam nunc pendet coram magnifico. D. Her-
cule Vicecomite, dum reſponderet ipſe D.
Alexāder quibuſdam poſitionibus productis
per D. Andream, dixit in reſponſione ad no-
nā, quòd cum Dñus Bertholameus deceſſiſſet
ſine filijs, pertinebat ad ipſum Dominum
Alexandrum dimidia pars hæreditatis illius,
vigore fideicommiſſi paterni &c. & ita petiit
expreſſe fideicommiſſum. Et licet dixerit
etiam ſe velle legatum, prout ſemper dixit,
nihilominus iſta duo non poſſunt ſimul ſta-
re, vt ſupra dictum fuit. vnde cum Domi-
nus Andreas etiam iudicialiter acceptauerit
in partibus ſibi vtilioribus dictas petitiones,
& reſponſiones, non videtur amplius licitum
10 Domino Alexādro variare, nam † confeſſio,
ſeu aſſertio, vel petitio iudicialis præiudicat
l. non fatetur. ff. de confeſ. cum ſimi. quando
ſcilicet nō fuit impugnata per partem aduer-
ſam, ſed fuit acceptata, vt hic fuit, ſecundum
Bal. in authen. contra qui propriam, colum.
fin. C. de non nume. pecu. & in. l. cum precum
C. de libera. cau. & in. l. ſi quis teſtibus, col. 1.
C. de teſti. Et quamuis Dominus Andreas
ſimpliciter, ſeu generaliter acceptauerit con-
feſſionem, ſeu petitionem Domini Alexādri,
neq; expreſſerit quam partem, ſeu quam peti-
tionem ex duabus prædictis acceptaret, cen-
ſetur tamen acceptaſſe illam partem, quæ ſibi
11 eſſet vtilior, quia regulare eſt, ꝙ † confeſſio,
vel reſponſio, vel quilibet alius actus iudi-
cialis ambiguus debet interpretari in fauo-
rem ipſius proferētis Bar. in. l. inter ſtipulantē
§. 1. colum. 2. ff. de verb. obli. Alex. conſ. 183.
viſo puncto, col. 2. in 5. vol. Deci. cōſ. 275. col.
pen. Et tāto magis id procedit in caſu noſtro,
quia D. Andreas dixit ſe acceptare in parte,
& partibus, id eſt, in partibus ſibi vtilioribus.
quæ autem ſit pars vtilior, poteſt quandocūq;
declarare, pēdente iudicio, & poteſt facere cō-
paritionē particularem corā iudice de huiuſ-
modi declaratione, vt tradit Alex. in d. conſ.
183. col. 2. & fin. vtilior autē pars pro D. An-
drea eſt, ꝙ præſtetur fideicommiſſum, nō au-
tem legatum, per ea, quæ infra dicentur. Et
pro confirmatione prædictorum, poſſunt vi-
deri ea, quę late tradit Felin. in. c. capitulū, col.
8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. ſecūdū nouas impreſſio-
nes, de reſcrip. vbi poſt longam diſputationem
dat cautelam in. 13. col. paulo ante verſic. de-
12 mum in hac ſexta &c. dicens, quòd † cum quis

impugnat actum, debet aduerſarius eſſe cautus, vt faciat notari in actis talem impugnationem, & viciſſim dat cautelam, ꝙ impugnās deſiſtat, antequam aduerſarius impugnationem acceptet, & Felin. latè reſpondet ad ea, quæ habentur in d.l. poſt legatum. ff. de indign. vbi habetur, ꝙ impugnans aliquem actū, vel allegans contrarium, poteſt deſiſtere ante finem cauſæ, nam non procedunt hæc, quando aduerſarius præuenit, & acceptauit ſibi vtilius, vt per ipſum Felin. vbi ſupra, col. 12. quia eſt acquiſitum ius ipſi acceptanti, vt per Bal. in d. authen. contra qui propriam, col. fin. quinimo cum in caſu noſtro impugnatio dependeat à voluntate ipſius impugnātis, quia erat in facultate ipſius D. Alexandri nō impugnare teſtamentum, ſeu voluntatem fratris, ſcilicet nō petendo fideicommiſſum, ſed duntaxat legatum, prout debebat facere, ſequitur clarius. ꝙ non poteſt ſe amplius fundare in dicto teſtamento fratris, & petere legatum, vt per Bar. in d.l. poſt legatum, col. 1. verſic. quero videtis, & col. 2. verſic. ſed quero de ratione, & verſic. ſed quero ſi dixi nullum. Et merito in talibus caſibus non conceditur reuocatio, quia non eſt veriſimile, ꝙ poſſit probari aliquis error, cum id dependeat à mera voluntate ipſius impugnantis, niſi forte error iuris, qui tamen non ſufficit, vt per Bar. in d.l. non fatetur col. 3. ff. de confeſ.

Quòd autem ſit vtilius D. Andreæ pręſtare fideicommiſſum potius, ꝗ legatum, patet, quia totū fideicōmiſſum, quod in ſumma poteſt petere D. Alexāder ex bonis D. Bertholamei vigore teſtamenti paterni, eſt quarta duntaxat pars illorum bonorum, quæ habuit ipſe D. Bertholameus à patre, nam legitima, & trebellianica nō veniunt in fideicōmiſſum, iuribus vulga. præſertim cum hic non extet
13 aliqua ꝓhibitio ipſius trebellianicæ. Et † aſcē-
dunt legitima, & trebellianica ad dimidiam bonorum, vt deducit Alexan. conſ. 68. circa præmiſſum, colum. 1. in 4. volum. Deci. conſ. 299. colum. 1. in fin. Nec eſt dubium, quin
14 † poſſint detrahi duæ quartæ, ſcilicet legiti-
ma, & trebellianica, cum D. Bertholameus non fuerit grauatus purè, ſed ſub conditione, ſi decederet ſine liberis, Bar. in l. papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. & eſt communis opinio, vt per Deci. conſ. 55. colum. pen. & in d. conſ. 299. colum. 1. de alia autem dimidia dictorum bonorum, quæ eſt ſubiecta fideicommiſſo, conſtituendæ ſunt duæ partes, videlicet vna debetur D. Alexandro, alia D. Andreæ, cum ambo ſint in paritate gradus, & ambo ſint vocati ad fideicommiſſum ex teſtamento paterno, adeo ꝙ ſine dubio conſtat, ſolum poſſe peti per Dominum Alexandrum quartam partem fideicommiſſi. Et prædicta procedunt, ſiue Dominus Andreas adeat hęreditatem Domini Bertholamei, ſiue non adeat, quia ſi adit hæreditatem, debentur ei legitima, & trebellianica, tanquam hæredi inſolidum, ſi verò ſuccedit ab inteſtato, debentur ei dicta legitima, & trebellianica, tanquam proximiori, quia ipſe eſt coniūctus vtroq; latere, authen. defuncto. C. ad tertul.

Et præter ſupradicta, etiam poſſet attentari, ꝙ D. Alexander nihil penitus poſſit petere de fideicōmiſſo, quia D. Andreas fuit frater vtrinq; coniūctus D. Bertholamei, ſed Dñus Alexander fuit frater duntaxat vterinus ipſius D. Bertholamei, vnde quemadmodum in ſucceſſione ab inteſtato præferretur ipſe D. Andreas d. authen. defuncto, ita etiam videtur dicendum, ꝙ præferendus ſit in ſucceſ-
15 ſione fideicommiſſi, quia † in fideicommiſſis
ſuccediтur ſecundum ordinem ſuccedendi ab inteſtato Deci. conſ. 236. col. 3. verſic. ad tertium dubium, & in terminis noſtris videtur hoc deducere Deci. conſ. 99. colum. 3. verſic. ſubſequenter videndum.

Quæ autem hactenus fuere dicta, procedunt, præſuponendo, ꝙ Dominus Alexander eſſet capax ſucceſſionis, ſiue legati, ſiue fideicommiſſi, non obſtante banno. Sed cum forte verius ſit, ꝙ ipſe non ſit capax, ſeu non fuerit capax tempore delatæ ſucceſſionis, vt latè deductum fuit per excellentem Iureconſultum Dominum Vincemallam, ceſſarent omnes dubitationes, & ipſe D. Alexander eſſet penitus repellendus.

Nec obſtat illud, quod potiſſimum adducit D. Alexander in contrarium, ſcilicet ꝙ ipſe
16 † ſaltem eſt capax legati, quia cōſiſtit eiuſmodi
legatum in rebus mobilibus, videlicet rebus mercantilibus, & nominibus debitorum, quæ non dicuntur eſſe ſub territorio bannientis. Nam vltra reſponſiones datas per prædictum D. Vincemallam, præſertim illam, ꝙ decreta ducalia prohibēt omnino, ne detur auxilium, vel beneficium bannitis, videtur poſſe etiam dici, ꝙ cum huiuſmodi legatum cōſiſtat in nominibus debitorum, iudicandum ſit de eo, ac ſi conſiſteret in bonis immobilibus ſuppoſitis territorio, ſeu dominio Mediolani, quamuis

17 ipſi debitores etiam forent forẽſes, quia † no-
mina debitorum, & bona mobilia concernũt
perſonam ipſius creditoris, & ei adhærent,
18 ideoq; † ſi ipſe priuatur propter bannum bo-
nis ſuis, cenſetur etiam priuatus talibus nomi-
nibus debitorum, & mobilibus, vbicunq; ſint,
vt latè deducit Alex. conſ. 31. viſo titulo, in. 1.
vol. quod eſt repetitum in 4. vol. in conſ. 211.
incip. viſo themate, & latius per Dominũ Ia-
cobi. de ſan. Georgio in tracta. feud. ſcilicet
ſub tit. de Roydis, colum. 4. 5. & . 6. ergo mul-
tò magis id procedit, ſi ipſi debitores ſunt ſub
dominio Mediolani, vt ſunt in caſu noſtro.
Et quamuis fiſcus non apprehendiderit, ſeu
non proſequutus fuerit huiuſmodi credita,
vt poterat facere ſecundum Docto. prædi-
ctos, id tamen nihil facit ad rem, neq; ex eo,
ꝙ fiſcus non apprehenderit, cenſetur Dñs
Alexander factus magis capax, ſed remanet
in ſuis terminis, & ſtatu, ac gradu, & quod
fiſcus non capit, remanet apud proximiores
ipſius banniti, qui ſunt capaces: Et tantò
19 magis, quia extant decreta, † & ſtatuta, ꝙ
banniti poſſint impunè offendi, quo caſu
poſſunt priuari bonis ſuis, non tantùm per
fiſcum, ſed per quemlibet priorem occupa-
torem, vt per Curt. ſen. conſ. 59. Dux Philip-
pus, colum. 12. ideo ſi fiſcus non apprehendi-
dit talia bona, meritò potuit D. Andreas ea
occupare, neq; amplius debet eis priuari.

Præterea conſiderando rem, prout conti-
git in caſu noſtro, Dñs Alexander iam erat
bannitus, quando D. Bertholameus fecit te-
ſtamentum ſuum, & deceſſit, nimirum igitur,
ſi fiſcus non apprehendidit dicta bona proue-
nientia ex teſtamento D. Bertholamei, quia
20 vulgare eſt, ꝙ † bona poſt bannum acquiſita
non veniunt in confiſcationem. l. ſi tibi man-
dauero. §. is cuius. ff. manda. Alex. conſ. 23. in
21. 1. vol. vnde ſi † poſt bannum ſuperuenerunt
bona (dato citra pręiudicium, ꝙ fuiſſet eorum
capax, tanquam acquiſita per aliquem mo-
dum prouenientem à iure communi, vt vo-
lunt multi Docto.) potuerunt tamen talia
bona ab eo auferri, tanquam ab indigno, vt
per Bar. in. l. 1. in fin. C. de hære. inſti. & licet
Bart. non firmet pedes, eſt tamen verum eius
dictum, ſtante decreto, vel ſtatuto, ꝙ ban-
niti poſſint impunè offendi, vel ꝙ ſint ex-
tra protectionem iuris communis, vt ibi per
Alexan. in fin. & per Curt. in d. conſ. 59.
concludentem, vt ſupra dixi, ꝙ eiuſmodi oc-
cupatio fieri poteſt, non tantum per fiſcum,
ſed & per quemlibet alium. ſi igitur D. An-
dreas occupauit, & occupat aliqua eius bo-
na, ſeu ei delata, vel acquiſita, meritò id fe-
cit, & facit, neq; tenetur amplius retrotrade-
re talia bona ipſi Domino Alexandro, ſub
22 pretextu fortè, ꝙ ſit reſtitutus, quia † cum non
ſit reſtitutus de iuſtitia, ſed de gratia, fruſtra
tractat de reſtitutione bonorum, vt per Fe-
lin. in. c. inter quatuor, col. pen. & fin. de ma-
io. & obed. & in. c. ſuper eo, col. 2. de offi. de-
lega. Et quamuis extet quædam reſtitutio
etiam ad bona, non prodeſt, quia vt in ea
narratur, fuit conceſſa ad vnum effectum
particularem, ſcilicet propter Dñm Hiero-
nymum Moreſinum de Lugano, & prima re-
ſtitutio fuit facta duntaxat ad perſonam. Prę-
terea eiuſmodi ſecunda reſtitutio fuit facta
ſolum quò ad bona, quæ ipſe habuerat ante
tempus commiſſi delicti, ergo non compre-
hendit bona ei delata poſt delictum, maximè
cum nunquã habuerit ea cũ effectu. Nec præ-
dictis obſtat, ſi dicatur, ꝙ D. Andreas non
acquiſiuit ſibi huiuſmodi bona, quia nunquã
apprehendidit ea, ſcilicet mobilia, & res mer-
cantiles, & nomina debitorum, quia reſpon-
detur, id eſſe alienum à veritate, prout in fa-
cto mihi fuit præſuppoſitum. Et cum ipſe D.
Andreas ſit hęres, & adierit hęreditatẽ, & ipſa
bona hæreditaria poſſideat, & exigat etiã ab
ipſis debitoribus hæreditarijs, facit id, quod
de iure poteſt, & debet facere, etiã ſi poſſideat
res legatas, q̃a legata debẽt capi de manibus
hæredum, & nõ aliter. l. nõ dubiũ. C. de lega.

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani,
1544. 12. Septembris. Pro D. Andrea Pa-
therio Comenſi.

Summarium.

*Reſtitutio in integrum quãdo petitur ex clau-
ſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa &c.
& allegatur ignorantia, qualis ignoran-
tia requiratur. Et quomodo præſumatur
ignorantia, & de diſcuſſione iſtius regu-
læ, uide hic optimè.*

1 *QVI Petit reſtitutionem ex clauſula generali, ſi qua
mihi iuſta cauſa &c. & aſſerit ſe habuiſſe ignoranti-
am, neceſſe eſt, q̃ ignorantia fuerit probabilis, et iuſtiſ-
ſima. et quãdo dicatur probabilis, et iuſta, et quãdo nõ.*
2 *Ignorantia regulariter præſumitur.*
3 *Fallit hæc regula, quando quis habuit notitiam de aliqua
parte rei.*

4 *Item fallit, quando res eſt talis, quam quis ſcire tenetur ratione officij ſui, & ad eum pertinebat inueſtigare.*

5 *Item fallit quando quis alleget ignorantiam pro fundamento intentionis ſuæ.*

6 *Item fallit in caſibus, in quibus requiritur ignorantia iuſta, & probabilis.*

7 *Scire aliquid non ſufficit, niſi cum ſuis qualitatibus, & quomodo id intelligatur.*

Conſilium. XVIII.

SI tutor iſte habuit ſcientiam pacti luendi, vt conceditur in motiuo, & eſt verum, res videtur clariſſima de iure contra eum, & per conſequẽs contra pupillum, quamuis ipſe tutor aſſerat, ſe non habuiſſe ſcientiam termini præfixi ad luendum, quia, vt aliquando dictum fuit in
1 hac cauſa, is, † qui petit reſtitutionem in integrũ ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa &c. aſſerens ſe habuiſſe ignorãtiam, neceſſe eſt, ꝙ habuerit ignorantiã probabilem, & iuſtiſſimam, vt tradit Areti. cõſ. 15. Reuerendiſſime, in fin. Roma. conſ. 127. poſito, colum. fin. Alexan. conſ. 71. videretur, col. 1. in. 1. volum. Felin. in c. vigilanti, colum. 3. in. 3. limita. de præſcrip. Deci. in. l. ſi bonorum, quæ eſt. l. 2. colum. 2. C. qui admit. & latius in conſ. 267. colum. fin. & conſ. 266. in fin. & conſ. 328. col. 3. vnde videtur, ꝙ nullo modo poſſit quis dicere, ſe habuiſſe ignorantiam probabilem, cum ſciuerit partem rei, vt tradit Soci. in fallen. 176. argu. l. non eſt ferendus. ff. de tranſac. Et nihil aliud eſt, eſſe ignorantiam iuſtam, & probabilem, niſi eſſe talem, quæ omni ex parte ſit excuſabilis, & circa quam nulla interuenerit negligentia, vt tradunt Docto. prædicti, qui omnes in terminis huiuſmodi reſtitutionis concludunt, ꝙ ad eam impediendam, ſufficit ſcientia ex coniecturis, etiam remotis, veluti ſi agatur de negocio inter coniunctos ſanguine, inter quos ſolet præſumi ſcientia, vt per Deci. in conſ. 272. in fin. & cõſ. 29. in fin. vel ſi præſumptio ſit, ꝙ quis haberet notitiam teſtamenti, ſaltem in genere, vt per ipſum Deci. in d. conſ. 267. in fin. iunctis his, ad quæ ibi ſe remittit, videlicet his, quæ dixit in col. 1. verſic. ſed tamen his, vbi cõcludit, ꝙ ſufficit notitia ex coniecturis, & idem etiam eſt, ſi quis habuerit apud ſe inſtrumẽta, vel libros, vel alias ſcripturas, ex quibus poterat ſcire illud, de quo agitur, nam id ſufficit ad impediendam talem reſtitutionem, vt tradit Areti. in d. conſ. 15. in fin. & Deci. in d. conſ. 328. col. 3. cum itaq; tutor iſte habuerit notitiã pacti de luendo, non poteſt dici probabilis, & iuſta ignorantia, & excuſabilis circa ipſas qualitates pacti, vt de ſe patet: & quia etiam veriſimile eſt, ꝙ cum eſſet tutor, haberet apud ſe omnes ſcripturas pertinentes ad ipſum pupillum, quia ſolent, & debent poni in inuentario ſummatim, vt tradit Bart. in. l. tutor qui repertorium col. 2. in fin. & col. 3. verſic. quero an inſtrumenta. ff. de admi. tut. videtur inferri id, quod tradit Areti. vbi ſupra.

Et cum hic, vt dictum eſt, requiratur ignorantia iuſta, & probabilis, non poſſet tutor eã allegare, etiam ſi non cõſtaret, ꝙ habuiſſet notitiam in genere illius pacti de luendo, nam cũ ſit tutor, & habeat curã, & adminiſtrationem ipſius pupilli, et rerũ ſuarũ, pertinebat ad eum inueſtigare de huiuſmodi pacto cum ſuis qualitatibus, præſertim cum eſſet res, quæ poſita erat ei ante oculos, nam bona hæc fuerãt alienata per patrem ipſius pupilli duntaxat per biennium ante, adeo ꝙ res erat recens, & debebat omnino ſcire tutor, ea bona fuiſſe ipſius patris, & ꝑquirere, qua de cauſa fuiſſent alienata, & cui, & quomodo. Neq; in ſenſum hominis videtur poſſe cadere in effectu, ꝙ id ignorauerit. l. regula. §. ſed iuris, ibi, vt cui facile ſcire ſit. ff. de iur. & fac. ignoran. Sed ſiue id ſciuerit, ſiue ignorauerit, cum tamen id pertineret ad eius curam, & officium, & cum facile id potuiſſet ſcire, non poteſt circa hoc dici iuſta, & probabilis ignorantia, vt eſt tex. in c. penul. vbi Abb. de reg. Iur. & tex. in. c. innotuit. §. habito ergo, & ibi glo. in verbo ignorantiã, de electio. & ceſſante ignorantia iuſta, & probabili, debet ceſſare huiuſmodi reſtitutio, vt in deciſionibus ſupradictis, quæ deberent ſufficere ad imponendum finem huic negotio.

Vtcunq; tamẽ, ne vlterius cõtingat dubitare in hac cauſa, viſum eſt ſubijcere reſpõſionẽ, non ſolũ ad ea, quæ in motiuo excitato continentur, ſed etiam ad alia quædam, quæ prima facie viderentur facere in contrarium.

Non obſtat igitur primo tex. in. c. præſumitur ignorantia, de regu. iur. in. 6. ponens pro
2 regula, ꝙ † ignorãtia præſumitur: nã reſpõdet
3 quatuor modis, primo, ꝙ † nõ ꝓcedit, quando quis habuit notitiam de aliqua parte ipſius rei

Socin.

Intellige in Crauetta cons.° 201 n.° 32 vol. 2°.

Soci.fallen.176,nu,6,argu.d.l.nõ eſt ferẽdus.

4 Secundo modo reſpondetur, ꝙ † non procedit, quãdo res eſt talis, quam quis ſcire tenet ratione officii ſui, & ad eum pertinebat inueſtigare d.c. innotuit, & d.c. pen. de reg. iur. & tradit glo. in d.c. præſumitur, etiam ſi ſit circa factum alienum, vt tradit Abb. in.d.c. innotuit, col.3. verſic. nota ibi nec probare, & id patet in illo tex. & Soci. in.d. fallen.176.

5 Tertio modo reſpondetur, ꝙ † nõ procedit, quando quis allegat ignorantiam pro fundamento intentionis ſuę, nam tunc debet ipſe eã probare, Felin. in d.c. vigilãti, col.2. Deci. cõſ. 236. col.5. verſic. capio igitur ſeptimum dubium. Et licet aliquando admittatur probatio talis ignorantiæ per iuramentum, illud tamẽ non procedit, quando ignorantia non eſt veriſimilis, vt in caſu noſtro, ſecundum Alex. in d.conſ.71. videretur, col.1. in 1. vol. & Abba. in d.c. innotuit, col. fin. & tantò minus id admitteretur, quando requiritur ignorantia iuſta, & probabilis, vt in caſu noſtro.

Quarto modo reſpondetur, ꝙ tex. in d.c.
6 præſumit, † nõ procedit in caſibus, in quibus reqritur ignorãtia iuſta, & ꝓbabilis, vt patet ex Aret. & Roma. Alex. & Decio vbi ſupra.

Non obſtat modò id, quod deductum fuit
7 in motiuis, ſcilicet ꝙ † nõ ſufficit ſcire aliquid, niſi cum ſuis qualitatibus, ſecundum Alex. conſ.114. vol.1. quia reſpondetur, ꝙ Alex. debet intelligi ſecundum allegata per eum, videlicet ſecundum tex. in.c. concertationi, & ibi glo. in verbo ſciuerit, de appella. in 6. nam loquuntur in caſibus, in quibus lex expreſsè requirit ſcientiam, & dat vni onus probandi ſcientiam alterius, vt patet in illo tex. & in clemen. cauſam, maximè in .§. pen. vbi glo. in verbo plena, de elec. & per Felin. in.c. quod ad conſultationem, col. pen. in. 12. concluſ. de re iudi. qui caſus longè differt à caſu noſtro, quia hic, vt dictum eſt, lex non requirit ſcientiam, ſed potius per contrarium requirit ignorantiam, & vult, ꝙ ille, qui petit talem reſtitutionem, deducat ignorantiam pro fundamento intentionis ſuæ, nimirum igitur, ſi debet probari ignorantia pleniſsime, ſicut è conuerſo vbi probanda eſt ſcientia, debet probari pleniſsime. Et in effectu licet caſus ſint diuerſi, & viciſsim oppoſiti, ratio tamen eſt eadem, ſi conſiderentur. Et tantò magis ſumus extra caſum Alex. & gloſæ vbi ſupra, quia conſtat, quòd hic lex requirit non ſolum ignorantiam pro fundamento intentionis ſuę, ſed etiam requirit eam iuſtam, & probabilem, vt ipſemet Alexan. tradit in d. conſ.71. colum.1. in.1. volum.

Non obſtat tex. in. l. 1. verſic. item ſi quis. ff. de iur. & fac ignoran. quia reſpondetur, ꝙ Iureconſultus ibi ſolũ dat exempla, ꝙ circa vnũ, & idem factum poteſt cadere ignorantia iuris, & ignorãtia facti, vt patet ex .§. præceden. non autem tractat, an talis ignorantia facti ſit licita, nec ne, ideo nihil facit ad caſum noſtrũ. Et dato, ꝙ ille tex. præſupponeret ignorantiam facti eo caſu eſſe licitam, non tamen poteſt id procedere in caſu noſtro, cum hic requiratur ignorantia pro fundamento intentionis, & requiratur iuſta, & ꝓbabilis, per ſupra dicta. Et puto rẽ iſtam nũc ſatis eiſe diſcuſſam.

Extat etiam fundamentum aliud, ſuperioribus diebus deductum, ꝙ hic petitur reſtitutio aduerſus ſpatium temporis lapſum, ideoq; petenda erat intra tantum tempus, quantum erat illud, quod quis amiſsit, videlicet intra quatuor, vel quinq; menſes, quod cum factum non fuerit, nulla vlterius videtur reſtare diſputatio, quin repellendus ſit minor, & eius tutor, quemadmodum tunc concludenter demonſtratum fuit.

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani. 1544. 16. Nouembris. Pro D. Chriſtophoro de Mirabilijs. & eſt tertia allegatio.

Summarium.

De conditione, ſi deceſſerit ſine filijs, an ſcilicet comprehendat etiam filius fœminas, maximè ſi teſtator in primo gradu uocauit maſculos. Et an appellatione filiorum ueniant filiæ, & quando.

1 FILIORVM *Appellatione ueniunt etiam filiæ.*

2 *Filiorum appellatione ueniunt etiam filiæ, in ultimis uoluntatibus.*

3 *Conditio, ſi deceſſerint ſine liberis, deficit, relicto nepote ex filia.*

4 *Nomen, filius, comprehẽdit quidẽ filias, ſed ex interpretatione, non autem ex proprietate ſermonis.*

5 *In odioſis, appellatione filiorum non ueniunt filiæ, ſcilicet in ultimis uoluntatibus.*

6 *In materia ſtrictè interpretanda, appellatione filiorum non ueniunt filiæ.*

7 *Filiorum appellatione non ueniunt filiæ, ſi coniecturata mens teſtatoris eas excludit.*

8 *Euidens uoluntas teſtatoris dicitur ea etiam, quæ colligitur ex coniecturis.*

9 *Teſtator ſi non uocauit propriam filiam, cenſetur multò magis noluiſſe uocare neptem, quæ eſt remotior, ſed ei præferre ſubſtitutum, ſicut prætulit filiæ.*

10 *Filiorum appellatione non ueniunt fœminæ, etiam in teſtamentis, quando extat ſtatutum, quòd ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant.*

11 *Filiæ non comprehenduntur, quando apparet, teſtatorem habuiſſe conſiderationem agnationis, & noluiſſe, quòd bona conſeruarentur in familia, & hæc eſt communis opinio.*

12 *Teſtator ſi in una parte teſtamenti dixit expreſſè de maſculis, cenſetur etiam idem noluiſſe in qualibet alia parte teſtamenti, in qua ſimpliciter dixerit de filijs.*

13 *Oblimio facilè præſumitur in teſtamentis.*

Conſilium. XIX.

CAſus iſte, vtrum conditio, ſi deceſſerit ſine filijs, comprehendat etiā filias, fuit aliquando apud Doctores habitus pro caſu admodū difficili, & conſuluerunt ſuper eo ferè omnes Doctores Italiæ, & aliqui extiterunt, qui propter eiuſmodi incertitudinem, recuſauerunt prouintiam conſulendi, vt refert Pau. de Ca. in. l. .1. in fin. C. de condi. inſer. ſubiiciens etiam, ꝙ propter varias opiniones Doctorum, nō fuit deciſus caſus de iure, ſed compoſita fuit res, & idem etiam tradit ipſe Pau. conſ. 79. incip. caſus iſte frequenter, in antiquis. Et potiſſima ratio difficultatis erat, quia teſtator primo gradu vocauerat maſculos, & non fœminas, prout etiam contingit in caſu noſtro. Vtcūq; tamen ſtantibus nunc rebus, prout in facto proponuntur, certum eſt, ſeu magis communiter approbatum, conditionem ſupradictam debere duntaxat de maſculis intelligi. Et vt res clarior reddatur, viſum eſt referre ſaltem ſuccinctè ea, quæ viderentur poſſe in contrarium adduci.

1 In primis igitur ꝙ † appellatione filiorum veniant filiæ, eſt tex. expreſſus in .l. ſi quis ita dixerit. ff. de teſta. tutel. q licet loquatur in aliis terminis, enuntiat tamen hoc, ꝙ filiorum appellatione & filiæ continentur.

2 Secundò † ꝙ generaliter in vltimis volūtatibus appellatione filiorum veniant filiæ, tradit Alex. conſ. 55. ponderatis, col. fin. in. 3. & latius per Soci. conſ. 55. viſis conſiliis, in. 3. vol. & Deci. in. l. fœminæ, nu. mihi. 101. ff. de reg. iur. qui omnes loqui videntur in terminis noſtris de conditione, ſi deceſſerit ſine filiis, & dicunt eſſe cōmunem opinionem, ꝙ etiā veniāt filiæ.

3 Tertio † quia videmus, ꝙ conditio, ſi deceſſerit ſine liberis, deficit, etiam ſi quis decedat, relicto nepote ex filia. l. 1. C. de condi. inſer. ergo multo magis debet deficere, ſi decedat, relicta ipſa filia. Et quamuis aliud ſit in ſono verborum, ſine liberis, & aliud ſit, ſine filiis, cū tamen de iure videamus iſta æquiparari, vt patet ex ſupra dictis, idem videtur dicendum quò ad terminos dictæ. l. 1.

Quarto cum in caſu noſtro teſtator in vna parte teſtamenti, vbi fecit mentionem de filiis, dixerit, filios maſculos, videtur inferendum, ꝙ ſi in aliis partibus dixit ſimpliciter, de filiis, non addita dictione, maſculis, id fecit de induſtria, non autem per obliuionem, quia ſi id voluiſſet exprimere, erat ei facile, argu. l. vnicæ. §. ſin autē ad deficiētis, vbi Pau. de Ca. C. de cadu. tollē. & ita latiſſimè tradit Ludo. Bologni. inter conſilia Alexan. conſ. 53. Inuocato Domino, maxime in. 4. col. verſic. & primo non eſt, & in quinta col. verſic. nunc autem opere precium. in. 4. vol.

Quinto quia etiam ſi teſtator non expreſſiſſet dictam conditionem, ſubintelligebatur tamen tacitè ex diſpoſitione iuris, l. cū auus. ff. de condi. & demon. iuncto tex. in. l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. vbi etiam idem trahitur ad fœminas. ſi igitur teſtator expreſſit id, quod tacitè ſubintelligebatur, non debet talis expreſſio aliquid noui inducere, l. 3. ff. de lega. 1.

Pro contraria verò parte extant fundamēta omnino concludentiora, ex quorum etiam deductione, apparebit reſpōſio ad ſupra dicta omnia ex aduerſo deducta.

Primū igitur cōuenit inter omnes Docto.
4 ꝙ † nomen filius, comprehēdit quidem filias,
ſed ex interpretatione, non autem ex proprietate ſermonis, quia ipſum vocabulum, filius, ſonat in maſculos, vt concludit Bart. in. l. 1. ff. de verb. ſig. & expreſſius tradit Bar. in. l. 1. col. fin. ff. de pecul. vbi fortius ait, ꝙ neq; ex ſermone, neq; ex interpretatione, ſcilicet intellectiua, comprehenditur, ſed ꝑ extenſionem, & Soci. inter conſ. Cur. ſen. cōſ. 40. cum in præſentiarum, col. 3. Fulgo. conſ. 18. ſolummitia, & cōſ. 38. in propoſita, col. 1. & 2. & Soci. cōſ. 73. capiendo, col. 1. in 4. vol. & Alciat. lib. 1. in. 3. char. de verb. ſig. & videtur tex. in. l. pronunciatio, in princ. ff. de verb. ſigni. ideoq; talis interpretatio, ſeu extenſio ceſſat, ſi in contrarium adſit aliqua coniectura, vel ſi non adſit eadem
5 ratio, vt per Docto. ſupra dictos. Hinc † eſt, ꝙ
in odioſis non veniunt filiæ, vt per glo. in. l. ſi

ita

ita ſcriptũ,ff. de lega.2. ſcilicet in diſpoſitione
teſtatoris, vt latè per Archidiac. in .c. ſi quis
6 ſuadente.17.q.4.ſcilicet in.2.&.5.col. Et † in
materia ſtrictè interpretanda pariter non ve-
niunt filiæ, vt per Deci. conſ.223.in princ. vbi
multos refert,& cõſ.171.col.fin. multò minus
7 igitur debent venire,ſi † cõiecturata mens te-
ſtatoris eas excludit.& in fortioribus terminis
id probatur in d.l.1. in fin.C. de condi. inſer.
vbi appellatio liberorũ,quæ ſolet eſſe cõmunis
ad maſculos,& ad fœminas, non tamen com-
prehendit fœminas, ſi voluntas teſtatoris vi-
8 deatur in contrarium: dicitur † autẽ euidens
voluntas teſtatoris ea etiam, quæ colligitur ex
coniecturis.l.licet in princ.vbi Bar.ff.de lega.
9 .1.vnde cum in caſu noſtro teſtator † haberet
propriam filiam,& illam non vocauerit in in-
ſtitutione,neq; in ſubſtitutione,ſed ei prætule-
rit ſubſtitutũ,cẽſetur multò magis illum præ-
tuliſſe ipſi nepti,quę eſt remotior, argu.l.ſi vi-
ua matre,verſic. nam licet .C.de bon. mater.
Deci.cõſ.15. col.2.& cõſ.95.col.3.& cõſ.545.
col.1.& cõſ.270.col.2.&.3.& in terminis no-
ſtris tradit Pau.de Ca.conſ.357.viſo dicto te-
ſtamento,in antiquis,& Fulgo.in d.cõſ.18. &
in.d.conſ.38.latè Soci.in.d. conſ.40. Et com-
probatur prædicta coniectura, eo ꝙ teſtator
habebat etiam ſororem propriam, & ei dun-
taxat reliquit legatum,non autem eam voca-
uit in inſtitutione,vel in ſubſtitutione.

10 Secundo quia † cum Mediolani extet ſta-
tutum,ꝙ ſtantibus maſculis,fœminæ non ſuc-
cedant,ſequitur communis Doctorum cõclu-
ſio,ꝙ appellatione filiorum,etiam in teſtamẽ-
tis,non veniunt fœminæ, quia cenſetur teſta-
tor loqui ſecundum diſpoſitionem ſtatutorũ,
vt concludit Pau.de Caſt.in d.conſ.79.col.2.
Deci.in d.cõſ.15.col.3.Alex.in.l.gallus.§.qui-
dam rectè,in fin. & Deci. conſ.270. col.2. &
conſ.299. col.4.& conſ.316. col.3.& cõſ.545.
col.1. & Alciat. vbi ſupra. Et ſtante eiuſmodi
ſtatuto, ceſſat controuerſia omnium illorum
Doctorum,qui alias reddiderant hunc caſum
adeo dubitabilẽ, vt ait Pau.de Ca. vbi ſupra.

11 Tertio quia † cum apparet, teſtatorem ha-
buiſſe cõſiderationem agnationis, & voluiſſe,
ꝙ bona conſeruarentur in familia,tunc ceſſat
omnis diſputatio,& cõmuniter concluditur,
non comprehendi filias, vt tradit Pau. de Ca.
in d.conſ.79.& latiſſimè Soci.conſ.6. in præ-
ſenti cõſultatione,in.3.vol.maximè in col.fin.
& latè idem Soci. in d. conſ.40. inter conſilia
Cur.ſen.maximè in.3.col.& 4.latè etiam Iaſ.
conſ.140.in.2.Deci.conſ.514.Gonzadi.conſ.
89.Soci.in.l.cum auus à nu.80.vſq; ad nu.86.
& latiſſimè Deci.conſ.370.maximè in.2.col.
qui omnes,poſt alios,quos ipſi referunt, deci-
dunt caſum noſtrum in terminis, quia hic cõ-
ſtat non ſolum per coniecturas, ſed etiam ex
diſpoſitione expreſſa, voluiſſe teſtatorem, ꝙ
bona conſeruarẽtur in agnatione. vnde ſi prę-
dicta procedunt,etiam ſi ſolum per coniectu-
ras conſtaret de voluntate teſtatoris, vt tradit
Deci.conſ.15. col. pen. debet id multò magis
procedere,ſi expreſsè conſtat,vt de ſe patet, &
traditur in locis ſupra dictis.

12 Quarto cum † teſtator in vna parte teſta-
menti, vbi poterat cadere dubitatio, vtrũ vel-
let comprehendere maſculos tantum, vel etiã
fœminas,dixit expreſsè de maſculis,ſequitur,
ꝙ idem etiam cenſeatur voluiſſe in qualibet
alia parte teſtamẽti,l.qui filiabus, in princ.ff.
de lega.1.vbi habetur, ꝙ ſi in aliqua parte te-
ſtamenti fiat mentio de filiabus ſimpliciter, &
in alia fiat mẽtio de filiabus poſthumis, intel-
ligitur vbiq; de poſthumis,& hoc de dictione,
maſculis, tradit Abb.conſ.36. videtur primo,
in.1. vol.Cur. ſen. conſ.51.ſuper teſtamento,
col.5.&.6.& Andr.ſicul.inter conſilia Alex.
conſ.52.circa hanc,colum.5,&.6.in.4.vol.latè
Deci.in d.conſ.15.colũ.2.& conſ.261. col.2.&
cõſ.270. col.3.& cõſ.287.col.2.in fi.& 3. &.4.

Ex quibus ſatis patet, hanc eſſe communẽ
opinionem, & habere ſolidiora fundamenta.

Et ex prædictis etiam patet reſponſio ad
ea,quæ ex aduerſo fuerunt deducta, quia ſci-
licet non procedunt,quando aliqua coniectu-
ra extat in contrarium,veluti in caſu noſtro,in
quo teſtator prætulit ſubſtitutum propriis fi-
liabus,& propriis ſororibus, ergo multò ma-
gis neptibus. Item non procedunt, ſtante ſta-
tuto,de quo ſupra. Item non procedunt, quã-
do teſtator vel expreſsè, vel tacitè habuit ra-
tionem agnationis. Item non procedunt, vbi
in aliqua parte teſtamenti dictum eſt de ma-
ſculis, & malè in hoc loquitur Bologninus
13 vbi ſupra,quia † in teſtamẽtis facilè præſumi-
tur obliuio.l.hac conſultiſsima,C.qui teſta.fa.
poſ.& debet in eis inſpici veriſimilis mens te-
ſtatorum,iuribus vulga.præſertim per tex.in
d.l.qui filiabus,& patet ex ſupradictis, com-
muniter Docto.ſentire contrariũ. Et tex.in.l.
cum auus,&.l.cum acutiſsimi,ſuperius addu-
cti ex aduerſo, intelliguntur de conditione,
ſine liberis,nõ autem de conditione,ſine filiis,
& ita non faciunt ad caſum noſtrum. Et ex his

conſtat, nullam pariter reſtare difficultatem quò ad Caſtrum, præſertim cum ſit pars ipſius hæreditatis, eo quod eſt allodiale: nam quæ ſuperius fuerunt dicta de vniuerſa ipſa hæreditate, caſtrum etiam ipſum comprehendunt.

Iacobus Mandellus Albenſis I. V. Doct. Saluo &c. Mediolani. 1544. die. 17. Nouembris. Ad petitionẽ D. Alexãdri Sexti.

Summarium.

De interpretatione cuiuſdam ſtatuti Mediolani, de pariete extruendo inter hortum, & curtem. Et de caſibus mixtis, an comprehendantur ſub ſimplicibus in ſtatuto, & cui ſimplici magis adhæreant.

1 TERRA Differt à curte, ſeu à loco lapidibus ſtructo.
2 Illud, de quo fit ſpecialis, & ſeparata mentio, non cenſetur comprehendi ſub uocabulo generali, ſub quo aliâs comprehenderetur.
3 Exceptio ſatis eſt quòd ſit de regula, ſaltem in genere.
4 Caſus mixti, qui, conſiderata ratione, & effectu, reſoluuntur in ſimplices, comprehenduntur ſub ſimplicibus, etiam ſtante ſtatuto, quòd ſtatuta intelligantur ad literam, & tantò magis quando mixtus magis adhæret uni ſimplici, quàm alij.
5 In ſtatutis comprehenditur caſus non clarè ſpecificatus, quando adeſt omnimoda ratio, etiam ſtante ſtatuto, quòd ad literam &c.
6 Et quando adeſt omnimoda ratio, comprehenditur caſus omiſſus, tanquam ſpecies ſub genere.
7 Statuta debent intelligi, ne ſtatuentes poßint reprehendi.
8 Caſus mixti cui ex ſimplicibus magis adhæreant, quando neceſſe eſt, quòd adhæreant magis uni, quàm alij.
9 Cauſa prohibens potius inſpicitur, quàm permittens, & potius quod obeſt, quàm quod prodeſt.
10 Statutum diſponens, quod ſtatuta ſeruentur ad literam, nõ excludit naturales interpretationes.
11 Interpretatio non debet admitti, per quam de facili redderetur eluſorium ſtatutum, uel alia diſpoſitio.
12 Pro facto habendum eſt id, quod de facili poteſt fieri.
13 Ius ſuperueniens lite pendente, an, & quando comprehendatur in iudicio cœpto.
14 Regula, quòd lite pendente nihil innouetur, quomodo intelligatur.
15 Peritis in arte eſt magis credendum, quàm cæteris omnibus teſtibus, etiam ſi non reddant rationem dicti ſui, et etiã ſi tractetur de probanda conſuetudine.
16 Effectus quilibet præſumitur in dubio fuiſſe factus iure proprio facientis, & propter cauſam, ad quam poterat quis de iure compelli.
17 Donatio nõ præſumitur, ubi poteſt capi alia coniectura.
18 Ius commune magis eſt conſiderandum, quã ius ſpeciale.
19 Luminibus uicini an quis poßit officere, extruẽdo murũ.

Conſilium. XX.

CVm de interpretatione ſtatuti iam multa per alios fuerint deducta, ſuccinctè hæc pauca ſubijciã prius, quàm deueniam ad ea, quæ ex dictis teſtium colliguntur.

Quòd caſus de pariete extruendo inter hortum, & curtem, decidatur per ſtatutum in verſic. ſaluo ſi quis &c. propter illud vocabulum, terram, non videtur vllo modo poſſe admitti, quia præterquam quod de iure communi
1 † terra differt a curte, ſeu à loco lapideo, vel lapidibus ſtructo. l. ſeruius. §. 1. ff. de riuis, & l. 1. §. fin. eo. tit. id etiam patet ex ipſiſmet ſtatutis paſſim, & potiſſimum ex ipſo ſtatuto, & verſic. de quo hic diſputatur, dum paulo inferius ait, brachiorum quatuor cum dimidio à terra ſupra. vnde dato millies, quod vocabulum, terra, ſoleret comprehendere & curtem, & quemlibet alium eiuſmodi locũ, vel lapidibus ſtructum, vel non ſtructum, id tamen admitti non poteſt in præſenti caſu: quia cum de curte
2 fiat ſpecialis, † & ſeparata mentio, nõ cenſetur comprehendi ſub vocabulo generali, ſub quo alias comprehenderetur. l. ſed & ſi per prætorem. §. hæc clauſula. ff. ex quib. cau. maio. & dictio, terra, duntaxat comprehendit locũ nõ habentem aliquod nomen ſpeciale. l. ligni. §. 1. ibi, quæ alio nomine non appellantur. ff. de lega. 3. Nec quicquã etiam facit, quod paulò ante fuerit facta mentio de clauſula inter curtem, & hortum, quia id factum fuit incidẽter, ſumpta occaſione ab illa clauſura ſepium, de qua iam cœperant loqui ſtatuentes, Inſti. de lega. in princ. Et principaliter ibi tractatur de negotio inter hortum, & hortum, vt patet in verſic. ſeu. §. in clauſuris, ideoque eſt etiam conueniens, quod illa exceptio, ſaluo ſi quis, referatur ad illud, quod agitur principaliter, non habita ratione eorum, quæ incidenter proferuntur
3 argu. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. peta. † Et ſatis eſt, quod exceptio ſit de regula, ſaltem in genere. l. nummis, & ibi Iaſ. col. 3. ff. de in litem iuran. Et ingenua ipſius ſtatuti intelligentia per ſe patet, nam cum ab vna parte dixiſſet, hortũ, vel brolium, poſuit deinde ab alia parte duo vocabula, ſcilicet hortum, vel terram, correſpondentia duobus primis, & tanquam ſinonima ad illa duo præcedentia, & ſicut dictio, brolium,

Brolium, fuit poſita ad denotandum rem ferè
eiuſdem naturæ, cuius eſt hortus, videlicet ad
denotandum hortum incultum, & non magis
habẽtem formã horti, quã agri, ita etiã dictio,
terra, fuit poſita ab alia parte, ad denotandum
pariter rem, quę non multũ differret ab horto,
vt indicat illa diſiũctiua, vel, iuxta nota. in ru-
bri. ff. ſi ag. vectigal. ideſt, ad denotãdum rem,
quæ habet formã mediam inter formã horti,
& formã agri, cuiuſmodi multæ reperiuntur
intra muros Ciuitatis. Et dato etiã, ꝙ in præ-
ſenti non reperiretur in Ciuitate aliqs eiuſmo-
di locus (quod non eſt credendum) ſatis eſt,
ꝙ ſtatutum conſiderauit potentiam, quemad-
modum etiam conſiderauit brolium. Et in ef-
fectu ſi appellatione terræ in hoc ſtatuto intel-
ligeremus etiam curtem, tanquã ſit generale
vocabulum, neceſſe etiam eſſet fateri, ꝙ appel-
latione terræ veniret hortus, & per conſequẽs
ſequeretur, ꝙ fruſtra ſtatuẽtes habuiſſent men-
tionem de curte ſeparatim, & de horto, & de
brolio, & omnia eſſent confundenda ſub no-
mine terræ, & eluſoria eſſet diſpoſitio totius
ſtatuti in ſuis omnibus diſtinctionibus, quod
quàm ſit abſurdum, per ſe patet. Neqꝫ puto
quòd Illu. D. Commiſſarius cauſæ vllam ha-
beat de his dubitationem.

Fateor huiuſmodi caſus, inter hortum, &
curtem, eſſe cõprehenſos ſub ſtatuto, nõ quidẽ
verbis expreſſis, ſeu ſpecificis, ſed ſub genera-
litate verborꝫ explicante caſus ambos ſimpli-
ces, videlicet inter curtẽ, et curtẽ, et inter hortũ,
4 & hortum, quia cum † huiuſmodi caſus mixti
hic reſoluantur in ſimplices, conſiderata eorũ
ratione, & effectu, nam quilibet paries, qui fit
inter hortum, & curtem, vel eſt brachiorum
octo, vel quatuor cum dimidio, ideo compre-
henſi cenſentur ſub ſimplicibus, etiam ſtante
ſtatuto diſponente, ꝙ ſtatuta intelligantur ad
literam, ſecundum Docto. in. l. 2. in princ. pręſ-
ſertim Alcia. col. 2. ff. de verb. obli. & tantò
magis quando caſus mixtus magis adhæret
vni ex ſimplicibus, ꝗ alii, vt per Alcia. vbi ſu-
pra, maximè per tex. in. l. 1. §. interdictorum
el. 1. ff. de interdic. quemadmodum contingit
in caſu noſtro, vt infra dicetur. Et ſunt vulga-
5 res deciſiones, ꝙ † in ſtatutis comprehenditur
caſus non clarè ſpecificatus, cum adeſt omni-
moda ratio, latè Bal. in. l. maximum vitiũ col.
2. & 3. C. de libe. pręte. & in. l. ſi quis ſeruo col.
2. & 3. C. de furt. Areti. conſ. 108. qui omnes
loquuntur etiam ſtante ſtatuto, ꝙ ad literam
6 &c. Et † quando adeſt omnimoda ratio, com-
prehenditur caſus omiſſus, tamꝗ ſpecies ſub
genere Deci. conſ. 227. col. 3. in fin. & 4. & eſ-
7 ſent † reprehendendi ſtatuentes, ſi omiſiſſent
hos caſus mixtos, iuxta dictũ Bal. relatum per
Soci. conſ. 63. col. pen. 1. vol. Neqꝫ pars aduer-
ſa negat, quin huiuſmodi caſus mixti compre-
hendãtur, & id etiam quotidianus rerum vſus
atteſtatur.

8 Solum ſtat difficultas, quomodo † regulãdi
ſint tales caſus mixti, & cui ex ſimplicibus ma-
gis adhæreant, cum omnino neceſſe ſit, ꝙ ad-
hæreant magis vni, ꝗ alij, ideſt, neceſſe eſt, ꝙ
paries ſit vel brachiorum octo, vel ſit brachio-
rum quatuor cum dimidio. Et cum veritas
ſoleat in paucis conſiſtere, dicendum videtur
vnica ratione, ꝙ huiuſmodi caſus mixti, qui
ſunt duo, videlicet quando Dominus curtis
vult ædificare contra dominum horti, item
quando dominus horti vult ædificare contra
dominum curtis, adhęreant illi caſui ſimplici,
qui concernit perſonam, aduerſus quam fit
ædificium, nõ autem perſonam illius, qui ædi-
ficat, & ſecundum naturam talis ſimplicis caſus
debet iudicari quilibet ex ipſis caſibus mixtis.
9 Nam præter vulgares regulas, ꝙ † cauſa pro-
hibens debet potius inſpici, ꝗ cauſa permittẽs
Bar. in. l. tutor, in princ. ff. de ſuſpec. tuto. & ex
duobus, quorum vnum poſſet prodeſſe, & ali-
ud poſſet obeſſe, debet inſpici illud, quod poſ-
ſet obeſſe. l. 3. §. fin. cũ glo. & Bar. ff. ad Sillan.
id concludentius deducitur ex his, quæ fatetur
pars ipſa aduerſa, nam ſi Dominus curtis
ædificãs cõtra dominum horti, poteſt eleuare
murum duntaxat ad brachia quatuor cum di-
midio, vt eſt notoriũ, & deduxerũt aduerſarij
in ſuis capitulis, & ita inſpicitur qualitas illius,
contra quem ædificatur, & merito per regu-
las ſupra dictas, nõ autem illius, qui ædificat,
quia opus eſſet ei tunc concedere eleuationem
vſqꝫ ad brachia octo, neſcio videre, cur nõ idẽ
quoqꝫ dicendum ſit è conuerſo, cum dominus
horti ædificat contra dominum curtis, vt ſcili-
cet inſpici debeat qualitas illius, aduerſus quẽ
ædificatur, & non illius, qui ædificat, & ita vt
liceat eleuare vſqꝫ ad brachia octo. Et eſt vul-
gare, ꝙ correlatiuorũ eadem debet eſſe ratio,
& ꝓportio. l. fin. vbi latè Iaſ. C. de indic. vidu.
Et idem debet operari propoſitum in propo-
ſito, quod operatur oppoſitum in oppoſito. l.
fin. §. fin. ff. de lega. 3. & contrariorum eadem
debet eſſe diſciplina, ſcilicet ex natura per cõ-
trarium, vt tradit Socin. in rubri. ff. de acqui.
poſſe. Et niſi putarem hanc eſſe mẽtem ſtatuti,
& meram

& meram veritatem, eſſem primus ego, qui hortarer magnificum D. Candianum, q̃ à negotio hoc penitus deſiſteret. Nec dicatur, q̃ ſupra dicta regula de cauſa prohibitiua præferenda cauſæ permiſſiuæ, videatur poſſe retorqueri in contrarium, eo q̃ aduerſarius Magnifici D. Candiani tendit ad prohibendum, ergo præferendus, quia hoc eſſet merum cauillum, nec dignum reſponſione.

Poſſent etiam prędicta comprobari ex ratione iampridem per alios adducta, q̃ murũ non poſſe eleuari vltra brachia quatuor cum dimidio, concernit merum fauorem hortorũ, vnde quemadmodum ſi ambo litigatores haberent hortum, poſſent renunciare fauori pro eis inducto, & non obſtante ſtatuto, poſſent altius ædificare, non puto poſſe dari bonam rationem diuerſitatis, cur etiam ſi vnus tantũ habeat hortum, non poſſit fauori ſuo renunciare, iuribus vulgaribus. Et quantum calumnioſe negetur, id fuiſſe introductum in fauorem hortorum, iudicet Ill. Dominus meus, cui ſumma huius rei eſt commiſſa. Et ſtatutum 10 diſponens, † q̃ ſtatuta ſeruentur ad literam, non ſolet excludere ſimiles interpretationes naturales Bar. in. l. omnes populi, in. 6. q. prin. in fin. & Bal. Areti. & Deci. vbi ſupra.

11 Præterea non † debet admitti ea interpretatio, per quam de facili redderetur eluſorium ſtatutum, vel quælibet alia diſpoſitio. l. ſi prætor iuſſerit, in princ. ff. de iudi. vnde cum dominus horti poſſit, quandocunq; voluerit, conuertere hortum in curtem, & poſtea ædificare vſq; ad brachia octo, non eſt credendum, q̃ ſtatuentes voluerint diuerſum ius conſtituere inter vnum caſum, & alium, quandoquidem 12 trita eſt regula, q̃ † pro facto habendum eſt id, quod de facili poteſt fieri. l. pen. ff. de mili. teſta. & l. non tantum, in princ. ff. de excuſa. tut. Bal. in. l. ſi pro ea, in. 6. & . 7. q. C. manda. Nec video, per quam regulam poſſit denegari Magnifico D. Candiano, quin etiam lite hac pendente, poſſit conuertere hortum ſuum in curtem, & de ea curte idem iudicandum ſit perinde, ac ſi fuiſſet curtis tempore litis cœ-13 ptæ, nam ius † etiam ſuperueniens lite pendẽte, comprehenditur in iudicio cœpto, ſi dependeat à cauſa de præterito Bar. & alij in. l. non poteſt videri, ff. de iudi. vel ſaltem ſi in poteſtate ipſum deducentis erat tempore litis cœptæ, quamuis tunc non eſſet deductum ad effectum Bal. in d. l. non poteſt videri, col. fin. 14 Et † regula, vt lite pendente nihil innouetur, tendit ad hoc, videlicet vt nihil fiat in præiudicium iuris, quod habet aduerſarius, non autem prohibet, quin poſſim corroborare ius meũ Bal. in. l. 2. col. fin. C. ne lice. poten. & patet ex. l. ſi mandauero tibi vt à titio. ff. manda. & . l. rem alienam. ff. de pigno. ac.

Cæterum, omiſſa interpretatione ſtatuti, res videtur omnino inclinare pro ipſo Dño Candiano, cum in primis pro eo depoſuerint etiam iudicialiter Architecti, ſeu Ingenierij 15 ferè omnes huius Ciuitatis, qui † in huiuſmodi negotijs ſunt cæteris omnibus teſtibus præferendi, Specula. de proba. §. fin. col. pen. etiam ſi non reddãt rationem dicti ſui, vt tradit Deci. in. c. propoſuiſti, col. 5. de proba. etiam ſi tractetur de probanda conſuetudine, quia eſt eis credendum, quamuis non deponant de actibus particularibus, ſed ſimpliciter dicant, ita ſe habere conſuetudinem, Bar. in. l. de quibus, in repeti. col. antepen. ff. de legibus, extant etiam alij quamplures teſtes omni exceptione maiores, & concludenter deponẽtes de infinitis huiuſmodi exemplis, quæ deinde ex locorum inſpectione melius fuerunt comprobata. Et præter ea exempla, de quibus teſtes depoſuerunt concludenter facere ad caſum noſtrum, videlicet murum fuiſſe eleuatũ, inuito dño curtis, extãt alia quamplura etiam exempla parietis inter hortum, & curtem extructi in altitudinem brachiorũ octo, aduerſus quæ nihil habet pars aduerſa, quod deducat, niſi q̃ aſſerit id prouenitſſe ex conuentione partium, quod vtiq; nullam habet rationem, quinimo in contrarium extant quamplures 16 iuris præſumptiones, nam † quilibet effectus præſumitur in dubio fuiſſe factus iure proprio facientis. l. item apud labeonem. §. ſi communem. ff. de iniur. l. merito. ff. pro ſocio, & vtrobiq; dicunt gloſæ, eam eſſe notabilem præſumptionem. item actus cenſetur in dubio fuiſſe factus propter cauſam, ad quã poterat quis de iure cõpelli Bar. in. l. 1. §. ſi parens. ff. ſi quis à paren. fue. manu. Itẽ conuentiones de huiuſmodi parietibus ædificandis vltra, quã alter ex dominis potuiſſet cogi, fa-17 perent donationẽ, quod † non eſt præſumendum, vbi poteſt capi alia coniectura. l. campanus. ff. de ope. libert. l. ſi cũ aurum. ff. de ſolutio. pſertim in caſu iſto, quo neceſſe eſſet præſumere multas donationes, cum extent multi parietes eo modo extructi. Et præſumere cõuentionem, ſeu remiſſionem iuris ſui nõ fuiſſe gratuitã, ſed interceſſiſſe pecuniã, nihil aliud

eſt, quã

eſt,quã fictiones, diuinationeſq; multiplicare.

18 Et † magis eſt in conſideratione id, quod eſt conceſſum de iure cõmuni,ſeu municipali,quã quod poteſt obtineri ex ſpeciali conceſſione,l. 4.§.ſi is qui,& ibi Bar.ff.de fideicom. liberta. teſtes autem producti per aduerſarios quàm longè diſtent à ſigno, ad quod tendunt, per multas rationes fuit oretenus deductum, ſed q; quamplures ex eis in euidenti falſitate fuerunt deprehenſi, non parum deberet animum Illuſt. Dñi Commiſſarij ſuper tota hac cauſa commouere.

19 De † luminibus autem,videlicet q; fortè eis officiatur,ſi murus extrueretur, non videtur habenda ratio,quia ſtatutum id nõ exprimit, cum tamẽ † exprimat alium caſum, ſcilicet ne liceat in eo muro facere feneſtras, per quas perſpiciatur verſus vicinum,ideoq; cum facile fuerit ſtatuentibus exprimere hunc caſum, & nõ expreſſerint, habẽdus eſt pro omiſſo.l.1.§. ſin autem ad deficientis,vbi Pau de Ca.C.de cadu.tollen.præterea aliud ſtatutum, ſcilicet fol.III. à tergo in fine, non præſumit ſeruitutẽ luminis,niſi feneſtrę ſint in frõtiſpicio,alioqui transfert onus eam probandi, ideo ſuccedit diſpoſitio iuris cõmunis, ſecundum quod nõ eſt habẽda ratio luminum,niſi conſtet de ſeruitute promiſſa.l.cum eo.ff. de ſeruitu. vrb. præd.&.l.altius,C. de ſeruitu. & aqua. Et in omnem caſum non officitur luminibus, cum non prohibetur eis, quin cœlum videatur.l. lumẽ,&.l.ſi arborem.ff.de ſeruitu.vrb. pred.

† An aliqđ offi. iat luminibus, ſtãdum eſt perteſ. Alex. cõſ. 974. in fine. 1. vol. Idem Auſoré

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani. 1545. die.30. Ianuarij. Pro Magnifico D. Angelo Candiano.

Summarium.

De nullitate tutelæ propter defectum ſolemnitatum, an poſſit opponi per ipſum tutorem. Et an omiſſio ſatisdationis, omiſſio Inuentarij, & licentia adminiſtrandi non petita à Iudice, item omiſſio promiſſionis de defendendo pupillo, & faciendo quod erit utile, operentur nullitatem tutelæ.

1 NVLLITAS *Tutelæ propter defectum ſolemnitatum non poteſt opponi per tutorem.*

2 *Turpitudinem ſuam quando quis non poßit allegare.*

3 *Iudex procedendo ad ulteriora, cenſetur declarare &c.*

4 *Autoritas Iudicis poteſt eũ, qui non eſt tutor, facere tutorem, & multò magis declarare eum idoneum, & legitimè factum.*

5 *Allegans contraria an, & quando audiatur.*

6 *Omiſsio ſatiſdationis an operetur nullitatem tutelæ.*

7 *Omiſsio Inuentarij præſtat cauſam remouendi tutorem, tamquam ſuſpectum, ſed interim eſt tutor, & ualent geſta per eum.*

8 *Licentia adminiſtrandi non impetrata à Iudice an uitiet tutelam.*

9 *Tutores hodie de conſuetudine adminiſtrant, non petita licentia iudicis, & ſatis eſt eam allegare.*

10 *Clauſulæ, quæ ſolent apponi, debent haberi pro appoſitis.*

11 *Promiſsio de defendendo pupillo, & q; fient utilia, ſi fuit omiſſa, an uitietur tutela, & quid operetur.*

12 *Omiſsio eius, quod tacitè ſubintelligitur, non uitiat.*

13 *Lex aliquando requirit, uel prohibet aliquid, & tamen actus non eſt nullus, ſi contrarium fiat, niſi id lex præciſè dicat.*

Conſilium. XXI.

DIfficultas nouiſſimè excitata aduerſus D. Chriſtophorũ, de nullitate tutelæ †, ꝓpter defectũ ſolẽnitatũ, nõ

1 videtur poſſe opponi per ipſummet tutorem, quia cum omiſſio eiuſmodi ſolemnitatum arguat dolũ ipſius tutoris, maxime omiſſio In-

2 uentarij, ſequitur eius turpitudo, † ideoq; eam non poteſt allegare, cum ſcilicet nondum ſit detecta ab alio, & tendat ad præiudicium alterius, & allegetur aduerſus eum, qui non eſt particeps eiuſmodi turpitudinis, vt concludit Bar.in.l.Iuſiurandũ quod ex conuentione.§. procurator,col.3.&.4.ff.de iureiu.

Præterea in prima inſtantia, dum D.Chriſtophorus opponeret, illum non eſſe tutorem legitime conſtitutum, replicauit ipſe tutor, ſe eſſe tutorem legitime, & ſeruaſſe ſeruanda, & Iudex deinde proceſſit ad vlteriora, admittendo eum pro idoneo tutore. vnde infe-

3 runtur duo, primum q; Iudex † procedendo ad vlteriora, cẽſetur eum declaraſſe idoneum, & ſolẽnem tutorẽ, iuxta nota.in.l.2.C. de ordi.cogni.& per Bart.in.l. a procedente.C. de dila. adeo q; non eſt amplius id reuocãdum in dubium: nam licet autoritas Iudicis non poſſit facere procuratorem eum, qui non eſt, põt ta-

4 men eum, † qui non eſt tutor, facere tutorẽ, & multò magis põt eum iam factum tutorẽ, declarare idoneum, ſeu legitime factũ, vt tradit Bald.in.l.1.§.idem Pomponius.ff.quod falſ. tut.& tanto magis cũ factum Iudicis fundatũ ſit in confeſſione iudiciali ipſius tutoris, quæ eſt omnino præiudicat,l.cũ precum.C.de libera. cau.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

5 cau. Infertur ſecundo, ꝙ iſte tutor, tãquam † allegans contraria, non eſt audiendus.l. titiæ, vbi Bar.ff.de condi. & demon. maximè inter eaſdem perſonas, & in eadẽ cauſa, quia (quod fortius eſt) etiã in diuerſa cauſa nõ poſſet allegare contraria, ſcilicet inter eaſdẽ perſonas, ſi in prima cauſa obtinuit, vt tradit Bar.in.l.Papinianus.§.ſed nec impuberis, col.2.ff.de inoff.teſta. Et cũ hic agatur de euidẽti cõtrarietate, ꝓcedunt hæc ẽt in exceptionibus, & replicationibus, vt per Bar.in.l.nemo.ff.de excep.

Ceterùm dato, ſine veritatis præiudicio, ꝙ eiuſmodi exceptio poſſet per tutorẽ iſtum opponi, ceſſat tamen alia ratione, quia nõ procedunt de iure, ſaltem in caſu noſtro, ea, quæ in
6 motiuo fuerunt excitata. nam † omiſſio ſatiſdationis quãuis ſoleat operari nullitatatẽ tutelæ.l.ſi tutor.C.in quib.cau.in integ.reſtitu. non eſt neceſ.&.l.in dubiũ.C.de tuto.qui non ſatiſde. tãquã ſit maioris momẽti, quã alia requiſita, quia ſcilicet inanis eſſet actio cõtra tutorẽ, ſi nõ extaret perſona aliqua idonea ad ſoluendũ, contra quã poſſet agi.l.nã is.ff.de dolo, nihil tamẽ facit ad caſum noſtrũ eiuſmodi omiſſio, cũ hic ſimus in tutore teſtamentario, Inſtitu. de ſatiſda.tuto. in princ.& d.l.in dubiũ.

7 Omiſſio † autẽ inuentarij præſtat cauſam remouẽdi tutorẽ, tãquã ſuſpectũ.l.fin.§.illud. C.arbitr. tutel. ergo interim eſt tutor, & valẽt geſta per eũ, vt concludit Bart. in .l. tutor qui repertorium, col.2. verſic.cõtrarium puto.ff. de admi.tuto. Abb. conſ.90.in 2. volu. Alex. conſ.86.viſis, col.2.in 2.volu.Comen.conſ.15.

8 Et idem † pariter dicendum eſt de licentia adminiſtrandi ſumenda per manum Iudicis, nam ponitur ſub eodẽ cõtextu verborũ, & ſub eadẽ ratione cũ omiſſione Inuentarij, vt patet in d.l.fin.§.illud. Et nemini dubiũ, quin longè maior defectus ſit omiſſio Inuentarij, quã licentia Iudicis non impetrata, cũ omiſſio Inuẽtentarij arguat dolum d.l. tutor qui repertorium, in princ.& contineat euidentem ſubtra-
9 ctionem rerum pupillarium. præterea † eſt publica, & notoria hodie cõſuetudo tutoribus adminiſtrandi, nõ petita licẽtia Iudicis, ideoq; ſatis eſt eam allegare, vt per Deci. conſ.148. col.fin. quinimo nõ eſt neceſſe eam allegare, ſecundum Bar. in.l.1.in.25.q.C. quæ ſit lon. conſue.& tex. qui communiter allegatur per Doct. de huiuſmodi licentia Iudicis, nihil expreſſe dicit de Iudice, ſed duntaxat ait, ꝙ ſecundum ſolitum morem &c. videlicet tex. in d.l.fin.§.illud,C.arbitr.tutel. Accedat etiã, ꝙ hic ſumus in tutore teſtamentario, cuius fides cenſetur approbata à teſtatore, & de quo lex multum confidit in his, quæ ſunt maioris præiudicij, vt ſupra dictum fuit. Quinimo ſolet de conſuetudine apponi in teſtamentis clauſula illa, ꝙ poſſint propria autoritate &c. quæ clauſula tollit omnem difficultatem, vt
10 ꝑ Bar.in.l.legitimos.ff.de legi.tuto. Et † vulgare eſt, ꝙ clauſulæ, quæ communiter ſolent apponi, debẽt haberi ꝓ appoſitis, late Doct. in.l. certi condictio.§.ſi nummos, præſertim Iaſ. col.3. &. 4.ff.ſi cer. peta. Et in caſu nrõ teſtator vſq; adeo cõfiſus eſt de ipſis tutoribus, ꝙ eis facultatẽ conceſſit ſubſtituẽdi alios tutores, qđ vtiq; videt maius, ꝙ ſi expreſſe cõceſſiſſet facultatẽ adminiſtrãdi ꝓpria autoritate.

Cætera duo, quæ ſolent requiri, videlicet
11 † promittere defenſionem pupilli, & promittere, ꝙ fient vtilia, & omittentur inutilia (quę duo in effectu reſoluuntur in vnum, vt de ſe patet) non faciunt nullitatem tutelæ, quia id non reperitur iure cautum, ſed duntaxat poſſunt operari, ꝙ remoueatur tutor, tanquam ſuſpectus, quemadmodum ſupra dictum fuit de omiſſione Inuentarij, quæ eſt valde maioris præiudicij quo ad ipſum pupillum, & maioris culpæ quo ad ipſum tutorem. Et prædicta duo requiſita ſunt modici momenti, & ta-
12 cite ſemper ſubintelliguntur, ideoq; † eorum omiſſio non debet vitiare, etiam ſi eſſent de forma, vt per Bar. in.l. fin.§. ſin verò poſtquã
13 in fin.C.de iu.delib. Et † non eſt nouum, ꝙ lex aliquid requirat, vel prohibeat, & tamen actus non ſit nullus, ſi contrarium fiat, niſi lex id expreſſe dicat, quemadmodum per viginti exempla deducit Iaſ.in.l. patre furioſo, col.3. 4. &. 5.ff.de his qui ſunt ſui vel al. iu.

Et in vniuerſum quoad omnia ſupra dicta habendum eſt præ oculis, quàm ſit abſurdum, quòd tutor ipſe, qui ſuſtinet hoc iudicium tanquam tutor, aſſerat ſe vel eſſe tutorem nulliter, vel eſſe remouendum a tutela, cum tamen fungatur hic vice actoris.

De æquitate maxima autem ipſius negocij, quæ aperte ſtat pro D. Chriſtophoro, dictum fuit aliquando in alijs allegationibus. Et tandem eſſet imponendus finis huic controuerſiæ, cũ Magnificus D. Cõmiſſarius cauſæ diligẽtiſſimẽ eam nũc diſcuſſam perſpiciat.

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani. 1545. 13. Februarij. Pro D. Chriſtophoro de Mirabilibus.

Summarium.

Donatio propriè an dicatur etiam quæ non habet traditionem, & an promiſſio de donando producat actionem. Item quid ſit Augumentum dotis, & quid donatio propter nuptias, & quid inter ſe differant, & an hodie ſit in uſu donatio propter nuptias, ut fiat de neceſſitate.

1 DONATIO Etiam propriè dicitur, quamuis non habeat traditionem.
2 Donatio etiam ſi fiat pacto nudo, producit actionem.
3 Promiſſio de donando an producat actionem præciſam ad rem nominatam, & an cenſeatur donatio.
4 Donatio propter nuptias cenſetur, quicquid datur per maritum uxori, habito reſpectu ad dotem.
5 Augumentum dotis, & donatio propter nuptias quando differant, & quòd non differant, ſi ambo ſint ex parte mariti.
6 Inſtrumenta duo ſi fiant incontinenti unum poſt aliud per eũdem notarium, & coram eiſdem teſtibus, perindè eſt, ac ſi omnia unico Inſtrumento comprehenderentur.
7 Donatio quando ſit per maritum uxori in inſtrumento dotali, cenſetur donatio propter nuptias, licet non fuerit expreſſum.
8 Donationes propter nuptias hodie non amplius, ſunt in uſu ſcilicet ut fiant ex neceſſitate, & ſi fiunt appellantur communiter augumenta dotium.
9 Donatio propter nuptias an ualeat, quando ſit per maritũ, cõſtante matrimonio, ſi mulier etiam nõ auget dotẽ.

Conſilium. XXII.

Caſus iſtæ

non videtur habere probabilem difficultatem, ſi bene cõſideretur. Nam in primis cõſtat donationem, de qua agitur, eſſe veram donationem, nõ autem eſſe promiſſionem de donando, non obſtante incidenti quodã dicto Pau. de Ca. ex aduerſo allegati, videlicet conſ. 106. incip. dicta donatio col. fin. in antiquis, vbi videtur velle, ꝙ donatio propriè ſit illa tãtum, quæ annexam habet traditionẽ: quicquid enim dicat Pau. de Ca. habemus hodie iura
1 clara, ꝙ † etiam propriè dicitur donatio, quãuis nõ habeat traditionem, vt eſt tex. in. §. alię
2 Inſtitu. de actio. quinimo † etiam ſi eiuſmodi verbalis donatio fiat pacto nudo, producit actionem. l. ſi quis argentum. §. fin. C. de dona. & id procedit nõ tantum in donationibus inter viuos, ſed & in aliis donationibus, ſecundũ glo. cõmuniter approbatam in. l. cum pater. §. meuio in verbo donabat. ff. de lega. 2. & per Docto. in. l. 2. ff. de lega. 1. neq; hoc negaſſet Pau. de Ca. qui loquutus eſt ſecundum iura. ffor. videlicet declarãdo tex. in. l. Papinianus. Eſt quidẽ verũ, ꝙ ſi nõ eſſet donatio, ſed promiſſio de donãdo, ideſt, ſi quis nõ diceret, dono tibi, ſed diceret, promitto tibi donare, tunc
3 eſt aliqua diſputatio inter Doct. an † talis promiſſio de donãdo producat actionẽ præciſam ad rem nominatam, & eo caſu etiam videntur inclinare Docto. ꝙ talis promiſſio producat actionem præciſam, & cẽſeatur eſſe donatio, vt latè per Ang. Are. in. §. in perſonam col. 4. & 5. Inſtitu. de ac. & ſi opus eſſet, adducerentur aliquot moderni: aſſerentes eam eſſe magis communem opinionem, & ſecundum eos malè etiam loqueretur Pau. de Ca. vbi ſupra, qui propriè videtur loqui de promiſſione donandi, ſed quicquid ſit de hoc, nos ſumus extra hanc difficultatem, quia verba huius contractus non ſonant in promiſſionem collatam in futurum, ſed ſunt abſoluta, & concernunt præſens tempus, dum videlicet dictum eſt, augumentauerunt, & augumentant &c.

Item ſecundò conſtat, hanc eſſe donationẽ propter nuptias, niſi calumnia, & violentia inferatur verbis inſtrumenti, & menti euidẽti ipſorum contrahentium. nam dicitur in inſtrumẽto, ꝙ ipſi duo fratres de Rainonibus augumentant dotem vxorũ ſuarum &c. quæ verba nihil aliud poſſunt denotare, ꝙ donationem
4 propter nuptias, quia † quicquid datur per maritum vxori, habito reſpectu ad dotem, cẽſetur. donatio propter nuptias. l. cum multæ in princ. & §. ſancimus, & in. §. ſi igitur dote iã præſtita. C. de dona. ante nup. & paſſim per totum illum titulum, & cum fiunt tales donationes, habita mentione dotis, cenſentur quaſi antiferna, vt ait ille tex. ideſt, cẽſent factæ cõtra dotem, ſeu correlatiuè ad dotem, vt ibi per
5 glo. Et † quãuis differant augumentum dotis ex parte vxoris, & donatio propter nuptias ex parte † mariti, non tamen differunt, neq; differre inter ſe poſſunt ea duo, ſi ambo ſint ex parte mariti, ſi res deducatur ad factum, ſeu ad practicam. quid enim aliud eſt in effectu, cum maritus dicit ſe augere dotem vxori, ſuæ, niſi donatio quædam, quam iura appellant propter nuptias? eo quod fit in inſtrumento dotali, vel alias fit, habito reſpectu ad dotem, & regulatur iiſdem modis, quibus ipſa,

† De augumento dotis vide eius quæ ſcripſit infra i cõſ. 68.

dos regulatur d.l.cum multæ. Et cũ de re ipſa
conſtat, non eſt curãdum de modo, vel ordine
verborum.l.vbi ita donatur.ff. de dona.cau.
6 mor. Et † cum inſtrumentũ ipſius augumenti
factũ fuerit incõtinenti poſt inſtrumẽtũ dota-
le, & per eundẽ notariũ, & corã eiſdẽ teſtibus,
perinde eſt, ac ſi omnia fuiſſent vnico inſtru-
mento cõprehenſa Bal.in.l.petens col.pen.C.
de pac. Alex.conſ.25.col.3.in 2.vol. Deci.cõſ.
7 245.col.2.in fine. Et † quotieſcunq; fit dona-
tio per maritum vxori in inſtrumento dotali,
non eſt dubium, quin cenſeatur donatio pro-
pter nuptias, quamuis id nõ fuerit expreſſum
d.l.cum multæ.§. ſin autem donatio talis, ibi,
dotali inſtrumento antecedente.

Neq; his obſtant illa verba, & hoc ex libe-
ralitate dictorum fratrum &c. vt ex aduerſo
fuit allegatum, quia reſpondetur, q; eiuſmodi
verba retorquentur in cõtrarium, nã ea verba
denotant donationem.l.1.in princ.ff.de dona.
adeo q; perinde eſt, ac ſi dictum eſſet in inſtru-
mento, q; fiebat donatio per ipſos maritos, ſci-
licet pro augumento dotis, vt paulò ante dictũ
fuerat, quæ verba omnia ſimul iuncta vtrum
denotent euidẽtem donationem propter nu-
ptias, id non patitur diſputationem. Minuſq;
obſtant verba illa, & propter benemerita &c.
vt pariter ex aduerſo fuit excitatum: nam re-
ſpõdetur, q; donatio propter nuptias, ſiue au-
gumentum dotis, eſt effectus principalis, be-
nemerita autem ipſarum ſororum ſunt cauſa,
propter quam fratres ipſi deuenerint ad eiuſ-
modi effectum, ideoq; vnũ nõ impedit aliud,
ſed potius inter ſe conueniunt.

Et planius hæc etiã procedunt attenta con-
ſuetudine hodierna, necnõ & cõmuni vſu lo-
8 quendi: nam † hodie non amplius ſunt in vſu
donationes propter nuptias, ſcilicet, quæ fiant
ex neceſſitate, vt ait glo.in authẽ.ęqualitas.C.
de pac, conuen. & Bart.in.l. ſi cum dotem.§.
tranſgrediamur col.2.ff. ſolu. matri. Et ſi ali-
quando fiunt eiuſmodi donationes, appellan-
tur † paſſim, & ex communi vſu loquendi, au-
gumenta dotium, ideo non eſt mirandum, ſi
& in præſenti inſtrumento id ſeruatum fuit.
Et quod fortius eſt, videmus, q; etiam illis tem-
poribus, quibus erant in vſu huiuſmodi dona-
tiones propter nuptias, quinimo cum erãt ne-
ceſſariæ, iuxta tex. in authen. ſed iam neceſſe
C, eod, tit, variabantur tamen earum nomina.
Et quicquid in effectu conferebatur per ma-
ritum in vxorem, habito reſpectu ad dotem,
cẽſebatur donatio propter nuptias, vt per glo.

† Inueni & Craue. conf. 185. q ité ait. Idem Albe.

primam in authen.eo decurſum.C.eo.tit.

Inde etiam tollitur alia quędam difficultas,
9 quæ poſſet obiici, videlicet † q; donatio pro-
pter nuptias de iure non valet, cum fit per
maritum, conſtante matrimonio, niſi mulier
etiam augeat dotem d. authen. ſed iam ne-
ceſſe, quia reſpondetur, cum hodie eiuſmodi
neceſſitas donandi propter nuptias non ſit
amplius in vſu, ceſſat talis difficultas. Præte-
rea cum donatio fit ab initio, ideſt, tempore
conſtitutæ dotis, vt fuit in caſu noſtro, ceſſat
omnis difficultas, dummodo donatio propter
nuptias non excedat quantitatem dotis d.l.
cũ multæ & .l. ſi conſtante eo. tit. & per Azo.
in ſumma eiuſdem tit.col.1.

Quibus ſtantibus, res in iure videtur cla-
ra pro iſtis ſororibus neq; neceſſaria eſt extẽſio
aliqua inſtrumẽti propter dictamen ſapientis.

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani.
1545.9. Martij. Pro ſororibus de ſctõ Petro.

Summarium.

De ſtatuto Mediolani, q; nupta forenſi ſit excluſa ab hæreditate & an dicatur etiam excluſa à legitima. Et an dotata poſſit petere ſupplementum legitimæ, ſeu congruæ dotis. Et an ſit etiam excluſa ab hæreditate materna, ſicut paterna, & an à bonis, quæ ſunt extra territorium ſtatuti. Item an inſpiciantur ſtatuta mariti, an uerò originis uxoris.

1 EXCLVSVS *Ab inteſtato, cenſetur etiam excluſus à legitima.*
2 *Dos ſolet ſuccedere loco legitimæ.*
3 *Dotata à patre non poteſt conqueri, neq; petere ſupplementum legitimæ, ſeu congruæ dotis, niſi adſit enormiſſima læſio.*
4 *Arbitrium iudicis multum poteſt in declarando, quæ dicatur dos congrua.*
5 *Lex ſemper hortatur parentes ad æqualitatem ſeruandam inter filios.*
6 *Statutum Mediolani excludens nuptam forenſi à ſucceſſione, an excludat etiam à ſucceſſione materna.*
7 *Lex noua non comprehendit caſum, quo ius iam erat acquiſitum alijs.*
8 *Statuta nõ cõprehẽdũt bona nõ ſuppoſita ſuo territorio.*
9 *Nomina debitorum non circumſcribuntur loco, ſed regulanda ſunt ſecundum perſonam ipſius Creditoris, et ſecundum ſtatuta reſpicientia ipſam perſonam.*
10 *Vxor an ſequatur forum, & ſtatuta mariti, & quãdo.*

Soluto

11 *Soluto matrimonio, & quando non agitur de beneficio mariti, mulier, & eius bona reguntur ſecundum ſtatuta originis propriæ ipſius mulieris.*

12 *Renunciatio facta in manibus patris de portione hæreditatis nondum aditæ, ualet in præiudicium renunciantis, ſed non ad cõmodum patris, imo deuoluitur ea portio ad uenientes ab inteſtato per ius accreſcendi.*

13 *Actus fit quandoq; cum uno, & ad eum uerba diriguntur, ſed effectus pertinet ad alium.*

Conſiliũ. XXIII.

Quia in præſenti cauſa ſcriptum iam fuit per eruditisſimos viros, & deductum fuit in fauorem Dominæ Eleonoræ quicquid dici poſsit pro ea in modum diſputationis, reliquum eſt, ſummatim agẽdo, videre, quid in effectu, & omiſſa diſputatione, ſit ſperandũ pro ea. Et in primis quò ad hæreditatem paternã, non eſt dubium, quin aduerſarij fundatam habeãt intẽtionẽ, q ipſa D. Eleonora ſit excluſa ab eiuſmodi hæreditate, cum ſit nupta forenſi, ſtante ſtatuto Mediolani, nulla mulier, fol. 90. quod eſt in viridi obſeruantia: item quin ſit excluſa per aliud ſtatutum de ſucceſ. ab inteſta. fol. 82. per quod maſculi, etiam ex ſecundo matrimonio, præferuntur fœminis.

Nec dubium videtur, quin ſit etiã excluſa
1 à legitima, cum de iure ſit, q † excluſus ab inteſtato, cenſeatur etiã excluſus à legitima, Ang. conſ. 105. ſtatuto cauetur, Pau. de Ca. conſ. 113. ſi Domina Cornelia, in princ. & conſ. 135. viſo puncto. Et tantò magis cum ſtatuta Mediolani diſponant, fœminas debere dotari, nam
2 † dos ſolet ſuccedere loco legitimę, Salice. in authen. res quæ, in. 2. nota. C. commu. de lega. Nec inſiſtendum videtur, q ſtatuta non excludãt penitus fœminas, ſed duntaxat eis præferant maſculos, nam ſatis eſt, q ſtãtibus maſculis excluduntur, ergo eo caſu ſunt etiam excluſæ à legitima. Et præter hoc, excluduntur fœminæ abſolutè, quia nuptæ ſunt forenſibus, vt dictum fuit.

Nec etiam videtur, q poſsit petere ſupplementum legitimæ, eo q dos non debeat eſſe
3 minor legitima: nam † cum fuerit dotata à patre, non videtur poſſe conqueri, vt latè per Deci. conſ. 26. Et quamuis contrarium latè conſuluerit idẽ Deci. conſ. 150. loquitur tamẽ in alio caſu, videlicet ſtante læſione enormiſſima, vt ibi per eum, & quomodo cenſeatur enormiſſima læſio, declarat idem Deci. conſ. 181. col. 2. concludens, q læſio debet longo interuallo excedere dimidiam legitimæ, quod vtique eſt alienum à caſu noſtro, etiam ſi inſpiciantur facultates patris tempore eius mortis, quia reliquit patrimonium librarum. 25000. & pariter reliquit decem filios, quorum omnium legitima eſt dimidia pars totius hæreditatis, authen. nouisſima, C. de inoffi. teſta. & legitima ſingulorum eſt librarum mille ducentum, & quinquaginta, adeo q cum Domina Eleonora habuerit dotem librarum. 700. non eſt læſa in dimidia: Ideoq ceſſant etiam, quæ fuerunt allegata, ex his, quæ traduntur per Deci. conſ. 276. colum. pen. & fin.

Et huiuſmodi excluſio procedit, etiam quò ad bona laudenſia, quia extant ſtatuta laudẽſia, quæ excludunt fœminas dotatas ab hæreditate patris, ideo non expedit tractare, an poſſit Dña Eleonora petere ſupplementum legitimæ in bonis poſitis ſub territorio laudẽſi, cum ab eis pariter ſit excluſa, tum quia nullum debetur ei ſupplementum, vt dictũ fuit.

4 Vtcunq tamen, quia † in effectu multum poteſt arbitrium Iudicis in declarando, quæ dicatur dos congrua, vt per Deci. in. d. conſ. 180. col. 1. bene erit petere huiuſmodi ſupplementũ legitimæ, ſeu congruæ dotis, & habere Iudicem fauorabilẽ, quia æquitas ſaltẽ videtur ſuadere, vt D. Eleonora tantã habeat dotem, quantam habuit Dña Poliſena, per ea, quæ tradit Deci. in d. conſ. 26. in princ. quæ licet non ita abſolute procedant de iure, habẽt
5 tamen æquitatem maximam, quia † lex ſemper hortatur parentes ad æqualitatem ſeruãdam inter filios, l. cum pater. §. euictis, & ibi glo. ff. de lega. 2. Deci. conſ. 59. col. 3. & conſ. 319. in fine.

6 Quò verò ad hæreditatem maternã † res videtur inclinare pro ipſa D. Eleonora, quãuis re vera non careat diſputatione. Et quẽadmodum habet duos articulos, ita habet duas difficultates. Primus articulus eſt reſpectu dimidiæ partis, quæ pertineret ab inteſtato ipſi Dominæ Eleonoræ. Nam prima facie videretur dicendum, q ipſa nullo modo poſſit ſuccedere, ſtante ſupra dicto ſtatuto Mediolani, excludente à qualibet ſucceſſione fœminas nuptas forenſibus, ergo tam à ſucceſſione materna, quàm paterna, cum verba ſint generalia. l. 1. ff. de lega. præſtan. nec quicquam proſunt ei nouæ conſtitu. per quas acquiritur hæreditas ipſo iure, quia

 reſpondetur,

reſpondetur, ꝙ id procedit, ſi petatur, vt not.
Docto. in. l. cum hæredes. ff. de acqui. poſſe.
præterea nouæ conſtitutiones fuerunt editæ
lōgè poſt, ꝙ̄ nupta fuit D. Eleonora, quo caſu
7 † iam erat ius acquiſitum aliis, neq; lex noua
talem caſum comprehendit, vt per Docto.
præſertim Felin. in. c. fin. de cōſtitu. poſt Bar.
in. l. omnes populi, in. 5. q. princ.

Verumtamen his non obſtantibus, veriſ-
ſimum puto, ꝙ D. Eleonora admittatur. nam
8 nulla eſt difficultas, ꝙ † ſtatuta non cōprehē-
dunt bona nō ſuppoſita ſuo territorio, vt per
Bar. in. l. cunctos populos, in. 6. & . 7. q. & ibi
per alios: vnde conſiderādum eſt, ꝙ hæreditas
iſtius matris conſiſtit non in bonis immobili-
bus, ſed in nominibus, ideſt, in credito ſuæ do-
tis librarum mille: & receptū eſt inter Docto.
9 ꝙ † nomina debitorum non circumſcribūtur
loco, ſed regulanda ſunt ſecundum perſonam
ipſius creditoris, & ſecundum ſtatuta reſpiciē-
tia ipſam perſonam, vt late tradit Alex. cōſ. 31.
viſo tit. primo vol. & cōſ. 111. viſo titulo, in. 4.
vol. & Iacobinus de ſancto Georg. in tracta.
de Roidis, col. 4. cū itaq; ipſa mater eſſet lau-
denſis, & nō eſſet ſubiecta ſtatutis Mediolani,
ſequitur, ꝙ neq; eius hæreditas eſt ſubiecta.
10 Neq; obſtat, ꝙ † vxor ſoleat ſequi forū, & ſta-
tuta mariti. l. exigere dotē. ff. de iudi. quia re-
ſpondetur, id ſolum procedere quò ad ea, quę
concernunt beneficium mariti, tam reſpectu
dotis, ꝙ̄ aliorum, quò verò ad alia retinet mu-
lier forum originis propriæ, vt concludit Bar.
in. l. fin. §. item reſcripſerunt. ff. ad municip.
11 adeò ꝙ ſoluto † matrimonio, ceſſat penitus
tale priuilegiū, & mulier, & eius bona regūtur
ſecundum ſtatuta originis propriæ, vt ait Pau.
de Ca. in. l. cum quædam puella, in princ. ff. de
iuriſdic. om. iudi. & opinio Bart. in d. §. item
reſcripſerunt, eſt communiter approbata, vt
per Abba. in. c. propoſuiti, col. 1. in fin. de fo.
competen. Alex. conſ. 100. col. 1. primo volu.
Iaſ. in. l. ſi arrogator, nu. 45. ff. de adop. Pau.
de Ca. conſ. 195. incip. Poſſet quis, in antiquis.
Alex. conſ. 20. in fin. in. 2. vol. & plenius in d. l.
cum quædam puella, colum. 1. & ibi Soci. col.
1. & Deci. in 2. & Cur. Iun. conſ. 5. col. fi. vnde
cum in caſu noſtro non agatur de beneficio
mariti, item cum ſolutum ſit matrimonium,
ex qualibet harum duarum rationum, infer-
tur, eſſe inſpicienda ſtatuta ipſius loci, vnde
vxor habuit originem.

Secūdus articulus eſt reſpectu alterius di-
midiæ, quæ pertinebat ad dominā Poliſenam,
cui dimidię ipſa domina Poliſena renunciauit
in manibus patris: Et quia in hoc diffuſè etiam
per alios ſcriptum fuit, breuiter nunc agēdo,
ego ſum eiuſdem opinionis, ꝙ etiam ea dimi-
dia pertineat ad dominam Eleonoram, quia
12 † quamuis dña Poliſena renunciauerit in ma-
nibus patris, nullum tamen adeſt verbum in
eiuſmodi renunciatione, quod denotet eam
adiuiſſe hęreditatem, ſed dūtaxat adſunt ver-
ba denotātia repudiationem, quo caſu ſequi-
tur, ꝙ repudiatio quidem valuit in eius præiu-
dicium, ſed non profuit patri, qui nō erat ſuc-
ceſſurus ab inteſtato, quinimo deuoluta eſt
per ius accreſcendi ad venientes ab inteſtato
in aliam portionem, ideſt, ad dominam Eleo-
noram, quemadmodum vltra Areti. in alle-
gato conſ. 91. viſo themate tradunt Docto.
præſertim Alex. & Deci. in. l. ſi actionem. C.
13 de pac. & non eſt nouum, ꝙ † contractus con-
cipiatur cum vna perſona, & verſus eam diri-
gantur verba, & tamen ad aliam perſonam
pertineat effectus, & commodum, & actio. l.
fideicommiſſa. §. interdum. ff. de lega. 2.

Iacobus Mandellus de Alba, Mediolani.
1545. 21. Aprilis. Pro D. Columbo de ſan-
cto Columbano.

Summarium.

De perplexitate quadam unius teſtamenti, & uerborum cōtradictione. & ꝙ in dubio ſuſtinenda ſit diſpoſitio ſecundum ueriſimilem mentē teſtatoris. & de ſubintelligenda conditione illa, ſi ſine liberis deceſſerit &c.

1 IMPOSSIBILITAS *Proueniens ex perplexitate uerborum, uitiat totam diſpoſitionem.*
2 *Perplexitas diſſoluenda eſt ſecundum ueriſimilem mentem teſtatoris.*
3 *Perplexitas ſolet uitiare, quando nullo modo poteſt diſſolui, aliâs ſecus.*
4 *Nemo p̄ſumit uelle extraneas ſucceßiones ſuis p̄ferre.*
5 *Prædilectus in una parte teſtamenti, cenſetur etiam prædilectus in alia parte, quæ eſt dubia.*
6 *Argumentum à communiter accidētibus ualet, & ex eo ſolet etiam uoluntas teſtatoris interpretari.*
7 *Vna pars teſtamenti declarat aliam, & per unam ſubſtitutionem alia declaratur.*
8 *Argumentum ſumptum à ratione loci, ſeu ordinis ualet.*
9 *Perplexitas ſi cadat inter plures res, præfertur illa res, quæ eſt fauorabilior, et in eius fauorē ſit interpretatio.*
10 *Concurſus duorum hæredum ſimul nō admittitur, in dubio, ſed ſit interpretatio, ꝙ unus ſit inſtitutus, alter ſubſtitutus &c.*

Error,

11 *Error, uel ineptia notarij non nocet, ſed ſit interpretatio ueriſimilis.*
12 *Mens teſtatoris uincit uerba.*

Conſiliũ. XXIIII.

PRæſens caſus habet prima facie difficultatem maximã propter perplexitatem, & euidentem repugnantiam prouenientem ex verbis ipſius teſtamenti, dum voluit, ꝙ decedente altera ex filiabus, ſuccedat altera in totum, & immediatè ſubijcitur, ꝙ eo caſu Q uirichus habeat plenum vſumfructum omnium bonorum, & poſt eius mortem pars ipſorum bonorum ſit Antonij, & fratrum, & reliqua bona ſint eccleſiæ ſanctæ Mariæ &c.

Hic enim apparet euidens cõtradictio, quia ſi hæreditas debet in totum pertinere ad filiã ſuperuiuentem, impoſſibile eſt, ꝙ verificentur legata, & ſubſtitutiones, quæ ſequuntur: & è conuerſo ſi legata, & ſubſtitutiones debent habere effectum, impoſſibile eſt, ꝙ illa filia ſuccedat non ſolum in totum, vt dicunt verba teſtamenti, verum etiam nec in partem: & non eſt dubium, quin fuerit error notarij.

Et videtur prima facie dicendum, ꝙ ambæ diſpoſitiones vitientur, quia id eſt regulare, ꝙ
1 † impoſſibilitas proueniens ex perplexitate verborum, vitiat totam diſpoſitionem. l. ſi titius, vbi glo. & Bar. ff. de condi. inſtitu. & l. vbi repugnantia. ff. de reg. Iur.
2 Sed conſiderata qualitate † negotij, & perſonarum, videtur dicendũ, ꝙ huiuſmodi perplexitas in caſu iſto non vitiet, ſed diſſoluenda ſit ſecundum veriſſimilem mentem teſtatoris, iuxta tex. in. l. qui quadringenta, in princ. ad le-
3 gem falcid. nam † perplexitas ſolet vitiare diſpoſitionem, quãdo nullo probabili modo poteſt diſſolui, ſecus autem ſi diſſolui poſſit aliquo modo, vt ait Bar. in d. l. ſi titius, & per Deci. in d. l. vbi repugnantia. ideoꝗ videtur probabiliter dicendum, ꝙ intentio teſtatoris fuerit, ꝙ caſu quo filia ſuperſtes decederet ſine liberis, tunc locus eſſet legatis, & ſubſtitutionibus ſequentibus, & ita ꝙ notarius omiſſerit illa duo verba, ſcilicet ipſa decedente ſine liberis &c. & hoc infraſcriptis rationibus.

Primo quia eſt communis coniectura legis
4 ex mẽte teſtatorũ, ꝙ † nemo preſumitur velle extraneas ſucceſſiones ſuis præferre. l. lucius la. 2. ff. de hære. inſti. & vſꝗ adeo lex illud præſumit, ꝙ etiam ſi per teſtatorem non exprimatẽ dicta conditio, ſi deceſſerit ſine liberis, ſubintelligitur tamen tacite. l. cum auus. ff. de cõdi. & demon. & . l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. Et in hoc propoſito, de diſſoluẽda perplexitate ſecundum veriſimilem mentem teſtatoris, eſt tex. in. d. l. qui quadringenta, in prinr. & ſufficit voluntas præſumpta, vt ibi per glo, & alibi dicitur, ꝙ euidens eſt voluntas teſtatoris, ſi per coniecturas colligitur. l. licet, vbi Bar. in prin. ff. de lega. 1.

5 Secundo † quia ipſa filia fuerat prædilecta npriorібus partibus teſtamenti ab ipſo teſtatore, ergo in re dubia fieri debet interpretatio, ꝙ etiam in hac parte teſtamenti cenſeatur magis dilecta, ꝗ alii, de quibus nihil dictum fuit in aliis partibus teſtamenti. l. fin. ff. ad trebel.

6 Tertio † quia valet argumentum à cõmuniter accidẽtibus. l. neꝗ natales. C. de proba. & eo modo ſolet voluntas teſtatoris interpretari. l. heredes palam. §. ſi notã. ff. de teſta. vnde cum ſoleant cõmuniter teſtatores vocare extraneos, ceſſantibus deſcendentibus ſuis, non autem eis extantibus, videtur dicẽdum, idemmet ſenſiſse teſtatorem in caſu noſtro, quemadmodum ſimili argumento ad tolendã perplexitatem teſtamenti vtitur Deci. conſ. 275. col. pen. verſic. nono quia valet.

7 Q uarto † quia ſolet vna pars teſtamenti declarare aliã. l. qui filiabus, in prin. ff. de lega. 1. vnde cum teſtator in duabus prioribus ſubſtitutionibus ſemper expreſſerit conditionem, ſine liberis, dicendũ eſt pariter, eũ ita voluiſſe etiã in ſubſtitutione, de qua hic agimus, vt per Deci. conſ. 15. dum loquitur de conditione, ſine maſculis. Et tantò magis hoc dicendum eſt in hac ſubſtitutione, per quam vocantur extranei.

8 Q uinto † valet argumentum ſumptum à ratione loci, ſeu ordinis, vt per Deci. in d. cõſ. 278. col. 3. verſic. tertio ad idem facit, vnde cum hæc ſit vltima ſubſtitutio, quam teſtator facit inter ſuos filios, & poſtea fecerit tranſitum ad extraneos, credendum eſt, eam fuiſſe factam debito ordine, prout exigebat locus, in quo fuit poſita, videlicet vt vocaret extraneos poſt deſcendentes teſtatoris, & non aliter.

9 Sexto † quia in materia perplexitatis debet cõſiderari, vtrũ perplexitas cadat inter res dignas, vel nõ dignas pari fauore, nã ſi altera fuerit fauorabilior, debet ꝑferri, & fit interꝑtatio

in eius fauorem.l.fin.§. titius.ff. de vulga. & tradit Bar.in.l.1.col.pen.ff. de condi. inſtitu. & non eſt dubium, quin fauorabilior ſit cauſa filiorum, & deſcendentium, quàm extraneorum, etiam ſi ſint collaterales, vel etiam ſi ſit eccleſia, vt per glo.in.l.ſi quis ad declinandam, in verbo, ſimili modo. C.de epiſ. & cleri.

10 Septimo † quia in dubio facienda eſt interpretatio, vt non admittatur concurſus duorũ hæredũ ſimul, ſed interpretandum eſt, ꝙ vnus ſit inſtitutus, & alius ſubſtitutus, l.cum in teſtamento, in princ.ff. de hæred.inſti. vel ꝙ inter multos ſubſtitutos vnus habeat directò, alius per fideicommiſſum, vt per Bal. in.l.miles ita hæredem, ff.de mili.teſta. & ita in caſu noſtro admittendi ſunt illi fratres, & fratrum filij, & eccleſia poſt deſcendentes illius teſtatoris, quia id tacitè ſubintelligitur d.l.cum auus, quamuis ſimpliciter fuerint vocati per concurſum cum ipſis filiabus.

Et in vniuerſum ad prędicta conſiderandũ
11 eſt, ꝙ † error, vel ineptia notarij non debet nocere, ſed debet admitti interpretatio veriſimilis, vt per Iaſ.in authen.nouiſſima, nu.30.C.de
12 inoffi. teſta. Et vulgare eſt, ꝙ † mens teſtatoris vincit verba, vt tradit Bar.in.l.nõ aliter.ff. de lega.3. & eſt text. in.l. pater ſeuerinam, in princ.ff.de condi. & demon.

Iacobus Mandellus de Alba, Mediolani, 1545. menſe Maij.

Summarium.

Quomodo probetur impudica vita mulieris viduæ, cui factum eſt legatum ſub conditione &c. Et quomodo probetur copula carnalis illicita. Et an teſtes ſingulares probent id, quod conſiſtit in genere. Et an poſt mortem delinquentis poſſit agi de delicto ciuiliter, aut criminaliter, etiam quò ad bona &c. Et ſi mulier vixit impudice, adhuc viuente teſtatore, an hæredes poſſint conqueri. Et de ſoluto indebitè, an, & quando repetatur.

1 TESTES *Singulares probant, quando tractatur de probã do aliquid in genere, et eſt magis cõmunis opinio.*
2 *Stuprũ cõmiſſum per viduã probatur p teſtes ſingulares.*
3 *Poſſeſſio probatur per teſtes ſingulares, ſi ſimpliciter deponant de actibus poſſeſſorijs.*
4 *Ad probandum impudicitiam, ſeu copulam carnalem, ſolent ſufficere qualeſcunq; probationes, etiam preſumptiuæ, pſertim ubi nõ agitur de diſſoluẽdo matrimonio.*
5 *Fama probatur per duos teſtes.*
6 *Fama poteſt probari per teſtes ſingulares.*
7 *Ad probandum id, quod clam ſolet fieri, neq; facilè probari poteſt, ut eſt copula carnalis, ſufficiunt qualeſcunq; probationes.*
8 *Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes, ſi non appareat contrarium.*
9 *Poſt mortem delinquentis an poſſit agi de delicto criminaliter, aut ciuiliter, etiam quò ad bona.*
10 *Quando agitur duntaxat ad bona ciuiliter, poteſt tractari de delicto etiam poſt mortem delinquentis.*
11 *Heredes teſtatoris an poſſint conqueri de impudicitia mulieris, ſi mulier ipſa delinquebat, adhuc uiuente teſtatore, qui nunquam fuit conqueſtus, & quid ſi teſtator ignorabat.*
12 *Anima teſtatoris mortui præſumitur triſtari ꝓpter impudicam uitam mulieris, cui legauit ſub conditione &c.*
13 *Indebitè ſolutum an repetatur, ſi erat debitum ſub conditione, ſi mulier in habitu uiduali uixerit &c. Item ſi non fuit ſolutum expreßè, ſed per ſe creditor percepit &c.*
14 *Actus poſitiuus in faciendo denotat uoluntatem, & deliberationem, ſed actus omißiuus in non faciendo non infert aliquam uoluntatem, uel deliberationem.*
15 *Coniuncti, uel uicini non præſumuntur habere ſcientiam, & notitiam de his actibus, qui clam ſolent fieri.*
16 *Per taciturnitatem an cenſeatur quis renunciare ſuis iuribus.*
17 *Renunciare iuri ſuo nemo facilè præſumitur, maximè per actus tacitos.*
18 *Iudex in dubio debet ferre ſentẽtiam, inhærendo regulis.*

Conſilium. XXV.

QVamuis ſcriptum fuerit diligentiſſimè in præſenti cauſa, adeo vt nullus videatur amplius ſupereſſe locus ſcribendi, nihilominus vt amico ſatisfaciã, præſertim petenti, vt id dũtaxat proponatur, quod videtur iuridicum, viſum eſt infraſcripta ſubijcere.

In primis igitur ſuper difficultate prima,
1 videlicet de ſingularitate teſtium, † res videtur expedita hoc caſu, ꝙ probant, quãuis ſint ſingulares, cum tractetur de probando vnum in genere, ideſt, mulierem vixiſſe impudicè, quia licet D. Alex.conſ.72.inſpecto diligenter, col.2.primo vol. videatur inclinare in cõtrariam partem, malè tamen loquitur, & aduerſus magis communem opinionem, vt tradit Corne.conſ.91.col.13.verſic. tamen dum agitur.1.vol.& conſ.134.col.2.verſic. ad probandum

bandũ, eo. vol. & conſ. 247. col. 7. in fin. verſic.
dato autem ſine præiudicio, in. 2. vol. & latius
in conſ. 34. eo. lib. 2. & conſ. 185. col. 2. in fin.
verſic. & dato, in 3. vol. & conſ. 286. col. 4. eo.
3. vol. in quibus locis atteſtatur, hanc eſſe cõ-
munem opinionem, & Curt. iun. conſ. 64. col.
3. in fin. & Marſil. conſ. 1. col. 5. verſic. & ꝙ iſti
teſtes. Et dato, ꝙ articulus iſte haberet aliquã
diſputationem, deberet ſufficere, ꝙ in termi-
nis noſtris habeamus deciſiones, videlicet Bal.
conſ. 207. incip. quia dicta domina, in 4. vol.
& Alex. conſ. 13. attentis, col. fin. in. 7. vol. &,
vt dictum eſt, cenſetur eſſe magis communis
opinio, ꝙ in quacunq; materia probent, & eã
eſſe magis communem opinionem, dicit, &
demonſtrat eruditiſſimus inter modernos D.
Aymo Crauera conſ. 73. incip. dicendum vi-
deretur, col. 8. & 9. & 10. & ibi etiam ſequitur
ſupra dictam deciſionem Bal. in terminis no-
2 ſtris, ꝙ † ſtuprum commiſſum per viduã pro-
betur per teſtes ſingulares. Et videmus quo-
tidie id in effectu ſeruari, præſertim cum agi-
3 tur de probanda poſſeſſione, quæ † cenſetur
probari, ſi teſtes ſimpliciter deponant de acti-
bus poſſeſſoriis, quamuis vnus dicat vnum,
alius aliud, vt per Deci. conſ. 221. col. fin. & cõſ.
272. col. 5. Et tantò magis hoc debet procede-
4 re, cum † agitur de probãda impudicitia, ſeu
copula carnali: nam ſolẽt ſufficere qualeſcũq;
probationes, etiam præſumptiuæ. c. literis, &
c. tertio loco, extra de pręſump. pręſertim vbi
non agitur de diſſoluẽdo matrimonio, vt per
Felin. in. c. præterea, col. 2. de teſti. vbi ait, ꝙ
admittuntur indicia latiora, & tradit Abb. in
d. c. tertio loco, col. 1. & dicit inter cætera, ꝙ aſ-
ſertio ipſorum teſtium credentium, ꝙ ita ſit,
multum operatur, & hoc aſſerũt teſtes in caſu
noſtro, quinimo deponunt de actibus admo-
dum propinquis. Et ſubiicit etiã Abb. ꝙ co-
pula carnalis probatur per famam in vicinia,
5 & ꝙ † fama probatur per duos teſtes, vt tra-
dit Bar. i. l. de queſtione. §. pluriũ col. 5. verſic.
quero qualiter probetur. ff. de queſtio. quini-
mo vult Bar. ibi in 6. col. verſic. ſed quid ſi te-
6 ſtes, ꝙ † fama poſſit probari per teſtes ſingu-
lares, & Bal. in. l. 1. C. de teſtamen. & Curt.
iun. in. d. conſ. 64. col. 3. in fin. & in caſu noſtro
teſtes videntur deponere de fama, ſeu ſaltem
aſſerunt, ꝙ erat notorium apud vicinos. Et cũ
7 † probatio copulæ carnalis illicitæ ſit de his
actibus, qui clam ſolent fieri, neq; facilè poſ-
ſunt probari, debent ſufficere qualeſcunq;
probationes, vt per Alex. conſ. 64. col. fin. 1.
vol. & conſ. 53. in. 2. volum. & conſ. 90. in. 6. &
Andr. ſicul. conſ. 41. col. 2. primo vol. late Iaſ.
in. l. prætor ait. §. ꝓtor col. 3. ff. de edẽ. Feli. &
Deci. in. c. tertio loco, de ꝓba. Afflic. deciſ. 13.

Præterea in caſu noſtro deponunt teſtes de
multitudine actuum, & multi ex eis referunt
alios homines quãdoq; fuiſſe præſentes, adeo
ꝙ poſſibile eſt, ꝙ fuerint conteſtes in quãplu-
ribus actibus, & id videtur veriſimile, attenta
multitudine actuũ, & qualitate teſtiũ, qui tunc
erant familiares, & morabantur in domo. Et
propterea videtur dicendum, ꝙ ſint conteſtes,
8 quia † in dubio ſemper præſumuntur conte-
ſtes, ſi non appareat contrariũ, vt tradit Alex.
cõſ. 47. abũde, col. 2. verſ. nõ omitto, in 2. vol.

9 Super ſecundo motiuo, videlicet ꝙ † poſt
mortẽ mulieris, videatur non poſſe agi de eius
delicto, nec ciuiliter, nec criminaliter, etiã agẽ-
do ad bona &c. hoc cõtinet duas difficultates,
quarũ prima eſt, ꝙ poſt mortem delinquentis
non poſſit tractari de eius delicto, iuxta titulũ
C. ſi reus vel accuſa. & hæc difficultas (vt vi-
deo) non mouet magnificũ D. motiuantẽ, &
10 meritò, quia expeditum eſt, ꝙ † quãdo agitur
duntaxat ad bona, poteſt tractari de delicto,
etiam poſt mortem, vt eſt tex. in. l. caſus. ff. ad
ſillan. & in. l. fin, vbi glo. in verbo præſtare, &
ibi Bal. C. de adult. cũ ſcilicet agitur ciuiliter,
& non criminaliter, ſecundum Bar. in d. l. ca-
ſus, & Salice. in d. l. fin. & eſt id, quod aliis
verbis dicit Cyn. in d. l fin. ſcilicet vbi quęſtio
bonorum venit æque principaliter, & non ac-
ceſſoriè ad cauſam criminalem, & paulò infe-
rius ſe declarat, dum ait, ꝙ quęſtio bonorum
venit æquè principaliter, cum agitur per viam
ciuilem ad ipſa bona, & traditur in. l. fin. C. ſi
reus vel accuſa.

Alia deinde difficultas ipſius ſecundi moti-
11 ui eſt, ꝙ † hæredes teſtatoris non vidẽtur poſſe
conqueri de impudicitia mulieris, ſi teſtator
prædeceſſit, vt per Bar. & Alex. in. l. rei iudi-
catæ. §. morum. ff. ſolu. matri. & per Bal. &
alios in d. l. fin. C. de adult. & facilis eſt reſpõ-
ſio quò ad caſum noſtrum, quia Docto. præ-
dicti loquuntur de delicto commiſſo per mu-
lierem, viuente teſtatore, & qui nunquam fuit
conqueſtus, & eo caſu meritò concludunt, ꝙ
hæredes non poſſunt eam moleſtare, quia te-
ſtator cenſetur remiſiſſe, cum tacuerit, ideoq;
ſi teſtator ignoraſſet delictum, non impedirẽ-
tur hæredes petere, ſecundum Bal. & Alex.
vbi ſupra, vel etiam ſi teſtator id ſciuiſſet, ſed
morte præuentus non potuiſſet agere, vt Iaſ.

tradit Alex. vbi ſupra, adducens aliquot ſimi-
lia. vnde in caſu noſtro cum delictum fuerit
commiſſum poſt mortem teſtatoris, tractãdũ
non eſt de eius ſcientia, vel remiſſione, quini-
12 mo † præſumitur anima ipſius teſtatoris mor-
tui triſtari, ſecũdum glo. & Docto. præſertim
Iaſ. in. l. fideicommiſſum. C. de fideicom. ma-
xime in caſu noſtro, cũ teſtator expreſsè pro-
hibuit tale delictum, dum videlicet legauit ſub
conditione contraria.

Multum etiam prodeſt in caſu noſtro, ꝙ hic
non agitur de priuando aliquem iure ſuo, ſed
de repellẽdo eum à lucro, propter non adim-
pletam conditionẽ, vt iam copioſe ſcriptũ fuit.
13 Tertium pariter motiuum, ſcilicet de † non
repetendo indebitè ſolutum, non videtur ob-
ſtare: nam verba illa, ipſa ſtante in habitu vi-
duali, & lectum viduale ſeruante, denotant
conditionem. l. à teſtatore, ff. de condi. & de-
mon. & ſub contraria conditione cenſetur te-
ſtator voluiſſe adimere, ideſt, velle, ꝙ non de-
beretur legatum. l. aliquando. ff. de condi. &
demon. ergo nullo modo debebatur legatũ,
deficiente conditione, ideſt, neq; ciuiliter, cum
non verificetur conditio, neq; naturaliter, cum
non adſit volũtas teſtatoris, ergo quouis mo-
do fuerit ſolutũ, poteſt repeti, vt per glo. in. l.
1. ff. de condic. inde. quę etiam expreſsè loqui-
tur de debito ſub conditione, per tex. in. l. ſub
conditione. eo. tit. & per. l. grege. §. pen. & fin.
ff. de pigno. Et in hoc propoſito quælibet ſu-
ſpenſio habetur pro conditione. l. ſufficit. ff. de
condic. inde.

Præterea conſiderandum eſt, ꝙ ipſi domi-
ni de Pechiis non perſoluerunt, ſed duntaxat
non fecerũt obſtaculum, quo minus ipſa per-
ciperet fructus, quo caſu ceſſare videtur ratio,
quam iura conſiderant, ſcilicet ꝙ is, qui ſoluit,
14 cenſeatur donare: nam † actus ille poſitiuus,
& expreſſus, dum quis ſoluit, videtur denotare
voluntatem, & deliberationem ſoluẽdi, & ſci-
entiam, ſeu notitiam rei, ſed actus omiſſiuus,
ideſt, in non faciendo, non infert aliquam vo-
luntatem, vel deliberationem, vt per Deci.
conſ. 79. col. 2. in fin. & conſ. 151. col. 5. verſic.
vltimo non obſtar, & conſ. 267. col. 2. ſeu. 3.
in princ. ideo non valet argumentum de vno
ad aliud, vt per eum in conſ. 268. col. 1. verſic.
tertio ſtatutũ, & faciunt quæ not. per glo. &
Docto. in. l. ſi mora. ff. ſolu. matri. & iura di-
centia, indebitè acceptum non eſſe reſtituen-
dum, vtuntur ſemper vocabulo ſoluerit. l. 1. &
2. & paſſim per illũ ti. ff. de condic. inde. quia
præſumunt donationem. l. cuius per erro-
rem. ff. de reg. iu. quinimo ille tex. requirit, ꝙ
conſultò id datum ſit.

Et tantò magis id dicendum videtur in caſu
noſtro, cum non eſſet ita abſolutè in poteſtate
ipſorum dominorum de Pechiis, eam priuare
huiuſmodi legato, nam fuiſſet opus, ꝙ prius
habuiſſent probationes de eius vita impudica,
quas tunc nõ facile erat habere, præſertim cũ
ipſa viueret, & à communiter accidentibus ij,
qui de huiuſmodi actibus impudicis ſunt plenè
edocti, ſunt familiares, & domeſtici ipſarum
mulierum, vel virorum, qui cum eis conuer-
ſantur, ideoq; recuſant dicere teſtimonium.
15 Et † præſumptio iuris, ꝙ coniuncti ſanguine,
vel vicini cẽſeantur habere notitiam, nõ pro-
cedit in his actibus, qui clam ſolent fieri, Alex.
conſ. 71. videretur, col. pen. & fin. in. 1. vol. ſi
itaq; non erat eis in promptu poſſe eam impe-
16 dire, non facile dicendum eſt, ꝙ † renunciaue-
rint ſuis iuribus per talem taciturnitatem, per
ea, quæ tradit Bar. in. l. quæ dotis, col. pen. &
fin. ff. ſolu. matri. vbi fortius vult, ꝙ etiam is,
qui eſt præſens, & tacet, non cenſetur conſen-
tire, cum ſit ei aliquod præiudicium circa ius
reale, niſi poſſit contradicendo impedire talẽ
actum, multò minus igitur cenſetur conſen-
tire abſens, quamuis ſciat id, quod geritur, vt
ibi per Bar. col. pen. verſic. quero quid de ſci-
17 ente: & ſunt vulgares regulæ, ꝙ † nemo facilè
præſumitur renunciare iuri ſuo. l. ſi domus. ff.
de ſeruitu. vrba. præd. & l. mater. ff. de inoffi.
teſta. maximè per actus tacitos, vt per Alex.
18 & alios in. l. ſuum. C. de iu. delibe. & † in du-
bio debet Iudex ferre ſententiam, inhærendo
regulis, vt Bal. dicit in. c. 1. in. 2. colum. extra de
aliena. iudi. Deci. conſ. 397. col. 2.

Prȩterea ſtante minori ætate, res non vide-
tur habere dubiũ. l. interdũ. ff. de cõdic. inde.

Ad quartum motiuum, ſcilicet ꝙ huiuſmo-
di pars vſusfructus vacans videatur pertinere
vſufructuario vniuerſali, & non hæredi inſti-
tuto, iam fuit reſponſum, ꝙ ipſe vſufructua-
rius vniuerſalis non acceptauit vſumfructum,
neq; etiam poterat acceptare, ſcilicet legitimè,
niſi de manu hȩredis, & præſtita cautione, &
ſeruatis ſeruandis, de quibus per Odoffre. &
Bal. in. l. 1. C. de vſufruc.

Iacobus Mandellus de Alba, Mediolani,
1545. 2. Iulii. Pro quodam D. Hieronymo,
& fratribus de Pechiis, ſeu pro D. Bernar-
do eorum patre, qui habitat in loco Dexij.

Summarium.

De ordinationibus factis per Reformatores æſtimi ſuper creditis pecuniarijs regiſtrã-dis, an comprehendant forenſes, & an forenſium bona comprehendantur ſub ordinatione, & ſtatuto &c. & an forenſibus poſſint imponi onera.

1 IN quolibet actu requiruntur duo copulatiuè, poteſtas, & uoluntas.

2 De iure communi non poſſunt imponi onera forenſibus, etiam pro bonis immobilibus poſitis in territorio, ſed de conſuetudine eſt contrarium.

3 Credita, ſeu nõia debitorũ nõ cẽſent̃ eſſe ſub territorio ſtatuẽtiũ, neq; ſub territorio creditoris, ſed debitoris.

4 Diſpoſitio generalis non ſolet referri ad ſpecificata.

5 Credita an connumerentur inter immobilia, ſicut annui reditus.

6 Exemptio trahitur etiam ad id, quod fuit ſubrogatum.

7 Subrogatum ſolet habere omnes qualitates &c.

Conſilium. XXVI.

CRitiſſima eſt
1 regula, q † in quolibet actu requiruntur duo copulatiuè, videlicet poteſtas, & voluntas c. cum ſuper Abbatia, in fin. de offi. delega. & l. cum te, vbi Bal. col. 1. C. de dona. ante nup. Deci. conſ. 198. col. 2. & in præſenti caſu, quo tractatur de ordinationibus factis per dominos Reformatores æſtimi laudẽſis ſuper creditis pecuniarijs regiſtrãdis, etiã ſi pertineant forẽſibus, vidẽtur deficere ambo ſupra dicta.

Et in primis poteſtas, ſeu autoritas ipſorũ
2 Reformatorũ videtur deeſſe, quia † de iure cõmuni non poſſunt imponi onera forenſibus, et pro bonis immobilibus poſitis in territorio, ſecũdum Bar. in l. liber. §. ſola. ff. ad municip. Et quãuis de conſuetudine forte ſit contrariũ, vt per Alex. conſ. 72. in 6. volu. eo quia negari non poteſt, quin ipſa bona ſint ſubiecta ſtatuẽtibus, adeo q vel per vnã viam, vel per aliam videntur poſſe imponi onera ipſis bonis, id tñ
3 nihil facit ad præſentẽ caſum, quia † credita, ſeu nomina debitorũ nõ circũſcribuntur loco, neq; cenſentur eſſe ſub territorio ipſorũ ſtatuẽtium, cũ ſint quid incorporale: vel in omnem euentum, ſi credita, et nomina debitorũ ſaltem fictè circũſcribuntur loco, nõ tñ cenſentur eſſe in territorio debitoris, ſed in territorio creditoris, vt late tradit Alexã. conſ. 31. viſo titulo, maximè in 3. col. verſic. ex his infertur, in 1. vol. & conſ. 111. viſo themate, in. 4. volu.

Secundum pariter requiſitum, ideſt, voluntas ipſorũ Reformatorũ, videtur deeſſe in præſenti caſu, ſi diſcurrantur ſingulæ ordinationes, ſeu ſtatuta, nã ordinationes illæ, quæ loquũtur de pecunijs, ſeu creditis pecuniarijs regiſtrandis, non videntur comprehendere forenſes, quia de forenſibus extat ſpecialis, & expreſſa ordinatio, quæ incipit, ordinauerũt q omnes
4 forenſes &c. nam † diſpoſitio generalis nõ ſolet referri ad ſpecificata, l. doli clauſula. ff. de verb. obli. ipſa autem ordinatio edita ſuper forenſibus videtur duntaxat comprehendere immobilia, quia ea exprimit, & ita includendo immobilia, cẽſetur excludere cætera omnia. l.
5 cum prætor. ff. de iudi. Nec dicatur, q † credita fortaſſe enumerentur inter immobilia, prout enumerantur annui redditus in clemen. exiui. §. cumq; annui redditus, de verb. ſigni. quia reſpondetur, q verba dictæ ordinationis ſunt de immobilibus verè, & propriè, ideſt, corporalibus, & habentibus exiſtentiam firmam, & immobilem, dum ſcilicet dicitur, immobilia in agro laudenſi poſita &c.

Et ſtantibus his, non videtur curandum de atteſtatione, ſeu fide facta per ipſos Reformatores, quia conſtat, q excedunt tenorem ipſarum ordinationum.

Et in omnem euentum, dato, citra præiudicium veritatis, q magnificus D. Orlerius comprehenderetur ſub ſtatutis prædictis, & conueniretur per exequutores onerum, tenerentur tamen ipſi Domini Viſtarini eum releuare, quia primo loco promiſſerant ei bona immobilia, & promiſſerant ea exempta, & deinde quia non fuit impetrata licentia alienãdi
6 in forẽſem, fuit † ſubrogata ipſa promiſſio pecuniarũ, ideoq; debet intelligi facta talis pro-
7 miſſio pariter cum exemptione, cum † ſubrogatum ſoleat habere omnes qualitates &c. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. vt per Deci. conſ. 40. col. fin. & cõſ. 90. in princ. ergo male agunt. l. vendicantem. ff. de euic.

Et habet cauſa hæc æquitatem maximam, quia fuit facta promiſſio hæc pro alimentis, ſeu propter onera matrimonij ſuſtinenda, & dilatio ſoluendi ad quatuordecim annos concernit commodum ipſorum debitorum, & facta fuit in eorum gratiam, ideoq; non debet,

bet negotium iſtud ex duplici capite aduerſus
ipſum D.Orlerium retorqueri.

Iacobus Mandellus Albenſis, Mediolani.
1545. 14. Septembris. Pro magnifico D.
Octauiano Orlerio.

Summarium.

De ſtatuto excludente illos de collegio à ſuffragijs dandis, & ab huiuſmodi officijs publicis, an intelligatur de collegio ſcholaſticorum, ueluti Caſtilionorum, & Marlianorum Papiæ. Et ꝙ *ſtatutum tollatur per non uſum, uel per uſum contrarium.*

1 *LEX Communis tollitur per non uſum, ſeu per contrarium uſum.*
2 *Statutum tollitur per nõ uſum, ſeu per cõtrarium uſum, & decem anni ſufficiunt.*
3 *In ſtatutis debet inſpici communis uſus loquendi.*
4 *Numerus unus, ſingularis, uel pluralis, non eſt mutandus in alium, niſi urgens aliqua ratio ſuadeat.*
5 *Indefinita æquipollet uniuerſali per interpretationem, & non ex proprietate ſermonis.*
6 *Doctores an ueniant appellatione ſtudentium, uel profeſſorum, & an ueniant ſcholaſtici licentiati.*
7 *Exprimitur aliquando aliquid ad tollendum omnem diſputationem, ideoq; non dicitur ſuperfluum.*
8 *Specificari ſolent ea, quæ ſunt digna ſpeciali mentione, quamuis ſub genere comprehenderentur.*
9 *Superflua nunquã dicitur particularis expreßio.*
10 *Mens ſtatuti ambigui præſumitur eſſe talis, qualiter hactenus fuit interpretatum.*

Cõſilium. XXVII.

DAto (citra
præiudicium veritatis) ꝙ ſtatuta
clarè excluderẽt eos, qui
habitãt in collegijs, à ſuffragiis
dandis, & à cæteris eiuſmodi officijs publicis,
cum tamen in caſu noſtro recepta non
fuerint in vſum talia ſtatuta, quinimo ſeruatũ
ſemper fuerit contrarium à longo tempore citra,
ſciente, & patiente vniuerſitate, non vide-
1 tur habenda ratio de eis: quia † ſi per non
vſum, ſeu per contrarium vſum tollitur lex
communis, c. in iſtis, in fin. &. c. deniq;. §. fin. 4.
diſtinc. tradit glo. in c. 1. in verbo frangere, vbi
latè Doct. præſertim Felin. de treug. & pa.
Bar. in authen. de hære. & falcid. colũ. 2. & 3.
2 multò magis † debet poſſe tolli ſtatutum, vt
tradũt Bal. & Iaſ. in. l. rem non nouam. C. de
iudi. & cõcludit ibi Iaſ. ꝙ decem anni ſufficiunt.
Et de ſtatuto ſublato per contrarium
vſum tradit Oldrad. conſ. 259. Impugnatur
electio, col. 2. verſic. ſecũdo qa illud ſtatutũ,
& Petr. de Ancha. cõſ. 285. Iure ſtricto, & latè
Alex. conſ. 132. viſa facti narratione, vol. 1. Et
de quodam decreto pariter per nõ vſum ſublato
latiſſimè tradit Bertho. veronen. conſ. 134.
ſtante quodam,

Sed præter hæc, non videtur verum, ꝙ ſtatuta
excludant eos, qui habitant in collegiis,
videlicet in collegiis deputatis ad vſum, & beneficium
ſcholaſticorum, velut eſt collegium
Caſtilionorum, collegium Marlianorum, &
huiuſmodi, ſed dumtaxat videntur excludere
illos, qui recepti ſunt in collegium dominorũ
Medicorum, quia ſtatutum dicit, nec aliquis
de collegio. Et non eſt dubium, quin ſecundũ
communem vſum loquendi ea verba in ſingulari
numero prolata referantur potius ad
collegium dominorum medicorum, quod eſt
vnicum, q̃ ad collegia dominorũ ſcholaſtico-
3 rum, quæ ſunt multa. Et † in ſtatutis debet inſpici
communis vſus loquendi, l. librorum. §.
quod tamen caſsius. ff. de lega. 3. tradit Bar. in.
l. labeo, col. 2. ff. de ſuppel. lega. Abb. & Felin.
in proœ. decreta. q̃nimo ꝓprietas ipſa verboꝝ
hoc habet, ꝙ cũ volumus rem vnã deſignare,
vtimur ſingulari numero, & cũ volumus deſignare
plures, vtimur numero plurali, neq; à
tali verboꝝ proprietate recedẽdum eſt, neq;
4 † mutandus eſt numerus vnus in alium, niſi
vrgens aliqua ratio ſuadeat, vt tradit Soci.
conſ. 43. col. fin. 1. vol. Deci. conſ. 50. ideo cum
hic ea verba, nec aliquis de collegio, poſſint cõmode
verificari in collegio dominorum medicorum,
non ſunt violanda, neq; exponenda,
5 ideſt, de collegiis. Et id pariter videmus † in
indefinita, nam quãuis ſoleat aliquando æquipollere
vniuerſali, l. ſi pluribus. ff. de lega. 2. id
tamen fit per interpretationem, & nõ ex proprietate
ſermonis, vt ibi tradit Bar. col. 1. vnde
cum hic poſſint verificari ſecundum proprietatem,
non eſt ab ea recedendũ. l. non aliter. ff.
de lega. 3. Et intentio ſtatuentium videtur fuiſſe,
ꝙ quamuis in initio locuti eſſent generaliter
de ijs, qui ſunt facultatis ſuæ, ideſt, qui dant
operam artibus, reſtringeretur tamen diſpoſitio
ſtatuti, vt non comprehenderet caſus ibi
expreſſos, & inter cæteros nõ comprehenderet
illas perſonas, quæ ingreſſæ ſunt collegiũ
dominorum medicorũ, quæ verba comprehendunt

hendũt duo genera perſonarum, videlicet ip-
ſos dominos medicos iam creatos Doctores,
& hoc fuit expreſſum ad tollendum longam
diſputationem, quæ vertitur de iure, vtrum
6 † appellatione ſtudentiũ, vel profeſſorum cõ-
tineãtur Doctores, vt latè per Abba. in proœ.
Gregoria. col. 2. & 3. aliud genus perſonarum
ſunt ſcholaſtici licentiati, vel qui aſſecuti ſunt
doctoratum dumtaxat philoſophiæ, nam &
de eis eſt diſputatio, vtrum ſoleant compre-
hendi, vt tradit Felin. in d. proœ. grego. col. 4.
Et ratio, propter quam ſtatutũ voluerit eiuſ-
modi pſonas excludere, videtur in promptu,
quia, ſcilicet propter dignitatem acquiſitam
videntur multum diſtare à ſcholaſticis: Et nõ
eſt veriſimile, ꝙ adeo curent bonum publicum
vniuerſitatis ſcholariũ, ſicut curaturi ſunt ipſi
ſcholaſtici, quia ipſi Doctores, vel licentiati
ſolent anhelare ad proprium cõmodum, ſiue
incumbant curandis infirmis, ſiue incumbant
lecturæ, vt experientia docet, tum quia ſunt
digniores, & maioris autoritatis, ꝙ̃ ſint ſimpli-
ces ſcholaſtici. Et in ſuffragiis ferẽdis, habẽda
ſemper eſt præ oculis æqualitas perſonarum.
& id patet, quia ſtatutum ſucceſsiuè excludit
ſcholaſticos publicè legentes, & meritò, quia
ſcilicet veriſimile eſt, ꝙ mouebũtur affectione
ad proprium commodum potius, ꝙ̃ ad com-
mune. Et pariter ratione æqualitatis ſeruan-
dæ, & vt excluderetur omnis eiuſmodi præ-
eminentia, fuit idem ſtatutum de iis, qui volũt
audire etiam ius canonicum, vel ciuile, vel
exercent notariatum.

Nec obſtat, ſi dicatur, ꝙ expreſſio collegii
fuiſſet ſuperflua, cum iam eſſent ipſo iure ex-
cluſi exiſtentes in collegio dominorum medi-
corum propter illa verba, nec aliquis Papien-
ſis, quoniam reſpondetur, ꝙ potuiſſet rema-
nere dubium, an ea verba comprehenderent
doctores, vel licentiatos, cũ ſint perſonæ præ-
eminentes, vt per Abba. & Felin. vbi ſupra,
7 ideo † ad tollendam omnem diſputationem,
fuit id etiam expreſſum. l. quę dubitationis. ff.
de regu. iur. vbi multa per Deci. ad hoc pro-
poſitum, & l. 1. §. ſi intelligatur. ff. de edil. edic.
8 Et † ea, quæ ſunt ſpeciali mentione digna, ſolẽt
ſpecifice exprimi, quamuis ſub genere com-
prehenderentur. l. item apud labeonem. §. ait
9 prætor. ff. de iniur. Et † particularis expreſſio
nunquam ſolet cenſeri ſuperflua Geminia. in
c. 1. col. fin. de ſum. trini. in 6.

Præterea non videtur poſſe aſſignari bona
aliqua ratio, propter quam ſtatuentes volue-
rint excludere dominos ſcholaſticos collegio-
rum, quinimo pro eis magis videtur præſumẽ-
dum, ꝙ̃ pro cæteris, cum ſcilicet iam ſint ap-
probati, eum ad ipſum collegium admittun-
tur: neq; dici proprie poſſunt viuere alienis
ſumptibus, quinimo cenſentur propriis ſum-
ptibus viuere, cũ ſint dñi, & Rectores ipſorũ
collegiorũ, quãdiu in eis habitant, veluti vide-
mus in monaſteriis, et cęteris cõgregationibus.
10 Et dato, † ꝙ verba ſtatuti eſſent ambigua,
dicendũ eſt nunc talem fuiſſe mentẽ ſtatuti, cũ
hactenus ita fuerit interpretatum. l. minime,
& l. ſi de interpretatione. ff. de legibus.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris canonici
Interpres Papiæ in prima cathedra. 1545.
17. Decembris. Pro collegio Caſtellioni,
ideſt pro dominis ſcholaſticis Artiſtis.

Summarium.

De præſcriptione actionis cũ mala fide poſt. 30. annos aduerſus creditorem. Et ꝙ exiſtens in mala fide nunquam præſcribat, ſed tamen ꝙ talis mala fides non poſſit allegari niſi, uſq; ad. 30. annos, & nõ poſtea. Et an creditor poſſit agere ad bona debitoris, quæ habet in emphitheoſim ab eccleſiis.

1 EXISTENS in mala fide nullo unquã tẽpore præſcribit, etiam in terris imperii, cum agatur de materia peccati, quod procedit etiam in actionibus perſonalibus, contra Bar. & limitatur hæc regula ſingulariter, ut infra nu. 2.

2 Mala fides allegari poteſt duntaxat uſq; ad triginta annos, & non poſtea, & tranſmutatur tunc mala fides in bonam fidem, niſi contrarium probetur, & tam in perſonalibus, quàm in realibus.

3 Bona fides probatur per initia, etiam per unum teſtem, uel per quæcunq; argumenta.

4 Bona fides cauſari poteſt ex iniuſtis, & temerariis rationibus.

5 Creditor an poſſit agere ad bona debitoris, quæ ipſe debitor habet in emphitheoſim ab eccleſia.

6 Dominium directum bonorum emphitheoticorum eccleſiæ eſt quidem eccleſiæ, ſed dominium utile eſt ipſius debitoris, & eſt ſub iuriſdictione laicorum.

7 Omne commodum, quod percipitur ex dominio utili bonorum emphitheoticorum, poteſt tranſire in creditores.

8 Emphitheoſis eccleſiæ an poſſit tranſire in extraneos, remiſſiuè.

9 Caducitate commiſſa in emphitheoſi eccleſiæ, poteſt eccleſia ſibi omne ius applicare in præiudicium creditorum, etiam in præiudicium dotis.

Conſiliũ. XXVIII.

IN præſenti
caſu, quo petitur debitum ex
contractu celebrato vſq; de
anno.1491. à quo tempore ci-
tra nunquam fuit factus aliquis actus ex parte
creditoris, videtur dicendum de iure, eſſe re-
pellendum actorem ab eiuſmodi petitione:
1 quia quamuis regula ſit, ꝙ † exiſtens in mala
fide nullo vnq; tẽpore poſſit præſcribere, etiã
in terris imperij, cum agatur de materia pec-
cati. c. fin. de præſcrip. & c. poſſeſſor, de reg.
iur. lib. 6. & id procedat etiam in actionibus
perſonalibus contra opinionem Bar. quæ cõ-
muniter eſt reprobata, in. l. ſequitur. §. ſi viam
ff. de vſucap. vt ibi per Ang. & Pau. de Ca. re-
2 cipit tamen † hæc regula ſingularem quãdam
limitationem, communiter per legiſtas, & ca-
noniſtas approbatam, vt ſcilicet talis mala fi-
des allegari poſſit duntaxat vſq; ad triginta
annos, & non poſtea, quia elapſo tam longo
curſu temporis, præſumit lex in bonam partẽ
ideſt, ꝙ ſuperuenerit aliquid, propter quod
habuerit debitor iuſtam cauſam non ſoluẽdi,
ſeu verius, aliquid, propter quod debuerit cre-
ditor non amplius petere eiuſmodi creditum,
Et in ſumma trãſmutaẽ mala fides in bonã fi-
dẽ, niſi contrariũ expreſſè probetur, vt con-
cludit Bar. in. l. fin. circa finẽ. C. vnde vi. Et ꝓ-
cedit id generaliter, tã in ꝑſonalibus, q̃ in rea-
libus, ſeu corporalibus, vt Abb. tradit cõſ. 89.
in q̃ſtione col. 3. verſic. & debet hoc caſu præ-
ſumi dictos nobiles. 1. vol. & cõſ. 102. In cauſa
col. 1. in fin. eo vol. Areti. conſ. 63. in præſenti,
col. pen. verſic. modo poſito ꝙ dñs, Alex. cõſ.
151. viſo themate, col. fi. verſic. nõ omitto etiã,
ꝙ dicta pręſcriptio, in. 2. vol. & cõſ. 6. viſo the-
mate, col. 1. verſic. nec etiam eſt neceſſe. 1. vol.
Et id planius etiam procederet, ſi extabit
depoſitio vnius teſtis, atteſtantis de ſolutione
debiti, vel maioris partis, vt in facto præſup-
ponitur, quia quamuis nihil probet, quatenus
attinet ad ſolutionem, coadiuuat tamẽ bonam
3 fidem ipſius debitoris, cum † ſoleat bona fides
probari per inditia. l. pen. vbi Bal. C. de euic.
Bar. in. l. celſus col. 4. nu. 18. ff. de vſucap. etiã
per vnum teſtem Alex. conſ. 54. circa primũ,
col. fin. in. 6. vol. vel per quæcunq; argumenta
Alex. conſ. 187. In hac cauſa, col. 3. verſic. nec
obſtat ſi diceretur in. 2. vol. Abb. in d. cõſ. 102.
4 col. 1. Et alibi dicũt Doct. ꝙ † bona fides cau-
ſari põt ex iniuſtis, & temerarijs rationibus, vt
refert Deci. cõſ. 272. col. 6. quãuis re vera nõ ſit
neceſſaria huiuſmodi probatio, ſtãtibus ſupra
dictis: bene eſt tamen eã facere, vt animus iu-
dicis magis qeſcat. Et pariter bene erit dedu-
cere cæteras cõiecturas, ſeu veriſimilitudines,
q̃ in facto narrãtur, & eas in ꝓceſſu verificare.
Quibus ſtantibus, ceſſat vltimum queſitũ,
5 videlicet † an iſte creditor poſſit agere ad bo-
na ipſius debitoris, quæ in emphitheoſim ha-
bet ab eccleſia. vtcunq; tamen ſi eſſet verus
creditor, videtur, ꝙ poſſet. agere ad talia bo-
6 na, quia † ipſum dominium directum eſt qui-
dem eccleſiæ, ſed dominium vtile eſt ipſius de-
bitoris, & eſt ſub iuriſdictione laicorum, vt
concludit Ancha. cõſ. 433. poſtquã iſta domi-
na, col. 1. Alex. conſ. 27. viſo, col. 2. in. 6. Soci.
conſ. 99. in cauſa eximij, col. 1. primo vol. Et
7 † omne commodum, quod percipitur ex ipſo
vtili, poteſt tranſire in creditores, vt per Bar.
in. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus col. 2. verſic.
ſed quero quid ſi agatur, & verſic. quid ſi pro-
pter debita. ff. de dam. infec. ꝙ autem in ipſos
creditores poſſit abſolutè tranſire totum ip-
ſum ius vtile, cũ ſit emphitheoſis eccleſiaſtica,
non videtur ſatis expeditum, quia dependet
8 ab intricata illa queſtione, † an emphitheoſis
eccleſiæ tranſire poſſit in extraneos, de qua
ſunt variæ opiniones, & neceſſe eſſet videre
inueſtituram, vt per Alex. in. l. etiam. ff. ſolu.
matri. & per Deci. conſ. 171. Et hæc procedũt,
9 dũmodo † nõ ſit cõmiſſa caducitas, nã tũc cla-
rũ videtur, quòd eccleſia poteſt ſibi omnia hęc
applicare in præiudicium creditorũ, vt in for-
tioribus terminis, videlicet in præiudiciũ dotis,
tradit Specula. tit. de loca. §. nũc aliqua. q. 111.
ſiue centeſima vndecima. & Hoſtien. in ſua
ſumma, & eo. tit. §. quid ſit natura col. 1. in fin.
Si pars aduerſa opponeret, ꝙ hæredi credi-
toris competit reſtitutio in integrum propter
iuſtam ignorantiam, reſpondeatur, ꝙ conſtat
de eorum ſcientia, ex quo habuerunt libros pa-
tris apud ſe, & in eis ſit mentio de iſto credito.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ legens
ius canonicum. 1546. 15. Februarij. Pro
quodam Mediolanenſi.

Summarium.

*De quibuſdam verbis teſtamenti, an ſcilicet
denotent ſubſtitutionem compẽdioſam, ideſt,
vulgarem,*

uulgarem, et fideicommiſſariam, an uulgarem tãtum. Et an appellatione filiorum ueniant nepotes, & cæteri deſcendentes in ſubſtitutionibus. Et an per diuiſionem cenſeatur renunciatum fideicommiſſo. Et de alijs, prout per te uidere potes ſingula quæſita, quæ poſuit autor in principio conſilij.

1 VERBA *denotantia tractum temporis comprehendunt ſubſtitutionem compendioſam, quæ de ſui natura continet uulgarem, & fideicommiſſariam.*

2 *Dictio ſucceßiuè, uidetur ſuadere, q. ſit compendioſa ſubſtitutio, & uide nu. 8.*

3 *Clauſula codicillaris uidetur operari, q. uerba directa obliquentur, & uide nu. 9.*

4 *In clauſula codicillari ſatis eſt, q. dictum ſit, ſi ualeret, et non refert, ſi dictum non fuit, ſi ualebit.*

5 *Dictio prædictis, habet relationem ad præcedentia, & uide num. 13.*

6 *In qualibet diſpoſitione debet ſemper, quantum fieri poteſt, ſumi ea interpretatio, per quam tollitur contrarietas, uarietas, & abſurditas.*

7 *Fideicommiſſum factum non fuiſſe, interpretandum eſt, quando ſumus in inſtitutione neceſſaria, cum fideicommiſſum ſit onus, et nunquã debet induci, niſi uel uoluntas, uel uerba ſint clarißima.*

8 *Dictio poſt, & dictio ſucceßiue, faciunt ſubſtitutionem compendioſam, quãdo eſt adiecta mentio mortis, et quid operatur, & quomodo intelligantur.*

9 *Clauſula codicillaris quid operetur in inſtitutionibus, ſeu ſubſtitutionibus, & quando.*

10 *Filiorum appellatione an comprehendantur nepotes, & cæteri deſcendentes, in ſubſtitutionibus.*

11 *Appellatione filiorum, propriè loquendo, non ueniunt nepotes, et quando ueniunt, illud fit per interpretationem, ſeu extenſionem, & non ueniunt in odioſis, neq; in ſubſtitutione reciproca, & uide etiam nu. ſequen.*

12 *Subſtitutio reciproca continet etiam fideicommiſſariam, & in ſubſtitutione reciproca appellatione filiorum non ueniunt deſcendentes, etiam quòd aliquo reſpectu diſpoſitio ſit fauorabilis.*

13 *Filiorum appellatione nunquam comprehẽduntur alij deſcendentes, quando teſtator expreßit ſingula nomina filiorum ſuorum.*

14 *Fideicommiſſum an cenſeatur remiſſum per diuiſionem, & tranſactionem, maximè ſi ſit poſita in inſtrumento congeries uerborum de non contraueniendo &c.*

15 *Verba illa poſita in diuiſione, promiſſerunt non contrauenire &c. non operantur renunciationem fideicõmißi. Et quid de alijs uerbis multis ſimilibus, & generalibus, uide ibi nu. 15.*

16 *Sententia arbitramentalis an operetur remißionem fideicommißi, quòd non.*

17 *Vocati ad fideicommiſſum an poßint renunciando præiudicare ſuis deſcendentibus pariter uocatis, uel poſitis in conditione.*

18 *In fideicommißis an filij utrinq; coniuncti præferantur alijs uterinis tantum.*

19 *In fideicommißis ſucceditur ipſi teſtatori.*

20 *Ius fideicommißi conditionalis non tranſmittitur.*

21 *Fideicommiſſum ceſſat in ultimo, qui ſupereſt ex grauatis, illeq; poteſt liberè diſponere.*

22 *Nepotes admittuntur in ſtirpes, & non in capita, quando agitur de ſucceßione patrui.*

Conſilium. XXIX.

PRo diſcuſſione præſentis caſus videndũ eſt primò, quæ ſubſtitutio cõtineatur ſub prioribus verbis teſtamenti conditi per D. Paulum Arcellũ ſeniorem anno 1467. die 11. Iulij, dum ſcilicet inſtituit hæredes filios ſuos, & ſubiecit hæc verba, & poſt eos filios meos maſculos, eorũ, & cuiuſlibet ipſorum filiorum meorum filios maſculos legitimos, & naturales, & ſucceſsiuè poſt meos ablaticos, eorum meorum ablaticorũ filios inſtituo, & mihi hęredes eſſe volo &c.

Secundò, videndum eſt, quæ ſubſtitutio cõtineatur ex verbis inferioribus dicti teſtamenti, vbi dictũ fuit, Item volo, ꝙ caſu aduenient̃e, ꝙ vnus ex prædictis filijs meis, vel alter eorũ decederet abſq; filijs legitimis maſculis, ex vero, & legitimo matrimonio procreatis, vnus ſuccedat alium, & alter alium,

Tertiò, an renunciatum fuerit fideicommiſſo per ipſos filios, dum deuenerunt ad diuiſionem, & tranſactionem, & arbitramenta, cum verbis, de quibus in eis.

Quartò, an potuerint ipſi filij renũciare tali fideicõmiſſo in præiudiciũ deſcẽdentiũ ſuorũ.

Quintò, an in fideicommiſsis ſoleant admitti omnes filij æqualiter, cum vnus eorum decedit ſine filijs, an verò admittantur dumtaxat illi, qui ſunt vtrinq; coniuncti.

Sextò, generaliter, & complectendo cætera omnia, videndum eſt, ad quem pertineant hęreditates dominorum Baptiſtę, Raphaelis, & Ricardi filiorum ipſius teſtatoris, ſiue maneat cauſa teſtati, ſiue ſuccedẽdum ſit ab inteſtato.

Et circa primũ videretur prima facie dicendum, fuiſſe factam ſubſtitutionem nõ tantum vulgarem, verùm etiã fideicõmiſſariã, ſcilicet in duobus gradibus, filiorum, & nepotum, ad quam ſint vocati ipſi filij inter ſe, & deinde nepotes, & poſtea pronepotes, vt patet ex il-
1 lis verbis, & poſt eos &c. nam † talia verba,

cum denotẽt tractum temporis, videntur cõ-
prehendere ſubſtitutionẽ compẽdioſam, quæ
de ſui natura continet vulgarem, & fideicom-
miſſariã, vt per Alex. cõſ. 13. viſis, col. 2. in fin.
verſic. & ſi diceretur. 4. vol. Soci. conſ. 113. ſu-
praſcripti inſignis, col. 4. primo volum. Deci.
conſ. 205. colum. 3. in primo, Curt. iun. conſ.
172. col. 1. & videtur de mente Bar. in. l. Cen-
turio, colum. 10. nu. 32. verſic. ſecundo oppo-
no, ff. de vulga. dum vult generaliter, ꝙ cum
adſunt verba denotãtia tractum temporis, ſit
2 ſubſtitutio compendioſa. † Et id etiam vide-
tur ſuadere in caſu noſtro illa dictio, ſucceſſi-
uè, vt per Soci. conſ. 12. col. 3. in tertio dubio,
& 3. vol. & per Alex. vbi ſupra.
3 Neq; obſtare videtur, ꝙ † verba ſint dire-
cta, dũ ſcilicet dicitur, inſtituo, & hæredes eſſe
volo, quia reſpondetur, ꝙ clauſula codicillaris
videtur operari, ꝙ obliquentur, vt per Deci.
in d. conſ. 205. col. fin. & conſ. 248. col. 3. & cõſ.
287. colum. 2. & cõſ. 291. col. 2. Curt. iun. conſ.
4 159. in fin. Et † quamuis in ipſa clauſula codi-
cillari non ſit dictum, ſi valebit, id tamen non
refert, quia ſatis eſt, ꝙ dictum fuit, ſi valeret,
quod cum ſit verbum ſubiunctiui modi, re-
ſpicit etiam tempus futurũ, vt concludit Bar.
in. l. 1. in. 7. q. ff. de iure codicil. Deci. cõſ. 242.
col. 2. verſic. quarto & vltimo.

Neq; etiam videtur obſtare, ꝙ in inferiori
parte teſtamẽti fuerit facta alia ſubſtitutio ma-
gis expreſſa, in qua ſolum fit mentio de filijs,
quia videtur poſſe reſpõderi, ꝙ etiam in ea ſe-
cunda ſubſtitutione fuit intentio teſtatoris fa-
cere ſubſtitutionem inter filios, & nepotes, &
pronepotes prius nominatos, quia non fecit
ſimpliciter mentionem de filijs, ſed dixit, præ-
5 dictis filijs, adeo ꝙ † illa dictio, prædictis, ha-
bet relationem ad præcedentia, & operatur,
ꝙ appellatione filiorum veniant nepotes, &
pronepotes prius nominati, vt tradit Alexan.
conſ. 9. viſis verbis, col. 2. in fin. verſic. non etiã
obſtat ꝙ quando in. 1. vol.

Sed quamuis prædicta videãtur colorata,
nihilominus verior, & tutior videtur cõtraria
opinio, videlicet ꝙ ex prima ipſa parte teſta-
mẽti colligatur duntaxat ſubſtitutio vulgaris,
non autem fideicommiſſaria. Et in primis id
ſuadet proprietas verborũ, quæ ſunt directa, à
qua regulariter nõ eſt recedendum. l. nõ aliter
ff. de lega. 3. Itẽ id ſuadet ſupradicta alia ſub-
ſtitutio facta in inferiori parte, quæ ſine dubio
eſt cõpendioſa, continẽs etiam fideicommiſſa-
riã, & fuiſſet ineptia teſtatoris idem bis repe-
tere, præſertim ſub quodam modo repetendi
tanquã capita principalia, vt patet ex ipſis ver-
6 bis teſtamẽti. Et † in qualibet diſpoſitione de-
bet ſemper, quantum fieri poteſt, ſumi ea in-
terpretatio, per quam tollitur cõtrarietas, va-
rietas, & abſurditas. c. inter dilectos. §. cęterũ,
de fide inſtru. l. nã ad ea. ff. de cõdi. & demon.
vt per Deci. conſ. 38. col. 3. & conſ. 254. col. 2.
in fin. & conſ. 317. col. 2. & expreſſum facit ceſ-
ſare tacitum. l. cum ex filio. ff. de vulga. & cla-
ra præferuntur ambiguis. l. continuus. §. cum
ita. ff. de verbo. oblig. Item id ſuadet materia
ſubiecta, quia ſcilicet facta fuit inſtitutio de
perſonis, quæ ex neceſſitate, ſcilicet cauſatiua,
erant inſtituendæ, ne rumperetur teſtamentũ,
iuxta. l. gallus. & id patet, quia non vocauit te-
ſtator omnes deſcendentes, ſed duntaxat duos
gradus, ſcilicet nepotes, & pronepotes, quia
poſſibile erat, ꝙ filij, & nepotes decederẽt, vi-
uente ipſo teſtatore, vt ſæpe ſolet contingere:
7 vnde † cum ſimus in inſtitutione neceſſaria,
debet fieri interpretatio, vt ſint factæ inſtitu-
tiones directæ, & nõ facta fideicõmiſſa, vt per
Bar. & cæteros omnes in. d. l. gallus. §. quidam
recte, tum quia ita præſumitur eſſe mens te-
ſtatoris, tum quia fideicommiſſum eſt onus. l.
cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulga. Et nunquã
debet induci fideicommiſſum; niſi vel volun-
tas, vel verba ſint clariſſima, vt per Deci.
conſ. 63. colum. fin.

Non obſtant ea, quæ fuerũt ex aduerſo ad-
8 ducta: nam † primo ad illas dictiones, poſt, &
ſucceſſiuè, reſpondetur, ꝙ faciunt ſubſtitutionẽ
compendioſam, quando eſt adiecta mentio
mortis, vt loquuntur Docto. allegati, ſecus
autem ſi non dicatur, poſt mortem, ſed dica-
tur, poſt eos &c. quia talia verba non inferunt
neceſſariò fideicommiſſariam, cum etiam poſ-
ſint verificari in vulgari, quia ſcilicet teſtator
conſtituit multos gradus vulgaris ſubſtitu-
tionis, vnum poſt alium, vt in. l. poteſt. ff. de
vulga. & operantur ea verba, vt non videãtur
omnes ſimul vocati, ſcilicet filij cũ parentibus,
ad tollendas omnes diſputationes Doctorũ in
d. §. quidã recte: cum igitur ea verba non infe-
rant neceſſariò fideicommiſſariam in caſu no-
ſtro, non eſt dicendum, talem fideicommiſſa-
riam extare, quinimo verba repugnant, cum
ſint directa, vt dictum eſt, ergo &c. & illa di-
ctio, ſucceſſiuè, ſeu ordine ſucceſſiuo, ſolet
duobus modis intelligi, ſcilicet per vulgarem,
& per fideicõmiſſariam, vt per Doct. omnes,
præſertim Pau. de Ca. in d. §. quidã recte col.
pen. &

pen.& ibi Soci.col. etiã pen.qui concludũt,q debeat denotare vulgarem,quando ſumus in ordine neceſsitatis, etiam ſi verba ſint non directa,ſed communia,vt eſt verbum,ſubſtituo, ergo multo magis hic, cũ ſint directa, vt late tradit Deci.in.d.conſ.205.col.2.& col. fin. & conſ.228.col.1.& conſ.246.col.pen.& fin.

9 Nec quicq facit clauſula codicillaris,nam certũ eſt,q illa nihil ſolet operari in hoc propoſito,niſi quando conſtat de clara mente teſtatoris,vel ex verbis expreſsis,vel ex illa vrgẽtiſsima cõiectura,q actus nõ poſſet aliter habere effectũ, niſi verba obliquarentur,vt per Deci.in d.cõſ.205.col.fin.quod certè nõ reperitur in caſu nr̃o,qnimo in caſu noſtro & verba,& mẽs teſtatoris multis modis repugnat,vt dictũ fuit,ideoq curandum nõ eſt de clauſula ipſa codicillari,vt etiã tradit Dec.cõſ.297.col. 2.& cõſ.291.col.2.& Curt.iun.cõſ.139.in fine.

Ad illud autẽ,quod dicebatur de dictione, filijs,poſita in ſecũda ſubſtitutione,patebit reſpõſio ex his,q̃ modo dicẽtur ſuper ſecũda.q.

Circa ſecundũ,videlicet quid contineat ſecunda ſubſtitutio,videtur prima facie dicẽ-

10 dum,q cum † facta fuerit inter filios,comprehendat etiam nepotes, & cæteros deſcendentes,eo q appellatione filiorum in vltimis volũtatibus videntur omnes deſcendentes contineri,vbi non agitur de odio, ſed de prouiſione,vt tradit Bar.in.l.liberorũ,col.2.ff.de verb. ſigni,vel ſaltem in caſu noſtro videntur comprehẽdi nepotes,& pronepotes,qa de eis fuerat facta mẽtio in priori parte teſtamẽti, & id videtur ſuadere illa dictio,prædictis, vt tradit Alex.in ſupradicto cõſ.9.col.2.in fi.in.1.vol.

Quibus tamen non obſtantibus videtur aliter concludendum,videlicet q ea ſubſtitutio cenſeatur duntaxat facta inter filios primi

11 gradus: nam de iure notum eſt, q † proprie loquendo,appellatione filiorum non veniunt nepotes,vt cõcludit glo.in.l. filij appellatione ff.de verb.ſigni. & ſi aliquãdo cõprehenduntur,illud fit per interpretationem,ſeu extenſionem,vt concludit Bar.in d.l.liberorum,col.2. & ibi etiam D. Alciat.col.1. & idem Alcia. in.l.iuſta, eod.tit,adeoq nõ comprehẽduntur

12 in odioſis,vt per Bar.vbi ſupra:vnde † cum in caſu nr̃o ſubſtitutio ſit reciproca, adeoq etiã cõtinet fideicõmiſſariã,vt tradit Bar.in .l. lucius,col.pen.verſic.q̃ro vtrũ ſubſtitutio.ff.de vulga. & Deci.conſ.86.in princ. & conſ.319. col.2.& fideicommiſſaria ſit onus.d.l.cohæredi.§.cum filiæ,ſequitur,q hic non compꝛehẽduntur deſcendentes,etiam q aliquo reſpectu diſpoſitio ſit fauorabilis, vt late tradit Deci. conſ.95.col.3.&.4.& conſ.218. col.3.&.4.& in terminis id de ſubſtitutione reciproca tradit Deci. conſ. 465.col.2. nu.10. poſt Pau. de Ca.conſ.38. incip. dubium facit, in antiquis.

13 Præterea † teſtator hic in prima parte teſtamenti expreſſerat ſingula nomina filiorũ ſuorum,& ſtante hoc,nunquam appellatio filiorum poſita in ea diſpoſitione cẽſetur comprehendere alios deſcendentes, vt tradit Deci.in d.conſ.465.col.2.nu.9.poſt Bar.in.l.gallus.§. inſtituens,in fin.de libe.& poſthu.

Nec obſtat illa dictio,prædictis,quia reſpõdetur,q bene procedit,& erat neceſſaria,cum iam prius teſtator nominaſſet ipſos filios,neq ſumus in caſu Alex.in d. conſ.9. qui loquitur de ſubſtitutione,in qua fit expreſſa relatio ad aliam ſubſtitutionem factam inter deſcendentes.Præterea in caſu noſtro non fuit ſimpliciter facta mẽtio de filijs prædictis, ſed dictum fuit,q ſi vnus ex filijs prædictis, vel alter eorum &c.qui modus loquendi non poteſt,citra calumniam,referri niſi ad filios prius nominatim expreſſos, adeoq proprie ſumus in caſu Bartoli in d.§.inſtituens.

14 Circa tertiam queſtionẽ † ſcilicet de remiſſione fideicõmiſſi per diuiſionẽ &c. quamuis prima facie videatur dubitabilis propter congeriẽ verborum poſitã in ipſo inſtrumẽto diuiſionum,& tranſactionum, ſi tamen ſingula perpendantur,concludendum videtur, q non fuerit renunciatum, niſi vt infra, nam primo

15 † verba illa, promiſſerunt non contrauenire &c, non operantur talem renunciationem,vt concludit Bart. in.l. qui romæ.§. duo fratres col.4.in.2.q.ff.de verbo. obliga. & eſt magis communis opinio, vt ibi per Iaſ. num. 26.& nouiſsime per Ripam nu.44.Item verba illa, q in dictis rebus facit vnus alterum procuratorem in rem ſuam, ita vt poſſit ea omnia facere &c,nõ inducunt renunciationem, vt tradit Bart. vbi ſupra.18.q. niſi ſcilicet alienatio fuiſſet ſecuta, vt ibi declarat Bar.& ſequuntur cæteri, vt ibi refert Iaſ. poſt Alex. conſ.189. col.4.in.2.vol.& pariter per illa verba, cedit, dat,& renunciat omnem partem,& omne ius, quæ,& quod ipſi competit, & competere poteſt quouis modo, & titulo pro indiuiſo cum dictis fratribus,tam ratione,vel iure hęreditario dicti quondam domini Pauli &c.nõ vidẽtur operari renunciationẽ fideicõmiſsi, vt tradit Ripa vbi ſupra,nu.46.ſuper.2.q. Bartoli, in.3.&

in.3.&.4.ampliatione, qa referũtur ea verba ad rē, quæ tũc traditur, adeo ꝙ nihil aliud denotant, niſi comprobationē diuiſionis. Itē per illa verba, ꝓ omni, & toto eo, quod potuiſſent petere &c. nō cenſetur facta remiſſio fideicõmiſſi futuri, quia cenſentur relata ad tempus præſens, & non ad ius futurũ, vt ibi per Bar. in 6.q. & Ripā nu.67, quinimo etiā ſi dictū fuiſſet aliquid de fideicommiſſo, non comprehēderetur fideicommiſſum, cuius caſus nondū euenit, vt ibi per Bar. in.4.q. præterea fuerũt ea verba duntaxat poſita in illa parte tranſactionis, in qua aſsignabatur portio bonorum domino Leoni, & non in alia, ideoq; cum ſit inæqualitas, non eſt tractandum inter eos de remiſsione fideicõmiſſi, vt per Bar. vbi ſupra, in.2.q. in fin. & Ripam nu.46. in fin. Sententia

16 † autem arbitramentalis ſuper diuiſionibus nihil facit ad remiſſionem fideicommiſſi, quia id non eſt in poteſtate arbitrorum, ergo neq; in voluntate, vt per Ripam vbi ſupra nu.90. & intelligo id procedere, etiam ſi partes emologauerint, quia cenſentur eā approbare, ſicut eſt, & non extendere. concluditur itaq; hic nō fuiſſe factam remiſſionem fideicommiſſi, niſi fortè quò ad illam partem bonorum, quæ reperiretur fuiſſe alienata, vt per Bar. in d.8.q.

17 Circa quartam quæſtionē, ſcilicet an † vocati ad fideicõmiſſum, quēad modū poſſunt ei renūciare. l. quoties la.2. C. de fideicom. ita etiā poſſint † renūciando præiudicare ſuis deſcendentibus, non videtur hic eſſe inſiſtendū, quia, vt dictum fuit, non ſunt vocati tales deſcendētes, & quãuis fuerint poſiti in cōditione, id nō impedit, quin poſſit eis præiudicari, vt tradit Deci. cōſ.323. col.2. ſi autē fuiſſent vocati, eſſet expeditum, ꝙ nō præiudicaret eis renunciatio prædeceſſorum, Iaſ. in. d. l. quoties, & Deci. conſ.38. colum.3. in fin. niſi tales deſcendentes eſſent hæredes eorum, qui renunciauerunt, tunc enim contrauenire non poſſent pro ea parte, qua ſunt hæredes, vt in. d. cōſ.38. col.4. in fin. & tātò minus eſt neceſſaria huiuſmodi queſtio, ſi verũ eſt, quod ſupra dictū fuit, ſcilicet nō fuiſſe renunciatū fideicōmiſſo ꝑ diuiſiones.

† De hac queſtione vide optimè ꝑ eun dē D. meū Albam in §. duo fratres, in princ. ff. de verb. obl. Vin.

18 Circa quintam quæſtionem, vtrū † in fideicōmiſſis filij vtrinq; coniūcti præferātur alijs, eſt expedita reſponſio, ꝙ ſi agatur de hæreditate patris, veniunt omnes æqualiter, ſiue ſint vterini, ſiue ſint vtrinq; coniuncti, quia quò ad patrem omnes ſunt æqualiter coniuncti. Et

19 † in fideicommiſsis ſuccedi tur in effectu ipſi patri teſtatori, ita concludit Deci. conſ.304. poſt Bar. in. l. lucius, col. fin. ff. de vulga. Curt. iun. conſ.125. nu.8. niſi fortaſſe extaret aliqua coniectura in contrarium, vt tradit Deci. cōſ. 156. quæ tamen non extat in caſu noſtro.

Circa ſextam, & vltimam queſtionem, quę in effectu dependet à ſupradictis, deducenda videtur res in hunc modum. nam cum factum fuerit fideicommiſſum dumtaxat inter filios primi gradus, vt dictum fuit, ſequitur primò quòad hæreditatem D. Baptiſtæ vnius ex filijs, qui fecit teſtamentum, & inſtituit duos nepotes ex fratribus, ꝙ pro dimidia parte hæreditatis ſuæ ſeruandum eſt teſtamētum, id eſt, quantum capit legitima, & trebellianica, pertinet ad dictos nepotes inſtitutos, alia vero dimidia pars tanquam ſubiecta fideicommiſſo pertinuit ad quatuor fratres ipſius decedentis, qui tunc erāt ſuperſtites, id eſt, ad D. Leonem, & D. Bertholameum, & D. Ricardum, & D. Raphaelem, nam de nepotibus non fuit habenda ratio, cum non fuerint vocati, adeoq; non expedit diſputare, vtrum in fideicommiſſis nepotes ſuccedant cum patruis: neq; etiam poterant admitti nepotes ipſi ex perſona pa-

20 trum ſuorum, qui prius deceſſerant, antequā eueniret caſus, quia vulgare eſt, ꝙ † ius fideicommiſsi conditionalis non tranſmittitur, vt per Bar. in. l. cum filio, col. penul. verſic. quero pone, ff. de lega. 1. Alex. conſ.250. in.6. volum. Deci. conſ.278. col.2. & ita in effectu ad D. Leonem pertinuit octaua pars dictæ hæreditatis D. Baptiſtæ; circa quam tamen erit aduertendum, nunquid D. Baptiſta feciſſet aliquas alienationes, nam illæ minuerent fideicōmiſſum, vt ſupra dictū fuit ſup.3. queſtione, per ea, q̃ tradit Bart. in d. §. duo fratres, in.8.q.

Quò autem ad hæreditatē D. Ricardi, in qua etiā reperiebaẽ octaua vna pars dictæ hęreditatis D. Baptiſtę, dicitur, ꝙ cū tēpore, quo mortuus eſt ipſe D. Ricardus, non amplius viuerent fratres, niſi D. Raphael, & cum ſit, ꝙ ipſe D. Ricardus condiderit teſtamentum, inſtituto magnifico quon. D. Paulo, pertinuit dimidia pars bonorū paternorū pro legitima, & trebellianica ad ipſum D. Paulum hæredē inſtitutū, & pariter ad eum pertinuit illa octaua pars D. Baptiſtæ, & alia bona fortaſſe acquiſita ꝑ ipſum D. Ricardū, alia verò dimidia pars bonorum paternorū, cum ſubiecta eſſet fideicōmiſſo, pertinuit tota ad D. Raphaelē, q ſolus ex fratribus erat ſuperſtes, & non fuit habēda ratio de nepotibus, vt ſupra dictū fuit.

Quò verò ad hęreditatē D. Raphaelis res eſt clara

eſt clara, & non indiget diſtinctione, quia cum
21 ipſe fuerit † vltimus grauatorum, ceſſauit in eo omne fideicommiſſum.l.cum pater.§.libertis in fin.ff.de lega.2.& potuit liberè diſponere, ideoq; ſi inter viuos renunciauerat D. Paulo portionem D.Ricardi, quæ erat dimidia pars hęreditatis dicti D.Ricardi ex bonis paternis, vt dictum fuit, ſequitur, q̧ ſeruãda eſt talis renunciatio, & cum in cæteris bonis deceſſerit ipſe D.Raphael ab inteſtato, ptinuit eius hæreditas ad eius proximiores, ideſt, ad nepotes ex fratribus vtrinq; coniunctis, & excluſis penitus nepotibus, & cæteris deſcendentibus D. Leonis, q fuerat vterinus, authen. ceſſante, C.
22 de legi.hęre.& † tales nepotes fuerũt admittẽdi in ſtirpes, & nõ in capita, ſecundũ magis cõmunẽ opinionẽ, de qua per glo.& Doct. in d. authen.ceſſante, cum.ſ. agatur de ſucceſſione patrui, vt tradit Bar.in.l.poſt cõſanguineos.§. hæc hæreditas, in fin.ff. de ſuis & legi.& late p Alex.ſeu Andr.ſicul.inter cõſilia Alex.cõſ.55. proſpectis, col.2.3.&.4.in.4.vol.Cõſtat igitur ex prædictis, q̧ ad D.Leonem.vel ad eius deſcendentes nihil pertinet ex hęreditatibus ſupradictis, niſi forte octaua pars hæreditatis domini Baptiſtæ, intelligendo vt ſupra.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ 1546. 25. Februarij. Pro magnifico D. Thoma Arcello Iuriſcon.Placentino.

Summarium.

Quando unus putat occidere unum, & occidit, uel uulnerat alium. Et de intelligentia nouæ conſtitu. Mediolani, q̧ ſolus conatus puniatur pœna mortis, quamuis ſecutum nõ fuerit homicidium.

1 DECRETA, *Et ſtatuta ſolent recipere interpretationem à iure communi.*
2 *Vulnerans, uel interficiens unũ, cùm putaret uulnerare, uel interficere aliũ, quomodo puniatur de iure cõmuni.*
3 *Standum non eſt dicto delinquentis, quando aliunde conſtat de delicto abſq; eius confeßione.*

Conſilium. XXX.

SI verum eſt preſuppoſitum dominationis veſtrę, q̧ iſte haberet animum interficiendi vxorem, nõ autẽ eam, quam vulnerauit, putarem eum non eſſe in caſu nouarum conſtitutionum, & per cõſequens non eſſe puniendum pœna mortis. Nã ad hoc vt ſolus conatus puniatur pœna mortis, quamuis ſecutum non fuerit homicidiũ, requirũtur duo copulatiuè, videlicet vulnus, ſeu inſultus cum telo euaginato, item animus deliberatus occidẽdi, vt patet ex.§. homicida, & in præſenti caſu interuenit quidẽ inſultus, & vulnus, ſed non animus occidendi, ergo &c. Nec videtur dubium, quin ipſæ nouæ conſtitutiones intelligãtur reqrere duo ſupra dicta circa eãdem perſonam, quia alioqui ſequeretur, q̧ alterum eorũ tantum ſufficeret, nã nihil in hoc propoſito videtur habere cõmune vna perſona cum alia, adeo q̧ ſi animus occidendi vnum, & inſultus factus in alium ſufficerent, neceſſe eſſet fateri, q̧ & animus occidendi per ſe ſufficeret, & inſultus per ſe ſufficeret, quod certe eſſet contra verba ipſius tex.in d.§.homicida, qui apertè requirit ea duo copulatiuè.
1 Et cum † decreta, atq; ſtatuta ſoleant recipere interpretationẽ à iure cõmuni.c.cauſam quæ, de reſcrip.videtur prædicta interpretatio eſſe ex magis cõmuni opinione Doctorũ.
2 Nã † in hoc ipſo articulo, cum quis vulnerat, vel interficit vnum, putãs vulnerare, vel interficere alium, concluditur de iure cõmuni, q̧ cũ is daret operam rei illicitæ, teneatur quidẽ de eo, quod ſequutũ eſt, vt tradit Bar.in.l. reſpiciendum.§. delinquunt, in fin. per illum tex. ff. de pęnis, & in.l.diuus, colum.2.ff. de ſicca. non tamẽ tenebitur indiſtinctè, prout teneret, ſi delictum fuiſſet perpetratum in perſonam illã, in quã dirigebatur intentio, ſed duntaxat tenebitur perinde, ac ſi commiſiſſet delictum ex culpa, & non ex dolo, quia cum non adeſſet animus præciſus ad eiuſmodi delictũ cõmittendũ, nõ etiã aderat dolus, vt cõcludit Alex.in addi.ad Bar.in d.§.delinquũt, poſt Ang.in.l. ſi cum ſeruo.ff.de iniur.& latius tradit Iaſ.in l.ſi pater, col.2.C.de hære. inſti. vbi ait opinionem iſtam Angeli, tãquam mitiorem, eſſe tenendam, & tradit etiam Bal. in.l.3.§.quacunq;, col.2. verſic.quo ad tertium.ff. de iureiuran.vbi fatetur eum eſſe in lata culpa.

Sed multũ dubito de præſuppoſito ipſo ſupradicto, videlicet q̧ habuerit animũ occidẽdi vxorem, & non iſtam puellam, quam vulnerauit: nam ex circunſtantijs videtur, quod habuerit animum occidendi & vxorem, & hanc puellam, quia cum eſſet iam dies clara, & puella ipſa ſæpius clamaſſet, & aſſereret, ſe non eſſe vxorem iſtius, prout ſatis ei debebat

eſſe notum ex voce, & aſpectu, & tamen perſeuerauerit in vulneribus, donec fregit deinde
3 enſem, nõ ſatis video &c. Neq; † ſtandum eſt eius dicto in hoc propoſito, cum iam aliunde conſtet de ipſo delicto abſq; eius confeſſione, vt eſt cõmunis diſtinctio Doctorum, de qua poſt alios latè tradit Deci. in c. cum venerabilis, col. 10. & 11. de excep. Neq; fortè eſſet extra propoſitum eruere ab eo veritatẽ per torturam, ſtantibus coniecturis ſupradictis: verũ quia nõ vidi proceſſum, nõ vlterius ꝓgredior.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ. 1546. 11. Martij.

Summarium.

Subſtitutio fideicommiſſaria, ſeu compendioſa, quando eſt facta de omnibus bonis poſt mortem omnium inſtitutorum, ꝙ non cenſeatur inducere fideicõmiſſum reciprocum inter ipſos inſtitutos, & ꝙ differant inter ſe, ſubſtituere poſt mortem omnium, & ſubſtituere vltimo morienti, & latè de hac materia, quando cenſeatur inducta ſubſtitutio reciproca &c.

1 SVBSTITVTIO *Quãdo fuit facta poſt mortem omnium inſtitutorum, & non fuit expreſſè facta ultimo eorum decedenti, an contineat reciprocam ſubſtitutionem, et hic eſt caſus, in quo potiſſimum conſiſtit controuerſia inter Docto.*

2 *Subſtitutio ſi fiat ultimo decedenti, & fiat in omnibus bonis, eſt expeditum, ꝙ continet reciprocam.*

3 *Reciprocum fideicommiſſum nunquam cenſetur factum, niſi duo copulatiuè concurrant, ſcilicet ꝙ ſit facta ſubſtitutio de omnibus bonis, ſeu de tota re, quæ in ſubſtitutionem deducitur, item ꝙ expreſſè facta ſit ab ultimo decedente: & eſt magis communis opinio, à qua nun eſt recedendũ, & eã ampliat, & declarat, & dat rationẽ.*

4 *Solus Curt. iun. ex modernis tenuit cõtrarium, præſupponens paria eſſe, ſubſtitutionem fieri ultimo decedenti, & fieri poſt mortem omnium, quod tamen eſt falſiſſimum.*

5 *Et prædicta communis concluſio, quòd non cenſeatur facta reciproca &c. procedit, etiam ſi facta ſit ſubſtitutio de omnibus bonis non ſolum indefinitè, ſed etiam cum dictione uniuerſali.*

6 *Item procedit, etiam ſi inter ipſos grauatos extet perſona, quæ ex præſumpta mente teſtatoris ſit præferenda ſubſtituto.*

7 *Et quomodo intelligatur quò ad effectum, & quid quãdo unus ex grauatis moritur, & quando in effectu admittatur ſubſtitutus, declarat.*

8 *Ratio prædictæ concluſionis quæ ſit, cur ſcilicet non inducatur reciprocum fideicommiſſum, niſi quando ſubſtitutio ſit de omnibus bonis, & ſic expreſſè ultimo morienti, non autem alijs caſibus, ut quando ſit poſt mortem omnium &c. & rationem adducit, quam malè Docto. declarant.*

9 *Fideicommiſſum cenſetur onus, & nunquam debet cenſeri inductum, niſi uerbis exprimatur, uel mens teſtatoris neceſſariò inferat, & in dubio pronunciatur cõtra fideicommiſſum.*

10 *Fideicommiſſum quòd inducatur ex coniecturis, id procedit, ſi ſint coniecturæ neceſſariæ, aut multum probabiles, & non aliter.*

11 *Subſtitutio quando eſt facta poſt mortem multorum ſimpliciter, id eſt, non adiecta dictione collectiua, ſeu uniuerſali, omnium, tunc nullum inter grauatos cenſetur extare fideicommiſſum, quamuis dictum ſit, in omnibus bonis: & procedit hoc ſiue grauati ſint extranei, id eſt, non ſuccedentes inter ſe, ſiue ſint inter ſe ab inteſtato ſucceſſuri. Idem quoq; eſt dicendum, licet fuerit adiecta dictio uniuerſalis, omnium.*

12 *Subſtitutio facta poſt mortem omnium, non æquiparatur ſubſtitutioni factæ ultimo decedenti: & tenentes contrarium errant. Et de intelligentia tex. in l. codicillis in princ. ff. de uſufruc. lega. uide uſq; ad nu. 17.*

13 *Ius accreſcendi ex qualibet leui coniectura præfertur ſubſtitutioni.*

14 *Dictio, omnium, an ſtet collectiuè, an uerò diſtributiuè.*

15 *Multa ſunt uera in actu exercito, quæ non ſunt uera in actu ſignato, ſecundum Dialecticos.*

16 *Aliud eſt, ſubſtituere poſt mortem omnium ſimpliciter, aliud, ſubſtituere ultimo decedenti ſimpliciter. Item aliud, ſubſtituere ultimo decedenti in omnibus bonis, & aliud, ſubſtituere poſt mortem omnium in omnibus bonis, & declarat.*

17 *Subſtitutio quando eſt facta, ſtantibus perſonis, quæ ex præſumpta uoluntate teſtatoris, ſolent excludere ſubſtitutum, an tunc inter illas perſonas cenſeatur facta ſubſtitutio reciproca, quòd non, et quòd etiam hoc caſu procedat ſupra dicta communis concluſio.*

18 *Perſonæ illæ, quæ ex coniecturata mente teſtatoris præferuntur ſubſtituto, ueniunt ab inteſtato, & non ex teſtamento, & quæ ſit ratio.*

19 *Perſona talis, quæ excludit ſubſtitutum, ſatis eſt, quòd ſit uel de liberis, uel generalius ſit de ſucceſſuris ab inteſtato in proximiori gradu, quàm ſubſtitutus.*

20 *Subſtitutio facta talibus perſonis, quæ excludunt ſubſtitutum, non refert, an facta fuerit ſine dictione uniuerſali, omniũ, an uerò ea dictio fuerit adiecta, quia utroq; caſu quælibet illarum perſonarum præfertur ſubſtituto, & dictio, omnium, nihil operatur ad excluſionem ſubſtituti, niſi quando ſubſtitutio ſit extraneis.*

21 *Pariſius etiam conſ. 43. in. 2. uol. latiſſimè tenuit contra prædictam magis communem concluſionem, ſed nihil adducit, quod urgeat, & eius fundamentis reſpondetur.*

22 *In fideicommiſſis ſpectanda eſt potiſſimum uoluntas teſtatoris, ſcilicet in eius interpretatione, poſtquam conſtat illud eſſe introductum, ſed in eo introducendo opus eſt uerbis expreſſis, uel coniecturis urgentibus, & in dubio eſt iudicandum, fideicommiſſum non ſubeſſe, et ita debet intelligi illa regula.*

23 Diſtinctio

23 *Diſtinctio Pariſij, an conditio ſubſtitutionis verificetur in perſonam primi, an vltimi, eſt impertinens, & extra propoſitum, & pertinet ad aliam materiam.*

24 *Reciprocum fideicommiſſum non ſubeſt inter multos inſtitutos, et tamē extraneus ſubſtitutus cenſetur ſubſtitutus ſingulis, ſed nō admittitur, niſi mortuis omnibus, et tunc auocat ad ſe omnia bona, etiā ſi fuerint alienata.*

Conſilium. XXXI.

DIfficilis admodum, & cōfuſa eſt materia, in qua verſatur præſens caſus, vtrum ſubſtitutio fideicommiſſaria, vel etiam compēdioſa, facta de omnibus bonis, poſt mortem omnium inſtitutorum, cenſeatur inter inſtitutos ipſos inducere fideicommiſſum † reciprocum. Et ne fruſtra laboremus, videndum eſt, quæ ſit magis cōmunis opinio, quæ videlicet ſit ſeruanda, deinde querenda erit ratio, & demū tollenda erūt ea, quæ in contrarium excitantur.

† In hac materia vide etiam q̄ ſcripſi Piſa. 1553. in l. hæredes mei. §. cum ita. Idem Alba.

Et cum per Doct. conſtituantur variæ cōcluſiones, ſeu varij caſus, vt patet ex Soci. in. l. hęredes mei. §. cum ita, col. 2. &. 3. ff. ad trebel. & alijs pleriſq; in locis, qui paulò inferius ad-
1 ducentur, vnus † eorum caſuum eſt, in quo potiſſimum conſiſtit cōtrouerſia, qui modò propoſitus fuit, videlicet cum ſubſtitutio ſit poſt mortem omnium, & non fuit expreſsè facta
2 vltimo eorum decedēti: nam † ſi fieret vltimo decedenti, eſt expeditum, q̄ contineret reciprocam, cum ſcilicet ſit in omnibus bonis, per
3 tex. in. l. titia ſeio. §. ſeia. ff. de lega. 2. & † in effectu videtur eſſe magis communis opinio, & à qua non audēt recedere quāplures ex Doct. aſſerentibus eam eſſe dubiā, cōmunis (inquā) q̄ nunq̄ cenſetur factum reciprocum fideicōmiſſum, niſi duo copulatiuè concurrant, q̄ ſit facta ſubſtitutio de omnibus bonis, ſeu de tota ipſa re, quæ in ſubſtitutionem deducitur, item q̄ expreſsè facta ſit ab vltimo decedente, nam poſt Bar. in d. §. Seia, & Pau. de Ca. in. l. ſi pater impuberes, col. fin. ff. de vulga. & alios relatos per Soci. in d. §. cū ita, col. 5. verſic. quintus & vltimus, eam diſtinctè deducit, & ſequitur Alex. in. l. pater filiam. §. duobus, col. 2. in fin. ff. ad leg. falcid. & cōſ. 91. pōderatis. 1. vol. vbi latiſſimè inſiſtit, præſertim in. 3. &. 4. col. & eſt repetitum in conſ. 11. in 3. vol. & eam fatetur communem Soci. in d. §. cum ita, & idem etiam tradit in conſ. 113. col. fin. 1. vol. & conſ. 249. col. 5. &. 6. in 2. vol. & conſ. 104. col. pen. in 3. vol. & conſ. 77. colum. 5. primo vol. & Io. Bāptiſta de ſācto Seuerino inter cōſilia Soci. ſcilicet conſ. 80. col. 4. in. 1. vol. Curt. ſen. conſ. 42. col. 13. verſic. ad quintum reſpondendo, & eſt canonizata per omnes Docto. modernos, vt patet ex Ripa in d. §. cum ita, nu. 14. vſq; ad nu. 29. & Gonzadi. conſ. 67. col. fin. & nouiſſimè tradit doctiſſimus, & integerrimus inter modernos D. Aymo Craueta cōſ. 113. in prin. vbi etiam dicit communem, & conſ. 161. col. 3. nu. 7. vbi etiam refert, ita fuiſſe iudicatū, poſt longam diſputationem, per Curiam, ſeu parlamentum Grationopolis, & hanc etiam opinionē videtur fuiſſe ſecutus Iaſ. in. l. poteſt. ff. de vulga. ſed quia in caſu ſuo non fuerat facta ſubſtitutio in omnibus bonis, non eſt curandū in hoc propoſito de eius dictis, & eam clarius ſecutus eſt ipſe Iaſ. in. l. pen. col. 3. &. 4. C. de 8
4 impube. Et † ex modernis ſolus Curt. iun. auſus eſt tenere contrariū conſ. 11. col. 3. &. 4. & conſ. 16. & con. 43. & conſ. 156. & vbiq; repetit eaſdem rationes, & motus potiſſimum fuit eo q̄ paria ſint (ſecundum eum) ſubſtitutionem fieri vltimo decedēti, & fieri poſt mortē oīum, quod tamen eſt falſiſſimū, vt inferius patebit.
5 Et † prædicta communis concluſio, q̄ non cenſeatur facta reciproca &c. procedit, etiam ſi facta ſit ſubſtitutio de omnibus bonis, ſeu de tota re, non ſolum indefinitè, ſed etiam cū dictione vniuerſali, vt patet ex Doctoribus ſupradictis, qui eo modo loquūtur, nam ceſſante dictione vniuerſali, res videtur habere minus dubium, ſecundum Iaſ. in d. l. poteſt. quāuis cōtrarium in hoc latè defendat Curt. iun. vbi ſupra, prout etiā videtur voluiſſe Alex. in. d. conſ. 91. col. 2. in prin. & col. 3. primo vol. ſed ꝓ opinione Iaſ. latius inſiſtit Ripa in. d. §. cum ita, nu. 18. & huiuſmodi controuerſia nō facit difficultatem in caſu noſtro principali, vt inferius dicetur, & ſatis eſt, q̄ etiam ſi appoſita ſit dictio vniuerſalis, eſt magis cōmunis opinio, q̄ non cenſeatur contineri fideicōmiſſum reciprocum, ergo multò minus cōtinebitur, ſi eiuſmodi vniuerſalis dictio fuerit omiſſa.
6 Item † procedit ſupradicta communis cōcluſio, etiam ſi inter ipſos grauatos exter perſona, quæ ex præſumpta mente teſtatoris ſit præferenda ſubſtituto, nam Soci. in d. §. cum ita, vbi nititur docere contrarium, fatetur tamen communem opinionem ita ſe habere & inferius latè comprobabitur.
7 Et intelligitur † huiuſmodi

in hunc modum,ꝙ moriente vno ex grauatis,
nō admittitur ſubſtitutus, ſed expectanda eſt
mors omnium,cum ita ſonēt verba ipſius ſub-
ſtitutionis,& eueniente morte omnium,habe-
bit ſubſtitutus portiones omnes ipſorum gra-
uatorum,& antequam moriantur, ſtabunt in
pendenti, ideſt, tranſibunt ad ſuccedentes ab
inteſtato,& eueniente morte omnium, debe-
buntur ipſi ſubſtituto, qui cenſebitur eas ha-
bere, non omnes ab ipſo vltimo decedente,
ſed à ſingulis pro rata,& videbitur fuiſſe ſub-
ſtitutus etiam illis,qui primò deceſſerunt,ſub
duplici conditione,videlicet ſi ipſi decederēt,
item ſi decederent cæteri omnes, ita declarat
Io,Baptiſta de ſan,Seuerino in d.conſ.50.in-
ter cōſilia Socini,col.4.& id in effectu etiam
vult Alex.in d.conſ.91.col.4.in.1.vol.& in d.
cōſ.11.col.4.in fi.in.3.vol.et in d.§.cū ita,col.1.
8 Ratio † autem huius communis concluſio-
nis ex mente iuris,& omnium Doctorum in
hac materia, quamuis malè ſe declarantium,
9 videtur eſſe,quia † fideicommiſſum cenſetur
onus.l. ſi arrogator .ff. de adop.l. cohæredi.§.
cum filiæ.ff.de vulga. & pup. ideo nunquam
debet cenſeri inductum,niſi vel verba id ex-
primant,vel mens teſtatoris euidentiſſima id
neceſſariò inferat, vt tradit Oldrad. conſ.21.
thema. Deci.conſ.63,col.fin.& in dubio pro-
nunciandum eſt contra fideicommiſſum, vt
10 tradit Craueta conſ.180. in fin. Et † quamuis
dici ſoleat,ꝙ fideicommiſſum inducitur ex cō-
iecturis,id procedit,ſi ſint coniecturæ neceſſa-
riæ,aut multum probabiles, & non aliter .l.
lucius .§. tres hæredes .ff. ad trebel. Pau. de
Ca.conſ.151.in cauſa quæ vertitur,col.1.in an-
tiquis, Ripa in d.§.cum ita,nu.17. Iaſ.in.l.po-
teſt,col.2,verſic.ſed ſtrictius procedendo,ff. de
vulga. propterea quando ſubſtitutio fit ex-
preſse de omnibus bonis, & expreſse fit vlti-
mo decedenti,tunc negare non poſſumus, qn
inter ipſos grauatos cenſeatur quoq; factum
fideicommiſſum reciprocum, quia cum velit
teſtator,ꝙ ſubſtitutus habeat omnia bona ab
vltimo decedente, vult etiam in neceſſariam
conſequentiam, ꝙ ad ipſum vltimum dece-
dentem perueniant prius ipſa omnia bona,
quod certe fieri non poteſt ſine fideicommiſſo,
& ita eo caſu & mens teſtatoris, & verba de-
norant fideicommiſſum,vt declarat Bart.in.l.
vel ſingulis .ff. de vulga, Pau. de Ca. in d.l.
[illegible] impuberes col.fin. Soci.in d.conſ.77.
[illegible] vol. quæ ratio ceſſat in alijs caſi-
[illegible] interueniunt copulatiuè duo

ſupradicta: nam ſi fiat vltimo decedenti, ſed
ſimpliciter, ideſt, non exprimendo ipſa bona,
nullum tunc extat fideicommiſſum recipro-
cum d.l.vel ſingulis, quia fit interpretatio in
partem mitiorem,ideſt,contra fideicommiſ-
ſum,vt non cenſeatur includere niſi portionē
vltimi,cum nulla ſubſit neceſſitas inferendi fi-
deicōmiſſum de portionibus omnium. Ita &
cum deficit aliud requiſitum ex prædictis duo-
bus, ideſt, cum ſit quidem ſubſtitutio de tota
re,ſeu de omnibus bonis,ſed non fit expreſsè
vltimo decedenti, tunc quamuis dictum ſit,
poſt mortem omnium,nulla tamen ſubeſt ne-
ceſſitas inferendi fideicommiſſum reciprocū
inter eos,quia ſiue extet tale fideicommiſſum,
ſiue non extet,habebit ſemper voluntas teſta-
toris ſuum effectum,ideſt,vtroq; caſu tranſi-
tura ſunt omnia bona ad ſubſtitutum,& eodē
modo,& eodem tempore, videlicet poſt om-
nium mortem:propterea cum nihil referat ad
ſubſtitutum,ꝙ inter ipſos grauatos extet fidei-
commiſſum,vel nō extet,neq; etiam verba te-
ſtamenti id inferant, nulla eſt ratio, propter
quam debeamus opinari, factum fuiſſe inter
eos reciprocum fideicommiſſum,ſtantibus ſu-
pradictis.& ſit hoc primum fundamentum.
11 Secundo videmus,ꝙ † quando ſubſtitutio
facta eſt poſt mortem multorum ſimpliciter,
ideſt,non adiecta dictione collectiua,ſeu vni-
uerſali,omnium,extant iura aperta probantia
nullum inter eos grauatos extare fideicōmiſ-
ſum,quamuis appoſita ſint verba vniuerſalia
ad rem,ideſt,ſi dictum ſit, in omnibus bonis,
nam ſi ſint extranei,ideſt,non ſuccedentes in-
ter ſe,tunc vno eorum decedente, ſtatim ad-
mittitur ſubſtitutus,l.fin.§.filium,ff.de lega.2.
&.l.Lucius.§.caio.ff.ad trebel.ſi verò ſint ab
inteſtato inter ſe ſucceſſuri,tunc non admitti-
tur ſubſtitutus,vno decedente,ſed admittun-
tur cæteri,ſcilicet ab inteſtato,vt eſt tex.in.l.
pater filiam quæ à viro .§. fin. ibi, legitimus
hæres.ff.ad legem falcid.& ibi tradunt glo.&
Doct,omnes, præſertim Alex. & qua ratione
in caſu præcedenti, ideſt, cum non eſt adiecta
vniuerſalis dictio omnium,non ſubeſt fideicō-
miſſum reciprocum, idem quoq; videtur di-
cendum in caſu noſtro,in quo adeſt vniuerſa-
lis,omnium,quia non videtur poſſe dari pro-
babilis ratio differentiæ inter vnum caſum,&
alium:nā quamuis dictio, omnium, operetur
in fauorem inſtitutorū extraneorum, vt ſub-
ſtitutus non admittatur,niſi omnibus ipſis de-
cedentibus,in hæredibus tamen non extraneis
nihil

nihil videtur operari talis dictio, quia ea etiã
non adiecta, non admittitur ſubſtitutus, niſi
omnibus decedẽtibus, & ſi aliqui tantum de-
cedant, ſtat eorum portio in pendenti, vt de-
clarat Alex. in d. conſ. 91. col. 4. 1. vol. & in. l.
hęredes mei. §. cum ita, colum. 1. ita ꝙ ea dictio
exprimit illud, quod tacitè inerat. l. 3. ff. de le-
ga. 1. ergo ſi quò ad eos nihil operatur ea di-
ctio, quia etiam ſine ea intelligebatur adeſſe,
quicquid poſſet talis dictio operari, neceſſe
videtur fateri, ꝙ ſicut, ea non adiecta, conſtat,
ꝙ non inducitur fideicommiſſum reciprocum,
ita quoqꝫ non inducitur, tali dictione adiecta.
Et quemadmodum in primo caſu, ideſt, non
extante ea dictione, prædilectio inſtitutionis
primo loco factæ, non operatur tale fideicom-
miſſum, idem quoqꝫ debet eſſe in ſecũdo caſu,
quia ſi aliquid eſt, ex quo deberemus præſu-
mere reciprocum fideicommiſſum inter inſti-
tutos primo loco, illud deberet eſſe, vel quia
præſumatur teſtator magis diligere ipſos om-
nes inſtitutos, q̃ ſubſtitutum, vel quia illa ver-
ba, in omnibus bonis, arguant voluntatẽ te-
ſtatoris, ꝙ bona maneant vnita, & eo modo
vnito traſeant in ſubſtitutum, & tamen nihil
iſtorũ operatur fideicõmiſſum in primo caſu,
ergo neqꝫ in caſu noſtro, cũ in vtroqꝫ caſu re-
periantur extare duo prædicta: Et in effectu
huiuſmodi vniuerſales dictiones ſolent ope-
rari id, quod ſonant, videlicet ꝙ ſubſtitutus nõ
admittatur, vno tantum decedente, quæ eſt
materia dicti. §. cum ita, & l. pen. C. de impub.
& cum fideicommiſſo reciproco nihil viden-
tur tales dictiones habere commune: & ꝙ hoc
ſit verum, patet euidenter ex Bar. in d. §. cum
ita, col. fin. qui communiter approbatur, vbi
vult, quòd etiam ſtante dictione collectiua, vel
vniuerſali, admittatur ſubſtitutus, dummodo
inſtituti non ſint ex perſonis, quæ de præſum-
ptã teſtatoris &c. & concludit Bar. per illum
tex. ꝙ talis dictio vniuerſalis, vel collectiua re-
ſoluitur in multas ſingularitates, vt ibi per eũ.
Arguendo igitur à ſufficienti partium nume-
ratione, cum neqꝫ dictio vniuerſalis relata ad
perſonas, neqꝫ ea vniuerſalis relata ad res, neqꝫ
etiam prædilectio inſtitutionis operentur fi-
deicommiſſum reciprocum, non ſatis cõſtat,
vnde velint aduerſarij fideicommiſſum indu-
cere. & hoc ſit ſecundum fundamentum, ſeu
ſecunda ratio.

Tertio videtur in effectu hanc communem
concluſionem probare tex. in d. l. Titia ſeio. §.
ſeia, vbi Iuriſconſultus manifeſtè ponit fun-
damentum, ꝙ ſubſtitutio facta eſſet vltimo de-
cedenti, inquit enim tex. in ſecunda tamen
adiecerit verbum, qui vltimo deceſſerit &c. &
non eſt credendum, ea verba fuiſſe temerè po
ſita, & ꝙ nihil operentur. l. ſi quãdo. ff. de leg.

Non obſtant modo ea, quæ ex aduerſo ex-
12 citantur: Et † primò ꝙ ſubſtitutio facta poſt
mortem omnium, æquiparetur ſubſtitutioni
factæ vltimo decedenti, vt videtur probari in
l. codicillis, in princ. & ibi Bar. ff. de vſufruc.
lega. quo fundamento mouetur Soci. in d. §.
cum ita, dum diſputando ſentit cõtra commu-
nem, & Curt. iun. in locis ſupra allegatis: nam
ſine dubio hoc eſt erroneum eorũ fundamen-
tum, quia præter reſponſionem ad illum tex.
quæ ibi colligitur ex Bar. & quæ eſt commu-
nis, videlicet ꝙ ille tex. in ſecundo reſponſo
loquitur de habitatione, & vſufructu, quorum
natura eſt, vt in eis habeat locum ius accreſcẽ-
di, etiam poſt acquiſitum emolumentũ, ideoqꝫ
vno ex inſtitutis decedẽte, non admittitur ſub-
ſtitutus, ſed accreſcit alij, & tale ius accreſcen-
di præfertur eo caſu ſubſtitutioni, quia cenſe-
tur adeſſe voluntas teſtatoris, quæ colligitur
ex dictione, omnium, ſtante habilitate ipſius
13 materiæ ſubiectæ, ideſt, iuris accreſcendi, † qđ
ex qualibet leui coniectura ſolet præferri ſub-
ſtitutioni, vt tradunt Docto. in rubri. C. quan.
non peten. par. adeoqꝫ tali caſu paria ſunt, ꝙ
fiat ſubſtitutio poſt mortem omnium, vel fiat
vltimo decedenti, quia vtroqꝫ caſu ſubſtitutus
non eſt admittendus, quandiu supereſt aliquis
ex ipſis grauatis, ſiue ſint extranei, ſiue non ex-
tranei, poteſt aliter, & commodè reſponderi,
videlicet ꝙ non dicit ille tex. neqꝫ dicit Bart. ꝙ
paria ſint duo ſupradicta, ſed dicit, ꝙ fideicõ-
miſſum relictum poſt mortem omnium, vide-
tur eſſe relictum ab vltimo decedente, ſcilicet
quòad effectum, videlicet ꝙ non admittitur
ſubſtitutus regulariter, niſi omnibus decedẽ-
tibus. Nam quamuis alias adiecta ſit dictio,
omnium, ſolet dubitari, an eiuſmodi dictio
14 † ſtet collectiuè, an verò diſtributiuè, iuxta
tradita per Bar. in. l. hoc articulo. ff. de hære.
inſti. & ſępe contingit in hac ipſa materia ſub-
ſtitutionum, ꝙ ſtet diſtributiuè, vt per Bart. in
d. §. cum ita, col. fin. & deciditur in. l. codicil-
lis, ꝙ ſtante dictione, omnium, non debetur
legatum, niſi mortuis omnibus, & id fatetur
Bart. vbi ſupra eſſe de proprietate ſermonis.
Sed propter id quamuis verum ſit, ꝙ relictum
poſt mortem omnium non debeatur, niſi poſt
mortem vltimi, non tamen eſt inferendum, ꝙ
idem

idem ſit relinquere poſt mortem omnium, &
relinquere poſt mortem vltimi decedentis, ſi
ei fiat expreſsè ſubſtitutio, ideſt, non ſequitur,
ꝙ paria ſemper ſint ſubſtituere in hæc verba,
ſubſtituo poſt mortem omnium, & ſubſtitue-
re in hæc, ſcilicet ſubſtituo vltimo eorũ dece-
denti, quia (vt eſt vulgare apud profeſſores
15 dialecticæ) † multa ſunt vera in actu exercito,
quæ non ſunt vera in actu ſignato, & e con-
uerſo, veluti non valet conſequentia, homo eſt
animal, ergo paria ſunt dicere, homo, & dice-
re, animal. Et tantò minus admittenda eſt
16 æquiparatio ſupradicta, quia † euidens eſt ra-
tio diuerſitatis inter vnum modum loquendi,
& alium, ſiue inſpiciamus caſum, quo fiunt
ſubſtitutiones ſimpliciter, ſiue caſum, quo fiũt
in tota re, ſeu in omnibus bonis: nam primo
caſu ſi fiat ſubſtitutio poſt mortem omnium,
comprehenduntur portiones omnium d. §. cũ
ita, & d. l. pen. C. de impub, & ſi fiat vltimo
decedenti, cenſetur eius tantum portionem
comprehendere, vt tradunt omnes in d. l. po-
teſt, & l. vel ſingulis. ff. de vulga. Et pariter ſi
fiat in ſecundo caſu, ideſt, cum fit in omnibus
bonis, vt eſt in caſu noſtro, euidentiſſima eſt
ratio differẽtiæ inter vnum modum, & alium,
quia cum fit in omnibus bonis vltimo dece-
denti, inferũt omnino verba, ꝙ bona ipſa om-
nia debeant prius ad ipſum vltimum perue-
nire, quod certe fieri non poteſt, niſi mediante
reciproca ſubſtitutione: quæ ratio, vel neceſſi-
tas non adeſt, cum fit ſubſtitutio in omnibus
bonis poſt mortẽ oĩum, vt ſupra deductũ fuit.

Poteſt & tertio modo reſponderi ad tex. in
d. l. codicillis, ſecundum glo. ibi, ꝙ ratio illius
tex. ſcilicet in ſecundo reſponſo, ſumitur ex
primo reſpõſo ipſius tex. in quo narratur ſub-
ſtitutio expreſſe facta vltimo decedenti, &
ſubijcitur deinde ſecundus caſus, tanquã pars
eiuſdẽ teſtamenti, & cum illis verbis, hoc am-
plius, quorum natura eſt repetere qualitates,
& modificationes præcedentes, ideoq; tamen
ꝙ vna pars teſtamenti declarat aliam. l. qui
filiabus. ff. de lega. 1. tamen propter prædicta
repetitiua verba, mirandum non eſt, ꝙ con-
cludit Iuriſcon. in ſecundo etiam reſponſo,
cenſeri ab vltimo fuiſſe relictum.

Non obſtat, quod ſecundo loco obijcitur
17 de perſona, † quæ ex præſumpta volũtate te-
ſtatoris ſolet excludere ſubſtitutum, vt videli-
cet, ſtantibus eiuſmodi perſonis, cenſeatur in-
ter eas facta reciproca ſubſtitutio, ne alioquin
ſubſtitutus extraneus præferatur talibus per-
ſonis, vt conatur demonſtrare Soci. in. d. §. cũ
ita, & Curt. in d. conſ. 11. & 16. & 43. & 156.
dicens id eſſe de mente Bart. in d. l. codicillis
col. 1. Nã prætereꝗ ꝙ huiuſmodi limitatio ni-
mium reſtringeret communem ipſam conclu-
ſionem, & eam quaſi eluſoriam redderet, quia
rarò eſt, ꝙ tales ſubſtitutiones, & prouiſiones
fiant extraneis; vt docet experientia, adeoq;
nullatenus credendum eſt, eam eſſe de mente
Doctorum ſupradictorum, qui concluſionem
ipſam dicũt cõmunem abſolutè, & indiſtincte
de ea loquendo: dicitur, limitationem hanc
18 non poſſe ſubſiſtere, cum regula ſit, ꝙ † perſo-
næ illæ, quæ ex coniecturata mente teſtatoris
præferuntur ſubſtituto, veniunt ab inteſtato,
& non ex teſtamento. l. cum auus. ff. de condi.
& demon. l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. l.
lucius la. 2. vbi glo. cõmuniter approbata. ff. de
hære. inſti. Et ratio talis regulæ eſt in ꝓmptu,
quia perſona excludens ſubſtitutum ex con-
iecturata mente teſtatoris non ſemper nomi-
natur in teſtamento, vt patet in d. l. cum auus,
ergo impoſſibile eſt, ꝙ ex teſtamẽto ſuccedat,
qui in teſtamẽto neq; ſpecialiter, neq; genera-
liter eſt vocatus, quia qui nõ comprehenditur
ſub verbis, non comprehenditur ſub diſpoſi-
tione. l. 4. §. totiens. ff. de dam. infec. & eſt cõ-
19 munis concluſio, ꝙ † ad hoc vt quis excludat
eo modo ſubſtitutum, ſatis eſt, ꝙ ſit vel de li-
beris, vel generalius ſit de ſucceſſuris ab inte-
ſtato; ſcilicet in proximiori gradu, ꝗ ſit ſubſti-
tutus, vt poſt alios tradit Deci. in d. l. pen. col.
pen. C. de impub. & al. ſubſti.

Item prędicta limitatio videtur contra tex.
in d. l. pater filiã. §. fin. ff. ad leg. falcid vbi ſub-
ſtitutio facta duobus filiis, interpretatur qui-
dem, vt vno eorum decedẽte, ſuccedat alter,
& præferatur ſubſtituto, non tamen ex teſta-
mento, ſed ab inteſtato, vt patet ex verbis illis,
legitimus hæres, vt ſupra dictum fuit ad aliud
20 propoſitum: & quamuis † in illo tex. tractetur
de ſubſtitutione facta ſimpliciter, ideſt, ſine
dictione vniuerſali, omnium, id tamen nihil
videtur referre, nam cum eiuſmodi perſonæ
præferantur ſubſtituto, non ex verbis, ſed ex
coniecturata mente teſtatoris, non eſt curan-
dum de verbis, ipſis in hoc propoſito, præſer-
tim cum euidenter conſtet, ea eſſe verba, quæ
nihil poſſunt hic operari, quia, vt ſupra di-
ctum fuit, dictio omnium, non operatur ad
excluſionẽ ſubſtituti, niſi quando ſubſtitutio
fit extraneis d. l. fin. §. filium. ff. de lega. 2. l. lu-
cius. §. caio, ff. ad trebel. ſi enim fiat ſubſtitutio

ijs, qui

ijs, q̃ inter ſe ſunt ab inteſtato ſucceſſuri, quilibet eorum præfertur ſubſtituto, ſcilicet extraneo, ſiue adiecta ſit dictio omnium, ſiue nõ ſit adiecta d.l. pater filiam.§.fin.& de hac differentia inter extraneos, & non extraneos tradit Alex. in d. conſ. 91. col. 4. primo vol. & d. conſ. 11. col. 4. in. 3. vol. cum ergo talis dictio omnium, nihil faciat ad excluſionẽ ſubſtituti, neq; ad ipſius grauati admiſſionem in ſucceſſione alterius grauati, neceſſe eſt fateri, ꝙ pariter nihil faciat ad hoc, vtrum talis grauatus ſuccedat alteri ex teſtamento, vel ab inteſtato, quia negato principali, negantur acceſſoria, iuribus tritis.

Præterea cum fideicommiſſa nũquam præſumẽda ſint, niſi vbi vrgeat vel verba, vel voluntas, vt ſupra dictum fuit, & hic nulla ſubſit neceſſitas inducendi tale fideicõmiſſum; quia ſatis eſt, ꝙ talis perſona præfertur ſubſtituto, abſurdum videretur tale fideicommiſſum hic præſumere.

Et nihil adducit Soci. quod vrgeat, nam & hic præſupponit, ꝙ paria ſint, ſubſtituere poſt mortem omnium, & ſubſtituere vltimo decedenti, quod quidem non eſt verum, vt ſupra dictum fuit. Et pariter Curt. iun. mouetur ex dicto Bar. in d.l. codicillis, qui duntaxat ait, ꝙ talis pſona præfertur ſubſtituto, & debet Bar. intelligi, ꝙ præferatur ab inteſtato, vt etiam tradit Ripa in d. §. cum ita, nu. 27.

Iacobus Mandellus Albenſis I.V. Doct. ſaluo &c. Papiæ. 1546. Martii. Pro multum magnifico Iuriſconſulto D. Gabriele Panigarola Mediolanenſi.

De eadem materia.

21 POſtquam ea ſcripſi, quæ ſuperius continentur, propoſitum † mihi fuit ex aduerſo cõſilium D. Pariſii, 43. dominus Ambroſius, in. 2. vol. vbi per. 12. col. tractat hanc materiam, & conatur docere, contrariam opinionem eſſe veriorem, & magis communem. Sed quamuis non ſit leuis eius autoritas, veriorem tamen, & magis communem omnino eſſe puto opinionẽ, quã ſupra ſecutus ſum, cum rationes, quas pro ea deduxi, videantur omnino concludentes: neq; eas videtur attigiſſe D. Pariſius, tantum abeſt, vt eis reſpondeat: & maior etiam numerus Doctorum ſtat pro ea, præſertim ꝙ quamplures ex iis, quos Pariſius adducit, loquuntur in aliis terminis, vt modò dicetur. Et ex deductis per ipſummet in quatuor prioribus columnis facile patet, hanc opinionem eſſe veriorem. nã ea, quæ deinde ipſe in col. ſequentibus tradit, non videntur cõcludentia, quinimo ſunt ſublata in effectu per ea, q̃ ego ſuperius deduxi.

Nam primò in. 4. col. in fine nu. 24. conſtituit D. Pariſius primum fundamentum, ꝙ
22 † in fideicommiſſis ſpectanda eſt potiſſimum voluntas teſtatoris &c. Sed hoc fundamentum nihil in ſe habet, quia verum quidem eſt, ſpectari voluntatem in fideicommiſſo, ſcilicet in eius interpretatione, cum iam cõſtat, illud eſſe introductum, in eo autem introducendo opus eſt verbis expreſſis, vel coniecturis vrgẽtibus, & quæ omnino concludant, & in dubio iudicandum eſt, fideicommiſſum nõ ſubeſſe, cum ſit onus, ita Pau. de Ca. conſ. 151. in cauſa quæ vertitur, col. 2. in antiquis, Iaſ. in. l. poteſt, col. 2. ff. de vulga. Ripa in d. §. cum ita, nu. 17. & paſſim per Doct. vt etiam tradit moder. Crauetta cõſ. 180. in fin. adeoq; primum hoc eius fundamentum retorquetur in contrarium, vt ego deduxi in prima ratione.

Secundum eius fundamẽtum nu. 25. eſt ex tex. in d. §. ſeia libertis. ſed ille tex. probat contrarium à contrario ſenſu, vt ſupra ego deduxi in tertia ratione.

Tertium eius fundamentum nu. 26. eſt, ꝙ paria ſint, ſubſtituere vltimo morienti, & ſubſtituere poſt mortem omnium, quod certè eſt falſum, vt ſuperius demonſtraui.

Quartũ nu. 28. eſt ex glo. in. l. ſi pater impuberes, & ibi Pau. de Caſt. & Alex. in fin. & Iaſ. num. 4. ff. de vulga. Sed hoc non facit ad propoſitum, quia procedit in aliis terminis, videlicet an ſubſtitutus multis ſimpliciter admittatur, etiam ꝙ vnus tantũ decedat, an verò ſit expectanda mors omnium, quæ eſt materia l. pen. C. de impub. ſubſti. & dicti. §. cum ita, & diuerſa à caſu noſtro, vt etiam ſuperius deduxi: quinimo hoc fundamẽtum poteſt retorqueri in contrarium, nam voluẽt glo. & Doct. prædicti, ꝙ aliquo ex inſtitutis ſuperſtite, non admittatur ſubſtitutus, ſi ille ſuperſtes ſit perſona, quæ ex cõiecturata mente teſtatoris debeat ſubſtitutum excludere, talis autem perſona cenſetur venire ab inteſtato, nõ autem per fideicommiſſum, vt Bar. tradit in .l. quidã teſtamento proculum, in fin. ff. de vulga. ſubſti. & ſuperius etiam tetigi ad aliud propoſitum.

Et videns D. Pariſius eam opinionem eſſe periculoſam, voluit cõfugere ad diſtinctionẽ,
23 † ſeu limitationem quandã, quę tamen quicq;

pro eo

pro eo non facit, ſed potius retorquetur in cõtrarium: nam ipſe nu.33. & nu.43. poſtquam confeſſus eſt, eam opininnem eſſe dubitabilẽ, ſubiicit eam poſſe defendi ſaltem in caſu, quo ipſa conditio ſubſtitutionis verificata fuit in perſnnam primi, & non in perſonam vltimi, qui modus loquendi videtur impertinens, atq; extra propoſitum caſus noſtri, nam ea diſtinctio, vtrum verificetur conditio in perſonam primi, an vltimi, pertinet ad materiam dictæ l.pen. & dicti.§.cum ita, &.§.filium, quem tex. ipſe Pariſius ibi etiam adducit, videlicet cum queritur, an ſubſtitutio facta pluribus ſub aliqua conditione, requirat implementum conditionis in perſnna omnium ſimul, an verò cẽſeatur adiecta ſingulis, ita vt in quolibet torũ verificetur, & eo modo loquitur Corne. per Paris. adductus, ſcilicet Corne. in d.l.pen. & ſi contingat conditionem verificari in primo, adeo q; alii ſuperſint, excluditur ſubſtitutus, & admitiuntur ſuperſtites, non tamen per fideicommiſſum, ſed ab inteſtato, vt eſt tex. in. l. pater filiam quæ à viro.§.fin. ibi, legitimus hæres. ff. ad leg. falcid. & cum prædicta limitatione miſcet Pariſius aliam, ſcilicet nu.35. quæ pariter ſublata eſt ex ſupradictis, nam inquit, q; ſaltem cẽſetur inductum reciprocum fideicommiſſum, quando perſonã ſupereſt, quæ ex præſumpta mente teſtatoris excludit ſubſtitutum, & adducit Bar. in d.§.cũ ita col.2. verſic. vnde ſoluit glo. & verſic. non enim eſt alius, cum aliis ſequen. ſed Bar. loquitur in aliis terminis, videlicet in terminis limitationis præcedentis modò deductæ, præterea talis perſona excludẽs ſubſtitutum venit ab inteſtato, & non per fideicõmiſſum, vt ſępe dictum fuit: & mirũ eſt, q; ipſe Pariſius nu.64. velit, q; talis perſona veniat per fideicommiſſum, per tex. in d.§. ſeia libertis, nã tex. ille procedit in caſu, quo clarè ex verbis cõſtat extare fideicõmiſſũ.

Et D. Pariſium malè ſentire in hoc articulo, euidentius conſtat ex reſpõſionibus, quas ipſe adducit ad fundamenta alterius opinionis. nã omiſſis reſponſionibus, quas tradit nu.39.40. &.44. quia procedũt in aliis terminis, vt modò dictum fuit, ſubiicit aliam reſponſionem, nu.50. &.53. dicens, q; quamuis ſubſtitutio nõ ſit expreſsè facta vltimo decedenti, q; id tamẽ tacitè cenſetur actum ex tacita mente teſtatoris &c. quæ reſponſio confunditur per tex. in d.§. ſeia libertis, vbi Iuriſconſultus id omnino exigit, q; ſit facta vltimo decedẽti. Et vt ſupra dictum fuit, fideicommiſſa in dubio non præſumũtur. Deinde à nu.54. vſq; ad nu.63. multis verbis conatur docere, q; quamuis in vulgari, & pupillari ſubſtitutione poſſit voluntas teſtatoris habere effectum, etiam q; ſuccedatur ab inteſtato, ſecus tamen in fideicommiſſaria, niſi ſubeſſet fideicommiſſum reciprocum, quia ceſſante tali fideicõmiſſo, poſſet quilibet eorum conferre bona in hæredem extraneum. Sed hæc eius deductio nihil habet, ſi materia hæc bene intelligatur, ideſt, ex communi Do-

24 ctorum interpretatione: cum † enim dicimus inter multos inſtitutos non ſubeſſe reciprocũ fideicõmiſſum, non propterea negamus, quin extraneus ſubſtitutus cẽſeatur ſubſtitutus ſingulis, nam verba id omnino exigunt, quæ illũ vocãt ad totã hæreditatem, & quamuis nõ ſit admittẽdus, niſi omnibus mortuis, adeo q; aliquo eorum viuente, nihil ad ſubſtitutum pertineat, omnibus tamen mortuis, poterit totam hæreditatem petere, & bona ad ſe auocare, etiam ſi fuerint alienata, vt declarat Io. Baptiſta de ſan Seuerino in d.conſ.30. inter conſilia Socini col.4. & Alex. id in effectu vult in d.conſ.91.col.4. primo vol. & cõſ.11.col.4. in fin. in 3.vol.

Idem Iacobus Mãdellus Albenſis, Mediolani.1546.16.Octobris.

Summarium.

De eadem materia, quando inter inſtitutos cẽſeatur inductum reciprocum fideicõmiſſum, & de eadem concluſione, q; ſi ſubſtitutio eſt facta in omnibus bonis poſt mortem omniũ, nũm cenſeatur tũc induci reciprocum fideicommiſſum. Et eſt conſilium præſtantiſſimi D. Andreæ Alciati, quod inueni inſertum cũ præcedenti conſ. D. mei de Alba.

1 COMMVNIS *Concluſio eſt, quòd ſi ſubſtitutio ſit facta ultimo morienti, & ſit facta in omnibus bonis, teſtator cẽſetur feciſſe fideicommiſſum reciprocum inter inſtitutos.*

2 *Verba ſubſtitutionis ſi ſint concepta poſt mortem omniũ, an idem ſit, ac ſi expreſſè eſſet grauatus ultimo moriens, & uide nu.9.*

3 *Et quid ſi teſtator non dixit de omnibus filijs, ſed uſus eſt dictione, quicunq;.*

4 *Dictio, quicunq;, eſt uniuerſalis diſtributiua, & attribuit actum inſolidum.*

5 *Diſtributiua, quæ reſpicit uerbum decedendi, non autem modum ſuccedendi, intelligitur ſecundum uerbum, cui eſt aplicata.*

6 Dictio, quicunq; aliquando ſtat collectiuè, non autem
diſtributiuè, & maximè in verbis ſubſtitutionis.
7 Verba ſubſtitutionis ſi ſint concepta per copulam, vide-
licet Petrus et quicunq; alij filij, an cenſeatur inter eos
eſſe fideicommiſſum reciprocum.
8 Teſtator præſumitur voluiſſe accommodare voluntatem
ſuam ſecundum ſtatuta.
9 Subſtitutio quando eſt facta in omnibus bonis ultimo de-
cedenti, ſicut tunc inducit ſubſtitutionem reciprocam
inter ipſos grauatos, an idem quoq; ſit, quando non eſt
facta ultimo morienti, ſed ſimpliciter poſt mortem om-
nium, & concludit quòd non.
10 Perſona, quæ ex præſumpta voluntate defuncti exclu-
dit ſubſtitutum, non venit iure fideicommiſſi, ſed ab
inteſtato.
11 Subſtitutio facta in omnibus bonis poſt mortem omnium,
adhuc non inducit fideicommiſſum reciprocum inter in-
ſtitutos, dato, quòd inſtituti ſint prædicti ſubſtitu-
tis, prout voluerunt aliqui, & malè.

Cõſilium. XXXII.

IN Chriſti
nomine, Inſequendo ordinē
propoſitæ dubitationis, vidē-
dum eſt, an ſubſit in præſenti
caſu fideicommiſſum aliquod ex verbis te-
ſtatoris, qui ſibi Petrum, & quoſcunq; alios fi-
lios ſibi de legitimo matrimonio naſcituros
inſtituit, & ſi dictus Petrus, & quicunq; alij
filij decederent ſine filijs ex legitimo matri-
monio natis, tunc ipſi filio meo, ſeu filiis
in omnibus bonis ſubſtituit filias fœminas.

Et videtur, q; ſubſit fideicommiſſum inter
ipſos, & vltimo decedente, debeant admitti
1 fœminæ, quia † communis concluſio eſt, q; ſi
ſubſtitutio ſit facta vltimo morienti, & ſit fa-
cta in omnibus bonis, videtur teſtator non
ſingulariter conſeruaſſe ius legitimarum hæ-
reditatū inter eos, ſed feciſſe fideicommiſſum,
vt præcedens teneretur reſtituere ſequenti
l. titia ſeio §. ſeia, de lega, ſecundo. Ang.
Imo. Areti, in .l. ſi pater impuberis, de vul-
ga. & pup. & communis concluſio, vt per
Iaſ. in .l. poteſt, & .l. ſequen .ff. eo. tit. & vi-
detur iſtud eſſe in caſu noſtro.

2 Nec obſtat, quòd verba † ſubſtitutionis
non ſunt concepta in caſu vltimi morien-
tis, quia ex quo ſunt concepta poſt om-
nium mortem, idem eſt, ac ſi expreſsè
eſſet grauatus vltimo loco moriens .l. codi-
cillis, vbi Bart. de vſufruc. lega. D. Alex.
d. l. ſi pater impuberis,

3 Nec etiam obſtat, quòd † teſtator non
dixerit de omnibus filijs, ſed vſus ſit di-
4 ctione, quicunq;, quæ † dictio eſt vniuer-
ſalis diſtributiua, & attribuit actum inſo-
lidum .l. edicto, & .l. ait diuus, de iure fi-
ſci, per Bart. & Imo. in .l. hoc articulo, de
hære. inſti. & propterea videretur filias ad-
mittendas ad fideicommiſſum, vno quocun-
q; morienti, non autem expectari mortem
vltimi decedentis, & conſequenter in om-
nem caſum fratres ipſos ſubijci fideicom-
5 miſſo, quia reſpondeo, quòd † iſta diſtribu-
tio reſpicit verbum decedendi, non autem
modum ſuccedendi ipſorum filiorum, &
propterea intelligitur ſecundùm verbum,
cui eſt aplicata .l. in delictis .§. ſi extrane-
us .ff. de nox. Paulus de Caſtro .l. ſubſtitu-
tione, de vulga. & pup. Signorol. de Ho-
modeis in conſ. 37. in penultima columna,
Abba. in conſil. 107. in columna vltima in
6 princip. Præterea apparet de mente † te-
ſtatoris capientis iſtam dictionem pro col-
lectiua, ex quo in inſtitutione inſtituit Pe-
trum, & quoſcunq; alios, non enim poteſt
ſtare diſtributiuè, & attribuere actum vni-
cuiq; inſolidum, prout eſt ſua natura, ex
quo non poſſunt eſſe plures hæredes inſo-
lidum, vt declarat Bar. in d. l. hoc articulo,
argu. illius .l. in fin. meritò in verbis ſub-
ſtitutionis dicitur capi eodem modo, vt ſtet
collectiuè argu. l. ſeruus plurium in fin. de
lega. 1. l. cum pater. §. imperfecta, de lega.
ſecundo, cum nota. ibi per Iaſ. l. qui filiabus
de lega. 1.

7 Nec obſtat, quòd † verba ſubſtitutionis
ſint concepta per copulam, videlicet Petrus
& quicunq; alij filij, tanquam requiratur
concurſus vtriuſq; copulati ad hoc, vt con-
ditio verificetur .l. ſi hæredi plures, de con-
di. Bart. l. 1. de iuſti. & iu. & iſte concurſus
non poſſit interuenire, ex quo Petrus mor-
tuus eſt relicto filio, ergò conditio deficit, &
conſequenter nullum fideicommiſſum ſub-
eſſe .l. penul. C. de impub. Nam reſpondeo,
quòd ex quo concurrentibus iſtis duobus,
q; ſit ſubſtitutio facta poſt mortem omnium,
& q; ſit in omnibus bonis, lex præſumit volū-
tatem defuncti, q; hæredes cenſeantur inter ſe
inuicem ſubſtituti, per iura ſupra allegata, non
curatur deinde de improprietate illius copulę,
ex quo lex præfert volūtatem verbis, vt in iſtis
terminis dicit expreſsè tex. in .l. hęredes mei. §.

cum ita ad trebel.iſtud etiam volunt commu-
niter Docto. ibi, & etiam Bal. in conſ.119.
ſuper primo quæſito, in vltima col. in 4. vbi
loquitur in ſimili inſtitutione facta,ſi filius &
omnes fratres deceſſerint ſine liberis,an vno
moriente cum liberis, expiret fideicõmiſſum,
& concludit, ꝙ licet ex vi ſermonis ſubſtitutio
euaneſcat,non tamen ex intentione teſtatoris,
quæ eſt attendēda, vt per eum,& licet Bal. ibi
cōcludat, ꝙ aliquo decedēte ſine filiis, in por-
tionem illius admitteretur ſubſtitutus, prout
eſt communis opinio in.l.quidam in teſtamē-
to,de vulga.& ibi per Alex.tamē in caſu no-
ſtro non puto, ꝙ vltimo ita decedente, admit-
terētur filiæ, ex quo iſta non præſumitur fuiſſe
8 mens teſtatoris, † qui voluit pręferre maſcu-
los fœminis , & accommodare voluntatem
ſuam ſecundum ſtatuta, vt dicit Bar.in d.§.cū
ita, vbi per hoc limitat illū tex. argu. d.l. pen.
C.de impub.& firmat per multa Corneus in
conſ.383.videtur prima facie,in primo. Et iſta
ſunt,quæ reddunt iſtam partem valde dubi-
am,& faciunt caſum valde difficilem.

Sed tamen his non obſtantibus, puto con-
trariam partem eſſe veriorem , ꝙ imo non ſit
aliquod fideicommiſſum : & tota difficultas
9 dependet,an † concluſio Doctorum volentiū,
ꝙ ſi ſit ſubſtitutum vltimo decedenti in omni-
bus bonis,cenſeatur facere ſubſtitutionem in-
ter ipſos grauatos,habeat locum,quando non
eſt facta ſubſtitutio vltimo morienti, ſed ſim-
pliciter poſt mortem omnium.In quo puncto
Alex.in .l. ſi pater , arguendo videtur conclu-
dere, ꝙ ſic,per d.l.codicillis,& idem dicit Ber-
thola.Soci.in d.§.cum ita, in 3. col. verſic. ali-
quando fit ſubſtitutio poſt mortem plurium
honoratorum in tota hæreditate , & videntur
tacite inuicem ſubſtituti, & excludunt ſubſti-
tutum expreſſum,quia tunc videtur teſtator
ſubſtituiſſe expreſse vltimo moriēti:& id pro-
pter præſumptam mentem teſtatoris, ſicut in
caſu d.l.codicillis,ſubſtitutio in vſufructu poſt
mortem plurium,cenſetur facta vltimo dece-
denti,ex quo intereſt grauatorum ita eſſe fa-
ctum propter ius accreſcendi,ergo idem ſi ex
coniunctione ſanguinis præſumamus de vo-
luntate defuncti,ſecūdum Bar.ibi. confirma-
tur etiam per nota.in.l.qui duos,de vulga.vbi
ſi ſubſtitutio ſit facta duobus per nomen col-
lectiuum,non vocabitur ſubſtitutus niſi poſt
mortem vltimi,quādo iſti inſtituti aliàs eſſent
ab inteſtato ſibi inuicem ſucceſſuri.

Sed iſta dicta mihi non placēt,nec ſunt ve-
ra,nec communiter tenentur, quicquid dicat
Soci. Et propterea cōcludo, ꝙ imo ſubſtitutio
facta poſt mortem plurium non eſt ſimilis illi
ſubſtitutioni,quę fit vltimo morienti, ad hoc,
vt inducat tacitum fideicommiſſum inter ip-
ſos grauatos . iſtud probatur manifeſtè ex ra-
tione dicti.§.ſeia libertis,quam ibi aſsignat Io.
de Imo. poſt Dyn. & alios , & expreſse ſentit
tex,nam quando fit ſubſtitutio in tota hære-
ditate ei,qui vltimo deceſſerit, vt teneatur to-
tam hæreditatem reſtituere , ſi tenetur , ergò
mens teſtatoris fuit, vt totam haberet, & con-
ſequenter vt portiones cæterorum in eum de-
uoluerentur, meritò ergo ex mente defuncti,
quam & verba ſatis inducunt, inducitur fidei-
commiſſum inter grauatos:ſed quando teſta-
tor ſubſtituit ſimpliciter poſt mortem omni-
um, nec mens, nec verba inferunt aliquod fi-
deicommiſſum inter eos . Propterea in caſu
conſiderato per eum oſtendo alia ratione, ꝙ
ſua opinio non poteſt procedere, nam quando
grauati excludunt ſubſtitutum ex præſumpta
mente , prout eſt caſu noſtro , in quo maſculi
cenſentur prælati fœminis, prout etiam eſſent
prælati ab inteſtato ex forma ſtatuti , vt per
Bar. in d.§. cum ita , ſubſtitutio ipſa expreſſa
euaneſcit ex præſumpta mente, vt dictum eſt,
ergo etiam inter eos tacita dicitur euaneſcere,
quia vitiato expreſſo , vitiatur & tacitum .l. ſi
ſponſus.§.1, de dona. inter virum & vxo. nam
iſtud tacitum fideicommiſſum inter grauatos
non inducitur , niſi vt vltimus poſsit deinde
eueniente caſu reſtituere integram hæredita-
tem expreſsè ſubſtituto d.§.ſeia libertis , &
ibi Docto.ſed quando grauati excludunt ip-
ſum ſubſtitutum , ceſſat ratio , ergo non eſt di-
cendum ſubeſſe aliquod fideicommiſſum,nec
Bar.in d.l. codicillis , dicit contrarium , quia
10 licet concludat , an ſuperſit perſona, quæ † ex
præſumpta voluntate defuncti excludat ſub-
ſtitutum,non tamen vult talem perſonam ad-
mitti virtute taciti fideicommiſsi,poteſt enim
iure legitimo ab inteſtato .l. vel ſingulis, de
vulga.l.pater filiam.§.fin.ad leg.falcid. Alex.
conſ. 91.in primo , in.9,colum.vel fin. prout
ibi loquitur Bar . Nec etiam notata in .l. qui
duos, faciunt ad perpoſitum, quia ibi ſubſtitu-
tio expreſſa non extinguebatur, prout in caſu
noſtro , in quo extincta expreſſa ſubſtitutio-
ne , diſputatur, ꝗd de fideicōmiſſo inter ipſos
grauatos, imo ipſe tex, videt̃ cōcludere contra
ipſorū opinionē, etiam ꝙ ibi ſubſtitutio facta
poſt mortē amborū non cēſeatur facta, etiā ꝙ
vltimus

vltimus deceſſerit, niſi quando hæreditas erat deuoluenda ab inteſtato vltimo, ne dum propter coniunctionem, ſed etiam quia erant impuberes, & non poterant teſtari, & ſic ſi potuiſſent teſtari, aliud erat in caſu noſtro. Nec Alex. in d.l. ſi pater impuberis, firmat hanc opinionem, ſed ſimpliciter arguit, & contra Alex. expreſſè decidit Iaſ. ī d.l. vel ſingulis, & ipſemet dictus Alex. in conſ. 101. in. 6. colum. verſic. non obſtat quantum, in primo, vbi allegat plura: cum igitur non eſt facta ſubſtitutio vltimo morienti, non eſt dicendum, ꝙ ſit aliquod fideicommiſſum inter eos. l. fin. §. filiam, de lega. 2. l. lucius. §. gaio, ad trebel. & ita eſt de mēte Bar. & omnium in d. §. cum ita, & in d. l. pater filiam §. fin. Et propterea concludo, ꝙ quilibet ex ipſis fratribus poterit diſponere de bonis ſuis ad libitum, non habito reſpectu ad fideicommiſſum, quia nullum ſubeſt inter eos. Eſt verum ꝙ ſi cōtingeret, ꝙ aliquis ipſorum fratrum vltimo loco moreretur, nullis relictis filijs maſculis, & nō ſuperſtitibus fratribus, neq; fratrum filijs, eius portio deuolueretur ad ſorores ſubſtitutas d. §. cum ita, & quia iſto caſu ceſſat præſumptio mentis teſtatoris orientis ex cauſa inteſtata, propter ſtatutum, de quo Bar. ibi, & tali caſu non exiſteret, qui ſorores etiam poſſit excludere. Et hoc procederet, ſi ſuperuiuerent ipſæ ſorores, quia alias ius fideicommiſſi cōditionalis non tranſmitteretur. l. vnica. §. ſin autem aliquid ſub conditione. C. de cadu. tollē. & illud eſt clariſſimū quo ad moniales profeſſas, quæ ſtatuto Mediolani habentur pro mortuis hora præambula, qua fecerunt profeſſionem, quod ſemper fuit obſeruatum, licet eius validitas ſit de iure dubia. Et iſtis ſtantibus, ſequentia dubia non habent difficultatem, quia nedum legitima, & trebellianica, ſed etiam cætera bona ſunt ad arbitrium ipſorum, & poterit D. Albertus teſtari ad libitum ſuum, & idem D. Ioſeph. nec querendum eſt, an mater illi ab inteſtato ſuccedat, quia cum tranſierit ad ſecunda vota, ex forma ſtatuti eſt penitus excluſa, etiam a legitima, & propterea non eſt diutius inſiſtēdum.

Verba teſtamenti.

Item lego & iudico quibuſcunq; filiabus meis legitimis tam natis ꝙ naſcituris de legitimo matrimonio libras octo mille Imper. pro qualibet earum, & hoc pro earum dotibus, & ſcherpæ, & alijs, quæ communiter dantur ſponſis, ſibi dandas per infraſcriptum hæredem meum, ſeu infraſcriptos hæredes meos tempore, quo maritabuntur, & in hoc volo, & iubeo, ac mando eas filias meas ſtare debere tacitas, & contentas, & vlterius nihil poſſe petere, nec conſequi in, & ſuper hæreditate, & bonis meis.

In omnibus autem alijs meis bonis mobilibus, & immobilibus, ac iuribus, nominibus debitorum, quæ habeo, & die obitus mei reliquero, inſtituo mihi hæredem vniuerſalem, ſeu hæredes vniuerſales Petrum de Tinctoribus filium meum legitimum, & quoſcunq; alios filios meos legitimos maſculos naſcituros, & procreandos de legitimo matrimonio, ore meo proprio nominando, & nominaui, & nomino ſupraſcriptum Petrum filium meum legitimum, & quoſcunq; alios filios meos legitimos maſculos naſcituros, & procreādos de legitimo matrimonio, vt ſupra, hæredes vniuerſales æquis portionibus, & cum oneribus ſupraſcriptis.

Et caſu quo dictus Petrus, & quicunq; alij filij mei legitimi, ſeu qui naſci, & procreari contigerit, vt ſupra, decederent ſine filio, ſeu filiis legitimis, & de legitimo matrimonio procreatis, ſeu procreandis, tunc, & eo caſu ipſis filio, & ſeu filiis meis legitimis, vt ſupra, & mihi, & in prædictis omnibus bonis meis; & vt ſupra, inſtituo, & ſubſtituo hęredes vniuerſales, ore meo proprio nominando, & nomino quaſcunq; filias meas legitimas natas, & naſcituras de legitimo matrimonio, vt ſupra, æquis portionibus, cum oneribus ſupraſcriptis.

Supraſcriptum conſilium iam. xxv. elapſis annis a me, cum Auinioni profiterer, compoſitum fuit, & nuperrimè in Ferrarień. gymnaſio, cum legerem. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. eandem opinionem, re diligenter propenſa, ſum ſecutus, nec dubito, quin ſit vera, vnde nouiſſimè de ſubſcriptione requiſitus, idem cenſui approbandum, ſaluo ſemper ſaniore iudicio. Andreas Alciatus Iuriſcon. ſecundū ſupraſcripta reſpondi, & ſubſignaui, & ſigillaui.

11 Non † omitto tamen, ꝙ aliqui poſtea conſuluerunt contrarium, ea ratione, quia quāuis ſubſtitutio facta in omnibus bonis, & poſt mortem omnium, ſola non videatur inducere fideicommiſſum reciprocum inter inſtitutos, tamen hoc, ſecundū eos, fallit, quando inſtituti ſunt prædilecti ſubſtitutis. quæ opinio iudicio meo eſt contra tex. in. l. hæredes mei. §. cum ita, ad trebel. vbi niſi facta eſſet reciproca expreſſim, non ſubaudiretur

tacita, ſecundum Alex. ibi colum. 1. & .l. pa-
ter .§. fin. ad leg. falcid. quem ſequitur Ripa,
& alij moder. & ſenſit Nicolaus Mater. in .l.
pen. C. de impub. quem refert ibi Bal. col. fin.
in quo ita ſentiunt omnes moderni volentes,
q liceat inſtituto primo decedenti extraneum
inſtituere, vel alienare, quod non liceret, ſi
ſubeſſet tacitum fideicommiſſum. In caſu autẽ
dicti. §. cum ita, erat ſubſtitutum à patre filijs
poſt mortem omnium, & in omni hæreditate,
& tamen, vt dixi, ceſſante expreſſa reciproca,
nõ induceretur tacita. Et illa diſtinctio, quan-
do ſubſtituti ſunt prædilecti, fit ad cognoſcẽ-
dũ, an pluralitas reſoluatur in ſingularitates,
vt ſit locus ſubſtituto expreſsè, puta in caſu
noſtro filiabus teſtatoris, non autem reſpectu
inſtitutorum inter ſe. Et iſta ſunt certiſsima,
ſecundum communes opiniones.

Idem Alciatus ſubſcrip.

Summarium.

Quomodo quis poßit compelli ad inſtrumentum celebrandum, Et an poßit compelli ad redigendum in inſtrumentum publicum ea, quæ in chirographo, ſeu apocha cõtinetur.

1 POTEST Aliquis *compelli ad inſtrumentum celebrandum, ſed id procedit duntaxat, quando non extat alia probatio in ſcriptis.*
2 *Apocham ſolutionis amittens, & aliam apocham petens, nõ auditur, ſi de ſolutione cõſtat ex libris cõmunitatis.*
3 *Chirographũ per tres teſtes ſubſcriptũ facit plenã fidẽ.*
4 *Inſtrumentum de contentis in chirographo non eſt conficiendum in pleniſsima forma, ſed ſimpliciter in inſtrumento redigendus eſt tenor chirographi, & ſola atteſtatio negotij, nihilq; addendum eſt, uel uariandum: neq; etiam poteſt addi iuramentum.*

Conſiliũ. XXXIII.

STãtibus his,
quæ in facto proponuntur,
videtur, quòd de iure venera-
bilis D. Presbyter Charion
compelli non poſsit ad redigendum in inſtru-
mẽtum publicum ea, quæ in chirographo cõ-
1 tinentur: quia quamuis iura velint † poſſe ali-
quem compelli ad inſtrumentum celebran-
dum. l. ſicut datam. C. de libera. cau. & nota.
in. l. ne caſu. C. de diſcuſſo. lib. 10. id tamẽ pro-
cedit tunc duntaxat, cum nõ extat alia proba-
tio in ſcriptis, vt expreſsè ait glo. in d. l. ne caſu
& ibi etiam Bar. aliis verbis id explicat, dum
2 ait per illũ tex. q † ſi quis prius habuerit apo-
cham pro fide ſolutionis per eum factæ, & il-
lam amiſſerit, nõ eſt audiendus, apocham ali-
am petens, ſi de eiuſmodi ſolutione conſtat ex
libris communitatis, & id etiam vult Pau. de
Ca. in. l. in omnibus circa finẽ. ff. de iudi. & ad
idem tendit, quod ait Bar. in. l. ſi finita. §. elegã-
ter colum. 2. circa fin. ff. de dam. infec. dum ait
q iſta petuntur ad habendam probationem
tantùm: propterea cum hic extet chirographũ
3 † per tres teſtes ſubſcriptum, quod videtur fa-
cere plenam fidem. l. ſcripturas. C. qui potio.
in pigno. & fortius extet confeſsio iudicialis,
per quam ipſe D. Charion recognouit chiro-
graphum, quæ cõfeſsio facit probationem in-
dubitatam. l. certum, in prin. ff. de re iudica. &
acta publica habent perpetuam firmitatem. l.
fin. C. de re iudica. videtur, q nullo modo ſit
audienda talis petitio.

Et tantò minus audienda eſt eiuſmodi pe-
4 titio in præſenti caſu, quia † etiam q conficí-
endum eſſet inſtrumentum de contentis in chi-
rographo, non tamen conficiendũ eſſet inſtru-
mẽtum in forma pleniſsima, cum obligatione
præſertim bonorum, & cum clauſulis execu-
toriis, ſed ſimpliciter in inſtrumẽto eſſet redi-
gendus tenor chirographi, & ſolum teneretur
D. Charion in inſtrumento confiteri ſe feciſſe
chirographũ, & teneri ad ea, per ea, quæ Bar.
tradit in d. §. elegãter col. 2. & clarius ipſe Bar.
in. l. dedi la. 1. in fine princ. ff. de cõdic. ob cau.
& Ang. in. l. ſi pupillus. ff. de noua. & Pau. de
Ca. in d. l. in omnibus, qui omnes concludunt,
q in inſtrumẽto deducenda eſt duntaxat atte-
ſtatio negocii, de quo agitur, & nihil penitus
eſt addendum, vel variandum, & tradit etiã
Felin. in c. ſignificauit, colum. fin. de teſti. &
Iaſ. in. l. 2. in fine princ. ff. ſolu. matri. quinimo
neq; debet addi iuramentum, vt ibi concludit
Ripa num. 48. & 49. Cum igitur aduerſarius
iam eam probationem tutiſsimam habeat,
videtur petere, quod intus habet, & quod ſibi
amplius prodeſſe non poteſt, ideoq; repellen-
dus, vt dictum fuit.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ. 1546.
26. Maii. Pro venerabili Domino Presbi-
tero Charione.

Summarium.

*De materia ſubiectionis, et iuriſdictionis, quã-
do,*

do ſcilicet caſtrum aliquod, ſeu bona dicantur eſſe ſub territorio, uel iuriſdictione alterius, & maximè quo ad onera imponenda, uel ſubeunda, & quomodo probetur ſubiectio, uel iuriſdictio. Et ꝙ immunitas conceſſa ab oneribus, non ſeruetur, ſuperuenientibus oneribus ualde exceſſiuis, & inſolitis.

1 *COMMVNITAS poteſt imponere onera bonis, q̃ ſunt ſub eius territorio, etiã ſi perſonæ ſint forẽſes, et etiã ſi talia bona nõ reperiantur in æſtimo deſcripta.*
2 *Vnicus actus iuriſdictionalis probat iuriſdictionẽ in uniuerſum, ſi nemo probat, ſe in contrariũ exercuiſſe alios actus, et ponit exemplũ in ſolo actu exigendi pedagium.*
3 *Iuriſdictio probatur per ſolam erectionem furcarum.*
4 *Immunitas conceſſa etiam pro heredibus, & quibuſcũq; ſucceſſoribus, an comprehendat ſingulares ſucceſſores.*
5 *Qui petit immunitatem, cenſetur fateri ſubiectionem, & qui remiſſionem talearum præteritarum, cẽſetur fateri ſe obligatum, et qui petit abſolutionem ab excommunicatione, cenſetur fateri ſe excomunicatum, & idem de ſimilibus, & maximè quando ſumus in his, in quibus poteſt aliquis confitendo ſibi præiudicare.*
6 *Quis poteſt ſubijcere alij & bona, & ſe ipſum.*
7 *Contractus dubij interpretantur per ſigna, & effectus.*
8 *Trãſactionũ finis ſolet eſſe, ut omnis cõtrouerſia ſopiat.*
9 *Vnius excluſio, eſt incluſio alterius.*
10 *Inueſtitura non præiudicat iuribus tertij, neq; Princeps cenſetur uelle tertio præiudicare.*
11 *Bona ſi non reperiantur deſcripta in regiſtro, ſeu Cataſtro communitatis, an præſumantur non eſſe ſubiecta.*
12 *Scripturas fuiſſe amiſſas, probatur, probando ſimpliciter depopulationem oppidi.*
13 *Liber repertus in archiuis, qui ſolẽt cuſtodiri, plenè probat, quamuis non ſit ſubſcriptus.*
14 *Præſcriptio nõ põt allegari, niſi quatenus eſt cõformis titulo, ſup quo qs ſe fundat, et pſcriptio excedẽs titulũ, eſt præſcriptio cũ mala fide, quæ nõ poteſt prodeſſe.*
15 *Tranſactio, per quã fuit cõceſſa immunitas ab oneribus, interpretari debet, ꝙ euenientibus oneribus ualde exceſſiuis, & inſolitis, non ſit interim ſeruanda, ſed ſubeunda ſit rata portio onerum, & ita communiter ſolent interpretari Immunitates.*
16 *Contractus quãuis ab initio non contineret læſionem, ſi tamen ex poſt facto, propter mutationẽ temporũ, contineat læſionẽ enormẽ, poteſt tunc reſcindi, & debet regulari ſecundũ qualitatẽ ipſorũ temporũ, ſi eſt contractus ſucceſſiuus, reſpiciens etiam futura tempora.*

Cõſiliũ. XXXIIII.

QVamuis erudite ſcriptum fuerit in fauorẽ cõmunitatis Caballarij maioris, videtur tamen dicendum (liberè loquendo) ꝙ ſecundum ea, quæ fuerũt deducta, parlamentũ, ſeu Curia non malè iudicauerit. Nã communitas ipſa nõ alio modo fundauit intentionẽ ſuam, niſi in genere, probando, ꝙ caſtrum Montironi, cũ ſuis prædiis, eſt ſub territorio Caballarii maioris, quia eſt citra riuum Grioni, qui ſolet reputari terminus finium territorii ſui, & probãdo etiam, ꝙ ibi ſolet exigi pedagium nomine cõmunitatis. Et pars aduerſa videtur magis ſpecialiter probaſſe, ea bona vel nõ eſſe ſubiecta cõmunitati ſeu territorio Caballarii, quia ſunt feudalia, vt conſtat ſaltem præſumptiuè ex verbis quamplurium inueſtiturarum antiquarum, vel ſaltem videtur probaſſe, ꝙ ea bona ſunt exẽpta ab oneribus, vt patet ex inſtrumento tranſactionis, quæ tranſactio non videtur poſſe reſcindi, eo ꝙ fortaſſe facta fuerit, non ſeruatis ſolemnitatibus neceſſariis: quia cum longiſſimo curſu temporis fuerit ſeruata vſq; in diem præſentem, cẽſetur millies fuiſſe confirmata, ſeu de nouo approbata, adeo ꝙ ſi curſus ipſe tanti temporis p ſe ſufficeret, & haberet vim tituli, debet multò magis ſufficere, cũ hic extet & titulus tranſactionis, & curſus tẽporis.

Neq; habenda fuit ratio de aliqua reſtitutione in integrum petita per cõmunitatẽ, quia de iure notum eſt, ꝙ etiam cõmunitatibus denegãtur tales reſtitutiones, lapſo quadriẽnio: & quamuis ſoleant concedi, quandocũq; petũtur, ſi petanẽ ex capite † ignorãtiæ, neceſſe ẽ tamẽ, talẽ ignorantiã fuiſſe probabilem, & iuſtiſſimã, quemadmodum etiã de iure certũ videbatur, ꝙ hic nõ agebaẽ de re non præſcriptibili, adeo ꝙ nõ erat opus ſuper his cõtendere.

† Vt late dixit idem D. meus ſupra cõſ. 18. ſi tutor. Vin.

Sed aliis rationibus videtur poſſe cauſam communitatis defendi, ſi in iudicium reuoca-
1 bitur. Nam præſuppoſito, † ꝙ cõmunitas habeat intentionem fundatam imponendi onera iſtis bonis, & alia faciendi, quæ fieri ſolent ratione ſubiectionis, cum probatum ſit, ea eſſe ſub eius territorio. l. forma. §. ſi verò quis agrũ ff. de cenſi. & per Deci. cõſ. 271. col. 2. etiam ſi perſonæ ſint forenſes, inſpecta hodie generali 2
conſuetudine, vt per Alex. conſ. 52. viſis quinto vol. Dec. conſ. 694. & id pariter procedat, etiam ſi talia bona non reperiantur in æſtimo deſcripta, vt per Deci. conſ. 285. Et præſuppoſito etiam, ꝙ ſpecialiter fundatam habeat intentionem, ꝙ præciſè huiuſmodi bona ſint ſub eius iuriſdictione, & continuè fuerint vſq; in diẽ præſentẽ, cũ probatum ſit, ꝙ in grangiis ipſorũ bonorũ cõmunitas conſtituit locum, in

quo exigitur pedagium, & ſemper, atq; indi-
2 ſtinctè exegerit, nam † talis actus iuriſdictio-
nalis, quamuis ſit vnicus, probat tamen iuriſ-
dictionem in vniuerſum, ſi nemo probet, ſe in
contrarium exercuiſſe alios actus Innocen, in
c. dilecto, de offi. Archid. Abb. per illum tex.
in c. 1. col. 1. verſic. vltimo tene menti, de reli-
gio. dom. & cõſ. 54. videtur, col. 2. primo vol.
conſ. 82. quanquã, col. 3. eo. vol. Alex. conſ. 68.
3 & viſo, col. penul. 2. vol. ſicut † alibi dicitur, q
per ſolam erectionem furcarum probatur iu-
riſdictio, vt plenè per Deci. conſ. 249. poſt ol-
drad, conſ. 161. thema tale eſt. videtur præter
hæc, poſſe tertiò modo firmius, & clarius fun-
dari intentio ipſius cõmunitatis ex inſtrumẽto
trãſactionis per ipſam partem aduerſam pro-
ducto. nam ſumma, & effectus dictæ tranſa-
ctionis fuit, q cõmunitas fecit liberationẽ, ab-
ſolutionem, & ceſſionem Dominis Benetarũ
de omni eo, quod potuiſſet ab eis petere occa-
ſione talearum, & aliorum omnium Onerum
temporis præteriti, & fecit eis pactum de non
petendo in perpetuum. deinde conuenerunt,
non de bonis, ſed de perſonis, & dictũ fuit, q
ipſi fratres de Coſtis, ac eorũ hæredes, & qui-
cunq; ſucceſſores deberent eſſe in futurũ im-
munes, & liberi à quibuſcunq; taleis, & one-
ribus imponendis propter dicta bona, & con-
uentum fuit, q pro ea immunitate perſolue-
rentur ſingulis annis floreni quinq; &c. Hic
4 enim omiſſa diſputatione, an † hæc immuni-
tas comprehendat ſucceſſores modernos, qui
ſunt ſucceſſores ſingulares, vt facilè poſſet ſu-
ſtineri, q eos nõ comprehendat, iuxta tradita
per Iaſ. in. l. quædam. §. nihil. ff. de eden. præ-
ſertim cum hic tractetur de tranſactione, quæ
eſt ſtricti iuris, non autem de priuilegio Prin-
cipis, quod latè ſolet interpretari, adeo q ceſ-
ſant ea, quæ tradit Alex. conſ. 193. col. 1. in. 2.
vol. Sed hoc (inquam) omiſſo, conſtat & ex
verbis, & ex effectu ipſius tranſactionis, q hęc
bona reputata fuerunt pro ſubiectis ipſi terri-
torio, & oneribus Caballarii maioris, quia
5 † qui petit immunitatem, cenſetur fateri ſubie-
ctionem, & qui remiſſionem talearum præte-
ritarum, cenſetur fateri ſe obligatum, quem-
admodum qui petit ſimpliciter abſolutionem
ab excomunicatione, cenſetur fateri ſe exco-
municatum. c. venerabilem. §. penul. extra de
elec. & eſt communis concluſio Bar. & aliorũ
in. l. decem. ff. de verb. obli. q priuatio tunc
abſolutè præſupponit habitum, & petitio ve-
niæ pręſupponit delictum, & petitio remiſſio-
nis præſupponit obligationem, quando ſu-
mus in his, in quibus poteſt aliquis confitẽdo
ſibi præiudicare, velut in præſenti caſu, cum
6 non ſit dubium de iure, quin † poſſit aliquis
ſubiicere alii & bona, & ſe ipſum, vt per ſpe-
cul. de feud. §. quoniam ſuper, & paſſim per
Docto. inſuper in dicta tranſactione extat, vt
dictum eſt, promiſſio annua florenorũ quinq;,
quæ in dubio arguit ſubiectionem. c. omnis
7 annua, extra de cenſi. Et † contractus dubii
interpretãtur per ſigna, & effectus, vt ait Ol-
dra. conſ. 159. ex præſenti themate, in princ. vt
habetur in. l. non codicillum. C. de teſtamen.
& in. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor.
& tantò magis hæc procedunt, quia in narra-
tiuis præambulis verbis ipſius tranſactionis
facta fuit mentio de cõtrouerſia ſubiectionis,
& ea non obſtante, conuentum fuit eo modo,
qui dictus eſt, & qui pręſupponit ſubiectionẽ,
& limitata fuit talis ſubiectio, vt quò ad tale-
as, & onera præſtarentur dicti floreni quinq;:
propterea cum iam eſſet cõtrouerſia de ſubie-
ctione, & ſuper ea fuerit tranſactum tali mo-
do, qui præſupponit ſubiectionem, ſed limi-
tatam per immunitatem, negari non poteſt,
quin ſubſit talis ſubiectio, vt apertè ſonant
verba, & effectus tranſactionis, & credendum
eſt, mentem contrahentium fuiſſe, vt omnis
8 eiuſmodi controuerſia ſopiretur, cum † talis
ſoleat eſſe finis tranſactionum. l. 1. ff. de tran-
ſac. & . l. 1. & . 2. ff. de iureiuran. & cum dici non
poſſit, fuiſſe ſopitam controuerſiam ita, vt bo-
na nullo modo eſſent ſubiecta, quia effectus
repugnat, vt dictum eſt, neceſſe eſt fateri, fuiſſe
ſopitam, vt remanerent ſubiecta, cũ inter duo
oppoſita non ſoleat dari medium. Et ex aliis
verbis ipſius tranſactionis conſtat etiam de
tali ſubiectione, nam poſtq; fuit conuẽtum de
immunitate, ſubiecta fuerunt hæc verba, vide-
licet. Et ita q de cętero pro his non poſſint per
dictam cõmunitatem inquietari &c. dũ enim
dicitur, q pro his, ſcilicet taleis, & oneribus
inquietari non poſſint, manifeſtè ſenſerunt, q
quò ad alios reſpectus, ſi contingerent, poſſent
9 ratione taliũ bonorũ inquietari, quia † vnius
excluſio, eſt incluſio alterius, c. qualis. 25. di-
ſtinc. & . l. cũ prætor. ff. de iudi. quod vtiq; ni-
hil aliud fuit, q̃ fateri, & conuenire, q ipſa bo-
na cenſerentur ſubiecta ipſi territorio, & cõ-
munitati, nec alioqui fuiſſet opus tranſigere
ſuper immunitate, nec alioqui fuiſſet opus trã-
ſigere ſuper immunitate, vt dictum fuit.

Neq; his obſtare videntur Inueſtituræ ali-

quos

quot productæ ex aduerſo in quibus fit men-
tio de huiuſmodi bonis Monturoni, tanquam
eſſent bona feudalia, quoniam reſpondetur, ꝙ
10 † ſimiles Inueſtituræ non poſſunt præiudicare
iuribus tertii, vt not. in c. 1. §. ſi quis fecerint, in
tit. quo tempore miles, neq; Princeps cenſetur
velle tertio præiudicare, vt Alex. tradit conſ.
87. accuratè, col. 2. in. 6. vol. Deci. conſ. 144.
col. 1. in fin. & tantò minor habenda eſt ratio
de inueſtituris iſtis, quia nulla ex eis extat, in
qua per Principem fuerint expreſsè, & diſtin-
ctè conceſſa in feudum hæc bona, ſed ſunt ge-
nerales, & ſimplices recognitiones factæ per
ipſos Nobiles de Coſtis de aliis bonis verſus
Illuſtriſſimos Duces, & incidenter, atq; vni-
co verbo inſerebatur mentio iſtorum bono-
rum: qui actus procul dubio non magis aufe-
runt ius tertii, quàm ſi quis venderet rem alienam.
Et iam de mala fide in hoc propoſito ipſorum
nobilium tunc de Coſtis conſtabat ex prædi-
cto inſtrumento tranſactionis, in quo habita
fuerat mentio de aliquibus eiuſmodi inueſtitu-
ris, & eis non obſtantibus, conuentum erat,
vt dictum fuit.

11 Non etiam obſtat, ſi obiiciatur, ꝙ † bona
hæc non reperiuntur deſcripta in regiſtro, ſeu
Cataſtro communitatis, quia reſpondetur, ꝙ
imo erant deſcripta, ſed propter deprædatio-
nes, & alios exceſſus militares fuerunt diſſi-
patæ ſcripturæ omnes exiſtentes in Archiuo
ipſius communitatis, & ferè omnes combuſtę,
vt concludenter probatum fuit, & ſatis fuiſſet
12 † etiam probare ſimpliciter depopulationem
oppidi, vt tradit Afflic. neapolita. deciſ. 13. in.
3. col. quia credendum fuiſſet, ſcripturas fuiſſe
amiſſas, vt tradunt Ang. & alii in. l. ſi quis ex
argentariis. §. prætor ait. ff. de eden. & Pau. de
Caſt. in. l. ſicut iniquum. C. de fide inſtru. Et
quamuis talis amiſſio ſcripturarum non ſuffi-
ciat ad probandum, ꝙ in eis extarēt ſcripturæ
continentes regiſtrationem iſtorum bonorū,
ſufficit tamen ad excludendam ſupra dictam
præſumptionem obiectam, ꝙ non reperiātur
regiſtrata, vt per Docto. ſupra dictos. Præ-
tereà videtur probatum, ꝙ eſſent regiſtrata,
quia repertus fuit vnus liber Cataſtri ex anti-
13 quioribus, in quo erāt regiſtrata. & † quamuis
liber ille non ſit ſubſcriptus, ſi tamen probatū
fuit, vel ſi probabitur, ꝙ liber iſte fuerit reper-
tus in Archiuis, & ꝙ Archiui ſolerent haberi
in cuſtodia, & adhiberi fides ſcripturis in eo
repoſitis, tunc plenè probabit, vt tradit Felin.
in. c. ad audientiam col. 5. verſic. quinta con-
cluſio, de præſcrip.

14 Nō etiam obſtat, † ſi ex aduerſo allegetur
præſcriptio, quia reſpōdetur, ꝙ cum ipſa pars
allegauerit, videlicet tranſactionem, & iudi-
cialiter produxerit, & ſuper ea cōſtituerit fun-
damentum, non poteſt iuridicè allegare præ-
ſcriptionem, niſi quatenus ſit conformis ipſi
titulo, ſi autem excederet titulum, eſſet præ-
ſcriptio cum mala fide, quæ non poteſt pro-
deſſe, ita eſt tex. in. c. pen. extra de præſcrip. &
tex. in. c. cum perſonæ. §. quòd ſi tales, de pri-
uileg. in. 6. & ibi expreſsè Gemi. col. fi. decla-
rat aduerſus illos, qui promiſcuè allegant ti-
tulum, & præſcriptionem: vnde cum in caſu
noſtro titulus ſit limitatus, videlicet ad immu-
nitatem qualificatam, non poteſt præſcriptio
tales qualitates excedere.

Stante igitur hac concluſione, ꝙ bona ipſa
ſint ſubiecta territorio, & communitati Ca-
ballarij cum immunitate prædicta, mediante
annua ſolutione dictorum florenorū quinq;,
infertur alia cōcluſio ad deciſionem caſus no-
15 ſtri, ꝙ † quamuis tranſactio ipſa ſit ſeruanda &
pro præteritis, & pro præſentibus, atq; futuris
temporibus, cum longo curſu temporum, &
tacito conſenſu populi ſæpius fuerit approba-
ta, nihilominus temperanda videtur altero de
duobus modis, videlicet vel interpretanda, ꝙ
euenientibus oneribus valde exceſſiuis, atq;
inſolitis, prout euenerunt ab aliquot annis ci-
tra, non ſit interim ſeruanda ipſa tranſactio,
ſed ſubeunda ſit rata portio onerum, vt com-
muniter ſolent interpretari ſimiles conceſſio-
nes immunitatum, quibuſcūq; modis, & qui-
buſcunq; verbis factæ, vt tradit Alex. conſ. 29.
viſis, col. pen. & fin. 1. vol. & conſ. 108. perſpe-
ctis, col. pen. verſic. non obſtat ꝙ dominus, in
3. vol. multa per Felin. in. c. ſedes col. 2. & 3. cū
ſequen. de reſcrip. vel ſi verba contractus non
patiuntur talem interpretationem, aperienda
16 ſit alia via, videlicet † concedenda reſciſio ipſ-
ſiua tranſactionis, ſaltem ſtantibus his malis
temporibus, per remedium vel reſtitutionis
in integrum, vel per remedium reſciſorium
contractus afferentis læſionem enormē, quod
ſolet concedi, quamuis cōtractus, vel ſtatutū,
vel alius contractus ab initio non contineret
læſionem, ſed propter mutationem temporū
deinde læſionem contineret, ſi enim ſit actus
ſucceſſiuus reſpiciens etiam futura tempora
debet ſecundum qualitatem ipſorum tempo-
rum regulari, vt in terminis de huiuſmodi di-
ſtributione onerum tradit Deci. conſ. 335. viſo

conſilio, per tex. in c. ſuggeſtum, de decimis, & c. quanto, de cenſ. & per alias autoritates, & rationes per eum adductas, & per ea, quæ tradit Iaſ. i. l. quominus in. 22. q. ff. de flum. Et videtur opinio admodũ æqua, propterea exiſtimo eã non vlteriori cõfirmatione indigere.

Iacobus Mandellus de Alba Iuriſcon. Papiæ. 1546. 13. Iunii. Pro Communitate Caballarii maioris.

Summarium.

Seruitus uiæ, uel actus, uel itineris, ꝙ præſcribatur longo tempore, ſcilicet decem annis inter præſentes, & 20. inter abſentes, & quomodo, & quæ requirantur.

1 *SERVITVS Viæ, actus, uel itineris, eſt ſeruitus diſcontinua, & eſt ſeruitus realis, ideoq; poteſt præſcribi longo tempore, dũmodo allegetur titulus, & probetur quaſi poſſeßio dicti longi temporis, ſiue preſcribatur contra facientem, ſiue contra patientem, & dũmodo actus poſſeſſorij fiãt, ſciente aduerſario, & tanq̃ prouenientes à iure ſeruitutis, & non familiaritatis.*

2 *Actus poſſeſſorios fuiſſe factos iure ſeruitutis, ꝓbatur, ſi qualitas eorum uariſimiliter id ſuadeat, & extent circunſtantiæ, quæ ad idem tendant. & ponit exempla.*

3 *Præſtationes annuæ fiunt, interueniente facto utriuſq; partis, & ideo expreßè fieri debent ex tali cauſa, uel titulo: quod ſecus eſt in actibus ſeruitutum, qui per unã tantum perſonam explicantur &c.*

4 *Actus facti per notarium, cenſentur eſſe actus poſſeſſorij, ſi concernunt ea, quæ ſolis tabellionibus conueniũt.*

5 *Dictum teſtis cenſetur eſſe pertinẽs, ſi quouis modo poſſit commodè trahi ad articulum.*

6 *Multitudo teſtium tollit exceptiones aliquorum, & integritas unius ſolet ſupplere defectum alterius.*

7 *Teſtes non fuiſſe citatos, nihil refert, dummodo conſtet ex proceſſu, eos fuiſſe productos à parte, & id ſufficit.*

8 *Iuramentum in ſupplemẽtum probationis peti poteſt uſq; ad concluſionem in cauſa, & iurari quandocunq; ante ſententiam.*

9 *Iuramentum in ſupplementum uidetur ꝙ peti poßit etiã poſt concluſionem in cauſa, ſecundum aliquos.*

Cõſilium. XXXV.

STudẽdo breuitati, vt conſultori conuenit, cui ſumma rei ſit cõmiſſa, videtur præſens cauſa inclinare contra D. Baptiſtam Boſiſium: nam intentio D. Chriſtophori Homacini videtur fundata ex proceſſu, iuncta diſpoſitione iuris, qua ca-

1 uetur, ꝙ quamuis † ſeruitus vię, vel actus, vel itineris, ſit ſeruitus diſcontinua, vt tradit Cepol. in trac. de ſeruit. vrb. præd. c. 19. col. 2. in princ. & patet ad ſenſum, adeo ꝙ videtur non poſſe præſcribi, niſi per tantum tempus, de cuius initio non extat memoria in contrarium, vt not. in l. ſeruitutes, la. 3. ff. de ſeruitu, nihilominus cum ſit ſeruitus realis, poteſt præſcribi longo tempore, ideſt, annis decem inter præſentes, & viginti inter abſentes, dummodo allegetur conceſſio, ſeu titulus, licet non probetur, ſed duntaxat probetur quaſi poſſeſſio dicti longi temporis, ſecundum glo. in d. l. ſeruitutes, in glo. magna circa finem, quam ſequitur ibi Bar. col. fin. ſiue præſcribatur contra facientem, ſiue contra patientem, quia ſcilicet agitur de his, quæ ſunt modici præiudicii, vt ſunt ſeruitutes, & ea glo. communiter approbatur per legiſtas, & Canoniſtas, ſecundum Pau. de Ca. ibi, col. fin. & eam communem, & ſeruari, dicit Cepol. in d. c. 19. col. 3. dummodo actus ipſi poſſeſſorij fiant, ſciente aduerſario, & fiant, tanq̃ actus prouenientes à iure ſeruitutis, & non iure familiaritatis, vt per Pau. de Ca. in d. l. ſeruitutes, col. 3. & Cepol. vbi ſupra cap. 20. col. 1. & 2. & Alex. cõſ. 75. col. 3. in fin. in. 4. vol. & cõſ. 50. col. pen. ſeu fin. in. 3. vol. & conſ. 108. col. fin. eo. vol.

Quæ omnia videntur verificata hic per Homacinum, nam patet ex proceſſu, ꝙ ipſe allegauit titulum, ſcilicet ex conceſſione impetrata olim per ſuos prędeceſſores tẽpore prioris diuiſionis, deinde probauit concludenter actus poſſeſſorios annorum decem, & quindecim, & viginti, & triginta, & plurium, præſente illo D. Aluiſio de Zacheis, qui tunc erat dominus bonorum, & iam deceſſit annis viginti, & præſentibus aliis multis ſucceſſoribus in dictis bonis: & in hoc propoſito non expedit referre dicta ſingulorum teſtium, quia per ſe patent: & ſolum videbatur ſubeſſe difficultas, ꝙ tales actus poſſeſſorii non viderentur facti iure ſeruitutis: ſed ceſſat eiuſmodi difficultas, ſi res iſta ſano modo intelligatur, vide-

2 licet ꝙ ſatis cenſetur † probatum, tales actus fuiſſe factos iure ſeruitutis, ſi qualitas eorum veriſimiliter id ſuadeat, & extent circunſtantiæ, quæ ad idem tendunt, vt tradit Bar. in l. 1. §. 1. alias. 2. quod incipit, hoc interdicto, col. 2 & 3. ff. de itin. actuq; priua. vbi ait, id probari, ſi quis fecerit incidere ſepem, cauſa eundi, vel ſi extent aliqua ſigna viæ, vel fama in vicinia, vt probatur ex eadem. l. 1. §. Iulianus, vbi

etiam

3 etiam Bart. Et in hoc differunt † præſtationes
annuæ à talibus actibus ſeruitutum, quia cum
præſtationes fiant, interueniẽte facto vtriuſq;
partis, meritò lex in eis exigit, vt expreſsè fiant
ex tali cauſa, vel titulo, vt per Bar. in. l. cum de
in rem verſo, col. fin. ff. de vſur. Alex. conſ. 113.
col. 1. in. 1. vol. ſed cum actus ſeruitutum per
vnam tantum perſonam explicentur, & fiant
variis temporibus, & modis, prout res exigit,
non voluit lex ad hoc nos compellere, vt in
ſingulis actibus fieret declaratio animi, ſed ſa-
tis eſſe voluit, ꝙ res ipſa, id eſt, qualitas actus
ſeipſam demonſtraret, vt in d. §. Iulianus, &
per Bar. vbi ſupra, & id etiam voluit Alex. in
d. conſ. 50. ponderatis, col. fi. verſic. ad prædi-
cta, & verſic. ergo in propoſito, in. 3. vol. vbi
4 ait, ꝙ † actus facti per notarium, cenſentur
eſſe actus poſſeſſorii, ſi concernunt ea, quæ ſo-
lis tabellionibus conueniunt.

Quòd autem probauerit Homacinus ta-
les actus inferẽtes ius ſeruitutis, & non ius fa-
miliaritatis, clarè conſtat ex ipſiſmet teſtibus
Boſiſii, præſertim ex 2. teſte Ioannino, depo-
nente de contradictione facta olim per Alui-
ſium Zacheum, & deinde de cõuentione noui
itineris, facta tunc inter ipſum Zacheum, &
D. Petrũ Homacinũ: & 3. etiam teſtis Boſiſii
deponit ſaltem per auditum de contentione
inter ipſos Homacinum, & Zacheum, & de
percuſſione, & talis eius depoſitio comproba-
tur per alios quamplures teſtes, vt modò dice-
tur. Nec videtur obſtare, quod dicitur ex ad-
uerſo, duos prædictos teſtes depoſuiſſe extra
capitula, quia facilis videtur reſponſio, ꝙ ſatis
pertinet eorum dictum ad capitulata, cum in
eis fuerit deductũ, ꝙ D. Boſiſius poſſidebat
pacificè, & ipſi teſtes dicunt id eſſe verum, ſal-
uo ꝙ propter contentionem dicti itineris &c.
5 & de iure † cenſetur dictum teſtis eſſe perti-
nens, ſi quouis modo poſſit commodè trahi
ad articulũ, vt per Bart. in. l. ſi duo patroni. §.
idem Iulianus, & ibi alii Docto. præſertim
Iaſ. col. 1. & pen. ff. de iureiuran. & tradit Bar.
in. l. ſi quis libertatem, col. 3. ff. de peti. hære. Et
præter duos ſupraſcriptos teſtes, extãt alii duo
ex teſtibus ipſius Boſiſii, ſcilicet octauus Petrus
de Minogiis, & nonus D. Io. Antonius Zero-
neti, qui deponunt concludenter de contradi-
ctione, & ꝙ Homacini præualuerunt, pręſer-
tim cum deſtruxerunt murum, qui fuerat fa-
ctus ad impediendum, & deponunt etiam de
vulnere: & quintus etiã teſtis Boſiſii, & ſextus,
& ſeptimus deponunt de prædictis contentio-
nibus, ac de rixa, & de vulnere per auditum.

Sed clarius probantur hæc per teſtes ipſi-
us Homacini, præſertim per nonum, ſcilicet
Petronum Maracii, qui deponit de muro de-
ſtructo, & de contradictione, & conuentione:
& idem deponit vndecimus teſtis D. Paulus
Peacii, qui dicit de conuentione duplici, & de
annis. 36. & ſpecificè deponit de expreſſa con-
ceſſione itineris tẽpore diuiſionis primæ, quæ
fuit facta inter D. Petrum, & alios antiquio-
res: & quamuis patiatur exceptionem, quia eſt
ſororius, videtur tamen probare cum cæteris
ſupradictis, qui ſunt teſtes partis aduerſæ, &
cum aliis teſtibus ipſius Homacini, præſertim
cum dicto teſte nono, & cum tertio, & cum
quinto, qui dicunt, ꝙ iter, ſeu ſenterium fuit
immutatum, & cum cæteris ferè omnibus te-
ſtibus Homacini, qui deponunt de pluribus
actibus factis, ſcientibus, & patientibus ad-
uerſariis, & de ſeruitute, ſeu conceſſione, & fa-
ma publica.

6 Et vulgare eſt, ꝙ † multitudo teſtium tollit
exceptiones aliquorum, & integritas vnius ſo-
let ſuplere defectum alterius, vt per Bal. in. l.
ſi quis ex argentariis. §. 1. in princ. ff. de eden.
glo. in. l. 3. §. eiuſdem, in verbo numerus, ff. de
teſti. Alex. conſ. 5. col. 3. in. 1. vol.

Et tanto magis debent probare teſtes iſti
ſupradictas qualitates, cum non concernant
fundamentum principale Homacini, ſed dun-
taxat circunſtantias, & extent aliæ cõiecturę,
præſertim illa, ꝙ hactenus nunq̃ Homacini
habuerint aliunde aditum, & tamen conſtat
eos hactenus ſemper habuiſſe ſtabulum, & cõ-
duxiſſe beſtias, adeo ꝙ non ſatis videtur poſſe
animus Iudicis induci ad aliud credendum. c.
in præſentia, de proba. & l. 3. §. 1. ff. de teſti.
7 Nec quicquam videtur facere, quod † obii-
citur, teſtes iſtos non fuiſſe citatos, quia reſpõ-
detur, ꝙ expreſse cõſtat ex proceſſu eos fuiſſe
productos à parte, & hoc ſufficit, vt tradit
Bar. in. l. poſt legatum. §. his vero. ff. de indign.
& latè Felin. in. c. 2. col. 7. & 8. de teſti.

Minus obſtat, quod obiicitur, eos non iu-
raſſe, quia contrarium expreſsè patet ex ipſo
proceſſu, quo conſtat eos in duobus locis iu-
raſſe, & conſtat etiam, Boſiſium fuiſſe citatum
ad videndum eos iurare, quod ſufficit, vt per
Felin. in d. c. 2. col. 5. in. 13. limita. de teſti.

Non etiam obſtat, ꝙ Homacinus reſpon-
derit poſitionibus ſine iuramento, ſed haben-
dus fuerit pro confeſſo. c. 2. de teſti. lib. 6. quia
reſpondetur, id non obſtare, cum etiam ipſe

Boſiſius nõ iurauerit, vt habetur in d.c.2. præterea per ſtatutum tollitur neceſſitas iurãdi. Item eiuſmodi poſitiones nihil faciunt ad cauſam, quia dato, ꝙ verum ſit, ꝙ D. Baptiſta, & eius anteceſſores poſſederint dictam vineam tanquam domini, non tamen propter id excluditur, quin potuerit alijs præſtari via.

Sed præter ſupradicta omnia, fit res clarior, ſi Homacinus iurabit in ſupplementum probationis ita eſſe, prout iam petijt tale iuramentum ſibi deferri, cum tunc ſufficiat semiplena ꝓbatio, vt per Bar. & alios in.l. admonendi. neq; facienda videtur difficultas, an petitum fuerit tale iuramentum tempore debito, cum fuerit petitum poſt tempora probatoria per nouas cõſtitutiones conceſſa, ſed ante tempora reprobatoria: quia pro reſponſione
8 dicitur, † communem eſſe concluſionem Doctorum, tale iuramentum poſſe peti vſq; ad concluſionem in cauſa, vt tradit Bart. in d.l. admonendi, col.fin. & ibi latè Iaſ. in.2. lectu. nu.3[illegible]. & deinde poteſt quandocunq; iurare ante ſententiam, vt per Bal.in.l. in bonæ fidei col.pen.C.de reb.credi. & hic clarum eſt, ꝙ nondum fuerat concluſum in cauſa, quia nouæ conſtitutiones non habent proceſſum pro publicato, niſi lapſis vltimis decem diebus, qui
9 nimo † videtur, ꝙ etiam poſt concluſionem in cauſa poſſit peti iuramentum, ſecũdum Salice.in d.l.in bonæ fidei, col.fin. & Fulgo. conſ. 198. in queſtione, col. fin. & quamuis ad fundamẽta Saliceti conetur reſpõdere Iaſ.in d.l. admonendi, videtur tamen, ꝙ ea fundamenta multum vrgeant. Vtcunq; tamen non eſt neceſſe hic ingredi eam diſputationem, ſtantibus ſupradictis, quæ etiam ex practica, atq; ex cõſuetudine videntur eſſe notoria.

Propterea videtur in præſenti caſu ferenda ſententia, per quam declaretur, competere ipſi Homacino ius acceſſiandi, eundi, & redeundi, & beſtias conducendi per ſenterium, de quo in proceſſu, & ipſum Boſiſium condemnandum ad præſtandam talem ſeruitutem, & patientiam, quæ ad ſeruitutem ipſam erit neceſſaria, quia ita iuris eſſe puto, per ſupradicta, & per alia quãplura ex ipſo ꝓceſſu reſultãtia.

Iacobus Mandellus Albẽſis I.V.Doc. Papiæ. 1546. die. 6. Decembris.

Summarium.

De donatione facta abſenti, & cuius nomine ſtipulatus eſt notarius, ꝙ ſcilicet poſſit reuocari, antequam ſuperueniat conſenſus, uel ratificatio abſentis, ſecundum magis communem opi. Sed ꝙ id non procedat in aliquibus caſibus, & præſertim quando ultra notarium interuenit perſona, quæ duntaxat gerebat negotium donatarij abſentis, & pro eo ſtipulata eſt, uel quando agitur de intereſſe talis perſonæ ſtipulantis.

1 DONATIO *Facta abſenti, cuius nomine ſtipulatus eſt notarius, poteſt reuocari in totum, uel in partem, & uerbis expreſſis, uel per aliquod factum, antequam abſens cõſentiat, uel ratificet: & quãdo nõ procedat hoc.*

2 *Donatio facta abſenti non poteſt reuocari, quando ultra notarium interuenit alia perſona, quæ ſolum gerebat negotium illius abſentis donatarij.*

3 *Donatio facta infantibus acquirit illis ſtatim ius irreuocabile, non expectata aliqua ratificatione.*

4 *Donatio facta filio in poteſtate, pro quo pater ſtipulatus fuit, ſtatim ualet abſq; ratificatione, cũ pater poſſit ſtipulari, & acquirere filio.*

5 *Donatio facta abſenti ualet abſq; ratificatione, quando ſi non ualeret, ageretur de intereſſe ſtipulantis, etiam ꝙ pro illo preciſè non fuerit ſtipulatus, ſed pro alio, de cuius intereſſe ageretur, & conſequenter de intereſſe ſtipulatoris.*

6 *Antecedens neceſſarium ad aliquid ſemper intelligitur.*

7 *Donatio ſemper ualet, dummodo aliquo modo tractetur de uero intereſſe ſtipulantis, quamuis poſtea effectus donationis conferatur in alias perſonas, etiam per multos gradus.*

Conſiliũ. XXXVI.

1 ARticulus præſentis caſus verti videtur in hoc, vtrum † donatio facta abſenti, cuius nomine ſtipulatus ſit notarius, poſſit reuocari, anteꝗ̃ ſuperuenerit conſenſus, ſeu ratificatio illius abſentis. & quãuis in hoc articulo videatur eſſe magis communis opi. ꝙ poſſit reuocari, ſcilicet vel in totum, vel in partem, & vel verbis expreſſis, vel per aliquod factum, vt latè in terminis tradit Deci. conſ. 226. & in.l. contractus nu.16.ff. de reg.iur. per ea maximè, quç tradit Bal.in.l. nec ei.§. ſatiſdatio, col.fin.ff. de adop.
2 videtur † tamen ea communis non procedere, quando vltra perſonam notarii, qui rogatus de inſtrumento gerit negotium vtriuſq; partis, adhibita fuit alia perſona, quæ duntaxat gerebat negotium illius, cui donatur, vt fuit

perſona

perſona D. Guniforti in caſu noſtro, ita videtur eſſe tex. & ibi Bart. tradit in .l. ſi ego. ff. de nego. geſt.

3 Secundò cum † in præſenti caſu facta fuerit donatio infantibus, videtur, ꝙ eis ſtatim fuerit acquiſitum ius irreuocabile, nõ expectata aliqua ratificatione, cum ageretur de eorum euidenti vtilitate, per tex. in. l. iubemus in fin. C. de emancipa.

4 Tertiò in omnem euentum videtur † ſtatim valuiſſe donatio abſq; aliqua ratificatione pro illa parte, quæ reſpiciebat D. Galeatium filium D. Guniforti, quia ipſe D. Gunifortus pater potuit ſtipulari, & acquirere filio in poteſtate. l. quod dicitur la. 2. ff. de verb. obliga. adeo ꝙ emolumentũ ſaltem proprietatis cenſetur fuiſſe acquiſitum ipſi filio, & non patri, cum eſſet cauſa aduenientia, vt ibi ſentit glo. communiter approbata, & clarius ibi Bart. & eſt communis opinio, vt ibi latè per Alex. col. 1. 3. & 4. & clarius per Iaſ. col. 4. nu. 18.

5 Quinimo † videtur ſtatim valuiſſe donatio abſq; aliqua ratificatione, etiam pro illa parte, quæ reſpiciebat D. Io. Baptiſtam nepotem ipſius D. Guniforti ex fratre: & hoc duabus rationibus, prima, quia & in ea parte agitur de intereſſe prædicti D. Galeatij, nam facta fuit ſubſtitutio in tali parte, vt ſi D. Io. Baptiſta decederet ſine filijs maſculis, admitteretur ad eam etiam portionem D. Galeatius, iuxta tex. in .l. vt hæredibus. ff. de lega. 2. ergo potuit D. Gunifortus ſtipulari pro ea parte concernente intereſſe filij ſui, quod intereſſe non poſſet ſubſiſtere, niſi etiam prius ſubſiſteret donatio in perſonam D. Io. Baptiſtæ: & ita in neceſſariam conſequentiam admiſſus de iure ad ſtipulãdum eam partem pro intereſſe D. Galeatij, debuit cenſeri admiſſus
6 ad ſtipulandum pro D. Io. Baptiſta, cum † id
ſit antecedẽs neceſſarium argu. l. ad rem mobilem. ff. de procura. & .l. illud .ff. de acqui. hære. & l. 2. ff. de iuriſdic. om. iudi. facit tex. in l. qui fundum la. 1. §. in lege. ff. de contrahen. emp. vbi vendita aqua ad fundum, cenſetur etiam venditum iter pro ducenda aqua. Secũda ratio, quia validitas donationis pro ea parte, quæ reſpicit D. Io. Baptiſtam, concernit intereſſe ipſius D. Guniforti ſtipulantis, nam totus ipſe contractus fuit celebratus ſub ea cõditione, vt D. Gunifortus mutuo daret ipſi donanti ſcutos quinquaginta, prout poſtea in effectu dedit: & conuentum fuit, ꝙ conſequeretur eorum ſatisfactionem, cum donatio haberet locum, ideſt, finito vſufructu donantis: & dictum fuit, ꝙ eorum ſatiſfactionem conſequeretur ſuper illa portione, quæ pertinebat ad D. Ioannem Baptiſtam, ſeu ſuper fru-
7 ctibus illius portionis: dummodo † igitur tra-
ctetur aliquo modo de vero intereſſe ſtipulãtis in materia donationis, valet cõtractus, quãuis poſtea effectus donationis conferatur in alias perſonas, etiam per multos gradus, vt eſt tex. in. l. quoties donatio. C. de dona. quæ ſub modo, continens caſum ſpecialem.

Iacobus Mãdellus de Alba Iuriſcon. Papiæ 1547. die. 25. Ianuarij. Pro D. Io. Baptiſta Fiamberto, priuigno D. Dominici.

Summarium.

Quòd ſpurij, ideſt, nati ex patre coniugato, & matre ſoluta, quæ erat, uel reputabatur uirgo, non ſuccedant eorum fratri legitimato: Et generalius, ꝙ nati ex coitu damnato, ideſt, accuſabili de iure ciuili, nõ poſſint alicui ſuccedere ab inteſtato, neq; inter ſe.

1 *COITVS Viri coniugati cum muliere ſoluta, quæ erat, uel præſumebatur uirgo, non poteſt de adulterio puniri, poteſt tamen puniri de ſtupro, tãquam commiſſus cum uirgine, niſi mulier eſſet uilis conditionis, uidelicet ancilla coniugati.*

2 *Pro uirginitate ſemper præſumitur, niſi probet cõtrariũ.*

3 *Nati ex coitu damnato, ideſt, accuſabili de iure ciuili, non poſſunt alicui ab inteſtato ſuccedere, neq; eorum matri, neq; inter ſe, cum radix ſit infecta, neq; alicui eorum fratri legitimo, uel legitimato: ſecus eſt in natis ex coitu non punibili.*

4 *Coitus commiſſus per uirum coniugatum cum qualicunq; fœmina, uidetur ſaltem punibilis de ſtupro ex parte ipſius uiri, uel ſaltem de iniuria.*

Cõſiliũ. XXXVII.

QVamuis multa in præſenti caſu dici poſſint, vnum tamen inter cetera videtur extare fundamentum ſoliſſimum, quo probatur de iure, illos fratres ſpurios, videlicet natos ex patre coniugato, & matre ſoluta, quæ tamen erat, vel eſſe præſumebatur virgo, non eſſe admittendos ad ſucceſſionem Io. Alberti eorum fratris legitima-
1 ti: nã † dato, ꝙ talis coitus non poſſit de adul-
terio puniri, vt videtur eſſe text. in. l. 1. C. de adulte.

adulte. & latè per Soci. in l. gallus. §. quid ſi is
col. pen. & fin. ff. de libe. & poſthu. & cōſ. 148.
memini, in. 1. vol. negari tamē nō poteſt, quin
puniri poſſit de ſtupro, tanquam talis coitus
fuerit commiſſus cum virgine. l. inter liberas
§. 1. ff. de adulte. & §. 2. inſti. de pub. iudi. &
fatetur Soci. vbi ſupra, dum in caſu ſuo cona-
tur euitare etiam pœnam ſtupri, eò q mulier
illa erat vilis conditionis, videlicet ancilla ip-
ſius coniugati, per tex. in. l. quæ adulterium in
fin. C. de adulte. quod vtiq; dici non poteſt
in præſenti caſu, quia mulier hæc non erat an-
cilla ipſius viri, neq; ancilla alterius, ſed per-
ſona libera, & honeſtis parentibus procreata,
adeo q propriè ſumus in caſu tex. in d. l. inter
liberas. §. 1. Neq; de eius virginitate expedit
dubitare, nam præter confeſſionem partis
2 aduerſæ, extat † præſumptio iuris ſemper pro
virginitate, niſi probetur contrarium, vt tra-
dit Abb. in. c. 1. col. 1. de adulte. & in terminis
noſtris tradit Stephan. Bertran. conſ. 135. &
3 conſ. 158. in 2. vol. Et non eſt † dubium, q nati
ex coitu damnato, idest, accuſabili de iure ci-
uili, non poſſunt alicui ab inteſtato ſuccedere,
quia non habent iura cognationis, vel agna-
tionis. §. fin. in authen. quib. mo. natu. effi. ſui,
& tradit glo. communiter approbata in. l. ſi
qua illuſtris, vbi Salice. & alij, præſertim
Corne. C. ad orficia. vbi etiam habetur, q nō
ſuccedunt matri, ergo neq; inter ſe poſſunt
ſuccedere, quia radix eſt infecta, vt late tradit
Alex. conſ. 174. ſuper eo, in. 5. vol. præſertim
in. 2. col. verſic. & qua ratione non contrahi-
tur, & eſt de mente Bar. in. l. fin. col. 2. ff. de in-
dign. Et ſicut non poſſunt ſuccedere inter ſe,
multòminus poſſunt ſuccedere alicui eorum
fratri legitimo, vel legitimato, vt ibi per Alex.
col. 1. ex quibus cōſtat, nos nō eſſe in caſu tex.
in. l. hac parte, & i. l. ſpurius. ff. vnde cogna. q a
iura illa loquūtur de ſpurijs natis ex coitu non
punibili, vt multa exēpla tradit Alex. vbi ſup.
4 Quinimo † videtur, q & alia ratione prę-
dictus coitus commiſſus per maritum coniu-
gatum cum qualicunq; fœmina, ſit punibilis
ſaltem de ſtupro ex parte ipſius viri, ſecundū
Dec. conſ. 306. col. 2. verſic. quartò & vltimò,
vel ſaltem punibilis ſit de iniuria, ſecundùm
Bal. & Salice. in d. l. 1. C. de adulte. Sed hæc
nō expedit attingere, ſtante fundamēto primo
ſupradicto. Iacobus Mandellus Albenſis,
legens Papiæ. 1547. 12. Februa. Pro magnifi-
co D. Hieronymo de Veraſiis, Aſtenſi, qui
tulerat ſententiam pro iſta opinione.

Summarium.

An Mercatores, & negociatores deſcribi etiam deberent in æſtimo generali, quod erat faciendum ſuper uniuerſis Ciuitatibus, & oppidis ſtatus Mediolani, ut & ipſi ſubirent onera. Et an mercimonia, ſicut immobilia, æſtimentur: q non.

1 *ÆSTIMVM, ſeu deſcriptio non alia de cauſa fit, niſi ut æqualiter inter ſubditos diſtribuantur onera per Principem imponenda.*

2 *Impoſitio onerum dependet à iuriſdictione imponentis, & per cōſequens à ſubiectione illorum, quibus imponūtur.*

3 *Effectus, conuenient eſt, q reguletur à ſua cauſa.*

4 *Subiectio quò ad onera contrahitur per duo tantùm, per deſcriptionem bonorum immobilium, uel perſonarum in dominio habitantium.*

5 *Induſtria ſua nemini debet nocere, & inertia aliorum ſic prodeſſe.*

6 *Merces, & pecuniæ, & mobilia, an deſcribi debeant in æſtimo particulari uniuſcuiuſq; ciuitatis, uel oppidi, eſt ſatis dubium de iure, niſi in illis oppidis, in quibus extat notabilis ualor, & quantitas mercium, quia tunc deſcribuntur, & cur ſecus in æſtimo, ſeu contributione generali totius ſtatus, uſq; in fi. conſ.*

7 *Vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, niſi ſit diuerſa ratio.*

8 *Actus unus poteſt eſſe ualidus reſpectu certarum perſonarum, & nullus reſpectu aliarum.*

9 *Quælibet ciuitas poteſt ſtatuere inter ipſos ciues quò ad ea, quæ reſpiciunt adminiſtrationem.*

10 *Non eſt incōueniens, quòd multæ perſonæ conſiderentur inter ſe uno modo, & comparatæ ad alias perſonas cōſiderentur alio modo.*

Articulus.

Extraordinaria ſubſidia, quæ peti ſolent in ſtatu Mediolani, ſolent inter Ciuitates ſtatus ad certam ratam diſtribui.

Conqueruntur aliquæ Ciuitates ſe magis grauari, q deberent, attento valore bonorum Mediolanenſium, & aliarum Ciuitatum, quæ tractatur de conficiendo generali æſtimo omnium ciuitatum ſtatus.

Præſuppoſito, quod fieri debeat tale æſtimum, principaliter dubitatur, an merces, & mobilia ſingularum Ciuitatum poni debeant in tali æſtimo.

Cõſiliũ XXXVIII.

Idetur de iure dicendum, ꝙ in æſtimo, ſeu
contributione generali nunc
facienda ſuper vniuerſis Ciui-
tatibus, & oppidis ſtatus Mediolani, haben-
da non ſit ratio mercium, & aliarum negocia-
tionum. Sed dũtaxat bonorum immobilium,
vel focorum, ſeu focolariorum, vel ſingula-
rum perſonarum, aut ſimilis cuiuſlibet alte-
rius modi, qui æqualiter reſpiciat omnia lo-
a ca. Nam primò † certum eſt, ꝙ ratio, ſeu cauſa,
propter quam ſit huiuſmodi æſtimum, ſeu de-
ſcriptio, non alia eſt, niſi vt æqualiter inter ip-
ſos ſubditos diſtribuantur onera per Princi-
pem eis imponenda. l. forma. §. ſi verò quis
agrum, ff. de cenſi. & l. 1, C. de exac. tribu. lib.
2 10. Et cum † impoſitio onerum dependeat à
iuriſdictione imponentis, & per conſequens à
ſubiectione illorum, quibus imponũtur Bar.
in. l. reſcripto. §. fin. ff. de mune. & hono. & in
l. 1, C. de mulie. lib. 10. Soci. conſi, 187. colũ. 1.
in 2. volu. ſequitur, ꝙ in ea impoſitione, ſeu
diſtributione facienda, debeant illa tantũ con-
ſiderari, in quibus ipſa iuriſdictio, vel ſubie-
ctio fundatur, nõ autẽ illa, quæ ad iuriſdictio-
nem, vel ſubiectionem nullatenus pertinent,
3 quia † cõueniens eſt, ꝙ effectus reguletur à ſua
cauſa. l. in agris. ff. de acqui. re. domi. & ſi om-
nes ciuitates, & oppida omnia debent æquali-
ter ad onera hæc vocari, inſpecta ſcilicet qua-
litate locorũ. l. 3. §. præſes. ff. de mune. & hono.
neceſſe eſt vti aliquo medio, quod omnes tan-
gat argu. l. fin. in fin. C. de auto. tut. huiuſmo-
di autem medium neceſſe videtur, à ſufficienti
partium enumeratione, ꝙ ſit alterum de duo-
4 bus, videlicet † vel deſcriptio bonorũ immo-
bilium, vel deſcriptio perſonarũ in dominio
habitantiũ, quia per hæc duo tantũ cõtrahitur
ſubiectio quò ad onera, vt de primo eſt tex. in
d. l. forma. §. ſi verò. ff. de cẽſi. & d. l. muneꝝ. §.
patrimoniorũ. ff. de mune. & hono. & de ſecũ-
do eſt tex. in. l. 3. in princ. eo. titu. exercere autẽ
mercimonia, id nihil facit ad ſubiectionẽ, quia
multi ſunt ſubditi, qui ea nõ exercent, & e cõ-
uerſo ſunt, qui ea exercent, & tamen non ſunt
ſubditi, velut ſunt ij, qui accedunt ad alia loca
tẽpore nundinarũ, ergo de eis habenda nõ eſt
ratio in præſenti propoſito. & ad hæc videtur
poſſe optimè induci text. in. l. 1. in princ. & l.
procuratoris. §. mercis nomine, cũ multis. §§.
ſequen. ff. de tributo. ac. vbi habetur, ꝙ in tri-
butione, quæ facienda eſt inter dominũ alicu-
ius ſerui, & creditores, qui cum eo ſeruo con-
traxerunt, ea dũtaxat veniũt, quæ gratia mer-
cis peculiaris fuerunt contracta, excluſis peni-
tus alijs omnibus negociationibus, tã ex parte
ſerui, quã ex parte ipſorũ creditoꝝ, eo ꝙ ratio,
& cauſa, ꝓpter quã fuit introducta actio tri-
butoria, cõcernit dũtaxat mercẽ peculiarẽ, er-
go vt effectus nõ excederet ſuã cauſam, dedu-
xit ibi Iuriſcõſultus per multa exẽpla, non eſſe
habendam rõnem in contributione, niſi eorũ,
quæ immediate ad peculiarẽ mercem perti-
nent. ad idem ẽt tendit tex. in. l. coiri ſocieta-
tem, cum ſex. ll. ſequen. ff. pro ſocio, vbi ſocie-
tas ſimpliciter contracta, cẽſetur contracta in
his dũtaxat negotijs, & rebus, quæ ex quæſtu
veniunt, ideoq; in contributione facienda de-
bet eorũ duntaxat ratio haberi, quæ ad quæ-
ſtum pertinent. l. ſed nec æs alienum, & l. ſed
ſi adijciat eo. titu. pro ſocio.

Secũdo cũ certũ ſit, ꝙ omnia oppida habẽt
bona immobilia, & focos, ſeu domicilia in eis
habitantiũ, nõ autẽ omnia oppida habẽt mer-
ces, & ſimilia artificia, ꝓpterea ſi omnia cõtri-
buerentur, fieret cõtributio omnino inæqua-
lis. & cũ exercitium merciũ ꝓueniat ex indu-
ſtria, & non ex eo, ꝙ aliquis ſit ſubiectus iu-
riſdictioni alterius, ſequerentur abſurda, ꝙ. ſ.
5 † induſtria ſua cuilibet noceret, & inertia alio-
rum eis ꝓdeſſet, vt in ſimili videtur tex. in d. l.
procuratoris. §. ſi plures in fin. ff. de tributo.
ac. ibi, ne ex alterius re, aut merce alij indem-
nes fiant, alij damnum ſentiant.

6 Tertio † eſt ſatis dubiũ de iure, an merces.
& pecuniæ, & reliqua bona mobilia deſcribi
debeãt in æſtimo, ẽt ſi ſingulę ciuitates, vel op-
pida per ſe cõſiderent. i. ſi qlibet locus cõſide-
retur, cũ portionẽ oneris ad ſe ꝑtinentis diſtri-
buit in ſingulas ꝑſonas ipſius loci, vt facile eſt
diiudicare ijs, qui eum articulũ tractauerunt,
bona verò immobilia, & pariter focos, cõſtat
apud oẽs debere deſcribi: ſi igitur in cõtribu-
tione generali totius ſtatus facienda deſcribe-
rentur ẽt mobilia, & merces, ſequerẽt, ꝙ clara
cũ obſcuris, & certa cũ incertis, & vniformia
cum difformibus, & liquida cum nõ liquidis
miſcerentur, quod vtiq; eſſe nõ debet, quia hu-
iuſmodi cõpartitũ eſt veluti contributio quæ-
dam, ſeu cõpẽnſatio, & in compenſatione nõ
ſolent admitti ea, quæ non ſunt liquida cum
his, quæ ſunt liquida. l. fin, C. de compenſa.

Non obſtat p̄dictis, ſi dicatur, ꝙ in diſtri-
butionibus onerum, quas faciunt ea oppida,
in quibus extat notabilis valor, & quantitas
mercium, habetur ratio talium merciū, ſecun
dum multos Docto, ergo & eadē ratio debet
haberi, quando eiuſmodi oppida deducuntur
in contributionem generalem totius ſtatus, ne
7 alioqui ſequatur abſurdū, † quòd vna, & ea-
dem res diuerſo iure cēſeatur. l. eū qui ædes.
ff. de vſucap. quoniam reſpondetur, ꝙ vbi eſt
diuerſa ratio, ceſſant huiuſmodi abſurditates,
vt per Bart. in. l. thais. §. titius. ff. de fideicom.
8 liberta. quemadmodum † videmus, ꝙ actus
vnus poteſt eſſe validus reſpectu certarū per-
ſonarum, & nullus reſpectu aliarum, ſecundū
Barto. in. l. prima. ff. quod falſo tut. Et aperta
eſt ratio differentiæ hic inter vnum caſum, &
alium, quia quādo agitur de diſtribuēda por
tione onerum inter Ciues, duntaxat vnius Ci
uitatis, tunc fortè conueniens eſt, ꝙ ſi in ea Ci-
uitate maximus ſit vſus merciū, habeatur earū
ratio, ne alij fortaſſe pauperiores viribus de-
ſtituantur, vt in his terminis proprie videtur
loqui tex. in d. l. 3. §. prçſes. ff. de mune. & ho.
9 Et cum † quælibet Ciuitas poſsit ſtatuere in-
ter ipſos Ciues, quo ad ea, quæ reſpiciunt ad-
miniſtrationem, vt per Bar. in. l. omnes popu-
li. col. 2. ff. de iuſti. & iur. & diſtributio talium
onerum propriè pertineat ad ſingulas ciuita-
tes, & ſingula oppida, ſ. quo ad portionē iam
ſibi aſsignatam per Principem, quia Princeps
nihil vlterius debet querere, niſi vt inueniant
modum exigendi pecuniā, vt inquit Bar. in. l.
1. §. ꝙ ſi nemo, circa fi. ff. quod cuiuſcꝫ vni. no.
meritò poſſunt ipſi Ciues inter ſe diſtribuere,
prout qualitas perſonarū, & rerꝫ videatur exi
gere. d. §. præſes, ꝗ ratio non pōt procedere in
cōtributione gn̄ali, per ſupradicta. Et ad hoc
propoſitū facit, quod tradit Dec. cōs. 253. pro-
ponitur col. pe. ſeu fi. vers. nō obſtat ratio quā
10 Soci. adducit &c. vbi inquit Dec. † nō eſſe in-
conueniens, ꝙ aliqn̄ multæ perſonæ cōparatæ
ad alias pſonas conſiderētur vno modo, & de-
inde illæ multæ perſonæ cōſiderentur inter ſe
alio modo, veluti ſi factū ſit cōpromiſſum in-
ter vnum ex vna parte, & alios multos ex alia
parte, tale cōpromiſſum nihil operat̄ quo ad
illos multos inter ſe, vt tradit Bal. & Anto. de
Butr. in locis per eum adductis.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ legens
1547. 16. Februarij. Pro inclita Cōitate Mli.

RE vera eſt periculoſus caſus: nam Bart.
Iſern. Bald. Lucas de Penna, & alij ma-
gis communiter concludunt, ꝙ pro mercibus
teneatur quis ad onera. Et non videtur eorū
dictum debere reſtringi ad diſtributionem
vnius Ciuitatis tātum, quia non videtur poſ-
ſe dare bona ratio differentiæ inter diſtribu-
tionem vnius Ciuitatis, & diſtributionē æſti-
mi generalis totius prouinciæ. Niſi fortè dica
tur, ꝙ cum mercium quantitas quotidie au-
geatur, vel minuatur facile eſſet reformare
æſtimum vnius Ciuitatis, non autem facile re-
formare æſtimum generale totius prouinciæ.

Ex generali tamen conſuetudine non ſolent
merces deſcribi. Idem Iacobus Mandel-
lus Albenſis, Piſis. 1553. 15. Iunij.

Summarium.

*De eadem materia, & ſuper eodem caſu,
ꝙ mercatores non deſcribantur in æſti-
mo pro mercibus. Et eſt conſilium magni-
fici Alciati, quod inueni inſertum cum
præcedenti cons. D. mei de Alba.*

1 MERCATORES *an deſcribantur in æſtimo pro pro rebus mercantilibus.*
2 *Collectæ imponuntur ratione quorumcunque bonorum, etiam mobilium.*
3 *Negociatores ſoli, qui deuotioni Principis ſeruiunt, ſunt immunes.*
4 *Mercatores, qui pannos conducunt à partibus Vltramontanis, non ſunt immunes.*
5 *Munerum alia ſunt perſonalia, alia patrimonialia, alia mixta, i. quæ imponuntur perſonæ pro rebus, ut ſunt collectæ.*
6 *Mobilia etiam deſcribuntur in æſtimo, quo ad munera patrimonialia.*
7 *Quando agitur de collecta, ſeu munere, quod perſonis imponitur pro rebus, quæ res tunc deſcribantur in æſtimo, & quòd deſcribantur ſolum res, quæ de conſuetudine ſolent deſcribi, & quòd merces non deſcribantur de conſuetudine.*
8 *Artifices ferè omnes à perſonalibus excuſationē habeat.*
9 *Mercatores conſequuntur immunitatē à muneribus perſonalibus, & mixtis, quandiu mercimonium exercent; & etiam à patrimonialibus, ſecundum aliquos.*
10 *Merces non cohærent loco ciuitatis, & transferuntur quocunque, ideo non debent ulterius grauari, cum ſoluant uectigalia.*
11 *Capitale mercium eſt incertum, propter periculum amiſſionis.*
12 *Iniquum eſt, quem cogi ad propalandum res ſuas, maximè mobiles, quæ in ſecreto habentur: & propria paupertas propalatione detegi non debet.*

Conſiliũ XXXIX.

DEi opt. max. nomine inuocato. Si inclita Communitas Mediolani cõficere debeat æſtimũ pro collectis, quæ quotidie ab agentibus pro Cæſ. Maieſtate imponuntur.

1 Q uęritur, † an Mercatores Ciuitatis pro rebus mercantilibus in eo deſcribi debeant. Et prima fronte videretur dicendum, ꝙ ſic, 2 quia † collectæ iſtæ imponuntur ratione quorumcunq; bonorum, etiam mobilium, iuxta text. cum glo. in.l.fin.C.de mune. patri. lib. 10. tradit Bart. in.l.1.C.de mulie. & in quo loco col.4.verſic. item quæro pro imponen 3 da. Et quia † videmus duntaxat negotiatores, qui deuotioni Principis ſeruiunt, ius immunitatis habere.l. negotiantes.C. de excuſa. mun. lib. 10. vnde apparet ſecus eſſe in aliis. & pro iſta opinione eſt text. in.l. 1. in princ. ſecundum intellectum Dyni.ff. de iu 4 reiuran. vbi dicit, quòd † mercatores, qui pannos conducunt à partibus vltramontanis, non debent immunitatem habere, cum principaliter pro ſuo commodo faciant, licet ſecũdariò verſetur vtilitas publica, facit.l. filii.§. fin.ff.ad municip.l.fin.§.patrimoniorũ, verſi. ab huiuſmodi: de mune.& hono.

Sed tamen his non obſtantibus, in caſu noſtro aliud videtur dicendum. Et in pri 5 mis ſciendum eſt, ꝙ † munerum alia ſunt perſonalia, alia patrimonialia, alia mixta ideſt, quæ imponuntur perſonæ pro rebus, vt ſunt collectæ, de quibus agitur, vt declarant Docto.in.l.placet.C.de ſacroſan.eccle. Bar.in.l. reſcripto.§.ſciendũ.ff. de mune.& hono.quã 6 tum † ergo pertinet ad munera patrimonialia, poſſet dici, ꝙ ẽt mobilia deſcribãtur, & ita loquitur d.l.fi.& Bar.d.l.1. nec in eis ſit aliqua immunitas, ſecundũ Dynũ, & ſupra allegata.

7 Sed quęſtio noſtra ꝓcedit † in aliis terminis, videlicet in collecta, ſeu munere, qđ perſonis imponitur pro rebus, vt videamus, quę res ſint deſcribẽdæ. Et in hac materia principalis cõcluſio eſt, vt deſcribãtur res, quæ ſecũdũ cõſuetudinẽ loci ſolẽt deſcribi, iuxta tex.in.l.honor verſ.itẽ lex.ff.de mun.et hon.&.l.honores.C. de de..rio.lib.x.dico autẽ, ꝙ ſecũdũ cõſuetudinem dictæ cõmunitatis nõ ſolent in æſtimo imponi huiuſmodi merces, vt dicit Iaſ.in.l.decem nu.34.ff.de verb.obli. & hæc cõſuetudo apparet ex iure cõi, maxime ex.l.forma.ff. de cenſi. vbi ſolũ bona immobilia deſcribũtur in cẽſu, & nullũ verbũ fit de mercibus, & ꝙ iſtud 8 ſit verũ, probatur ẽt, quia † nos videmus ferè oẽs artifices à perſonali excuſationẽ habere, qui nominati ſunt in.l.1.C. de excuſa.artific.lib.x.& in.l.ſi.ff.de iureiur. vt poſſint facilius artes illas exercere, & alios docere: quæ ratio maximè militat in mercatoribus, qui ciuitatẽ opulentiorẽ reddũt, & artes ipſas ſubſtinent, vt merito conſuetudo inualuerit, vt eorũ merces in æſtimo non ponantur.

9 Confirmatur hæc ſentẽtia, quia † videmus in iure non ſolũ eos reſpectu eorũ merciũ non grauari, ſed amplius immunitatẽ conſequi à muneribus pſonalibus, & mixtis, ꝗdiu merciimoniũ exerceant.l.ſemp.§.negociatores, imo ſecũdũ aliquos ẽt à patrimonialibus d.l.ſemꝑ.§.licet, & per glo.in.l.cum nauicularijs.C.de nauicular.lib.11.& probatur in d.l.negociantes, verũ, ab omni munere, cum ergo habeant priuilegium immunitatis in alijs rebus, multo magis fuit æquum ꝙ in ipſis mercibus nõ ſubirent aliquã deſcriptionẽ, fortius, dico ꝙ publica vtilitas hoc ſuadet, ne iſti transferant merces ſuas alio propter facilitatem tranſuehẽdi, 10 & quia † talea merces nõ cohærent loco ciuitatis, ſed deſtinatione dominorũ transferũtur in varias nundinas non ſubiectas Maieſtati Cæſ. vnde inconueniens eſt eas vltra grauari, & contra mentẽ Cæſ.Maieſt. quæ cõtenta eſt ſolutione vectigaliũ, & ſunt ea vbicũq; trãſferuntur, iuxta.l.1.C.de vectigal.& comis.&.l. 11 1.cum ſequen.C.de comer. & merca. & quia † capitale mercium eſt incertum propter periculum amiſsionis, vt dicit Bart.in.l.ſi conſtante col.4. verſicu. quarto quæro, ſolu.matri.& ideo talis conſuetudo nititur optima ratione, & eſt omnino obſeruanda.

Non omitto etiam, ꝙ cum mercatores habeant rationes ſuas cũ multis creditoribus, & multi in ſpeciem videantur diuites, qui ſunt 12 pauperes, iniquum † eſt eos ad propalandum res ſuas cogi, quia, vt dicit Alberic. de Roſa, poſt veteres in trac. de mune. quem poſuit in rubri.illius tit.in colum.fin.in rebus mobilibus, quæ in ſecreto habentur, etiam à non mercatoribus, ſicut aurum, argentum, ornamenta, ſuppellectilia, non debent cogi poſſeſſores ſingulariter profiteri, ſed ſufficit, ſi in genere ſuo ſacramento ſtetur: quid enim tam durum, tamq; inhumanum, quã publicatione

M ii propriam

propriam facultatū paupertatē detegi, & inuidiæ patere diuitias. l. 2. §. ſed vbi. C. quan. & quib. quar. pars. Et ita mihi videtur, ſalno ſēper ſaniori iuditio. Andreas Alciatus Iuriſcō ſecundū ſupraſcripta reſpondi, & ſubſignaui, & ſigillaui.

Habui copiā ſupraſcripti conſilii Piſis. 1553. 15. Iunii. Potuiſſet tamen melius attingere terminos quæſtionis, quæ agitatur, videlicet de æſtimo generali faciendo inter oēs Ciuitates, & oppida ſtatus Mediolani: vertitur enim lis inter Ciuitatē Mediolani ab vna parte, & alias omnes ciuitates. Alba,

Summarium.

De eadem materia; & eſt motiuum in cauſa æſtimi generalis ſuper eodem articulo mercium, ꝙ ſcilicet debeant deſcribi in æſtimo; quod motiuum inueni etiam inſertum, ſed ſub incerto Autore.

1 *MOBILIA, & immobilia, ac ſe mouentia in æſtimum reduci debent.*
2 *Fœneratores agnoſcunt onera, quæ ſunt patrimonij, & eis pōt imponi onus, & collecta pro pecunia, quā habent,*
3 *Omnes æſtimari debent, & unuſquisq; ſoluere onus pro patrimonio, ſiue æſtimato, ſiue æſtimabili, & etiam pro modo negociationis.*
4 *Onus collectæ ſupportari debet ſecundum quantitatem æſtimi, & etiam pro mobilibus, & pecunia numerata, quam quis fœnerauit.*
5 *Feudatarius an teneatur contribuere in ſubuentionibus pro mobilibus, & pecunia numerata, quòd ſic, ſi fructificant, & lucrantur.*
6 *Decimæ perſonales habentur ad inſtar collectarū, et ſoluuntur ex mercimonio, & negociatione, et ſic ex lucro.*
7 *Collectarum onus reſpicit fructus, & ad ſolutionē tenetur is, qui habet fructuum perceptionem.*
8 *Lucrum ex pecunia habetur loco fructuum.*
9 *Finis æſtimi ad hoc tendit, ut onus collectarum pro modo facultatum uniuscuiuſque imponatur &c.*

Conſilium XL.

REliquum eſt vt in huius generalis æſtimi negocio differamus, an mercimonia de iure, quēadmodū bona immobilia, æſtimari debeant. & quia magnifici Domini Mediolanenſes aſſerere videntur, ꝙ ius non dictet, vt ipſa mercimonia æſtimentur, opere precium fore duximus adducere aliqua fundamenta, ob quæ dubitari poteſt, ꝙ dicta eorum aſſertio non procedat ſecundum leges.

Et primo ꝙ mercimonia æſtimari debeāt, facit tex. in. l. fin. C. de immu. nemi. conceden.
1 lib. 10. vbi dicitur, † ꝙ mobilia, & immobilia, ac ſe mouentia in æſtimum reduci debēt: hoc idem dicit Bald. in. l. cenſualis. C. de dona. & Bar. in. l. vnica. C. de mulie. & in quo lo. colū. 5. in fin. num. 31. vbi allegat d. l. fin. & tex. in. l. forma. ff. de cēſi. quò fit: vt ſi mercimonia inter mobilia numerantur, eorum etiā in æſtimo hoc generali ratio haberi debeat.

2 Secundo hoc clarè probari videtur † per tex. in. l. filii in fin. ff. ad municip. & in. l. munerū. §. patrimoniorū verſ. ſed & eos. ff. de mun. & hono. vbi dicitur, ꝙ fœneratores, qui pecunias exercēt, tenenſ agnoſcere onera, quæ patrimonii ſunt, & Bar. notat ibi, ꝙ poteſt fœneratoribus imponi onus, & collecta pro pecunia, quam habent, quod dicit eſſe menti tenendum, & allegat d. l. filii, & D. Alex. ibi in apoſtilla.

Tertio Bal. in. l. ēt col. pen. circa finem, de
3 execu. rei iudi. poſtq̄ deſeruit, † qūo collecta ſit imponēda, dicit, ꝙ oēs æſtimari debent, & vnuſquiſq; ſoluere debet onus impoſitū, iuxta menſurā patrimonii ſui, ſiue æſtimati, ſiue æſtimabilis, cū ſint aliqui, qui habēt æs, & nō æſtimū, vt illi, qui fœnus exercēt, q ſi tenēt tapetū in diuerſis prouinciis, collectātur, ꝑut in loco negociantur, & ſic pro modo negociationis.

Quarto idem Bal. in. l. neq;. §. ꝙ ſi nemo. col. 2. circa princ. ff. quod cuiuſq; vniuer. not.
4 dicit, ꝙ † onus collectæ ſupportari debet ſecūdum quantitatem æſtimi, & ꝙ ad hunc effectum facultates cuiuslibet per publicos officiales circunſpici debent, & nō ſolum immobilia, ſed etiam mobilia æſtimari, & etiam pecunia numerata, quā quis non habet, ſed fœnerauit argu. d. l. filii libertorum. §. vltimo. ff. ad municip.

Quinto Andr. de Iſer. in. cap. primo quæ ſint regal. in verbo plauſtrorum, circa finem,
5 vers. quid de mobilibus. quærit, † an feudatarius teneatur contribuere in ſubuentionibus pro mobilibus, & pecunia numerata, & concludit, ꝙ pro eis, ſi fructificāt ex induſtria, vel artificio, vel alio queſtu, tenetur contribuere, cum huiuſmodi deducantur in apre. ..m, & allegat tex. in. l. ſi fundus. ff. de leg. 3. & l. ſi ita ff. de ac. emp. quem refert, & ſequitur Afflic. in loco

in loco præallegaro col. 5. circa finem, verſic. alia verò bona mobilia, vbi allegat ēt Lucam de penna in.l. agros. C. de fund. limitro. qui in col. 2. verſic. extat, dicit, ꝙ quãuis ex forma Cancellarię Regiæ nobiles pro mercimonijs, & induſtrijs, quæ ad lucrum, queſtumue non proſunt, ſed ſolum pro ipſorũ, vitæ ſubſtentatione procedunt, non cogantur contribuere, tamen vbi mercimonia ipſa, atq; induſtria ad lucrum, vel queſtũ proſilirent, ꝙ ipſi nobiles negociantes pro ipſis negociationibus taxandi eſſent in apretio, prout rationis regula, & mēſuræ modeſtia pateretur: idem tenet in.l. fin. C. de quib. mune. vel præſta. nem. lic. ſe excuſ. 11. & 15. q. Et ex his videtur dici poſſe, ꝙ legibus, & autoritatibus probatur, mercimonia in cenſu redigi debere.

Addimus etiã id probari, quia videmus, ꝙ
6 † decimæ perſonales quæ habentur ad inſtar collectarũ, vt per Bal. in.l. neminem. C. de ſacroſan. eccle. ſolui debent ex mercimonio, & negociatione, & ſic ex lucro. c. nõ eſt, & c. paſtoralis, vbi Abb. & cæteri, extra de decim. ergo idem dicendũ erit de collectis tēporalibus.

7 Probatur etiã quia † onus collectarũ reſpicit fructus, hinc eſt, ꝙ † is tenetur ad talē ſolutionem, qui habet fructuũ perceptionem. l. ſi pendentes. §. ſi quid cloacarij. ff. de vſufr. l. omnes. C, ſine cen. vel reli. & l. ſi negotiũ. C.
8 de nego. geſt. ſed † lucrum, quod fit ex pecunia, habetur loco fructuũ. l. vſuræ. ff. de vſur. cum ſimi. ergo de tali lucro collectæ etiam exoluendę veniunt. Et hæc ita procedere videntur in ęſtimo generali, ſicut in particulari, cum militet in omnibus, & per omnia eadem,
9 & par ratio: cum † finis æſtimi ad hoc tendat, vt onus collectarum, quod perſonis pro rebus imponitur, facilius, & æqualius pro modo facultatũ vniuſcuiuſq; imponatur, & exigatur, ita, vt qui plus habet, plus ſoluat, & vnuſquiſque tã diues, quã pauper iuxta vires patrimonij ſui onus ferat, iuxta glo. in. l. 1. C. de apoch. pub. lib. 10. & alijs pluribus notis.

† Et ita tenetur poſſeſſor vt etiam per Deci. conſi. 285. col. 3. & in. l. ex conuentione in 4 nota: C. de pact. Vinc.

Reſpondeatur tamen &c.

Supraſcriptum motiuum peruenit mihi ad manus Piſis. 1553. 15. Iunij. Alba.

Summarium.

An ſtante fideicommiſſo, poßint detrahi duæ quartæ, legitima, & trebellianica, & quid quando legitima excedit trientem, & aſcendit ad dimidiam bonorum. Et an maritus, ultra quartã à ſtatuto conceſſam, poßit legare uxori ueſtes, & iocalia: Et an talis quarta ſit de toto patrimonio, imputando etiam fideicommiſſum, an uerò detrabendum ſit fideicommiſſum, &c.

1 *DVÆ quartæ, legitime, & trebellianica, detrahi poſſunt, ſtante fideicommiſſo, ſecundum magis communem: & aſcendunt ad dimidiam omnium bonorum.*
2 *Duæ quartæ an detrahi poßint etiam in caſu, quo legitima excedit trientem, & aſcendit ad dimidiam bonorum: quòd ſic reprobata opinione Baldi.*
3 *Maritus, ultra quartam à ſtatutu conceſſam, an poßit legare uxori ueſtes ipſius teſtatoris, & annulos, & iocalia, & an in quartam imputentur ueſtes notabiles, &c.*
4 *Quarta relinquenda uxori ex ſtatuto non eſt quarta totius patrimonij, ſed prius detrahi debet fideicommiſſum, tanquam æs alienum.*
5 *Bona ſua dicuntur, de quibus poterat quis diſponere.*
6 *Hæres non tenetur ſeruare cõditionem, & præceptum teſtatoris de omnibus legatis præſtandis uxori ſub pœna priuationis, neque talis pœna eſt timenda, ſtante. 5. ſtatuto, de quo ſupra.*
7 *Venientes ab inteſtato tenentur perſoluere quartam ſtatuti legatam uxori, quãdo hæres repudiat hæreditatem ſtante. 5. clauſula codicillari.*
8 *Subſtitutus præfertur uenientibus ab inteſtato.*

Conſilium XLI.

QVo ad primum quæſitum, vtrum in teſtamēto D. Palamidis de Abdua extet fideicõmiſſum, verba ipſius teſtamenti ſunt clara, ꝙ extat fideicommiſſum inter ipſos filios primi gradus, ſi aliquis eorum deceſſerit ſine liberis legitimis: propterea de hoc nõ expedit dubitare. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. 3.

1 Quò ad ſecundũ, an ſcilicet † ſtante fideicommiſſo, poſſint detrahi duæ quartæ, legitima, & trebellianica, eſt quidē ſatis tritũ, eas poſſe detrahi, ſecundũ magis cõem opinionē tam legiſtarũ, q; canoniſtarũ, vt per Bart. in. l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. & habetur in locis vulgaribus, & aſcendunt ad dimidiam omnium bonorũ, vt per Deci. cõſ.

2 299.col.2.ſed † dubitatio ſtat, vtrum eiuſmo-
di duæ quartæ poſſent detrahi, quando legi-
tima excedit trientem,& aſcendit ad dimidiā
bonorum,vt in caſu noſtro,cum fuerint vltra
quatuor filios authen.nouiſſima.C.de inoffi.
teſta.nā Bal.conſi.94.punctus quęſtionis ſu-
per quo petitur,verſicu.dicamus igitur, in 2.
vol. voluit, ꝙ eo caſu detrahi non poſſit tre-
bellianica,ſed hoc malè probat, & nullā ha-
bet rationē: nam & hoc caſu procedunt illæ-
met rationes,quæ aſſignātur, quādo legitima
non excedit trientem, de quibus per glo.in.c.
Rainutius,in verbo legitimam,extra de teſta-
men.& per ipſum Bal.in.l.quāquā.C.ad le-
gem falcid.& Curt.ſen.conſi.51.col.antepen.
& conſi.75.col.4.Et contra id, quod voluit
Bal.in d.conſi.94.præſupponunt docto.paſ-
ſim,vt patet ex Alex.cōſ.68.circa præmiſſam,
col.1,verſic.ſed inſpecta.4.vol. & ex ipſomet
Bal.conſi.101.co.volu.2.propterea potuit.D.
Io. Baptiſta diſponere de aliquantulū maiori
parte, quā ſit dimidia:nā legitima aſcendit ad
dimidiā, & trebellianica erit quarta pars al-
terius dimidiæ, adeo ꝙ ex octo ſolidis potuit
de quinqꝫ diſponere,vt per Alexā.vbi ſupra,
quāuis in aliquibus libris ſit litera corrupta,
cū enim inquit; trebellianica non eſſet quarta
portio, debet ſcribi, trebellianica vero eſſet
quarta portio, &c.

3 Ad tertium,† an maritus, vltra quartam à
ſtatuto cōceſſam, potuerit legare vxori veſtes
ipſius teſtatoris,& annulos,ac alia iocalia, vi-
detur omnino reſpondendum, ꝙ non potuit,
quia verba ſtatuti ſunt clara, & dūtaxat con-
cedunt quartam bonorū ſuorū:& non eſt du-
bium,quin appellatione bonorū veniāt etiam
mobilia.l.bonorū.ff.de verb.ſignifi. quinimo
non caret dubitatione,ꝙ in eam quartām de-
beant imputari veſtes notabilis æſtimationis,
& alia iocalia ipſius vxoris cauſa parata, ſeu
empta,quia quāuis talia lucretur vxor ab inte-
ſtato,ex beneficio alterius ſtatuti incip. ſi ma-
ritus deceſſerit, id tamen non videtur impe-
dire diſpoſitionem alterius ſtatuti loquentis
in caſu teſtati,& verbis clariſſimis diſponen-
tis,ꝙ relinqui non poſſit niſi quarta pars bo-
norum argu.etiam eorū,quæ tradit Bal.in.l.
quoniā in prioribus col.3.C.de inoffi.teſta.

4 Ad quartū, quod in effectu eſt, an † quar-
ta,quæ poteſt relinqui vxori,in præſenti caſu
ſit quarta totius patrimonij,imputando etiam
fideicommiſſum,an verò prius detrahi debeat
fideicōmiſſum,reſpondetur, ꝙ cum fideicō-
miſſum ſit veluti æs alienum, debet prius de-
trahi.l.Papinianus.§.quarta.ff.de inoffi.teſta.
& ſtatutū ſubſequens expreſsè vult,ꝙ æs alie-
num prius detrahatur.Præterea ſtatutū dicit,
5 quartam † bonorū ſuorū, & ita debet intelligi
de bonis, de quibus poterat D. Io. Baptiſta
liberè diſponere.l. is qui ſuis nūmis in princi.
ff. de manumiſ. Et quod deinde quęritur,
6 † an ipſi fratres, ſi adiuerunt hæreditatē, te-
neantur ſeruare conditionem,& præceptū te-
ſtatoris,de omnibus legatis pſtandis ipſi vxo-
ri,ſub poena priuationis;ad hoc reſpondetur,
ꝙ talis conditio non eſt ſeruanda,neqꝫ tenen-
da talis poena,vt eſt text.in.l.ſi quis ſub cōdi-
tione hæredes.ff.de condi.inſti.& tradit Pau.
de Caſt.conſi.230.dubitatur, col.3.verſic. ſe-
ptimo quæritur, in antiquis.

7 Ad quintum,an ſi hæredes † ſcripti repu-
diarent hæreditatē, & contenti eſſent fideicō-
miſſo,tenerentur venientes ab inteſtato per-
ſoluere dictam quartam partē legatā, reſpon-
detur ꝙ ſic,propter clauſulam codicillarē, vt
8 latè per Bart.in.l.1.ff.de iu. codicil. ſed † ad-
uertendum erit,ꝙ ſubſtitutus ideſt Co.Fran-
ciſcus,ſi voluerit, erit præferendus venienti-
bus ab inteſtato.l. quandiu la.2.ff. de acqui.
hæredi.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris Ciuilis
matutini Interpres Papiæ.1547.20.martij.

Summarium.

De Teſtatore, qui tacitam fidem habuit ab hærede ſcripto de reſtituenda ſtatim hæreditate filio ſpurio, & etiam in teſtamēto palam diſpoſuit, ꝙ hæreditas ad ſpurium perueniat, ſed diſpoſuit obſcurè, dando ſpurium in filium adoptiuum hæredi ſcripto, & ſubſtituendo ei ipſum hæredem, & utendo ſimilibus circuitibus, & ꝙ tunc non procedat.l.non intelligitur.§.ſi quis palam, de iure fiſci, ſed. hæreditas deuoluatur in fiſcum, qui retinebit etiā in foro cōſcientiæ.

1 *Quando tacita fides habita ab hærede, & diſpoſitio teſtamenti palam facti tendunt ad idem de reſtituenda hæreditate ſpurio, tunc non habetur ratio talis tacitæ fidei.*

2 *Hæredem fuiſſe tacitè rogatum de reſtituenda hæreditate ſpurio, probatur principaliter ex eius confeſſione: et tenetur reſpondere poſitioni, an fuerit tacitè rogatus.*

3 Nominans

3 *Nominans procuratorem, cenſetur eum nominare, tanquàm procuratorem, & qui nominat nepotem, cenſetur de eo tractare, tanquam de nepote, & hæredem, tanquã hæredem.*

4 *Text. in l. non intelligitur. §. ſi quis palam, de iure fiſci, quomodo intelligatur.*

5 *Diuerſitas alicuius qualitatis, uel temporis operatur, ut unus actus uideatur alius actus.*

6 *Contractus fieri poſſunt in teſtamentis, & habent propriam naturam contractuum.*

7 *Promißio in teſtamento facta de reſtituendo hæreditatẽ ſpurio, cenſetur etiam facta de reſtituendo illam hæredibus ſpurij.*

8 *Maiorem fraudem cenſetur excogitare, qui in teſtamento exprimit de reſtituendo incapaci, ſed obſcurè, quàm qui omnino tacitè egit.*

9 *Fiſcus retinet talia bona, quæ fuerant incapaci relicta, etiam in foro conſcientiæ.*

10 *Lex poſitiua, ſiue ſit eccleſiaſtica, ſiue ciuilis, ligat in foro animæ, quando non eſt nutritiua peccati.*

11 *Tacitè rogatus reſtituere incapaci, tenetur in foro conſcientiæ dare fiſco.*

Conſilium. XLII.

QVamuis pri-
ma facie videatur dubitabilis
ſententia lata pro fiſco in præ-
1 ſenti cauſa, eo quòd † & tacita
fides per D. Thomam promiſſa, & diſpoſitio
teſtamenti palam facti tendere videntur ad
eundem effectum, videlicet ad conferendam
hæreditatẽ D. Bartholamei in filiũ eius ſpu-
rium, quo caſu nulla ſolet haberi ratio eiuſ-
modi tacitæ fidei. l. non intelligitur. §. ſi quis
palam, ff. de iure fiſci, re tamen diligẽtius in-
troſpecta, concludendum videtur ſentẽtiam
pro fiſco latam, fuiſſe iuſtiſſimam.

Nam certũ eſt in primis D. Thomam hæ-
2 redem ſcriptum † fuiſſe tacitè rogatum, vt
totam hæreditatẽ ſtatim reſtitueret ipſi ſpu-
rio, vt ex eius cõfeſſione vltima, & ſæpius ite-
rata conſtat, quæ principalis eſt via probandi
in hac materia, vt per gl. in d. l. non intelligi-
tur. §. tacitè, in verbo probationibus, ff. de iu
re fiſci, & ibi latius Bar. dicẽs, ꝙ ipſe rogatus
tenetur reſpondere poſitioni, nunquid fuerit
tacitè rogatus, & idem Bar. in. l. fi. in. 3. col. ff.
de indign. neq; videtur talis confeſſio ſuſpe-
cta de colluſione, ſtante depoſitione teſtium.
ex teſtamento autem quamuis conſtet teſta-
torem voluiſſe, ꝙ hæreditas pariter ad ſpuriũ
perueniret, non tamen ſtatim, neq; abſolutè,
ſed potius eam videtur reliquiſſe in euentum
incertum, ita, vt facilè potuiſſet contingere, ꝙ
eam cõſecutus non fuiſſet: nam principaliter
teſtator ipſe tradidit ſpurium in filium ado-
ptiuum. D. Thomæ & eum pro tali accepta-
uit. D. Thomas, promiſitq; eum ad hæredi-
tatem admittere, adeo ꝙ quicquid de eiuſmo
di ſpurio actum fuit in teſtamento inter D.
Bartholameum, & D. Thomã, cenſetur fuiſ-
ſe actum, tanquã de filio adoptiuo, D. Tho-
3 mæ: ſicut † & alibi dicunt gloſ. & Docto. ꝙ.
nominans procuratorem, cẽſetur eum nomi-
nare, tanquàm procuratorem gloſ. in. l. qua-
cunque, ff. de procu. Bart. in. l. fi. ff. de initito.
Bald. in. l. prima. in fi. C. de ſenten. & qui no-
minat nepotem, cenſetur de eo tractare, tan-
quam de nepote, Dec. conſi. 120. col. fi. & hæ-
redem, tanquam hæredem. l. ſi proponas. §. ſi
hæreditatẽ, & ibi Ange. ff. de inof. teſta. Dec.
conſi. 283. col. 6. in princi. & quamuis adoptio
non fuerit de iure valida, tum quia non fuit
ſeruata forma, tum quia ſpurij non ſunt in po
teſtate parentum, id tamen hic non eſt conſi-
derandum, quia duntaxat inſpicimus, quid
voluerit agere teſtator, præſertimquia ſi non
fuit datus propriè tanquàm adoptiuus, datus
tamen fuit tanquam filius, & idem iuris eſt in
vtroq; caſu, vt modo dicetur. Si igitur colla-
ta fuit hæreditas in ſpurium, tanquàm in fi-
lium adoptiuum hæredis ſequuntur duo ef-
fectus, per quos datur manifeſta diuerſitas
inter diſpoſitionem teſtamenti, & diſpoſitio-
nem tacitæ fidei: primus, ꝙ ſpurius non erat
habiturus bona, niſi poſt mortem ipſius patris
adoptiui, prout videmus generaliter in om-
nibus adoptiuis. l. cum in adoptiuis. C. de ado
ptio. non obſtante ſubſtitutione facta, quia
paulò inferius reſpondebitur: Secundus effe-
ctus, quia ſi huic ſpurio promiſſa non erat hæ
reditas, niſi tanquàm filio adoptiuo, vel niſi
tanquàm filio qualitercunq; dato in filium,
non debebatur ei abſolutè, nam potuiſſet ſe
adeo malè in futurum habere erga patrem
adoptiuũ, ꝙ potuiſſet ab eo exhæredari pro-
priè, vel impropriè. i. potuiſſet priuari eiuſ-
modi bonis, quamuis nõ eſſet propriè adopti-
uus, non obſtante promiſſione in teſtamẽto
facta, vt eſt caſus in. l. quidam cum filium. ff.
4 de verbo. oblig. vnde † cum ſit aperta diffe-
rentia inter teſtamẽtum, & præſtationem ta-
citæ fidei, non habet locum tex. in d. l. non in-
telligitur. §. ſi quis palam, cum tex. ille abſque
vllo dubio debeat intelligi, quando idem met
preciſè, & per omnia cõtinetur in diſpoſitio-

ne palam facta, quod continetur in tacita, vt
ibi ſentit glo. & clarius Bar. dum pro ratione
illius tex. ait, ꝙ clandeſtinitas non nocet, quia
patefacta fuit per expreſſam diſpoſitionem,
adeo ꝙ expreſſũm facit ceſſare tacitũ. & poſ-
5 ſent quàm plura ſimilia adduci, ꝙ † diuerſitas
alicuius qualitatis, vel temporis, operatur, vt
vnus actus videatur alius actus. l. aut quę ali-
ter in princ. vbi Bar. ff. quod vi aut clam, & l.
fina. in fi. & ibi Barto. eo. titu. & habetur in. l.
prætor la. 2. §. docere. ff. de vi bon. rap. & in. l.
denunciaſſe. §. quid tamen. ff. de adulte.

Neque prædictis obſtat ſubſtitutio, vocãs
poſt mortem ſpurij decedẽtis ſine liberis ip-
ſum D. Thomam, & alios quoſdam, quæ vi-
detur iudicare, intentionem teſtatoris fuiſſe,
vt ſpurius principaliter, & ſtatim hæreditatẽ
haberet: quoniã reſpõdetur, ex verbis ipſius
teſtamẽti conſtare, ꝙ teſtator primo loco hę-
reditatem, & eius effectum conferebat in D.
Thomam, nam ſi voluiſſet conferre in ſpu-
riũ, fruſtratoria fuiſſet inſtitutio D. Thomæ,
& fruſtratorium fuiſſet tradere ſpurium in fi-
lium adoptiuũ, & fruſtratorium pariter fuiſſet
obtinuiſſe promiſsionem de admittendo ſpu
rium ad eam hæreditatem: prædicta autem
ſubſtitutio videtur fuiſſe facta ad alium effe-
ctum, nam hæreditas collata fuit in D. Tho-
mam, & ſucceſsiuè in ſpurium per viam con-
tractus, vt patet ex verbis ipſius teſtamenti,
ibi, præſenti, & acceptanti, & ibi, admiſsit ad
ipſam hæreditatem &c. vt ſæpe ſolet contin-
6 gere, ꝙ † in teſtamentis fiant contractus. l.
hæredes palam. §. fin. vbi Bart. ff. de teſta. &
habent propriam naturam contractuum, vt
tradit Roma. cons. 171. & conſ. 293. & Dec.
cons. 196. col. 2. & cons. 293. col. prima, & ſe-
cunda. quo caſu ſi nõ fuiſſet facta ſubſtitutio,
contigiſſet ſpurium decedere ante D. Tho-
mam, fuiſſet neceſſe, ꝙ deinde mortuo Do.
Thoma, eius hæredes reſtituiſſent hæredita-
7 tem hæredibus ſpurij, quia † promiſsio in te-
ſtamento facta de reſtituendo hæreditatẽ ſpu
rio, cenſetur etiam facta de reſtituendo illam
hæredibus ſpurij. l. ſi pactum. ff. de probat. &
l. ſi neceſſarias. §. pen. ff. de pigno. acti. & tale
ius etiam conditionale. i. non purificatum ni-
ſi poſt mortem D. Thomæ, fuiſſet tranſmiſ-
ſum per ipſum ſpurium prius decedẽtem ad
ſuos hęredes, cum eſſet ius ex contractu. §. ex
conditionali. inſti. de verbo. obli. voluit igitur
teſtator per ſubſtitutionem tollere effectum
prædictum, & diſpoſuit, ꝙ ſi decederet ſpu-
rius ſine filijs, hæreditas pertineret abſolutè
ad D. Thomam, & tres alios, & ita non eſſet
reſtituẽda hæredibus extraneis ipſius ſpurij.

Poteſt etiam dici, factã fuiſſe ſubſtitutio-
nem, habita conſideratione ad tacitam fidem
extra teſtamentum datam de hæreditate ſta-
tim reſtituenda ipſi ſpurio, & ꝙ voluerit teſta
tor miſcere tacitã diſpoſitionẽ cum expreſſa.

Et in effectu cũ teſtator variis circuitibus,
& actibus, etiam de iure non validis vſus fue
rit, nulla videtur poſſe ratio talis diſpoſitio-
nis aſsignari, niſi ꝙ quantum poterat, ſtude-
8 bat fraudem legi facere: & ſuccedit † diſpo-
ſitio text. in. l. ita fidei. ff. de iure fiſci. dicentis,
ꝙ maiorem fraudẽ excogitaſſe videtur is, qui
aliquid in teſtamento exprimit de reſtituẽda
hæreditate incapaci, ſed obſcurè, quàm is,
qui nihil exprimit, ſed omnino tacite agit: nã
prior ille non tantum legem circumuenire vo
luit, ſed etiam legis interpretationem &c.

Et ſtantibus his, dubitandum non vide-
9 tur, † quin in foro cõſcientiæ licitum ſit fiſco,
vel habentibus cauſam ab eo retinere huiuſ-
modi bona ad ipſum fiſcum deuoluta per ſen
tentiam latam ſecundum leges: cum ſit com-
munis concluſio Doctorum & legiſtarum, &
10 Canoniſtarum, & Theologorum, ꝙ † lex po-
ſitiua, ſiue ſit eccleſiaſtica, ſiue ſit ciuilis, ligat
in foro animæ, quando non eſt nutritiua pec-
cati, vt tradit Abb. in. c. primo. colum. 3. & ibi
alii Docto. de conſtitut. & Abb. adducit in-
ter cæteros beatum Thomam, ſed corruptè,
& voluit eum allegare in prima ſecundæ. q.
96. arti. 4. & latè etiam tradit Abb. in c. quia
pleriq;. de immu. eccle. & de condemnatione
pœnali verſus fiſcum tradit Fely. in d. c. pri-
mo. col. 12. ſecundũ nouas impreſsiones, verſ.
limitatur ſecundo d. gl. niſi reus, de conſtitut.
quinimo etiam ſine ſententia, & ſine interpel-
11 latione aliqua ille, † qui tacite eſt rogatus re-
ſtituere incapaci, tenetur in foro conſcientiæ
dare fiſco, ſecundum Bar. in. l. fin. col. 3. verſi.
quero quid debet facere. ff. de indign.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis
matutini interpres in prima cathedra, ſal-
uo &c. Papiæ, 1547. 15. Aprilis. Pro Illu.
D. Præſide Senatus Mediolani. D. Iaco-
bo Philippo Sacco.

Summarium.

An, & quomodo perdatur Nobilitas
exercendo

exercendo mercimonia, & an exercendo artem Aromatariæ..

1 EXERCENS *mercimonia amittit nobilitatem: ſed id procedit ſolum in mercimonijs, & officijs abiectis, & uilibus.*
2 *Receptus inter Decuriones habetur pro nobili.*
3 *Aliquem eſſe nobilem, uel ignobilem, ſolet diſudicari etiã ex conſuetudine patriæ.*
4 *Nobilitas non amittitur exercendo Aromatariam; & non eſt mirum, quòd Aromatarius cenſeatur nobilis, qui prius erat nobilis etiam.*
5 *Exercitium artis repugnantis nobilitati nocet, quandiu quis in eo uerſatur, & non poſtea.*

Conſilium XLIII.

PRæſuppo-
nitur eſſe probatum, ꝙ Auus
erat nobilis, & filium pariter,
dum vixit, fuiſſe exiſtima-
tum, ſeu reputatum (vt vulgo dicitur) nobi-
lem, & ſucceſsiuè haberi pro nobilibus ne-
potes, qui nunc viuunt. Præſupponitur de-
inde, ꝙ ſupradictus filius exercuit artẽ Aro-
matariæ.ſ.tanquàm dominus ſeu patronus;
quo tamen exercitio non obſtante, habeba-
tur inter honeſtos Ciues præſentis Ciuitatis,
& recipiebatur inter Decuriones in gerendis
negotiis reipublicæ.

Dubitatur, nunquid filius prædictus in ſui
præiudicium, & ſuorum deſcendẽtium amiſ-
ſerit nobilitatem, quam prius habebat.

Et videtur concludendum, quòd eam non
1 amiſſerit: quia † quãuis tex. in.l.nobiliores.
C, de commer. & mercato. videatur velle, ꝙ
exercens mercimonia amittat nobilitatẽ, de-
claratur tamẽ per tex.in.l.nequis ex vltimis.
C.de dignita.lib.12.vt ſolũ procedat in mer-
cimoniis, & officiis abiectis, & vilibus, vt pa-
tet ex verbis illius tex. & glo.ibi dat exẽplum
de ijs qui vendunt oleum, ſal, & huiuſmodi,
& quamuis tex. ille loquatur de dignitate, vi-
detur tamen pariter procedere in nobilitate,
de qua hic agitur, per ea, quæ tradit Bar.in.l.
prima.in.3.col.nu.46.verſic.ſecundo quęro,
& reuoco in dubium, eo.tit.de dignita.lib.12.
& nu.61.& 62.& 70.& ꝙ tex.in d.l. nobilio-
res, reſtringatur ad artes viles, ſentit ibi Bal.
dum exponit,i.artes mechanicas.
2 Secundo ſi † recipiebatur inter decuriones,
cõſtat, ꝙ habebatur pro nobili, vt tradit Bar.
in d.l.prima.col.pen.nu.97. verſi.ſed dubi-
tatur.
3 Tertio † cum aliquẽ eſſe nobilem, vel igno
bilem, ſoleat diiudicari etiam ex conſuetudi-
ne patriæ, ſecundum Bar.d.nu.97.98.& nu.
101.col.fin.id multò magis procedit in acceſ-
ſorio.i.in iudicando, quibus modis nobilitas
amittatur argu.l.videamus.§.an igitur.ff.de
4 in litẽ iuran. vnde cum † notorium ſit in præ-
ſenti Ciuitate, ſicut & in aliis multis, ꝙ exer-
cendo Aromatariam, nõ amittitur nobilitas,
& paſsim tales perſonæ admittũtur inter de-
curiones, ceſſare videtur omnis diſputatio.

Neque mirum cuiquam videri debet, ꝙ
Aromatarius cenſeatur nobilis, quod eſt ferè
aduerſus communem vulgi opinionem: quia
reſpõdetur, ꝙ non hic agitur, vt ex ipſo exer-
citio Aromatariæ acquiratur nobilitas, ſed
duntaxat illud agitur, ꝙ per tale exercitium
nobilitas prius acquiſita non amittatur, quod
certè facilius eſt admittendum argu.l. patre
furioſo, iuxta illud turpius eiicitur, quam non
admittitur hoſpes.

Quarto quamuis ſupradicta videantur
5 ſufficere, dici tamen poteſt, ꝙ † exercitium
artis repugnantis nobilitati nocet, quandiu
quis in eo verſatur, & non poſtea, vt in ſimili
dicitur in.c.fi.de vita & hone.cleri.& in ter-
minis tradit Guido Papæ. quæſt.196.incip.
nobiles.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ.1547.
5. Maii.

Summarium.

Quòd filiæ ſpuriæ poßint tantùm relinqui alimenta, uel dos loco alimentorum, & competens, ſecundum qualitatem perſonæ &c.

1 *Matrimonium cum ſecundo marito non ualet, niſi conſtet de morte primi.*
2 *Filiæ ſpuriæ nihil poteſt relinqui de iure ciuili.*
3 *Spuriæ debent relinqui alimenta de iure canonico, uel dos loco alimentorum.*
4 *Legatum factum ſpuriæ non petitur, niſi tanquàm dos competens; & poteſt minui, ſi ex qualitate perſonæ non conueniat tanta dos, & mortua ſpuria, reuertitur ad heredes teſtatoris.*

Conſilium XLIIII.

VIdetur, quod matrimoniũ in articulo mortis contractum inter D. Cæſarem, & Ioanninam non va-
1 luerit, quia † Ioannina habuerat alium maritum, & non conſtabat de illius morte. c. in præſentia, extra de ſponſal.

2 Propterea cum Catherina eorum filia † ſit in effectu filia ſpuria, nihil poterat ei relinqui de iure ciuili auten. ex complexu, C. de inceſt.
3 nup. ſed † de iure canonico poſſunt, & debẽt ei relinqui alimenta. c. cum haberet, extra de eo qui illam in matri. dux. quã pol. vel dotem loco alimentorũ, vt ibi tradunt docto. omnes.

4 Et ſtante hoc, concludendũ eſt, ꝙ † non poſſit Catherina petere legatum, tãquã legatum, ſed tanquã dotem competentem: & fortaſſe minuetur talis ſumma legati, ſi ex qualitate perſonæ ſuæ, & patrimonij paterni, non conueniat ei tanta dos, vt late per Abba. conſ. 115. videtur primò attingendum, in 2. volu. vbi ẽt tradit, ꝙ mortua ipſa filia, debet dos reuerti ad hæredes teſtatoris.

Iacobus Mandellus Albenſis. Papiæ 1547. 15. Iunij.

Summarium.

Quomodo procedat, & quomodo intelligi debeat, illa regula Baldi in. l. petens. C. de pac. ꝙ quando duo actus, ſeu duo inſtrumenta reperiuntur facta eodem die, eadem hora, & per eundem notarium &c. cenſeantur correſpectiua, & de eis iudicandum ſit, tanquã de unico actu, uel inſtrumẽto, & ex poſt facto unus actus non poſſit approbari, uel ſuſtineri ſine alio: et ꝙ nõ ſemper procedant iſtæ illationes.

1 *IVDICEM decet eſſe diligentem, & cuncta rimari.*
2 *Actus duo facti eodẽ tẽpore, & per eundem &c. uidentur correſpectiui, & iudicantur tanquã unicus actus, & unus ſine alio ſuſtineri non poteſt: ſed non ſemper hæc uera ſunt, & procedit regula, quãdo materia ſubiecta id patitur, & uteriſimiliter ex coniecturis &c.*
3 *Et ꝙ non ſemper cenſeantur correſpectiui, & quando cenſeantur, declarat.*
4 *Item non ſemper iudicantur tanquã unicus actus.*
5 *Item non eſt ſemper uerum, ꝙ ex poſt facto tales actus non poßint ſeparari, ſed debeant uel ambo ſubſiſtere uel ambo corruere.*
6 *Actuum duorum ſimul, uel incontinenti factorum unus aliquando cenſetur corrigere, ſeu deſtruere alium.*
7 *Solemnitates ſeruandæ per mulieres in contractibus eas obligantibus, an ſatis ſit, ꝙ adhibeantur in mandato, uel ratihabitione ipſius mulieris.*
8 *Obligationem ſolere naſci ex contractu principali, & nõ ex mandato, procedit id fictè, & conſiderato effectu, non quò ad ueritatem.*
9 *Actus duo incontinenti facti, non cenſentur correſpectiui, ſaltem quando unus actus eſt neceſſarius; & aliquando etiam ſi ſint ambo uoluntarij.*

Conſilium XLV.

1 QVanuis eum † qui debet iudicare, deceat eſſe diligẽtem, & cuncta rimari. c. iudicantem 30. q. 5. nihilominus quò ad duas difficultates propoſitas ſi cauſa mihi eſſet cõmiſſa, exiſtimarem nõ amplius eſſe hæſitandum, quia tum ex allegationibus, quas iam ſæpius, & copioſè video fuiſſe deductas, tum ex ipſa naturali ratione eiuſmodi difficultates diſſoluuntur.

2 Prima igitur eſt difficultas, ꝙ † inſtrumentum inueſtituræ, & inſtrumentum diuiſionis fuerunt ambo celebrata eodẽ die, & eadem hora, & per eũdem notarium, & corã eiſdem teſtibus, ideoq; videntur correſpectiua, & de eis iudicandum, tanquã de vnico actu, ſeu de vnico inſtrumẽto, & ex poſt facto vnus actus non poteſt approbari, vel aliter ſuſtineri ſine alio, vt per Bal. in. l. petens colũ. penul. & habetur paſſim.

Sed hæc illatio quemadmodum continet gradus tres, ita etiã videtur continere tres fal-
3 lacias. Primo enim † nõ eſt verum, ꝙ ſemper, & omni caſu tales actus ſint correſpectiui, vt ſcilicet dici poſſit, ꝙ vnus eorũ factus nõ fuiſſet ſine alio, quia id eſſet contra tex. in. l. cum eiuſdem. ff. de edil. edic. vbi (quod fortius eſt) etiam ſi vnico actu, vel inſtrumento fiat vẽditio multarũ rerũ ſub ſeparatis pretiis, tales vẽditiones non cenſentur correſpectiuæ, quinimo vna poterit ſubſiſtere, quãuis alia corruat: & habetur etiã in. l. ſi duos quis ſeruos. ff. de contra. emp. & cũ ad tollendam conſequẽtiam ſufficiat dare inſtantiã. l. creditori, & ibi Iaſ. ff. de no. op. nun. patet per exemplũ ſupra dictum,

dictum, conſequentiam prædictam non eſſe bonã, cum non ſemper concludat: & facile eſt inuenire alia exempla: quid enim ſi in duobus inſtrumentis incontinenti factis contineantur duæ confesſiones erga aliquem debitorẽ. propter duo diuerſa, & vera: ac liquida debita? & quid ſi in vno inſtrumento contineatur ſolutio veri debiti. & in alio cõtineatur matrimoniũ?

Procedit igitur ſupradicta regula Baldi nõ ſemper, ſed dũtaxat quando materia ſubiecta id patitur, veluti cum ipſi ambo actus ſe inuicem contingunt, & veriſimiliter vnus facit cõiecturam ad alium, & ſubeſt aliqua probabilis cauſa, propter quam contrahentes fecerunt eos ſeparatim, & cũ eſt materia, in qua ſolent admitti coniecturæ, & præſumptiones, puta cum dubitatur de ſimulatione contractus, vt latè patet in allegato cõſi. Angeli. 145. & Roma. 445. & Curt. ſen. 54. qui omnes tractant eundem caſum: & in alia ſpecie ſimulationis tradit Bar. in. l. poſt contractum col. 3. in 5. caſu. ff. de dona. & ipſemet Curt. in d. cõſi. 54. in fin. ait, ꝙ hæc ſunt naturaliter coniecturanda, & cum ratione intellectus &c. & ꝙ hoc totũ reguletur à coniecturis, ſecundum materiam ſubiectam, vult Corne. in allegato conſi. vltimo, col. 1. in 1. vol. & Deci. conſi. 145. col. 3. & conſi. 279. col. 3. ibi, & euidens coniectura.

Et cum ſuperioribus diebus interpretarer dictam. l. petens, reperi, ꝙ Pau. de caſt. ibi tribus locis optime declarat dictum Baldi: nam loquitur Bal. de pacto incontinenti appoſito iuxta contractum veſtitũ, & referens opinionem Doctorũ vltramontanoꝝ inquit, ꝙ actus incontinenti factus, cenſetur factus ſimul, & eodem conſenſu, & per conſequens correſpectiuè. Et Pau. de Caſt. ibi col. fin. verſicu. dico ergo, ꝙ in iſta materia &c. ait, ꝙ opinio Petri, & aliorũ vltramontanoꝝ non ſemper eſt vera, ꝙ ſcilicet, quando contractus eſt pro vno, & pactum pro alio, reſultet contractus innominatus correſpectiuus, adeo ꝙ vnus actus cenſeatur factus propter alium, ſed inſpiciendam eſſe intentionem partium ex qualitate actuum: & exemplum, in quo tales actus non cenſeantur correſpectiui, tradit ibi Pau. de Ca. col. 5. verſi. nunc circa iſtam materiã glo. format: vbi concludit, ꝙ ſi fit cõtractus, quo promittis mihi reſtituere centum mutuo à me accepta, & fiat pactum, quo ego promittam ire pro te Romã, non reſultat hic contractus correſpectiuus, nam primus cõtractus fuit neceſſarius, eo ꝙ poteras compelli ad reſtituendum mutuum, etiam ſi id non promiſiſſes in eo cõtractu, ergo dici nõ poteſt, ꝙ promiſſerim ire pro te Romam contemplatione dicti contractus: & idem, & clarius repetit Pau. de Caſt. ibi col. ſequen. in princ. verſic. glo. optimè loquitur melius, quã Petr. &c. & hãc declarationem extollit ibi Riminal. col. 6. dicens id etiã fuiſſe de mente Bar. in. l. ſi cum fundum, verſi. nota ex iſta glo. ff. de pac. & probari videtur ex. l. fin. ff. de condic. ob cau. ibi, quia ſtichum tibi dedi &c. ꝙ autẽ dictum Bal. in d. l. petens, conſiſtat in ratione cõtractus innominati correſpectiui, deducit Corne. in d. conſi. vltimo col. 1. in fin. in 1. vol. adeo ꝙ dubitandum non eſt, quin declaratio Pau. de Caſt. conueniat.

Propterea cum in præſenti caſu diuiſio, & inueſtitura ſint actus habentes naturã ſeparatam, cum vnus fuerit neceſſarius, videlicet diuiſio, tum propter compromiſſum præcedẽs, tum quia etiã ſine cõpromiſſo poteſt quilibet regulariter ad diuiſionem cõpelli; inueſtitura autem fuerit actus voluntarius, ſequitur non eſſe in caſu Pau. de Caſt. ꝙ non cenſeantur tales actus eſſe correſpectiui: neq; refert, an cõpromiſſum deinde cõpertum fuerit non ſubſiſtere, quia cum hic ſolum tractetur de veriſimili mente contrahentium, illa ſolet elici etiã ex actu nullo. l. fin. ff. de reb. eoꝝ. extant etiã aliquot probabiles coniecturæ, prouenientes ex ipſis inſtrumẽtis, per quas euidenter deprehenditur, contrahentes mutaſſe propoſitum multis reſpectibus in ſecundo inſtrumento, & correxiſſe primum, vt oretenus deduceretur per D. Procuratorem huius cauſæ, adeo ꝙ in primo contractu non conſiderabant ſecundum.

4 Et ſtante prima hac fallacia, ſequitur, † euidenter & alia aduerſus ſecundam illationem ſuperius factam, ꝙ tales actus, quãuis ſeparatim facti. cenſerẽtur ſemper perinde, ac ſi eſſet vnicus actus: nam ſi non ſemper cẽſentur correſpectiui, multo minus cenſentur, vt vnicus actus.

5 Sed & † erronea eſt tertia illatio, ꝙ etiã ex poſt facto tales actus nõ posſint ſeparari, ſed debeant vel ambo corruere, vel ambo ſubſiſtere: id enim videtur contra tex. in. l. ſi ex falſis. C. de tranſac. & cõtra nota. in. l. etiã la. 1. §. 1. ff. de niino. & pariter cõtra tex. in d. l. cum eiuſdem. ff. de edil. edic. quinimo ex ea vicini-
6 tate actuum † inferunt aliquando Docto. ꝙ vnus eorum actuum cenſeatur corrigere, ſeu deſtruere aliũ, vt latè patet in ſupradicto caſu Ange. conſi. 145. & Roma. 445. & Curt. ſen.

54. &

54.& tanto magis ſi ſuperueniat nouus con-
ſenſus ad vnum eorũ actuum, illum compro-
bans, iuxta tradita per Bart. in. l. Aurelius. §.
idem quęſijt. ff. de libe. lega. & in actu minore
tradit Corne. conſi. 36. in hac conſultatione,
col. 2. verſi, quatenus autẽ ſit donatio, in 2. vol.
Secunda fuit difficultas ꝓpoſita nunquid
7 † ſolẽnitates ſeruandæ per mulieres in contra-
ctibus eas obligantibus, ſatis ſit, ꝙ adhibeãtur
in mandato, vel ratihabitione ipſius mulieris:
& ſuper hoc certè non videtur laborandum,
quia & verba ſtatuti, & mens, & ratio euiden-
ter denotant, ꝙ eiuſmodi ſolemnitates debẽt
adhiberi, quando ipſa mandat, vel ratum ha-
bet, non autem quando mandatarius, vel ge-
ſtor negociorũ contrahit pro ea: nam mulier
obligatur ex facto ſuo, non autẽ ex facto alte-
rius, ergo tunc, cum obligatur, debet ſolẽnita-
tes ſeruare. Nec obeſt, quod ex aduerſo dici-
8 tur, obligationem † ſolere naſci ex contractu
principali, & non ex mandato Bar. in. l. ſi vt
proponitur. ff. de fideiuſ. quia patet reſponſio,
ꝙ illud eſt ficte, & ſolum conſiderato effectu,
quia cum mãdatum, vel ratihabitio ſint actus
acceſſorij, conueniens eſt, ꝙ obligatio, ideſt
eius effectus tribuatur actui principali, ſed
quò ad veritatem non eſt dubium, quin mu-
lier obligetur ex mandato, & ex ratihabitio-
ne, vt patet, quia ſi non mandat, vel non ra-
tum habet, non obligatur.
Neq; Iaſ. in. l. 1. §. item acquirimus. ff. de ac-
qui. poſſeſ. cum alijs allegatis obſtãt, quinimo
habent pro expedito, ꝙ ſolemnitates debeant
interuenire in mandato, ſed diſputant nunqd
ſufficiat generale mãdatum, an verò requira-
tur ſpeciale, & ita loquuntur in alijs terminis.

Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ. 1547.
24. Iulij. Pro Domina Ambroſina de Sa-
chis Mediolanen.

De eadem materia.

SCriptum fuit ſuperioribus diebus,
ꝙ de iure non videbatur verum, ꝙ
duo inſtrumenta, vel duo alii actus,
9 qui † fiant incontinenti, cenſeantur
correſpectiuè facti, & id maxime clarũ eſſe,
quãdo vnus actus ſaltem eſt neceſſarius: Item
ſcriptum fuit, non eſſe verum, ꝙ ex duobus
actibus factis correſpectiuè non poſſit ex poſt
facto vnus approbari per nouum conſenſum
ſine alio: nunc reuocatur in dubium ſecunda
pars prædictæ primæ concluſionis, ſcilicet quã
vnus actus eſt neceſſarius, & obiicitur, ꝙ id
iure, vel Doctorum autoritate non probatur:
Sed, vt & tunc dictũ fuit probatur id ex auto-
ritate Pau. de Caſt. in. l. petens, in duobus lo-
cis, vbi exclamat, id eſſe notandũ, & exclamat
etiã Riminal. ibi. Præterea naturalis ipſa ra-
tio, ſeu præſumptio, qua mouẽtur Bal. & alii
in. l. petens, ad dicendũ, ꝙ duo actus inconti-
nenti facti, præſumantur fieri correſpectiuè,
debet oẽs mouere pariter ad dicendum, ꝙ cũ
vel ambo actus ſunt neceſſarii, vel ſaltẽ vnus
eorũ eſt neceſſarius, ceſſat talis præſumptio, ꝙ
videantur facti correſpectiue, vt clare deducit
Pau. de Caſt. vbi ſupra, & impoſſibile vide-
tur hoc negare, ſi intelligitur. neq; text. in. l. ſi
ventri in fin. ff. de priuileg. credi. loquitur de
actu aliquo neceſſario.
Sed prętér hanc reſponſionem, aduertendũ
eſt, ꝙ vt ſuperioribus diebus dictum fuit, etiã
ſi ambo actus ſint voluntarij, non tamen ſem-
per ſunt correſpectiui, vt patet ex. l. cũ eiuſdẽ
ff. de edil. edic. & adducta fuere exempla, quę
quotidie contingunt. Deinde dictũ fuit, ꝙ ex
duobus actibus correſpectiuis nihil videbatur
obſtare, quin eorũ vnus poſſet ex poſt facto
confirmari ſine alio. Propterea nõ ſatis video,
quid amplius reſtet, quod in hoc articulo poſ-
ſit probabiliter ſub dubium reuocari.

Idem Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ
1547. 7. Octobris. Etiam pro Domina
Ambroſina.

Summarium.

De animo deliberato ad homicidium, an præſumatur, & ꝙ id totum conſiſtat in coniecturis; Et de multis coniecturis ad excludendum animum deliberatum cuiuſdã Magnifici Inquiſiti: Et an præſumatur animus deliberatus ex inimicitia, quæ præcedebat; & an ex qualitate vulneris, vel percuſſionis.

1 ARTICVLVS De animo deliberato verſatur in coniecturis.
2 Animus deliberatus ad homicidium in dubio non præſumitur, duobus caſibus exceptis, latronum, & eorum, qui agros depopulantur.
3 A regula non eſt recedendum, in dubio iudicandum eſt pro regula.
4 Vnuſquiſq; præſumitur ſanæ mentis, ſaniq; iudicij, & facere,

facere, uel non facere, quæ quilibet homo ſani iuditij faceret, uel non faceret.

Doctor minor. 25. annis non habet reſtitutionem in integrum.

Non præſumitur quis incidere in crimen perfidiæ, & amicos, uel coniunctos uelle mortis periculo ſubijcere.

Non præſumitur quis uoluiſſe procedere de facto, quando iam cœperat uia iuris experiri, neq; mutaſſe uoluntatem.

Non præſumitur quis, bono conſilio contempto, malum ſibi, & pernicioſum proponere.

Animus deliberatus occidendi non præſumitur, quando quis prius nihil ex domo amouerat de bonis ſuis, & rebus.

10 *Simulare quis non præſumitur apud honeſtos uiros, neque cum principibus, neq; cum his uiris, à quibus dependet eius ſalus.*

11 *Vita alicuius plurimum poteſt in præſumendis, uel non præſumendis criminibus.*

12 *Ex inimicitia, quæ præcedebat cum interfecto, uel præſumebatur, non debet præſumi animus deliberatus occidendi.*

13 *Ex qualitate uulnerum, & loci, in quo quis fuit percuſſus, an præſumetur animus deliberatus.*

14 *Præſumptiones plures, & propinquiores, & magis ſpeciales, & uériſimiliores &c. ſemper debent præferri.*

Conſilium XLVI.

CVm præſens articulus de animo deliberato ad homicidium
1 † uerſetur in coniecturis, vt extant iura, & loca Doctorum ſatis nota, videntur D. Polictonius, & qui cum eo inquiruntur de homicidio, habere intẽtionem fundatam pri-
2 mò ex regula iuris, quæ habet, ꝙ † in dubio animus deliberatus ad homicidium non præſumitur, duobus caſibus exceptis, latronum, & eorum, qui agros depopulantur, vt tradunt Hoſtien. & Io. Andr. in.c. inter alia, extra de immuni. eccle. per illum text. vt prius ibi ſenſerat Innocen. & clarius ibi explicat Abb. colum. 6. num. 20, verſicu. ſed quæro circa prædicta, & nouiſsimè tradit, & comprobat Marcus Antonius Blancus, qui nunc profitetur Paduæ, in repeti. l. fin. ff. de quæſtio. num. 54. verſicu. vlterius ſciendum: Et cum hæc præſumptio ſit tanquam
3 † regula, non facilè ab ea eſt recedendum, vt per glo. in. l. omnis diffinitio. ff. de regu. iur. cum in dubio iudicandum ſit pro regula, vt per Deci. in. l. 1. eo. titu.

4 Secunda præſumptio, quia † vnuſquiſq; præſumitur ſanæ mentis, ſaniq; iudicij, & facere, vel non facere, quæ quilibet homo ſani iudicij faceret, vel nõ faceret, vt latè per Alex. conſ. 141. 1. volu. & hoc notorium eſt in ipſo D. Polictonio, & tanto magis cum ſit Do-
5 ctor, nam videmus, ꝙ † etiam ſi ſint minores 25. annis, non habent reſtitutionem. l. quidam cõſulebant, vbi Bar. ff. de re iudi. Et cum nemo ſani iudicij, ſi haberet inimicum, quem etiã deliberaſſet occidere, veriſimiliter eum occideret vel aſsiſtens occidi mandaret coram tot teſtibus, præſertim miniſtris Iuſtitiæ, quia ſciret vtiq; rem non idigere probatione, & ſciret ſe, & ſocios eſſe condẽnandos perſonaliter, & priuãdos facultatibus, & ſatis præuideret alia incõmoda, quæ ex talibus actibus ſolent ſequi, concementia & amisſionẽ exiſtimationis, ſeu honoris, & anguſtias parentum, cognatorum, & amicorũ: & quãuis aliquando contingat, talia homicidia corã multis fieri, id tamen fiet in rixa, ſeu ob alium repentinũ caſum: ſed cum tempus affuit cogitandi, ac per multos dies deliberandi, certè eſſet ſatis fatuus, qui id committeret, neq; fortè ætate noſtra auditum eſt, contigiſſe aliquem eiuſmodi caſum, niſi in morte Principũ, quos facinoroſus aliquis, ſpreto mortis timore, laudi ſibi habuit publicè interfeciſſe, cum non aliter pateret ei aditus ad tale ſcelus perpetrandum: ſed in priuata perſona, & vilis conditionis, prout erat in præſenti caſu iſte interfectus, quem facilimũ fuiſſet multis modis clam interimere, hoc nullo modo eſt veriſimile, nõ tantum in D. Polictonio, ſed in quolibet viro longè minoris gradus, & iudicij: propterea ſuccedũt deciſiones vulgares: ꝙ illud, quod non eſt veriſimile, eſt quædam falſitatis imago, & quæ nunquam eueniunt, non ſunt veriſimilia, & vbi naturalis ipſa ratio rem complectitur, de qua agitur, non ſunt quærendæ probationes, & hæc præſertim in materia coniecturali, velut eſt probatio animi deliberati, vt dictum fuit.

Tertia coniectura, dato ꝙ in D. Polictonio tanta fuiſſet animi perturbatio, vt omnino deliberaſſet iſtum, quacunq; data occaſione, occidere, & contempto mortis periculo, ſpretis etiam opibus, viſum ſibi omnino fuiſſet ita agere, nullatenus tamen eſt credendum
6 † eum incidiſſe in graue hoc crimen perfi-

N diæ, vt

diæ, vt adeo multas perſonas nobiles, & diuites voluerit decipere, & ſub falſa aſſertione hominem capiendi, cogitauerit eos ſubiicere & mortis periculo, & facultatum, cum præſertim eſſent ei omnes vel ſanguine coniuncti, vel amicitia.

7 Quarta coniectura, quia conſtat † iudicialiter, quod ipſe D. Polictonius cum effectu, quãtum in ſe fuit, iam cœperat perſequi iſtum via iuris: nam in eo ipſo die immediate præcedenti noctem, qua fuit interfectus, vſus fuit omni diligentia, vt is caperetur, & adhibuit viros nobiles vnà cum executoribus D. Prætoris ad duas portas Ciuitatis Papiæ, & alios, qui ibant, & redibant, & per quam plures horas dederunt prædicti nobiles operam tali negocio, vt nunc iam creditur eſſe notorium, tum ex dictis ipſorum executorum, tum ex depoſitione aliarum perſonarum, adeo quòd res carebat omni ſuſpitione ſimulationis, & nemo præſumitur mutare voluntatẽ abſque noua cauſa, niſi probetur. l. eum qui. ff. de proba.

Quinta, quia eo ipſo die D. Polictonius vocauerat ad ſe ex vrbe Mediolani quatuor teſtes, facturos fidẽ dominis officialibus Papiæ, quod homo iſte erat receptator bannitorũ, & eos quatuot teſtes habebat in ædibus ſuis, & ibi eos reliquit in ipſa nocte, qua iuit ad ſollicitandam capturam iſtius, tanquã die ſequenti eſſent dicturi teſtimonium aduerſus ipſum captum: quæ res ſatis euidenter demonſtrabat, qualis eſſet eius animus in ipſa etiam hora, qua receſſit.

Sexta, dato quod D. Polictonius maximo odio fuiſſet proſecutus hominem iſtum, etiam vt eius mortem deſideraret, erat ei in promptu via, qua poterat ſe licitè, & impunè vindicare, videlicet via iuris, quia iam fuerant iudicialiter examinati teſtes, quòd erat ille receptator bannitorũ, & alios habebat (vt dictũ eſt) ad id vocatos: quod ſolum crimen ſufficiens erat ad pœnam mortis: & probaturus inſuper erat alia eius hominis egregia facta, quorum ſatis publica eſt fama: fuiſſet igitur
8 D. Polictonius iudicij valde leuis, ſi † bono conſilio contempto, malum ſibi, & pernicioſum propoſuiſſet, quod certè iura in nemine præſumunt. l. 3. ff. de milita. teſta. ergo multo minus id præſumendũ eſt in iuris profeſſore.

Septima, quia ſi dicimus D. Polictoniũ habuiſſe animum omnino iſtum de facto interficiendi, neceſſe eſſet fateri, quod omnia, quæ circa illius capturã fiebant, ſimulatè fierent, & quod nihil iudicij haberet D. Polictonius in effectu contra iſtũ: quò caſu dicẽdum eſſet alia ratione, eum fuiſſe valde leuis iudicij, & male ſibi conſuluiſſe: nam via, qua tentauerat eũ interficere, non erat certa, potuiſſet enim eſſe, quod iſte permiſiſſet ſe capi ab executoribus, & ita euanuiſſet conſiliũ D. Polictonij vtraque via, quia neque eũ de facto interfeciſſet, neque via iuridica huic capto attuliſſet pœnam aliquã, & tñ detexiſſet D. Polictonius animũ ſuum, & vindictam, & ad maius odium hominẽ hũc prouocaſſet: quod certè caret omni veriſimilitudine.

9 Octaua, quia ea nocte, † qua fuit interfectus, nihil penitus amotũ † fuerat rerũ ſuarũ ex eius domo, ſed omnia ſe habebant, prout alijs quibuſque temporibus ſolebant ſe habere: neque domi aliquem reliquerat, qui, ſi caſus homicidij eueniſſet, potuiſſet eiuſmodi negotio prouidere, nã & magnifica eius mater, & fratres erant abſentes à Ciuitate Papiæ.

† Quæ cõiectura eſt eſt conſiderãda, et per Blancum Papianum in Trac. de indi. homicid. &c. nume. 85. in verba aſportarit. Vincen.

Nona, quia & ex teſtimonio executorũ, & aliarũ quã plurimum perſonarum cõſtat ipſum D. Polictoniũ in itinere ſæpius dixiſſe, & rogaſſe, ne iſte vllo modo offenderetur, ſed oẽs diligẽter aduerterent, ne fugam raperet, quia de fuga plurimum dubitabat. Et quãuis ex
10 aduerſo poſſit obiici, quod aliquando † ſimulant homines, & pugnant facta cum verbis, nihilominus credendum non eſt in præſenti caſu, eum vti voluiſſe tali ſimulatione, quam paulò poſt detecturus omnino erat apud tot nobiles viros, & malam de ſe opinionem ipſis omnibus relicturus.

Decima, per biduum prius, quàm contingeret caſus iſte, allocutus fuerat ipſe D. Polictonius Illuſtrem D. Præſidem & quàm multos ex illuſtribus Senatoribus, letus, quod falſa imputatio iſtius porrecta ſuperioribus mẽſibus aduerſus ipſum D. Polictonium habuiſſet exitum, quem meritò habere debuerat, videlicet quòd ex teſtibus ipſius aduerſarij conſtitiſſet, eam eſſe calumnioſiſſimam: & deprecatus eſt ipſos illuſtres patres, ne ſibi deeſſent, qui accuſaturus erat hominem hunc de receptione bannitorum, & de alijs criminibus, quinimo ea de cauſa eodem die acceſſerat ad Illuſtriſſimum Principem, nondum prius excellentiæ ſuæ notus, eaque omnia ei expoſuerat: vnde veriſimiliter credendum eſt D. Polictonium non fuiſſe adeo leuem, vt etiam ſimulare voluerit cum Principibus, & cum his viris, à quibus dependet eius ſalus, & eos voluerit aduerſus ſe ipſum prouocare: & ſi

care: & ſi concepiſſet animo mortem iſtius, certè non eſt veriſimile, quòd ad tales viros tunc acceſsiſſet; iuxta illud, qui malè agit, odit lucem.

11 Poſtremò nota eſſe creditur ipſius † D. Polictonij vita in cæteris negocijs, quæ quantum poſsit in præſumendis, vel non præſumendis criminibus, eſt etiam notiſsimum.

12 Ex aduerſo autem duæ † coniecturæ adducuntur, inimicitia, quæ inter eos propter litem præcedentem præſumebatur, & qualitas percuſsionis, videlicet cum duobus vulneribus, exeunte illo de quadam feneſtra: Sed ſtantibus ſupradictis, videntur hæ duæ coniecturæ adeo leues, vt ferè non indigeant reſponſione. Nam quod ad inimicitiam attinet, dato, ꝙ præſumeretur, non tamen cõſtat, eam debuiſſe præſumi vſq; ad deſiderium mortis: ſed & dato, ꝙ deſideraretur iſtius mors, extabat via, qua D. Polictonius poterat, iuſtitia mediante, de eo ſumere vindictam, vt dictum eſt: & dato, quòd deſideraſſet de facto, atque illicito modo eũ interficere, potuiſſet id clam aliquibus mandare, vel alijs modis id agere.

13 Quò verò ad † qualitatem percuſsionum, & loci, reſpondetur, ꝙ ex hoc nihil concludenter, vel probabiliter poteſt inferri, ſi cæteræ circunſtantiæ inſpiciantur: nam iſte rapiebat fugam, vt ipſa qualitas loci indicat, & omnes fatentur, & D. Polictonius, & qui cum eo erant, ob hoc ipſum acceſſerant ad eum locũ, ne raperet fugam, & id fecerant, ſcientibus, ac conſentientibus executoribus: cum igitur viderunt hominem hunc volentem fugere, ſeu verius cum audierũt ſtrepitum ad feneſtram, quia nox erat, fecerunt illud, quod facere eis erat conueniens, videlicet conati ſunt impedire fugam, neq; eam aliter poterant impedire, niſi cum armis: & non eſt mirum, ꝙ vnus ex eis, vel duo direxerint arma ad feneſtrã, & hunc percuſſerint in primo ipſo impetu. & cũ non ſit in facultate ſemper hominum moderari percuſsiones, cõtigit huic homini id, quod cuilibet alij facilè potuiſſet contingere, quòd ex paruo vulnere illato in gulam, quam extra feneſtram porrexerat, mortuus eſt. hæc ſunt veriſimilia, & vix eſt, quòd res potuerit ſe aliter habere.

14 Et cum ſupradictæ præſumptiones † deductæ pro D. Polictonio, & Socijs ſint longè plures, ſintq; propinquiores, ſint magis ſpeciales, ſint veriſimiliores, ſint magis concludentes, ſunt præferendæ, præſertim cum hic extet præſumptio regularis, animum occidendi in dubio non præſumi, extet & generalis regula, debere in dubio fieri interpretationem, vt excludatur, quantùm fieri poteſt, delictum, iuribus vulgaribus.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Papiæ. 1547. 4. Auguſti. Pro Magnifico. I. V. Doctore D. Polictonio de Medijsbarbis.

Hic D. Polictonius ciuis Papienſis, hoc anno 1558. menſe Septembris ob benemerita ſua creatus fuit Senator in ampliſsimo Senatu Mediolani. Vincen.

Summarium.

An Iudex poſsit concedere licentiam accuſatori, ut ipſe uadat, uel mittat alios cum familia, ad capiendum malefactorem. & ſi malefactor in captura occidatur, an poſsit inquiri de homicidio ex animo deliberato, uel de auxilio ad homicidium contra tales aſsiſtentes familiæ, & executoribus.

1 QVILIBET *Poteſt eſſe executor, & nuncius in propria cauſa, uolente Iudice, dummodo ſcandalum non ſequatur: quod procedit in criminalibus, ſicut in ciuilibus.*

2 *Licentia iudicis probatur, ſi familia admittit ſecum accuſatorem, & ſocios.*

3 *Licentia Iudicis ſtante, ſi malefactor occidatur, non poteſt inquiſitio de homicidio ex animo deliberato formari contra illos, qui iuerunt cum executoribus, & aſsiſtebant, nec etiam de auxilio.*

4 *Animus deliberatus ſolet probari uel per tractatum praecedentem, uel per effectum poſtea ſubſecutos, & ex genere armorum.*

5 *Nemo debet puniri de auxilio, niſi ſcienter illud praeſtiterit ad eum finem, de quo imputatur, & niſi talis ſcientia expreſsè nominetur in inquiſitione, & probetur: & ſcientia non praeſumitur in dubio.*

6 *In praeſtantibus auxilium requiritur expreſsè ſcientia ex no. conſtitu. Mediolani.*

7 *Auxilium non punitur, niſi praeſtitum ſit per actum proximum, & ſcienter.*

Conſilium XLVII.

DOminus iudex videtur potuiſſe concedere licentiam accuſatori, vt vel ipſe, vel aliqui pro eo irent vna cum familia ad capiendum malefactorẽ, ſi veriſimiliter eius familia non erat ſufficiens: 1 quia † regulariter videtur conceſſum, vt quilibet poſſit eſſe executor, & nuncius in propria cauſa, volente iudice, dummodo ſcandalum non ſequatur, vt concludit Bar. in. l. iuſtè poſſidet. ff. de acqui. poſſeſ. vbi duntaxat excipit caſum, quando licentiam concederet ſoli parti, vt per vim ingrediatur, alio per vim obſiſtente, & multa ibi remiſſiuè adducit Alex. nu. 30. Et quamuis loquantur de cauſis ciuilibus, videtur tamen idem dicendum in cauſis criminalibus, vbi ſit eadem ratio, puta quia talis licentia conceditur non ſoli accuſatori, ſed officialibus principaliter, vel ſaltem quando non cõceditur ipſimet accuſatori, ſed alijs pro eo, qui ſcilicet aſſiſtant officialibus, & locum demonſtrent, ac facilitatem capiendi, prout quotidie videmus ſeruari.

2 Et re ipſa † videtur probata eiuſmodi licentia eo ipſo, ꝙ officiales, ſeu executores publici ſecum admiſſerunt ipſum accuſatorem, & ſocios.

3 Qua licentia † ſtante, videtur dicendum, ꝙ aduerſus illos, qui ſemper aſtiterunt dictis officialibus ad portam domus, nullatenus formari debeat inquiſitio de homicidio ex animo deliberato, neq; de auxilio ad tale homicidium: nam conſtat non poſſe cõtra eos inquiri de homicidio, quia certum eſt eos nõ commiſiſſe homicidium: neq; pariter videtur poſſe inquiri de auxilio ex animo deliberato: nam 4 † cum animus deliberatus ſoleat probari vel per tractatum præcedentem, vel per effectus poſtea ſubſecutos, velut ex genere armorum, quibus perpetratus fuit actus Bar. in. l. 1. §. diuus. ff. de ſiccar. & in. l. ſi in rixa colum. 1. eo. titu. & hic non conſtet de aliquo tractatu, neque etiam conſtet de aliquo effectu per eos commiſſo circa homicidium, non ſatis video, vnde eliciatur talis eorum deliberatio. Et cer5 tum † eſt de iure communi, neminem debere puniri de auxilio, niſi ſcienter illud præſtiterit ad eum finem, de quo imputatur, & niſi talis ſcientia expreſsè nominetur in inquiſitione, & probetur, vt decidit Bar. in. l. omnes la. 2. C. d agrico. & cenſi. lib. 11. & ſequitur Fely. in. c. ſicut dignum col. 3. de homicid. & Marſil. in ſua prac. crimina. §. conſtante nume. 64. qui omnes concludunt, ꝙ in dubio talis ſcientia non præſumitur.

6 Et id clarius procedit, † ſtantibus nouis cõſtitu. ſcilicet ſub tit. de poenis. §. quicunq; ſciẽs, vbi expreſsè requiritur ſcientia in præſtantibus auxilium ad talia homicidia.

Nec aliud videtur ex aduerſo poſſe probabiliter adduci, niſi ꝙ cum omnes ſimul e ciuitate Papię receſſerint, & ſemper ſimul fuerint vſq; ad illam domum, veriſimile eſt, ꝙ eſſent vnanimes, & ſciret vnus, quid eſſet acturus alius. Quæ tamen coniectura facile videtur poſſe tolli per alias fortiores: præſuppoſita enim ſupradicta licentia domini iudicis, vel expreſſe conceſſa, vel ſaltem tacite per conſenſum executorum, ſatis conſtat, ꝙ cauſa, propter quam omnes fuerunt, erat, vt executoribus aſſiſterent ad capiendum, non vt interficerent, prout etiam de hoc inter ipſos omnes fuerat dictum, propterea ſumi non debet mala præſumptio, ſi per bonam poteſt excludi. Et quamuis poſtea mutauerint propoſitum illi, qui hominem interfecerunt ab alia parte domus, id tamen nocere non debet alijs, qui dabant operam rei licitæ, aſſiſtendo executoribus, præſertim cum poſſit eſſe, ꝙ oblata occaſione ex improuiſo, vel propter timorem ne fugeret, mutauerint propoſitum. Et cum (vt ſupradictum eſt) ex coniecturis veriſimilibus ſoleat animus cognoſci, debent prædicta ponderari.

7 Et concludit † Fely. in d. c. ſicut dignum, colum. 2. & 3. in 1. & 5. limita. ꝙ auxilium non punitur, niſi præſtitum ſit per actum proximum, & ſcienter, & ſequitur Marſil. vbi ſupra nume. 50. 55. & 61.

Nunquid autem poſſit contra eos formari inquiſitio alio modo, præterquam quòd de animo deliberato, nunc non dico, ſed prædicta videntur prima facie ſuadere ꝙ non.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Papię 1547. 12. Iunij.

Summarium.

De materia authen. hoc amplius. C. de fideicom. Et an hæres priuandus ſit hæreditate, ſi

ditate, ſi teſtator non fuit ſepultus in illa eccleſia, in qua mandauerat ſe eſſe ſepeliendum; & an, & quādo requiratur monitio, & lapſus anni, de quibus in d. authen. hoc amplius; Et an & quando procedat ille tex.

1 MONITIO Heredis, & lapſus anni, de quibus in authen. hoc amplius, an requirantur in actibus, qui celeriter ſunt expediendi: & uide nu. 18.
2 Heres incidit in moram, & pœnam, quam primum potuit facere, quod debebat, & non fecit, etiam q. non fuerit appoſita certa dies: ſed uide infra nu. 19.
3 Monitio non eſt neceſſaria, ubi eſt appoſita dies.
4 Dies tacita, quæ cenſetur ineſſe ex natura, & qualitate rei, operatur etiam commiſsionem moræ, ſicut dies expreſſa: & uide nu. 11. & nu. 20.
5 Nulla requiritur monitio, quando non ſumus in caſu omiſsionis, ſeu negligentiæ, ſed ſumus in caſu poſitiuo contrauentionis, quando ſcilicet iam hæres cōtrauenit.
6 Text. in authen. hoc amplius, cum ſit pœnalis, non eſt trahendus extra caſum ſuum cum ſuis qualitatibus.
7 Text. in authen. hoc amplius, non debet trahi ad caſus exigentes celeritatem, in quibus non poſſunt uerificari qualitates requiſitæ in illo textu.
8 Argumentum de toto ad partem non ualet, quando eſt diuerſa ratio.
9 Vbi plures interueniunt monitiones, ibi maior imponitur pœna.
10 Monitio eſt, quæ facit incurrere pœnam &c.
11 Monitio ſemper eſt neceſſaria, ubi non eſt expreſſa dies certa: & an ſufficiat dies tacita in materia pœnali, & priuatoria.
12 Omnis actus diſponitur facientibus uel ſimpliciter, uel in diem, uel ſub conditione.
13 Argumentum ualet à deſtructione conſequentis ad deſtructionem antecedentis.
14 Tex. in authen. hoc amplius, q. non conſiderauerit diem tacitam. Et ad hoc ut committantur huiuſmodi pœnæ priuatiuæ, q. duo copulatiuè requirantur, expreſſio diei, & expreſsio pœnæ.
15 Text. in authen. hoc amplius, locum non habet, ubi non agitur de commodo pecuniario, niſi agatur de re concernente animam teſtatoris.
16 Sepultura, & quæ ad ſepulturam, & exequias fiunt, magis ſunt uiuentium ſolatia, quàm ſubſidia mortuorum.
17 Iuſta cauſa excuſat à pœna.
18 An in legatis ad pias cauſas ſufficiat mora irregularis quò ad priuationem hæreditatis remiſsiuè.

Cōſilium XLVIII.

QVanuis eru-
ditisſimè ſcriptum iam fuerit
in præſenti cauſa, nihilominus
viſa eſt mihi prima facie dubi-
bitabilis poſita concluſio, q̄ hæres non pri-
uandus ſit hæreditate, eo q̄ teſtator non fue-
rit ſepultus in illa eccleſia, in qua mandaue-
rat ſe eſſe ſepeliendum: nam in contrarium
1 primo viſum eſt facere deciſio † Bal. in authē.
hoc amplius col. pen. volētis, q̄ monitio, & la-
pſus anni de q̄bus in illo tex. nō requirātur in
actibus, qui celeriter ſunt expediēdi: quæ opi-
nio videtur habere rōnē, quia de natura legis
eſt, vt cōprehendat oēs caſus. l. non poſſunt. ff.
de legi. & non videtur poſſe dari ratio diuer-
ſitatis, q̄ tex. in d. authen. hoc amplius, non ita
voluerit cōprehendere caſus habentes celeri-
tatem, ſicut alios celeritatē non habentes, & ſi
illos cōprehendit, videtur neceſſariū fateri id,
quod ait Bal. quia ſi aliter diceremus, reſulta-
ret abſurdum quinimo perplexitas, & impoſ-
ſibilitas: q̄ in exigentibus celeritatem facienda
eſſet monitio, & expectādus annus: & ad hoc
optime videtur facere deciſio Bar. in. l. 1. ver-
ſicu. & per hoc dico. ff. de glande legen. & ſu-
pradictam deciſionem Bald. in authen. hoc
amplius, videtur ſequi Roma. in. l. in cogni-
tione. ff. ad ſillan.
Secundò in contrarium videbatur facere
2 glo. in. l. 1. C. de indign. volens, † q̄ etiam non
appoſita certa die, incidat hæres in moram, &
pœnā, quāprimū potuit facere, quod debebat,
& non fecit, & eā ſequitur ibi Bar. & idē Bar.
in d. l. in cognitione. 2. col. & Abb. in c. extir-
pandæ. §. quia vero, col. pen. & fin. de pręben.
3 Tertiò quia vbi † eſt appoſita dies, nō vide-
tur neceſſaria monitio, vt tradit Innoc. in d. c.
extirpandæ, & habetur in. l. magnā. C. de cō-
4 tra. ſtipu. & dies † tacita, quæ ſcilicet cenſetur
ineſſe ex natura, ſeu ex qualitate rei, ſolet etiā
operari cōmisſionem moræ, ſicut dies expreſ-
ſa, ſecundū Bar. in. l. item illa, col. 1. ff. de con-
ſtitu. pecu. & in. l. ita ſtipulatus in 2. q. princ.
in fin. num. 40. ff. de verb. obliga. & videtur
eſſe communis opinio, vt per Alexan. in. l. ſi
mora, colum. 5. & ibi etiam Iaſ. colum. 5. ff.
ſolu. mat. & Iaſ. in. l. quoties in diem, col. fin.
ff. de verb. obliga.
Quartò videbatur dicendum, nos non
5 eſſe † in caſu omisſionis, ſeu negligentiæ, ſed
in caſu poſitiuo contrauentionis, quo caſu

nulla requiritur monitio, vt per Innocen. &
alios in d.c.extirpandæ, & omnes fatentur: &
eſſet ridicula monitio in tali caſu, vt inqt mo-
der. Craueta conſi.193.col.1.nam hic non ſo-
lum videtur fuiſſe negligens hæres in non cu-
rando, vt defunctus ſepeliretur, prout mãda-
uerat, ſed etiam videtur cõtraueniſſe, quia ſe-
pultus fuit in alia eccleſia, & modo quodã, qui
non admittit reuocationem erroris, cum ſcili-
cet fuerit ſepultus cum multis aliis.

Verùm his non obſtantibus, exiſtimo ve-
riſſimam eſſe concluſionem per ſupradictum
Magnificum D. Conſultorem factam, ꝙ non
6 ſit locus priuationi: & primò † quia cũ tex. in
d.authen.hoc amplius, ſit pœnalis, nõ eſt tra-
hendus extra caſum ſuum cum ſuis qualitati-
bus, l. prætor ait. §. docere. ff. de vi bon. rap. &
l. Fulcinius. §. 2. ff. ex quib. cau. in poſſe. & tra-
dit Geminia. in. c. quanquã, de elec. in 6. & in
c. 1. col. fin. de bigam. in 6. Ange. cõſ. 100. præ-
mitto, in princ. & Comen. conſi. 41. ad primũ,
in 3. dubio, Fulgo. conſi. 7. iam pluribus, col.
7 pen. vnde cum † tex. in d. authẽ. hoc amplius,
loquatur in caſu, quo fieri debet monitio, &
labi annus vnus, & ſit correctorius iuris cõ-
munis, & ſit pœnalis, non debet trahi ad caſus
exigentes celeritatem, in quibus non poſſunt
tales qualitates verificari, vt in ſimili tradit
Bar. in. l. denunciaſſe. §. qui tamen. ff. de adul-
te. Deci. conſi. 256. col. fin. latè Abb. in. c. licet
cauſam colũ. 10. & 11. de proba. & eſt diuerſa
ratio inter caſus prædictos, quia in caſibus, in
quibus poteſt cõmodè habere locũ monitio,
& lapſus anni, cõſtat hæredem eſſe in maxima
contumatia, & proteruia, & propterea infligi-
tur ei talis pœna, vt priuetur hæreditate: quæ
ratio ceſſat, vbi ceſſant dictæ qualitates. Et in
8 ſimili videmus † ꝙ non valet argumentum de
toto ad partẽ, quando eſt diuerſa ratio, vt per
Bar. in. l. iuriſgentium. §. adeo. ff. de pac. Deci.
in. l. non debet cui in fin. ff. de reg. iur. & facit
glo. in. §. ſi quis autẽ non implens, in verbo ad-
monitus, in authen. de hære. & falcid. volens,
9 † quod vbi plures interueniunt monitiones, ibi
maior imponitur pœna: & vt inquit Alexã. in
10 l. ita ſtipulatus col. 4. ff. de verb. oblig. † mo-
nitio eſt, quæ operatur, vt quis conuincatur de
negligentia, & per cõſequens incurrat pœnã,
cum ſcilicet poſt monitionẽ eſt contumax.

11 Secundò videtur † de iure expeditum, ꝙ
vbi nõ eſt expreſſa dies certa, tunc ſemper eſt
neceſſaria monitio, vt tradit Innocẽ. in d. c. ex-
tirpandæ, & fatẽtur omnes Docto. in d. l. ma-
gnam, ideoq; cum in caſu noſtro nõ fuerit ta-
lis dies expreſſa, videtur clarum, ꝙ neceſſaria
erat monitio, neq; dicẽdum eſt, ꝙ ſufficiat dies
tacita ſcilicet in hac materia pœnali, & priua-
toria, quia attenta ea ratione, ſequeretur, ꝙ
12 nunquam requireretur monitio, † nam omnis
actus diſponitur faciendus vel ſimpliciter, vel
in diem, vel ſub conditione, & ſi diſpoſitio ſit
ſimplex, debet actus fieri ſtatim ſcilicet ſecun-
dum materiam ſubiectam, l. eum qui calendis
§. quotiens. ff. de verb. obli. & ſi diſpoſitio ſit
in diem, vel ſub conditione, debet actus fieri,
adueniẽte die, vel cõditione, & quilibet actus
habet tacitam diem, infra quã eſt faciendus. l.
interdum. ff. de verb. obli. adeo ꝙ ſi dies tacita
conſideraretur fuiſſet ſuperflua prouiſio tex. in
d. authen. hoc amplius, dum requirit monitio-
13 nem in caſu, de quo loquitur. Propterea † ar-
guendo à deſtructione cõſequentis ad deſtru-
ctionem antecedentis, l. apud antiquos, C. de
furt. & l. 2. §. mutui datio, ſeu in. §. appellata.
ff. ſi cert. peta. ſequitur ex neceſſitate, ꝙ cum
14 † tex. in d. authen. hoc amplius, requirat mo-
nitionem, & lapſum temporis, non conſiderat
diem tacitam: quinimo videntur Docto. for-
tius velle, ꝙ ad hoc vt cõmittantur huiuſmo-
di pœnæ priuatiuæ, opus eſt, vt duo copulati-
ue interueniãt expreſſio diei, & expreſſio pœ-
næ ſcilicet per teſtatorem, aut per quemlibet
alium diſponẽtem adiectæ in particulari ipſo
caſu, ſuper quo fit diſpoſitio, vt tradit Craue-
ta conſ. 59. col. 2. & conſ. 193. col. 1. & Gonza-
di. conſ. 34. colũ. 2. poſt Pau. de Caſt. & alios,
quos ipſi adducunt, vt iam ſcriptum fuit: quod
ſi eſt verum, caſus noſter redditur quaſi de
indubitabili, cum teſtator neq; expreſſerit
diem, neq; adiectionem pœnæ.

15 Tertiò quia hic † non agitur de commodo
aliquo pecuniario, quod vnquã potuerit affer-
re vtilitatem, vel damnum teſtatori, vel alteri
perſonæ, l. non oportet, & ibi glo. in fin. C. de
indig. vbi videtur caſus noſter in terminis de-
cidi, dum inquit ille tex, nõ debere hæredibus
ſucceſſiones auferri, eo ꝙ in ſepultura ſupre-
mis iudicijs, vel voluntatibus defunctorũ non
ſit obtemperatum: & ꝙ text. in d. authen. hoc
amplius, locum non habeat, vbi non agitur de
commodo pecuniario, tradit ibi Iaſ. col. 3. in
2. limita. & Docto. in d. l. nõ oportet, & Are-
ti. conſi. 152. viſis, col. 4. & quãuis Iaſ. & præ-
dicti Docto. limitent, quando ageretur de re
concernente animam teſtatoris, id tamẽ nihil
16 facit ad præſentem caſum, quia † curatio fu-
neris,

neris, conditio ſepulturæ, & pompa exequiarum magis ſunt viuẽtium ſolatia, quã ſubſidia mortuorum, vt inquit tex. in c. animæ defunctorum. 13. q. 2. & vbicunq; ſepeliamur, Domini eſt terra &c. vt ibi habetur in. c. vbicunq;.

Quartò præſupponendum eſt in facto, ꝙ defunctus iſte traditus fuit ſepulturæ ſine mãdato, & ſine interuentu ipſius hæredis, quinimo erat abſens, & fortaſſe ignorãs, quid ageretur, & ignorans diſpoſitionem teſtamenti, prout in dubio præſumitur ignoraſſe, propte-
17 rea † iuſtiſſimam videtur habere cauſam excuſationis, quæ debet eum omnino liberare ab huiuſmodi pœna, l. igitur. ff. de libera. cau. præſertim cũ non fuerit in facultate ipſius hæredis, poſtquã nouit diſpoſitionem teſtamenti, obtemperare voluntati teſtatoris, quia, vt ſupradictum eſt, fuerat ſepultus inter alia quã plura cadauera. Et hoc ſolum fundamentum deberet per ſe ſufficere.

Et ſtantibus his, non obſtat id, quod primo
18 loco in contrarium † dicebatur, ꝙ text. in authen. hoc amplius, comprehenderet caſus habentes celeritatem, & tamen in eis non exigeretur monitio, vel lapſus anni: nam patet reſponſio ex his, quæ diximus in primo fundamento, neq; Bald. ibi id voluit, quia ſtatim ſe declarauit, dicens id non procedere in pœnis priuationis, vt etiam aduertit Gonzadi. in d. conſi. 34. col. 2. & ſi Bald. aliter voluiſſet, malè ſenſiſſet, per ſupradicta: & prædictam opinionem de caſibus exigentibus celeritatẽ improbat Alex. in d. l. ita ſtipulatus, col. 4. & in. l. 1. C. de indign.

19 Ad ſecundum † reſpondetur, ꝙ glo. in d. l. 1. C. de indign. debet reduci ad concordiam cum his, quæ tradit Innocen. in d. c. extirpandæ, vt ſcilicet in eiuſmodi omiſſionibus debeat præcedere monitio, deinde currere tantũ tempus, quantum vult illa glo. ideſt quantum ſatis erat, vt ipſe actus poſſet expediri, ſecundum Alex. in d. l. 1. & latius idem Alex. in d. l. ita ſtipulatus col. 4. & ita etiam voluit Areti. in d. conſi. 150. col. 3.

20 Ad tertium ſcilicet ꝙ dies tacita † ſufficiat, reſpondetur id non eſſe verum, vt dictũ fuit in ſecundo fundamento: & allegata in cõtrarium procedunt in cõmiſſione ſimplicis moræ, videlicet propter vſuras, vel intereſſe, vel interitum rei, iuxta nota. in. l. quod te. ff. ſi cer. peta. prout etiam in raſibus effectibus procedunt ea, quæ tradi ſolent de mora irregulari, quæ fit ſine interpellatione Deci. conſ. 151. col. 8. non autem hæc procedunt quò ad pœnam extrinſecã ideſt priuatiuam, vt fatetur Bal. in d. authen. hoc amplius col. 3. & per Gonzadi. in d. cõſi. 34. & id euidenter præſupponit tex. in d. authen. hoc amplius, qui ſi aliter intelligeretur, ineptè requireret in huiuſmodi pœnis monitionem, & lapſum certi temporis, ſi ſufficeret dies tacita, vt dictum fuit.

Ad quartum reſpondetur, ꝙ caſus noſter non vertitur in cõtrauentione, ſed in omiſſione, quia actus ſepeliendi nõ ſolet expediri per ipſos hæredes, ſed per alias perſonas, & ad hæredes duntaxat videtur pertinere, vt curam habeant, ne aliquid fiat cõtra voluntatem defuncti, quam curam ſi non habeant, videntur potius peccare omittendo, quã faciendo: & id clarius eſt in præſenti caſu, cum probari non poſſit, ſepultum fuiſſe teſtatorem de mandato ipſius hæredis, vt dictum fuit.

Et præter ſupradictas reſpõſiones ad prædicta omnia ex aduerſo adducta traditas, patet ẽt alia reſponſio cõmunis, ꝙ hic non agitur de cõmodo pecuniario, vel verè concernente animam teſtatoris: Item alia reſponſio, ꝙ hic interuenit ignorantia teſtamenti, atq; ignorãtia ſepulturæ, vt ſupradictum fuit.

21 Quò verò ad aliud quæſitum, † vtrum in legatis ad pias cauſas ſufficiat mora irregularis quò ad priuationem hæreditatis: nihil noui ſuccurrit, quia id ſatis deciditur in allegato. c. nos quidem, de teſtamen. & in allegato conſi. Gonzadi. 34.

Iacobus Mandellus de Alba, Papię legens. 1547. 6. Decembris. Ad requiſitionem Magnif. D. Iacobi Franciſci Gambaranæ.

Summarium.

An Decreta Mediolani comprehendant nunc Placentiam.

1 ORDINES, *vel Decreta unius Status, uel Ciuitatis, non porriguntur ad ciuitatem confœderatam. Et quid ſtante ſtatuto, ꝙ bannitus in uno loco poßit offendi in loco confœderato: & de opinione Bar. in. l. non dubito, de capti.*

2 *Quicquid fit Mediolani, fit ſub nomine Cæſaris, & cenſetur fieri ſub nomine eius, tanquam Ducis Mediolani.*

Conſilium XLIX.

EGo ſum in contraria opinione, duabus rationibus, prima eſt, quia ſi Ciuitas Placentiæ nõ eſt ſub-
1 iecta dominio Mediolani, ſed dũtaxat † confœderata, eſt expeditũ, ꝙ ordines Status Mediolani ad eã non porriguntur Bar. in.l. ſi cõuenerit.§. ſi nuda. ff. de pigno. ac. Cyn. & Salice. in.l. etiam. C. de iu. dot. Nec quicquã facit, quod ait Iaſ. in.l. vbi pactum, nu. 18. C. de trãſac. & in.l. fin. nu. 15. ff. de iuriſd. om. iudi. quia loquitur ſecundum terminos Bar. in.l. non dubito. ff. de captiuis, videlicet quando extat expreſſum ſtatutũ, ꝙ bannitus in vno loco poſſit offendi in loco confœderato, & in caſu noſtro nulla extat talis diſpoſitio: præterea opinio Bar. in d.l. non dubito, & in.l. cunctos populos, 2.q. non eſt bona, vt per Bald. in.l. executorem, 8. col. C. de execu. rei iudica. Fely. in c. poſtulaſti, col. 4. de foro competen. & eſſet contra tex. in d.l. non dubito.

Secunda ratio eſt, quia hactenus non conſtat, ꝙ Ciuitas Placentiæ ſit vel vnita, vel confœderata cum dominio Mediolani, quinimo conſtat de contrario, vt nuper mihi aſſeruit vir quidam peritiſſimus, Præfectus Secretariæ, in qua Mediolani expediuntur negotia Placentiæ.

Non obſtat, ꝙ ambæ iſtæ prouinciæ ſint ſub eodem Principe, adeo ꝙ poſſet &c. vt per Bal. in d.l. etiam, in prioribus lecturis: quia reſpondetur, ꝙ hactenus id Cæſar non fecit. Neq; conſtituendum eſt fundamentum, quòd edictum Mediolani fuerit publicatũ ſub no-
2 mine Cæſaris, quia vulgatum eſt, ꝙ † quicquid fit Mediolani, fit ſub nomine Cæſaris, & † cenſetur fieri ſub nomine eius, tanquam Ducis Mediolani, quia fit per eius miniſtros in Dominio Mediolani.

† Vt idem D. Alba probat infra in cõſi. 62. nume. 24. Vincen.

Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ. 1548. 24. Ianuarij.

Summarium.

An mulier poſſit teſtari de dote, ſtante ſtatuto, ꝙ maritus lucretur dotem &c. Et an ſtatuta proſint forenſibus, & quando.

1 STATVTVM *De lucranda dote intelligi debet generaliter, ſiue uxor decedat ab inteſtato, ſiue facto teſtamento, & tale teſtamentum non poteſt præiudicare marito, & alijs uocatis à ſtatuto, quando ſtatutum non utitur uerbo ſuccedant, ſed uerbo debeant habere.*

2 *Lucrum dotis cenſetur deferri marito tanquam lucrum præciſum, & ſibi omnino debitum ex diſpoſitione ſtatuti, & maximè quando ſibi defertur, etiam ſtantibus filijs &c.*

3 *Vna pars ſtatuti debet ſecundum aliam intelligi.*

4 *Statutum nõ prodeſt forenſibus: & quando id procedat, uel non procedat, declarat uſq; in finem conſilij.*

5 *Statutum non prodeſt forenſibus, quãdo tractat de aliquo effectu, qui directò reſpicit perſonas, ſecus ſi reſpiciat res principaliter, quia tunc indiſtinctè ſeruatur, etiam quò ad forenſes, & non facta diſtinctione, an uerba dirigantur in rem, an in perſonam, quando ſcilicet effectus reſpicit rem.*

6 *Statutum ſi præiudicat forenſibus, debet multò facilius eis prodeſſe.*

7 *Statuentes poſſunt expreßè prodeſſe forenſibus, ſed non expreßè præiudicare.*

8 *Statutum puniens mulierem adulteram in priuatione dotis, & deferens eam marito, cenſetur admittere etiam maritum forenſem.*

9 *Statuta proſunt forenſibus, quando in aliqua parte eis nocent, & è conuerſo eis nocent, quãdo in aliqua parte eis proſunt. Et idem etiam eſt de ſtatuto laicorum erga clericos.*

10 *Abſurdum eſt, ꝗ eadem diſpoſitio non ſit communis utrique litigatori.*

11 *Maritus cenſetur habere lucrum dotis ex ſola diſpoſitione ſtatuti, & non aliter, puta ex teſtamento uxoris.*

12 *Factum hominis quando accedit ad diſpoſitionem legis neceſſariam, non habetur ratio de tali facto hominis, ſed ſolum conſideratur diſpoſitio legis.*

13 *Voluntarium factum hominis non cenſetur illud, quod ex diſpoſitione legis erat neceſſarium.*

14 *Statutum ſi aptitudine ſaltem noceat forenſibus, debet etiam eis prodeſſe, quando ſcilicet poterat contingere caſus, ꝗ noceret.*

Conſilium L.

STatutũ vercellenſe, de quo agitur, diſpo-
1 nens, ꝙ † maritus debeat habere dimidiam partem dotis, & aliam dimidiã agnati paterni proximiores &c. videtur intelligendum generaliter, ſiue vxor decedat ab inteſtato, ſiue fecerit teſtamentum, ita, vt tale teſtamentum quòad dotem non poſſit præiudicare perſonis vocatis ex ſtatuto: quia ſtatutum hoc non vtitur verbo ſuccedãt, ſed verbo debeant habere, quod eſt verbum præciſum, vt diſtinguit Pau. de Caſt.

Caſt. in.l.ſi cum dotem in fin. princ.ff. ſolu.
matri.& latè idem Pau.conſi.441.pro decla-
ratione eius quod quæritur.1.volu.ſecundum
nouiſsimas impreſsiones,& Iaſ. conſil.127.1.
vol.& Brunus Aſten.in tracta.de ſtatu.exclu-
den.fœmi.in 8.articu. prine.in 8.q. & Caro.
Rui.conſi.132.col.4.& 5.in 2. vol: & id in ef-
fectu etiam videtur voluiſſe Comen.conſ.48.
ſtatutum Floren. quãuis multum ſe inuoluat,
& videtur tex. clarus in effectu in.l. cum ma-
ritus.§.fin.ff.de iure dot. arguendo à pacto
ad ſtatutum, vt per Bart.in.l.cum allegas in
fin.C.de vſur.

Et pro ea opinione ſaltem in præſenti caſu
2 multum facit,quia , vt dictum eſt, † maritus
vocatur ad vnam partem dotis, etiam ſtanti-
bus filijs,& certum eſt,ꝙ eo caſu maritus non
ſuccederet ab inteſtato,ergo neceſſe eſt fateri,
ꝙ maritus habeat tanquã lucrum præciſum,&
ſibi omnino debitũ ex diſpoſitione ſtatuti, vt
ꝓbatur in.l.ſi vir.& ibi Alex.tradit.ff. ad leg.
falcid.& Alexã.conſi.150.col.2.in 2. Et quod
dicitur de marito, videtur quoq; dicẽdum de
cæteris perſonis ex eodẽ ſtatuto vocatis, quia
3 † vna pars ſtatuti debet ſecundũ aliam intel-
ligi Bart.in.l.1.ff.de reb.dub. Neq; cenſetur
tolli facultas teſtandi ipſi mulieri, quia reſpõ-
dent Docto. ſupradicti,ꝙ poterit teſtari de
cæteris bonis præter dotem,vt per Iaſ.& Rui.
vbi ſupra.

Et ſtante ſupradicta concluſione, non vi-
detur obſtare alia principalis difficultas pro-
4 poſita,ꝙ † hoc ſtatutũ non poſſit prodeſſe ip-
ſis agnatis,quia ſunt forenſes, vt per Brunum
vbi ſupra in 5.artic.prine.col.1.per ea,quæ tra
dit Pau.de Caſ.in.l.oẽs populi in fin.ff.de iu-
ſti.& iur.& Roma.cõſi.224.iſta captura, col.
penul.& Ange.conſ.73.ꝙ dicta actio, & Bal.
conſi. 460. Ioannes de Albigna.1. volu. poſt
Bar.in tracta.de Repreſal.in.1.q.quintæ par.
princip.

Quia videtur poſſe reſponderi tribus mo-
5 dis, primo † ꝙ id procedat, quando ſtatutum
tractat de aliquo effectu, qui directò reſpicit
perſonas,non autẽ quando tractat de effectu
reſpiciente res, quæ ſcilicet ſint in territorio
ipſius ſtatuti, vt manifeſtè patet ex dictis per
Ang.in d.cõſi.73.vbi in effectu præſupponit
hanc diſtinctionem:& Bar. & Pau.& Roma.
loquuntur in effectibus reſpicientibus perſo-
nas,& non res,prout etiã loquitur Ange.vt in
eorũ exemplis patet. Nam ſi ſtatutũ reſpiciat
principaliter rem,puta quia diſponat de modo
ſuccedendi,eſt magis cõmunis concluſio Do-
ctorum,ꝙ tale ſtatutũ eſt indiſtinctè ſeruan-
dum, nullá habita diſtinctione perſonarũ, an
ſint ſubditæ, an ſint forenſes, & nulla habita
diſtinctione,an verba dirigantur in rem,an in
perſonam,quãdo ſcilicet certũ eſt, ꝙ effectus
ipſe reſpicit rem,vt cõcludit Ancha.in repeti.
c.canonum ſtatuta,de conſtitu.in 12.q.princ,
verſicu.quæro iuxta prædicta, poſt Cyn.in.l.
cunctos populos,col.fin. & late ipſe Brunus
in d.6.articu.princ.col.2. 3.& 4. & Curt.iun.
conſi.5.col.fin. & Pariſius conſ.84.nu.45.1.
vol. qui oẽs reprobant Bar. in.l.cunctos po-
pulos in 7.q.in fin.ſi igitur tale ſtatutũ diſpo-
6 nẽs † principaliter de ſucceſsione,ſeu de qua-
libet alia re ſita in territorio, valet indiſtinctè,
etiã in præiudiciũ forenſium,quia ſcilicet non
conſiderantur perſonæ, ſed res, certè videtur
idem dicendum eadem ratione,ꝙ tale ſtatutũ
debeat prodeſſe forenſibus, quinimo facilius
debet admitti interpretatio, ꝙ proſit,quã ꝙ
7 noceat:quia † ſi ſtatuẽtes expreſsè vellent pro-
deſſe perſonis forenſibus ẽt principaliter con-
ſideratis abſq; rebus ſubiectis territorio,poſ-
ſent id facere,& tamen non poſſent è conuer-
ſo expreſsè directò eis præiudicare.l.fin.ff.
de iuriſd.omn.iudi.

Et ad prædicta videtur tendere, id quod
tradit Anchar.in.l.repeti.c.canonum in 12.q.
princ.verſic.quæro vlterius ſtatutũ eſt Peru-
8 ſij,vbi concludit, † ꝙ ſtatutum puniens mu-
lierem adulteram in priuatione dotis,& defe-
rens eam marito,cenſetur admittere ẽt mari-
tum forenſem, quia ſtatutũ principaliter non
tractat de perſonis,argu.ex tex.in.l.Iulianus,
ff.de in integ.reſti.vt ẽt repetit idẽ Anchara.
in.c.ſtatutum.§. cum autem,col.2. de reſcrip.
in 6.& Barba.conſi.48. col.4.in.2. & Oppi-
zonus in repeti.l.filiusfamilias.§. Diui num.
56.ff.de lega.1.

Secundo modo poteſt reſponderi ad ſupra
9 dictam difficultatem,ꝙ † perſonis non ſubdi-
tis proſunt ſtatuta, quando in aliqua parte eis
nocent,& è conuerſo eis nocẽt,quando in ali-
qua parte eis proſunt: quẽadmodũ de ſtatuto
laicorum erga clericos tradit Alex. conſ.209.
ſtatuto,col.4.verſic.ſecunda principali ratio-
ne,in 2.vol.& conſ.ſequen.col.1.verſic.confir
matur,poſt Abba.in.c.fin.in fin.de ſolutio.&
in.c.quod clericis,col.8.verſic.& fortè per hãc
vltimam,de foro cõpet.vbi adducit rationem
10 euidentem, ꝙ † abſurdum eſt, vt eadẽ diſpo-
ſitio non eſſet cõmunis vtriq; litigatori, iuxta

nota.

nota.in.l.fin.C.de fruc.& lit.expen.tradit etiã
ipſe Abb.conſ.6.caſus.1.vol. & Fely.in.c.ec-
cleſia ſanctæ Mariæ col.32. in princ.& Deci.
col.20.& col.fin.in fin.de conſtitu. & faciunt,
quæ tradit Bar.in.l.Aurelius.§.idẽ queſiit.ff.
de libera.lega. In præſenti autẽ caſu videtur
hoc ſtatutum re ipſa,& cũ effectu nocere ipſis
agnatis forenſibus, quia ab inteſtato clarũ eſt,
ꝙ ſtatutum præiudicat ipſis agnatis,nã tribuit
dimidiam partem dotis marito,& ab inteſtato
pertineret ipſis agnatis cũ tota hæreditate ſci-
licet ceſſantibus filiis,adeo ꝙ ſi mulier iſta de-
ceſſiſſet ab inteſtato,res non haberet dubium,
per rationem prædictã: ſed dato,ꝙ fecerit te-
ſtamentum,idem quoq; videtur dicendũ,quia
tale teſtamẽtum,quod ad dotem pertinet, eſt
nullius momenti, vt ſupradictũ fuit in princ.
11 † neq; cenſetur maritus habere illam dimidiã
ex teſtamẽto, ſed ex diſpoſitione ſtatuti: quia
12 † quotieſcunq; factum hominis accedit ad di-
ſpoſitionem legis neceſſariam,ideſt quam non
poteſt euitare, non habetur ratio de tali facto
hominis,ſed ſolum conſideratur diſpoſitio le-
gis, vt per Bar.in.l.1.§.diuus col.3.in fin.ver-
ſic.quæro quando vnus debet pecuniã nu.11.
13 ff.de var. & extraord. cogni.neq; † cenſetur
factum voluntariũ hominis illud,quod ex di-
ſpoſitione legis erat neceſſariũ,vt tradit Deci.
in authen.præterea col.7.nu.12.verſic.finali-
ter tamen.C. vnde vir & vxor, quia cenſetur
coactus,qui poteſt cogi.l.nouiſſimè,vbi Bal.
ff.quod falſo tuto.ſi igitur cẽſetur maritus ha-
bere vnam dimidiã ex diſpoſitione ſtatuti, ſe-
quitur,ꝙ re vera ipſe cõſtituit fundamentum
aduerſus agnatos forenſes ſuper tali ſtatuto,
ergo debet in alia parte contra ſe pati, vt ſta-
tutum adducatur, per ſupradicta.
14 Præterea & tertiò dato, † ꝙ re ipſa maritus
in præſenti caſu non ſumeret fundamentũ ex
ipſo ſtatuto,quia per accidens cõtigit, ꝙ vxor
fecit teſtamentũ.potuiſſet tamen de facili eue-
nire,ꝙ maritus voluiſſet vti ſtatuto,puta ſi mu
lier non feciſſet teſtamentum,vel feciſſet nulli-
ter,vel adieciſſet grauamen:propterea cũ apti
tudine ſaltem proſit ei ſtatutum, & per cõſe-
quens noceat agnatis forenſibus, ſuadet om-
nis æquitas, vt debeat ẽt ipſis agnatis ꝓdeſſe,
vt per gloſ.quæ ſolet in ſimilibus allegari,in.l.
creditor.§.ſi inter, in verbo negetur.ff. man-
da.de qua per Deci.in d.authen.præterea col.
2.in fin.verſi.nec obſtat ꝙ quarta,& facit tex.
in.l.pen.C.de ſolutio. & tradunt Pau.de Ca.
& alij in.l.de fideicommiſſo,C.de tranſac. &
tunc ceſſat ratio, qua ſolent moueri Docto.
volentes,ꝙ ſtatuta nõ proſint forenſibus,quia
forenſes eis non ſubijciuntur,nam in caſu iſto
ſubijciuntur, vt dictum fuit.

Iacobus Mandellus de Alba, ius ciuile le-
gens matutinum Papiæ.1548.7.Februa-
rij. Pro D.Paulo Pazardo.

☞ Summarium.

De materia inducendi fideicommiſſi. Et an ſi teſtator dixit, ſi filij mei, ac eorum deſcendentes uſq; in infinitum deceſſerint ſine filijs, tunc ſubſtituo alios proximiores de parentella tunc uiuentes, cenſeatur factum perpetuum fideicommiſſum ſemper inter illos de parentella, an uerò cenſeantur uocati illi ſolum, qui erunt in primo gradu, extincta linea etc. propter illa uerba, tunc uiuentes. Et de dictione tunc. Et quandò fideicommiſſum cenſeatur perpetuum, & quando non.

1 Q V A N D O *Teſtator uocat illos de parentella, ſeu de familia, cenſetur tunc inductum fideicommiſſum perpetuum inter ipſos de familia.*
2 *Teſtator ſi relinquat aliquibus ſub nomine collectiuo, cẽſetur inter eos facere fideicommiſſum.*
3 *Paria ſunt, uocare illos de parentella, & uocare parentellam.*
4 *Fideicommiſſum perpetuum cenſetur inductum inter illos de parentella, dato, ꝙ teſtator uocauerit proximiores de parentella, & perinde eſt, ac ſi ſimpliciter uocauiſſet illos de parentella.*
5 *Qualitas illa, proximiores, ſemper ſubintelligitur.*
6 *Fideicommiſſum quando eſt conſtitutum inter illos de parentella, cenſetur conſtitutum inter eos ſaltem uſq; ad decimum gradum.*
7 *Niſi ex parte grauatorum dictum ſit, ꝙ in infinitum &c. quia tunc excedit decimum gradum.*
8 *Teſtator ſi ſimpliciter habet mentionem de agnatis ſuis, cenſetur noluiſſe bona conſeruari inter eos, & conſtituiſſe fideicommiſſum.*
Et idem eſt, quando habet mentionem de maſculis.
9 *Si teſtator uocat proximiores de parentella tunc uiuentes, an cenſeatur uocare duntaxat primum gradum parentellæ, & non poſteriores: & concludit ꝙ non ſed omnes.*
10 *Fideicommiſſum eſt onus, & non cenſetur inductũ, quando capi poteſt alia coniectura.*
11 *In fideicõmiſſis uoluntas teſtatoris principaliter inſpicitur, &*

tur, & aliquando præfertur uerbis.

12 *Quando teſtator uocat proximiores de parentella tunc uiuentes, non exprimendo proprium nomen, ſed ſub hoc generali nomine proximiorũ, cenſetur conſiderare perſonas, nõ propter ſe, ſed propter parentellam, & ſic cenſetur uocare totam parentellam, ſeu agnationem.*

13 *Nomen officij ſi exprimatur, uerificatur diſpoſitio in omnibus habentibus illud officium, ſecus ſi nomen perſonæ.*

14 *Subſtitutio uocans duos antiquiores de domo, intelligitur uocare in perpetuum ſemper duos ex antiquioribus, neque reſtringitur ad duos ſemel tantum.*

15 *Vna pars teſtamenti declarat aliam, maximè quando ſunt partes connexæ.*

16 *Subſtitutio una dubia intelligitur ſecũdum aliã clariorẽ.*

17 *Argumentum à ueriſimili eſt optimum, maximè in diſpoſitionibus teſtatorum.*

18 *Argumentum a ſolitis ualet, & potißimum à ſolitis fieri per teſtatores.*

19 *Dictio, tunc, ſolet denotare extremitatem temporis: Et quomodo intelligatur cum illo uerbo, tunc uiuentes, & quam extremitatem temporis denotet in præſenti caſu.*

20 *Dictio, tunc, denotat extremitatem multorum temporũ, quando uerba præcedentia denotant multos gradus, & multa tempora.*

21 *Talia ſunt ſubiecta, qualia permittunt eorum prædicata.*

22 *A uerbis principalibus non eſt recedendum, neq; conſtituenda eſt uis in unico uerbo incidenter prolato, & quod poteſt intelligi uarijs modis.*

23 *Verba licet de ſui natura ſoleant reſtringi ad primũ actũ tantum, ſi tamen apparet de ueriſimili mente in contrarium, fit extenſio, ut actus ille multiplicetur.*

Conſilium LI.

DEceſſit iam multis annis Magnificus D. Hercules de Beccaria, condito prius teſtamẽto, in quo ſibi inſtituit hæredem vniuerſalem Io. Dominicũ filium ſuum, & cõſtituit dotes tribus filiabus, excludendo eas ab hæreditate, deinde fecit ſubſtitutiones in hũc modum, ꝙ caſu quo ipſe Io. Dominicus deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, & ſucceſſiue eius Io. Dominici filii, & deſcendentes ex eo, ac ex eis, vſq; in infinitum, decederẽt ſine filijs legitimis, & naturalibus, tunc, & eo in caſu ipſe teſtator eidẽ Io. Dominico, & eiſdem eius filiis ſubſtituit alios proximiores de parentella eiuſdem D. teſtatoris maſculos, legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos tantum, tunc viuentes, & hoc vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum.

Quæritur, nunquid inter ſupradictos de parentella cẽſeatur factum perpetuum fideicommiſſum, an verò cenſeantur vocati duntaxat, qui ex eis ſunt in primo gradu parentellæ eo tempore, quo extincta eſt linea maſculorum deſcendentium ex teſtatore.

Et ſi non extarent verba illa, tunc viuentes,
1 res eſſet in expedito, ꝙ † cenſeretur inductum fideicõmiſſum perpetuum inter ipſos de parentella, ſeu de familia, vel agnatione ipſius teſtatoris, eo ipſo, ꝙ vocati ſunt ipſi de familia, per tex. in. l. cũ ita legatur. §. in fideicõmiſſo. ff. de lega. 2. qui ita magis communiter intelligitur, vt ibi declarat Pau. de Caſt. Et per illum
2 tex. cõmuniter Doct. concludunt, ꝙ † cũ aliquid relinquitur aliquibus ſub nomine collectiuo, cenſetur inter eos factũ fideicõmiſſum, vt tradit Areti. in. l. gallus. §. quidam rectè in fin. ff. de libe. & poſthu. & ibi ẽt Soci. col. pen. verſicu. quartus caſus, & idem Soci. conſi. 90. abunde & ſubtiliter, col. fin. 1. vol. & conſ. 113. ſupraſcripti, col. 2. eo. vol. & ĩ. l. ſi cognatis nu. 32. ff. de reb. dub. tradit ẽt Ange. cõſ. 38. quidã
3 Ioannes. Et † paria ſunt, vocare illos de parẽtella, & vocare parentellam, d. l. ſi cognatis in
4 fin. Et † procedunt prædicta, ẽt ſi teſtator dixerit, proximiores de parentella, quẽadmodũ dixit in præſenti caſu, vt latè tradit Anchara. conſ. 95. in queſtione quæ vertitur, quod conſilium eſt repertum inter conſilia Baldi, videlicet conſ. 334. in 3. volu. vbi concluditur, idem eſſe, ac ſi vocati ſimpliciter eſſent illi de parẽ-
5 tella, quia † qualitas illa, proximiores, nihil noui tribuit, nam ſemper ſubintelligitur, vt habetur in d. §. in fideicõmiſſo: & concludit An-
6 chara. † ꝙ cenſetur conſtitutũ fideicõmiſſum inter eos ſaltem vſq; ad decimum gradum, & ſequitur eũ in omnibus Deci. conſ. 321. col. 1. in fin. & conſ. 323. in fin. & conſ. 516. col. 4: Et
7 in † caſu noſtro excederet ẽt decimũ gradũ, quia ex parte grauatorũ dictũ eſt, ꝙ in infinitũ &c. vt per Curt. ſen. conſ. 42. (quod in effectu eſt conſilium Socini) col. penul.

Et poſt comprobari prædicta cõcluſio ex
8 eo, quod alibi Doct. concludunt, † cũ teſtator ſimpliciter habet mentionẽ de agnatis ſuis, tunc cenſetur voluiſſe bona conſeruari inter eos, & per conſequens conſtituiſſe fideicõmiſſum, vt latè refert Deci. cõſ. 371. col. 3. verſicu. ſexto & vltimo, & in d. conſ. 516. col. 4. in princ. ſicut ẽt cum habet mentionem de maſculis, vt latè per eũ conſ. 15. ergo multo magis cẽſetur feciſſe fideicõmiſſum, quando non ſimpliciter eos nominat, ſed vocat diſpoſitiuè, & conſiderat in eis proximitatem.

Solum

9 Solum videtur † conſiſtere difficultas in verbis illis, tunc viuentes: quæ videntur prima facie denotare, ꝙ teſtator voluerit vocare primum duntaxat gradum parentellæ, & non 10 poſteriores, præſertim † cum fideicōmiſſum ſit onus. l. ſi arrogator. ff. de adoptio. & nunquam ſoleat cenſeri inductum, ſi capi poteſt alia coniectura, vt paſſim per Doct. & refert Deci. conſ. 63. colum. fin.

Tamen re diligentius conſiderata, videtur concludendum pro fideicōmiſſo: nam facto 11 prius præſuppoſito vulgari, ꝙ † in fideicommiſſis voluntas teſtatoris principaliter eſt inſpicienda. l. in conditionibus primum locū. ff. de condi. & demon. & aliquando eſt præferenda verbis. l. pater ſeuerinā in princ. eo. tit. ſtat primò pro fideicōmiſſo ratio euidens, quæ ſupradictam reſtrictionē deſtruit, nam teſtator 12 † vocauit iſtos tunc viuentes, nō quidē proprio eorum nomine, neq; ſub aliquo certo numero, ſed ſub generali nomine proximiorum de parentella, adeo ꝙ non cenſetur conſideraſſe perſonas ipſas particulares propter ſe, ſed cēſetur conſideraſſe eas propter parentellā, ſeu 13 agnationem, & familiā ſuam, vt in ſimili † habetur in. c. quoniā Abbas, de offi. delega. vbi diſtinguitur, an exprimatur principaliter nomen officii, an nomen perſonæ, quia primo caſu verificatur diſpoſitio in omnibus habentibus illud officium: ita igitur hic cum teſtator conſiderauerit agnationem, non poſſumus dicere, ꝙ voluerit vocare magis vnā perſonam, quā aliam, ſed totam agnationē, quia voluit ei fauere, & per conſequens inducere fideicommiſſum inter eos oēs, vocando ſemper proximiores d. §. in fideicōmiſſo: & in fortioribus terminis hanc rationē latius deducit Anchara. conſ. 27. non ſeruato, col. 3. & 4. vbi concludit, 14 ꝙ † ſubſtitutio † vocans duos antiquiores de domo, non reſtringitur ad duos tātum ſemel, ſed intelligitur in perpetuum vocare ſemper duos ex antiquioribus, & eum latè ſequitur Andr. Sicul. conſ. 27. ſcripſit, colum. 9. verſic. præterea adduco vlterius, in 1. volu. & Deci. pariter ſequitur in d. conſ. 516. col. 3. & 4. vbi infert ad alium ſimilem caſum.

† Vide quæ ſcribo die. 17. Ianuarij. 1555. ad petitionem fratris Iac. de S. Nazario Idem Alba. Sed illud conſilium non fuit in hac prima parte impreſſum, Vincen.

Facit etiā pro hac interpretatione qualitas ſubſtitutionis præcedentis, factæ inter deſcendentes, quę ſcilicet facta fuit in infinitum: nam 15 † ſolet vna pars teſtamenti declarare aliā. l. qui filiabus in princ. ff. de lega. 1. maxime quando ſunt partes cōnexæ. l. 1. vbi Bar. in princ. ff. de 16 reb. dub. Et † ꝙ vna ſubſtitutio dubia ſit intelligenda ſecundum aliam clariorem, tradit Deci. conſ. 15. col. 3. verſi. confirmatur hoc, & conſ. 50. & conſ. 182. col. 4. verſic. 3. nō obſtat.

Præterea ſi vocaſſet teſtator primū duntaxat gradum agnatorum, videtur feciſſe actum quaſi eluſorium, & pauci momenti, & ſine ratione aliqua, vt per ſe patet, neq; ſolitum fieri: 17 & † eſt optimum argumentū à veriſimili, maximè in diſpoſitionibus teſtatorum. l. Titia cum teſtamento. §. qui inuita, verſi. nō eſt enim veriſimile. ff. de lega. 2. & cum ſoleant cōmuniter cæteri teſtatores facere fideicommiſſum in familia, eſt etiā idem interpretandum in præ 18 ſenti caſu, quia † valet argumentum à ſolitis, vt late per Doct. in. l. certi condictio. §. ſi nummos, præſertim Iaſ. col. 3. 4. & 5. ff. ſi cer. peta. & potiſſimum in teſtatoribus, l. hæredes palam. §. ſi quid poſt. ff. de teſta.

Nec obſtant illa verba, tunc viuentes, cum 19 † dictio, tunc, ſoleat denotare extremitatē temporis. l. 4. §. 1. ff. de condi. & demon. & hic videretur amittere propriam ſignificationē, vel eſſe ſuperflua; quia reſpondetur, ꝙ vel poſita fuit ad exprimēdum illud, quod tacitè inerat, vt ſæpe contingit in explicanda mente teſtatorum, vt ſcilicet deberent ſuccedere illi, qui reperirentur in rerum natura eo tēpore, quo caſus eueniret, ideoq; non debet exiſtimari ſuperflua. l. quæ dubitationis. ff. de reg. iur. vel ſi poſita fuit, vt aliquid diſponeret, poteſt intelligi poſita ad alios duos effectus, quorum vnus eſt ampliatiuus, vt ſciliget remoueretur dubitatio, ne aliquis intellexiſſet illos tantū de parentella vocari, qui fuiſſent nati, vel cōcepti viuo teſtatore, vt in d. l. ſi cognatis, voluit enim teſtator per ea verba, tūc viuētes, vocare oēs, ad quos tūc pertineret ſucceſſio, quāuis eſſent poſtea concepti: & aliud pōt eſſe effectus ſcilicet reſtrictiuus, ꝙ vocauit teſtator viuentes tantum, non autē præmortuos, neq; eorū hæredes, vt tolleret diſputationē illam, an ius fideicōmiſſi conditionalis trāſmittatur, de qua per Doct. in. l. cum filio. ff. de lega. 1. Et quāuis dictio, tunc, denotet extremitatem temporis, non tamen id facit, quin poſſit prædictis modis intelligi, non autem debet intelligi ſupradicto alio modo, ꝙ excludat omnes gradus præter primum, quia id repugnaret rationibus ſupradictis.

20 Deinde quāuis † dictio, tunc, denotet extremitatem tēporis, non tamen conſtat ex ipſa dictione, de quo tēpore ſignificet, ſed ſemper dependet à verbis præcedentibus ſcire, quod

tempus

tempus ſit illud, cuius extremitas denotari ſo-
let per dictionem, tunc, vt per glo. & Docto,
in.l. in ſubſtitutione.ff.de vulga.ſubſtitu.vn-
de cum in caſu noſtro verba præcedentia de-
notent multos gradus, & multa tempora, vt
ſupradictum fuit, neceſſe eſt fateri, q dictio,
tunc, denotet extremitatem multorum tem-
21 porum, quia † talia ſunt ſubiecta, qualia per-
mittunt eorum prædicata, vt inquit Abb. in
c. 2.num.52. de ordi. cogni.per text. in.c. in-
ter dilectos.§. cæterum, & ibi glo. in verbo
petitionis, de fide inſtrumen.

22 Et in ſumma † cum & proprietas verbo-
rum principalium denotet fideicommiſſum
inter ipſos de parētella, & rationes euidentes,
atq; omnino veriſimiles ex mente teſtatoris
idem ſuadeant, & cum ad idem etiam tendat
cōmunis conſuetudo cæterorum teſtatorum,
non eſt conſtituenda vis in leui vnica dictio-
ne incidēter prolata, & quæ poteſt tribus mo-
dis, vel quatuor intelligi, ſecundum quos nul-
lam patitur difficultatem, vulga.l. non aliter,
vbi Bart.ff.de lega.3. Et videmus Docto. cō-
23 muniter concludere, q † etiam ſtantibus in te-
ſtamento verbis, quæ de ſui natura ſolent re-
ſtringi ad primum actum, ſi tamen veriſimilis
mens teſtatoris ſit in contrarium, tunc fit ex-
tenſio, vt actus ille multiplicetur, vt late tradit
Anto. de Butrio conſ.30. dubium ingerit, &
Fely.in.c.innouamus colum.4.in 3.limita, de
treugua & pace.

Jacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ
1548. 16. Februarij. Pro Magnifico legum
Docto, D. Archangelo Beccaria.

Summarium.

De legato facto per teſtatorem primæ filiæ ſororis ſuæ pro eius maritagio, & dote, quæ tū filia tempore facti legati iam reperiebatur maritata, an ſibi debeatur tale legatum: q non, & q tamen non remaneat apud hæredes tanquam caducum: Et q non debeatur etiam in caſu ſecundi matrimonij ipſius filiæ.

1 LEGATVM *Factum alicui puellæ pro eius maritagio, quæ tamen tempore facti legati iam erat maritata, ſibi non debetur.*
2 *Dictio, pro, denotat modum, & cauſam finalem, non autem conditionem.*
3 *Sermones ſumpti ex uulgari idiomate, ſunt interpretandi ſecundum communem uſum loquendi in eo idiomate.*
4 *Quid de patre, qui relinquit filiæ pro eius dote, quæ tamen iam erat maritata, inſcio ipſo patre?*
5 *Text.in.l.ſi ita ſcriptum.§.fin.de lega.2. & in.l.ſi iam facta, de condi. & demon.quomodo procedant.*
6 *Legatum ſub modo non debetur, niſi catenus, quatenus exigit res, propter quam legatur.*
7 *A cauſa finali debet regulari diſpoſitio.*
8 *Legatum factum puellæ pro eius maritagio, quæ iam erat maritata, inſcio ipſo teſtatore, non debetur ſibi, etiam in caſu ſecundi matrimonij.*
9 *Legatum factum pro filiabus maritandis intelligitur de primis nuptijs tantum.*
10 *Legatum, de quo in præſenti caſu, non remanet apud hæredes teſtatoris tanquam caducum.*
11 *Extenſio fieri debet, ubi eſt eadem ratio.*
12 *Quando quis non cenſeatur eſſe nudus miniſter.*

Conſilium LII.

LEgauit teſta-
tor ducenta ſorori pro marita-
gio primæ filiæ ipſius ſororis,
& neptis ipſius teſtatoris, & ca-
ſu, quo dicta prima filia moreretur ante, aut
poſt maritagium ſine filijs legitimis &c. vo-
luit teſtator, q ea ducenta perueniant, & re-
uertantur ad dictam eius ſororem pro mari-
tagio aliarum filiarum ſuarum &c. Iſta ſunt
verba legati. Euenit, q tempore teſtamenti
dicta prima filia nominata erat nupta, & do-
tata, vnde oppoſitum fuit, illud legatum eſſe
in cauſa caduci, & ſic remanere penes hæredes
teſtatoris: Quæritur quid iuris &c.

1 Quamuis prima facie præſens † caſus videa-
tur eſſe clarus pro prima filia per tex.in.l.ſi ita
ſcriptum.§.fin.ff.de lega.2. qui videtur eſſe in
terminis noſtris, & per tex.in.l.ſi iam facta.ff.
de condi.& demon. propter quem tex.idē pa-
riter in terminis noſtris videtur concludere
Bald.in.l.fin.in fin.C.de ſenten.quæ ſine cer.
quanti. diligentius tamen conſiderando, vide-
tur res iſta inclinare contra eam. Nam lega-
2 tum fuit factum pro eius maritagio, & † di-
ctio, pro, denotat non conditionem, ſed mo-
dum,l. Lucius la.2.§.1.ff. de lega.2. Bart.in.l.
quibus diebus.§. termilius col.3.ff. de condi.
& demon. ſeu verius denotat cauſam finalem,
vt tradit gloſ.in.l. Dominus Sticho, in verbo

pro quibus.ff. de pecul.lega.latè Deci. conſ.
46.adeo ꝙ ceſſante cauſa finali,ceſſat diſpoſi-
tio,iuribus vulgaribus: Cum itaq; legatū fue-
rit factum pro eius maritagio ideſt vt poſſet
maritari (vt vulgariter dici ſolet) ſequitur, ꝙ
ſi iam erat maritata,inſcio teſtatore, ceſſat le-
gatum,vt in terminis tradit Bart.in.l. Lucius
la.1.ff.de lega.2. Et dato, ꝙ eiuſmodi verba,
pro maritagio,poſſent recipere alias interpre-
tationes,non tamen eſt recedendum ab inter-
pretatione prædicta,quia eſt conformis com-
muni vſui loquendi: & ſuccedit dictū Bal.in
3 l.legr colū.fin.C. de legi.hære. ꝙ † ſermones
ſumpti ex vulgari idiomate,ſunt interpretādi
ſecundum cōem loquendi vſum in eo idio-
mate,& tradit Alex.cōſ.26.col.pen.in tertio.
4 Nec videtur † obſtare, ꝙ Bal.& alij pleriq;
Docto.in.l. filia legatorū.C.de lega. ſentiant
contra Bar.quia reſpōdetur, ꝙ loquuntur de
legato facto per patrem ipſi filiæ,& mouentur
ratione illa, quia pater eſt obligatus, etiam ſi
non feciſſet legatum: quæ ratio ceſſat in caſu
noſtro, quia teſtator non compellebatur con-
ſtituere, vel legare ei dotem.
5 Non etiam † obſtat tex. in d.l.ſi ita ſcriptū,
&.l.ſi iam facta,quia procedunt in diſpoſitio-
ne cōditionali,vt patet ex dictione ſi, & ex di-
ctione vbi, vt tradit Pau. de Caſt. in d.l.ſi ita
ſcriptum,& in diſpoſitione cōditionali inten-
tio teſtatoris eſt,ꝙ legatum non debeatur,niſi
impleta conditione,& totus effectus conſiſtit
in conditione, & in eius implemento, vt ait
Soci.in d.l.ſi iam facta: ſecus autem videtur
eſſe in caſu noſtro, nam teſtator videtur vo-
luiſſe penitus contrarium,videlicet ꝙ præſta-
retur legatum, vt contraheretur facilius ma-
trimoniū, adeo ꝙ ſi ſciuiſſet ipſam filiam iam
habere maritum,non legaſſet ei,ſed potius le-
gaſſet immediate aliis filiabus ſororis ſuæ,vel
ipſi ſorori, quia in eis procedebat ratio, qua
teſtator ipſe mouebatur. Et, vt ſupradictum
6 eſt,cum legatur † ſub modo,eatenus debetur
legatum,quatenus exigit res illa, propter quā
legatur d.l. Lucius la.2.§.1.& legatum pro-
pter aliquā neceſſitatem non debetur, ſi ceſſet
ea neceſſitas.l. nec ſemel.§. ſi in habitatione.
7 ff.quan.dies lega.ced.& † à cauſa finali debet
regulari diſpoſitio,vt per Deci.in d.conſ.46.
8 Neq; † puto expectandum eſſe ſecundum
matrimonium huius primæ filiæ,iuxta text. in
d.l.ſi ita ſcriptum,& text.in.l.ſi ita legatū la.2.
ff.de condi.& demon.quia procedunt illa iura
in legato non reſtricto ad certam cauſam,ſed
liberè relicto,dummodo eueniat conditio nu-
ptiarum, nimirum ſi quandocunq; talis cōdi-
tio eueniat,debetur legatum:in caſu autē no-
ſtro fuit relictum ob certam cauſam,quæ nūc
cenſetur extincta, neq; tanta neceſſitas ſolet
conſiderari in ſecundo matrimonio,quanta in
9 primo: propterea † concludunt communiter
Docto. ꝙ legatum pro filiabus maritandis,
intelligitur de primis nuptijs tantū,vt refert
Deci.in rubri.C.de ſecun.nup.col.1.& patet
ex.l.boues.§.hoc ſermone.ff. de verb.ſigni.
10 Verum eſt,ꝙ † quāuis ſupradictum legatū
præſtandum non ſit primæ filiæ,nō tamen vi-
detur,ꝙ remanere debeat apud hæredes,tan-
quā caducum,ſed videtur præſtādum vel cæ-
teris filiabus, ſi nondum ſunt nuptæ, vel ipſi
ſorori: ꝙ enim debeatur cæteris filiabus,facit,
quia & ipſæ fuerunt a teſtatore vocatę per eā-
dem rationem maritagij. nec obſtat, ꝙ non
euenerit caſus ille pręciſus,qui fuit expreſſus
in teſtamento, videlicet ſi prima filia morere-
11 tur &c. quia reſpondetur, ꝙ † eadem eſt ratio
in præſenti caſu, quo viuit, ſed non habet le-
gatum,ergo ad eum facienda extenſio.l.titius
§. Lucius.ff. de libe. & poſthu. &.l. fin.C. de
poſthu.hære.& multa per Deci. conſ.89, col.
1,&.3,& conſ.176,col.4.
Quòd ſi non extant aliæ filiæ, vel extant,
ſed nondum nubiles, puto, ꝙ legatum vel ab-
ſolute, vel interim debeat præſtari ipſi matri,
12 per.l. ſi quis titio.ff.de lega.2.cum † non cen-
ſeatur eſſe nudus miniſter ille,in quem dirigū-
tur verba diſpoſitiua, vt tradit Bart.in.l.Lu-
cius la.2.§.à te peto.ff.de lega.2.vel apud quē
aliquo ſpatio temporis manet legatum Bart.
in d.l. ſi quis titio.

Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ legens
1548. 12. Martii. Pro Illuſt. Domino
Monachi.

Summarium.

*De materia Societatis: & quid quando eſt
facta conuentio inter tres ſocios, ꝙ omnes
ponant equaliter, & poſtea unus nihil
ponit, alius minus, & alius plus &c.*

1 DE *Natura ſocietatis eſt, ꝙ ſicut partes lucri debent
eſſe æquales, ita etiam contributio rerum, ſuper quibus
fit ſocietas, debet æqualis eſſe, quæ ſi non ſit æqualis,
neq; etiam æquales erunt partes lucri.*

Argumentum

2 *Argumentum à proportione ualet.*
3 *Minus dare, & nihil dare, non æquiparantur, ſi mate-
ria ſubiecta requirat.*
4 *Qui nihil contribuit, & ſe in ſocietatem poſtea non in-
tromiſſit, cenſetur ſocietati renunciaſſe, poteſtq́; à ſo-
cijs conueniri ad intereſſe.*
5 *Qui contulit minus, an admittatur ad æqualem portio-
nem lucri.*
6 *Qui contulit minus ex negligentia, uel dolo &c. tenetur
socijs ad intereſſe.*

Conſilium LIII.

PRæſupponi-
tur facta cõuentio inter tres per
hæc verba (Prometteno di far
vera, & buona cõpagnia, & met
terli tanta terra per ogniuno di loro, come
farà Giouanni &c.) qual è vno di eſſi tre (Et
ſe per ſorte, ſia che ſi voglia delle parti, ne ha-
ueſſe de piu vna che l'altra, colui, che piu ne
hauera, la metta in la cõpagnia, & ella non ſia
pagata ſaluo al precio &c.) Vnus eorum nihil
terræ poſuit, durãte tempore ipſius ſocietatis.
Alius poſuit ſolum ſtaria ſexaginta.
Alius poſuit ſtaria octocentum.

Quò ad primum, videlicet eum, qui nihil
poſuit, videtur concludendum, ꝙ nullã petere
poſſit portionẽ lucri, neq; aliquo modo poſſit
ſe in ſocietatem intromittere, ẽt ꝙ vellet nunc
perſoluere pro ſua portione terram alijs: quia
1 † de natura ſocietatis, quæ fit in rebus, eſt ſem-
per in dubio, ꝙ ſicuti partes lucri debent eſſe
æquales, ita etiam contributio rerum, ſuper
quibus fit ſocietas, debet ęqualiter fieri. l. ſi nõ
fuerint in princip. & ibi glo. 1. ff. pro ſocio, &
glo. in. §. 1. Inſtitu. eo. tit. adeo ꝙ ſi non cõtule-
rint æqualiter, non debẽt ẽt partes lucri eſſe
æquales, vt tradit Bald. in. l. 1. in 4. q. & ibi Sa-
lice. in 7. C. eo. tit. Ange. Are. in. §. de illa In-
ſti. eo. tit. latè Corne. cõſ. 24. 1. vol. propterea
ſi vnus nihil penitus contribuit, nullam ẽt de-
2 bet habere partem lucri, † arguẽdo à propor-
tione, iuxta glo. in. l. 1. §. ſin autem à locis in
verbo cõſumationem. C. de rei vx. ac. & cum
3 † materia ſubiecta id requirit, non æquiparã-
tur, minus dare, & nihil dare, vt tradit D. Al-
ciat. in. l. minus ſolutũ in fin. ff. de verb. ſigni.
4 & cum † iſte nihil vnquam contribuerit, neq;
aliquo modo ſe in ſocietatẽ intromiſerit, cen-
ſetur ſocietati renũciaſſe. l. verum in fine, cum
l. ſequen. ff. pro ſocio, adeo ꝙ non poteſt quic-
quam ab alijs petere, quamuis alij poſſint
eum conuenire ad intereſſe. l. actione. §. dixi-
mus eod. titu.
5 Quò verò ad alium, qui † contulit. 60. ſta-
ria, puto eſſe cõcludendum, ꝙ admitti debeat
ad æqualem portionem lucri cum alio, qui
contulit. 800. dummodo perſoluat ei precium
principale ipſius terræ, iuxta conuentionem
inter eos factam, quia ſi aliquid contulit, &
fuit admiſſus ad ſocietatem hactenus abſque
vlla contradictione, conueniunt ei & verba
pacti, & mens ipſorum contrahentium.
6 Verum eſt, ꝙ † ſi probaretur proueniſſe ex
negligentia ſua, vel dolo, vel alia non licita
cauſa, vt non contulerit maiorem ſummam,
quàm 60. cum eſſet in facultate ſua maiorem
ſummam conferre, teneri poſſet ex hoc capi-
te ad intereſſe. l. ſocium qui in eo, in princ. ff.
pro ſocio.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ. 1549.
16. Martij. Pro D. Io. Franciſco Bello-
no de Valentia.

Summarium.

*De prohibitione alienandi, an inducat fi-
deicõmiſſum abſolutũ, etiã poſt mortem, an
uerò dũtaxat in caſum alienationis. Et an
fideicommiſſum factum fauore familiæ ex-
cludat filias fœminas &c.*

1 FIDEICOMMISSVM *Abſolutum an cenſea-
tur inductum per prohibitionem alienandi, an uerò
ſolum in caſum alienationis, latè diſputant Docto.
ſunt tamen duo caſus clari, ut hic, quorum uno cen-
ſetur inductum in caſum alienationis tantum, alte-
ro abſolutè, etiam poſt mortem, & quando hoc ſit,
declarat.*
2 *Quando dictum fuit, ꝙ bona non egrediantur domos
familiæ uſq; in infinitum, cenſetur inductum fideicom-
miſſum perpetuum, & abſolutum.*
3 *Probibitio alienandi ſimplex, ſi ſit geminata, inducit fi-
deicommiſſum abſolutum.*
4 *Probibitio alienandi an cenſeatur facta duntaxat here-
dibus primo loco inſtitutis. an uerò extendatur ad ce-
teros deſcendentes, & quando.*
5 *Probibitio alienandi bona extra familiam, & agnatio-
nem, an, & quando excludat filias fœminas.*
6 *Filiæ fœminæ dicuntur agnatæ, & de familia.*

O ii Filiæ

7 *Filiæ fœminæ non admittantur inter agnatos, et illos de familia, quando diſpoſitio veriſimiliter facta fuit in fauorem maſculorum, multò minus ergo quando expreſſe ſit mentio de maſculis,*

8 *Maſculorum mentio inducit fideicommiſſum fauore ipſorum maſculorum.*

9 *Trebellianica non detrahitur de re prohibita alienari, ſicut nec falcidia.*

Articuli.

DVo quæruntur à Dominatione veſtra: An ex verbis teſtamenti, quod exhibetur, inducatur fideicommiſſum in caſu alienationis tantum, vel etiam poſt mortem.

Secundo, præſuppoſito fideicõmiſſo poſt mortem, an filij maſculi ſint tantũ vocati, vel etiã filiæ fœminæ, non obſtante, q̃ in teſtamento facta fuerit mentio maſculorum, & ẽt non obſtante, q̃ iſtæ fœminæ ſint nuptæ extra familiam. Et hoc quæritur, quia cum nuper deceſſerit D. Petrus Maria hæres inſtitutus, relictis poſt ſe duabus filiabus & item ſuperſit D. Iacobus Antonius pariter inſtitutus hæres, qui habet filios maſculos, vellet D. Iacobus Antonius petere fideicommiſſum.

Conſilium LIIII.

1 QVamuis præſens caſus verſetur in magno pelago, & notiſſima ſit altercatio Doctorum, † nunquid ex prohibitione alienãdi cenſeat̃ induci abſolutũ † fideicõmiſſum, an verò in caſũ dũtaxat alienationis: inter cæteras tñ eoꝝ opiniones extat vna, quæ videt̃ ꝑ Docto. modernos magis cõiter approbata, & quæ fœdere diſtinctionis cõponit multas opiniones, vt videlicet cõſideretur duo caſus. Primus qñ ꝓhibitio eſt ſimplex, & nuda, & ſuperadditur ei cauſa, vt bona remaneant in familia, vel in maſculis, & tunc nõ cenſetur factũ fideicõmiſſum, niſi in caſum alienationis, quia talis clauſula cenſetur fuiſſe appoſita ad cõualidandã p̃cedentẽ ꝓhibitionẽ, ideoq; tanq̃ acceſſoria nihil noui debet operari. Secundus caſus eſt, qñ prohibitio fit per aliqua verba, quę faciunt eã eſſe validã, & præter talia verba, ſuperadduntur adhuc & alia verba, quæ nõ eſſent neceſſaria ad conualidãdam prohibitionẽ, & quæ tñ ſunt apta ad fideicõmiſſum inducendum: veluti cũ dicitur, prohibeo alienari extra familiã, vel extra maſculos, vel extra deſcendẽtes, & huiuſmodi, & deinde ſubijcitur illa clauſula, quia vult, q̃ dicta bona nõ exeant de familia: & eo caſu cẽſetur induci fideicõmiſſum abſolutè, ita q̃ non ſolũ in caſum alienationis, ſed etiam in caſum mortis bona ſint reſtituenda illis, quorũ fauore facta eſt ꝓhibitio, quia alioquin poſterior clauſula nihil operaretur, ita poſt longã diſputationẽ concludit Soci. inter cõſilia Curt. ſen. cõſ. 40. cum in p̃ſentiarũ, col. pen. & fin. & latè Curt. iun. conſ. 43. col. 4. 5. & 6. & conſ. 114. col. 5. & 6. nu. 16. & conſ. 167. in quibus locis adducit infinitos alios, & idem ẽt voluit Deci. conſ. 481. & idẽ voluit ipſe Soci. in. l. qui Romæ. §. cohæredes col. 6. & 7. verſic. tertius caſus, & verſic. confirmatur iſta intelligentia, & idem Soci. conſ. 251. quoniã in præſenti, col. 4. in 2. vol. vbi vult, q̃ ſi res vertitur in ſecundo caſu prædicto, tunc cenſeatur omnino prohibita alienatio etiam per mortem, et prohibita etiam in eos, qui ſucceſſuri fuiſſent ab inteſtato: & habet hæc diſtinctio rationes euidentes, & fortius comprobabitur, ſi erit opus.

Propterea cũ in præſenti caſu verba teſtamenti apta ad fideicommiſſum ſint clariſſime repetita, nã poſt prohibitionem dictũ fuit hoc modo ſcilicet, quia volo, q̃ dicta bona, in quibus inſtitui dictos del Maino, & de Bruſatis, vt ſupra, perueniant, & peruenire debeant in filios maſculos legitimos eorũ hæredum ſuorum, dignis reſpectibus me mouentibus &c. deinde addita ſunt alia verba, videlicet maximè quia nolo, q̃ dicta mea bona, in quibus inſtitui dictos del Maino, & de Bruſatis hæredes, vt ſupra, egrediantur domos eorum familiæ vſq; in infinitum &c. non videtur dubitandum, quin abſolutè cenſeatur inductum fideicõmiſſum inter omnes maſculos deſcendentes ex familia, & domo ipſorũ hæredum, iuxta ea, quæ ſuperius fuerunt concluſa in ſecundo caſu, quia euidenter patet, q̃ ſupradicta ſecunda pars verborum nõ erat neceſſaria ad conualidandã prohibitionem fideicõmiſſi, quæ iam erat valida propter verba præcedẽtia, ergo neceſſarium videtur fateri, fuiſſe talia verba poſita ad fideicõmiſſum inducendum.

Accedat ſecũdo loco, q̃ in præſenti caſu di-
2 ctum fuit, † q̃ bona nõ egrediãtur domos eoꝝ familię vſq; in infinitũ, quę verba euidẽter denotant fideicõmiſſum ꝑpetuum, & abſolutũ, qualitercũq; fuerint poſita, ſiue p̃cipaliter ꝑ ſe, ſiue in modũ rationis, vt deducit Soci. in d. §. cohæredes col. 7. ſub quarto caſu, verſicu. & hanc con-

hanc concluſionem fortius, & Deci. in d. conſ. 431. col. 2. verſic. & ſpecialiter in propoſito.

Accedat tertio, quod ipſa prohibitio, cõſideratis ẽt prioribus verbis, videbatur eſſe valida, dato, quod non fuiſſent appoſitæ ſupradictæ duæ clauſulæ, quia volo &c. nã in ipſa prohibitione extant illa verba, niſi per viam permutationis inter eos &c. quæ videntur denotare, quod prohibitio facta fuit fauore ipſorum hæredum, adeo quod non erat nuda, & per conſequens cætera omnia verba, quæ ſequuntur, poſſunt videri poſita, non ad conualidandam prohibitionẽ, ſed ad fideicommiſſum inducendum.

3 Poſſet etiã adduci, † quod tradit Corne. cõſ. 59. incip. Diu poſt conſilium, col. 1. & 2. in 2. vol. dum concludit, quod ſi prohibitio ſimplex ſit geminata, inducit fideicõmiſſum abſolutum. Et pariter poſſet adduci, quod in caſu noſtro non videntur fuiſſe verba enunciatiua, ſed diſpoſitiua, dum ſcilicet dictũ fuit, quia volo, quod dicta bona &c. & dum dictum fuit, quia nolo &c. vt per Soci. in d. §. cohæredes: ſed hęc non ſunt neceſſaria: ſtantibus ſupradictis.

Nec obſtat, ſi fortè dicatur, ſupradictã pro-
4 hibitionem alienandi fuiſſe factã † dũtaxat ipſis hæredibus primo loco inſtitutis, nõ autem cæteris deſcendentibus, & per conſequens ad ipſos deſcendentes nõ poſſe extendi. §. nos igitur, in authen. de reſtitu. fideicõ. quia reſpõdetur, quod ſtantibus alijs inferioribus verbis, quæ ſe habent & in modum rationis, & in modum alterius principalis diſpoſitionis, quæ verba comprehendunt hæredes ipſorũ hæredum, & totam eorum domum, ac familiam, non eſt habenda ratio talis reſtrictionis, vt latè tradit Curt. iun. in d. conſ. 43. col. pen. poſt Pau. de Caſt. conſ. 234. viſis, & conſideratis, col. 3. in antiquis, & Roma. conſi. 457. circa propoſitum, colum. 2.

5 Neque pariter † obſtat, ſi dicatur, quod quamuis cenſeatur inductum in præſenti caſu fideicõmiſſum abſolutè, nõ tamen videtur excludere
6 filias fœminas ipſorũ hæredum, quia † & ipſæ dicuntur agnatæ, & de familia. §. cæterum Inſtitu. de legi. agna. ſucceſ. & in terminis id latè tradit Soci. conſ. 247. col. 8. cũ tribus, aut qua-
7 tuor ſequẽ. in. 2. vol. quia reſpondetur, quod † fœminæ non admittuntur inter agnatos, neque inter illos de familia, ſi veriſimile ſit, quod diſpoſitio facta ſit in fauorem maſculorum, vt multa remiſſiuè tradit Deci. cõſi. 319. col. 1. & in rubri. C. vnde legiti. ergo multo minus ſunt admittendæ in caſu noſtro, cum expreſsè dictũ fue-
8 rit de maſculis. Et tradunt alibi Docto. † quod mentio maſculorum facta in ſubſtitutionibus ſolet inducere fideicõmiſſum fauore ipſorum maſculorum, vt latè Deci. conſ. 371. col. 3. verſicu. ſexto, & conſ. 516. colum. 4.

Concludendũ itaque videtur in præſenti caſu D. Iacobum Antoniũ vnum ex hæredibus maſculis inſtitutis eſſe admittendũ ad portionẽ D. Petri Mariæ, qui deceſſit ſine liberis maſculis, tanquam ſubiectã fideicõmiſſo, & quod excludendæ ſint penitus filiæ ipſius D. Petri Marię, ſi non extat aliud in ipſo teſtamẽto, quod cõferat aliquid ipſis filiabus: quia hic non eſt tractandum de legitima, cũ hæredes ipſi inſtituti eſſent extranei quo ad teſtatorẽ: Neque pariter
9 videtur tractandũ de trebellianica, quia † quẽadmodum de re prohibita alienari non ſolet detrahi falcidia, authen. ſed in ea re. C. ad leg. falcid. ita † etiã detrahi non ſolet trebellianica, vt ibi per Bal. & late tradit Corne. cõſ. 22. in hac conſultatione, col. 7. & 8. in 2. vol.

† Hoc etiã dicit idem D. meus Alba. in §. Diuinam. 105. de lega. vbi latiùs loquitur, & ponit rationem. Vincen.

Iacobus Mandellus Albenſis. I. V. Doct. Papiæ. 1543. 23. Martij. Pro D. Iacobo Antonio de Maino Mediolanenſi.

Summarium.

An uxor uſufructuaria, cui teſtator remiſſit cautionẽ de utẽdo &c. poſſit propter hoc liberè diſponere de proprietatibus, alienando &c. quod non. Et quod uſufructuarius malè utendo amittat uſumfructum, & etiam perſoluat dãnum. Et de quibus arboribus poſſit diſponere. Item an agatur contra hæredes uſufructuarij pro damno dato per ipſum uſufructuarium &c.

1 *Teſtator ſi diſponat, uſufructuarium non teneri ad dandam fideiuſſionem de utendo &c. quid operetur talis diſpoſitio, etiam in uxore.*
Et quod propter hoc non cenſeatur concedere, ut diſponat liberè de proprietatibus.
2 *Vxor uſufructuaria, inſtituto alio hærede uniuerſali, nihil penitus iuris habet in proprietatibus, etiã quod uſusfructus ſit ei relictus iure inſtitutionis, & cum facultatè apprehendendi propria autoritate.*
3 *Vxor uſufructuaria debet uti, & frui ſine damno proprietatum, & arbitrio boni uiri, non obſtante prohibitione teſtatoris.*
4 *Bonus uir intelligitur Iudex.*

5 *Periti ſunt conſulendi.*
6 *Vſufructuarius malè utendo amittit uſumfructum, & etiam tenetur perſoluere damnum illatum, Et quomodo, & an requiratur damnum notabile.*
7 *Quæ arbores pertineant ad hæredem, & quæ ad uſufructuarium, & de quibus arboribus poßit diſponere uſufructuarius, & quomodo.*
8 *Arbores ſeparatæ à ſolo ante mortem teſtatoris pertinent ad hæredem.*
9 *Mortuo uſufructuario, an agi poßit pro damno per eum dato, contra eius hæredes.*

Conſilium LV.

AD primam
dubitationem reſpondetur, ꝙ
1 † teſtator dum diſpoſuit, vxo-
rem ſuam nõ teneri ad dandã
fideiuſſionem de vtendo, & fruendo arbitrio
boni viri, cenſetur voluiſſe auferre (quantum
in eo fuit) neceſſitatem, qua tenetur quilibet
vſufructuarius præſtare talem fideiuſſionẽ de
vtendo, & fruẽdo boni viri arbitrio, & de re-
ſtituendo, iuxta tex. in. l. 1. in princ. ff. vſufruc.
quẽad. caue. etiã ſi ſit vxor. l. 1. C. de vſufruc.
nõ autem cenſetur voluiſſe ei concedere facul
tatem liberam diſponendi de ipſis proprieta-
tibus, quia id repugnat naturæ ipſius vſusfru-
ctus, qui ſemper præſupponit, ꝙ ſalua ſit rerꝝ
2 ſubſtantia Inſtitu. de vſufru. in princ. Et † eſt
cõmunis Doctoꝝ concluſio, ꝙ quando vſuſ-
fructus relinquitur vxori, facto tamen hæredè
aliquo vniuerſali, tunc vxor nihil penitus iuris
habet in proprietatibus, ẽt ꝙ talis vſusfructus
ſit rei relictus iure inſtitutionis, & cũ facultate,
ꝙ propria autoritate poſſit vxor apprehende-
re, vt latè per Deci. conſ. 278. & natura vſuſ-
fructus eſt, vt det fructus, & obuentiones tan-
tum. l. vſufructu legato. ff. de vſufruc. Præte-
rea cũ prohibuerit teſtator hæredibus vniuer
ſalibus ſuis, ne alienent proprietates, eſſet ab-
ſurdum dicere, ꝙ alienationẽ cõceſſiſſet vxori
vſufructuariæ argu. l. ſi viua matre verſ. nam
3 licet. C. de bon. mater. Habet † igitur vxor
hæc facultatem vtendi fruendi omnibus ipſis
rebus hæreditarijs id eſt percipiendi fructus,
& redditus, & tã in eiuſmodi perceptione fru-
ctuum, quã in colendis agris, & domibus in-
habitandis, debet ita ſe gerere, vt nullũ infera
tur dãnũ proprietatibus, & hoc arbitrio boni
viri, nõ obſtante prohibitione teſtatoris. d. l. 1.
C. de vſufruc. latè Alex. cõſ. 58. habita, præſer-
4 tim in 3. col. nu. 9. in 3. volu. † & bonus vir in-
telligitur iudex. l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de verb.
5 obliga. qui ſcilicet conſulere † debet viros pe-
ritos talis negotij Bart. in prohe. ffoꝝ. col. 3. &
4. & in. l. 1. in princ. ff. de ventre inſpic. & in. l.
Theopompus col. 2. ff. de dot. prælega. Fely.
& Deci. in. c. propoſuiſti, de proba.
6 Ad ſecundum quæſitum ſcilicet † nunquid
malè vtendo amittatur vſusfructus, reſpõde-
tur, ꝙ amittitur, vt tradit Pau. de Caſt. in au-
then. qui rem col. 1. & ibi ẽt ſequitur Iaſ. col. 1.
C. de ſacroſan. eccle. arguendo ex illo text. &
magis in terminis vſusfructus, ꝑ tex. in. l. hoc
amplius. §. fin. ff. de dam. infec. & l. ſi cũ pro-
prietario. ff. ſi ex noxa. cau. & id videtur velle
tex. in. §. finitur Inſtitu. de vſufruc. Et præter
hanc pœnã caducitatis, tenetur ẽt vſufructua-
rius perſoluere dãnum illatũ d. l. 1. §. habet. ff.
vſufruc. quẽad. caue. vt per Pau. de Caſt. in d.
authen. qui rem, ẽt ſi datum ſit damnum ante
præſtitam cautionẽ. l. ſi vſusfructus legatus. §.
de præteritis. ff. de vſufruc. verũ eſt, ꝙ talis pri
uatio non habet locum, niſi datum ſit dãnum
notabilis momenti, ſecundũ Pau. de Caſt. vbi
ſupra. propterea putarem, ꝙ in præſenti caſu
nõ ſit locus tali priuationi, quia ſolum allega-
tur dãnum circa inciſionem aliquot arborum,
præſertim cũ ipſa vxor alleget ꝓ ſua excuſa-
tione cauſam, videlicet, ꝙ nocebãt vitibus. Et
quælibet minima cauſa ſolet à dolo, & pœna
excuſare. l. igitur. ff. de libera. cau. ſolũ igitur
agi poterit ad intereſſe, vt dictum eſt. Poſſet
tamen eſſe tanta multitudo, ſeu tam magnus
numerus arborum inciſarum ſine iuſta cauſa,
vt dicendum eſſet, eam omnino ſe mala fide
malegeſſiſſe, & per conſequens eam eſſe pri-
uandam, de quo me remitto ad veritatem
rei, prout in facto ſe habet.
7 Ad tertium reſpondetur, ꝙ † arbores, quæ
vi ventoꝝ, aut ſimili aliquo violento caſu euel
luntur, pertinent ad hæredem. l. proculus. §. ſi
arbores. ff. de vſufruc. nõ autẽ ad vſufructua-
rium, niſi quatenus indigeret pro reficienda
villa, vel pro ſuo vſu, puta cõburendi, dũmo-
do apta ſint potius ad comburendum, quã ad
aliquod vtilius opus. l. arboribus euulſis in
princ. eo. tit. de vſufruc. & multo magis ad hæ-
redem pertinẽt arbores per ipſum vſufructua
rium inciſæ ſine iuſta cauſa, qa in eis (vt patet)
eſt eadẽ, vel maior ratio, nã præter eas, tenetur
ẽt ad intereſſe, vt ſupra dictũ eſt. Si verò ſunt
arbores, quę vetuſtate, vel ſimili aliquo occul
to caſu paulatim pereant, ad vſufructuarium

pertinent,

pertinent, qui tñ alias eorũ loco debet ſubſti-tuere. l. agri vſumfructũ eo. tit. ff. de vſufruc.

8 Ad quartum reſpõdetur, ꝙ † arbores, quæ ante mortem teſtatoris fuerũt à ſolo ſeparatæ, pertinent ad hæredem, ſicut & fructus, à ſolo iam ſeparati. l. ſi pendentes fructus in princ. eo. titu. ff. de vſufruc.

9 De quinto nulla eſt difficultas, † quia ſicut agi poſſet aduerſus ipſam vſufructuariam viuentem pro dãno dato, ita ẽt agi poſſit contra eius hæredes, poſtꝗ̃ ipſa erit mortua. l. 1. C. de hæredita. ac. & l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. Erit tamen aduertendũ, ne difficultas in facto ſit, ſi eiuſmodi petitio damnorũ conferatur in tẽpus, quo mortua erit vſufructuaria, nã tunc non facile erit habere ꝓbationes in promptu taſſium dãnorum, vt docet experientia. & poſſet etiã eo caſu oriri diſceptatio aliqua in iure, ꝙ fortaſſe per taciturnitatẽ cenſerentur fuiſſe remiſſa dãna, iuncto curſu longi tẽporis cõiunctione ſanguinis, & calculatione aliorum negotiorum, iuxta nota. in. l. procula. ff. de proba.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ ius ciuile in prima cathedra lectionis matutinæ. 1549. 21. Ianuarij. Pro magnifico. I. V. Docto. D. Thoma Arcello Placẽtino.

Summarium.

De Homicidio, an cẽſeatur fuiſſe cõmiſſum in perſonã unius per errorẽ. Et de tribus ſcholaſticis socijs, & amicis, qui à rixa, & inſultu cũ quibuſdã aduerſarijs fugerunt ſuper quoddã ſolariũ, & cõtigit, ꝙ unus ipſorũ ſcholaſticorũ repertus fuit mortuus ſuper ſumitate ſchalæ: ꝙ tale homicidiũ debeat imputari aduerſarijs et perſecutoribus, non autẽ uni ex ipſis ſcholaſticis, ut ſcilicet ipſe per errorẽ interfecerit ſociũ ſuũ, credẽs eũ eſſe ex ꝑſecutoribus. Et latè de multis cõiecturis, & præſumptionibus utrunq; inducentibus. Et dato, ꝙ per errorẽ interfeciſſet ſocium, ꝙ non puniatur, neq; poſſit, pro habenda ueritate de hoc, torqueri.

1 *Probatio per præſumptiones, & coniecturas admittitur in his, quæ de ſui natura ſunt difficilis probationis, & maximè id procedit in cauſis criminalibus, in quibus agitur de occulto delicto.*

2 *Criminales cauſæ ſunt argumentis examinandæ.*

3 *In delictis multa conſiderantur, perſona, locus, tempus, qualitas, quantitas, & euentus.*

4 *Præſumptio una, uel coniectura poteſt aliam tollere, & ſpecialis tollit generalem, & magis uerißimilis præfertur minus uerißimili.*

5 *Ratio maior uincit minorem, & probatio maior uincit probationem minorem.*

6 *Inditium unum tollit aliud, & una coniectura aliam, & maior uerißimilitudo tollit minorem.*

7 *Præſumptiones duæ paris potentiæ ſe inuicem elidunt.*

8 *Ratio naturalis eſt ſufficiens probatio.*

9 *Teſtis dictum per uerbum uidetur, ualet, quando eſt peritus in eo, de quo deponit, & reddit rationem ſui dicti, ut eſt medicus deponens de uulnere &c.*

10 *Amicus communis utriq; parti eſt integer teſtis.*

11 *Teſtis domeſticus, uel amicus, dummodo ſit bonæ uocis, et famæ, habetur pro integro teſte ad defenſionem.*

12 *Si conſtat aliquos commiſiſſe homicidium, ceſſare debet ſuſpitio de alijs, qui non erat cum illis, ſed contra illos.*

13 *Bona uox, & fama, & quietus uiuendi modus alicuius ſufficit ad extinguendum unum inditium.*

14 *Homicidium præſumitur commiſſum ab inimico.*

15 *Iniuria actis paris inimicitiam capitalem.*

16 *Damnum præſumitur illatum ab inimicis.*

17 *Vulnus illatum, præſumitur fuiſſe illatum ab eo, qui uibrauit, ſeu udmenauit enſem, uel aliud genus armorum.*

18 *Aggreßio ſecũda arguit maximam animi deliberationem ad perpetrandum homicidium.*

19 *Repertus in loco, ubi erat occiſus, præſumitur interfeciſſe, ſtante inimicitia cum occiſo, uel perſecutione, uel alia ſuſpitione.*

20 *Fugiens cum enſe nudo in manibus, præſumitur occidiſſe eum, qui reperitur occiſus.*

21 *Fuga facit magnam ſuſpitionem, & habet uim ſemiplenæ probationis.*

22 *Citatus ſub pœna confeßi, & conuicti, ſi ſit contumax, & patiatur ſe condemnari, habetur pro uerè confeſſo, & ſi poſtea compareat, nihil ei prodeſt, niſi clarè, & concludenter probet de innocentia.*

23 *Actus impetuẽs arguit ſuſpitionẽ, ſicut clauſula inſolita.*

24 *Teſtimonium de relatione, ſeu auditu ab alijs, facit ſaltem præſumptionem.*

25 *Iudices non debent ad unam probationis ſpeciem, ueluti per teſtes factam, allegari, ſed ex ſententia animi ſui æſtimare oportet, quid aut credant, aut parum probatum eſſe opinentur &c.*

26 *Iudicis eſt in facultate non adhibere fidem teſtibus, etiam ꝗ de falſo non conuincantur, item & adhibere fidem paucioribus teſtibus.*

27 *Teſtis uacillans, & ſibi cõtrarius nihil probat, & falſus in uno, eſt falſus in omnibus ratione periurij.*

28 *Ad probandũ unũ inditiũ requiruntur ſaltem duo teſtes omni exceptione maiores, ueluti ad ꝓbandã confeßionẽ.*

29 *Teſtes cẽſentur uarij ex qualibet diuerſitate, qñ tractatur de probãda re uerbali, ueluti de ꝓbandu cõfeßione.*

30 *Reperti in loco delicti præſumuntur eſſe complices delicti, & de iure torqueri debent, maximè ſtantibus ali-*

quibus coniecturis.

31 *Mendacium ualde ſubſtantiale ſufficit per ſe pro inditio ad torturam.*

32 *Teſtis negatiua, ꝙ non potuiſſet id fieri, quia ipſe audiuiſſet &c. confundit alterius dictam affirmatiuum.*

33 *Nuncij publici non eſt nouum, ꝙ aliquando falſum dicāt, & tunc ſunt acrius puniendi.*

34 *Præſumendum eſt, ꝙ illi, qui alia uulnera alicui intulerunt, intulerint etiam aliud uulnus, de quo eſt dubium, an ipſi intulerint, uel alius.*

35 *Vulnerans, uel interficiens aliquem per errorem, cum putaret uulnerare, uel interficere unum ex perſecutoribus, non cenſetur committere aliquod delictum, quando dabat operam rei licitæ, & quando fecit ob neceſſariam defenſionem.*

36 *Et licet occidens nolit cōfiteri ſe occidiſſe, tamen ex quo actus criminaliter non eſt punibilis, ſi factus fuiſſet per errorem, non pōt pro ueritate habēda torqueri, etiā ꝙ aliunde ueritas haberi non poſſit, niſi ſit ſeruus.*

37 *Abſurdū eſt, ꝙ quis poſſit torqueri ad habendā ueritatē de illo actu, de quo, ſi cōſtaret, nullam mereretur pœnā.*

38 *Serui ſunt uiles pſonæ, et æquiparātur quadrupedibus.*

39 *Falſitas, quæ nemini poteſt nocere, puniri non debet.*

Conſilium LVI.

QVamuis dubitationes excitatæ aduerſus D. Franciſcum Martellum videantur prima facie multū vrgere, tamen re diligenter, atq; ex omni parte ipſius proceſſus conſiderata, nō videntur obſtare. Et ſtudendo breuitati, quantū fieri pōt, quia res agitur corā viris peritiſſimis, proponendum in primis eſt p̃ſuppoſitū quoddā ſatis
1 vulgare, ꝙ † in his, quæ de ſui natura vt plurimum ſolent eſſe difficilis probationis, admittitur probatio per p̃ſumptiones, & coniecturas, vt tradit Abb. in. c. fin. de teſtibus cogen. Alex. conſ. 64. col. fin. in. 1. vol. & cōſ. 24. col. 2. in 2. & conſ. 53. eō. vol. & conſ. 90. in 6. late Curt. ſen. conſ. 76. latè Iaſ. in. l. p̃tor ait. §. prætor, col. 3. ff. de eden. Fely. & Deci. in. c. tertio loco, de proba. Deci. conſ. 575. & conſ. 652. & id potiſſimū ſolet admitti in cauſis criminalibus, in quibus tractatur de occulto delicto nā qui volunt delinquere, nō vocant teſtes, ideo
2 que † iura dicunt, eiuſmodi cauſas eſſe argumētis examinādas. l. 1. §. ij dē Cornelio proculo. ff. de quæſtio. & habetur in locis ſupradictis. &
3 alibi dicunt iura † in delictis debere multa cōſiderari, præſertim cauſam, perſonā, locū, tempus, qualitatē, quātitatem, euentū. l. aut facta ff. de pœnis: & id patet ex controuerſia illa inter Docto. nunquid ex p̃ſumptionibus poſſit aliquis criminaliter condēnari, de qua habetur mentio in motiuis, & inferius dicetur. Et inter
4 coniecturas, † vel p̃ſumptiones expeditū eſt, ꝙ vna pōt aliam tollere. l. diuus. ff. de in integ. reſtitu. & ſpecialis tollit generalem. l. cum de indebito, vbi Bar. ff. de proba. & magis veriſimilis præfertur minus veriſimili, Bal. in. l. ſiue poſſidetis, in fin. C. de proba. Iaſ. in. l. ſi extraneus, col. 2. ff. de cond. ob. cau. Curt. iun. conſ.
5 178. col. 1. ſicut † maior rō vincit minorē, & probatio maior vincit probationē minorem,
6 Deci. conſ. 302. col. 5. & vnū inditium † tollit aliud, & vna coniectura tollit aliam, & maior veriſimilitudo tollit minorem, latè Marſil. in ſua prac. crimi. §. diligenter à nu. 192. vſq; ad
7 num. 199. & duæ † præſumptiones paris potentiæ ſe inuicem elidūt. c. mulier, & ibi Abb. in tertio noti. de iureiuran.

Quibus præſuppoſitis, deſcēdendo ad caſum noſtrū, extant multæ coniecturæ, & præſumptiones inferentes, ꝙ nō eſt veriſimile, & quaſi non eſt poſſibile, ꝙ D. Franciſcus interfecerit D. Alexandrum. Item per contrarium extant quam plures præſumptiones inferentes, ꝙ veriſimile eſt, & propè neceſſarium, ꝙ Gaſparinus, & Baptiſta de Menochis, & alij, qui cum eis erant, interfecerint eum.

Prima coniectura, ꝙ D. Frāciſcus ſit innocens, eſt, quia ipſe nullam habebat cauſam ita faciendi, quinimo extabat cauſa in cōtrarium, videlicet continuatio habitatio, & amicitia, ac fraternitas inter eum, & dominū Alexandrū, etiam in ipſo inſtanti, quo fugiebant in Burgo ſancti Antonij, quia fugiendo colloquebātur inuicem, & ſæpius reſpiciebant retro, vt deponit vigeſimus apud me teſtis magiſter Io. Iacobus de Miliauachis, & xxviij. Franciſcus de Oliuaris, qui deponit, ꝙ duo priores ſcholaſtici expectauerunt tertium veniētem lento paſſu, & abſq; birretto, & cū enſe euaginato (& hic erat D. Alexāder, vt quā plures teſtes deponunt) & dixerūt ei, ſtate bene aſſai à venire, & doue hauete la berretta? & ipſe reſpondit, la berretta e pſa: & his dictis, cœperūt oēs tres ſimul currere &c. ꝙ inter eos nunq̃ fuerit ſuſpitio inimicitiæ, deponit ēt D. Oliuerius.

Secunda cōiectura, & ferè probatio à rōne
8 † naturali vrgētiſſima. l. ſiue oportet. §. ſufficie ff. de excuſa. tut. eſt, quia ipſi tres ſcholares aſcē derunt ſolariū per eādem ſchalam, vt fatentur & aduerſarij, & ferè oēs teſtes, dum dicunt, ꝙ D. Frāciſcus erat ad feneſtrā, & D. Oliuerius

ſub lecto,

ſub lecto, & D. Alexāder mortuus ſuper ſu-
mitate ſcalæ: & tunc aut dicimus, ꝙ D. Ale-
xander fuit vltimus, qui aſcēderit, vt patet per
examen D. Franciſci, & D. Oliuerij, & eo ca-
ſu nullo modo videtur veriſimile, ꝙ D. Fran-
ciſcus intulerit ei vulnera, quę repertus eſt ha-
bere D. Alexāder, videlicet vel tria, vel qua-
tuor, prout de coꝝ numero conſtat ex dicto
dominorū Medicorū, quinimo ꝙ neq; vnū ex
eis vulneribus intulerit: quia cum D. Alexan-
der ceciderit mortuus in ſumitate ſcalæ, &
cum capite verſus ipſum locū ſolarij, & nō ce-
ciderit ſupinus, ſed curuus ideſt, cum ventre ſu-
per terrā, eſt euidens, ꝙ volebat vlterius pro-
gredi in ipſum locum, in quo erat D. Franci-
ſcus, quod certè nemo hominum feciſſet: nā ſi
fuiſſet D. Alexander vulneratus à D. Franci-
ſco, non iuiſſet verſus eum, præſertim aſcendē
do ſcalam, ſed retro ceſſiſſet, & rapuiſſet fugā
deſcendendo per ſcalam. Aut verò dicimus,
ꝙ D. Alexander aſcendit prius ſcalam, quā
D. Franciſcus, ita ꝙ D. Franciſcus, inſequēdo
eum, vulnerauerit, aſcendendo ſcalā, & tunc
opus eſſet dicere, ꝙ D. Franciſcus poſt illata
vulnera retro ceſſiſſet, vel deſcendiſſet de ſca-
la, non autē iuiſſet verſus ipſum D. Alexan-
drum, qui fuiſſet in loco ſuperiori, & ex ipſa
ſumitate ſcalæ potuiſſet de facili vulnerare
viciſſim D. Franciſcum, & ſe vindicare. Præ-
terea ſiue D. Alexāder fuerit poſterior in aſcē
dendo ſcalam, ſiue anterior, eſt impoſſibile
ex natura loci, & qualitate vulnerum, quòd ea
vulnera receperit à D. Franciſco, quia quædā
ex vulneribus ſunt in parte anteriori corpo-
ris, & quædam in parte poſteriori. Neq; dica-
tur, ꝙ D. Franciſcus fortè eum vulnerauerit
per errorem, videlicet exiſtimans, ꝙ eſſet ali-
quis ex aduerſarijs: nam hoc ſtare nō pōt, per
ea, quæ modo ſunt deducta in hac ſecunda cō-
iectura, tum etiā quia locus erat valde clarus.
item quia D. Alexāder habebat pelliciam, &
cū ea cecidit poſtea moriens, vt deponunt ferè
oēs teſtes, qui eum viderunt mortuum, adeo
ꝙ D. Franciſcus facile potuit eum cognoſce-
re: item quia ſi erraſſet D. Franciſcus, dum in-
tuliſſet primum vulnus, certè non erraſſet
poſt, neq; alia vulnera intuliſſet.

Tertia præſumptio, & fere probatio eſt, ꝙ
ex dicto dominoꝝ Medicoꝝ fuerunt ea vul-
nera illata cum armis haſtilibus, & ſi non om-
9 nia, ſaltem duo ex eis. Neq; obſtat, ꝙ † ipſi D.
Medici deponant per verbum, videtur, quia
reſpondetur, ꝙ tale coꝝ teſtimoniū valet, tum
quia ſunt periti in eo, de quo deponunt, tum
quia reddunt rationem ſui dicti, vt de vtroq;
tradit Bart. in. l. quid tamen. §. ſi arbiter. ff. de
arbitr. tangit ēt in. l. 1. in princ. ff. de arbitr. &
latè Fely. in. c. quoties, col. 2. & 3. & 4. de teſti.

Quarta præſumptio, & ſemiplena proba-
tio eſt, quia D. Oliuerius in vltimo ſuo exami
ne deponit concludenter, ꝙ D. Franciſcus nō
potuiſſet vulnerare D. Alexandrum, quin ipſe
vidiſſet, & tamen non vidit: & D. Oliuerius
non videtur pati exceptionem, quāuis ſit ami-
cus D. Franciſci, quia erat maior amicus D.
Alexandri, vt probatum eſt, adeo quòd ſi D.
Franciſcus interfeciſſet D. Alexandrum, D.
Oliuerius factus fuiſſet ei inimicus, ſecundū
iudiciū illoꝝ, qui eos oēs cognouerunt, vt etiā
10 probatū eſt, & † amicus cōmunis vtriq; parti
eſt integer teſtis, Bar. in. l. non ſolum. §. 1. ff. de
ritu nup. & in. l. parentes, in fin. C. de teſtib.
11 præterea † teſtis domeſticus, vel amicus ha-
betur pro integro teſte ad defenſionem, dūmo
do ſit bonæ vocis, & famæ, Salice. in d. l. parē-
tes. Et quāuis D. Oliuerius id non dixerit in
ſuo primo examine, id non obſtat, quia, vt pa-
tet ex ipſo proceſſu, non fuit multis verbis in-
terrogatus, quia hora erat tarda &c. & ſatis in
effectu id videtur dixiſſe etiam in primo exa-
mine, quia generaliter reſpondit, ꝙ D. Fran-
ciſcus eum non interfecit, & fuerat interroga-
tus generaliter. an caſu, vel aliter &c.

Quinta coniectura, quia etiam in inferio-
ri parte ſcalæ viſæ ſunt gutæ ſanguinis, vt
patet ex viſitatione facta per multum magni-
ficum Dominum Cauanagum.

Sexta, quia conſtat ex præſumptione iuris,
ꝙ dicti de Menochis cōmiſſerunt hoc homi-
cidium, poſtquā paſſi ſunt ſe capitaliter dāna-
ri, & haberi pro confeſſis, & conuictis, & per
12 alia, de quibus modò dicetur: ergo † debet ceſ
ſare omnis ſuſpitio de D. Franciſco, qui non
erat cum eis, ſed contra eos. l. ſi inter me & te
ff. de excep. rei iudica.

Septimo loco, ſaltem cōprobando ſupradi
13 cta, pōt addi bona † vox, & fama, & quietus
viuendi modus ipſius D. Franciſci, de quibus
patet probatio in proceſſu, & hoc ſolet per ſe
ſufficere ad extinguendū vnum indiciū, vt per
Marſil. in prac. Crimi. §. diligenter, nu. 196.

Per cōtrarium verò, ꝙ prædicti de Meno-
chis, præſertim Gaſparinus, & Baptiſta inter-
fecerint D. Alexandrum, extant vrgētiſſimæ
præſumptiones, & quò ad effectum iuris pro-
14 bationes. Prima, quæ omnibus patet, † pro-
uenit ex

uenit ex inimicitia præcedenti, quia D. Alexã-
der dixerat erga Gaſparinum verba iniurio-
ſa, & eusginsuerat contra eum, & coegerat eũ
rapere fugam per flumen Ticini, quãuis eſſet
15 veſtitus: quæ † cum fuerit iniuria acris, pepe-
rit ſine dubio inimicitiam capitalem, Bar. in. l.
16 3. §. fin. ff. de adimen. legs. & damnum † ſolet
præſumi illatũ ab inimicis, Specula. in titu. de
præſump. §. ſpecies, col. penul. & fin. verſi. ſed
pone, & verſicu. & idem & ſi aliquis,

Secunda eſt, quia ex diſpoſitione magiſtri
Petrini de Moraſca, qui in primo proceſſu eſt
32. vel 31. teſtis, & productus ex officio, cõſtat,
ꝙ in prima aggreſſione facta apud portã pon
tis Ticini per dictos Gaſparinũ, & Baptiſtã,
habebat Baptiſta vnam Alabardam, & cũ ea
ter percuſſit D. Alexandrum, videlicet prima
vice de ramazzo, & alijs duabus vicibus pun
ctim: & quãuis non ſit certus, ꝙ eum vulnera
uerit, tamen ab effectu poſtea ſubſecuto ſatis
infertur, quòd eum vulnerauit: & cum percuſ
ſerit ipſum D. Alexandrum, qui ceciderat ad
terram, potuit eum percutere quomodocũq;,
vel à ſinixtris, vel à dextris, et à parte ſuperio-
ri corporis verſus inferiorem, & è cõuerſo, &
17 ꝙ † vulnus illatum præſumatur fuiſſe illatum
ab illo, qui vibrauit, ſeu admenauit enſem, aut
aliud genus armorꝫ, tradit Io. Andr. in addi.
ad Specul. in tit. de proba. §. fin. col. 5. verſic.
decimotertio per inditia, & Blancus moder.
Pataui. in Tracta. de indi. homicid. nu. 302. &
eſt ſatis veriſimile, ꝙ iam tunc D. Alexander
recepiſſet aliquod vulnus, quia fugiebat po-
ſtea lento paſſu, propter quod redarguebant
eum alij duo eius socij, vt ſupradictum fuit.
Necq; huic teſtimonio obſtat depoſitio alterius
teſtis, ſcilicet Frãciſci de deſertis, Cõteſtabilis
pontis Ticini, in ſuo primo examine, quia ſine
dubio depoſuit falſum, vt patet deinde ex eius
repetitione, ex qua in effectu cõprobatur te-
ſtimonium ſupradicti magiſtri Petrini.

Tertia eſt, quia per quãplures teſtes cõſtat,
ꝙ iſti de Menochis in ſecundo eorũ inſultu in-
ſecuti fuerunt ipſos tres ſcholares vſq; ad lo-
cum, in quo mortuus eſt D. Alexãder, vide-
licet Io. Angelus de verducis, 17. teſtis in pri-
mo proceſſu, & Franciſcus de Oliuaris hoſpes
& parochianus in ſua denuncia id ponit pro
expedito: & inter alios id deponit ille Dacia
rius D. Martinus de Meſinti, & expreſsè ait,
ſe vidiſſe Baptiſtã, & Io. Dominicum, et Pre-
sbiterum turbatos, & eũtes celeri paſſu ver-
ſus eccleſiam ſancti Antonii, & ꝙ paulò poſt
vidit Baptiſtam cum enſe nudo in manibus
euntem verſus illam domum, vbi fuit occiſus
D. Alexander, & ꝙ deinde eum vidit in dicta
domo, & eius curtili, ẽt cum enſe nudo in ma
nibus. vnde oriuntur de iure duæ p̄ſumptio-
18 nes, prima † ꝙ hæc ſecunda aggreſſio arguit
maximam animi deliberationẽ ad perpetran-
dum omnino homicidium, vt tradit Blancus
Pataui. vbi ſupra, nu. 233. Alia eſt, ꝙ cũ ipſi de
19 Menochis † fuerint ibi reperti, vbi fuit occi-
ſus, cenſentur ipſi eum interfeciſſe, præſertim
ſtante ipſa inimicitia, & p̱ſecutione, vel quali-
bet alia ſuſpitione, vt eſt tex. in. l. 1. §. ſi quis in
villa, verſic. ſufficit ergo eos. ff. ad ſillan.

Quarta, quia ſtatim cõmiſſo homicidio,
20 dictus † Baptiſta viſus eſt rapere fugam ver-
ſus flumen Grauaroni cum enſe adhuc nudo
in manibus, quãuis nemo eum inſequeretur, vt
deponit in ſua denuncia Franciſcus de Oliua-
ris hoſpes & parochianus: & quãuis nõ dicat,
ſe id vidiſſe, tamen cenſetur eius teſtimonium
maius, quã ſi ipſe ſolus vidiſſet, quia in initio
ſuæ denunciæ proteſtatur, ſe ea omnia intel-
lexiſſe, & audiuiſſe à quampluribus, & ſe fe-
ciſſe oportunam diligentiam, prout conuenit
eius officio: & de tali fuga cum enſe euagina-
to tradit Bar. in. l. 2. in princ. ff. de furt.

Quinta, quia dicti Baptiſta, & Gaſpari-
nus rapuerunt fugam, necq; auſi fuerunt vnquã
poſtea comparere in Ciuitate, vel ſuburbijs
21 Papiæ, ẽt antequã condẽnarentur: quæ † fuga
fecit eos multum ſuſpectos, & habuit vim ſe-
miplene probationis, Bart. in. l. lege cornelia.
ff. ad ſillan. necq; fuit bona eorũ excuſatio de ti-
more pœnæ, propter primam euaginationẽ,
quia pro reſponſione videmus quotidie, ꝙ ij,
qui ſolum timent de pœna primæ euaginatio-
nis, non ſolent tam diligenter ſe occultare, vt
nunquam videantur.

Sexta, quę in effectu eſt probatio, eſt, ꝙ iſti
poſt eis conceſſas quãplures dilationes ad cõ-
22 parendum † vigore præcepti ad eos trãſmiſſi
ſub pœna confeſſi, & conuicti, tandem paſſi
ſunt ſe banniri, & condẽnari in pœnam mor-
tis, & confiſcationis bonorꝫ: qua præſumptio-
ne nihil poſſet eſſe maius, & quò ad effectum
iuris habentur pro vere confeſſis, & cõuictis,
adeo ꝙ ſi nunc ſponte vellent comparere, id
nihil eis prodeſſet, niſi clarè, & concludenter
probarent, ſe omnino innocentes, & eſſe extra
omnem ſuſpitionẽ eius delicti, vt tradit Bald.
in. l. ita demum, col. fin. C. de procura.

Septima, quia ex depoſitione Ioannis de
Martinis

Martinis die 22. præſentis menſis Februarij
examinati ſuper 19. capitulo, conſtat, ꝙ Ga-
ſparinus paulò poſt cõmiſſum dictum homi-
cidium, mutatis ſibi caligis, reuerſus eſt ad ri-
pam Ticini, vbi erat gabanum quoddã ſuum,
quod reliquerat ibi in Burchiello, quãdo coa-
ctus fuerat à D. Alexandro tranſire veſtitus
per flumen Ticini, & accepit dictum gaba-
num, & dixit cuidã nautæ illa verba, ho fatto
vna materia, & deinde accepit iter verſus
quandam eccleſiam extra ipſam Ciuitatem,
habẽs ſecum duos homines cum armis haſti-
libus, & paulo poſt per eundem locum tranſie
runt tres homines cũ tribus equis, qui perqui-
ſiuerũt à dicto nauta, verſus quẽ locum iuiſſet
dictus iuuenis ideſt Gaſparinus.

Octaua, ex depoſitione illius Ioannæ Bo-
nonienſis, examinatæ die 25. præſentis menſis
Februarij, conſtat, ꝙ in ipſo inſtanti, quo fuit
interfectus D. Alexander, extabãt in curtili
ipſius domus ſaltem ſex homines cum enſibus
nudis in manibus: adeo ꝙ nulla eſt cõparatio,
an ſcilicet imputandũ ſit dictum homicidium
D. Franciſco, an verò ſit imputandũ iſtis ſex.

Nona, quia nihil pertinebat ad ipſos de
Menochis, neq; ad Ioannẽ Marocium, nã non
eſt bona eorum ratio, ſe id feciſſe, ne parochia
pateretur, quia certum eſt, ꝙ ipſi non ſunt de
illa parochia, vel burgo ſancti Antonij, vt fa-
tetur Io. Dominicus in ſecundo proceſſu: iſte
23 † igitur eorũ actus tanquã impertinens arguit
contra eos ſuſpitionem, l. culpa eſt. ff. de regu.
iur. ſicut alibi dicitur de clauſula inſolita, vt
per glo. in. l. ſi quis ſub conditione. ff. de cõdi.
inſtitu. Deci. conſ. 94. col. 1. quæ ſuſpitio aliud
veriſimiliter præ ſe non fert, niſi hanc frau-
dem transferendi imputationem homicidii in
Dominum Franciſcum.

Decima, cum totũ odium eſſet contra D.
Alexãdrum, certè ſi D. Frãciſcus eũ interfeciſ-
ſet, tunc dicti de Menochis præſtitiſſent ei fa-
uorem, quia feciſſet vindictam pro eis, non
autem ſe erga eum tam ſeuere geſſiſſent.

Vndecima, ſi ipſi de Menochis neminem
vulneraſſent, non ſatis cõſtat, qua ratione tam
ſubito fuiſſet ſedatus eorum furor.

Duodecima, quia ex relatione habita à duo-
bus canonicis regularibus ſanctæ epiphaniæ,
mediante depoſitione in proceſſu duorum di-
gniſſimorum teſtiũ (poſtquã ipſi canonici non
poſſunt iudicialiter deponere in præſenti cau-
ſa) conſtat, inquam, ꝙ ille presbiter iuuenis,
qui in effectu eſt ex filijs ipſius Chriſtophori
Menochæ, & qui fuerat præſens dicto homi-
cidio, vt paſſim patet ex proceſſu, dixit dicto
Chriſtophoro, ne hãno amazzato vno, & ne
hanno preſo vn'altro, & eſſo Menocha diſſe,
tace, non dir niente. Et hoc teſtimonium,
24 † mediante relatione, ſeu auditu ab aliis, fa-
cit ſaltem præſumptionem, vt per Deci. conſ.
57. & conſil. 272.

Decima tertia coniectura, quia ferè omnes
teſtes, deponentes in fauorem ipſorũ de Me-
nochis, ſunt ſuſpecti in eorum dicto, nam va-
riant, & dicunt multa nõ veriſimilia, & tacent
multa non tacenda, & deficiunt fere in medio
ipſius ſermonis, ſi bene inſpiciantur.

Decima quarta, quia deponit Io. Maria
cadregarius, ꝙ Io. Dominicus Menocha di-
xit Baptiſtæ fratri ſuo, dũ adhuc eſſet in loco,
vbi D. Franciſcus detinebatur ab eis, tira da
qui forfante, o poltron, & ꝙ tunc dictus Ba-
ptiſta receſſit &c. quæ monitio arguit euidẽ-
ter, ꝙ Baptiſta inter alios perpetrauerat hoc
homicidium, & ꝙ ea de cauſa frater ſuus ma-
ior præcipiebat ei, vt illinc recederet.

Decima quinta, quia ipſi de Menochis ſo-
liti ſunt alia delicta committere, vt ex, eorum
cõfeſſione patet, dum petierunt ſaluum con-
ductum ab alijs delictis.

Quibus præſumptionibus ſtantibus, ſa-
tis apertè. & naturaliter cõſtare videtur, quor
ſum tendat res, & ad quam opinionẽ debeat
applicari animus cuiuslibet iudicantis, ita, vt
nõ facilè debeat quis ab hac opinione remo-
ueri, ẽt ſi quicquã aliud in contrarium per ali-
quos teſtes adducatur, præſertim ſi veriſimili-
25 ter ſint ſuſpecti: & hic ꝓpriè videtur † caſus,
in quo iura clamant, non debere iudicantem
ad vnã probationis ſpeciem, videlicet per te-
ſtes alligari, ſed ex ſententia † animi ſui Iudi- † Adde Soci. iun. cõſi. 90. col. pen. num. 18. & 19. in 2. volu. Vincen.
ces æſtimare oportere, quid aut credant, aut
parum probatũ ſibi opinentur, vt ait text. in. l.
3. in princ. &. §. tu magis ſcire potes, &. §. eiuſ-
dem. ff. de teſtib. &. l. ob carmen. §. fin. eo. titu.
præſertim in verbis illis, credendum eſt quod
naturæ negocij conuenit, & quod inimicitiæ,
aut gratiæ ſuſpitione caret, confirmabitq; Iu-
dex motum animi ſui, ex argumentis, & teſti-
moniis, quæ & rei aptiora, & vero proximiora
eſſe compererit &c. & habetur ẽt in. c. ſi teſtes
26 oẽs 4. q. 3. & eſt † in facultate Iudicis, nõ ad-
hibere fidem teſtibus, ẽt ꝙ de falſo non cõuin
cantur, Bar. in. l. lucius. in fin. ff. de infami. la-
tè Curt. iun. conſ. 178. & pariter eſt in eius fa-
cultate, fidem præſtare paucioribus teſtibus,

& illos,

& illos, qui ſunt maioris numeri, repellere
d.l. ob carmen.§.fin.

Non obſtant modò quinq; illa, quæ in effe-
ctu videntur in motiuis deducta aduerſus ip-
ſum D. Franciſcum, quoꝝ primũ eſt de con-
feſſione illa, quã aſſerunt per eum factã, cum
eſſet ad feneſtram per illa verba, oime che ho
amazzato il mio compagno, laſciatemi anda-
re: de quibus deponunt quatuor ſcilicet Io.
Dominicus de Menochis frater aliorũ, & Io.
Marotius eorũ ſororius, et Baptiſta de Salatis
frater Badoni, & Martinus de Meſinti dacia-
rius, quæ confeſſio facit inditium ad torturam
&c. nã primò reſpondetur, ꝙ de Io. Domini-
co, & de Ioãne Marotio non eſt habenda ra-
tio, quia vnus eſt frater delinquentiũ, & alius
eſt eoꝝ ſororius, vt ipſi fatentur: Alius ſcilicet
Martinus fatetur ſe amicũ Chriſtophori Me-
nochę, & eſt ẽt probatum, ꝙ habet negotia cũ
eo occaſione dacij, vt deponit ipſemet Io. Do-
minicus in ſecundo proceſſu, deinde eſt ſuſpe-
27 ctus in toto ſuo teſtimonio, quia † vacillauit
in vltimo examine, & fuit ſibi contrarius,
adeo ꝙ nihil probat. l. 2. ff. de teſtib. & falſus
in vno, eſt falſus in omnibus ratione periurij,
vt per Fely. in. c. fraternitatis, col. penul. & fin.
de hæreti. adeo ꝙ reſtat ſolus Baptiſta frater
Badoni, qui ẽt eſt leuis armaturæ, cũ ſit nauta,
& piſcator, vt cõſtat ex dicto Frãciſci de Oli-
uaris, & per conſequens ſit veriſimiliter ami-
cus dicti Chriſtophori, qui exercet ſe in cõdu-
ctis nauium, & dat ſæpe lucrũ nautis: & præ-
ter hoc, eſt ſuſpectus, vt ſtatim dicetur. Et cer-
28 tum eſt, † ꝙ ad probandum vnum inditiũ, re-
quiruntur ſaltem duo teſtes omni exceptione
maiores, vt per glo. & Docto. in. l. fi. C. famil.
hercíſ. & de cõfeſſione tradit Blaneus vbi ſu-
pra, nu. 204. 205. & 206.

Item ſecundo modo reſpõdetur, ꝙ iſti qua-
tuor teſtes in hoc ſunt varii, nam aliqui depo-
nunt, ꝙ D. Frãciſcus dixit ea verba, cum eſſet
ad feneſtram, alii dicunt, ꝙ dixit ea deſcendẽ-
do, alii dicunt, ꝙ dixit ea, dum eſſet in ſtrata.
Item ſunt varii, quia vnus dicit, ſignori, alius
29 dicit, o li mei fratelli: & quælibet † diuerſitas
hic operatur, vt cenſeantur varii, & non pro-
bent, cũ tractetur de re verbali, ideſt de pro-
banda cõfeſſione, vt per Iaſ. in. l. 2. col. pen. C.
de bon. poſſe. ſecun. tab. & clarum eſt, ꝙ qua-
litas perſonarũ non patiebatur, vt D. Franci-
ſcus vocaret eos, ſignori, vel gẽtil'huomini, &
qualitas ipſius caſus non patiebatur, ꝙ voca-
ret eos, li mei fratelli. Præterea non fuiſſet
bona ratio ſcilicet, ꝙ deberent eum dimittere,
quia interfecerat eius ſocium. Et ita eorum
depoſitio non eſt veriſimilis.

Item reſpondetur & tertio modo, ꝙ euidẽ-
ter apparet falſitas iſtoꝝ quia D. Oliuerius in
ipſo primo die, quo fuit detẽtus in carceribus,
depoſuit de dictis verbis D. Franciſci, ſed alio
modo videlicet, donatemi la vita, doppo che
hauete amazzato il mio cõpagno: & eſt multũ
veriſimile dictũ, & coadiuuatur per Gaſparẽ
Textorem in primo ſuo examine, qui ait, ꝙ cũ
iſti imputarent D. Frãciſco hoc homicidium,
ipſe reſpondit, io nõ ne ſo niente, & id ẽt nunc
depoſuit Ioanna Bononienſis, & idẽ depoſuit
Monica vxor Gaſparis: adeo ꝙ ſi per qua-
tuor teſtes conſtat, ꝙ D. Franciſcus ad aſſer-
tionem aduerſariorum id negabat, ſequitur,
ꝙ eſt falſiſſimum, ꝙ à ſe ipſo id confiteretur.
Et in hoc mihi videntur omnino conuinci de
mendacio dicti quatuor teſtes.

Item & quarto modo reſpondetur, ꝙ dicti
quatuor teſtes, ſcilicet Io. Dominicus, & cæ-
teri præſumptione iuris ſunt complices ipſius
delicti, quinimo ſunt ex ipſis principalibus, nã
ſunt inuenti in ipſo loco delicti vſq; ab initio,
quando D. Franciſcus erat ad feneſtram, vt
deponit vnus ex eis ſcilicet Martinus in dicto
primo ſuo examine, qui ẽt fortius dicit, ꝙ ipſi
tres erant, qui dicebant D. Frãciſco, vt debe-
ret deſcendere ſuper eorũ fide, & ita patet, ꝙ
ipſi erant, quos timebat D. Franciſcus, & qui
eum fuerant inſecuti. & id ẽt coadiuuatur ex
depoſitione ſupradictæ Ioanne, quæ ait, ꝙ in
ipſo primo initio vidit homines ſaltem ſex in
curtili ipſius domus cum enſibus euaginatis,
quando D. Franciſcus deſcendit: &, vt ſupra
30 fuit dictum ad alìud propoſitũ, † præſumũtur
ex hoc fuiſſe complices delicti, & de iure eſſent
torquendi, vt eſt text. in d. l. 1. §. ſi quis in villa,
verſi. ſufficit ergo. ff. ad ſillan. & tradit Blan-
cus in d. Tracta. de Inditijs, nu. 300. & tanto
magis q̃a Io. Dominicus, & Ioãnes Marotius
in ſecundo proceſſu dicunt, ꝙ nunquã ingreſſi
fuerunt curtile, & id ẽt in primo examine &
ipſi duo, & Baptiſta frater Badoni dixerant, &
tñ cõtrariũ patet ex depoſitione dicti Marti-
31 ni, & dictę Ioãne, & † eſt mẽdatiũ valde ſub-
ſtantiale, ideoq; per ſe ſufficeret pro inditio ad
torturam, Bar. in. l. fin. col. 2. ff. de quæſtio.

Non obſtat ſecundũ motiuum de alia con-
feſſione facta per D. Franciſcum coram Ba-
ptiſta Cane, quæ ẽt nuper fuit cõprobata per
Io. Mariã de Ghiſonibus caligariũ, quia re-
ſpondetur, ꝙ

ſpondetur, ꝙ vtriuſq; depoſitio eſt ſuſpectiſſima,
& à ſe ipſis videntur conuinci de mendatio,
& de manifeſta falſitate. nam primò quò
ad Canem conſtat, ꝙ ipſe debet tres conteſtes,
ſcilicet Io. Dominicum, & Ioannē Marotiū,
& D. Oliuerium, & tamen quilibet eorū deponit,
ſe nihil tale audiuiſſe, neq; interrogationem
Canis, neq; reſponſionem D. Franciſci,
32 ſci, quinimo D. Oliuerius deponit, ꝙ † non
potuiſſet id fieri, quin ipſe audiuiſſet, & ita cō
cludenter confundit dictū Canis, Bar. in. l. 1. §.
hoc interdicto, col. 2. nu. 8. ff. de iti. actuq; priua.
& re ipſa etiam confunditur per dictos Io.
Dominicum, & Marotium, quia ipſi detinebant
D. Franciſcum, vnus à dextris, alius à ſiniſtris,
ita vt credendum nō ſit, ꝙ dormirent,
& tamen dicunt, ſe nihil audiuiſſe: & tāto magis
hoc videtur mirum, quia Canis repetitus
deponit, ꝙ id bis fuit dictum præterea cū iam
per quatuor teſtes, quamuis fauorabiles parti
aduerſæ, conſtet, ꝙ D. Franciſcus, antequam
Canis veniret, id negabat conſtanter, non eſt
credendum, ꝙ ſtatim mutauerit propoſitum:
33 & non eſt nouum, † ꝙ nuncij publici aliquando
falſum dicant, neq; ſine cauſa de hoc factus
eſt tex. qui vult, acrius eos eſſe puniendos,
in. l. Diuus, la. 2. ff. de cuſtod. reorū. Alius
verò teſtis, ſcilicet Cadregarius eſt mendax
euidenter, & varius, & contrarius multis reſpectibus
in ſua depoſitione, nam præterquā
ꝙ variat ab alijs teſtibus de hora, clarius vacillat,
dum dicit, quòd duo ex ipſis ſcholaribus
ibant prius, & alius ibat poſt, & tamen dicit,
quòd omnes tres ibant ſimul loquendo. ſed
magis eſt varius, & mendax, dum depoſuit
primò, ꝙ Textor habebat duos enſes ipſorum
ſcholarium, & ꝙ Io. Dominicus eos conſignauit
Cani, & tamen repetitus, & monitus deponit
de vno enſe tantum, & nullam reddit
bonam rationem eiuſmodi varietatis. Item
varius, dum deponit de euaginatione non totius
enſis. Item quò ad propoſitum, de quo
agitur, non dicit veriſimilia, nam fatetur, quòd
ipſe erat magis remotus, quàm Io. Dominicus,
& Marotius, & tamen illi non audiuerunt
ea verba: item deponit, quòd ea verba
fuerant prolata ſemel tantum, & Canis deponit,
ꝙ bis fuerunt dicta: deinde, vt ſupradictum
eſt, nullo modo eſt veriſimile, ꝙ Dominus
Franciſcus id fuerit confeſſus, quod paulo
ante conſtanter negauerat.

Non obſtat tertium motiuum de enſe ſanguinolento,
qui de hoc ſolum deponunt quatuor
teſtes, qui in effectu ſunt complices delicti,
vt ſupradictum eſt, reſpondendo ad primum,
& eruēda eſſet veritas ab eis, & de hoc,
et de ipſo negocio principali. item etiā ſi eſſent
innocentes, ſunt tamen ſuſpecti in eorū teſtimonio,
quia vnus eſt frater, alius eſt ſororius,
& alius eſt amicus, & ſocius patris in negocijs
datiorū. deinde oēs quatuor deprehenduntur
in mendatio ſuper hoc propoſito enſis, nā vltimo
loco repetiti dicunt, ꝙ textor nunquā receſſit
à præſentia D. Franciſci, poſtquā ſibi fuit
enſis cōſignatus, & tamen hoc eſt falſum, quia,
vt deponit Ioanna Bononienſis, Textor detulit
hunc enſem ſuper ſolario, vbi erat cadauer,
& copia ſanguinis, & vxor ipſius textoris
fatetur, ꝙ vidit eum ſuper ſchala cū dicto enſe,
& ipſemet Textor poſitus ad torturam ſibi
contrarius tandem id confeſſus eſt, dum dixit,
che di queſto ſe ne rimettè al detto delle donne,
& etiam in alio examine penultimo cœperat
vacillare, & debilitare eius primum dictum,
& vſus eſt illis verbis, io torria cento
ſacramenti: & cuilibet legenti omnes eius
depoſitione facile (vt puto) erit credere, ꝙ
enſis fuit ſanguine tinctus ab ipſo textore, vel
ſaltem de eius ſcientia, cum participatione illius
presbiteri, qui eſt etiam filius Chriſtophori
Menochæ, vt patet ex depoſitione fœminarum,
quę nouiſſimè fuerunt examinatæ. Et
correſpondet huic coniecturæ aſſertio ſupradictorum
Canonicorū regularium, dicentiū,
ꝙ enſis viſus eſt eis fuiſſe ſanguinolentus ex aliquo
artificio, & ille Vicarius quamuis ſit religioſus,
id aſſeruit per bonas rationes, dū atteſtatur,
ſe vidiſſe ſæpius enſes, quibus fuerant
homines interfecti. Itē ipſe Textor, & Cæſar
filius Mathei dicunt, ſe vidiſſe D. Frāciſcum
deſcendentem cum enſe nudo in manibus, &
non dicunt, ꝙ eſſet ſanguinolentus, & certe ſi
fuiſſet ſanguinolentus, veriſimile eſt, quòd id
vidiſſent, quia eſt res notabilis. Præterea cum
per quatuor teſtes conſtet, vt ſæpe dictum eſt,
quòd Dominus Franciſcus negabat, ſe vulneraſſe
Dominū Alexandrum, de plano infertur,
ꝙ non habebat enſem ſanguinolentum in
manibus, quia ſi eum habuiſſet, non negaſſet
id, quod non poterat negare, ſed potius ſe excuſaſſet:
& ad hoc eſt maximè aduertendum.

Ad quartum motiuū, ꝙ D. Franciſcus viſus
ſit rapere fugā, non eſt opus longa reſponſione,
qa cōſtat ex prima depoſitione Martini
Datiarii, ꝙ D. Franciſcus timebat Io. Dominicum,
& Ioannē Marotium, & Baptiſtā fra-

trem Badoni, quia dicit, ꝙ ipſi ei pollicebanť,
ſe eum non offenſuros: propterea ſi ſtatim,
poſtquam eggreſſus fuerat de ipſo Curtili, vi-
ſus eſt velle recedere ab eis, cauſa erat in prō-
ptu, quia adhuc de eis dubitabat, & ſi videan-
tur ferè omnes teſtes, dicunt aliqui eorum, ꝙ
ſtatim fuit captus, & alii dicunt, quòd fuit per
aliquot paſſus, & nemo dicit, ꝙ fugeret.

Ad quintũ motiuũ de vulnere illato, prout
deponunt Medici, ſcilicet à ſuperiori parte hu-
meri ſinixtri, deſcẽdẽdo in pectus, adeo ꝙ im-
poſſibile ſit, ꝙ tale vulnus fuerit illatũ, niſi per
aliquẽ exiſtentẽ in loco ſuperiori &c. rñdetur,
ꝙ ſi nihil aliud extaret, eſſet poſſibile, ꝙ D.
Franciſcus intuliſſet dictũ vulnus, ſed ſtanti-
bus ſupradictis, non eſt veriſimile, neq; videť
poſſibile: nã primò D. Oliuerius deponit cõ-
cludenter, ꝙ nõ potuiſſent ꝑ D. Franciſcũ in-
ferri aliqua vulnera, quin ipſe vidiſſet, & tñ
non vidit, & D. Oliuerius videtur integer te-
ſtis, vt ſupradictũ fuit: & eius dictũ coadiuua-
tur ex qualitate loci, nã cum D. Oliuerius au-
diuerat D. Alexandrũ in media parte ſchalæ
dicentẽ, Oime ch'io ſon morto, & viderit eum
venientem, & deinde viderit eũ cadere mor-
tuum, vt dixit in primo examine, & locus ipſe
ſit paruus, videlicet longitudinis quinq;, vel
ſex brachiorũ, non põt aliter eſſe, quin D. Oli
uerius vidiſſet. Præterea ſi D. Franciſcus intu
liſſet vulnera, certè D. Alexander non perſe-
ueraſſet veniendo verſus eũ aſcendendo ſcha
lam, ſed retro reuerſus fuiſſet, ne alia vulnera
acciperet. Deinde cõſtat, ꝙ D. Alexander ha-
bebat vnum vulnus ſuper faciem, & aliud in
tergum, quãuis nõ penetraret, qnimo & aliud
in parte anteriori ſub mamilla dextra, quia ex
dicto Medicorũ non conſtat, ꝙ hoc quartum
eſſet vnũ & idem vulnus cũ illo vulnere illato
in ſuperiori parte humeri ſinixtri, & impoſſi-
bile eſt, ꝙ D. Frãciſcus intulerit ea omnia vul-
nera, ſed eſt neceſſe fateri, ꝙ fuerint illata ab
34 aliis perſonis, ergo † & præſumendũ eſt, ꝙ qui
alia vulnera intulerunt, intulerint ẽt illud, ar-
gu. eoꝝ, quæ tradit Bar. in. l. ſi in rixa col. 2. &
3. ff. de ſicar. facit tex. in. l. nõ eſt ferendus. ff. de
transac. facit regula, qui ſemel malus &c. & cũ
D. Alexander eſſet iuuenis paruæ ſtaturæ, nõ
fuit difficile, ꝙ aliquis maioris altitudinis eum
vulnerauerit illo modo: vel recepit illud vul-
nus ſuꝑ ponte Ticini, vbi cõſtat, ꝙ ꝓiectus ad
terrã percuſſus fuit a Baptiſta cũ vna alabar-
da punctim: & potuit ẽt eſſe, ꝙ in curia ipſius
domus proiecerint iterũ eum ad terram, cum
eſſent multi, & eo modo eum vulnerauerint:
vel ꝙ ꝑcuſſus fuerit cũ pugione aliquo. Et præ
ter hæc, extat depoſitio omniũ triũ Medicoꝝ
dicentiũ, ꝙ iuditio eoꝝ tale vulnus nõ fuit illa-
tum cum enſe. Et in effectu cũ extiterint ꝑſe-
cutores, & percuſſores certi, nõ videtur ſuper
hoc faciẽda difficultas. Neq; D. Oliuerius de-
ponit, ꝙ D. Alexãder clamauerit, recepto eo
vulnere, ſed ſimpliciter dicit, ꝙ ꝓtulit illa ver-
ba, oime ch'io ſon morto, quinimo p̄ſupponit
ꝙ D. Alexander dixerit ea verba, anteq; poſ-
ſet videri de ipſo ſolario, quia dicit D. Oliue-
rius, ꝙ cognouit eius vocem, & ꝙ tunc reſpi-
ciens eum expectauit, donec aſcendit per ſcha
lam, & poſtea ſuper ſolario cecidit mortuus.

Poſtremò dato (ſine veritatis p̄iuditio) ꝙ
35 D. Franciſcus vel vulneraſſet, vel † interfeciſ-
ſet D. Alexandrum, id non potuiſſet eſſe, niſi
per errorem, exiſtimans, ꝙ eſſet vnus ex per-
ſecutoribus, quo caſu non cenſeretur D. Frã-
ciſcus cõmiſiſſe aliquod delictum, quamuis
erraſſet in perſona. l. illud. §. fin. & l. ſequen.
quæ incipit, ſi cum ſeruo. ff. de iniur. cum, ſcili-
cet daret operam rei licitè, vt ibi per Bart. &
Bar. in. l. reſpiciẽdo. §. delinquunt, in fin. ff. de
pœn. vbi ex hoc reſpõdet ad tex. in. l. eũ qui. §.
ſi iniuria. ff. de iniur. nam D. Franciſcus id fe-
ciſſet pro neceſſaria defenſione, vt per Docto.
in. l. vt vim. ff. de iuſtic. & iur. & optimè per
Abba. in. c. olim, à nu. 15. vſq; ad nu. 18. de re-
ſtitu. ſpolia. & ad tex. in. l. ſcientia. §. qui cum
aliter. ff. ad leg. aquil. reſpondetur, ꝙ loquitur
ſolum de pœna legis aquiliæ quò ad intereſſe
pecuniarium partis læſæ, vt ibi per glo. & cla-
rius per glo. in d. §. delinquunt, & latè Iaſ. in
. l. ſi pater, colum. 2. C. de hære. inſti. ſi igitur
36 † talis actus Domini Franciſci non eſt pu-
nibilis criminaliter, videtur, ꝙ pro eius veri-
tate habenda non poſſit torqueri. l. 1. in princ.
ff. de queſtio, etiam ſi veritas aliunde haberi
non poſſit, niſi forte eſſet ſeruus. l. diuus, eo.
titu. & hanc regulam deducit Marſil. in Pra-
ctica criminali. §. expedita, nu. 57. verſic. vl-
terius queri poteſt, & ibi habet pro abſurdo,
37 † ꝙ quis poſſit puniri corporaliter per tor-
turam ad habẽdam veritatem de illo actu, de
quo, ſi haberetur certitudo, nullam ille mere-
retur pœnam corporalem, & latius tractat idẽ
Marſil. in d. l. diuus, colũ. 1. vbi reſpondet ad
illud, de quo miratus fuerat in d. §. expedita,
dum dixerat, ꝙ etiam ſerui nõ deberent poſſe
38 torqueri in cauſa ciuili, & reſpondet, ꝙ † ſer-
ui ſunt viles perſonæ, & potuiſſet dicere, ꝙ

æquiparantur

æquiparantur quadrupedibus.l.2.ff. ad leg.
39 aquil.& facit,quod alibi dicit̃,ꝙ falſitas,† quę nemini pōtnocere,non debet puniri,gloſ.& Docto.in.l.damus.C.de falſis. Et ſi D. Frā-ciſcus hac ratione non eſt torquēdus de ſe ipſo, non ēt videtur torquendus ad habendam veritatē,an illi de Menochis cōmiſſerint hoc homicidiū,qa quòad eū iam habetur veritas, poſtq̄ ſunt condēnati:p̄terea melius pōt veritas haberi ab eoꝝ fratribus, & ſocijs.l.1.§.1.ff. de queſtio.& in omnem caſum,ēt ꝙ D.Frāciſcus eſſet torquendus,quāuis nullam pœnam mereretur,ſi confiteretur, tamen eſt maxima coniectura,ꝙ ipſe ſit penitus innocēs, qa cum iam ſæpe de hoc & a patre, & ab alijs fuerit monitus,ꝙ ſcilicet nullam pœnā mereretur, ſi id confiteretur,non eſt credendū,ꝙ ſubmitteret ſe huic periculo torturæ,perſiſtendo in falſa negatione iſtius actus, de cuius confeſſione nullam mereretur pœnā. Et hæc vltimo loco deducta,cenſeantur dicta ex abundanti: nam ſiue caſus ſit talis,vt D. Franciſcus mereretur pœnam,ſiue non mereretur,tamen res eius videtur in tuto, etiam quòad torturam,ſtantibus alijs ſupradictis.

Et ſuper omnia erit habendū præ oculis,ꝙ contra D.Franciſcū,nullū penitus extat inditium,quod non proueniat a teſtibus ſuſpectiſſimis,nā ex natura negotij omnia ſtant pro D. Franciſco. Et de qualitate illius vulneris illati in humerū ſinixtrum ſatis ſupradictū fuit,ꝙ id quāuis non faueat D.Franciſco,nō tamen nocet ei. Aduerſus alios autem extant inditia vrgentiſſima non ſolū ex depoſitionibus teſtium,quibus eſt credendum, ſed ēt ex natura,& qualitate ipſius negotij: ad quæ nunquā dari poterit reſpōſio, quinimo & ex ipſorum confeſſione: cum fuerint citati ſub pœna confeſſi, & conuicti criminis, & tamen paſſi ſint; ſe capitaliter damnari.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis matutini Interpres Papiæ 1549. vltimo Februarij. Pro D. Franciſco Martello, Artium Scholaſtico.

Summarium.

De prohibitione alienādi facta per teſtatorem hoc modo, ꝙ hæres nō poſſit ſine cōſenſu tutorū,et curatorū cōtrahere,uel diſtrahere aliquo modo,neq; uēdere, aut alienare,neq; quicq̄ agere,quādiu eſſet minor 25.annis, ſub pœna priuationis bonorū, in quā pœnā ſubſtituit alios : an talis ꝓhibitio cōprehendat alienationē bonorū tātum, an uerò omnē cōtractū, et an donationē inter uiuos cuiuſdā ſummæ pecuniariæ factā per hæredē uxori, ut tunc hæres incidat in pœnam : & an talis pœna priuationis noceat filijs ipſius hæredis probibiti,ut excludantur à ſubſtitutis in pœnam &c.

1 CONSVETVDO *Teſtatorum attendi debet.*
2 *Punitur quis in eo, circa quod deliquit.*
3 *Prohibitio alienandi bona non comprehendit alienationē actionis perſonalis ad bona.*
4 *Subſtitutio facta in pœnā ſolet ſtrictiſſimè interpretari.*
5 *Magis dilectus à teſtatore in una parte teſtamenti, cenſetur etiam magis dilectus in alia parte.*
6 *Dictio, ut ſupra, facit relationem ad præcedentia.*
7 *Teſtator ſubſtituens hæredi in pœnam poſt aditam hæreditatem, non cenſetur diſponere de hæreditate niſi per fideicommiſſum.*
8 *Hæres prohibitus à teſtatore contrahere, uel diſtrahere aliquo modo, uēdere, alienare, aut quicquā agere ſine cōſenſu tutorū, & curatorū, quā diu ſit minor 25. annis, cenſetur prohibitus facere omnem contractum.*
9 *Et cenſetur teſtator tūc timore pœnæ adiectæ prouidere hæredi, eo ꝙ uidet in eo minorē induſtriā, quā ſit opus.*
10 *Et tales prohibitiones cōtrahendi &c. uſq; ad certā ætatem, cenſentur fauorabiles, et latè interpretātur, ut ēt comprehendant legitimam ipſorū filiorū prohibitorum.*
11 *Teſtator pōt priuare hæredē, uel legatariū, ſi uolūtatem eius non ſeruauerit, & poteſt in pœnam ſubſtituere.*
12 *Et pōt priuare hæreditate, ſi hæres cōtraxerit ſine licētia alicuius, & tum non admittitur purgatio moræ.*
13 *Prohibitus cōtrahere, ſi donet inter uiuos, incidit in pœnā.*
14 *Donatio inter uiuos eſt contractus, & habet conſenſum duorum.*
15 *Contractus appellatione uenit omnis actus, per quem efficaciter obligamur.*
16 *Donatio ſtrictè loquendo, non eſt propriè contractus.*
17 *Contractus donationis fieri poteſt in teſtamento, & ſtipulatio notarij interueniens facit, ꝙ cēſeatur irreuocabilis, & habeat naturam contractus quò ad omnia.*
18 *Pœna priuationis alicuius rei comminata alicui in caſum contrauentionis nocet etiam eius filijs.*
Etiam ꝙ filij ſint expreſſè uocati ad eam rem ſcilicet ſub nomine filiorum, non autem proprijs nominibus.
19 *Excluſa una perſona, cenſentur excluſæ etiam omnes ab ea deſcendentes.*
20 *Non debet quis ex alterius perſona conſequi, quod ex ſua prohibetur.*
21 *Trebellianica cenſetur per teſtatorē prohibita, qū dixit, ꝙ omnis eius hæreditas, ac omnia & ſingula bona &c.*

Conſilium LVII.

Videtur prima
facie dicendum in præſenti caſu,
ꝙ Marcus Antonius nõ incide-
rit in pœnam, & dato, ꝙ in eam
incidiſſet, videtur, ꝙ id nocere nõ debeat eius
filijs, ſi qui extant, vel in futurũ extabunt. Nã
verba teſtamẽti inducentia pœnã priuationis,
quãuis ſimpliciter, & generaliter videantur
ꝓlata, vt cõprehendant quẽcunq; cõtractum,
videntur tñ reſtringenda ad contractũ, qui cõ
tineret alienationẽ aliquã bonoꝶ per teſtatorẽ
1 relictoꝶ ipſi M. Antonio, quia † id cõiter cõ-
ſueuerunt facere teſtatores in ſimili propoſi-
to. l. hæredes palã. §. ſed & ſi notam. ff. de teſta
men. & ſi verba ipſa intelligerentur ad literã,
ꝓut iacent, ſequeretur abſurdũ, ꝙ ſine cõſenſu
tutoꝶ, et curatoꝶ M. Antonius comedere, vel
bibere nõ potuiſſet, neq; quicquã aliud agere,
cũ verba dicãt, ꝙ nihil agere poſſit &c. Et hęc
interpretatio ex eo ẽt videtur admittenda, qa
teſtator appoſuit pœnam priuationis bonoꝶ,
2 & cõiter † ſolet quis puniri in eo, circa qđ deli
quit. c. fin. de immu. eccle. ex qualitate igitur
pœnæ ꝑ teſtatorẽ appoſitæ videtur declarari,
qualis fuerit eius animus, dũ ꝓhibuit contra-
here. Si autẽ prohibitio alienandi reſpiciebat
bona tantũ, clarũ videtur, ꝙ non cõprehendit
donationẽ ſummæ cuiuſdã pecuniariæ factã
per M. Antoniũ eius vxori, quia, quod fortius
3 eſt, non † cõprehenderet alienationẽ actionis
ꝑſonalis ad ipſa bona Bar. in. l. Gallus. §. vidẽ
dum. ff. de libe. & poſthu. Deci. cõſ. 300. col. 2.

Sed & dato, ꝙ M. Antonius incidiſſet in pœ
nam, id tñ non deberet nocere eius filijs, qui
fuerunt ſubſtituti in alia parte teſtamenti, cũ
vulgare ſit, ꝙ pœna debet reſtringi ad ſuos
autores. l. ſancimus. C. de pœnis, & factũ, ſeu
delictum patris non debet nocere filijs. l. cum
4 ratio. ff. de bon. dãna. & talis † ſubſtitutio, vel
translatio facta in pœnã ſolet ſtrictiſſimè in-
terpretari, vt tradit Deci. cõſ. 290. col. 2. & la-
tius in conſi. 273. & cum eo caſu eueniẽte, vo-
cauerit teſtator præfatos ſubſtitutos, vt ſupra
&c. & conſtet ex prioribus partibus teſtamen
ti, ꝙ ſubſtituti fuerant non ſolum filij D. Gu-
liermi, & illi alij cum eis nominati, ſed ẽt ſub-
ſtituti fuerant filii ipſius M. Antonii, & primo
loco atq; ante alios, propterea videtur de pla-
no ſequi, ꝙ appellatione ſubſtitutorum in ca-
ſum cõmiſſæ pœnę contineantur & ipſi filii. &
5 † quẽadmodum magis dilecti fuerant in prio-
ribus partibus teſtamẽti, & cæteris oĩbus ſub-
ſtitutis antepoſiti, idem quoq; dicendũ vide-
tur ſenſiſſe teſtatorem in ea vltima parte. §. &
ſi ex diſparibus Inſtitu. de vulga. ſubſti. Deci.
conſ. 186. col. 2. & id videtur omnino denota-
6 re in caſu noſtro † illa dictio, vt ſupra, quæ fa-
cit relationem ad pręcedentia Deci. conſ. 227.
col. 1. in fine num. 3. & conſ. 162. col. 4. & 5. &
conſ. 267. col. 4. poſt Bart. in. l. 1. §. hoc edicto.
ff. de poſtulan. Et in omnem caſum non po-
tuit dictus M. Antonius priuari per teſtatorẽ,
niſi in dimidia parte, quia aliam dimidiam ha-
bebat ex perſona patris ſui, vt patet ex ipſa-
met inſtitutione: deinde iſtius dimidiæ, de qua
potuit teſtator diſponere, videtur, ꝙ retineri
7 poſſit quarta quædam trebellianica, eo ꝙ † cũ
teſtator adiecerit pœnã poſt aditam hæredi-
tatem, videtur non potuiſſe diſponere de hæ-
reditate, niſi per fideicõmiſſum, vt tradit Soci.
in rubri. ff. de his quæ pœnæ nomi. in fine.

Pro contraria verò parte, ideſt in fauorem
filiorum D. Guliermi, & alioꝶ cum eis voca-
torũ, videtur dicendũ, ꝙ M. Antonius incide-
rit in pœnam, & ꝙ id noceat eius filiis: nã ver-
ba teſtamenti videntur clara, ꝙ M. Antonius,
8 † quãdiu eſſet minor vigintiquinq; annis, non
poſſet ſine conſenſu tutorum, & curatorum
contrahere, vel diſtrahere aliquo modo, neq;
vendere, aut alienare, neq; quicquã agere, ſci-
licet quod haberet vim negocii, iuxta tex. in. l.
labeo la. 2. ff. de verb. ſigni. quæ verba nõ pa-
tiuntur ſupradictam reſtrictionem ad aliena-
tionem bonorũ &c. cum clariſſimè compre-
hendant quemlibet contractum faciendum
per ipſum minorem. l. ille aut ille. §. cum in
9 verbis. ff. de lega. 3. & denotent † euidenter,
quòd teſtator voluit timore pœnæ prouidere
ipſi M. Antonio, videns in eo minorem indu-
ſtriam, quã fortaſſe fuiſſet opus vt per Are-
ti. conſil. 19. col. 2. Iaſ. in. l. filiusfam. §. Diui
in prima lectu. num. 35. ff. de lega. 1. & retor-
quendo conſuetudinem teſtatorum in con-
trarium, ſi voluiſſet teſtator prohibere alie-
nationem bonorum ſuorum tantum, non li-
mitaſſet eam ad tempus vigintiquinq; an-
10 norum. & † huiuſmodi prohibitiones con- † Late & optime dixit 132 D. Alba meus in ipſo §. Diui nu. 80. cum ſequen. Vincen.
trahendi vſq; ad eam ætatem, cẽſentur fauo-
rabiles, & latè ſunt interpretandæ, vſq; adeo,
vt etiam comprehendant † legitimam ipſorũ
filiorum, vt tradit Iaſ. poſt alios in d. §. Diui
in prima lectu. circa finẽ nu. 116. & in ſecunda
lectu. nu.

11 lectu. nu. 17. & non † eſt dubium, quin poſſit
teſtator priuare hæredem, vel legatariũ, ſi vo-
luntatem teſtatoris nõ ſeruauerit. l. 1. C. de his
quæ pœn. nomi. & quin poſſit teſtator in pœ-
nam ſubſtituere, vt latè per Deci. in d. conſi.
273. & conſ. 290. col. 2. & aliquid per Alexan.
conſ. 52. viſo teſtamento, in princ. in 2. volu. &
12 in terminis noſtris † de priuatione hæredita-
tis, ſi hæres ſine licentia alicuius contraxerit
&c. Alex. cõſ. 57. perſpectis, col. 1. in ſecundo
vbi etiã ſubijcit, ꝙ purgatio moræ non admit
titur, vt ibi per eum col. fin. nu. 14. vnde ſequi
videtur in caſu noſtro, ꝙ D. Marcus Anto-
13 nius, qui per publicum inſtrumentum † fecit
donationem inter viuos librarum 2000. eius
vxori, incidit in pœnã, & fecit locum ſubſtitu
tioni, eo loco per teſtatorem introductæ, cum
14 † donatio inter viuos ſit contractus, vt ꝑ Bar.
in. l. iuriſgentium col. 1. ff. de pac. nam habet
conſenſum duorum. l. 1. §. conuentionis eo. tit.
15 de pac. & appellatione † contractus venit om-
nis actus, per quem efficaciter obligamur. l.
omnem obligationem. ff. de iudi. ſed & dato,
16 ꝙ ſtrictè † loquendo, donatio non eſſet ꝓpriè
contractus, quia non eſt vtrinq; obligatorius,
d. l. labeo la. 2. in fine. ff. de verb. ſigni. hic ta-
men dictum fuit, nihil agere &c. quod verbũ
eſt generale ad omne negotium d. l. labeo in
princ. & paulò inferius etiam fuit appoſitum
vocabulũ obligatio quod verificatur in caſu
noſtro, fuit etiam appoſitum vocabulum alie-
nare, quod eſt generale. l. alienationis verbum
eo. tit. de verb. ſigni. neq; refert, ꝙ contractus
17 donationis † factus fuerit in teſtamento, nam
id poteſt fieri, vt per Bar. in d. l. hæredes pa-
lam. §. fin. & cum interuenerit ſtipulatio nota-
rij, cenſetur irreuocabilis, & habet naturam
contractus quò ad omnia, vt per Deci. conſi.
196, col. 2. & conſ. 293. col. 2. in princ. ex qui-
bus videtur omnino concludendum, quòd
M. Antonius inciderit in pœnam.

Quòd autem huiuſmodi pœna debeat no-
cere etiã eius filijs, videtur dicendum, ex eo,
18 quòd regulariter ita eſt, ꝙ † vbicũq; aliquis re
aliqua priuatur in pœnam prius ſibi imminẽ-
tem, ſeu (vt vulgo dicitur) ſibi prius cõmina-
tam, tunc etiam videntur priuari eius filij. c.
1. ſi vaſal. feud. priue. & in. c. 1. §. ſi vaſallus cul-
pam, ſi de feudo defunc. fue. contro. facit tex.
in. l. ſi cohartalis. C. de cohartal. lib. 12. & id
procedit, etiã ꝙ filij ad eam rem eſſent vocati
ex diſpoſitione expreſſa, dũmodo non fuerint
vocati proprijs nominibus, ſed ſimpliciter ſub
nomine filiorum, quia præſumuntur vocati
contemplatione patris, ideoq; excluſo patre,
ipſi quoq; excluduntur, vt tradit Iſern. in d. c.
1. col. 1. in fin. ſi vaſal. feud. priue. & ad hoc fa-
cit id, quod generaliter alibi tradunt Docto.
19 † ꝙ excluſa vna perſona, cenſentur etiã excluſi
omnes ab ea deſcendentes Bal. in. l. fin. col. 1.
C. de libe. præte. Deci. in. l. illam col. 3. C. de
colla. Et ad hæc facit, quia ſi voluiſſet teſtator,
vt eo caſu admitterentur filij ipſius M. Anto-
nij, facile fuiſſet ei exprimere, quod cum non
fecerit, videtur fuiſſe cõtrariæ opinionis. l. vni-
ca. §. ſin autẽ ad deficientis, vbi Pau. de Ca. C.
de cadu. tollẽ. & cũ vſus fuerit illis verbis, ꝑfa
tos ſubſtitutos vt ſupra, videt̃ ſenſiſſe de filiis
D. Gulielmi, & ſenſiſſe de D. Dauid, & Ioſe-
pho, & Chriſtophoro, qui clarè, & diſtinctè, et
per ſe principaliter fuerãt ſubſtituti: nõ autem
videtur ſenſiſſe de filiis M. Antonii, de quibus
nunquã fuerat facta mentio, niſi acceſſoriè ad
eum, & vnico verborũ contextu cũ eo, & tan-
quã eius cõtẽplatione, vt ꝑ Iſerniã vbi ſupra.

Et ſi eius filii admitterẽtur, ſenſiſſet D. M.
Antonius cõmodũ ex eorũ perſona, videlicet
ratione vſusfructus, & potuiſſet perſeuerare
in adminiſtratione, & poſſeſſione ipſorũ bo-
norum, quod tamen videntur denegare verba
teſtamenti, dũ adeo enixo modo eũ remouent
à poſſeſſione bonorum, eueniente eo caſu: nõ
20 † igitur debet ex alterius perſona id cõſequi. l.
querit. ff. de bon. libert. Deinde ſi diceremus,
filios M. Antonii nõ fuiſſe excluſos, ſequeret̃,
ꝙ ſi fortè ipſe per ſpatiũ aliquod tẽporis alie-
naſſet, anteq̃ ſuſcepiſſet filios, deducta fuiſſet
res ad alterum ex duobus capitibus, quorum
quodlibet habet difficultatem: nã neceſſe fuiſ
ſet dicere, ꝙ vel ipſi ſubſtituti ſtatim fuiſſent
admittendi ad hæreditatem, & poſtea natis
filiis ex M. Antonio, iſti ſubſtituti iã facti hæ-
redes deſiiſſent eſſe hæredes, quod eſt abſur-
dum: Aut dicendum fuiſſet, ꝙ hæreditas ſem-
per manſiſſet apud ipſum. M. Antoniũ, quan-
diu non ſuſcepiſſet liberos, ſed aptus fuiſſet
ad eos ſuſcipiendum, quod etiam eſſet ab-
ſurdum, & aduerſus mentem, & verba te-
ſtatoris, quæ ſtatim eum priuant hæredita-
te ipſo iure, & facto.

Quibus rationibus videtur res iſta incli-
nare aduerſus filios. M. Antonij, ſi aliqui ex-
tant, vel in futurum extabunt. Et quãuis nega-
ri non poſſit, quin vltimus iſte articulus ſit di-
ſputabilis, rationes tamen vltimo loco dedu-
ctæ videntur eſſe vrgentiores, & per eas tol-

luntur cætera deducta in contrarium. Quod
21 autẽ dictum eſt de † trebellianica deducẽda, ceſſat, ſtantibus illis verbis teſtamenti, ſcilicet, omnis eius hęreditas, ac omnia, & ſingula eius bona &c. quibus cẽſetur trebellianica prohibita, vt per Deci. conſ. 495. col. penul.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis matutini interpres Papiæ 1549. die 13. Aprilis. Pro D. Gulie rmo de Paletis Cremoneñ.

Summarium.

Legatarius ſi ſtetit per 40. annos, uel plures, ꝙ non petijt legatum an ſi petat, obſtet ſibi aliqua præſcriptio: & an poſsit petere aliquod intereſſe.

1 *Malæfidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit. & an id procedat ẽt quò ad actiones pſonales, uide infra, nu. 4.*
2 *Hæres præſumitur habere ſcientiam legati.*
3 *Hæres etiam primi hæredis tenetur eius conſcientiam exonerare.*
4 *Malæfidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit, etiam quò ad actiones perſonales, reprobato Bartolo.*
5 *Legatum quamuis conſiſtat in pecunia, nullum tamen debetur intereſſe legatario, maximè ante petitionem.*

Conſilium LVIII.

Videtur ſine dubio, ꝙ legatum poteſt peti, etiam ꝙ à tẽpore conditi teſtamenti, & mortui teſtatoris, lapſi ſint anni 40. vel plures, quia cũ adhuc viuat hæres ipſe primus ex teſtamento vocatus, qui habet ſcientiam legati, tractandũ non eſt
1 de aliqua pſcriptione, cũ vulgare ſit, ꝙ † malæfidei poſſeſſor nullo tẽpore pręſcribit. c. fin. extra de præſcrip. & c. poſſeſſor, de regu. iur.
2 lib. 6. & certũ eſt (præſumptione iuris) ꝙ † hæres iſte haber ſcientiã iſtius legati, quia iã ſoluit alia legata. l. nõ eſt ferendus. ff. de tranſac. & latè per Bar. in. l. qui Romæ. §. duo fratres 3. q. ff. de verb. obliga. quinimo ẽt ſi deceſſiſſet primus hæres, qui habebat ſcientiã, & per cõ-
3 ſequens malam fidẽ, teneretur † hæres ipſius hæredis exonerare eius conſcientiã, vt p Alex. & Iaſ. in. l. Pomponius. §. cũ quis. ff. de acqui. poſſe. Neqꝫ pręd ictis obſtat, ſi fortè diceretur,
4 † ꝙ diſpoſitio tex. in d. c. fi. & in d. c. poſſeſſor, non pcedit in actionibus perſonalibus, vt voluit Bar. in. l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. quoniã reſpondetur, ꝙ ea opinio Bar. eſt magis cõmuniter reprobata, vt tradit Deci. conſ. 266. col. fin. & conſ. 267. colum. 3. & conſ. 272. colum. 4. & conſ. 303. colum. 1.
5 Quod autem quæritur de intereſſe † prædicti legati, conſiſtentis in ſumma pecuniaria, reſpondetur nullum intereſſe deberi, pręſertim ante petitionem. l. 1. & ibi gloſ. C. de vſur. & fruc. legatorum.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ 1549. 16. Aprilis. Ad petitionem Magnifici D. Bonifacij Macelli.

Summarium.

Quando Imbreuiatura Notarij, & exemplum extractum continent inter ſe diuerſitatem, cui ſit ſtandum: & an, & quando ſtandum ſit exemplo extracto. & quando poſsit Notarius extendere, ſeu addere id, quod omiſsit, ſeu abreuiatum poſuit in Imbreuiatura &c.

1 *SI Sit diuerſitas inter Imbreuiaturã. Notarij, & exemplum ab ea extractum, ſtandum eſt Imbreuiaturæ.*
2 *Clauſula ſolita apponi per Notarium, eſt de nouo apponenda, uel habetur pro appoſita.*
3 *Notarius met rogatus de inſtrumento an poſsit in exemplo extracto adijcere clauſulam, de qua nullam mentionem fecit in imbreuiatura, & quando.*
4 *Error omiſsionis in Notario eſt leuis error.*
5 *Notarius poteſt addere ea, quæ ſubintelliguntur de conſuetudine, & uigore abreuiationũ. ſeu cæterationum.*
6 *Pro Notario eſt ſemp in dubio præſumẽdũ in bonã partẽ.*
7 *Notarius quicquid in inſtrumento appoſuit, quod reſpiciat factum partis, præſumitur appoſuiſſe de aſſertione, & uoluntate partium.*
8 *Inſtrumenti ſcientiam præſumitur quis habuiſſe in ſingulis eius partibus, ex eo, ꝙ habuit inſtrumentum ipſum apud ſe.*
9 *Contractus declarantur ab effectu poſtea ſubſecuto inter ipſos contrahentes.*
10 *Quæ contemplatione aliquid dicatur, uel fiat, ſemper inſpici debet.*
11 *Inſtrumentum producens, cenſetur ipſum approbare in omnibus, & per omnia, neqꝫ poteſt poſtea reuocare, neqꝫ allegare errorem, ſed ſibi imputet, ſi bene non conſiderauit.*
Et hoc procedit, etiam ꝙ quis produxerit, proteſtans, ꝙ in partibus pro ſe facientibus tantum producebat.

Conſilium LIX.

QVamuis in preſenti caſu prima facie offe-
rat ſe difficultas cõtra Hoſpi-
tale ex deciſione Bar. in. l. ſem-
pronius proculo. ff. de lega. 2. vbi concludit,
1 † q ſi ſit diuerſitas inter Imbreuiaturam No-
tarij, & exẽplum ab ea extractum, ſtãdum eſt
Imbreuiaturæ, & † ſequitur Ang. in. l. publi-
cati. C. de teſtamen. re tamen diligenter cõſi-
derata cũ ſuis qualitatibus, videtur concludẽ-
dum in fauorem Hoſpitalis, vt ſtandũ ſit exẽ-
plo extracto, & habenti illam clauſulã, eo te-
nore &c. quia cũ iam conſtet ex fide facta per
venerandum Collegium dominorũ notariorũ,
2 q † ea clauſula ſolet apponi in diuiſionibus, &
ſolet extendi, prout hic factum fuit, inferuntur
duo: primũ, q ẽt ſi nõ fuiſſet ea clauſula appo-
ſita per ipſum notarium in exẽplo edito, eſſet
tamen de nouo apponenda, vel eſſet habẽda
pro apposita. l. fi. vbi glo. in verbo ſimpliciter,
et ibi ẽt Bal. C. de fideiuſ. latè Iaſ. in. l. certi cõ-
dictio. §. ſi nũmos, nu. 24. ff. ſi cert. peta. Fely.
in. c. ex literis, nu. 12. de fide inſtru. Deci. cõſi.
247. col. fin. & conſ. 449. nu. 24. & conſtat, eã
clauſulam ſolere apponi in diuiſionibus, etiã
continentibus fideicõmiſſum, niſi fideicõmiſ-
ſum expreſsè reſeruetur, vt patet in inſtrumẽ-
to diuiſionis factæ inter illos de Abdua, qui-
nimo id, patet ex inſtrumento diuiſionis factę
per ipſummet D. Georgium aduerſarium, &
fratres ſuoa ex vna parte, & D. Io. Marcũ pa-
truum ſuũ ex alia parte anno 1516. Infertur &
3 ſecundo, q † potuit ipſemet notarius rogatus
de inſtrumento eam clauſulã adijcere in exẽ-
plo extracto, prout adiecit, quãuis nullam de
ea feciſſet mentionẽ in Imbreuiatura, Bal. in
rubri. C. de fide inſtru. col. 6. verſicu. quarto
queritur, ẽt q in imbreuiatura neq mentionẽ
talis clauſulæ, neq aliquod caput ad eã perti-
nens poſuiſſet, dũmodo ſaltẽ eam extenſionẽ
fecerit, antequã eſſet mota lis, & priuſquam
exemplum aliquod extraxiſſet prout hic per
omnia factum fuit Bal. vbi ſupra, verſicu. ſed
4 pone quòd tabellio. Et vt alibi ait Bal. † error
omiſſionis in notario de facili cõmittitur, pro-
pterea cenſetur eſſe leuis error Bal. in. l. Impe
rator Ia. 1. col. pen. in fin. ff. de ſta. homi. & in
caſu noſtro rea adhuc facilius videtur ꝓcede-
re, quia non credidit notarius hic ſe erraſſe, ſed

† Adde Soci. cõſil. 199. in princi. In cõ. Alex. conſ. 79. eleganter, col. 2. nu. 3. in 5. volu. & eum dñ D. meum ſupra conſ. 10. Ve ſemel. Vincen.

potius credidit, ſibi id ſemper licere, videlicet
5 vt in quocunq † exemplo extrahẽdo id poſſet
apponi, tum vigore cõſuetudinis, tum vigore
multorũ capitũ continentiũ abreuiationes, ſeu
ceterationes (vt vulgo dicitur) poſitorũ in ip-
ſa imbreuiatura, iuxta nota. per Bar. & Doct.
in. l. Gallus. §. idẽ credẽdum. ff. de libe. & po-
ſthu. & Bar. in. l. ſi quis cũ teſtamentũ verſi. &
per iſta dico. ff. de teſtamẽ. & id euidẽter pa-
tet, quia ſi notarius credidiſſet ſe erraſſe in im-
breuiatura, ſeu fuiſſe oblitũ, addidiſſet deinde
eam clauſulã in ipſa imbreuiatura, ſaltẽ eo tẽ-
pore, quo illam poſuit in ipſo exemplo: & hic
6 ſuccedit, quod dici † ſolet, eſſe ſemper præſu-
mendum in dubio pro notario in bonã partẽ
Bar. in. l. quoties. §. 1. ff. de hære. inſtituẽ. Deci.
in. l. ſi librarius in fin. ff. de reg. iur. & quicquid
7 † reperitur fuiſſe in inſtrumento appoſitũ per
notariũ, quod reſpiciat factũ partis præſumi-
tur fuiſſe appoſitum de aſſertione, & volũtate
ipſarũ partium Bart. in. l. ſi quis filiabus. ff. de
teſta. tutel. Bal. in. l. 1. circa finẽ. C. de priuileg.
doſ. Roma. conſ. 179. ampliſſime, col. 2. Bald.
cõſ. 263. verba, col. 1. primo vol, Deci. in d. l. ſi
librarius nu. 3. & 4. & cõſ. 450. & cõſ. 639. col.
2. vnde apparet, non obſtare deciſionẽ Bar. in
d. l. Sempronius proculo, qa reſpondetur, q in
caſu noſtro, interpretatione iuris, & ex euidẽti
mente notarij, nõ cenſetur eſſe differẽtia inter
imbreuiaturam, & exẽplum extractũ, quia, vt
dictũ eſt, patitur imbreuiatura eã extenſionẽ.

Comprobatur ſupradicta concluſio, quia
intra paucos dies, poſtquã rogatum fuit eiuſ-
modi inſtrumentũ diuiſionis, fuit extractũ ſu-
pradictum exemplum cum dicta clauſula, &
traditum ipſis cõtrahentibus, vt mihi in facto
8 præſupponitur, propterea † pręſumuntur ha-
buiſſe ſcientiã talis inſtrumẽti in ſingulis eius
partibus, & verbis, cum ipſum haberent apud
ſe, Areti. conſ. 15. in fin. Deci. conſ. 326. col. 3.
Ripa in. l. qui Romæ. §. duo fratres nu. 56. ff.
de verb. oblig. facit tex. in. l. non eſt ferendus
ff. de trãſac. ideoq cẽſentur inde ipſi cõtrahen
tes declaraſſe, q omnia in eo inſtrumento cõ-
tenta prouenerant vſq ab initio ex eorũ volũ-
tate, l. ſed Iulianus. §. proinde. ff. ad macedo.

9 Item comprobatur, quia † poſt dictas diui-
ſiones ipſi contrahentes alienauerunt multa
bona, propterea ab effectu &c. Bar. conſ. 59.
col. 2. Soci. conſ. 145. 1. volu.

Comprobatur etiã prædicta opinio ex alio
inſtrumẽto diuiſionis facto 1516. de parte ſu-
pradictorũ bonorũ inter vnum de ſupradictis

diuidentibus, ſcilicet D. Io. Marcum, & filios D. Ioſephi, inter quos aderat ipſe D. Georgius aduerſarius, & in eo inſtrumento fuit etiã appoſita clauſula, eo tenore &c. & ita fuit præſuppoſitum, ꝙ bona non eſſent amplius ſubiecta fideicõmiſſo: quæ certè videtur fuiſſe ſatis perſpicua declaratio procedentis diuiſionis.

Non obſtat illa clauſula poſita in alia parte inſtrumenti ſcilicet, ꝙ bona remaneant penes eos prout in eos, ſeu in eorꝫ patrẽ peruenerant &c. & ſic remaneant cum onere fideicõmiſſi: quia manifeſta eſt reſponſio ex verbis antecedentibus, nã ex eis clarè paret, ꝙ cõtrahentes intendebant dare ſibi viciſſim in ea bona libero modo, & etiã cum promiſſione de euictione, ſed voluerunt deinde limitare eã promiſſionem, vt intelligeretur pro eorꝫ dato, & facto tãtum, & id ſtatim alijs verbis declarauerunt, vel eorũ factum intelligeretur vel de facto proprio eorũ, vel de facto patris ſui, & ita
10 † cũ ſemper inſpiciendũ ſit, qua contẽplatione aliquid dicatur, vel fiat. l. ſi procuratorem dedero in princ. ff. manda. non eſt conſtituenda vis in vno verbo tantum, ſed inſpicienda ſunt cætera omnia verba p̃cedentia, præſertim cũ ſint principalia. l. ſi ſeruus plurium. §. fin. ff. de lega. 1. Et ꝙ hæc fuerit mens contrahentium, demõſtratur, quia promittere de euictione, ẽt pro ſuo facto tantum, & reſeruare fideicõmiſſum, videntur eſſe contraria, nã ſi alter ex diuidentibus euinceret ratione fideicõmiſſi facti per cõem autorem, cenſeretur in effectu euincere ex ſuo proprio facto, cũ ipſe ſucceſſerit pro ſua portione illi autori Bar. in d. §. duo fratres prima. q. verſi. quarto dicit, ibi, in propoſita dico: & quãuis Bar. id videatur adducere ad contrarium propoſitum, videlicet ad hoc, vt non obſtante diuiſione, poſſit peti fideicõmiſſum, loquitur Bar. in ſimplici diuiſione, in qua non fuit appoſita clauſula, nil cõtra diuiſionem facturos, vt prius ipſe dixerat, ſed cum in caſu noſtro fuerit ea clauſula appoſita, & promiſſa defenſio, vt ſaltem comprehẽdat factum ipſorum diuidentium, bene ſequitur id, quod dictum eſt, quia factum autoris eorum, & factum eorum, cenſetur vnum, & idem, vt per Bar. vbi ſupra, & tanto magis cũ etiam facta fuerit mentio de facto patris ſui.

Poſtremò cum aduerſarius hoc inſtrumen-
11 tum † ita extẽſum produxerit in hac cauſa, ad probandũ, bona eſſe in bonis, cenſetur ipſum appobaſſe in omnibus, & per omnia Alex. in l. 1. §. editiones col. pen. verſic. in ea ibi reſpondeo iuuatur. ff. de eden. neqꝫ põt nunc id reuocare, neqꝫ allegare errorem Specul. de inſtru. edi. §. videndum. col. 3. verſicu. quid ſi aliquis produxit nu. 12. vbi ait, ꝙ producens debet ſibi imputare, ſi non melius cõſiderauit. c. imputari, de fide inſtru. & id procederet, etiã ſi, pteſtatus fuiſſet, ſe ſolum producere in partibus pro ſe facientibus Paul. de Caſt. in d. §. editiones col. pen. verſicu. & nota circa, Alex. in. l. 1. col. pen. C. vt quæ deſunt aduoca. par. Deci. in. l. fin. col. fin. C. de eden.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ 1549. 2. Maij. Pro Hoſpitali Mediolani.

Summarium.

An in primogenitura conſtituta in teſtamento ſuccedere debeat nepos, ideſt, filius primogeniti, an uerò Patruus, ideſt, ſecũdo genitus teſtatoris: & cõcludit pro patruo.

1 PATRVVS *Si ſit maior natu, quã nepos, præfertur nepoti in primogenitura: & quæ ſit ratio.*
2 *Primogenitus idem denotat, quod primo natus.*
3 *Verba debent intelligi propriè, & non ficte, præſertim in diſpoſitione hominis.*
4 *Primogenitura cenſetur eſſe magis beneficium ætatis, quàm filiationis.*
5 *Patruus præfertur nepoti, quando diſpoſitio habet non ſolum dictionem, primogenitus, ſed etiam dictionẽ, filius, ſecundum magis communem: Et quæ ſit ratio.*
6 *Filiorũ appellatione nõ uenit nepos de proprietate ſermonis, ſed impropriè per interpretationem: & nu. 20.*
7 *Cauſa proxima, & immediata ſemper inſpici debet.*
8 *Qualitas uerborum ſemper inſpici debet ante omnia.*
9 *Patruus præfertur nepoti in primogenitura, qñ agitur de cauſa teſtamenti, ſeu alia ultima uoluntate; ſecus eſt in actibus inter uiuos: Et quæ ſit ratio diuerſitatis.*
10 *Primogenitura conſtituta in teſtamento, eſt in effectu fideicommiſſum.*
In fideicommiſsis & alijs diſpoſitionibus hominum filius non ſubintrat locum patris, ſecundum magis communem, & ueriorem opinionem, ibidem.
11 *Filij appellatione non uenit nepos regulariter in diſpoſitione hominis: & nume. 20.*
12 *Qualitas adiuncta uerbo, debet intelligi ſecundum tempus uerbi.*
13 *Primogenitura debet extare tẽpore, quo actus deducitur ad effectum, aliàs non habetur in conſideratione.*
14 *Patruus ſi reperiatur in poſſeßione bonorũ, tunc eſt magis expeditum, ꝙ præfertur nepoti in primogenitura.*
15 *Patruus aliquando non habet ius ad primogenituram, niſi deficientibus nepotibus. Et de text. in. c. licet, extra de uoto, quomodo procedat.*

Infeudo

16 In feudo nepos ſuccedit cum patruo, & repreſentat perſonam patris, & quare.

17 Primogeniti appellatione nunquam uenit ſecundogenitus, etiam deficientibus deſcendentibus primogeniti, ſecundum Bal. ſed malè.

18 In primogenitura delata, nõ ex teſtamẽto, ſed ex diſpoſitione legis, filius ſuccedit loco patris, & ſic nepos præfertur patruo: & ita intelligitur Io. Fab. in. §. cum filius, & Bar. in authen. poſt fratres.

19 Andr. Sicul. errat, dum uult, q̃ etiam in diſpoſitione teſtatoris nepos præferatur patruo.

20 Filiorum appellatione an contineantur nepotes.

Conſilium LX.

HAbet præſens caſus latiſſimum campum
diſputationis, nunquid in primogenitura nepos ſit præferẽdus patruo, an patruus nepoti: Sed quia id tãtum queritur, vt dicã, quid in effectu cenſeam eſſe verius, præſertim cum negotium agatur inter coniunctos, & abſq; animo litigãdi, propterea ſubijciã hæc pauca, q̃bus quãtum attinet ad præſentẽ caſum mouetur (vt liberè dicam) rẽ hãc de iure inclinare in fauorẽ patrui.
1 Et primo quia videtur eſſe magis † cõmunis
diſtinctio Doctorũ, ꝙ ſi patruus ſit maior natu, quã ſit nepos, vt eſt in præſenti caſu, tunc patruus ſit præferendus, ſi verò nepos ſit maior natu, quã ſit patruus, tunc ſit ſub diſtinguẽdum, vt inferius dicetur, Bal. in. l. 3. C. de libe. præte. Martin. Lauden. in Tracta. de primogenitu, col. pen. Alex. cõſ. 4. col. 3. nu. 10. in 4. vol. & idem Alex. in. l. is põt col. 2. vbi ẽt Iaſ. nu. 45. ff. de acqui. hære. Deci. conſ. 443. nu. 24. Et hæc opinio, ꝙ præferatur patruus, ſi eſt maior natu, habet rationes euidentes: habet
2 enim primò proprietatem verborũ, quia † pri-
mogenitus nihil aliud denotat, quã idẽ, quod primo natus, vt ait Bal. in. l. cũ antiquioribus col. 5. & col. pen. verſic. nono. C. de iu. delibe. quod vtiq; verificari non poteſt in nepote, qui natus ſit poſt patruum, vt de ſe patet, niſi for-
3 taſſe per fictionẽ: & vulgare eſt, † ꝙ verba de-
bent intelligi propriè, & nõ ficte, prçſertim in diſpoſitione hominis, vt in hoc propoſito inq̃t Bal. in d. l. cũ antiquioribus col. pen. verſi. ſeptimo, & Alex. in d. cõſ. 4. col. 2. & ſi diceremus nepotem hoc caſu dici primogenitũ, cõmitteretur duplex fictio, duplexq; improprietas, videlicet natiuitatis, & gradus, vt inquit Aret. conſ. 164. col. 3. Deinde pro prædicta
4 cõmuni opinione facit, quia † primogenitura
cenſetur eſſe magis beneficium ætatis, quã filiationis, vt ait Bal. in d. l. cum antiquioribus col. 6. verſic. nunc ad partem contrariam.

Secundò in fauorem patrui videtur hic extare aliud fundamentum magis cõiter appro-
5 batum, videlicet ꝙ † ſi diſpoſitio habet nõ ſolũ
illam dictionem, primogenitus, ſed etiã habet illam dictionem, filius, tũc præfertur patruus Bal. in d. l. 3. C. de libe. præte. Alex. in d. conſ. 4. col. 3. in 4. Alex. & Iaſ. in d. l. is põt, nã hæc eſt ſecunda pars diſtinctionis ſupradictæ, &
6 habet rationem euidentem, quia † filiorũ ap-
pellatione nõ venit nepos de proprietate ſermonis, ſed venit impropriè per interpretationem, l. filiũ habeo. ff. ad macedo. & l. iuſta interpretatione. ff. de verb. ſig. vbi ẽt D. Alciat. tradit, & pariter tradit in. l. filij appellatione eo. tit. In caſu autem noſtro verba teſtamenti habent mentionẽ ter de filijs, vt patet in verſi. & caſu quo contingeret, quod Deus auertat, ꝙ prædictus Franceſchinus decederet &c. ita ꝙ quãuis dictio, filius, non fuerit poſita in prima parte iſtius primogenituræ fuit tamen appoſita in ſecunda eius parte, & id videtur ſufficere. l. qui filiabus in princ. ff. de lega. 1. & tãtò magis quia in ipſa ſecunda parte fit expreſſa mentio de parte prima, & in ea mentione adijcitur dictio, filii, vt patet ibi, ſcilicet in eodem ſtatu & gradu, in quo erant, & ſuccedere poterant filii ſuſcepti ex ea, & prædicto D. Frãceſchino &c. & paulò inferius ibi, & hoc quãdo dicti filii ſuſcepti ex ea, & prædicto D. Franceſchino &c.

Tertiò in fauorem patrui ſtant alia verba teſtamenti, quæ dicunt, de primogenitis eiuſdem filii, & aliquãdo dicunt, de genitis eiuſdẽ filii, quæ verba propriè verificãtur in filiis natis ex eo immediate, nõ aũt in nepotibus, quia
7 † debet ſemper inſpici cauſa proxima, & im-
mediata, vt in his terminis ait Bal. in d. l. cũ antiquioribus col. pen. verſicu. ſexto: & fatentur omnes Docto. tractãtes hanc diſputationem,
8 ꝙ ante † omnia debet inſpici qualitas verbo-
rum, quibus concepta eſt ipſa diſpoſitio, per vulgarem regulam tex. in. l. non aliter. ff. de lega. 3. & l. 1. §. ſi is qui nauem. ff. de exercito.

Quartò extat aliud fundamentũ, propter quod ceſſare deberet hic omnis diſputatio, nã verſamur hic non in diſpoſitione legis cõis, aut municipalis, neq; in diſpoſitione Principis, vel alia diſpoſitione inter viuos, ſed agitur hic
9 de cauſa † teſtamenti: quo caſu etiam Docto.
illi, qui

illi, qui in cæteris caſibus ſequuti ſunt opinio-
nem pro nepote, fatentur, ꝙ iudicandum eſt
pro patruo, vt latè tradit Præpoſitus Medio-
lanen. in. c. 1. de feud. Marchiæ col. 7. verſicu.
tertio deducitur iſtud, ſeu paulò inferius ver-
ſicu. & per hoc non obſtat prẹallegata lex vni-
ca &c. vbi adducit rationem diuerſitatis: ait
enim, ꝙ in actibus inter viuos habetur fortius
ius, ideoq; filius primogenitus moriens, anteq̃
caſus eueniat, trãſmittit tale ius ad filiũ ſuũ. §.
ex conditionali Inſtitu. de verb. obliga. & l. is
cui. ff. de ac. & obli. in teſtamento autẽ, & aliis
vltimis volũtatibus ceſſat talis tranſmisſio an-
te ius delatum. l. 1. §. ſin autẽ aliquid. C. de ca-
du. tollen. Idem ẽt repetit Præpoſi. in col. an-
tepen. verſic. non obſtat ſextum decimum ar-
gumentum, & ibi adducit aliam rationẽ diffe-
rentiæ, quia ſcilicet in vltimis voluntatibus cõ-
ſideratur affectio teſtatoris, ſeu alterius diſpo-
nentis, & ordinata charitas, & per conſequẽs
cõſideratur, quis ſit in proximiori gradu. l. cũ
ita legatur. §. in fideicommiſſo. ff. de lega. 2. &
per ea, quæ tradunt Bart. & alii in. l. Gallus. §.
quidam recte. Et poteſt hic addi tertia ẽt ratio
10 vrgens, quia † primogenitura conſtituta in te-
ſtamento eſt in effectu fideicommiſſum, & in
fideicõmiſſis filius non ſuccedit in loco patris,
ſicut neq; in cæteris diſpoſitionibus hominũ,
ſecundum magis cõmunem, & veriorem opi-
nionẽ, vt latè tradit Deci. conſ. 1. & in. l. ſi auiæ
col. 3. C. de ſucceſ. edic. Addi põt & quarta ra-
11 tio, quia † in diſpoſitione hominis regulariter
appellatione filii nõ venit nepos, vt tradit D.
Alciat. in d. l. filii appellatiõe. ff. de verb. ſigni.
& patet ex. §. fin. Inſtitu. qui teſta. tut. da. poſ.

Quintò videtur facere pro patruo, quia
verba teſtamenti non ſimpliciter vocanr pri-
mogenitum, ſed vocant illum, qui erit primo-
genitus poſt mortem dominæ Monicæ, adeo
ꝙ conſideranda hic videtur qualitas primoge-
nituræ non quolibet tẽpore, ſed dũtaxat tem-
12 pore mortis D. Monicæ, quia † qualitas adiũ-
cta verbo debet intelligi ſecũdum tẽpus ver-
bi. l. in delictis. §. ſi dãnum. ff. de noxal. & l. ti-
tius. ff. de mili. teſta. & hæc qualitas ſolum hic
reperitur in patruo, nõ autem reperitur in ne-
pote, ſiue conſideremus eius perſonam, ſiue
perſonam patris ſui, nam ipſe nepos natus eſt
poſt patruum, ergo non eſt primogenitus, pa-
ter verò non erat in rerũ natura, quando mor-
13 tua eſt domina Monica, & † primogenitura
ipſius patris, quæ fuerat ante, nõ debet haberi
in conſideratione, cum non extet tẽpore, quo
actus deducitur ad effectum, vt in ſimili per
Alex. in. l. ſi rem meam in fin. ff. de verb. obli-
ga. & per Deci. conſ. 4?. col. 1. in fin. & conſi.
214. colũ. 1. & hoc modo eſſe conſiderandam
primogenituram, ſaltem in præſenti caſu, pa-
tet ex multis, quæ tradit Deci. in d. conſ. 443.
col. 2. in fin. verſicu. tertio quia conſtitutio.

Sextò quia in dubio magis eſt fauendum
filio tanquam proximiori, cum nepos ſit re-
motior, vt per Bal. in d. l. 3. C. de libe. præte.

Septimo pro patruo extat tex. in clemen.
paſtoralis, de re iudica.

14 Octauò † ſi patruus reperiretur in poſſeſ-
ſione bonorũ (vt fortè eſt inducendus de iure
in præſenti caſu) tunc eſſet res magis expedita
pro eo, vt per Deci. in d. conſi. 443. nu. 28.

Poſſent & alia quamplura adduci, ſed pre-
dicta videntur ſufficere, quia (vt opinor) ex-
cipiunt caſum noſtrum à diſputatione Do-
ctorum in hac materia.

Non obſtant quædam, quæ ex aduerſo de-
ducuntur, & in primis tex. in. c. licet, extra de
15 voto, vbi præſupponitur, † ꝙ patruus non ha-
beat ius ad primogenituram, niſi deficiẽtibus
nepotibus: nam reſpondetur, ꝙ ille tex. ꝓcedit
in caſu claro, videlicet quando filius primoge-
nitus vixit poſt mortẽ patris, & acquiſiuit re-
gnum, vt declarat lauden. vbi ſupra col. fin. &
Deci. in d. conſ. 443. col. pen. nu. 29. verſicu.
5. non obſtat, & patet ex verbis ipſius textus.

Non etiã obſtat tex. in. c. 1. in princ. de ſuc-
ceſ. fratr. & de gradi. ſucceden. vbi habetur, ꝙ
16 † in feudo nepos ſuccedit cũ patruo, & repre-
ſentat perſonam patris: quia vt reſpondet Iaſ.
in d. l. is poteſt nu. 38. in fin. ille tex. procedit in
aliis terminis, videlicet quando agitur de ex-
cludendo patruo non in totum, ſed dũtaxat à
portione patris. vel melius põt reſponderi, ꝙ
ille tex. procedit in ſucceſſione delata per di-
ſpoſitionem legis, & non in ſucceſſione delata
ex diſpoſitione hominis, præſertim per teſta-
mentum: quia eſt longè diuerſa ratio inter
hæc, vt ſupradictum fuit in quarto funda-
mento. Item quatuor aliis modis poteſt re-
ſponderi ex his, quæ deducta fuerũt in primo
fundamento, & ſecundo, & tertio, & quinto.

Non obſtat id, quod ait Bal. in. c. 1. in fin. de
filiis natis ex matr. ad morgani. de quo ꝑ Iaſ.
in d. l. is põt nu. 40. quia reſpõdetur, ꝙ ea opi-
17 nio Bald. dum vult abſolute, ꝙ † primogeniti
appellatione nunquã veniat ſecundo genitus,
etiam deficientibus deſcendentibus primoge-
niti, non poteſt procedere, quia ſi id verum
eſſet, fruſtra-

eſſet, fruſtratoria eſſet tota hæc diſputatio, vter eorum ſit præferendus, an nepos, an patruus, & merito inqt Iaſ. in d.l. is pōt, ꝙ nemo ex Docto. ſolet allegare Bal. in eo propoſito.

18 Non obſtat † ꝙ Io. Fabri in. §. cum filius Inſtitu. de hæredita. quæ ab inteſta. videatur velle, ꝙ ēt in primogenitura delata ex teſtamento filius ſuccedit loco patris: quia rñdetur, nō eſſe verū, ꝙ Io. Fabri loquatur de diſpoſitione teſtamētaria, ſed loquitur de diſpoſitione legis, prout loquitur ille tex. in. §. cū filius, à quo ſumit Io. Fabri argumentū ſuę illationis.

Et ad deciſionem Bar. in authen. poſt fratres. C. de ſuis & legi. quā ſeqtur Areti. conſi. 164. dum vult, ſeu præſupponit Bar. ꝙ ſi eſſet primogenitura proueniens iure ſucceſſionis, tunc nepos ſuccederet loco patris ſui ad excluſionem patrui, reſpōdetur pari modo, ꝙ Bart. loquitur de ſucceſſione delata ex diſpoſitione legis, prout loquitur ille tex. ideo non eſt inferendum ad ſucceaſionem prouenientem ex teſtamento, cum ſit longè diuerſa ratio, vt dictum fuit in quarto fundamento.

19 Neq; obſtat, ꝙ † Andr. Siculus conſ. 10. col. 2. in ſecundo idem velit etiam in diſpoſitione teſtatoris, per tex. in. l. cum auus. ff. de condi. & demon. quia ſine dubio errat in intelligentia illius tex. ibi enim non conſideratur præeminentia aliqua natiuitatis: Et vt ſupradictum eſt in quarto fundamento, in diſpoſitione teſtamentaria extat autoritas Præpoſiti in d. c. 1. col. 7. de feud. Marchiæ, & rationes euidentes ſuperius deductæ.

20 Non etiam obſtat, quod dicitur. † appellatione filiorum cōtineri nepotes, quia patet reſponſio ex ſupradictis, ꝙ id non eſt verum de proprietate ſermonis. d. l. iuſta interpretatione, & tanto minus in diſpoſitione hominis, vt per D. Alciat. in d. l. filij: & cum poſſit ſermo hic verificari propriè in patruo, nō eſt admittenda eiuſmodi improprietas, vel extēſio.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ 1549. menſe Maij. Pro magnifico D. Ioſepho de Curte, ad petitionem magnifici Iureconſulti D. Rolandi fratris ſui.

Summarium.

De alienatione feudi, quando fieri poßit, et an in præiudicium eorum, qui aſſerunt ſe agnatos &c. Et quomodo pro alienatione ſit impetrandus conſenſus ſuperioris, uacante epiſcopatu, & an ſufficiat conſenſus capituli: & quid ſi eſt epiſcopus, de cuius autoritate diſputatur.

1 *QVI Dicit ſe tanquā agnatum habere ius ſuccedēdi, uel reuocādi, & c. debet in primis probare, ſe eſſe talē: Et an debeat probare certū gradū agnationis, et nu. 2.*

2 *In feudis non admittuntur agnati tranſuerſales, niſi uſq; ad ſeptimum gradum.*

3 *Feudum antiquū quando dicatur, & an præſumatur antiquum, & quando, & q. non præſumatur antiquū, qū poßidetur per diuerſas familias, & agnationes.*

4 *Ex his. quæ Poſtea contingunt, declarantur præcedentia, & primordium tituli.*

5 *Feudū, pro quo nullū pſtatur ſeruitiū Domino, cenſetur eſſe franchum, & liberum, & poteſt libere alienari, et tranſire in quaſcunq; perſonas, etiam in fœminas.*

6 *Feudum poteſt alienari, ſtante conſuetudine ipſum alienandi: & an ualeat conſuetudo in præiudiciū agnatorum, & Domini: & quid ſi probatur conſuetudo alienandi feudum pro parte, an poßit totum alienari.*

7 *Feudum quādo poteſt alienari, talis alienatio intelligitur generaliter, ſcilicet & per contractus, & per ultimas uoluntates.*

8 *In alienatione feudi quomodo impetretur conſenſus ſuperioris, Vacante epiſcopatu, & an ſufficiat tunc impetrare à capitulo, & non à pontifice.*

9 *Epiſcopatu uacante, an uerum ſit, quòd omnis poteſtas ſit apud capitulum, & quorum rerum poteſtas, & q. ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*

10 *Et quid ſi extet epiſcopus, de cuius autoritate diſputetur, an ſufficiat eius conſenſus in alienatione feudi.*

Conſilium LXI.

PVto eſſe habendum pro expedito multis rationibus, ꝙ feudū Cellarenghi, quod inter multos diuiſum eſt, poſſit libero modo alienari in quancunq; perſonam, ſecundū ea, quæ mihi in facto proponuntur, ſcilicet quātum attinet ad præiudicium illoꝝ, qui ſe aſſerunt Agnatos, ſeu de familia.
1 nam † primò certū eſt, ꝙ qui dicit, ſe tāquā agnatū habere ius ſuccedendi in portionē alterius, vel habere ius reuocandi, ſi fiat alienatio, debet ꝓbare, ſe eſſe talem, vt tradit Deci. poſt alios cōſ. 222. col. pen. verſic. ſexto hoc idem confirmatur, & latè idē Deci. conſ. 321. vbi ēt amplius tradit, ꝙ probandum eſt, quo gradu agnationis iunctus ſit, & videtur eſſe tex. in. c. licet ex quadā. de teſti. & in. c. tua nos, de cōſanguinita. & affini. vnde cū in caſu noſtro præ-

ſtro præſupponatur, non poſſe probari hanc agnationem, vel coniunctionem ſanguinis, nõ videtur eſſe in hoc difficultas: & tanto magis
2 hoc procedit in feudis, nam † non admittuntur agnati tranſuerſales, niſi vſq; ad ſeptimũ gradum. c. 1. §. quoq; ſciendum, qui feud. da. poſſunt, latè Deci. cõſ. 85. & quãuis ſit diſputatio inter Docto. vtrum ſemper ſit probãdus certus gradus agnatiõis, vt modò dixi, & latè per Alex. & Iaſ. in. l. is poteſt col. pen. ff. de acqui. hære. qui videntur ſequi opinionẽ Raphaelis Comen. negatiuam, & cõtrariam opinionem defendat Deci. in d. conſi. 321. ſumus hic extra eam diſputationem, prr ſupradicta.

Secundo quia illi, qui volunt impedire alienationem feudi in præſenti caſu, cenſentur di-
3 cere, feudum † iſtud eſſe antiquum, idest fuiſſe acquiſitum ab aliquo ſtipite cõmuni, idest acquiſitum per perſonam, à qua prouenerint & is, qui alienat, & ipſi, qui volũt impedire. c. 1. §. 1. de ſucceſ. fratr. Curt. iun. in tract. feud. octaua. q. primæ par. & ita opus eſt, vt conſtet, feudum eſſe antiquũ: hoc autẽ, vtrum præſumatur antiquũ, nec ne, habet tex. ſatis ambiguum in d. c. 1. §. fin. de ſucceſ. fratr. ſed ſtante aliqua præſumptione, vincit illa opinio, quæ præſumptionẽ habet pro ſe, vt ibi tradunt glo. & Docto. & in caſu noſtro videtur extare pſumptio euidens, q; hoc feudum nõ prouenerit ab vnico ſtipite, quia poſſidetur p diuerſas familias, & diuerſas agnationes, ideo tanquam effectus ſubſecutus diuerſis modis indicat cauſas diuer-
4 ſas, & non vnicam, cum vulgare ſit, q; † ex his, quæ poſtea contingunt, declarantur præcedẽtia, & primordium tituli. l. 1. §. fin. C. de imponen. lucra. deſcrip. lib. x. Deci. conſ. 116. col. 1. & conſ. 130. colum. 2. ſi igitur nõ eſt feudum proueniens à communi ſtipite, ergo non eſt antiquum ſcilicet eo modo, de quo hic agitur, vt per Curt. vbi ſupra.
5 Tertio dicitur, q; pro hoc feudo † nullũ præſtatur ſeruitium dño, ergo eſt feudum franchum, & liberum, & per conſequens põt trãſire in omnes perſonas, & liberè alienari, etiam in fœminas, vt per Curt. iun. vbi ſupra in prima. q. tertiæ partis col. 3. verſicu. quinto limitate, & de vtroq; per Deci. conſ. 269. col. 3.
6 Quarto, quia † præſupponitur conſuetudo alienandi huiuſmodi feudum, ergo & propter hanc rationem res non habet difficultatem, vt per Deci. conſ. 208. col. 3. facit tex. in. l. pater. §. quindecim. ff. de lega. 3. & valet talis cõſuetudo non ſolum in præiudicium agnatorum, vt ait Deci. vbi ſupra ſed etiam in præiudicium Domini, vt per Curt. vbi ſupra in quarta parte in 19. q. & ſi probatur talis conſuetudo alienandi in aliqua parte, ſeu portione iſtius feudi, cenſetur probatum in totum argu. ex. l. non eſt ferendus. ff. de tranſac. quia vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri. l. eum qui ædes. ff. de vſucap.

Et plura ſcriberẽtur, ſi eſſet opus. Et quod
7 dictum eſt † poſſe hoc feudum libero modo alienari, debet generaliter intelligi, tam per vltimas voluntates, quàm per contractus, vt per Deci. in d. conſi. 269. col. 3.

Cæterum ad illud, de quo dubitatur, quo-
8 modo † impetrari debeat conſenſus ſuperioris, ſi continget alienationem fieri, quia nunc vacat epiſcopatus, puto eſſe dicendum, q; impetrandus erit conſenſus capituli eccleſiæ maioris: quia quãuis non indiſtinctè verũ ſit id, ad quod ſolet allegari Bar. in. l. vbi abſunt. ff.
9 de tuto. & curato. da. ſcilicet q; † vacante epiſcopatu, omnis poteſtas ſit apud capitulum, nam collatio beneficiorũ, & alia omnia, quæ dicuntur reſpicere ius epiſcopale, nõ tranſeunt in capitulum, vt eſt tex. in. c. 2. ne ſede vacan. tranſeunt tamen in capitulum ea, quæ ſunt iuriſdictionis, vt eſt præſens negocium. c. his quæ pro eccleſia, & c. cum olim, de maio. & obed. & hoc eſt, quod voluit Bar. vbi ſupra, & latè gloſ. & Docto. in d. c. his quæ, & diſtinguit Abb. in. c. 1. colum. 1. ne ſede vacan. ſed quia abundans cautela non nocet, bene erit, quod cum poſtea creatus erit epiſcopus, ab eo impetretur confirmatio. Neq; videtur expediens accedere ad Pontificem ob hanc cauſam, per ea, quæ tradit Curt. in d. Tracta. feud. in 10. q. Quod autem dubitatur, quid
10 † ſi extet epiſcopus aliquis, de cuius autoritate diſputetur, non habet difficultatem in iure: nam ſi talis epiſcopus erit in quaſi poſſeſſione epiſcopatus, valebunt geſta per eum in ſimilibus caſibus, qualis eſt hic, cum ſcilicet non afferat præiudicium eccleſiæ, ſed potius vtilitatem, & exercitium ſuorum iurium, ac iuriſdictionis ſuæ, vt per gloſ. in. c. 1. de ſchiſmaticis, faciunt quæ tradit Bar. in. l. creditor. ff. de ſolutio.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ Ius ciuile in prima cathedra lectionis matutinæ 1550. ſecundo Februarij. Pro Domino Dominico de Capellis, Prætore Guarenæ.

Summarium.

Summarium.

Quòd per minorẽ cauſã nõ fiat præiuditiũ maiori, et quã dicatur cauſa maior, et q̃ pẽdẽte cauſa uniuerſalis ſubiectiõis alicuius oppidi, nõ debeãt tractari aliæ particulares depẽdẽtes. Et de qbuſdã locis, Godiani, Ripariæ, Orthæ &c. an ſint de ſtatu Mediolani, et an fuerint taliter conceſſa Epiſcopis Nouariẽſibus, ſeu eccleſiæ, q̃ nõ recognoſcant Imperium, et q̃ cenſeatur Imperator à ſe abdicaſſe omnem ſuperioritatem. Et an poſſit Imperator, ſi uelit, à ſe abdicare ſuperioritatẽ Imperij: et quid ſi donat eccleſiæ romanæ, et qd ſi eccleſiæ inferiori, an tũc cẽſeatur à ſe abdicare ẽt ſupioritatẽ Imperij. Et an prædicta loca Ripariæ, Ortæ &c. trãslata in eccleſiã Nouariẽ. ab Impatore, cogi poſſint ad onera ſoluẽda impoſita in ſtatu Mediolani, uel impoſita ſub nomine Imperij. Et qñ ꝓcedat præſcriptio contra ſuperioritatem Imperij. Et quando præſcribatur libertas non ſoluendi collectas, & alia onera, & quæ requirãtur. Et uide etiam in duobus conſ. ſequen.

1 PER Minorem cauſam fieri non debet præiudiciũ cauſæ maiori, & quæ dicatur cauſa maior, & an cauſa uniuerſalis ſubiectionis alicuius territorij.

2 Pendẽte lite de uniuerſali ſubiectiõe, debẽt ſilere cæteræ oẽs particulares ab ea dependentes, uel eã quouis modo attingẽtes, ẽt q̃ nõ fuerit cœpta lis, ſed dubiũ ſit de ea.

3 Per ſoluere onera, eſt potiſſimum ſignum ſubiectionis.

4 Exceptio, q̃ diſcutiatur prius cauſa ſubiectionis; reſpicit intereſſe & hominum territorij, & illius, qui homines poſſidet, & poteſt per quemlibet eorum opponi.

5 Defectus iuriſdictionis poteſt quãdocunq; opponi in quacunq; parte iuditij, & etiam poſt ſententiam.

6 Impator nõ põt reuocare conceſſionẽ factã eccleſiæ à ſuo ꝑdeceſſore, qñ nõ cõtinet cõceſſio ipſa enormẽ læſionẽ.

7 Verba enunciatiua diſponunt, quando fuerunt prolata à perſonis, quæ habebant autoritatem liberam diſponendi.

8 Appellatio facit potiſſimũ Idiciũ ſupioritatis, et ſubiectiõis.

9 Interpretatio alicuius diſpoſitionis illa optima eſt, quæ ſumitur ab effectibus ſubſecutis.

10 Imperator, ẽt ſi uelit, nõ põt aliendãdu abdicare à ſe illam ſupioritatẽ imperij, quã quilibet tenetur recognoſcere.

11 Fallit, quando alienat in eccleſiam, quia tunc poteſt abdicare etiam ſuperioritatem: Et de donatione Conſtantini in eccleſiam, an ualuerit.

Et procedit hoc, quando alienatio in eccleſiam eſt de rebus ſingularibus, non autẽ de quota imperij: Item quando non continet enormem læſionem Imperij.

12 Eccleſia eſt par cum imperio, & etiam ſuperior.

13 Alienatio imperatoris in eccleſiam q̃ non ualeat, ſi contineat enormem læſionem, & q̃ poſſit reuocari.

14 Imperator põt liberè abdicare à ſe ẽt ſuperioritatem, qñ donat eccleſiæ Romanæ, ſecus ſi donet eccleſiæ inferiori: & an ſit uera hæc diſtinctio Io. Andr. & aliorum.

15 Imperator q̃ poſſit à ſe abdicare ſuperioritatẽ, ẽt transferendo in eccleſiã inferiorem, eſt magis cõmunis opinio.

16 Eccleſia Romana habet omnes alias eccleſias ſibi ſubditas, et tanquã membra: et unica eſt eccleſia inter Chriſtianos. Et bona omnia omnium eccleſiarum cenſentur eſſe bona uniuerſalis eccleſiæ.

17 In dubio, imperator nõ cenſetur trãsferre ſuperioritatẽ in eccleſiam inferiorem: Et hæc eſt mens Io. Andr. &c.

18 Feudũ eſſe non cenſetur, ſed libera donatio, qñ conceſſio Principis habet illa uerba, donamus, uel largimur &c.

19 Imperator quando cenſeatur à ſe abdicare omnia, præter ſuperioritatem.

20 Imperator eſt Dñs Mundi quò ad ſupremũ dominiũ, ſed eſt dominiũ impropriè, ſcilicet quò ad iuriſdictionẽ, & protectionem in uniuerſum, nõ aũt quò ad proprietatẽ.

21 Dñiorũ quatuor sũt gña in iuriſdictionalibus, remiſſiuè. Et q dat in feudũ, retinet ſibi dñium directũ ꝓprietatis.

22 Loca prædicta Godiani, Ripariæ, Orthæ &c. translata in eccleſiam q̃ non poſſint conueniri ad ſolutionem onerum cum Statu Mediolani, etiam q̃ onera imponantur ſub nomine Imperij.

23 Sub conceſſione Ducatus Mediolani non comprehenduntur loca iam alienata ante conceſſionẽ Ducatus, & quæ iam poſſidebantur per eccleſiam.

24 Imperator in Ducatu Mediolani repreſentatur tanquã Dux Mediolani, non autem tanquam imperator.

25 Regalia poſſunt liberè transferri in laicos: Et ſi transferantur in eccleſiam, non poteſt amplius Princeps ſecularis ſe intromittere &c.

26 Exactio, eſt uocabulum generale.

27 Generalis cõceſſio non debet reſtringi per enumerationẽ aliquarũ ſpecierũ, qñ ipſa generalis cõceſſio eſt appoſita poſt enumerationẽ illarũ ſpecierũ: et quñ debeat apponi.

28 Subrogatũ ſumit naturã illius, in cuius locũ ſubrogatur.

29 Loca, & territoria, quæ donãtur eccl'iæ, nõ poſſunt amplius grauari oneribus à Principe ſeculari, qui donauit.

30 Imperator ſaltem de facto, & uſu longiſſimo in contrarium, cenſetur amiſiſſe ius exigendi onera in illis locis, in quibus non habet niſi ſuperioritatem imperij, & non dominium particulare.

31 Imperator ante coronationem põt oĩa, quæ põt poſt coronationem, licet appelletur ſimpliciter Rex Romanorũ.

32 Parua, uel magna, ſeu enormis læſio Imperij iudicatur ſecundum qualitatem Principis, & rei alienatæ.

33 Imperator põt facilius alienare loca ſterilia: itẽ & alienare facilius alicui in recompenſationem damnorum.

34 Præſcriptio longiſſimi temporis, & de cuius initio &c. currit ẽt contra ſuperioritatẽ imperij, quando interuenit ſcientia imperatorum, etiam ſine titulo &c.

35 Præſcribere an quis poſſit, ut non ſubſit imperio, eſt

Q disputabile,

diſputabile; exceptis duobus caſibus.
36 *Eccleſia poteſt ſine dubio præſcribere, ut non ſubſit Imperio, etiam ſi ſit magna res.*
37 *Laicus poteſt præſcribere contra Imperium, quando interim præſtauit obedientiam, & obiectionem eccleſiæ.*
38 *Libertas nõ ſoluendi collectas, & alia onera, an præſcribatur: & q. ſufficiat tempus quadraginta annorum, & quæ requirantur ultra curſum temporis: Et an ſufficiat titulus etiam inualidus.*
39 *Dictio mãſus, qd ſignificet: et q. habeat uaria ſignificata.*
40 *In ambiguis conceſſionibus nulla melior eſt declaratio, quàm per poſſeßionem ſubſecutam.*
41 *Clauſula, ex certa ſcientia, & clauſula, de plenitudine poteſtatis, habent uim clauſulæ, non obſtante: itẽ tempus 40. annorum æquipollet etiam dictæ clauſulæ.*

Conſilium LXII.

QVamuis dubia excitata aduerſus homines Ripariæ, Orthæ, & in effectu aduerſus Reuerendiſſimum Epiſcopum Nouarienſem, videantur prima facie multum vrgere, tamen re diligenter conſiderata, nihil videtur poſſe de iure innouari contra eos. Et vt clarius hoc liqueat, conſtitui poſſunt prius quæ fundamenta deinde patebit reſpõſio ad ſupradicta in cõtrarium excitata.

Primum fundamentũ videtur, quia de iure
1 eſt expeditum, q † per minorẽ cauſam fieri nõ
debet p̃iudiciũ cauſæ maiori. l. per minorẽ. ff.
de iudi. & l. ſi qs libertatẽ. ff. de peti. hære. & l.
ſi poſt litẽ. ff. de excep. Et inter cęteros modos
dicitur maior cauſa illa, in qua agitur de vniuerſali
ſubiectione alicuius oppidi, vel Territorij,
reſpectu alterius cauſæ, in qua contingit
tractari de effectu aliquo particulari illius ſub
2 iectionis, ſeu iuriſdictionis. Et ꝑpterea † pendente
lite ſuper ipſa vniuerſali ſubiectiõe, debent
ſilere cæteræ oẽs controuerſiæ particulares,
quæ ab ea dependent, vel eã quouiſmodo
poſſunt attingere, vt eſt deciſio Bart. in d. l. ſi
quis libertatem in fin. & in d. l. ſi poſt litem, in
fin. & Bal. in. l. emptorẽ, col. 2. verſic. ſed pone
qdam. C. loca. Et procedit hoc, ẽt ſi nondũ ſit
cœpta lis ſuper cauſa maiori, dũmodo ſit ꝓbabile
dubium de ea, vt habetur in d. l. ſi quis libertatem,
& ibi glo. in verbo conteſtatum, per
illum tex. in. §. plane, & eſt tex. exp̃ſſus in. l. fi.
C. de peti. hære. & tradit Bar. in d. l. ſi poſt litẽ,
in fin. Cum igitur in pręſenti caſu Reuerẽdiſſimi
oẽs Epiſcopi Nouarienſes, qui fuerũt ab
annis. 400. vel. 500. citra poſſederint quieto
modo hactenus loca iſta Orthæ, & Ripariæ,
ſeu Ripatæ, & Godiani, & alia loca, de qbus
agitur, tanq̃ veri, & abſoluti domini, ẽt in tẽporalibus,
neminẽ penitus Principẽ ſecularẽ
recognoſcentes neq; ipſi Re.^mi Ep̃i, neq; ipſi
ſubditi dictoꝝ locoꝝ, ſequitur ſatis euidẽter,
q cauſa hæc, ſeu moleſtia aduerſus ipſos ſubditos
nuper excitata de ſubeũdis oneribus ad
ſimilitudinem ſubditorũ ſtatus Mediolani, eſt
cauſa omnino præiudicialis ipſi libertati, quã
prætendũt aduerſus Principes ſtatus Mediolani,
& quoſlibet alios Principes ſeculares: nã
3 † ſolet hoc eſſe potiſſimũ ſignum ſubiectionis,
ſcilicet perſoluere onera. §. ſi qs igitur ex qualiber,
& ibi glo. in verbo perſolui, in authen.
quib. mod. natu. effi. ſui, & l. 3. vbi Bal. C. de
natu. libe. facit tex. in. c. omnis anima, extra de
cẽſib. tradit etiam Bal. in. l. data opera, col. 9.
verſic. ſuper ſitu, C. qui accuſa. non poſſunt. Et
per conſequens infertur, q nihil penitus eſt innouandum
ſuper hac particulari cauſa onerũ,
niſi prius diſcutiat̃ ipſa principalis cauſa ſubiectionis.
Et ſi non extarent ſupradictæ deciſiones,
deberet naturalis ipſa ratio ſufficere, nã
ſi poſſent compelli homines iſti ad ſoluẽdum,
non facta prius diſcuſſione de cauſa principali
ſubiectionis, videretur aperta eſſe via
fraudibus, & per indirectum reperirent ſe
ſubiectos, vbi deberent eſſe liberi.

4 Et cũ † huiuſmodi exceptio reſpiciat intereſſe,
nõ ſolũ ipſoꝝ hominũ, ſed ẽt ipſius Reuerendiſſimi
Epiſcopi Nouarienſis, põt quilibet
eoꝝ eam ꝓponere, vt tradit Innocen. in. c. auditis,
col. 1. in fin. verſic. & in hoc caſu vltimo,
de præſcrip. Abb. in. c. cum nõ liceat, col. pen.
verſic. ſed contra hoc, eo. tit. de præſcrip. & latius
idem Abb. in. c. cum ſuper, col. 1. & col. 4.
de re iudica. vbi dicit eſſe cõmunem opinionem,
& Petr. de Anchar. conſ. 310. tres domini,
col. 4. Et quamuis Reuerendiſſimus fortè
Epiſcopus non fuiſſet hactenus vocatus ad
hoc iudicium, tamen eſt indubitatum, q poteſt
à ſe ipſo comparere pro ſuo intereſſe. l. ſi
ſuſpectum. ff. de inoffi. teſta.

Et ex prædicta exceptione preiuditiali infertur
aliud in præſenti caſu, q Illuſtres ipſi
Domini Cõmiſſarij non debent ad vlteriora
procedere in pręſenti caſu, poſtq̃ erit ꝓpoſita
prædicta exceptio: nam ipſi non ſunt Iudices
competentes in cauſa principali ſubiectionis,
vt puto eſſe clarum ex tenore reſcripti, & autoritatis
tributæ eis à Cæſarea Maieſtate, &
5 vulgare eſt, q † defectus iuriſdictionis poteſt
quãdocunq; opponi in quacũq; parte iudicii,
quinimo etiã poſt ſentẽtiam, vt per glo. fin. in

clemen. vnica.

clem.vnica,de ſequeſtra.poſſe.& fruc. Alex.
conſ.77.col.3.in 2.vol.& glo. Inſtitu.de oblig.
circa princ.in verbo ſecundum , in fine.

Et per hoc etiã tollitur quoddam aliud,vi-
delicet ſi fortè obiiceretur,ꝙ Illuſtres ipſi Do-
mini Cõmiſſarij ampliſſimam habent autori-
tatem in procedendo,& fortaſſe etiã non ſer-
uato iuris ordine &c.adeo ꝙ viderentur poſſe
reijcere prædictam exceptionem, cum ſit exce
ptio ordinis: nam reſpondetur, ꝙ cum nõ ſint
Iudices competẽtes reſpectu ſubiectionis,eſt
hic maior defectus , quã defectus ordinis , vt
per ſe patet. Agendum erit igitur prius de cau
ſa ſubiectionis,& agendum erit coram Iudi-
ce cõpetenti,videlicet vel coram Excellentiſ-
ſimo Senatu Mediolani,vel coram aliquo de-
legando à Cæſare : vel fortè verius tractanda
erit talis cauſa coram ſuperiore eccleſiaſtico,
videlicet Papa , vel coram aliquo delegando
à Papa, quia aſſeruntur eſſe loca eccleſiæ, &
pro talibus poſſidentur, vt tradit Alex. conſ.
79. colum. 2.primo volu.

Secundum principale fundamẽtum, quod
& attinet ad merita ipſius cauſæ,erit,quia cõ-
ceſſiones olim factæ per imperatores eccleſiæ
Nouarienſi , non tendebant principaliter ad
concedendam immunitatem ab oneribus, vt
præſupponitur in motiuis excitatis, ſed prin-
cipaliter continebant tranſlationem ipſorũ lo-
corũ,& totius iuriſdictionis: & inter alias ex-
tant duæ cõceſſiones,videlicet tertia,quæ fuit
Henrici quarti.1060. & quinta, quæ fuit alte-
rius Hẽrici.1124.vel.1024.in quibus duo pręe
dicti Imperatores videntur penitus a ſe abdi-
caſſe omnem iuriſdictionem, et ſuperioritatẽ,
videlicet per illa verba,teneãt firmiterq́ poſ-
ſideant, habeantq́ &c. noſtra noſtrorũq́ ſuc-
ceſſorũ,& totius dignitatis,ſeu officij hominũ
contradictione remota:adeo ꝙ ſi abdicata fuit
ab iſtis Imperatoribus omnis penitus iuriſdi-
ctio,& ſuprema poteſtas,ceſſant oẽs difficul-
tates. Et quamuis alij deinde Imperatores,qui
poſtea fuerũt,reſeruauerint ſibi iura Imperij,
6 id nihil facit,quia † non erat in eorũ facultate,
conceſſionem eccleſiis factã reuocare, cũ non
contineret enormem læſionem, vt in terminis
tradit Specul.de inſtru.edi.§. nunc autẽ viden
dum reſtat,in fi. Bal.cõſ.327.pridie,in princ.
& in 3.col.nu.8.primo vol. Hoſtien.in ſua sũ-
ma, de immuni. eccle.§. ſed nec illa immuni-
tas,col.fin.& dato ẽt,ꝙ alii Imperatores , qui
fuerant ante duos prædictos, reſeruaſſent ſibi
ius Imperii, id ẽt nihil facit, qa talis reſeruatio
fuit ſublata p iſtos duos Imperatores,qui po-
tuiſſent loca ipſa de nouo donare. Et pariter
id procedit,dato,ꝙ ſupradicta verba denotã-
tia abdicationem totius iuriſdictionis,fuiſſent
7 poſita enunciatiuè, † & poſita inter alia verba
cõfirmatoria priorũ conceſſionum, nam talia
verba diſponunt, qa ſcilicet fuerunt prolata à
perſonis,quę habebant autoritatẽ liberam di-
ſponendi,vt habetur in.l. optimam.C. de cõ-
trahen.ſtipu.& per Deci.poſt alios,in authen.
ſi qs in aliquo,nu.34.& Deci.conſ.164.col.fi.
verſic.circa ſecũdum dubium. Et præter hoc,
fuerunt in caſu noſtro ea verba diſpoſitiua,nõ
autem enunciatiua. Et ꝙ intentio prædictorũ
Imperatorꝝ fuerit abdicare à ſe omnem peni-
tus ſuperioritatẽ,patet ab effectu poſtea ſub-
ſecuto, nã nunquã poſtea dicta loca recogno-
8 uerunt † Imperiũ mediatè, vel immediatè, ne-
que ẽt per viam appellationis,quod eſt potiſ-
ſimum indiciũ, vt per Docto.in.c. romana.§.
debet,de appella.in 6,ſed ſemper fuerunt ſub
9 eccleſia. Et nulla † ſolet eſſe melior interpre-
tatio alicuius diſpoſitionis, ꝗ illa, quæ ſumi-
tur ab effectibus ſubſecutis.l.ſi de interpreta-
tione.ff.de legib.tradit Bar.cõſ.59.col.2.ver-
ſic.præterea verba,Fely.in.c.cum Bertoldus,
nu.28.de re iudica.Soci.conſ.145. 1.vol.& in
ſimili caſu tradit Roma.conſ.271.vis præſen-
tis conſultationis,colũ.2. vbi ea ratione inter-
pretatur,ꝙ alienatio quorundam locorum fa-
cta per Regem Lanilaum comprehenderet
etiam Regalia.

Neq́ hic obſtat,ſi dicatur, ꝙ Imperator,ẽt
10 ſi omnino † id velit,non põt abdicare aliquam
partem Imperii,ideſt illius ſuperioritatis, quã
quilibet tenetur recognoſcere,vt ait Bal.in.l.
qui ſe patris,colum.pen.C.vnde libe. & conſ.
327.col.3.primo volu.& conſ.333.col. fin.eo.
volu. Alex.in.l.filio quem pater, col.fin.ff.de
libe. & poſthu . quoniam reſpondetur , quòd
11 id † ceſſat,quando fit donatio, vel alienatio in
eccleſiam, vt magis communiter concludunt,
Docto. dum tractant de validitate donatio-
nis factæ per Conſtantinum Siluestro Ponti-
fici, & concludunt, eam voluiſſe , quia cenſe-
tur facta Deo,ſeu gerentibus eius vices,adeo
quòd in effectu nihil noui dat , neque maior
ſubiicit ſe minori , ſed potius è conuerſo , vt
per Bart. in prohe. ff.forum. colum.1. & 2. &
paſſim per Docto. & late Bald. in princip.
Codicis, colum.2. 3. & 4.vbi concludit,quòd
in quancunq́ eccleſiam facta talis libera peni-
tus alienatio per Imperatorem , valet dum-

modo non ſit ſub nomine quotæ, puta tertia, vel quarta pars Imperij, ſed ſit de rebus ſingularibus, vt de aliquibus Ciuitatibus, vel territorijs, & dũmodo non contineat valde enormem læſionem Imperij: & ait ibi Bal. ꝙ cũ ſit donatio eccleſiæ per Imperatorem, ceſſat ratio, quæ in cæteris caſibus ſolet Imperatorem impedire, ne à ſe abdicet ſuperitatem, ſcilicet quia oẽs laici debent eſſe ſubditi Imperio: nã
12 † eccleſia eſt par cum Imperio, vel ſuperior, vt ibi per eum, & de ea paritate eſt tex. in. §. ſinimus igitur, in authen. de nõ alienan. reb. eccle. & ad illam rationem, ꝙ ſemper erit abſurdũ, quia poſſet Imperator paulatim alienare oẽs res Imperij, quam ibi deduxerat Bal. col. 3. in fin. & non dederat reſponſionem, põt reſpon-
13 deri, ꝙ † alienatio non valet, ſi contineat enormem lęſionem, vt iam dixerat ipſe Bal. & tradit Bar. in. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam: propterea ſi Imperator aliquis multiplicaret alienationes, & faceret eiuſmodi fraudẽ Imperio (quod non eſt credendum) tunc cõſtito de fraude, reuocarẽtur alienationes oẽs. l. 1. §. ſi pluribus in fraudem. ff. ſi quid in fraud. patro. vel reuocarentur poſteriores alienationes, & non priores, ſi priores non continerent enormem lęſionem, neq; fraudem d. l. 1. §. ſed ſi rem quidẽ bona fide: & in ſimili tradit Corn. conſ. 190. pro deciſione, col. pen. verſi. 4. dubitari põt, in 2. volu. dũ tractat de multis alienationibus factis per patrẽ in præiudiciũ filiorũ.
14 Neq; videtur poſſe † ſuſtineri illa diſtinctio, ꝙ Imperator poſſit libero modo à ſe abdicare, & donare eccleſiæ Romanæ, non autẽ eccleſiæ inferiori, vt videtur voluiſſe Io. Andr. ad ſpecul. de iuriſd. om. iud. col. 5. in addi. quę incipit, vidiſti duas opiniones, & Pau. de Caſt. conſ. 230. dubitatur, col. 1. in antiquis, vt in motiuis fuit deductum, & Pau. de Caſt. conſ. 74. quia fruſtra, col. 4. in antiquis: nã in contrariũ
15 † videtur magis communis opinio, ꝙ etiam in eccleſiam inferiorẽ poſſit Imperator loca aliqua transferre, abdicãdo à ſe penitus ſuperioritatem, glo. in. c. ſolite, in verbo ſuſcipiunt, de maio. & obed. & ibi etiam ſequitur Innocen. & clarius ẽt ibi Abb. in ſexto nota. qui declarat Innocentiũ, dum loquitur de Rege, ꝙ debeat intelligi etiam de Imperatore, prout de Imperatore loquitur glo. & tradit etiã Abb. in capitulo veniens, col. 1. in ſecundo nota. de accuſa. maximè per tex. in. c. nouerint 10. q. 1. & idem Abb. in. c. 2. in fin. de delic. pue. & Fdy. in d. c. ſolite, col. 3. nu. 4. vbi poſt ſupradictos concludit, ꝙ etiam eo caſu cenſetur in dubio facta libera tranſlatio, niſi contrarium conſtet per conceſſionem in feudum: & prædictam etiam opinionem habẽt pro expedita Ancharã. in d. c. Romana, col. 3. in decimo quarto nota. & ibi etiã clarè Peruſi. & Geminia. ſcilicet in. §. debet, de appella. in ſexto. Et ſiue ſit eccleſia Romana, ſiue ſit eccleſia inferior, videtur vtroq; caſu procedere eadem ratio, ſcilicet ꝙ cẽſetur donatio fieri Deo, vt per Bar. & alios vbi ſupra: quinimo in effectu quicquid donatur eccleſijs inferioribus, cenſetur
16 donatum Romanæ eccleſiæ, † nam illa habet omnes eccleſias ſibi ſubditas, & tanq; propria membra, capitulo cuncta per mundum, el. 1. & 2. nona, q. tertia, & vnica inter Chriſtianos in effectu cenſetur eccleſia, vt late habetur in extrauagã. incip. vnam ſanctam eccleſiam, ſub titu. de maio. & obed. inter extrauagan. communes: & ꝙ omnia bona omnium eccleſiarum cenſeantur eſſe bona vniuerſalis eccleſiæ, multa adducit Campez. inter conſilia Bruni, conſ. 2. col. 5. in fin. & 6.

Vnde patet, ꝙ ſi Io. And. vbi ſupra voluit illud, ad quod allegatur, cenſetur cõmuniter reprobatus, & eius diſtinctio non videtur habere rationem, quamuis putem, ꝙ alia fuerit
17 † mens Io. Andr. nõ enim voluit negare, quin etiam in eccleſiam inferiorem poſſint omnia transferri, ſed duntaxat voluit tractare, quid cenſeretur actum, in dubio, & ꝙ iſta fuerit eius mens, patet euidẽter, quia Specul. ibi loquitur etiã in iſtis terminis: & quatuor illę, vel quinq; opiniones relatæ per Io. Andr. procedunt etiã in his terminis, quid cenſeatur factũ in dubio, & tunc voluit Io. Andr. eſſe differẽtiam inter eccleſiam Romanã, & eccleſias inferiores, quia eccleſiæ romanæ indecens eſſet, ꝙ aliquid acciperet in feudũ à Principe laico, adeo ꝙ eũ aliquo reſpectu recognoſceret vt ſuperiorẽ: propterea ſemper iudicandũ eſt, ꝙ in eccleſiã Romanam cenſeatur facta libera alienatio: quæ ratio ceſſat in eccleſijs inferioribus, quia eis prohibitũ non eſt habere in feudũ à Principibus ſecularibus. c. verum, de foro cõpeten.

Tertium principale fundamẽtum eſt, dato, ꝙ alienationes factæ per ipſos quinq; aut ſex Imperatores in eccleſiam Nouarienſem, cẽſerentur factę, reſeruata ſuperioritate, ſeu ſupre ma illa poteſtate Imperij, vt videntur denotare quædã verba poſita in primo, & ſecũdo, & quarto priuilegio, videlicet illa verba, & noſtro feliciter imperio pareãt, & illa, ſaluo iure regio,

regio,quæ ſunt in priuilegio Federici,tñ certũ
eſt,ꝙ excepta ea ſuprema poteſtate, ſeu ſupe-
rioritate Imperij, fuit trãslatum omne domi-
nium,& omne ius dictoꝝ locorũ in ipſam ec-
cleſiam,vt patet ex illis verbis,ſintq; deinceps
in iure ipſius eccleſiæ,& ex illis verbis, iuri &
poteſtati eccleſiæ ſubdidiſſe,quæ continentur
in primo priuilegio,& fuerũt repetita in cæte-
ris ſubſequentibus, & clarius habetur in aliis
18 priuilegijs,in qbus extat ſæpius repetitũ † vo-
cabulum,donamus,& vocabulum,largimur,
adeo ꝙ nõ fuit cõceſſio in feudum, ſed libera
donatio,vt per Ange.cõſ.242.ſuper puncto,
in fin.& latè per Deci.conſ.32.& conſ.85.col.
3.& conſ.193.col.1.& conſ.208.col.2.& conſ.
19 269.col.2. & † id ẽt euidenter denotant illa
verba,ſub tuitionis noſtrę defenſione,& ꝓte-
ctione &c.quæ denotant,ꝙ cętera omnia fue-
rant abdicata, vt tradit ſpecul.de iuriſd. om.
Iudi.§.1,col.5.nu.15. & de illis verbis eſt tex.
in.c.ex parte tua,de priuileg. et in.c.ſi Papa.§.
& eſt idem ſi priuilegium, verſic. ſimiliter, de
priuileg.in ſexto adeo ꝙ Imperatores abdica-
uerunt à ſe & dominium plenum,& dominiũ
vtile,& dominium directum,& duntaxat ſibi
20 retinuerũt illud † ſupremũ dominium, ꝓpter
quod appellat̃ Imperator Mundi Dominus
l.deprecatio.ff.ad legẽ rhod. de iac. quod eſt
impropriè dñium, nã ſolum eo reſpectu dicit̃
dominus,quia habet ſupremã iuriſdictionẽ,et
ꝓtectionem in vniuerſum,& nõ ꝓprietatẽ, vt
per glo.1.in prohemio.ffforũ in verbo ſanctio-
nem,& ibi latè per Bar.col.1.& 2.& per Bar.
in.l.1.§.per hanc,el.2.ff.de rei vendica. Abb.
in.c.ſignificaſti,in ſecundo nota. dę præſcrip.
& Bar. in extrauagan.ad reprimen. in verbo
totius orbis, Alex.conſ.1.col.pen.nu. 46.in 5.
volu.Soci.in.l.1.in princ.col.3.& 4.ff.de acq.
poſſe. Iacobinus de ſancto Geor.in ſua inue-
21 ſtitura feudali,in verbo inueſtiri,in qbus † lo-
cis melius explicãtur tria,ſeu quatuor ea gene-
ra dominiorũ in iuriſdictionalibus, ꝗ̃ fuerint
explicata p̱ Guidonẽ Papã in allegata Deciſ.
551.incip.de hoc anno,nã ſe ipſum cõfundit,dũ
ſupremũ dñium tribuit illi Principi,qui aliqd
cõcedit in feudum,ſi enim cõcedit in feudum,
retinet ſibi dominium ꝓprietatis directum,vt
habetur in.c.1.§.1.de inueſtitu.in re alie.fac.et
22 per Deci.conſ.144.col.fin. ſtante igitur † tali
conceſſione in eccleſiã de p̄dictis locis, nõ poſ
ſunt de iure nunc cõueniri habitatores ipſorũ
locorũ ad ſolutionẽ aliquorũ onerum impoſi-
torum in dominio Mediolani: neq; ẽt poſſunt
conueniri,dato,ꝙ onera imponerent̃ ſub noĩe
Imperii. Nã quo ad ſtatum Mediolani res eſt
clara,ꝙ anteq̃ Imperatores trãſtuliſſent ipſum
ſtatũ Mediolani in Duces, iã fecerãt iſtas cõ-
ceſſiones eccleſiæ Nouarienſi,ergo ſub cõceſ-
23 ſione ipſius Ducatus † nõ potuerunt cõprehen
di talia loca iã alienata.c.1. de Capita. qui cu-
ri,vendi.p̄ſertim cum iã poſſiderentur p̱ eccle
ſiam.c.dudum,de priuileg. Deci.cõſ.468.nu.
18.& 19.Neq; ẽt potuiſſet exp̄ſſe fieri talis re-
uocatio de rebus ſemel in eccleſiã trãslatis, vt
ſupradictũ fuit in ſecundo fundamento. Nec
dicat̃,ꝙ Ducibus Mediolani fortè facta ſit alie
natio p̱ Imperatores,etiã dictorũ locorũ,ſaltẽ
reſpectu iuris ſupremi, quod ſibi retinuerant
Imperatores,qa rñdet̃,ꝙ tale ius nõ põt abdi
cari,vt iã p̄ſupponitur in ipſis motiuis,præſer
tim alienãdo in pſonã laicã: & eſt ſine dubio,
ꝙ Duces Mediolani recognoſcunt Impera-
tores:ideoq; ſicut reſpectu ipſius ſtatus Me-
diolani Imperatores nõ abdicauerunt à ſe ſu-
perioritatẽ, multominus cenſentur eã à ſe ab-
dicaſſe reſpectu dictorũ locorum, de quibus
nullã fecerunt mentionem. Et ꝙ ea loca nihil
penitus habeãt cõe cũ ſtatu Mediolani, patet
clariſſimè ex cõuentionibus factis cum Duci-
bus Mediolani anno.1429. & 1450. & anno
1495.& ſucceſſiuè aliis tp̱ibus: in quibus ipſi-
met Duces exp̄ſſe fatentur, ꝙ dicta loca ſunt
ſubiecta ſpiritualiter,& tẽporaliter epiſcopis
Nouarienſibus: & patet etiã ex tenore dicta-
rum cõuentionum,quæ factæ fuerunt cum eis,
tanq̃ cum forenſibus.vnde ex hoc capite clarè
conſtat,ꝙ conueniri non poſſunt ad prædicta
onera impoſita in Dominio Mediolani,tanq̃
ſint ipſi ſub Ducatu Mediolani. Et certum eſt,
24 ꝙ Agentes † nomine Cæſaris in hoc Ducatu,
repreſentant Cæſarem,tanq̃ Ducem Medio-
lani,& non tanq̃ Imperatorem, Bar. in.l.ſi qñ
C.de appella.per illum tex.& Petr.de Anch.
in d.c. Romana, in decimo quarto nota. de
appella.lib.6. Sed dato fortius, ꝙ Imperator
tãq̃ Imperator vellet iſtis locis imponere one
ra reſpectu ſupradictæ,ſupremæ poteſtatis,nõ
videretur de iure id poſſe facere,quia, vt patet
ex tenore ipſarum conceſſionum, ſupradicti
Imperatores tranſtulerunt omnem ꝓprieta-
tem in ipſos epiſcopos,& expreſſim in eos trã
ſtulerunt Regalia, præſertim ius faciendi exa
25 ctiones in ipſis locis: quæ † translatio Re-
galium potuit fieri ſine aliquo dubio, quia
paſſim fit in Principes laicos, vt tradunt om-
nes in capitulo.1. quæ ſint regal. Roma. in

d.cōſ.271.in princ. & ſemel translatio regaliū
facta alicui eccleſiæ, cenſetur libero modo in
eam translata, adeo ꝙ Princeps ipſe ſecularis,
qui tranſtulit, nō amplius pōt ſe intromittere,
& ſi contingat, vt habendus ſit recurſus ad ſu-
periorē, adeundus erit Papa, & non ille Prin-
ceps ſecularis, vt in terminis tradit glo. fin. in
c.2. de delic. puero. nam in iſtis Regalibus ceſ
ſant rationes ſupradictæ, ꝙ Imperator non
poſſit à ſe abdicare ſupremum ius, quia hæc
magis reſpiciunt cōmodum pecuniarium, quā
protectionem, vel defenſionem populorum.

Necꝙ obſtat, quod ex aduerſo dicitur, fuiſſe
conceſſam immunitatē à quibuſdā ſpeciebus
onerum, videlicet à fodro, & manſionatico, &
à paraticis, & à redhibitionibus, & ab illicitis
occaſionibus &c. quæ hodiernis tēporibus nō
videntur amplius eſſe in vſu, & ꝙ talis immu-
nitas extendi non debet ad onera hodierni tē-
poris impoſita propter bella, iuxta nota. in. l. ſi
ex toto. ff. de lega. 1. Nam reſpōdetur, ꝙ ex te-
nore ipſoꝝ priuilegiorum, ſeu conceſſionum,
quāuis habeant aliquā perplexitatem verboꝝ,
prout ferebant illa tempora, tamen colligitur
euidenter, ꝙ facta nō fuit cōceſſio alicuius im-
munitatis ipſis hominibus, ſed fuit in effectu
ipſi eccleſiæ conceſſum, & translatum omne
ius exigendi ab ipſis hominibus, quicquid po-
terat Imperator exigere, vt clariſſimè patet ex
illis verbis, quicquid de ſeruitijs requirendia
exigi poterit in integrum eidem concedimus a
eccleſiæ, quæ ſunt in primo, & ſecundo priui-
legio, & ex illis verbis, vt nullus alius vllas exa
ctiones, quæ ſunt in quarto, & quinto: nam
26 † vocabulū exactio, eſt generale. c. ſi quis Ro-
mipetas. 24. q. 3. & patet ex tit. C. de exac. tri-
butorum, cū tit. ſequen. lib. 10. & in. l. fin. C. de
ſacroſan. eccle. quæ omnia ſunt verba princi-
palia, & quæ debent cōſiderari, non inſpecto
inepto ordine cæteroꝝ verborum. l. nec enim
27 ff. de ſolutio. & mentio † facta de fodro, & ſu-
pradictis quibuſdā alijs ſpeciebus onerum nō
debet reſtringere ipſamꝗ cōceſſionem genera-
lem, quia talis enumeratio aliquot ſpecieꝝ cē-
ſetur facta ex abundanti, vt dicit tex. in. l. quę-
ſitum. §. ſi quis fundum, qui eſt. §. fin. ff. de fun-
do inſtruc. præſertim cū hic ipſa conceſſio ge-
neralis ſit appoſita poſt enumerationē ipſarū
ſpecierum, & fuerit appoſita eo modo, quē re-
quirunt Bar. & alij, videlicet per dictionē ge-
neralem, quicquid, cum ſubſtantiuo certo, &
de ſui natura generali, videlicet per dictionē,
ſeruitij, & per dictionem, exactionibus, vt tra-
dit Bar. in. l. fin. §. cui dulcia. ff. de tritico & vi-
no Irga. & latius in d. §. ſi quis fundū, col. pen.
& in. l. cum delanionis. §. fin. eo. titu. de fundo
inſtruc. Abb. in. c. ſedes, col. pen. & Fely. col.
7. in quarta declaratione, de reſcrip. ita ꝙ cū
non fuerit cōceſſio immunitatis, ſed fuerit da-
tio ipſius iuris exigendi, ſumus extra ea, quæ
notantur in d. l. ſi ex toto: & pariter ſumus ex-
tra illam diſputationem, nunquid illa genera
onerum, vel exactionū expreſſa in ipſis cōceſ-
ſionibus, ſint in vſu hodiernis temporibus. Et
præter hoc, nō eſſet facienda difficultas in ex-
preſſione onerum illius temporis, ſi poſtea ho
diernis tēporibus fuerunt immutata eiuſmodi
28 genera exactionum, quia vulgare † eſt, ꝙ ſub-
rogatum ſumit naturam illius, in cuius locum
ſubrogatur. l. ſi eum. §. qui iniuriarū. ff. ſi quis
cautio. facit ēt tex. in. l. non poſſunt. ff. de legi.
& fortius facit, quia prædicta conceſſio exa-
ctionum facta fuit epiſcepis in conſequentiam
trāslationis ipſoꝝ locoꝝ, propterea cum talis
trāslatio adhuc hodie procedat, & valitura ſit
in perpetuum, debet ēt procedere atꝗ in per-
petuum valere ipſa cōceſſio onerum quibuſ-
cunꝗ, & qualibuſcunꝗ tēporibus. Facit ēt id,
quod alibi ſolet dici, ꝙ expreſſio aliquoꝝ ca-
ſuum nō excludit alios caſus habentes eandē,
vel ſimilem rationem glo. in. l. cū prætor. ff. de
iudi. & pariter facit. quod alibi dicitur de pro
miſſione alicuius monetæ, quæ deinde nō re-
peritur eo tēpore, quo facienda eſt ſolutio, vt
ſcilicet eo caſu debeat ſubrogari moneta alte-
rius generis prout reperitur eſſe in vſu, vt per
Bar. & Pau. de Caſ. in. l. Paulus. ff. de ſolutio.
et paſſim per Docto. facit ēt tex. in. c. quia cir-
ca, de priuileg. vbi habetur pro abſurdo, ꝙ cō
ceſſio exēptionis diuerſo iure cēſeatur, vt ſcili
cet pro parte tantū habeat effectum, & ait ibi
glo. ꝙ quādo exēptio habet aliqua verba ge-
neralia, tunc trahitur ad quoſcunꝗ caſus. Et
non videtur dubium, ꝙ ſi illi Imperatores de
hoc fuiſſent interrogati &c. vt per glo. fin. in. l.
tale pactū. ff. de pac. ideoꝗ nō debet eorū pri-
uilegium per viā indirectā reddi eluſorium. c.
quanto amplius, de priuileg. Accedit ēt, quia
fauore eccleſiarū faciēda eſſet interpretatio in
partem ei magis fauorabilē, ſi caſus iſte habe-
ret maiorem dubitationē, quā habeat, quia in
his, quæ donantur eccleſijs, optima mēſura eſt
immenſitas, inquit tex. in d. §. ſinimus igitur, in
authen. de nō alienan. reb. eccle. & multa hu-
iuſmodi tradit Hoſtien. in ſumma de immu-
nita. eccleſi. §. ſed nec illa immunitas: & tanto
magis

magis in hac materia immunitatis, nam abſq;
aliqua expreſſa conceſſione videtur, q̃ res, quę
donãtur eccleſijs, ſint ſtatim immunes ab one
ribus laicorum, vt per Hoſtien. vbi ſupra, & in
29 terminis † de comitatu, vel Baronia, vel alio
territorio donato eccleſiæ, vt ſcilicet talia loca
non poſſint amplius grauari tributis, & one-
ribus per Principem ipſum ſecularẽ, qui ſim-
pliciter donauit, tradit Iacobin. de ſanc. Ge-
org. in ſua Inueſtitura feudali, in verbo in feu-
dum, col. 4. verſicu. decima tertia diuiſio: ergo
multo magis id admittendũ eſt in caſu noſtro,
cum fuerit facta expreſſa conceſſio, & fortius
cum hactenus ſemper fuerit interpretatum, vt
cõprehenderet quodcunq; genus onerũ, vt la-
tè per Roma. in d. conſ. 271. col. 2. & rationes
oẽs iſtæ videntur vtrunq; caſum cõprehende-
re, videlicet, ſiue agatur nomine Imperij, ſiue
agatur nomine Ducis Mediolani. Et præter
hoc, dici põt, q̃ ſi ageretur nomine Imperij, ob
30 ſtaret aliud, quod deducit Bal. † q̃ Imperator
ſaltem de facto, & vſu longiſſimo in cõtrariũ
amiſit ius exigendi onera in Italia, ſcilicet in
locis, in q̃bus non habet dominiũ particulare,
ſed dũtaxat habet illã ſupꝛioritatẽ Imperij, ita
Bal. conſ. 370. verba reſcripti, col. 2. in 3. vol.

Cæterum ſi aduerſus hoc tertiũ principale
fundamentũ, nec nõ & aduerſus ſecundũ præ
cedens fundamentũ obijceretur, Imperatores
illos non potuiſſe facere huiuſmodi conceſſio-
nes, & alienationes, q̃a vno fortaſſe ex eis dũ-
taxat excepto, alij non fuerunt coronati, reſpõ
detur, q̃ q̃uis de hoc fuerit longa cõtrouerſia
31 inter Docto. eſt † tñ magis cõis opinio, q̃ Im-
perator ante coronationẽ poſſit in effectu om
nia, quæ põt poſt coronationem, quãuis appel
letur ſolũ Rex Romanorum, vt poſt multos pro
vtraq; opinione relatos, concludit Deci. conſ.
194. col. 1. & latè ẽt tradit Bal. conſ. 326. Rex
Romanorum, primo vol. Neq; hic expedit dubi
tare, vtrum huiuſmodi alienationes fuerint fa-
ctæ in enormem læſionẽ Imperij, iuxta nota.
per Bart. in d. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi
aut clam, quia per ſe patet, q̃ reſpectu Imperij
hæc eſt res leuiſſimi momenti, & ſolet in hoc
32 ꝓpoſito † iudicari parua, vel magna læſio, ſecũ
dum qualitatem principis, & rei alienatæ, vt
tradit Deci. conſ. 289. in fin. Præterea hæc ſunt
loca ſterilia, in quibus nihil ferè percipitur ex
agris, quia ſunt loca ſita in montibus, ideoq;
33 † facilius potuit fieri eorũ alienatio, Fely. in. c.
ad audientiã, col. 2. de præſcrip. præſertim cũ
fuerit facta alienatio in caſum pium, ideſt in
eccleſiã, & ex cauſa pia, ideſt pro Dei amore,
& pro remedio animæ, vt dicitur in ipſis pri-
uilegijs: quinimo in priuilegio illius Henrici
ſecundi conceſſo de anno. 1024. ſuperaddita
fuit cõceſſio aliquorum locorum in recõpenſationẽ
dãnorũ, quæ paſſus erat epiſcopus Nouariẽſis
illius temporis, ideoq; facilius fuit talis aliena-
tio admittẽda, vt per Io. de Ana. cõſi. 81. col. 1.

Quartum principale fundamentũ erit ex
præſcriptione longiſſimi tẽporis, videlicet an-
norum. 500. & vltra, cũ titulis ſæpius iteratis:
quo caſu non eſt dubium, quin omnis iuriſdi-
ctio, & ꝓprietas iſtorũ locorũ acquiſita ſit ec-
cleſiæ Nouarienſi, vt habetur in locis vulgari-
34 bus, & cenſetur cucurriſſe præſcriptio † etiam
contra ſuperioritatẽ Imperij, quia interuenit
ſcientia Imperatorum, ſecundũ Bar. in. l. 1. §. de-
niq; nu. 5. ff. de aq. plu. arcen. et Iacobi. de ſan-
cto Georg. in ſua Inueſtitura feudali, in ver-
bo, cũ mero & mixto imperio, col. 3. & id vult
Bar. ꝓcedere, ẽt ſi non extaret titulus, dũmo-
do interuenerit ſpatiũ lõgiſſimi temporis, de
cuius initio non extet memoria in cõtrariũ, q̃a
id habet vim tituli, l. 2. §. ductus aquæ. ff. de
aqua quotidia. nã per tantũ tẽpus præſcribunt
regulariter ẽt ea, quæ ſolebant p̃ſtari in ſignũ
ſuperioritatis, Abb. in. c. ſuper quibuſdã, col.
35 2. de verb. ſigni. Et q̃uis negari † non poſſit,
quin diſputabilis ſit articulus, vtrum currat
præſcriptio, vt q̃s non ſubſit Imperio, de quo
latiſſime per Fely. poſt alios, in. c. cum nõ li-
ceat, col. 3. cũ multis ſequen. de præſcrip. tamẽ
duo ſunt caſus, in quibus ſine difficultate cur-
36 rit præſcriptio: vnus eſt, † quando eſt eccleſia,
quæ allegat ſe p̃ſcripſiſſe, vt tradit Specul. de
inſtru. edi. §. nunc autẽ videndũ reſtat de im-
pugnatione, in fin. ẽt ſi ſit magna res, vt ibi p
eum, & Bal. in princ. Codicis, col. 4. & faciũt,
quæ ſupra fuerunt deducta in ſecundo funda-
37 mento: Alius caſus eſt, † quãdo is, qui allegar
præſcriptionem contra Imperium, eſt laicus,
ſed interim p̃ſtauit obedientiã, ſeu ſubiectionẽ
eccleſiæ, vt tradit Fely. in d. c. cum non liceat,
col. 5. in princ. verſicu. ſuper qua reſponſione
attende: quæ duæ qualitates cõcurrunt in caſu
noſtro, & propterea reddunt eum clarũ, qui-
nimo vult Alex. q̃ abſq; probatione præſcri-
ptionis ſufficeret ſola fama, & cõmunis opinio
ex antiquo aliquo tempore, q̃ talia loca, et iu-
riſdictiones fuerint epiſcopatus Nouarienſis
libero modo, Alex. conſ. 24. ponderatis, nu.
21. verſicu. accedit etiam, in 5. volu.

Quintum fundamentũ eſt, q̃ in ſubſidium

38 ſaltem cenſetur † præſcripta libertas non ſol-
uendi collectas, & alia onera Principibus ſe-
cularibus per ſupradictũ ſpatiũ tẽporis Bart.
in.l.licitatio.§.earũ rerũ.ff.de publican.Alex.
conſ.30.ponderatis, col.pen.verſi.quò ad qn-
tum dubium i 1.5.vol.qui ambo concludunt,
ſufficere tẽpus quadraginta annorũ,& in caſu
noſtro lapſum eſt tp̃s annorũ quinquecẽtũ, &
vltra.& quãuis idem Alex.cõſ.136.in cauſa &
lite,col.pen.& fin.ſeu nu.18.& 19.in 2. vol.di
cat,ꝙ ad talem præſcriptionẽ multa requirũ-
tur vltra curſum temporis, videlicet ꝙ is,qui
præſcripſit,fuerit aliq̃n requiſitus,vt ſolueret,
item ꝙ recuſauerit ſoluere, item ſciẽtia,& pa-
tientia vniuerſitatis, vel Principis,itẽ bona fi-
des,vt ẽt deducit Ripa lib.2.reſpõſorũ cap.4.
col.fin.ceſſant tñ huiuſmodi requiſita, quãdo
interuenit aliquis titulus, etiam ꝙ fuiſſet in-
ualidus, vt declarat idem Ripa lib.1.Reſpon.
cap.14.incip.ex impẽſis in fabrica nu. 25.poſt
Balbum in Tracta.præſcrip. in ſecunda par.
quintę par.princ.q.7.& in caſu nr̃o interuenit
titulus,& validus,& ſæpe iteratus,ergo &c.

Et aduerſus prædicta quinq; fundamenta
reſtare videtur vna difficultas,ꝙ in ipſis priui-
legiis, ſeu conceſſionibus non videntur clarè
cõtineri loca ipſa principalia, de quibus nunc
agitur,ſcilicet Orthæ,& Ripariæ,& Godia-
ni: Sed reſpondetur primò,ꝙ in conuentioni-
bus celebratis cum Ducibus Mediolani di-
ſtinctè, & expreſsè continentur dicta loca: &
hoc per ſe ſufficeret, quia hoc trahit tp̃s centũ
viginti annorũ,ita ꝙ adeſt p̃ſcriptio longiſſimi
temporis,& cõſenſus, atq; atteſtatio Ducum.
Item rñdetur ſecundo modo,ꝙ in quarto pri-
uilegio,ſcilicet Federici cõceditur Mercatum
in Godiano,& Rippata, & ita p̃ſupponit̃ pro
expedito,ꝙ ipſa loca iã eſſent eccleſiæ: & no-
torium eſt,ꝙ appellatione Rippatæ.ſeu Rip-
pariæ continentur omnes villæ poſitæ in cir-
cuitu lacus Orthæ, & per cõſequens põt con-
tineri ipſa Ortha.Item tertio rñdetur,ꝙ in ſe-
cundo,et tertio priuilegio fit mẽtio de Ortha,
& de Inſula ſancti Iulii, & lacu ſancti Iulii,&
conceduntur loca circumuicina,ergo p̃ſuppo
nitur,ꝙ ipſa loca principalia iã eſſent eccleſiæ.
neq; obſtat,ꝙ in cõceſſione dicatur, tres mã-
39 ſos in Ortha poſitos &c.quaſi † dictio mãſos,
denotet duntaxat id,quod vnum par bouum
vno anno poteſt arare, ſecundum Bar. in.l.ſi
ita eſſet in fi.ff. de auro lega.&.c.1.vbi glo.ex-
tra de cenſib.quia poteſt reſponderi,ꝙ cum vo
cabulum,manſus,ſit barbarum,& incognitũ,
& in varias ſignificationes trahatur, vt p̃ Do-
cto.in.c.1.§.ſi quis de manſo, ſi de Inueſtitu.
feud.fue.contro.& latius per glo.in.c.ſecun-
dum canonicã.23.q.8. debet declarari ex ver-
bis p̃cedentibus,& ſubſequentibus,& ibi dici-
tur,ꝙ oſtium fluminis,& piſcaria laci fluminis
pertinet ad ipſos tres manſos, ergo vel p̃ vnã
viam,vel per aliã conſtat,ꝙ locus Orthæ ad ſe
trahit latum ſpatium territorii:& patet etiã ex
tertio priuilegio,quo conceduntur multi Co-
mitatus, & multæ Curiæ circa ipſum lacum
40 Orthæ.& in eiuſmodi † ambiguis nulla me-
lior eſt declaratio,ꝙ̃ poſſeſſio ſubſecuta arg.
l.ſi de interpretatione.ff. de legib. & eorum,
quæ tradit Bar.in.l.2.C.de acqui.poſſe. Et dũ
deinde ſubiicitur,ꝙ conceſſio de tribus man-
ſis non arguit conceſſionem iuriſdictionis,re-
ſpondetur,ꝙ iuriſdictio cõceditur in inferiori
parte priuilegii,ſcilicet ibi,in eccleſias, caſtra,
loca,vel,agros,et reliquas poſſeſſiones: & pau
lò inferius,ibi,diſtringere,& rõnabiliter quic-
quid inter eos cõuentionis emerſerit diffinire.

Et ex prædictis ſatis conſtat, ſublatas eſſe
difficultates in motiuis excitatas. & ſumma-
tim reſpondendo,dum primo loco obiicitur,
ꝙ immunitas conceſſa iſtis locis, non videtur
ꝓbari ex ſupradictis priuilegiis, quia loquun
tur ſolum de fodro, & de manſionatico, & de
redhibitionibus, & de Tholoneo, & de pu-
blicis functionibus,reſpõdetur,ꝙ in ipſis pri-
uilegiis nòn tractatur de conceſſione alicuius
immunitatis,ſed tractatur de translatione ip-
ſorum locorum, & iuriſdictionis pleno iure,
ideſt quòad vtile dominium, & directum, &
tractatur de transferendo iure exigendi onera
in ipſos epiſcopos,& incidenter, atq; in conſe-
quentiam facta fuit expreſſio aliquot ſpecierũ
exigendi, vt dictum fuit in ſecundo, & tertio
fundamento.Item reſpondetur,ꝙ in ipſis pri-
uilegiis extat illa cõceſſio generalis,quicquid
exigi poterit,& quaſcunq; exactiones &c.quę
non debet reſtringi per enumerationẽ aliquot
ſpecierum, vt etiã dictum fuit. Item reſpon-
detur,ꝙ ſupradicta vocabula, præſertim fo-
drum,& publicę functiones,ſatis comprehen-
dunt onera præſentis temporis,vt per alios op
timè iam ſcriptũ fuit:& dato etiã,ꝙ hodiernis
temporibus inuentæ ſint nouæ impoſitiones,
debent tamen comprehendi, quia cenſentur
ſubrogatæ loco veterũ,& quia vtroq; caſu eſt
eadem ratio, & quia durat cauſa principalis,
ideſt trãslatio ipſorum locorum in eccleſiam,

Ex quibus etiã ceſſat obiectio illa de one-
ribus tempore

ribus tempore bellorum, quis vt dictum eſt, hic non agitur de conceſſione immunitatis.

Et dum deinde obijcitur, non conſtare, ꝙ epiſcopatus haberet aliquã iuriſdictionem in Ortha, ſine qua iuriſdictione fieri nõ poſſunt exactiones, reſpondetur, ꝙ ipſa cõceſſio exactionũ preſupponit, ꝙ competeret iuriſdictio. & præter hoc, conſtat ex inferioribus verbis priuilegiorum, ꝙ conceſſa fuit expreſſa iuriſdictio, non obſtante illa mentione facta de tribus manſis, vt dictum fuit.

Ad ſecundum principale motiuum, ꝙ Imperator cenſetur ſibi reſeruaſſe ſupremã poteſtatem, vt per Bal. in. l. qui ſe patris col. pen. C. vnde libe. latè reſponſum fuit, ꝙ ex duabus cõceſſionibus Henrici quarti, & Henrici quinti videtur conſtare, ꝙ Imperator abdicauit à ſe omnẽ ſuperioritatẽ, et ꝙ id potuit facere, alienando in quãcunq; eccleſiam, ſecũdum magis cõem. Item reſponſum fuit, dato ẽt, ꝙ Imperator reſeruauerit ſibi eam ſuperioritatem, non tamen eã tranſtulit in Duces Mediolani, quia verba Inueſtiturarum de Ducatu Mediolani id nõ cõprehendunt, neq; ẽt potuiſſet Imperator à ſe id abdicare, conferendo in perſonam laicam. neq; illa cõſideratio, ꝙ cenſeatur tranſlatum ſaltem exercitium illius ſuperioritatis, videtur iure probari, nam ſuperioritas illa nihil aliud eſt, ꝗ protectio, & defenſio ratione iuriſdictionis in vniuerſum, & nõ ratione alicuius proprietatis, vt per glo. & Bar. in prohemio. ffor. quæ non videtur recipere diſtinctionẽ, vt ſub ea cõſtituatur quoddam ius directum, & quoddam exercitiũ, tanꝗ ius vtile, quia talis ſuperioritas cõceditur Imperatori, vt Imperatori, & nullo modo poteſt extingui, quod tamen aliter eſt in actionibus, quę competunt cæteris hominibus, nam poſſunt extingui ſolutione, acceptilatione, & aliis modis, ita ꝙ cum ſint in mera facultate ipſorũ hominum, non eſt mirum, ſi poſſunt per eos transferri quò ad exercitium, & effectum.

Item reſponſum fuit, dato, ꝙ tale ius ſuperioritatis quò ad exercitium fuiſſet tranſlatum in Duces, non potuit tamen comprehendere hoc ſpeciale ius exactionum, quod iam fuerat tranſlatum in eccleſiam. neq; habenda eſt ratio illorum verborum, redhibitiones, & occaſiones illicitas, vt obiicitur in motiuo, quia, vt dictum fuit, extant alia vocabula apta, & clara, ſcilicet quicquid exigi poterit, & quaſcunq; exactiones: & curandum non eſt de vocabulis ineptis, & de inepto modo loquendi, prout illa ætas ferebat, l. quæ extrinſecus. ff. de verb. obliga. vt etiam patet de illis vocabulis, ad puſterlas faciendas, aut homines ipſius eccleſiæ diſlangendos &c. Item ipſimet Duces in illis cõuentionibus ſupradictis apertè declarauerunt, ſeu præſuppoſuerunt, tale ius eis non competere.

Ad illud de clauſula, nõ obſtante, iuxta tex. in. l. euacuatis. C. de Decurio. reſpondetur, ꝙ non erat neceſſaria talis clauſula, quia non agebatur hic de cõceſſione alicuius immunitatis.

4 Item † clauſula, ex certa ſciẽtia, & clauſula, de plenitudine poteſtatis, habent vim dictæ clauſulæ, non obſtante, vt per Io. de Ana. conſ. 81. colum. fin. & in materia immunitatis tradit Alex. conſ. 30. nu. 10. in 5. volu. quinimo ait ibi Alex. nu. 11. ꝙ tempus quadraginta annorum æquipollet dictæ clauſulæ.

Ad illud, ꝙ capitula inita cũ Ducibus fuerint ex gratia, ideoq; faciant contra ipſos homines, patet rñſio ex eis, nam per contrariũ probant dicta capitula, ꝙ huiuſmodi loca erãt penitus extra Statum Mediolani, & illud, quod eis tunc concedebatur ex gratia, erat tale, quod pręſupponebat eos omnino forenſes, videlicet vt poſſent cõducere Blada pro eorum vſu de Statu Mediolani ad ipſa loca.

Ad illud, ꝙ præſcriptio non ſoluendi collectas non currat, niſi a die petitionis, patet rñſio ex quarto, & quinto fundamento ſupradictis.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Papiæ 1549. die 22. Februarij. Pro Reuer.[mo] D. Arcimboldo, Epiſcopo Nouarienſi.

Summarium.

Super eodem caſu, An ſcilicet loca Godiani, Ripariæ, Orthæ &c. ſint aliquo modo de Statu Mediolani, & an fuerint tranſlata per Imperatores in eccleſiam, ſeu Epiſcopos Nouarieñ. abſolutè, etiam quò ad ſuperioritatem, & an potuerint concedi, & transferri. Et de interpretatione priuilegiorum, & conceſſionum &c.

1 REGALIA *Poſſunt per Principes alienari etiam in laicos.*

2 *Princeps ſecularis ſi ſemel concedat regalia eccleſiæ, non poteſt amplius ſe in eis intromittere.*

3 *Verba debent interpretari, ut proſint ea proferenti, non autem ut noceant.*

Generalitas,

4 *Generalitas, & confuſio diſtingui, & declarari debet ex his, quæ poſtea fuerunt geſta.*
5 *Epiſcopus ſi alienauit aliquid in damnum eccleſiæ, poteſt ipſemet reuocare alienationem.*

Conſilium LXIII.

OVia veritati omnis conſonant, videtur, ꝙ ea, quæ vltimo loco fuerũt excitata aduerſus Reuerendiſſimum Epiſcopũ Nouarienſem, poſſunt retorqueri in eius fauorẽ, & adeo euidenter, vt res iſta nõ indigeat iuris allegationibus, pręſertim cũ ſuperioribus diebus latiſſimè ſcriptũ fuerit, & tractetur negociũ corã Viris eruditiſſimis.

Et ſummatim agendo, conſtat ex his, quæ de iure ſcripta fuerunt in præſenti cauſa, extare quinq; fundamẽta in merisis rei pro ipſo Re.mo Epiſcopo, ſeu pro eccleſia Nouarienſi.

Primum fundamentũ, quia ex conceſſione duorũ Imperatoꝝ, ſcilicet Henrici quarti anno, 1060, & alterius Hẽrici anno. 1124. vel fortè anno. 1024. fuit in eccleſiam Nouarienſem tranſlata omnis proprietas, atq; omne dominium, & quodlibet aliud ius iſtoꝝ locorũ, de ꝗbus nunc agitur, nullo penitus iure ipſis Imperatoribus reſeruato, vel ſuperioritate, vt legitur in ipſis conceſſionibus per verba illa, ſcilicet omni noſtra noſtrorũq; ſucceſſoꝝ, Regũ, & Imperatorum contradictione, vel diminutione remota: & in cõceſſione p̄dicta de anno 1124. extãt illa verba, ſ. omnino trãsfundimus, & perdonamus, & cõcedimus. Neq; dubiũ eſt, quin potuerit omne ius, ẽt ſupremũ abdicari ab ipſis Imperatoribus, alienãdo in eccleſiam vel romanã, vel inferiorẽ, prout ſcriptum fuit.

Secundum fundamentũ, quia cęteri Imperatores, videlicet Otto, & Henricus, & Federicus, quãuis reſeruauerint ſibi ius Regiũ, ſeu ſupremam illam poteſtatẽ, quę ſolet eſſe apud Imperatores, tranſtulerũt tũ in eccleſiã omnẽ ꝓprietatem, & omne dñium vtile, & directũ iſtorum locoꝝ. nam in conceſſione Otthonis anno, 1001, extãt illa verba ſæpius repetita, iuri & poteſtati eccleſiæ Nouarieñ. ſubijcimus &c. & in conceſſione Henrici, 1015. extant illa verba, dediſſe, perdonaſſe, & in ius, & dominium eccleſiæ tranſtuliſſe: & clarius in cõceſſione Federici anno, 1155, ex tat illa dictio, largitionem, & paulò inferius extant verba clariſſima, ſcilicet donationis voto cõfirmamus, & nihil ibi excipitur, niſi per illa verba, ſaluo iure regio: & extant cõmunes deciſiones Doctorum, ꝙ in eiuſmodi caſibus non cenſentur conceſſæ res in feudum, ſed cenſentur donatæ libero modo, & ꝙ ius illud regium non eſt propriè dominium, niſi in vniuerſum quò ad defenſionem, & protectionem.

Tertium fundamentũ, quia quicquid ſit de trãslatione dominij, & iuriſdictionis, certum eſſe videtur, ꝙ ex prædictis omnibus conceſſionibus Imperatoꝝ tranſlata fuerunt regalia in ipſam eccleſiã Nouarienſem, præſertim ius faciendi exactiones, nam in priuilegio Otthonis tranſfertur qcquid de ſeruitijs exigi poterit &c. & in priuilegio Henrici. 1015. transferuntur molendina, piſcationes, aurificia, et inferius transfertur quicquid de ſeruitijs &c. & in priuilegio Henrici. 1060. transferũtur Thelonea, & publicæ oẽs functiones, regiæ poteſtates, & in priuilegio Henrici anno. 1024. vel 1124. conceduntur Thelonea, piſcationes, venationes, paſcua. ſiluæ, paludes, aquæ, aquarũ decurſus, Molendina, piſcariæ, cãpariæ, & cũ omnibus, quæ dici, aut vocari poſſint &c. & omnia, quæ ad publicam partem pertinent, & oẽs exactiones. Et vt ſuperioribus diebus ſcriptum fuit, nullum penitus eſt dubium, quin
1 † poſſint Princeps alienare regalia, etiã in laicos, vt per Roma. conſ. 271. in princ. & ſi con-
2 ceſſio regaliũ fuerit ſemel facta † eccleſiæ per aliquem Principem ſecularem, non poteſt ille Princeps ſe amplius in eis intromittere, vt in terminis tradit glo. in. c. 2. de delic. puero. nã tunc ceſſant rationes, quę vt plurimum ſolent impedire alienationes Principũ, agitur enim in regalibus potius de commodo pecuniario, quã de protectione, vel defenſione populorũ.

Quartum fundamentum, quia ex capitulis celebratis cũ Ducibus Mediolani cõſtat euidentiſſimè, ꝙ hæc loca ſunt, & tunc erant, & prius fuerãt ſubdita eccleſiæ Nouarienſi, tam quò ad iuriſdictionẽ tẽporalem, q̃ quò ad ſpiritualem, vt in eis expreſsè legit̃, & Duces ipſi non ſolum id tacite admittebant, ſed expreſsè cõfitebãtur, vt maximè patet ex capitulis initis cũ Duce Franciſco Sforzia primo anno, 1450. & id ẽrponitur pro expedito in cõfirmatione facta per Ducem Ludouicum anno. 1495. & idem præſupponitur in cõfirmationibus Regum Franciæ: & facta fuerunt eiuſmodi capitula tanq̃ cũ forenſibus, quia cũ ſubditis fuiſſent ſuperflua, ita ꝙ non eſt neceſſarium diſputare ſuper capitulis initis cum Duce Philippo anno, 14:9. quãuis & ſi illa ꝓponantur, videntur ſine

tur ſine

tur ſine dubio magis facere pro ipſa eccleſia,
quã contra eã: nam in eis expreſse dicitur, iſta
loca eſſe de iuriſdictione ſpirituali, & tempo-
rali eccleſię Nouarienſis, & Dux id nõ negat,
quinimo videtur tacitè affirmare, dum cõtra-
hit cum eis, tanquã cum non ſubditis, neq; ob-
ſtant illa verba ipſorũ ſupplicantiũ, ſcilicet ꝙ
gubernentur &c. qa pro reſponſione conſtat
ex prioribus verbis, ꝙ id referri nõ poterat ad
ſubiectionem erga Ducem, nam immediatè
prius dixerant, ſe eſſe ſubditos eccleſiæ Noua-
rienſis ſpiritualiter, & tẽporaliter: debet igitur
illa dictio, gubernẽtur, intelligi, prout patitur
materia ſubiecta, & prout euidenter indicant
verba circunſtantia, & exponendũ eſt, guber
nentur, ideſt permittant̃ in illo eſſe &c. & hæc
expoſitio habetur ex capitulis factis cũ Duce
Franciſco primo, vbi petunt, ſe gubernari in
3 libertate. & in effectu cũ † ea verba nõ fuerint
prolata per ipſum Ducem Philippũ, ſed fue-
rint prolata per ipſos homines ſupplicantes,
debet ſumi ea interpretatiõ, quæ eis proſit, nõ
autem quæ eis noceat, l. ſi quis intentione am-
bigua, ff. de iudi. Non ẽt obſtat, ꝙ in dictis ca-
pitulis initis cum Duce Philippo petatur re-
miſſio à multis, condemnationibus, & deſcri-
ptionibus cõtra ipſos ſupplicantes factia ver-
ſus cameram Ducalem, quia reſpondetur non
eſſe nouum, ꝙ ẽt contra forenſes proceditur,
ſcilicet ſi delinquant in territorio ipſius ꝓcedẽ
tis, vel ſi in eiua territorio habitent. Poteſt etiã
rñderi, ꝙ fuerat de facto contra eos ꝓceſſum,
ideo ſine difficultate conceſſit eis Dux, vt oẽs
eiuſmodi proceſſus cancellarentur. Non etiã
obſtat, ꝙ in capitulis initis cum Duce Frãci-
ſco primo, nõ voluerit ipſe Dux cõcedere eis,
vt poſſent conducere ſal per eius territorium,
qa rñdetur, ꝙ id nihil infert, quod ptineat ad
ſubiectionem, nã potuiſſet ẽt eis denegare, vt
poſſent cõducere blada, & alia per eos petita.
Et pariter nihil facit, ꝙ ipſi ſupplicantea dixe-
rint, ſe nõ fuiſſe vſoa ſale Ducali, niſi pro libi-
to voluntatis ſuæ, quia quamuis non fuerit eia
neceſſarium, ſed potius fuerit ineptum vti ea
ratione, nihil tamen infert ad ſubiectionem,
ſed potius infert contrarium.

Quintum fundamentum eſt de præſcri-
ptione longiſſimi temporis, quæ fauore eccle-
ſiæ admittitur & contra Fiſcum, & contra
quemlibet Principem, & contra Imperium,
vt latè etiam de hoc ſcriptum fuit.

Quibus quinq; fundamentia ſtantibus, nõ
obſtant adducta ex aduerſo: & primo nõ ob-
ſtat, quod dicitur, non conſtare, ꝙ omnia hæc
loca, quæ nunc poſſidẽtur per eccleſiã Noua-
rienſem, fuerint cõprehenſa in priuilegijs, ſeu
conceſſionibus eidẽ eccleſiæ factis, qa rñdetur
multis modis, primo ꝙ de eis expreſsè conſtat
per ſupradicta capitula inita cum Ducibus, &
hoc per ſe ſufficeret. Secundo modo reſpon-
detur, ꝙ ea omnia loca poſſeſſa, iam fuerunt
per eccleſiam longiſſimo tẽpore, p̃ſcripta: Et
ſi duæ iſtæ reſpõſiones ſimul iungantur, nullã
admittunt diſputationem. Tertio modo reſpõ
detur, ꝙ ſaltem p̃ſumptione iuris cenſentur ea
omnia loca fuiſſe cõprehenſa ſub conceſſioni-
bua Imperatorũ, nã in dictis priuilegijs expri-
muntur multa loca, quorũ nomina nunc igno
rantur: deinde in ipſis priuilegijs euidẽter præ
ſupponitur, ꝙ eccleſia Nouarienſis habebat in
illis regionibus quamplura alia Caſtra, poſſeſ-
ſiones, agros, & alia loca, adeo ꝙ cũ ex ipſis cõ
ceſſionibus Imperatorũ conſtet, ſaltem gene-
raliter, & confuſo quodãmodo, ꝙ eccleſia ibi
haberet multa caſtra, & loca, non videtur du-
4 bium de iure, quin † ea generalitas, & confu-
ſio ſit diſtinguenda, & declaranda, atq; inter-
pretanda ex hia, quæ poſtea fuerunt geſta. l. ſi
de interpretatione. ff. de legib, ꝙ autẽ ita ſit in
facto, patet, nam in prima conceaſione, ſcilicet
Otthonis, quãuis nihil de nouo contineatur,
niſi Ciuitas Nouarienſis cũ ſpatio trium mil-
liariorũ, ponuntur tñ in inferiori parte ipſius
priuilegij illa verba, ſcilicet, nec quiſq; noſtri
Imperij in eccleſias, caſtra, vel loca, aut agros,
ſeu reliquas poſſeſſiones, quas in quibuſlibet
pagis, & territorijs infra ditionem noſtri Im-
perij iuſtè, & legaliter prædicta tenet, & poſ-
ſidet eccleſia. & in ſecundo priuilegio, ſcilicet
Henrici, 1015. quãuis cõceſſio dicat, tres mãſos
in Ortha, tñ ſubijcitur, & oſtium fluminis Pi-
ſconii, & piſcheria Lacus ad ipſoa mãſoa pti-
nens. deinde conceditur quædã terra de curte
iuxta ripam Lacus ſancti Iulii, & ſubiicitur
iſta verba, ſcilicet cui ex omni parte res ipſius
eccleſiæ cohærent &c. & ita expreſse ibi p̃ſup-
ponitur, ꝙ eccleſia Nouariẽſis haberet reſiduũ
dictorũ locorũ ab omni parte. Item in tertio
priuilegio, ſcilicet Henrici anno. 1060. fit mẽ-
tio de alpe de Othra, & veriſimile eſt, ꝙ pau-
liſper corrupto, vel immutato nunc vocabulo
ſit locus ille, qui nunc appellatur Ortha, nam
mihi in facto præſupponitur, eſſe locũ mon-
tuoſum. deinde in hoc tertio priuilegio cõce-
ditur quicquid habebant quidã particulares
circa Lacũ ſancti Iulii in circuitu, quæ verba

videntur

videntur præſupponere alterū de duobus, videlicet vel intentionem Imperatoris fuiſſe, ꝙ volebant donare huic eccleſiæ quicquid erat circa illum lacum, vel ꝙ Imperator præſuppoſuit, iam fuiſſe donatum ipſi eccleſiæ quicquid erat circa illum lacum, quia alioquin non fuiſſet locutus ita generaliter.

Non obſtat, quod ſecūdo loco obiicitur de proceſsibus agitatis per Magnificū D. Capitaneum Iuſtitię Mediolani cōtra aliquos oriūdos ex iſtis locis: nam diſtinctæ ad hęc omnia reſpondetur, ꝙ primus proceſſus, ſcilicet agitatus anno. 1524. cōtra homines Orthæ occaſione homicidiorū cōmiſſorum in perſonā D. Herculis de Lido, & eius famuli, non obſtat, qa id factū fuit tpe, quo epatus erat ſine Epiſcopo, & tunc adminiſtrabatur per Economū, qui ſolet eſſe officialis cōis Papæ, & Principis tēporalis, quinimo cōſtitutus fuerat per Ducē adminiſtrator epatus D. Io. Baptiſta Moronus. 1522. de mēſe Octobris, ꝑpter mortē epiſcopi Nouarienſis, ideſt Card. Sedunc. ne bona epiſcopatus irēt in ſiniſtrū, vt patet ex ipſa cōſtitutione, & perſeuerauit in ea cōmisſione ēt anno. 1523. & 1524. vt cōſtat per exactiones ab eo factas, & hic ꝓductas. Alius proceſſus agitatus anno. 1544. occaſione aſſaſinamēti ad ſtratam publicā in perſonas Tonelli de Codonio, & Antonij de Vairolis, in quo ꝓceſſu interuenerunt literæ Prætorū Brighæ, & Gozani, & Prætor Gozani tranſmiſit ꝑceptum Capitaneo Iuſtitiæ, itē & alius ꝓceſſus contra Io. Baptiſtam de Franchonibus de loco Gozani &c. nō obſtāt, quia ex ipſis ꝓceſsibus cōſtat, ꝙ Epiſcopus delegauit huiuſmodi cauſas ipſi Capitaneo, & eius Vicario. 1545. ſexto Maij, & ita iuriſdictio erat Epiſcopi delegātis. Et quāuis delegationes non fuerint factæ ab initio cauſarum, ſed poſt iam cæptas eas, & forte poſt ꝓceſſum iam inſtructū, id nihil facit pro Camera, quinimo retorquetur contra eā, nā ſi non fuiſſet neceſſaria delegatio Epiſcopi, Capitaneus non admiſiſſet eam, ꝑſertim iam inſtructo proceſſu: & qñcunq; fuerit admiſſa, perinde eſt, ac ſi interueniſſet ab initio, nā mādatum ſolet retrotrahi, & delegatio eſt mādatum, quinimo in ipſa delegatione fuerunt expreſſè ratificata omnia, & in ipſis ſentētijs poſtea latis, ſcilicet vna. 22. Iunij. 1545. & alia 19. Auguſti, Vicarius Iuſtitiæ aſſerit, ſe procedere tanquā delegatum Epiſcopi, & bona delinquentium confiſcat Cameræ Epiſcopi.

Deinde quod obiicitur, ſcilicet de multis citationibus tranſmiſsis quāpluribus hominibus de iuriſdictione Orthæ, nō obſtat, quia ex ipſis actis conſtat, ꝙ ad requiſitionem Epiſcopi non fuit ꝓceſſum ad vlteriora: & nō eſt dicēdum, ꝙ Capitaneus ſe abſtinuerit à ꝓcedendo, vt cōplaceret Epiſcopo, quia ſi id diceremus, inferretur delictū vtriuſq; partis, videlicet ꝙ & Epiſcopus, & Capitaneus in hoc cōuenerint, vt huiuſmodi homines delinquētes non punirētur. Præterea dicitur, ꝙ ſi bene inſpiciantur citationes, non fuerunt citati in iuriſdictione Orthę, deinde ſi videanī ipſa acta, ſcilicet. 1546. & 1547. retorquētur in cōtrariū, nā facta fuit cōparitio & nomine Epiſcopi, & nomine hominū, & declinata fuit iuriſdictio, propterea citati poſtea fuerunt, mediantibus literis ſubſidialibus ipſius Epiſcopi, quæ fuerunt productæ, & ita eſſe faciendum fuerat prius ordinatum per Capitaneum Iuſtitiæ, participata re cum Fiſco. 1547. 16. Martij.

Ad illud de literis Ducis Frāciſci. 1524. 4. Auguſti, mādātibus hominibus Orthæ, ꝙ admittere deberent ad Caſtellaniā Io. Petrum Cremonenſem, reſpōdetur tripliciter, primo quia id factum fuit, vacante Epiſcopatu: ſecundo quia homines expreſsè contradixerūt, aſſerentes id eſſe contra eorum priuilegia, neque voluerunt obedire literis, ſed dixerunt Commiſſario, ſe velle adire Ducem: Tertio non conſtat, an poſtea fuerit admiſſus.

Non obſtat, quod dicitur de ſolutionibus onerū, vel vexationibus, ꝑpter onera, quia retorquetur in cōtrarium, nā auditis partibus, & ēt Fiſco, ordinatū ſæpius fuit, eos non poſſe vexari, vt primo patet ex ordinatione facta ꝑ Præſidem & Magiſtros Redditūum. 1517. 16. Maij, in qua ordinatione dictū expſsè fuit, ꝙ erant in quaſi poſſeſſione nō ſoluendi. Itē alia ordinatio per Regios Cōmiſſarios ſuper liquidatione ſubſidiorū. 1518. 11. Decembris. Item alia per Preſidē & Magiſtros. 1532. 16. Maij. Item alia. 1541. ēt poſt taxationem iam factā. Item alia iterū. 1532. 22. Aprilis, Itē alia. 1542. vltimo Iulij ſup focularibus, re plenè diſcuſſa, & cū interuentu ſupremi Cancellarij, & dictū fuit, debere eis reſtitui pecunias iam ſolutas, & eos eſſe ſub Epiſcopo, adeo ꝙ tollitur ex hoc id, quod obiicitur de libro taxarum.

Præterea ad prædicta omnia obiecta reſpondetur, ꝙ ēt ſi proceſſus fuiſſent agitati per Capitaneū in euidens ꝑiudicium Epiſcopi, & Epiſcopus nō contradixiſſet, vel ſi factæ fuiſſent aliquæ ſulutiones, & alij ſimiles actus, nō tamen id

tamen id noceret ſucceſſoribus in epiſcopatu: quia ſicut expreſsè agendo, non poteſt aliquis epiſcopus præiudicare eccleſiæ alienando, ſeu aliꝭs cõcedendo iuriſdictionem pertinentẽ ad eccleſiam, ita ẽt nõ põt id tacitè facere, ne plus poſſit tacitũ, quã expreſſum: quinimo ipſemet epiſcopus, qui ſemel conſenſiſſet, potuiſſet in aliꝭs ſaltem caſibus ipſemet contradicere: quia de iure hoc fortius eſt, ꝙ ſi ipſe Reuerendisſi-
5 mus Epiſcopus † aliquid alienaſſet, quod cederet in dãnum eccleſiæ, poſſet ipſemet reuocare alienatinem. c. ſi quis presbyterorũ, de reb. eccle. non alien. Deci. conſ. 142. col. 2. & conſ. 174. in fin. & conſ. 282. col. 2.

Ad illud, ꝙ hæc loca alienari nõ potuerint, quia cedit alienatio in euidens præiudicium ſtatus Mediolani, cum ſint fortalitia, & ſint in confinibus Heluetiorum, non eſt neceſſe reſpondere, quia vtrũq; præſuppoſitum eſt falſum: nam neq; ſunt ibi loca aliqua munita, & in confinibus Heluetiorum ſunt proximiora alia loca Dominꝭ Mediolani.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Papiæ 1549. 23. Maij. Etiam pro Reuerẽdisſimo Dño Arcimboldo, Epiſcopo Nouarienſi.

Summarium.

Super eodẽ caſu, An ſcilicet loca, uel territoria Godiani, Ripariæ, Orthæ, &c. fuerint, et ſint de ſtatu Mediolani, et ſubiecta Ducibus Mediolani, an uerò epiſcopis, ſeu eccleſiæ Nouariẽ. pleno iure, & ſpũaliter, et tẽporaliter. Et latè de materia ſubiectionis, et iuriſdictionis: et quomodo ꝓbetur quaſi poſſeſſio, uel dominiũ iuriſdictionis in aliquod territoriũ, et an ꝑ ſcripturas &c. Et an omnia loca, quæ poſſidẽtur, cẽſeãtur cõprehẽdi in cõceſſione Principis. Et quomodo iuriſdictio acquiratur ꝑ præſcriptionẽ, et quæ requiratur, et an titulus: Et latè de tex. in. c. 1. de præſcrip. in 6. quomodo ꝓcedat, et quando, et qũo requiratur bona fides. Et an ex cõceſſiõe locorum cenſeatur ẽt cõceſſa iuriſdictio. Et an prædicta loca Godiani, Ripariæ, Orthæ &c. ſint ſaltẽ, ſub ſuprema poteſtate Imperij. Et an poſſit Imperator donare abſolutè eccleſiæ Romanæ, & ẽt eccleſiæ inferiori, abdicando à ſe omnem penitus ſuperioritatem: Et an poſſit fieri per præſcriptionem, ut ſcilicet eccleſia non ſubſit aliquo modo Imperio: & quantum tempus requiratur ad præſcribendum cõtra Imperium. pulcherrimum conſilium.

1 QVANDO *Mouetur lis de ſubiectione contra homines alicuius territorij, eſt in facultate Actoris cõuenire uel ipſos homines tantũ, uel illum tantum, qui eos poſſidet uel poſſeſſorẽ, & homines ſimul: & è conuerſo, poſſunt ille poſſeſſor, & homines ſimul omnes ſe defendere, quamuis homines tantum conuenirentur, quia intereſt illius poſſeſſoris non amittere iura, & ſubditorum non mutare Dominum &c.*

2 *Subditi tantũ ſi conueniantur, poſſunt pro defenſione allegare iura ſui poſſeſſoris, uel Domini.*

3 *Ius tertij poteſt allegari, quãdo prodeſt ipſi allegãti, quia concernat eius intereſſe.*

4 *Subditorum intereſt non mutare Dominum, etiam ſi Dominus uellet contrarium, & tunc poſſunt ſubditi contradicere.*

5 *Iuriſdictionis poſſeſſio probatur per nominationem factã in inſtrumentis antiquis.*

6 *Omnis actus, tendens ad probandum titulum, facit fidem contra omnes, etiam in non antiquis.*

7 *Alienari prohibitum, non põt ẽt deduci in cõpromiſſum.*

8 *Iuriſdictio cenſetur eſſe illius, ad quem deferuntur appellationes.*

9 *Condere ſtatuta, & decreta generalia, denotat iuriſdictionem, etiam ꝙ ipſa decreta, uel ſtatuta non habuerint effectũ, ſed ſufficit, ꝙ Princeps ea mãdauerit publicari.*

10 *Iuriſdictio cenſetur acquiſita per publicationem edictorum, uel bãnorum, dato, ꝙ nullus incurrat in edictum, uel bannum.*

11 *Poſſeſſio, & etiam dominium iuriſdictionis probatur ex ſcriptura antiqua.*

12 *Signorolus de Homodeis uixit temporibus Alberici de Roſa, & Bartoli.*

13 *Inſtrumenta continentia iuramenta fidelitatum multum operatur ad probandam iuriſdictionem.*

14 *Gratiæ, et liberationes à delictis probant iuriſdictionem eas concedentis.*

15 *Actus ſeparandi unum locũ, et adijciendi eũ iuriſdictioni alterius, pertinet ad Principes, & infert iuriſdictionẽ.*

16 *Poſſeſſorij actus in materia iuriſdictionis probãtur per inſtrumenta, & alias ſcripturas.*

17 *Poſſeſſio probatur per inſtrumentum, in factis antiquis. etiam in præiudicium tertij.*

18 *Poſſeſſio probatur ex ſola detentatione.*

19 *Poſſeßio totius iuriſdictionis cenſetur acquiſita ex unico actu poſſeſſario, quando non conſtat, aduerſarium poſſediſſe, & maximè ex unico actu uniuerſali: & infra nume. 79.*

20 *Stante poſſeßione antiqua alicuius, non habetur ratio poſſeßionis alterius, quæ ſit iunior, quia præſumitur uiolenta, uel clandeſtina.*

21 *In antiquis dominium probatur per famam.*

Et fama non ſolum probatur per teſtes, ſed longè melius per inſtrumenta, & alias ſcripturas authenticas, quæ cenſentur facere communem opinionem: & nu. 24.

22 *In antiquis ſtandum eſt magis Inſtrumentis, quàm teſtibus, & maximè in probatione territorij.*

23 *Dominium iuriſdictionis probatur per ſcripturas antiquas: & num. 26.*

24 *Fama, & generalis, atq; communis opinio probatur per ſcripturas antiquas.*

25 *Antiquum dicitur, quod eſt centum annorum.*

26 *Dominium iuriſdictionis probatur per ſcripturas antiquas, etiam q; factæ ſint propter aliud.*

27 *Et in antiquis probatur aliquid per quæcunq; adminicula, ut per tabulas marmoreas, & qualeſcunq; ſcripturas, & ex libris hiſtoriarum &c.*

28 *In antiquis, uel aliter difficilibus, debet Iudex eas probationes admittere, quæ eũ trahũt in uehemẽtẽ opinionẽ.*

29 *Conceßio alicuius loci facta per Principem quando non dicatur feudũ, ſed donatio, & q; maximè dicatur donatio, qñ eſt facta per uocabulum, donamus, uel largimur.*

30 *Feudum non dicitur, quando non fuit expreßè reſeruatum dominium directum.*

31 *Diſpoſitio ambigua optimè declaratur ex facto poſtea ſubſecuto.*

32 *Poßidere quilibet præſumitur ex titulo præcedente, & potius ex cauſa licita. quàm ex illicita.*

33 *Priuilegium Papæ declaratur per priuilegia Regum, & unum priuilegium per aliud, & per priuilegium originale declaratur confirmaturium, & ex coniunctione duarum ſcripturarum fit liquida probatio &c.*

34 *Iuriſdictio põt dari ẽt pro caſtris in futurũ acquirẽdis,*

35 *Iuriſdictio data, ſeu confirmatio facta pro acquirendis, cenſetur etiam data, uel facta pro iam acquiſitis, quæ Princeps ignorabat.*

36 *Priuilegium unum q; declaretur per aliud.*

37 *Princeps poteſt alienare, quando eſt alienatio, non continens magnam diminutionem ſtatus.*

38 *Princeps ſi confiteatur aliqua loca eſſe alterius, ex hac confeßione cenſetur ea illi conceßiſſe, & donaſſe.*

39 *Principis nominatio tribuit ius, & ſi nominat Ciuitatẽ, quæ non eſt, uel aliquem ſub titulo dignitatis, quam nõ habet, cenſetur uelle, q; ita ſit, & tales fiant: & an requiratur nominatio ex certa ſcientia.*

40 *Certa ſcientia Principis cenſetur probata ex ſola ueriſimilitudine, & præſumitur, quando eſt de negocio ad Principem pertinente.*

41 *Iuriſdictio, & Imperiũ, uel mixtũ, uel merũ, poſſunt per præſcriptionem acquiri: & an requiratur titulus.*

42 *Titulus non requiritur in præſcriptione iurium incorporalium: & an in præſcriptione iurium incorporaliũ, quæ reſpiciunt perſonas, ut iuriſdictio: & quid ſi eſt præſcriptio longißimi temporis: et an ſaltem debeat allegari ipſe titulus abſq; eo q; probetur.*

43 *Titulus non eſt neceſſarius in præſcriptione iuriſdictionis, quando lapſum eſt tempus, de cuius initio &c. uel ſaltem tempus centum annorum.*

44 *De tex. in c. 1. de præſcrip. in 6. quomodo intelligatur, & quando procedat, uel non procedat, uide latè.*

45 *Ducatus Mediolani fuit erectus. & cõſtitutus per Vinceslaum Imperatorem anno. 1396.*

46 *Inueſtitura facta de Ducatu Mediolani non comprehendit Caſtra, & loca prius alienata, ſeu ſeparata ab ipſis Ciuitatibus Ducatus.*

47 *Imperator non cenſetur tranſtuliſſe in Duces Mediolani ſuum ſupremum ius, quod ab eo non poteſt ſeparari, niſi translatio fieret in eccleſiam.*

48 *Tempus centum annorum q; ſufficiat ſine titulo ad præſcribendum iuriſdictionem: & eo tempore poſſunt præſcribi Ciuitates, & Caſtra, etiam contra Romanam eccleſiam. Et præſcriptio cum titulo, & præſcriptio centum annorum æquiparantur.*

49 *Præſcriptione prohibita, non cenſetur prohibita præſcriptio centum annorum: & infra num. 93.*

50 *Tempus centũ annorũ quò ad pſcribendum æquiparatur tempori, de cuius initio &c. & infra num. 94. Et tunc non eſt neceſſarium allegare titulum, dato, q; poſſeßiuni reſiſteret ius commune, ibi. d. nu. 50.*

51 *Præſcriptio iuriſdictionis licet habeat præſumptionem contra ſe, non tamen requiritur titulus, uel tempus, de cuius initio &c. ſed ſufficit cõmuni tempus, quod datur in præſcriptione corporalium, quando ſcilicet interuenit ſcientia illius contra quem proceßit præſcriptio, & maximè ſtante curſu longi temporis & tunc non procedit tex. in d. c. 1. de præſcrip. in ſexto.*

Et ſufficit ſcientia præſumpta locumtenentium &c.

52 *Tex. in d. c. 1. de præſcrip. in 6. non procedit etiam, quãdo eſt leuis præſumptio pro illo, contra quem præſcribitur, & fortior præſumptio pro præſcribente.*

53 *Item non procedit, qñ præſumptio cõtra præſcribentem non eſt certa in genere, & in ſpecie copulatiuè.*

54 *Item non procedit, quando præſumptio iuris eſt quidem contra præſcribentem, ſed non fundat intentionem aduerſarij.*

55 *Bona fides præſumitur, neq; eſt opus eam allegare, ẽt in incorporalibus, & tanto magis in antiquis. Et an bona fides præſumatur in caſu. d. c. 1. de præſcrip. in 6. ſcilicet in præſcriptione iuriſdictionis.*

56 *Bona fides præſumitur apud omnes perſonas præſcribẽtes eandem rem ſucceßiuè, excepta prima perſona.*

57 *Titulus putatiuus, etiam dubius de iure, ſufficit ad præſcriptionem, & maximè ad præſcriptionem longißimi temporis: & ſufficit titulus putatiuus, etiã per errorem iniuſtum in præſcriptione iurium in corporalium.*

58 *Stante titulo, ſufficit tempus quadraginta annorum ad præſcribendum iuriſdictionem.*

59 *Credulitas probabilis habet uim tituli.*

60 *Præſcriptio unius rei poteſt procedere ex multis titulis, & cauſis.*

61 *Titulus, qui poteſt de iure inualidari, præſtat cauſam præſcribendi.*

62 *Bona fides cẽſetur ipſo iure ꝓbata, ſtante aliquo titulo.*
63 *Bona fides poteſt etiam procedere ex iniuſtis, & temerarijs rationibus.*
64 *In dubio præſumitur potius donatio, quã feudum, præſertim cum ſit conceßio per Principem.*
65 *Imperium non cenſetur conceſſum, quando eſt conceßio particularium locorum &c.*
66 *Loca particularia conceſſa à Principe ſimpliciter, cenſentur conceſſa cum iuriſdictione, ad ſimilitudinem aliorum prius conceſſorum.*
67 *Caſtrum, uel Villa ſi cõcedatur, non facta mentione territorij, neq; iuriſdictionis, cenſetur tamen conceſſa Iuriſdictio, maximè quando eſt Princeps, qui concedit.*
68 *Conceßio iuriſdictionis unica, & ſimul facta de multis locis, cenſetur etiam facta reſpectu bonorum, quæ erant perſonarum particularium.*
69 *Princeps ſi concedat quicquid habet circa Lacum &c. nihil cenſetur tribuere, niſi ea generalitas aliquo modo poßit declarari.*
70 *Bona in dubio præſumũtur allodialia, & nõ feudalia, tamen ſi Inueſtitura Caſtri dicat, cũ pertinentijs, uel cum iuribus &c. tunc omnia bona, quæ poßidet Inueſtitus in illo territorio, præſumuntur feudalia.*
71 *Iuriſdictio an, & qñ cenſeatur concedi, an uerò quidam uſus tantum, uel facultas, uel obligatio perſonalis.*
72 *Conceßio Principis cenſetur in dubio realis, & non perſonalis, etiam in materia iuriſdictionis.*
73 *Qui ſe gerit tanquã Dux, cũ non ſit, ſi poſtea fiat Dux, cenſetur confirmari quicquid antea egerat.*
74 *Verba illa Principis, fiat, & tractentur, quẽadmodũ fiebat, & tractabãtur tẽpore genitoris noſtri &c. nõ faciunt relationẽ, uel ſuſpenſionem, ſed potius exprimunt id, quod erat, & non eſt opus facere fidem eorum, quæ faciebat genitor &c, & maximè qñ uerba proferũtur ſuper negotio, de quo poteſt proferens liberè diſponere.*
75 *Gratiam cenſetur quis feciſſe ex iure ſibi competente, et potius licito modo, quàm illicito.*
76 *Epiſcopus an poßit facere gratias.*
77 *Epiſcopus, qui conſideratur tanquã Dominus in temporalibus, poteſt omnia, quæ poteſt quilibet Princeps.*
78 *Memoriam non extare in contrarium probatur per teſtes non autem per ſcripturas.*
79 *Ex unico actu poſſeſſorio iuriſdictionis acquiritur poſſeßio uniuerſalis, ſi non probetur, q alius poßideret: & ſupra num. 19.*
80 *Princeps laicus an poßit præſcribere, ut non ſit ſub Imperio.*
81 *Imperator an poßit donare aliquid eccleſiæ, nullam ſibi penitus reſeruando ſuperioritatem, q ſic romanæ eccleſiæ. Et de donatione Conſtantini.*
82 *Imperator q poßit etiã in eccleſiã inferiorẽ, uelut Mediolanenſem, Nouarieñ. &c. transferre aliqua loca, abdicando à ſe omnem ſuperioritatem. eſt cõmunis opinio.*
83 *Donatio, quæ fit eccleſiæ, cenſetur fieri Deo.*
84 *Eccleſia Romana habet omnes alias eccleſias ſibi ſubditas: & bona omnium ſingularium eccleſiarum cenſentur eſſe bona uniuerſalis eccleſiæ*
85 *Imperator põt facilius donare eccleſiæ inferiori, quã eccleſiæ uniuerſali, ſeu romanæ: Et quæ ſit ratio.*
86 *Collata in eccleſiam titulo lucratiuo, cenſentur in dubio collata pro redẽptione peccatorũ, & ſic in piã cauſam.*
87 *In dubio, ſi Imperator donat eccleſiæ Romanæ, cenſetur donare abſolutè, etiam ſuperioritatem, ſecus ſi donat eccleſiæ inferiori: Et quæ ſit ratio differentiæ.*
88 *Quicquid poteſt priuilegio concedi, poteſt etiam præſcriptione acquiri.*
89 *Priuilegia poſteriora non auferunt ius iam acquiſitum ex alijs priuilegijs anterioribus.*
90 *In dubio, Imperator non cenſetur transferre ea, quæ pertinent ad ſuperioritatem Imperij, niſi cum clauſulis amplißimis, ex certa ſcientia &c.*
91 *Præſcriptio contra Imperium procedit, ſaltem per tempus centum annorũ, etiam quò ad reſeruata in ſignum ſuperioritatis, uel præeminentiæ.*
92 *Præſcriptio q non procedat contra reſeruata in ſignum ſuperioritatis, hæc eſt regula. fallit in præſcriptione centum annorum,*
93 *Præſcriptio centum annorum nunquam cenſetur excluſa: & ſupra num. 49.*
Et procedunt hæc facilius, ſi loquimur de eccleſia præſcribente contra Imperium, quàm de laico.
94 *Tẽpus centũ annorũ iudicatur infinitũ, & regulariter æquiparatur tẽpori, de cuius initio &c. et ſupra nu. 50.*
95 *Titulus debet ſaltem allegari in præſcriptionibus contra Imperium.*
96 *Præſcribere ut quis poßit contra Imperium, an ſit neceſſe, q recognouerit Papam, & q ſpecificè probetur talis recognitio.*
97 *Eccleſia inferior acquirit ipſo iure eccleſiæ ſuperiori.*
98 *Licet aliqua loca ſint ſub Imperio, id tamen non nocet ſubditis quò ad propoſitum ſoluendorum onerum.*
99 *Superioritas Imperij, ſeu ſupremum ius non concernit dominium aliquod directum, uel utile, ſed duntaxat iuriſdictionem, & protectionem uniuerſalem,*

Conſilium LXIIII.

QVia articulus propoſitus de ſubiectione verſatur in materia ſatis perplexa, & quę ſolet per Docto. trahi in varios ſenſus, propterea non extra ꝓpoſitum eſſe videtur, cõſtituere aliquot fundamenta in fauorem ipſorũ hominũ Ripariæ, Orthæ, vt clarius deinde rñdeatur ad ea dubia, quæ fuerunt ex aduerſo deducta. Et vt facilius ẽt de veritate eorũ appareat, quæ pro ipſis hominibus dicentur, cõſtituenda ſunt tria p̃ſuppoſita.

1 Primum, ꝙ cum † mouetur lis de ſubiectione erga aliquos homines, vel erga aliquod territorium, quemadmodum eſt in facultate actoris conuenire vel ipſos homines tantum, quos ſibi ſubiectos aſſerit, vel conuenire illum tantum, qui eos poſſidet, vel & illum, & iſtos

ſimul conuenire,ita etiam è conuerſo,eſt in fa-
cultate ipſoꝝ hominum, & illius, qui eos poſ-
ſidet ſimul ſe defendere, dato, ꝙ non omnes
conueniantur:quia illius poſſeſſoris intereſt nõ
amittere iura, quæ exiſtimat ſe habere in ip-
ſos ſubditos, & ipſoꝝ ſubditorum intereſt nõ
mutare Dominum,vt plenè tradit Innoc.in.c.
auditis,col.1.de preſcrip. Abb.in.c.inter qua-
tuor,col.fin.de maio.& obed.& in.c.cum ſu-
2 per,col.4.& 5.de re iudic. vnde fit, † ꝙ etiam
ſi ipſi ſubditi tantum conueniantur, vt fit in
præſenti iudicio, poſſunt pro ſua defenſione
abducere etiã iura Reuerendiſſimi Epiſcopi,
qui eos poſſidet,vt dicit Abb.in.c. cum nõ li-
ceat,col.5.nu.15.verſic,ſed cõtra hoc,de præ-
ſcrip, Anchara,conſ.310.tres domini,col.4.et
3 eſt commune in quacunq; materia,ꝙ † poteſt
allegari ius tertij, quando id prodeſt ipſi alle-
gãti, quia ſcilicet concernit eius intereſſe.l. ſi
cui.C.de non nume.pecu.& ibi Pau.de Caſt,
4 declarat. & ſi † intereſt ſubditorum non mu-
tare Dominum,etiam ſi ipſe Dominus vellet
contrarium,& poſſunt ſubditi eo caſu contra-
dicere,vt per glo.& Bar.in.l.inuitus.ff. de fi-
deicom.liberta.& latè per Neuiza.inter con-
ſilia Bruni,conſ.12,multo magis eorum inter-
eſt,& eis ius competit non mutare dominum,
ſi ipſe Dominus ab eis nõ diſſentiat,vt in caſu
Innocen.& Abbatis, qui eſt caſus noſter.

Secundum præſuppoſitum eſt, ꝙ conclu-
denter cenſetur ꝓbata poſſeſſio,ſeu quaſi poſ-
ſeſſio iuriſdictionis in perſonã Reuerẽdiſſimi
Epiſcopi nunc viuentis,& aliorum epiſcopo-
rum prædeceſſoꝝ ſuorũ actiuè in iſta Caſtra,
& loca Ripariæ, Orthæ, iam per annos quin-
que centum continuos,vt patet ex tribus pro-
ductionibus ſcripturarũ factis. Et concluden-
ter etiam quò ad ipſa loca, quæ nunc poſſidẽ-
tur,idest à Gaudiano incluſiuè ſupra, conſtat
de poſſeſſione annoꝝ ter centum, & vltra, vt
patet ex illa ſententia lata per Epiſcopũ Tau-
rineñ.nomine ſuo, & nomine Epiſcopi Me-
diolanenſis,qui ei ſubdelegauit vices ſuas,iu-
xta tex.in.c.quãuis,de offi.delega.& probata
eſt poſſeſſio iuriſdictionis abſoluiè eo modo,
quo eam ſolent habere Principes,nõ autem li-
mitato modo,prout ſolent eam habere feuda-
tarij: nã primo id conſtat ex quinq; conceſſio-
nibus Cæſarum,in quibus expreſſe dicitur,ꝙ
epiſcopi,& eccleſia Nouarienſis iam prius poſ-
ſidebant aliqua ex ipſis locis. Secũdo & magis
concludenter quò ad omnia loca id probatur
ex ſupradicta ſententia lata anno,1209. in qua
dicitur,ꝙ iuriſdictio conſueuit eſſe ipſoꝝ epi-
5 ſcoporũ,& appellat † paſſim homines epiſco-
porum, & eccleſiæ, & talis nominatio facta in
antiquis Inſtrumentis probat poſſeſſionẽ iu-
riſdictionis,vt tradit Soci,conſ.187. In cõtro-
uerſia,col.2,nu.3.verſic.hoc idem arguunt, in
2.vol. Adeo ꝙ contra eam ſententiam fruſtra
obijcitur,ꝙ nõ poſſit nocere fiſco tanꝗ tertiæ
perſonæ,quia in antiquis id videtur expeditũ,
6 deinde † etiã in negocio non in antiquo omnis
actus tendens ad probandum titulum facit fi-
dem contra omnes,alioqui nunquam haberet
locum publiciana,vt ait Bald. in rubri.C. res
inter alios acta, in fin.& Deci. poſt alios,in.l.
2.nu.52.C.de eden.prætetea fruſtra etiam vi-
detur tractari, an illa ſententia præiudicauerit
fiſco,cũ fiſcus nullum habeat ius, vt infra di-
cetur. Et ꝙ in ea ſententia agatur de iuriſdi-
ctione abſoluta,& nõ feudali,patet ex illo ca-
pitulo de Burgo Meſſenæ deſtruendo, & ꝙ
non amplius poſſet Ciuitas Nouariæ ædifica-
re ibi Burgum,ſeu Villam ſine licentia Epi-
ſcopi, nam talis poteſtas cõcedendi licentiam
pertinet ad Principes,vt per glo.in.l.per pro-
uincias. C.de ædifi.priua. & ſi fuiſſet iuriſdi-
ctio feudalis, non potuiſſet epiſcopus de ea fa-
cere compromiſſum,cum vulgare ſit,ꝙ feuda
non poſſunt alienari in cõſulto Principe,vt in
7 titu.de prohi.feud.aliena.&c.& † illud,quod
non poteſt alienari, nõ poteſt deduci in com-
promiſſum,vt tradunt Docto.omnes in.c.cũ
tempore, per illum tex. de arbitr. Deci.conſ.
39. col.2. Tertio id probatur ex inſtrumento
illo amplo confecto de anno.1312. in quo cõ-
8 tinentur † appellationes iſtorum hominum ad
Archiepiſcopum Mediolanẽſem, quæ res ar-
guit, ꝙ iuriſdictio iſtoꝝ locorũ erat eccleſiæ,
non autem alicuius Principis ſecularis capitu-
lo ſi duobus.§. deniq;,de appella.& ſolent,ac
debent ſemper appellationes dirigi ad illum,
qui eſt ſuperior in iuriſdictione.l. à procon-
ſulibus, & .l. præcipimus. C. de appella.
9 Quarto id † probatur ex voluminibus de-
cretorum, & ſtatutorum varijs temporibus
factorum per ipſos Epiſcopos, incipiendo ab
anno, 1343. & ſucceſſiuè.1346. 1353. & ferè
ſingulis annis vſq; ad diem præſentem, vt pa-
tet ex prima productione facta menſe Iunij
1549. & condere ſtatuta, ac decreta gene-
ralia ad deciſionem quarũcunq; cauſarum ci-
uilium, & criminalium in aliquo territorio,
pertinet ad principes,vt tradit Bart.in.l. om-
nes populi in.1.q.ff.de iuſti, & iur. Et quam-
uis obijciatur,

uis obiſciatur, non conſtare, ꝙ talia decreta,
vel ſtatuta habuerint effectum, id parum re-
fert, quia præterquã ꝙ eſt probatũ de multis
ſtatutis, vt patet ex tertia productione facta
menſe Octobris, dicitur, non eſſe neceſſariũ id
ꝓbare, ſed ſatis eſt, ꝙ ipſi epĩ mandauerint, ea
10 ſtatuta † publicari, & ita fuerint publicata, vt
in terminis de publicatione edictorum, vel ban-
norum eſt deciſio Innoc. in. c. dilectus col. 1. in
fin. & 2. verſic. generalis autẽ poſſeſsio, de ca-
pel. Monacho. & ibi expreſsè ait Innoc. cẽſeri
acquiſitam poſſeſsionem iuriſdictionis in ali-
qua Ciuitate, vel ꝓuincia per eiuſmodi actũ,
ẽt ꝙ nullus incurrat in ipſum edictũ, vel bã-
num, ideſt dato, ꝙ non ꝓbetur, ea fuiſſe dedu-
cta ad effectum, & cõiter Docto. ſequuntur,
vt Bal. in. l. 2. col. 9. nu. 54. verſic. ſed quid ſi qs
ꝓcedat. C. de ſeruitu. & aqua, & clarius tradit
Anchara. in. c. ſine poſſeſsione col. 20. & 22. de
reg. iur. in 6. & Practi. Papien. in for. libel. in
actione confeſſoria in verbo plenam & omni-
modam col. 3. nu. 10. & 11. qui oẽs approbant
Innoc. in propoſito iam dicto, ſed eum redar-
guunt, dum paulò inferius, ideſt in verſic. per
hoc autẽ &c. vult, ꝙ cenſeatur acquiſita poſſeſ-
ſio iuriſdictionis in vniuerſitatẽ, & non in ſin-
gulares perſonas, concludunt, enim ipſi, ꝙ cen
ſetur acquiſita & in oẽs, & in ſingulos, qa dari
non põt ratio diuerſitatis. Quinto ꝓbatur ex
literis, & conuentionibus Ducum Mediolani
1380. 1474. 1450. & aliis tẽporibus ſubſequẽ-
tibus, quibus cõuentionibus, ſeu capitulis ipſi
Duces expreſsè dicunt, iſtos omnes homines,
& hæc loca eſſe ſub Epiſcopis Nouarienſibus
ſpiritualiter, & temporaliter, & cum eis tanꝗ
talibus contrahunt: quæ res non ſolum probat
poſſeſsionem iuriſdictionis abſolutè, ſed etiã
probat dominiũ, vt infra dicetur. Sexto ꝓba-
tur ex conſilio Signorol. de Homodeis. 71. ex
quo conſtat pro expedito, ꝙ hæc loca erant
abſolutè epiſcoporum Nouarienſium, & Ponti-
11 ficis, & ex hoc † videtur non ſolum probari
poſſeſsio, ſed etiam dominium iuriſdictionis,
cum ſit ſcriptura antiqua, vt infra dicetur. &
tradit glo. in. c. cum cauſam, de ꝓba. & latius
per Bar. in. l. 1. col. 6. nu. 22. verſic. quædã ſunt
12 ſcripturæ enunciatiuæ. ff. ſi cer. peta. † & vixit
Signorolus tempore Alberici de Roſa. & per
conſequens temporibus Bartoli. Et prædicti
oẽs actus excedunt tempus centum annorum, et
aliqui eorũ excedunt annos ducentum, & ali-
qui tercentum, vt ſupradictum eſt. Deinde &
13 ſeptimo loco † extant multa Inſtrumenta, qui-
bus continentur iuramenta fidelitatum præ-
ſtita multis epiſcopis per diuerſa tempora, &
quæ præſupponunt, eos fuiſſe abſolutos dños
in temporalibus, vt ex eorum lectura patet, &
multum operantur in probãda iuriſdictione,
vt tradit Abb. in. c. cum nobis col. 2. verſ. Io.
Andr. ſoluit, de pſcrip. & in. c. ſi diligenti col.
3. nu. 9. eo. titu. & Bal. in princ. codicis col. 4.
14 Octauo † extant quãplures gratię, ſeu libera-
tiones à delictis factæ per ipſos epiſcopos ali-
quando in particularibus caſibus, aliquando
generaliter, & talis actus propriè pertinet ad
Principes, vt tradit Bart. in. l. relegati. ff. de
pœnis. Nono extant quãplures actus conti-
nentes conceſſam licentiam forenſibus acqui-
rendi bona immobilia, qui actus vtrum perti-
neat ad Principes, nec ne, non expedit referre.
15 Decimo † extat inſtrumentum ſeparationis fa-
ctæ per ipſos Epiſcopos de nõnullis locis ab
Inſula Ripariæ, & adiectis ad iuriſdictionẽ
Gaudiani, qui actus ꝓpriè pertinet ad Prin-
cipes Bal. in. l. data opera col. 10. C. qui accu.
non poſ. Sunt & alij quãplures actus ſimiles,
quos videtur eſſe ſuperfluum vlterius referre,
poſtquã extant eius productiones, & quid ſin
guli ipſi actus operẽtur, patet ex his, quæ latè
tradit Soci. in d. conſ. 187. in 2. vol. & non eſt
16 dubium, quin † per inſtrumenta, & alias ſcri-
pturas poſſint probari tales actus poſſeſſorij
in materia iuriſdictionis, vt per Abba. in d. c.
cum nobis col. 2. de præſcrip. quia hoc longè
differt ab eo, quod alibi dicitur, traditionem
poſſeſsionis nõ poſſe probari per inſtrumen-
tum. l. prædia. ff. de acqui. poſſe. nam poſſunt
per inſtrumenta probari actus poſſeſſorij, vt
paſſim dicimus, per inſtrumenta locationum
17 probari poſſeſsionem: deinde † in factis anti-
quis eſt ſine dubio, probari poſſeſsionem per
inſtrumentum, vt per Deci. conſ. 36. colum. 4.
verſic. & ꝙ ex inſtrumento, etiam in præiudi-
cium tertij, vt in terminis ſimilibus tradit Af-
flic. Deciſ. 324. agitur, col. 3. nu. 13. & 14. qui-
18 nimo † ex ſola detentatione, quæ eſt facti, cen-
ſetur probari poſſeſsio, quæ eſt iuris, vt per
Deci. conſ. 56. col. 1. in fin. & qui ſemel proba-
tur poſſediſſe, præſumitur adhuc de præſen-
ti poſſidere, vulgata. l. ſiue poſſidetis. C. de
proba. quamuis in præſenti caſu neceſſaria
non ſit talis præſumptio, cum probata ſit poſ-
ſeſsio per ſingula tempora vſq; ad diem præ-
ſentem, vt dictum eſt: ſicut etiam non eſt ne-
ceſſarium diſputare, vtrum probato vno actu
poſſeſſorio iuriſdictionis, cenſeatur acquiſita

poſſeſſio iuriſdictionis, quia vt patet ex ipſis
productionibus, facta eſt ꝓbatio ferè omniū
illoꝝ actuum, qui poſſunt in tali ꝓpoſito de-
ſiderari. Sed pręter hoc, eſſet clarū in caſu no-
19 ſtro, ꝙ ex † vnico actu cēſeretur acquiſita poſ-
ſeſſio totius iuriſdictionis, cum non cōſtet ex
aduerſo, Duces Mediolani, vel quālibet aliā
perſonam poſſediſſe hęc loca, vt infra dicetur,
ſecundū Innocē. in d. c. dilectus, de capel. mo-
nacho. & melius per Anchara. in d. c. ſine poſ-
ſeſſione, col. 20. & 22. de regu. iur. in 6. & per
Bald. in d. l. 2. col. 9. nu. 54. & 55. C. de ſerui-
tu. & per Prac. Papien. in d. for. libel. in ac.
confeſſoria, in verbo plenam et omnimodam.
col. 3. & Abba. conſ. 71. col. 2. in 2. vbi ait tūc
maximè ſufficere vnū actum, qui ſit vniuerſa-
lis, & denotet animū facientis eſſe, vt vniuer-
ſaliter velit poſſidere, & Bal. in d. l. data ope-
ra, col. 9. C. qui accu. non poſ. & Fely. in d. c.
auditis, nu. 19. de p̄ſcrip. Deci. conſ. 271. col. 2.

Tertium p̄ſuppoſitum ſit, ꝙ hactenus per
Cæſa. Fiſcum probatum nō fuit, ꝙ vel Duces
Mediolani, vel quiſquā alius, p̄ter ipſos Epi-
ſcopos, poſſederit vnquā hæc loca, vel aliquē
actū iuriſdictionis exercuerit, qui de iure cen-
ſeri poſſit contuliſſe eis aliquā poſſeſſionē iu-
riſdictionis, quæ ſit iuridica: nam Fiſcus dun-
taxat produxit proceſſus quoſdā, quorū anti-
quior non excedit tēpus annoꝝ vigintiquinq;:
Et, vt alià ſcripſi, retorquenē huiuſmodi ꝓceſ-
ſus contra ipſum Fiſcum, q̄a priuſq̄ perfice-
rentur, adhibita ſemper fuit autoritas epiſco-
20 porum. deinde † ſtante poſſeſſione ipſoꝝ epi-
ſcopoꝝ adeo concludenter ꝓbata, & ꝑ annos
500. nō eſſet habēda ratio alicuius poſſeſſiōis
iunioris, q̄a p̄ſumereē violenta, vel clādeſtina,
Bar. in. l. ſi duo, col. 2. in fi. ff. vti poſſide. Alex.
cōſ. 88. col. 2. in fi. in 5. vol. & paſſim habetur.

Et ſtantibus his tribus præſuppoſitis, di-
ſtinguendum videtur totum hoc negocium
ſubiectionis in duo capita principalia, quorū
primum reſpicit Duces, ſeu Ducatum Me-
diolani, ſecundum verò reſpicit Imperium,
ſeu ſuperioritatem Imperatoris.

Et ſub primo capite cōſtitui poſſunt infra-
ſcripta fundamenta pro ipſis hominibus: Pri-
mum ꝙ ſtātibus tot inſtrumentis, & alijs ſcri-
pturis authenticis, & antiquiſſimis, & cōclu-
denter probātibus, ꝙ Epiſcopi Nouarienſes
hactenus habuerunt quaſi poſſeſſionem iuriſ-
dictionis abſolutè in hæc loca, & ꝙ ſe geſſerūt
ſemper tanq̄ Dñi, & Princeps omnium iſtoꝝ
locorū diſtinctè, ſ. Gaudiani, & Ripariæ, Or-
thæ, & per quas ſcripturas conſtat, ꝙ & nomi-
natione, & effectibus habebātur ipſi Epiſcopi
pro talibus, ideſt pro Dñis, ac Principibus
ſpūaliter, ac tēporaliter, & pariter ipſi ſubditi
& nomine, & effectibus habebantur pro tali-
bus, vt deductum fuit in ſecundo p̄ſuppoſito,
ſequitur, ꝙ ēt ſi nō extaret aliqua cōceſſio, vel
nō extaret aliqua p̄ſcriptio, cenſetur tamen de
iure ꝓbatum, ꝙ ſunt veri Dñi ſpiritualiter, ac
21 temporaliter iſtorū locorum: q̄a † in antiquis
dñium ſolet probari per famā, quæ fama non
ſolum pōt probari per teſtes, ſed pōt a longè
melius ꝓbari per multa inſtrumenta, vel alias
ſcripturas authenticas, quæ cenſentur facere
cōem opinionem, vt deducit Bal. in. l. cum ali-
quis, col. 1. in fin. & ibi ēt Salice. & clarius per
Alex. col. 2. & per Iaſ. col. 2. & 3. C. de iure de-
libe. Deci. conſ. 428. & vt ait glo. in. c. 3. loco,
22 de proba. † in antiquis ſtandū eſt magis inſtru-
mentis, quā teſtibus, & id maximè procedit in
probatione territorij, vt per Deci. cōſ. 42. col.
23 5. verſic. aggredior: & in terminis † ꝙ per ſcri-
pturas antiquas probetur dñium iuriſdictio-
nis, latè tradit Soci. in d. conſ. 187. in 2. vol. col.
1. 2. & 3. & Alex. conſ. 24. ponderatis, col. pen.
nu. 21. & 22. in 5. volu. Affli c. Deciſ. 324. col. 2.
nu. 6. & plenè ēt Areti. cōſ. 42. viſo conſilio, &
Soci. cōſ. 86. in cauſa cōmunitatis. 1. vol. quod
eſt repetitum conſ. 166. 2. vol. Curt. Sen. conſ.
76. ſuper motiuis, col. 3. Paris. conſ. 27. col. 4.
nu. 18. 1. vol. quorū dicta præciſè applicantur
ad caſum nr̄m, ſi videātur, & id ēt voluit Bal.
in. l. cōuenticulā, col. pen. verſ. ex his ēt infero.
C. de epiſc. & cler. vbi ait, ꝙ licet eccleſia ro-
mana nō habeat inſtrumenta de Ciuitatibus,
& territorijs ſuis, quæ poſſidet temporaliter,
ſufficit tñ fama, & generalis opinio, & iam di-
xerat ipſe Bal. in d. l. cum aliquis, ꝙ eiuſmodi
24 † fama, ac generalis, atq; cōis opinio probatur
per ſcripturas antiquas, & id etiam p̄ſupponit
Bal. in. c. 1. §. ſi vaſallus, col. fin. ſi de feud. de-
func. & idem vult Alex. cōſ. 4. col. 5. in 2. vol.
Deci. conſ. 146. col. 5. verſ. tertio bene facit, &
25 † dicitur antiquū abſq; illo dubio, illud, quod
eſt centum annorū, vt concludit Alex. in d. l.
cū aliq̄s col. 2. & Iaſ. col. fin. quāuis multi ſint,
qui dixerint, ſufficere minus tempus, vt ibi per
26 eos. & ꝙ † ſcripturæ antiquæ probent dñium
iuriſdictionis, traditur, quāuis ad aliud ꝓpoſi-
tum, in. c. cum cauſam, vbi gloſ. & Docto. de
proba. ēt ſi ſint ſcripturæ factæ ꝓpter aliud, vt
per glo. 1. in. c. cum olim, de cēſib. & ad hoc ēt
27 tendunt ea, quæ tradunt † Docto. in d. l. 1. ff.

ſi cer,

ſi cer. peta. dum volunt, ꝙ ius patronatus, cõ-
finia, dedicationes eccleſiarũ, & cæteri ſimiles
actus, ꝓbentur in re antiqua per quæcunq; ad-
minicula, veluti ꝑ tabulas marmoreas, vt poſt
alios tradit D. Alciat. ibi in verbo, Celſus ait,
vt iam dixerat glo. in d. c. cum cauſam, q̃nimo
vult Bar. in d. l. 1. col. 6. ꝙ qualiſcunq; actus ſit,
ſi tractetur de negocio antiquo, poſſit probari
per quaſcunq; ſcripturas antiquas, ſcilicet quę
in ſe habeãtur pro veris, ſaltẽ ex opinione ho-
minũ, vt ſunt libri hiſtoriarũ, & quacunq; alia
28 ſcriptura ſimplex. & † vt ait Curt. ſen. in d. cõſ.
76. col. 5. poſt Bal. in authẽ. quas actiones col.
fin. C. de ſacroſan. eccle. in his omnibus, quæ
vel ꝓpter antiq̃tatem temporis, vel propter
aliam rationẽ difficile eſt rem claram, ac liq̃dã
habere, debet Iudex eas probationes admit-
tere, quæ eum in vehementem opinionem tra-
hũt, & id alijs verbis tradit Iaſ. in. l. p̃tor ait. §.
prætor col. 3. nu. 23. & 24. & 25. ff. de eden.

Secundum fundamentũ ſæpe deductũ fuit
in præſenti cauſa ex cõceſſionibus Cæſarum,
de q̃bus tñ hic nihil attinet tractare, verũ per
eas abdicauerint Imperatores illi ſupremã iu-
riſdictionẽ à ſe ſeu ſuperioritatẽ, q̃a id tracta-
bitur in ſequenti capite principali: ſed id tantũ
dicam, ꝙ non amplius in diſputationẽ videtur
reuocandum eſſe, verum ex illis cõceſſionibus
29 cenſeantur † hæc loca fuiſſe data in feudũ, q̃a
clariſſimum eſt, ꝙ non fuit feudum, ſed dona-
tio, vt patet ex illis verbis primi priuilegij, ſci-
licet, ſint q; deinceps in iure ipſius eccleſiæ, &
ex illis, iuri & poteſtati eccleſiæ ſubdidiſſe, quę
fere omnia verba fuerunt repetita in cæteris
conceſſionibus, quinimo in alijs fuit ſæpe po-
ſitum vocabulum, donamus, & vocabulũ, lar-
gimur, quo caſu &c. vt per Ange. cõſ. 242. ſu-
per puncto, in fin. & late per Deci. conſ. 32. vt
30 aliàs plenius ſcriptum fuit. & † cum nõ fuerit
expreſſè reſeruatum dñium directum, nõ fuit
feudum, vt per Oldrad. conſ. 159. Deci. conſ.
498. col. 2. nu. 11. Neq; pariter videret amplius
eſſe facienda difficultas, ꝙ in ipſis conceſſioni-
bus Cęſarum nõ explicentur omnia hæc loca,
quæ nunc per Epiſcopos poſſidentur, quia, vt
& aliàs dixi, cõſtat ex verbis ipſorũ priuilegio-
rum, ꝙ eccleſia Nouarienſis habebat quãplu
ra Caſtra, poſſeſſiones, & agros in ea regione,
vt patet ex verbis primi priuilegij, nec quiſq;
noſtri Imperij in eccleſias, caſtra, vel loca, aut
agros, ſeu reliquas poſſeſſiones, quas &c. et in
ſecundo priuilegio, ideſt, Henrici. 1015. poſt
cõceſſionem aliquorũ locorum dicitur, cui ex
omni parte res ipſius eccleſiæ cohærent &c. &
pariter in tertio priuilegio conceduntur bona
quorundã particularium ſub generali quodã
modo, videlicet quicq̃d habebant circa Lacũ
ſancti Iulij in circuitu: quæ gñalitas cũ ſoleat
facere obſcuritatẽ glo. in. l. ita fidei. ff. de iure
31 fiſci, debet aliquo modo declarari: & † diſpo-
ſitionis ambiguæ nulla ſolet eſſe melior decla
ratio, q̃ ea, quæ ſumitur ex facto poſtea ſub-
ſecuto. l. ſi de interpretatione. ff. de legib. Bar.
conſ. 59. col. 2. latè Soci. conſ. 145. 1. vol. ideoq;
cum eccleſia poſſederit iam longiſſimo tẽpore
ea omnia loca, quæ nunc poſſidet, credẽdum
eſt, p̃ſertim in facto antiquo, ꝙ ea poſſederit,
quia cõprehendebantur in dictis conceſſioni-
bus, præſertim cũ hic concurrant duæ p̃ſum-
32 ptiones iuris, prima ꝙ † q̃libet præſumit̃ poſ-
ſidere ex titulo præcedente. l. 2. vbi Bar. C. de
acqui. poſſe. alia, ꝙ in dubio prẹſumitur quili-
bet poſſidere potius ex cauſa licita, q̃ ex cauſa
illicita Bar. in. l. nõ ſolum. §. ſed vt ꝓbari. ff. de
no. ope. nuncia. Quòd ſi hæc nõ ſufficiant, de-
ducenda eſt hic deciſio Bal. in. c. auditis col. 1.
in fin. verſic. in tex. ibi ſi per illa, extra de præ-
33 ſcrip. vbi per illum tex. notat † Bal. ꝙ priuile-
gium Papæ declaratur per priuilegia Regũ,
& deinde infert Bal. generaliter, ꝙ vnũ priui-
legium declaratur per aliud, & ꝙ ex coniun-
ctione duarum ſcripturarũ fit plena, & liq̃da
probatio, & ꝙ priuilegium originale declarat
illud, quod eſt eius confirmatorium, vt ibi per
eum. vnde cũ in caſu noſtro ſupradictæ con-
ceſſione Cæſarũ confirmatę fuerint ꝑ Henri-
cum Imperatorem anno. 1311. & latius fuerint
oẽs comprobatæ per Vinceslaum. 1395. & in
prima conceſſione, ſcilicet Otthonis, data fuiſ
34 ſet † iuriſdictio epiſcopis, etiã pro Caſtris, &
locis in futurũ acquirendis, & eodem modo ẽt
pro acquirendis confirmata per quartũ priui-
legiũ, quod fuit Federici, quod potuit de iure
fieri. l. ſi ſeruitus. §. futuro, vbi Bar. ff. de ſerui-
tu. vrba. præd. & cõſtet, ꝙ tempore eiuſmodi
confirmationum Epiſcopi Nouarienſes poſ-
ſidebant hæc omnia loca, quæ nũc poſſident,
ſcilicet Gaudiani, & Ripariæ, Orthæ, vt patet
ex ſcripturis, de quibus facta eſt mentio in ſe-
cundo p̃ſuppoſito, præſertim ex illa ſententia
lata anno. 1209. & ex alia ſcriptura continente
multas appellationes anno. 1311. & ex publi-
catione ſtatutorũ, et decretorũ facta anno. 1343.
& 1346. 1353. 1356. 1357. 59. 64. 1380. 1382.
1384. 1404. &c. & ex conſilio Signorolij, qui
viuebat anno. 1350. et ex alijs quãpluribus ſcri-

pturis in cauſa productis, videtur ꝙ ſi omnia
hæc ſimul iungantur, fieri poſſit concluſio, ꝙ
per duos p̄dictos Imperarores cōfirmata fue-
rit, & quatenus eſſet neceſſariū, fuerit de nouo
data iuriſdictio pro omnibus iſtis locis: quia ſi
confirmauerunt p̄cedentes cōceſſiones, quarū
aliquæ continebant gn̄alitatem locorū, vt ſu-
pradictum eſt, & prima erat ēt pro acquiren-
35 dis, cenſentur † interpretatione iuris ēt confir-
maſſe ſeu dediſſe iuriſdictionem pro his om-
nibus locis, quæ tunc erāt acquiſita, quāuis ipſi
Imperatores id ignorarēt. l. ſi iam facta. ff. de
condi. & demon. vbi Soci. adducit quāplura
ſimilia, & habetur ēt in. l. titius. §. lucius. ff. de
libe. & poſthu. & multa per Alex. in. l. cū ſti-
pulamur col. 2. ff. de verb. oblig. & Fely. in. c.
ad hæc col. 2. de reſcrip. & clariori adhuc mo-
do procedet hæc concluſio, ſi cum p̄dictis iun-
gātur declarationes factæ per Duces Medio-
lani in quibuſdā cōuentionibus, de quibus di-
cetur in ſequenti fundamēto: nā cū ipſi Duces
dixerint expreſsè, ea loca eſſe epiſcoporū ſpi-
ritualiter, & tēporaliter, & prima huiuſmodi
declaratio Ducum fuerit nō multis annis di-
ſtans à p̄dicta confirmatione Vinceslai, nam
capitula Ducis Philippi fuerunt anno. 1429.
videmur ꝓpriè eſſe in caſu, de quo loquitur
tex. in d. c. auditis verſic. quo circa, nā ibi dubi
tabatur, nunquid ſub priuilegio Celeſtini Pa-
pæ cōprehenderentur quædā loca, de quibus
erat lis, ideo mandat ibi Innocentius Ponti-
fex, debere inſpici alia priuilegia, quæ poſtea
36 fuerant conceſſa per Reges, ita quòd † vnum
priuilegium declarat aliud, vt ibi deducit glo.
in verbo, ſi per illa.

Tertium fundamentū erit ex conuentioni-
bus factis inter Duces Mediolani anno. 1429.
1450. 1495. & ſucceſſiuè per Reges, & alios
Principes Mediolani, in quibus exp̄ſsè ſemꝑ
aſſeruerūt ipſi Duces, ꝙ hæc loca & ſpūaliter,
& temporaliter erant Epiſcoporū, & eccleſiæ
Nouarienſis: & cum ipſis hominibus tanquā
cum forenſibus reſpectu Ducatus Mediolani
fecerunt capitula, & eis conceſſerunt quædam
tanq̄ forenſibus, vt aliàs diffuſè ſcriptum fuit.
Et nunc poteſt ſuperaddi, ꝙ cum ipſi Duces
37 † haberent poteſtatē alienandi à ſe ea loca, ſi
fuiſſent ſua, quia non fuiſſet alienatio continēs
magnam diminutionē, iuxta tradita, per Bar.
in. l. ꝓhibere. §. plane. ff. quod vi aut clam, cū
ſint loca ſterilia, & nullius emolumenti, & tā-
tomagis cum iam liquidò conſtaret, multa ex
ipſis Caſtris fuiſſe prius cōceſſa per Cæſares,
38 ſequitur, ꝙ ex hoc ipſo † actu, quo cōfeſſi ſunt,
ea loca eſſe ſpūaliter, & temporaliter eccleſiæ
Nouarienſis, cenſerentur ea conceſſiſſe, & do-
naſſe talia loca ipſi eccleſiæ, vt in terminis tra-
dit Soci. in d. conſ. 187. col. 3. verſic. confirmā-
tur p̄miſſa in 2. vol. & Areti. in d. conſ. 42. in
princ. & idem Soci. in d. cōſ. 86. in princ. in. 1.
vol. & id ſatis ꝓbat tex. in. l. 1. §. ſimiliq; modo
C. de lati. liberta. tollen. & in. §. fin. Inſtitu. de
adop. & ait Innocen. in. c. cum ab eccleſiarum
39 col. 2. verſic. item hoc ipſo, de offi. ordina. † ꝙ
cum Princeps nominat Ciuitatem, quæ non
eſt, vel nominat aliquem ſub titulo dignitatis,
quā non habet, cenſetur velle, ꝙ tales fiant, &
cenſet̄ eis conferre ius, & ſequit̄ ibi Io. Andr.
col. 3. verſic. princeps autem, & clarius tradit
Anchara. in. c. ſtatutum. §. nec audiatur col. 2.
verſic. ſed quid dices, de reſcrip. in 6. Et quāuis
40 Innoc. requirat, ꝙ Princeps † ex certa ſcientia
id dicat, vel faciat, talis tamen ſciētia cenſetur
ipſo iure ꝓbata ex ſola veriſimilitudine, vt eſt
in p̄ſenti caſu, ſecundū Bar. in. l. 2. C. ſi ſeruus
vel liber ad Decurio. lib. x. quinimo talis cer-
ta ſcientia præſumitur in Principe, cum ſit de
negocio ad eum pertinente, vt tradit Ange.
Areti. in d. §. fin. Inſtitu. de adop. in fin.

Quartum fundamentum erit ex p̄ſcriptio-
ne, conſiderando eam varijs modis: & primo
quatenus ꝓcedit ex quaſi poſſeſſione longiſſi-
mi temporis, et ex bona fide, dato, ꝙ nullus in-
41 terueniat titulus: nā expeditum eſt, † ꝙ & iu-
riſdictio, & imperium vel mixtum, vel merū,
poſſunt per p̄ſcriptionem acquiri, vt latè tradit
Alberi. in. l. fin. col. 2. 3. 4. 6. & 7. C. de iuriſ-
dic. om. iud. maximè per text. in. l. viros. C. de
diuer. offi. & appari. lib. 12. et latè Iaſ. in. l. Im-
perium col. 7. & 8. nu. 20. ff. de iuriſd. om. iud.
42 Et pariter videtur expeditum, † ꝙ in p̄ſcri-
ptione iurium incorporalium non requiritur
titulus. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruit. vendi. tra
dit Bar. in. l. ſeruitutes la. 2. col. 2. ff. de ſeruitu.
Abb. in. c. de quarta nu. 25. de p̄ſcrip. Et quā-
uis videatur neceſſarius titulus in præſcriptio-
ne iurium incorporalium, quæ cōcernunt pſo-
nas, vt eſt iuriſdictio, ſecundum Pau. de Caſt.
in d. l. ſeruitutes in fin. id tamen non eſt neceſ-
ſarium, ſi agatur de præſcriptione longiſſimi
temporis, vt ibi fatetur Pau. de Caſt. & tradit
Anto. de Butri. in. c. ſi diligenti col. penul. de
præſcrip. Et q̄uis Abb. in d. c. de quarta col.
fin. nu. 28. dixerit, ꝙ debet ſaltem allegari ipſe
titulus, quāuis non ꝓbetur, id tamen videtur
modici momenti, & cōiter ēt reprehenditur,
vt tradit

vt tradit Pract. Papien. in forma libel. in con-
43 feſſo. in verbo ſeruit. col. 5. nu. 21. Et ꝙ † non
ſit neceſſarius titulus in præſcriptione iuriſdi-
ctionis, dũmodo lapſum ſit tempus, de cuius
initio &c. vel ſaltem tp̃s centum annoꝝ, tradit
Bal. in d. c. ſi diligenti col. 2. verſicu. quæro in
præſcriptione iurium. propterea cum tempus
centum annorũ cẽſeatur longiſſimum tẽpus,
vt per Iaſ. poſt alios in. l. cum aliquis col. fi. C.
de iure delibe. & in caſu noſtro cõſtet de quaſi
poſſeſſione huius iuriſdictionis, nõ ſolum per
annos cẽtum, ſed per ducentum, & trecentũ,
vt patet ex deductis in ſecundo præſuppoſito,
etiã ſi loquamur reſpectu omnium ipſoꝝ lo-
corũ, qui nunc poſſidentur, id eſt Gaudiani, &
Ripariæ, nã & ſentẽtia illa, quæ lata fuit anno
1209. & publicatio decretorũ & ſtatutorũ, &
illi actus appellationũ excedũt annos ducẽtũ.
44 Neq; hic † põt facere difficultatẽ tex. in. c.
1. de p̃ſcrip. in 6. quia præter alias rñſiones, de
quibus infra dicetur, videtur illa eſſe in expe-
dito, ꝙ hic non ſumus in caſu illius tex. q̃a hic
non eſt dicendũ, ꝙ tractetur de præſcriptione
rei, quæ ſit in territorio Ducum Mediolani,
vel quæ habeat præſumptionẽ iuris contra ſe:
nam maxime ad hoc eſt aduertendum, ꝙ non
conſtat, hęc loca fuiſſe vnquã de Ducatu Me-
diolani, vt dictum eſt in tertio præſuppoſito,
quinimo ꝓbatum eſt cõtrarium, ex eo, ꝙ hæc
loca longe prius poſſidebantur per epiſcopos,
45 quã eſſet erectus † Ducatus Mediolani: q̃ni-
mo ipſemet Vinceslaus, qui Ducatum ipſum
conſtituit, & erexit anno. 1396. confirmauerat
prius hæc priuilegia epiſcoporũ anno imme-
46 diatè præcedente, adeo ꝙ quãuis † ſub Inue-
ſtitura Ducatus Mediolani facta fuerit men-
tio de Ciuitate. & Comitatu Nouarieñ. non
tamen ea mentio cenſetur cõprehendere hæc
loca prius alienata. c. 1. in princ. de Capita. qui
Curiam vendi. præſertim cũ iam poſſiderẽtur
per eccleſiam. c. dudum, de priuileg. & in ter-
minis ꝙ Inueſtitura facta de ipſo Ducatu Me
diolani per Vinceslaum non cõprehendat ca-
ſtra, et loca prius alienata, ſeu ſeparata ab ipſis
Ciuitatibus tradit Deci. conſ. 468. nu. 18. &
47 19. Neq; in † Duces cenſetur Imperator trãſ
tuliſſe illud ſupremũ ius, q̃a illud nõ poteſt ab
Imperatore ſeparari. niſi forte in eccleſiã trãſ-
feratur, vt alias ſcripſi, & contrarium patet ex
eo, ꝙ Duces recognoſcunt Imperium. ꝙ autẽ
48 † ſufficiat tempus centum annorũ, vltra Bal.
in d. c. ſi diligenti, tradit ibi Abb. col. 2. in fin.
nu. 9. vbi ẽt ait, ꝙ eo ſpatio cẽtum annorũ poſ-
ſunt præſcribi Ciuitates, & Caſtra cõtra eccle-
ſiam romanã, & in effectu id ꝓbat tex. ille in
fin. qui æquiparat duos iſtos caſus, p̃ſcriptio-
nem cũ titulo, & præſcriptionẽ centũ annorũ:
49 & eſt vulgare dictũ omnium Docto. ꝙ † ꝓhi-
bita præſcriptione, nõ cenſetur ꝓhibita p̃ſcri-
ptio centum annoꝝ Alex. conſ. 60. in fin. in. 1.
volu. poſt glo. in authen. vt de cetero cõmuta.
eccle. in verbo p̃ſcriptionẽ, Ripa in. l. quomi-
nus nu. 100. ff. de flumi. & Alex. in d. conſ. 24.
col. 5. verſic. q̃nimo etiã ſufficeret in 5. vol. vbi
loquitur in terminis præſcribẽdæ iuriſdictio-
nis, etiam contra Principem: quinimo tempus
50 † centum annoꝝ videtur in hoc ꝓpoſito præ-
ſcriptionis æquiparari tempori, de cuius initio
&c. vt tradit Afflic. deciſ. 324. agit̃ cauſa, col.
2. nu. 6. vbi ẽt ait, ꝙ tali caſu non eſt neceſſariũ
allegare titulum, ẽt dato fortius, ꝙ poſſeſſioni
reſiſteret ius cõmune, ita ꝙ non habet locum
tex. in d. c. 1. de præſcrip. in 6. & id iam dixerat
Bal. in d. c. ſi diligẽti col. fi. & idẽ Afflic. deciſ.
254. ſæpe fuit, col. 2. Paris. conſ. 27. col. 4. nu.
23. & nu. 86. 1. vol. quãuis hoc nõ videatur eſſe
neceſſarium in caſu noſtro, quia, vt dictũ eſt,
non agitur hic de præſcriptione rei, quæ fuerit
vnquã ſub Ducatu Mediolani, adeo ꝙ neceſ-
ſarium non videtur eſſe ꝓbare, ꝙ in contrariũ
non extet memoria, quæ ꝓbatio eſſet faciẽda
per teſtes, ſecũdum Io. Andr. & alios in d. c. 1.
51 Et † præter duas p̃dictas reſpõſiones ad d. tex.
in. c. 1. dari põt tertia, videlicet dato, ꝙ præſcri
bens haberet præſcriptionẽ contra ſe, non tñ
req̃ritur titulus, vel tẽpus, de cuius initio &c.
ſed ſufficit cõmune tẽpus, quod ſolet req̃ri ad
p̃ſcriptionem corporaliũ, quia hic interuenit
ſcientia ipſoꝝ Ducum, cõtra quos ꝓcedebat
p̃ſcriptio, iuxta aſſertionẽ fiſci, ſecundũ Fely. in
d. c. ſi diligenti nu. 7. verſic. ſecunda reſtrictio,
& Deci. conſ. 134. in fin. eoꝝ autẽ ſcientia p̃ſu-
mitur ex vicinitate locoꝝ. c. quoſdã, &. c. quã-
to, de præſump. vt in terminis de præſcriptiõe
cõtra Principem dicit Alex. in d. conſ. 24. nu.
17. col. 5. verſic. præterea p̃ſupponitur in 5. &
tanto magis ſtante curſu longi tẽporis, vt per
Salic. in. l. autoritatem verſic. quæro de quæ-
ſtione facti. C. vnde vi, Calderi. conſ. 15. col. 1.
verſic. ex quo ſequit̃, ſub tit. de præben. Deci.
conſ. 195. col. penul. & fin. verſic. nec obſtat ꝙ
hoc fecerit ignorãter: & de eoꝝ ſcientia patet
ex prædictis conuentionibus. Et dato, ꝙ aliq̃n
Ducatus Mediolani fuerit apud Reges, &
aliq̃n apud Cæſarea, ſufficit tñ ſcientia p̃ſum-
pta ſuorũ locũtenentium, ſecundũ Bar. in. l. ſi
publicanus

publicanus.§.fin.ff.de publica.Bal.conſ.145.
præſuppoſito quodam capitulo, ante finem,
verſic.& præſertim quia ipſe fiſcus in 2.vol.&
cõſ.340.ſi pater,col.2.in 5.vol.& Pau.de Ca.
conſ.256.videtur manifeſtè,col.1.circa mediũ
in 2.vol.in nouiſſimis,& conſ.203.viſo quodã
ſaluo conducto,col.2.verſic.ad ſecundum re-
ſpondetur in 1.vol.Areti. in d.conſ.42.col.2.
verſic.vnde ſi tenemus,& conſ.153.conſulta-
tio,col.1.verſic.ꝙ autem homines. Poteſt etiã
52 † & quarta reſponſio aſsignari ad tex.in d.c.1.
de præſcrip.in 6.ꝙ nõ ꝓcedit qñ eſt leuis præ-
ſumptio pro illo,cõtra quem p̃ſcribitur,& eſt
fortior p̃ſumptio pro illo, qui p̃ſcribit,vt tra-
dit Abb.in d.c. ſi diligenti nu. 20. & ibi Fely.
nu.8.& nu.9.verſic. quarta reſtrictio,& ver-
ſic.quinta reſtrictio,et id ẽt dixerat in 3.col. Et
in caſu noſtro quicquid põt fiſcus in hoc ꝓpoſi-
to dicere,illud eſt,ꝙ Duces Mediolani habẽt
præſumptionem pro ſe ex generali cõceſsione
Ciuitatis, & Territorij Nouarienſis: ſed Epi
Nouarienſes habẽt fortiorẽ p̃ſumptionem,&
ꝓbationem pro ſe,quia poſsidebant iſta loca,
anteꝗ̃ eſſet conſtitutus Ducatus Mediolani,
& eo ẽt tẽpore,quo fuit cõſtitutus,& poſtea,
ideo prædicta limitatio hic cõuenit:& hic ve-
rificatur ꝓpriè id,quod ait Fely. vbi ſupra, ꝙ
53 † tex.in d.c.1.non ꝓcedit,qñ p̃ſumptio contra
præſcribentem non eſt certa duobus modis
copulatiuè,videlicet in genere, & in ſpecie, vt
etiã dixerat Abb.vbi ſupra, & ſequitur Deci.
conſ.134.col.pen.et fin.& Balb.in Tracta.de
præſcrip.in ſecunda par.tertiæ partis princip.
q.6.col.fin.Quinta ẽt dari põt rñſio,ꝙ tex.in
54 d.c.1. † non ꝓcedit,quando præſumptio iuris
eſt quidem contra præſcribentem,ſed nõ fun-
dat intentionem aduerſarij,ſecundũ Anto.de
Butr.in d.c.peruenit,nu.14.& nu.15. de cen-
ſib.vbi idem concludit primũ in decimis, po-
ſtea in iuriſdictione,& idem Butr.in d.c.ſi di-
ligenti,col.pen.verſic.in quantũ dixi,& id pri
us dixerat Io.Andr.ſeu glo.in d.c.1.in verbo
titulũ,verſic.conclude ergo,& ibi Peruſi.col.
2.nu.7.fatetur eſſe de mẽte omniũ Doctorũ,
& Balb.vbi ſupra,in ſecũda parte,tertiæ par.
in ſexta.q.nu.13.quod ẽt videtur applicari ad
præſentem caſum,qa dato,ſine veritatis p̃iudi
cio,ꝙ præſumptio iuris eſſet contra Epiſco-
pos,dum aſſerebant,ſe ex præſcriptione acq-
rere iuriſdictionem abſolutam cõtra quẽlibet
Principem,omiſſa ſcilicet ſuperioritate Impe
rij,de qua infra dicetur,id tamen nihil videtur
facere pro Ducibus Mediolani, qa neq; verè,
neq; præſumptiuè poteſt fiſcus probare,ꝙ hęc
loca fuerint vunquam per eos poſſeſſa, vt di-
ctum fuit. & aliæ etiam inferius aſsignabun-
tur reſponſiones ad dictum tex. in capitulo.1.
55 De bona fide † autem non expedit hic la-
borare,quia præterquã ꝙ illa regulariter p̃ſu-
mitur,adeo ꝙ non eſt opus eã allegare,vt poſt
Abba.tradit Fely.in c.fin.col.5.nu.6.de præ-
ſcrip.ẽt in incorporalibus, vt per Fely.in d.c.
ſi diligẽti,col.3.verſic.dum ſubdit Abb.qñ in
iuribus,id tantò magis procedit in antiquis vt
per Alex.in d.conſ.24.col.pen.nu.18. verſic.
& ex diuturnitate tanti tẽporis, in 5.vol.qui,
vt ſupradictum eſt,loquitur de præſcriptione
iuriſdictionis abſolutè,ẽt contra Principes,&
Paris.in d.conſ.27.nu.118. 1.vol.adeo ꝙ peri-
culoſa opinio videtur illorũ,qui dixerunt,non
præſumi bonam fidem in caſu dicti.c.1. vt ibi
videtur voluiſſe Peruſi.qa Alex.& Pariſ. qui
loquũtur in illis terminis, volunt cõtrariũ,&
adducunt alios quãplures: Sed ceſſat ea con-
trouerſia in caſu noſtro,tum quia nõ ſumus in
caſu dicti.c.1.vt ſupradictũ eſt, tum quia vi-
56 dentur oẽs Docto.indiſtinctè fateri,† ꝙ præ-
ſumatur bona fides apud oẽs perſonas perſcri
bentes eandem rem ſucceſsiue,excepta prima
illa perſona,quæ incepit pręſcribere,vt tradit
Geminia.in d.c.1.col.fin.et Peruſin.col.3.nu.
8.& Practi.Papien.in for.libel.in confeſſo.in
glo.ſeruitus,col.6.nu.23. Et tantò magis ſi is,
qui aſſerit ſe p̃ſcripſiſſe,non ſit actor,ſed reus,
vt dicunt Geminia.& Peruſi.vbi ſupra. Et ex
eo ẽt præſumitur bona fides in præſcriptione
iuriſdictionis,qñ ꝓceſsit,ſciente vere,vel pręſumptiuè illo, contra quem eſt præſcriptũ, vt
per Papien. vbi ſupra, & in effectu quælibet
minima p̃ſumptio ſufficit, vt ait Geminia. in
d.c.1.nu.10.& in caſu nr̃o ſunt infinitæ p̃ſum-
ptiones bonæ fidei,p̃ſertim quò ad illos ep̃os,
qui poſſederunt à tercentũ annis citra, ideſt a
tẽpore illius ſententię latæ anno.1209.& à tpe
decretorũ. & ſtatutorũ,vt ait Alex. in d. conſ.
24.col.pen.nu.18.verſic. & corroboratur di-
cta p̃ſumptio bonæ fidei ex ſentẽtia, in 5.vol.
Quintum fundamentũ põt eſſe ex præſcri-
ptione cum titulo deducto ex ſupradictis cõ-
ceſsionibus Cæſarum: cui titulo illud potiſsi-
mum videtur poſſe opponi,ꝙ nõ cõprehendit
hæc omnia loca, quæ nunc poſsidentur:& ad
hoc plene fuit reſponſum ſupra in tertio fun-
damento,ꝙ interpretatione iuris cẽſentur cõ-
prehendi,præſertim cum aliquæ ex ipſis con-
ceſsionibus dederint iuriſdictionem, etiã pro
rebus, &

rebus,& locis in futurū acquirendis d.l.ſi ſer-
uitus.§.futuro, vbi Bart.ff. de ſeruitu. vrba.
præd.ſed dato in omnem euentum , ꝙ titulus
iſte non ꝓdeſſet quò ad ipſa omnia loca in vim
veri tituli,debet tamen prodeſſe tanꝗ̃ putati-
uus,qui debeat ſufficere ad præſcriptionē, cū
57 vulgare ſit,ꝙ titulus † putatiuus,etiam dubius
de iure , ſufficit ad præſcriptionem , vt tradit
Abb.in d.c.auditis,col.3.nu.8.de præſcrip.&
tanto magis in p̄ſcriptione longiſſimi tēporis,
vt per Fely.in d.c.de quarta,nu.27.34.& 35.
& ꝙ quilibet titulus putatiuus,ēt per errorem
iniuſtum,ſufficiat in præſcriptione iurium in-
corporalium,tradit Balbus in repeti.l.Celſus
nu.12.ff.de vſucap.quæ poſita eſt poſt ſupradi
58 ctum eius tractatum de præſcrip. & † ſtante
titulo, videretur ſufficere tēpus quadraginta
annorū,ſecundum Alberi.in d.l.fin. col.2.&
col.5.in fin.paulò ante nu.12.C.de iuriſd.om.
iud.& Balb.in d.tracta.in ſecunda par.tertiæ
part.princ.in ſexta.q.nu.11. ergo multo faci-
lius debet in caſu noſtro procedere præſcri-
ptio cum ſpatio annorum quinquecētum , vel
ſaltem annorum tercentū,à quo tempore cla-
rè conſtat epiſcopos poſſidere hæc loca,& eo
tempore, quo ea poſſidebant,conſtat eos ob-
tinuiſſe confirmationē ab Henrico Impera-
tore,deinde à Vinceslao,vt ſupradictum fuit.

Sextum fundamentū erit ex præſcriptione
cum titulo, deducendo eum ex omnibus ipſis
ſcripturis ſimul iunctis , de quibus facta fuit
mentio ſupra in ſecundo præſuppoſito, nā fa-
59 ciunt † credulitatem probabilem,quæ habet
vim tituli,vt in terminis dicit Areti.in d.cōſ.
42.in fin.& maximè illa ſententia lata.1209.&
publicationes decretorū , ac ſtatutorū, vt per
Alex.in d.conſ.24.col.pen.nu.19. 20. & 21.&
60 non eſt nouum , ꝙ p̄ſcriptio † vnius rei,ꝓce-
dat ex multis titulis,& cauſis vt tradunt Do-
cto.in.l.3.§.ex pluribus.ff.de acq.poſſe. Bal-
bus vbi ſupra,in 12.q.tertię partis,& patet ex
Alex.vbi ſupra. & hoc fundamentum multò
magis ꝓcedit,ſi ſuperaddantur conuentiones
factæ cū Ducibus,nā ſi habent vim veri tituli,
vt dictū fuit in tertio fundamento,multo ma-
gis poſſunt habere vim tituli putatiui,qui ſuf-
ficiat ad p̄ſcriptionem, per ea, quæ dicta fue-
runt in quinto fundamento.& fortius dicunt
61 Docto. † ꝙ titulus,qui pōt de iure inualidari,
præſtat cauſam præſcribendi,Fely.in d.c. de
quarta,nu.35.verſic.limita quarto, & Balbus
vbi ſupra, in 12. q. tertiæ partis.

Et ex duobus his fundamentis quinto &
ſexto habetur alia reſponſio ad tex.in d.c.1.de
præſcrip.in 6.videlicet dato,ꝙ hic fuiſſet prę-
ſumptio contra p̄ſcribentē,quia loca hæc fue-
rint aliqñ ſub Ducatu Mediolani,potuit tamē
prēſcriptio ꝓcedere , quia ꝓceſſit cum titulo:
ſicut etiā confirmatur id,quod ſupradictū eſt,
62 hic præſumi bonā fidem , nā † ſtante aliquo
titulo,cenſetur ipſo iure ꝓbatum,vt ait Alex.
in d.conſ.24.col.pen.in 5. Deci.cōſ.266.col.
fin.qnimo ait Bal.in.l.1.in fin.C.vbi cau. ſta.
63 ꝙ † bona fides pōt etiā ꝓcedere ex iniuſtis, &
temerarijs rōnibus.& Deci.cōſ.272.col. pen.

Non obſtant modò ea, quæ ex aduerſo fue-
runt deducta in motiuis,ea ſcilicet,quę ad hoc
primum caput pertinent,ideſt nunquid plena
iuriſdictio iſtorum locorū pertineat ad ep̄os,
omiſſo ſcilicet interim articulo de ſuprema po
teſtate Imperij,de quo infra dicetur. Et ad ſin
gula reſpondendo,dū primò dicitur,ꝙ primū
priuilegium Otthonis nihil facit, quia nō ha-
betur ibi mentio de Ortha,reſpondet,ꝙ plu-
rimum facit duplici reſpectu,primo quia prę-
ſupponit,ꝙ eccleſia Nouarienſis haberet Ca-
ſtra,& loca,& agros ſub ditione Cæſaris, &
eis cōtulit Imperator iuriſdictionem,& eiuſ-
modi generalitas fuit poſtea declarata ex acti-
bus ſubſequentibus vt ſupradictum fuit in ſe-
cundo fundamento. Item quia etiā pro acqui-
rendis eā contulit,quod fieri potuit, vt ſupra-
dictum eſt. Et dum poſtea in motiuo obijcit,
ꝙ fuit conceſſio in feudum &c. hoc repugnat
verbis ipſius priuilegij,ibi,iuri & poteſtati ec-
64 cleſiæ ſubdidiſſe: & in dubio † ēt præſumitur
potius donatio,quā feudū,vt per Ange.conſ.
242.ſuper puncto,in fin.p̄ſertim cum ſit con-
ceſſio per Principem , vt tradit Deci.conſ. 32.
col.2.Et dum obijcitur, non fuiſſe datā iuriſ-
dictionem,id ēt repugnat verbis ipſius priui-
legij,quia dum alijs perſonis denegat,& epi-
ſcopis cōcedit facultatem ad placita tenenda,
cenſetur contuliſſe iuriſdictionem,vt eſt tex.in
capitulo ad audientiam, in verbo placita, &
ibi glo.de præſcrip.& id clarius patet ex illis
verbis,& qcquid contentionis inter eos emer-
ſerit diffiniant, & ex illis verbis, homines ip-
ſius eccleſiæ diſtringendos &c.

Et dum ſit difficultas in ſecūdo priuilegio,
65 ꝙ ex eius verbis non videatur cōceſſum † Im-
perium,quia continet duntaxat conceſſionem
particularium locorū,videlicet tres manſos in
Ortha &c.vt per Innoc.in.c.ex literis,de iure
patro.& per Bal.in.l.à ꝓcuratore.C.manda.
reſpōdetur,ꝙ prius ſit ibi narratio, & confir-

matio

matio ſupradictæ primę cõceſsionis factæ per
Otthonem, quæ continebat Ciuitatem ipſam
Nouariæ, & partem territorij, & alia loca, &
plenam iuriſdictionem, vt ſupradictum eſt,
66 propterea alia loca † ẽt particularia, de quibus
habetur mentio in ſecũdo priuilegio, ẽt ſi ſim-
pliciter fuiſſent cõceſſa, cenſerentur fuiſſe cõ-
ceſſa cum iuriſdictione ad ſimilitudinẽ alioꝝ
prius conceſſorũ, vt tradit Iaſ. in. l. 1. col. 7. nu.
15. ff. de iuriſd. om. iud. latè Bouerius deciſ. 50.
nu. 18. & 19. Præterea in ipſo ſecundo priuile-
gio conceditur quædã Terra de Curte regni,
& dicitur, ꝙ ex omni parte cohærebant res ec-
cleſiæ Nouarienſia, & conceditur ẽt Alueus
Ticini, & conceduntur molendina, & piſca-
tiones, & aurificia &c. quæ omnia euidenter
denotant quandã vniuerſalitatem, & trahunt
iuriſdictionem, vt concludit Bar. in. l. 1. in fin.
67 ff. de iuriſd. om. iud. Et videmus fortius, † ꝙ
ſi concedatur aliquod caſtrũ, vel villa, nõ facta
mentione territorij, neq; iuriſdictionis, cenſet̃
tamen conceſſa iuriſdictio, Bal. in. l. cũ multa,
col. 2. C. de bon. quæ libe. p̃ſertim ſi ſit Prin-
ceps ille, qui concedit, vt latè tradit Oldrad.
conſ. 252. ad quæſtionẽ, & latè Alber. in. l. fin.
col. 5. & 6. nu. 11. C. de iuriſd. om. Iud. Deinde
clarum eſt ex ipſis verbis priuilegij, ꝙ collata
fuit iuriſdictio, vt patet ibi, ad placita tenẽda,
& ibi, homines diſtringi, & ibi, ad cauſas iudi-
ciario modo audiendas, & paulò inferius ibi,
cohabitatores oẽs legaliter diſtringere, & ra-
tionabiliter ꝗcquid inter eos cõtentionis emer
ſerit diffinire, & ibi, cũctas iam dictæ eccleſiæ
res cũ omnibus hominibus ad eã pertinenti-
bus &c. Et præter hæc ẽt dictũ fuit clariſsimè
in hoc ſecũdo priuilegio, ꝙ eccleſia Nouariẽ-
ſis tunc habebat alia Caſtra, & loca, & agros,
& poſſeſsiones, & pagos, & territoria ſub iu-
riſdictione Imperij, & eis locis omnibus con-
firmatur, & de nouo conceditur iuriſdictio.

Et dũ de tertio priuilegio, ſcilicet Henrici
obiicitur, ꝙ in eo conceduntur multa, quę ad
hoc negociũ non ꝑtinent, et ꝙ ꝗuis cõcedatur
Alpes Ottræ, vel Orthę, & ꝗcquid habuerunt
Hubertus &c. & ꝙ non conceditur aliqua iu-
riſdictio, reſpondetur, ꝙ conceduntur quãplu
rea Comitatus, & quãplura Caſtra, ẽt cũ illis
verbis, cum vallibus &c. quoꝝ Comitatuum,
& Caſtroꝝ & ſi hodie multa nomina ignorẽ-
tur propter antiquitatem tẽporis, debet tñ ea
ambiguitas declarari ex poſſeſsione ſubſecu-
ta, & ex aliis actibus, vt dictum fuit in ſecũdo
fundamento, & dum fuerunt conceſſi Comi-
tatus, & Caſtra cenſetur ẽt fuiſſe conceſſa iu-
riſdictio, vt ſupra dixi de ſecundo priuilegio:
68 & ea † conceſsio iuriſdictionis cenſetur ẽt fa-
cta reſpectu bonorũ, quæ erant perſonarum
particulariũ, poſtquã fuit vnica cõceſsio ſimul
facta, vt per Boeriũ in. d. deciſ. 50. nu. 17. 18. et
19. deinde cenſetur cõceſſa iuriſdictio per illa
verba, cũ pertinentiis & adiacentiis habeãt te-
neant, firmiterq; poſsideãt, habeantq; licentiã
legali ſiue duellari diffinitione emerſuras con-
tentiones dirimere, quæ nõ indigent interpræ-
tatione, neq; ſunt referenda ea verba ad cogni
tionem duelli, vt dicitur in motiuo, qa & p̃ce
dentia et ſequentia verba repugnant, nã dictũ
fuit, habeantq; licentiã legali, ſiue duellari dif-
finitione &c. ita ꝙ illa dictio duellaris, poſita
eſt acceſſoriè ad dictionẽ legali, & ambæ idẽ
ſignificant, quãuis barbaro vocabulo, vt paſ-
ſim fiebat illis temporibus, & euidenter patet
fuiſſe appellatã duellarem diffinitionẽ, eo ꝙ
diffiniat cõtrouerſiam inter duos litigatores,
ſicut & alibi videmus appellari interdicta
quaſi inter duos dicta. §. 1. verſi. ſunt tamẽ qui
putant, Inſtit. de interdic. Et dum obiicitur,
69 † ꝙ illa verba, quicquid Hubertus habuit cir-
ca lacum &c. nihil tribuunt, vt per Alex. in. l.
locus. ff. de acq. poſſe. poſt Bar. in. l. ſi ſic lega-
tum. §. ſi mihi, in fin. ff. de lega. 1. iam patet re-
ſpõſio ex p̃dictis, ꝙ ea generalitas cenſet̃ fuiſſe
declarata ex poſſeſsione ſubſecuta, & ex aliis
ſcripturis, & actibus. d. c. auditis, verſic. ſi per
illa conſtiterit, & ibi glo. & Bal. de p̃ſcrip. Et
70 in ſimili uidemus, ꝙ quãuis † bona in dubio
p̃ſumantur allodialia, & non feudalia, tñ ſi in
Inueſtitura Caſtri dicatur generaliter, cũ perti-
nentiis, vel generaliter, cũ iuribus, tunc decla-
ratur ea generalitas ex poſſeſsione bonoꝝ, qa
omnia bona, quæ ille inueſtitus poſsidet in
illo territorio, cẽſebunt̃ feudalia, vt per Deci.
conſ. 517. col. fin. Curt. iun. conſ. 140. col. 2. nu.
10. Pariſ. in d. conſ. 27. col. 3. nu. 14. 1. vol. Et
71 dum obiicitur, ꝙ † non videtur conceſſa iuriſ-
dictio, ſed quidã tantum vſus, vel facultas, vel
conſtituta quedã obligatio perſonalis, per ea,
quæ in ſimili tradit Cepol. in tit. de ſeruit. vr-
ba. cap. 2. col. pen. reſpondet̃, ꝙ in caſu noſtro
verba ſunt clara, per quæ fuit conceſſa iuriſdi-
ctio, & qualitas etiã rerũ, id eſt Caſtroꝝ, & ter
ritorioꝝ id denotat, vt ſupradictũ eſt. deinde
patet reſpõſio ex Bar. in. l. pater. ff. de ſeruitu.
lega. adducto per Cepolam vbi ſupra, nam
72 Bar. in verſic. quæro vtrum, concludit, † ꝙ in
dubio cenſetur conceſsio realis, & non perſo-
nalis, cum

nalis, cum ſcilicet ſit à Principe, deinde in fin.
concludit, ꝙ in materia iuriſdictionis cenſetur
pariter conceſsio realis; & non perſonalis.

Et in vniuerſum ad omnes difficultates de-
ductaa ex cōceſsionibus Cæſarum reſponde-
tur, quòd quicquid ſit de eis, ſuperſunt tamen
quinqꝫ fundamēta, aut ſaltem quatuor in præ-
ſenti cauſa, quæ nihil penitua habent commu-
ne cum dictis conceſsionibus.

Ad illud, quod obiicitur contra literas Du-
cis Galratii datas anno. 1380. reſpondetur, ꝙ
73 quāuis † tunc non dum fuiſſet ei collatua ti-
tulus Ducatus, erat tamen Dominus Me-
diolani, vt ipſe appellat ſe in dictis literis, qui-
nimo erat Vicarius Imperatoris, deinde cum
factus fuerit poſtea Dux, cenſetur fuiſſe con-
firmatum, quicquid antea egerat. l. cum vir,
vbi Bar. ff. de vſucap. Deinde ceſſant huiuſ-
modi difficultates, & aliæ, quæ contra eas li-
teras adducuntur, quia literæ iſtæ fuerunt
productæ principaliter ad hoc, vt ex earum
verbis appareat, ꝙ etiam eo tempore & loca,
& territoria erant epiſcoporum; vt ex eis pa-
tet, & tantò magis quia extant verba illa, ſci-
licet ſecundum pacta, quæ cum prædicto Do-
mino Epiſcopo contraxit, non enim Princeps
ipſe feciſſet pacta cum Epiſcopis in eo pro-
poſito iuriſdictionis, & territorii, & bannito-
rum, niſi vidiſſet eos habere iuriſdictionem,
& dominium illorum locorum.

Ad illud, quod deducitur contra capitula
Ducis Philippi, reſpōdetur, ꝙ ea capitula op-
timè faciunt pro Epiſcopis Nouarienſibus, &
pro iſtis hominibua Ripariæ, & Gaudiani, nā
appellant ſe ſubditos ſpiritualiter D. Epiſco-
pi Nouarienſis, & Dux id non negat, ſed po-
tius fatetur, dum eis tanquā talibus cōcedit id,
quod petebant in primo capitulo: deinde dum
in ſecundo capitulo petunt, ꝙ conſeruentur in
libertate, & ſub iuriſdictione ſpirituali, & tem
porali eccleſiæ Nouarienſis, & gubernentur
eo modo, quo ſemper gubernati fuerunt per
prædeceſſorea &c. reſpondit Dux Philippus,
contentamur vt fiat, ergo ea reſponſio intel-
ligitur ſecundum petitionem. §. præterea, In-
74 ſtitu. de inutil. ſtipu. & alia † verba reſpōſio-
nia, ſcilicet, ac tractentur, quēadmodū fiebat,
& tractabantur tempore genitoris noſtri &c.
non videntur facere relationē, vel ſuſpenſio-
nem, ſed potius expreſsionē eius, quod erat, vt
in terminis tradit Oldrad. conſ. 121. ad primā,
col. 2. verſicu. ad ſecundam quæſtionem, vbi
propriè loquitur de conceſsione facta per illa
verba, ſicut venerandæ memoriꝗ genitor no-
ſter &c. & concludit, non eſſe neceſſarium fa-
cere fidem eorum, quæ conceſsiſſet genitor, &
meritò, quia id regulariter fit, quando verba
proferuntur ſuper eo negotio, de quo poteſt
proferēs libero modo diſponere, vt per Bart.
in. l. ſi fortè. ff. de caſtren. pecul. Deci. in au-
then. ſi quia in aliquo, num. 34. C. de eden. &
conſ. 184. col. fin. verſicu. ſecundum dubium,
vt patet ex omnibus aliis partibus capitulorꝫ,
in quibua Dux negotiatur cum eis tanquam
cū non ſubditis: nam ſi fuiſſent ſubditi, fuiſſet
fruſtratorium eis concedere, vt poſſent pro
vſu ſuo conducere bladam, & legumina de
Statu Mediolani, ſoluendo Datia, & pedagia
&c. & dum dicitur, ꝙ ea capitula præſuppo-
nunt gratiam, & miſericordiam Ducis, re-
ſpondetur, ꝙ gratia conſiſtit in licentia con-
ducendi eiuſmodi blada, & in aliis, quæ ibi
continentur, non autem refertur ad ſubie-
ctionem, quia, vt dictum eſt, exprimitur con-
trarium, & illa verba, gubernentur, debent
intelligi, vt patitur materia ſubiecta, & indi-
cant verba circunſtantia, ideſt permittantur in
illo eſſe &c. quæ expoſitio habetur expreſsè
in capitulis factis cum Duce Franciſco pri-
mo. 1550. vbi petunt ſe gubernari in liber-
tate &c. & cum ea verba fuerint prolata pri-
mò ab ipſis hominibus, debet ſumi illa in-
terpretatio, quæ eis proſit, & non quæ eis
noceat. l. ſi quis intentione. ff. de iudi. & alio-
quin eſſet manifeſta contradictio in verbis
ipſorum capitulorum. c. inter dilectos. §. cæ-
terum, de fide inſtru.

Et dum de præſcriptione obiicitur, ꝙ ante
annos quinquaginta, vel pauciores, plerique
feudatarii concedebant gratias delictorum
ex quodam abuſu, reſpondetur, quòd hic
conſtat, Epiſcopos non eſſe feudatarios, ſed
plenè Dominos, vt ex fundamentis ſupra de-
75 ductis patet, ideo & † gratiæ debent intelli-
gi fuiſſe per eos factæ ex iure eis competen-
te, vt dicit Barto. in. l. merito. ff. pro ſocio,
& potius debent cenſeri factæ licito modo,
quam illicito, Barto. in. l. non ſolum. §. ſed
76 vt probari. ff. de no. op. nun. Et dum † di-
citur, ꝙ Epiſcopus non poteſt facere gratias,
ſed id pertinet ad Pontificē; ſi expediret, de-
monſtraretur, id nō eſſe verum: ſed hic debet
ceſſare huiuſmodi diſputatio, quia non cōſi-
deratur tanqꝫ Epiſcopus, ſcilicet in ſpiritua-
77 libus, ſed conſideratur tanqꝫ † Dñs in tempo-
ralibus, ideo poteſt omnia, quæ pōt quilibet

Princeps, vt tradit glo. & ibi Docto. in.c.
quod clericis, de foro competen.

Ad illud quod habenda non ſit ratio eorũ,
quæ fuerunt facta ante decretum maioris ma-
giſtratus, quia antea omnes feudatarij vtebã-
tur maxima licentia &c. certè eſſet hoc maxi-
mi præiudicii in hac cauſa, ſi verum eſſet, ſed
non eſt admittendum: nam, vt modò dictum
fuit, non agitur hic de feudatario, ſed de eo,
qui eſt plenè dominus, vt ex quampluribus
actibus antiquisſimis conſtat, qui probant
dominium iuriſdictionis, vt ſupra in primo
fundamento, adeo quòd nullo modo admit-
tendum eſt tale præſuppoſitum, quod fit in
motiuis, cum ſit hoc ipſum, de quo hic di-
ſputamus, & latè ſupra, ac concludenter pro-
batum ſit contrarium. præterea & poſt edi-
tum decretum, ſcilicet. 1431. lapſi ſunt cen-
tum anni, & plures, ergo &c.

Ad illud, quod dicitur, veriorem videri
opinionem, ꝙ hic debeat probari bona fides,
plenè reſponſum fuit ſupra in quarto funda-
mento.

Et pariter in eo quarto fundamento re-
ſponſum fuit ad id, quod obiicitur, non poſſe
78 probari memoriam † non extare in contrariũ
per ſcripturas, ſed eſſe neceſſarium probare
per teſtes, ſecundum gloſ. fin. & clarius per
Peruſin. in.c.1. de præſcrip. in ſexto, nam de-
monſtratum fuit, nos non eſſe in caſu, de quo
in d.c.1. & ita non eſſe neceſſarium probare
tempus, de cuius initii &c. vt præter hoc di-
ctum fuit, quòd probatio temporis centum
annorum videtur æquiparari ſpatio temporis,
de cuius initio &c. deinde dictum fuit in pri-
mo fundamento, ꝙ in re antiqua poteſt per in-
ſtrumenta, & alias ſcripturas probari cõmu-
nis quædam opinio, & conſenſus, ꝙ aliquis
eſſet Dominus iuriſdictionis. Et fuit etiam
demonſtratũ, ꝙ in hac præſcriptione non con-
ſideratur negatiua, ꝙ Reuerendisſimi Epiſco-
pi nunquã præſtiterint obedientiam pro feu-
dis temporalibus erga Duces Mediolani &c.
quia cum non cõſtet, ꝙ vllo vnquam tempore
fuerint ſub Ducibus Mediolani, quinimo cõ-
ſtet contrarium, ideſt conſtet, ꝙ ante erectum
Ducatum Mediolani iſta loca erant epiſcopo-
rum, non fuit neceſſarium præſcribere contra
obedientiam, quæ non erat.

Ad illud, quod dicitur, quòd per ſcripturas
quamuis oſtendatur aliquis actus affirmati-
uus, non tamen poteſt inferri ad vniuerſalem
negatiuam obedientiæ, ſatis modò fuit re-
ſponſum, ꝙ hic non agitur de aliqua obedien-
tia erga Duces, et clarius reſpondetur, quòd
79 † ex vnico actu poſſeſſorio iuriſdictionis ac-
quiritur poſſesſio vniuerſalis, ſi non probe-
tur, ꝙ alius posſideret, vt tradit Innocen. in
d. capitulo dilectus, de capel. monacho. Abb.
conſ. 71. colum. 2. in ſecundo, Deci. conſ. 271.
col. 2. & alij quamplures, quos ſupra adduxi
in fine ſecundi præſuppoſiti.

Et tollitur id, quod obijcitur, fuiſſe factos
per fiſcum aliquos actus denotãtes ſubiectio-
nem, veluti ſuper immunitate collectarũ &c.
nam non conſtat de aliquo actu, niſi à vigin-
ti quinqꝫ annis citra, qui non poſſunt Fiſco
prodeſſe, cum pro eccleſia ſit poſſesſio anti-
quisſima per ſucceſſiua tempora, & tituli
quamplures, & completa præſcriptio, vt di-
ctum fuit in tertio præſuppoſito. Deinde in
eiuſmodi innouationibus factis per fiſcum fuit
ſemper iudicatum contra eum, vt ex actis cõ-
ſtat, ideo hoc contra fiſcum retorquetur.

Ad illud de pacto facto cum Firmeriis, ꝙ
diſtribuerint ſal certo pretio hominibus Or-
thæ, fuit alìàs plenè reſponſum, ſicut etiam fuit
reſponſum ad illud, ꝙ conſtituti fuerint pro-
curatores ad impetrandum confirmationem
Ducalem pro ſtatutis Orthæ &c.

Ad illud, ꝙ fiſcus ſuſpicari debeat ex illa
abraſione facta in poſtrema parte ſtatutorum
antiquorum, non videtur eſſe opus noua re-
ſponſione, quia de hoc ſatis, ſuperqꝫ edocti
ſunt Illuſtres D. Iudices ex proceſſu agitato
contra illum carceratum, & eſt omnino alie-
num à veriſimili, ꝙ ſi dolo aliquo facta fuiſſet
eiuſmodi abraſio, nõ fuiſſet tale volumen ſta-
tutorum in cauſa productum.

Ad illud de actis, quæ extant in magiſtratu
Capitanei Iuſtitiæ, fuit latè reſponſum anno
ſuperiore, vt patet in allegationibus incipieñ.
Quia veritati: nam id etiam retorquetur
contra fiſcum.

Ad illud, ꝙ banniti à territorio Orthæ
nõ posſint tutè commorari in Dominio Me-
diolani, primò reſpondetur, id non admit-
ti in facto, quòd ita ſit. Præterea ex capitulis
Ducis Galeatii id proueniſſet, & succesſiuè
poſt eius mortem fuiſſet tacitè approbatum,
ſed propter hoc non arguitur ſubiectio, ſtan-
tibus in contrarium fundamentis clarisſimis
de libertate. & non eſt nouum, quòd inter
Principes fiant confœderationes reſpicientes
etiam eorum territorium, l. non dubito. ff.
de capti.

Ad illud

Ad illud, quod obijcitur aduerſus quinq;
ſcripturas, quæ excedunt annos centũ, & con-
tra illas, quæ reſpiciunt tempus à centum an-
nis citra, & ad illud, ꝙ non conſtet ſtatuta, &
decreta fuiſſe recepta vſu, laté fuit reſponſum
ſupra in ſecundo præſuppoſito.

Et in effectu quò ad hæc omnia, quæ in
motiuis fuerunt deducta, quatenus attinet
ad ſubiectionem erga Ducatum Mediolani,
quãuis prima facie viderentur plurimum vr-
gere, ceſſat tamen omnis difficultas, ſtantibus
tribus præſuppoſitis, & fundamentis ſupra-
dictis, adeo ꝙ ſuperfluum fortaſſe videbitur
eis reſpondiſſe. Et non nouum eſt, ꝙ in omni-
bus feré cõtrouerſijs ſuperſint ab vtraq; par-
te ſemper aliquot ſcrupuli, ſed cum inclinare
oporteat animum ad alteram partem, debent
vtiq; tales ſcrupuli penitus cedere fundamen-
tis, & rationibus concludentioribus.

Remanet igitur concluſio, ꝙ loca, & terri-
toria hæc, de quibus agitur, neq; de præſenti
ſunt, neq; vnquam fuerunt de Statu Medio-
lani, ſed pleno iure, ideſt ſpiritualiter, & tem-
poraliter, ſunt, & fuerunt iam per annos qn-
que centum, aut ſaltem per annos tercentum
omnia clare, & diſtincte Epiſcoporum No-
uarienſium, ſeu eccleſiæ. Et ſi res haberet ali-
quam dubitationem (quod non puto) ſcili-
cet probabilem, eſſet tamen in dubio pro-
nuntiandum pro eccleſia, pro reo, pro poſ-
ſeſſore, iuribus vulgaribus.

SEcundum principale caput huius
negotij pertinet, vt ſupra diſtinxi, ad
ſuperioritatẽ Imperatoris, ſeu Impe-
rij. Et hic ante omnia illud præfa-
bor, non eſſe hic tractandũ, vtrũ conceſſione
80 exp̃ſſa, vel conceſſione tacita, id eſt, per † præ-
ſcriptionẽ fieri poſſit, vt aliquis Princeps lai-
cus non ſit ſub Imperio: qa prætereꝙ ꝙ ad hæc
non facile debet manus apponi quãuis, de cõ-
muni opinione affirmatiua atteſtetur Fely. in
c. cum nobis, col. 2. verſic. ſecunda declaratio,
nu. 4. de præſcrip. & Balbus in tracta. p̃ſcrip.
in ſecunda par. quintæ par. principalis, verſic.
ſecunda quæſtio eſt vtrum ſuperioritas: id nõ
eſt ex neceſſitate diſcutiendũ in caſu noſtro,
quia hic non agimus de Principe, vel Dño lai-
co, ſed agimus de eccleſia: ita ꝙ articulus ꝓpriè
81 in hoc cõſiſtit, vtrũ † poſſit Imperator donare
aliquid eccleſiæ abſoluto modo, ideſt vt nullã
penitus ſuperioritatem ſibi retineat, & pari
modo an tacité id poſſit fieri, ideſt per præſcri-
ptionem: ita ꝙ in hunc modum reſtringendo
rem, ceſſant multa, de quibus habetur in mo-
tiuis. Et quia de eccleſia maiori. ideſt romana,
nulla ſit difficultas, quin hoc poſſit fieri, et me-
ritò, vt concludunt cõiter Docto. dum tractãt
de donatione facta eccleſiæ per Cõſtantinum
Imperatorem, reſtringẽdum adhuc magis eſt
præſens hoc negocium, videlicet ad eccleſias
inferiores. In hoc igitur propoſito ſcripſi anno
ſuperiore, & nunc firmiore animo idẽ repeto,
82 eſſe † cõmunem opinionem, ꝙ ẽt in eccleſiam
inferiorẽ, ideſt Nouarienſem, vel Papienſem,
vel Mediolanenſem, & huiuſmodi, poſſit Im-
perator loca aliqua, vel alias res trãſferre, ab-
dicando à ſe penitus omnẽ ſuperioritatẽ, glo.
in. c. ſolite, in verbo ſuſcipiãt, de maio. & obe-
dien. & ibi ſequitur Innocen. et clarius etiã ibi
Abb. in ſexto nota. qui declarat Innocẽtium,
dum loquitur de Rege, ꝙ debeat intelligi etiã
de Imperatore, prout de Imperatore loquitur
glo. & tradit ẽt Abb. in. c. veniens, col. 1. in ſe-
cundo Nota. de accuſa. maxime per tex. in. c.
nouerint. 10. q. 1. & idẽ Abb. in. c. 2. in fin. de
delic. puerorũ, & Fely. in d. c. ſolite, col. 3. nu.
4. vbi poſt ſupradictos concludit, ꝙ etiam eo
caſu cenſetur in dubio facta libera tranſlatio;
niſi cõtrarium conſtet per conceſſionẽ in feu-
dum, vt prædictã opinionẽ habent pro expe-
dito Anchara. in. c. romana, col. 3. in decimo
quarto nota. & ibi etiã claré Peruſi. & Gemi-
nian. in. §. debet, de appella. in 6. Et ſiue ſit
eccleſia romana, ſiue ſit eccleſia inferior, vide-
83 tur vtroq; caſu eſſe eadem ratio, quia † ſcilicet
cenſetur donatio fieri Deo, vt per Bar. in pro-
hemio. ff. or. col. 1. & 2. & paſſim per Docto.
dum tractant de ſupradicta donatione Con-
ſtantini: & quicquid donatur eccleſijs inferio-
84 ribus, cenſetur donatum † romanæ eccleſiæ,
nã illa habet omnes eccleſias ſibi ſubditas, &
tanquã propria mẽbra. c. cuncta per mundũ,
el. 1. & 2. nona. q. tertia, & ꝙ bona omniũ ſin-
gularium eccleſiarũ cenſeantur eſſe bona vni-
uerſalis eccleſiæ, cumulat infinita Campez.
inter conſilia Bruni Aſten. conſ. 2. colum. 5. in
fin. & 6. verſicu. prædictis tamen omnibus:
85 quinimo † Bald. in princ. Codicis, colum. 3.
verſicu. modo iſta quæſtio, ponit pro expe-
dito, quòd Imperator poſſit facilius dona-
re eccleſiæ inferiori, quàm eccleſiæ vniuer-
ſali, ſeu eccleſiæ Romanæ: & ratio poteſt
eſſe, quia donando eccleſijs inferioribus,
cenſetur eas dotare, vel ſi iam habent do-
tem, cenſetur illam augere, & ita facit

ſancta ſanctoꝝ &c. iuxta tex. in. c. ſic quidā. c.
decretum, &. c. nouerint, &. c. de his 10. q. 1. Et
86 Caſtra † vel aliæ res titulo lucratiuo collatę in
eccleſiam, cēſentur in dubio datæ pro redem-
ptione peccatoꝝ, & ita in piam cauſam, inquit
Butri. in. c. conqueſtus, quarto nota. per illum
tex. de foro competē. & in caſu noſtro dictum
fuit expreſsè, ꝙ pro Dei amore, & pro reme-
dio animę &c. ita ꝙ cenſetur omne ius eo caſu
facilius tranſferri. & prædictam opinionem ēt
ponit pro expedita Specul. de Inſtru. edi. §.
nunc autem vidēdum reſtat de impugna. col.
fin. verſic. quid ſi Imperator, & Iacobinus de
ſanc. Georg. in ſua Inueſtitura feudali, in ver-
bo in feudum, colum. 4. verſicu. decima tertia
diuiſio. Vnde mirum eſt, ꝙ Pau. de Ca. conſ.
74. quia fruſtra, colum. 4. verſicu. præterea ſit
magna, in antiquis, videatur voluiſſe conſti-
tuere differentiam inter eccleſiam romanam,
& inferiorem, & dicat, ꝙ inferiori eccleſiæ nō
poteſt fieri libera donatio per Imperatorem,
expropriando à ſe &c. & adducat Bal. vbi ſu-
pra: nam Bal. dicit penitus contrarium, ſicut
etiam contrarium præſupponit Specul. vbi
ſupra, quem etiam adducit Pau. de Caſt. quā-
uis ſe inuoluat in illo dicto Speculatoris: &
motus eſt Pau. de Caſt. principaliter ex auto-
ritate Io. Andr. ad Specul. de iuriſd. om. Iud.
in princ. colum. 5. in addi. quæ incipit, paſto-
ralis vidiſti duas opiniones &c. ſed, vt aliàs
87 dixi, mens Io. Andr. † ibi fuit dicere, quid cē-
ſeatur factum in dubio, & vult, ꝙ ſi Impera-
tor donat eccleſiæ romanæ, cenſetur in dubio
donare abſoluto modo, abdicando à ſe omnē
ſuperioritatem, ſecus autē ſi ſimpliciter donat
eccleſiæ inferiori. Et ratio differentiæ eſt in
promptu, quia indecens eſſet, ꝙ eccleſia Ro-
mana eſſet aliquo modo ſubiecta Imperio,
propterea contra communes regulas ſit larga
interpretatio pro donatione, vt comprehen-
dat omnia, quæ ratio ceſſat in eccleſijs inferio-
ribus, quia non eſt eis inconueniens habere
aliquid in feudum à principibus ſecularibus
capitulo verum, de foro competen. & Specul.
ibi ꝓpriè loquebatur in his termi. ſcilicet quid
cenſeatur in dubio actum. Et ſi vel Io. Andr.
vel Pau. de Caſt. aliter voluerunt, non eſt cu-
randum de eis in hoc propoſito, quia commu-
nis eſt in contrarium, vt dictum eſt: nam cæ-
teri adducti cum Pau. de Caſt. in motiuis, non
loquuntur de conceſſione facta eccleſiæ, ſed
de ea, quæ eſt facta alicui laico. Si igitur po-
teſt etiam in eccleſiam inferiorem Imperator
libero modo penitus aliquid tranſferre, ſequi-
tur, ꝙ pari modo poteſt eccleſia inferior præ-
ſcribere talia contra Imperium, cum regula
88 ſit, ꝙ † quicquid poteſt priuilegio concedi,
poteſt etiam præſcriptione acquiri, Iaſ. in. l.
Imperium, col. 5. ff. de iuriſdi. om. iudi. Bal-
bus vbi ſupra, in prima part. quintæ part. q.
7. nu. 17. & probatur in capitulo duo ſimul,
de offi. ordina.

Supereſt igitur hic videre, an vel ex conceſ-
ſione expreſſa, vel ex præſcriptione factum ſit,
vt eccleſia Nouariēſis reſpectu iſtorum loco-
rum non ſubſit Imperio. Et in primis quò ad
conceſſiones, quamuis negari nō poſſit, quin
res aliquantulum ſit perplexa, videtur tamen
inclinare pro eccleſia. nā tertium priuilegiū,
quod fuit Henrici 1060. & quintū priuilegiū,
iuxta ordinē literæ, quod tamen fuit anterius,
ideſt anno 1024. continent illa verba, ſcilicet
omni noſtra noſtrorumq; ſucceſſorum, Re-
gum, & Imperatorum contradictione remo-
ta, quę verba non indigent interpretatione: &
quamuis alia tria priuilegia non habeant hæc
verba, ſed potius contraria, quia dictum fuit,
ſaluo iure Regio, id tamen nihil videtur ob-
ſtare, quia illa, quæ fuerūt ante duo prædicta,
fuerunt correcta per ea duo, ea verò, quæ po-
89 ſtea † fuerunt, non potuerunt auferre ius iam
acquiſitum eccleſiæ, vt in terminis tradit Spe-
cul. in d. §. non autem videndum reſtat, in
fin. de inſtru. edi. & Hoſtien. in ſua ſumma,
de immunita. eccle. §. ſed nec illa immunitas,
colum. fin. Bal. conſ. 327. pridie, in princ. &
in 3. colum. nu. 8. in 1. volu. Præterea duo po-
ſteriores Imperatores, ſcilicet Henricus vlti-
mus, & Vinceslaus, confirmauerunt expreſ-
sè omnes ipſas conceſſiones, & quatenus ſit
inter eas aliqua contradictio, dicendum eſt, ꝙ
cenſeantur confirmatæ in partem vtiliorem
ipſi eccleſiæ, argu. ex. l. ſunt perſonæ. ff. de re-
lig. Non autem expedit hic repetere, ꝙ quā-
uis ex verbis dictorum priuilegiorum nō cla-
rè conſtet, comprehendi ſub eis omnia loca
Ripariæ, cenſetur tamen conſtare de eis in-
terpretatione iuris, propter poſſeſſionem ſub-
ſecutam, & propter alios actus, de quibus di-
ctum fuit in ſecundo fundamento primi ca-
pitis. Neque pariter neceſſarium videtur re-
ſpondere ad deciſionem Boerij. 50. num. 12.
90 dum vult, quòd † ſi talia pertinentia ad ſu-
perioritatem debent transferri, neceſſe eſt,
quòd adhibeantur clauſulæ ampliſſimæ, ex
certa ſcientia &c. quia loquitur ipſe in alijs
terminis,

terminis,ideſt in dubio,ſed non ſumus in caſu
certo,quia verba ſupradictorũ priuilegiorum
transferunt expreſſe omnem ſuperioritatem.
Secundo ꝙ hæc loca cenſeantur eſſe eccle-
ſiæ Nouarienſis penitus, & non ſub Imperio,
videntur facere ea,quæ deducta fuerũt in pri
mo fundamẽto ſupradicti primi capitis,dum
fuit deductũ, ꝙ ex fama,& cõi opinione,quæ
colligitur ex inſtrumentis,& quãpluribus an-
tiquis ſcripturis, ꝓbatur,ꝙ dñium,& iuriſdi-
ctio abſoluto modo eſt ipſius eccleſiæ: nã ea,
quæ ibi fuerunt dicta, videntur etiã reſpicere
hanc ſuperioritatem,p̃ſertim cõſilium Signo-
rolij.71.vbi pro expedito ponitur,ꝙ hæc loca
ſunt ſub epiſcopo,immediatè, & deinde ſub
Papa.& id ẽt p̃ſupponunt ſcripturæ illæ per-
tinẽtes ad appellationem, ſcilicet ab epiſcopis
ad Archiepiſcopos, & idem ẽt indicant bullæ
Pontificum conceſſæ ſingulis epiſcopis No-
uarienſibus, nam in eis fit mentio de vaſallis
ipſius eccleſiæ Nouarienſis, tanquã pertinen-
tibus ad Papam reſpectu iuriſdictionis tem-
poralis, & id non poteſt aliter verificari, niſi
in iſtis vaſallis,& locis, ergo &c.l.fundus qui
locatus.ff. de fundo inſtruc.

Tertio adduci põt præſcriptio longiſſimi
tẽporis,conſiderando,eã ſine titulo,vt dictum
fuit in primo fundamento primi capitis: nam
91 † per tempus ſaltem centũ annorũ videtur ꝓce
dere præſcriptio contra Imperium, vt tradit
Bal.in.l.1.col.2.C. ne rei domi. vel tẽplo. vbi
expreſsè loquitur ẽt de his,quæ ſunt reſeruata
in ſignum ſuperioritatis,vel præeminentiæ,et
Felyn.in.c.ad audientiã,nu.22. verſic.vltimo
facias regulã,de p̃ſcrip.Balb. vbi ſupra in pri-
ma par.quintæ par.col.5.nu.17. & in ſecunda
par.quintæ par.verſic.ſecũda quæſtio eſt vtrũ
ſuperioritas,& Alex.in d.conſ.24.nu.13.in fi.
92 adeo ꝙ illud, quod dici ſolet,† non poſſe pręſ-
ſcribi ea, quæ reſeruata ſunt in ſignũ ſuperio-
ritatis.l.comperit.C.de p̃ſcrip.trigin.anno.&
per Soci.in regula.306. non excludit præſcri-
ptionẽ centũ annorũ,vt ex p̃dictis patet: & eſt
93 regula, ꝙ † p̃ſcriptio centenaria nunquã cen-
ſetur excluſa,Alex.conſ.60.in fi.in.1.vol.poſt
glo.in authen.vt de cete.cõmuta.eccle.in ver-
bo præſcriptionem, Ripa in.l.quominus,nu.
100.ff. de flumini. & dictum fuit ſupra in d.
quarto fundamẽto.Et quãuis hęc poſſint pati
aliquã difficultatẽ in perſonis laicis, id tamen
non facit ad rem p̃ſentem,quia præfatus ſum,
me nõ loqui de laicis,ſed de eccleſia,quo caſu
res facilius ꝓcedit,vt per Bal. in princ. Codi-
cis, col.4.verſic.& iſtã partem teneo,& Spe-
cul.in d.§.nunc autẽ videndũ,in fin.de inſtru.
edi,ſicut ẽt facilius procedit, ꝙ Imperator poſ
ſit expreſsè concedere eccleſiæ aliquid, abdi-
cando à ſe penitus,quã concedere laico,vt ſu-
pradictum fuit, & tantò magis in p̃ſenti caſu,
quo probata eſt poſſeſſio eccleſiæ per annos
quinque centũ,quò ad partem bonorũ,& per
annos ter centum,quò ad aliã partem. & cum
94 dicat Bal. in d.l.1.C.ne rei domini. ꝙ † tẽpus
centum annorũ eſt propè infinitum, certè id
multo magis dici põt de tempore annorũ ter
centum,vel quinqꝫ centum. & vt dictũ fuit in
prædicto quarto fundamento, tempus cẽtum
annorũ,videtur regulariter æquiparari tẽpori,
de cuius initio &c,vt per Afflic.decis.324.col.
2.num.6.& decis.254.col.2. Bal.in capitulo ſi
diligenti, col.fin. de præſcrip. Paris.conſ.27.
col. 4. num. 23. & num. 86.

Quarto conſiderari hic põt p̃ſcriptio cum
titulo, videlicet deducendo titulum ex dictis
quinqꝫ conceſſionibus Cæſarũ, necnon & ex
multis ſcripturis antiquis, p̃ſertim ex ſententia
illa lata anno.1209.& ex conſilio Signorolij,et
ex alijs adductis in ſecundo pręſuppoſito pri-
mi capitis,quæ omnia ſimul iuncta habẽt vim
tituli idonei ad p̃ſcriptionem, Areti. in d.cõſ.
95 42. in fin,adeo ꝙ † ceſſat illud, quod requirit
Curt. Iun. conſ.158.nu.18.poſt Fely. in capi-
tulo accedentes,col.5.de præſcrip.videlicet ꝙ
in huiuſmodi præſcriptionibus ſit ſaltem alle-
gandus titulus, nam hic & allegatur, & præ-
ſumitur extare, & verè extat titulus.

Et ad ea, quæ ex aduerſo fuerũt deducta in
motiuis in hoc ꝓpoſito,puto, ꝙ pateat reſpõ-
ſio ex p̃dictis,niſi ad illud fortaſſe,quod dedu-
citur ex Fely.in d.c.cũ nõ liceat, nu.11.verſic.
96 cõtrariã partẽ,dum videt velle,ꝙ ad hoc,† vt
quis p̃ſcribat contra Imperium, neceſſe eſt, ꝙ
recognouerit Papam, & ꝙ probetur ea reco-
gnitio ſpecifica,& formalis: Ad quod tamen
reſpondetur, ꝙ Felynus loquitur de perſonis
laicis, nã in eis fortè põt eſſe id neceſſariũ, ꝙ ſi
volunt per p̃ſcriptionem ſe eximere ab Impe-
rio,debẽt ꝓbare,ꝙ recognouerint eccleſiã,nos
autẽ hic nõ loquimur de laicis,vt dictum eſt,
97 ſed de eccleſia, & quãuis † ſit vna ex eccleſijs
inferioribus,acquirit tamen ipſo iure eccleſiæ
ſuperiori, vt per Campez.inter conſ. Bruni,
conſ.2. col.5. in fin.& in d.c. cuncta quæ per
mundum.9.q.3.& præter hoc etiam ſatis vi-
detur conſtare, ꝙ eccleſia Nouarienſis reco-
gnouerit Papam pro iſtis locis, ſi perpendan-

tur verba ipſa bullarum epiſcopatus, et id etiã indicat dictum conſilium Signorolii, & appellationes interpoſitæ ad Archiepiſcopos.

98 Sed dato † in omnem euentum, quod hæc loca ſint ſub Imperio, id tamen non debet nocere ipſi eccleſiæ Nouarienſi, vel ipſis ſubditis ſcilicet quo ad propoſitum, de quo principaliter mota eſt lis, id eſt, propter onera ſubeunda, quia

99 tale † ſupremum ius, ſeu ſuperioritas Imperii non concernit dominiũ aliquod directum, vel vtile, ſed duntaxat concernit iuriſdictionẽ, & protectionem in vniuerſum, vt per glo. 1. in proœmio ff. in verbo ſanctionem, & ibi latius per Bar. col. 1. & 2. vt aliàs ſcripſi latius, et exẽpla ſunt vulgaria in omnibus Principibus ſubiectis Imperio, nã eorum ſubditos non compellit Imperator ſubire al'qua onera, ſed ſi neceſſe ſit pro defenſione Imperii aliquid afferre, conueniuntur ipſi Principes, non autẽ eorum ſubditi, vt per Iacobinum de ſancto Georgio in Tracta. de Homag. col. 10. verſicu. ſed hic cadit alia dubitatio. Deinde in præſenti caſu multominus videntur vel ipſi ſubditi, vel ipſi Epiſcopi poſſe conueniri ad aliqua onera perſoluenda, quia trãſlata fuerunt in Epiſcopos regalia, vt & aliàs ſcriptum fuit.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris Ciuilis Interpres Papiæ in prima cathedra lectionis matutinæ, 1550. 4. Februarii. etiam pro Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Nouarienſi D. Arcimboldo.

Summarium.

Donatio cauſa mortis facta propter periculum mortis, uel itineris ad longinquas partes, an cenſeatur reuocata per cõualeſcentiã, uel reditum. Et de opinione Decij in l. non omnis. ff. ſi cert. peta. Et quando donatio cauſa mortis ualeat, & ſuſtineatur in uim fideicommiſſi.

1 DONATIO *Facta propter periculũ mortis, uel itineris ad longinquas partes, cũ expreſſa mentione mortis, non reuocatur per conualeſcentiam, uel reditum, ſecundum Deci. ſed malè,*

2 *Donatio cauſa mortis facta propter periculum, cenſetur reuocata, periculo ceſſante, ſecus eſt in donatione facta ſimpliciter, non facta mentione mortis,*

3 *Donatio ſimpliciter facta ab infirmo, cẽſetur inter uiuos,*

4 *Donatio cauſa mortis facta propter aliquod periculum, uel metum mortis, ceſſante metu, reuocatur tacitè ipſo iure, ſi uerò facta fuit non propter inſtantem metum mortis, ſed propter ſolam cognitionem mortis, debet expreſſè reuocari: & infra nume. 7.*

5 *Donatio cauſa mortis collata poſt mortem an ualeat ut fideicommiſſum, adeo quòd non cenſeatur reuocata per conualeſcentiam, ſicut non cenſentur reuocata fideicõmiſſa: & uide contra Ripam.*

6 *Donatio cauſa mortis ſuſtinetur in uim fideicommiſſi, quando eſt facta abſenti abſenti, pro quo nullus ſtipulatur, et ſic ſine forma cõtractus, quẽadmodũ contingit ut plurimum in teſtamentis, quod dicitur, ualeat iure donationis cauſa mortis, et omni meliori modo &c. ſi uerò fiat donatio cauſa mortis in modũ contractus, eſt ſemper donatio cauſa mortis, & nunquã trãſit in fideicõmiſſum.*

Conſilium LXV.

SI vera eſſet opinio Decij in l. non omnis col. 2. nu. 5. verſicu. primus quando

1 donauit, ſcilicet † quod donatio facta propter aliquod periculum vel mortis, vel itineris ad longinquas partes cum expreſſa mẽtione mortis, ita quod dictum ſit donari cauſa mortis, non cenſeretur reuocata per conualeſcentiam, vel per reditum ad patriam, præſens caſus non haberet difficultatem, ſed eſſet concludendũ ſine vlla hæſitatione, donationem, de qua hic agitur, non fuiſſe reuocatam propter reditum donantis à Ciuitate Venetiarũ: quia licet in ipſo inſtrumento donationis, propoſitæ fuerint cauſæ ipſius donationis, propter vota adimplenda, & propter acceſſum ad longinquas partes, tñ et expreſsè dictũ fuit, quod eſſet pura, et mera donatio cauſa mortis: et quod hoc mõ poſſit fieri donatio cauſa mortis, patet ex l. 3. & 4. ff. de dona. cau. mor. et l. ſenatus. §. mortis eo. tit.

Sed Decius non probat opinionem ſuã, et in contrarium eſt glo. in l. 2. & latius in l. 3. vbi etiã Bar. eo. titu. de dona. cau. mor. nã volunt

2 glo. et Bar. quod † donatio cauſa mortis facta propter aliquod periculũ, cenſeatur reuocata, eo periculo ceſſante. neque hæc opinio gloſæ, & Bar. cum iuribus per eos allegatis, põt intelligi de donatione ſimpliciter facta propter aliquod periculum, nõ expreſſa mentione mortis, vel mentione. quod eſſet donatio cauſa mortis, quia id eſſet cõtra tex. in l. ſeia. §. fin. eo. tit.

3 vbi habetur, † quod donatio ſimpliciter facta ab infirmo, cenſetur inter viuos, & ibi tradunt Bar. & Pau. de Ca. & prædictã opinionem gloſæ, & Bar. in d. l. 3. ſequitur et ibi Pau. de Ca. atque,

4 quod omnia iura dicentia donationẽ † cauſa mortis factã ob aliquod periculũ, ſeu metũ mortis reuocari, ceſſante eo metu, debent intelligi, quod

reuocatur

reuocatur tacitè, ideſt ipſo iure, ſi verò fiat nõ
propter inſtantem metum mortis, ſed ſolum
propter cogitationem mortis, tunc indiget
reuocatione expreſſa, vt ibi per eum, & id ſa-
tis probatur ex. d. l. ſenatus. §. mortis cauſa.

Non obſtat id, quod tradit Comen. in. l.
marcellus. §. fin. eo. tit. ff. de dona. cau. mor. q̃ a
eſt contra cõmunem opinionem, vt patet ex
prædictis. neq; verum eſt, ꝙ Deci. in d. l. non
omnis, eum ſequatur, quinimo expreſsè ab
eius opinione recedit, dum facit nouã diſtin-
ctionem, quæ tamen non poteſt de iure pro-
cedere, vt ſupradictum fuit.

5 Non obſtat, quod dicitur, donationẽ † cauſa
mortis collatam poſt mortem valere vt fidei-
cõmiſſum, ſecũdum Ripam in. l. 2. nu. 9. ff. de
lega. 1. poſt Bal. conſ. 294. queritur in 2, volu.
ideoq; cenſeri reuocatã per conualeſcentiam,
ꝓut ẽt nõ cenſentur reuocata legata, vel fidei-
cõmiſſa, vt per Bal. & Alex. in. l. fin. C. de po-
ſthu. hære. inſti. quia reſpondetur, hoc nõ eſſe
de iure: nã cum omnis donatio cauſa mortis
incipiat habere effectum poſt mortem donã-
tis, & non prius, Inſtitu. de dona. in princ. ſe-
queretur, ꝙ nulla donatio cauſa mortis reuo-
caretur per conualeſcentiã, quod eſſet contra
tex. in d. l. non omnis, & contra alios quãplu-
res. Neq; verũ eſt, ꝙ Bal. in d. conſ. 294. cõſti-
tuat differentiã, an donatio cauſa mortis cõfe-
ratur poſt mortẽ, nec ne, & fuiſſet inepta diffe-
rentia, cum id ſemper ſit in qualibet donatiõe
cauſa mortis, quinimo fatetur Bal. ꝙ interue-
niente ſtipulatione, vel pacto, tunc talis dona-
tio ſit contractus, & non fideicõmiſſum, vult
tamen in caſu illo ſuo, ꝙ cũ nõ habeat effectũ,
niſi poſt mortem donantis, cenſeatur æquipa-
rari vltimis voluntatibus in hoc propoſito, vt
cenſeatur ꝓhibita vſurario, ſicut ei prohibitæ
ſunt vltimæ voluntates, quod vltimum an ſit
verũ, nec ne, nihil ad nos nunc, ſed ſatis eſt, ꝙ
Ripa male conſiderauit, & verba, & mentem
Baldi: & euidenter conſtat eũ eſſe malè locu-
tum: nã quod attinet ad ꝓpoſitum, de quo ipſe
6 loquitur, videlicet † an donatio cauſa mortis
ſuſtineat̃ in vim fideicõmiſſi, veritas, ſeu ma-
gis cõmunis intelligentia eſt, ꝙ ſuſtinestur in
† vim fideicõmiſſi, q̃n facta eſt ſine forma cõ-
tractus, ideſt facta eſt alicui abſenti, pro quo
nullus ſtipulatur, ita procedit tex. in. l. 1. C. de
dona. cau. mor. vbi latè glo. & tradit Bar. in. l.
1. circa finẽ, & in. l. ſi cui. ff. eo. tit. & id vt plu-
rimum ſolet contingere, q̃n fit in teſtamento,
cum ſcilicet dicit teſtator, valeat iure donatio-
nis cauſa mortis, et omni meliori modo &c. vt
tradit Deci. conſ. 184. col. 3. nu. 9. & latius in
conſ. 196. & conſ. 245. col. pen. vbi eo modo
intelligit tex. in d. l. 1. C. eo. nã omne fideicom-
miſſum, vel legatũ eſt donatio. l. legatũ eſt. ff.
de lega. 2. vt dicit Bar. in d. l. 1. in fin. ff. de do-
na. cau. mor. & eodẽ modo debet intelligi tex.
in. l. miles ad ſororem in princ. ff. de lega. 2. ſi
verò fit donatio cauſa mortis in modum con-
tractus, videlicet vel per ſtipulationem, vt fa-
cta fuit in caſu noſtro, vel ſaltem hodie per
pactum nudum, tunc eſt propriè, & ſtrictè do-
natio cauſa mortis, vt tradit Barto. in d. l. 1. in
fin. & nunquam tranſit in fideicommiſſum, vt
per Deci. in d. conſ. 196. & conſ. 295. col. pen.

Non ẽt obſtat ſupradictæ concluſioni prin-
cipali, ꝙ hæc donatio non cenſeatur reuocata
per reditum à lõginquis partibus, tex. ſubtili-
ter ponderatus in. l. ſi mortis cauſa verſic. & ſi
quidẽ. ff. eo. quia dupliciter rñdetur, primo ꝙ
illa dictio, conualuit, poſita in principio legis,
non cenſetur repetita in verſic. illo, ſcilicet ibi,
mortuo eo tunc is &c. q̇a eſſet contradictio,
ꝙ ſit mortuus, & ꝙ cõualuerit: dicere aũt, ꝙ cõ
ualuit ex prima infirmitate, & deceſſit ex ſecũ
da, non caret diuinatione, neq; cõuenit verbis
textus, neq; cæteris partibus illius legis, p̄ſer-
tim in fine legis. Põt & ſecundo modo rñderi,
ꝙ prima pars illius legis loquitur de donatio-
7 ne cauſa † mortis facta, non ꝓpter inſtãs peri-
culum, vel metũ mortis, ſed ſimpliciter ꝓpter
cogitationẽ mortis, quo caſu verũ eſt, ꝙ ꝓpter
conualeſcentiã, vel reditũ a longinquis parti-
bus non reuocatur ipſo iure, vt p Pau. de Ca.
in d. l. 3. ff. eo. & altera ex duabus iſtis rñſioni-
bus videtur neceſſaria, ſtante ſupradicta cõ-
muni cõcluſione gloſarũ, & Doctorũ in d. l. 3.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ legens
1550. 8. Martij. Ad petitionem multum
Magnifici D. Octauiani de Ozaſco, Col-
lateralis, ſeu Senatoris.

† Quod et dicta ſint idem excel. præceptor ac dñs meus D. Alba l. 1. Lou. 26. et 27. ff. § lega. 1. Vincen.

Summarium.

An renunciatio, ſeu promiſſio de non contraueniendo facta per filium, quando pater donabat alteri ex filijs, comprehendat legitimam ipſius filij renunciantis.

1 *Renunciatio facta per filium, viuente patre, ꝙ non comprehendat eius legitimam.*

2 *Generales renunciationes factæ etiam per aliqua verba de futuro, reſtringuntur ad ius futurum ex cauſa de*

 præſenti,

præſenti, neq; comprehendunt ius, quod de præſenti non competit re, nec ſpe probabili.
Etiam ſi præſtitum ſit iuramentum.
3 *Legitima filiorum nõ cenſetur eis debita neq; re, neq; ſpe, uiuente patre.*
4 *Sub generali renunciatione non cõprehenditur legitima, etiam ſtante iuramento, quãdo adeſt enormis læſio, ideſt ſi nihil retinet renuncians pro legitima.*

Conſilium LXVI.

QVod donatio inofficioſa per patrem facta vni ex filijs, poſſit poſt eius patris mortem reuocari vſq; ad legitimam, non habet dubium, quia extant de hoc iura manifeſta, ſolũ itaq; reſtat dubitatio, nũ-
1 quid † renunciatio, ſeu ꝓmiſſio de non cõtra-
ueniendo facta per Re.dum D. Mercurinum
cõprehendat legitimã ſuã, quæ tunc nõdum ei
erat debita, cũ viueret pater: Et puto expeditũ
eſſe, ꝙ non cõprehẽdatur, vt iam ſupra ſcripſit
excel. Iuriſconſultus: Et hoc duabus rationi-
2 bus, prima quia † cõmunis eſt Doctorꝫ cõclu-
ſio, ꝙ generales renunciationes, ẽt factæ ꝑ ver-
ba aliqua de futuro, reſtringũtur ad ius de fu-
turo ex cauſa de præſenti, adeo ꝙ non cõpre-
hendunt ius, quod de præſenti non cõpetit re,
nec ſpe, ſcilicet ſpe ꝓbabili, & per leges appro
bata Bar. in. l. poſt emãcipationẽ. §. illud. ff. de
libe. lega. Bar. & alij, ꝓſertim Iaſ. in. l. qui cum
tutoribus. ff. de tranſac. Bar. in. l. qui romæ. §.
duo fratres in 1. col. necnõ et 6. q. vbi alij Do-
cto. cõiter. ff. de verb. obliga. ẽt ſi ꝓſtitũ ſit iu-
ramẽtum, vt per Deci. conſ. 352. col. pen. legiti
3 ma aũt † filiorũ non cenſet̃ eis debita, neq; re,
neq; ſpe, vt tradit Bar. in. l. 1. §. ſi Impubere. ff.
de colla. bono. & tradũt Docto. poſt glo. in. l.
3. C. de iur. & fac. igno. ergo &c. Et tanto cla-
rius hoc ꝓcedit in pñti caſu, qa nulla hic fue-
runt appoſita verba reſpicientia ius de futuro.
4 Secunda ratio eſt, quia † ſub generali renun-
ciatione non ſolet comprehendi legitima. l. ſi
quando. §. & generaliter. C. de inoffi. teſta. Et
quãuis aliqui Docto. dicunt, illũ tex. non ꝓce-
dere, ſtãte iuramẽto, talis tamen limitatio ceſ-
ſat, quando committitur enormis læſio, ideſt
quando nihil retinetur pro legitima, vt tradit
Deci. conſ. 180. maxime in col. fin.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ 1550. 18. Aprilis. Pro Reuerendo D. Mercurino Gatinaria.

Summarium.

De remiſſione partis cuiuſdam cenſus, uel Decimæ facta ſubditis per Principem, an ſcilicet potuerit fieri in præiudiciũ ſucceſſorum, & an poſſint ſucceſſores iterũ cogere ſubditos ad totũ cenſum. Et an Principis contractus cum ſubditis obliget etiam ſucceſſores ipſius Principis, & quando.

1 *PRINCIPES Habentes iuriſdictionem in perſonas ſibi ſubditas, ueluti Marchio, Dux, comes &c. per cõtractum factũ cũ ſuis ſubditis obligant nõ tantũ ſe, ſed ẽt ſucceſſores ſuos in ea iuriſdictione, & dignitate, ſecundum cõem opi. Et quæ ſit ratio: Et an ſit neceſſe, ꝙ factus fuerit contractus nomine ipſius dignitatis.*
2 *Principis contractus cum ſubditis obligat etiam ſucceſſores, dummodo talis contractus non contineat magnam diminutionem iuriſdictionis.*
3 *Princeps nõ põt reuocare alienationẽ, quã ipſemet fecit, niſi contineat alienatio magnã diminutionem ſtatus ſui.*
4 *Principis remiſſio, & liberalitas facta in ſubditos ex iuſta cauſa, ueluti propter maximam eorum fidelitatem, debet eſſe ualida.*
5 *Conceſſio Principis, uel diminutio facta ſuper Regalibus, an, & quando ualeat.*
6 *Qui ſe gerit pro Domino, & eſt in quaſi poſſeſſione, præſumitur ipſo iure, quòd ſit Dominus, quando tractatur de dominio incidenter.*
7 *Contractus feudalis non ualet aliquando in præiudicium ſupremi Domini, & tamen ualet in præiudicium ipſius Domini inferioris, qui fecit contractum.*
8 *Præſcribi ẽt põt res iuriſdictionalis, quãdo adeſt titulus.*
9 *Subditi ſi ſint in quaſi poſſeſſione alicuius ſolutionis cenſus erga Dominũ, & non extet memoria in contrariũ, præſumitur pro ipſis ſubditis, ꝙ eodẽ modo ſemper ſoluerint in præteritũ, neq; in talibus præſtationibus ſubditorum recedendum eſt à conſuetudine longi temporis.*
10 *Mandatum nunquam præſumitur, niſi probetur.*
11 *Poſſeſſor, etiam iniuſtus, non debet abſq; citatione priuari ſua poſſeſſione.*

Conſilium LXVII.

COmmunitas, & homines Saliceti videntur habere intentionẽ fundatã aduerſus Illuſtrem Marchionem Finarij Dñm ipſius loci ex triplici capite, primo quia
1 videtur eſſe cõis Doctorꝫ concluſio, † ꝙ Mar-
chiones, Comites, & Duces, & alij huiuſmo-
di, habentes iuriſdictionem in ꝑſonas ſibi ſub-
ditas, queadmodum obligant ſe ipſos per cõ-
tractum factum cũ ipſis ſubditis, ita ẽt obligãt

ſucceſſores

ſucceſſores ſuos in ea iuriſdictione, & digni-
tate, vt tradit Abb. in. c. 1. in primo nota. de
ꝓba. & ibi latius per Fely. col. 1. & Deci. col.
4. in 2. nota. & Iaſ. in. l. 1. in 3. col. ff. de cõſtitu.
Princip. q̃a excepto ſummo Pontifice, & Im-
peratore, qui creãtur per electionẽ, cæteri oẽs
Principes videntur admitti per ſucceſſionem,
ſeu ad ſucceaſionis ſimilitudinẽ, vt tradit Bal.
in. l. ex hoc iure col. 1. in 4. q. ff. de iuſti. & iur.
nimirũ ſi obligantur ex contractu p̃deceſſoris,
& deducit Iaſ. vbi ſupra, & Brunus Aſten.
conſ. 1. col. 4. & conſ. 33. & id ẽt poſuerũt pro
expedito Cynus, & Pau. de Ca. in. l. digna vox
C. de legib. & clarius ẽt deducit Io. de Ana.
conſ. 81. viſo inſtrumento, col. 2. verſic. p̃terea
eſt ẽt, vbi ait, ꝙ tales habent fortius iua, q̃ ha-
beat Imperator in Imperio, q̃a ipſi tranſmit-
tunt ius ſuũ per ſucceſſionẽ, quod facere non
põt Imperator. Et quãuis aliqui ex prædictis
Doctoribus dicant, eã cõcluſionem ꝓcedere,
dũmodo contractus fuerit factus nomine ip-
ſius dignitatis, id tñ non obſtat in pñti caſu, nã
et hic aptè cõſtat, cõtractũ fuiſſe factũ nomine
dignitatis, cũ fuerit factus de re pertinente ad
ipſam dignitatẽ, ideſt de remiſſione cuiuſdã
cenſus, ſeu decimę. l. poſt mortem. §. tutor, vbi
Bar. ff. quan. ex fac. tuto. & tanto magis q̃a in
ipſo inſtrumento contractus extant illa ver-
ba, per ſe, & ſucceſſores: & hanc cõcluſionẽ,
2 † cũ limitatione tñ, ponit Bar. in. l. ꝓhibere. §.
planè. ff. quod vi aut clam, limitatione ſcilicet,
dũmodo talis contractus non cõtineat magnã
diminutionẽ iuriſdionis, & ait eſſe caſum pro
ea in. c. Abbate, ſcilicet in verſicu. ſed ad hæc
pars veſtra, iuncto. §. fin. ibi, vnde idem Cardi-
nalis, de re iudic. lib. 6. tradit ẽt Fely. in d. c. 1.
p̃ſertim 3. col. verſic. tertio declara, de proba.
Alex. cõſ. 1. nu. 19. & nu. 30. in 5. vol. & eo mo-
do ẽt limitatur text. in. c. intellecto, de iureiu.
3 nã quod ibi † dicitur, Principem poſſe reuoca-
re alienationem, quã ipſemet fecit, nõ ꝓcedit,
niſi alienatio contineat magnã diminutionem
ſtatus ſui, vt ibi tradit Abb. col. 2. & in pñti
caſu videtur eſſe expeditũ, ꝙ dici non põt ma-
gna alienatio eiuſmodi remiſſio partis cenſus,
ſeu decimæ, vt cum prius pro decima ſolueret
ex ſingulis ſexdecim vnus, deinceps ſoluendus
eſſet vnus ex ſingulis viginti, eo ꝙ prior taxa-
tio eſſet admodũ exceſſiua, vt narratur in in-
ſtrumento conceſſionis, & per ſe patet, cũ ſit
ẽt de pñti ſolutio exceſſiua, & quæ per ſubdi-
tos aliorũ Principum, vel feudatariorũ cõiter
non p̃ſtatur, quinimo videtur impropriè fuiſ-
ſe alienatio, cũ neq; accepta pecunia, vel alia
re, fuerit facta trãslatio alicuius iuris in aliam
perſonã, ſed duntaxat facta fuerit remiſſio, &
4 liberalitas † in ipſoſmet ſubditos, & ex iuſta
cauſa, videlicet ꝓpter eorũ maximã fidelitatẽ,
quo caſu debet cenſeri valida, vt ferè in termi-
nis tradit Io. de Ana. in d. conſ. 81. maximè in
col. fin. & Deci. conſ. 289. col. fin. Neq; p̃dictis
obſtat, quod tradit Bal. in tit. de pace conſtã.
5 in verbo amplius, dicens, † ꝙ ſuper regalibus
nulla valet conceſſio, vel diminutio, & refert
Fely. in d. c. 1. col. 4. verſic. quarto declara, de
proba. & in. c. ad audientiã col. 2. de p̃ſcrip. q̃a
rñdetur, ꝙ dictũ Bal. debet intelligi, qñ alie-
natio, vel diminutio eſſet magna, & nõ aliter,
vt declarat Afflic. in rubri. quæ ſint regal. in
5. q. nu. 60. & 61. alioquin ea opinio Baldi eſſet
reijcienda, quia conſtat, cõem eſſe in contra-
rium, vt ex p̃dictis patet. & tanto facilius hæc
videntur ꝓcedere, quãto minus clarè conſtat,
ꝙ huiuſmodi cenſus, ſeu decima ſit quid feu-
dale, cũ in dubio ſoleat quælibet res præſumi
allodialis, vt per alios ſcriptũ fuit. Neq; ẽt his
obſtat, quod dicitur, illũ D. Aluiſiũ non fuiſſe
Dñm ipſius loci Saliceti, quia hoc habet facilẽ
6 reſponſionem, nã cũ eſſet † in quaſi poſſeſſio-
ne, & gereret ſe pro Dño, p̃ſumitur ipſo iure,
ꝙ eſſet Dñs, cum hic tractetur de dominio in-
cidenter Bar. in. l. quidã in ſuo. ff. de condi. in-
ſtitu. Deci. conſ. 221. col. 3. Et pariter non ob-
ſtat, ꝙ non ſuperuenerit cõſenſus Domini di-
recti, ideſt Regis, qui conſenſus tunc fuit ex-
preſſè reſeruatus in ipſa conceſſione, quia re-
ſpondetur, ꝙ hoc eſſet opponere de iure tertij,
vt per Bar. in. l. 2. ff. de excep. rei iudica. Et nõ
7 eſt nouum, ꝙ † contractus feudalis non valeat
in p̃iudicium ſupremi Dñi, & tñ valeat in p̃iu-
dicium Dñi inferioris, qui fecit cõtractũ Bal.
in. c. Imperialem col. fin. verſic. querit glo. q̃d
ſi bonæ fidei, de prohi. feud. aliena. per Feder.
Deci. cõſ. 195. col. pen. verſic. nec obſtat ꝙ iſte.

Secundum fundamentũ Cõmunitatis põt
eſſe, quia ſiue ea cõceſſio fuerit valida, ſiue in-
8 ualida, præſtauit † tñ titulum idoneũ ad p̃ſcri-
bendũ, adeo ꝙ cũ nunc lapſi ſint iam anni. 46.
non videtur dubiũ, quin p̃ſcriptio habet locũ,
etiã ꝙ eſſet res iuriſdictionalis, vt per Pau. de
Ca. in. l. ſeruitutes la. 2. col. fin. ff. de ſeruitu. et
paſſim traditur per Docto. Neq; minor ætas
Illu. Marchionis, qui nũc viuit, videt̃ obſtare,
cũ ſit negociũ geſtum cũ eius p̃deceſſoribus,
qui erãt perfectæ ætatis. l. Æmilius. ff. de mi-
no. & præter hoc, iam lapſum erat tempus tri-
ginta

ginta annorũ, antequàm decederet Illu. Marchio Ioannes pater Illu. D. Alphonſi nunc viuẽtis.

Tertium fundamentum eſt, quia (vt in facto mihi pſupponitur) non conſtat, quòd aliquo vnquã tẽpore homines Saliceti ſoluerint decimam ad rõnem vnius ex ſingulis ſexdecim, niſi quatenus hoc narratur in primis verbis dictæ concesſionis, quo caſu, pterquàm quòd non ſatis expeditũ eſt, vtrum ipſe Illu. Marchio posſit ex eo ſumere fundamentũ, quod nitiť impugnare. c. ex eo, de reg. iur. in 6. eſt aduertendũ, quòd non eſt neceſſe cõmunitati pducere dictam concesſionem, ſed ſatis eſt ei dicere, quòd cum de
9 pñti ſint in † quaſi poſſesſione ſoluendi vnum ex ſingulis viginti, neque appareat memoria in contrarium, præſumitur, quòd præteritis tẽporibus eodẽ modo ſemp ſoluerint, l. ex perſona, vbi glo. Bar. Bal. & alij. C. de pba. Alex. conſ. 75. col. fin. in 5. faciunt quæ tradit Soci. conſ. 145. circa, in 2. col. vol. 1. dũ ait, quòd in ſimilibus præſtationibus ſubditorũ erga ſuperiores recedendum non eſt à cõſuetudine longi tẽporis. adeoque opus eſt, vt ipſe Illu. Marchio pducat eã cõcesſionẽ, & tunc, pterquã quòd ei obijcietur, non eſſe ei licitum approbare illã pro parte, & pro parte improbare, cũ ipſe eam pducat, opponetur ẽt fortius, quòd nõ põt ſumere fundamẽtum ex pdicta narratione, quòd pro temporibus pteritis fieret ſolutio alio modo, quia non cõſtat, quòd illi duo homines, qui contraxerunt nomine cõmunitatis, habuerint mandatũ ab ea, ſed potuit eſſe, quòd vel in gratiã illius Marchionis, vel temeritate aliqua ducti contraxerint
10 ſine mandato: & vulgare eſt, quòd † mandatum nunquam præſumitur, niſi probetur, vt tradit Bal. in. l. 1. C. de reb. alie. non alie. & in. l. 2. C. ſi ex falſ. inſtru. Alex. in. l. ſciendum col. 4. num. 20. ff. de verb. obliga.

Quarto etiam loco extaret fundamẽtum indubitatum, ſi verum eſſet, quòd Illu. Marchio nunc viuens, mediãte perſona patris ſui, eſſet hæres illius Domini Aluiſij, qui fecit concesſionem, vt per alios deductum fuit.

Quibus ſtantibus, videtur pluſquàm expeditum, quòd non potuit de iure Illu. ipſe Marchio nunc viuens proponere edictum, quod nuper ppoſuit, vt homines ipſius loci Saliceti debeãt in futurũ ſoluere ad rationẽ vnius ex ſingulis ſexdecim, quia eũ ſit manifeſtũ grauamen, & aperta innouatio, nõ debet fieri, niſi cauſa prius cognita, cũ vulgare ſit, quòd nõ ab executione, ſed à cognitione eſt inchoandũ. l. 1. vbi Bar. et alij. C. de execu. rei iudica. & tanto magis id cenſetur eſſe phibitũ ſuperiori in facto pprio ſcilicet ſuperiori, qui alios ſuperiores recognoſcit. l. vnica. C. ne quis in ſua cau. iudi. & vul-
11 gare etiam eſt, quòd † poſſeſſor, etiam iniuſtus, nõ debet abſque citatione priuari ſua poſſesſione capitulo licet epiſcopus, de præben. in 6. c. 1. & c. in literis, de reſtitu. ſpolia.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Papiæ Ius ciuile in prima cathedra lectionis matutinæ. 1550. 24. Aprilis. Pro Communitate Saliceti.

Summarium.

Augumentũ dotis quòd idem ſit, quod donatio propter nuptias; & ad quem pertineat ſoluto matrimonio. Et quòd ualeat pactum, quòd ſoluto matrimonio, uxor lucretur donationem propter nuptias, ſeu augumentũ dotis.

1 *AVGVMENTVM Dotis, quod fit per maritos uxoribus, nihil aliud eſt, quã donatio propter nuptias, & quicquid datur per maritum uxori, habito reſpectu ad dotem.*

2 *Donatio pptér nuptias, ceſſante pacto, reuertitur, ſoluto matrimonio, ad maritũ, ſicut dos reuertitur ad uxorẽ.*

3 *Pactum ualet, quòd ſoluto matrimonio, uxor lucretur donationem propter nuptias, ſeu augumentum dotis.*

4 *Vxor de iure communi tenetur ſeruare augumentum dotis filijs ipſius primi matrimonij.*

5 *Nouatio hodie nõ præſumitur, niſi fiat expreßè: cenſetur tamen fieri nouatio etiam tacitè, ſaltem ope exceptionis, quando extant euidentes coniecturæ &c.*

Conſiliũ LXVIII.

APud me nulla eſt probabilis dubitatio, quin augumentũ dotis, quod olim vſque ad ſummã ſcutorũ. 400. fecit magnificæ Dñæ Lucidæ Dñs Iacobus de Coconato primus eius maritus, pertineat ad ipſam D. Lucidam quãdiu ſaltem ipſa viuet.
1 nam facto prius pſuppoſito, quòd † augumẽtum dotis, quod hodie eſt in vſu, cum ſcilicet tale augumentum fit per maritos vxoribus, nihil aliud eſt, quã donatio propter nuptias, vt ait modernus Craueta in iam adducto conſ. 185. & patet euidenter ab effectu, quia quicquid datť per maritum vxori, habito reſpectu ad dotẽ, cenſetur donatio propter nuptias. l. cũ multæ in princ. & §. ſancimus, & §. ſi igitur dote iam pſtita, C. de dona. ante nup. & paſſim per totũ illum

† De augmento de iis vide & quæ ſcripſit ſupra in cõſ. 22. Vincen.

ſtum titulũ,& cũ fiunt tales donationes, cen-
ſentur quaſi antiferna, vt ait ille tex.id eſt, cẽ-
ſentur factæ contra dotem, ſeu correlatiuè ad
dotem, vt ibi per glo.qui effectus ꝓpriè con-
uenit huiuſmodi augumentis, quæ fiunt per
maritos, adeo ꝙ cũ de re ipſa cõſtat, nõ eſt cu-
randũ de modo, vel ordine verboꝵ.l. vbi ita
donatur.ff.de dona.cau.mor.l.4.ff. de leg.1.
Stante igitur hoc præſuppoſito, certũ eſt,
2 ꝙ † quãuis donatio propter nuptias, ceſſante
pacto, reuertatur, ſoluto matrimonio, ad ma-
ritum, ſicut dos reuertitur ad vxorem, vt per
glo.in authen.dos data.C.de dona.ante nup.
& glo.fin.in.§.fin.Inſtitu. de dona. & eſt tex.
in.c.fin.extra de dona.inter vir.& vxo. qua-
litercunq; ſoluatur matrimoniũ, & quicũq; eorũ
prædecedat, nã transmittuntur hæc ad hære-
des, vt declarat Abb.in d.c.fi.in tertio nota.tñ
3 † ſi appoſitũ ſit pactũ, ꝙ mulier lucretur talem
donationem ꝓpter nuptias, valet pactũ, ſecũ-
dum glo.in.d.authen.dos data, & ſentit Bal.
in authen.ſiue à me in vltimo nota.C.ad vel-
leia.& Bal.in.l.2.C.de ſecũ.nup.vt per Cra-
uetã in d.conſ.185.ſed de hoc eſt tex. clarus in
d.c.fin.§.fin.& idẽ neceſſariò probatur ex.l.
fœminę in princ.C.de ſecun.nup.dũ p̃ſuppo-
nitur ibi, ꝙ mulieres aliquando lucrantur hu-
iuſmodi donationes ꝓpter nuptias. Et in caſu
noſtro conſtat aperte ex inſtrumento dotali,
interueniſſe tale pactum, nã poſt conſtitutam
ſummã dotis ſcutoꝵ.1350. computatis ſcutis.
400.pro augmento &c.vt patet ex ipſis verbis
inſtrumẽti, ſubiecta fuit paulò inferius clau-
ſula hæc, ſcilicet, quã dotem, & augmentũ, vt
ſupra factum, dictus D.Iacobus promiſſit, &
ſolẽni ſtipulatione cõuenit dictæ Dñæ Luci-
dæ ſponſæ licet vt ſupra abſenti, & dicto D.
Io.Antonio patri, & mihi Notario infraſcri-
pto pro dicta D. Lucida, & eius hæredibus,
& ſucceſſoribus, & cui, vel qbus ius, & caſus
dederint, ſtipulanti, & recipienti reddere, ſol-
uere, & reſtituere eidẽ Dñæ Lucidæ, & eius
hæredibus.& ſucceſſoribus, & cui, vel quibus
conceſſerit ius ſuũ in omnem caſum, et euentũ
p̃dictæ dotis reſtituendæ &c. quæ verba non
poſſent eſſe clariora in hoc ꝓpoſito, vt in ter-
minis tradit Gonzadi.cõſ.47.col.fin.& Ne-
uiza, in ſilua nup.col.mihi.27.ſecundum ma-
gnas impreſſiones verſic.caueant ſecũdo ma-
riti, ſub rubri.diuiti non nuben.& tãto magis
de plano procedit tale pactũ in præſenti caſu,
cũ maritus ipſe p̃deceſſerit, adeo ꝙ abſq; vllo
dubio euenit caſus dotis reſtituẽdæ.& valuiſ-
ſet tale pactum in fortioribus terminis, ideſt
dato, ꝙ vxor prædecederet, ſecundũ glo.in.l.
quod ſicis.C.de dona.prop. nup.& illa pro-
miſſio facta etiã pro hæredibus, & ſucceſſo-
ribus, arguit euidenter, pactum fuiſſe conce-
ptum, etiam ſi vxor prædecederet, dummo-
do ſcilicet eueniret caſus, quo dos eſſet reſti-
tuenda hæredibus ipſius vxoris.
4 Et quamuis † de iure communi teneatur
vxor reſeruare tale lucrum filijs ipſius primi
matrimonij, ſcilicet poſt eius mortem d.l.fœ-
minæ.C.de ſecun.nup.&.l. cum alijs eo, titu.
tradit Roma,conſ.405.& Franc. Cremen.in
ſingula. vltimo, adeo ꝙ fortè videretur hoc
augumentum pertinere Dominæ Angelæ fi-
liæ poſt mortem ipſius Dominæ Lucidæ, id
tamen nihil facit ad præſentem cõtrouerſiam,
quia ſolum hic tractatur, ad quem pertineat
eiuſmodi augmentum de præſenti. præterea
non ſatis expeditum videtur in præſenti caſu,
ꝙ poſt mortẽ Dominæ Lucidæ pertineat tale
augmentum ad ipſam filiam, ſi videantur tria
inſtrumenta inter eas cõfecta, & de hoc diſpu-
tabitur, quãdo caſus eueniet, prout etiam tunc
diſputabitur, an quarta pars huius augmẽti iã
nunc ſit acquiſita ipſi Dominæ Lucidæ ꝓpter
mortem alterius filiæ, quæ prædeceſſit, iuxta
tex. in authen. defuncto. C.ad tertul.
Secundus articulus pariter nõ videtur ha-
bere dubitationem ſcilicet, ꝙ Magnificus D.
Gaſpar non tenetur ſoluere ipſis Dominis de
Pucchiella ſummã ſcutoꝵ.310.retinendo ſibi
fictum ſancti Damiani, prout cõuentum fuit
in inſtrumento inter eos confecto anno.1536.
nam fuit ſublatum tale inſtrumentũ per aliud
inſtrumentum inter eos celebratũ anno.1529.
5 nam † quamuis nouatio hodie non præſuma-
tur, niſi agatur expreſsè.l.fin.C.de noua.cen-
ſetur tamen fieri nouatio etiam tacitè, ſaltem
ope exceptionis, quando de hoc extant euiden-
tes coniecturæ, veluti cum ſuper eodem de-
bito emittuntur multæ promiſſiones, vt pro-
priè factum fuit in præſenti caſu glo. fin.in d.
l.fin.& latè per Andr.Sicul.cõſ.86.magnus,
col.8.in 4.volu.Deci.conſ.400.Et ſi aduer-
ſarii negarent, factam eſſe nouationem, debe-
ret id contra eos retorqueri, ideſt deberent
cogi ad duplicatam ſolutionem.

Iacobus Mandellus Albenſis, Papiæ legens
1550. 13. Iunii. Pro Magnifico D. Ga-
ſpare de Blandrate de Tridino.

Summarium.

Summarium.

De legato facto, diſtribuendo ad maritandum tot puellas pauperes natas ex cōſanguineis proximioribus teſtatoris. Et quādo quis dicatur pauper. Et an intelligatur legatum de puellis natis tempore teſtamēti, an tempore mortis teſtatoris &c.

1 Cui conueniūt uerba diſpoſitionis, cōuenit ipſa diſpoſitio.
2 Dictio, conſanguineus, capitur in iure tribus modis, pro agnatis, pro fratribus, & pro quibuſcunq; cognatis, propriè tamen pro agnatis.
3 Aliquem eſſe pauperem, intelligitur uarijs modis, aliquādo ſi non habet in bonis ſcutos quinquaginta, aliquando ſi non habet centum.
4 An aliquis dicatur pauper, committitur arbitrio Iudicis, ſecundum magis communem opinionem, quando ſcilicet agitur de notabili præiudicio.
5 Iudex, cuius arbitrio aliquid eſt cōmiſſum, debet determinare adhibita diligenti inquiſitione, & ſecundū qualitatē negotij, & perſonarū, & regulas iuris, alioquin malè facit, & ab eius arbitrio poterit appellari.
6 Ad iudicādū, quis ſit pauper, inſpicitur qualitas negotij, & perſonarū, & ſi tractatur de perſoluēdo debito, ille dicitur pauper, qui non poteſt illud debitum ſoluere.
7 Pauper dicitur ille Nobilis, cui imminet onus dotandi filias, & eas nuptui tradere, & cōmodè dotare nō pōt, licet habeat tantū, quantū ſufficit ad alimenta, & debet ei tanquā pauperi diſtribui legatum factum pauperibus.
8 Diſpoſitio uocans pauperes, cēſetur uocare pauperiores.
9 Legatū diſtribuendū puellis pauperibus natis ex conſanguineis teſtatoris, an intelligatur de natis, & nubilibus tēpore mortis teſtatoris, nō autē tēpore teſtmēti, q; ſic.
10 Diſpoſitio teſtatoris intelligitur potius de natis tempore mortis teſtatoris, quàm tempore teſtamenti.

Dñs Nicolaus Mugiaſca

Petrus — Aluiſius ſenior — Margarita

Thomas — Franc.us teſtator, Nicolaus, — Dorothea

Aluiſius iunior — habet puellam nubilē.

habet quatuor filias nubiles.

Conſilium LXIX.

PRoponitur in facto, q; olim Dñs Nicolaus Mugiaſca procreauit duos filios maſculos, & vnā fœminā, ſcilicet Petrū, Aluiſium, & Margaritam, & ex Petro natus Thomas, & Thoma natus eſt Aluiſius iunior, pro quo nūc agit, & qui habet quatuor filias nubiles: ex Aluſio autē ſeniore nati fuerunt Nicolaus, & Franciſcus: de cuius teſtamēto nunc tractatur: ex Margarita verò nata eſt Dorothea, q̄ nūc habet puellā nubilē.

Prædictus D. Franciſcus teſtamēto diſpoſuit inter cætera in hunc modū, ſcilicet, volo, q; per infraſcriptos hęredes meos, debitè referēdo, infra annos tres immediatè ſecuturos poſt meum deceſſum expendantur, & diſtribuātur ducati. 3000. valoris librarū quatuor pro ſingulo ducato in maritando tot puellas pauperes natas ex cōſanguineis, ſeu affinibus proximioribus mei teſtatoris, & ſi non aderunt tot puellæ pauperes cōſanguineæ, ſeu affines mei teſtatoris, volo, q; maritentur ex alijs puellis non affinibus, nec conſanguineis.

Deinde inſtituit ſibi varios gradus hęredū, & inter alios vnū, cuius hæredis caſus euenit, videlicet D. Nicolaū eius fratrem, & reliquit vnicā filiam, cui poſtea fuit dos conſtituta per D. Nicolaum, iuxta diſpoſitionem teſtatoris.

Proponit̄ ēt in facto, q; dictus D. Frāciſcus teſtator reliquit patrimoniū valde opulētum, videlicet valoris ſcutorū vigintiquinq; milliū, & vltra. Itē ꝓponitur, q; ex eius teſtatoris conſanguineis nō extant filiæ nubiles, niſi quatuor ſupradictæ filiæ D. Aluiſij iunioris adhuc viuentis, qui D. Aluiſius eſt cōiunctus teſtatori in q̄nto gradu ſecundū ius ciuile, & qui nō habet in bonis valorē ſcutorū tercentū, et pariter extant puellæ nubiles natæ ex ſupradicta D. Dorothea, quæ Dña Dorothea coniuncta eſt teſtatori in quarto grádu, & eius maritus habet in bonis valorem ſcutoram. 3000.

Stantibus his, queritur, nunquid ſupradictū legatū Ducatorū. 3000. diſtribuendū ſit in ſupradictas quatuor filias D. Aluiſij iunioris: & puto concludendū eſſe de iure, q; in eas debeant diſtribui, nā facto p̄ſuppoſito vulgari,
1 q; † cui conueniūt verba diſpoſitionis, conuenit ipſa diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. l. quod conſtitutū. ff. de milita. teſta. cū in dictis quatuor filiabus videant̄ verificari verba teſtamēti, videlicet q; ſint cōſanguineæ teſtatoris, & q; ſint nubiles, & q; ſint pauperes, & q; ex nubilibus pauperibus cōſanguineis ipſæ ſint proximiores, ſequitur de plano, q; in eis debet verificari diſpoſitio ſupradicti legati. in primis enim q; ipſę ſint conſanguineæ teſtatoris, patet ex ſupradicta narratione facti: & cum
2 † tribus modis capiatur de iure dictio, conſanguineus, vide-

guineus, videlicet pro agnatis, pro fratribus,
& pro quibuſcunq; cognatis, vt per Bar. in. l.
cum quidã. §. quod dicitur. ff. de acqui. hære.
et ꝓprie capiaẽ primo modo, ſcilicet pro agna
tis, vt tradit Curt. iun. conſi. 176. in princ. poſt
Alexan. in d. §. quod dicitur col. 3. & ibi alios
Docto. & patet ex. §. cæterum. & ibi gloſ. In-
ſtit. de legi. agna. ſucceſ. & ex. l. inter agnatos.
ff. vnde legiti. patet, ꝙ dictæ filiæ ſunt propriè
omnino cõſanguineę, quę qualitas nõ cõuenit
illi filiæ nubili, quę nata eſt ex D. Dorothea.
Quòd autem iſtæ quatuor filiæ D. Alui-
ſij cenſeantur eſſe pauperes, ſcilicet in propo-
ſito, de quo ſentit teſtator, non videtur poſſe
3 de iure negari: nam † & ſi aliquem eſſe pau-
perem, ſoleat intelligi variis modis, videlicet
aliquando ſi quis non habeat ſcutos quinqua-
ginta in bonis, & aliquãdo ſi non habet ſcutos
centum in bonis, & aliis modis, vt tradit Bar.
in. l. ſi conſtante col. 4. in. 2. q. ff. ſolut. matri.
4 † eſt tamen magis cõis opinio, ꝙ id cõmittitur
arbitrio Iudicis, ſecundũ glo. in authen. p̃te-
rea. C. vnde vir & vxor, ſcilicet qñ agitur de
notabili p̃iudicio, vt dicit Bar. in d. l. ſi conſtã-
te, & ſequuntur oẽs Docto. in d. authen. p̃te-
5 rea, Deci. conſ. 163. col. 4. & † cum aliquid eſt
cõmiſſum arbitrio Iudicis, non intelligitur eſſe
in libera poteſtate, ſeu volũtate ipſius Iudicis,
ſed determinandũ eſt per eum, adhibita dili-
genti inquiſitione, & ſecundũ qualitatem ne-
gocii, & perſonarũ, atq; ſecundũ regulas tradi-
tas per Docto. in ea materia, & ſi Iudex aliter
facit, malè facit, & ab eius arbitrio licitum eſt
appellare. l. ſi qua pœna. ff. de verb. ſigni. & ibi
ẽt tradit glo. in verbo pœna, in fin. & glo. in
c. ſuper his in verbo arbitriũ, extra de accuſa.
& ibi latè Fely. col. 5. & 6. & idem Fely. in. c.
exceptionem col. 2. & 3. de excep. & late etiam
Deci. in. c. ad hæc el. 3. de proba. In hac autem
6 materia, ſeu in articulo † hoc diiudicandi quis
ſit pauper, dicunt Docto. cõiter, debere inſpi-
ci qualitatem facti, ſeu negocii expediendi, &
qualitatem perſonarum, vt deducit Bar. in d.
l. ſi conſtante, vbi maximè inquir, eſſe inſpi-
ciendum onus iniunctum illi perſonæ, de qua
tractatur, & ait Salice. in d. authen. præterea
col. 1. in quarta. q. ꝙ ſi tractetur de perſoluen-
do aliquo debito, ille dicitur eſſe pauper ſine
dubio, qui non poteſt illud debitum ſoluere:
propterea in præſenti caſu nemini dubium
eſſe debet, quin D. Aluiſius cenſeatur pau-
per, cum ſit nobilis, & non habeat in bonis va-
lorem ſcutorum tercentum, vel circa, vt patet
ex communi iudicio hominum à communiter
7 accidentibus, ſed certum eſt † ſaltem eum cen-
ſeri pauperem in ꝓpoſito, de quo agitur, ideſt
cum immineat ei onus dotandi quatuor filias,
vt in terminis tradit Bal. in. l. ſi quis ad decli-
nandam col. 2. verſic. circa tertium. C. de epiſ.
& cleri. vbi ait, ꝙ ſi ſit vnus nobilis, qui habeat
quidem tantũ, quantum ſufficit ei ad alimen-
ta, ſed habeat puellas, quas non poteſt tradere
nuptui, ideſt quas non poteſt commodè dota-
re, iudicandus erit pauper in hoc propoſito, vt
poſſit ei Epiſcopus, vel alius executor teſta-
menti tanquã pauperi diſtribuere legatum fa-
ctum pauperibus, & id deducit Bal. per illum
tex. vt ibi per eum, & ſentit etiam idem Bald.
in d. authen. præterea col. 2. & Alexan. conſi.
126. in hac hæſitatione, col. 2. in fin. verſic. ſe-
xto adduco, in 4. vol. adeo ꝙ in hoc propoſi-
to res non indiget vlteriori diſputatione.
Accedit etiam, ꝙ ex conſanguineis dicti te-
ſtatoris non extant aliquæ filiæ nubiles, niſi
iſtæ quatuor, ergo facilius debet in eis verifi-
cari prędicta diſpoſitio teſtatoris vel propriè,
vel impropriè. l. fundus qui locatus. ff. de
fund. inſtruc. nam de ſupradicta filia Domi-
næ Dorotheæ non videtur habenda eſſe ra-
tio, quia eius pater nõ poteſt dici pauper, cum
habeat in bonis valorem ſcutorum trium mil-
lium, & vltra, vt dictum fuit: deinde non eſt
propriè conſanguinea, cum non ſit agnata te-
ſtatoris, prout etiam dictum eſt. & dato, quòd
poſſet aliquo modo dici pauper eius pater,
& pariter dato, ꝙ poſſet aliquo modo ipſa, vel
eius pater dici de cõſanguineis, id tamen eſſet
large, & impropriè, ergo debent præferri di-
ctæ quatuor filiæ, in quibus prædictæ quali-
tates omnes verificantur proprio modo, nam
8 præterquam ꝙ teſtator vocauit † pauperio-
res, id etiam intelligebatur tacitè ex diſpo-
ſitione iuris d. l. ſi quis ad declinandam. §. ſin
autem ampliores.
9 Neq; puto eſſe dubitãdum, † vtrum verba
teſtamenti debeant intelligi de puellis natis
tempore teſtamenti, an de natis tempore, quo
mortuus eſt teſtator, iuxta nota. in. l. ſi cogna-
ti. ff. de reb. dub. quia & ex verbis, & ex men-
te teſtatoris hic clarum eſt, eum ſenſiſſe de illis
puellis, quæ eſſent nubiles tempore mortis
ſuæ, vt patet ex illis verbis, ſcilicet infra annos
tres immediatè ſecuturos poſt meum deceſ-
ſum: nam ſi per contrarium diceremus, eum
ſenſiſſe de nubilibus, quæ extabant tempore
teſtamenti, ſequeretur abſurditas euidens vi-

T delicet ꝙ

delicet ꝙ potuiſſet teſtator viuere poſtea multis annis, prout propriè iſte caſus euenit, quia vixit annos. 33. poſt conditum teſtamentum, adeo ꝙ legatum eſſet præſtandum puellis nũc nubilibus, quæ tamen fuiſſent etiam nubiles tẽpore teſtamenti, ideſt opus eſſet ipſum præſtare puellis annorum. 50. & præter hoc, rece-
10 ptum eſt de iure, ꝙ ſimiles† diſpoſitiones teſtatorum intelliguntur potius de natis tempore mortis teſtatoris, quàm de natis tempore teſtamenti, vt tradit Soci. in d. l. ſi cognati in quarto nota. & Deci. conſ. 253. col. fin. & conſ. 299. col. 4.

Neq; pariter videtur dubitandũ, quin totũ ipſum legatum, quod eſt librarum. 12000. ſit erogandum in ipſas quatuor filias, ita, vt ſingulæ habeant pro ſua dote ſummam librarũ. 3000. quia erit dos potius parua, quã magna, cum ipſæ ſint nobiles, & in conſtituenda dote ſoleat inſpici qualitas perſonarum, & conſuetudo regionis. l. quero. ff. de iure dot. & habetur in locis vulgaribus.

Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ legens Ius ciuile in prima cathedra. 1550. 28. Iunij. Pro D. Aluiſio Mugiaſca Comenſi.

Summarium.

De decreto ſeu ſtatuto Mediolani, ꝙ iuretur, donationem non eſſe fictam, neq; ſimulatam, an ſcilicet contractus ſit nullus, ſi non fuit ita preciſè iuratum; & an cõprehendat contractus factos extra dominium Mediolani; Et an comprehendat etiam contractus iuratos aliter, quàm ſecundum formam ſtatuti. Et quando non credatur teſtibus. Et de ſtatuto tollente nullitatem.

1 *Forma ſtatuti non ſeruata, cõtractus eſt ipſo iure nullus.*
2 *Statutum quando comprehendat contractus factos per ſubditos extra territorium ſtatuti, et ꝙ comprehendat ſubditos ubicunq; contrahentes, quando uerba ſtatuti reſpiciunt perſonas, & ſunt prohibitoria, & prohibitio eſt fauorabilis, ſecundum communem opinionem.*
3 *Statutum, uel decretum ſimpliciter diſponens, an comprehendat, uel poſſit comprehendere actus iuratos.*
4 *Statutũ cõprehendit ẽt actus iuratos, ſi ſemper fuit, & adhuc eſt in tali uiridi obſeruantia, ut eos cõprehendat.*
5 *Conſenſus Principis præſumitur interueniſſe ex longo curſu temporis, in actibus publicis.*
6 *Statutum, ſeu decretum quando nihil continet contra diuinam legem, ſed tendit ad tollendũ peccatũ, & reſpicit bonum publicum, & eius uerba reſpiciunt perſonas, tunc comprehendit omnes contractus, etiam iuratos, & ſubditi contra facientes ſtatuto peccant mortaliter, ideo contractus non confirmatur eorum iuramento.*
7 *Statutũ quãdo non ſimpliciter reprobat iuramentũ, ſed ſi nõ ſeruetur forma tradita, præſumit contractũ fictitiũ, & ſimulatũ, tunc cõprehendit etiã contractus iuratos.*
8 *Teſtibus nulla fides eſt adhibenda, quando dicunt rem non ueriſimilem, etiam ſi non conuincantur de falſo.*
9 *Iudicis eſt in facultate, non adhibere fidem inſtrumentis, etiam ꝙ notarius non conuincatur de falſo.*
10 *Probatio præſumptiua aliquando ſufficit.*
11 *Iudex ex officio ſuo põt ſe quãdocũq; informare, quñ agitur de ualore rei, etiã ſi agatur de probando intereſſe.*
12 *Contractus donationis ſubſecutus poſt aliquas promiſſiones, & tractatus &c. facit, ꝙ præſumantur reſoluti omnes illi tractatus præcedentes, & in eorum executionem, & implementum cenſetur factus talis contractus donationis.*
13 *Statutum tollens nullitatem, non comprehendit nullitatem euidentem.*
14 *Statutum tollens nullitatem, nõ cenſetur tollere euidentem nullitatem, quæ prouenit ex defectu iuriſdictionis, qualiacunq; ſint uerba ſtatuti, niſi etiam illa ſpecialiter exprimatur: & quæ ſit ratio.*

Conſilium LXX.

QVia copioſè, & eruditè iam per alios ſcriptũ fuit in pſenti cauſa, ſummatim duntaxat tria capita attingam, quorũ primũ eſt de validitate donationis factę per D. Dñicum, nã videtur, ꝙ cũ in ea dona-
1 tione nõ fuerit ſeruata † forma decretorũ circa ſolẽnitatem iuramenti, ſit iudicãdus ipſe contractus ipſo iure nullus, iuxta tradita per Bal. Alex. & Iaſ. in. l. 1. ff. de lib. & poſth. Neq; vr̃
2 obſtare, ꝙ talis † contractus fuerit factus extra territoriũ dñij Mediolani, qa rñdetur, ꝙ cũ verba decreti ſint ꝓhibitoria, et reſpiciãt pſonas, vt patet ibi, ne qs in poſterũ &c. & ſit ꝓhibitio fauorabilis, videlicet vt obuietur fraudibus, & ſimulationibus, ac fictionibus, vt patet ex verbis ipſius decreti, ſuccedit cõis cõcluſio Doctorũ, ꝙ tale decretũ, ſeu ſtatutũ cõprehendit ſubditos vbicunq; contrahentes, vt tradit Bar. in. l. cũctos populos in. 6. q. verſic. aut ſtatutum eſt ꝓhibitiuũ in pſona. C. de sũma trinit. & latius tradit Roma. conſ. 39. in ꝓpoſita quęſtione, & Alex. cõſ. 41. viſis quę ſubtiliter, in. 5. & cã cõem atteſtatur Deci. in. l. fin. col. 3. nu. 13. verſi. ſimiliter ſi ſtatutum vel cõſuetudo ff. de iuriſd. om. iud. & pter hoc ẽt extat in decreto illa dictio alibi, quę videt̃ nõ minus referẽda ad actũ donãdi, et ad pſonas, ꝙ̃ ad bona.

Non

Non etiam videtur obſtare p̄dicto funda-
3 mento, ꝙ tale decretũ † ſimpliciter diſponens,
non cenſeatur cõprehendere actus iuratos, itẽ
ꝙ nõ poſſit eos cõprehendere, eo ꝙ Principes
ſeculares non habeãt autoritatẽ in iuramentũ,
vt habetur in locis vulgaribus: quia pro rñſio-
ne non eſſet magnopere laborandum, poſtq̃
4 notorium eſt, ꝙ tale decretũ † ſemp̱ fuit, & de
præſenti eſt in viridi obſeruantia, vt ẽt cõpre-
hendat contractus iuratos. l. minime &. l. ſi de
interpretatione. ff. de legib. & ſi qd fuiſſet im-
petrandũ à Pontificibus, vel ab Archiepiſco-
pis, ſcilicet quatenus fuiſſet neceſſarius eorũ
5 cõſenſus, id ſatis cenſetur fuiſſe impetratũ † ex
tacito eorꝫ conſenſu, qui p̄ſumitur interueniſſe
ex tã longo curſu tẽporis, in actibus adeo pu-
blicis, & cõcernentibus bonũ publicum, c. qui
tacet, &. c. ſequen. de reg. iur. in 6. Sed præter
hoc videtur, ꝙ ẽt de iure decretũ poſſit id face
6 re in hoc caſu: nã decretũ † in ſe nihil continet,
quod ſit contra diuinã legem, quinimo tendit
ad tollendũ peccatũ, videlicet fraudem, & ſi-
mulationem, & euidenter reſpicit bonũ publi
cum, ꝓpterea cũ verba decreti reſpiciant pſo-
nam, vt ſupradictũ eſt, cõprehendit tale decre
tum oẽs contractus, etiã iuratos, quia ſubditi
contrafacientes decreto, peccant mortaliter,
ideo contractus nõ cõfirmaſ eorꝫ iuramento,
vt deducit Bar. in. l. ſi qs pro eo, col. 5. verſic.
quinto ꝓhibetur. ff. de fideiuſſo. & idem Bar.
in. l. 2. in fin. C. ne fideiuſſo. dotium, Ange. in
d. l. ſi quis pro eo, in princ. & hanc opinionem
ſequitur Deci. conſ. 536. col. fin. nu. 15. & 16.
vbi pro ea quãplures Docto. adducit & Ca-
noniſtas, & Legiſtas, adeo ꝙ nõ temere intro-
ductum eſt, ꝙ hoc decretũ ſit in viridi obſer-
uantia, vt ſupradictum fuit. Et quãuis fuerint
aliqui Docto. qui ſenſerint contrariũ, non tñ
videtur recedendũ à p̄dicta opinione Bar. ſal-
tem hoc caſu, quo ſecũ habet obſeruantiã, &
conſenſum omniũ. præterea videtur hic ſucce
dere alia opinio Bar. magis cõiter approbata,
7 † ꝙ cum ſtatutũ non ſimpliciter reprobat iu-
ramentum, ſed, ſi non ſeruetur forma tradita,
p̄ſumit contractum ſimulatũ, & feſtitiũ, tunc
cõprehenduntur ẽt cõtractus iurati Bar. in. l.
oẽs populi, col. 8. num. 24. verſic. ecce alia dicit
ſtatutum. ff. de iuſti. & iure, & eam cõem dicit
Alex. conſ. 151. viſo themate. col. 3. et 4. verſic.
tertius caſus in 7. vol. id enim proprie videtur
contingere in præſenti caſu, nã dum decretum
requirit, ꝙ iuretur donationem nõ eſſe factã,
neq; ſimulatã, patet, ꝙ ſi ita non iuretur, habet
eam pro ficta, & ſimulata. Ad illud aũt, quod
ſupradictũ eſt, ꝙ decretum ſimpliciter diſpo-
nens, nõ cenſetur cõprehendere actũ iuratum,
nõ eſt neceſſariũ rñdere, qa per ſe patet, ꝙ de-
cretum loquitur de contractu iurato, dum. ſ.
vult in effectu, ꝙ non ſufficiat quodlibet iura-
mentum, ſed iuratum ſit ſolẽniter &c. & q̃uis
hoc ſit iuramẽtum aſſertoriũ, videtur tamen à
paritate rationis decretum idem velle in iura-
mento promiſſorio. deinde ex ipſa communi
† obſeruantia decreti, eſt manifeſta eius inter- † De obſeruantia interpretatiua ꝙ multũ poſſit. Craueta conſil. 101. nobilis. nu. 3. verſicu. quinto. Vincen;
pretatio, ꝙ voluit comprehendere quoſlibet
contractus iuratos, adeo ꝙ diſputandum non
videſ de voluntate, ſed dũtaxat de poteſtate.

Secundũ caput huius negotij eſt, quod atti-
net ad depoſitionẽ teſtiũ ſup̱ ꝓmiſſione libra-
rum mille annuarꝫ, quã aſſerunt fuiſſe factam
per D. Dominicũ: & videtur dicendũ, ꝙ nulla
8 † ſit adhibenda fides huiuſmodi teſtibus, cum
dicant rem non veriſimilẽ, l. 3. §. ideoq; diuus,
cũ. §. ſequen. ff. de teſti. ẽt ſi non conuincanſ de
falſo, vt tradit Bar. in. l. lucius in fin. ff. de infa
9 mi. ſicut ẽt eſt † in facultate iudicis, non adhi-
bere fidem inſtrumẽtis Bal. in. l. ſcripturæ. C.
de fide inſtru. Fely. in. c. auditis, nu. 23. de pręſ-
crip. latè Curt. iun. conſ. 178. quãuis notarius
non puniatur, neq; conuincaſ de falſo, vt p̱ Io.
de Ana. conſ. 49. ſeu per Bologni. ibi in addi.
ꝙ aũt dicant rem nõ veriſimilem, patet ex eo,
ꝙ D. Dominicus non habet in bonis vltra re-
ditum librarũ. 600. vt ſatis videtur cõſtare ex
ſententia, quæ aſſeritur lata per magnificũ D.
Chriſtophrorũ. & quãuis ex ea ſententia non
omnino id inferatur, id tñ inferſ veriſimiliter,
& ꝓbabiliter, iuncta probatione facta per ad-
uerſarium in ſuis poſitionibus, p̄ſertim in vn-
decima, dum aſſerit, portionẽ ſuã ſibi aſſigna-
tam per dictã ſententiã nõ excedere reditum
librarꝫ. 300. adeo ꝙ cũ hoc veniat in hac cauſa
incidenter. ſ. per modũ coniecturæ circa adhi
bendam, vel nõ adhibendã fidẽ teſtibus, debe
10 ret † talis ꝓbatio p̄ſumptiua ſufficere per tex.
in. l. in lege aquilia ſi deletum. ff. ad leg. aquil.
11 præterea † vbicunq; agitur de valore rei, põt
Iudex ex officio ſuo quãdocunq; ſe informare
Bar. in. l. ſi quod ex Pãphila, in fin. ff. de lega.
2. Alex. conſ. 133. in fin. in. 1. volu. etiam ſi tra-
ctetur de probatione rei non permanentis,
velut eſt intereſſe, Bar. in. l. 1. in fin. C. de ſen-
ten. quæ pro eo quod inter. & dato etiam, ꝙ
teſtes dicerent veritatẽ in ſe, eſſet tamen faciẽ-
da interpretatio, ꝙ huiuſmodi verba fuiſſent
ꝓlata per partem in modũ iactationis, iuxta

tex.in.l.3.in fin. ff.de ac.& obliga. præſertim
cum tractaretur de danda vxore ipſi filio. ſed
& dato, ꝙ teſtes abſolutè dicerent veritatem,
non tñ videtur amplius eſſe habenda ratio ta-
lium ꝓmiſsionum facta tũ per D. Dominicũ,
12 qa † cum poſt eas ſubſecutus fuerit contractus
donationis, cẽſentur fuiſſe reſoluti oẽs tracta-
tus præcedentes, & cenſetur in eoꝝ executio-
nem,& implementum factus dictus cõtractus
donationis, vt multa huiuſmodi tradit Alex.
conſ.25.viſo inſtrumento,col.3.num.9. & 10.
verſic.nec habent obſtare, in 2. vol.& multa
per D.Alciat.in Tracta.de præſump. in 24.
præſump.ſecundæ regulæ, Abb.conſ.54.col.
2. in 1.vol.& conſ.116.col.penul. & fin. in ſe-
cundo. Et quia dicitur, eſſe aliquos teſtes, qui
deponunt de eadẽ promiſsione librarũ.1000.
facta etiam poſt dictum cõtractum donatio-
nis, videtur, ꝙ multo minor fides adhibenda
ſit talibus teſtibus, quia neq; veriſimile eſt, ne-
que ſolet fieri talis actus, ſcilicet, ꝙ aliquis ꝓ-
mittat mille, deinde faciat donationẽ omnium
bonorum, deinde iterum promittat mille, eſt
enim varietas non credenda argu.l. nam ad
ea.ff. de condi.et demõ. Poſtremò, vt iam per
alios dictum fuit, nõ videtur eſſe habenda ali-
qua ratio omniũ huiuſmodi teſtium, quia ne-
que in capitulis, neq; in eorum probationibus
eſt deductum certum tempus, neq; certus lo-
cus, vt diſponunt diſcreta ſub tit. de proba.§.
fin.& non videtur tuta reſponſio, diſtinguere
inter promiſsionem, & contractum, quia vi-
dentur obſtare verba ipſius conſtitutionis, ſci-
licet ibi, aliquid confeſſum fuiſſe, nam confeſ-
ſio, ſcilicet valida, ideſt facta præſente parte,
ſatis habet vim contractus. deinde ratio con-
ſtitutionis, ſcilicet ne auferatur facultas pro-
bandi in contrariũ, videtur vtroq; caſu æqua-
liter procedere.

Tertiũ caput eſt de duabus ſententijs con-
formibus, quæ eſſent mittenda executioni, ſe-
cundum nouas conſtitutiones. Et quãuis ſuper
hoc multum videatur vrgere motiuum, eo ꝙ
verba conſtitutionis ſunt valde enixa, adeo ꝙ
nõ auderem libero modo aſſerere, ꝙ hic pro-
cedant illa, quæ alibi tradunt Docto. ſcilicet
13 † ꝙ ſtatutum tollens nullitatem, non compre-
hendat nullitatem euidentem, vt per Oldrad.
conſ.106.& Alex. ẽt in cõſ.106.col.fin.in 3.&
Pau.de Ca.& Alex.in.l.4.§. condẽnatum.ff.
14 de re iudica. tñ † cum hic adſit euidens nulli-
tas ex magis ſpeciali ratione, quã ſit alia quæ-
libet, videlicet nullitas ex defectu iuriſdictio-
nis, nam hic non conſtat de aliquo cõpromiſ-
ſo facto in ſupradictum D.Chriſtophorum,
putarem, ꝙ talis nullitas nunq; comprehẽdatᷣ
ſub ſtatuto, qualiacunq; habeat verba, niſi ex-
preſsè habeat eius mentionem, vt tradit Alex.
in conſ.77. in cauſa & lite, col.3. nu.12.verſic.
p̃ſuppoſitis ergo dictis duabus, & col.4.in 2.
vol.vbi adducit rationẽ, cur defectus iuriſdi-
ctionis ſuperet alios oẽs in hoc ꝓpoſito, inquit
enim, ꝙ ſi non cõſtat de iuriſdictione, ſentẽtia
non meretur nomen ſententiæ, qa nõ cenſetur
lata per Iudicem, ſed per priuatam perſonam,
aliàs autẽ ſequeretur abſurdũ (inquit Alex.)
ꝙ quilibet poſſet ꝓcurare, vt haberet duas, vel
tres ſententias cõformes à tribus priuatis pſo-
nis nullã iuriſdictionẽ habẽtibus, & eo modo
ſub pretextu ſtatuti poſſet aduerſarium ſuum
decipere: & videtur eſſe ratio plurimũ vrgẽs.

Iacobus Mandellus de Alba, Iuris ciuilis Interpres Papiæ, 1550, 13. Iulij. Pro D. Dominico Romana de Serraualle, ſollicitante D. Hieronimo Romana.

Summarium.

An Mercator poßit uti ſigno, uel marcha habente aliquã ſimilitudinem cũ ſigno, uel marcha alterius mercatoris.

1 MERCATOR *Non poteſt, etiam de iure cõmuni, uti eodem ſigno, uel marcha alterius mercatoris.*
2 *Mercator non poteſt uti ſigno, uel marcha habente ſimilitudinem in effectu cum ſigno, uel marcha alterius mercatoris, ut ſi unus utatur naui, alius non poteſt uti triremis, ſeu galera &c.*
3 *Ratio, cur mercatores prohibeantur uti eodem ſigno, uel marcha.*
4 *Ratio debet haberi pro expreſſa in ſtatuto, quando alia non poteſt aßignari, item quando eſt expreſſa de iure communi in eadem materia.*
5 *A mente, & ratione ſtatuti licitum eſt argumentari.*
6 *Differẽtia eſt inter mentẽ, & rationẽ ſtatuti, remißiuè.*
7 *Nauis appellatione cõtinetur & triremis, & ſcapha, et quodlibet aliud inſtrumentum aptum ad nauigandum.*
8 *Effectus magis, quàm uerba, inſpici debet.*
9 *Similia dicuntur ea, quæ ſunt ſimilia in propoſito, & in effectu, de quo agitur.*
10 *Similia dicuntur illa, in quibus eſt eadem ratio.*
11 *Similitudo etiã minima cõprehenditur, quando adſunt illa uerba, nec ſimile aliquo modo &c. ſcilicet propter illam dictionem, aliquo, quæ excludit etiam quid minimum.*
12 *Mercator non utens palam eodem ſigno alterius mercatoris, ſed alio ſimili, grauius delinquit, & committit in legem, deludendo eius diſpoſitionem.*
13 *Mutanda non ſunt ea, quæ quis iam multis annis &c.*

Conſilium,

Conſilium LXXI.

QVemadmo-
dum eſt expeditũ de iure mu-
nicipali in Ciuitate Cremonæ,
1 necnon & de iure † cõmuni, ꝙ
nullus mercator poſſit vti ſigno, vel marcha
alterius mercatoris, ꝓut patet ex duobus ſta-
tutis ꝓductis, & de iure cõi ita eſſe tradit Bar.
in tract. de inſign. & armis col. 1. nu. 5. 6. 7. et 8.
vbi dat exẽpla de ſignis, quæ ſolent per excel-
lentes artifices apponi in gladijs, vel alijs eorũ
operibus, & de ſignis, quæ ſolent apponi per
notarios, & de illis, quæ ſolent apponi in char
ta papiracea, tradit ẽt Alex. in rubri. ff. ſolu.
matri. 2. col. et ꝓbatur ex. l. Iudeos quoſdã. C.
de Iude. & ex. l. nemo ex his, quæ eſt lex fin. §.
nec callidis machinationibus. C. de aſſeſſo. &
ex. l. 1. C. de ijs qui poten. no. tit. & ex. c. dile-
cta, extra de exceſ. p̄la. ita ẽt puto eſſe clarũ de
2 iure, ꝙ † nõ licet alicui mercatori vti ſigno, ſeu
marcha habente ſimilitudinem cũ marcha al-
terius mercatoris, quãuis non per omnia, ſed
habẽte ſimilitudinem tñ in effectu principali,
& in illo ipſo ꝓpoſito, propter quod veriſimi-
liter facta eſt ꝓhibitio, velut contingit in p̄nti
caſu, quo proponitur, ꝙ vnus mercator iam
multis annis vtitur marcha, ſeu ſigno Nauis,
& nuper alius mercator in eodẽ genere mer-
cis incepit vti ſigno triremis, ſeu, vt vulgò dici
tur, de la gallera, quaſi nauis, & triremis ſint
diuerſæ penitus res: id enim non poſſe de iure
fieri, demonſtrari põt multis rationibus, ſed
3 duabus potiſſimũ. Prima eſt, quia † ratio taliũ
prohibitionum non alia eſt, niſi hæc, ſcilicet ne
inferatur præiudiciũ, & dãnum illi mercatori,
qui tã longo tẽpore conſueuit vti tali marcha,
nã ſub prætextu talis marchæ vẽderentur res
aliorũ mercatorꝶ, quę fortaſſe non eſſent eiuſ-
dem bonitatis, vt deducit Bar. in. d. tracta. de
inſign. col. 1. nu. 7. vbi etiã ait, ꝙ nõ ſolum læ-
deretur ille mercator, ſed deciperetur vniuer-
ſus populus, eo ꝙ acciperetur opus vnius pro
4 opere alterius, vt ibi per eũ. hæc autẽ † ratio,
quãuis non ſit expreſſa in p̄dictis ſtatutis, de-
bet tñ haberi pro expreſſa, tum qa eſt euidẽs,
& non alia põt aſſignari, iuxta glo. & Docto.
in. l. quãuis. C. de fideicõ. tum quia, cũ ſit ex-
preſſa de iure cõmuni, vt per Bar. vbi ſupra,
debet etiam haberi pro expreſſa in ſtatutis lo-
quentibus de eadem materia. l. 2. vbi Bal. C.
de noxal. ac Deci. conſ. 44. col. 2. latè Abb. in
capitulo cauſam quæ, col. fin. de reſcrip. eſt
5 autem vulgare, † ꝙ à mente, & ratione ſtatuti
licitum eſt argumentari Bar. in. l. iura la. 1. in
fi. ff. de legi. Ang. Are. in. §. cũ ex aliena in fin.
inſtitu. de rerum diuiſ. Curt. iun. conſ. 5. num.
6 20. omiſſa ſcilicet nunc differẽtia † inter men-
tem ſtatuti, & eius rationem, de qua per Deci.
in. l. 1. in 4. col. nu. 12. C. de eden. poſt Bart. in
l. 3. §. ſi parens, ff. de legi. tuto. & non eſt du-
bium in præſenti caſu, quin fiat contra men-
tem, & rationem ſtatuti: nam præterquã ꝙ ex
7 ratione ſermonis † appellatione nauis contine-
tur & triremis, & ſcapha, & quodlibet aliud
inſtrumentum aptum ad nauigandum. l. 1. §.
nauem. ff. de exercito. ac. & l. fin. ff. de fund.
inſtruc. notiſſimum eſt, ꝙ apud vulgus omnia
hæc continentur appellatione nauis, ſcilicet in
ꝓpoſitò, de quo hic agitur, ideſt quando loqui-
mur de nauibus depictis pro ſigno, ſeu mar-
cha alicuius mercis, & idem ſequitur effectus
quò ad opinionem populi, ſiue depingatur
nauis proprio modo, ſiue depingatur trire-
8 mis: ideo hic ſuccedit, quod dici ſolet, † effe-
ctum debere inſpici magis, quàm verba. l.
filiusfam. §. 1. ff. quod cum eo, & l. 1. §. non
ſolum. ff. de ſucceſ. edic. & l. 1. §. hæc autem
verba. ff. quod quiſq; iur.

Secunda principalis ratio eſt ex verbis ip-
ſorum ſtatutorum, nã ſtatutum ſub rubri. de
marchis, ꝓhibet, ne quis habeat ſimilem mar-
9 cham &c. † ſimiles autem res eſſe dicuntur,
quæ ſunt ſimiles in propoſito, & in effectu, de
quo agitur Abb. in. c. tranſlato col. fin. de cõ-
ſtitu. Deci. in. l. 1. nu. 6. C. de tranſac. glo. in. l.
3. ff. de peric. & cõmo. rei vendi. & vt ait Bald.
in. l. illud col. 1. in fin. verſic. item nota ex glo.
10 C. de ſacroſan. eccle. † illa dicuntur ſimilia,
in quibus eſt eadem ratio, & plura huiuſmo-
di adducit Deci. conſ. 329. col. pen. Deinde
aliud ſtatutum ſub rubrica, ꝙ aliquis merca-
tor &c. habet magis enixa verba, ait enim, nec
11 ſimile vnum alteri aliquo † modo, vel inge-
nio, quæ verba, p̄ſertim ꝓpter illã dictionem,
aliquo, cõprehendunt quãlibet ſimilitudinem,
etiam minimã, vt per glo. in clem. 1. in verbo
aut earum parte, de foro cõpet. Iaſ. in. l. eum
qui. ff. de iuriſdic. om. Iudi. & præter expreſ-
ſionem ſtatuti, id etiam videbatur ſubintel-
ligendum eſſe de iure communi, vt eſt text.
in d. l. Iudęos, ibi, aſſimilatam ſpeciem. C. de
12 Iude. quinimo † grauius cenſetur delinquere
is, qui non palam vult vti ſigno, ſeu mar-
cha ſimili per omnia, ſed ſimili duntaxat quò

ad effectum, quia is non ſolum vult decipere
alios homines, ſed etiã cõmittit in legem, ideſt
vult diſpoſitionem legis deludere, vt ait text.
in.d.l.nemo ex ijs.§. nec callidis. C, de aſſeſſo.
& tex.in.l.ita fidei.ff.de iure fiſci.

Accedit ẽt, ꝙ mercator iſte, qui vult vti hoc
13 nouo ſigno, fuit vſus alio ſigno iam † per mul-
tos annos, adeo ꝙ & ex hoc deprehenditur
euidentius eius fraus, & facilius eſt prohiben-
dus argu.tex.in.l.1.in fin, C. de muta.no.facit
tex.in d.l.1.in princ, C.de ijs qui poten.no. Et
alia quãplura adducerentur, ſi eſſet opus.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Papiæ
1550. primo Septembris. Pro D, Frãciſco
della Rotta, ſeu de la Rupta, Placentino.

Summarium.

De crimine Veneni: & contra imputatũ de ueneno, ꝙ procedi poſſit per quæcunque indicia, etiam leuiora, & leuiores probationes. Et quæ indicia ſufficiant ad torturam generaliter in quocũque crimine.

1 *VENENI Crimen eſt grauiſſimum, cum contineat & homicidium, & proditionem: & proceditur in eo atrociter, & admittuntur leuiores probationes, & leuiora indicia, etiam iuris ordine non ſeruato.*
2 *Veneni crimen eſt de his, quæ ſolent occultè committi: et ſufficiunt indicia leuiora, quæ ſint veriſimilia, licet non ſint omnino proxima ipſi delicto, ſicut ſufficiunt in alijs criminibus occultis.*
3 *Indiciũ ſufficiens ad torturã eſt, ſi inquiſitus ſit malæ uocis, & famæ, & conuerſatus ſit in loco delicti cõmiſſi.*
4 *Fama quomodo probetur, et an ſit neceſſe, ꝙ teſtes dicãt particulariter à quibus perſonis audierint, & quando.*
5 *Teſtium multitudo facit rem notoriam.*
6 *Fama ꝙ ſit ſufficiens indicium ad torturam, & quando.*
7 *Indicium ſufficiens ad torturam eſt, ſi inquiſitus conſueuit committere ſimilia delicta.*
8 *Indicia probantur etiam per unum teſtem, quando actus, de quo deponit, eſt proximus delicto.*
9 *Teſtes uiles admittuntur cõtra pſonas ualde diffamatas.*
10 *Mendacium eſt ſufficiens indicium ad torturam.*
11 *Damnum in dubio præſumitur datum ab inimicis.*
12 *Inimicus præſumitur is, qui protulit aliqua uerba minatoria mortis.*
13 *Inimicitia eſt ſufficiens indicium ad torturam.*
14 *Actus inſoliti arguunt ſuſpitionem.*
15 *Teſtes ẽt ſingulares faciũt indiciũ ad torturã, qñ unum dictũ coadiuuat aliud, & omnia tendunt ad unũ effectũ.*
16 *Veritas quãdo aliunde haberi non poteſt, ſufficiunt quæcunque indicia ad torturam &c.*

Conſiliũ LXXII.

COnſtat ex
proceſſu, hãc fœminã veneno
perijſſe, vt patet ex depoſitiõe
duorũ medicorũ, & ex quãplu-
ribus teſtibus, qui depoſuerunt, ſe vidiſſe faciẽ
tumefactam, & nigredinem vnguium, & fre-
quentẽ vomitum, vt maximè deponũt Moy-
ſes de Verona, & Moyſes Poies, & Iacop de
Praga, & Diamanta vxor Gratiadei, et Zoia
de ſacerdotibus, & non ſolũ medici, ſed etiam
Stella, & Iſac inquiſiti fatentur eam deceſſiſſe
in quarto, aut quinto die, & Lazarinus mari-
tus fatetur, fuiſſe datum puluerem alicorni. &
de his puto non eſſe aliquam dubitationem.

Vnde inferuntur duo in vniuerſum tendẽ-
tia ad hoc negociũ torturę, de quo agit: primũ
1 † ꝙ cũ crimen veneni ſit grauiſſimũ, qa ſcilicet
cõtinet & homicidiũ, & ꝓditionem, vt inquit
Bal.cõſ.281, incip. illud malũ de iure, in 4, vol.
ꝓcedendum eſt in eo atrociter ad eruendã ve-
ritatem, & leuiores ꝓbationes admittendæ, &
leuiora indicia, ẽt ſi non per omnia ſeruetur
ordo iuris, vt multa huiuſmodi cumulat Mar-
ſil.in ſua prac. crimi.§.diligenter nu.156. & ex
cõmiſſione ẽt Illuſtrium Principũ cõſtat, eſſe
conceſſam facultatẽ ꝓcedendi in hoc caſu, iu-
ris ordine nõ ſeruato. Infertur & aliud, ꝙ cum
2 † crimen veneni ſit de his, quæ ſolent occultè
cõmitti, debent pro eruenda veritate hic ſuf-
ficere indicia leuiora, ideſt ẽt ſi nõ ſint omni-
no ꝓxima ipſi delicto, ſint tñ veriſimilia, vt in
terminis de hoc delicto tradit Bal.in.l.3.C.de
epiſcop.audien. Alex.conſ.77. In cauſa accu-
ſationis, col.2, nu.8, verſic. & tanto magis de-
bet, 1.vol. & id generaliter de criminibus oc-
cultis tradit Bar.in.l. dominus horreorum in
fine princ, ff.loca. & Alex.in addi.ad Bar.in.l.
fin.in tertia addi.ff.de queſtio.

Quibus p̃ſuppoſitis, puto in pñti caſu, eſſe
de iure torquẽdos reos iſtos inqſitos, Lazarinũ
maritũ, & Stellam eius matrẽ, & vltimo loco
Iſac eius patrem, ſi erit opus: quia contra eos
extant quãplura indicia; quorũ aliqua vide-
tur per ſe ſingula ſufficere, ſed omni[illegible]
iuncta videntur facere rem indubi[illegible]

Primũ indicium eſt ex duabus [illegible]
3 ſimul iunctis videlicet quia ſunt [illegible]
& famę, ꝓut de Lazarino de[illegible]
Praga, & Abrã de Sacerd[illegible]
Iacobus de ſantis, & de [illegible]
deponunt Gratiadeu[illegible]
& Zoia de ſacerdo[illegible]

& ſunt tres iſti accuſati de perſonis, quæ con-
uerſatæ ſunt in loco delicti cõmiſſi, quia ſcili-
cet in eorũ domo ſumpſit venenũ hæc mulier:
ꝙ autẽ hic duobus cõcurrentibus, cẽſeat ſuffi-
ciens indiciũ ad torturã, eſt deciſio Bar. in. l. fi.
col. 3. nu. 6. ff. de queſtio. per tex. in d. l. dñs bo-
reorum in princ. verſicu. ſerui tamen, & tradit
etiã Bar. in d. l. dominus horeorũ in fine princ.
Secũdum indiciũ eſt ex fama, ꝙ huiuſmodi
delictũ fuerit per eos cõmiſſum, de qua depo-
4 nunt ſeptẽ teſtes: & † quãuis nõ particulariter
dicant, a qbus pſonis audierint, vt videtur vo-
luiſſe Bar. in. l. de minore. §. plurium col. 6. ff.
de queſtio, cum tñ magnus ſit numerus teſtiũ,
5 id nõ videtur eſſe neceſſarium, nã † teſtiũ mul-
titudo cenſetur facere rem notoriã, ita tradit
Bal. in authen. quod locum col. 2. C. de colla.
& ſequitur Felyn. in. c. cũ oportet nu. 6. de ac-
cuſa. & quãuis loquantur de decẽ teſtibus, vi-
dentur id facere gratia exẽpli, & non videtur
negandum, quin numerus ſeptẽ teſtiũ ſit ma-
6 gnus numerus: ꝙ autẽ † fama ſit ſufficiens in-
dicium ad torturã, tradit Bar. conſ. 191. Domi
no Paci, Alex. in addi. ad Bar. in d. l. fin. ff. de
queſtio. in tertia addit. Fely. in. c. veniens el. 1.
col. 5. num. 15. de teſtib. & paſſim habetur: &
quãuis requirant famã vehementẽ, & pceden
tem ex aliqua iuſta cauſa, videt, ꝙ in pñti caſu
ſit ſatis vehemens fama, cum pcedat à multis
teſtibus, vt dictum eſt, & pueniat ex veriſimili
cauſa, nã aliqui teſtes dicunt, hoc crimen fuiſſe
cõmiſſum, vt ipſi inquiſiti lucrarentur dotẽ, &
alii dicũt, fuiſſe cõmiſſum, qa eã mulierẽ odio
habebãt: deinde fatetur Bar. & pdicti Docto.
ꝙ ſi fama non haberet qualitates ſupradictas,
multum tamen faceret iuncta cũ aliis indiciis.
7 Tertium indicium eſt, qa † iſti inquiſiti cõ-
ſueuerunt cõmittere talia delicta, put de hoc
deponunt quatuor teſtes, qui deponũt de mor
te cuiuſdã Ioſue, aſſerentes fam[illegible], ꝙ p iſtos
in[illegible] fuerit veneno nec[illegible] onit etiã
[illegible]es, ſe vidiſſe his [illegible] ſebus ve-
[illegible]orũ domo. & p[illegible] ert idem
[illegible] e factã ſibi c[illegible] ẽ p Mar-
[illegible] nomine co[illegible] ſe Moyſes
[illegible]tus fuiſſet [illegible] o cũ quadã
[illegible]turi eũ er[illegible] : ꝙ autẽ hoc
[illegible] dicium [illegible] tradit Alex.
[illegible] ol. 1. i[illegible] quintum [illegible]
[illegible] oſt [illegible] adductos, &
[illegible] be[illegible] ba,
[illegible] dic[illegible] ex depoſitiõe
[illegible]

eus teſtis, videtur tñ ſufficiẽter pbare indicia,
cum deponat de actu nõ remoto, ſed pximo,
tanꝙ immediato ad huiuſmodi delictũ, dum
maximè deponit, ꝙ Stella ſocrus attulit ipſi
Alegre nunc mortuæ cibũ, nõ aſſueta id face-
re, & tanto magis cũ reuocauerit ipſum teſtẽ
tunc famulum, qui iam erat in itinere cũ cibo,
ſeu cũ ſcutella, vt ipſe dicit: & nõ videtur poſ-
ſe dici actus remotus, ſtante pſuppoſito ſupra-
dicto, ꝙ hic verſamur in delicto occulto, ad
quod plenè pbandum ſolent ſufficere pbatio-
nes pſumptiuè, adeo ꝙ actus ppinqui talibus
præſumptionibus violentis debent cẽſeri fa-
cere indicium proximũ: ꝙ autẽ ſufficiat vnus
teſtis, qñ actus eſt pximus delicto, tradit Bar.
in d. l. fi. col. fi. ff. de queſtio. & latius tradit ibi
modernus Parauinus Blãcus à nu. 39. vſq; ad
nu. 49. ex cuius & dictis patet, ꝙ actus, de quo
hic loquimur, iudicandus eſt proximus, & non
remotus. Neq; obſtat, ꝙ hic teſtis videatur po
tius vilis perſona, ꝙ grauis, cũ ſit famulus, qa
9 reſpondetur, † ꝙ teſtes viles ſolent admitti cõ-
tra valde diffamatos, prout ſunt iſti inquiſiti
Alex. ad Barto. in d. l. fin. in tertia addi. ff. de
queſtio. & ſi aliquod erat impedimentum in
hoc teſte propter eius cõtrarietatem, ſatis vi-
detur id fuiſſe purgatũ per torturã, qui paſſus
eſt, & non erat contrarietas magni [illegible]
10 Quintum indicium põt ſumi ex [illegible]
cio ipſorũ omnium inquiſitorũ, qui [illegible]
ſpectibus conuincuntur per teſtes, [illegible]
pceſſu. & præter expreſſas cõ[illegible]
in proceſſu leguntur, eſt [illegible]
quiſiti ſunt mendaces, [illegible]
Alegra haberet [illegible]
nigros, cũ multi teſtes [illegible]
tãtes in ea domo, [illegible]
& poſt eius mortem, [illegible]
bilis eſt contrarietas [illegible]
cit, ſe nõ [illegible]
deinde [illegible]
eſt, ꝙ eam [illegible]
[illegible]
[illegible]

tum ab inimicis, vt per Deci.conſ.64. col.4.
et ſolet pariter dici, ꝙ qui profert verba mina-
12 toria mortis, † præſumitur ipſo iure inimicus
Bar.in.l.3.§.fin.ff. de adimen. lega. poſt glo.
13 in.l.licet.ff. de arbitr. ꝙ autem inimicitia † ſit
per ſe ſufficiens indicium ad torturã, latè tra-
dit Marſil.in d.§.diligenter nu.69. ſaltem iun-
cto alio aliquo adminiculo, vt ibi per eum.

Et præter hæc ſex, vidētur ex proceſſu col-
ligi alia multa, quæ tendunt ad eundem effe-
ctũ, præſertim ꝙ Iſac ſoluit ſcutos illos centũ
collegio Hebreorum in pœnam ꝓpter huiuſ-
modi matrimonium, quæ res iuncta cum a-
lijs verbis ſupradictis per eum prolatis arguit
malum eius animum. & pariter cõſtat, Laza-
rinum iactaſſe aliqua verba indicantia talem
mortē futuram: Et quamuis poſſent ea verba
interpretari fuiſſe dicta per iocum, cum, tamē
res poſtea habuerit malũ effectum, debet fie-
ri interpretatio, vt & verba, & animus conue-
niant effectui ipſi ſubſecuto. l. ſed Iulianus.§.
proinde.ff.ad macedo. & pariter conſtat, La-
zarinum tractaſſe de alia vxore, anteq̃; huius
cadauer fuiſſet traditum ſepulturę. cõſtat etiã,
eum riſiſſe poſt illius mortem, cum de illa ha-
beretur mentio. conſtat etiã, ꝙ huius mors at-
tulit lucrum dotis ipſis inquiſitis, quod maxi-
mè ponderat Bar.in.d.l.fin.col.2.nu.5. ff. de
queſtio. & pariter conſtat, ꝙ Stella mater La-
zarini ſollicitabat eum, vt impetraret atteſta-
tionē a medicis, ꝙ hæc mors non prouenerat
14 ex veneno, actus enim † inſoliti arguunt ſuſpi
tionē glo.in.l.ſi quis ſub cõditione, ff. de con-
ditio. inſtitu. Deci. conſ. 94. col. 1. conſtat
etiam ꝙ poſt eius mortem fuerunt translatæ
quædam res de domo iſtorum in domum
alienam. conſtat de maxima varietate ancillæ
15 in ſuo examine. & quamuis probentur † hæc
per teſtes ſingulares, cum tamen vnum dictũ
coadiuuet aliud, & tendant omnia ad vnum
effectum, debēt ſufficere pro indicio ad tor-
turam, vt dicit Alex. in.d.conſ.77.in fin.in. 1.
vol. & in ſumma niſi iſti torqueãtur, cum ve-
ritas aliter haberi nõ poſſit impunitum rema-
nebit hoc maleficium, quãuis grauiſſimum ſit,
contra tex. in. l. ita vulneratus.§.quod ſi quis
abſurdè. ff. ad leg.aquil. & hoc ipſum etiam,
16 † ꝙ veritas aliunde haberi non poſſit, debet
plurimũ vrgere in hoc ꝓpoſito, vt tradit Mar-
ſil. in.d.§.diligenter nu.81.83. & 84.124.125.
quæ omnia ſcio eſſe notiſſima eruditiſſimis vi-
ris, coram quibus nunc res agitur.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ
ius ciuile veſpertinum in prima cathedra.
1550.17.Nouēbr. Pro Iacob Leui Hebreo.

Summarium.

An in legato uſusfructus cõprehendatur etiã uſusfructus bonorũ ſubiectorũ fideicõmiſſo facto p aliũ teſtatorē, et reſtituēdorũ hæredi inſtituto. Et an, et qñ poſſit teſtator diſponere de re hæredis. Et an, et quando hæres poſſit uenire cõtra factũ defuncti.

1 TESTATOR *Poteſt diſponere de re hæredis abſolutè, & pleno iure, ſiue ſit tota res hæredis, ſiue ꝓ parte, & ſiue propriè ſit hæredis, ſiue ei debita.*

2 *Hæres poteſt uenire contra factũ defuncti, quando non habet illud, quod teſtator tenebatur ei relinquere ex legis diſpoſitione: & quomodo id procedat.*

3 *Hæres non poteſt regulariter uenire contra factum defuncti triplici ratione.*

4 *Teſtator ſi legauit rem in qua ſolum habebat uſumfructum, an euaneſcat legatum, ut cenſeatur legaſſe ius ſolum quod habebat, et q. hoc nõ procedat, quando eſt res hæredis, uel hæredi debita poſt mortem teſtatoris.*

5 *Teſtator quando cenſeatur in legato uſusfructus uoluiſſe cõprehendere etiam uſumfructum bonorum ſubiectorum fideicommiſſo: & uide multas coniecturas.*

6 *Verba generalia, & ualde enixa comprehendunt ea, quæ aliâs non comprehenderentur.*

7 *Verba teſtatoris intelliguntur, prout teſtator putabat.*

8 *Legatum uſusfructus ampliatur ex qualitate uſufructuarij, & teſtatoris, qui uiuebant ſplendide &c.*

9 *In dubio eligenda eſt uia illa, quæ minus lædit.*

Conſiliũ LXXIII.

IN præſenti
caſu, quo quęriť, an ſub legato
vſusfructus cõprehendatur etiã
vſusfructus bonorũ, quæ per fi-
deicõmiſſum ab alio teſtatore factum ꝑſtanda
ſunt hæredi inſtituto, videntur eſſe duo conſi-
deranda. primum, an Illuſtris Comes Ioãnes,
qui fecit hoc legatum, potuerit id facere. ſe-
cundum, an id facere voluerit.

Et quod attinet ad primũ, videtur eſſe res
1 clara, & expedita, ꝙ id potuit facere, qa † põt
teſtator diſponere de re hæredis, ēt abſolute,
& pleno iure.§. non ſolum. Inſtitu. de lega.l.
vnum ex familia.§.ſi rem.ff. de lega.2. ſiue ſit
tota res hæredis, ſiue ſit pro parte.l.cũ filius.§.
dñs, vbi Bar.ff. de lega.2. & ſiue ſit propriè res
hæredis, ſiue ſit ei debita d.l.vnũ.§.ſed ſi vno,
qui text. loquitur de re debita hæredi per fi-
deicommiſſum,

deicommiſſum, ergo multo magis poteſt teſtator de re hæredis diſponere quo ad vſumfructum paucorum annorum, & in hoc propoſito nō refert, an teſtator ſciuerit, vel ignorauerit eſſe rem hæredis, vt habetur in d.§.ſi rem, & tradit glo. in d.§. non ſolum.

Nec huic concluſioni obſtat tex.in.l.2. cum ibi nota.per glo.in verbo familiæ in fin. & ibi Bart.& alij Docto.cōiter. C. de inoffi. dona.
2 dum volunt, ꝙ † hæres poſſit venire cōtra factum defuncti, qñ hæres ipſe non habet illud, quod tenebatur teſtator ei relinquere, & tradit ēt Curt. Sen. conſ.1.col. fin. prout ex aduerſo fuit allegatū, & ad hoc potuiſſet adduci tex.clarus in.l.2,C. ſi quid in fraud. patro.qm̄ reſpondetur per Bart.Bal. Salice.& Pau. de Ca.in ea.l.2.C.ſi qd in fraud. ꝙ eſt ſpeciale in illis perſonis.quibus debetur aliquid ex diſpoſitione legis, & non reperiunt in hæreditate quātum eis debetur ex ea legis diſpoſitione, nā eo caſu, ꝗuis ſint hæredes, admittuntur cōtra factum defuncti, non quidē abſolutè, ſed dūtaxat ad reuocandum quātum eis ſufficit pro portione debita per legem, & id conceditur, quia duæ rationes ſimul concurrunt, videlicet quia videtur facta fraus legi, & quia talis hæres nullum ſentit cōmodum ex hęreditate defuncti tanꝗ hæres, vt concludunt Docto p̄dicti magis cōiter: extra verò eum caſum manet
3 † regula, ꝙ hæres non pōt venire contra factū defuncti.l.cum à matre. C.de rei vendica.triplici ratione videlicet quia cenſentur eadem perſona cum defuncto, item quia ex qua pſona quis lucrum ſentit &c. tum quia quem de euictione tenet actio &c. & alioquin procedere non poſſet tex.in.l.venditrici, C. de reb. alie. non alie.& tex.in.l. ſeia.ff. de euic. cum alijs pleriſq; ſimilibus neq; de hoc amplius expedit diſputare, cum extent iura clara in terminis noſtris, quòd teſtator poteſt diſponere de re hæredis, vt dictum fuit.

Secunda principalis dubitatio eſt an, Comes Ioannes cenſeatur voluiſſe hæc bona cōprehendere. Et in primis remouendū eſt vnū, quod ex aduerſo p̄ſuppoſitum fuit pro verò, et
4 expedito, ſcilicet nos eſſe in caſu, de † quo in.l. quod in rerum.§.ſi vſumfructum.ff.de lega.1. quo diſponitur, ꝙ ſi legata ſit res, in qua teſtator habebat ſolum vſumfructū, euaneſcit legatum, quia cenſetur teſtator duntaxat voluiſſe legare ius, quod habebat, vt etiam ibi diffuſius tradunt Barto. & cæteri; non enim procedit ille text. quando eſt res hæredis, vel hæredi debita poſt mortem teſtatoris, vt latè tradit Corn.conſ. 84. videtur prima facie, in
5 2.vol. Cæterum † quò ad ipſum principalem ſecundū articulum. quamuis negari non poſſit, quin ſit ambiguus, quia interpretamur voluntatē teſtatoris mortui non ſatis clarè explicatam, & hinc, & inde extant coniecturæ: vtcunq; tamen, inſpecta qualitate perſonarꝫ, & alijs circumſtantiis, videntur plurimum vrgere præſumptiones, & fundamenta quæ tendunt ad ſuſtinendū legatum vſusfructus, etiā in his bonis ſubiectis fideicōmiſſo. Nam in primis proprietas illorum verborum.ſ. bonorꝫ meorum, denotat, vt comprehendātur bona, quæ tempore teſtamēti ſunt in dominio teſtatoris, quicquid poſtea contingat, vt eſt tex.in.l.ſi ita legatum. ff. de auro & argen. lega.& non eſt dubium quin grauatus per fideicōmiſſum poſt mortem ſuam ſub conditione, ſit interim Dominus.l.2.§.ſin autē ſub conditione. C. cōmu. de lega. ſecundo pro hac opinione faciunt verba illa. ſ. totum & integrum vſumfructū om-
6 nium bonorꝫ meorꝫ, quæ † verba cum ſint generalia, & valde enixa, ſolent comprehendere ea, quæ alias non comprehenderentur Bar. in l. generali.§.vxori in fin. ff. de vſufruc. lega. Dec.conſ.294.col.2.& conſ.69.col.2.& cōſ. 76.col.2.& conſ.165.col.2. Tertio faciunt verba illa, & cui meæ volūtati nolo aliquo modo contradici, aut aliquid opponi poſſe per infraſcriptū heredē meum, ſub pœna priuationis &c. quæ prohibitio adeo enixa videtur etiam aliquid notabilis momēti præſupponere, propter quod teſtator dubitabat, ne hæres cōtrauenirer, & in hoc teſtamento nihil tale videtur extare, niſi huiuſmodi legatum vſusfructus, quatenus comprehēdit bona præſtanda hæredi, ergo ad eū caſum videntur referēda ſupradicta verba.l.fundus q locatus.ff.de fund. inſtruc. Quarto conſiderandum eſt, ꝙ bona hæc reſtituenda p fideicōmiſſum erant indiuiſa, ſeu confuſa cū bonis ipſius comitis Ioānis, quia.ſ. ipſe habebat aliquam partem corū liberè ad ſe pertinentē, propterea cum ipſe locutus eſt de omnibus bonis ſuis, eſt veriſimile, ꝙ ſenſit de omnibus bonis quæ tunc poſſidebat, & quorꝫ tunc, cum loquebatur, erat dñs, quia non eſt credendū, ꝙ voluerit diſtinguere partes, quas, etiam ſi tunc voluiſſet, neſciuiſſet
7 diſtinguere: verba † autem teſtator ſolent intelligi, put teſtator putabat.l. quo loco.§.ſi iā mortuo, vbi Bar.ff.de hære.inſti. Quinto qa poteſt eſſe, ꝙ comes Ioānes ignoraret fideicommiſſum,

miſſum, & in dubio p̄ſumitur ignorantia, & tanto magis in eo, qui erat iuuenis, & nō præſtans operā literis: & quāuis fortè non habenda eſſet pro ignorantia probabili de iure, ſi de ea tractaretur principaliter, tñ ad faciendam coniecturam ſufficit veriſimilitudo. c. quia veriſimile, de p̄ſump. & hic ſolū agimus de cōiecturis, ꝓpterea ſi ignorabat fideicōmiſſum, cōprehenduntur hæc omnia bona ſub legato, vt per glo. in d. §. non ſolū Inſtitu. de lega. Se-
8 xto quia † qualitas ipſius matris, ſcilicet Illu. Dñæ Barbaræ, & eius conſuetudo viuendi ſplendidè, & pariter cōſuetudo ipſius teſtatoris in huiuſmodi ſplendido vſu viuēdi, & charitas perſonarū videtur id ſuadere. l. cum alimēta, in princ. ff. de alimen. lega. & l. ſi qñ, in fin. ff. de aūr. lega. & l. inter veſtem, in princ. eo. tit. Septimo qa hæredi hoc eſt modici p̄iudicij, quia agitur de vſufructu paucorꝫ annorum, & ipſe eſt ditiſsimus, matri verò eſt præiudicium maximum, ſi non habeat huiuſmodi vſumfructum, quandiu viuit, ideo in dubijs
9 † eligenda videtur illa via, quæ minus lædit. l. 1. vbi Pau. de Ca. verſic. nota bonā regulā. ff. ſi quis cautio. Octauo quia, diſpoſitio dubia de hæreditate, vel teſtamēto filij ſolet ſemper interpretari in fauorē matris. l. fin. C. de inſtitu. et ſubſtitu. Negari tamen non poteſt, vt ſupra dixi, quin in contrarium extent aliquæ coniecturæ, ſed ſupradictæ videntur vrgentiores.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis Interpres Papiæ in prima cathedra lectionis veſpertinæ, ſaluo &c, 1550, die 10. Decēbris. Pro Illu. Dña Barbara Triuultia.

Summarium.

Si contingat, ꝙ per diuiſionē cenſeatur renunciatum fideicōmiſſo, ꝙ talis renunciatio intelligatur quò ad diuidentes tantū, nō autem quò ad filios, & deſcendentes ſuos pariter uocatos expreſſè ad fideicōmiſſum: & ꝙ ipſi poſſint petere fideicommiſſum ex p̄ſona ſua, licet ſint hæredes diuidētiū. Et an, & quando hæres teneatur ex facto, & obligatione defuncti, et ueniat contra illius factum. Et quādo per diuiſionem non cenſeatur renunciatum fideicommiſſo.

1 LICET *Per diuiſionem cenſeatur renunciatum fideicommiſſo, comprehendit tamen talis renunciatio ſolum ius ipſorum diuidentium, non autem ius filiorum, & deſcendentium, quod eis competit ex propria eorum perſona, & ipſi poſſunt petere fideicommiſſum.*

2 *Extenſio de perſona ad perſonam difficilius fit, quàm de caſu ad caſum.*

3 *Promittens de facto ſuo tantum an obliget etiam hæredē ſuum, & quando.*

4 *An quando quis ſe obligat, cēſeatur etiā obligare hæredes ſuos, & quomodo hoc intelligatur, et quid ſi exp̄ſſè promiſſum ſit etiam pro filijs, & hæredibus &c.*

5 *Clauſula de non contrauenïendo poſita in donatione cauſa mortis an immutet eius naturam, & faciat eam donationem inter uiuos.*

6 *Per diuiſionē qñ non cenſeatur renunciatū fideicōmiſſo.*

7 *Per ſimplicem diuiſionem regulariter non cenſetur remiſſum fideicommiſſum, & quid ſi adiecta ſit clauſula continens remiſſionem iuris præſentis, & futuri?*

8 *Declaratio contractus ambigui illa optima eſt, quæ colligitur ex eo, quod poſtea ipſi contrahentes faciunt.*

9 *Sententia inter aliquos lata an faciat ius quò ad alios, quando refricatur eadem quæſtio.*

10 *Coniectura, ꝙ per diuiſionem non cenſeatur renūciatum fideicommiſſo, eſt, ſi unus habebat filios, alius non. Item ſi facta fuit reſeruatio creditorum ſuper bonis.*

11 *In dubio non præſumitur extare unica cauſa diſpoſitionis, ſed multa.*

12 *Per diuiſionem nō cenſetur ſublatum fideicommiſſum regulariter, & aſſerenti contrarium, & uerba diuiſionis non poſſe aliter uerificari, incumbit onus probandi.*

13 *Appellatione creditorum, ſeu crediti, an ueniant etiam fideicommiſſarij.*

14 *Appellatione crediti, an comprehendatur etiam creditum conditionale.*

15 *Clauſula cōtinens licentiā alienandi appoſita in diuiſione quando operetur, & non excludat petitionem precij.*

Conſiliū LXXIIII.

DIſtinctio Baldi in. l. qui ſe patris, col. 6. & 7. verſic. item quęritur ſi vaſallus, iam allegata, & quā ſequitř Ruinus conſ. 138. nu. 10. in 2. videtur habere rationem, & poſſe procedere, vt videlicet dica-
1 mus, ꝙ ēt † ſi contrahentes cenſerentur per diuiſionem renunciaſſe fideicōmiſſo, debeat intelligi talis renunciatio, vt ſolum comprehendat ius, quod habebant ipſi contrahentes, non autem ius filiorꝫ, vel deſcendentium ſuorum, cōpetens eis ex propria eorꝫ perſona, adeo ꝙ huiuſmodi filij, & deſcendētes poſſunt poſtea petere fideicōmiſſum, quāuis ſint hæredes ipſorum, qui diuiſerunt. Nā renūciationes ſunt ſtricti iuris, p̄ſertim cum ſit præiudicium alijs. & quemadmodum Bar. in. §. duo fratres. 6. q. vult, ꝙ nō cenſeatur renunciatū fideicōmiſſo, ſi verba poſſunt aliquo alio modo, ſeu caſu verificari,

rificari, multo magis hic dicendum videtur, ꝙ
nō cenſeatur renunciatum in præiudiciū aliarū
perſonarū, ſi poteſt renunciatio cōmodè ve-
rificari in pſona ipſorum cōtrahentium: nam
2 † difficilius fieri ſolet extenſio de pſona ad p-
ſonam, ꝙ de caſu ad caſum Areti.in.l.gallus.
§.& quid ſi tantum col.3.verſic.ſecundo caſu,
Deci.conſ.211.col.3.& conſ.218.col.3.& cōſ.
314.col.2.& alibi dicitur, ꝙ perſona extrinſe-
cus non intelligitur.

Neqꝫ obſtat deciſio eiuſdem Bal. in.l.fin.
3 in fin.C.de ac.emp. vbi vult, ꝙ † promittens
de facto ſuo tantum obligat etiā hæredem ſu-
um: quia ꝓ reſponſione dicitur, ꝙ ſunt diuerſi
caſus iſti duo, & habēt rationes diuerſas, Bal.
enim in.d.l.qui ſe patris, loquitur in caſu, quo
præſupponitur, ꝙ defunctus, & hæres, ſeu pa-
ter, & filius habēt ſinguli ius ſeparatum ad rē,
de qua agitur, videlicet quilibet eorum ex ꝓ-
pria perſona, put etiā contingit in caſu noſtro,
cum deſcendentes ſint vocati expreſsè ad fi-
deicōmiſſum, ideoqꝫ vult Bal. ꝙ non obſtāte
renunciatione patris, poſſit filius admitti ex
propria perſona, etiā ꝙ ſit eius hæres, quia pa-
ter cenſetur renunciaſſe iuri ſuo tātum, & non
iuri filiorum, adeo ꝙ filius non cenſetur veni-
re contra factum, vel contra voluntatem pris:
ſed Bal.in.d.l.fin.C.de ac. emp.loquit̄ in ca-
ſu quo præſupponit̄ ius in perſona patris, ſeu
defuncti tātum, ideoqꝫ non pōt hæres contra-
uenire, cum nō habeat ius ex ꝓpria perſona,
& ſi aliquid noui faceret, cēſeretur facere ad-
uerſus voluntatem, & factum defuncti. Et vl
4 terius conſiderandum eſt, ꝙ & ſi † vnuſquiſqꝫ,
dum ſe obligat, cenſeatur etiā obligare hære-
des ſuos, intelligit̄ tamē eos obligare ad id tan
tum, ad quod ipſe eſt obligatus, ideſt, vt ſeruēt
illud præciſè, quod ipſe ꝓmiſſit, nam ex pſo-
na hæredis non ſolet augeri, vel minui obliga-
tio.l.2.§.ex his.ff.de verb.obliga. & hoc ꝓce-
dit, etiā ſi promiſſum ſit ꝓ filijs, & hæredibus,
ſcilicet inter clauſulas acceſſorias, quia non ſo
lent ampliare principalem diſpoſitionem cle-
men.1.in fin.de præben.ſi verò facta eſſet ꝓ-
miſſio ꝓ filijs, & hæredibus in principali par-
te diſpoſitionis, tunc cenſerentur cōtrahentes
deduxiſſe duo in obligationem, ſeu in renun-
ciationem, videlicet ius ſuum, & ius filiorum
ſuorum, vt propriè loquitur Bal.in d.l.qui ſe
patris in ſecundo caſu, & tunc filij ſi ſint hæ-
redes, non poſſunt contrauenire, vt ibi per eū.
ſicut & alibi videmus, ꝙ teſtator poteſt diſpo-
nere de re hæredis. & ſimilem diſtictionem

5 ponunt Doct.cum diſceptatur de † clauſula
non contraueniendi poſita in donatione cauſa
mortis, an ſcilicet immutet eius naturā, & eā
faciat donationem inter viuos, & dicunt, mul-
tum referre, an ſit poſita inter clauſulas prin-
cipales, an inter clauſulas acceſſorias, vt poſt
alios tradit Deci.in.l.non omnis col.3.nu.11.
ff.ſi cer.peta.& conſ.305.ſunt igitur duo diuer
ſa, videlicet vel renunciare iuri ſuo tantum, &
ad id obligare ſe ipſum, ac filios, & hæredes,
vel renunciare iuri ſuo, & iuri filiorum ſuorū,
& hoc vltimum non facile credendum eſt, niſi
apertè cōſtet propter ſupradicta. & hæc pla-
nius etiam procedunt in caſu noſtro, ꝙ in caſu
Bal. quia non ſumus certi, ꝙ voluerit pater
renunciare fideicommiſſo.

6 Cæterum vtrum in præſenti caſu † cenſea-
tur p diuiſionem renunciatum fideicōmiſſo,
negari nō poteſt, quin res habeat dubitationē
ꝓbabilem, qua tamen non obſtante, inclina-
rem in eam opinionem, ꝙ non cenſeat̄ renun-
ciatum. & cum diligenter ſup hoc iam fuerit
ſcriptum, nihil noui mihi ſuccurrit. Et acceſ-
ſoriè ad ea, quæ iam fuerunt deducta, conſide
7 rādum eſt, ꝙ † cum regulariter per ſimplicem
diuiſionem non cenſeatur remiſſum fideicō-
miſſum.l.cū pater.§.hæreditatem. ff. de lega.
2. Bar. in.§.duo fratres prima.q.in fin. & da-
to, ꝙ adiecta ſit clauſula continens remiſſio-
nem iuris præſentis, & futuri in bonis &c. put
hic fuit adiecta, non tamen cenſetur in dubio
ſublatum fideicōmiſſum, neqꝫ ex proprietate
verborū id denotatur, neqꝫ ex alijs regulis vo-
lentibus, ꝙ in dubio verba generalia nō refe-
rantur ad ea, quæ dependent ex teſtamento, vt
concludit Bar.in.6.q.& cōiter Docto.ſequun-
tur: & duntaxat propter eā clauſulam volunt
cenſeri ſublatum fideicommiſſum, qn̄ accedit
hæc cōiectura, ſeu ratio, ꝙ eiuſmodi generalis
remiſſio nullo modo poteſt verificari, niſi in
fideicōmiſſo, propterea cum ſit debilis ratio,
& coniectura leuis, & contra proprietatē ſer-
monis, & aduerſus propriam naturā materiæ
ſubiectæ, & contra alias regulas iuris, recedē-
dum eſſe videtur de facili à tali coniectura, ſi
extet alia in cōtrarium.l.diuus.ff.de in integ.
reſtitu. & in pſenti caſu adductæ fuerunt ali-
quot coniecturæ vrgentiores in contrarium,
& potiſſimū illa, ꝙ aliquo tēpore poſt diuiſio-
nes facta fuit præſtatio cuiuſdā partis fideicō-
miſſi D. Io. Chriſtophoro, qui fuerat vnus ex
8 fratribus diuidentibus: & vulgare eſt, † ꝙ op-
tima eſt declaratio contractus ambigui, quæ
colligitur

colligitur ex eo,quod poſtea ipſi contrahentes
faciunt,Bart.conſ.59.col.2.verſic.p̃terea ver-
ba:& tanto magis hoc ꝓcederet,ſi verum eſt,
9 ꝙ inter † autores ipſorꝫ nunc litigantium lata
fuerit ſententia, approbata etiã à partibus,ꝙ
fideicommiſſum extabat,nã videretur facere
ius nunc,ẽt ꝙ petatur alia pars fideicommiſſi,
et ita aliud corpus,qa refricatur in dubiũ eadẽ
quæſtio.l.ſi quis cum totum.§.ſi ancillã,&.§.
generaliter.ff.de excep.rei iudica.& ibi Pau.
de Ca.&.l.ſi titio.§.vſum fructũ.ff.de vſufruc.
10 Item extat coniectura † illa,ꝙ vnus habebat
filios,& non alius, vt per Deci.conſ.495.nu.
20.Item reſeruatio creditorꝫ ſuper bonis,quę
clauſula, dato, ſine veritatis p̃iudicio, ꝙ non
denotet fideicommiſſum,præſtat tamen argu-
mentum,ꝙ ſi contrahentes non voluerunt re-
nunciare alijs creditis reſpicientibus ipſa bo-
na,multominus cẽſentur voluiſſe renunciare
fideicommiſſo,nã fideicõmiſſum eſt ſemꝑ vlti-
mum,vt per Bar.in.d.6.q.Item ſi dicta clau-
ſula generalis,continens remiſſionem iurium
præſentium,& futurorũ,comprehendit fidei-
commiſſum,neceſſe videtur fateri,ꝙ cõprehẽ-
dat cætera omnia iura perſonalia,vel realia,
quia fideicõmiſſum,vt modò dictum eſt,de-
bet eſſe vltimum,& tunc ſequitur manifeſta
repugnantia in verbis diuiſionũ,cum reſerua-
ta fuerint credita ſuper bonis,ergo,vt tollatur
talis contrarietas,c.inter dilectos.§.cæterum,
de fide inſtru.debet quælibet interp̃tatio ad-
mitti,& ita ꝙ ea clauſula generalis cenſeatur
appoſita ex ſtilo notariorum &c.prout di-
citur de clauſula non contraueniendi poſita
in donatione cauſa mortis inter clauſulas ge-
nerales,vt ſupradixi.Accedit,ꝙ ea ceſſio ge-
neralis poteſt referri ad caſum,quo vnus po-
tuiſſet lucrari portionem alterius,ſi intuliſſet
moleſtiã vxori teſtatoris in vſufructu:& quã-
uis hæc fortè ſit diuinatio,eſt tñ poſſibile,ꝙ ita
cogitauerint contrahentes,ergo non cenſetur
ſublatũ fideicõmiſſum,quia nõ verificatur id,
quod requirit Bar.& cõmunis opinio ſcilicet,
ꝙ appareat,nil aliud eſſe,ad quod poſſit refer-
11 ri:† & in dubio non præſumitur extare vnica
cauſa diſpoſitionis,ſed multæ,Iaſ.in.l.quãuis
col.fin.C.de fideicom.ꝓut & ab his,quæ tra-
duntur ꝑ glo.& Docto.in d.l.quãuis arguit,
Ripa in d.§.duo fratres,ſexta.q.nu.79.& cũ
12 † regula ſit,ꝙ ꝑ diuiſionẽ non cenſetur ſubla-
tum fideicõmiſſum,videtur,ꝙ aſſerenti ſe eſſe
in caſu ſpeciali ideſt quo verba nõ aliter poſ-
ſint verificari,incumbat onus ꝓbandi,vt in ſi-
mili per Cur.Sen.conſ.72.in princ.Deci.cõſ.
397.col.2.Poſtremò non videtur extra ꝓpo-
ſitum id,quod iam ꝑ alios dictũ eſt,ꝙ illa re-
ſeruatio creditorum cõpræhendat fideicõmiſ-
13 ſum,quia † eſt magis cõmunis opinio,ꝙ appel-
latione creditorũ veniant etiã fideicõmiſſarij,
Alex.& Iaſ.in.l.1.ambo nu.42.ff.ſi cer.peta.
ſiue loquamur de creditore,ſiue loquamur de
credito,vt ꝑ eos,quicquid ibi voluerit Bar.
nã de vocabulo,credito contra Bar.eſt tex.in
l.is cui.§.flauius.ff.de ſolutio.& quãuis ex al-
luſione vocabuli non comprehẽderentur,ſu-
peruenit tamen cõmunis vſus loquẽdi intro-
ductus etiã per Iuriſconſultos veteres,quorũ
nũc habemus leges,vt ait.D.Alcia.in.l.ſi cui.
ff.de verb.ſigni.& tanto magis hæc videntur
ꝓcedere in p̃ſenti caſu,cũ reſeruauerint credi-
14 ta ſuper bonis.Et pariter † eſt magis cõmunis
opinio,ꝙ comprẹhẽditur etiã creditũ condi-
tionale,ſaltẽ in materia indifferenti,ideſt apta
omnibus,vt tradunt Deci.& Curt.in d.l.1.ff.
ſi cer.peta.velut contigit in præſenti caſu,nã
& verba reſeruationis & ratio,vel mens veri-
ſimilis contrahentiũ ita vr̃ reſpicere credita fu-
15 tura,ſicut præſentia.Quod autẽ attinet † ad
aliã clauſulam.ſ.de licẽtia alienandi non vi-
derĩ diſputandũ,qa quicquid dixerit Crotus,
cõmunis eſt,ꝙ nihil operatur,ſi non fuit facta
alienatio:deinde non excludit petitionẽ pre-
cij,vt ꝑ Bar.in.8.q.Corne.conſ.339.1.vol.

Iacobus Mandellus Albenſis,Iuris ciuilis
veſpertini Interpres Papiæ.1551.primo Ia-
nuarij.Pro Magnifico Doctore,Dño Frã-
ciſco Ragonaſco,Cremonenſi.

Summarium.

Quando quis poßit cõueniri de ſpolio,uel alio remedio recuperandæ. Et an per ſequeſtrum Iudicis transferatur poſſeßio,et quando:& quando Iudex poßit facere ſequeſtrum,& aduocare poſſeßionem:& an Iudex uel Princeps ſecularis id poßit facere in prædijs beneficiorum eccleſiaſticorum,& apponere manum ad fructus:& an tunc cenſeatur ſpoliare.

1 NEMO Poteſt de ſpolio conueniri,qui non ſpoliauit,uel ſpoliari mandauit,neq; alio remedio recuperandæ,qui non poßidet,neq; dolo deſijt poßidere.

2 Per ſequeſtrationẽ,quæ fit per Iudicẽ,non interueniente conſenſu utriuſq; partis,nõ cẽſetur transferri poſſeßio regulariter.

regulariter, niſi dignoſcatur, q. id iudex facere uoluerit.
3 *Iudex quilibet, & multo magis Princeps poteſt facere ſequeſtrum, & aduocare etiam ad ſe poſſeßionem, quando ſubeſt timor ſcandali. & talis ſequeſtratio dicitur fieri ex officio Iudicis nobili.*
4 *Iudex uel Princeps ſecularis poteſt ſequeſtrum facere etiam in prædijs beneficiorum eccleſiaſticorum, quando ſubeſt timor ſcandali.*
5 *Princeps ſecularis pōt apponere manū ad poſſeſſoriū bñficij eccleſiaſtici, tāquā nolēs impedire rixas, et ſcādala.*
6 *Principi atteſtanti de timore ſcandali creditur.*
7 *Iudex ſecularis an poßit apponere manū ad fructus beneficiorum, & an cenſeatur tūc ſpoliare, & an teneatur de ſpolio ille, ad cuius petitionem id facit Princeps.*

Cōſilium LXXV.

STantibus re-
bus, put in facto p̄ſupponunt,
non videtur Reuerendiſsimus
D. Epiſcopus Papiēſis poſſe cō-
ueniri de ſpolio, ſeu per aliud remediū recu-
1 perandæ: nā vulgare eſt, † neminem poſſe de
ſpolio conueniri, qui non ſpoliauit, vel ſpoliari
mandauerit, glo. in. l. 1. §. interdictum autem
hoc nulli, in verbo poſsidebat. ff. de vi arma.
& c. cōſultationibus, vbi Abb. de offi. delega.
neq; aliquo remedio recuperandę pōt conue-
niri, qui non poſsidet. §. recuperandæ Inſtitu.
de interdic. neq; dolo deſijt poſsiderē. l. cum à
te. ff. de vi arma. ideoq; cum ipſe D. Ep̄s neq;
poſsideat Abbatiam, de qua agitur, neq; dolo
deſierit poſsidere, neq; ſuper ea cōmiſerit ali-
quod ſpoliū, videtur ſequi de plano, ſecūdum
regulas iuris, q̄ non pōt conueniri. & videtur
hoc etiā clarius procedere, quia ex literis, ſeu
ordinatione Illuſtriſsimi D. Ferdinādi Gon-
zaghæ, locūtenentis Cæſarei, tranſlata fuit poſ
ſeſsio dictæ Abbatiæ, ſeu verius p̄dior; ipſius
Abbatiæ in D. Oliueriū Galeanum, tanquā
Cæſareum Cōmiſſariū, & apud eū ſequeſtrati
fructus, & id ex iuſta cauſa, videlicet propter
vitanda ſcādala, vt ex eius ordinationis lectu-
ra patet: & non eſt dubiū, quin eo modo cen-
2 ſeatur tranſlata poſſeſsio: quia † quāuis regu-
lariter per ſequeſtrationem, quæ fit p̄ Iudicē,
non interueniente conſenſu vtriuſq; partis, nō
transferatur poſſeſsio. l. intereſſe. ff. de acqui.
poſſe. transferē tamen, ſi aliquo modo digno-
ſcitur Iudicē voluiſſe id facere, vt ibi ait Bar.
per tex. in. c. 1. extra de ſequeſtra. poſſe. et fruc.
& ibi ſequitur Abb. col. 5. nu. 19. & adducit
tex. clariorem in clem. 1. eo. tit. prout clare cō-
ſtat in caſu noſtro, qa verba principalia ordi-
nationis dicūt (pigli, & tenghi il poſſeſſo della
detta Abbatia, & de beni, & frutti ſuoi, con
tutte le ragioni, & dependenti, & emolumenti
&c.) adeo q̄ ſumus extra diſputationem Go-
mes. in. q. 46. ſuper regula de annal. poſſe. an
per ſequeſtrum trāsferatur poſſeſsio, & an in-
teruenerit voluntas vtriuſq; partis, nec ne. Et
3 non † eſt dubiū, quin poſsit quilibet Iudex, &
multo magis Princeps facere ſequeſtrum, &
aduocare etiā ad ſe poſſeſsionem, cum ſubeſt
timor ſcandali, Innoc. in. c. in præſentia col. 1.
de proba. Specul. in tit. de ſequeſtra. poſſe. in
princ. & de libel. concep. §. nunc dicendū, ver-
ſic. vigeſimoſecundo, & in tit. de peti. & poſſe.
in princ. col. fin. Guid. Papę. q. 578. per. l. ægſ-
ſimum. ff. de vſufruc. cum alijs ſimi. & eſt ſe-
queſtratio, quæ fit ex officio Iudicis nobili, vt
tradit Abb. in. c. 2. col. 3. nu. 12. verſic. venio ad
4 ſecundum, de ſequeſtra. poſſe. & fruc. & †, vi-
detur etiā id poſſe facere Iudex, vel ſaltē Prin-
ceps ſecularis in prædiis beneficii eccleſiaſtici,
vt per Afflic. deciſ. 2. nu. 4. quia eadem eſt ra-
tio, ſcilicet vitandi ſcandali, præſertim in hoc
caſu, quo manifeſtū eſt, q̄ ſperandum non erat
remedium eo tempore ab aliquo Principe ec-
5 cleſiaſtico. Et † videmus fortius, ipſos Princi-
pes ſeculares quotidie apponere manū ad poſ
ſeſſoriū bñficii eccleſiaſtici, & id poſſe de iure
facere, ſaltē p̄ viā extraordinariā. i. ſummarim,
& tāq̄ volentes impedire rixas, vel oppreſsio-
nes, vel ſcādala, vt p̄ Afflic. deciſ. 24. quia hoc
modo cenſet negociū merè tp̄ale, ſecundū ma
gis cōem opinionē, vt atteſtat Ripa in rubri.
6 extra de iud. nu. 90. & credendū fuit † ipſi Prin
cipi atteſtanti de timore ſcandalor;, clem. 1. de
p̄ba. & in terminis tradit Deci. cōſ. 125. col. 2.
Neq; obſtat conſiliū Anchar. conſ. 248. ad p̄di
7 cta, col. 1. dum ait, q̄ † Iudex ſecularis appponēs
manū ad fructus bñficior; eſt Iudex incōpe-
tens, & malè facit, & cenſet ſpoliare: qa rñde-
tur, q̄ loquitur Anchar. de Iudice, qui id facit
ſine p̄babili cauſa. Præterea ſiue Illuſtriſsimus
D. Ferdinādus id facere potuerit de iure, ſiue
non potuerit, id non videtur pertinere ad D.
Epiſcopum, cum ſatis ſit ei, q̄ ipſe neq; ſpolia-
uerit, neq; poſſideat. Eſt tamen tutior præce-
dens reſponſio, & magis conueniens, ſcilicet q̄
quicquid ipſe Princeps fecit, iure fecit: nam &
ex hoc tollitur obiectio, quæ poſſet deduci ex
Decio in d. cōſ. 125. col. 1. in fin. q̄ cū Princeps
id fecerit ad petitionem ipſius D. Epiſco-
pi, debet D. Epiſcopus teneri de ſpolio: re-
ſpondetur enim, q̄ loquitur Deci. in caſu, quo

tacuit,ſed cõqueſtus eſt,vt dictũ fuit,rñdetur,
ꝙ cum ipſe nõ poſſet reuocare, dum viuebat
alienans,ſecundum ſupradictam magis cõem
opinionem,ſequitur, ꝙ nullum ſibi cucurrit
tempus.l.in rebus.C.de iure dot. poſtquàm
4 verò † mortuus eſt Com. Georgius alienans,
incepit currere tẽpus,ſed non præiudicat,niſi
ſit tempus triginta annorum,cum ſit alienatio
facta in extraneũ,ſi enim facta fuiſſet in agna-
tum, tunc ſufficeret annus d.§.titius in fin. vt
ibi diſtinguit glo. & cõmuniter Docto. vt ibi
poſt alios tradit Afflic. colũ.3.in tertio nota.
Deci.conſ.144.col.2.& conſ.208.col.3.

Et prædicta ꝓcedunt, etiã ꝙ alienatio fue-
rit facta de conſenſu principis, quia talis con-
ſenſus non præiudicat agnatis,& ſi facta fuiſ-
ſet ſine cõſenſu Principis, vel alio illicito mo-
do, tunc non procederet tex.in d.§.titius,ſed
ſtatim potuiſſet fieri reuocatio per agnatum,
non ſoluto precio, vt ibi conueniunt oẽs Do-
cto.& tradunt ibi Aluaro.& Afflic.in princ.

Reſtat duntaxat aduertere,ꝙ Com.Geor-
gius reliquit filios maſculos, ad quos prima
cauſa ſucceſſionis ſolet pertinere, ideoꝙ vi-
5 dentur † ipſi primũ eſſe admittendi ad talem
reuocationem,& eis recuſantibus,ſunt admit
tendi agnati proximiores gradatim,vt tradit
Iſern.in.c.1.§.& olim col.1.nu.6.& col.2.nu.
9.de ſucceſ.feud.ideo videtur,ꝙ erit ante om-
nia eis facienda interpellatio, & præfigendus
terminus, intra quem reſpõdeant, ſcilicet ter-
minus moderandus arbitrio Iudicis.l.1.ff.de
iure delibe.ſed anteꝙ fiat talis interpellatio,
bene erit ſcire, an ipſi filij ſint hæredes dicti
Com.Georgij patris ſui,quia ſi ſunt hæredes,
non videntur poſſe venire contra eius factũ.l.
6 cum à matre.C.de rei vendi.vel dato † ꝙ poſ
ſint venire contra eius factum, ſi ſint hæredes
cum beneficio inuentarij, & feudum eſt anti-
quum,& ex pacto, & ex prouidentia, vt vult
Afflic.in d.§.titius col.3.in ſexto nota.nu.13.
& in.c.1.in 2.col.in tit.an agna.vel filius,id ta-
men procedit, ſi filij nullum ſentiant commo-
dum ex hæreditate,& non aliter,vt tradit Al-
uar.in d.§.titius col.fin. verſic. quæro ab ex-
tra, & Deci.in.l.debitori col.3.C.de pac.&
ipſemet Afflic.in d.c.1.nu.33.an agna.vel fil.
ſi igitur eſt veriſimile, ꝙ filij Com. Georgij
ſentiant cõmodum ex hæreditate patris ſui,
melius erit vendicare hoc feudum immediatè
à poſſeſſoribus,nulla facta interpellatione ip-
ſis filiis, quia dato,ꝙ ſe opponãt,erunt repel-
lendi,vt per prædicta. Neqꝫ eſt mirum,ꝙ filij

aliquando ſint hæredes patris cum beneficio
inuentarij, & hæreditas non ſit lucroſa, quia
id fit ea ratione, ꝙ filius non poteſt obtinere
feudum ex pacto & prouidentia concedentis,
niſi ſit hæres patris,vt diſponit ſupradictus ti-
tulus an agna.vel fil.ſecundum cõmunes intel
ligentias, ideo facit inuentarium, ne teneatur
creditoribus vltra vires hæreditarias: & hoc
etiam,ſcilicet ꝙ filius non poſſit obtinere hoc
feudũ,niſi ſit hęres patris,facilius repellit ipſos
filios Com.Georgij, quia in effectu videntur
ad hoc reduci ꝙ non poſſunt reuocare aliena-
tionem feudi factã per patrẽ,niſi tribus copu-
latiuè interuenientibus,videlicet ꝙ ſint hære-
des patris & hæredes cũ beneficio inuentarij,
& nullum cõmodum ſentiant ex ea hæredita-
te, quæ tria non facilè poſſunt verificari.

Iacobus Mandellus Albenſis Papiæ. 1551.
5. Ianuarij. Pro Magnificis Dñis Com.
Ponzonis.

Summarium.

*De quadã donatione,& ſecundo teſtamen-
to,& codicillis factis per uxorem, an ſci-
licet dicantur tales diſpoſitiones factæ per
metum, & uiolentiam mariti: & latè de
materia, quando aliqua diſpoſitio dicatur
facta per metum,& debeat reſcindi,et qui
metus requiratur,& quomodo probetur,
& quid ſi interuenit iuramentũ:et an præ-
ſumatur actus factus per metum, ſi conti-
neat enormem læſionem. Itẽ aliquid,quan-
do diſpoſitiones fiunt ea contemplatione,
uel in pœnam &c. ut matrimoniũ contra-
batur inter aliquos.*

1 *Iura requirentia metum,qui cõcernat periculum ſalutis,
uel cruciatum corporis,loquuntur gratia exempli, &
ſufficit metus,qui cadat in uiros conſtantes, & etiã mi-
nor metus ad reſcindendam diſpoſitionem &c.*
2 *Qualitas perſonæ,cui dicitur illatus metus,inſpici debet.*
3 *Sola reuerentia erga aliquem habetur pro metu.*
4 *Minor metus requiritur in mulieribus,quã in hominibus.*
5 *Actus debet reſcindi, duobus interuenientibus, ſcilicet
quòd perſona quæ fecit actum, ſit de illis, quæ præſu-
muntur moueri ex reuerentia, ueluti mulier erga ma-
ritum & filius erga patrem &c.item facta probatio-
ne minarum, ſecundum communem opi.*

6 Ad præſumendum metum, an ſufficiat ſola reuerentia perſonæ abſq; minis, quòd non, & quomõ probẽtur minæ.

7 Teſtes deponentes de his, quæ ipſimet teſtes fecerunt, efficacius probant.

8 Teſtimonium de audita facit præſumptionem, et ſemiplenam probationem, & transfert onus probandi in contrarium, & maximè iunctis alijs teſtibus &c.

9 Ad probandum dolum uel metum in priuatis ædibus commiſſum, ſufficiunt leuiores probationes.

10 Teſtes deponentes de precibus, quibus quis utebatur erga alium, ut faceret actum &c. cenſentur etiã, probare metum, et ſic ex precibus infertur metus, quando agitur de perſonis, inter quas cadit reuerentia.

11 Timor metus habetur pro metu.

12 Credẽdum eſt magis duobus teſtibus affirmãtibus metum, quam multis negantibus.

13 Metus an debeat probari adfuiſſe in eo inſtanti, quo factus fuit actus: & q. ſufficiat probare minas, & uerba iratoria paulò ante, & etiam ex aliquo interuallo.

14 Metus durat, durante cauſa ipſius metus.

15 Proteſtatio, q. quis fecit p metũ, an ſit neceſſaria, & qñ.

16 Proteſtatio ſufficit q. fiat abſente parte quandó p metum non licet facere præſente parte &c.

17 Iuramentum poſitum in donatione non ualet ipſo iure, quando donatio eſt facta ui, uel dolo, ſi uerò eſt facta duntaxat per metum, tunc iuramentum obligat ipſo iure, ſed concedi debet abſolutio.

18 Iuramentum non obligat heredes qñ contractus poteſt alia ratione reſcindi, & non tenetur heres petere abſolutionem.

19 Metus cẽſetur etiã ꝓbatus, ſi perſona, quæ dicitur intuliſſe metũ, erat ſeuera, & ſolita minari, & exequi minas, etiã cum alijs, & de facto, & uiolenter aliqua cõmittere, ſaltem iuncta reuerentia facientis actum.

20 Fama multum põt ad ꝓbandũ, q. quis intulit metũ &c.

21 Actus, qui fit inter perſonas, inter quas præſumitur reuerentia, ſi contineat enormem læſionem, præſumitur factus per metum, & eſt communis opinio.

22 In donationibus an, & qñ conſideretur læſio: et q. cõſideretur enormis læſio, qñ deducitur p coniecturas ad interpretandũ, q. interuenit metus, uel dolus, uel ſeductio, & maximè in minoribus, & mulieribus.

23 Dolus præſumitur ex enormi læſione.

24 Ad probandum metum ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones, ꝓuenientes ex naturali indicio, ueluti quãdo ſit alienatio ſine iuſta cauſa, uel quando quis leditur uel remittit aliquid, quod nõ eſt uериſimile eum uoluiſſe remittere &c.

25 Mulier alienans ſine iuſta cauſa præſumitur ſeducta, uel metu compulſa.

26 Mulierũ genus eſt auariſſimũ, neq; facilè aliqd donãt.

27 Generales renuociationes metus, & doli, & enormis læſionis, cenſentur factæ metu, & ui, eadẽ ratione, qua cẽſetur factus actus ipſe principalis, & ideo nõ obſtãt.

28 Datum, uel promiſſum ſub contemplatione, q. matrimonium inter aliquos habeat effectum, debet reuocari, matrimonio non ſecuto.

29 Inſpiciendum eſt, qua cõtemplatione actus fiat.

30 Datum alicui præſumitur datum ex cauſa magis uериſimili, & ab ea cauſa regulatur diſpoſitio.

31 Ceſſante cauſa, ceſſat effectus, & debet repeti, quod datũ eſt, & ſemp itelligitur clauſula, rebus ſic ſe hñtibus.

32 Promiſſio ſeu diſpoſitio pœnalis manifeſta, ut ſponſalia ſeruentur, & contrahatur matrimonium &c. non ualet de iure. Idem ſi uериſimiliter facta ſit tanquàm in pœnam ad hunc finem ut ſponſalia ſeruentur &c.

33 Iuramentũ an tollat defectũ inſinuationis in donatione, & qñ ſit neceſſaria inſinuatio, etiam ſtãte iuramẽto.

34 Notarius, qui omiſit aliquid, quod de facili poterat adhibere, redditur ſuſpectus.

35 Statutum ſi requirat inſinuationẽ donationis, ultra ius commune, quid iuris, remiſſiuè.

Conſiliũ LXXVII.

SEcundum ea, quæ in facto proponuntur, puto
eſſe expeditum de iure, ꝙ & donatio,
& teſtamẽtum ſecundum, & codicilli, & cæteræ aliæ, ſi quæ ſunt, diſpoſitiones
eodẽ tẽpore factæ per Illuſtrẽ quon. dñam Agneſinã de Solario ad cõmodum filiorũ Illuſtris quon. D. Gubernatoris Aſtẽſis
mariti ſui, debẽt reſcindi, tanq; factæ p metũ,
& fortè per manifeſtã violentiã. Et conſtituto
1 prius præſuppoſito, ꝙ † quãuis iura aliqñ
requirant metũ qui cõcernat vel periculũ ſalutis,
vel cruciatum corporis, l. interpoſitas. C.
de tranſac. id tamen cẽſetur dictũ gratia exẽpli,
cũ alibi dicãt iura ſimpliciter, ſeu generaliter,
ſufficere metum, q cadat in viros conſtantes.
l. metũ la. 1. & la. 2. ff. quod met. cau. &. c.
ad audientiã extra eo. tit. & minor etiã metus,
ideſt q non caderet in cõſtantẽ virum ſufficit,
vt actus reſcindatur, ſaltẽ officio Iudicis. l. fin.
§. ſi iuſto, & §. ſi fœnerator. ff. eo. vt late tradunt
glo. & Bar. in d. l. interpoſitas Ang.
Areti. in §. quadrupli col. 2. & Iaſ. nu. 56. inſti.
2 de actio. & dicũt Docto. cõmuniter † eſſe inſpiciendã
qualitatẽ perſonæ, cui dicitur illatus
metus, Bar. in l. 1. §. quæ onerãdæ. ff. quarerũ
ac. Deci. in l. in oĩbus cauſis la. 1. col. 1. ff.
de reg. iur. Pariſi. cõſ. 26. nu. 64. in. 3. & aliqñ
3 † ſola reuerẽtia quã aliqs præſumitur habere
erga aliũ habetur ꝓ metu, vt ꝓbat tex. in d. §.
quæ onerãdæ, & id infert ibi glo. ad mulieres,
& clarius alibi dixit glo. in c. cũ locum, extra
4 de ſpõſal. ꝙ minor † requiritur metus in mulieribus,
ꝙ in hominibus, & tradit Areti. conſ. 24.
col. 2. & Soci. conſ. 263. col. 4. nu. 5. in. 2. vol.

Stante, inquam, hoc præſuppoſito, dicẽdum eſt pro primo fundamento, ꝙ cum actus

iſti

iſti fuerint facti per vxorem contemplatione
mariti ſui, quia facti ad expreſſam petitionem
ipſius mariti, & ad cõmodum ſuorũ filiorꝫ ex
alia vxore, & per conſequens etiã ad cõmodũ
ipſius mariti, ſaltem reſpectu vſusfructus, vel
eo ſaltem reſpectu, quia patris intereſt, habere
filios diuites, et facti etiã fuerint per metũ illa-
tum ab ipſo marito, vt patet ex depoſitioni-
bus multarum perſonarꝫ, quę hactenus depo-
ſuerunt per viam propalationũ, debent tales
actus omnino reſcindi, & omnia in priſtinum
reſtitui perinde, ac ſi nunquã fuiſſent facti: qa
5 † eſt communis Doctorꝫ concluſio, ꝙ duobus
iſtis interuenientibus, ſcilicet ꝙ perſona, quæ
fecit actum, ſit de illis, quæ p̃ſumũtur moueri
ex reuerentia, veluti mulier erga maritum, li-
bertus erga patronũ, filius erga patrem, cleri-
cus erga epiſcopum, & facta probatione mi-
narum, debet actus reſcindi, vt cõcludit Bar.
in d. §. quæ onerãdæ in fin. & Bar. Alex. & alij
in d. l. interpoſitas, Areti. in d. conſ. 24. col. 2.
Soci. in d. conſ. 263. col. 2. nu. 3. verſic. ſed dicet
quiſpiã, Ang. Are. in d. §. quadrupli col. 3. nu.
6 9. vbi refert fuiſſe opinionẽ multorũ, † ꝙ ad p̃-
ſumendũ metũ ſufficeret ſola reuerentia pſo-
næ, & cõcludit veriorem eſſe opinionẽ, ꝙ duo
p̃dicta requirãtur, & Iaſ. ẽt ibi nu. 61. & ſatis
patet ex d. §. quæ onerandæ, ibi, ſi liquidũ ap-
pareat &c. ꝙ autem hic ſint cõcludẽter ꝓbatæ
minæ, nõ eſt dubitãdum, ſi inſpiciaſ depoſitio
Illuſt. D. Io. Franciſci de Solario, & depoſitio
Illuſt. D. Abbatis ſancti Vrſi, qui omnibus fe-
rè actibus deprecatorijs, & minatorijs, & exe-
cutorijs fuerunt p̃ñtes, & deponunt etiã de his,
7 † quæ ipſimet teſtes fecerunt, ideoqꝫ efficacius
ꝓbant, vt per Pau. de Ca. in. l. quicũqꝫ col. fin.
C. de ſer. fugi. Deci. conſ. 55. col. 2. & conſ. 83.
col. 3. nu. 5. & conſ. 650. col. 2. declarãdo, vt p
Alex. & Iaſ. in. l. 2. §. ſi abſens in 2. col. ff. ſi ex
noxal. cau. & per Curt. iun. in tracta. de teſtib.
in fin. & in pleriſqꝫ actibus fuerunt conteſtes.
Et eorũ dicta cõprobãtur ex depoſitione Ca-
therinæ de Chiaueno, & Iaffredæ de
quæ p̃terquã ꝙ de minis deponunt ex auditu,
& atteſtanſ, ꝙ id erat publicũ in ipſa domo,
deponunt etiã per ꝓprios ſenſus de ꝓhibitio-
ne, ne aliquis ingrederetur ad ipſam D. Agne-
ſinam. & de ea etiã prohibitione deponit Ca-
rolus Calderia, & loquitur etiam de ꝓprio fa-
cto, quia ipſe erat vnus ex Oſtiariis deputatis:
deinde de minis per auditũ deponit D. Ema-
nuel de Berneriis, & Illuſt. D. Albertus Ma-
cetus, & melius eius vxor, quia refert ſe id
audiuiſſe à medicis, & ab alijs perſonis: &
8 vulgare eſt, † quòd teſtimonium de auditu fa-
cit præſumptionẽ, Deci. coſ. 57. & ſemiplenã
probationẽ, & trãsfert onus ꝓbãdi in cõtrari-
um, Deci. in. l. 1. in. ſecunda lectu. col. fin. nu.
18, & ibi etiã Ripa nu. 88. ff. ſi cer. peta. poſt
Archi. & Pau. de Ca. et Roma. et Alex. quos
ipſi adducunt, & tãto magis iunctis alijs teſti-
bus cõcludẽter deponẽtibus, vt p Deci. conſ.
9 272. col. 2. & cum † agitur de ꝓbatione doli
vel metus in priuatis ędibus cõmiſſi ſufficiunt
leuiores probationes, Corne. conſ. 124. col. 2.
nu. 4. in. 3. vol. & quatenus aliqui ex prædictis
10 teſtibus deponunt de precibus, † quibus ſæpe
vſus eſt ipſe. D. Gubernator, cẽſentur ẽt pro-
bare metum, cum hic agatur de pſonis, inter
quas cadit reuerentia, vt dictum eſt, Pau. de
Ca. cõſ. 177. contra ſuperius, col. 1. in antiquis,
quod eſt conſilium. 174. 1. vol. in nouiſſimis
Areti. conſ. 141, nu. 15. Soci. d. conſ. 263. col. 2.
nu. 2. & col. 4. nu. 8. Iaſ. in. d. §. quadrupli nu.
66. Ripa lib. 3. reſpon. de reuocan. dona. cap.
15. nu. 8. & ad hoc tendit id, quod alibi dicunt
11 docto. † ꝙ timor metus habetur ꝓ metu Pa-
ris. conſ. 60. nu. 13. in. 4. & tradit glo. 2. in. d.
c. ad audiẽtiam, de his quæ met. cau. & ꝓba-
tur in. l. metum la. 3. ff. eo quamuis in præſenti
caſu minimè neceſſarium ſit tractare de prę-
cibus, & de timore metus, quia ex depoſitione
prædictorũ teſtium apertè conſtat de minis,
& de metu illato cum effectu, & de violentia.
Et nihil reſtat ſub hoc capite, niſi curare, vt ip
ſi teſtes repetanſ iudicialiter ſcilicet citata par-
te, & ſeruatis ſeruãdis, quia vt dictũ eſt videẽ
eſſe hæc res iuris expediti. Et ſi fortè poſtea cõ-
tinget ꝓduci teſtes ex aduerſo, volẽtes proba-
re, ꝙ metus nõ interuenerit, non erit habenda
ratio de eis. qa difficile erit ꝓbare huiuſmodi
12 negatiuã. Et † Dicunt Docto. eſſe magis cre-
dendum duobus teſtibus affirmãtibus metũ,
ꝙ̃ multis negãtibus Iaſ. in. d. §. quadrupli. nu.
71. Deci. in d. l. in omnibus cauſis nu. 8. & ple-
nius in c. fin. col. fin. extra de appella. vbi addu
cit rationẽ Pariſ. conſ. 60. nu. 22. in. 4. Neqꝫ re
13 fert, † ꝙ nõ ꝓbeẽ metus in eo inſtãti, quo facti
fuerunt ipſi actus, ideſt donatio, teſtamentum,
& codicilli, qa ſatis eſt ꝓbare, ꝙ minæ, & ver-
ba iratoria, & alii actus, tẽdentes ad metũ, in-
teruenerint paulò ante, ideſt die præcedẽti, qa
(quod fortius eſt) volunt Docto. communi-
ter, ꝙ ſufficiat probaſſe minas præceſſiſſe,
etiam ex aliquo interuallo, ita Bar. in termi-
nis de minis illatis per maritum mulieri,

quæ poſtea cum eo fecit cõtractum, in.l.ſi ob
turpem col.fin.ff.de cond.ob turp. cau.Iaſ.in
d.§.quadrupli nu.66. Deci.in d.l.in omnibus
col.fin.& conſ.219.col.3.nu.8.& in.l.pacta no
14 uiſſima col.fi.† & cũ duraret cauſa ipſius me-
tus,cenſetur ẽt duraſſe ipſe metus, Soci. in d.
cõſ.263.col.5.nu.10.Deci. in d.l.pacta nouiſ-
ſima col.fin. & in.d. conſ.219.col.3. & conſi.
498.col.3.nu.15.in fin.& nu.16. Præterea ſa-
tis hic videtur fuiſſe ꝓbatus metus,& violen-
tia,ẽt illo ipſo tempore,quo factæ fuerũt ipſæ
diſpoſitiones, qa ꝓbatur,ꝙ tũc ſtabant Oſtia-
rij, & prohibebatur ingreſſus ad eã,ſicut pro-
15 hibebatur die p̃cedenti.Neq;† fuit neceſſariũ,
ꝙ ipſa fecerit aliquã proteſtationẽ,vt conclu-
dit Deci.in d.l. in omnibus nu.10.& 11. & in
d.c.fin,col.2.de appella.& in.d.conſ.219. col.
3.& in caſu noſtro ceſſat omnis diſputatio , an
proteſtatio neceſſaria fuerit,quia hic non erat
in facultate ipſius Illuſtris Dñæ Agneſinæ fa-
cere talem proteſtationẽ, quia nemo poterat
ad eam accedere , niſi prout placebat ipſi D.
Gubernatori, qui inferebat ei metũ. Sicut in
16 ſimili dicunt Docto.†ꝙ in illis caſibus,in qui-
bus neceſſariũ eſt facere ꝓteſtationẽ, et facere
eam præſente parte, ſufficit tñ eã facere parte
abſente,ſi propter metum non liceat eã facere
in pręſentiã partis,vt tradit Deci.in d.l.pacta
nouiſſima col.fin.in princ. & cũ hic nõ ſolum
metus ſit illatus,ſed violentia,non videtur vl-
terius de hoc diſputandum. Neq; p̃dictis ob-
17 ſtat † iuramẽtum poſitũ in p̃dicta donatione,
quia ſi cenſetur donatio facta vi, vel dolo, iu-
ramentũ non valet ipſo iure.c.quãuis, de pac.
in.6.Ripa in.d.cap.15.col.2.nu.6.Paris.d.cõ-
ſi.26.nu.64.in.3.ſi verò cenſet̃ facta metu dũ-
taxat,tunc iuramentũ obligat ipſo iure.d.c.ad
audientiam,&.c.Abbas,de his quæ met.cau.
ſed concedenda eſt abſolutio à tali iuramẽto,
vt tradit glo.in d.c.ad audientiam, & Pau.de
Ca.in.d.conſ.177.& eſt tex.in.c.verũ, de iu-
reiuran. Deinde ceſſat penitus hæc obiectio in
præſenti caſu,quia deceſſit perſona,quæ iura-
18 uit,ideoq; † tale iuramentũ non obligat hære-
dem , ſi contractus põt alia ratione reſcindi.l.
generaliter in princ.C.de reb.credi.Neq; pe-
tenda eſt per ipſum hæredem abſolutio à tali
iuramento Corne.conſ. 27.col.4. in 4.volu.
Deci.conſ.203. col.fin.

Poteſt deinde pro ſecundo fundamẽto de-
duci,ꝙ ẽt ſi non probarentur minæ,& violẽ-
19 tia,cenſeretur † tamen hic probatus metus ex
alia qualitate,quę mihi in facto ꝓponitur,ſci-
licet ꝙ ipſe maritus erat ſæpenumero ſeue-
rus, ẽt cum alijs perſonis,& ſolitus minari,&
exequi minas,& de facto, ac violenter aliqua
cõmittere &c. Bar.in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi
Prætori col.3.nu.14.in.5.q.ff.de no.op.nun.
Deci.conſ.151.col.fin. & conſ.189.col.8. nu.
14.& in d.conſ.219.col.1.ſcilicet iuncta alia ſu
pradicta qualitate,ꝙ hic agimus de actu facto
per perſonã,quæ p̃ſumitur moueri ex reuerẽ-
tia,nã hoc caſu ſaltẽ videtur ꝓcedere id,quod
modò dictum eſt,vt tradit Ange.Are. in d.§.
quadrupli col.3.nu.9.verſic.non obſtat dictũ
Baldi.An aũt ita ſit in facto, nec ne,nihil aſſe-
ro, ſed me remitto ad ꝓbationes. & ad id vi-
detur tendere illud,quod deponũt ſupradicti
teſtes in alio ꝓpoſito,videlicet ꝙ ipſe maritus
nunq; voluit permittere, ꝙ filia accederet ad
20 matrem infirmã in loco Plauzaſchi &c.&† in
huiuſmodi multum põt fama Bar.in d.§.ſi qs
ipſi prætori col.4.in.8.q. Raphael Comen.
conſ.68.Paris.conſ.60.nu.32. in quarto.

Tertium fundamentũ põt eſſe, ꝙ quotieſ-
21 cunq; † fit actus continens enormem læſionẽ,
& fit inter ꝑſonas,inter quas p̃ſumitur reuerẽ
tia,p̃ſumitur factus per metũ,ſecundum Pau.
de Caſt.in d.conſ.177.aliàs,174.maximè per
tex.in.l.ſi ſuperſtite verſic.ſanè ſi læſa immo-
dicè. C.de dolo,& videtur cõis opinio,vt per
Soci.in d.conſ.263.col.1.nu.2.& col.2. in fin.
nu.4.verſic.ſed ad p̃miſſa rñdetur,Corne.cõſ.
140.in fin.in 3.Deci.in.l.pactũ nu.7. in tertia
limita. C. de colla.& in.c.cauſam matrimo-
nij col.2.nu.5.in fin.de offi. delega. Curt.iun.
conſ.141.col.3.nu.11.& Ruin.latè conſ.60. 3.
vol.& id ẽt in effectu voluit Ang. Are. in d.§.
quadrupli , col.3.nu.10. verſic. vnum tñ tene
22 menti.Nec obſtat,quod alibi dicitur, † læſio-
nem non conſiderari in donationibus,qa cer-
tum eſt,ꝙ omnis donatio continet læſionem,
ſeu diſpendium ipſius donantis, vt ſentit An-
char.conſ.433. in fin.& tradit Alex. conſ.125.
col.5.nu.21.1.vol.& conſ.53.nu.21.in 3.nã rñ-
detur, ꝙ ẽt in donatione cõſideratur enormis
læſio,quotieſcunq; deducitur per modum cõ-
iecturæ,ad interpretandũ,vtrum interuenerit
metus,vel dolus,aut ſeductio,Pau.de Caſt.in
d.conſ.177.col.1.Corne.cõſ.124.in 3. Soci.d.
conſ.263.col.2.& 3.Ripa lib.3.Reſpon.de re-
uocan.dona.in d.cap.15.nu.13.in fi.& nu.14.
& hoc p̃ſertim ꝓcedit in minoribus,& in mu-
lieribus,vt ait Curt. iun.conſ.141.nu.17. nam
23 † ex enormi læſione ſolet præſumi dolus d.l.ſi
ſuperſtite.C.de dolo,&.l.oẽs.§. lucius.ff. quæ
in fraud.

in fraud.credi.ꝙ autē hic ſit enormis læſio,nō
eſt opus probare, ꝗa id patet ex tenore ipſarũ
diſpoſitionũ,et dicetur in ſequenti fundamēto.
24 Quarto loco videtur dicendũ.ꝙ † ad pro-
bationem metus ſufficiant coniecturæ,& præ-
ſumptiones prouenientes ex naturali iudicio,
Pau.de Caſt.in d.conſ.177.col.2.veluti cũ fit
alienatio per aliquem ſine aliqua iuſta cauſa,
Raphael Comen.d.cōſ.68.ſeu cum quis lædi-
tur,vel aliquid remittit,quod nō eſt veriſimile
eũ voluiſſe remittere,Bald.in d.l.interpoſitas
in princ.& conſ.204.longum thema, col. fin.
verſicu.& ideo lex ciuilis,in 3.vol. Paris.conſ.
53.nu.67.in 4.& cōſ.58.nu.67.& conſ.60.nu.
25 28.eo.vol.& † ſpecialiter de muliere alienāte
aliquid ſine iuſta cauſa,ꝙ ſcilicet p̄ſumatur ſe-
ducta,vel metu compulſa,tradit Soci.d.conſ.
263.col.2.Curt.Iun.in d.conſ.141.nu.18.ma-
26 ximè cũ dici ſoleat,† mulierũ genus eſſe auariſ-
ſimum,et non facilè eas ſolere aliqd donare.l.
ſi à ſponſo.C.de dona.ante nup.&.l. ſi ſtipu-
lata,in fin.ff.de dona.int.vir.& vx.&.l. ſed ſi
ego,in fin.ff.ad velleia.& pótiſſimũ in p̄ſenti
caſu nullo modo eſt veriſimile,ꝙ ipſa Illu.D.
Agneſina voluerit tales alienationes facere in
perſonas extraneas,& priuare Illuſtrē Dñam
Iſabellam vnicā eius filiā,& vix ei relinquere
legitimā,aduerſus cōmunes regulas, & p̄ſum-
ptiones iuris & ciuilis,& naturalis.l.ſcripto.§.
fin.ff. vnde libe.cum certũ ſit, ꝙ ipſam vehe-
menter amabat,vt patet ex depoſitionibus te-
ſtium. Et huiuſmodi alienationes eſſe remotas
à veriſimilitudine, & à ſpontanea voluntate
ipſius Dñæ diſponentis,patet ex quāpluribus
alijs coniecturis,ꝗa menſe anteriori cōdiderat
aliud teſtamētum,cum ipſa eſſet in loco Plo-
zaſchi,cuius tenor,& effectus eſt cōtrarius fe-
re in omnibus huic ſecũdo teſtamento,& co-
dicillis,& donationi: nā in primo illo teſtamē-
to nihil penitus relinquebat filijs ipſius D.Gu-
bernatoris priuignis ſuis, contra quos nunc
agitur,& ipſi D.Gubernatori eius marito le-
gebat dũtaxat ſummā ſcutorũ.2500.quos iam
habuerat,& ſubijciebat,ꝙ ſi ipſe voluiſſet pe-
tere reſiduum dotis, vel petere vſumfructũ,
priuabat eum legato. Item in primo illo teſta-
mento fecerat quamplura legata ad pias cau-
ſas, & quamplura eiam ad remunerationem
ancillarum ſuarũ, & aliarum perſonarũ, quæ
omnia fuerunt omiſſa in ſecundo teſtamento,
& in codicillis: ideoq; videntur hic ſuccedere
vulgares regulæ,ꝙ mutatio voluntatis nō fa-
cile p̄ſumitur,non ſuperueniente noua cauſa,
& ꝙ nemo p̄ſumitur velle ſe corrigere incon-
tinenti,vel inter interuallum modici tēporis,
& pariter ꝙ nemo p̄ſumitur eſſe immemor ſa-
lutis æternæ,præſertim in vltimis diebus vitæ
ſuæ. Non ēt eſt veriſimile,ꝙ voluerit ipſa ma-
ter priuare filiam hęreditate penitus caſu,quo
nupſiſſet ſine cōſenſu D.Gubernatoris,prout
continetur in codicillis,cum per contrariũ cō-
ſtet ex depoſitionibus ſupradictoꝝ teſtium,ꝙ
ipſa mater ſtudioſè querebat eā habere apud
ſe, deſiderans tradere eā nuptui in alias pſo-
nas,inuito,vel inſcio ipſo Dño Gubernatore.
Non caret etiam ſuſpitione id, quod dicitur
in præfatione ſecundi teſtamenti, ſcilicet no-
lens inteſtata decedere, non enim credendum
eſt, ꝙ ipſa dixerit, vel audierit hæc verba,
quia iam condiderat aliud teſtamentum,ergo
non erat deceſſura ab inteſtato.
Neq; prædictis quatuor fundamentis ob-
27 ſtāt † generales renunciationes metus,& do-
li,& enormis læſionis,de quibus in inſtrumē-
to donationis,ꝗa qua ratione ipſe actus prin-
cipalis cenſetur factus metu,& vi,ita etiā cen-
ſentur eadem ratione facte tales renunciatio-
nes,vt tradit Soci.in d.cōſ.263.col.5.in princ.
& Curt.iun.in d.conſ.141.nu.19.& 20.
Et præter ſupradicta, quæ reſpiciunt me-
tum,& vim videretur poſſe dici dictas diſpo-
ſitiones donationes,ſecundi teſtamenti,& co-
dicilloꝝ effectas eſſe nullius momēti,eoq; cē-
28 ſeātur oēs factæ † ſub ea contēplatione,ꝙ ma-
trimoniũ inter ipſam D.Iſabellā,& D.Caro-
lum habuiſſet effectũ, ꝓut aliquādo tractaue-
rant ipſi parentes, & ꝓmiſerant inuicē, ſe id
facturos,& curaturos,cum ambo ipſi filij eſ-
ſent ætatis legitimæ ſub pœna pecuniaria no-
tabiles quantitatis, vt deponunt multi teſtes,
& hanc ipſam cauſam videt̄ expreſſe ipſa D.
teſtatrix in ſecundo teſtamēto,ſi bene inſpicia-
tur:ꝓpterea cum tale matrimoniũ poſtea non
habuerit effectũ,videntur eſſe reuocanda ea,
quæ data,vel promiſſa ſunt ea contēplatione,
l.non enim &.l.licet in princ.&.l.promitten-
do in princ.ff.de iu.dot.&.l.fin.ff.de hære.in-
ſti.& vulgare eſt,ꝙ inſpici debet ſemꝑ origo,
& cauſa diſpoſitionis,vt ait tex.in.l.ſi procu-
29 ratorē dedero in princ.ff.māda.& † inſpiciē-
dum, qua contēplatione actus fiat, Bal.in.l.ſi
pater.§.q duos ꝑ illum tex. ff. de adop. Deci.
30 conſ.293.col.6.in princ.& quando † aliquid
alicui datur,præſumendũ eſt id eſſe datum ex
cauſa magis veriſimili,et ab ea cauſa debet in-
terpretari,& regulari diſpoſitio, vt ꝓbat tex.

in c. requiſiſti, extra de teſtamen. Deci. conſ.
120. col. fin. & hic nulla ſe offert cauſa iſtarum
diſpoſitionũ, niſi cauſa prædicta, ergo eſt ha-
benda ꝓ expreſſa, glo. & docto. in. l. quãuis.
31 C. de fideicõ. & † ceſſante ea cauſa, ac deficiẽ-
te conditione debet ceſſare effectus, et debet
repeti, quod datum eſt, vt etiã videtur ꝓbare
tex. in. l. quod ſeruius. ff. de condic. ob cau. &
infert glo. ibi ad illud vulgare, rebus ſic ſe ha-
bentibus de quo latè per Deci. conſ. 335. & ſi
obijciatur, non poſſe ꝓcedere hoc fundamen-
tum, quia donatio & teſtamentum conferunt
bona hæc non ſolũ in perſonã D. Caroli, ſed
etiã in perſonam fratrũ ſuorum ſucceſſiuè, põt
reſponderi, ꝙ principalis cauſa vr̃ concernere
ꝑſonã ipſius D. Caroli, & ſub prædicta con-
templatione, ꝙ eſſet maritus Dñæ Iſabellæ, vt
dictum eſt, adeo ꝙ dummodo ſemel fuiſſet
contracta affinitas cum effectu, nõ eſt nouũ,
ꝙ ipſa domina diſponens ꝑmiſſerit ſe trahi in
hãc ſententiam, ꝙ poſt mortẽ D. Caroli bona
tranſirent in alios fratres, videlicet propter af-
finitatẽ ſemel contractã cũ effectu, ita ꝙ poſtq̃
bona reperirentur eſſe in hæreditate, & fami-
lia dñi Caroli, remanerẽt in ea familia, & trã-
ſirent ad fratres argu. tex. in. c. ad apoſtolicã,
extra de regula. quæ ratio ceſſat, ſi affinitas
nunq̃ fuit cõtracta neq̃ impleta conditio, q̃a
multa iam facta tenent, quæ impediuntur fa-
cienda. d. c. ad apoſtolicam, cum ſimilibus.

Poſſet etiã tentari aliud fundamentũ, vide-
licet, ꝙ ſupradictæ oẽs diſpoſitiones cenſean-
32 tur factæ † tanq̃ in pœnam, vt ſpõſalia ſerua-
rentur quia manifeſtæ promiſſiones pœnales
tali caſu non valent de iure. l. titia in princ. ff.
de verb. obliga. c. gemma, extra de ſponſal. &
cũ dubitatio verteretur ſolum ex parte ipſius
dñæ Iſabellæ, ne ipſa non ſeruaret fidem, ꝓ-
pterea Illuſtris eius mater ꝑmiſſerit ſe deduci
ad faciendas huiuſmodi diſpoſitiones, vt eam
ſub hoc timore detineret, ne cũ alio contrahe-
ret matrimonium, Et huic coniecturæ accedit
id, quod dicunt teſtes ferè omnes ſupradicti,
ſcilicet ꝙ ipſe. D. Gubernator multis modis
ſemper curauit, vt huiuſmodi matrimonium
poſſet habere effectũ, & cuſtodiebat Dñam
Iſabellã diligentiſſimè, ideoq̃ tales diſpoſitio-
nes, tanq̃ factæ in fraudẽ legis, debent annul-
lari. l. ita fidei. ff. de iu. fiſci. Et dicũt Doct. in
d. l. titia, ꝙ omnis ꝓmiſſio veriſimiliter tendẽs
ad hunc finem, vt ſponſalia ſeruentur, quãuis
vellata ſit, debet reijci, veluti ſi facta ſit ꝑ ali-
quem iunctum ſanguine, vel per aliquem ami-
cum, vel per aliam ſuppoſitam perſonam, vt̃
ibi poſt alios tradit Iaſ. col. 4. nu. 12.

Erit etiam p̃ter prædicta aduertendum, ꝙ
33 donatio hæc † non fuit inſinuata, ideoq̃ debe-
ret & ex hoc capite eſſe nullius momenti. verũ
eſt, ꝙ adiectum fuit iuramẽtum aſſertorium,
& ꝓmiſſorium, quo caſu quamplures Docto.
voluerunt non eſſe neceſſariam inſinuationẽ
ſed ꝑ contrarium quamplures etiã voluerũt,
ſtante iuramento, eſſe inſinuationẽ adhuc ne-
ceſſariã, & nota ſunt loca, & autoritates vtri-
uſq̃ partis. Et hoc caſu fortè præferenda eſſet
opinio requirẽs inſinuationem, quia cum hic
verſemur in actu valde ſuſpecto, augetur hu-
iuſmodi ſuſpitio eo ipſo, ꝙ donatio nõ fuit in-
ſinuata, id eſt facta coram iudice, & inſerta in-
ter eius acta publica, cum eſſet actus, qui de fa-
cili poterat fieri, vt in ſimili caſu denotatio,
34 † qui omiſſit aliquid, quod de facili poterat
adhiber̃, tradit Bal. in. l. ſi poſt col. 2. C. de iur.
& fac. igno. Erit tamen inſpiciendũ, an fortaſ-
35 ſe extet † aliquod ſtatutum, vel decretum re-
quirens inſinuationem vltra ius cõmune, vt
per Curt. in d. conſ. 141. col. fin.

Et hæc dicta ſint ex abundanti, nã re vera
puto, ꝙ huiuſmodi omnes diſpoſitiones fue-
rint metu factæ, ideoq̃ ſufficiũt quatuor prio-
ra fundamenta.

Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ legens ius ciuile in prima cathedra lectionis veſpertinæ, ſaluo &c. 1551. 3. Februarij. Pro Illu. Dña Iſabella de Scalenghis.

Summarium.

Sequeſtratio poſſeſſionis & fructuum ꝗ fieri poßit, ne partes ueniant ad arma, & quomodo. Et de materia poßeſſorij, quãdo quis fuit uiolenter expulſus, an admittat poſſeßionem, & quam? Et an, & quãdo ꝑ talem uiolentiam amittat ẽt ciuilem poſſeßionem: Et de intelligentia tex. in. l. quod meo. §. fin. ff. de acqui. poſſe. Et an, qui habet poſſeßionem Caſtri, cenſeatur etiam eam habere prædiorum, et aliarum rerũ. Et an hæres mittendus ſit in poſſeßionẽ bonorum etiam feudalium, & quando non poſſit mitti.

Cauſa

1 CAVSA *Poſtquã eſt deuoluta ad Papã, uel ad quemlibet alium Principem, ſeu Iudicem ſuperiorem, non poteſt iudex inferior ſe in ea intromittere.*

Fallit qñ eſſet ueriſimile, quod partes uenirent ad arma.

2 *Iudices & Principes debent ſemper ante oculos habere uiam tutiorẽ, præſertim ne ſcandala cõmittantur.*

3 *Iudex propter timorẽ ſcandali debet ad ſe auocare poſſeßionem, & etiam fructus ſequeſtrare, ampliando, & declarando ut hic.*

4 *Iudex non debet ſequeſtrare poßesſionem, quando clarum eſt, q̃ aliquis ex litigatoribus poßidet, & quomodo intelligatur hoc.*

5 *Eiectus uiolenter de poſſeßione non amittit niſi naturalem, ciuilem autem retinet, & ſola ciuilis ſufficit etiam ad recuperandum naturalem propria autoritate &c.*

6 *Eiectus uiolenter an amittat etiam ciuilem poſſeßionẽ, qñ nõ poterat de facili reſiſtere, et quomõ ꝓcedat hoc.*

7 *Expulſus cum magna ui, ut per exercitum, uel magnam turbã hominum, an amittat indiſtinctè omnem poſſeßionem. Et de intelligentia tex, in. l. quod meo. §. fin. ff. de acqui. poße. & an intelligatur de ſola naturali, ut illa amittatur, non autem ciuilis.*

8 *Expulſus p uim quãtuncunq; magnã non amittit ciuilẽ poſſesſionẽ, dũmodo habeat animũ recuperandi de facto: & infra quantum tempus poßit recuperare.*

9 *Poſſesſio etiam ciuilis amittitur per magnam uim in dubio, ſecus quando conſtat, q̃ non fuit amiſſus animus poſſidendi, ut ſi conuocati fuerunt amici &c.*

10. *Poſſeßio ciuilis an cenſeatur amiſſa, quando quis poterat recuperare, & non recuperauit, & q̃ id non procedat, durante metu in perſonam, non autem metu, ne poſſet recuperari.*

11 *Terror, & metus durare cenſetur, durante cauſa ipſius metus.*

12 *Caſtri poſſeßionẽ habens, an cenſeatur etiã eam habere prædiorũ, et aliarum rerũ omniũ à Caſtro depẽdentiũ.*

13 *Facta apprehenſione Caſtri in una parte, non cenſetur facta in totum in alijs rebus, & prædijs, quando ſunt uarij apprehenſores.*

14 *Teſtamenti titulus nihil facit quò ad bona feudalia, ſed potior eſt titulus agnatorum ex inueſtituris.*

15 *Poſſesſio uiolenta non eſt habenda in conſideratione.*

16 *Hæres uniuerſalis ex teſtamẽto an mittẽdus ſit in poſſesſionẽ bonorũ etiã feudaliũ, et q̃ non qñ agnati offerũt ſe incontinenti, ꝓbaturos bona eſſe feudalia, et inalienabilia &c. et q̃ tũc bona non p̃ſumãtur allodialia.*

17 *Feudum in dubio præſumitur antiquum, et inalienabile.*

18 *Hæres non eſt mittendus in poſſesſionẽ feudalium, quãdo agnati iam ſunt in poſſeßione.*

19 *Subinfeudatio facta reſoluitur per mortem infeudantis, & non præiudicat agnatis.*

20 *Infeudatio facta in fraudem non ualet: & quando dicatur facta in fraudem.*

21 *Poſſeßio non transfertur ex contractu inutili, & dato, q̃ poſſet transferri, non ſufficit translatio ficta per conſtitutum &c.*

Cõſiliũ LXXVIII.

QVamuis verum ſit regulariter, q̃ † poſtq̃
1 deuoluta eſt cauſa ad Papam,
vel ad quemlibet alium Principem, ſeu Iudicẽ ſuperiorẽ, non poteſt inferior
Iudex in ea ſe intromittere. c. ſtuduiſti, et. c. licet de offi. lega. fallit tamen ea regula in hoc
ipſo caſu, de quo in præſentia agitur, videlicet
qñ veriſimile eſt, q̃ litigatores poſſint deuenire ad arma, vt in terminis eſt deciſio Hoſtiẽ.
in. c. conſtitutus ſup glo. in verbo, delegauit,
de appella. & ibi etiã Abb. col. fin. et id poteſt
cõprobari ex his, quæ tradit. Abb. in d. c. ſtuduiſti col. 1. dum ait, q̃ legatus Papæ, vel quilibet alijs ꝓcurator generalis poteſt ex noua
cauſa ſe intromittere in negotio ſpecialiter
delegato alteri perſonæ. ideo ceſſant multa,
quæ fuerunt ex aduerſo deducta.
2 Et cũ iura paſſim dicant, † debere Iudices,
& Principes habere ante oculos viam tutiorẽ.
l. 1. vbi Pau. de Ca. ff. ſi quis cautio. & l. ſi pupillorũ. §. 1. & ibi glo. ff. de reb. eorũ, præſertim ne ſcandala cõmittantur. c. nihil, de præſcrip. & habetur in allegata. l. æquisſimum. ff.
de vſufruc. optimũ remedium, & iuri conueniẽs, atq; vtile vtriq; parti eſſet, ſi Reuerendiſſ.
3 D. Epiſcopus ad † ſe aduocaret poſſeſſionem
bonorũ, de qbus eſt lis, iuxta tex. in d. l. æquiſſimum, & per Innocen. in c. 1. col. 1. de proba.
cũ iam ſit hic pluſq̃ notorium interueniſſe rixas, & homines armatos ex vtraq; parte, & alia, quæ non expedit referre, & poſſe grauiora
quotidie contingere: & id fieri poteſt non ſolum ad petitionẽ alterius partis, ſed etiam ex
mero Iudicis officio, nemine petente, vt tradit
Specul. de libel. concep. §. nũc dicendũ verſic.
vigeſimo ſecundo: & nõ ſolum poteſt hoc fieri
ab initio, antequam aliquis litigatorũ acceſſerit ad poſſeſſionẽ, ſed etiã ex poſt facto, dum
vterq; aſſerit ſe accepiſſe poſſeſſionem, & cõtrouertũt de anterioritate tẽporis, ſpecul. vbi
ſupra, & idem ſpecul. in tit. de petito. & poſſe.
in princ. col. fin. & Guido Pap. q. 578. & vltra
ſequeſtrationem poſſeſſionis, poſſunt etiã ſequeſtrari fructus, ſpecul. in tit. de ſequeſtra.
poſſe. & fruc. Bar. in. l. ſi vſusfructus. §. ſi inter
duos. ff. de vſufruc. Deci. in. l. fin. col. 2. in fin.
C. de edic. di. Adria. & ꝓbatur ex. l, cõmuni
diuidundo. §. cũ de vſufructu. ff. cõmu. diui.
Neq; Dñis Alpherijs videtur obſtare, q̃
4 eiuſmodi † remedium non ſoleat procedere,
quando

quando clarè conſtat, quis ex litigatoribus
poſſideat, vt tradit Innocen. in d.c. in præſen-
tia, & ꝑ Deci. in d. l. fin. col. 3. in princ. & cõſ.
271. col. 4. quia quãuis hoc de iure verum ſit,
non ſatis tñ videtur poſſe applicari ad præ-
ſentẽ caſum, cũ non facilè ſit hic cognoſcere,
quis ſolus poſſideat: nam ſecundũ corticẽ ip-
ſius negotij videtur, ꝙ domini Rotarij poſſi-
deant caſtrum, & Dñi Alpherij poſſideant
poſſeſſiones, ſeu maiorem partem earum. Et
quantum attinet ad rem propoſitam, videli-
cet vtrũ fieri debeat ſequeſtratio per Reu.=
D. Epiſcopum, nõ eſt ſubtiliter diſcutiendũ,
qs eorũ de iure iuſtius poſſideat, ſed ſatis eſt,
ꝙ ſummatim appareat, eos habere aliquã cau-
ſam cõtendẽdi de poſſeſſione, & appareat ti-
mor probabilis rixæ, & ſcandali, vt habetur
in locis prædictis.

Cæterum ſi diligẽtius tractãdum ſit de me-
ritis negotij, ſcilicet in poſſeſſorio, videt̃ res ſta
re ꝓ Dñis Alpherijs: nã mortuo D. Gabrie-
le, ipſi ſtatim apprehendiderunt poſſeſſionem
prædiorũ ruſticorum, & capſinarũ in eis exiſtẽ
tiũ, antequã D. Rotarij actum aliquẽ apprehẽ-
ſionis fecerint in dictis prædijs: & præter hoc
ipſi D. Alpherij poſtea obtinuerunt à Reue-
rendo D. Vicario epiſcopali ꝓtectionem, ſeu
ſaluaguardiã, & publica edicta, & præcepta,
ne moleſtarentur, & hæc omnia obtinuerunt
parte citata, qnimo præſente in ipſo loco Ma-
gliani, & intelligẽte, ac ſciente, ſcilicet ꝑ ſe, vel
per alios eius nomine, ea, quæ fiebant, quãuis
nunquã voluerit cõparere, neque contradicere, vt
in facto ꝓſupponitur, adeo vt dubitãdum nõ
ſit, quin D. Alpherij habeant poſſeſſionẽ an-
teriorem, & legitimã dictorum ꝓdiorũ. l. iu-
ſtè poſſidet. ff. de acqui. poſſe. poſſeſſionẽ verò
caſtri, ſeu edificij apꝓhendidit Dñs Antonius
ſuo & fratris nomine ſtatim mortuo D. Ga-
5 briele. Et quãuis inde † fuerit violẽter eiectus
ꝓteſtatus tamen ibi fuit, ꝙ non habebat ani-
mum relinquendi eã poſſeſſionem, & rogatũ
fuit publicum inſtrumentũ, præſentibus ipſis,
qui eum eiiciebant, adeo ꝙ quamuis amiſſe-
rit poſſeſſionem corporalem, ſeu naturalem,
non tamen amiſſit ciuilem, quæ non poteſt
amitti ſine animo. l. 3. §. in amittenda, & l.
quemadmodum. ff. de acqui. poſſe. quæ ſo-
la ciuilis ſufficit, cum ipſa ſit, quæ ꝑducit ferè
oẽs effectus iuris, & cõcedit facultatẽ recupe-
randi naturalẽ, ꝓpria autoritate. l. 3. §. eum igi-
tur verſic. ſed & ſi deiectus. ff. de vi arma. tra-
dit Iaſ. in. l. clam. §. qui ad nundinas nu. 23. ff.
de acqui. poſ. Et quod dictum eſt D. Anto-
6 nium † retinuiſſe poſſeſſionẽ ciuilem, nõ tol-
litur, ſi fortè obiiciatur, id non ꝓcedere, eo ꝙ
ipſe non de facili poterat reſiſtere, vt à contra-
rio ſenſu videtur velle tex. in. l. quod meo. §.
fin. ibi, facilè expulſurus. ff. de acqui. poſſe. qa
reſpõdet ibi glo. idem quoque eſſe, ſi non facilè
poterat reſiſtere, dummodo tñ non ſuſpicare-
tur ſe poſſe repelli, ideſt dummodo non defi-
ceret ei animus poſſidendi. l. ſi id quod. §. fin.
eo. titu. & ea reſponſio eſt cõiter approbata,
vt teſtatur Alex. ſuper dicta glo. Et ꝙ D. An-
tonius non amiſſerit animũ poſſidendi, patet
7 ex dicta ꝓteſtatione. Neque † ẽt obſtat, ſi dica-
tur, ꝙ cum quis expellitur cũ magna vi, puta
per exercitum, ſeu ꝑ turbam aliquã magnam
hominũ, videt̃ indiſtincte amittere oẽm poſ-
ſeſſionem, vt innuit tex. in d. l. quod meo. §. fi.
in fin. de quo tex. facta fuit aliquãdo lõga di-
ſputatio inter excellentes viros: quia rñdetur
duobus modis, primò ꝙ ille tex. loquitur ſolũ
de amiſſione naturalis poſſeſſionis, prout eo
modo etiã loquitur prior pars illius tex. vt ibi
ꝑ glo. in verbo non deſiiſſe, & id etiã patet ex
verbis Alexandri, ibi, verſic. ſubdẽtes ꝙ ſi di-
citur ꝙ finis &c. dum cõſiderat, an cũ ingre-
ditur exercitus, recedat prior poſſeſſor, nec
ne: & ꝙ ille tex. ſit in ea parte intelligendus de
ſola naturali, tradit ibi Areti. verſicu. vnde
non recedendo: nã recedere, vel non recede-
re à fundo pertinet, ſolũ ad naturalẽ, non au-
tem ad ciuilem, quæ, vt dictum eſt, retinetur
ſolo animo. Et ꝙ hoc in ſe verum ſit, ſcilicet
8 ꝙ non obſtante † violentia quantuncunque ma-
gna, & deiectione, cui nullo modo poterat
poſſeſſor reſiſtere, non amittatur ciuilis poſ-
ſeſſio, dũmodo is qui per vim eiectus eſt, non
amiſſerit animũ recuperandi eã de facto, pa-
tet ex tex. in d. l. 3. §. eum igitur in fin. ff. de vi
arma, qui concedit, vt tali modo eiectus cum
armis ꝑ vim poſſit ſuã poſſeſſionem naturalẽ
recuperare, quod certè non concederetur, ſi
non retinuiſſet ciuilem vt ꝑ Iaſ. in d. §. qui ad
nundinas nu. 23. & id clarius patet ex glo. cõ-
muniter approbata in d. §. eũ igitur, quæ vult,
ꝙ eiectus ꝑ vim poſſit recuperare non ſolum
incontinenti, vt vult tex. ſed etiã ex interual-
lo, puta bidui, vel tridui dum cõuocat amicos,
& vult illa glo. ꝙ interim poſſideat ciuiliter,
dum habet ſpem, & animũ recuperãdi natu-
ralẽ, & ſequitur eã ibi Bar. qui propriè ponit
caſum, cum vnus nobilis expelleret alium
de aliquo caſtro, & concludit, ꝙ non ſolum

terminus

terminus duorꝫ dierū, ſed terminus ſex men-
ſium, & maior eſt concedendus, ſecundū qua-
litatem perſonarū, & rerum, & ꝙ interim ſem
per retinetur ciuilis, & paſſim Docto. ſequū-
tur, vt tradit Iaſ. in d. §. qui ad nundinas nu.
35. & 36. And. Sicul. conſ. 41. col. 6. in 2. volu.
Itē & ſecundo modo ad tex. in d. l. quod meo
9 §. fin. dato, ꝙ eſſet intelligendus † ēt de poſſeſ
ſione ciuili, vt ſcilicet ea amittatur ꝑpter ma-
gnam vim, vt ibi videtur voluiſſe Pau. de Ca.
dum ait eſſe paria, ꝙ aliquis ſuſpicetur ſe poſ-
ſe repelli, vel ꝙ debuerit ꝓbabiliter ſuſpicari,
Reſpōdetur, ꝙ tali caſu amittitur ciuilis, ſcili-
cet in dubio, ideſt qn̄ non cōſtat de animo ip-
ſius expulſi, qa ſtante eiuſmodi magna vi, pōt
eſſe p̄ſumptio iuris, ꝙ perdatur animus poſſi-
dendi, ſed ſi conſtet de animo, ꝙ ſcilicet poſſeſ
ſor non amiſſerit animū poſſidendi, tunc talis
eiectio violenta nihil operatur, quò ad ciuilē,
vt ibi declarat Areti. in fin. & redarguit Pau.
de Cā. prout ēt eum redarguit ibi Alex. ꝗuis
poſtea Alex. non ſatis clarè explicet mentem
illius tex. ſed eſt in ſe vera & hæc ſecunda re-
ſponſio ꝑpter tex. in d. §. eum igitur, & ꝑpter
cōem concluſionem glo. & Bar. ibi, & propter
aliam ſupradictā regulā, ꝙ ciuilis poſſeſſio nō
amittitur, niſi cū animo eā amittendi d. l. quē-
admodum: & pro ea facit illud, quod Iaſ. tra-
dit in d. §. qui ad nundinas nu. 25. dum ait, ꝙ
ille tex. cum. l. ſequē. decidens, ꝙ amittitur ci-
uilis poſſeſſio, qn̄ prior poſſeſſor, dū reuertitur
ad poſſeſſionē, repellitur, non ꝓcedit, ſi cōſtet
de eius animo in contrarium, puta ſi præparat
amicos &c. In caſu autē noſtro cōuenit factū,
et ſeries negocii vtriqꝫ rn̄ſioni, qa D. Antonius
manifeſtauit animum ſuū, dum ꝓteſtatus eſt,
& pariter poſtea ſepius & ipſe, et eius filius, et
eius frater declarauerunt animū ſuū, dum iu-
dicialiter cōqueſti ſunt de dicta expulſione, &
violentia, facta ſemper mentione dictę ꝓteſta
tionis, & dum petierunt, atqꝫ obtinuerunt ſe
confirmari in poſſeſſione per eos apprehēſa,
& id habuit executionem in cæteris bonis, nō
autem potuit executionē habere reſpectu Ca-
ſtri, quia perſeuerauit violentia. Et pariter de
eorꝫ animo conſtat, dum poſtea aliqn̄ amicos,
& homines armatos cōuocauerunt, vt fructus
colligerent, & ſe in ſua poſſeſſione tuerentur.
Et ſi fortè hic obiiciatur, ꝙ ab aliquot mēſibus
citra nulli ſunt homines armati in ipſo Caſtro,
10 † adeo ꝙ D. Alpherii potuiſſent illud recupe
rare, quod cum non fecerint, videntur ciuilem
poſſeſſionē amiſiſſe, vt per glo. & Bar. in d. §.
eum igitur. Reſpōdetur, ꝙ cauſa, ꝑpter quam
id nō fecerint, fuit metus, ſcilicet in perſonam,
nō autem metus, ne id poſſent facere, & ſtante
tali metu, non amittitur ciuilis poſſeſſio, vt eſt
tex. in. l. 4. C. de acquir. poſſe. vt ibi diſtinguit
glo. & Salic. etiam col. 1. in 4. nota. & col. pen.
verſic. oppono ſecundo. & ꝙ talis metus fuerit
in cauſa, debet cenſeri probatū p̄ſumptione iu-
ris, quia cū notoriū ſit, ꝙ D. Rotarii ſunt lōgè
potentiores, quā D. Alpherii, & ꝙ ſuperiori-
bus menſibus conuocato maximo armatorū
11 numero eos terruerunt, & nunc etiam † poſ-
ſent terrere, & ſuperare de facto, ſi vellent,
cenſetur talis terror, & metus etiā de præſenti
perſeuerare, cum non ſit extincta cauſa ipſius
metus, Bald. in. l. 2. col. 2. C. quod met. cau.
Deci. conſ. 219. col. 3. num. 7.

Sed dato, ſine veritatis p̄iudicio, ꝙ D. Al-
pherii non haberent poſſeſſionē caſtri, habent
tamen poſſeſſionē prediorꝫ, & capſinarū legi-
timo modo, et iudicialiter approbatā, vt dictū
12 eſt. Neqꝫ videtur † cōtra eos poſſe dici, ꝙ cum
D. Rotarii habeant poſſeſſionē Caſtri, cen-
ſentur ēt habere eā aliarū omnium rerū: quia
reſpondetur, id non ꝓcedere de iure, qn̄ ſunt
res ſeparatę, vt tradit glo. in. l. 3. in princ. in ver
bo quālibet, in fin. ff. de acqui. poſſe. ēt ſi ſint
multæ res, q̄ dependeant à titulo aliquo vni-
uerſali, vt eſt hęreditas, vt ibi per Alex. nu. 22.
qui redarguit Doct. antiquos relatos ꝑ Iſern.
in. c. 1. in 2. col. in tit. quid ſit inueſtitu. Et ꝗuis
Bar. in d. l. 3. in princ. velit, ꝙ facta apprehen-
ſionę caſtri in vna parte, cenſeatur facta appre-
henſio totius caſtri, loquitur Bar. de ipſo ædifi
cio, non autē de aliis rebus ab eo ſeparatis, vt
patet ex verbis ſuis. Deinde dato, ſine verita-
13 tis præiudicio, ꝙ facta apprehenſione † caſtri,
cenſerentur apprehenſa omnia p̄dia feudalia
ſubiecta ipſi caſtro, & oēs aliæ huiuſmodi res
ab eo dependentes, vt aliqui Docto. voluerūt,
id tamen ſolum ꝓcederet, qn̄ fit apprehenſio,
ſeu tranſlatio poſſeſſionis, nemine contradi-
cente, neqꝫ apprehendente ipſas res dependē-
tes à Caſtro, ſecus autē qn̄ ſunt varii apprehē-
ſores, vt ſentit Bar. in d. l. 3. in fine princ. ibi,
aliàs ſi ille nō tradidit, ſed alius vellet occupa-
re, prout clarè tradit Innoc. ad quē Bar. ſe re-
mittit, in. c. dilectus col. 1. in fin. & 2. de capel.
mona. & in. c. dilecto in fin. de offi. Archid. &
quāuis Innoc. loquatur de quaſi poſſeſſione
iuriſdictionis, prout eſt res incorporalis, vult
tamen idem eſſe multo magis in rebus corpo-
ralibus, qa mouet per tex. in d. l. quod meo. §.
fin. Et

fin. Et puto, ꝙ D. Rotarij nõ adducent pro ſe
hoc fundamentum, ꝙ qui habet poſſeſsionem
Caſtri, cenſeatur habere poſſeſsionẽ omnium
aliarũ rerꝫ ab eo dependentiũ, quia hoc noce-
ret eis duplici reſpectu, primũ quia faterentur
oẽs alias res eſſe feudales, ſecundo qa in effe-
ctu hoc fundamentũ retorqueretur cõtra eos,
quia reuera D. Alpherij prius apprehenderũt
poſſeſsionem ipſius Caſtri, vt ſupradictũ fuit.

Non etiam p̄dictis obſtat, quod dicitur, D.
Alpherios renunciaſſe poſſeſsioni ſuæ, dum
cauſam hanc traxerunt ad Curiam Romanã,
adeo ꝙ, cũ fecerint ſe actores, vt per Bar. in l.
libertus la. 1. ff. de in ius vocan. cẽſentur feciſſe
D. Rotarios poſſeſſores: quia rñdetur, ꝙ cum
ipſi D. Alpherij amiſerint naturalem, cenſent
egiſſe remedio retinendæ, vt non moleſtentur
in ipſa ciuili, & vnico cõtextu cenſentur agere
remedio recuperãdæ, vt recuperent ipſam na-
turalem, vt poſt glo. tradit Bar. in d. §. qui ad
nundinas col. penul. & fin. Et hic non obſtat,
quod tacitè videtur obijci, D. Rotarios eſſe
14 præferendos, quia † habent titulũ, ſcilicet te-
ſtamenti, quia rñdetur, talem titulum nihil fa-
cere reſpectu bonorꝫ feudalium. c. 1. de ſucceſ.
feud. ſed potiorẽ eſſe titulum agnatorꝫ ex ſuis
inueſtituris, vt tradit Gonzadi, conſ. 50. col. 2.
nu. 13. verſic. quibus non obſtãtibus. Poſtremò
quod attinet ad hoc caput poſſeſsionis iam ac-
quiſitæ, videtur dicendum, ꝙ ſi verũ eſſet, ipſos
15 D. Rotarios nunc poſſidere, non eſſet † habẽ-
da ratio talis poſſeſsionis in effectu, idest quò
ad merita negocij principalis, quia cenſeretur
violẽta poſſeſsio. l. 1. §. ſiue autẽ, & §. vi poſſide
re. ff. de vi arma. q̄ ante omnia deberet reſtitui
in priſtinũ. l. ſi qs vi, in princ. ff. de acqui. poſſe.

Quod autem pertinet ad aliud caput, vi-
delicet, ꝙ ſi pars Rotaria nõ eſſet in poſſeſsio-
16 ne, deberet † tamen in eã mitti, cum ſit hæres
vniuerſalis ex teſtamento. l. fin. C. de edic. di.
Adria. ẽt ꝙ ſint bona feudalia. c. 1. §. iter filiã,
& §. defuncto, ſi de feu. defunc. fue. cõtro. Re-
ſpõdetur, hoc fundamentum non ꝓcedere in
p̄ſenti caſu duplici reſpectu: primũ quia agna-
ti, idest ipſi domini Alpherij offerunt ſe incõ-
tinenti probaturos, hæc omnia bona eſſe feu-
dalia, & eſſe inalienabilia, quia feudum pa-
ternum, & antiquum, ad quod ipſi ſunt voca-
ti, vt tradunt Iſern. & Præpo. in d. §. inter fi-
liam, & Iſern. in d. §. defuncto, & Gonzadi.
in d. conſ. 50. nu. 20. & 26. Brunus conſ. 18. col.
4. in princ. tunc enim ceſſat ratio illorꝫ textuũ
ſcilicet ꝙ in dubio bona p̄ſumantur allodialia,
nam tex. illi ꝓcedunt in dubio, vt patet euidẽ-
ter ex illis verbis, agnatis feudum aſſerẽtibus
&c. & patet ex eo, ꝙ deuenitur ad iuramentũ:
nõ autem ꝓcedunt, qñ clarum eſt, vel eſſe põt
incontinenti, ꝙ eſt feudum, vt tradunt Doct.
p̄dicti, quãuis aliqñ aliqui Docto. dixerint cõ-
trarium, & malè. Et vt tradit Aluaro. in c. 1. in
princ. in 2. nota. ſi de feud. defunc. inter vaſal-
lum mortuum & eius agnatos, reſpectu feudi
cenſetur eſſe continuatio naturalis. Et in caſu
noſtro, p̄terquã ꝙ in promptu eſt probatio ex
inueſtituris, ꝙ hæc bona ſunt feudalia, ſatis ẽt
id videtur eſſe notorium: ſicut notoriũ eſt ge-
neraliter, ꝙ & ipſe D. Gabriel, dum viuebat,
& alij oẽs nobiles eiuſdem loci Magliani ſunt
feudatarii eccleſię Aſtenſis, & tanq̃ feudatarii
ſoluunt, & tanq̃ feudatarii eccleſiæ ſunt exem
pti à quãpluribus oneribus, ad quæ alij iſtius
regionis tenentur, vt in ſimili per Gonzadi. d.
17 conſ. 50. nu. 20. verſic. octauo: & † in dubio feu
dum p̄ſumitur antiquum, & inalienabile, Bal.
in. c. 1. §. fin. p illum tex. de ſucceſ. fra. Alciat.
in tracta. præſump. 28. p̄ſump. tertiæ regulæ,
Aluaro. in. c. 1. in princ. per illũ tex. ſi de feud.
defunc. Itẽ & ſecũdo nõ ꝓcedit ſupradicta ob-
18 iectio, qñ agnati † iã ſunt in poſſeſsiõe, vt tradit
Deci. conſ. 517. col. fi. Gõzadi. d. cõſ. 50. nu. 26.
19 Et quod pro D. Rotariis dicitur, † factam
fuiſſe ſubinfeudationem per D. Gabrielem,
videtur parũ eis ꝓdeſſe, quia ſiue facta fuerit
in fraudem, ſiue facta fuerit bona fide, reſoluit
per mortem ipſius infeudantis, & nõ p̄iudicat
agnatis, vt tradit Iſern. in. c. 1. §. ſed & res col.
1. in tit. p quos fiat inueſtitu. & latè ibi Aluar.
col. fin. & Aluaro. in. c. 1. §. ſi verò col. 2. quali.
olim feu. pote. alie. & Specul. de feud. §. quo-
20 niam ſuper homagiis. q. 38. Deinde † infeuda-
tio facta in fraudẽ non valet, vt dicitur in d. §.
ſed & res, & in d. §. ſi verò, & hic præſumitur
fuiſſe facta in fraudẽ, cum fuerit facta per virũ
ſenem non habentem filios, & facta per eum,
qui volebat excludere agnatos, prout poſtea
per aliam etiã viam excluſit, vt de vtroq; exẽ-
plo tradit glo. in d. §. ſed etiam res, in verbo in
fraudem, ideoq; fuit nulla ipſo iure, vt ibi ait
glo. in verbo proximiori, & ibi etiã Bal. et ſe-
quitur ibi Aluaro. col. 2. in fin. verſic. oppono
ſubſequẽter, per text. in. §. nos autem, de ꝓhi.
feud. aliena. per Federi. & Iſern. in d. §. ſed &
21 res col. 1. & † cum inutilis fuerit contractus eo
reſpectu, quia prohibitũ erat alienari in p̄iudi
cium alterius, videtur, ꝙ ex eo contractu non
potuerit transferri poſſeſsio, dato, ꝙ expreſsis
verbis

verbis fuiſſet tranſlata, vt tradit Alex. in. l. 1. §. ſi vir vxori. 2. col. ff. de acqui. poſſe. vel dato, q̀ potuiſſet transferri, non tamen ſufficeret ficta trãslatio per conſtitutũ, vel per alium ſimilem modum, vt ibi per Iaſ. nu. 16. & latius p̃ Soci. col. 2. Deinde dum D. Gabriel vixit manſit ſemp̃ in poſſeſſione, ergo cenſetur fuiſſe infeudatio ſimulata. l. ſicut. §. ſuperuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hippo. ſol. & per conſequens nulla tranſlata poſſeſſio. l. emptor, vbi Bar. ff. de aqua plu. arcen. Et dato in omnem caſum, q̀ aliqua poſſeſſio fuiſſet trãslata, non eſſet de ea nũc habenda ratio, reſoluto iure ipſius datoris, vt dictum fuit.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ 1551. 27. Martij. Pro magnificis Dominis Ludouico & Antonio de Alpherijs.

Summarium.

Stante fideicommiſſo in multas perſonas ſucceſſiuè, an penſiones annuæ non exactæ per primum hæredem grauatũ poſſint exigi per fideicõmiſſarium ſuccedẽtem. Et an poſſit fideicõmiſſarius liberè de ipſis penſionibus diſponere, an uerò teneatur eas conſeruare ſubſequentibus fideicõmiſſarijs, tanquã res ſubiectas fideicommiſſo.

1 PENSIONES *Annuæ nõ exactæ per primum hæredem grauatum non pertinent ad hæredes ipſius hæredis, ſed ad fideicommiſſarium.*

2 *Penſiones quæ tranſeunt in fideicommiſſarium, uidentur tranſire tanquàm in fideicommiſſarium, & ſic tanquàm res ſubiectæ fideicommiſſo, uide tamen infra nu. 14.*

3 *Quando fit mentio de procuratore, intelligitur tanquàm de procuratore, & procuratorio nomine.*

4 *Penſiones annuæ ueniunt etiam appellatione hæreditatis, & tanquàm pars hæreditatis. ſed uide infra nu. 16.*

5 *Fructus augent hæreditatẽ, & penſiones annuæ æquiparantur fructibus, & ſi non fuerunt exactæ per hæredẽ, percipiuntur per fideicõmiſſarium: & uide infra nu. 18.*

6 *Fructus naturales, & induſtriales non percepti ab hærede tranſeunt in fideicommiſſarium.*

7 *Penſiones, et fructus non percepti ab hærede an tranſeãt in fideicommiſſarium, diſtinguitur, an proueniãt ex facto teſtatoris, an ex facto hæredis.*

8 *Fructus non percepti per primum hæredem, & tranſeuntes in fideicommiſſarium, non augent fideicommiſſum; idem de penſionibus.*

9 *Valet argumentum, ſi hæres lucraretur, ergo & fideicommiſſarius.*

10 *Hæreditas uenit in fideicommiſſum eo modo, quo erat tempore mortui teſtatoris, & non eo tempore, quo debet reſtitui, ſcilicet quod attinet ad fructus.*

11 *Fructus, qui percipiuntur ex hæreditate ſubiecta fideicõmiſſo, accreſcunt perſonæ, & non rei, & ſunt tanquã lucrum ipſius perſonæ percipientis: idem de penſionibus.*

12 *Fructus, & penſiones quando ueniant in cauſam fideicõmiſſi, & quando non.*

13 *Quæ dicantur uenire in cauſam fideicommiſſi, id eſt ut augeant fideicommiſſum, & an fructus.*

14 *Penſiones tranſeunt ad fideicommiſſarium tanquàm fructus pendentes, ut poſſit de eis liberè diſponere &c.*

15 *Fructus beneficiorũ non tranſeunt ad hæredes decedentis, ſed ad ſucceſſorem in beneficio, qui poteſt poſtea de eis liberè diſponere, & non augent beneficium.*

16 *Penſiones uenire appellatione hæreditatis, quomodo procedat, & an ueniant ſimpliciter loquendo.*

17 *Inſpiciẽdũ ẽ ſemp. quæ cõtẽplatiõe aliq̃d dicatur uel fiat.*

18 *Fructus propriè loquendo non augent hæreditatem, ſed actionem petitionis hæreditatis. & alio modo conſideratur hæreditas in titulo de petitione hæreditatis, quã conſideretur in titulo ad trebel.*

Conſiliũ LXXIX.

PRoponitur dubitatio vtrum ſtante fideicõmiſſo ſucceſſiuè in multas perſonas, penſiones quædã annuæ, & prouenientes ex contractu teſtatoris, quæ nõ fuerunt exactæ per primũ hæredẽ grauatum, pertineant ad fideicõmiſſarium ſuccedentem poſt mortẽ dicti hęredis. Item poſtquã ad eũ fideicõmiſſarium peruenerint, an ipſe poſſit de eis libero modo diſponere, an verò maneãt ſubiectæ fideicõmiſſo ita; vt conſeruandæ ſint ſubſequentibus fideicommiſſarijs. Et quòad primã dubitationem res non habet difficulta
1 tem, q̃a iura ſunt clara, q̀ † huiuſmodi penſiones nõ exactæ per hæredẽ non p̃tinent ad hæredes ipſius hæredis, ſed debentur fideicõmiſſario. l. poſtulante. §. ſed & in huiuſmodi. ff. ad trebel. & l. deducta. §. qui poſt tempus eo. tit.

Quod aũt attinet ad ſecũdã dubitationẽ, res vr̃ nõ eſſe ſine aliqua diſputatione, q̃a nõ habet caſum iuris exp̃ſſum, qd̃ videt̃ mirũ. Et prima facie dicẽdũ videret̃ tales pẽſiones manere ſub
2 iectas fideicõmiſſo, quia ſi † trãſeunt in fideicõmiſſarium, vtiq; trãſeunt tanq̃ in fideicõmiſſarium, & per cõſequens tanq̃ res ſubiectę fideicõmiſſo argu. l. ſi ꝓponas. §. ſi hereditatem. ff. de inoffi. teſta. vt in ſimili per Deci. conſ.
3 283. col. 6. in princ. ſicut & † cum ſit mẽtio de procuratore, intelligitur tanquã de procuratore, & procuratorio nomine. glo. in. l. quacunq;. ff. de procura. Bar. in. l. fin. ff. de inſtiro.

Secundo quia tex. in d.§. ſed in huiuſmodi,
4 inquit, ꝙ † tales penſiones veniunt appellatio-
ne hæreditatis, hæreditas autem eſt ipſa, quæ
ſubiecta eſt fideicommiſſo.l. 1. & paſſim per
illum titu.ff. ad treb. præſertim in d.l. dedu-
cta.§.cum hæreditas, ergo &c. & ꝙ huiuſmo-
di penſiones veniant tanꝙ pars hæreditatis,
videtur tex.in.l.ancillarum.ff. de peti.hære.

Tertio loco videt̃ facere id, quod alibi dici-
5 tur, ꝙ † fructus augent hæreditatem.l.item ve-
niunt.§. fructus.ff. de peti. hære. tales autem
penſiones, & cæteræ ciuiles acceſſiones æqui-
parantur fructibus.l. quod his verbis in princ.
ff. de lega. 3. & .l. vſuræ vicem.ff. de vſur.

His tamen non obſtãtibus, videtur conclu-
dendum abſꝗ vlla hæſitatione, ꝙ tales penſio-
nes † non maneant ſubiectæ fideicõmiſſo, ſed
de eis poſſit abſolutè diſponere ille fideicom-
miſſarius, qui eas percipiet: nã æquiparantur
fructibus, vt modò dictum eſt, & de ea æqpa-
ratione magis ſpecialiter, id eſt, quò ad tales
penſiones non exactas ꝑ hæredẽ, & percipien-
das per fideicommiſſarium, tradunt Ang. &
Imo. & Alex. in d.l. deducta.§. qui poſt dicen-
6 tes, ꝙ † pari modo fructus naturales, & indu-
ſtriales non ꝑcepti ab hærede trãſeunt in fidei
cõmiſſarium, & Imo. in d.§. ſed in huiuſmodi,
& tradit glo. in.l. in fideicõmiſſi, in verbo, non
lucrum.ff. de vſur. & concludentius eã æqui-
parationẽ deducit Pau. de Ca. in.l. in fideicõ-
miſſariam col. 1. nu. 3. verſic. quid autem ſi non
7 erant.ff. ad trebel. dũ ait, ꝙ † fructus non ꝑce-
pti per hæredem tranſeunt in fideicõmiſſariũ,
dũmodo prouenĩant à facto teſtatoris, & non
ex facto hæredis, ſecus autem ſi ex facto hære
dis ꝓueniat, puta quia ſati fuerint ab eo: ita ꝙ
eadẽmet diſtinctio in fructibus ſeruatur, quæ
in penſionibus, videlicet an ꝓueniant ex con-
tractu teſtatoris, an verò ex contractu, vel fa-
cto defuncti, vt in d.§. ſed in huiuſmodi, & in
8 d.§. qui poſt tẽpus; fructus † autem non per-
cepti ꝑ primũ hæredem, qui poſtea tranſeunt
in fideicõmiſſarium, non augent fideicõmiſ-
ſum, neꝗ debentur ſecũdo fideicommiſſario,
ſed põt primus fideicõmiſſarius libero modo
de eis diſponere, vt eſt tex. in.l. ex aſſe eo. tit.
ff. ad trebel. ergo idẽ dicendũ de penſionibus.

Secũdo loco poteſt deduci pro iſta opinio-
ne tex. in d.l. ex aſſe in ratione ibi expreſſa ſci-
licet in verſic. quia nec ab hærede, nã ꝓbat ille
9 tex. † valere tale argumentum, ſi hæres lucra-
retur, ergo & fideicommiſſarius, vnde cũ non
ſit dubiũ, quin hæres fuiſſet lucratus tales pen-
ſiones, ſi eas percepiſſet, vt in d.§. ſed in huiuſ-
modi, & d.§. qui poſt, ſequitur, ꝙ fideicõmiſ-
ſarius, qui eas percipiet, eas omnino lucrabit̃,
& tex. ille in.l. ex aſſe, decidit in effectu caſum
iſtum. Sed dato, ꝙ non extaret tex. ille fuiſſet
idem dicendũ euidenti ratione, qa non ſolum
non videtur poſſe dari ratio diuerſitatis inter
hæredem, & fideicommiſſarium, vt arguit ille
tex. ſed etiam non videtur poſſe dari bona ra-
tio diuerſitatis inter penſiones, quas ipſemet
fideicommiſſarius exigit immediatè ex per-
ſona ſua, id eſt quæ cedunt, poſtquã euenit ca-
ſus fideicommiſſi, & illas penſiones, quas quo-
dammodo percipit ex perſona hæredis, id eſt
quæ ceſſerunt viuente hærede.

10 Tertio facit, quia † in fideicommiſſum pro-
priè venit hęreditas eo modo, quo erat tẽpore
mortui teſtatoris, & non tẽpore quo debet re-
ſtitui, ſcilicet quod attinet ad fructus, vt tradũt
Bar. Ang. Pau. de Ca. & Alex. in.l. ſi hæres la
3. eo. tit. ad trebel. & Bar. in.l. in fideicommiſ-
ſariam in fine princ. eo. tit. ergo &c.

11 Quarto quia † fructus, qui percipiuntur ex
hæreditate ſubiecta fideicommiſſo, cenſentur
accreſcere perſonis, & non rebus, & cẽſentur
tãquam lucrum ipſius perſonæ eos percipien-
tis, dicunt Bar. Ang. Pau. de Caſt. & Alexan.
in d.l. ex aſſe, penſiones autem ſunt loco fru-
ctuum, vt dictum eſt.

Quinto videtur facere tex. in d.l. in fidei-
cõmiſſi.§. non nunꝗ.ff. de vſur. vbi habetur,
12 † ꝙ in cauſam fideicõmiſſi aliquando veniunt
fructus, & penſiones, quia dixit teſtator, quic-
qd ex bonis ſupererit, reſtituatur, ergo à con-
trario ſenſu, vel per locum ab exceptio-
ne ad regulam, infertur apertè, ꝙ ſi factum ſit
ſimpliciter fideicommiſſum ſine illis verbis,
quicquid ex bonis ſupererit, fructus, & pen-
ſiones non veniunt in cauſam fideicommiſſi:
& ille tex. magis diſtinctè videtur loqui, quã
alij ſupra allegati, quia non loquitur de fidei-
commiſſario, ſed propriè loquitur de cauſa fi-
deicommiſſi.

13 Sexto videtur facere, quia † in cauſam fidei-
commiſſi veniunt ea, quæ debẽtur ſine mora,
veluti alluuiones, & augumenta gregis, non
autem ea, quæ non debentur niſi ex mora, ve-
luti ſunt fructus, vt probat tex. in.l. æquis.ff.
de vſur. adeo ꝙ quãuis fructus aliquando de-
beantur fideicõmiſſario, non tamen debentur
in cauſam fideicõmiſſi, id eſt vt augeant fidei-
commiſſum, & id ſatis ꝓbat tex. in.l. in fidei-
commiſſariam verſic. quoties.ff. ad trebel.

Non

† Vide eũ D. meũ de Alba in.l. cẽturio, num. 129. verſ. quintus caſus. Vincen.

Non obſtant ſuperius deducta in contrarium, nā ad primū reſpondetur, ꝙ quāuis pen-
14 ſiones † transeant ad fideicōmiſſarium vt fideicōmiſſarium, non rñ tranſeunt in cauſam fideicōmiſſi, ſed tranſeunt tanq̃ fructus pendentes, qui poſtq̃ ſunt percepti, non amplius habentur in conſideratione, vt patet in d.l.ex aſſe, ſed cedunt lucro percipientis, & in effectu accreſcunt perſonæ, & non hæreditati, vt dicūt ibi Bar. Ang. Pau. de Ca. & Alex. & Bar. etiā in d.l.ſi hæres la.3. & ſimile exēplum pa-
15 tet † in fructibus beneficiorꝫ, nā non tranſeunt ad hæredes illius, qui decedit, ſed tranſeunt ad ſucceſſorem in beneficio, c.qui à ſede, de elec. in 6. & c.fin.de offi.ordi.in 6. & c. cū vos, extra de offi.ordi. & per glo.in d.c.fin.in verbo, reſeruari, in fin. & tū non augent beneficium, ſed pōt ſucceſſor, qui eos percipit, diſponere libero modo de eis, vt habetur in locis p̃dictis.
16 Ad ſecundum, † ꝙ penſiones veniant appellatione hęreditatis, rñdetur, id ſolū ꝓcedere in ꝓpoſito, de quo loquitur tex.in d.§. in huiuſmodi, ſcilicet vt non pertineant ad hæredem hæredis, ſed pertineant ad fideicōmiſſariū, nā
17 † ſemper inſpiciendum eſt, qua contēplatione aliquid dicatur, vel fiat.l.4.§.ego.ff.de pac.dotal.&.l.fideicōmiſſa.§.interdū.ff. de lega.3.& ꝙ ſimpliciter loquendo, penſiones, & fructus non veniant appellatione hęreditatis, patet ex d.l.in fideicommiſſariam verſic. quoties,

Ad tertium reſpōdetur, ꝙ ꝓpriè loquendo
18 † fructus non augent hæreditatem, ſed augēt actionē petitionis hæreditatis, inquit glo.in.l. item veniunt.§.fructus, & latius tñdet Bar.in d.l.in fideicōmiſſariam in fine princ. & in d.l. ſi hæres la.3.ff.ad trebel. dicens, ꝙ alio modo conſideratur hæreditas in titu.de peti.hæredi. quā cōſideretur in tit.ad trebel.nā primo caſu inſpicitur, ꝓut eſt tempore, quo debet reſtitui, ideoq; augetur ex fructibus, ſecundo autē caſu cōſideratſ qualis erat tēpore mortis teſtatoris, ideo non augetur ex fructibus, vt ibi per eum.

Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ legens in prima cathedra lectionis veſpertinæ, ſaluo &c. 1551. 24. Aprilis. Pro Illuſtriſſimo Domino Ferrando Gonzaga, Gubernatore Cæſareo Status Mediolani &c.

Summarium.

AT Creditores mariti habeant ius offerendi contra uxorem poſſidentem uel petentem bona mariti pro dote ſua, quando ſcilicet maritus tendit ad inopiam.

1 CREDITORES *Mariti an habeant ius offerendi contra uxorem, fuerunt duæ opiniones, una negatiua, & altera affirmatiua, & eſt diſputabilis articulus.*
2 *Creditores q. non habeant ius offerendi contra uxorē, eſt magis cōmunis opinio, et uerior, & quæ ſint rationes.*
3 *Vxor q. poßideat bona mariti pro dote ſua, quando maritus tendit ad inopiam, & creditores nō habeant ius offerendi, non dicitur eſſe propriè reſtitutio, uel ſolutio dotis, & qui effectus ſequatur ex hoc.*

Conſiliū LXXX.

QVamuis ſit diſputabilis articulus, vtrū creditores mariti habeant ius offe-
1 rendi † aduerſus vxorem poſſidentem, vel petentem aliqua bona mariti in ſolutionē dotis ſuæ, cū maritus tendit ad inopiam, nā ꝙ non habeant tale ius efferendi, voluerunt Cinus, Bar. Bal. & Salic.in.l.cum tibi C.qui potio.in pigno.habe. & Bar.in.l.ſi cōſtante in,7.q.tertiæ partis in fin.ſiue nu.98.ff. ſolu.matri. & Pau.de Ca.in.l.2.col.1.eo. titu. contrariū verò voluit Pau.de Ca.ſibi ipſi contrarius in d.l.ſi conſtante col.2. & Alex.col.11. nu.31.poſt aliquos alios relatos ibi per eum: tū
2 † magis cōis opinio, & verior videtur eſſe cum Cino, & Bar.cōtra creditores, vt latè deducit Soci.conſ.111.viſa conſignatione, in 3.vol.vbi deducit quicquid dici poteſt in hoc articulo, & concludit, vt modò dixi, aitq;, ꝙ temerariū eſſet in iudicando recedere ab iſta opinione: et idem etiam ait Corne.conſ.85.videtur prima facie, col.2.nu.5.verſic.nec videtur ſibi obſtare, & col.fin.nu,15.verſic. nec etiam obſtat.4. vol. Bal.nouel.in Tracta.dot.in ſeptima parte in priuil.47. quod eſt penultimum, & Anto.de Fano in tracta. pigno. in primo mēbro qntæ partis nu.31.& 32, Et potiſſimum habet
3 hæc opinio duas rationes, videlicet † quia non eſt propria, & abſoluta reſtitutio, vel ſolutio dotis, ſed magis eſt ꝓuiſio, ſeu remedium ad tēpus vt dicunt Cin. & Bar.vbi ſupra, & deducit Soci.d.conſ.111.& ex hoc ꝙ non ſit abſoluta reſtitutio, ſequuntur multi effectus, & inter cæteros ſequitur vnus, comprobans prædictā opinionē, ꝙ ſcilicet in ea ſolutione, ſeu reſtitutione, quę fit conſtāte matrimonio, non habeē ratio, vtrū maritus egeat, nec ne, ideſt non fit exactio contra maritū eatenus duntaxat, qua-

tenus facere poteſt, ſed ſit exactio integra, & ſi poſtea contingit ſolui matrimonium, reſcinditur ea ſolutio, & ſit alio modo, nā detrahiť, ne maritus, vel eius hæredes egeant, & ita minuitur, vt per Iaſ. in d. l. ſi conſtante nu. 111. & 116. ꝑpterea abſurdum eſſet, ꝙ interim bona tranſirēt in extraneos creditores, contra quos poſtea fieri non poſſet eiuſmodi detractio. ſecunda ratio eſt, qꝛ magis intereſt mulieris habere bona mariti, quā pecunias, cum ea reſtitutio fiat, vt de fructibus dotis viuat mulier, & alimenta etiā miniſtret marito, ſi dos vtriq; neceſſitati ſufficiat, vt per Soci. & Bal. nouel. vbi ſupra, & loquūtur prædicti omnes Doct. ſiue mulier à creditoribus conueniatur, ſiue eos conueniat.

Iacobus Mandellus Albenſis Papiæ. 1551. 7. Maij. Pro D. Iacobo Paueſio de Caſtro ſancti Ioannis.

Summarium.

Statutū ſi excludat mulieres, & lineā maternam à ſucceſſione, et uocet agnatos maſculos, ſeu parentes paternos proximos, an tunc filij unius fratris cōſanguinei tantùm admittantur ad ſucceſſionem patrui ſimul cum filijs alterius fratris utrinq; coniuncti. Et ſi de iure oēs ſimul debent admitti, an tunc filijs illius fratris conſanguinei tantū obſtet quædam renunciatio, & ceſſio iurium ſuorū facta per eos erga filios illius fratris utrinq; coniuncti. Et late uide de hac materia in multis caſibus, quomodo conſanguinei tantùm, & utrinq; coniuncti ſuccedant.

1 FRATRES *Vtrinq; coniuncti de iure cōi noniſſimo præferuntur in ſucceſſione fratribus conſanguineis tantùm, & idem eſt de filijs ipſorum fratrum.*

2 *Statuta debent intelligi ſecundū terminos iuris cōis loquentis in eadem materia: ſed limita, ut infra nu. 31.*

3 *Iuris appellatione uenit potius ſtatutū, quā ius commune.*

4 *Statutum ubi uiget, cenſetur corrigi ius commune, & ſtatutum eſt ius potentius.*

5 *Verba hæc, agnati maſculi, & parentes paterni proximi, comprehēdunt tam iunctos ex parte patris tantùm, quàm utrinq; coniunctos.*

6 *Parentes paternos, hæc uerba denotant agnatos.*

7 *Ratio ſtatuti, quæ fauet agnationi, ſeu lineæ paternæ, ita procedit in conſanguineis tantū, ſicut in utrinq; cōiunctis, & quò ad eā rationē nihil iſti inter ſe differūt.*

8 *In ſtatutis debet inſpici mens, & ratio.*

9 *Quando ſtantibus agnatis excluduntur cognati, tunc in tali diſpoſitiōe, in qua inter agnationē, et cognationē ſit differētia, & ſola agnatio conſideratur, utrinq; cōiunctus nō excludit conſanguineū tantū: & quæ ſit ratio.*

10 *Duo uincula habere non dicitur, qui habet alterum eorū inutile, & impertinens.*

11 *In feudis ita ſuccedit frater conſanguineus tantùm, ſicut frater utrinq; coniunctus: & quæ ſit ratio.*

12 *In iure accreſcendi frater utrinq; coniunctus nō præfertur conſanguineo tantùm.*

13 *In fideicommiſſo paterno frater utrinq; coniunctus non præfertur conſanguineo tantùm.*

14 *In fideicommiſſis perſonæ cēſentur uocari ſecundum ordinem iuris ciuilis.*

15 *Epiſcopus ſi iudicauit in eā feudi, appellatur ad ſuperiorē feudi, licet ſit laicus, nō autē ad ſuperiorē eccleſiaſticū.*

16 *Intelligentia ad tex. in l. 1. C. de legiti. hære.*

17 *Cognatio in ſpecie reſpicit ſolum lineam maternam, non autem paternam.*

18 *Cognationis nomen eſt aliqū generale etiā ad agnationē.*

19 *Correcta ratione legis, non cenſetur correcta ipſa lex. ſed limita, ut infra.*

20 *Correcta ratione legis, cenſetur correcta ipſa lex, quādo reducitur ad ius antiquum, uel ad diſpoſitionem, quæ aliquo iure fuerat prius admiſſa.*

21 *De facili redeundum eſt ad ius antiquum.*

22 *Correcta ratione legis, cenſetur correcta lex, quando ratio eſt ſcripta in lege, uel ſtatuto, uel habetur pro ſcripta, quia eſt unica.*

23 *Correcta ratione legis, cenſetur correcta lex, quando aliàs reſultaret uitium, uel abſurditas.*

24 *Conſanguineus tantùm, & utrinq; coniunctus, ſunt in gradu æquali.*

25 *Diſpoſitio exorbitās, et deuiās à cōibus regulis iuris, debet reſtringi, quātū fieri pōt, et nō extēdi ad alias diſpoſitiones uel per actiuā, uel per paſſiuā interpretationē.*

26 *Ad fraternitatē tantū operatur ſola cōiunctio ex parte matris, quantū ſola coniunctio ex parte patris, & ita propriè dicitur frater ille, qui eſt uterinus tantū, ſicut utrinq; coniunctus: & infra num. 32.*

27 *Quando ſtatutum conſiderat fauorem agnationis, æqualiter ſuccedunt utrinq; coniunctus, & conſanguineus tantùm, & multi ita conſuluerunt.*

28 *Frater utrinq; cōiunctus, & frater conſanguineus tantū æqualiter admittūtur ad ſucceſſionē emphiteoſis eccleſiaſticæ conceſſæ pro maſculis, uel pro agnatis tantùm.*

29 *Stante ſtatuto, ꝙ agnati præferantur cognatis, patruus utrinq; coniunctus non præfertur patruo conſanguineo tantùm, ſed æqualiter admittuntur.*

30 *Quando ſtatutum uocat agnatos, uel familiam, uel maſculos, uel domum, non refert, an frater ſit conſanguineus tantùm, uel utrinq; coniunctus.*

31 *Statutum non debet interpretari ſecundum ius commune, quando euidēter ab eo differt, uel ei euidēter derogat.*

32 *Fratrum appellatione ita conſideratur linea materna, ſicut paterna, & ita uenit uterinus tantū, ſicut conſan-*

guineus

guineus tantùm, uel ſicut utrinq; coniunctus.

33 *Statutum debet interpretari ſecundum ius cõmune, quãdo ius commune diſponit præcisè, & particulariter ſuper eo, ſuper quo diſponit ſtatutum, & ita intelligitur illa regula, & tex. in. l. 2. C. de noxal.*

34 *Stante ſtatuto, q. exiſtẽtibus maſculis, fœminæ nõ ſuccedant, tunc ſi teſtamentũ, uel contractus uocet maſculos, & fœminas, cenſetur uocare eas, non ſimul, & eodem tempore, ſed ordine ſucceßiuo, id eſt primũ maſculos, & ... deficientibus, fœminas: quod debet intelligi, quando ſtatutum præfert maſculos in eo caſu, & propoſitu, de quo loquitur teſtamentum, uel contractus, aliàs ſecus.*

35 *Statutum ubi euidenter fauet agnationi, tunc appellatione fratris in ſtatuto uenit duntaxat frater coniunctus ex linea paterna, non autem uterinus tantùm.*

36 *Ruini cauillationes aliquæ demonſtrantur.*

37 *Priores in gradu ſemper præferuntur.*

38 *Ruini calumnioſa reſponſio.*

39 *Statutum ſi præferat fratrem conſanguineum fratri uterino, comprehendit etiam bona materna.*

40 *Statutũ ſi p̃ferat fratrẽ cõſanguineũ ſororibus, an frater cõſanguineus tantũ excludat ſororẽ utrinq; cõiunctã.*

41 *Inueſtitura uel conſuetudo ſi admittat etiam fœminas in feudis, ſcilicet poſt maſculos, tunc præfertur frater cõſanguineus tantùm, excluſa ſorore utrinq; coniuncta.*

42 *Renũciantibus nõ datur regreſſus. ſed uide infra nu. 51.*

43 *Beneficium legis. 2. C. de reſcin. uendi. non cõpetit ſcientibus læſionem. ſed uide infra nu. 51.*

44 *Renũciationes generales in cõtractibus quid operẽtur.*

45 *Iuramentum tullit remedium legis. 2. C. de reſcin. uendi. ſed uide infra num. 54.*

46 *Remedium legis. 2. C. de reſcin. uendi. non habet locum in donatione. ſed uide infra nu. 55.*

47 *Emptio & uenditio in dubio præſumitur, ubicunq; aliquid transfertur in alium, conſtituto precio.*

48 *Effectus principalis inſpici debet, non autem ſonus, uel multitudo uerborũ, ad indicandum qualitatẽ cõtractus.*

49 *Dolus re ipſa cẽſetur ipſo iure probatus, ſtante læſione enormißima, & præſumitur etiam dolus ex propoſito.*

50 *Cõtractus reſcinditur, ſiue adſit dolus ex propoſito, ſiue dolus re ipſa, & quodlibet eorum ſufficit.*

51 *Renunciantibus datur regreſſus, & ſcientibus læſionẽ cumpetit beneficium legis. 2. C. de reſcin. uendi. quando ſcilicet læſio eſt magna, & longè ultra dimidium.*

52 *Renunciationes generales uel ſpeciales non obſtant, quia qua facilitate quis inducitur ad actum principalem, cenſetur etiam induci ad patiendum, ut apponantur tales clauſulæ renunciationis.*

53 *Expreſſa renunciatio beneficij legis. 2. C. de reſcin. uendi. & exceptionis de dolo, & clauſula ex certa ſcientia, nihil operantur, ſtante enormißima læſione, imo augent ſuſpitionem doli, & læſionis, & præſumuntur tales clauſulæ adiectæ per calliditatem, & dolum.*

54 *Iuramentũ nõ tullit remediũ legis. 2. C. de reſcin. uendi. quñ adeſt enormißima læſio, ſaltẽ impetrata abſolutiõe à iuramẽto, et nõ debet iuramẽtũ eſſe uinculũ iniquitatis.*

55 *Remedium legis. 2. C. de reſcin. uendi. an habeat locum in donatione, & quando.*

56 *Læſio cõſideratur etiã in donatione ſimplici et pura, quñ ueriſimiliter interuenit metus, dolus, uel ſeductio.*

57 *Donatio ſimplex, quæ fit ſine probabili cauſa, & quæ ſapit prodigalitatem, reſcinditur.*

58 *Error iuris uel facti quando non noceat.*

59 *Error facti toleratur, ubi agitur de damno uitando.*

60 *Error iuris toleratur, quñ illud, qđ fuit remißũ, erat indebitũ et ciuiliter, et naturaliter, ẽt nõ obſtãte iuramẽto.*

Cõſilium LXXXI.

IN quæſtione propoſita, ſtante ſtatuto excludẽte mulieres, & lineã maternam à ſucceaſſione, & uocante agnatos maſculos, ſiue parentes paternos p̃ximos, iuxta iuris ciuilis ordinem &c. vtrum filij vnius fratris conſanguinei tãtùm admittantur ſimul cũ filijs alterius fratris vtrinq; coniuncti ad ſucceſſionẽ patrui: videretur prima facie dicendũ eſſe, eos non debere admitti, ſed totã hæreditatem pertinere ad vtrinq; coniunctos.
1 † Nam iure cõi nouiſſimo clarũ eſt, fratres vtrinq; cõiunctos p̃ferri, authẽ. itaq;. C. cõmu. de ſucceſ. & §. 1. in authen. de conſangui. et vter. fratri. & idem eſt de filijs ipſorũ fratrũ, authẽ. ceſſante, & authen. poſt fratres, la. 1, & la. 2. C. de legiti. hære. & in authen. de hæredit. ab inteſta. §. reliquum, aliàs eſt. §. ſi igitur defunctus, q͂a duo vincula magis vrgent, q̃ vnũ, vt in ſupradictis
2 locis traditur per glo. & per Docto. † ſtatuta autẽ ſolẽt intelligi ſecundũ terminos iuris cõis loquentis in eadẽ materia. l. 2. vbi Bal. & alij C. de noxal. ac. & dũmodo ſtatutum aliquid operetur, debet reſtringi, quãtum fieri põt, vt minus lædat ius cõe, p̃ſertim ſi ſit ſtatutũ correctorium: quẽadmodum his, & alijs rationibus ſimilibus videtur conſuluiſſe in prædictis terminis Alex. conſ. 5. conſideratis omnibus, in ſexto vol. Paris. conſ. 59. conſiderata diſpoſitione, in 3. vol. Ruin. conſ. 28. viſo ſtatuto, in 3. volu. & conſ. 32. quia ex facti ſerie, col. 2. eo. vol. poſt Petrum de Ancha. in repetitione. c. canonum ſtatuta, in 14. q. principali, verſic. occurrunt aliæ quæſtiones, de cõſtitu. & videtur ſequi Socin. conſ. 252. viſis inſtrumẽtis, col. 10. ante numerũ. 18. verſic. ſecundo reſpondeo, in 2. vol. & ſecundũ intelligentiam Pariſij: idem etiam voluit Soci. conſ. 89. circa præmiſſum, in 4. vol. & Alex. conſ. 45. habita pro viribus. col. fin. verſicu. quarto probatur, in. 7. volu. & ad idem videntur tendere ea, quæ tradit Fulgos. conſ. 85. in propoſita quæſtione. Et tanto magis videntur prædicta procedere,

quia hic dicit ſtatutum expreſsè, ꝙ admittãtur
agnati maſculi, ſiue parentes paterni proximi
in ſucceſsione iuxta iuris ciuilis ordinem, hæc
enim verba, iuxta iuris ciuilis ordinẽ, videntur
rem claram facere, ꝙ ſtatutum omnino debet
intelligi ſecundũ terminos iuris cõis, ita ꝙ non
eſt opus interpretatione Doctoꝝ in d.l.2.C.
de noxal. & eiuſmodi relatio cenſetur facta ad
ius ciuile nouiſsimum, quo fratres vtrinq; cõ-
iuncti præferuntur, nõ autem ad ius antiquũ,
quo non præferebantur: nã ius correctum nõ
ſolet haberi in conſideratione. l.1. in princ. C.
de lati. liber. tollen. ſicut & in ſimili videmus,
3 † ꝙ appellatione iuris venit potius ſtatutũ, quã
ius cõe, vt per Abba. in rubri. extra de cõſue.
Deci. in l. ꝙꝗ col.1. C. de mili. teſta. Iaſ. in l.
oẽs populi in prima lectu. col.2. & in ſecunda
4 lectu. col.3. ff. de iuſti. & iu. † qa vbi viget ſta-
tutũ, cenſetur corrigi ius cõe, & ſtatutũ cẽſetur
eſſe ius potentius Bal. in l.1. in fi. C. de arbitr.

Prædictis tamen rationibus non obſtanti-
bus, & re diligenter conſiderata, puto veriorẽ
eſſe opinionem in contrarium, & eſſe ẽt magis
cõem, videlicet ꝙ æqualiter admittendi ſint
oẽs, ſiue ſint vtrinq; coniuncti, ſiue ſint cõſan-
guinei tantùm, ideſt iuncti duntaxat ex parte
patris. Et in primis pro hac opinione ſtat pro-
prietas ſermonis: nã cum loquatur ſtatutum de
5 agnatis † maſculis, & de parentibus paternis
ꝓximis, cõprehendunt hæc verba non ſolum
vtrinq; coniunctos, ſed ẽt iunctos ex parte pa
tris tantũ. l. iuriſconſultus. §.2. qui incipit, co-
gnationis origo. ff. de gradi. affini. & Inſtit. de
legi. agna. ſucceſ. §.1. & idem eſſet, ſi ſtatutum
vteretur vocabulo fratres. d. l. iuriſcõſultus. §.
6 ſecũdo gradu: eſt autẽ ſine dubio, ꝙ † illa ver
ba ſtatuti, parentes paternos, denotant agna-
tos, vt tradit Pau. de Ca. conſ. 421. ꝙ iſta ma-
ter, col.1. & latius in 2. in fin. & 3. primo vol. in
nouiſsimis, quãuis hic non ſit opus tali inter-
pretatione, qa ſtatutum expreſsit vtroq; mo-
do, videlicet agnatos maſculos, & parẽtes pa-
ternos. ſi igitur proprietas verborum ita cõ-
prehendit iſtos, ſicut illos, ſequitur, ꝙ omnes
æqualiter debent admitti, quia in dubio non
eſt recedendum à proprietate verborũ, præ-
ſertim in ſtatutis, vt habetur in locis vulga.

Secundò pro eadem opinione ſtat mens, et
ratio ipſius ſtatuti, deducendo eam, nõ ſolũ vt
tradit Ruin. in d. cõſ. 28. col.1. ſcilicet ꝙ mens,
7 & ratio ſtatuti ſit † fauere agnationi, quę ratio
ita procedit in conſanguineis tantùm, ſicut in
vtrinq; cõiunctis. d. §.1. Inſtitu. de legiti. agna.
ſucceſ. & §.1. Inſtitu. de legi. agna. tutel. ſed &
alio modo, videlicet ꝙ ſi præciſè conſideretur
coniunctio ipſoꝝ fratrum, & res, cuius reſpe-
ctu appellantur coniuncti, ideſt linea paterna
maſculina, nullo modo inter ſe differunt, neq;
vnus plus habet, ꝗ alius. ꝓpterea cum ratio,
& mens ſtatuti ſit fauere lineæ paternæ, quæ
ratio, & mens ita procedit in iſtis, ſicut in illis,
8 ſequitur &c. cum vulgare etiam ſit, ꝙ † in ſta-
tutis debet inſpici mens, & ratio, Bar. in l. iu-
ra la.1. in fin. ff. de legib. Ange. Are. in §. cum
ex aliena in fin. Inſtit. de rerũ diuiſ. latè Curt.
Sen. conſ. 80. rectè præfatus col.1.

Tertio loco, & pro fundamento principa-
9 liori conſtituendum eſt pro expedito, ꝙ † quo-
tieſcunq; in aliqua diſpoſitione ſit differentia
inter agnatos, & cognatos, qa vocãtur agnati,
& eis ſtantibus, excluduntur cognati, tunc fra
ter vtrinq; coniunctus nõ excludit conſangui-
neum tantũ, vt eſt caſus, qui per oẽs ita cõiter
intelligitur, in l.1. C. de legiti. hære. vt ibi ma
ximè tradunt Bal. Pau. de Ca. & Corne. & ſa
tis ꝓbatur ex. d. §.1. Inſtit. de legi. agna. ſucceſ.
Et ratio eſt in promptu, qa ꝙ vtrinq; coniun-
ctus excludat conſanguineum tantũ, ꝓcedit,
eo ꝙ ita ſuccedunt cognati, ſicut agnati, vt ha
betur in d. authen. ceſſante, & d. authen. poſt
fratres: adeo ꝙ vtrinq; coniunctus habet duo
vincula, ſcilicet agnationis, et cognationis, quę
duo ſingula per ſe ſunt pertinentia, & aliquid
ſingula per ſe operarentur: nam vbi cognatio
admittitur, ita ſuccedit vterinus tantùm, ſicut
conſanguineus tantùm, d. authen. poſt fratres
la.1. & latius per glo. in d. authen. itaq; . ergo
aliquid plus debent operari ſimul iuncta, vt
dicunt glo. & Docto. in ꝑdictis locis: cũ verò
cognatio excluditur, tunc alterum vinculum,
ideſt cognationis, eſt penitus impertinens, &
quẽadmodum per ſe nihil operaretur, ita etiã
10 nihil debet operari iunctum cum alio: qa † nõ
cenſetur habere duo vincula ille, qui habet al-
terum eoꝝ inutile, & impertinens, vt ait Bal.
in d. l.1. C. de legiti. hære. & cum aliquid adhi
betur, quod non eſt pertinens, non habetur in
conſideratione. l. cum tabulæ. ff. de bon. poſſ.
ſecun. tabu. Et ꝓcedit ſupradictum hoc ꝓſup-
poſitum non ſolum inſpecta diſpoſitione iuris
digeſtoꝝ, & codicis, ſecundùm quã nondum
fuerat introductum, ꝙ cognati admitterentur
cum agnatis, & ꝙ vtrinq; coniunctus præfer-
retur conſanguineo tantũ, verum ẽt ꝓcedit in
quacunq; diſpoſitione moderni tẽporis, vbi-
cunq; agnati excludũt cognatos, vt tradit Bal.

in d. l.

in d.l.1.C.de legiti.hære.& alij ſequunẽ,præ-
ſertim Pau.de Ca.& Corne.qui oẽs determi-
11 nant,ꝙ † in feudis ita ſuccedit frater conſangui
neus tantũ,ſicut frater vtrinq; cõiunctus,quia
mater, & cognatio non conſideratur † in feu-
do,ſed duntaxat pater, & eius agnatio, vt etiã
tradit Bal.in.c.1.§.is verò,in tit.de ſucceſ.frat.
aliàs eſt titulus de gradi.ſucceden. vbi inter
cætera inquit,ꝙ quãuis vtrinq; cõiunctus ha-
beat duo vincula,alterum tñ eorũ eſt imperti-
nens,ideoq; ex eo non augetur effectua, & ibi
ſeqtur Aluaro.col.2.& Præpoſi.col.3.& idẽ
Bal.conſ.54.ꝑponitur in 3.vol.quod ẽt ꝓbaẽ
ex hia quæ tradit Bart.in.l.re coniuncti col.
pen.nu.62.verſic.tertio quæro iuxta hoc.ff.de
12 lega.3.vbi concludit, ꝙ † iure accreſcendi fra-
ter vtrinq; coniunctus non ꝓfertim fratri con-
ſanguineo tantùm, qñ cognatio, vel ſucceſſio
materna non conſideratur, ſed conſideratur
duntaxat paterna linea, & eius ſucceſſio. Ad
idem etiã tendunt,quæ tradit Bart.in.l.lucius
col.fin.verſic.quæro quædã habẽs.ff.de vul-
13 ga.ſubſtitu. vbi pariter concludit, ꝙ † vtrinq;
coniunctus nõ ꝓfertur conſanguineo in fidei-
cõmiſſo paterno, & ſequitur Deci.conſ.304.
14 col.fin.& tñ in fideicõmiſſis † cenſentur vocari
perſonæ ſecundum iuris ciuilis ordinem.l.cũ
ita.§.in fideicõmiſſo.ff.de lega.2.&.l.peto.§.
fratre eo.tit.&.l.fin.C.de verb.ſigni.& vt per
Deci.conſ.186.col.2.verſic.ſecundo quia de
15 iure. Videmus ẽt alibi,ꝙ † ſi epũs iudicat in cau
ſa feudi,appellatur ad ſuperiorem feudi, ꝗuis
ſit laicus,nõ autẽ ad ſuperiorem eccleſiaſticũ,
vt not.per glo.& Docto.in.c.Romana.§.de-
bet,de appella.in ſexto:ita ꝙ cum in epiſcopo
ſint duæ qualitates in tali caſu, cõſideratur tñ
illa duntaxat,quæ eſt pertinens,ideſt illa qua-
litas,ꝙ iudicauit tanꝗ iudex feudi, & nõ tan-
quã epũs. & alia ſimilia ponit Deci.in rubri.
extra de appella,col.pen.& fin.verſicu.ſexto
quæritur. Et ſi aliter diceremus in pñti caſu,
ſequeretur abſurditas, & contrarietas manife
ſta in ipſo ſtatuto: nã cum ſtatutum excludat
omnino cognatos,ſtantibus agnatis,vult ſta-
tutum,ꝙ cognatio non habeatur in conſidera
tione, neq; operetur aliquem effectũ: ꝓpterea
ſi vtrinq; coniunctus ꝓferretur, id non fieret
alia ratione, niſi quia haberet vinculum cogna-
tionis,quod non habet conſanguineus tantũ,et
per cõſequens cognatio operaretur hunc ma-
ximum effectum.& hæc ſola ratio,ſi diligẽter
perpendatur, deberet ſufficere ad deciſionem
16 huius controuerſiæ, Ceterũ † quia tertium hoc

principale fundamentum deducitur potiſſimũ
ex tex.in.d.l.1.C.de legiti.hære. non omitto,
ꝙ poſſet aliquis obijcere difficultatem ex illo
ipſo tex. vt videatẽ malè ꝓbare illud, ad quod
cõiter allegatur, videlicet ꝙ vbi ſola agnatio
conſideratur,non refert conſanguineus tãtùm
ab vtrinq; coniuncto. nã per cõtrarium vide-
tur ille tex.velle,ꝙ idem ẽt ſit,vbi cõſideratur
cognatio,inquit enim tex.ꝙ in ſucceſſiõe,quæ
titulo conſanguinitatis, vel in bonorũ poſſeſ-
ſione,quæ ꝓximitatis nomine cõpetit &c. ea
enim verba,ꝓximitatis nomine, ſolent deno-
tare bonorũ poſſeſſionẽ vnde cognati.l.ſi ſpu
ria.ff.vnde cogna.&.§.fin.Inſtitu.de ſucceſ.
cogna. Vt igitur huiuſmodi obiectio tollatur,
dicendum eſt,ꝙ ea verba debent intelligi non
de bonorum poſſeſſione vnde cognati, ſed de
bonorũ poſſeſſione vnde agnati, vt ibi expo-
nit glo.in prima parte,alioquin falſum eſſet il-
lud,quod ait ille tex.ſcilicet ꝙ non referat, an
17 ex eadẽ matre quis ſit natus, quinimo in † co-
gnatione hoc ſolum inſpicitur, an quis ꝑueniat
ex eadem linea materna,necne, & paterna li-
nea non conſideratur.§.vulgo quæſitos Inſtit.
de ſucceſ.cogna.& d.l.ſi ſpurius.ff.vnde co-
gna.& clarius habetur in d.l.iuriſconſultus.§.
cognationis origo,intelligendo ſcilicet de co-
gnatione in ſpecie,& non in genere, prout ibi
habetur,quinimo gloſ.in d.l.1.dum ait idem
poſſe trahi ad bonorũ poſſeſſionem vnde co-
gnati, ponit caſum è conuerſo,ideſt ꝙ in tali
ſucceſſiõe vnde cognati neceſſe eſt, ꝙ ſint nati
ex eadem matre,& non refert, an ex eodẽ pa-
tre nati ſint, & bene loquitur.Non obſtat tex.
in d.l.ſi ſpurius,& in d.§.fin.quia rñdetur, ꝙ
18 ſicut nomen † cognationis aliquãdo eſt gene-
rale etiam ad agnationem.l.pen.ff.vnde legi-
ti.& d.l.iuriſconſultus.§.1.ita etiã eſt dicendũ
de hoc nomine,proximitas,vt habetur in ea.l.
iuriſconſultus in princ. hinc eſt,ꝙ cognati di-
cuntur nõ ſimpliciter ꝓximi,ſed ꝓximi cogna
ti.l.1.§.ꝓximus cũ.§§.ſequen.ff.vnde cogna.

Quarto comprobari põt ſupradicta con-
cluſio,quia quãuis magis cõiter Docto.ſoleãt
19 concludere,ꝙ † correcta ratione legis,non cẽ-
ſeatur correcta ipſa lex,Docto.in authẽ.quas
actiones,C.de ſacroſan.eccle.fatentur tñ ali-
quando cenſeri correctã legem:& inter cæte-
20 ras fallẽtias illa cõiter traditur,† qñ reducimur
ad ius antiquũ,ſeu ad diſpoſitionẽ,quæ aliquo
iure fuerat prius admiſſa glo.in.c.ſtatutum,in
verbo numerandũ,de præben.in ſexto,Alex.
in.l.ſi cõſtante in princ.in 4.col.ff.ſolu.matri.

 Iaſ.in.d.

Iaſ.in.d.authen. quas actiones nu.24.verſic.
quarto limita niſi lex. In caſu igitur noſtro cũ
ratio legis nouæ diſponentis, ꝙ vtrinq; cõiun-
ctus pferatur conſanguineo tantũ, nõ ſit alia,
niſi hęc, ſcilicet, ꝙ ita conſideratur cognatio, ſi-
cut agnatio. d. authen. ceſſante, &. d. authen.
poſt fratres, & per conſequens vtrinq; cõiun-
ctus habet duo vincula pertinentia, & conſan
guineus habet vnum tantũ, quæ ratio per ſta-
tutum hic corrigit, nã corrigitur fundamentũ,
à quo dependet ipſa ratio, ideſt excluditur co
gnatio, ſeqtur à primo ad vltimũ, ꝙ quò ad ip-
ſum ſtatutum debeat cenſeri correcta lex iuris
nouiſſimi pferens vtrinq; coniunctũ, & redu-
catur res ad ius antiquũ, quo vtrinq; coniun-
ctus non pferebatur, pſertim, quia eiuſmodi
ius antiquũ, & diſpoſitio ſtatuti omnino con-
ueniunt, excludendo cognatos, exiſtentibus
agnatis. & hac ipſa ratione in terminis noſtris
21 mouet Soci. con. 25. col. fin. in. 3. dum ait, † ꝙ
de facili redeundum eſt ad ius antiquum. Et
annecti poſſunt alia duo tradita per Docto.
in d. authen. quas actiones, videlicet ꝙ quãdo
22 † ratio eſt ſcripta in lege, ſeu in ſtatuto, vel ha-
betur pro ſcripta, quia eſt vnica, tunc correcta
ratione legis, cenſetur correcta ipſa lex, vt ibi
poſt alios tradit Iaſ. à nu. 22. vſq; ad numerum
23. vnde cum hic ratio, ꝓpter quã vtrinq; con
iunctus pferatur de iure cõi nouiſſimo, ſit, qa
ita conſideratur cognatio, ſicut agnatio, vt ſu-
pradictũ eſt, & eſt expſſa in d. authẽ. ceſſante,
& in d. authen. poſt fratres, ſequitur, ꝙ cũ ſit
correcta ea ratio, & eius fundamentũ p ſtatu-
tum, cenſetur correcta ẽt ipſa lex. Aliud eſt, ꝙ
23 † qñ reſultaret viciũ, vel abſurditas, niſi fieret
correctio legis, tunc correcta rõne, cenſet cor
recta lex, Iaſ. poſt alios per eũ relatos in d. au-
then. quas actiones nu. 24. verſic. quinto & vl-
timo fallit: hic autẽ ſequeretur abſurdum eui-
dentiſſimum, ideſt contrarietas in ipſo ſtatu-
to, vt ſupradictum fuit in tertio fundamento.

Quintò pro ſupradicta opinione facit, qa
24 † & conſanguineus tantũ, & vtrinq; coniun-
ctus ſunt in gradu æquali, & ſi vtrinq; cõiun-
ctus pfertur de iure cõi ꝓpter vnã qualitatẽ,
ſcilicet cognationis, violatur tñ alia qualitas,
& regula iuris, videlicet ꝙ æquales in gradu
non ſuccedant æqualiter, ideoq; talis diſpoſi-
25 tio iuris cõis cenſetur † exorbitans, & tanquã
deuians à cõibus regulis iuris debet reſtringi,
quantũ fieri poteſt, & non extendi ad alias diſ-
poſitiones vel per actiuam, vel per paſſiuam
interpretationem, vt deducit Corne. conſ. 219.
licet in hac, col. penul. in 3. volu. maximè per
ea, quæ tradit Bar. in. l. poſt conſanguineos. §.
legitima. ff. de ſuis & legiti. hære.

Sexto loco eſt aduertendum, ꝙ caſus noſter
multum differt à diſpoſitione iuris cõis, nã ius
cõe pferens vtrinq; coniunctos loquitur de fra
tribus, ideoq; nõ eſt mirum, ꝙ ita diſponat, nã
26 ad † fraternitatem tantũ operatur ſola coniun
ctio ex parte matris, quantum operatur ſola con-
iunctio ex parte patris, vt habetur in d. l. iuriſ-
conſultus. §. cognationis origo, ita enim ꝓpriè
frater dicit vterinus, ſicut dicit conſanguine-
us, vel vtrinq; coniunctus, Corn. cõſ. 336. nu. 6.
primo vol. Soci. d. conſ. 25. col. 1. in tertio: pro-
pterea cum frater vtrinq; coniunctus ſit frater
pluribus rõnibus, quam ſit ille, qui eſt conſangui-
neus tantũ, non eſt mirum, ſi pfertur. In caſu
autẽ nr̃o ſtatutum non loquitur de fratribus,
ſed loquitur de agnatis maſculis, & de paren-
tibus paternis, adeo ꝙ coniunctio materna ni-
hil penitus facit, & vtrinq; coniunctus nõ ma-
gis cenſetur agnatus maſculus, neq; magis cẽ-
ſetur ex parentibus paternis, quam cenſet conſan
guineus tantũ: ideoq; non ſatis ad ꝓpoſitũ vi-
detur, ꝙ huiuſmodi ſtatutum recipiat interpre
tationem à iure cõi nouiſſimo, quod loquitur
in terminis penitus diuerſis. Et hoc certã ſi dili-
genter conſideretur, tollit difficultates multas
cõfuſo modo ꝓpoſitas p Doct. in hac materia.

Et ſupradictã opinionem in terminis no-
ſtris, ꝙ ſtante huiuſmodi ſtatuto, non ꝓcedat
27 ius cõe nouiſſimum, ſed † ꝙ æqualiter ſint ad-
mittendi, qñ ſtatutũ conſiderat fauorem agna-
tionis, late defendit Roma. conſ. 411. quatuor
ſunt, & ſequitur Alex. conſ. 9. ponderatis his,
col. fi. in 5. vol. Soci. in d. conſ. 25. viſo ſtatuto,
col. fi. in 3. vol. & conſ. 304. quod eſt conſiliũ vlti-
mũ, col. fi. in 2. vol. vbi ẽt ita intelligit voluiſſe
Baldũ, & Pau. de Ca. in d. l. 1. C. de legi. hære.
dum formant ſuã illam queſtionem de ſtatuto
excludente ſororẽ dotatã, & idem vult Soci.
in d. conſ. 89. col. 3. nu. 12. & 13. verſic. non ob-
ſtat quod ſecundo loco, in 4. vol. & Ruin. cõſ.
29. ſtante ſtatuto, col. 2. in tertio: idem ẽt vult
Anto. de Roſel. in tracta. de ſucceſ. ab inteſta.
qui habetur in ſeptimo vol. nu. 109. 167. 168.
idem ẽt ſequitur D. Alciatus lib. ſuo primo de
verb. ſign. charta mihi quarta, verſic. lex mor-
tuo ſuccedant ꝓximi, idem ẽt pſupponit pro
expedito Curt. Inn. conſ. 76. pſupponitur, vbi
28 late conſuluit, ꝙ † in ſucceſſione emphitheoſis
eccleſiaſticæ conceſſæ pro maſculis, ſeu pro
agnatis tantùm frater vtrinq; coniunctus non

præfertur

præfertur fratri conſanguineo tantũ, ſed æqua-
liter admittuntur, q̃a cognatio nihil pōt ope-
rari, vt ibi per eũ, idem ēt tradit Corne. conſ.
336. conſtat. 1. vol. p̄ſertim in 3. col. nu. 6. verſi.
29 in patruis autē, vbi † concludit, diſponente ſta-
tuto, ꝙ agnati præferantur cognatis, patruus
vtrinq; coniunctus non p̄fertur patruo conſan-
guineo tantũ, ſed æqualiter admittuntur, dato
ſcilicet, ꝙ vera ſit opinio aliquorum Doctoꝝ,
quos ipſe ibi refert, volentiũ, ꝙ de iure cōi pa-
truus vtrinq; coniunctus excludat patruũ cō-
ſanguineum tantũ: & prædictam ēt opinionē
latè defendit Benedic. Capra conſ. 8. punctus
fuit quidam Franciſcus, col. 2. vbi ſæpius repe-
30 tit, ꝙ † cum ſtatutum vocat agnatos, vel fami-
liam, vel maſculos, vel domum, tunc non re-
fert, an frater ſit iunctus ex latere patris tan-
tùm, an ſit vtrinq; coniunctus.

Stantibus autē p̄dictis, non obſtāt ea, quæ
ſuperius fuerunt deducta in cōtrarium, nã dũ
primò dicebatur, ꝙ iure cōi frater vtrinq; cō-
iunctus excludit conſanguineũ tantũ, & ꝙ ſta-
tutum debet interpretari ſecũdum ius cōe, re-
31 ſpondetur, ꝙ † nō debet ſtatutum interpretari
ſecundum ius cōe, qñ euidenter ab eo differt,
vel ei euidenter derogat, vt dicit Bal. in. l. ma-
ximum col. 5. verſic. vlterius quęritur de tali
quæſtione. C. de libe. p̄te. Pau. de Ca. in. l. fi. §.
in computatione in fin. C. de iure delibe. & in
caſu noſtro ſtatutũ eſt penitus diuerſum à iu-
re cōi dupliciter, primo q̃a ius cōe in terminis
ſupradictis vocat cognatos, & agnatos ſimul:
ſtatutum verò vocat agnatos, & excludit co-
gnatos: & ex ea diuerſitate ſequitur diuerſitas
rationis, & correctio iuris cōis, vt dictũ fuit in
quarto fundamento. Differunt etiã ſecundo
modo, q̃a ius cōe loquitur de fratribus, & ap-
32 pellatione † fratrum ita cōſideratur linea ma-
terna, ſicut paterna, & ita venit vterinus tãtũ,
ſicut conſanguineus tantũ, vel ſicut vtrinq; cō-
iunctus, vt per Soci. d. conſ. 25. col. 1. in tertio,
& Corne. in d. conſ. 336. nu. 6. primo vol. ni-
mirum ſi tunc vinculum maternũ aliq̃d ope-
ratur: ſtatutum verò noſtrum non loquitur de
fratribus, ſed loquitur de agnatis maſculis, &
de parentibus paternis, quo caſu linea mater-
na eſt penitus impertinēs, & nullius effectus,
vt dictũ fuit in ſexto fundamento. Neq; obſtāt
verba illa ſtatuti, ſcilicet ſecundũ iuris ciuilis
ordinem, q̃a pro rñſione dicitur, ꝙ referri de-
bent ad illã iuris ciuilis partē, quæ pertinet ad
terminos, de q̃bus loquitur ſtatutũ, nō autem
ad illã, quæ repugnat ſtatuto, ideſt referri de-
bet ſtatutum ad ius ciuile vocãs agnatos tan-
tùm, non autē ad ius ciuile vocans agnatos, &
cognatos, quia hoc ſecũdo caſu non debet re-
ferri iuri cōmuni, tum ꝓpter diuerſitatem, tũ
ꝓpter repugnantiã, & euidentē correctionē,
vt per Bal. in d. l. maximum, & Pau. de Ca. in
d. §. in computatione: & ꝙ debeat ſtatutũ re-
ferri ad ius ciuile, quatenus vocat agnatos tan-
tùm, ſatis fuit demonſtratum in tertio funda-
33 mento. Præterea tex. † in. l. 2. C. de noxal. ac.
qui adducitur ad hoc, ꝙ ſtatutum debet inter-
pretari ſecundum ius cōe &c. intelligitur ma-
gis cōiter hoc modo, ꝙ ſtatutum debet inter-
pretari ſecundum ius cōe, qñ ius cōe diſponit
p̄ciſè, & particulariter ſuper eo, ſuper quo di-
ſponit ſtatutum, vt ibi per Bal. Salic. & alios.
ideo quò ad caſum nrm ille tex. retorquetur
in contrarium: nã ſtatutũ vocat agnatos, & ex-
cludit cognatos, ergo debet referri ad ius cōe,
quod pariter vocat agnatos, & excludit co-
gnatos. Et ſimili ratione alibi mouentur Do-
cto. in alio caſu, nã dum Bar. in. l. vt iuſiuran-
di. §. ſi liberi col. 2. verſic. itē p̄dicta vera. ff. de
34 operis libertoꝝ, vult, ꝙ † ſtante ſtatuto p̄ferē-
te maſculos fœminis, tunc teſtamentũ, vel con
tractus vocans maſculos, & fœminas, cenſeat
vocare eos non ſimul, & eodē tēpore, ſed ordi
ne ſucceſſiuo, ideſt primũ maſculos, & eis ceſ-
ſantibus, fœminas &c. declarant, & concludũt
Docto. id ꝓcedere, dũmodo ſtatutum ſpecia-
liter præferat maſculos fœminis in illa mate-
ria, & in eo caſu, ſeu in eo ꝓpoſito, de quo lo-
quitur teſtamentũ, vel contractus, ſecus autē ſi
ſtatutũ præferret maſculos fœminis in alio ꝓ-
poſito, & non in iſto, ita Bal. in. l. liberti col. 6.
& 7. C. de ope. libert. Alex. in. l. hæredes mei
§. cum ità paulò ante numerũ. 10. ff. ad trebel.
& in. l. gallus. §. quidã recte col. fin. ff. de libe.
& poſthu. vt ibi clarius explicat Rubeus Ale-
xandrinus col. 23. Ad prædicta etiam facit id,
quod tradit Ang. cōſ. 119. ſtatuto Tudertinæ
Ciuitatis, colum. 2. verſic. contrarium de iure,
35 & colum. 3. ſeu fin. vbi concludit, ꝙ † vbi eui-
denter deprehenditur, ſtatutum voluiſſe faue-
re agnationi, tunc appellatione fratris in ſtatu-
to venit duntaxat frater cōiunctus ex linea pa-
terna, non autē frater vterinus tantùm, & ait
Ang. ꝙ licet ſtatutũ referat ſe ad ius cōmune,
non tñ poteſt referri ad illã partem iuris com-
munis ꝑ quã confunderetur ipſum ſtatutum,
ideſt ꝑ quã vocatur etiã vterinus. Ex his etiã
patet rñſum ad illud, quod dicebatur, non eſſe
introducendã correctionem iuris cōmunis in

dubio

dubio, patet enim rñſio, ꝙ hic ſumus in claris,
qa ſtatutum expreſſe reijcit cognationẽ, & ita
corrigit ius cõe, & ſi cognatio reijcitur, nullũ
debet operari effectum, vt ſæpe dictum fuit.

Autoritates etiã ſuperius adductæ pro con-
traria parte poſſunt facilè remoueri. Et in pri-
mis ad conſilium Alexãdri. 5. in ſexto vol. re-
ſpõdetur, ꝙ Alex. loquitur in terminis omni-
no diuerſis, loquitur enim de ſtatuto, quod nõ
conſiderabat agnationem magis, q̃ cognatio-
nem, vt ipſe expreſsè ait col. pen. nu. 11. verſic.
nec obſtat ꝙ ſtatutum, nã vocantur in caſu ſuo
ita fœminæ, ſicut maſculi, vt ibi per eũ, vbi au-
tem ſtatutũ conſiderat agnationẽ, tunc Alex.
liberè voluit, ꝙ cõſanguineus tantũ admittaẽ,
vt per eum in d. conſ. 9. in fin. in 5. vol, Ad cõ-
ſilium Pariſij. 59. in tertio rñdetur, ꝙ vnicum
eius fundamentũ nu. 16. & 17. cõſiſtit in hoc, ꝙ
de iure cõi frater vtrinq; coniunctus p̃fertur,
& ad hoc latè ſupra fuit reſponſum. deinde in
caſu Pariſij nõ conſideraẽ fauor agnationis, vt
ipſe fatetur nu. 46. nã in caſu ſuo ſtatutũ dabat
quędã bona coniunctis ex parte patris, & q̃dã
coniunctis ex parte matris, vt ibi per eum nu.
18, & vocabat ſimpliciter ꝓpinquiores ita fœ-
minas, ſicut maſculos, & diſputatio erat inter
ſorores, vt patet à nu. 17. vſq; ad numerũ. 30.

Ad conſilium Ruini. 29. in. 3. vol. rñdetur,
ꝙ primũ eius fundamentum col. 2. nu. 7. eſt. ꝙ
ſtatutum debet recipere interpretationẽ à iu-
re cõi, put ẽt tradit nu. 8. & 9. & hoc ſupra fuit
ſublatum. Item Ruinus loquitur in caſu diuer-
ſo, nã ſtatutum in caſu ſuo vocabat fratres, vt
ipſe ibi tradit nu. 11. in caſu autẽ noſtro vocat
agnatos maſculos, & parẽtes paternos &c. vt
36 dictũ fuit in ſexto fundamento. Et dum † po-
ſtea Ruin. nu. 11. in fin. in. 4. col. conatur rñde-
re ad ſupradictum conſilium Romani. 411. diſ-
ſimulat ſe intelligere fundamentum Romani
dicentis, ꝙ eadẽ eſt ratio in fratre conſangui-
neo tantùm, & in fratre vtrinq; coniuncto: ait
enim Ruinus, & non ſine cauilatione, ꝙ ſi ita
debet admitti vnus frater, ſicut alius, eo ꝙ am-
bo tendant ad agnationẽ conſeruandã, ſeque-
retur, ꝙ oẽs agnati etiã remotiores in gradu
deberent eodem tẽpore admitti cum propin-
quioribus, quod eſt abſurdum: cauilatur enim
hic Ruinus dupliciter, primo quia dato, ꝙ ſit
eadẽ ratio in agnatis remotioribus, quæ eſt in
ꝓpinquioribus, ſcilicet agnationis conſeruãdę,
37 ſemper tñ † ſubintelligitur in quacunq; diſpo-
ſitione, ꝙ priores in gradu p̃ferantur. d. l. cum
ita. §. in fideicõmiſſo, & d. l. peto. §. fratre. ff. de
lega. 2. ideo cum oẽs fratres ſint in eodem gra-
du, bene ſequitur, ꝙ oẽs eodem tẽpore debent
admitti, poſtq̃ cæteris reſpectibus eadem eſt
ratio in ipſis omnibus, non autem ſequitur, ꝙ
admitti debeant reliqui agnati, cũ ſint in gra-
du remotiori. Item cauilatur Ruinus, qa dum
Roma. & alij dicunt eandem eſſe rationem in
fratre conſanguineo tantùm, quæ eſt in fratre
vtrinq; coniuncto, ſentiunt eſſe eandem ratio-
nem non ſolũ reſpectu effectus, id eſt ꝙ omnes
æqualiter tendant ad conſeruandã agnationẽ,
ſed ẽt reſpectu cauſæ, ſeu originis, à qua mo-
uetur principaliter ſtatutũ, id eſt ꝙ frater con-
ſanguineus tantũ ita participat de coniunctio-
ne, & linea paterna, ſuper qua fundatur ſtatu-
tum, ſicut participat frater vtrinq; coniunctus,
vt dictum fuit in ſecundo fundamento.

Deinde dum ſubijcit Ruinus nu. 12. ꝙ ra-
tio Baldi, & Doctorꝫ in d. l. 1. C. de legiti. hæ-
re. põt duntaxat ꝓcedere ſecundum tempora
illius legis, cum nunq̃ fuiſſet introductum, ꝙ
cognati ſuccederent ſimul cũ agnatis, non au-
tem ꝓcedat hodiernis temporibus, poſtq̃ fuit
ſemel introductum, ꝙ cognati admittantur cũ
38 agnatis &c. eſt aperto modo † calumnioſa hęc
reſponſio, qa ſiue conſideremus iura antiqua,
ſiue conſideremus iura poſteriora, ſeu eorum
tẽpora, ſatis eſt, ꝙ ſtatutũ vocans agnatos ma-
ſculos tantũ, & excludens penitus cognatos,
vult omnino, ꝙ cognationis vinculũ nihil ope-
retur, & per conſequens ꝙ vinculum mater-
num non habeat vllum effectum, ergo res nõ
indiget vlteriori diſputatione, cum verba ſta-
tuti, & mens, & ratio ſint clara, vt dictum fuit
in primo, & ſecundo fundamento, & ſtatutũ
in effectu redigit nos ad ius antiquũ, ergo ſe-
cundum illud ius debet intelligi. & ꝙ ratio
Doctorꝫ in d. l. 1. ꝓcedat etiã hodiernis tẽpo-
ribus, vbicunq; conſideratur ſola agnatio, la-
tè fuit demonſtratum ſupra in tertio funda-
mento: & inter cætera id patet ex ſupradicta
deciſione Doctorũ in feudis, circa quã tñ co-
natur etiã Ruinus nu. 13. vti ſubterfugio, dũ
ait, ꝙ in feudis ẽt hodie cognati abſolutè ſunt
excluſi, ſiue extent agnati, ſiue nõ extent, in ca-
ſu autẽ nr̃o ait non excludi cognatos abſolutè,
ſed ſolum eis p̃ferri agnatos &c. quæ conſide-
ratio videẽ ſatis leuis, nã ſiue cognati ſint abſo-
lutè excluſi, ſiue ſolum ſint excluſi, ſtantibus
agnatis, ſatis eſt, ꝙ agnatis ſtantibus, non ſuc-
cedunt, & per conſequens non debent haberi
in conſideratione, & perinde eſt, ac ſi non ex-
tarent, l. 2. §. ſed ſi ſint ſui hæredes, ff. ad tertul,

& non eſt

& non eſt habenda ratio eorum, quæ tradi-
dit Ruinus in.d.conſ.28.&.d. conſ.32. col.2.
quia contrarium expreſsè tradidit in conſ. ſe-
quen. videlicet conſ.29.col.2.

Ad ea, quę dicit Ancha. in dicta repetitio-
ne.c.canonum ſtatuta.q.14.verſic.occurrunt
aliæ quæſtiones, rñdetur, ꝙ in caſu ſuo ſtatutũ
non loquebatur de agnatis, ſed ſimpliciter de
ꝓximioribus, vt etiã fatetur Paris.d. conſ.59.
nu.29.nimirum ſi interpretatur ſecundum ius
cõe, poſtꝗ ratio agnationis nihil operatur.

Ad cõſiliũ Socini.252.col.10. ante numerũ
18.verſic.ſecundo rñdeo in 2.vol, patet reſpõ-
ſio ex his, quæ modo dicta ſunt circa dictum
Ancharani, nam loquitur Soci. de ſtatuto vo-
cante ſimpliciter ꝓximiores, & ad illud ꝓpo-
ſitum adducit Ancharanum vbi ſupra.

Ad conſilium Socini.89.in 4.vol, adductũ
per Paris. in d.conſ.29.rñdetur, ꝙ non obſtat,
39 quia loqtur in aliĳs terminis, ſcilicet qñ † ſtatu
tum præfert fratrẽ conſanguineũ fratri vteri-
no, & diſputatur, an cõprehendat ẽt bona ma
terna, & Soci. concludit, ꝙ cõprehenduntur,
& ita ſtatutũ in caſu illo non recipit interpre-
tationem à iure cõi, ſed fauore agnationis ge-
neraliter intelligitur, vt ibi per eũ, adeo ꝙ re-
torquetur in contrarium, & male fuit addu-
ctum per Pariſiũ, quinimo Soci.col.3. nu.12.
& 13.pro cõprobatione ſuæ opinionis adducit
ſupradictã opinionẽ Baldi, & Doctoꝝ in d.l.
1.C.de legi.hære.&, vt ſupradictũ fuit, ipſe-
met Soci.conſ.25.& 304. in fin, in 3.vol.con-
ſuluit pro opinione, quam hic ſequimur.

Ad conſilium Fulgoſĳ.85.ſuper quo maxi-
mè ſe fundat Ruinus in d.conſ.28.reſpõdetur,
40 ꝙ Fulgo. loquitur alio caſu, videlicet † qñ ſta-
tutum p̄fert fratrem conſanguineũ ſororibus,
& vult Fulgo. ꝙ tunc frater cõſanguineus tm̃
non excludat ſororem vtrinq; coniunctã. Sed
qualitercunq; id faciat ad caſum nr̃m, reſpon-
detur, ꝙ Fulgo. malè loquitur, & contra eum
latè cõſuluit Benedic. Capra. d.conſ.8. vbi ad-
ducit rationes euidentes, p̄ſertim ꝙ verba ſta-
tuti ſunt clara, dum vocat fratrem conſangui-
neum, excluſis ſororibus ſimpliciter, & abſo-
lutè. item ꝙ clara eſt mens, & ratio ſtatuti pro-
pter fauorem agnationis &c. & ad hoc faciunt
ea, quæ tradit Soci. in d.conſ.89. in 4.vol. fa-
ciunt etiã, quæ tradit Afflic. in.c.1.in princ.nu.
76.verſic. itẽ quero de vna, in tit. de natura ſuc
41 ceſ. feudi, vbi ſtante conſuetudine, † vel inue-
ſtitura, ꝙ fœminæ ſuccedant in feudis, ſed poſt
maſculos, diſputat, quis præferatur, qñ ſunt in
æquales reſpectu vinculoꝝ. & cõcludit, ꝙ p̄fer
tur frater conſanguineus tantũ, excluſa ſorore
vtrinq; cõiuncta, qa eadẽ eſt ratio in eo fratre
cõſanguineo, quę eſt in fratre vtrinq; cõiũcto.

Ad conſiliũ Alexandri.45.col.fin.in ſepti-
mo, adductum per Pariſium in.d.conſ.59.nu.
44.in fin. non eſt opus reſpondere, quia malè
per eũ adducitur. nã loquitur Alex. in alio ca-
ſu, videlicet è conuerſo, qñ ſoror eſt cõſangui-
nea tantũ, & frater eſt vtrinq; cõiunctus. dein-
de concludit Alex. ꝙ ſiue frater ſit vtrinq; cõ-
iunctus, ſiue ſit conſanguineus tantũ, eſt ſemꝑ
præferendus ſorori, quia per fratrem conſer-
uatur agnatio, & familia, & ita conſilium hoc
Alexãdri retorquetur pariter in contrarium.

Reſtabat allegare Brunũ Aſten. in tracta.
de maſcu. excluden. fœmi. 13. articulo princ.q.
4.nu.62. 63. 64. qui videtur inclinare in opi-
nionem contrariam. ſed malè, per ſupradicta.

SEcundus articulus principalis huius
negocĳ eſt, an filĳs illius fratris cõſan
guinei tantũ, qui eſſent de iure admit-
tendi ad ſupradictã ſucceſſionẽ ſimul cũ filiis,
fratrum vtrinq; coniunctoꝝ, obſtet renuncia-
tio, & ceſſio iuriũ ſuoꝝ facta per eos erga di-
ctos patrueles, ſeu conſobrinos ſuos per publi
cum inſtrumentum. Et videretur prima facie
dicendum talem renunciationẽ eis nocere, qa
42 hoc regulare eſt, ꝙ † renunciantibus non dat̃
regreſſus. l. queritur. §. ſi venditor. ff. de edil.
edic. &. l. non videtur. ff. ſi quid in fraudẽ pa-
tro. & cum ipſi, qui renunciauerunt, ſint ætatis
maioris, nulla hic cadit in integrum reſtitutio.
Neq; ẽt videtur tractandũ de reſciſione ſupra-
dicti contractus ex beneficio legis. 2. C. de re-
43 ſcin. vendi. quia † tale beneficiũ non competit
ſcientibus læſionem, vt concludit ibi Cinus. q.
14. & Bar. col.3. nu.14. in facto autem ꝓprio
præſumitur ſcientia. l. fin. in fin. ff. pro ſuo. Et
44 † p̄ter hoc ẽt fuit renũciatum generaliter cui-
cunq; exceptioni, videlicet doli mali, & metus,
& erroris, deceptionis, ſeu lęſionis, & dationis
ſine cauſa &c. vt per Alex. conſ.42. ſuꝑ p̄miſ-
ſo, col.3. verſic. ſed p̄miſſis in.1.vol. vbi etiã id
repetit col.5. verſic. nono quia fuit, & cõſ.125.
viſis, col.5. nu.11. verſic. reſtat reſpondere etiã
in.1.vol. quinimo fuit etiam appoſita ſpecialis
clauſula, qua renunciatũ fuit beneficio dictæ
45 legis. 2. Deinde † fuit appoſitũ iuramentum,
quod etiã tollit tale beneficium, Alex. d. conſ.
42. col.4. verſic. ſexto ꝙ per hoc, &. d. cõſ.125.
col.4. in fin. & col.5. & 6. Præterea cũ huiuſ-
modi

modi renunciatio, & ceſſio videatur in effectu
46 ſapere donationẽ, non † videtur hic tractan-
dum de remedio dictæ legis. 2. quia illud non
habet locũ in donatione, Alex. in d. conſ. 125.
col. 5. verſic. ſecũdo quia illud, quod cõſiliũ eſt
repetitũ in conſ. 53. in 3. vol. vt ſentiunt ẽt Bar.
& Bal. in d. l. 2. quia alioquin ſequeretur, quòd
oẽs donationes poſſent reuocari, vt per eos.

Quibus tamen non obſtantibus, videtur
concludendũ, poſſe reſcindi talem renũciatio-
nem. Et p̃ſupponendũ eſt primo loco, ꝙ quã-
uis in eo contractu appoſitæ fuerint diuerſæ
denominationes, dictum enim fuit, ꝙ faciebãt
finem, confeſſionẽ, remiſſionem, renunciatio-
nem, liberationẽ, quitationẽ, abſolutionẽ, pa-
ctum de non petẽdo, & venditionẽ, & datum,
& ceſſionem &c. tñ re vera fuit contractus vẽ-
ditionis, qa in principali parte ipſius cõtractus
fuit conſtitutũ certũ precium, vt patet ex ver-
bis inſtrumenti, ibi, & hoc pro precio, & no-
47 mine precij &c. † vbicunq; enim aliquid trans
fertur in alium, conſtituto precio, præſumitur
emptio & venditio in dubio. l. fin. vbi Bar. C.
de præd. decurio. lib. 10. & per glo. & Bar. &
alios in. l. 1. C. de rerũ permuta. & per Pau. de
Ca. in. l. 1. in. 2. col. ff. eo. titu. de rer; permuta.
Soci. conſ. 88. conſiderata, primo volu. Deci.
48 conſ. 160. col. 1. & † ad iudicandũ qualitatem
contractus non inſpicitur ſonus, vel multitu-
do verbor;, ſed inſpicitur effectus principalis
l. inſulam. ff. de p̃ſcrip. verb. Bal. in. l. 2. C. cõ-
moda. & in rubri. C. de iure emphi. Deci. d.
conſ. 160. col. 1. & conſ. 180. col. fin. verſicu. &
primo nõ obſtat. Et eſt ẽt p̃ſupponendum hic
in facto, ꝙ precium conſtitutũ in ipſo contra-
ctu fuit quid minimum, facta cõparatione ad
iuſtum precium, adeo ꝙ non ſolum fuit læſio
enormis, & circa dimidiũ iuſti precij, ſed fuit
enormiſſima, & longe vltra dimidium. Qui-
bus ſtantibus, ſuccedit fundamentum pro re-
ſciſione ipſius contractus ex. d. l. 2. C. de reſcin
den. vendi. quia cũ hic ſimus in contractu ven
ditionis, & læſio ſit vltra dimidium, verificat̃
hic ꝓprie diſpoſitio illius tex. Accedit & aliud
49 fundamentum, nã † ſtante læſione enormiſſi-
ma, cenſet̃ ipſo iure ꝓbatus dolus re ipſa Bal.
conſ. 213. punctus talis eſt. 1. vol. vnde ẽt p̃ſu-
mitur dolus ex ꝓpoſito Bal. conſ. 290. p̃mitto,
eo. vol. 1. Soci. conſ. 263. capio, col. 3. verſic. ad
præmiſſa, & col. 6. verſic. ſecundo reſpõdeo in
2. vol. Corne. conſ. 161. viſis, col. 3. in tertio. &
50 ſiue † ſit dolus ex propoſito, ſiue dolus re ipſa,
ſufficit quodlibet eor; ad reſciſionẽ cõtractus

Abb. cõſ. 107. quatuor ſunt, col. pen. in 2. vol.
Deci. cõſ. 180. col. 5. in princ. & circa medium.
Neq; obſtãt adducta ſuperius in contrariũ,
51 nam dum dicebatur, ꝙ renunciantibus † non
conceditur regreſſus, & ꝙ beneficiũ dictæ le-
gis. 2. non cõpetit ſcientibus lęſionẽ &c. non
ꝓcedit, qñ læſio eſt magna, ideſt longè vltra
dimidiũ, tunc enim præſumptione iuris cẽſen
tur ignoraſſe læſionẽ, vt concludit Cinus in d.
l. 2. in ipſa. q. 14. & ibi ẽt Salice. col. fin. Deci.
conſ. 583. col. 1. latè Abb. in c. cum cauſa col. 1.
& 2. de emp. & vendi. & id euidẽter ꝓbat tex.
in. l. quiſquis C. de reſcin. vendi. vt ibi per glo.
& Bar. & tradit Alex. cõſ. 1. in princ. in. 6. vol.
Corne. conſ. 11. in præſenti, col. 5. & conſ. 140.
in hac, col. 2. in. 3. vol. Soci. conſ. 159. in præ-
ſenti, col. pen. in 2. vol. & tanto facilius præſu-
metur ignorãtia cum hic agatur de nouo ſuc-
52 ceſſore, vt ꝑ Cinũ, & Salic. vbi ſupra. Et † tali
caſu parum obſtant renunciationes factæ per
clauſulas generales, ſiue ſpeciales, quia quæ fa
cilitate aliq̃s inducitur ad actũ principalẽ, cen-
ſetur ẽt induci ad patiendũ, vt adijciãtur tales
clauſulæ, Bar. in. l. fin. §. idẽ quæſijt. ff. de cõ-
53 dic. inde. Alex. d. conſ. 1. col. 2. in fin. Et † da-
to, ꝙ fuerit expreſſè renunciatũ beneficio di-
ctæ legis. 2. & appoſita etiã fuerit clauſula, ex
certa ſcientia, & renunciatũ exceptioni de do-
lo, talia nihil operãtur, ſtante enormiſſima læ-
ſione ſed augent ſuſpitionem doli, & læſionis,
vt per Deci. in d. conſ. 180. col. fin. nu. 8. & 9.
Corne. conſ. 189. in p̃ſenti, col. 2. nu. 7. & col.
4. nu. 23. primo vol. p̃ſumuntur enim adiectæ
tales clauſulæ per calliditatẽ, & dolum, vt tra-
dit Curt. iun. conſ. 141. col. 4. nu. 19. Et pariter
non obſtat id, quod ſupra dicebat̃ de iuramẽ-
54 to, † nã ſtante enormiſſima læſione, & per cõ-
ſequens ſtante p̃ſumptione doli, non eſt habẽ
da ratio iuramenti, ſaltẽ impetrata prius ab-
ſolutione, quia non debet iuramentũ eſſe vin-
culum iniquitatis, vt tradit Corne. in d. conſ.
189. in præſenti, col. 3. primo vol. & conſ. 166.
circa primum, col. 3. num. 9. eodem vol. 1. &
conſ. 161. viſis, col. 3. nu. 7. & col. fin. in 3. vol.
& conſ. 179. licet in hac, col. penul. nu. 10. in 4.
vol. Deci. in d. conſ. 180. col. 5. vbi voluit am-
plius, ꝙ nõ ſit neceſſaria abſolutio à iuramẽto.
55 Neq; etiã obſtat id, quod dicebatur, † reme-
dium dictæ legis. 2. non habere locũ in dona-
tione, quia patet rñſio ex ſupradictis, ꝙ hic nõ
fuit donatio, ſed venditio. deinde adducta in
contrariũ ꝓcedunt in donatione mera, & ſim-
plici, non autẽ in donatione facta ob aliquam
cauſam,

cauſam, puta accepto certo precio, vel certa
aliqua re, qa cũ tunc non ſit ſimplex donatio,
ſed correſpectiua, põt de facili errare is, qui
donat, & decipi circa æſtimationẽ vel rei, quã
dat, vel rei, ꝓpter quã dat, vel rei, quã accipit,
vt deducit Corne. in d. cõſ. 161. viſis, col. 3. nu.
8. & 9. in 3. vol. vbi propriè loquitur de renũ-
ciatione ſucceſsionis, accepta ꝓmiſsione pecu-
niaria paruæ ſummæ, & idem Corne. d. conſ.
56 179. col. fin. in 4. vol. deinde† etiã in donatio-
ne ſimplici, & pura, conſideratur læſio, qñ ve-
riſimiliter interuenit metus, vel dolus, vel ſe-
ductio, Pau. de Ca. conſ. 177. contra ſuperius
conſulta, col. 1. in antiquis, quod eſt conſilium
174. in nouiſsimis in. 1. vol. Corne. conſ. 124.
multum, in 3. vol. Ripa lib. 3. Reſpon. de reuo
can. dona. cap. 15. nu. 13. in fin. & 14. Curt. Iun.
57 d. conſ. 141. col. 3. in fin. nu. 14. Et ꝙ † in dona-
tione ſimplici, quę fit ſine ꝓbabili cauſa, & quę
ſapit ꝓdigalitatem, habeat locũ reſciſio, tradit
Corne. d. cõſ. 11. col. pen. nu. 23. in tertio, & d.
conſ. 124. eo. vol. vbi etiam ſumit argumentũ
ex tit. C. ſi aduer. dona. Et ſi fortè ipſi renunciã
58 tes† errauerunt in hoc, quia credebant ſe de
iure non eſſe admittendos ad huiuſmodi ſuc-
ceſsionem cum filijs fratrum vtrinq; coniun-
ctorum, talis error eis nõ nocet, vt tradit Pau.
de Ca. in d. l. fin. §. idem queſijt. ff. de cõdi. in-
de, vbi etiam Iaſ. col. 3. Deci. conſ. 203. col. fin.
& conſ. 206. in princ. & probatur ex. l. cũ pu-
tarem in fi. ff. famil. hercif. &. l. ſi poſt diuiſio-
59 nem. C. de iur. & fac. igno. quia † quatenus ſit
error facti, toleratur, vbi agitur de damno vi-
tando. l. ſed ſi putem in princ. ff. de cõdi. inde.
60 quatenus verò eſt error iuris, † toleratur pa-
riter, qñ illud, quod fuit remiſſum, erat inde-
bitum & ciuiliter, & naturaliter, vt per glo. in
l. cum quis, & Bar. col. pen. nu. 27. verſic. ter-
tius articulus, & ibi alij Docto. C. de iur. &
fac. igno. non obſtante etiam iuramento, vt
per Deci. conſ. 110. in fine.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Papiæ
1551. vltimo Auguſti. Pro.
Recepi ſcutos 20.

De eadem materia, & ſuper eo-
dem caſu, ſummatim.

QVòd ſtante ſtatuto, per quod agna-
ti maſculi, ſeu parentes paterni pro-
ximi excludunt mulieres, & lineam
maternam à ſucceſsione, ita debeat admitti
frater conſanguineus tantũ, ſicut frater vtrin-
que coniunctus, & ita debeant admitti filij
vnius, ſicut filij alterius, puto eſſe de iure ve-
riſsimum, & latè ſuper hoc conſului, multis
rationibus, & autoritatibus motus, & ratio-
nes principaliores ſunt iſtæ.

Prima, quia vbicunq; de iure cõmuni agna-
ti præferuntur cognatis, tunc frater conſangui-
neus tantum, ideſt natus ex eodem patre, ita
ſuccedit, ſicut frater vtrinq; coniunctus, vt eſt
tex. in. l. 1. C. de legiti. hære. & ibi latius tradũt
Bal. Pau. de Caſt. & Corne. ſtatuta autem de-
bent interpretari ſecũdum ius commune tra-
ctans de eadem materia. l. 2. C. de noxal. ac. Et
quamuis tex. in d. l. 1. ſit correctus per iura au-
thenticorum, corriguntur tamen ipſa iura au-
thenticorum per ſtatutum in caſu noſtro, &
reducitur res ad tex. in d. l. 1.

Secunda ratio, quia proprietas ſermonis ita
comprehendit vnum, ſicut alium. l. iuriſcon-
ſultus. §. 2. qui incipit, cognationis origo. ff. de
gradi. affini. prout etiã habetur in eadem. l. §.
ſecundo gradu.

Tertia ratio, quia ratio, & mens ſtatuti
procedit æqualiter in vtroſq;, nam omnes ſunt
agnati, & per omnes conſeruatur agnatio, &
familia, & omnes ſunt in æquali gradu, ſuntq;
oẽs æqualiter cõiuncti per lineam paternam,
quã ſolam coniunctionem conſiderat ſtatutũ.

Autoritates autem pro iſta opinione ſunt
multæ, nã eam latè defendit Roma. conſ. 411.
quatuor ſunt, ſequitur Alex. conſ. 9. ponderã-
tis, col. fin. in. 5. Soci. conſ. 304. col. fin. in. 2. &
conſ. 25. in fin. in tertio, & conſ. 89. col. 3. nu. 12.
& 13. in quarto, Anto. de Roſel. in Tracta. de
ſucceſ. ab inteſta. in 7. vol. nu. 109. 167. 168.

Neq; videtur obſtare renunciatio facta per
conſanguineos tantum, quia ſtante præſup-
poſito mihi facto, ꝙ precium conuentum fue-
rit quid minimum, ita vt non ſolum interue-
nerit læſio vſq; ad dimidiam iuſti precij, ſed
longè vltra dimidiam, debet reſcindi talis
actus. l. 2. C. de reſcin. vendi. Et quamuis in
inſtrumento renunciationis fuerint appoſita
multa genera verborum, videlicet dictum ſit,
renunciationem, ceſsionem, venditionem &c.
tamen re vera iudicandus eſt abſolutè con-
tractus venditionis, quia interuenit precium,
& translata fuerunt iura, & res in alium. l.
fin. vbi Bart. C. de præd. decurio. lib. x. Deci.
cõſ. 60. col. 1. & vbicunq; eſt enormiſsima læ-
ſio, cenſetur ipſo iure ꝓbatus dolus, Bal. conſ.
213. punctus talis. 1. vol. Soci. conſ. 263. col. 3.
& 6. in 2. volu. Corne. conſ. 161. col. 3. in tertio,

Deci.conſ.180.col.5.in princ.& circa mediũ.
Et hoc,ſcilicet ꝙ debeat reſcindi talis contra-
ctus,ꝓcedit, non obſtantibus quibuſcunqꝫ re-
nunciationibus,& clauſulis generalibus,Bar.
in.l.fin.§.idem queſiit.ff. de cond.inde, Alex.
conſ.1.col.2,in fin.in 6.vol. Corne. conſ.139.
col.2.nu.7.primo vol,etiã ſi interuenerit iura-
mentum,vt ibi per eum col.3.nu. 9. Deci.in
d.conſ.180.,col.5.& petenda eſt ſaltem abſolu-
tio à tali iuramento. Neqꝫ etiam nocet,ſi dica-
tur,non eſſe ſuccurrendum ſcientibus læſionẽ
Bar.in d.l,2.col.3.C.de reſcin.vendi.quia re-
ſpondetur,ꝙ vbi eſt enormis lęſio,prę ſumitur
ignorantia,& non ſcientia,l.quiſquis, vbi glo.
& Bar.C.de reſcin.vendi. Deci.conſ.583.col.
1.& in ſimilibus quãdo per errorem alienatur
aliquid,quod erat indebitum & naturaliter,&
ciuiliter, toleratur error, non ſolum ſi ſit error
facti.l. ſed ſi me putem in princ.ff. de condi.
inde. ſed etiam ſi ſit error iuris glo. in.l. cum
quis,& ibi Bar.col.pen.verſic. tertius articu-
lus.C.de iur.& fac, igno.

Idem Iacobus Mandellus Albeñ. Papiæ.

Summarium.

De Alueo Padi derelicto, ad quẽ pertineat,ſiue mutatio fluminis facta fuerit ſine facto hominis, ſiue ex facto hominis.

1 *ALVEVS Derelictus pertinet ad dominos prædiorũ ibi exiſtentiũ æqualiter pro regione,ſeu modo ipſorum prædiorum,non diſtinguendo, an mutatio aluei fiat facto hominis, uel non.*
2 *Alueus exſiccatus fit proximorum.*
3 *Flumen qñ mutatur facto hominis, an ſit uerum, ꝙ tunc fiat de priuato publicum, & de publico priuatum.*
4 *Cauſa aluei ſemper ſequitur cauſam fluminis.*
5 *Mutatio fluminis facto hominis an faciat de alieno publicum, & quomodo.*

Conſi. LXXXII.

QVamuis præ-
ſens articulus non careat difficul
tate, præſertim cum pro vna opi
nione extet in terminis deciſio
Caſſiodori ſub tit,de acqui.reꝝ domi.quæ eſt
vltima omnium ſuarũ deciſionum, & pro alia
opinione ſubtiliter ſcripſerit excellens Iuriſcõ
ſultus D. Gaſpar Ottonus,tñ mihi maximam
dubitationem faciunt infraſcripta:& niſi aliud
de nouo mihi ſuccurrat,inclinarem cõtra ma-
gnificos D. Curtios, pro magnificis D. Iſim-
1 bardis,ꝙ† alueus derelictus pertineat ad eos
omnes Curtios, & Iſimbardos æqualiter, pro
regione,ſeu pro modo p̄dioꝝ ibi exiſtentium.
Nã primò pro iſta opiniõe ſtat tex.in.l.adeo.§.
quod ſi toto.ff.de acqui. reꝝ domi.dum gene
raliter, ſeu ſimpliciter loquitur de mutatione
aluei, ergo non debet magis intelligi de muta
tione ꝓueniente ſine facto hominis, ꝗ de mu-
tatione proueniente ex facto hominis.ſ.licito.
Secundo per tex.in.l.ergo.§.celſus eo.titu.
2 dum generaliter,& indiſtinctè ait,ꝙ† cum ex-
ſiccatus eſt alueus,proximoꝝ, fit,quia iam po
pulus eo non vtitur,ponitur enim ibi generale
dictum,& generalis ratio ad vtrunqꝫ caſum.
Tertio ex eadẽ.l.ergo.§. flumina, dum ibi
dicitur,ꝙ flumina cenſitoꝝ vice funguntur, vt
ex priuato in publicum addicant,& ex publi-
co in priuatum:hæc enim ratio,& effectus iſte
videtur cõuenire vtriqꝫ caſui,vt infra dicetur.
Quarto ex autoritate glo.in.l.idẽ põponi-
us.§.de arbore,in verbo trãſlata.ff.de rei ven-
di.quę cõcludit,nõ eſſe differentiã,an impetu
fluminis, an facto hominis arbor trãſferatur.
Neqꝫ videtur obſtare fundamentũ vnum,
quo principaliter in effectu videť moueri ma-
3 gnificus D. Ottonus,videlicet † ꝙ cũ flumen
mutatur facto hominis,tunc non fit de priuato
publicũ,neqꝫ de publico priuatum,ẽt ſi id fiat
facto, ſeu voluntate Principis,quia ẽt ſi Prin-
ceps velit,non poteſt (ſcilicet iuridice, & legi-
timè) facere de alieno fundo priuato publicũ
fundum,per quem iubeat deduci flumen, ſed
opus eſt,ꝙ quicunqꝫ vult id facere,ſiue ſit ho-
mo priuatus,ſiue ſit Princeps, emat fundum à
domino ipſius,& poſtea per eum diuertat flu-
men &c.Nam pro reſponſione videtur dicen
dum, ꝙ etiã cum diuertitur flumen facto ho-
minis, ſequantur duo ſupradicti effectus,ſci-
licet ꝙ de priuato fundo fiat publicus alueus.
& de publico alueo veteri fiat fundus priua-
tus, dũmodo ſcilicet reliqua fiãt legitimo mo-
do,ideſt dũmodo ille,qui curat,vt ibi fiat,emat
fundum à veris dñis, & interueniat autoritas
Principis in mutatione fluminis, & ſeruentur
ſeruanda:nã ꝙ tunc ſequatur primus effectus,
ideſt ꝙ fundus, per quem de nouo deducitur
alueus,efficiatur de priuato publicus,non in-
diget ꝓbatione, ſi enim flumen legitimo mo-
do per eum alueum tranſit, & flumen eſt pu-
blicum, ſequitur neceſſariò,quòd alueus effi-
4 ciatur publicus: nam † cauſa aluei ſemper ſe-
quitur cauſam fluminis.d.l,ergo.§. duobus:

& ex eo etiam patet, quia poſtq̃ flumen cœ-
pit fluere per certum locum ei deſignatũ facto
hominis cum autoritate Principis, non tamen
ſe perpetuò continet intra eum locũ, ſed quo-
tidie corrodit, innouat, immutat, addit, & mi-
nuit, vt experientia docet. ſi autẽ ſequitur p̃di-
ctus primus effectus, q̃ fiat de priuato publi-
cum, videtur ẽt ſequi ſecundus effectus, q̃ fiat
de publico priuatum, q̃a ſunt effectus cõiun-
cti, & habentes eandẽ rationem, & indifferen
tes, vt p̃ſupponit tex. in d. §. flumina. Et vt ſu-
pradictũ fuit in primo, & ſecũdo fundamẽto,
iura generaliter, & ſimpliciter dicunt, q̃ cum
alueus exſiccatur, efficitur eorum, qui habent
p̃dia contigua, & adducunt rationẽ generalẽ,
quia populus eo alueo amplius non vtitur, &
emptio noui aluei nõ eſt deſtinata ad hũc effe
ctum, vt prior alueus efficiatur ipſius emẽtis,
ſeu tradentis nouũ fundum, quia non video p
quã regulam poſſit fieri talis cõmutatio. Ideo
durum eſſet, & periculoſum recedere à diſpo-
ſitionibus, & rationibus prædictorum iurium.

Eſt quidem verum vnũ, quod ait D. Otto-
5 nus, q̃ † mutatio fluminis, quæ fit facto homi
nis, non põt facere de alieno publicũ, ſed opor
tet, q̃ prius de alieno efficiatur fundus ꝓprius
ipſius, qui curat talem mutationem, & poſtq̃
factus eſt eius ꝓprius, tunc accedente conſen-
ſu principis, põt illuc deduci flumen &c. Sed
hoc non debet facere difficultatem in p̃ſenti
negocio, quia hic non tractamus, an de alieno
poſſit fieri publicum, ſed dũtaxat tractamus,
an de priuato poſſit fieri publicum, & iſte effe-
ctus videtur ſequi etiã quando mutatio fit fa-
cto hominis, dũmodo interueniãt cætera habi
lia, vt ſupradictum eſt, ideſt dummodo emat
fundus à vero dño, & nemini inferatur violen
tia. Quò autẽ ad ipſum effectum immediatè,
ſcilicet efficiendi de priuato publicũ, nulla vi-
detur eſſe differẽtia inter duos p̃dictos caſus.

Non obſtat, q̃ ipſi dñi de Curte multas pe-
cunias impenderint in emendo nouo alueo, &
in facienda diuerſione fluminis, & paſſi fue-
rint quãplura damna, q̃a reſpondetur, cum ip-
ſimet curauerint, & affectauerint hæc omnia,
non eſt habẽda ratio talium impenſarum, vel
damnoꝝ, quia dãnum, quod aliquis ſua culpa
vel facto ſentit &c. p̃terea fuit vtilis hæc eoꝝ
impenſa, & attulit eis non dãnum, ſed lucrum,
nam effecerunt, q̃ flumen Padi, à quo deſtrue-
batur oppidum Glareolæ cum prædiis cir-
cumuicinis, mutauit curſum, & præſeruaue-
runt dictum oppidum, & prædia à tali ruina.

Reliqua, quæ hinc, & inde fuerũt deducta, non multum videntur vrgere. ſupradicta autem ſunt, quæ faciebãt mihi dubitationem, & ſuperioribus menſibus daturus eram pro motiuis, niſi valetudo aduerſa mihi fuiſſet impedimento. & puto, q̃ ſecundum iſtam opinionem fuiſſem iudicaturus, quia videtur de iure verior, & minus periculoſa, tum etiam quia videtur eſſe minus præiudicialis, cum æqualiter rem tribuat ipſis omnibus litigatoribus.

Iacobus Mandellus de Alba. Papiæ. 1551. 15. Decembris. Inter Dominos Curtios, & Dominos Iſimbardos.

Summarium.

Quomodo probetur conſanguinitas, et an per uerba enunciatiua inſtrumentorũ antiquorũ. Et quantũ tempus faciat rem antiquam. Et an per nominationẽ, et tractatum probetur conſanguinitas, uel filiatio. Item aliqua ad demonſtrandũ, q̃ quis deceſſerat paulò poſt filiam, & ſic ſine liberis &c.

1 IVDEX Debet quantũ facere põt, ueritati adhærere, & in eius fauorẽ inclinare, pro quo uidet naturali ratione, & communi iudicio ſtare ueritatem.

2 Nepotum appellatione, ex communi uſu loquendi intelligimus filios fratris.

3 In antiquis probatur conſanguinitas & aliquos eſſe deſcendentes à tali ſtipite per uerba enunciatiua inſtrumentorum antiquorum.

4 Confines probantur in antiquis per uerba enunciatiua.

5 Probatio per famam, uel per communem opinionem ſufficit in antiquis.

6 Verba enunciatiua inſtrumentorum probant in quacũq; materia in antiquis.

7 Conſanguinitas eſt difficilis probationis.

8 Probatio filiationis, uel conſanguinitatis eſt difficilis, etiã in facto recenti, & admittitur per indicia, & coniecturas, quæ habentur pro plena probatione in antiquis.

9 Inſtrumenta antiqua dicuntur, quæ confecta ſunt iam annis. 56. Et quantum temporis ſpatium faciat rem dici antiquam ſecundum Docto.

10 Tempus. 56. annorum, & etiam. 50. facit rem dici antiquam in materia probandæ conſanguinitatis.

11 Probatio alicuius rei ubi eſt difficilis de ſui natura, debet tunc facilius admitti qualiſcũq; probatio, etiã per probabiles coniecturas, per uerba enunciatiua inſtrumentorum antiquorum, per indicia, & per argumenta.

12 Pluralitas perſonarum non præſumitur, niſi probetur.

13 Libri priuati, & ẽt ſimplicia memorialia ꝓbãt filiationẽ.

14 Tẽpus. 60. et ẽt. 50. annorũ habetur pro tẽpore antiquo ad ꝓbãdũ cõſanguinitatẽ, uel filiationẽ ex uerbis enunciatiuis

ciatiuis iſtrumẽtorũ. Et qd dicatur antiquũ remiſſiuẽ.

15 *Conſanguinitas probatur per uerba enũciatiua unius inſtrumenti, etiam in præiudicium tertij.*

16 *Probatio primiſtipitis non eſt neceſſaria in probatione conſanguinitatis.*

17 *Conſanguinitas non poteſt probari per inſtrumenta, & quomodo id intelligatur.*

18 *Tres teſtes, & etiam duo, ſufficiunt ad probandũ filiationem, uel conſanguinitatẽ; & an requiratur, q̃ ſint perſonæ graues; & an teſtes ſingulares probent.*

19 *Ad perficiendam probationem poſſunt ſimul iungi inſtrumenta, & teſtes.*

20 *In probanda conſanguinitate dicta teſtium ſingularium coniunguntur.*

21 *Nominatio, & tractatus conſtituunt aliquem in quaſi poſſeſſione filiationis, fraternitatis, & cuiuſcunq; gradus conſanguinitatis, item & communis opinio, q̃ talis ab omnibus reputetur.*

22 *Et talis quaſi poſſeſſio filiationis uel cõſanguinitatis trãſfert onus ꝓbãdi in cõtrariũ, ẽt in deciſorijs, ẽt ſi tractetur de obtinenda hæreditate, & eſt magis cõis opinio.*

23 *Quaſi poſſeſſio conſanguinitatis an ſit neceſſe, q̃ probetur diſtinctè per gradus, & quando.*

24 *In depoſitionibus teſtiũ debet magis attẽdi rõ, quã dictũ.*

25 *Teſtis quando dicit unum, ex quo aliud ſequitur, cenſetur depoſuiſſe ſuper utroq;.*

26 *Horæ appellatione non intelligitur pulſatio ipſius horæ per campanam, ſed principaliter tempus illud, quod deſignat ipſa pulſatio horæ.*

27 *Falſa demonſtratio reijcitur.*

28 *Teſtes maſculi ſunt maioris iudicij, & fidei, quàm ſint fœminæ.*

Cõſiliũ LXXXIII.

LIcet præſens
caſus prima facie videatur du-
bitabilis, & plurimũ vrgere vi-
deantur motiua deducta aduer
ſus D. Franciſcum; tñ diligentius re inſpecta,
videtur cõcludendum eſſe, ꝙ ipſe D. Franci-
ſcus fouet ius. Et facto præſuppoſito vulgari,
quod æqualiter reſpicit articulum probandæ
conſanguinitatis, & articulũ ꝓbandæ mortis,
1 videlicet ꝙ iudex, † quãtum facere põt, debet
adhærere veritati, ideſt cum videt naturali ra-
tione, & cõi iudicio veritatẽ ſtare pro vno ex
litigatoribus, debet in eius fauorẽ magis incli-
nare, relectis ſcrupulis, ſi qui ſunt in cõtrariũ
l. 3. §. pen. ibi, veritatẽ eſſe querendã. ff. de iu-
reiuran. & l. pen. §. pen. ibi, veritati locũ ſemꝑ
fore. ff. de ꝓba. videĩ in primis D. Franciſcus
habere intentionẽ fundatã in primo articulo
huius negocij, ideſt in articulo conſanguinita-
tis: nã videtur probaſſe clarè, & diſtinctè, & ꝑ
ſingulos gradus, ſe eſſe cõſanguineum Santis
mortui, de cuius ſucceſſione nunc agiĩ, ſcilicet
conſanguineum in tertio gradu ſecũdum ius
canonicũ, vel in ſexto gradu ſecũdũ ius ciuile,
viderur enim primum capitulum, quo cõtine-
tur, ꝙ in rerũ natura fuit Antonius Caſtelutij
de Aretio &c. nec non & ſecundũ capitulum,
quo cõtinetur, ꝙ ex eo Antonio prouenerunt
Auguſtinus, & Gianus filij legitimi &c. ꝓba-
ri cõcludenter ex teſtamẽto dicti Giani condi
to anno. 1486, in quo enunciatiue dicitur ip-
ſum Gianum filium quondã Antonij Caſte-
lutii de Aretio, & id pariter enunciatur in alio
inſtrumento conſignatæ dotis verſus Dñam
Gabrielam condito anno. 1491. itẽ enunciatur
in libro Cõitatis anno. 1467. & anno. 1505. nec
non & in libro inuento apud dictum Sãtem,
& in alio libro inuento apud hæredes dicti Au
guſtini. 1479. & in eiſdẽ inſtrumentis, et libris
ꝓbatur ſecundum capitulum, nã in dicto teſta
mẽto Giani, dũ ipſe Gianus in dimidia parte
hæreditatis ſubſtituit ꝑ hæc verba, ſcilicet Io-
nem, & Tomaſum fratres, & filios olim Augu
ſtini Antonii Caſtelutii ſuos nepotes. Eſt enim
2 notiſſimũ, ꝙ † ex cõi vſu loquẽdi appellatione
nepotũ intelligimus filios fratris, c. tua nos, vbi
Abb. de cõſang. & affin. & in dicto inſtrumẽ
to cõſignatæ dotis enunciaĩ, ꝙ Gianus fuit fi-
lius Antonii: ꝙ autẽ Auguſtinus fuerit filius
Antonii, enunciaĩ tribus locis, & tẽporibus in
dicto libro cõitatis enunciaĩ ẽt in duobus aliis
ſupradictis libris, vnde ſuccedit hic verificari
3 id, quod cõſuluit † Alex. cõſ. 90. in cã & lite, in
6. vol. vbi in terminis nr̃is latè deducit, & con-
cludit, ꝙ vbi ſumus in antiqs, & agiĩ de ꝓban-
do aliquos eſſe deſcẽdẽtes à tali ſtipite, ſufficit
ꝓbatio, quæ colligiĩ ex verbis enũciatiuis in-
ſtrumentoꝝ antiquoꝝ, ea rõne, qa ꝑ huiuſmo
4 di † verba enunciatiua in antiqs ꝓbãtur cõfi-
nes, glo. & Doct. in. c. cũ olim extra de cẽſib. et
5 ob id ẽt, qa in antiquis ſufficit ꝓbatio ꝑ † famã,
vel per cõem opinionem, ſecundũ glo. in. l. at
qui natura. §. cum me abſente, in verbo cõmit
tar. ff. de neg. geſt. Bar. in. l. pen. in fine princi-
pii. ff. de cõdi. inſtitu. & alii, quos refert Alex.
6 Et cum in quacunq; † materia verba enuncia
tiua inſtrumentorũ ꝓbent in antiquis, vt per
Iaſ. in. l. ex his verbis col. 1. in fin. in quarta li-
mitatione. C. de mili. teſta. Deci. conſ. 146.
col. 5. nu. 14. multo magis debent probare in
7 hoc propoſito conſanguinitatis, quæ † de ſui
natura eſt difficilis probationis. l. lucius. ff.
de condit. & demonſt. & notatur in. l. fili-
um. ff. de iis qui ſunt ſui vel alie. iur. Ideo
ait Alex.

8 ait Alex.d.conſ.90.col.2.num.8.ꝙ † probatio
filiationis, vel conſanguinitatis eſt difficilis, ẽt
in facto recenti, & ſolet admitti per indicia, &
coniecturas, glo.in.l.1.ff.de ꝓba. & glo.in.d.
l.lucius, ergo in antiquis debent talia indicia,
& coniecturæ haberi pro plena ꝓbatione, vt
9 ibi per eum. Et ſubijcit ibi Alex.† cẽſeri inſtru
menta antiqua in caſu illo ſuo, quæ confecta
erant iam annis.56.qa cum variæ extent opi
niones Doctoꝝ, q̃tum ſpacium tẽporis requi
ratur, vt qd cẽſeatur eſſe antiquũ, & aliqui req
rant ſolum.40.annos, aliqui centum, & alij di
cant eſſe in arbitrio Iudicis ſecũdum qualitatẽ
negotij, dicit Alex. non eſſe negandum, quin
10 † tẽpus annoꝝ.56.faciat rẽ antiq̃ in eo propoſi
to probandæ conſanguinitatis, quia non facilè
põt per homines viuentes probari actus factus
iam annis.56.cũ tẽporibus noſtris breuior ſit
vita hominis, q̃ eſſet olim. Et idem per omnia
conſuluit Iaſ.conſ.114. ad obiecta, col.4.5.&
6.primo vol. cuius rationes poſſunt videri, &
concludit cenſeri tempus antiquũ, ſi ſint inſtru
menta quinquaginta annoꝝ: & ſubiicit gene
11 ralem regulã, ꝙ † vbicunq; ꝓbatio alicuius rei
de ſui natura eſt difficilis, debet facilius admit
ti qualiſcunq; probatio, ideſt per probabiles
coniecturas, per verba enunciatiua inſtrumen
torũ antiquoꝝ, per indicia, & argumenta, vt
idem Iaſ.tradit in.l. p̃tor ait, aliàs eſt.l.ſi quis
ex argẽtariis.§.p̃tor nu.20.21.22.23.24.& 25.
ff.de eden. Alex.conſ.24.col.2. in ſecundo, &
conſ.64.col. fin.in primo, Andr. Sicul. conſ.
41.col.2.primo vol. Abb.in.c.fin.de teſti.co-
gen.latè Curt.Sen.conſ.76.Abb. & Fely.in
c.tertio loco, de proba. Deci.conſ.652.& cõſ.
575. Afflic. decis.13.& paſſim habetur. Ait ẽt
Iaſ.in d.conſ.114.nõ eſſe dubitandum de plu-
ralitate ꝑſonarum, quia dũmodo ſit expreſſum
nomen, & cognomen, ſatis cenſetur demon
12 ſtrata, & probata ꝑſona, neq; † pluralitas taliũ
ꝑſonarũ p̃ſumit, niſi probetur, vt per Bal.in.l.
neq; natales.2.col.C.de proba. ſi igitur in caſu
Iaſonis voluit ipſe ſufficere annos.50. & in ca-
ſu Alexandri voluit Alex.ſufficere annos.56.
debent in caſu noſtro ſufficere p̃dicta inſtru-
menta, & libri ſupradicti: nã inſtrumentum
teſtamenti confectum eſt iam annis ſexaginta
ſex, & inſtrumentũ conſignatæ dotis confectũ
eſt iam annis.61.& mentio quę habetur in di-
cto libro Cõmunitatis, ſcilicet primo loco, eſt
annorũ.85.& mentio, de qua in libro reperto
in hæreditate Auguſtini, eſt annoꝝ.73.& mẽ-
tio facta in libro reperto in hæreditate Santis
13 eſt annorũ.51. & non eſt dubium, † quin tales
libri, quinimo etiã ſimplicia memorialia, con-
ferant ad probandã filiationem, vt per Bal. in
d.l.neq; natales col.1.Salice.in.l. etiam.ff. de
proba. Paris.conſ.10.num.58.2.vol.& ꝙ tale
14 † tẽpus.60.vel etiã.50.annorũ habeatur pro
tempore antiquo quò ad hoc propoſitum, vt
verba enunciatiua inſtrumentorũ probent cõ-
ſanguinitatẽ, nouiſſimè tradit modernus Cra
ueta doctiſſimus vir in ſuo tracta.de antiqui-
ta.tempo.in prima parte nu.73, vbi poſt rela
tas quãplures opiniones quid dicatur antiquũ,
concludit, poſt alios relatos per eum, ꝙ ſaltem
iſto caſu probandę filiationis, vel cõſanguini-
tatis ſufficiũt verba enunciatiua eo modo, quo
deducit Alex.in.d.cõſ.90.& ſicut in caſu, quo
conſuluit Alex.extabant tria, aut quatuor in-
ſtrumenta, ita etiã videntur extare in caſu no
ſtro, ſi habeatur ratio dictoꝝ librorũ Cõmu
nitatis, & aliorũ, vt haberi debet. deinde inqt
15 ibi Alex.col.1.nu.5.ꝙ † ſufficerent verba enũ
ciatiua vnius inſtrumenti, etiã in præiudicium
tertii. Concluditur igitur, cenſeri probata duo
capitula ꝓriora: quãuis de iure etiã dici poſ
ſet, non eſſe neceſſariã probationem primi ca-
16 pituli, quia † nõ eſt neceſſaria probatio primi
ſtipitis, vt per glo.& Docto.in d.c.tua nos, de
conſangui.& affin.& in.c.licet ex quadam, de
proba. Neq; prædictis obſtat, quod dicitur in
17 motiuis, non † poſſe probari conſanguinitatẽ
per inſtrumenta, iuxta glo.in.c.ſeries, in verbo
inſtrumentum, de teſti.& Felyn.in.c.per tuas
col.fin.verſic. tertio nota, de proba.& Deci.
conſ.321.col.2.nu.6. quia reſpõdetur ex ipſa
met gloſa, ꝙ de conſanguinitate fieri non põt
inſtrumentũ, fatetur tamen glo.ꝙ verba enun
ciatiua inſtrumenti aliquid conferunt ad pro
bationem conſanguinitatis, & id etiã ſequitur
Fely.in d.c.ſeries col.2.ergo ſi aliqd conferunt
in facto recẽti, ſequitur, ꝙ plenè ꝓbãt in facto
antiquo, ſecũdum cõmunes regulas ſupradi
ctas, & id fatetur Fely.in d.c.ſeries, & late pa-
tet ex Alex. & Iaſ.in dictis eorum conſiliis.

Succeſſiuè deueniendo ad tertium capitu-
lum, quo continetur, ꝙ ex Auguſtino ꝓuene-
rint Ioãnes, & Maſus filij, conſtat probari ip
ſum capitulũ ex dicto teſtamẽto Giani in ſub-
ſtitutionibus, vbi exp̃ſsè dicitur eos eſſe filios
Auguſtini: ꝓbatur etiã ex dicto libro Cõmu-
nitatis, quo enunciatur ſeparatim Maſum eſſe
filium Auguſtini, & Ioannem eſſe filium Au-
guſtini, & ſunt enunciationes diuerſoꝝ tẽpoꝝ.
Item id ſæpius fuit enunciatum in dicto libro

Santis, deinde cõcludenter probatur hoc ter-
tium capitulũ per tres teſtes ꝓductos in cauſa.
Quartum capitulum, ꝙ ex Ioanne proue-
nerit D. Franciſcus probatur etiam conclu-
denter per ipſos tres teſtes.
Quintum etiam capitulum probatur per
dictos teſtes, ꝙ ex Maſo natus fuerit Bernar-
dinus, quamuis parum faciat ad cauſam.
Sextum capitulum, ꝙ ex Giano nata fuerit
Domina Gabriela, habet depoſitionẽ dunta-
xat ſecũdi teſtes, & coadiuuatur per primum
teſtem, & per tertium, ſed plenè probatur per
dictũ teſtamentũ Giani, vbi nominat eã tanq̃
filiam, & ei tanq̃ filiæ facit legatum: ꝓbatur ẽt
per dictum inſtrumentũ cõſignatæ dotis: item
probatur per teſtes in effectu, ex his ſcilicet,
quæ depoſuerunt ſuper ſeptimo capitulo.
Septimũ, ſcilicet ꝙ D. Gabriela, & Ioãnes,
& Maſus eſſent fratres patrueles, videtur pro-
batum per teſtes, ſaltem quòad tractatum, &
quaſi poſſeſſionem, & ea ſpecies probationis
tendit ad aliud fundamentũ, de quo infra di-
cetur, deinde non erat neceſſaria ꝓbatio huius
ſeptimi capituli, ſtante ꝓbatione alioꝝ capitu-
loꝝ p̄cedentium, iuncto octauo capitulo, quo
continetur, ꝙ ex D. Gabriela prouenit Santes,
quod capitulum optimè probatur per teſtes.
His igitur omnibus coniunctis, ꝓut debent
de iure coniungi, quia ſe inuicem reſpiciunt, &
conſequuntur, conſtat D. Franciſcũ probaſſe
cõſanguinitatẽ diſtincto modo per gradus, nã
ſi probauit extitiſſe Antonium primũ ſtipitẽ,
prout in primo capitulo, & probauit Auguſti-
num, & Gianum filios Antonij, ꝓut in ſecun-
do capitulo, & ꝓbauit Ioãnem, & Maſum fi-
lios Auguſtini, ꝓut in tertio capitulo, & ꝓba-
uit, ꝙ ex Ioãne ꝓuenit ipſe D. Franciſcus ſcili-
cet vt filius, vt in quarto capitulo, & probauit
pariter aliã lineã deſcendentẽ à Giano, videli-
cet Dñam Gabrielã fuiſſe filiã Giani, prout in
ſexto capitulo, & pariter ꝓbauit Santem eſſe
filium Dñæ Gabrielæ, ꝓut in octauo capitu-
lo, ſeqtur abſq; vllo dubio eſſe ꝓbatum, ꝙ D.
Franciſcus, & Santes erãt conſanguinei in ter-
tio gradu de iure canonico, & in ſexto de iure
18 ciuili. & non eſt dubiũ, quin † in p̄dictis ſuffi-
ciant tres teſtes, quinimo ſufficerent ẽt duo, vt
tradit Deci. cõſ. 271. col. 1. & Gonzadi. cõſ. 13.
nu. 34. neq; tali caſu reqrit̃, ꝙ teſtes ſint pſonę
graues, iuxta tex. in. d. c. licet ex quadã, quia id
ſolum procedit, qñ teſtes deponunt duntaxat
de auditu, vt patet ex illo tex. & tradit Alex.
conſ. 82. col. 2. nu. 6. verſic. p̄terea dictus teſtis
non probat. 1. vol. neq; in ſimili ꝓpoſito fit dif-
ficultas, vtrũ ſint teſtes ſingulares, an ſint con-
teſtes, vt per Gonzadi. vbi ſupra nu. 33. & tra-
dit Alex. conſ. 51. nu. 7. primo vol. ſicut ẽt non
19 eſt dubium, ꝙ † ad perficiendã ꝓbationẽ poſ-
ſunt ſimul iungi inſtrumenta, & teſtes vt tradit
Iaſ. in d. conſ. 114. col. fin. verſic. ſed quod for-
tius, poſt Bal. in. c. paſtoralis. §. quia verò, col.
5. de offi. delega. facit id, quod tradit idẽ Bal.
in. l. data opera col. 7. nu. 25. verſic. & eſt notan
dum ꝙ in iſtis. C. de his qui accu. non poſſ. vbi
20 sit, ꝙ † in ꝓbanda conſanguinitate poſſunt ali-
qui teſtes probare, ꝙ Titius fuit filius Bertæ,
& alij probare, ꝙ Martinus fuit filius Bertæ,
& ꝙ poſſunt poſtea eoꝝ dicta coniungi, & ꝙ
pariter poſſunt coniungi dicta teſtium, & con
feſſio partis. Et reijcienda videt̃ quælibet dubi
tatio, & ſcrupuloſitas ab hoc primo fundamẽ-
to, propter p̄ſuppoſitum ſuperius deductũ in
principio, nã vt deducit Alex. in d. cõſ. 90. col.
3. nu. 13. non eſt credendũ, ꝙ in dictis inſtrumẽ
tis, & aliis ſcripturis ſupradictis fuiſſent factæ
enunciationes, de qbus ſupra, niſi ita ſe habuiſ
ſet rei veritas. ideoq; cum naturali ratione, &
communi iudicio id per ſe pateat, non vide-
tur eſſe ſuper hoc vlterius hæſitandum.
Poteſt & aliud fundamẽtum deduci in hoc
primo articulo probandæ cõſanguinitatis. nã
dato (ſine p̄iudicio veritatis) ꝙ ex teſtibus, &
ex ſcripturis ſupradictis non eſſet plenè ꝓbata
conſanguinitas, negari tñ non põt, quin ex eis
cenſeat̃ probata nominatio, & tractatus ſingu
larum perſonaꝝ gradatim, prout in ipſis capi-
tulis, ideſt ꝙ ſingulæ ipſæ pſonæ in eis nomi-
natæ appellabantur tales, & tractabantur pro
talibus, & id maximè patet ex depoſitionibus
ſuper ſeptimo capitulo, dum in eis continet̃, ꝙ
Dña Gabriela, & Ioãnes, & Maſus teneban-
tur, & reputabant̃ pro patruelibus. ſed & p̄ter
ipſum ſeptimũ capitulum, patet id ex depoſi-
tionibus ſup aliis omnibus capitulis, & ex di-
ctis inſtrumentis, & aliis ſcripturis: ideoq; ſuc-
cedit id, quod ait Bar. in. l. quod ſenatuſconſul
tum. §. item per contrariũ. ff. de libe. agnoſcen.
21 ꝙ † nominatio, & tractatus conſtituunt aliquẽ
in quaſi poſſeſſione filiationis, vt idẽ Bar. etiã
tradit in. l. 1. §. ad quæſtionẽ. ff. de quæſtio. &
quod dicitur de filiatione, dicitur ẽt de frater-
nitate. l. non epiſtolis, vbi glo. C. de proba. &
pariter dr̃ de quocunq; gradu cõſanguinitatis,
vt dicit Bar. in. l. nõ nudis, in ſecunda lectura,
in fin. eo. tit. & Fely. in d. c. per tuas col. fi. ver-
ſic. ſecũdo nota, de proba. qcquid in contrariũ
dixerit, &

dixerit, & malè, Deci. in d. conſ. 321. col. 4. Et queadmodum ex tractatu acqritur quaſi poſ ſeſſio, ita etiã acquiritur ex probatione cõis opinionis, ideſt probãdo, q̃ cõiter reputabanẽ tales ab omnibus cognoſcentibus eos, vt dedu cit Alex. conſ. 51. viſo & diſcuſſo, primo volu.
22 talis † autẽ quaſi poſſeſſio trãsfert onus probã di in contrarium, vt dicit Bar. in d. §. item per contrarium, Iaſ. in l. neq; profeſſio col. 1. C. de teſtamen. Fely. in d. c. per tuas nu. 13. & nu. 17. Gonzadi. conſ. 12. nu. 26. Alex. in d. conſ. 51. primo vol. Rubeus Alexãdrinus conſ. 15. nu. 16. Deci. conſ. 54. & hoc procedit etiã in deciſoriis, etiã ſi tractetur de obtinẽda hæreditate, vt deducit Corne. conſ. 1. in pñſenti ardua, col. 10. nu. 22. in 3. volu. dicens eſſe magis cõem, & idem dicit, & ſequitur Deci. in d. conſ. 54. col. pen. & latè Paris. conſ. 10. nu. 61. 64. 69. 73. & 110. in 2. vol. q̃cquid in contrarium dixerit Deci. ſibi contrarius in d. cõſ. 321. col. 4. poſt Bal. in. d. c. per tuas col. 2. de pba. nã gloſæ paſſim tenuerũt, & indiſtinctè, q̃ talis quaſi poſſeſſio transferat onus probandi in contrariũ, præſertim gloſ. in d. l. non epiſtolis, & in d. l. non nudis, & vtrobiq; Bar. & Bar. in d. §. item per cõtrarium, neq; videtur poſſe dari ratio differentiæ in hoc propoſito inter vnum caſum, & alium, vt per Corneum vbi ſupra. idẽ et præſupponit pro expedito Alex. in d. cõſ. 90. col. 3. nu. 14. verſic. iuuantur prædicta.

Neq; obſtat, q̃ Deci. in d. cõſ. 321. col. 4. di
23 xerit, q̃ † etiã in probanda quaſi poſſeſſione cõ ſanguinitatis eſt neceſſe probare eam per diſtinctionẽ graduũ, id enim eſt euidẽter falſum, quia ſi pbaretur cõſanguinitas p gradus, cẽſeretur pbata non ſolũ quaſi poſſeſſio eius, ſed etiam eſſet pbata quaſi proprietas, vt in d. c. tua nos, & contrariũ in effectu præſupponunt Docto. oẽs in locis ſupradictis, præſertim Alex. in d. cõſ. 51. primo volumine. Poſſet etiã dici, q̃ pbatio cõſanguitatis p gradus diſtinctos ſolum requiritur qñ agitur de impediẽdo matrimonio, vt propriè videntur velle verba illoꝝ textuũ in d. c. licet ex quadã, & in d. c. tua nos, ſed nunc non expedit hoc diſcutere, ſtantibus ſupradictis aliis reſponſionibus.

Secũdus articulus principalis huius cauſæ eſt nũquid D. Franciſcus pbauerit intentionẽ ſuam, q̃ Sãtes deceſſerit ſine liberis, id eſt, deceſſerit poſt mortẽ Catherinæ filiæ ſuæ. Et repetito hic præſuppoſito ſupradicto, videlicet inclinandũ eſſe in illã partem pro qua ſtat veritas cõmuni iudicio, & naturale ratione: & con ſtituto alio præſuppoſito ſpecialiter cõcernẽ
24 te hunc ſecundũ articulũ, ſcilicet † q̃ in depoſitionibus teſtiũ debet magis attendi ratio, q̃ dictũ, vt latè deducit Bal. in l. cõuenticulã col. 4. verſic. modò venio ad teſtes C. de epiſ. & cleri. vt patet ex tex. in. l. ſolam. C. de teſti. & idẽ tradit Bal. in. d. l. data opera col. 9. nu. 35. verſic. item nota q̃ ratio. C. de his qui accuſa. non poſ. & idem Bal. in ſua Margarita, ſuper lecturis innocẽtii, in verbo teſtis, & Nellus in tracta. de teſtibus nu. 136. qui tractatus eſt inſertus inter tractatus Bartoli, videtur cõcludendũ, q̃ D. Franciſcus legitimè pbauerit decimum capitulũ, & decimum quartũ, ideſt probauerit, q̃ Santes mortuus fuerit hora decimaſexta, vel circa, & Catherina mortua fuerit p duas, aut tres horas antea. nam tertius teſtis productus per eum, ſcilicet Iacobus Rainaldi Tabulacinus, dum deponit ſuper duodecimo capitulo, ait, q̃ dum lauabatur corpus ipſius Santis, ſuperuenit ille ruſticus, q̃ renunciauit mortem filiæ: & conſtat per confeſſionẽ patris aduerſæ, q̃ villa Biſcoſſii diſtat à Ciuitate Aretii per milliaria nouem; vnde cum idẽ teſtis paulo ante dixerit, q̃ corpus Santis erat adhuc calidum qñ cœperunt ipſum lauare, ſequitur neceſſariò ex eius dictis, q̃ filia fuiſſet mortua ante eũ per tantũ tẽporis ſpatium, quãtum eſt neceſſarium homini pedeſtri ad peragendũ iter ex Villa Biſcoſſii vſq; ad Ciuitatẽ Aretii. & verificatur hic illud, q̃ ait Bal. in d. l. data opera col. 7. nu. 34. verſic. item nota q̃ qñ
25 teſtis dicit vnum, vbi ait Bal. † q̃ qñ teſtis dicit vnum ex quo aliud ſequitur, cenſetur depo ſuiſſe ſuper vtroq; rationibus, & exemplis, de qbus ibi per eum. deinde idem teſtis, cum deponit ſuper decimo capitulo, dicit, q̃ qñ lotũ, ſeu lauatum fuit corpus Santis, qui paulò ante deceſſerat, laboratores, qui opera banẽ ad Baluardũ, ibant ad prãdium: eſt autẽ notorium, q̃ de menſe Septembris circa diem ſeptimã oritur ſol hora duodecima, & q̃ nõ ſolet eſſe hora prãdii ante quartam, quinimò ante quintã horã ſolis: & probatum eſt concludenter per ipſum D. Franciſcũ in alia parte proceſſus, videlicet folio. 36. 37. 38. vltimi proceſſus, q̃ non mittebantur predicti operarii ad prandiũ ante horã decimã ſextã, vt deponunt duo teſtes optimè inſtructi de hoc, & ſpecialiter etiã deponentes de prãdio eiuſdem diei. Item dictus Iacobus Tabulacinus ſuper dicto decimo capitulo ait, q̃ intra ſpacium vnius horæ, poſtq̃ lauauerunt corpus Santis, pulſauit Nona: &

notorium eſt, ꝙ nõ ſolet pulſari Nona, præſer-
tim in Ciuitatibus, quin ſaltẽ ſint horæ quinq;,
aut ſex diei. Ex tribus igitur rõnibus p̃dictis nõ
videtur dubium, quin conſtet ex depoſitione
iſtius teſtis Santem fuiſſe mortuum hora ſex-
tadecima, vel circa, & non prius. vnde ẽt infer-
tur non eſſe habendam rationem, ꝙ idem teſtis
dixerit, ꝙ erat hora decima tertia, quia patet,
ꝙ dixit id, quod neſciebat. Et cũ debeat in te-
ſte magis inſpici ratio, ꝗ dictũ, vt ſupra præ-
ſuppoſitum fuit præſertim dictum incertum,
ꝓut ſolet eſſe depoſitio de hora, ideo &c. Præ-
terea tam ꝓ defendenda depoſitione iſtius te-
ſtis, ꝗ alioꝝ multoꝝ ſequentium, eſt aduertẽ-
26 dũ, ꝙ † appellatione horæ non debet intelligi
pulſatio ipſius horæ, ſed debet intelligi prin-
cipaliter tẽpus illud, quod ſolet deſignari per
ipſam pulſationem horæ. l. 2. §. cuiuſq; diei. ff.
de verb. ſigni. & iuxta carmẽ Martialis poëtæ,

Prima ſalutantes atq; altera continet hora,
Exercet raucos tertia cauſidicos,
In quintam varios exercet Roma labores,
Sexta quies laſſis, ſeptima finis erit: vt per

D. Alcia. in d. l. 2. Et pulſatio horæ nihil aliud
eſt, ꝗ ſignũ, ſeu demonſtratio illius temporis,
quod diſtinguitur per horas, ideo magis de-
bet attendi id, propter quod pulſatur hora, ꝗ
ipſa pulſatio. l. & ſi non ſint. §. perueniamus. ff.
27 de auro & argen. lega. † & falſa demõſtratio
eſt reijcienda. l. demonſtratio, & . l. falſa, & . l.
cum tale. §. fi. ff. de cõdi. & demõ. et cum ꝑ tres
rõnes demõſtrauerit iſte teſtis de tẽpore, quo
mortuus eſt Santes, nõ eſt attendendũ ad de-
mõſtrationes falſas, & incertas. l. 1. in fin. ff. de
dote prælega. quartus ẽt teſtis D. Chriſtopho-
rus Loſcius Canonicus idem in effectu vide-
tur ꝓbare, nã deponit, ꝙ Santes viuebat hora
tertia, deinde deponit, ꝙ circa horã decimam
quintã ipſe teſtis ex commiſſione dñæ Doro-
theæ fecit põderare ceram, & eam cõſignauit
cuidã Ruſtico, qui fuerat miſſus de villa Biſ-
coſſii pro dicta cera, & deponit, ꝙ idem ruſti-
cus dixerat filiam eſſe mortuam, & deponit,
ꝙ qñ vidit illũ ruſticum, erat corpus Santis iã
mortuum, ſed nondum veſtitum. & conſtat ex
alijs teſtibus, ꝙ fuit lauatum, & veſtitum non
paulò poſt mortem. cum igitur Villa Biſcoſſii
diſtet per nouem milliaria, & iam veniſſet Ru
ſticus nunciator mortis filiæ, ſeqtur &c. prout
dictum fuit de teſte p̃cedenti. Neq; obſtat, ꝙ
idem teſtis dixerit, ꝙ qñ iuit ad domum Santis
adhuc viuentis, audiuit pulſare horam decimã
tertiã, quia reſpondetur duobus modis, primo

ꝙ de pulſatione horæ non eſt habenda ratio,
quando cõſtat certiori modo de tẽpore, vt ſu-
pradictum fuit, p̃ſertim quia horologia ſæpe
vacillant. Item reſpõdetur, ꝙ põt eſſe, ꝙ idem
teſtis manſerit poſtea per aliquod notabile ſpa
tium temporis in domo Santis, puta vnius ho
ræ, & pariter põt eſſe, ꝙ quando receſſit ab eo
adhuc viuente, non ſtatim iuerit ad eccleſiam
ſuam: & hæc interpretatio videtur facienda,
non ſolum vt concordet cum aliis teſtibus, ſed
etiam vt concordet ſecum in his, quæ prius
dixit, maximè de aduentu illius ruſtici.

Quintus etiam teſtis. s. Ioannes Tegola-
rius optimè probat decimũ capitulum, & de-
cimum quartũ, nã dicit, ꝙ prandebat, & ꝙ vo-
catus fuit ad lauandum corpus Santis, & ꝙ ſta
tim iuit, & ꝙ corpus erat adhuc calidum, & ꝙ
tũc venit ruſticus, qui nũciauit mortẽ filiæ &c.

Probatur etiã optimè intentio D. Franciſci
ex depoſitione Iuliani Flori folio. 53. qui dicit,
ꝙ ipſemet fuit miſſus à villa Biſcoſſii ad ciui-
tatem Aretii per D. Nicolaũ, ad nunciandum
mortẽ Catherinæ, & ꝙ viderat eam mortuam
hora vna cũ dimidia diei, accipiendo diem, qñ
incipit clareſcere: adeo ꝙ in effectu ex eius di-
cto colligitur, ꝙ erat mortua in ortu ſolis, vel
paulò poſt: & huic ruſtico eſt magis credendũ,
ꝗ alii ruſtico, ideſt Antonio Pieri, quia ille de-
ponit magis incerto, & confuſo modo.

Probatur ẽt intentio D. Frãciſci ex duobus
prioribus teſtibus partis aduerſę, videlicet He
liſabet, & Antonina, nã dicunt, ꝙ Santes mor
tuus eſt quando Operarii ad Baluardũ reuer-
tebantur à prandio, adeo ꝙ conſtat ex depo-
ſitione iſtarum duarũ fœminarũ in effectu, eũ
eſſe mortuum hora decima ſeptima, vel circa.
& conſtat etiam ex ſupradictis, non eſſe cu-
randum, quòd dixerint eum mortuũ hora. 13.
quia magis ratio, quàm dictum &c.

Non obſtat D. Franciſco, ꝙ tertius teſtis
partis aduerſę Petrus Carbetus deponat p̃ciſè
de morte Santis hora decima tertia, quia eſt
vilis perſona, & exercens viliſſimum officium,
cum ſit nunctus publicus, & nihil habẽs in bo-
nis, & contrarius aliis. Sed eſto, ꝙ dixerit veri-
tatem de pulſatione horę, id parum facit, quia
horologia ſępe vacilant, & nõ eſt habenda hic
rõ pulſationis, poſtꝗ per alios modos magis
certos cõſtat de tẽpore mortis, vt dictum fuit.

Sextus, & ſeptimus, & nonus teſtis partis
aduerſæ, ſunt tres fœminæ, quæ dicunt Ca-
therinam fuiſſe mortuam hora ſexta decima,
& deponunt per illa verba, iudicio ſuo, & fa-

tentur, ꝙ in villa Biſcosſii nullũ extat horolo
gium, & ſolũ in hoc obſtãt, quia dicunt, ꝙ erat
circa horam prandij, qñ mortua fuit. Sed ſi cõ
feratur earũ depoſitio cum ſupradictis teſtibus
productis per D. Franciſcũ, qui ſunt maioris
26 iudicij, † & maioris fidei, cum ſint maſculi, nõ
erit conſtituendũ magnum fundamentũ ſuper
dicto ipſarũ fœminarũ. Et omiſſa diſputatiõe
horæ, conſtat ex teſtibus D. Frãciſci, quinimo
& ex duobus prioribus teſtibus partis aduer
ſæ, Santem fuiſſe mortuũ poſt filiã, tum ꝓpter
aduentum illius ruſtici, qui nunciauit illã mor
tuam, tum quia conſtat, ꝙ hora prandij in ci-
uitate Aretij non erat ante decimã ſextã horã.
& dato, ꝙ credamus dictis tribus fœminis, nõ
obſtant, quia deponunt, ꝙ mortua fuit ante
horam prandij, & conſtat Santem fuiſſe mor-
tuum vel in hora prandii, vel poſt prandium.

Non ẽt obſtant primus, & ſecundus teſtis
ꝓducti per D. Franciſcum, ſcilicet Antonius
de Pilio, & Franciſcus de Giuliano, nam ſi nõ
probãt pro eo, nõ tamen probant contra eũ,
quãuis enim dicant, ꝙ qñ viderunt Catherinã
mortuam, erant horæ tres diei cum dimidia,
non tamen ſequitur, ꝙ non fuerit mortua per
aliquod ſpacium temporis, antequam eam vi-
derint, quinimo ex vno capitulo partis aduer-
ſæ, de quo in folio. 88. &. 89. conſtat, ꝙ iam-
dudum erat mortua, quia cõtinetur in eo ca-
pitulo, ꝙ mulieres mortuæ lauãtur in ſecre-
to, & non poſſunt per homines ſtatim vide-
ri, quando ſunt mortuæ &c.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis
Interpres Piſis in prima cathedra lectionis
veſpertinæ, ſaluo &c. 1552. die 22. Iunii.
Pro D. Franciſco de Martello Aretino,
Ad petitionem Domini Ioſephi Guada-
gni, legum ſcholaris Aretini.

☞ Summarium.

*De re furto ſubtracta, & uendita, ꝙ poſſit
repeti à domino ipſius, apud quẽcunq; re-
periatur, etiam non reſtituto precio pro
ea re ſoluto per emptorem.*

1 DOMINVS, *Vel iuſtus poſſeſſor alicuius rei, poteſt
eam rem amiſſam uel per furtum, uel aliter repetere,
apud quemcunq; reperiatur, etiam non reſtituto precio
fortè per ea ſoluto.*

2 *Actus, qui fit cum proteſtatione iuris ſui, non nocet.*

3 *Bona fides præſumitur ex titulo.*

Conſi. LXXXIIII.

CAſus iſte nõ
habet difficultatẽ: extant enim
iura clara, ꝙ dominus vel iu-
1 ſtus poſſeſſor † alicuius rei, quo
tieſcunq; vel inuitus, vel inſcius amittit rem
ſuam, poteſt illam de iure à quacunq; perſona
repetere, apud quam eam inuenerit, neq; te-
netur ei reſtituere preciũ, quod fortè illa perſo
na perſoluit pro ea re. l. 2. C. de furt. & l. ſi mã
cipium. C. de rei vendica. quæ duo iura præ-
ciſè loquuntur in terminis noſtris de re, quæ
fuit per furtum ſubtracta, & poſtea per furem
fuit vendita. Idem etiam eſt, dato, ꝙ ſine fur-
to fuerit res trãslata in alias perſonas. l. mater
C. de rei vendica. l. ſuper empti. C. de euic.

Neq; in caſu nr̃o obſtat huic Turino Cal-
cenſi repetenti Mulum ſuum, ꝙ ſuperioribus
diebus perſoluerit precium illi pſonæ, apud
quam eum reperit, quia cum illud perſolue-
2 rit, † facta proteſtatione iuris ſui, & ſine eius
præiudicio, & coram Iuſdicente, non nocuit
ei talis actus. l. ſi debitor. §. ſi in venditione. ff.
quib. mod. pign. vel hyppo. ſol.

Quòd autem ipſe Turinus ſit dñs iſtius
Muli, ſatis cõſtat, dum ꝓbat ſe illũ emiſſe iam
quatuor annis elapſis, & cõtinuò illum poſſe-
diſſe, niſi ab vno menſe citra: eſt enim expedi-
tus, & notiſſimus modus acquirendi dominiũ
de iure ciuili, ſi qs cum titulo, & bona fide poſ
ſideat rem mobilem per triẽnium. l. vnica. C.
de vſucap. transfor. & Inſtitu. de vſucap. §. 1.
3 & bona fides † præſumitur ex titulo, vt tradũt
Doct. in d. l. vnica. Et de huiuſmodi ꝓbatiõe,
ſatis eſſe deber, ꝙ habeat literas teſtimoniales
ſui Iudicis ordinarij, qui atteſtet ſe ſumpſiſſe
de hoc informationes, qa cauſa eſt parui mo-
menti authẽ. niſi breuiores. C. de ſentẽ. ex pe-
ricu. recitan. & malè conueniens eſſet cogere
eum ad faciendũ ordinarium ꝓceſſum pro re
parui momenti, quo caſu, (vt prouerbio dici
ſolet) dignius eſſet ꝓhemium, quàm fabula.

Iacobus Mandellus Albenſis. In valle Cal-
cenſi Piſana. 1552. 29. Auguſti. Pro Turino.

☞ Summarium.

*Ventris, ſeu uentris prægnantis appella-
tione, quid cõprehẽdatur in inſtitutionibus:
Et an inſtitutio facta de uẽtre prægnãte cõ*

prehendat

prehendat non tantū poſthumos naſcituros ex primo partu, ſed ēt ex alijs ſequētibus.

1 APPELLATIONE *ventris ſimpliciter in inſtitutionibus intelligitur omnis poſthumus, qui poſtea naſcitur ex eadem uxore, ſiue naſcatur ex primo partu, ſiue ex ſequentibus.*

2 *Venter ſi ſimpliciter non fuit inſtitutus, ſed uenter prægnans, tunc uidentur comprehendi tantum naſcituri ex primo partu, & qui iam erant in uentre tempore teſtamenti. concludit tamen contrarium in præſenti caſu.*

3 *In materia inſtitutionis, uel exhæredationis appellatione uentris intelligitur uenter prægnans, & fœtus exiſtēs in uentre, non autem uenter uacuus uxoris.*

4 *Paria ſunt, dicere uentrē, & dicere uentrē prægnantē.*

5 *Vētris pgnantis inſtitutio q̃ cōprehendat naſcituros tātum ex primo partu, quomodo id pcedat, et q̃ ſolū pcedat, qñ per modum conditionis dicitur, ſi prægnans eſt.*

6 *Dictio, uēter, gñaliter ſūpta habet plures ſignificatiões.*

7 *Naſcituri tantum ex primo partu cōprehenduntur etiā, quando dicitur, uentrem qui prægnans eſt &c.*

8 *Poſteritatis appellatione comprehenduntur omnes deſcendentes æqualiter.*

9 *Differentia eſt, an ſit inſtitutio uentris pprij teſtatricis, an uerò inſtitutio uentris non ſuæ pſonæ, ſed alterius.*

10 *Teſtatrix ſi non erat infirma, non cenſetur uoluiſſe ſe reſtringere ad partum iam conceptum tantum.*

11 *Interpretatio fieri debet, ut teſtamentum ſuſtineatur.*

Cōſiliū LXXXV.

FAcile eſſet in
præſenti caſu vni aut alteri opi
nioni adherere: nā eſto, ꝙ bona
ſit opinio Ioānis Andreę in ad
di. ad Specul. in rubri. de teſta, col. 3. verſic. oc
currit alia quæſtio, & Oldradi conſ. 212. qdam
1 in ſuo teſtamento, ꝙ † ventris appellatione in
inſtitutiōibus intelligatur omnis poſthumus,
qui poſtea naſcitur ex eadē vxore, ſiue naſcat̄
ex primo partu, ſiue ex ſequentibus, qa ſolent
æquiparari venter, & poſthumus. l. 3. §. nomi
natim. ff. de iniuſt. rup. teſta. & inſtitutio poſt
humi ſimpliciter facta comprehendit omnem
poſthumum. l. placet. ff. de libe. & poſthu. quā
opinionem dicūt eſſe veriorē, & magis cōem
Alex. Soci. & Iaſ. in d. l. placet, qcquid in cō
trarium ibi dixerit Pau. de Caſt. & Areti. tñ in
2 p̄ſenti caſu difficultatem facit, quia † nō ſim
pliciter fuit inſtitutus venter, ſed venter præ
gnās, vt patet ex prima principaliori parte te
ſtamenti, ſecundum quā videntur reliquæ oēs
partes teſtamēti debere intelligi. l. qui filiabus
in princ. ff. de lega. 1. p̄ſertim cū in vltima ſub
ſtitutione extent illa verba, ex eius vētre p̄di
cto &c. & tali caſu cum teſtator inſtituit non
ſimpliciter ventrem, ſed inſtituit ventrē præ
gnantem, videtur reſtringi inſtitutio, ſicut eſt
reſtictus ipſe ſermo, ideſt ad naſciturū, vel na
ſcituros ex primo partu, qui iam erant in vētre
tempore teſtamēti, vt tradit Ang, conſ. 51. Si
mon notarius, cuius opinionē ſequunt̄ Soci. et
Alex. in d. l. placet, & vr̄ eſſe de mente Bartol.
ibi, dum loqtur de inſtitutione illa, filiū naſci
turum ex ventre vxoris meæ, quæ p̄gnans eſt.

Sed omiſſa diſputatione, puto eſſe veriorē,
ſeu meliorem opinionem in p̄ſenti caſu, & ma
gis tutam in iudicando cenſeri inſtitutos fuiſſe
oēs poſthumos eiuſdē teſtatricis, qñcunq; fue
rint nati, ſiue ex primo partu, ſiue ex alio, &
ſuſtineri teſtamentū, & deberi legatum, quod
3 petitur. Nā certum eſt, ꝙ † in materia inſtitu
tionis, vel exhæredationis, appellatione ven
tris non intelligimus ventrem vxoris, ꝓut eſt
pars corporis ſui, ſed intelligimus ventrē præ
gnantem, & in effectu intelligimus fœtū exiſtē
tem in ventre. d. l. 3. §. nominatim, ff. de iniuſt.
teſta. l. ventre p̄terito, ff. de acqui. hæred. & in
rubri. ſi mul. ventr. nomi. & paſſim habetur,
4 adeo ꝙ † paria ſunt, dicere ventrem, & dicere
ventrem p̄gnantem, & ita cū addicitur dictio,
p̄gnans, exprimitur illud, quod tacitè ineſt, &
talis expreſſio nihil debet operari. l. 3. ff. de le
ga. 1. Neq; eſt dubiū, quin exprimatur id, quod
tacitè ineſt, & eo modo, quo tacitè ineſt, ideſt
quin denotet quēlibet poſthumū, vel iam con
ceptum, vel cōcipiendum ex eo ventre, qa, vt
iam dictum eſt, paria ſunt, dicere poſthumū,
& dicere ventrem. d. §. nominatim, & inſtitu
tio poſthumi cōprehendit etiā nondum cōce
ptos. d. l. placet. & cum paria ſint, dicere ven
trem, & ventrem p̄gnantem, vt iam dictū eſt,
ſequit̄ neceſſariò, ꝙ appellatione ventris præ
gnantis, ſcilicet in inſtitutionibus, vel exhære
dationibus, cōprehendatur fœtus vel iam cō
ceptus, vel concipiendus, & per conſequens di
ctio, prægnans, nullam in ſe habet reſtictio
nem. & in hoc puto non eſſe multis verbis la
borandum, quia id citra calumniam videtur
non poſſe negari, aut alioquin opus erit vio
lare ꝓpriam ſignificationem terminorum in
hac materia, & violare iura ſupradicta.
5 Neq; huic fundamento † obſtat ſupradicta
opinio Angeli. d. conſ. 51. nā p̄terq; ꝙ contra
rium voluit Bal. conſ. 113. opponitur ꝙ quidā
Simon ciuis, in quinto; & eam conatur redar
guere Alex. in d. l. placet, nihil facit illa opinio
Angeli ad caſum noſtrū, quia loquitur Ang.

in caſu,

in caſu, quo dictum eſt per modum conditio-
nis, ſi prægnans eſſet, & facta eſt inſtitutio per
duas orationes, & longè differt caſus ille à ca-
ſu noſtro, & diuerſas habent rationes duo iſti
caſus, nã qui ponit in conditione, ſi p̃gnans eſt,
ſeu ſi p̃gnans eſſet, reſtringit ſe ꝓcul dubio ad
tempus teſtamenti, & ad primũ partum, qui
enim ponit in conditione, dubitat, & procedit
ſuſpenſo modo Bar. in. l. 1. col. 1. ff. de cõdi. &
demon. & q̃uis poſtea in col. ſequenti dicat, ꝙ
conditio relata ad tẽpus p̃ſens, vel p̃teritũ, non
eſt ꝓprio modo cõditio, id tñ non facit, quin,
qualiſcunq; ſit conditio ꝓpria, vel impropria,
denotet, ꝙ exprimens eã eſt incertus, & dubi-
tat. l. cum ad p̃ſens. ff. ſi cer. peta. ſi igitur dubi-
tat, habet duos, vel plures caſus ante oculos, vi
delicet caſum, quo vxor ſit p̃gnãs de præſenti,
& caſum, quo de p̃nti non ſit prægans, quia ſi
duntaxat cogitaret de ventre ſimpliciter, quã-
docunq; eſſet p̃gnans, & ad eum non pertine-
ret, an ſit p̃gnans eo tempore teſtamenti, vel
alio poſtea tempore, ineptè exprimeret illam
conditionem, ſi prægnans eſt, cũ appellatione
ventris nunq̃ intelligatur vẽter vacuus, vt di-
ctum eſt: qui verò enunciat ſimpliciter ventrẽ
prægnantem, vt in caſu noſtro, nõ dubitat, ſed
exprimit illud, quod tacitè ineſt, ideoq; eius
verba nullam habent reſtictionem, & hãc dif-
ferentiam inter caſum Angeli, & caſum noſtrũ
ſentit etiã Iaſ. in d. l. placet col. 3. nu. 12. quãuis
imperfectè loquatur. & prẹter ea, quæ ipſe de-
ducit, addi põt, ꝙ cum exprimitur dictio, præ-
gnans, dato ꝙ nihil amplius operetur, q̃ ſi ſim-
pliciter eſſet expreſſa dictio, venter nõ tamen
ꝓpterea debet ea dictio, p̃gnans, cẽſeri omni-
6 no ſuperflua, nam † dictio, venter, generaliter
ſumpta habet quãplures ſignificationes, vt de-
ducit D. Alcia. in Parerg. lib. 6. cap. 7. ideoq;
cum teſtator dicit ventrem prægnantem, de-
clarat ſe intelligere de fœtu ipſius ventris, &
excludit cæteras ſignificationes, & quãuis per
iuris interpretationem abſq; expreſſiõe teſta-
toris eſſet idẽ met intelligendum, id tñ ꝓcedit
non ex ꝓprietate ſermonis, ſed ratione mate-
riæ ſubiectæ, ideſt inſtitutionis, vel exhæreda-
tionis, ꝓpterea ad excludẽdã penitus omnem
dubitationem ſolent teſtatores eo modo lo-
qui: non eſt igitur habendum pro ſuperfluo
id, quod exprimitur cauſa dubitationis tollen-
dæ, l. 1. §. ſi intelligatur verſic. ego puto ediles
tollendæ dubitationis gratia. ff. de edil. edic.

7 Et pari ratione † reſpondetur ad ea, quæ
tradit Bar. in d. l. placet, nam loquitur Bar. in
caſu, quo de ventre prægnante fit mentio per
relatiuum, & per ſeparatam orationem, ideſt
cum dicitur, ventrem qui præg[illegible]s eſt, relati-
uum autem ſolet denotare vel conditionem,
vel reſtrictionem Bar. in d. l. 1. col. 6. ff. de cõ-
di. & demon. & tanto magis id dicendum eſt
in caſu Bartoli in d. l. placet, qui vtitur ver-
bo, eſt, præſentis temporis.

Secundo principali fundamento poteſt cõ-
firmari ſupradicta opinio, & concluſio, quia
in prohemio teſtamẽti dictum fuit, ꝙ ipſa dña
teſtatrix volens ſibi ſuæq; poſteritati ꝓuidere
8 &c. & cũ † vocabulũ, poſteritati, cõprehendat
oẽs deſcendentes æqualiter Deci. cõſ. 223. col.
1. poſt Ancha. & Butri. adductos p̱ eum, & eſt
tex. in. §. tutor autẽ Inſtitu. de lega. videtur col
ligi euidens coniectura, ꝙ non voluit teſtatrix
ſe reſtringere ad primũ partum. & plurimum
poſſunt in hac materia cõiecturæ, vt p̱ Doct.
in d. l. placet. & vulgare eſt, ꝙ ex prohemio te-
ſtamenti ſolet colligi mens, & intentio, & prin
cipale ꝓpoſitũ teſtatoris. l. fi. ff. de hẹre. inſtitu.

Tertio aduertẽdũ eſt, ꝙ in multis partibus
ipſius teſtamẽti vocauit teſtatrix filios ſuos na-
ſcituros, ſiue vnus, ſiue plures naſceretur: &
cum dictio, plures, denotet non ſolũ duos, ſed
multos, videtur pluſq̃ euidens mens teſtatri-
cis, quæ voluit inſtituere oẽs poſthumos ex ſe
naſcituros, non ſolũ ex primo partu, ſed ex alio
quocunq; partu, qa à cõmuniter accidentibus
ſolet naſci vnus vno partu, & non multi, & ſi
aliquando naſcuntur duo, id rarum eſt, ꝙ au-
tem naſcantur plures, quã duo, eſt rariſſimũ:
& debet intelligi quælibet diſpoſitio fuiſſe cõ
cepta in caſibus communiter contingentibus,
vt habetur in locis vulga.

9 Quarto videtur † maximè aduertẽdũ eſſe,
ꝙ in caſu noſtro teſtatrix locuta fuit de ſe ipſa,
ſeu de ventre ſuo, & nõ videtur poſſe dari ra-
tio diuerſitatis inter primum partum, & alios,
nam eadẽ, eſt affectio in omnibus, & idem cõ-
ſiliũ, atq; eadem neceſſitas. non enim eſt mirũ,
ꝙ qñ aliquis inſtituit ventrẽ nõ ſuæ perſonæ,
ſed alterius, puta maritus ventrem vxoris, du-
bitari tunc contingat, vtrũ voluerit loqui de
primo partu tantum, an etiã de ſequenti partu
ex eadem tñ vxore, an ẽt de alio partu ex alia
vxore iuxta tex. in d. l. placet cum. l. ſequen.
&. l. filius à patre. §. ſi quis eo tempore eo. tit.
de libe. & poſthu. quia poteſt eſſe, ꝙ tempore
teſtamenti multũ diligat eã vxorem, & p̱ con-
ſequens diligat multum ex ea tunc conceptũ,
partum, & poteſt eſſe, vt alio futuro tẽpore eã
odio

odio habiturus ſit, & pari modo poteſt eſſe, ꝙ
abſolutè diligat vxorem, quam nunc habet, &
cogitet ſe fortaſſe non adeo dilecturũ aliam, ſi
contigerit alio tempore illam ducere. In caſu
autem noſtro cũ mulier inſtituit ꝓprium ſuũ
ventrem, ceſſant huiuſmodi ambiguitates, q̃a
ẽt ceſſat varietas, nã eadem ſemper eſt perſo-
na, eadem affectio, & eadem ratio: & ad hoc
nonparũ facit tex. in. l. 3. C. de inoffi. teſta. vbi
inſtitutis duobus filijs à matre, habetur ẽt ter-
tius filius poſthumus pro inſtituto, quãdo ma-
tri defuit tempus mutandi teſtamenti, quia eſt
veriſimile, ꝙ ita amauerit vnum filium, ſicut
alios: nam ille tex. non procederet in teſta-
mento facto per patrem, vt ibi tradit Iaſ. col.
2. nu. 6. verſic. non omitto tamen.

10 Accedat etiã ad p̃dicta, ꝙ † ipſa D. Iſabeta
teſtatrix nõ erat infirma, ideoq; facilius eſt in-
terpretandum tali caſu, vt non voluerit ſe re-
ſtringere ad partum iam cõceptum, vt tradit
Alex. in d. l. placet col. 2. verſic. poſito autem,
& Iaſ. col. 4. nu. 14. verſic. alibi paulus.

11 Et ſi res haberet dubitationem, † interpre-
tandum eſſet in benigniorem partem, vt teſta-
mentum ſuſtineatur. l. ſi pars. ff. de inoffi. te-
ſta. vt potiſſimum in hac materia tradit gloſ.
fin. in d. l. 3. C. de inoffi. teſta.

Iacobus Mandellus Albenſis, Saluo &c. In
loco Calcij Piſani. 1552. 5. Octobris. Pro
D. Vincentio Marno Cremonenſi.

Summarium.

*An ad fideicõmiſſum factum fauore agna-
tionis admitti debeat nepos maſculus ex fœ-
mina nupta in agnatione, excluſis, ſcilicet
cæteris agnatis proximioribus agnatis te-
ſtatori, quam ſit nepos. Et an cõditio, ſi ſine
filijs maſculis, comprehendat deſcendentes
maſculos ex fœminis. Et quando filij poſiti
in cõditione cẽſeantur expreſſè uocati à te-
ſtatore. & uide etiam in conſi. ſequen.*

1 *AD Feudum, & ad fideicommiſſum factum fauore agna-
tionis, excluſis cæteris agnatis, admittitur nepos maſcu-
lus ex filia, etiã agnatus, licet non ſit ꝓximior agnatus,
ſed proximior reſpectu matris & cognationis tantum.*

2 *In feudis regularibus conſideratur ſola agnatio, & ab eis
excluduntur deſcendẽtes ex fœminis, licet ſint maſculi.*

3 *Conditio, ſi deceſſerint ſine filijs maſculis, comprehendit
nepotem, ſeu pronepotem ex filia, ſeu ex nepte. Et ap-
pellatione liberorum, ſeu filiorum, ueniunt omnes de-
ſcendentes in infinitum.*

4 *Dictio, maſculis, quando eſt appoſita in conditione, uel
alia diſpoſitione, an tunc ueniant deſcendentes maſculi
ex fœminis, & quomodo, & quando.*

5 *Liberorum, & deſcendentium appellatione, ueniunt de-
ſcendentes maſculi ex fœminis.*

6 *In dubio iudicandũ eſt cõtra ſubſtitutus, qñ agitur de ex-
cludẽda perſona uerisſimiliter magis dilecta à teſtatore.*

7 *Perſona magis dilecta ex præſumpta mente teſtatoris
cenſetur eſſe omnis perſona, quæ eſt de deſcendentibus
teſtatoris, ſecundum magis communem opinionem.*

8 *Subſtitutus non dicitur priuari iure ſuo, ſed habetur pro
non ſcripto, quando deficit conditio ſubſtitutionis.*

9 *Excluſus, & exhæredatus à teſtatore habetur pro mor-
tuo, quò ad bona, à quibus eſt excluſus.*

10 *Bona aliquando manent apud ſucceſſuros ab inteſtato tã-
quàm hæredes reuocabiliter. & non irreuocabiliter.*

11 *Filij poſiti in conditione cẽſentur expreſſè uocati per te-
ſtatorem, quando in conditione fuit etiam appoſita di-
ctio, maſculis, puta ſi ſine filijs maſculis &c.
Et ſaltem concurrente aliqua alia coniectura.*

12 *Poſiti in cõditione cenſentur ẽt expreſſè uocati, qñ teſta-
tor ultimo loco ſubſtituit extraneos. i. non deſcendẽtes.*

Conſi. LXXXVI.

QVòd Domi-
nus Franciſcus cenſeatur voca-
tus ad fideicommiſſum, de quo
agitur & præferendus ſit aduer-
1 ſarijs † ſuis, ea rõne, quia & ipſe eſt de domo,
ſeu agnatione teſtatoris, & eſt ꝓximior teſta-
tori, quã ſint aduerſarij, quãuis ea proximitas
ꝓueniat ei ex parte matris, extant quatuor cõ-
ſilia impreſſa, vt oretenus dixi, quæ loquunt̃ in
terminis feudalibus, adeoq; ratiõe, & effectu
perinde eſt, ac ſi loquerent̃ in terminis fideicõ-
2 miſſi facti fauore agnationis, quia † in feudis,
ſcilicet regularibus, cõſideratur ſola agnatio,
& ab eorũ ſucceſſione ſolent excludi deſcen-
dentes ex fœminis, quãuis tales deſcendentes
ſint maſculi. c. 1. de ſucceſ. fratr. vel de gradi.
ſucceden. Iſtorũ autẽ quatuor cõſiliorũ tria ex-
tant inter conſilia Bruni Aſtenſis conſ. 9. 10. &
11. & nonum eſt Iaſonis, decimũ eſt Berthola-
mei Socini, vndecimũ eſt Io. Campezij, & ſu-
pradictũ conſilium Iaſonis reperitur etiã inter
conſilia ipſius Iaſonis, videlicet conſ. 17. in 3.
vol. quãuis Iaſ. debiliori modo loquatur, quã
cæteri, & id potiſſimum tangit Iaſ. col. 2. ver-
ſicu. modo aduertendum, & verſicu. vnde in
propoſito, & clarius in 3. col. verſic. & ſi dice-
retur ꝙ textus, & Soci. in d. conſ. 10. col. 2. &
col. 3. & col. 4. & Campez. in d. conſ. 11. col. 3.
& col. 5. & col. penul. & fin. aliud conſilium eſt

Curtij Iunioris, ſcilicet conſ.1,præſertim in 3.
col.nu.10. & diffuſius in col.fin.

Sed quia, vt etiam oretenus dicebam, exi-
ſtimo eſſe valde periculoſum poſſe defende-
re, ꝙ D. Franciſcus cenſeatur vocatus ad
fideicommiſſum anteriori loco, quàm aduer-
ſarij, rationibus hactenus deductis, ideo eſſet
fortaſſe tutius ſuperaddere duo alia funda-
menta tendentia ad aliud propoſitum, videli-
cet primum fundamentum, ꝙ aduerſarij ſunt
excludendi, quia deficit conditio, ſub qua ſunt
3 vocati, fuerunt enim vocati † ſub conditione,
ſi filij ipſius teſtatoris decederēt ſine filiis ma-
ſculis, quæ conditio hic videtur deficere, ſtan-
te ipſo D. Franciſco nepote, ſeu pronepote te-
ſtatoris ex filia, ſeu ex nepte, adeo ꝙ ipſi ſub-
ſtituti ſunt excludendi, l.1.C. de condi. inſer.
nam quāuis in teſtamento non ſit dictio, libe-
ris, prout eſt in illo tex. ſed ſit dictio, filiis, idem
tamen eſt vtroq; caſu in ſimilibus conditioni-
bus, vt ſcilicet denotent omnes deſcendentes
in infinitum Bar. in. l. liberorum col. 2. in fin.
verſic. quarto caſu. ff. de verb. ſigni. Soci. in. l.
hæredes mei. §. cū ita col. 4. ff. ad trebel. Gon-
4 zadi. conſ. 4. col. 3. nu. 13. Et quamuis † volue-
rint aliqui Docto. ꝙ cum dictio, maſculis, eſt
appoſita in huiuſmodi conditionibus, ſeu in
alia qualibet diſpoſitione, tunc nō veniant de-
ſcendentes, ex fœminis, quāuis ſint maſculi, vt
tradunt Alex. & Iaſ. in. l. ſed ſi hac. §. liberos.
ff. de in ius vocan. poſt Specu. in tit. de loca. §.
nunc aliqua, q. 46. tamen veritas, ſeu magis
cōmunis opinio eſt, ꝙ de proprietate ſermo-
nis comprehendantur, & per conſequens ad-
mittantur cum effectu, niſi aliud in contrariū
obſtet, videlicet vel materia ſubiecta, vt patet
in feudo, & in diſpoſitione facta fauore agna-
tionis, vel expreſſa mens diſponentis, vt con-
cludit Pau. de Ca. in d. l. 1. col. 1. C. de condi.
inſer. in Secundo nota. per tex. in. c. 1. de eo qui
ſibi. & hære. ſuis maſcu. Soci. in. l. gallus. §. nūc
de lege velleia in fin. latè Ruinus cōſ. 49. pri-
mo volu. Rubeus Alexandri. conſ. 22. col. 2.
Curt. Iun. in d. conſ. 1. col. 7. nu. 24. verſic. ſe-
xto aduertendum, & in dictis tribus conſiliis
5 Bruni. 9. 10. & 11. Nam cōſtat, † ꝙ veniunt ap-
pellatione liberorum, d. l. 1. & expreſſius in. l.
cognoſcere. §. liberorum, ff. de verbo. ſigni. &
conſtat, ꝙ veniunt appellatione deſcendentiū,
authē. de hæred. ab inteſta. in princ. ergò cum
ſint de liberis, ſeu de deſcendentibus, & ſint
maſculi, videtur neceſſarium fateri, ꝙ ꝓprie-
tas ſermonis eos comprehendat: neq; id negat
Specu. vbi ſupra, quinimo id pręſupponit pro
expedito, ſed mouetur ad opinionem contra-
riam alia ratione, ſcilicet quia in caſu ſuo fue-
rat appoſita dictio, ſuis, quæ denotat ſuitatem,
ideoq; illos excludit, vt ibi per eū, & ideo ma-
lè allegatur per Alexan. & Iaſ. vbi ſupra, dum
generaliter, & abſolutè loquuntur. Item in ca-
ſu ſpeculatoris tractatur de emphitheoſi, ideo
cum ſoleat cōmuniter acquiri pro deſcenden-
tibus agnatis, nimirum ſi ratio materiæ ſubie-
ctæ excludit natos ex fœminis, vt ait Paul. de
Caſ. in d. l. 1. ſi igitur ea conditio, ſi deceſſerint
ſine maſculis, cōprehendit de proprietate ſer-
monis etiam deſcendentes maſculos ex fœmi-
nis, & ſi tales cenſentur comprehenſi cum ef-
fectu, quando materia ſubiecta, vel voluntas
diſponentis eſt indifferens, ſeu non repugnat,
ſequitur, ꝙ in caſu noſtro D. Franciſcus cen-
ſetur comprehenſus ſub dicta cōditione, quia
quamuis teſtator cenſeatur ſe reſtrinxiſſe ad
agnationem, adeo ꝙ hic non cōprehenderent
omnes deſcendentes maſculi ex fœminis, cum
ſint cognati, & nō agnati, comprehenditur ta-
men D. Frāciſcus, quia eſt agnatus, & ei con-
ueniunt verba conditionis, & materia ſubie-
cta, & voluntas teſtatoris. & in hoc propoſi-
to nihil refert, vtrum ſit proximior, vel remo-
tior agnatus, quia hic non contendimus eum
eſſe vocatum ad fideicommiſſum, ſed dunta-
xat dicimus, quòd quandiu extant aliqui ex
deſcendentibus poſitis per teſtatorem in con-
ditione, quāuis ſint in gradu remotiſſimo, no-
cent ſubſtitutis, & operantur defectum condi-
tionis, vt in d. l. 1. quia dū teſtator ponit eos in
conditione, cenſetur eos magis diligere, quā
ſubſtitutos. l. lucius la. 2. ff. de hære. inſti.

Et poteſt hoc fundamentum comprobari
alia ratione, nam ſtantibus deductis iam in hac
cauſa per excellentes Iuriſconſultos, conſtat,
ꝙ ex verbis teſtamenti, iuncta mente veriſimi-
li teſtatoris, vel caſus eſt clarus pro Domino
Franciſco, vel ſaltem eſt ambiguus, & dici nō
poteſt, quòd ſit caſus clarus contra eum, ideo
6 † in re ambigua reſpectu ſubſtitutionis dicen-
dum videtur, ꝙ iudicandum ſit contra ſubſti-
tutos extraneos, quotieſcunq; agitur de exclu-
denda perſona magis dilecta veriſimiliter à
teſtatore. l. hęredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel.
7 & ſecundum † magis communem opinionem
dicitur eſſe perſona magis dilecta ex pręſum-
pta mente teſtatoris omnis perſona, quæ eſt
de deſcendētibus teſtatoris vt ibi tradit Alex.
num. 20. & Ripa num. 132. Deci. in. l. penul.

col.penul.C.de impub.ſubſti. Ruinus conſ.
124.col.1.in tertio: quod nullo modo videtur
negandum in præſenti caſu de D. Franciſco,
ſaltem ſi adijciatur ſupradicta qualitas, ꝙ ipſe
eſt etiam de domo, ſeu agnatione teſtatoris.

Tendunt igiť duæ p̄dictæ rationes ad hunc
finem, ꝙ quando in omnẽ caſum defendi non
poſſet, ꝙ D. Franciſcus cenſeatur vocatus per
teſtatorem ad fideicõmiſſum anteriori loco,
quã ſint vocati eius aduerſarij, operatur tamẽ
eius perſona, ꝙ aduerſarij ſunt excludendi, eo
ꝙ deficit conditio, ſub qua ſunt vocati. & vt
8 † ait Pau. de Ca.conſ.292. circa primum du-
bium videtur ꝙ inſtitutio, col.2.verſicu. item
teſtator, in 2.volu.in nouisſimis impresſioni-
bus, quotieſcunq; deficit conditio ſubſtitutio-
nis, non dicitur ſubſtitutus priuari iure ſuo,
ſed habetur pro non ſcripto.

Et ſi queratur, quid interim erit de bonis
iſtis, plana eſt reſponſio, ꝙ pertinent ipſi D.
Franciſco venienti ab inteſtato, vt in d.l. lu-
cius, de hære.inſti. & quãuis eius mater adhuc
viuat, & eum gradu præcedat, non tamen no-
cet ipſi D. Franciſco in præſenti propoſito, qa
9 † cum fuerit excluſa, & exhæredata à teſtato-
re, habeť pro mortua, quò ad hæc bona.l.1.§.
ſi pater emancipatus.ff.de coniungen.cũ emã-
cipa. libe. &.l. ſi poſt mortem.§. liberi.ff. de
bon.poſ.contra tabu. Bar. in.l.pater filiũ col.
5.nu.20.in tertia.q.ff.de inoffi.teſta. Et poſſet
etiã, ad abundantem cautelam, ipſa mater re-
nunciare huiuſmodi ſucceſſioni, & facere locũ
D. Franciſco.l.1.§.quibus ex edicto.ff.de ſuc-
ceſ.edic. & paria ſunt, per mortem excludi, vel
per repudiationem, Bar. in d.l. liberorũ col.6.
nu.16.verſic.prẹterea ad declarationem. Suc-
currebat etiã alius modus, qui tamen non vi-
detur neceſſarius in præſenti caſu: non enim
10 † eſt nouum, ꝙ quãdiu res ſtat in pẽdenti, quia
nondum eſt verificata conditio, ſub qua voca-
tus eſt ſubſtitutus, & poteſt in futurum contin-
gere, ꝙ verificetur, interim debẽt manere bo-
na apud illos, qui fuiſſent ſucceſſuri ab inteſta-
to, & cenſebuntur hæredes impropriè, ideſt
reuocabiliter, & non irreuocabiliter, vt tradit
Alex. poſt alios per eum relatos, in.l. ex facto
§.ex facto nu.6.col.4.verſic. ſed nec iſta vide-
tur.ff.ad trebel. ſed vt dixi, hoc non expedit,
ſtantibus ſupradictis.

Aliud principale fundamentum poteſt de-
duci pro D. Franciſco, concludendo, ꝙ ſit ex-
preſsè vocatus ad fideicõmiſſum ex verbis te-
ſtamenti, & p̄ferendus ſit ſuis aduerſarijs, quã-
uis tanq; agnatus ſit eis remotior, nã ſtante ſu-
pradicta prima ratione primi fundamenti, ꝙ
illa conditio, ſine filiis maſculis, comprehẽdat
etiam D. Franciſcum ex proprietate ſermonis,
& ex qualitate materię ſubiectæ, ſuperadden-
11 dum eſt, ꝙ † illa dictio, maſculis, poſita in con-
ditione operatur, ꝙ ipſi filii poſiti in conditio-
ne cẽſentur expreſsè vocati per teſtatorem, ſe-
cundum Guido. Papæ, q.154. Deci. cõſ.270.
col.2.3.& 4.& conſ.318.col.1.& conſ.516.nu.
11.& conſ.655.col.fin.& in.l.1. in 4.col.C. de
pac.& Curt.Iun.cõſ.87.col.1.& conſ.43.col.
3.& conſ.113.col.3.Pariſ.conſ.37.nu.35. in ſe-
cundo, & conſ.53.nu.44.in tertio, & conſ.66.
nu.50.etiam in tertio: ita ꝙ tunc non habet lo-
cum gloſ.in d.l.lucius, vt per eos. Et quãuis de
hoc etiam controuertant Docto. & extent ali-
qui tenentes contrarium, nemo eſt tamen, qui
id neget, concurrente ſaltem aliqua alia conie-
ctura, & inter cæteras cõiecturas ſolet illa exi-
12 ſtimari vrgens, † qñ teſtator vltimo loco ſub-
ſtituit aliquos extraneos, ideſt non deſcenden
tes, videtur enim tunc multo magis fuiſſe de
mente teſtatoris, ꝙ deſcendentes poſiti ſimpli-
citer in conditione cenſeantur vocati, ſecundũ
Ancha, conſ.74. Alex. conſ.64.col.fin. in qn-
to, Curt.iun.conſ.16.col.3.nu.7.verſic.confir-
mo, Ruinus conſi.128.nu.7. in tertio: qui oẽs
concludunt iſto caſu nõ procedere gloſam in
d.l.lucius, quæ ſimpliciter loquitur de liberis,
ergo multo minus procedit illa glo.in caſu no-
ſtro, quo dictum eſt, liberis maſculis. Et ita ex
hoc fundamẽto concluditur D. Franciſcũ eſſe
vocatum, & eſſe p̄ferendũ aduerſariis, dato, ꝙ
ſit agnatus remotior, quia fuit vocatus non tã-
tum per verba ſubſtitutionis generalis vocã-
tis oẽs agnatos propinquiores, ſed fuit voca-
tus per verba conditionis, ſub qua fuit facta
ipſa ſubſtitutio, poſiti autem in cõditione præ-
feruntur ſubſtitutis, vt in d.l.lucius.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Piſis:
1552. 8. Februarii. Offerenda in Collegio.
Pro Illu. D. Federico Barbolano ex Co-
mitibus Montiſacuti, Caſtellano Piſanæ
Arcis.

Summarium.

De eadem materia, & ſuper eodem caſu præcedentis conſilij, ſcilicet de nepote maſculo ex fœmina præferẽdo cæteris agnatis ad

tis ad fideicõmiſſum factũ fauore agnationis, licet ipſe nepos ſit agnatus remotior. Et an conditio, ſi ſine filijs maſculis &c. Cõprehẽdat etiã nepotem maſculũ ex filia. Et latius quando filij poſiti in conditione cenſeantur expreſſè uocati ex teſtamento.

1 NEPOS Maſculus deſcendens per fœminam à primo ſtipite nuptam in agnatione primi acquirẽtis præfertur alijs agnatis in ſucceſſione feudi, & quare.

2 Idem dicendum eſt de ſucceſſione fideicommiſſi facti fauore agnationis.

3 Verba conditionis, ſi decederent ſine filijs maſculis, comprehendunt etiam nepotem teſtatoris ex filia, ſiue adſit dictio, filijs, ſiue dictio, liberis.

4 Dictio, liberi, uel dictio, filij, poſita in conditione cõprehẽdit oẽs deſcẽdẽtes in infinitũ, ſi agatur de eorũ fauore.

5 Liberorũ uel filiorũ maſculorũ appellatione cõtinẽtur et nepotes maſculi ex fœmina de proprietate ſermonis.

6 Fallit, qñ materia ſubiecta repugnat, uel mens diſponẽtis.

7 Emphiteoſis acquiſita pro ſe, ſuiſq; filijs maſculis non comprehendit nepotem maſculum ex filia.

8 Filiorum maſculorum appellatione non uenit nepos ex filia nupta in alia familia, quando agitur de fideicommiſſo facto fauore agnationis.

9 Matre excluſa, non cenſetur excluſus eius filius, uel nepos, quando uenit ex perſona ſua, & non matris.

10 De glo. in l. lucius de here. inſti. qñ locũ non habeat, et q̃ filij poſiti in cõditione cẽſeantur exp̃ſſè uocati ex teſtamento, ſi extet probabilis aliqua coniectura, uel ratio.

11 Dictio, maſculis, adiecta in conditione, ueluti ſi ſine filijs maſculis &c. facit, q̃ filij poſiti in cõditiõe cẽſentur expreſſè uocati, ſecundũ magis cõem opi. et quæ ſit ratio.

12 Teſtator qñ ultimo loco ſubſtituit extraneos, tunc poſiti in conditione cenſentur expreſſè uocati ex teſtamento, & quæ ſit ratio, & an, & quando ſit uera hæc opinio, optimè declarat.

13 Filij poſiti in conditione cenſentur etiam expreſſè uocati ex teſtamento, quãdo teſtator poſt factas ſubſtitutiones prohibuit bona alienari extra familiã, et quæ ſit ratio.

14 Filij poſiti in conditione cenſentur etiam uocati ex teſtamento, quando teſtator fecit fideicõmiſſum fauore agnationis ſuæ. & mentio maſculorum, & excluſio fœminarum arguunt fauorem agnationis.

15 Teſtamento renunciare cenſetur is, qui petit aliquid aduerſus manifeſtam uoluntatem teſtatoris.

Cõſi. LXXXVII.

DIcebam ſuperioribus diebus, cum haberetur colloquiũ in venerando hoc noſtro Collegio Piſano, q̃ ea, quæ hactenus fuerunt deducta in fauorem Illu. & clariſſimi viri D. Comitis Federici Barbolani, ſeu D. Franciſci filii ſui per quãplures excellentes Iuriſconſultos, poterãt comprobari ex quatuor conſiliis quatuor virorũ nõ minimæ autoritatis hodiernis tẽporibus, quæ ſunt impreſſa, & ſunt in effectu in terminis noſtris, videlicet ex conſ. 9. 10. & 11. inter conſilia Bruni Aſtenſis, & nonũ eſt Iaſonis, decimũ eſt Bartholamei Socini, vndecimũ eſt Ioãnis Cãpezii, & ſupradictum cõſilium Iaſonis reperitur etiã inter conſilia ipſius Iaſonis, videlicet cõſ. 17. in 3. vol. quãuis Iaſ. debitori modo loquatũ, q̃ cæteri, & id potiſſimũ tangit Iaſ. col. 2. verſic. modò aduertendũ, & verſic. vnde in ꝓpoſito, & clarius in 3. col. verſic. & ſi diceretur q̃ textus, & Soci. in d. conſ. 10. col. 2, 3, & 4. & Cãpez. in d. conſ. 11. col. 3. & col. 6. & col. pen. & fin. aliud conſilium eſt Curtii iunioris, ſcilicet conſ. 1. in 1. vol. p̃ſertim in 3. col. num. 10. &
1 diffuſius in col. fin. † volunt enim p̃dicti Doctores, q̃ in ſucceſſione feudi nepos maſculus deſcendens per fœminã à primo ſtipite, quæ fœmina ſit nupta in agnatione ipſius primi acquirentis, præferri debet aliis agnatis, quãuis ſint proximiores eo nepote, ſcilicet ꝓximiores reſpectu agnationis, ſed non proximiores reſpectu cognationis: volũt enim, q̃ cum nepos ita ſit agnatus, ſicut illi, & ita ſit capax feudi, ſicut illi, & habeat hoc amplius, q̃ eſt de deſcendentibus primi acquirentis, & eſt ꝓximior, q̃ ſint illi, videlicet proximior ꝓpter matrẽ, debeat ipſe ſolus admitti, cum in eo cõcurrant omnia requiſita, & aliis rationibus, de quibus ibi per
2 eos. Et quãuis † loquantur p̃dicti Docto. nõ de fideicõmiſſo, ſed de feudo, tamẽ ratione, & effectu perinde eſt, ac ſi loquerentur in terminis fideicommiſſi facti fauore agnationis, quia in feudis, ſcilicet regularibus ſeu ordinariis conſideratur ſola agnatio, & ab eorum ſucceſſione ſolent excludi deſcendẽtes ex fœminis, quamuis tales deſcendẽtes ſint maſculi, c. 1. de ſucceſ. fratr. vel de gradi. ſucceden.

Verùm quia ea omnia, quæ hactenus fuerunt deducta, ad illud duntaxat videntur tendere, q̃ ex veriſimili mente teſtatoris, & æquitate ſuadente, inclinandum ſit in fauorem D. Franciſci, propterea ſubijciebam, poſſe eius cauſam noua ratione defendi, vt cenſeatur omnino fouere ius ſecundum regulas iuris, & ſecundum cõmunes regulas Doctorũ traditas
3 in fideicõmiſſis. Nam conſtituto prius † præſuppoſito, q̃ ſub verbis illius cõditionis, ſi decederent ſine filijs maſculis, poſitæ in teſtamẽ-

to Comitis Tancredi, cõprehenditur ipſe D. Franciſcus, quãuis ſit nepos teſtatoris ex filia l.1.C.de condi.inſer. etiam ſi nõ extet dictio, liberis, put extat in illo textu, ſed extet dictio,
4 filijs, nam idem eſt vtroq; † caſu in ſimilibus conditionibus, vt ſcilicet comprehendant oẽs deſcendentes in infinitum, quia agitur de eorꝫ fauore, Bar.in.l.liberorꝫ col.2. in fin. verſicu, primo caſu.ff. de verb.ſigni. Soci.in.l. hæredes mei.§.cum ita col.4.ff. ad trebel. Corne. cõſ.97.col.3.4.et 5.primo vol. Curt. Sen.cõſ. 45.nu.17.& multos adducit Gonzadi.cõſ.4. col.3.nu.13.& hoc pcedit etiã ſtante dictione, maſculis, ſcilicet inſpecta pprietate verborũ, vt concludit Pau.de Caſt. in d.l.1.col.1.C. de condi.inſer.in ſecundo nota.per tex.in.c.1.de eo qui ſibi & hære.ſuis maſcu.& quia, vt ipſe ait, verificantur omnia verba in tali nepote ex filia, eſt enim de liberis, ſeu de filijs, & eſt maſculus, ſequit etiã Corne.in d.l.1.col.4.& tradit Soci.in.l. gallus.§. nunc de lege velleia. in fin. Curt.iun.in d.conſ.1.col.7.nu.24. verſic. ſexto aduertẽdum, & habetur in dictis tribus conſilijs Bruni.9.10.& 11.& latius tradit Ruinus conſ.49.col.2.verſic.ſed tñ pmiſſis.1.vol.
5 qui oẽs cõcludunt, q; † de pprietate ſermonis appellatione liberorꝫ, vel filiorũ maſculorum continentur ẽt tales maſculi nepotes ex fœmina, quia conſtat, q; ipſi ſunt de liberis, ſeu de filiis.d.l.1.& expreſſius in.l.cognoſcere.§.liberorum.ff.de verb.ſigni.& conſtat, q; veniunt appellatione deſcẽdentiũ authen.de hęred.ab inteſta.in princ. ergo cũ ſint de liberis, ſeu de deſcendentibus, & ſint maſculi, videtur neceſſarium fateri, q; pprietas ſermonis eos cõprehendat. Et hoc duntaxat excipiunt ſupradicti
6 Docto. † q; ſi fortè materia ſubiecta repugnet, vel mens diſponentis aliud ſuadeat, tunc non cõprehenduntur, & dicũt ſub hac exceptione verificari id, quod tradit Specu.in.§.nunc aliqua.q.46.de loca.cõcludens, q; † emphitheo-
7 ſis acquiſita pro ſe, ſuiſq; filiis maſculis, non cõprehendit nepotem maſculũ ex filia, qa veriſimile eſt, q; acquirens voluerit puidere deſcendentibus ſuæ familiæ, & agnationis, non autẽ deſcendentibus ex agnatione extranea, vt declarat Pau.de Ca.in d.l.1. Et fatetur Specu. q; verborꝫ ſignificatio eos cõprehẽdit, ſed ad eos excludendos mouetur Specu. alia ratione, qa ſcilicet in caſu per eũ ppoſito dictũ fuerat, pro ſe, ſuiſq; filiis, & illa dictio, ſuis, cum denotet ſuitatem, non põt cõprehẽdere natos ex filia: ideo conſtat, q; Alex, et Iaſ.in.l.ſed ſi hac.§.liberos.ff.de in ius vocan.dum adducẽtes Specu. vbi ſupra dicunt ſimpliciter, q; appellatiõe filiorum maſculorũ non cõprehenditur maſculus nepos ex filia, vel malè loquuntur, vel debet eorꝫ dictũ reſtringi ad caſum ſpeculatoris, qñ dictio, ſuis, obſtat, vel qñ obſtat materia ſubiecta, vt emphitheoſis, ſecũdũ Pau. de Ca.
8 in d.l.1.& idem eſſet, ſi † ageretur de fideicommiſſo facto fauore agnationis, nã tunc appellatione maſculorꝫ non cõprehenderet nepos ex filia, ſcilicet nupta in aliena familia: & hoc cenſu pcedunt ea, quæ tradit Io.And. in addi. ad Specu.in rubri.de teſta.col.pen.& fin.verſic. ſub hoc titulo generali, qui tñ expſsè ẽt fatet, q; de pprietate ſermonis cõprehẽderetur talis maſculus, ſed repellitur pter materiã ſubiectam, ſeu pter euidentẽ mẽtem teſtatoris, & pdicta ẽt ſequitur Ruinus conſ.120.col.3.nu. 8.9.10.& 11.primo vol. & Carolus Molineus in Conſuetu. Pariſien.§.16.col.5.nu.7. Cũ igit in caſu nr̃o D. Frãciſcus ſit de agnatiõe teſtatoris, quia natus ex muliere nupta in agnatione, & ſit de liberis, ſeu filiis, ſeu deſcẽdentibus teſtatoris, & ſit maſculus, neceſſe videtur fateri, eum cõprehendi ſub dictis verbis, ſi deceſſerit ſine filiis maſculis, quia ei cõuenit pprietas ſermonis, & materia ſubiecta: dato enim, q; cenſeatur hoc fideicõmiſſum fuiſſe factũ fauore domus, & agnationis, & dato, q; mentio maſculorũ poſitorũ in ſupradicta conditione facta fuerit contemplatione deſcendentiũ maſculorum agnatorꝫ, verificantur tñ hæc omnia in D. Frãciſco, cum ipſe, vt iam dictum eſt, ſit de liberis, ſeu filiis, & deſcendentibus teſtatoris, & de eius agnatione, & maſculus, vt cõclu-
9 dunt ſupradicti Doct. Et † ceſſat in hoc ppoſito obiectio aliquorũ dicẽtium, q; ſi mater eſt excluſa, debet multo magis cenſeri excluſus eius filius: vulgaris enim rñſio, & nota eſt, tale argumentum non procedere, quãdo filius, ſeu nepos venit ex perſona ſua, & non ex perſona matris, vt in terminis noſtris de conditione, ſi deceſſerit ſine maſculis, reſpondet Ruinus in d. conſ.49.col.2.primo vol. Neq; in hoc præſuppoſito contendimus, vtrum D. Franciſcus per ea verba conditionis ſit vocatus ad fideicommiſſum, nam de hoc inferius dicetur, ſed hoc ſolum dicimus, eum comprehendi inter nominatos ſub prædicta conditione, ſi decederent ſine filiis maſculis.

Stante igitur (inquã) hoc prẹſuppoſito, q; D. Franciſcus cenſetur cõprehenſus inter nominatos in ſupradicta conditione, videtur ſeq de plano,

de plano, ꝙ exiſtente ipſo D. Franciſco, repellendi ſunt aduerſarii à fideicōmiſſo. Nā à ſufficienti partiū enumeratione, aut D. Frāciſcus poſitus in conditione cēſetur vocatus ex teſtamento ad fideicōmiſſum, aut non cenſetur vocatus, ſed duntaxat cenſet̃ relictus in cauſa inteſtati: primo caſu, ſcilicet ſi vocatus eſt ex teſtamento, vt verius eſſe videtur eum eſſe vocatū, res non habet difficultatem, quia ſi filii, ſeu deſcendentes poſiti in cōditione p̃feruntur ſubſtituto, qñ veniunt ab inteſtato. l. lucius la. 2. cum glo. ff. de hære. inſti. multo magis præferuntur, ſi ſunt vocati ex teſtamento ad fideicōmiſſum: ꝙ autē D. Franciſcus poſitus in cōditione cenſeatur vocatus ex teſtamento, demō-
10 ſtratur multis rationibus. Dato enim, ꝙ † poſt longam controuerſiam inter Docto. ſit magis cōiter approbata ſupradicta glo. in. l. lucius, ꝙ liberi poſiti in cōditione non cenſeātur vocati ex teſtamento, ſed relicti, vt veniant ab inteſtato, cōcludunt tñ cōiter Docto. eos cēſeri vocatos ex teſtamento, ſi p̃ter expreſſionē ſimplicis conditionis, extet ꝓbabilis aliqua alia coniectura, vel ratio, vt tradit Corne. cōſ, 97. col. 3. primo vol. & conſ. 22. col. 2. in ſecūdo, & Soci. in d. l. cū auus in fin. & cōſ. 219. col. 2. in ſecūdo, Curt. iun. conſ. 43. col. 3. nu. 7. & conſ. 96. in princ. hic autē videntur extare quāplures cōiecturæ, & rationes, ex quibus ſolent Docto. cōcludere poſitos in cōditione cēſeri vocatos.

Prima cōiectura, & ratio eſt, qa nō ſimpliciter dictū fuit, ſi decederent ſine filiis, ſed adie-
11 ctum fuit, ſine filiis † maſculis, vt eſt nota deciſio Guidonis Papæ. 184. quia ſi tales maſculi ſolū venirent ab inteſtato, ita ſuccederent fœminæ, ſicut maſculi, & nihil operaretur mentio maſculoꝝ, quod manifeſtè repugnat menti, & verbis ipſius teſtatoris: & hoc maximè ꝓcedit in caſu nr̃o, cū bona, de quibus hic agitur, non ſint ſubiecta alicui ſtatuto excludēti fœminas ꝓpter maſculos. Et quāuis aliqui Doct. ſenſerint aliqñ contrarium, iſta tñ videtur eſſe magis cōis opinio, vt per Deci. conſ. 319. col. 1. & conſ. 270. col. 2. verſicu. ſecunda concluſio, & col. 3. verſic. venio ad ſecundā, & conſ. 516. nu. 11. & conſ. 655. col. fi. & in. l. 1. col. 4. C. de pac. Curt. Iun. d. conſ. 43. col. 3. nu. 7. & conſ. 97. col. 1. in fin. & conſ. 96. col. 1. & conſ. 113. col. 3. Gonzadi. conſ. 26. nu. 21. & conſ. 64. col. 2. & conſ. 97. nu. 15. Pariſ. conſ. 37. num. 35. in. 2. vol. & conſ. 53. nu. 44. in tertio, & conſ. 66. nu. 50. etiam in tertio: & plures adducerentur, ſi eſſet opus: & habet hæc opinio rationem euidentem, vt dictum fuit.

Secunda ratio eſt, quia D. Tancredus te-
12 ſtator, † poſtꝙ fecit ſubſtitutiones inter ſuos filios, deuenit vltimo loco ad ſubſtitutionem extraneoꝝ, quo caſu pariter videt̃ ceſſare opinio gloſæ in d. l. lucius, & filii filioꝝ poſiti in conditione cenſentur vocati ex teſtamento, vt concludit Ancha. conſ. 74. contra Philippum. col. 2. Alex. conſ. 64. col. fin. in qnto Curt. iun. conſ. 16. col. 3. nu. 7. verſic. confirmo, & d. cōſ. 43. col. 4. Ruin. cōſ. 128. nu. 7. in tertio, Curt. Sen. conſ. 75. D. Ludouicus, col. 4. nu. 4. Gonzadi. conſ. 64. col. 2. nu. 10. nā abſurdū eſſet, ꝙ extranei cenſerentur vocati ad fideicommiſſum, non autē deſcendentes, p̃ſertim cum de talibus deſcendentibus habuerit mentionem teſtator, dum eos poſuit in conditione. Et qa negari non poteſt, quin aliqui Doct. ſenſerint contrariū, aduertendum eſt, ꝙ difficultas, quę ſolet fieri aduerſus p̃dictā opinionē Ancharani, ꝓcedit duntaxat in caſu, quo teſtator inſtitueret vnū filium, & ei ſub conditione, ſi decederet ſine liberis, ſubſtitueret extraneum, tūc enim ſecundum aliquos Doct. videtur ſuperfluum dicere, ꝙ filii poſiti in conditione ſint vocati ex teſtamento, cum non poſſit euenire ſupradictum abſurdum, ꝙ extraneus p̃feratur talibus filiis, quia etiā ſi teſtator non expreſſiſſet eā conditionem, tacitè ea ſubintelligeretur à iure, vt habetur in d. l. cum auus, & in. l. cum acutiſſimi, quia voluerunt omnino iura, ꝙ quò ad portionem ipſius filii, vel alterius deſcendentis grauati p̃ferantur ſemper eius filii ſubſtituto, dato, ꝙ eoꝝ nulla fuerit facta mentio. Si vero contingat inſtitutos eſſe multos filios: & eis omnibus, ſi deceſſerint ſine liberis, ſubſtitutus ſit extraneus: tunc niſi diceremus poſitos in conditione cenſeri vocatos, ſequeretur abſurditas, ꝙ ſi aliquis ex filiis grauatis decederet cum filijs, & poſtea alius eius frater decederet ſine filijs, in portione iſtius vltimi decedentis præferetur ſubſtitutus extraneus nepotibus ipſius decedentis, quia tex. in d. l. cum auus, & in d. l. cum acutiſſimi, cum ſimilibus, ſubaudientes tacitam conditionem, ſi grauatus deceſſerit ſine liberis, procedunt duntaxat quò ad portionem patris ipſoꝝ poſitorum in conditione, non autē ꝓcedunt quòad portionem patruorū: ꝙ autē ſit abſurdū, vt extranei p̃ferantur talibus deſcendentibus, patet ex generali ratione poſita in d. l. cum acutiſſimi in fin. prout hęc omnia ſubtiliter conſiderat, & deducit Soci. in d. l. cum auus col. pen. & fin.

ṽerſicu. aliàs autem allegabatur, & conſ. 104.
nu. 9. in 3. vol. & nos ſumus in ſecundo caſu.
Tertia ratio eſt, quia D. Tancredus teſta-
13 tor † poſt explicatas oẽs ſubſtitutiões, & poſt
factas excluſiones filiarũ, & deſcendentiũ fœ-
minarum, ꝓhibuit expſsè bona ſua alienari,
& p̄miſſerat cauſam, vt ſcilicet ea bona cõſer-
uarentur in ſubſtitutis per eũ, ideſt in filijs, &
in agnatione, vt ſuperius dixerat: & ſtante hu-
iuſmodi ꝓhibitione poſita eſt fideicõmiſſum,
ſolent Doct. concludere, ꝙ liberi poſiti in cõ-
ditione cẽſentur vocati ex teſtamento ad fidei-
cõmiſſum, vt tradit Curt. Sen. conſ. 45. ſæpe
reuoluta, col. 4. nu. 5. & 6. & quãuis poſtea in
col. 11. & 12. concludere videatur contrariũ in
ſuo illo caſu, re vera tñ non mutat ꝓpoſitum,
ſi bene inſpiciatur, ſed ſolum diſputat, an ꝓhi
bitus alienare poſſit ſaltem relinquere hæredi
ſuo ab inteſtato, vel per teſtamentũ, non autẽ
recedit à ſupradicto ꝓpoſito, ꝙ poſiti in con-
ditione cenſentur vocati: & eã cõprobat mul-
tis autoritatibus: & adducit etiã rationem, qa
ſcilicet ſi bona debent conſeruari in familia,
omnes deſcendentes qualitercunq; nominati,
& omnes agnati cenſentur prohibiti alienare,
& per conſequens cenſentur grauati, & ſucceſ-
ſiuè in neceſſariam conſequentiam cenſentur
vocati, l. ab eo, C. de fideicom. hanc etiam opi-
nionem ponit pro expedita Soci. conſ. 250. in
fin. in 2. vol. & Curt. Iun. d. conſ. 43. nu. 8. &
latius etiam de ea tradit Gonzadi. in d. conſ.
64. col. 3. nu. 13. verſicu. ſeptimo prohibita.
Quarta ratio, habens ferè eũdem ſenſum,
14 quem habet tertia, eſt, quia † teſtator motus
fuit ad faciendum hoc fideicômiſſum fauore
agnationis ſuæ, vt patet ex mentione maſcu-
lorum ſæpius repetita, & ex fœminarũ exclu-
ſione, vt per Deci. conſ. 371. col. 3. verſic. ſexto
& vltimo, & conſ. 516. col. 4. in princ. & expreſ-
ſius id conſtat, dum vocauit ꝓpinquiores de
domo ſua Barbolanorũ: tali autem caſu pari-
ter ceſſat opinio gloſæ in d. l. lucius, & liberi
poſiti in conditione cenſentur vocati ex teſta-
mẽto ad fideicõmiſſum, vt deducit Curt. Sen.
in d. conſ. 75. col. 4. verſic. præmiſsis tamen, &
verſicu. ſed ita eſt ꝙ de coniectura mente, &
verſicu. quod etiam probatur ratione conſer-
uandæ agnationis &c. ea ſcilicet ratione, quæ
deducta fuit in p̄cedenti coniectura, & Curt.
Iun. conſ. 87. col. 2. in fin. nu. 5.
Sed & dato, ſine veritatis præiudicio, ꝙ D.
Franciſcus per ea verba cõditionis, ſi decede-
rent ſine liberis, relictus eſſet in cauſa inteſta-
ti, non autẽ cenſeretur vocatus ex teſtamento
ad fideicõmiſſum, viderentur tñ eſſe repellẽdi
aduerſarij, qa ſtante D. Frãciſco, qui eſt de li-
beris poſitis in cõditione vt dictum eſt, deficit
cõditio, ſub qua ipſi dñi aduerſarij fuerũt ſub-
ſtituti, d. l. 1. C. de cõdi. inſer. dum enim teſta-
tor ponit liberos, ſeu filios filiorũ in conditio-
ne, cenſetur eos magis diligere, ꝙ̃ ſubſtitutos
d. l. lucius. ff. de hære. inſti. & ſiue tales liberi
poſiti in conditione ſuccedant, ſiue non ſucce-
dant, id nihil impedit, quin faciant deficere cõ-
ditionem, & excludant ſubſtitutum, l. filiusfa-
milias. §. cum quis. ff. de lega. 1. & per cõſequẽs
nihil hic obſtat, ꝙ non oẽs filij primi teſtatoris
deceſſerint inteſtati, nã D. Hieronymus, qui
fuit vltimus, condidit teſtamentũ, ita ꝙ nõ vi-
demur eſſe in cauſa inteſtati: ceſſat enim hæc
obiectio, quia, vt dictũ eſt, in liberis poſitis in
conditione ſolũ inſpicitur, an extent, nõ autem
an ſuccedant. Præterea tale teſtamentum D.
Hieronymi nihil facit ad rem p̄ſentem, qa ſi in
eo teſtamento non voluit D. Hieronymus cõ-
prehendere ẽt. bona ſubiecta fideicommiſſo,
ꝓut credẽdum eſt eum nõ voluiſſe cõprehen-
dere, quia de iure non poterat, patet, ꝙ tale te-
ſtamentum non pertinet ad noſtrũ ꝓpoſitũ. Si
verò voluit ea cõprehendere, ſequit̃ aliud, vi-
delicet ꝙ ipſi dñi aduerſarii nullũ penitus poſ-
ſunt cõſtituere fundamentũ ſuper eo teſtamẽ-
15 to, nã † aduerſus manifeſtam voluntatẽ teſta-
toris petierunt totũ fideicõmiſſum, ergo renũ-
ciauerunt teſtamẽto. l. vt debitũ, vbi Bar. Bal.
& alii Docto. C. de hęre. ac. & l. ſi p̄teritus. ff.
de bon. poſ. contra tab. Hoc autẽ vltimũ, ſcili-
cet ꝙ D. Franciſcus non cenſeatur vocatus ad
fideicommiſſum, ſed ſolum cenſeatur relictus
in cauſa inteſtati, ſit poſitum ex abundanti,
quia verius eſt, ꝙ cenſeatur fuiſſe vocatus ex
teſtamento, vt latè ſupra deductum fuit.
Concluditur itaq; ex ſupradictis omnibus,
ꝙ de iure p̄ferendus eſt D. Franciſcus in toto
hoc fideicõmiſſo, quãuis eſſet agnatus remo-
tior, ꝙ̃ ſint eius aduerſarii, quia eſt de deſcen-
dentibus teſtatoris, & cõprehenditur ſub con-
ditione omnium ſubſtitutionum, cum ei con-
ueniant & verba teſtamenti, & materia ſub-
iecta, ideſt agnatio: & pręferendus eſt illis, vel
quia cenſetur vocatus ex teſtamento ad fidei-
cõmiſſum ante illos, vel quia relictus in cauſa
inteſtati operatur defectum conditionis, ſub
qua illi fuerunt ſubſtituti.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris Ciuilis
veſpertini in prima Cathedra Interpres
Piſis,

Piſis, ſâluo &c. 1552. 2. Auguſti, & reuiſum. 1554. 17. Ianuarii. Pro Illu. D. Federico Barbolano ex Comi. Montis acuti, Præfecto Arcis Piſanæ.

Summarium.

De ſtatuto Piſano, ꝙ maritus nõ poſſit relinquere uxori, an procedat indiſtinctè, ſiue extent liberi, ſiue non extent.

1 STATVTVM *Probibens maritũ relinquere uxori ꝓcedit generaliter, liberis extantibus, et nõ extãtibus.*

2 *Ratio talis ſtatuti eſt, ne coniuges ſe, & hæredes ſuos ſpolient mutuo amore, & hæc ratio habet locum, etiam non ſtantibus liberis.*

3 *Ratio ſtatutorum inſpici debet.*

4 *Ex rubrica debet declarari nigrum ambiguum: & ex multis intelligentijs nigri illa præualet quæ magis conformis eſt rubricæ.*

5 *Statuta ita debent ſemper interpretari, ne ſtatuentes mereantur reprehenſionem.*

6 *Clauſula uel qualitas poſita in uno capitulo diſpoſitionis an referatur ad omnes partes diſpoſitionis, & quando: & ꝙ non referatur, quando non eſt principalis, ſed potius acceſſoria, & modificatio unius capituli.*

7 *Clauſula uel qualitas adiecta uni capitulo nõ refertur ad alias partes diſpoſitiõis, qñ aſſignari põt diuerſa ratio.*

8 *Legatum uſusfructus factum uxori, ſtantibus liberis, reſoluitur in alimenta tantum, & qua ratione.*

9 *Vna pars ſtatuti clara debet alias partes minus claras declarare.*

Cõſi. LXXXVIII.

ET ſi prima facie videatur eſſe ambiguum ſtatutum hoc Piſanum trigeſimum ſextum, ſub rubrica de his
1 † quæ à Viro in vxorẽ dantur, vel relinquuntur, vtrum ſcilicet procedat † ſolum, ſtantibus liberis, an verò ẽt ꝓcedat, liberis non extantibus, vt pro prima opinione voluit Deci. conſ. 540. col. 1. & pro ſecunda conſuluit Soci. conſ. 79. col. fin. in 4. vol. tñ inſpecta ratione ſtatuti, & ſingulis partibus ipſius ſtatuti, videtur eſſe melior opinio Socini, ꝙ ſtatutũ ꝓcedat generaliter. Nã ꝑter fundamentũ Socini, ꝙ ſtatutũ primo loco prohibet abſolutè, & indiſtinctè poſſe relinqui vxoribus per donationẽ cauſa mortis, vel per vltimã voluntatẽ, & ab ea generali deciſione excipit caſum vſusfructus relicti, & in eo caſu habet mẽtionem liberorum, diſtinguendo ipſum caſum in multas particulas &c. videtᷣ pro ſecundo fundamento poſſe de-

† Si ſtatutũ ꝓhibeat, ne maritus poſſit legare vxori, an cẽſeatur ẽt ꝓhibere, ꝙ ei nõ inſtituat hæredẽ, & quid ſtãtibus liberis, & qd eis non ſtãtibus optime dixit Bal. D. memo de Albo in. l. 1. à nu. 52. vſq; ad no. 70. ff. de leg. 1. Vincen.

2 duci, ꝙ † ratio talis ſtatuti, quæ cõmuniter per Docto. aſſignatur, eſt, ne coniuges ſe, & hæredes ſuos ſpoliẽt mutuo amore, vt dicit Bar. in. l. cunctos populos, 6. q. C. de ſum. trini. & Deci. poſt alios relatos per eum conſ. 196. in princ. quæ ratio cum ita habeat locũ non ſtantibus liberis, ſicut eis ſtantibus, debet ẽt vtroq; caſu habere locum ſtatutũ: cum vulgare ſit, ꝙ
3 non ſolũ in cæteris diſpoſitionibus, ſed ẽt † in ſtatutis inſpiciendum eſt ad eorum rationem Bar. in. l. iura la. 1. in fin. ff. de iuſti. & iu. optimus tex. in. l. libertum la. 2. §. 1. ff. de ritu, nup.

Tertio pro eadem interpretatione ſtat rubrica ipſius ſtatuti, quæ eſt ſimplex, & generalis ad cõprehendendum vtrunq; caſum, & ex
4 ea † debet declarari nigrum ambiguum glo. in. l. 1. in verbo retractare. C. ne lice. tertio ꝓuo. Alex. in. l. 1. col. 1. nu. 3. ff. ſi cer. peta. & vt ibi ait Deci. col. 2. in quarto nota. num. 9. poſt Butrium in prohemio decretal. §. ſanè, cũ nigrum habet multas intelligentias, debet illa præualere, quæ magis conformis eſt rubricæ.

Quarto facit, quia vt ait Soci. conſ. 63. col.
5 pen. 1. vol. † debẽt ſtatuta ſemper interpretari tali modo, ne ſtatuentes mereantur reprehenſionẽ argu. ex. l. ſaluius ariſto verſic. ſæpe animaduerti, ff. de lega. pręſtan. & hoc vtiq; videretur hic contingere, ſi diceremus voluiſſe ſtatuentes imperfectè omnino ꝓuidere, & in caſu veluti dimidiato, & non integro, ideſt voluiſſe eos ꝓuidere caſu, quo extant liberi, non autem caſu, quo non extant, præſertim cum rubrica ſit generale, vt dictum fuit.

Quinto quia inter multos caſus, qui ſolent
6 tradi per Docto. † nunquid clauſula, vel qualitas poſita in vno capitulo diſpoſitionis referatur ad oẽs ipſius diſpoſitionis partes, ponitur ille caſus pro expedito, ꝙ ſi ſit clauſula nõ principalis, ſed potius acceſſoria, & tanq; modificatio vnius capituli, non refertur talis clauſula vel qualitas ad reliqua capitula, Bar. in. l. fin. ff. de reb. dub. Deci. in. c. 2. requiris, verſic. ſecũdum exemplum, extra de appella. ſentit Bar. in. l. 3. §. filius col. 2. ff. de libe. & poſthu. & hoc videtur conuenire noſtro caſui, nam mentio liberorũ videtur fuiſſe poſita ad reſtringendum capitulum vſusfructus, vt ſatis euidenter indicat tenor ipſius capituli.

Sexto acceſſorie ad ꝑdictum quintũ fundamẽtum eſt ẽt in eodem ꝓpoſito expeditus ca-
7 ſus, ꝙ † clauſula, vel qualitas adiecta vni capitulo non eſt referenda ad cęteras partes diſpoſitionis, qñ põt aſſignari diuerſa ratio, Bar. in d.

l.3.§.filius col.2.nu.7. & in.l.talia ſcriptura.§.fin.ff.de lega.1. Deci.conſ.294. quæ diuerſitas rationis videtur hic eſſe in promptu, nã cũ marit⁹ relinquit vſumfructũ, agitur de maiori p̃iudicio filiorũ, ne ſcilicet de p̃nti patian-
8 tur.hinc eſt † ꝙ iure cõi ob eandẽ rationẽ fit interpretatio, ꝙ legatũ vſusfruct⁹ factũ vxori, ſtantibus liberis, reſoluatur in alimenta tantũ, Bar.in.l.titia la.1.§.titia.ff.de lega.2. nimirum igitur ſi hoc ſtatutum diligenti⁹, & magis diſtincte fuit explicatum circa legatum vſusfructus, habita mentione filiorum.

Septimo in antepenultima parte ſtatuti, & in parte penultima, ideſt in verſic. in dote autẽ, & in verſic, dotem autem, comprehẽditur expreſsè, & diſtinctè vterq; caſus liberorum ex-
9 tantium, & non extantiũ, & † vna pars ſtatuti, quæ eſt clara, debet alias partes minus claras declarare. l. qui filiabus in princ. vbi Bar. ff. de lega.1. Bar. in.l.vtrum.ff. de peti. hære. & de ſtatuto tradit Deci. conſ, 19. col. 3. verſicu. præterea & ſecundo.

Non obſtant, quæ tradit Deci.d. conſ.540. nam falsò Decius videtur aſſerere, ꝙ hoc ſtatutum præſupponat pro requiſito neceſſario, ꝙ debeant extare liberi, quinimo hoc eſt, de quo diſputamus: propterea non multum ſunt ad propoſitũ ea quæ ibi tradit Decius de qualitate requiſita à ſtatuto.

Iacobus Mandellus de Alba, Iuris ciuilis veſpertini in prima cathedra Interpres Piſis. 1553. 23. martii. Pro D. magiſtro Luca Antonio, Lectore Chirurgiæ.

Summarium.

Renunciatio, ſeu tranſactio mulieris facta de hæreditate fraterna, ſeu paterna, accepta parua dote legata, quando non ualeat, & quando poſsit reſcindi. Et ꝙ non ualeat tranſactio facta ſuper re clara, & de qua non extabat lis &c.

1 TRANSACTIO *Facta ſuper re clara, & de qua nulla extabat lis, non ualet. neq; creditur notario aſſerenti in inſtrumento, ꝙ extaret lis.*

2 *Tranſactio ẽt non ualet, dato, ꝙ extaret lis, qñ ſcilicet erat lis clara, & iam deciſa per ius cõe, uel per ſtatutũ.*

3 *Tranſactio ipſo iure nulla non ualet etiam in uim pacti.*

4 *Remedium legis.2.C. de reſcin. uendi. habet locum etiam in tranſactione.*

5 *Stante enormiſsima leſione, præſumitur cõtractus factus uel propter metum, uel propter aliam ſpeciem doli.*

6 *Iuramentum nihil obſtat, qñ adeſt enormiſsima leſio, uel præſumptio doli, & ſaltem petenda eſt abſolutio.*

7 *Leſio enormiſsima, uel dolus, non tollitur propter præſentiam, & conſenſum uicinorum, mariti, & aliarum perſonarum, qualeſcunq; ſint.*

a *Abſolutio à iuramento omnino concedi debet, ſtante enormiſsima leſione, & dolo &c.*

Conſi. LXXXIX.

STante facto, prout mihi ꝓpoſitũ fuit, puto, ꝙ de iure res hæc ſit habenda pro expedita in fauorem Dñæ Blanchinetæ, quæ vna ex trib⁹ ſororibus renunciauit penitus hæreditati fraternæ, ſeu paternæ, ad beneficium cuiuſdã ſui conſobrini, nulla ſibi reſeruata portione dictę hęreditatis, ſed ſolum acceptis ſcutis. 500. iampridem ſibi legatis ex cauſa dotis per patrẽ ſuũ, Nã facto p̃ſuppoſito, ꝙ hæreditas patris, quę deuenerat ad vnicũ filium maſculum, erat valoris ſcutoꝝ octo millium, cuius patrimonii, poſt mortem fratris, pertinebat ſaltẽ dimidia abſq; vllo dubio tribus ipſis ſororibus, quia de iure cõi ad eas pertinebat tota hęreditas fratris, qui ab inteſtato deceſſerat authen. ceſſante. C. de legiti. hære. ſed per ſtatutũ Ciuitatis Albinganæ folio.64. à tergo, quod admittit agnatos vſq; ad quartum gradũ, pertinebat dimidia pars eius hæreditatis ad dictũ conſobrinum, & alia dimidia ipſis tribus ſororibus, ita ꝙ D. Blanchinetæ pertinebant aurei. 1300. & vltra, & hoc nullã habebat de iure ꝓbabilem difficultatẽ, ſequitur expeditũ fundamentum de iure, ꝙ cũ renũciatio facta per ipſam Blanchinetã, fuerit facta ſub forma tranſactionis, vt patet ex ipſo
1 inſtrumento confecto anno. 1534. non † valuit talis tranſactio, quia facta fuit ſup re clara, & de qua nulla extabat lis, l. cum hi. §. ſi cum lis, vbi Ang. tradit. ff. de trãſac. vt ẽt ꝓbatur ex, l. 1. eo. tit. & .l. p̃ſes, C. de tranſac. & tradit Deci. conſ. 479. in fin. & conſ. 551. & in conſ. 552. & idem Deci. in rubri. C. de tranſac. poſt multos ibi relatos per eũ, vbi etiã poſt Ang. vbi ſupra inquit, non eſſe ſtandũ verbis notarij aſſerentis in ipſo inſtrumento trãſactionis, ꝙ extaret aliqua lis, vt ꝓpriè contigit in caſu noſtro, Et ex ipſomet inſtrumento ſatis euidenter apparet, ꝙ narratio litis in eo facta non erat ad ꝓpoſitum, quia fit mentio de litibus, quæ interuenerant inter tutores illius conſobrini, & matrem dictarum trium filiarũ, occaſione adminiſtrationis factæ

tionis factæ per ipſam matrem, & de rõe tute-
læ reddenda p eã, quæ lis nullo reſpectu per-
tinebat ad merita ſuccedẽdi in ea hæreditate.
Et dato ſine veritatis p̃iudicio, q de huiuſmodi
ſucceſſione fuiſſet aliqua lis inter dictũ conſo
2 brinũ, & ipſas tres ſorores, fuiſſet † vtiq; lis de
re clara, ideſt iã deciſa vel per iura cõmune, vel
p ſtatutum, & per cõſequens non valuiſſet trã-
ſactio, vt tradit Roma. conſ. 517. col. 4. inter-
tio dubio, Abb. conſ. 12. col. 2. & conſ. 85. circa
finem in 2. vol. per tex. in d. l. 1. ff. de trãſac. &
in. l. in ſumma, & l. elegãter. ff. de cond. inde.
3 & in. c. 1. & c. ſup eo extra eo. tit. & † talis trã-
ſactio cum ſit ipſo iure nulla, non valet etiam
in vim pacti, Bar. in d. l. 1. in fin. ff. de tranſac.
& in. l. ſi cauſa cognita. C. eo. tit.

Præterea etiã ſi inter eos extitiſſet vera lis,
non tñ potuit valere trãſactio niſi aliquo dato,
vel retento, vel pmiſſo; ſcilicet ex ea hæredi-
tate de qua erat lis. l. tranſactio nullo dato. C.
de trãſac. hic autem nihil fuit datum, vel con-
ceſſum, vel pmiſſum ex ea hæreditate ipſi dñæ
Blanchinetæ, nã ſumma florum quingentorũ
ſcutorum eidem legatorum in dotem à patre
ſuo nihil habebat cõmune cum illa hæredita-
te fratris, ſed iam erat ppria ipſius dñæ Blan-
chinetæ, ergo non potuit ei imputari in aliquã
partem hæreditatis fraternæ ſibi dandã titulo
tranſactionis argu. ex. l. pater filiã quæ à viro.
ff. ad leg. falcid. Ideo ſuccedit cõmunis deciſio
4 Doctorum, q † etiã in tranſactione habet lo-
cum remedium legis. 2. C. de reſcin. vendi. vt
ibi tradit Bar. col. 2. & Bar. in. l. ſi quis cũ ali-
ter. ff. de verb. obli. Corne. conſ. 27. in 4. vol.
Deci. in. l. cum te. C. de tranſac. & conſ. 60. &
conſ. 216. & conſ. 479. & conſ. 597. Et quãuis
Bar. & p̃dicti Docto. dicãt, q in tranſactione
inſpicienda eſt læſio nõ ſecundũ valorem re-
rum, ſed ſecundum eſtimationem dubij euen-
tus litis, ceſſant tamen omnes eiuſmodi diſtin-
ctiones in caſu noſtro, quia cum nihil penitus
fuerit datum dñæ Blanchinetæ, patet, q non
ſolum fuit enormiter læſa, ſed fuit læſa in totũ.

Et ex p̃dictis ſequitur aliud fundamẽtum;
5 † q ſtante enormiſſima læſione, præſumitur
contractus factus vel ppter metum, vel pro-
pter aliã ſpeciem doli, Pau. de Ca. cõſ. 177. cõ-
trà ſuperius, col. 1. in antiqs, quod eſt conſilium
174. primo vol. in nouiſſimis, p tex. in. l. ſi ſup-
ſtite, verſic. ſane ſi læſa immodicè. C. de dolo,
& eſt cõmunis opinio, vt per Soci. conſ. 263.
col. 1. nu. 2. & col. 2. in fin. nu. 4. verſic. ſed ad
præmiſſa reſpondetur, in. 2. vol. Corne. conſ.
140. in fin. in. 3. vol. Deci. in. l. pactum nu. 7. in
tertia limitatione. C. de colla. & in c. cauſam
matrimonij col. 2. nu. 5. in fin. de offi. delega.
Curt. iun. conſ. 141. col. 3. nu. 11. & tanto magis
præſumendus eſt dolus in præſenti caſu, cum
extet euidens alia coniectura ex falſa narratio-
ne litis, de qua ſupradictum fuit.

6 Stante autem † enormiſſima læſione vel p̃-
ſumptione doli, nihil obſtat iuramentum; vt
latè per Deci. conſ. 180. col. 4. & 5. poſt Calde-
ri. cõſ. 8. duæ puellæ, ſub tit. de iureiuran. Vel
in omnẽ euentum poterit peti abſolutio à tali
iramento vt per Calderinum vbi ſupra. Neq;
7 pariter † poteſt obſtare conſenſus mariti, vel
vicinorum qa cum hic certò cõſtet de enormiſ-
ſima læſione, & p conſequens de dolo, ſumus
in claris, & non in obſcuris, ideoq; non tollitur
talis læſio, vel dolus ppter præſentiã, & con-
ſenſum aliarum perſonarũ qualeſcunq; ſint, vt
deducit Soci. in d. cõſ. 263. col. 5. nu. 10. verſic.
ſed adhuc videntur remanſiſſe. Deinde ſtante
primo fundamẽto, q hic nulla interuenerit lis,
neq; interuenire potuerit, quæ eſſet pbabilis,
& ita cum tranſactio fuerit nulla ipſo iure, nõ
eſt tractandum de iuramento, neq; de p̃ſentia
aliquarum perſonarũ, neq; de aliis actibus, vel
clauſulis acceſſoriis. Et, vt dixi, poterit ad abũ-
8 dantem cautelam † impetrari abſolutio à iura-
mento, quę omnino cõcedenda eſt tali caſu, vt
latè p Fely. in. c. p̃terea col. 8. nu. 21. cũ multis
ſequen. extra de ſponſal. & per Iaſ. in authen.
ſacramẽta puberũ nu. 42. C. ſi aduer. vendi. &
de hoc in practica nulla ſolet fieri difficultas.

Iacobus Mandellus de Alba, Iuris ciuilis
veſpertini in prima cathedra Interpres Pi-
ſis, 1553. menſe Maii. Pro magnif. Legum
Scholari D. Stephano Odo, de Ciuitate
Albinganæ.

Summarium.

*An ſententia ferri poſſit contra reũ mor-
tuum, in cauſa criminali, pro pœna pecu-
niaria. Et quomodo pcedat illud, q morte
delinquentis extinguatur crimen &c.*

1 *IVRA, Quæ dicunt morte delinquentis extingui cri-
men, quomodo, & quando procedant.*
2 *Mortuo reo poſt cõcluſionẽ in cauſa ferri põt ſnīa, & cũ
tractatur de pœna pecuniaria acceſſoriè ad corporalem.*
3 *Sententia, & concluſio in cauſa, æquiparantur.*
4 *Concluſio in cauſa non fit in criminalibus, & quomodo
id intelligatur, & quando fiat.*
5 *Notorium, & ſententia, æquiparantur.*

Conſilium XC.

EGo ſum hu=
ius opinionis, ꝙ ferri poſsit ſen-
tentia cōdemnatoria reſpectu
pœnæ pecuniariæ, de qua in
ſtatutis, non obſtante morte rei cōuenti: quia
1 † iura, quæ dicūt morte delinquentis extingui
crimen, etiā lite conteſtata, dūmodo nondum
ſit lata ſententia, vel etiā ſi ſit lata, ſed per appel
lationem ſit ſuſpenſa, videntur ꝓcedere in ca-
ſibus, qbus agitur vel de pœna corporali tātū,
vel agiť mixtim de pœna corporali, & de pœ-
na pecuniaria, ita tñ ꝙ pœna pecuniaria veni-
at acceſſoriè, et tacitè ad pœnā corporalem, vt
contingit in deportatione: non autē ꝓcedunt,
vbi agitur ex crimine pecuniariter tantū, vel
etiam agitur mixtim ad pœnā corporalem, &
ad pœnā pecuniariam æquè principaliter, ita
ꝓbať in. l. fin. C. ſi reus vel accuſa. & in. l. 3. C.
ſi penden. appella, & vtrobiq; Bal. & Salic. &
alij Doct. & ita intelligit illos textus Ange. de
maleſi. in verbo, qui dñs Iudex videns, verſic.
& ꝑdicta procedunt qñ, nu. 41. idem etiā vult
Cinus in. l. fin. C. de adulte. & æquiparantur
duo iſti caſus, ꝙ reus decedat ante ſententiam
latam, vel decedat poſt latā ſentētiam, quæ tñ
ſuſpenſa ſit per appellationē, d. l. fin. verſic. idē
obſeruať, vbi ēt Salic. in primo nota. Cū itaq;
in caſu noſtro tractetur ſolum de pœna pecu-
niaria, puto nō eſſe vlterius hęſitandū ſup hoc.
2 Secūdo quia † etiā cum tractatur de pœna
pecuniaria acceſſoriè ad corporalē, pōt ferri
ſententia, mortuo reo, ſi moritur poſt conclu-
ſionem in cauſa, Bal. in. l. 1. col. 2. nu. 3. verſic.
ſed hic dubitatur, ibi, plus videtur dicēdū &c.
C. ex delic. defunc. Ange. de maleſi. in verbo,
& eius bona publicamus, col. 2. nu. 4. ſeu Au-
guſti. Ariminē. in addi. ad Ang. verſic. & ad-
3 uerte qđ dñs. Et hoc eſt cōiter verū, ꝙ † ęqui-
parantur ſententia, & concluſio in cauſa Iaſ.
in. §. nihil commune, nu. 112. latè Marſil. in ſua
prac. crimi. §. ſequens quæſtio. Et quāuis aliqñ
4 dicatur, ꝙ † in criminalibus non ſolet cōclu-
di in cauſa, Roma. conſ. 176. illud intelligitur
de concluſione cauſæ proprio modo, quæ fit ꝑ
hominē, ideſt vel per litigatores, vel per iudi-
cem, iuxta tradita ꝑ Iaſ. in. l. admonēdi, in pri-
ma lectura, nu. 49. & in ſecunda nu. 58. nō autē
negatur, quin in criminalibus poſsit fieri con-
cluſio in cauſa ꝑ legem, vel per ſtatutū, vt tra-
dit Bal. in. l. ſi accuſatoribus, col. fin. C. de ac-
cuſa. veluti propriè videtur contingere in caſu
noſtro, nam ſtatutū vult, ꝙ reus inquiſitus non
cōparens intra terminū trium dierum habea-
tur ꝓ confeſſo, & lapſis tribus alijs diebus, nul
lo modo amplius audiatur &c. & præter con-
tumaciam rei fuerat cōcludenter ꝓbatum de-
lictum ꝑ teſtes, vt patet ex ꝓceſſu, & nullo mo-
do erat veriſimile, ꝙ reus compareret, ſed om-
nino erat ferenda ſententia, ideo ſatis dicitur
deceſsiſſe poſt concluſionem in cauſa, & pōt
cōtra eius bona, vel hæredes procedi, vt in ter-
minis tradit Bal. in. d. l. 1. Si igitur hæc proce-
dunt in caſibus, qbus agitur de pœna pecunia-
ria acceſſoriè ad corporalem, multo magis cē-
ſentur procedere, vbi ſolum agitur de pœna
pecuniaria, vt in præſenti caſū.

Tertio poſſet addi, ꝙ huiuſmodi delictum
fuit notoriū quia cōmiſſum in loco publico, &
tēpore, quo aderat maximus numerus perſo-
narū; & eſt pariter notoria fama de eo, & pa-
tet ab effectu etiā, nam habet eſſe permanens,
quia vulnera illata remanſerunt, & poſſunt vi-
deri, ideoq; perinde eſt, ac ſi reus deceſsiſſet
5 poſt latam ſentētiam cum vulgare ſit, ꝙ † no-
torium, & ſententia, æquiparantur. l. emptorē
in princ. ff. de ac. emp. & alijs locis notiſsimis.

Puto tñ, ꝙ bene erit in præfatione ſentētię
habere incidenter mentionē de rationibus ſu-
pradictis ſummatim, puta per hæc, ſeu ſimilia
verba, videlicet viſis &c. itē viſis depoſitioni-
bus de morte &c. item adhibita cauſæ cogni-
tione, & conſideratione, ꝙ agitur de pœna pe-
cuniaria, item ꝙ dictus reus in termino ſtatuti
non comparuerit, itē ꝙ de dictis vulneribus ꝑ
eū illatis ꝓbatum fuit concludenter ꝑ teſtes, &
ꝙ nihil amplius reſtabat agendū, quādo mor-
tuus eſt, niſi ferre ſententiam condēnatoriam
contra eum, item cum huiuſmodi crimen fue-
rit notorium, & commiſſum in loco publico;
& coram maximo numero perſonarum &c.

Aduertatur etiam, ꝙ in modo ꝓferendi ſen
tentiam non condemnetur ipſe mortuus, neq;
eius memoria, quia non ſumus in caſibus illis
&c. ſed ſimpliciter dicatur, pronunciamus, &
declaramus, eū incidiſſe in pœnas pecuniarias
impoſitas ꝑ ſtatutū ſub rubrica &c. videlicet
in pœnam librarū &c. & ꝓnunciamus, ac de-
claramus, eius hæredes, vel bona obligatos, &
obligata eſſe ꝓ dicta quātitate pecuniarū &c.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Piſis.
1553. die. 6. Iulij.

Summarium.

1 *Rector uel Prætor licet moriatur ante finem anni, debetur tamen ei, ſeu eius hæredibus ſalarium totius anni: & quæ ſit ratio. Et quid ſi ſalarium erat præſtandum in pluribus præſtationibus &c.*

Conſilium XCI.

QVod Rectori
1 mortuo debeatur † ſalariũ totius anni, quãuis deceſſerit ante finem anni, facit deciſio Bart. in l. diem functo, col. fin. verſic. allegatur hæc lex ff. de offi. aſſeſſo. vbi idem tradit de Prætore mortuo, per. l. 1. §. diuus. ff. de var. & extraordi. cogni. &. l. poſt duos. C. de aduoca. diuer. iudi. & opinio Bartoli eſt magis cõis, vt poſt longam diſputationẽ cõcludit Iaſ. in d. l. diem functo, nu. 36. verſicu. pro clara intelligentia, vſq; ad numerũ. 40. Ripa in tracta. de peſte, in prima parte, nu. 115. et idẽ tradit Bar. in d. §. diuus, col. 3. nu. 9. & 10. verſic. quarto caſu debetur, vbi reddit rationẽ, quia ſcilicet debetur ei ſalarium principaliter propter dignitatẽ, & ita dicitur merè beneficium, in quo fieri debet plenisſima interpretatio, vt ibi per eũ. Et quãuis Iaſ. in d. l. diem functo, poſt numerum. 38. verſic. tene cõem, limitet, vt non procedat, qñ ſalarium erat præſtandũ in duabus, vel pluribus præſtationibus, ea tamẽ limitatio nõ bene videtur conuenire huic caſui, & contrariũ expreſſè deducit Bar. in d. §. diuus, in prædicto verſic. quarto caſu. & ea limitatio Iaſonis tendit ad alios terminos, videlicet ad caſum, de quo per Bar. in d. §. diuus, nu. 7. verſic. ſecũdo caſu. Hæc puto ꝓcedere de iure, de facto autẽ vereor, ꝙ ſeruetũ id, quod poſt Fulgoſium inqt Iaſ. in d. l. diem functo, poſt numerũ. 39. verſicu. quinto mouetur, videlicet ꝙ vix poſſunt hæredes habere ſalariũ p̄teriti tẽporis &c. Et certè de dimidia parte ſalarij, ideſt de illa præſtatione, quæ fieri debebat in principio anni, non videtur eſſe facienda aliqua penitus difficultas, vt per Bar. in d. verſic. ſecundo caſu.

Iacobus Mandellus de Alba, Piſis. 1553. 14. Nouembris.

Summarium.

An Iudex poßit recuſari tanquã ſuſpectus, ſi pater eius eſt Aduocatus in eadẽ cauſa, in qua eſt Iudex. Et an Iudex recuſatus poßit à recuſatione uel ſententia recuſationis appellare.

1 *Quòd pater ſit aduocatus in eadem cauſa, in qua filius eſt Iudex, uel è contra, hæc non eſt iuſta cauſa recuſandi ipſum Iudicem.*
2 *Iudex nõ põt recuſari, licet Aduocatus alicuius ex litigatoribus ſit comenſalis, ideſt de familia iudicis.*
3 *Iudex ordinarius non poteſt recuſari, quamuis eius aſſeſſor ſit ſuſpectus, & quomodo, & quando id procedat.*
4 *Iudex recuſatus per ſententiam an poßit appellare. Et generaliter quis poßit appellare.*
5 *Appellare põt quilibet, cuius intereſt, declarando ut hic.*
6 *Appellare quilibet põt, etiã propter quale quale præiudicium, uel ſuſpitionẽ, ne ſententia aliquo futuro tẽpore noceat, licet non ſit certum, & uerum præiudicium.*
7 *Iudex recuſatus non põt appellare, qñ eius non intereſt.*

Conſilium XCII.

IN priore articulo ex duobus mihi propoſitis, videlicet vtrũ filius Iudex in vna
1 cauſa † poſſit recuſari tanquã ſuſpectus, eo ꝙ eius pater eſt aduocatus in eadẽ cauſa, videtur ſuperfluum deducere per modum diſputationis rationes aliquot, quæ poſſent qualicunq; modo facere caſum dubitabilem, poſtquã habemus in terminis deciſiones huius caſus, videlicet Peruſi. in. c. poſtremo, col. mihi. 5. num. 17. in glo. in verbo aduocati, extra de appella. qui concludit eam nõ eſſe iuſtam cauſam recuſandi filium, vel patrẽ iudicem, & mouetũ ex eo, quod generaliter ait glo. 1. in. c. ex inſinuatione, eo. titu. de appella. ꝙ
2 † Iudex non põt recuſari, ſi aduocatus alicuius ex litigatoribus eſt comenſalis, ideſt de familia ipſius Iudicis, & eam ibi ſequitur Innoc. & eſt cõiter approbata, vt ibi ait Deci. cum ſatis id ꝓbetur in. c. 1. de offi. Iudi. & p̄dictã deciſionem de filio, vel patre aduocato diſputat, & ſequitur in effectu Deci. in d. c. ex inſinuatiõe, col. 1. & 2. eam etiã ſequitur Marantus in ſuo Tracta. ſpeculum aureũ, ſeu lumen aduocatorũ, in ſexta parte, in verbo recuſatio. 23. cauſa, nu. 47. & huic deciſioni ꝓximè videtur accedere id, quod tradit Anto. de Butrio in. c. 1. col. mihi. 10.

col. mihi, 10. nu. 35. verſic. inquãtum glo. dicit
concilium, ſeu verſic. ex hoc deciditur dubiũ,
3 de iudi. dum concludit, q † ordinarius non põt
recuſari, quãuis eius aſſeſſor ſit ſuſpectus, qñ
ſcilicet cogitur quidem ipſe ordinarius capere
conſiliũ ab eo Aſſeſſore, ſed non cogitur illud
ſequi, ſuſpitio enim non tranſit de perſona in
perſonam, & id ẽt ſequitur Nicolaus Milius,
vir non paruæ autoritatis in practica, in ſuo
Repertorio, in verbo Iudex. Et quãuis Abb.
in d. c. 1. col. 5. nu. 14. de iudi. videatur ſentire
contrariũ, tñ ſe ipſum limitat, vt eius dicta cõ-
tra Butriũ ꝓcedant, qñ Aſſeſſor eſt adhibitus
ꝓpter imperitiam Iudicis: in caſu autẽ noſtro
Iudex eſt peritiſsimus, ergo remanet argumẽ-
tum ex deciſione Butrij, & ex mente Abbatis,
q ſuſpitio nõ tranſit de vna perſona in aliam,
qñ Iudex eſt peritus, & non tenetur ſequi cõſi
lium alterius perſonæ. Et p̃dicta debẽt facilius
ꝓcedere in caſu noſtro, quo p̃ſupponitur, filiũ
ipſum eſſe emancipatũ à patre, & ſeorſum ha-
bitare ab ipſo patre, & habere vxorẽ, ac filios,
ac ſeparatã familiam, & ſæpius fuiſſe functum
officio Iudicis, ẽt in cauſis, in quibus pater erat
aduocatus: & ſimiliter p̃ſupponitur, eos eſſe
bonæ vocis, & famæ, & id ꝓbatũ eſſe, & pari-
ter eſſe ꝓbatũ, eſſe conſuetudinem in Regno,
q pater, & filius ſæpiſsime ſegerũt eo modo in
cauſis, idest vt vnus eorũ ſit Iudex, & alius ad-
uocatus: nam his ſtantibus, ceſſant multa, quæ
prima facie poſſent deduci in contrarium, de
quibus per Deci. in d. c. ex inſinuatione. ſed &
ſi hæc ceſſarent, nõ tamen recedendum eſſet à
ſupradicta deciſione, quæ eſt cõmunis, vt dixi.

Quòd autem attinet ad ſecũdum articulũ,
4 vtrum Iudex † recuſatus per ſentẽtiam poſsit
ab ea recuſatione, ſeu ſententia appellare, nõ
vidi hactenus de hoc caſu deciſionem aliquã
in terminis: exiſtimo tamen, ſecundũ cõmunes
terminos, & regulas appellationũ, eum in ca-
5 ſu noſtro poſſe appellare. Nam † certum eſt,
poſſe quemlibet appellare, cuius intereſt, glo.
in. c. cum ſuper, extra de re iudica. etiã ſi nullo
modo interuenerit in prima inſtantia. l. ſi per-
luſorio. §. 1. ff. de appella. & de tali intereſſe ſuf
ficit q appareat prima facie, vt tradit Fely. in
d. c. cum ſuper, col. 6. nu. 16. verſicu. ad hoc vt
6 tertius. Item † poteſt quilibet appellare nõ ſo-
lum ꝓpter verũ, & certum intereſſe, ſed ꝓpter
quale quale p̃iudicium, vel ſuſpitionem qualẽ-
cunq, ne ſententia poſsit ei aliquo tẽpore no-
cere, glo. in. c. nõ ſolent, 2, q. 6, & glo. in. l. à ſen
tentia, in princ. per illum tex. ff. de appella. dũ
traditur in illo tex. q à ſententia lata cõtra vnũ
ex hæredibus põt alius cohæres, qui nõ inter-
uenit in cauſa appellare, & tamen talis ſentẽ-
tia non affert, niſi quale quale præiudicium ſe-
cundum glo. in. l. ſi duo patroni, in verbo ha-
biturum, in fin. ff. de iureiurã. ſcilicet p̃iudiciũ
quò ad ſuſpitionem, non autẽ p̃iudicium verũ,
& certum, vt patet ex tex. in d. l. à ſentẽtia, qui
ait, q & ſine appellatione tutus eſt ipſe cohæ-
res, tradit ẽt Lafran. de Oria. in. c. quoniã con-
tra falſam, in verbo interlocutoriæ & appel-
lationes, nu. mihi. 99. in fi. & 101. & in impreſ-
ſionibus nouiſsimis nu. 56. de proba. ꝓpterea
cum in caſu noſtro Iudex recuſatus iniuſtẽ, &
iniquè, vt ipſe prætendit, paſſus ſit iacturã ſala-
rii, quod erat notabilis ſummæ, item dubitet,
ne talis ſententia poſsit ei nocere in futurum in
alijs caſibus, qa poſſet ſaltem mouere aliquem
iudicaturum ſuper recuſatione, non video, cur
non poſsit appellare, ſtantibus ſupradictis.
7 Neq † obſtat deciſio Geminiani ex aduerſo
deducta in. c. Iudex ab apoſtolica, col. 2. nu. 9.
de offi. delega. qa videtur habere ſecũ reſpon-
ſionem, ſi bene ponderentur eius verba, videt
enim loqui in caſu, quo nõ intereſt Iudicis re-
cuſati appellare, vt patet ex ſuis illis verbis,
ſcilicet, cum ipſius non intereſt &c. in caſu autẽ
nr̃o intereſt Iudicis & pecuniariter de p̃nti, &
in futurum ẽt poterit ſæpe intereſſe, qa cauſa,
propter quã fuit recuſatus, adhuc remanet, &
manebit in futurũ, quãdiu ambo vixerint, pa-
ter, & filius, ideoq cũ poſsit ſępe caſus iſte ei
cõtingere, & p̃iudicium hoc ei inferri, videtur
omnino eſſe admittendus ad appellandum.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis
Veſpertini in Prima Cathedra Interpres
Piſis, ſaluo &c. 1553. 15. Nouembris.
Ad petitionem D. Caroli de
Siculi, Legum ſcholaris.

☞ Summarium.

De interpretatione cuiuſdam fideicõmiſsi, an extincto primo gradu ſubſtitutionis, cẽſerẽtur extincti oẽs, & an quædã fœminæ eſſent admittendæ, excluſis agnatis &c.

1 Fideicommiſſum an ſit penitus extinctum in cæteris gradibus, extincto primo gradu ſubſtitutionis.

2 Verba fideicommiſsi, uel prohibitæ alienationis, ſi ſint cõcepta in rem, efficitur grauamen reale, & afficit omnes perſonas, quocunq gradu inueniantur.

3 Trebellianica non poteſt detrahi de rebus expreſsè prohibitis alienari.

Conſilium.

Conſilium XCIII.

QVia in præſenti cauſa ſubtiliter, & copioſè ſcriptũ fuit ex vtraq; parte, ita, vt nihil amplius dici, aut ſcribi poſſe videatur, quod non prius dictũ, aut ſcriptũ ſit, propterea nihil noui huc poſſum afferre, ſed duntaxat iudicium meum proferam de re iſta, qualecunq; ſit, vt ſi non auxilio, ſaltem conſilio poſſim vtrunq; prodeſſe.

1 Et in primis dum queritur, † an fideicõmiſſum factum olim per Dñam Franceſchinã de Beccaria ſit penitus extinctum, poſtq̃ tres oẽs illi filij ſui, Nicolaus, & Prepoſitus, & Caſtelinus deceſſerũt cũ filijs maſculis, quaſi, ſ. extincto primo ſubſtitutiõis gradu, ſint extincti cęteri oẽs, iuxta tex. in. l. ſi mater. §. 1. ff. de vulga. puto habendũ eſſe pro expedito, q̃ non ſit extinctum fideicõmiſſum quò ad reliquos deſcendentes ex dictis tribus filijs, q̃a in inferioribus partibus teſtamenti ſe declarauit teſtatrix, dum principali quodã capite ipſius teſtamenti dixit ſe velle, q̃ bona ſua integrè cõſeruentur in infinitũ inter deſcendẽtes &c. & dũ ꝓhibuit alienationẽ ipſorũ bonorũ &c. ſuccedit

2 enim id, qđ paſſim tradunt Docto. q̃ † cũ vel verba fideicõmiſſi, vel verba ꝓhibitæ alienationis ſunt cõcepta in rẽ efficit grauamẽ reale, & afficit oẽs pſonas, quocunq; gradu inueniãtur, Pau. de Ca. conſ. 234. viſis & cõſideratis omnibus diligenter quæ tãgunt, col. 3. verſic. contrariũ dico q̃ attenta cauſa, in antiqs, quod eſt cõſiliũ. 77. primo vol. in nouiſſimis, Deci. conſ. 182. col. 1. in fin. verſic. conſtat autẽ teſtatorem, & col. 3. in fine, verſic. itẽ aduertẽdum eſt quia in caſu, latè Curt. Iun. conſ. 43. col. pen. & fin. Paris. conſ. 90. nu. 43. in ſecundo, Ruin. cõſ. 147. nu. 11. ſecũdo vol. & in. §. diui, col. 31. & 32. & id ẽt voluit Bar. in. l. peto. §. fratre, col. 2. verſic. venio ad quartã. ff. de lega. 2.

3 Quò verò ad ſecundũ queſitum (quod eſt omniũ principale) vtrum filiæ D. Benedicti ſint admittendæ ad fideicommiſſum, excluſis agnatis, id eſt deſcẽdentibus maſculis ex dicto Nicolao, & Prepoſito, an verò excludãtur ab ipſis agnatis, puto eſſe diſtinguendum inter portionem fideicõmiſſi debitam ipſis filiabus ex propria earũ pſona in ſucceſſione paterna, id eſt portionem delatam eis ſtatim, poſtq̃ fuit mortuus D. Benedictus earũ pater, & ex alia parte portionem D. Caſtelini iunioris earum fratris, & portionem D. Petri franciſci earum patrui, qui duo mortui ſunt poſt D. Benedictum: primo enim caſu, id eſt quò ad portionẽ fideicommiſſi, quę ex bonis fideicommiſſi repertis apud D. Benedictum poterat pertinere ad ipſas duas filias, id eſt quò ad duas partes ex tribus, quia alia tertia pars ſine dubio pertinebat ad D. Caſtelinũ filium maſculum, puto rem ſtare pro ipſis dominis filiabus: nam fuerat earũ pater grauatus fideicõmiſſo ad ſimilitudinem aliorũ omnium priori loco inſtitutorum, id eſt ſub alternatiua illa, ſi deceſſerit ſinè filijs, aut filiabus, vt optimè hoc deduxit D. Michael Gerardus in ſuis motiuis, quicquid in contrarium per aliquos ſcriptum fuerit: cũ igitur deceſſerit earum pater D. Benedictus & cum filiabus, & cum filijs maſculis, defecit conditio fideicõmiſſi in vtraq; parte alternatiuæ, & ita nõ euenit caſus ſubſtitutionis in eius perſona, & per cõſequens perinde eſt, ac ſi ipſi patri nullum fuiſſet iniunctum fideicommiſſum. & cum ipſe deceſſerit ab inteſtato, debuerunt bona omnia ab eo poſſeſſa peruenire ad eius filios æqualiter, id eſt ad maſculum, & duas ipſas filias de iure cõmuni. Neq; puto eo caſu obſtitiſſe eis ſtatuta Ciuitatis Papiæ, cùm ipſæ filiæ nondum eſſent nuptæ, de quo tamen dicto, id eſt vtrum ſtatuta eis præiudicauerint, me remitto ad dominos Doctores Papienſes, quia ad me tranſmiſſa non fuit copia ipſius ſtatuti. Et q̃ admittendæ ſint ipſæ filiæ ad portionem fideicommiſſi repertam in hæreditate patris, ſcilicet pro ea rata parte, pro qua ſunt hæredes patris, videtur admittere de plano Dñs Sanſonus, qui eſt vnus ex his, qui ſcripſerunt pro parte contraria, nam ipſe ſolùm ſcripſit ſuper caſu, quo agitur de portionibus fratris, & patrui, de quibus infra dicetur, & id etiam videtur admittere Dominus Mazenta in ſecunda charta, quamuis poſtea in nona charta in fine fuerit ſibi contrarius, nam præſupponit, q̃ etiam quò ad portionem ipſarum ſororum eis debitam ex bonis fideicommiſſi repertis in bonis patris euenerit conditio in perſona ipſius patris, & id etiã aſſerit D. Io. Maria Curtius folio primo, & D. Paulus de Eccleſia folio ſeptimo, quod ego nullatenus puto eſſe verum, quia, vt dixi, cum deceſſerit Dominus Benedictus & cum filijs, & cũ filiabus, defecit penitus omnis conditio in eius perſona, Neq; video quicq̃, quod

valde vrgeat aduerſus ipſas dñas ſorores in hoc primo capite: nã id, quod ex aduerſo deductũ fuit, ꝙ fideicõmiſſum hoc fuerit factum fauore agnationis, puto eſſe alienum à veritate, tum qa ipſa teſtatrix erat fœmina, tum quia vocauit & deſcendẽtes maſculos, & fœminas; tum quia vocauit fœminas ante maſculos legitimatos, tum quia deficientibus omnibus deſcendẽtibus maſculis, & fœminis, vocauit ꝓpinquiores ipſius teſtatricis, non autem ꝓpinquiores ex gente ſeu agnatione Georgia.

Sin autem loquimur de portione fideicommiſſi, quæ ſemel ꝑtinuit ad earum fratrẽ dñm Caſtelinũ, item & de portione, quæ ſemel ꝑtinuit ad dominũ Petrum Franciſcum earũ patruum, quas duas portiones conſtituo pro ſecundo membro ſupradictæ diſtinctiõis, puto rem de iure inclinare pro agnatis maſculis aduerſus ipſas dominas ſorores, quæ in hoc caſu petunt ſe admitti tanq̃ ad lucrum: nã ex multis partibus teſtamenti apertè collegit̃, voluiſſe teſtatricem, ꝙ reſpectu ꝑſonarum, quas vocabat ad lucrum titulo fideicõmiſſi, eſſent p̃ferendi maſculi ſemꝑ fœminis, & eam voluiſſe, ꝙ deficientibus omnibus deſcendentibus maſculis, admitterent̃ fœminæ, & non aliter: quæ verba ꝑ ſe patent, & fuerũt ab omnibus ponderata, qui ſcripſerũt in hac cauſa. Neq; vr̃ admittenda rñſio, qua dicitur, ꝙ dum voluit teſtatrix eſſe p̃ferẽdos maſculos fœminis, debeat intelligi de maſculis eiuſdẽ lineæ, & non de maſculis alterius lineæ, nam præterq̃ ꝙ replicari poſſet, ꝙ verba teſtamenti generaliter, atq; abſolutè dicũt maſculos debere fœminis p̃ferri; p̃ſertim per enixum illum modũ loquendi, oẽs & ſingulos maſculos: itẽ ꝙ replicari poſſet, ꝙ p̃dicta rñſio exigeret, ꝙ teſtatrix feciſſet in ſingulis ſubſtitutionibus quinq; gradus, videlicet primo vocãdo maſculos eiuſdẽ lineę, ſecũdo fœminas eiuſdem ẽt lineæ, tertio maſculos alterius lineæ, quarto fœminas alterius lineæ, quinto legitimatos, quod tñ hic factũ nõ fuit, ſed tres duntaxat poſiti fuerunt gradus, itẽ dici poſſet, ꝙ ratio aſſignata in ꝓhibitiõe alienationis vocat primo maſculos in infinitũ &c. p̃ter (inquã) huiuſmodi replicationes, extat aliud, quo tolli vr̃ omnis diſceptatio, nã in ꝓhibitiõe alienandi verſic, itẽ ex quãplurimis, & per totã eã paginã, & ſequentẽ, p̃ſertim in verſic. et vlterius q̃cunq; taliter alienata, & verſic. ac eidem vel eiſdẽ tunc inſtituit & ſubſtituit vnũ &c, explicauit teſtatrix clariſſimè mentẽ ſuã vocat, n. primo loco filios maſculos ꝑſonę alienãtis, ſecundo loco filios maſculos non alienantiũ, tertio filias ipſius alienantis, quarto filias nõ alienantiũ, q̃nto ꝑſonas legitimatas. Neq; vr̃ bona rñſio, qua dicit̃, eſſe differentiã inter fideicõmiſſum, & ꝓhibitionẽ alienandi, non. n. ſatis conſtat de ratione differentię in hoc ꝓpoſito, cum maximè hic fiat ꝓhibitio acceſſorie ad fideicõmiſſum, dixit enim teſtatrix, ꝙ iuſtis & legitimis multis rõnibus, & cauſis, et vt bona ſua integre cõſeruent̃ in ſupraſcriptis in infinitũ ꝓhibet ea alienari &c. Et q̃uis D. Paulus de Aliis folio. 15. & D. Michael Gerardus duabus vltimis chartis videant̃ ſenſiſſe hanc difficultatẽ, non tñ videt̃ fuiſſe ꝑ eos penitus ſublata, ſicut etiã non puto eã tolli ex dictis ꝑ D. Zerbũ, & 2
per D. Salernum, dum volunt, ꝙ ſubſtitutus debeat excludi per ꝓximiorem in gradu, iuxta tradita per Bar. & alios in. l. hæredes mei. §. cũ ita, non enim videntur tradita ibi per Docto. poſſe applicari ad caſum noſtrum, quo teſtatrix ſeparauit expreſsè maſculos à fœminis, & maſculos p̃tulit fœminis, etiã vlterioris gradus, vt per D. Mazentam folio. 12. & 13. & ꝑ D. Io. Mariam Curtium folio. 7. qui ambo in hoc propoſito videntur bene loqui.

De tertio aũt q̃ſito nihil expedit hic tractare, vtrum ſcilicet poſſint ipſæ dñæ ſorores vltra legitimã detrahere trebellianicam, ſcilicet vel ex perſona patris ſui, vel ex ꝑſona fratris, videtur enim clarum, eam non poſſe detrahi, qa
3 ‡ non ſolet detrahi de rebus expreſsè prohibitis alienari, Roma. conſ. 296. Corne. conſ. 22. à nu. 29. vſq; ad numerum. 33. in ſecundo, Pariſ. conſ. 44. nu. 10. 11. 12. in tertio.

Iacobus Mãdellus Albenſis, Iuris ciuilis Interpres Piſis in prima cathedra lectiõis veſꝑtinę, ſaluo &c. 1553. 25. nouẽbris. Pro Illu. D. Io. Thoma Galerate, Gubernatore Papiæ.

Summarium.

De homicidio cõmiſſo per filium ad defenſionem patris ſui, an puniri debeat. Et de materia. l. ut uim, de Iuſti. & iur.

1 LICITVM *Eſt percutere, & impune occidere aliũ ad neceſſariam defenſionẽ, et qñ id propriè uerificetur.*

2 *Et põt percuti, uel occidi aggreſſor nõ ſolum ſi ueriſimiliter erat interfecturus talem ſe defendentem, ſed etiam ſi erat illaturus ſolum aliquod leue uulnus, uel percuſſionem, & tunc nõ tenetur defendens de homicidio, neque de exceſſu, neq; de doloſo exceſſu &c.*

3 *Filius põt percutere, uel occidere ad defenſionem patris.*

Et frater ad defenſionem fratris.

Et maritus ad defenſionem uxoris.

Et Socin

Et Socius itineris ad defenſionem ſocij.

4 *Teſtibus deponentibus de defenſione creditur, ẽt q. deponant per uerbum, credo, & maximè qñ de eorum dictis colligitur ratio, uel expreſſè adducunt rationem.*

5 *Teſtis depoſitio ualet, etiam q. ſimpliciter dicat factum fuiſſe ad defenſionem.*

6 *Teſtes deponentes de publica fama defenſionis neceſſariæ probant.*

7 *Præſumptio innocentiæ plurimum augetur, quando quis ſe ſponte conſtituit in carceribus.*

Cõſilium XCIIII.

QVia deducta per ſupraſcriptũ excellentẽ Iuriſconſultum D. Chriſtophorũ Reghinũ videntur eſſe veriſſima & in facto, & in iure, ꝓpterea facilè deſcẽdo in eius ſententiã, ꝙ Petrus Rabagius nullã penitus mereatur pœnã neq; homicidij, neq; aliquã mitiorem, ſed tuto animo, atq; intrepidè poſſit ſe pſonaliter cõſtituere in carceribus ad faciendũ ſuas defenſiones. Nã ex depoſitiõe triũ teſtiũ maximè, videlicet Mathei, & Marci, & Amadei, cõſtat, ꝙ ille Peregrinus & verbis, & armis aggreſſus fuit Antonium patrem ipſius Petri, dũ euaginato pugione petebat ipſum Antoniũ, ſeu (vt vulgo dicitur) admenabat pugionẽ cõtra eum, qui Antonius erat ſenex ſeptuagenarius, et inermis, nihil habẽs niſi baculũ, quo vti ſolebat, tanq̃ ſocio itineris, & ꝙ ipſe Petrus incontinẽti, vt defenderet patrẽ, interpoſuit ſe, & vulnerauit Peregrinũ ſemel tñ cum inſtrumento ferreo, quo ſolent putari
1 vites &c. tali enim caſu † videñ ꝓpriè verificari iura dicentia aliquẽ licitè pcutere, et impune occidere alium, & cẽſeri eũ facere ad neceſſariam defenſionẽ, l. ſed & ſi quencunq; in princ. ff. ad leg. aquil. vbi ẽt Bar. & plenius idẽ Bar. in. l. ſi ex plagis. §. tabernarius eo. titu. Et q̃uis etiã poſſit dari caſus, ꝙ aliqs cenſeatur ad ſuã defenſionẽ pcutere, vel occidere alium, à quo fuerat ante pcuſſus, tñ id facilius pſumitur, qñ nondum fuerat pcuſſus, ſed imminebat ille de
2 proximo pcuſſurus, vt ibi per eũ. quæ † procedunt, nõ ſolũ ſi ille aggreſſor erat veriſimiliter interfecturus hunc ſe defendentem, ſed etiã ſi erat illaturus leue aliqd' vulnus, vel pcuſſionẽ, vt deducit Alex. in iam allegato in hac cauſa conſ. 76. col. 2. nu. 7. & col. 3. nu. 8. primo vol. & conſ. 109. col. 3. eo. vol. & conſ. 14. col. fin. in tertio, & conſ. 119. col. 2. in ſeptimo, & Corne. conſ. 107. primo vol. Deci. conſ. 676. & conſ. 678. qui oẽs etiam cõcludunt tali caſu cenſeri omnino licitam defenſionem, adeo ꝙ quis nõ tenetur neq; de pœna homicidij, neq; de exceſſu, & tali caſu nõ eſt opus diſtinguere, vtrum exceſſus fuerit cõmiſſus dolo, an ſine dolo, iuxta tradita per Alex. in conſ. 140. col. fin. in 2. volu. & d. conſ. 76. col. 2. & d. conſ. 109. col. 3. primo vol. & d. conſ. 119. col. 4. in ſeptimo, qa euidenter patet non ſolũ non interueniſſe dolum, ſed neq; culpã, neq; exceſſum aliquẽ. & tanto magis cũ in caſu noſtro ille Peregrinus eſſet vir iuuenis, & robuſtus, & armatus, Antonius autẽ eſſet ſenex, & debilis, & inermis, nã huiuſmodi qualitates perſonarũ plurimum faciunt, vt tradunt pdicti Docto. Neq; difficultas vlla eſſe videtur, quin ſicut Petrus potuiſſet licitè ſe defendere, ſi Peregrinus immediate
3 aggreſſus fuiſſet eum, ita etiã † potuerit defendere Antonium patrem ſuum, iuxta iam allegatam deciſionem Baldi in. l. 1. col. 5. nu. 16. & 17. C. vnde vi: ſicut etiam frater põt tali caſu defendere fratrem Alex. conſ. 2. col. pen. nu. 13. in ſeptimo, ſicut et filius põt defendere patrẽ, & maritus vxorẽ, vt per Bar. in. l. vt vim, vbi etiam poſt alios tradit Deci. col. pen. num. 32. tradit etiam Corne. d. conſ. 107. col. 2. nu. 12. primo vol. vbi etiã id trahit ad ſocios itineris.

Et præter hanc præſumptionem iuris, ꝙ ſtantibus prædictis cẽſeatur Petrus quicquid fecit feciſſe ad legitimã, ac neceſſariam defenſionem patris ſui, vt etiam per Deci. conſ. 459. nu. 4. & conſ. 469. col. fin. extat in caſu noſtro res clarior, quia deponunt teſtes ſupradicti, ꝙ id factum fuit ad defenſionẽ, & adducunt bonas rationes. volunt autem Docto. cõiter eſſe
4 † credendũ teſtibus tali caſu deponentibus de defenſione, ẽt ſi vtatur verbo, credere, Alex. d. conſ. 76. col. fin. & d. conſ. 109. col. 3. nu. 7. & col. 5. & 6. primo vol, præſertim qñ ex eorũ dictis colligitur ratio, vt ibi per eũ, & idẽ Alex. in d. conſ. 119. col. 3. in ſeptimo, Corne. conſ. 162. col. 2. primo vol. Deci. d. conſ. 459. in fin. & d. cõſ. 469. nu. 8. & Boerius deciſione. 164.
5 col. fin. qnimo † volunt, ꝙ valeat depoſitio teſtis, ẽt ſi ſimpliciter dicat, ꝙ factũ fuit ad defenſionem, Alex. d. conſ. 109. col. 5. nu. 10. Corne. d. conſ. 162. col. 1. Deci. d. conſ. 459. nu. 6. & d. cõſ. 469. nu. 5. 6. 10. Boerius vbi ſupra. Acce-
6 dit ẽt depoſitio alioꝝ quãplurium teſtiũ † deponentium de publica fama talis defenſionis neceſſariæ, vt per Alex. d. cõſ. 14. col. fin. verſicu. & ſunt etiam plures, in 3. volu.

Sed præter ſupradicta, accedit etiam plu-

 rimum

rimum ad augendam præſumptionem inno-
7 centiæ † ipſius Petri, ꝙ ipſemet, qui nunc eſt
in libertate, conſtituet ſe ſponte ſua in carce-
ribus, vt latè deducit Marſil. in ſua prac. cri-
mi. §. diligenter, in charta pen. & fin. ſeu à nu.
204. vſq; ad numerũ. 209. pro quo dicto mihi
videtur facere tex. in. l. ſi adulterium. §. ince-
ſtum autem, verſicu. & facilius ſi nemo reum
ff. de adulte. & habet ſecum naturalem ratio-
nem, atq; quotidianam experientiam.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis Veſpertini in prima cathedra Interpres Piſis. 1554. 25. Ianuarij. In cauſa, quæ agitatur Pontremuli.

Summarium.

De conſuetudine præſtandi fidem libris mercatorũ, an ualeat. Et de mercatore, qui ſcripſit in libro, aliquẽ fideiuſſiſſe pro alio, an ſcilicet fideiuſſio dicatur de pertinentibus ad artem, & an credatur &c.

1 CONSVETVDO, ꝙ præſtetur fides libris mercatorum, uel artificum, debet intelligi, & limitari, niſi contrarium uideatur Iudici ex aliquibus cauſis probabilibus. & ſi ſtatutum, uel conſuetudo diſponeret contrarium, eſſet indiſcreta, & prona ad malum.

2 Arbitrium Iudicis intelligitur, ut debeat eſſe ſuffultum probabilibus rationibus.

3 Omnis probatio, qualiſcunq; ſit, etiam ordinaria, conſiſtit in arbitrio iudicis.

4 Iudex poteſt, ſi ſibi uidetur, non adhibere fidem teſtibus, & etiam inſtrumento publico, quamuis inſtrumentum non pronuncietur falſum &c.

5 Multa tractantur, quæ non perficiuntur.

6 Confeſſio extraiudicialis facta, p̃ſente parte, plenè ꝓbat.

7 Extraiudicialiter dicta, aut facta coram honeſtis perſonis, æquiparantur dictis, aut factis in iudicio.

8 Querimoniæ, quæ fiunt corã amicis, uel alijs pſonis, poſtquã aliquis caſus contigit, habẽtur in cõſideratione, & probant uerũ animũ cõquerentis, & præſtãt probabile indicium &c. etiam ſi tractetur de præiudicio tertij.

9 Propter honeſtatem alicuius perſonæ poteſt admitti probatio, etiam contra præſumptionem iuris, & de iure.

10 Depoſitio unius teſtis, & confeſſio partis plenè probant intentionem.

11 Fideiuſſio nõ eſt de ptinẽtibus ad artẽ, ſeu negociationem mercatoris, ſicut nec mutuum, cõmodatũ, uel depoſitũ.

12 Libris mercatorum credendum eſt in pertinentibus ad eorum artem, uel exercitium, & quæ ipſi aliter non facerent, niſi exercerent eam artem.

13 Pignus, & fideiuſſio, æquiparantur.

14 Fideiuſſio ꝙ non ſit de pertinentibus propriè ad mercatores, & ꝙ non credatur eorum libris, quatenus continent fideiuſſionem.

Conſilium XCV.

TRia videntur
extare in præſenti caſu ex quibus
iudicandum videtur in fauorem
excellentis Doctoris. D. Ioannis
1 Argenterij. Primum eſt, ꝙ † conſuetudo præ-
ſtandi fidem libris mercatorum, vel artificũ,
quæ aſſeritur vigere in præſenti Ciuitate Pi-
ſarum, debet intelligi cum tacita quadam ſub-
auditione, ſeu limitatione multũ æqua, & ra-
tionabili, videlicet niſi contrariũ videatur Iu-
dici ex probabilibus aliquibus cauſis, vt tradit
Bal. in. l. vnica in 3. col. nu. 13. verſic. quid ergo
eſt in codicibus. C. de confeſ. vbi in effectu cõ
cludit, cõſiſtere rẽ totã in arbitrio Iudicis, ait-
q; ꝙ ſi conſuetudo, vel ſtatutũ diſponeret con
trariũ, eſſet indiſcreta, & nõ valeret, qa eſſet ꝓ-
na ad malũ. i. ad falſum cõmittendũ, & hoc di
ctũ ſeqtur, & exiſtimat notãdũ Abb. in. c. bo-
næ el 2. col. fin. nu. 33. verſic. vide tamen nota-
bilem limitationẽ, extra de poſtula. prælato. &
Iaſ. in. l. admonẽdi, in ſecunda lectura, nu. 122.
& 123. ff. de iureiuran. nõ quidẽ ꝙ debeat Iu-
dex ꝓ mera ſua voluntate indiſtinctè vel reij-
cere librum, vel ei credere, ſed debet adhibere
2 arbitriũ, quod † arbitrium intelligit̃ eſſe de-
bere ſuffultũ ꝓbabilibus rationibus. l. hodie.
ff. de pœnis, tradũt glo. & Bar. in. l. ſi qua pœ-
na, in fin. ff. de verb. ſigni. glo. in c. ſuꝑ his, vbi
latè Felin. col. 5. & 6. extra de accuſa. & ꝙ talis
ꝓbatio ſit in arbitrio Iudicis, eſt habendũ om-
3 nino ꝓ expedito, quia id pariter † habet̃ ꝓ ex-
pedito in reliquis omnibus † generibus ꝓba- † Et Soci. ſun. cõſ. 90. nu. 19. in 2. vol. et conſ. 61. nu. 46. co. volu. Vancell.
tionũ, et̃ ſi ſint probationes ordinariæ, puta per
teſtes, vel ꝑ inſtrumẽta, vt tradit Pau. de Ca. in
d. l. admonẽdi, col. antepen. nu. 39. Deci. conſ.
650. in princ. & conſ. 652. verſic. pro reſolutio-
ne. Et ſolet cẽſeri ſingularis eſſe deceſſio Bar.
4 in. l. lucius in fin. ff. de infami. ꝙ † licet teſtes
clarè probẽt, ſecundũ verba, põt Iudex, ſi ſibi
videbit̃, eis non adhibere fidem, & idẽmet põt
cõtra inſtrumẽtũ publicũ, vt latè tradit Curt.
iun. conſ. 178. poſt Bal. in. l. ſcripturæ. C. de fi-
de inſtru. Feli. in c. auditis, nu. 23. de p̃ſcrip, ꝙ q-
uis notarius nõ puniatur de falſo, neq; pronun-
ciatũ ſit inſtrumentũ falſum, vt ꝑ Io. de Ana.
cõſ. 49. ſeu ꝑ Bologni. ibi in addi. In caſu aũt
nr̃o multæ vident̃ extare cõiecturæ, & rõnes
probabiles, ꝓpter quas multũ magnificus. D.
Vicerector magis debet adhibere fidẽ D. Ar-
gentcrio,

genterio ꝙ̃ mercatori eius aduerſario. prima
quia pro D. Argenterio extat depoſitio vnius
teſtis deponentis exp̃ſsè, ꝙ nihil fuit cõcluſum
corã ipſo D. Argenterio, quãuis aliquid fuiſſet
5 tractatũ, & † vt ait Bal. in. l. multũ intereſt col.
2. C. ſi quis alte. vel ſibi, Alex. cõſ. 28. libro pri
mo, Deci. conſ. 11. col. 1. multa tractantᷓ, q̃ non
ꝑficiuntur. & non videtur adeo domeſticus te-
ſtis, vt ei credendũ non ſit, cõcurrentibus ſaltẽ
alijs coniecturis, de q̃bus infra. Secunda ratio,
vel coniectura eſt, q̃a ipſemet aduerſarius ſatis
id fuit confeſſus corã ipſo D. Argenterio, vt
6 ꝓbatum eſt, & q̃uis fuerit confeſſio† extraiudi
cialis, cum tñ facta fuerit, pręſente parte, plenè
ꝓbat. l. certum. §. ſi quis abſente, vbi Bar. ff. de
confeſ. Deci. conſ. 146, col. 2. Tertia ratio, vel
coniectura eſt, q̃a ipſe D. Argenterius ſtatim,
poſtq̃ reſciuit ſe fuiſſe ſcriptum pro debitore,
conqueſtus fuit non ſolũ cum ipſo mercatore,
vt patet ex ſupradicta eius confeſſione, ſed etiã
narrauit caſum duobus Doctoribus, videlicet
mihi, & D. Beltramino, conſulens nos de eiuſ-
modi negocio, vt pariter ꝓbatũ eſt in ꝓceſſu:
7 ea † enim, quæ fiunt, ẽt extraiudicialiter, corã
honeſtis ꝑſonis, ſolent æquiparari his, quæ di-
cuntur, vel fiunt in iudicio. l. 1. §. ſi pecunia in
8 ſacculo. ff. depoſi. & ꝙ tales q̃rimoniæ, † quæ
fiunt coram amicis, vel alijs perſonis, poſtquã
ſtatim contigit aliquis caſus, ſoleant haberi in
conſideratione, & ꝓbare verũ animum ipſius
conquerentis, & p̃ſtare ꝓbabile indicium, ꝙ
ita ſe habeat veritas, ẽt ſi tractetur de p̃iudicio
tertii, patet ex his, quæ tradit Marſil. in ſua
prac. crimi. in princ. ſeu in §. principium, nu. 6.
& 7. in duobus locis, dum loqtur de illo, qui,
cum vidit ſibi fuiſſe factum furtũ, conqueſtus
ſtatim fuit coram amicis. Et p̃ter eam primã
querimoniã, ſucceſſerunt alii quãplures actus
ipſius D. Argenterii, tendentes ad eundẽ effe-
ctum, videlicet mandatum in D. Iacobum de
germanum, legũ ſcholarem, vt in ab-
ſentia ipſius D. Argenterii curaret hoc nego-
cium, vt eximeretur de illo libro, & literæ etiã
eius multæ priuatim ſcriptæ ſup̃ hoc, item cõ-
uentio iudiciaria corã Dñis Conſulibus, dum
ſcilicet ipſe D. Argenterius conuenit aduerſa-
rium ſuũ, & petebat ſe eximi de eius libro, itẽ
ꝓteſtatio, de qua in motiuo, non enim per eam
confeſſus eſt D. Argenterius ſe eſſe debitorẽ,
quinimo expreſsè negauit, vt patet ex eius le-
ctura, & pariter patet ex aliis actibus ſupradi-
ctis, & id, quod fecit in ea proteſtatione, fecit
ad abundantem cautelam. Quarta ratio, ſeu
coniectura colligitur ex errore nominis ipſius
D. Argenterii, non q̃dem ꝙ ex hoc inferatᷓ ad
falſitatẽ libri, vt obiicitur in motiuis, ſed ſolũ
vt ex eo eliciatur cõiectura, ꝙ ea ſcriptura non
facta fuit pñte ipſo, D. Argenterio, q̃a veriſimi
le eſt, ꝙ eo p̃ſente non fuiſſet erratũ in eius no-
mine. Quinta ratio ſumi põt ex q̃litate ipſius
D. Argẽterij, cuius ꝑſona eſt talis autoritatis,
& legalitatis, vt nõ ſolũ in parua adeo ſumma,
qualis iſta eſt, de qua agitur, ſed ẽt in longè ma
iori ſumma debeat de facili Iudex non crede-
re aduerſario, vt tradit Deci. conſ. 575. inci-
piente, in caſu in quo in terra Mãdulphi, col.
9 2. in princ. nu. 6. vbi ait, † ꝙ ꝓpter honeſtatem
ꝑſonæ põt admitti probatio, etiã contra p̃ſum
ptionem iuris, & de iure. Sexta ratio, vel cõie-
ctura accedat ex eo, ꝙ ille, qui ſcripſit in libro,
fuit famulus, & non fuit ipſe mercator &c.

Secũdũ fundamentũ principale ſit, ꝙ ſtãte
10 ſupradicta depoſitione vnius † teſtis, & cõfeſ-
ſione ipſius partis vr̃ dñs Argẽterius plenè ꝓ-
baſſe intentionẽ ſuã, vt ꝑ Bar in d. l. admonẽ-
di, nu. 48. & 49. qui id tradit ẽt fauore actoris,
& quãdo facta eſt cõfeſſio abſente parte, ergo
multo magis id debet ꝓcedere in caſu noſtro,
quo ſolũ tractatᷓ de fauendo ipſi reo cõuento,
& quo facta fuit cõfeſſio, p̃ſente parte. & ſi ea
duo per ſe non ſufficiunt, debent tamen ſuffice
re, ſaltem cum iuramento deferendo ipſi dño
Argenterio in ſupplementum probationis.

11 Tertiũ fundamentũ põt conſtitui, eo ꝙ † fi-
deiuſſio non videtᷓ eſſe de pertinẽtibus ad ar-
tem, ſeu negociationẽ ipſius mercatoris, ſicut
de mutuo, & de cõmodato, vel de depoſito di-
cit Iaſ. in d. l. admonendi, ſecunda lectura, nu.
123. verſic. tertio diligenter, nã vt ibi ait Alex.
12 nu. 36. verſic. & hoc ꝓcedat, credendũ † eſt li-
bris mercatorũ, qñ continent aliq̃d, quod ꝑti-
net ad eos facere ratione exercitij, & artis ſuę,
& qđ nõ aliter facerẽt, niſi exercerent eã artẽ,
ſed ſcribere, ꝙ vnus fideiuſſit, ſeu ꝓmiſit pro
alio, põt fieri non ſolũ per mercatores, ſed & ꝑ
quodlibet aliud genus ꝑſonarꝫ, & ad hoc ꝓpo
ſitum videtur eſſe tex. in. l. ſi q̃s ex argẽtariis. §.
rationẽ. ff. de eden. qui ait, ꝙ ſi argẽtarius in li-
bro ſuo ſcripſit pignus, non cenſetur eſſe actus
pertinens ad eius negociationẽ, & nõ videtur
poſſe intelligi ille tex. de pignore ex aliqua ex-
tranea cauſa penitus, q̃a eſſet de indubitabili:
13 pignus autem, † & fideiuſſio ſolent æquipara-
ri. l. 1. §. iubet. ff. de colla. bono. glo. & Bar.
in. l. 1. ff. qui ſatiſda. cogan. Alex. conſ. 65. in
14 fine. 5. vol. & in terminis ꝙ fideiuſſio † non ſit

de pertinentibus ,pprie ad mercatores, ideoq́;
credendũ oon ſit eorꝫ libris, quatenus continẽt
fideiuſſionẽ,tradit Iaſ.cons.103. primo vol.

Prætermitto ea,quę in vniuerſum poſſent
ſuperaddi,faciẽtia ad præſentem caſum, præ-
ſertim ꝙ D.Atgenterius nõ eſt actor , ſed eſt
reus conuentus,& in dubio fauendum eſt reis,
ſcilicet in decidendo.item ꝙ caſus iſte eſt plu-
rimum exemplaris , & poſſet de facili afferre
pręiudicium omnibus Doctoribus legẽtibus,
& ſcholaſticis,ſi ita indiſtiocte eſſet adhiben-
da fides quibuslibet libris mercatorum , vel
artificum &c. quæ omnia non dubito , quin
cooſiderentur per magnificum D. Vicere-
ctorem pro ſua prudentia,

Iacobus Mandellus de Alba , legens Piſis
1554.die 12.Martij.Pro excellen.artium &
medicinæ Doctore, D.Ioãne Argentetio.

Summarium.

De lapſu inſtãtiæ , & ꝙ ſentẽtia tunc lata ſit nulla. Et an ſtatutũ, præfigens inſtantiã cauſis excedentibus libras centũ,trahatur, & extendatur etiam ad cauſas minores, et non aſcendentes ad libras centum, ut, ſcilicet habeant eandem inſtantiam &c.

1 *Sententia lata poſt inſtantiã peremptã eſt ipſo iure nulla.*
2 *Statutum unum ſi ſe habeat per modũ regulæ, tunc diſpoſita in eo ſtatuto, cẽſentur repetita in ſequenti ſtatuto.*
3 *Leges, & ſtatuta recipiunt naturalem intellectum.*
4 *Statuta ita debent ſemper interpretari , ne ſtatuentes mereantur reprehenſionem.*
5 *Statutũ præfigens inſtantiam aliquibus cauſis debet multo magis extendi ad alias cauſas minoris ſummæ.*
6 *Statuta præfigentia inſtantiam litibus ſunt fauorabilia, & extenduntur ad quaſcunq; cauſas , in quibus uiget ſimilis, uel maior ratio.*
7 *Omnis cauſa, & omnis lis habet inſtantiam ,etiam ſi ſit cauſa minima, uel extraordinaria, uel ſummaria,etiam ſi ſit mera executio.*
8 *Vbi uiget ſtatutum , ſerua ſtatutum , quicquid diſponat ius commune,*
9 *Iuris cõis appellatiõe intelligitur ius ſtatutariũ ciuitatis, ſcilicet quò ad cauſas, quæ uertuntur in ipſa ciuitate.*

Conſilium XCVI.

PRæter illa,
quę ſcripta fuerũt pro excellẽti
D. Argẽterio in meritis rei,cũ
verteretur cauſa corã magnifi-
co D. Vicerectore, videť pro eo extare aliud
fundamentũ,quod tollit oẽs difficultates, vi-
delicet ꝙ ſententia cõtra eum lata per dictum
1 D.Vicerectorem,† fuit lata longe poſt inſtã-
tiam peremptam, & ita fuit ipſo iure nulla.l.
cum non ex eo die.C.quan. prouo.nõ eſt ne-
ceſ.Bar.& alij in.l.,pperandum in fine princi-
pij.C.de iudi. ꝙ autẽ lata fuerit poſt lapſam
inſtaotiã,patet,qa lata fuit poſt quinquaginta
dies datos à ſtatuto huius vniuerſitatis, vt pa-
tet io ſtatuto,17.nã fuit lata poſt dies vtiles,7c.

Sed quia, vt audio, reuocatur in dubium,
nũquid diſpoſitio p̃dicti ſtatuti,17. quo præfi-
gitur inſtantia cauſis excedentibus ſummã li-
brarum ceotum,trahatur etiam ad cauſas nõ
aſcendentes ad ſummam librarꝫ cẽtum,quaſi
prima facie dicendum videatur,eas cauſas mi-
noris ſummæ non habere inſtaotiam,quia po-
nunť ſeparatim ſub ipſo ſtatuto decimo octa-
uo, tanq̃ habentes ſeparatam naturã à cauſis,
de quibus in ſtatuto præcedenti &c. dico eſſe
apud me certum de iure,& tanq̃ indubitabi-
le,ꝙ ẽt huiuſmodi cauſæ minores centũ libris,
cenſeri debent ex diſpoſitione ipſorꝫ ſtatutorꝫ
vniuerſitatis habere eandem inſtantiam quin-
quaginta dierũ:quia ſtatutum decimũ octauũ
ſe habet tanq̃ quid acceſſorium ad ſtatutũ de-
cimum ſeptimũ,vt euidenter patet in ſecundo
eius dicto, dum diſponit, ꝙ ſi quis fuerit con-
demnatus in aliqua cauſa infra cẽtum libras,
vel ẽt cõdemnatus io ſuperioribus cauſis,ideſt
in cauſis,de qbus dictum fuerat in ſtatuto.17.
& pariter patet , eo ꝙ ipſum ſtatutum, 18. eſt
breuiſſimum, & eſſet imperfectum,niſi p̃ſup-
poneret repetita ea omnia, quę continentur in
ſtatuto.17.exceptis duobus duntaxat nouis di-
ctis, quæ ponuntur in ipſo ſtatuto, & propter
quæ duo fuit facta ſpecialis rubrica ipſius ſta-
tuti,quorꝫ vnum eſt, ꝙ Dñs Rector det dila-
tiones quã breuiſſimas,aliud eſt,ꝙ ſi cauſa nõ
excedat ſummam duodecim librarꝫ , nõ ſit ex
neceſſitate ſcribenda ſententia in libro actorꝫ
cum igitur veniat acceſſorie ad ſtatutũ,17. ſe-
2 quitur,† ꝙ reliqua omnia diſpoſita in ſtatuto
17. debent cenſeri repetita io ſtatuto. 18. cum
illud.17.ſe habeat per modum regulare, Bar.
io.l.4.§.eritq; hæc differentia, col.2.verſic.ſe-
cundo caſu.ff.de vi bonorum raptorum.

Item ꝙ ſtatuentes voluerint,ꝙ cauſæ mino
res centum libris haberent inſtantiã breuẽ, in-
dicat diſpoſitio ipſius ſtatuti, dum ait, ꝙ dila-
tiones dari debeant q̃ breuiſſimæ,ideſt,longe
breuiores,q̃ in cauſis excedentibus eam ſum-
mam,adeo

mã,adeo q ſi debent in iſtis eſſe dilationes bre
uiores,eſt ẽt de plano admittendum, voluiſſe
ſtatuentes,q haberent inſtantiam breuẽ,ideſt
ſaltem nõ longiorem,q̃ habent aliæ cauſæ.&
ſtatutum id p̃ſuppoſuit pro expedito, & alio/
quin eſſet abſurditas maxima,q voluerint ſta
tuentes dari breuiores dilationes in his cauſis,
q̃ in cauſis excedentibus centum libras, & tñ
inſtãtiam principalem eſſe in iſtis longiorem
lõgo interuallo,q̃ in illis,ideſt,duraret tribus
annis,iuxta terminos iuris cõis:hæc enim ratio
3 per ſe deberet ſufficere, nã † & leges,& ſtatu-
ta recipiunt naturalem intellectum, inqt text.
in.l.cui pacto.ff.de ſeruis expor. &.l.non ſine
4 C.de bon.quæ libe. & ſtatuta † ita ſemp de/
bent interpretari, ne ſtatuentes mereantur re-
prehenſionem.vt ait Soci.conſ.63.col.pen.nu.
13.primo vol.per tex.in.l. ſaluius ariſto.ff. de
lega.præſtan. & in terminis de interpretatio/
5 ne,atq; extenſione † ſtatuti præfigentis inſtan-
tiam aliquibus cauſis,vt,ſcilicet extẽdi debeat
multo magis ad alias cauſas minoris ſummæ,
id tradit,& mouetur p̃dicta ratione Soci.cõſ.
95.incipiente,capiendo, col.1.verſic. his tamẽ
non obſtantibus.1.vol. vbi ẽt ait,q lites cito
6 finiri,cõcernit publicam vtilitatem,ideo † ſta/
tuta,quæ conſtituunt inſtantiam litibus, cen/
ſentur fauorabilia,& debent extendi ad quaſ-
cunq; cauſas,in quibus vigeat ſimilis, vel ma/
ior ratio, & bene erit videre illud conſiliũ , qa
in effectu decidit caſum noſtrũ, & ſimili ẽt ra-
tione mouetur Abb.in.c.pen.col.fin.extra de
iudi.& Roma.conſ.174.ampliſſime Doctor,
col.1.verſic.2.quia ſi tex.latè ẽt Alex.conſ.50.
viſis actis,col.3.in fin,& 4. nu.11.12.13.verſic.
& pro iſta opiniõe facit qa diſpoſitio, in 2.vol.
Tertio concludentiſſimè deduci, & verifi/
cari põt ſupradicta opinio à ſufficienti partiũ
enumeratione: nã videtur neceſſarium dicere
vnum ex quatuor, videlicet aut q huiuſmodi
cauſæ minores centum libris nullam penitus
habeant inſtantiam,aut ſecũdo q habeant in-
ſtantiam iuris cõis,quæ eſt trium annoꝝ, aut
tertio q habeant inſtantiam , quã regulariter
habent oẽs cauſæ,quæ tractantur in hac ciui/
tate Piſarũ,ſecũdũ generalia ſtatuta ipſius ciui
tatis, aut quarto q habeant inſtantiã introdu-
ctam ſpecialiter à ſtatutis vniuerſitatis, ideſt
ſtudij : Primum ex quatuor iſtis dici non po/
teſt, nam certiſſimum eſt de iure,ideſt Secun/
7 dum cões cõcluſiones Doctorum, q † omnis
cauſa, & omnis lis habet inſtantiã,ẽt ſi ſit cauſa
minima,vel extraordinaria, vel ſũmaria, qui-
nimo ẽt ſi ſit mera executio, vt tradit Iaſ.in d.
l.,pperandũ, in princ.in 3.col. poſt Abb.in d.
c.penul.col.fin.de iudi.Alex.d.conſ.50.col.3.
num.9.verſic.præterea & fortius,in 2.vol.&
Roma.in d.conſ.174.& Soci.in d.cõſ.95.tra-
dit ẽt Pau.de Ca.in.l.2.§. quod obſeruari,col.
3.C.de iuramen.calum.ſecundũ verò ex qua-
tuor p̃dictis, ideſt q huiuſmodi cauſæ habeãt
inſtantiã triennalem iuris cõis,dici ẽt non põt,
quia p̃terq̃ q eſſet abſurdũ, q ſtatuta vniuer/
ſitatis,quæ voluerũt in iſtis minimis cauſis de-
bere dari breuiſſimas dilationes,conceſſiſſent
eis inſtantiam principalem longiſſimã , vt ſu-
pradictum eſt,extat aliud magis vrgẽs, vide/
licet q cum in p̃ſenti ciuitate extent ſtatuta p̃fi-
gentia inſtantiã omnibus cauſis,ceſſare debet
diſpoſitio iuris cõis , quia,iuxta vulgare dictũ
8 Baldi, † vbi viget ſtatutum,ſerua ſtatutũ, qc/
quid diſponat ius cõe,Bal.in.l.1.in fine.C.de
arbitris,Deci.in.l.q̃q̃,col.1.C.de mili.teſta.
& cum in p̃ſenti ciuitate extent ſtatuta diſpo/
nentia ſpecialiter de inſtantia, & efficientia eã
breuiorem in omnibus cauſis, ſequit̃,q ſi vo/
lumus dicere caſum noſtrum fuiſſe omiſſum à
ſtatutis ſtudij,& relictũ in terminis iuris cõis,
opus eſt fateri,q ius cõe hic intelligatur , non
ius illud,de quo in corpore iuris,ſed intelligat̃
9 † ius ſtatutarium totius ciuitatis , quia illud
propriè,& verè, & abſolutè venit appellatiõe
iuris cõis,ſcilicet quò ad cauſas, quæ vertũtur
in ipſa ciuitate,vt tradit Iaſ.in.l.oẽs populi,in
prima lectura, à nu.12.vſq; ad numerũ.19.&
in ſecunda lectura,nu.20. cum multis ſequen.
ff.de iuſti.& iur. Aut verò dicimus tertium ex
quatuor p̃dictis,ideſt,q huiuſmodi cauſę ha-
beant inſtantiam datam à ſtatutis totius ciui-
tatis,& tunc obſtant huic dicto ea,quæ fuerũt
ſupra deducta in primo, & ſecundo fundamẽ
to,quibus inclinandum videtur, q potius cẽ/
ſeantur habere inſtãtiam datam à ſtatutis ſtu-
dij: Et ita perſiſtendum eſt in quarto,ſeu vlti/
mo dicto. Sed quia quò ad effectum nulla eſt
differentia in hoc ,ppoſito inter ſtatuta ſtudij,
& ſtatuta totius ciuitatis, quia quælibet eorũ
præfixerunt inſtantiam.50.dierum, propterea
non expedit hoc diſputare, ſed ſatis ſit demon
ſtraſſe, q locus eſſe non poteſt duobus priori-
bus dictis, ideſt, vel q nullam habeant inſtan/
tiam,vel q habeant inſtantiã triennalem iuris
communis, quia vtrũq; eſſet abſurdum:rema-
net igitur vt habeant inſtantiam.50. dierum.
Et poſtq̃ ſcripſi ſupradicta, vidi diligentius
ſtatuta ipſius ciuitatis, & reperi, q in cauſis nõ

excedentibus centum libras præfixerunt inſtantiam aliquantulum longiorem, q̃ dixerim, ideſt præfixerunt inſtantiam dierum. 65. id tamen non nocet hic, quia in caſu noſtro lapſi ſunt, 70. dies vtiles. deinde in effectu ſtandum eſt ſtatutis vniuerſitatis, vt dictum fuit.

Iacobus Mandellus Albenſis, legens Piſis 1554. 17. Aprilis. Etiam pro excellenti domino Argenterio.

Summarium.

An grauatus per fideicōmiſſum, ſeu ꝓhibitus alienare poſsit bona fideicōmiſsi alienare, ſeu permutare, & alia loco ipſorum ſubrogare, ſi ex tali alienatione, uel ſubrogatione fideicōmiſſum efficitur melius, & utilius: & ꝙ ſic: & latè de hoc ad defenſionē cuiuſdā hæredis grauati, qui propria quædam bona utilius ſubrogauerat &c. Itē an uocabulum, permutatio, cōprehēdat ſubrogationem factā ab una, & eadem perſona tantū. Et aliqua utilia in materia cōtractus ſimulati, quot modis, ſcilicet fiat ſimulatio, quando ſit licita uel illicita, & ꝙ probari debeat certa ſpecies, & cauſa ſimulationis &c. uide optimè in hoc conſilio.

1 *Pœna priuationis bonorum, cōtra alienantes adiecta per teſtatorē in prohibitione alienationis, eſt de iure ualida.*
2 *Prohibitio alienandi realis cenſetur eſſe fortior prohibitio, & nullam patitur exceptionem, etiam ſi res tranſeat in multas perſonas.*
3 *Contractus præſumuntur ſimulati ex coniecturis, & ex qualitate, & uetuſtate eorum.*
4 *Ex contractu ſimulato non transfertur dominium, neq; poſſeſsio. ſed uide infra nu. 49.*
5 *Clam ꝓcedēs, et per indirectū, cēſetur cōmittere fraudē.*
6 *Ex ſolo conatu fraudulento quis punitur in pœnalibus, licet non ſequatur effectus, & ad committendam pœnam ſufficit fieri de facto.*
7 *Citandi ſunt omnes, de quorum intereſſe agitur.*
8 *Abſentibus, et ignorātibus ius non acquiritur, ēt ꝗ notarius ſtipuletur ꝓ eis, ſed ſemp requiritur ratificatio, & ante ratificationem pōt reuocari quicquid actum fuit.*
9 *Ex effectu malo ſolet præſumi mala mens, & omne malè actum præſumitur prauo animo actum.*
10 *Electio ſemp eſt creditoris, qđ pignus, ſcilicet pſequatur, qñ habet hippothecā gñalem. ſed limita ut infra nu. 52.*
11 *Ex præterito ſemper præſumimus in præſenti, niſi expreſsè probetur contrarium.*
12 *Teſtatores aliquando faciunt prohibitionē alienandi propter affectionem, quam habent ad bona, ſed aliquando faciunt habentes intentionē ad ualorē patrimonij &c.*
13 *Actus unus alienationis ſi ſit permiſſus, cenſetur etiam permiſſus omnis alius actus illi ſimilis, & afferens eundem effectum, uel meliorem, ſecus ſi deteriorem. & licet non ſeruetur forma conceſſa, ſufficit tamen, ꝗ ſatisfiat cauſæ, propter quam fuit permiſſa alienatio.*
14 *Expreſsio aliquorum caſuum non excludit alios caſus ſimiles, qui ſunt eiuſdem effectus. & infra nu. 42.*
15 *In materia prohibitæ alienatiōis per teſtatores debet potiſſimū inſpici ratio, & mens teſtatoris, et ualet alienatio, quæ non offendit mentem, & rationem, licet offendat uerba prohibitiua alienandi.*
16 *Alienatio feudi licet ſit prohibita, cēſetur tamen permiſſa, quando ex alienatione efficitur conditio feudi melior.*
17 *Alienatio fundi dotalis eſt regulariter prohibita, pōt tamen fieri, quando affert utilitatem mulieri, etiam inuita muliere. Idē de fideicōmiſſo cum prohibitione alienandi.*
18 *Hæres grauatus fideicommiſſo, & prohibitus alienare, pōt alienare, ſi alienatio tendit ad utilitatē fideicōmiſsi.*
19 *Bona eccleſiæ ſunt regulariter ꝓhibita alienari, poſſunt tamen alienari, ſi id tendat in utilitaaem eccleſiæ.*
20 *Vocabulū, permutatio, latè patet, & quid cōprehēdat.*
21 *Permutatio dicitur ēt, qñ ſimpliciter fit ſubrogatio unius rei pro alia ab una, & eadē pſona, ueluti qñ hæres ſubrogat alia bona loco bonorū fideicōmiſsi. et infra nu. 43.*
22 *Probatio dubia eo ꝗ poteſt multis modis intelligi, cēſetur eſſe non dubia, ſed concludens, quando ſecundum quemlibet intellectum concludit intentionem probantis.*
23 *Quilibet actus in dubio præſumitur uerus, & non ſimulatus. & num. 27.*
24 *Qui dicit actum ſimulatum, debet deducere, & concludēter probare certam ſpeciem, & cauſam ſimulationis, & talem ſimulationem, quæ de iure ſit improbata, aliàs nihil agit: & quæ ſit ratio, optimè declarat.*
25 *Simulationum, quædā ſunt reprobatæ, quædam uerò ſunt permiſſæ, & declarat.*
26 *Diuerſæ ſunt cauſæ, propter quas fiunt ſimulationes.*
27 *Simulatio non præſumitur, niſi probetur.*
28 *Probari ēt debet certa pſona, propter quā dicitur facta ſimulatio. & cā ſimulationis, quæ allegatur, debet eſſe ad ꝓpoſitū negotij de quo agitur, et ſufficiēs, et idonea.*
29 *Teſtes recepti ad æternam rei memoriam non releuant, ſi poſtea nō fuerunt ꝓducti in iudicio, et publicati &c.*
30 *Falſitas quæ nemini nocet nō punitur: neq; ēt ſimulatio.*
31 *Probatio proueniens ab euidentia rei ſuperat cætera omnia quæ dici poſſunt in contrarium.*
32 *Simulatio ex iuſta cauſa non nocet. & infra nu. 46.*
33 *Simulatio non eſt improbata quando per ſimulationem fit ſolū trāſitus de una cauſa ad aliā, ex quibus cauſis una pōt æquipollere alteri ſecundū uoluntatē contrahētiū.*
34 *Aliud eſt eſſe in fraudem factū, aliud ſimulatum, aliud fictum, & aliud imaginarium, remiſsiuè.*
35 *Regulariter nemo unquàm incidit in pœnam, niſi cōmittat dolum, uel fraudem.*
36 *Quæ requirantur, ut quis cenſeatur eſſe in dolo, ſeu in fraude, & quomodo ſumantur in iure dolus, & fraus, & an idem ſint.*

37 Subrogationes

37 *Subrogationes, quæ fiunt circa res ſubiectas fideicommiſſo, uel legata, ſi continent utilitatem, præſumuntur factæ bona mente, & bono animo.*

38 *Non præſumitur quis uoluiſſe ſubuertere, uel fraudare fideicommiſſum, ſi habet filios, inter quos etiam eſt factũ fideicommiſſum &c.*

Et ſimilis coniectura fit in alienatione feudi.

39 *Alienatio feudi an, & quando cenſeatur facta in fraudem, remiſſiuè.*

40 *Quando ex multis ſingula per ſe non ſufficiunt, debent omnia ſimul cumulari.*

41 *Pœna priuationis adiecta per teſtatorẽ debet ſtrictè interpretari, quãtum fieri poteſt, & in dubio debet excludi, & non extendi, ẽt q. tractetur de fauore eccleſiæ.*

44 *Simulatio non eſt reprobata, quando fit contractus aliquis, & agitur tacitè, q. breui tempore ſit duraturus.*

45 *Contractus aliquando eſt ipſo iure nullus, & tamen habetur pro ualido quo ad contrahentes, quando ſcilicet ipſi contrahentes eum miſſerunt executioni, & eum ſemper ſeruarunt, ac in eo perſeuerant &c.*

46 *Simulatio ex honeſta, & iuſta cã, nõ infringit cõtractũ.*

47 *Ex contractu inutili transfertur dominium, & poſſeſſio, quando eſt inutilis, quia factus eſt præter legem, nõ autem contra legem, & quomodo.*

42 *Ex contractu inutili transfertur dominiũ, etiam quando eſt inutilis, quia lex reſiſtit contractui, & quando.*

49 *Ex contractu ſimulato an transferatur poſſeſſio, & dominium & quando.*

50 *Quando fit ſubrogatio aliorum bonorum loco bonorum fideicommiſſi, non requiritur citatio, uel conſenſus cohæredum, uel fideicommiſſariorum.*

51 *Bona, quæ ſubrogantur, cenſentur uſq; ab initio fuiſſe relicta à teſtatore.*

52 *Limitatio ad tex. in. l. creditores. ff. de diſtrac. pign. qñ, ſcilicet creditor nõ poſſit actione hipothecaria perſequi unum pignus ex multis, quod ſibi magis placet.*

53 *Excuſſio fit prius hodie aduerſus debitorem principalem, antequã uexẽtur extranei poſſeſſores, ſiue quis habeat hipothecã tacitã, ſiue expreſſã, ſiue ex cauſa dotis etc.*

54 *Fruſtratoria eſt diſputatio, & inueſtigatio illius ambiguitatis, quæ ſecundum quamlibet intelligentiam affert eundem effectum.*

55 *Numeratio tacitè quãdoq; præſumitur à lege, et quãdo.*

56 *Actus præſumitur quandoq; factus breui manu &c.*

Conſilium XCVII.

IN caſu propoſito dicẽdum videretur, D. Romanum contraueniſſe voluntati teſtatoris, dũ alienauit bona ſancti Q uirici, & priuandum eſſe ipſis bonis, ſeu vendicanda eſſe ea bona, apud quẽcunq; ſint, tanq̃ D. Romanus ea malè alienauerit, ideſt aduerſus expreſſã prohibitionem teſtatoris. Nam teſtator primũ ſimpliciter, & generaliter prohibuit alienationẽ bonoꝝ ſuorũ immobiliũ verbis admodũ enixis, & adiecta pœna priuationis contra alienantem, & fecit prohibitionem realem, dum dixit, q ea bona ſint affecta eo onere, ita q in quencunq; trãſeant, cenſeantur cum ipſo onere tranſire &c.
1 quæ † diſpoſitio pœnalis aduerſus alienantes
non eſt dubiũ, quin ſit de iure valida. l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. & l. cum pater. §. libertis, eo. tit. & l. pater filium. §. fundum, & §. quindecim. ff. de lega. 3. Deci. conſ. 290. col. 1. verſic. in contrarium, poſt Ange. conſ. 168. teſtator, in princ. ſicut etiã nõ eſt dubium, q quan-
2 do † fit prohibitio alienandi realis, cenſet̃ eſſe
fortior ꝓhibitio, & nullã patitur exceptionem, etiã ſi res trãſeat in multas perſonas, vt ꝑ Bar. in d. l. pater filium. §. fundum, & Deci. conſ. 182. col. 1. in fine, verſic. quibus tñ nõ obſtãtibus, & col. 3. in fine, verſic. ſecundo non obſtat q. dictus Nicolaus tradit etiã Pau. de Ca. cõſ. 234. viſis & cõſideratis, col. 3. in antiquis, quod eſt cõſiliũ. 77. primo vol. in nouiſſimis, Curt. iun. conſ. 43. col. pen. & fin. Ruin. cõſ. 147. nu. 11. in ſecundo, & in. §. diui, col. 31. & 32. ff. de lega. 1. Pariſ. cõſ. 90. nu. 43. in ſecundo. Et quãuis poſtea conceſſerit idem teſtator ſuis hæredibus facultatẽ alienãdi duobus caſibus, quorum primus fuit, vt poſſint deganeare ſeu ꝑmutare cum quauis ꝑſona in totum, vel in partem, & ſecundus fuit, vt etiã poſſint vendere dummodo p̄cium deponat̃ penes idoneum depoſitarium, vt impendatur, & cõuertatur in bonis ſtabilibus intra breue tempus, nõ videtur D. Romanus alienaſſe in aliquo ex duobus iſtis caſibus: clarum eſt enim, q non vendidit, ſcilicet ſeruata forma ſecundi caſus, ideſt facto depoſito precij. Et pariter videtur clarum, q nõ ſeruauit formã primi caſus, ideſt q. nõ alienauit titulo ꝑmutationis, quia omnes contractus
3 ꝑ eum facti videtur † fuiſſe ſimulati, vt dedu-
xit pars aduerſa in ſuis capitulis, & partim etiã ꝓbauit in proceſſu, vt patet ex cõiecturis euidentibus, præſertim ex qualitate ipſorum cõtractuum, & ex vicinitate eoꝝ, iuxta tradita ꝑ Bar. in l. poſt cõtractũ. ff. de dona. Deci. conſ. 245. col. 2. in fine, & 3. laté Soci. conſ. 264. 2. vol. præſertim etiã cum ex contractu permutationis non fuerit ſoluta gabella, quæ res efficit contractum ipſo iure nullum, ſecundum diſpoſitionem ſtatutoꝝ, vt inſuper p̄ſtat cõiecturã, q non voluerint verè contrahere, adeo q cenſent̃ fuiſſe imaginarij contractus, & nullius momenti, & perinde, ac ſi nõ fuiſſent facti l. nuda. ff. de contrahen. emp. l. emptor. ff. de

aqua plu.

aqua plu.ſcilicet illi contractus, qui facti fue-
runt inter ipſum D.Romanum.& D.Franci
ſcum Balbanū, item illi, qui facti fuerunt inter
ipſum D.Romanum, & D.Michaelē Tureti-
num: & pariter cenſetur ſimulatus contractus
per eum factus cum D.Iacobo Burlamacho,
ſcilicet quatenus continet permutationē, quia
ſi corruunt alij contractus ſupradicti, corruit
etiā iſte in eo ꝓpoſito permutationis, nā in ea
parte dependet ab illis, & nihil aliud cenſetur
fuiſſe actum verè inter D.Romanum, et Bur-
lamachum, niſi alienatio bonoꝝ ſancti Quiri-
rici, ſcilicet titulo venditionis, vt deductū fuit
in ꝓceſſu, & nullo modo videtur fuiſſe ꝑmu-
tatio, quia requirit contractus permutationis
translationē rei ex vtraq; parte.l.1.ff. de rerū
permuta.& non potuit Burlamachus transfer
re in D.Romanū bona Collodij, quia re vera
non erat Burlamachus eoꝝ bonoꝝ dñs, neq;
poſſeſſor.l.traditio.ff. de acqui.reꝝ domi.cū
pariter non eſſent eorum bonoꝝ dñi, vel poſ-
ſeſſores Balbanus, & Turetinus, quia, vt di-
ctum eſt, quicquid ipſi egerant cum D. Ro-
4 mano, ſimulate, ſeu ficte egerant: & ex † con-
tractu ſimulato nō ſolet trāsferri dñium, neq;
poſſeſſio, Bar.in.d.l.emptor, de aqua plu.
Soci.d.conſ.264.col.3.& ita cum perinde ſit,
ac ſi D.Romanus nō alienaſſet à ſe bona Col-
lodij, ſequitur, ꝙ nulla hic potuit eſſe permu-
tatio, quia permutatio eſt contractus.d.l.1.ff.
eo.tit.tradit Bar.in.l.iuriſgentiū in princ.ff.de
pac.ergo præſupponit diuerſas perſonas, ideſt
ſaltem duas.l.1.§.conuentionis.ff.de pac.quod
vtiq; hic verificari non potuit, quia re vera vi-
detur fuiſſe vnica perſona dans, & accipiens,
ideſt ſolus ipſe D. Romanus, quod cenſetur
eſſe impoſsible de iure, et naturali etiam ratio-
ne.l.2.ff.de ſtipula.ſeruorum.l.ille à quo.§.
tempeſtiuum.ff.ad trebel.

Secundo loco videtur facere aduerſus D.
Romanum, quia cum hic verſemur in mate-
ria ꝓhibitoria, ideſt alienationis ꝓhibitæ, præ-
terq; ꝙ duobus ſupradictis caſibus, & haberet
facultatē D.Romanus alienandi ea bona ſan-
cti Quirici palā, & aperte, ideſt vel vere per-
mutando, vel vere vendendo, & conuertendo
poſtea precium in alia bona, & id non fecerit,
5 ſed per contrarium proceſſerit clam, † & per
indirectum, videlicet contrahēdo multiplici-
ter, & ſimulate, vt dictum eſt ſequi videtur de
iure præſumptio contra eum, ꝙ cenſetur com-
miſiſſe fraudē, & voluiſſe deludere fideicō-
miſſum.l.fin.ff.de ritu nup.l.non exiſtimo.ff.
de admi.tuto.&.l.pupillus obligari.§.item ip-
ſe tutor.ff.de auto.tuto.& potiſsimum præſu-
mitur fraus, quādo fit alienatio, mediante ex-
tranea perſona interpoſita, vt per Ruin.conſ.
130.col.1.ſecundo vol. Et ſtante ea præſum-
ptione fraudis, non prodeſt ei, ſi dicat, ꝙ cum
habeātur contractus pro ſimulatis, & pro non
factis, non debet ipſe puniri: nam ſi id dicat,
6 videtur ei poſſe reſponderi, ꝙ † etiam ex ſolo
conatu fraudolento quis punitur, in pœnali-
bus dato, ꝙ non ſit ſecutus effectus, authen.
quod mater, in fine.C.de reuocan.dona.& ad
committendam pœnam ſufficit fieri de facto,
Bar.in.l.vbi pactū, in.1.lectura, col.fi.C.de
trāſac.poſt Cinum ibi, & Cinum in.l.ea qui-
dē.C.ſi mancip.ita aliena.fue Felin.in c.tua
nos, col.3.de iureiuran.& in terminis de alie-
natione rei prohibitæ alienari per teſtatorem
eſt tex.in d.l.cum pater.§.libertis iuncta glo.
in verbo, ne id alienarēt, in fine, & tradit Rui.
conſ.123.col.5.nu.15.ſecundo vol.

Tertio reſpectu videtur dñs Romanus in-
cidiſſe in pœnā priuationis, quià etiam ſi alie-
naſſet in vno ex duobus caſibus permiſsis per
teſtatorem, debuiſſet id facere ſeruatis ſeruā-
dis, ideſt citatis, ſeu monitis ipſis cohæredibus,
qui ſunt fideicōmiſſarij in caſum, quo fiat con-
tra voluntatem teſtatoris, cum hæc ſit genera-
7 lis regula, ꝙ † oēs illi debent citari de quorum
intereſſe agitur.l.de vno quoq;.ff.de re iudica.
quod etiam ꝓcedit in cōtractibus.l.2.C.ſi ꝓ-
pter publi.penſita.& ꝙ in alienatione bonoꝝ
ſubiectorum fideicōmiſſo debeant citari oēs
fideicōmiſſarij, ſatis ꝓbatur in.l.quoties la.1.
C.de fideicom.quinimo non ſolum præſentia,
ſed etiam conſenſus ipſorum cohæredum, ſeu
fideicommiſſarioꝝ videbatur eſſe neceſſarius,
quia cum eueniente caſu fideicōmiſsi, pertine-
ret ad eos ius in talia bona ſubiecta fideicom-
miſſo, non videtur habere rōnem, ꝙ poſsit eis
inuitis alienari vna res, ad quā ipſi iam habent
ius in ſpe, & alia ſubrogari loco illius, vel ſi
forte hoc reſpectu non erat neceſſarius eorum
conſenſus propter licentiā iam cōceſſam à te-
ſtatore, videbatur tñ eſſe neceſſarius alio re-
ſpectu, ideſt vt ad talem rem ſubrogandā acq-
retur ius ipſis cohæredibus: & vulgare eſt, ꝙ
8 † abſentibus, & ignorantibus non acquiritur
ius etiā ſi notarius publicus ſtipuletur pro eis,
prout hic ſtipulatus fuit, nā ſemper requiritur
ratificatio, & ante ratificationem pōt reuocari
quicquid actum fuit, vt tradit Pau.de Ca.cōſ.
195.viſis his quæ narrantur & plene allegata
ſunt in

ſunt, in ſecundo dubio, verſic. ſecũdo videndũ eſt, col. 3. in. 2. volu. in nouiſſimis, Deci. conſ. 226. col. 2. in fin. & 3. adeo ꝙ ante ipſorũ cõſenſum, & ratificationẽ ea ſubrogatio nõ videtur habuiſſe vllam firmitatem, quia ſemper potuit reuocari per ipſum D. Romanũ, & ita non videtur plene fuiſſe conſultum fideicõmiſſo.

Quarto quia ex ea permutatione factum fuit fideicõmiſſum deterius, nã pluris videtur eſſe bona ſancti Quirici alienata per D. Romanum, quã bona Collodii ſubrogata per eum, vt videntur deduxiſſe dñi actores in proceſſu, ideo conſtat apertè, eum feciſſe contra voluntatem teſtatoris, & per conſequens incidiſſe in pœnam: nõ enim põt D. Romanus p̃tendere ignorantiam valoris iſtarum rerum, cum oẽs poſſiderentur per eum. l. fin. ff. pro ſuo, & ex
9 † effectu malo ſolet p̃ſumi mala mens, quia vt ait Lucas de penna in. l. quẽadmodum, p̃ſumptione. 137. C. de agrico. & cenſi. lib. 11. omne malè actum, p̃ſumitur prauo animo actum, per. l. ſi non conuitii. C. de iniur. Item & alio reſpectu videtur & effectu, & conſilio fuiſſe fraudatum fideicõmiſſum, nam tempore ipſorum contractuum iam habebat vxorem D. Romanus, à qua receperat dotem notabilis quantitatis, adeo ꝙ erant ipſi vxori obligata per hipothecam generalem, & tacitã, & exp̃ſſam omnia bona ipſius D. Romani, & per cõſequens dicta bona Collodij, & cum ea bona Collodij poſtea ſubiecit fideicõmiſſo, non curauit ea liberare à p̃dicta hipotheca, quinimo nullã de ea habuit mentionem, adeo ꝙ ſemp̃ fuit, & eſt de p̃ſenti in facultate ipſius vxoris, vel hæredum ſuorũ auocare ad ſe dicta bona Collodii ratione huiuſmodi hipothecæ, non obſtante dicta ſubrogatione, vel alio contractu, aut actu facto per D. Romanum de ipſis bonis, q̃a hipotheca ſequitur quoſcunq; poſſeſſores, iuribus vulgaribus. Neq; hoc tollitur, ſi fortè dicatur, ꝙ habet D. Romanus quãplura alia bona & mobilia, & immobilia, ex quibus commode ſatisfieri poterit doti p̃dictæ, rñdetur enim, ꝙ non propterea fit quominus poſſit dicta vxor, vel eius hæredes agere p̃ciſè
10 ad dicta bona Collodij, nam electio † ſemper eſt creditoris, quando habet hipothecam generalem. l. creditores. ff. de diſtrac. pign.

Quibus tamen non obſtantibus, quãuis multum colorata eſſe videantur, puto rem inclinare pro D. Romano, q̃nimo ſi diligenter, & ſincerè deducãtur ea, quæ conſiſtunt in facto, & quæ verificata ſunt in p̃ſenti proceſſu, & eis applicentur rationes illæ duntaxat, quæ iuri, & æquitati ſunt conſonæ, & reijciantũ fundamenta calumnioſa, vel aliter leuia, exiſtimo rem eſſe adeo claram pro D. Romano, vt nõ ſatis probabilem recipiat dubitationẽ. Et facto prius p̃ſuppoſito, à quo negocium hoc ferè totum dependet, ꝙ ex ꝑmutatione, ſeu ſubrogatione facta per D. Romanum non ſolum non fuit factũ fideicõmiſſum deterius, ſed factum fuit longè melius, ideſt vtilius, & maioris valoris: nã bona ſancti Quirici alienata ꝑ D. Romanum tẽpore ipſius alienationis non excedebant valorem ſcutorum. 1200. vt deduxit dñs Romanus in decimo ſuo capitulo, ſuper quo depoſuerunt duo teſtes, videlicet Sãtes Ioannis Dominici, qui eſt quintus teſtis, & Hieronymus Lãberti, qui eſt nouus teſtis, & p̃ter hoc iam probatus erat idemmet valor ex inſtrumẽtis diuiſionũ factarũ inter ipſos cohęredes: & quamuis factę fuerint eiuſmodi diuiſiones annis ſeptem, aut octo prius, id tñ non inducit varietatem, vel nouã aliquam p̃ſum-
11 ptionem in cõtrarium, ſemꝑ enim † ex præterito præſumimus in præſenti, niſi expreſsè ꝓbetur contrarium, vt latè deducit Bal. in. l. ex perſona. C. de proba. qui id tractat per ſingula prædicamenta, præſertim quãtitatis, et qualitatis, quæ duo pertinent ad præſens ꝓpoſitũ D. Alciat. in tracta. de p̃ſump. in 25. p̃ſump. tertiæ regulæ: & æſtimationes, quæ factæ fuerunt tempore diuiſionum, fuerunt factæ habita rõne iuſti, ac veri p̃cij perinde, ac ſi debuiſſent tunc bona illa alienari, vt deduxit, D. Romanus capitulo decimotertio, & ſuper eo depoſuerunt duo teſtes optimè concludentes, videlicet ſupradictus Santes Ioannis Dominici quintus teſtis, & Bartholameus Hieronymi ſextus teſtis: Et dato, ꝙ contrarium deduxerint actores in duodecimo capitulo, decimotertio, & decimo quarto, aſſerentes, ꝙ æſtimationes diuiſionum ſolent fieri minori precio nihil tñ ꝓbauerunt, neq; vllus teſtis depoſuit ſuper eis, ſicut etiam nihil eorum ꝓbauerunt, quæ deduxerũt in vndecimo capitulo ex capitulis ſecundo loco ꝓductis, aſſerentes, ꝙ bona ſancti Quirici tp̃e diuiſionum valebãt ſcutos. 1500. cũ onere vſusfructus, qui fuerat relictus vxori, & ſcutos. 800. abſq; eo onere. ꝓbauit igit̃ D. Romanus duplici modo bona ſancti Quirici non excedere valorem ſcutorum. 1200. deinde ꝓbauit bona Collodii valere ſcutos. 2500. nã in vigeſimo tertio capitulo deduxit, ꝙ domus Collodii cum ſuis ortis, & ꝑtinentiis valebat tempore

lebat tempore

lebat tempore permutationis ſcutos. 2000. &
ſup eo capitulo, id depoſuit vndecimus teſtis
Michael Angelus Raphaelis, item duodeci-
mus teſtis Michael Venturæ, item decimus
qntus teſtis Lucas Marci, qui oẽs dicũt ſcutos
2000. & vltra, & reddũt bonas rõnes ſui dicti.
In vigeſimo octauo autem capitulo deduxit
D. Romanus, q̃ pdium Collodii venditũ Mi-
chaeli Turetino valebat ſcutos. 500. & ſuper
eo id depoſuit primus teſtis Dñs Io. Baptiſta
Bouella, & ſecundus teſtis D. Antonius de
Turribus, et tertius teſtis Auguſtinus Pergula
& q̃rtus teſtis Ioſeph Ciuitalis, & vndecimus
teſtis Michael Angelus Raphaelis, & duode-
cimus teſtis Michael Angelus Vẽturæ, & de-
cimus quartus teſtis Bernardinus Bernachæ,
& decimus quintus teſtis Lucas Marci, & oẽs
aſſignant bonas, ac cõcludẽtes rõnes, & ſecũ-
dus teſtis, & tertius, & quartus ſunt agrimen-
ſores, & eſtimatores, & valde periti: & ita ſe-
cundum huiuſmodi æſtimationem cum bona
Collodij valeant ſcutos. 2500. bona autem ſan
cti Q uirici valeant ſolum ſcutos. 1200. cõſtat
cauſam fideicõmiſſi eſſe factam meliorem vl-
tra duplũ, ideſt ſuſcepiſſe vtilitatem ſcutorũ.
1300. ſed quia fortè poſſe fieri difficultas, quia
aliqui ex teſtibus productis p dominũ Roma-
nũ ſuper dicto vigeſimo tertio capitulo de va-
lore domus Collodij deponunt ſolum de ſcu-
tis. 1500. adeo q̃ fortè eſt opus adhærere teſti-
bus deponentibus de minori sũma poſſet pri-
mùm reſponderi, q̃ magis credendum eſt ſu-
pradictis teſtibus, q̃a ſunt magis periti, & red-
dunt meliores rõnes. deinde dato, ſine verita-
tis p̃iudicio, q̃ ſtandum eſſet teſtibus iſtis de-
ponentibus de minori ſumma, conſtat tamen
fideicõmiſſum eſſe factũ vtilius in ſcutis. 800.
& huiuſmodi pbationibus factis per dominũ
Romanum accedunt etiã ea, quæ depoſuerunt
teſtes per eum pducti ſuper trigeſimo primo
capitulo, qui pariter probant, q̃ dicta domus
Collodii ſi eſſet alienata extra patrimoniũ D.
Romani, redimeretur per eum ſemper, & per
eius hęredes p̃cio ſcutorũ. 1900. & prędiũ Col-
lodii redimeretur precio ſcutorꝝ. 500. Itẽ ac-
cedere poſſunt ea, quæ depoſuerunt teſtes ſu-
per trigeſimo capitulo ex capitulis primo loco
per eum pductus, & q̃ depoſueruat ſup ſecun-
do capitulo, & tertio, & quinto, & ſeptimo ex
capitulis ſecundo loco per eũ productis q cõ-
cludẽter probãt annuũ redditũ dictæ domus,
& pergularum, & hortorũ, & prædii. Et dein-
de dato in omnem caſum, ſine præiudicio pa-
riter veritatis, q̃ ſtandum eſſet aſſertioni ipſo-
rum, actorum circa valorem bonorum ſancti
Q uirici, conſtaret, q̃ ex ea permutatione fa-
ctum fuit fideicõmiſſum longè melius, nã ipſi
actores in vndecimo eorꝫ capitulo aſſerunt, q̃
bona ſancti Q uirici sũt valoris ſcutorũ. 1800.
quod etiã ſi verũ eſſet, demonſtrat ea nõ fuiſſe
tanti valoris, quanti erãt bona Collodii, quæ
ſecundum vnã computationem erant valoris
ſcutorum. 2500. & ſecundum aliã erant valoris
ſcutorũ. 2000. & quando hæc omnia ceſſarent,
præſumendum adhuc eſſet in bonã partem in
dubio, ideſt q̃ fideicõmiſſum ſit factum meli-
us, non autẽ deterius, quia fraus, vel malus ali-
quis alius actus non debet in dubio præſumi;
& pars aduerſa, quæ eſt actrix, & allegat læ-
ſionem fideicõmiſſi, & fraudẽ cõmiſſam p D.
Romanũ debebat id pbare cũ ad eam perti-
neret onus probandi ſecundum cões regulas.
2. Deinde ſecundo loco præſupponedum eſt
vnum, quod in facto eſt clariſſimum, q̃ teſta-
12 tor, in ſuo hoc fideicõmiſſo, † & in prohibitio-
ne alienãdi bona non habuit affectionem ali-
quã ſpecialem, & præciſam ad ipſa bona, vt ea
ſcilicet omnino remanere deberent in familia,
put alibi ſolent aliquãdo facere teſtatores, dũ
prohibent turrim alienari, vel domum, in qua
nati ſunt, vel qd ſimile, iuxta tradita p Docto.
in. §. diui, poſt glo. in. l. quoties la. 1. C. de fidei-
com. ſed duntaxat hic habuit intentionem ad
valorẽ patrimonii in effectu, vt euidenter pa-
tet, dum expreſsè conceſſit poſſe ipſa bona p-
mutari, vel vendi, & alia eorum loco ſubro-
gari, vt ſimili caſu declarat Pau. de Ca. conſ.
16. in antiquis, quod incipit, dubitatur nũquid
hoſpitale ſeu pauperes, col. fin. verſic. item non
obſtat ſi dicatur ſaltem, & eſt conſilium. 269.
primo vol. in nouiſſimis.

Et ſtantibus duobus iſtis præſuppoſitis, cõ-
ſtitui põt primum fundamentum pro D. Ro-
mano generale, & abſolutũ, q̃ ſiue actus per
eum factus fuerit permutatio propriè, ſiue nõ
fuerit permutatio, ſed ſimplex ſubrogatio, &
ſiue contractus præcedentes eam ſubrogatio-
nem fuerint veri, ſiue fuerint ſimulati, & ſiue
ſeruauerit D. Romanus formam datã à teſta-
tore, ſiue eam non ſeruauerit, valuit tamen id,
quod ipſe fecit, ideſt ſubrogatio bonorũ ſuo-
rum Collodii loco bonorum ſancti Q uirici,
quia cõſiderato effectu, ſatisfecit voluntati te-
ſtatoris pleniſſimo modo, cum effecerit fidei-
commiſſum melioris conditionis, vt eſt caſus,
quem Bar. ibi appellat caſum mirabilem, in. l.

ſicut. §. ſed

ſicut.§.ſed ſi permiſſerit.ff.quib.mod.pign.vel
13 hipo.ſol.vbi deciditur,ꝙ † ſi permiſſus eſt vnus
actus alienationis,cenſet̃ ẽt ꝑmiſſus omnia alius
actus illi ſimilia,& eũdem afferens effectũ,vel
meliorẽ,ſecus ſi deteriorẽ,vt clarè patet ex ipſo
textu, & eo modo redigitur in ſummariũ ibi ꝑ
Bar.adeo ꝙ cum in caſu nr̃o idem ꝓueniat effe-
ctus,qui prouenisſet ex vera,ſeu ꝓpria permu-
tatione, vel ex venditione,qn imo effectus ma-
ior,& vtilior pro fideicõmiſſo,vt dictũ eſt,non
eſt dubitãdum, quin legitimè factũ cenſeri de-
beat id,quod factũ fuit, & vt ibi ſubiicit Bar.
verſic.vltimo facit ad quæſtionem,dato, ꝙ non
ſeruetur forma conceſſa,ſufficit tamen,ꝙ ſatiſ-
fiat cauſę,ꝓpter quã ꝑmiſſa fuit alienatio.& ille
tex.quãuis loquat̃ in contractibus,trahit̃ cõiter
per Docto.in d.§.diui.vt procedat etiã in teſta
mentis, vt ibi poſt alios tradit Alex.col.6.nu.
22.verſic.ex quibus ſume breuẽ,& hoc nõn de-
bet habere dubiũ. & ad hoc etiã faciunt ea,quæ
tradit Soci.conſ.61.viſis conuentione & con-
cordia,col.2.&.3.in 4.vol.vbi per multa exem-
14 pla,multaſq; rationes deducit,† ꝙ expresſio ali
quorum caſuum non excludit alios caſus ſimi-
les, qui ſunt eiuſdem effectus, & id poſtea tra-
hit Soci. ad prohibitionea alienandi, quæ fiunt
per teſtatores, vel per contrahentes.

Secundum ſucceſſiuè fundamentũ pro D.
Romano põt eſſe, qa etiã ſi teſtator non exp̃ſsè
conceſſiſſet poſſe fieri permutationem,& vendi
tionem bonoꝝ, potuiſſet tñ in caſu noſtro fieri
eiuſmodi ſubrogatio afferens vtilitatẽ fideicõ-
15 miſſo,qa† in materia ꝓhibitæ alienationis ꝑ teſta
tores debet potisſim inſpici ratio, & mens te-
ſtatoris,adeo ꝙ ſi fiat alienatio,per quã non læ-
ditur ratio,et mens teſtatoris,debet valere,q̃uis
fiat contra verba ꝓhibitiua alienãdi, vt decidit
Ang.ſeu alius Doctor inter cõſilia Angeli cõſ.
169.ſup puncto ſupraſcripto,col.1.&.2.& infe
rius in.3. quod conſilium paſſim ſequuntur &
approbãt Docto.p̃ſertim Iaſ.in d.§.diui, in ſe-
cunda lectura,ſeptimo nota.nu.78.Corne.cõſ.
178.1.vol.Deci.conſ.511.col.2.nu.6.verſic.po-
ſtremo.Soci.iun.conſ.20.col.fin.1.vol.& conſ.
28.col.3.& 4.ſecundo vol. ideoq; cum in caſu
nr̃o mens,& ratio prohibitionis fuerit,ꝙ rema
neret fideicõmiſſum pingue, non autẽ vt bona
aliqua preciſè conſeruarentur in familia, vt ſu-
pradictum eſt,ſeqtur de plano,ꝙ valere debuit
ſubrogatio facta per D. Romanũ,cum efficiat
fideicõmiſſum melioris cõditionis,& reſpicien-
dum non eſt ad verba teſtamẽti,neq; ad formã
datam per teſtatorẽ,ſed ſolũ ad mentem eius,&
intentionem,& ad effectum,ad quem tendebat
teſtator,& ad cauſam, quæ eũ mouebat. Et ad
hoc ꝓpoſitum optimè videt̃ facere deciſio Iſer
niæ in.c.1.col.2.verſic. additio an meliorãdo,in
titulo an ille qui interfecit fratrẽ dñi, vbi ait,ꝙ
16 † licet alienatio feudi regulariter ſit prohibita,
ſi tamen fiat tali modo, vt ex ea efficiatur con-
ditio feudi melior, cenſetur permiſſa, puta ſi qs
inueſtitus de feudo erat obligatus pro vno ſer-
uitio, & emptor remanet obligatus pro duo-
bus ſeruicijs, vel ſi venditor habebat filios,em-
ptor autem ſit ſine filiis & re, & ſpe, & idem
etiam tradit ipſemet Iſernia in capitulo Impe-
rialem, in princ. col.5. poſt numerum.13. ver-
ſicu. item ſecus ſi conditionem domini faceret
meliorem, in titulo de probi. feudi aliena. per
17 Federi. Facit etiam, quia videmus,ꝙ † quam-
uis alienatio feudi dotalis ſit, regulariter,& ab-
ſolutè prohibita, ſi tamen fiat alienatio, affe-
rens vtilitatem mulieri,valet.l.ita conſtante.ff.
de iure dot. Bald.in authen. ſi qua mulier,co-
lum.2. C.ad velleia. etiam inuita muliere, vt
tradit Pau. de Caſt. in d. conſ.269. colum.2.
verſicu. ſicut dicimus in re dotali, qui hoc tra-
hit ad alienationem bonorum ſubiectorum fi-
deicommiſſo cum prohibitione expreſſa alie-
nandi, Bald.nouel. in Tracta. de dote, ſepti-
ma parte, in primo priuilegio, in ſecunda &
tertia fallentia. Et præter ſupradictos Docto-
18 res,† hunc noſtrum caſum in terminis in hoc
propoſito decidit excellentisſimus Doctor
Dominus Socinus Iunior, qui nunc profite-
tur Bononiæ, videlicet in d. conſi. 28. ſecun-
do volu. colum.3. num.5.verſicu. tertio ex alio
ſimiliter, cum tribus colum. ſeqen. vſq; ad fi-
nem conſilij, vbi poſt relatam ſupradictam de-
ciſionem Angeli, ꝙ ſatis ſit inſpicere mentem,
& rationem prohibitionis, & non verba, in-
fert in caſu ſuo valuiſſe alienationem factam
per hæredem prohibitum, quia tendebat ad
vtilitatem fideicommisſi, puta quia ex precio
rerum alienatarum emuntur, vel redimuntur
prædia maioris precii, & maioris fructus. &
inter cætera adducit Socinus aliud ſimile, vi-
19 delicet quòd † bona Eccleſiæ quamuis ſint re-
gulariter,& ſimpliciter prohibita alienari,poſ-
ſunt tamen alienari, ſi id tendat in vtilitatem
eccleſiæ, puta ſi ex precio ematur fundus vti-
lior, vt tradit Bald. in.l. cum ij.§. cum ei,1.
ff. de tranſac. Cardinal. Zabarel. in clemen.
1. in princ. de rebus eccleſi. non alienan. &
loquitur Socinus in fortioribus terminis, vi-
delicet quando teſtator nullum expreſſerat

caſum, quo fieri poſſet alienatio, ergo mul-
to magis dicta per eum procederent in caſu
noſtro, quo teſtator aperuit viam alienatio-
ni, & apertiſsimè demonſtrauit, ſe non habere
affectionem ad bona iſta magis, quã ad alia, vt
ſupra deductum fuit, & ad prædictum propo-
ſitum videntur pariter tendere ea, quæ tradit
Pau. de Ca. in d. conſ. 269. 1. vol. in nouiſsimis.
Tertio loco dici põt pro D. Romano, ꝙ hic
verè fuit permutatio, ſcilicet quatenus permu-
tationem conſiderauit teſtator, dum eã conceſ-
ſit, conceſsit enim, ꝙ quilibet hęres poſſet dega-
neare, & permutare in totum, vel in partem, &
etiã vendere dũmodo p̃cium deponatur penes
idoneum depoſitarium pro illo cõuertendo in
20 bonis ſtabilibus &c. nã p̃terquã ꝙ † vocabulum,
p̃mutatio, ſolet late patere. l. ſed & ſi lege. §. cõ-
ſuluit, in fine. ff. de peti. hære. vt non ſolum cõ-
prehendat permutationẽ vnius rei in aliã, ſed ẽt
cõmutationem rei, ideſt ſpeciei in pecuniã, & è
conuerſo cõmutationem pecunię in ſpeciem, vt
tradit Bar. in. l. iuriſgentium in princ. ff. de pac.
& eſt tex. in d. l. ita conſtãte. ff. de iure dot. dicit
21 etiã † permutatio, qñ fit ſimpliciter ſubrogatio
vnius rei pro alia, quãuis ea ſubrogatio fiat ab
vna tantũ perſona, vt p̃batur in. l. ſi donatæ. §.
ſi ſpõſus. ff. de dona. inter virũ & vxo. vbi Bar.
in ſummario appellat permutationem, & idem
Bar. in alio ſimili caſu in conſ. 26. teſtator, circa
finem, verſic. ad ſecundũ, probatur etiam in. l.
cum ij. §. penul. qui incipit, ſi cui non nũmus, ff.
de trãſac. & in terminis fideicõmiſsi eſt tex. in. l.
Imperator. §. fina. cum. l. ſequẽ. ff. de lega. 2. vbi
ſimplex ſubrogatio aliquot rerum in alias res
facta per hæredem grauatum fideicõmiſſo ap-
pellatur permutatio, & eo modo permutationẽ
pariter in bonis ſubiectis fideicommiſſo capit
Iaſ. conſ. 231. col. 1. ſecundo vol. & Soci. Iun. in
d. conſ. 28. col. 4. nu. 8. verſic. quarto principali-
ter. Facit etiam id, quod ipſemet Socin. tradit
conſ. 162. col. 4. nu. 22. eo. 2. volu. Et hoc multo
magis debet p̃cedere in caſu noſtro, quo con-
ſtat ex verbis teſtamenti ſupradictis, conſide-
raſſe teſtatorem non præciſe contractum per-
mutationis ſtricto modo ſumptæ, vel cõtractũ
venditionis præciſè, ſed duntaxat conſideraſſe
hunc effectum, vt loco ſuorũ bonorum ſubro-
garentur alia bona, & ſuperfluum videtur con-
ſtituere hic differentiã inter permutationẽ, quę
continet cõmutationẽ vnius rei in aliã, quando
fit per diuerſas perſonas, & eſt proprie contra-
ctus, & permutationem, quæ continet cõmuta-
tionem vnius rei in aliã, nõ tamen factam à di-
uerſis perſonis in modum contractus, ſed factã
ab vnica perſona, eſt enim hoc ſuperfluũ inueſti-
gare, cum vtroque caſu idem reſultet effectus, vt
22 ſimile ſolent dicere Doct. ꝙ † probatio dubia,
quia multis modis põt intelligi, cenſet eſſe non
dubia, ſed concludens, quando ſecundum quẽ-
libet intellectũ concludit intentionem proban-
tis, vt tradit Felyn. in. c. in p̃ſentia, col. 7. in fine,
nu. 18. verſic. quinto limita niſi p̃batio, extra de
proba. Deci. conſ. 14. col. 2. nu. 4. Et quẽadmo-
dum ſi D. Romanus vendidiſſet bona ſancti
Quirici, & ex eorũ precio emiſſet alia bona, &
ea ſubieciſſet fideicõmiſſo, valeret actus, & tñ
non eſſet permutatio p̃priè, ideſt facta per di-
uerſas perſonas in modum contractus, ſed eſſet
ſimplex ſubrogatio facta per D. Romanum, ita
quoque debet valere ſubrogatio, quæ hic per eũ
facta fuit breuiori via, & tutiori, ideſt omiſſo
circuitu, & periculo conuertendi bona ſancti
Quirici in pecunias, & cõuertendi poſtea eas
pecunias in alia bona. & hoc tertium fundamẽ-
tum generaliter, atque abſolutè procedit, prout
duo fundamenta præcedentia, ideſt ſiue contra-
ctus facti per D. Romanum fuerint veri, ſiue
fuerint ſimulati, vt ex prædictis patet.
Quarto loco aduertendũ eſt, ꝙ quatenus ex
deductis in proceſſu conſtat, videtur dicẽdum
alterũ de duobus, videlicet vel ꝙ nullus ex con-
tractibus, & actibus factis per D. Romanũ cẽ-
ſeri debeat ſimulatus, vel ꝙ ſi aliqua reſpectu
aliqui eorũ cenſeri poſſunt ſimulati, non tamen
ſunt ſimulati omni reſpectu, & in effectu ꝙ ea
ſimulatio non debet nocere D. Romano. Nam
23 † prætereaquã ꝙ quilibet actus in dubio p̃ſumitur
verus, & nõ ſimulatus, vt per Bal. in. l. cũ preci-
bus. C. de proba. conuenit inter oẽs Doctores,
ꝙ etiã ſi appareant aliqua indicia ſimulationis,
24 ille tñ, † qui dicit actum ſimulatũ, nihil agit, &
nihil põt obtinere, niſi deducat, & probet certã
ſpeciem ſimulationis, & talẽ ſimulationẽ, quæ
de iure ſit improbata, vt tradit Bar. conſ. 65. fa-
ctum tale eſt Petrus Nicolæ, col. 2. dicens tria
eſſe genera ſimulationũ, aliquãdo enim verè fit
vnus contractus, & perpetuo duraturus, ſed ſi-
mulatur alius contractus, aliquando autem fit
vnus contractus verè, ſed modico tempore du-
raturus, aliquando & tertio caſu nullus fit con-
tractus in rei veritate, ſed omnia finguntur,
ſeu ſimulantur: & cum aliqua ex his ſimu-
lationibus ſit prohibita, aliqua verò ſit per-
miſſa, neceſſe eſt, quòd qui aſſerit contractum
ſimulatum illicito modo, debeat id conclu-
denter probare, tradit etiam Bald. in d. l. cum
precibus,

p̄ceſsibus, tradit Pau. de Ca. conſ. 59. viſo pun-
cto ſupraſcripto cum ad annullādum. 2. vol. in
nouiſsimis, tradit latiſsimè Ange. Are. Inſtitu.
de excep. in princ. ſcilicet ſuper ipſo tex. nu. 28.
vſq; ad numerū. 40. tradit ēt Bal. in. l. ab Ana-
ſtaſio, in fine. C. manda. & in rubri. C. plus va-
le. quod agi. Pau. de Ca. in. l. iuriſgentiū. §. dolo
ff. de pac. Petr. de Anchar. conſ. 227. ad corro-
borationem, col. 2. Alex. cōſ. 111. viſo ſuperiore
themate, in princ. in 3. vol. & conſ. 28. in cauſa et
lite, col. 3. in 5. vol. & nemo diſcrepat ab ea con-
cluſione, vt ait Cepola in Tracta. ſimula. in. 24.
præſump. & latius in p̄ſump. 26. col. fin. Deci.
conſ. 36. col. 4. & conſ. 463. col. 2. & in. l. imagi-
naria, in fin. ff. de regu. iur. Et ratio p̄dictorū eſt
25 euidens, q̄a cum, vt dictum eſt, † ſimulationum
quædā ſint reprobatæ, & quædā ſint permiſſæ,
vt ēt ꝓbatur ex. l. ſi ex precio, vbi Bar. C. ſi cer.
peta. & Bar. in. l. ſi ſub ſpecie in fin. C. de poſtu-
lan. & in. l. emptor. ff. de aqua plu. & earū, quæ
ſunt reprobatæ, multę ſunt ſpecies, videlicet vel
ratione perſonarū, vt patris, & filii ſpurii, vel ma
riti, & vxoris, item ratione rerū, veluti in bona
eccleſiæ, quæ tanq̄ bona ſua donat clericus cō-
cubinæ, itē ratione tēporis, vt in alienatione poſt
delictum, item ratione contractus, veluti cū de
pignore fit contractus venditionis: ſunt etiā di-
26 uerſæ † cauſæ, ꝓpter quas fiunt huiuſmodi ſi-
mulationes, fit enim aliqn̄ ſimulatio ad vtilitatē
illius, qui alienat, vt patet in alienationibus, quę
fiunt per delinquentes: aliqn̄ autē fit ſimulatio
ad vtilitatem illius, in quē fit alienatio, veluti in
contractu pignoratitio, aut vſurario, vel in do-
natione clerici erga concubinam: aliqn̄ fit ſimu
latio ad vtilitatem tertii, puta ad vtilitatē vnius
27 creditoris in dānum alterius: cū igitur † ſimula-
tio non p̄ſumatur, niſi probetur, vt iam dictum
eſt, & probatur ēt ex. l. cū ꝓpria. C. ſi quis alte.
vel ſibi. item dato, q̄ probetur, de ſe tn̄ non eſt
prohibita, niſi prohibitus ſit modus, vel cauſa,
propter quā fit, vt per Bar. & alios vbi ſupra:
item cum ſimulationum prohibitarū variæ ſint
ſpecies, & variæ cauſæ, & varii effectus, & per
conſequens varię rationes, p̄ſertim q̄ aliqn̄ ſimu
latio facit actum ipſo iure nullū, quandoq; facit
ipſo iure validū, & pōt aliqn̄ ſimulatio opponi
per ipſos contrahentes, aliqn̄ per tertiam perſo
nam, aliquando per neminem, meritò his ratio-
nibus ſtatutum fuit, vt qui dicit actum ſimula-
tum, teneatur deducere & ſpeciē ſimulationis,
& certam cauſam, alioqui ſuccūbit, vt tradunt
Bar. & cæteri ſupradicti Doct. q̄nimo ait An-
28 chara, vbi ſupra, eſſe † etiā faciendā diſtinctio-
nem, & probationem illius certę perſonæ, pro-
pter quā dicitur facta ſimulatio, & cauſa talis
ſimulationis, quæ allegatur, & probatur, debet
eſſe ad propoſitū negotij, de quo agitur, & ſuf-
ficiens, atq; idonea, vt prædicti Docto. tradunt.
Hæc igitur ſi noſtro caſui applicentur, videntur
manifeſtè concludere, q̄ hic nullus fuit actus ſi-
mulatus, vel dato, q̄ fuerit, non tamen eū ꝓba-
uit pars aduerſa: nā ad probandā ſimulationem
venditionū factarū Franciſco Balbano, & Mi-
chaeli Turetino, nihil aliud deduxit, niſi, ſcilicet
vicinitatem eorū duorū cōtractuum inter ſe, &
eorum etiā vicinitatem cum illo contractu per-
mutationis celebrato cum Burlamacho, & pro
cauſa ſimulationis nihil aliud deduxit, niſi q̄
eiuſmodi duæ vēditiones fuerūt factæ ad coad-
iuuandum, ſeu p̄parandum contractum dictæ
permutationis, vt patet ex capitulis primo loco
per ipſos aduerſarios productis, p̄ſertim ex ca-
pitulo. 13. & 16. & 20. ſuper quibus capitulis tn̄
29 nullus teſtis depoſuit: nā † de teſtibus receptis
ad æternam rei memoriam nō eſt habenda hic
ratio, cum non fuerint producti in præſenti iu-
dicio, neq; fuerint publicati, vt p Bar. in authē.
ſi quis ab aliquo, in 2. col. C. de teſti. Abb. in. c.
ſignificauit, col. 2. extra de teſtib. & dato, q̄ ſtā-
dum eſſet illis teſtibus, nihil tamen probant pro
ipſis actoribus, qui eos produxerunt, ſed magis
ꝓbant contra eos, vt mox dicet. Prædictæ autē
rationes, ſeu coniecturæ ſimulationis. ſ. propter
vicinitatem contractuum, & vt p̄pararetur via
contractui permutationis, non inferunt ſimula-
tionem aliquā illicitam, ſed potius licitam, infe-
runt enim hoc dūtaxat. q̄ D. Romanus, qui vē-
debat bona Collodij Balbano, & Turetino, vr̄
cum eis egiſſe tacitè, vt ipſi intra breue aliquod
tēpus, ideſt intra dies quadraginta, vel circa, vt
poſtea patuit ab effectu tenerent retro dare ea
bona, ipſi D. Romano, mediante pſona Burla-
machi, ideſt tenerētur retro dare ea bona Bur-
lamacho, vt ipſe poſtea ea dare poſſet Dño Ro
mano titulo permutationis, & ita inferunt eas
venditiones fuiſſe factas, vt breui tempore du-
raret earū effectus, quæ ſimulatio nō eſt illicita,
neq; reprobata de iure, ſed pmiſſa, vt tradit Bar.
in d. conſ. 65. col. 2. dū tractat de ſecunda ſpecie
ſimulationis, quæ cōtingit, qn̄ cōtractus aliqs fit
ſimpliciter, & tn̄ tacitè agit, vt duret modico ali
quo tēpore, vt patet ex textu adducto p Bar.
ſcilicet tex. in. l. 4. §. ſi ab ignoto. ff. de manumiſ
ſio. & poſt Bar. declarātur Pau. de Ca. & Ang.
Are. vbi ſupra. & pariter ſupradicta cauſa ſimu
lationis allegata per eos. ſ. vt deueniret ad cō-

tractũ permutationis, retorquetur contra eos,
patet enim ex ea, ꝙ fuit ſimulatio facta ex iuſta,
& licita cauſa, ideo nõ trahit ad ſe nullitatẽ, vel
reſciſionẽ cõtractus, vt ait Bar. in d. l. ſi ſub ſpe-
cie, in fine, C. de poſtulã. ſicut & alibi dicitur, ꝙ
30 † falſitas, quæ nemini nocet, non punitur, vt per
glo. & Doct. in. l. damus. C. de falſis, ꝓut de
ſimulatione ait Deci. conſ. 543. in caſu ꝓpoſito,
col. fin. nu. 10. Et dum poſtea ſubijciunt ipſi ad-
uerſarij, fuiſſe pariter ſimulatũ contractũ ꝑmu-
tationis, & ꝙ ſolum fuit cõtractus venditionis,
non ꝓbauerũt ſuã aſſertionem, qa, vt dictũ eſt,
haberi hic non põt ratio teſtium per eos ꝓdu-
ctorum ad æternam rei memoriã: & dato, ſine
p̃iudicio, ꝙ eis teſtibus eſſet ſtandũ, facerẽt pro
D. Romano, & non cõtra eũ, deponit enim cla-
rè Burlamachus, ꝙ quicquid fecit D. Romanus
in ipſis omnibus contractibus, fecit bona inten
tione, vt ſubrogaret alia ſua bona loco bonorũ
ſancti Q uirici, vt, ſcilicet eſſent ſuppoſita fidei-
cõmiſſo: & id ẽt in effectu videntur deponere
Balbanus, & Turretinus, dũ dicunt ſe emiſſe à
D. Romano, vt rem gratã facerent non ſolũ ei,
ſed etiã Burlamacho, niſi enim voluiſſet D. Ro
manus ſua bona Collodij ſibi reſtitui, ſed alio
titulo: & alio modo, & cũ alia qualitate, videli-
cet titulo ꝑmutationis, & vt ſupponerent̃ fidei-
cõmiſſo, & cũ nouo eo onere, ſeu noua qualita-
te eis imponenda in ipſo actu permutationis,
quo caſu cẽſentur aliæ res, iuxta tradita ꝑ Bar.
in. l. in diem, ff. de aqua plu, non fuiſſet opus, ꝙ
Balbanus, & Turretinus facerẽt rem gratã D.
Romano, & Burlamacho. & quẽadmodũ po-
tuiſſet D. Romanus libero modo, & immedia-
tè ſubijcere eiuſmodi ſua bona Collodij fideicõ
miſſo, et ea ſubrogare loco bonorꝫ ſancti Q ui
rici, nulla facta vẽditione, vel permutatione cũ
alijs ꝑſonis, non videtur poſſe dari ratio diuer-
ſitatis, cur nõ etiã id facere potuerit, interpoſito
circuitu p̃dicto, cum omnia fecerit bona inten-
tione, vt patet ab ipſo effectu. Et veriſimilis, ac
patens eſt cauſa, quæ potuit mouere D. Roma-
num, vt ingrederet̃ huiuſmodi circuitũ, & ſuſci
peret eũ laborem, ob id videlicet, quia videbat̃
ei impoſſibile, ꝙ ipſe ſolus, i. non interuenienti-
bus alijs ꝑſonis, faceret huiuſmodi ꝑmutationẽ,
ſeu cõmutationem bonorꝫ, cũ ꝑmutatio ſit con-
tractus, ergo debet fieri per diuerſas ꝑſonas, ſal
tem duas, & videbatur impoſſibile, ꝙ ipſe eſſet
dator, & acceptor, arg. ex. l. pupillus obligari. §.
item ſi ipſe tutor. ff. de auto. tuto. & ex. l. 2. ff. de
ſtipula. ſer. & pariter potuit ei videri impoſſibi
le, ꝙ ipſe ſibi mutaret cauſam poſſeſſionis, id eſt

ſi poſſidebat bona ſancti Q uirici, vt ſubiecta
fideicõmiſſo, inciperet ea poſſeſſidere, vt libera;
& vice verſa ſi poſſidebat bona Collodii, vt li-
bera, inciperet ea poſſidere, vt ſubiecta fideicõ-
miſſo. l. cum nemo. C. de acqui. poſſe. neq; mirũ
eſſe debet, aut omnino incredibile, ꝙ ipſe fortè
conſuluerit alias ꝑſonas, quæ ei obiter dixerint,
non poſſe expediri hoc negocium, niſi mediãte
ſupradicto circuitu, cũ hæc non careant ſubtili-
31 tate. Et in effectu cum dici ſoleat, ꝙ † probatio
ꝓueniens ab euidentia rei ſuperat cætera quę-
cunq;, quæ dici poſſunt in contrariũ, vt ait Azo
in ſumma, C. de lege aqui. col. pen. nu. 17. Spe-
cul. in tit. de ꝓba. §. videndũ reſtat, col. 2. verſic.
4. per euidentiã, Alex. conſ. 116. in fine, in. 1. vol.
non videtur eſſe vlterius hic diſceptandum, vel
dubitãdũ de p̃dictis, quia effectus eorꝫ omniũ,
quę geſſit in hoc negocio D. Romanus, fuit eui
denter bonus. i. vt ſubrogaret bona Collodii ꝓ
bonis ſancti Q uirici, qui actus, & finis fuit lici-
tus, gnimo vtilis, vt ſupradictũ fuit, adeo ꝙ vel
cenſendum eſt nihil hic per eũ fuiſſe ſimulatũ,
32 vel ſi quid ſimulatum fuit, fuiſſe † ſimulatum ex
iuſta cauſa, adeo vt nihil id ſibi nocere debeat;
iuxta doctrinã Bar. in d. l. ſi ſub ſpecie, in fine,
quæ cõiter approbatur, vt ait Ang. Are. vbi ſu-
pra, & quæ habenda eſt ante oculos in hoc arti-
culo ſimulationis, qui admodũ confuſus eſt, &
per multos malè ſæpenumero intelligitur, & vt
33 dicunt Bal. & Salic. in d. l. ſi ſub ſpecie, qñ † ſo-
lum fit per ſimulationẽ trãſitus de vna cauſa ad
aliam, quæ duæ cauſæ quò ad voluntatem con-
trahentium ſic ſe habent, ꝙ vna põt æquipolere
alteri, tunc non eſt improbata ſimulatio, & ad-
ducũt tex. in d. l. ſi ex precio. C. ſi cer. pet. & eſt
clarior tex. in. l. lucius la. 2. ff. depoſi. & optimè
diſtinguit D. Alciat. in Parerg. lib. 3. cap. 11. di-
34 cens, ꝙ ꝓpriè loquendo, † aliud eſt eſſe in fraudẽ
factũ, aliud ſimulatũ, aliud fictũ, aliud imagina-
rium. Ex quarto igit̃ hoc fundamento cẽſeatur
illud in ſumma deductũ ꝓ D. Romano, ꝙ ha-
bet ipſe intentionẽ fundatã ex inſtrumentis cõ-
tractuum factorꝫ per eũ, qui oẽs cenſent̃ veri, et
non ſimulati, & cenſentur iuſti, non autẽ frau-
dulenti, ſecundum ea, quæ hactenus fuerunt in
ꝓceſſu deducta: & ſi aliquid continent ſimula-
tionis, id non tale eſt, quod ad ſe trahat nullita-
tem, vel reſciſionem contractus, ſed omnia de-
bent firma manere, tanq; facta legitimè.

Q uintum ſucceſſiuè põt deduci fundamẽ-
tum pro D. Romano, cõſtituendo aliud p̃ſup-
35 poſitum ſatis notum de iure, ꝙ † nemo vnquã
incidit in pœnã, vel à lege cõi, vel à municipa-
li, vel ab

lí,vel ab homine impoſitam, niſi cõmittat do-
lum,ſeu fraudem,ſcilicet regulariter loquẽdo,
vt ait Bald.in.l.2.C.de noxal.ac,& latius in.l.
data opera.col.3.& 4.C.qui accuſa.poſ.Iaſ.in
l.3.alias.1.§.quod p̃tor,col.1.ff. ne quis eũ qui
in ius voca.et in.l.1.in 4.col.ff.de legib.Deci.
conſ.83.col.2.& conſ.234.col.2.Ad hoc autẽ,
36 vt quis † cenſeatur eſſe in dolo, ſeu in fraude,
duo copulatiuè requiruntur.ſ.euentus,& con-
ſilium.i.animus.l.fraudis interpretatione.ff.de
regu.iur. & licet aliq̃n ſumatur in iure dolus,
vel fraus re ipſa tantũ,illud eſt impropriè,vt p
Deci.in d.l.fraudis, adeo ꝙ non habet locũ in
poenalibus,vt per ſupradictos Docto.ſicut ẽt
impropriè aliq̃n ſeparatur fraus à dolo,nã ve-
rè,& ꝓpriè loquendo,idem ſunt,ſeu ad eũdẽ
tendunt effectum,ſcilicet q̃n referũtur ad ter-
tiam perſonã,vt per Alciat.in.l. aliud eſt fraus
ff.de verb.ſigni. poſt glo.latius in.l. iuriſgen-
tium.§.ſed ſi fraudãdi.ff. de pac. vnde cum in
caſu nr̃o tractetur de poena,nõ videtur teneri
D.Romanus,niſi ꝓbatum ſit, eum cõmiſiſſe
fraudem & effectu, & animo, hic autem non
ſolũ alterum,ſed neutrum probatum eſt,nam
euentus,ſeu effectus ſupradictę ſubrogationis
non ſolũ non continet fraudem, vel læſionem
fideicõmiſſi,ſed continet eius maximã vtilita-
tem,vt deductum fuit in primo fundamento.
Et ex hoc ꝙ euentus caret fraude, ſequitur,ꝙ
etiã p̃ſumendum eſt,caruiſſe fraude ipſum ani
mum,qa ab effectibus animus dignoſcitur.l.
37 paulus.ff.rem ratam habe.et in terminis† hu-
iuſmodi ſubrogationum, quæ fiunt circa res
ſubiectas legato,vel fideicõmiſſo, ꝙ ſi ſubro-
gatio continet vtilitatem, p̃ſumatur etiã bona
mens,& bonus animus, dicit Bar. in d.l.Im-
perator.§.fin,col.fi.ff.de lega.2. & in terminis
fideicõmiſſi id latius tradit Ruinus conſ.163.
col.2.nu.3.verſic. & primo qa in dubio, in 3.
vol.tradit etiã in conſ.109.col.4.nu.10. & 11.
verſic.& pro intelligentia p̃mittendũ,in 2.vol.
Et ꝙ D.Romanus nũq̃ habuerit animũ ſub-
uertendi,vel defraudandi fideicõmiſſum, põt
ſuaderi ẽt ex eo, quod ipſe deduxit in ꝓceſſu,
& probauit, & eſt notorium, videlicet ꝙ ipſe
38 habet† multos filios maſculos legitimos,et na-
turales,adeo vt magis ſua interſit, ꝙ inter ip-
ſos cohæredes cõſeruetur fideicõmiſſum,q̃ ꝙ
deſtruatur,vel defraudetur, cũ inter ipſos oẽs
inſtitutos,& eoꝝ deſcendentes vſq; ad quartũ
gradũ factæ ſint fideicõmiſſariæ ſubſtitutiões,
& ſimilẽ coniecturã,vtrũ quis habeat,vel non
habeat,filios,deducit Iſern.in.c.1.§.ſed et res,
col.1.nu.5.verſic.& dicit fieri in fraudẽ, in tit.
39 p quos fiat inueſtitura,† vbi tractat ad digno-
ſcendũ,vtrum alienatio feudi cẽſeatur facta in
fraudẽ,nec ne,& id etiã ſentit in.c.1.col.2.nu.
6.verſic.additio an meliorando conditionẽ,in
tit.an ille qui interfe.fratrẽ domi.tradit ẽt De-
ci.in alio caſu conſ.86.col.3.Præterea ꝙ D.
Romanus ꝓceſſerit omnino bona fide,& po-
tius in caute,q̃ mala fide,patet euidẽter ex eo,
ꝙ in ipſo actu pmutationis,ſeu ſubrogationis
ęſtimauit bona ſua Collodii ſcutos.1200.et nõ
amplius, cum tñ re vera eſſent longè maioris
valoris,vt ſupradictum fuit,& id fecit,vt cor-
reſponderẽt in ęſtinatione bonis ſancti Qui-
rici præciſè, non enim videtur poſſe ei aſcribi
animus fraudandi fideicommiſſum,qui re ve-
ra,& ipſo facto efficiebat fideicõmiſſum val-
de vtilius,tametſi id verbis non exprimebat.

Ex qbus puto fundatã eſſe concludenter in-
tentionẽ D.Romani,& clarius ẽt de ea cõſta-
bit,poſtq̃ accõmodatę erunt rñſiones his,quę
ſuperius deducta fuerunt pro parte contraria,
40 Et ſi ſingula† hic deducta p ſe non ſufficerẽt,
quoꝝ tñ puto quodlibet p ſe ſufficere D.Ro-
mano ad victoriã,poſſent omnia ſimul cumu-
lari,vt ſimili ꝓpoſito ingt D. Soci.Iun.in d.
conſ.28.in fin.in 2.vol.Et ſuperaddi vlterius
41 põt,ꝙ † poena priuationis adiecta p teſtatorẽ
debet ſtrictè interp̃tari,q̃tũ fieri põt,& in du-
bio debet excludi,non autẽ extendi,etiã ſi tra-
ctetur de fauore eccleſiæ,vt tradit Deci.conſ.
273.in caſu ꝓpoſito qui Barchinonæ,col.1.&
conſ.287.in ciuitate Placẽtię,col.5.verſic.non
obſtat ꝙ ꝓpter illã cauſam,& latè in conſ.290.
p̃ſertim in 2.col.& eſt de mẽte Bar.in.l.pater
ſeuerinã, in fine,princ.ff.de condi.& demon.

Non obſtãt ea,q̃ ſuperius fuerunt deducta
in contrariũ. Et primo dũ dicebat̃, ꝙ teſtator
duobus tm̃ modis cõceſſit alienationẽ.ſ.vel p
venditionẽ,vel permutando,& D.Romanus
neq; vendidit,vt clarũ eſt,neq; ẽt pmutauit,qa
contractus oẽs p eũ facti vident̃ eſſe fictitii,&
ſimulati &c.reſpondet̃.n.multis modis,primo
ꝙ ẽt ſi cõtractus fuerint ſimulati,& actus p eũ
factus nõ fuerit verus actus pmutationis,ſed
fuerit ſimplex ſubrogatio vnius rei loco alteri-
42 us,quẽ actũ non expreſſit teſtator,potuit† ta-
mẽ talis actus fieri,qa quò ad effectũ eſt actus
ſimilis illoꝝ duoꝝ,quos teſtator conceſſit.d.l.
ſicut.§.ſed et ſi permiſſerit.ff.quib.mod.pign.
vel hipo.ſol.vt deductũ fuit in primo funda-
mẽdo poſito pro D.Romano.Reſpondet̃,&
43 ſecũdo mõ,ꝙ vocabulũ,† pmutatio,exp̃ſſum

hic per teſtatorē, pōt latè intelligi, vt compre-
hendat omnem ſubrogationem vnius rei loco
alterius, vt per Bar. in d. conſ. 26. col. fin. & in
d. l. ſi donatæ. §. ſi ſponſus. ff. de dona. inter vi-
rum & vxo. & per tex. in d. l. Imperator. §. fin.
cū. l. ſequen. ff. de lega. 2. & ita cōiter ſolet capi
per Docto. etiā in hac ipſa materia alienandi
bona ſubiecta fideicommiſſo, vt per Iaſ. in d.
conſ. 231. col. 1. ſecundo vol. & clarius per D.
Soci. iun. in d. conſ. 28. col. 4. nu. 8. verſic. quar-
to principaliter. 2. vol. vt ſupradictum fuit in
tertio fundamēto. Item rñdetur tertio modo,
ꝙ etiam ſi teſtator nullo caſu conceſſiſſet alie-
nationem, valeret tamen alienatio in caſu no-
ſtro, cū euidentem vtilitatē fideicōmiſſi conti-
neat, vt dictū fuit in ſecundo fundamēto, ergo
multo magis debet valere, poſtq̄ teſtator cō-
ceſſit aliquos caſus, quorū caſuum ſi caſus no-
ſter non eſt omnino ſimilis, non eſt ēt omnino
diſſimilis. Reſponderi pōt & quarto modo, ꝙ
contractus, & actus facti per D. Romanū nō
fuerint ſimulati, ſcilicet tali ſimulatione, quæ
debeat ei nocere, nihil enim fuit de ſimulatiōe
probatum, & quatenus ex qualitate ipſorum
actuum pōt colligi, id tantum infertur, ꝙ duo
44 contractus venditionis † ſimulati fuerunt eo
ſolo reſpectu, vt quāuis ſimpliciter, & abſolu-
tè fuerint factæ venditiones, actum tñ tacitè
fuerit, ꝙ breui tempore eſſent duraturæ, vt po
ſtea potuit ab effectu, & talis ſimulatio non eſt
reprobata. d. l. 4. §. ſi ab ignoto. ff. de manu-
miſ. & per Bar. in d. conſ. 65. col. 2. neq; cōtra-
ctus pmutationis fuit ſimulatus, vt dictū fuit,
& quatenus fuerit ſimulatus, id fuit non in to-
tum, ſed aliquo tantū reſpectu. & ex iuſta, atq;
honeſta cauſa, ideſt vt magis explicitè fieri poſ
ſet commutatio, ſeu ſubrogatio vnius rei pro
alia, vt dictum fuit in quarto fundamento. Et
dum obijciebatur, ꝙ pro contractu permuta-
tionis † non fuit ſoluta gabella, ideo fuit ipſo
iure nullus, poteſt reſpōderi, ꝙ & ſi fuerit ipſo
45 † iure nullus, cum tñ ipſi contrahentes perſeue-
rauerint in eo contractu, & cum miſſerint exe
cutioni omni reſpectu, & ſemp eum ſeruaue-
rint, debet talis contractus quò ad eos haberi
pro valido, iuxta glo. in. l. qui habebat. §. 1. in
verbo, conſilium. ff. de manu. teſta. latè Alex.
cōſ. 107. col. pen. nu. 17. et 18. verſic. deniq; dato
ꝙ illa conceſſio, in 2. vol. & ſi ipſi contrahētes
ſeruant contractum, nō pertinet ad extraneas
perſonas opponere de eius inualiditate qa re-
gulariter nō ſolet opponi de iure tertii. l. 2. vbi
Bar. ff. de excep. rei iudica. Et ſi forte opponi-

† Ceſſant hæc de gabella non ſoluta. qa nuper certior factus fui, eam fuiſſe ſolutam. Idem Alba.

tur de ea nullitate, vt ex ea arguat̄ ſimulatio,
46 iam reſponſum fuit, ꝙ † ſimulatio ex honeſta,
& iuſta cauſa nō infringit contractum, vt per
Bar. Bal. & Salice. in d. l. ſi ſub ſpecie. C. de po
ſtulā. ſinautē opponitur ea nullitas contractus
ꝑpter non ſolutam gabellam ad demonſtran-
dum, ꝙ ex tali contractu permutationis tanq̄
inutili non potuit transferri poſſeſſio, neq; do-
miniū, iam pariter rñſum fuit, ꝙ cum ipſi con-
trahentes ſeruent in effectu contractū, debet
quò ad eos operari talis contractus oēm effe-
ctū, quem operaretur, ſi eſſet validus de iure,
per glo. in d. l. qui habebat. Item reſpondetur,
47 † poſſe ex contractu inutili transferri & do-
minium, & poſſeſſionem, qñ eſt inutilis, quia
factus eſt ꝑter legem non aūt contra legem, vt
tradit Bar. in. l. non dubiū, col. fin. nu. 27. ver-
ſic. vltimo oppono. C. de legib. & traditur per
glo. & docto. in. l. multum intereſt. C. ſi quis
alte. vel ſibi, & in. l. cōtractus. C. de fide inſtru.
& p Bar. in. l. 1. §. ſi vir vxori, in fine. ff. de acq.
poſſe. & in caſu noſtro non cenſet̄ factus con-
tra legem, ſed duntaxat præter legem, qa ſi nō
ſoluitur gabella, lex non aſſiſtit contractui, &
eum habet pro non facto. ſed quia non vidi
verba ſtatuti Lucenſis, & poſſent fortè eſſe ta-
lia, ꝙ ex eis iudicandum eſſet, ꝙ ſtatutum reſi-
ſtit contractui, ſi ex eo non ſoluitur gabella,
48 ideo pōt aliter reſpōderi, ꝙ † ēt quādo lex re-
ſiſtit cōtractui, transfertur tñ dominium. l. &
eleganter, in princ. & ibi glo. in verbo, locū ha-
bere. ff. de dolo, ſcilicet quando apparet, con-
trahentes ita omnino voluiſſe, puta ſi contra-
ctus de ſe erat habilis ad translationem domi-
nii, & facta eſt traditio permanens, vt p Alex.
in. l. 1. §. ſi vir vxori, col. penul. nu. 11. verſic.
fallit. ff. de acqui. poſſe. vel aliter pōt reſpōde-
ri, vt per Bar. in d. l. non dubium, col. fin. nu.
30. verſic. ſecundum hoc ergo. Ratione verò
49 † ſimulationis non poteſt dici, ꝙ non transfe-
ratur poſſeſſio ſi interuenit traditio, vt tradit
Bar. in d. l. emptor. ff. de aqua plu. Ange. Are.
Inſtitu. de excep. vbi ſupra, nu. 34. dñium ve-
rò non transfertur ex contractu ſimulato, qñ
eſt ſimulatio omni reſpectu, ideſt qñ agit̄ inter
contrahētes, vt nihil omnino fiat: ſi vero fit ſi-
mulatio eo tantū reſpectu, vt appelletur vnus
contractus, & re vera fiat alius, vt fortè fuit in
caſu noſtro, tunc transfertur dñium, Bar. in d.
l. emptor. ff. de aqua plu. Et ea omnia, quæ di-
cta fuerunt in quarta hac reſponſione, cenſeri
poſſunt dicta fuiſſe ex abundanti, nam diffi-
cultas omnis clariſſimè videtur ſublata ex tri-

bus aliis

bus alijs anterioribus reſponſionibus.

Non obſtant ea, quę ſecundo loco deduce-
bantur, ꝙ cum D. Romanus ꝓceſſerit ꝑ actus
ſimulatos, cenſetur clam feciſſe, ideoq̄ p̄ſumit̄
commiſiſſe fraudem, & puniendus eſt pœna
priuationis adiecta per teſtatorē, dato, ꝙ con-
tractus per eum facti non valeant de iure: pa-
tet, enim reſponſio, negando, ꝙ ꝓceſſerit per
actus ſimulatos, vt ſupra deductū fuit in quar
to fundamento, & non dicitur ꝓceſſiſſe clam,
imo apertè, cum fuerint oēs cōtractus recepti
à publicis notarijs, ſed ſolū poteſt dici, ꝙ ꝓceſ-
ſerit per interpoſitas ꝑſonas, & id non eſt pro-
hibitum, quādo fit ex honeſta aliqua cauſa, vt
diſtinguit tex. in d. l. pupillus obligari. §. item
ipſe tutor. ff. de auto. tuto. & ꝙ in D. Romano
nulla fuerit fraus, patet ex his, quæ pro eo fue-
runt deducta in quinto fundamento.

Ad tertium, dum dicebatur, ꝙ citandi erāt
cohęredes, ſeu fideicōmiſſarij, de quoꝝ inter-
eſſe agebatur &c. rñdetur non eſſe verū de iu-
re, ꝙ deberent citari, q̄a cum à teſtatore fuerit
expreſsè conceſſum, vt quilibet ex hæredibus
poſſet vel in totum, vel in partem alienare bo-
na, vel ꝑmutando, vel vendendo, et ex eo p̄cio
ſubrogarētur aliæ res, non fuit vtiq̄ opus im-
petrare id precibus à cohæredibus, quod iam
fuerat à teſtatore conceſſum. l. 1. C. de theſau.
lib. 10. & ſicut dubium non eſt, ꝙ potuiſſet D.
Romanus, etiā eis p̄ſentibus, & inuitis, facerę
id, quod fecit, & de nouo iterum poſſet face-
re, q̄a habet autoritatē à teſtatore, nō eſt pari-
ter dubitādum, quin id potuerit facere, igno-
rantibus illis, & abſentibus. l. qui poteſt inuitis
ff. de reg. iur. vbi multa per Deci. ad hoc ꝓpo-
ſitum. Et nihil facit ad rem p̄ſentem tex. in d.
l. quoties la. 1. C. de fideicom. ꝓcedit enim, qñ
grauatus vult alienare omnino bona fideicom
miſſi, & ipſum fideicommiſſum diminuere, &
non habet autoritatem id faciendi à teſtatore,
eſt enim tunc clarum, ꝙ id fieri non poteſt, niſi
conſentientibus illis, de quoꝝ p̄iudicio agitur.
50 & ꝙ † non requirat̄ in caſu nr̄o conſenſus, vel
citatio, vel ſcientia cohæredum, ſeu fideicōmiſ
ſariorum, ſatis patet ex ſupradicto conſilio D.
Socini iun. 28. in 2. vol. vbi ſolū conſiderat, ꝙ
fideicommiſſum non ſit factum deterius, & id
expreſſius dicit Pau. de Caſt. in d. conſ. 269.
col. 2. primo volu. in nouiſſimis, dum ait, ꝙ res
dotalis pōt alienari, etiā inuita muliere, ſi vtilis
ſit alienatio. Et dum poſtea ſubijciebat̄, ꝙ ne-
ceſſarius eſſe videbatur conſenſus cohæredum
ſubſtitutoꝝ, quia eueniente in futurū caſu fi-
deicommiſſi, habituri erant ius ad ea bona, &
non poteſt alicui ignoranti acquiri ius, etiam ſi
notarius pro eo ſtipuletur &c. eſt enim facilis
reſponſio, ꝙ in vltimis voluntatibus acquiritur
ius abſentibus, & ignorātibus. l. cum pater. §.
ſurdo. ff. de lega. 2. et res eſt clarior in caſu nr̄o,
quia teſtator expreſsè conceſſit viciſſitudinē,
51 ſeu cōmutationem bonoꝝ, adeo ꝙ † quando-
cunq̄ commutātur bona aliqua, fit ſtatim au-
toritate legis, quæ ſolet coadiuuare voluntates
teſtatorum, fit (inquā) ꝙ bona, quæ de nouo
ſubrogantur, finguntur fuiſſe relicta vſq̄ ab
initio ab ipſo teſtatore, vt eſt caſus clarus in d.
l. Imperator. §. fin. cum duabus legibus ſequē.
ff. de lega. 2. & ſicut poteſt teſtator diſponere
de re hæredis abſq̄ particulari conſenſu ipſius
hęredis in eo actu, debet vtiq̄ multo magis po
tuiſſe in caſu nr̄o diſponere de re hęredis, ideſt
D. Romani, interueniēte eius conſenſu, & fa-
cto. & non eſt nouum, ꝙ poteſt teſtator diſpo-
nere de rebus futuris. §. ea quoq̄ Inſtitu. de le-
ga. & poteſt diſponere de re aliena ſub condi-
tione, vel in euentū aliquē. l. cætera. §. 1. ff. de
lega. 1. & non eſt vlterius ſuper hoc diſputan-
dum, ſtante textu ſupradicto, & habet etiā pro
expedito Iaſ. in d. conſ. 231. col. 1. in 2. volu.

Ad quartum, ſub quo dicebatur, ꝙ fideicō
miſſum factum fuerat deterius duplici reſpe-
ctu, primo q̄a bona ſancti Quirici pluris va-
lerent, q̄ bona Collodij, iam data fuit rñſio, cū
id ſit falſum, & è contrario veriſſimū ſit, ꝙ bo-
na Collodij longe pluris valebant, q̄ bona ſan
cti Quirici. Dum vero dicebatur, ꝙ erat fa-
ctum deterius fideicommiſſum, & quodāmo-
do defraudatum ꝓpter dotem vxoris, in cuius
facultate ſemper fuiſſet agere ad bona Collo-
dij, non obſtāte ſubrogatione, poſſet primùm
dici non eſſe tractandum amplius de hoc ꝓpo
ſito cum mortua ſit ipſa vxor, & ad hoc trahi
poſſent ea, quæ ponit Iaſ. in d. conſ. 231. col. 1.
verſic. & ſi diceret̄, ꝙ dicta poſſeſſio in. 2. vol.
dum loquitur de deſtinatione dotali, quæ non
habuit effectum: & quāuis reliquerit ipſa vxor
hæredes, ideſt filios, cū tñ ſint ſuſcepti ex ipſo
D. Romano, cuius veriſimiliter ſunt futuri ēt
hæredes, & longè certius, q̄ hæredes matris,
quia ipſe eſt longè magis diues, q̄ fuerit eorū
mater, non eſt veriſimile, ꝙ vllo tempore ſint
illaturi moleſtiam in hoc negocio, quia opus
eſſet eis abſtinere ſe ab hæreditate patris, ve-
niendo contra eius factum. Poſſet etiā vlterius
dici, ꝙ D. Romanus fuit omnino expers frau-
dis, quia in ipſo actu ſubrogationis promiſit

expreſsè de euictione ꝑ ipſis bonis Collodij.
Sed præter hæc omnia, pōt accommodari alia
rñſio magis expedita, & concludens, & quæ
procederet etiā ſi viueret ipſa vxor, videlicet
52 † ꝙ tex. in d. l. creditores. ff. de diſtrac. pigno,
qui cōcedit creditori, vt poſſit actione hipothe-
caria perſequi pignus vnum ex multis, quod
ſibi magis placuerit, debet intelligi, vt ꝓcedat
ſolum quò ad pignora, quæ poſſidentur ꝑ de-
bitorem ipſum principalem, non aūt procedat
53 quò ad pignora alienata, nam ſaltē hodie † iu-
re nouiſſimo expeditum eſt, ꝙ nō poſſunt ve-
xari extranei poſſeſſores, niſi prius facta excuſ-
ſione aduerſus debitorem principalem, & in
actione ꝑſonali, & in hipothecaria, vt eſt tex.
notiſſimus in authen. hoc ſi debitor. C. de pi-
gno. & procedit ille tex. tam in hipothecis le-
galibus, ideſt tacitis, ꝙ̄ in expreſſis, vt tradit
Anton. Necuſan. de Fano in Tracta. pigno.
in primo membro octauæ partis, nu. 21. ver-
ſic. octauo fallit regula, & pariter procedit in
credito ex cauſa dotis, ſicut in quolibet alio cre
dito, vt idem Doctor ibi concludit nu. 23. ver-
ſic. nono fallit regula.

Et pro compendio totius diſceptationis ha-
bendum erit ante oculus in fauorem dñi Ro-
mani, ꝙ ſumma rei videtur in hoc potiſſimum
conſiſtere, quod quemadmodum potuiſſet ip-
ſe cōmutare bona ſancti Quirici cū alijs bo-
nis cuiuslibet alterius perſonę, ita potuit com-
mutare cum bonis ſuis iſtis Collodij, argu. ex
l. ſingularia. ff. ſi cer. peta. & ex l. quoties. §. ſi-
cut aūt. ff. de admi. tuto. & non pōt dari ra-
tio diuerſitatis inter vnum caſum, & alium, &
ſi teſtator fuiſſet interrogatus, rñdiſſet vtiꝗ
idem in vtroꝗ caſu. & pariter quemadmodū
potuiſſet D. Romanus libero modo vendere
bona ſancti Quirici, & eorum ꝓ̄cium eroga-
re in alia bona alterius cuiuslibet perſonæ, iu-
xta facultatem ſibi datam à teſtatore, ita pari-
ter potuit eiuſmodi precium erogare in bona
ſua propria, ideſt ſibi precium retinere, & bo-
na aliqua ex ſuis ſubrogare, argu. ex ſupradi-
ctis legibus, & ex ſupradicta rōnis paritate.
Propterea cum potuerit D. Romanus vtrunꝗ
facere, ideſt & titulo ꝑmutationis ſubrogare
ſua bona Collodij, & titulo vēditionis quo ad
bona ſancti Quirici ſubrogare ſua bona Col-
lodij non eſt diſputandum quod iſtorū duo-
54 rum ipſe fecerit, eſt enim † fruſtratoria di-
ſputatio, & inueſtigatio illius ambiguitatis,
quæ ſecundum quamlibet intelligentiam af-
fert eundem effectum, vt ꝑ Felynum in d. c. in
præſentia, col. 7. in fin. nu. 18. verſic. quinto li-
mita niſi probatio dubia, de proba. & certum
eſt, ꝙ D. Romanus fecit vnū ex duobus præ-
dictis, nā ſi nulla interuenit ſimulatio fuit cō-
tractus permutationis, ſi vero interuenit ſimu-
latio, fuit cōtractus venditionis, vt aſſerit para
aduerſa, & vtrunꝗ fuit licitum, vt dictum eſt.
Et dum ſubrogauit ſua bona Collodij, reten-
to ſibi precio bonorū ſancti Quirici, non eſt
55 querendus † actus explicitus numerationis, cū
fuerit geſtum negociū de ſe ipſo ad ſe ipſum,
ꝓ̄ſumit enim lex talibus caſibus tacitè nume-
rationem. l. ſed ſi dānum, aliàs eſt lex, peculiū
autē. §. ꝓ̄terea id etiā, verſic. ſanè cum ex cæte-
ris. ff. de pecul. Afflic. Neapolita. deciſ. 13. nu.
56 16. & † præſumitur actus factus breui manu. l.
licet. §. 1. ff. de iur. dot. & l. 3. §. fin. ff. de dona.
inter virum & vxo. Adeo ꝙ ſi res hęc conſide-
retur à capite ad calcem, videtur eſſe omnino
in tuto quò ad D. Romanum, atꝗ extra cam-
pum diſputationis.

Iacobus Mādellus Albenſis, Iuris ciuilis ve-
ſpertini in prima cathedra Interpres Piſis,
ſaluo &c. 1554. 10. Maij. Pro Domino
Romano Garzono Lucenſi.

Et pro eo fuit poſtea lata ſententia.

Recepi ſcutos. 24.

Summarium.

An ſtatutum, ꝙ ſtantibus maſculis, filiæ dotatæ, ſeu deo dicatæ non ſuccedant, comprehendat fœminas ingredientes monaſterium. Et an ſtante prædicto ſtatuto, dotata ab uno excludatur ab hæreditate omnium, an uerò ſolum ab hæreditate dotantis.

1 *Statutū, ꝙ filia dotata, ſeu deo dicata non ſuccedat, ſtantibus maſculis, an cōprehendat fœminas, quæ ingrediūtur monaſterium, uariæ ſunt Doctorū opiniones, uerior tamen, & magis communis eſt, ꝙ eas comprehendat, ſi loquitur ſtatutum de omnibus fœminis &c.*

2 *Statutū, ꝙ ſtātibus maſculis, fœminæ dotatæ nō ſuccedāt, ſi ſimpliciter loquitur de filia dotata, debet ſtrictè intelligi, ut ſolū cēſeatur excludere eā ab hæreditate dotātis, & nō aliorū, niſi cōſtet de mēte ſtatuti in cōtrariū.*

3 *Statutum ſi dicat, ꝙ filia dotata non ſuccedat patri, matri, fratri, uel patruo, tunc ſatis eſt, ꝙ ſit dotata ab uno, & excluditur ab hæreditatibus omnium.*

4 *Sed quid ſi ſtatutum dicat hoc modo, filia dotata à patre, matre, uel fratribus, non ſuccedat patri, matri, uel fratribus? eſt maior difficultas, et Docto. ſunt uarij, uerior tamen opinio eſt, ꝙ dotata ab uno excludatur etiam ab hæreditatibus omnium: & refert rationes.*

Conſilium.

Cōſilium XCVIII.

QVò ad primū
articulum propoſitum, nunquid
ſtatutū diſponens, ꝙ filia dotata,
ſeu Deo dicata non ſuccedat,
1 ſtantibus † maſculis, cōprehendat fœminas, quę
ingrediūtur monaſteriū, reſpondeo, ꝙ licet va-
riæ extent opiniones Doctoꝝ ſuper huiuſmodi
queſtionibus, & inter cætera tradatur per mul-
tos Docto. diſtinctio quædam, nunquid fœmi-
na ingrediatur monaſterium, anteꝗ̄ factum ſit
ſtatutum, an verò poſt factum ſtatutum, item ſi
ingeditur poſt factum ſtatutum, diſtinguaẽ in-
terim, an verba ſtatuti loquātur de fœmina in
caſu, quo iam ingreſſa ſit monaſterium, an ve-
ro in caſu quo nondum ſit ingreſſa, quæ diſtin-
ctio in ſingulis ſuis partibus eſt periculoſa, vt
latè per Iaſ. in. l. fin. nu. 24. ſiue col. pen. & an-
tepen. C. de pac. dico (inquam) & reſpondeo,
eſſe veriorem, & magis cōmunem opinionē, ꝙ
ſi ſtatutū loquitur de omnibus fœminis, ſiue tra-
dantur nuptui, ſiue ingrediantur religionem,
cōprehendit tale ſtatutum eas oēs in effectu, &
eas excludit, ſtantibus maſculis, quia ceſſant eo
caſu rōnes omnes quibus ſolēt talia ſtatuta im-
pediri, ne cōprehendant fœminas ingredientes
religionem, videlicet ne retrahantur mulieres
ab ingreſſu religionis timore ſtatuti, vel ne ſaltē
efficiātur timidiores, ceſſant enim eiuſmodi ra-
tiones, quia ēt ſi fœmina non ingrediatur reli-
ginem, reperit ſe excluſam à ſucceſſione, ita la-
tè, & optimè deducit Pau. de Ca. conſ. 339. in
antiquis, quod incipit primū dubium de quo
queritur ſatis tritum & ruminatū, col. 2. & 3. &
4. verſic. ſupereſt tertium dubium difficilius,
quod eſt conſilium. 304. primo vol. in nouiſſi-
mis impreſſionibus, & Panormita. in c. quod
clericis, col. 8. nu. 40. verſic. & faciunt hæc ad q̄-
ſtionem ſtatuto cauetur, extra de foro cōpeten.
& Felyn. in c. eccleſia sācτæ Mariæ, col. 29. ver-
ſic. ſexto quæro vtrum ſtante ſtatuto, ſeu paulò
inferius, verſic. ſecunda concluſio, nu. 79. de cō-
ſtitu. & plenius per Brunū Aſtenſem in tracta.
de ſtatu. excluden. fœmi. propter maſculos, ſe-
xto articulo princ. in ſecunda q. vbi atteſta-
tur de communi.

Quod autem attinet ad ſecundū articulum,
nunquid ſtāte ſupradicto ſtatuto, dicendum ſit
ꝙ fœmina dotata ab vno excludatur ab hæredi-
tate omnium, in hoc pariter articulo ſunt variæ
opiniones. Nā licet Docto. oēs conueniant, ꝙ
2 † qñ ſtatutum ſimpliciter loquitur de filia do-
tata, vt non ſuccedat, ſtantibus maſculis debeat
ſtrictè intelligi, vt ſolum cenſeatur excluſa ab
hæreditate dotantis, & non alioꝝ, Bal. in. l. 1.
C. de legiti. hære. niſi de mente contraria ſtatu-
ti conſtet, vt ibi per eum, & vtunꝗ̄ dictum ap-
probant Iaſ. & Deci. in. l. vt liberis, col. 2. C. de
3 colla. adeo ꝙ † ſi ſtatutum dicat, filia dotata nō
ſuccedat patri, matri, fratri, vel patruo, ſatis eſt,
ꝙ ſit dotata ab vno, & excluditur ab hæreditati-
bus omniū, vt tradit Deci. con. 379. col. 2. nu. 8.
verſic. ſi verò ſtatutum ſpecificaret, & conſ. 346.
col. 2. in princ. verſic. ſecus ſi vltra ꝑcedat, quia
apertè conſtat eo caſu, ꝙ voluit ſtatutum exclu-
dere ab hæreditate omnium, dūmodo ſemel. i.
4 ab vno ſit dotata, tñ difficultas eſt maxima, † qñ
ſtatutum enumerat multas perſonas bis, videli-
cet & in actu dotādi, & in actu excludēdi a ſuc-
ceſsione, puta ſi dicit ſtatutum, filia dotata à pa
tre, matre, vel fratribus, non ſuccedat pr̄i, mr̄i,
vel fratribus, nā hoc caſu voluit Anchara. conſ.
80. retento ordine, in ſecundo dubio, ꝙ fœmina
non cenſeatur excluſa niſi ab hęreditate dotan-
tis, & ita ꝙ referēda ſint ſingula ſingulis, & ver-
ba ſtatuti debeant intelligi diuiſim, non autem
coniunctim, & ſenſus ſit, ꝙ ſi dotata fuerit à pa-
tre, non ſuccedat patri, & ſi dotata fuerit à ma-
tre, non ſuccedat matri &c. & eā opinionem ſe-
quitur Deci. in d. conſ. 346. col. 2. verſic. in con-
trarium tñ. Sed cōtrarium, id eſt, ꝙ etiā eo caſu
cenſeaẽ excluſa filia ab hęreditate omnium, dū-
modo fuerit dotata ab vno, videtur voluiſſe ip-
ſemet Petr. de Anchara. conſ. 168. pro veritate
p̄mittendum, col. 1. & clarius, ac latius hoc tra-
dit, & ſeqtur Curt. iun. conſ. 10. col. 2. nu. 6. ver-
ſic. circa ſecundā principalem dubitationem, &
conſ. 65. per totum: quia cum ratio talium ſta-
tutoꝝ ſit notiſsima, ꝓpter fauorem agnationis
conſeruandæ, & cenſeaẽ ꝓpterea eſſe ſtatutum
fauorabile, debemus adhærere tali rationi, quā-
tum fieri pōt, ideſt niſi apertè violentur verba.
deinde non eſt cōueniens, ꝙ ea diligentia ſtatuti
in enumerandis ſingulis perſonis, à quaꝝ ſucceſ
ſione excludit fœminas, debeat interpretari in
fauorem fœminarum. mouetur etiā Curtius in
d. conſ. 65. col. 2. verſic. præterea & fortius, alia
ratione, quę conueniebat ſuo caſui, & conuenit
etiā caſui nr̄o, videlicet ꝙ ſi contingit, ꝙ aliqua
deprehendatur varietas inter enumerationem
perſonarum factā ſub actu dotandi, & enume-
rationem factā ſub actu excludendi ab hæredi-
tate, tunc res videẽ eſſe clarior contra fœminas,

veluti propriè contingit in caſu noſtro, quo habent verba ſtatuti, filia dotata, ſeu Deo dicata à patre, matre, vel fratribus carnalibus, nõ poſſit venire ad ſucceſsionem patris, patrui, vel fratrum, & ſororis, patet enim, ꝙ ſecunda enumeratio continet patruũ, & ſorores, quos nõ continet prima, ergo opus eſt fateri ex verbis ſtatuti, ꝙ fœmina non dotata à patruo excluditur ab hæreditate ipſius patrui, & non dotata à ſororibus excluditur ab hæreditate earum. Et hæc opinio mihi ſemper viſa eſt eſſe verior, & aliis rationibus comprobaretur, ſi eſſet opus.

Iacobus Mandellus de Alba, Piſis. 1554. die 19. Maij. Pro magnifico .I. V. Doc. Dño Dominico Mainardo de ſancto Geminiano, Iudice Piſis.

Summarium.

De materia falſi, quot modis ſcilicet dicatur inſtrumentũ eſſe ſuſpectum de falſo, & quomodo debeat intelligi illud dictum Archidiaconi & Gemini. ꝙ ſuſpitio falſi habetur pro falſo &c. uide optimã declarationem.

1. *IN Dubio præſumendum eſt, & iudicandum pro inſtrumento publico. Sed hoc non procedit, quando inſtrumentũ uel eſt falſum, uel ſuſpectum de falſo.*
2. *Suſpitio falſi ꝙ habeatur pro falſo, procedit, qñ ſuſpitiões oriuntur ex uitio uiſibili ſcripturæ, ut ex abraſione, & cancellatione in loco ſuſpecto, ſecus ſi extrinſecus oriantur, ſecundum Innocen. Specu. & Pau. de Caſt.*
3. *In materia falſi dantur tres gradus, aliqñ enim datur inſtrumentum falſum, aliquãdo datur inſtrumentum ſuſpectum de falſo, ſcilicet ſuſpitione intrinſeca, & uitio uiſibili, aliquando autem datur ſuſpectum de falſo ſuſpitione extrinſeca, & inuiſibili: & omnia optimè declarat.*
4. *Inſtrumentum falſum, & inſtrumentum ſuſpectum de falſo quid propriè differant,*
5. *Iura dum dicunt inſtrumentũ eſſe ſuſpectum de falſo, ſentiunt ut plurimũ de ſuſpitione intrinſeca, & prouenien te ex uitio uiſibili, et tunc ſuſpitio habetur pro falſo, niſi probetur expreſſè contrarium, & inſtrumẽtum eſt reijciendum, & caſſandum &c.*
6. *Inſtrumentum ſuſpectum de falſo datur aliquando tertio gradu, ideſt ſuſpectum uitio extrinſeco, & inuiſibili, & quomodo: & ꝙ tunc dicatur ſuſpectũ non ſuſpitione iuris, ſed hominis, ideſt remiſſa arbitrio iudicis, qui debet tunc inclinare contra inſtrumentum, & ei non adhibere fidem &c. & infra num. 8.*
7. *Probationes omnes ſunt arbitrariæ Iudicis.*
8. *Iudex propter extrinſecas ſuſpitiones poteſt, & debet nõ adhibere fidem inſtrumento.*
9. *Iudex, ſubſiſtente aliqua iuſta cauſa, põt non adhibere fidẽ teſtibus, etiam ꝙ non conuincantur de falſitate.*
10. *Suſpitiones falſi quando nõ ſunt intrinſecæ, ſed extrinſecæ, ideſt non habentes uitiũ uiſibile, ſed inuiſibile, an reddant inſtrumentum ſuſpectum, ut reijciatur: & quomodo debeant intelligi Innocen. Specu. & Pau. de Caſt.*

Conſilium XCIX.

DVbitationes vltimo loco propoſitæ aduerſus Illu. D. Comitem Vitalianum Vicecomitem, quãuis prima facie videantur plurimùm vrgere, maximè cum prouentãt partim ex cõmunibus, & approbatis regulis, partim ex autoritate grauiſſimorũ virorũ, Innocentij, & Speculatoris, tñ ſi diligẽter conſiderent, quatenus attinet ad caſum noſtrũ, re vera non obſtant, & cõmodè põt eis rñderi.

A Et omiſſa prima parte dubitationis, ſeu motiui, qua dicitur, ꝙ in dubio † p̃ſumendum eſt
1 ſemper, & iudicandum pro inſtrumento publico, quia ꝓpter autoritatem tabellionis cenſetur eſſe probatio probata, & facit rem notoriã, ac manifeſtam, & tanto magis ſi ſit inſtrumentum antiquum, vt videtur eſſe in p̃ſenti caſu &c. hęc enim habent facilẽ, & notiſsimã reſponſionẽ, & ſæpe tractatam in p̃ſenti cauſa, vt talia nõ ꝓcedant, quãdo inſtrumentũ vel eſt falſum, vel de falſo ſuſpectum. l. iubemus. C. de proba. l. 2. ff. de fide inſtru. c. inter dilectos, extra eo. tit.

Redigendum eſt igitur totum negocium ad vltimam partem motiui, qua dicitur, ꝙ dictum
2 † Archidiaconi, et Geminiani, ꝙ ſuſpitio falſi habeat̃ pro falſo, vbi agit̃ ciuiliter, vt cõiter volunt Docto. hoc (inquam) dictum, & hæc cõis videatur ſolũ procedere, qñ ſuſpitiones oriũtur ex vitio viſibili ipſius ſcripturę, puta ex abraſione, vel cãcellatione, aut vituperatione loco ſuſpecto, nõ autẽ ſi aliunde, ideſt extrinſecus prouenient ſuſpitiones, vt diſtinguit Innoc. in. c. 1. col. pen. verſic. itẽ nota vtile eſſe ꝙ tabellio ſemper, ſeu verſic. ſed obijcies ſuſpectũ eſt, extra de fide inſtru. & Specula. de inſtru. edi. §. breuiter cõmemorauimos, col. 4. nu. 13. verſic. & nota ꝙ tabellio ſemꝑ, ſeu verſic. ſed ſi inſtrumẽtũ ſuſpectũ, & Pao. de Ca. in d. l. iubemus. C. de ꝓba.

3 Et pro reſpõſione aduertendum eſt † in hac materia dari per iura & per Docto. cõiter tres gradus, quorũ duo priores habẽt textus quãplures expreſſos: aliqñ enim datur inſtrumentum falſum, aliqñ verò datur inſtrumentũ ſuſpectũ de falſo, vt diſtinguit tex. in. l. 1. §. ſi qs neget. ff. quemad. teſta. ape. vbi etiã late glo. Bar. & alij, tradit Ange. in. l. vel negare. §. diẽ, col. 1. in fine, & 2. eo. tit. & id etiã diſtinguunt iura canonica, vt in. c.

vt in c. ex literis, de fide inſtru. & in c. fin. de cri-
mi. falſi, & de inſtrumentis falſis patent paſſim,
exempla per ipſos titulos de falſis: de inſtumẽ-
tis vero ſuſpectis de falſo loquuntur ſæpe iura
particulariter, vt tex. in d. l. iubemus. C. de pro-
ba. & in d. l. 2. ff. de fide, inſtru. & in d. c. fin. de
crimi. falſi, & in d. c. inter cæteros, & d. c. ex li-
teris, de fide inſtru. & in c. olim ex literis, de re-
4 ſcrip. & † quid ꝓpriè differant inſtrumentum
falſum & inſtrumentũ ſuſpectum de falſo, latè
tradit Gandinus in tracta. de malefi. ſub tit. de
falſis, col. 2. nu. 5. verſic. item nota ꝙ raſura, &
col. 3. & 4. vbi inter cætera cõcludit, dici inſtru-
mentum falſum, quãdo concludenter probatur
falſum, ideſt ꝓbatur rem aliter ſe habere, ſuſpe-
ctum vero dici qñ nulla ſit concludens ꝓbatio
falſitatis, & ſolũ deducitur falſitas ex ſuſpitioni-
bus veriſimilibus, velut eſt abraſio, & cancel-
latio, aut interlineatura, aut aliquid ſimile, & de
his duobus gradibus nemo dubitat, Sed præ-
5 ter eos † datur ꝑ Docto. cõmuniter tertius gra-
dus, in quo ꝓpter identitatẽ nominis, ſæpe nu-
mero erramus, non diſtinguendo eũ à ſecũdo:
nam dum iura pro ſecundo gradu loquuntur
de inſtrumẽto ſuſpecto, ſeu alia ſcriptura, ſen-
tiunt vt plurimũ de ſuſpitione intrinſeca, ideſt
ꝓueniente ex vitio viſibili, iuxta exempla com-
prehenſa in ipſo motiuo, & volunt abſolutè, ta-
lem ſuſpitionem haberi pro falſitate, ſcilicet, vt
ita cẽſeatur eſſe præſumptio iuris, ꝙ ſit falſum,
niſi tñ ꝓbetur contrarium expreſsè, vt probat
tex. in d. c. inter dilectos. §. inſtrumentũ quoq;,
& clarius id probat tex. in d. c. olim ex literis, de
reſcrip. & in his terminis ꝓcedit tex. in d. l. iu-
bemus, & in his terminis loquuntur Innocẽ. &
Specu. vbi ſupra, & expreſsè concludunt tali
caſu eſſe omnino abijciendum, ſeu reijciendum
inſtrumentum, tanq̃ falſum, propter ſolam ſu-
ſpitionẽ, niſi expreſse ꝓbetur contrariũ, vt pon-
derari poſſunt eoꝝ verba: addunt ẽt, ꝙ tali caſu
propter ſuſpitionem caſſandum eſt inſtrumen-
tum, ideſt declarandũ eſt abſolutè, & omni re-
ſpectu ꝓ falſo, vt nullas amplius habeat vires.

Sed præter hunc gradum ſuſpitionis datur
6 † & alius per Docto. cõmuniter, vt iã cœpi de-
ducere, qui ẽt eſt de mente iuriũ: nam contingit
aliqñ, ꝙ inſtrumentum videt̃ ſuſpectum nõ vi-
tio intrinſeco, ſeu viſibili, ſed intrinſeco, & inui-
ſibili, puta, q̃a cõtinet aliquid non multum ve-
riſimile, vel quia præbet aliam aliquã huiuſmo-
di ſuſpitionẽ, vt q̃a producitur ferè extra tem-
pus, cum potuiſſet prius ꝓduci tempore cõmo-
do, vel quia continet negociũ, de quo reperiun-
tur facta alia inſtrumenta cõtinentia tenorem,
vel effectũ diuerſum, vel habet aliam aliquã ſi-
milem ſuſpitionem, & iſto caſu concludunt cõ-
muniter Docto. ꝙ tale inſtrumentũ cenſetur ſu-
ſpectum, non quidẽ ſuſpitione iuris ꝓpriè, ſed
ſuſpitione hominis, quia eſt in arbitrio Iudicis
adhibere, vel non adhibere ei fidem, ea ſcilicet
7 generali rõne, qua dicimus, † probationes oẽs
eſſe arbitrarias. l. 3. ff. de teſtib. & per Deci. cõſ.
650. & 652. ſed cum arbitriũ iudicis debeat re-
gulari ſecundũ mentem legum, ſaltem tacitã, et
ſecũdum cões regulas, & ſecundũ naturales, ac
probabiles rationes, iuxta glo. in. l. ſi qua pœna,
in fine, vbi ẽt Bar. ff. de verb. ſign. debet Iudex
tali caſu inclinare arbitrium ſuum cõtra inſtru-
mentum, & ei non adhibere fidem, ita cõcludit
Bal. in. l. ſcripturę col. 2. C. de fide inſtru. Ang.
in d. l. vel negare. §. diem col. fin. verſicu. non tñ
nego. ff. queãd. teſta. aperian. Felyn. in. c. auditis
nu. 23. in fine, de p̃ſcrip. Curt. Sen. conſ. 73. ſuꝑ
memorata, col. fi. Soci. conſ. 93. col. 1. in tertio,
Curt. iun. conſ. 17. col. 1. nu. 6. & conſ. 64. col. 3.
& alios quamplures refert modernus Craueta
conſ. 134. nu. 36. & hanc ſuſpitionẽ prouenientẽ
à vicijs extrinſecis cõſiderant ẽt aliquãdo iura,
vt maximè patet ex. d. c. inter dilectos, verſicu.
in omnibus autem imperialibus priuilegijs, vbi
ſummus Pontifex ait, illam ſententiam, de qua
ibi agebatur, videri etiã ſuſpectum, quia de ea
nunq̃ fuerat facta mentio in priuilegijs impe-
rialibus, cũ tamen veriſimiliter debuiſſet talis
mentio fieri, eſt ibi igitur textus exp̃ſſus, ꝙ tales
ſuſpitiones, quãuis extrinſecæ, habentur in cõ-
ſideratione, ſed, vt dixi, eatenus ſolum proſunt,
vt poſſint, & debeant mouere Iudicem ad non
adhibendam fidem Inſtrumento, non autẽ vt
præciſè inferãt, ꝙ ex ea ſuſpitione habeatur in-
8 ſtrumentum pro falſo: Et ꝙ † propter eiuſmodi
extrinſecas ſuſpitiones poſſit, & debeat Iudex
non adhibere fidem inſtrumento, paſſim tradũt
& alij Docto. p̃ter ſupradictos, p̃ſertim Abb.
conſ. 99. col. fi. 1. vol. & alij relati per Iaſ. conſ.
9 168. col. 2. in quarto. Et † ſimile videmus, ꝙ q̃uis
in ore duoꝝ, vel trium teſtium cenſeatur conſi-
ſtere concludens, & plena ꝓbatio. l. vbi nume-
rus. ff. de teſtib. põt tamen Iudex eis non adhi-
bere fidem. d. l. 3. verſicu. tu magis. ff. de teſtib.
quinimo non ſolũ põt, ſed ẽt debet eis non adhi-
bere fidem, ſcilicet ſi ſubſit iuſta aliqua cauſa,
quãuis non aliter conuincantur de falſitate, vt
eſt deciſio Bar. in. l. lucius, in fin. ff. de infamib.
vbi etiam Bal. & Ange. & non ſolet dari ratio
diuerſitatis inter teſtes, & inſtrumenta. l. in ex-
ercendis. C.

ercendis. C. de fide inſtrumen.

Deueniendo igitur ad reſpõſionem motiui, dum in eo dicitur, ꝙ ſuſpitiones adductæ cõtra
10 codicillum † non ſunt intrinſecæ, ſed extrinſecę, ideſt non habent vitium viſibile, ſed inuiſibile, ideoq; non debent eum reddere ſuſpectum, vt per Innoc. & Specula. vbi ſupra, rñdetur (ſine præiudicio veritatis, an verũ ſit, nec ne, ꝙ in caſu nr̃o nõ extent ſuſpitiones aliquæ intrinſecæ, ſeu viſibiles, de quo infra dicetur in ſecũda reſponſione) rñdetur, inquã, ex prædictis, ꝙ Innoc. & Specul. loquuntur de prima ſpecie ſoſpitionis, ideſt de illa, quę habet certiſſimã, & p̃ciſam determinationem à iure, vt opereť falſitatẽ inſtrumenti, ita ꝙ inſtrumentũ penitus reijciať, ideoq; cum magnũ habeat effectum, fuit ẽt conueniẽs, ꝙ non de facili detur locus huiuſmodi ſuſpitioni, ſed opus eſt, vt ꝓueniat ex vitio viſibili, atq; euidentiſſimo: Et ꝙ Innoc. & Specul. loquãtur in his terminis, manifeſtiſſimũ eſt ex eoꝝ verbis, dum dicunt, inſtrumentũ eſſe omnino abijciendum, & dum dicunt, inſtrumentũ eſſe caſſandum. In caſu autẽ nr̃o ſi ſuſpitiones nõ ſunt viſibiles, neq; intrinſecæ, fatemur, ꝙ non operãtur eum effectum, de quo loquuntur Innoc. & Specul. ſcilicet ꝙ reiciẽdus ſit codicillus omnino, & caſſandus tanq̃ falſus, non tñ ꝓpterea fit, quin ſit locus tertio gradui, ideſt quin codicillus habendus ſit pro ſuſpecto ex arbitrio Iudicis, qui in eam ſuſpitionẽ inclinare debet ꝓpter multas rationes deductas in ꝓceſſu, q̃bus demonſtratum eſt, huiuſmodi codicillum nullam continere veriſimilitudinem, ſtante ſupradicta cõi opinione Doctoꝝ, de qua vltimo loco dictum fuit. Et quãuis dicant Innoc. & Specul. ꝙ ceſſante vitio viſibili, durat inſtrumentũ, & valet, debent intelligi, ꝙ durat, & valet ipſo iure, ita ꝙ eſt reiciendum, neq; caſſandum, tanq̃ falſum, vel tanq̃ ſuſpectũ de falſo, non tñ ob id fit, quin poſſit haberi pro ſuſpecto alia ratione cõmiſſa arbitrio Iudicis, q̃a de hoc extat cõis opinio, vt dictum eſt, q̃nimo extat tex. in d. c. inter dilectos, verſic. in omnibus autẽ Imperialibus, vt ẽt ſupra deduxi: & non eſt dubiũ apud me, q̃n debeãt Innoc. & Specul. ita intelligi, & Pau. de Ca. in l. iubemus, qui ad eos ſe remittit, debet ſecundum eos intelligi, & ſi aliter ſenſiſſet, male vtiq; ſenſiſſet. Dictũ igitur Archidiaconi, & Geminiani cõiter approbatum procedit in vtraq; ſpecie ſuſpitionis varijs tñ modis, nam in prima ſpecie, ideſt in ea, quę eſt ſuſpitio iuris, et prouenit ex vitio viſibili, procedit tale dictum propriè, & abſolutè, ꝙ ſuſpitio falſi habetur pro falſitate, ideſt ꝙ inſtrumentũ omnino reijcitur non ſolũ vt ei nõ credať in cauſa, de qua agitur, ſed etiã vt habeať omnino pro falſo, vt p Innoc. & Specul. vbi ſupra, et tex. exp̃ſſus, vt dixi, in c. olim ex literis, de reſcrip. In ſecunda verò ſpecie ſuſpitionis, ideſt ea, quæ cõmittitur arbitrio Iudicis, procedit hoc modo, nã ſuſpitio falſi habeť eo caſu pro falſitate quòad propoſitum ſolum, de quo agitur, ideſt vt nõ præſtetur fides inſtrumento in illo ipſo caſu, de quo litigatur, non autem vt verè habeatur pro falſo quòad pœnã falſi, & quò ad nullitatem, ſeu caſſationem ipſius inſtrumenti, vel in ipſa cauſa, qua litigatur, vel in alijs: & eſt hæc neceſſaria intelligentia, ſtante ſupradicta communi opinione.

Quæ autẽ hactenus dicta ſunt, procedunt, admiſſo præſuppoſito facto per Illuſtrem D. Relatorem Cauſæ in motiuo, ꝙ aduerſus codicillum non extent ſuſpitiones aliquæ intrinſecę, ſeu habentes vitium viſibile, re vera tñ admittendum non eſt tale p̃ſuppoſitum. nã latè cõſtat ex ꝓceſſu, multas extare, & vrgentiſſimas, ſuſpitiones ex inſpectiõe ipſius chartę, & ſcripturę, inter quas illa plurimũ videť vrgere, ꝙ q̃nq; aut ſex poſteriores lineæ, p̃cedentes ſubſcriptionem notarij, ſcriptę fuerũt anguſtiſſimo quodã modo, & diuerſiſſimo ſtilo, ſeu ordine ab alijs lineis, q̃a deficiebat ſpatium chartæ, & tñ poſt ſubſcriptionẽ notarij ſupereſt ſpatium chartæ, quod ſufficeret lineis quindecim, aut viginti: ſi enim iudicaturus eſſem, non ſatis ſcirẽ, quo pacto purgari poſſet hęc ſuſpitio: propterea ceſſat vnico verbo motiuum, ceſſante præſuppoſito.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis veſpertini in prima Cathedrá Interpres Piſis, ſaluo &c. 1554. 4. Auguſti. Pro Illu. Co. Vitaliano Vicecomite Mediolanenſi.

Summarium.

De ſtatuto excludente fœminas propter maſculos, ꝙ intelligatur, dũmodo eis cõſtituatur dos cõgrua: & ꝙ filia poſſit petere ſupplementum congruæ dotis, non obſtante parua dote legata in teſtamento patris, et etiã non obſtante eius renunciatione iurata facta poſt mortem patris &c. Et quando actus præſumatur factus per metum. Et an in donatione conſideretur enormis læſio.

Statutum

1 *STATVTVM Excludens fœminas propter maſculos debet intelligi, dũmodo fœminis conſtituatur dos uel non minor legitima, uel parum diſtans à legitima.*

Et tanto magis ſi dicat ſtatutum, fœminam dotandam eſſe congruo, uel legitimo modo.

2 *Et quid ſi dotetur à patre, an præſumatur dotata congruo modo? & q. id non procedat, quando agitur de magno exceſſu, ſeu læſione.*

3 *Fructus ex legitima præſtandi ſunt poſt moram.*

4 *Actus præſumitur factus per metum, non autem liberè, q̃ñ continet enormem læſionẽ, & fit inter perſonas, inter quas præſumitur reuerentia: & eſt cõmunis opinio.*

5 *Læſio non conſideratur in donationibus, cum omnis donatio cõtineat diſpendium donantis, ſed tamen etiam in donatione conſideratur enormis læſio, quando deducitur per modum coniecturæ ad interpretandum, utrum interuenerit metus, aut dolus, aut ſeductio.*

Præſertim in minoribus, & mulieribus.

6 *Ex enormi læſione præſumitur dolus.*

Conſilium C.

SI vera ſunt in facto ea, quæ deduxit ſupraſcriptus doctiſſimus conſultor D. Ioãnes Aiolenſis de Maſſa in fauorẽ Illu. Dñæ Iuliæ filiæ vnicæ quondã Comitis Candiani D. Io. Baptiſtæ Botardi ex dña Thadea Malaſpina, puto etiã eſſe vera ea, quæ ſcripſit de iure, ꝙ nõ obſtante diſpoſitione p̃ris, qui ditiſſimus & bonis feudalibus, & allodialibus, reliq̃t ſuo teſtamento dotẽ duorꝫ millium ducatorꝫ duntaxat dictæ Dñæ Iuliæ, & nõ obſtante renũciatione poſt mortẽ patris facta per ipſam Dñam Iuliã contẽplatione, & ad bñficiũ Comitis Iulij patrui ſui, poſſit petere, & cõſeq. de iure ipſa D. Iulia ſupplementũ cõgruæ dotis, quę vel nõ ſit minor, ꝗ legitima debita iure naturæ, quæ eſt tertio pars omniũ bonorꝫ ſaltẽ allodialium, vel quæ ſit congrua arbitrio boni viri, ſecundũ qualitatẽ perſonarꝫ, & quãtitatẽ patrimonij, & conſuetudinẽ regionis, quod arbitrium nõ debet multũ diſtare à q̃titate ipſius legitimę. Nã quod attinet ad infringẽdã diſpoſitionem teſtamẽtariã patris, videt̃ expeditum

1 eſſe apud oẽs Doct. ꝙ † ſtante ſtatuto excludẽte fœminas ꝑpter maſculos, debet intelligi ſtatutum, dũmodo fœminis conſtituat̃ dos, & ſit ea dos vel non minor, ꝗ legitima, vel nõ multũ diſtans à legitima, vt de vtraq; opinione, vltra allegata per ſupraſcriptũ dñm conſultorẽ, tradit Deci. conſ. 276. col. 1. & 2. & plene Brunus Aſten. in Tracta. de ſtatu. excludẽ. fœmi. in nono articulo principali. q. 1. col. 14. nu. 34. & 35. & 36. & hæc multo magis procedunt, ſi ſtatutũ dicit dotandam eſſe congruo, vel legitimo modo, vt per Brunum vbi ſupra nu. 39, & Ruin. in allegato conſ. 60. col. 2. nu. 4. in tertio. & quã

2 uis † excipiatur caſus, quo dos conſtituitur à patre, quia lex plurimũ de patre confidit, id tamen non procedit, quãdo agitur de magno exceſſu, ſeu læſione, vt deducit Pau. de Ca. conſ. 110. quod incipit, anno ſuæ incarnatiõis, & aliter incipit, ſuper primo queſito, in antiquis, in ſeptimo dubio, Deci. conſ. 26. col. 2. verſic. non obſtant allegata, & Brunus vbi ſupra nu. 33. & nu. 40. & præter hæc, caſus noſter eſt clariſſimus, quia ſtatutum expreſsè ait, ꝙ dos non ſit minor, quã legitima, & loquitur etiã expreſsè de patre: propterea quò ad hunc primũ articulum ceſſare debet penitus omnis diſputatio, & eſſe locus doti, quæ nõ ſit minor, quã legitima.

3 Et eſt etiam verum de iure, ꝙ † præſtandi ſunt fructus ex legitima poſt moram, vt tradit Brunus in ſupradicto Tracta. in vndecimo articu. principa. q. 2. ſeu tertia nu. 33. & Ripa in. l. in fideicommiſſariam nu. 44. & 45. ff. ad trebel.

Quod autem attinet ad ſecundum articulum, qui pertinet ad renunciationem, quam cũ iuramento fecit neptis ad petitionem, & beneficium patrui, videtur illud inter cætera ſuffice-

4 re, ꝙ † quotieſcunq; fit actus continens enormem læſionem, & fit inter perſonas, inter quas præſumitur reuerentia, præſumitur factus per metum, non autem ex libera voluntate, Paul. de Caſt. conſ. 177. contra ſuperius, col. 1. in antiquis, quod eſt conſilium. 174. 1. volu. in nouiſſimis, maximè per tex. in. l. ſi ſuperſtite. C. de dolo, & eſt communis opinio, vt per Soci. conſ. 263. col. 1. nu. 2. & col. 2. in fine nu. 4. verſicu. ſed ad præmiſſa reſpondetur, in 2. volu. Corne. conſ. 140. in fine, in tertio, Deci. in. l. pactum num. 7. in tertia limitatione. C. de collatio. & in capitulo cauſam matrimonij, colum. 2. nu. 5. in fine, de offic. delega. Curt. Iun. conſ. 141. col. 3. num. 11. & id etiam in effectu voluit Ange. Are. in. §. quadrupli, col. 3. nu. 10. verſic. vnum tamen teneo menti, Inſtitu. de actio. Neq; ob-

5 ſtat, † quod alibi dicitur, læſionem non conſiderari in donationibus, quia certum eſt, quòd omnis donatio continet læſionem, ſeu diſpendium ipſius donãtis, vt ſentit Anchar. conſ. 433. in fine, & tradit Alex. conſ. 125. col. 5. nu. 21. primo vol. & conſ. 53. nu. 21. in tertio: nam reſpondetur, ꝙ etiam in donatione conſideratur enormis læſio, quotieſcunq; deducitur per modum

coniecturæ ad interpretandum, vtrum inter-
uenerit metus, vel dolus, aut ſeductio, Pau. de
Ca. in. d. conſ. 177. col. 1. Corne. cōſ. 124. in ter-
tio, Socin. d. conſ. 263. col. 2. & 3. Ripa libro ter-
tio reſponſorū, de reuocan. dona. cap. 15. num.
13. in fine, & nu. 14. & hoc præſertim procedit
in minoribus, & mulieribus, vt ait Curt. Iun.
6 conſ. 141. nu. 17. nam † ex enormi læſione ſolet
pręſumi dolus. d. l. ſi ſuperſtite. C. de dolo. & l.
omnes. §. lucius. ff. quæ in fraudem credi. ꝙ au-
tem hic ſit enormis læſio, non eſt opus proba-
re, quia id patet ex tenore ipſius diſpoſitionis,
& qualitate totius negocii.

Iacobus Mādellus de Alba, Piſis. 1554. die. 1.
decēbris. Ad petitionē Ill. D. Iulij Medices.

Summarium.

An tranſactio reſcindatur propter teſtamentum de nouo repertum. Et de exemplo extracto per alium notarium ex Imbreuiatura notarij mortui, an probet, & quomodo, ſi nunc non reperiatur imbreuiatura.

1 *A quolibet cōtractu, ſeu actu facto ſub errore, et credulitate &c. poteſt quilibet ex contrahentibus recedere.*
2 *A tranſactionibus non eſt facilè recedendum, etiam propter inſtrumenta de nouo reperta, ſed fallit, ſi reperiatur teſtamentum de nouo, quod tunc ignorabatur.*
3 *Tranſactio ꝙ reſcindatur per teſtamentum poſtea repertum. item & per codicillos poſtea repertos &c.*
4 *Exemplum inſtrumenti extractum per alium notarium ex imbreuiatura notarij mortui an faciat fidem, ſi non reperiatur imbreuiatura, & quam fidem, maximè quādo fuit extractum ſine auctoritate Iudicis.*
5 *Et ꝙ faciat ſemiplenam probationem.*
6 *Sententia lata ſuper ualiditate, uel inualiditate inſtrumēti facit ius quò ad omnes.*
7 *Teſtamentum probatur per duos teſtes teſtamētarios peritos deponentes de ipſo, & eius tenore, quando, ſcilicet eſt amiſſa imbreuiatura ipſius teſtamenti.*
8 *Amiſsio imbreuiaturæ quomodo probetur, & an per iuramentum, & quando.*

Conſilium CI.

QVòd tranſa-
ctio olim facta inter magnificū
D. Georgium de Tortis, & mo-
nialem illam nuncupatam Dia-
mantam, quæ prius vocabatur Dña Marga-
rita, debeat reſcindi propter teſtamentem D.
Rolandi de Tortis repertum longè poſt ipſam
tranſactionem, nullum extat apud me ꝓbabile
dubium: nam cū ea tranſactio fuerit facta ſup
hæreditate ꝓdicti D. Rolandi, ad quā quilibet
ex ipſis tranſigentibus exiſtimat ſe habere po-
tiora iura ab inteſtato, & ꝓſupponebant eū de-
ceſſiſſe ab inteſtato, & nunc appareat eū deceſ-
ſiſſe facto teſtamēto, apparet manifeſtè, ambos
1 ipſos † tranſigētes fuiſſe in errore, ideoq; poſſe
quēlibet eorꝫ recedere à quolibet cōtractu, aut
alio actu facto ſub eiuſmodi errore, ſeu creduli-
tate, ꝙ D. Rolādus deceſſerit ab inteſtato. l. cū
putarē. ff. famil. hercíſ. & l. ſi poſt diuiſionē. C.
2 de iur. & fac. ignorā. & licet dici ſoleat, † nō eſſe
facilè recedēdū à trāſactiōibus. l. in ſūma. ff. de
cōd. inde. ēt ꝓpter inſtrumēta de nouo repta. l.
ſub ꝓtextu la. 1. C. de trāſac. id tñ nō ꝓcedit, ſtā-
te errore adeo ſupino, qualis eſt ignorātia teſta-
menti, vt tradit glo. in d. l. ſub ꝓtextu, q̃ Doct.
cōiter ſequunt̄, vt ibi ꝑ Alex. nu. 5. & Iaſ. col.
2. & per eā gloſam adducit̄ tex. in. l. de his. ff. de
tranſac. qui loqtur & de teſtamēto, & de reſcin
denda trāſactione, & loqtur in fortioribus ter-
minis, diſponit enim ille tex. ſatis notus, ꝙ etiā
inter habētes notitiā teſtamenti ſit inutiliter trā
ſactio, niſi cōſtet, atq; expꝛſsè dictū ſit, eos diligē
ter inſpexiſſe, & cognouiſſe verba teſtamēti. i.
& verba, & tenorē, ergo longè magis inutiliter
ſit trāſactio inter eos, qui nullā penitus habent
3 notitiā teſtamenti. & in terminis † ꝙ ꝓpter teſta-
mentū poſtea repertū reſcindat̄ trāſactio facta
ſup hæreditate, tradit Pau. de Ca. in d. l. de his,
dicēs ſe eū caſum habuiſſe in facto, & ibi latius
tradit Iaſ. col. 4. & 5. & de hoc ēt videt̄ tex. in. l.
Imperatores. §. cū tranſactio. ff. de tranſac. vbi
diſponit̄, ꝙ ꝓpter codicillos poſtea reptos re-
ſcindit̄ tranſactio: ad hoc ēt tendit tex. in. l. fin.
C. de reb. credi. volēs, ꝙ ꝓpter teſtamentū po-
ſtea repertū poſſit repeti legatū, vel fideicōmiſ
ſum ſolutū indebitè: ad idem ēt tendit id, quod
decidit Pau. de Ca. in. l. fin. §. idē queſijt. ff. de
cond. inde. ad idē pariter tēdit tex. in d. l. Impe-
ratores. §. debitor. Et in caſu nr̄o, præterquā ꝙ
ita eſt de iure, videtur ēt res iſta habere æqui-
tatem maximam, nā propter dictum teſtamen-
tum priuatus fuit ipſe Dñs Georgius ferè tota
hæreditate Dñi Rolandi, quia in eo teſtamen-
to compertum eſt, fuiſſe inſtitutos alios hære-
des, videlicet illos de Federicis, ſeu de Tode-
ſchinis, & nihil penitus fuiſſe relictum ipſi Do-
mino Georgio, adeo ꝙ euidenter conſtat, de-
feciſſe ei cauſam, propter quam ipſe promiſ-
ſerat in ea tranſactione ſummam quingento-
rum aureorum predictæ Dominæ Marga-
ritæ. & poſſent hic adduci multa tendentia
ad demon-

ad demonſtrandum, φ deficiente cauſa finali,
propter quã vel expreſsè, vel veriſimiliter fuit
factus aliquis contractus, debet ipſe cõtractus
reſcindi, ſed ſunt hæc de iure notiſsima.
Videtur duntaxat ſupereſſe difficultas, nun-
quid de fide prædicti teſtamenti ſatis legitime
conſtet, videtur enim prima facie de ea non cõ-
4 ſtare legitimè, quia † mortuus eſt notarius, qui
de eo fuerat rogatus, neq; reperitur nunc eius
imbreuiatura, neq; exẽplum aliquod ſumptũ,
ſeu extractum per eundem notarium, & ſolum
reperitur exemplum quoddã extractũ per aliũ
notarium ex imbreuiatura notarij mortui, an-
tequã eſſet amiſſa ipſa imbreuiatura, & quãuis
fuerit extractum facta diligenti collatione per
duos notarios cũ originali, id tamen non ſuffi-
cit, ſi non interuenit autoritas Iudicis capitulo
cũ.p.tabellio, extra de fide inſtru. Sed pro ſuſti-
nendo exemplo, ac fide huiuſmodi teſtamenti
5 dicendum eſt in primis, † tale exemplum, quã-
uis extractum ſine autoritate Iudicis, facere ſe-
miplenam probationem, cũ amiſſa ſit imbre-
uiatura, ſecundũ Bar. in. l. admonendi col. 7. nu.
31. verſic. ſed quero qd de exemplo, & per glo,
in. l. ſicut iniquum. C. de fide inſtru. & eſt com-
munis opinio, vt tradit Iaſ. in d. l. admonendi, in
prima lectura, nu. 84. & latius in ſecunda, nu.
155. & Iaſ. in authen. ſi quis in aliquo nu. 5. & 6.
vbi etiã Curt. Iun. nu. 30. & Purpura, pariter
nu. 30, expreſsè dicens cõmunem, & idem Pur-
pura. in d. l. admonendi nu. 207. adeo φ cũ hac
ſemiplena probatione deberet ſufficere quæli-
bet alia mediocris coniectura, iuxta paſſim tra-
dita per Bar. & alios in d. l. admonendi, prſer-
tim cum in caſu noſtro fuerit extractum exem-
plum per virum maximę legalitatis, videlicet
per D. Gerardum Madium, cõiectura autem
pro hoc teſtamento, ſeu verius probatio per ſe
ſufficiens videtur eſſe in promptu ex eo, φ hoc
ipſum exemplum teſtamẽti fuit approbatum,
& abſolutè receptum pro legitimo in alia cau-
ſa, in ea ſcilicet, quæ tractata fuit inter ipſum
D. Georgiũ, & prædictos de Federicis, ſeu de
6 Todeſchinis: ſentẽtia † autem lata ſuper validi-
tate, vel inualiditate alicuius inſtrumenti ſolet
facere ius quò ad omnes, vt tradit Alex. in. l. ſæ-
pe nu. 67. verſicu. ex p̃dictis omnibus liquet. ff.
de re iudica. & hoc maximam etiã habet ęqui-
tatem in caſu iſto, q̃a fuit approbatũ huiuſmo-
di inſtrumentum teſtamẽti in præiudicium D.
Georgii, nam eius vigore fuit priuatus hære-
ditate D. Rolandi, ergo æquiſsimum eſſet, vt
etiam in eius fauorem nunc habeatur pro legi-
timo, præſertim cum tractet de vitando dam-
no, & tanto magis cum nunc tractetur cauſa
coram excellentiſsimo Senatu, qui poteſtatem
habet, & conſuetudinem inſpiciendi veritatem
ſemper, & æquitatem. Et quatenus hęc non vi-
deantur ſufficere, habentur in promptu duo te-
7 ſtes † teſtamentarii depoſituri diſtinctè, & cõ-
cludenter de ipſo teſtamento, & eius tenore,
& ſunt teſtes valde periti, quo caſu non eſt du-
bium cenſeri ſufficienter probatum teſtamen-
tum, poſtquã eſt amiſſa eius imbreuiatura, vt
tradit glo. in d. l. ſicut iniquum. C. de fide inſtru.
quam ibi ſequuntur Bart. & alii Docto. & eſt
tex. in. l. teſtium, in fine. C. de teſtibus, & tradit
Iaſ. in d. l. admonendi, ſecunda lectura, num.
186. ergo multo magis cenſebitur probatũ hu-
iuſmodi teſtamentum, ſi cum prædictis duobus
teſtibus teſtamentariis deponeret oretenus ipſe
D. Madius, qui extraxit exemplũ, de quo nunc
agitur, q̃nimo ſufficeret ipſe D. Madius cum
vno ex dictis teſtibus teſtamentariis, q̃a duo in
ſumma ſufficiunt de iure, vt dictũ eſt. De amiſ-
8 ſione † autẽ imbriaturæ non eſt dubitandum,
cum non reperiatur nunc imbreuiatura huius
teſtamenti inter alias imbreuiaturas eiuſdem
notarii, deinde ſufficiet, φ iuret eã nõ reperiri,
ſecundũ glo. in. c. cũ olim, extra de priuileg. &
videtur tex. in. l. fin. C. de fide inſtru. Et quãuis
contrarium videatur innuere tex. in d. l. teſtiũ,
in fin. C. de teſtib. & dicant Innoc. & Io. Andr.
& Abb. in d. c. cum olim, φ vltra iuramentum
debet extare aliqua coniectura, id ꝓcedit, quã-
do amiſsio allegaretur per ipſum notarium, qui
tenebatur diligenter cuſtodire, ſecus autem ſi
allegetur per alium, vt tradit Bar. in d. l. fin. C.
de fide inſtrumen.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis
matutini in prima cathedra Interpres Papię
1555. die. 4. Februarij. Pro magnifico Do-
mino Baldaſare de Tortis.

Summarium.

De eadem materia, An tranſactio reſcindatur per teſtamentum de nouo repertum, ſi uolens reſcindere habebat notitiam teſtamenti tempore tranſactionis.

1 TRANSACTIO An poßit reſcindi per teſtamentum de nouo repertum, ſi tranſigens habebat tempore tranſactionis notitiam teſtamenti, & quæ notitia requiratur &c.
2 Donatio an, & quando reuocetur per ſuperuenientem

natiuitatem liberorum, et quid ſi fuit cogitatum de filijs, & de eis habita mentio, & quomodo.

3 Venditio iurium hæreditariorum nõ reſcinditur, quicquid poſtea contingat &c.

Conſilium CII.

EA, quæ ſcripſi diebus ſuperioribus, ꝙ tranſactio olim facta inter D. Georgium, & Dñam Margaritam, ſuper hæreditate D. Rolandi de Tortis, deberet reſcindi propter teſtamentum de nouo repertũ, poſſent optimè defendi, non obſtante dubitatione, ſeu motiuo oretenus excitato per Illuſtrẽ. D. Fili-
1 donium, ꝙ D. Georgius, † cum tranſegit, haberet notitiam huius teſtamenti, vt videbatur cõſtare ex alia trãſactione prius facta inter ipſam Dñam Margaritã, & illos de Federicia, ſeu de Todeſchinis, in qua ſæpe fit mentio de hoc teſtamento, & fit mentio ẽt de D. Georgio diſceptante ſup̱ tali teſtamento. Poſſet enim rñderi, ꝙ licet in ea tranſactione fiat mentio de Dño Georgio reſpectu teſtamenti, non tñ in ea aliquid narratur indicans, ꝙ D. Georgius haberet notitiam, ac ſcientiam teſtamenti, quinimo narratur in ea penitus cõtrariũ, dicitur enim in ea, ꝙ D. Georgius aſſeruit, & affirmauit, ac aſſerit, & affirmat, ꝙ p̄fatus quondã D. Rolãdus nullum condidit teſtamentũ &c. propterea videtur hic poſſe accommodari illud, quod alibi
2 dicunt † Doct. de reuocãda, vel nõ reuocanda donatione, ꝑpter ſuperuenientẽ natiuitatem liberoꝝ, & cõiter concludunt, ꝙ ſi tẽpore donationis nõ fuit cogitatum de filijs, reuocatur donatio, vt habetur in. l. ſi vnꝗ, ſi verò fuit cogitatum de filiis, concludunt eã non debere reuocari, niſi tamẽ ille, qui de eis cogitauit, id fecerit negatiuè omnino, ideſt exiſtimans ſe non ſuſcepturum liberos, & deſtitutus omni ſpe eos ſuſcipiendi, tunc enim ſi poſtea aliquos ſuſcipiat, reuocatur donatio, quãuis de eis fuerit habita mentio tẽpore donationis, vt tradit Soci. conſ. 126. viſum, col. 3. in 3. vol. & Ripa in d. l. ſi vnꝗ q. 5c, ita igitur in caſu noſtro licet D. Georgius habuerit aliquãdo mentionem teſtamenti, eam tamen ſemper habuit negatiuè; ideſt certò exiſtimans non extare aliquod tale teſtamentum, ideoꝗ ſi poſtea contingat ipſum reperiri, debet reſcindi tranſactio, iuxta glo. in. l. ſub prætextu la. 1. C. de tranſac. & Doctores tunc per me allegatos. Præterea etiam ſi D. Georgius habuiſſet notitiam teſtamẽti, non valuiſſet tranſactio, non habens clauſulam, viſis & cognitis verbis teſtamenti. l. de his. ff. de tranſac.

Sed aliud eſt, quod mihi eſſe vrgentius videtur aduerſus dños de Tortis volentes recedere ab ea tranſactione, nam ſi bene perpendãtur verba ipſius conuentionis, apparet manifeſte, eam non fuiſſe tranſactionem, ſed fuiſſe ceſſionem ſub titulo venditionis, iuxta tradita p̱ Bar. in. l. per diuerſas col. 1. C. mãda. nam in inſtrumento ſæpe dicitur, ex cauſa præſentis venditionis, ceſſionis &c. & ex qualitate negocij ſatis conſtat, ꝙ neꝗ fuit, neꝗ eſſe potuit tranſactio inter D. Georgium, & Dñam Margaritã, qui inter eos nulla erat, neꝗ fuerat lis, & fuit duntaxat vẽditio, ac ceſſio iurium, ſi quæ habebat Dña Margarita ad hæreditatem dicti D. Rolandi, & ad hæreditatẽ D. Guiniforti, qui fuerat filius D. Rolandi, & fuit emptio iuris incerti, qualecunꝗ eſſet, & ſi aliquod eſſet, vt maximè patet ex verbia ipſius conuentionis, in ſecunda charta, quibus dictum fuit, ꝙ D. Georgius emebat ea iura citra animum tamen approbãdi, aut confitendi, ꝙ talia iura eſſent potiora, aut meliora iuribus, quæ habebat, ſeu habere prætendebat ipſe D. Georgius ad dictaa hæ-
3 reditates, & tali caſu nõ reſcinditur † venditio, quicquid poſtea cõtingat, vt eſt tex. in. l. ꝙ ſi in vẽditione, &. l. nam hoc modo, &. l. ꝙ ſi ſit hæreditas, in fine. ff. de hære. vel ac. vendi.

Plurimùm itaꝗ vereor, ne ſuccumbant Dñi de Tortis in cauſa iſta, ſi nõ ſe tuentur alio fundamento, niſi hoc fundamento teſtamenti reperti. Et augetur etiam hæc dubitatio, quia teſtamentum non fuit extractum legitimè, & licet tali modo extractum, prout reperitur, faciat ſemiplenam probationem, vt ſuperioribus diebus etiam ſcripſi, id tamen non videtur ſufficere ad victoriam cauſæ, vt per ſe patet.

Iacobus Mãdellus Albenſis, Papie. 1555. 28. Aprilis. Etiam in cauſa dominoꝝ de Tortis.

Summarium.

De Conſtituto collato poſt mortem conſtituentis, quando nihil operetur &c.

1 CONSTITVENS *Se poßidere pro aliquo poſt ſuã mortem, ſi poſtea ante euentum cõditionis uel diei transferat poſſeßionem per ueram traditionem in alium, ſubuertitur penitus uis, ac natura prioris conſtituti.*

2 *Idem, ſi conſtitutum fuiſſet purè factum.*

Conſilium.

Conſilium CIII.

LIcet probabilis
videatur eſſe cõtrouerſia inter Ne-
cuſantium, & Deciũ, de conſtituto
collato poſt mortẽ conſtituentis, &
negari nõ poſſit, qn articulus ſit dubius, videnẽ
tñ ꝓbabiliores eſſe rationes Decij, ꝙ rationes
Necuſantii, Sed omiſſa eiuſmodi diſputatione,
videtur caſus iſte habendus pro claro, & expe-
dito in fauorẽ magnifici D. Io. Baptiſtæ Mal-
gradi, ſi verũ eſt vnum in facto, quod inter cæte
1 ra pſupponitur, videlicet † ꝙ dña vxor ſua, quæ
prius conſtituerat ſe poſſidere nomine filiæ, &
generi poſt ſuam mortẽ, trãſtulerit poſtea poſ-
ſeſſionẽ per veram traditionẽ in ipſum D. Io.
Baptiſtam, nã tali caſu deſinit res eſſe integra, &
ſubuerſa fuit penitus vis, ac natura prioris cõ-
ſtituti, quod erat vel conditionale, vel in diem,
nã cum deſierit poſſidere ipſa dña conſtituens
ante euentum conditionis, vel diei, fruſtra ex-
pectatur euentus aliquis in hoc ꝓpoſito conſti-
tuti, vt tradit Deci. poſt alios relatos p eũ, in. l.
contractus, nu. 17. verſic. ſexto limitatur. ff. de
regu. iur. & in allegato conſ. 247. col. 2. deficit
enim habilitas extremorũ, vt ibi per eũ, poſt Si-
gnorolum de Homode. in allegato etiam cõſ.
217. factum ſic ſe habet, col. 6. num. 2. & 3. qui
etiam fortius tradit, ꝙ idem eſſet, ſi conſtitutum
fuiſſet purè factum, vt ibi per eum nu. 4. verſic.
præterea extincto. Propterea tranſeo cum opi-
nione ſupraſcripti excellentis Iuriſcõſulti Do-
mini Principalli Calorij.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ
1555. 17. Februarii. Ad petitionem magni-
fici Domini Theodori de ſancto Georgio.

Summarium.

*De equo commodato, & mortuo in confli-
ctu bellico, cuius periculo cenſeatur perijſ-
ſe, an commodatarij, an commodantis.*

1 *Mandatum cum libera per quæ uerba denotetur.*
2 *Equus commodatus ad conflictum bellicum ſi perijt, cenſe-
tur perijſſe periculo commodantis.*
3 *Teſtis de auditu facit ſaltem præſumptionem, quæ præſum-
ſumptio transfert onus probandi in aduerſarium.*
4 *Optima eſt pſumptio, quæ colligitur ab effectu ſubſecuto.*
5 *Facta per adminiſtratores noſtros, ſeu factores, præſu-
muntur facta de noſtra uoluntate, et nos ipſi obligamur.*
6 *Dicta in iure de Inſtitoribus, trahuntur hodie ad factores,
& ad quoſcunq; alios adminiſtratores.*

Conſilium CIIII.

APud me non
eſt probabile dubiũ, quin dicen
dum ſit, ꝙ filij quondã magnifici
Capitanei Vincentii foueantius
reſpectu equi, ſeu precii ipſius equi, de quo in
actis: nã ꝓbauerunt per duos teſtes oblationẽ
factã ipſi Capitaneo per Illuſtrem Comitem
1 Sfortiã, & ſpecialem licentiã, † ſeu facultatẽ, vt
poſſet liberè vti ad vſum bellicum equis ipſius
Comitis quę verba ſolent denotare mãdatũ cũ
libera. l. creditor. §. lucius. ff. manda. & ibi Bar.
& l. ꝓcurator cui libera. ff. de ꝓcura. adeo ꝙ ſi
2 perijt † equus in conflictu bellico, cenſetur pe-
riiſſe periculo ipſius Comitis cõmodãtis. l. ſi vt
certo. §. ſed interdũ, verſic. planè ſi ſic cõmoda-
ui. ff. cõmoda. & tradit Prac. Papien. in forma
libel. ad reuoca. feudi, in glo. contra debitum,
col. pen. & fin. De pdicta autẽ oblatione, & cõ-
miſſione, ac mãdato deponit concludenter ter-
tius teſtis D. Iulianus de Federicis, exprimens
ẽt locũ, in quo facta fuit: itẽ de ea deponit pri-
mus teſtis Baldaſar de Miliauachis. & quia (vt
intelligo) obiicĩ, ꝙ iſte teſtis imperfectè depo-
nit, adeo vt ambiguũ ſit, nunquid ipſe audierit
immediatè ſupradictã oblationẽ, & cõmiſſio-
nem, ac facultatẽ cõceſſam p Comitem Sfortiã
ipſi Capitaneo, an verò ſolũ habeat notitiã de
ea per relationẽ aliarũ pſonarũ rñdeĩ, dato ſine
piudicio veritatis, ꝙ ipſe ſolũ audiuiſſet ab aliis
pſonis, operaĩ tñ plurimũ eius depoſitio, ſtan-
te depoſitione ſupradicti tertii teſtis, & vrgen-
tiſſima alia coniectura, de qua infra dicã: ſolet
3 † enim teſtis de auditu facere ſaltem pſumptio-
nem, vt tradit Archidiac. in. c. hoc videtur, col.
1. 22, q. 5. Deci. conſ. 82. col. 1. & conſ. 272. col. 2.
Roma. ſingu. 341. dicens, ꝙ talis pſumptio trãſ
fert onus ꝓbandi in aduerſariũ, & ſeqtur Fely.
in. c. tam literis, col. 2. in fine, extra de teſtib.
Præterea extat coniectura, quinimo pſumptio
iuris, quæ coniungi debet cum depoſitionibus
teſtium, & quæ fortè per ſe ſola ſufficeret, nam
probatum eſt concludenter, ꝙ ipſe Capitaneus
bis, aut ter vnus fuit iſto equo, cum erat acceſ-
ſurus ad conflictum, & ꝙ eo vtebatur, ſciente,
ac volente, & expreſſe concedente præfecto,
ſeu magiſtro domus Comitis Sfortiæ, & ꝙ
cõducebatur ipſi Capitaneo per famulos dicti
Magiſtri domus, ita deponit ſecũdus teſtis D.
Ferrandus de Raſpinis, & ſpecialiter etiã dicit

ſe vidiſſe equū conduci aliqñ per Michaelem
famulū dicti Magiſtri domus, ꝗcquid in con-
trarium dicat de eo Michaele vnus teſtis partis
aduerſæ, ſcilicet quartus, ita ēt deponit primus
teſtis Baldaſar de Miliauachis. Itē ꝓbatum eſt
concludenter, ꝙ eo ipſo die, quo interijt Capi-
taneus Vincentius ſuper dicto equo in cōflictu
belli, fuerat ei pariter conductus equus per fa-
mulū dicti magiſtri domus mandāte ipſo Ma-
giſtro, ita deponit dictus primus teſtis Balda-
ſar de Miliauachis, & dictus tertius teſtis D.
Iulianus de Federicis, quę probatio coadiuuat
ſupradictā depoſitionē teſtium de cōmiſſione
4 prius facta: ſolet enim † eſſe optima pſumptio,
quę colligitur ab effectu ſubſecuto. l. ſed Iulia-
nus. §. proinde ſi acceperit. ff. ad macedo. Deci.
conſ. 36. col. 3. in fine, & conſ. 116. col. 1. deinde
eiuſmodi ſecundū dictū ipſoꝝ teſtium videtur
per ſe ſufficere ad ꝓbandum, ꝙ equus fuit cō-
modatus Capitaneo Vincētio de cōſenſu Co-
5 mitis Sfortiæ, quia † ea, quæ fiunt per admini-
ſtratores noſtros, obligant nos ipſos, & pſumū-
tur fieri ex noſtra volūtate. l. ſi inſtitorem. ff. ſi
6 cer. peta. nā † quæ dicuntur in iure de inſtitori-
bus, trahunt̃ ad illos, quos hodiernis tēporibus
vocamus factores, vt ꝑ Iaſ. & Deci. in d. l. ſi in-
ſtitorem, & per Bar. conſ. 79. quidā vendidit,
& generaliter trahuntur ad quoslibet admini-
ſtratores, vt tradunt Innoc. & Io. And. & latius
Io. de Imola in. c. penul. extra de fideiuſſo. & ſi
hæc ſingula per ſe ſufficerent, debent ſufficere
multo magis, ſi ſimul cōiungantur. Deinde ex-
tat æquitas maxima ex parte ipſoꝝ filioꝝ, poſt-
quā in eo conflictu periit ipſe Capitaneus eoꝝ
pater, ꝑpter peſſimā naturam iſtius equi indo-
miti. Item cōcurrunt vndiq; circūſtantiæ ipſius
caſus, nā ꝓbatum eſt, ꝙ erat locūtenens ipſius
Comitis, & ꝙ ei interierat equus ꝑprius, quo
principaliter ſolebat vti in bellicis cōflictibus,
& ꝙ Comes aberat, & ꝙ onus, & cura totius le-
gionis, ſeu ſocietatis ꝑtinebat ad ipſum Capita-
neū. Ex quibus oībus reddit̃ veriſimilior depo
ſitio pdictoꝝ teſtiū, & manifeſtat̃ æquior cauſa
iſtoꝝ filioꝝ: & in dubio etiam fauendū eſt reis.

Iacobus Mandellus de Alba, Papiæ. 1555.
die. 18. Februarij, Pro D. Hieronymo, &
fratribus de Federicis, ſeu de Pergamo.

Summarium.

An ſi bona fideicōmiſſi conditionalis fuerunt cōfiſcata, uel aliter alienata, ſcientibus, & non cōtradicentibus fideicommiſſarijs, cenſeatur extinctum ius fideicōmiſſi, & fideicommiſſarijs præiudicatum &c.

1 *PROCLAMATIONES, Seu Cridæ quæ fiunt per fiſcum, q. qui habet ius in bonis, compareat &c. tenentur comparere, & contradicere etiam habentes ius fideicommiſſi conditionalis, aliàs cadunt à iure ſuo.*

2 *Fideicōmiſſo renūciare cēſetur is, qui non contradicit alienationi, quæ fit de re ſubiecta fideicōmiſſo cōditionali, & an hoc ſit uerū, & an ſufficiat tacitus cōſenſus, an uerò requiratur conſenſus expreſſus uerbis, uel facto aliquo.*

3 *Et an tunc fideicommiſſarij cēſeantur ſibi præiudicaſſe ſolum reſpectu rei, non autē reſpectu precij: & quomodo procedat tex. in l. ſi fundum per fideicōmiſſum. de lega. 1.*

Conſilium CV.

PRoponitur in facto, extitiſſe quinq; fratres, qui viciſſim fuerunt grauati á patre fideicōmiſſo cōditionali, ſi quis eoꝝ deceſſiſſet ſine liberis, & mortuo deinde patre, atq; adita ꝑ eos oēs hæreditate, vnū ex eis D. Iulium cōmiſiſſe delictum capitale, propter quod eius bona deuoluēda erant in fiſcum, & ita ea poſtea, ſeruatis ſeruandis, fuerūt fiſco applicata, ſcilicet quinta pars pro indiuiſo totius hæreditatis pertinens ad ipſum D. Iulium, quia nondū facta fuerat diuiſio inter eos: & nulla vnq; facta fuit cōtradictio fiſco ꝑ alios fratres ratione fideicōmiſſi, aut alia, ꝗnimo cū vēditurus eſſet fiſcus ea bona ſibi applicata, cōparuit vnus ex aliis quatuor fratribus D. Io. Baptiſta, qui ea emit à fiſco, ſcientibus, & non contradicentibus aliis fratribus, & eā quintam partem pro ſua, & tanq; ſuā poſſedit, ipſis omnibus conſentientibus re ipſa, ſeu facto, dū ꝑmittebant eū percipere fructus duaꝝ portionū ex quinq; portionibus. deinde deuenerunt quatuor ipſi fratres ad diuiſionem dictę hæreditatis paternæ, & per publicū inſtrumentū fuit inter eos conuentum, ꝙ D. Io. Baptiſtæ, aſſignarent̃ duę portiones ex quinq;, tanq; ambæ pertinentes D. Io. Baptiſtæ, ꝗa vnā eaꝝ emerat à fiſco, quæ prius fuerat portio D. Iulij, vt expreſsè dicitur in inſtrumento rogato die. 23. Iunii. 1550. & in executionē dictæ conuentionis fuerunt in eodēmet inſtrumento extracti quinq; bulletini, & aſſignati duo eoꝝ D. Io. Baptiſtæ. Item die. 25. eiuſdem menſis factū fuit aliud inſtrumentum, quo miſſa fuit executiōi dicta diuiſio, & aſignatæ duæ portiones D. Io. Baptiſtę. poſtea contigit, ꝙ cū reſtitutus fuiſſet in patriam ipſe D. Iulius quò ad eius perſonā, non autē quò ad bona

ſemel

ſemel amiſſa, ꝓut eſt de iure, tñ D. Io. Baptiſta
ſpõte ſua reſtituit ei ſuã illam portionẽ bonoꝝ,
quæ obuenerat in fiſcũ, an autẽ hoc fecerit gra-
tis, an verò recepto p̄cio, non vidi, ſed parũ hoc
refert ſcire. poſtremo D. Iulius moriturus cõdi-
dit teſtamentũ, & reliquit D. Io. Baptiſtę dictã
quintã portionẽ, & reliqua eſt bona, ſi quæ alia
haberet, quia inſtituit eũ hæredem vniuerſalem.

Quæritur itaq;, his ſtantibus, nũquid reliqui
tres fratres poſſint moleſtiã inferre de iure D.
Io. Baptiſtæ reſpectu illius quintæ partis, quæ
fuit D. Iulij, & quæ ſemel obuenerat in fiſcum.

Et dici multa poſſent in pñti caſu hinc, &
inde, præſertim ꝙ prima facie videret̃ dicendũ,
ꝙ cum euenerit caſus fideicõmiſſi, mortuo D.
Iulio ſine deſcendẽtibus, & nõ prius. l. ex facto.
§. ex facto, vbi Bar. & alij. ff. ad trebel. ẽt ꝙ bo-
na deuoluta fuerint in fiſcum tempore delicti
cõmiſſi. l. ſtatius. §. Cornelio Felici. ff. de iure
fiſci, cõpetit ius ipſis omnibus fratribus æquali-
ter ad tale fideicõmiſſum, neq; cenſeantur ſibi
feciſſe aliquod p̄iudicium eo ꝙ non contradi-
xerunt fiſco, vel eo ꝙ tacitè ſaltem cõſenſerunt
prædictis alienationibus: quia cum nondũ eue-
niſſet caſus fideicõmiſſi, nondum eis cõpetebat
ius de præſenti, ſed dũtaxat erat ius de futuro,
quod nõ facilè ſolet cẽſeri remiſſum. Sed omiſ-
ſa diſputatione, puto eſſe concludendũ de iure,
ꝙ ea portio omnino pertineat D. Io. Baptiſtæ,
& nullum ius penitus competat reliquis tribus
fratibus. & moueor duabus rationibus, prima,
iuxta ordinem eoꝝ, quæ fuerunt facta, eſt, quia
1 ſolet † fiſcus in huiuſmodi caſibus confiſcationũ
emittere ꝓclamationes, ſeu cridas, vt qui præ-
tendunt ius in bonis, debeant comparere intra
certum tẽpus, & docere de iure ſuo, & tali caſu
tenentur cõparere, & contradicere etiã habẽtes
ius fideicõmiſſi conditionalis, alioquin cadunt
à iure ſuo, vt latè deducit, & concludit Iaſ. in. l.
ſi ſtipulatus fuerit. §. cum ſtipulamur col. 2. ff. de
verb. obliga. & Curt. Iun. in. l. 1. nu. 76. 77. &
78. ff. ſi cer. peta. adeo ꝙ ſi in caſu noſtro factæ
fuerunt huiuſmodi cridæ, videtur eſſe res cla-
ra, & expedita cõtra ipſos tres fratres, quia po-
teſt Dominus Io. Baptiſta ſe defendere, & vti
iuribus fiſci autoris ſui. l. ſi mater. §. item Iulia-
nus. ff. de excep. rei iudica.

Secunda ratio, & principalior eſt, quia etiã
ceſſantibus huiuſmodi proclamationibus, vi-
dentur ſibi dicti fratres pręiudicaſſe, dum non
contradixerunt alienationi factæ in fiſcum per
confiſcationem, & fortius ſibi præiudicaſſe, dũ
non contradixerunt vẽditioni factæ D. Io. Ba-
ptiſtæ per fiſcũ de iſtis bonis, tanꝗ bonis, quæ
eſſent ipſius fiſci abſolutè, & perpetuò, ſed lon-
gè fortius cẽſentur ſibi præiudicaſſe, dum ipſi-
met per inſtrumenta diuiſionum, approbantes
expreſſè dictã venditionem fiſci, aſſignauerũt
duas portiones D. Io. Baptiſtę, eſt enim de hoc
2 propoſito † glo. in terminis in. l. cum proponas
la. 1. C. de pac. volens, ꝙ is, qui non contradicit
alienationi, quæ fit de re ſubiecta fideicõmiſſo
conditionali, cẽſeatur renunciare fideicõmiſſo:
& licet illa glo. magis cõiter reprobetur, quate-
nus vult, ꝙ ex tacito conſenſu, ideſt ex tacitur-
nitate, ſeu ex non contradictione cenſeatur ex-
tinctum ius fideicõmiſſi, fatentur tñ bẽs Doct.
ibi, cenſeri extinctũ ius fideicõmiſſi conditiona-
lis, ſi interuenerit conſenſus aliquis expreſſus,
ſcilicet vel verbis, vel facto, vt ibi maximè tra-
dũt Alberic. Alex. Deci. & Alciat. & inter cæ-
tera ait D. Alciatus, ꝙ cenſet̃ renunciatũ fidei-
cõmiſſo, ſi vltra p̄ſentiam aliquid factũ ſit, vn-
de augeatur conſenſus, & id etiã alijs verbis tra-
dit ibi Iaſ. in tertia limitatione, & in effectu de
hoc eſt tex. in. l. ſi fundũ per fideicõmiſſum. ff.
de lega. 1. in verbis illis, p̄ſente & aſſignante, vt
ibi ponderat ea verba Pau. de Ca. col. 1. vt pro-
prie cõtigit in caſu nr̃o, quo ipſimet fratres aſſi-
gnauerũt eã portionẽ D. Io. Baptiſtæ, tanꝗ ei
ꝑtinentẽ, & ita vnico actu cenſentur reliqui tres
fratres ſibi p̄iudicaſſe duplici reſpectu in ea por
tione, videlicet non ſolum quia ipſi eã dederunt
D. Io. Baptiſtæ, ſed etiã quia cenſentur appro-
baſſe venditionẽ prius ei factã per fiſcum, vt
patet expreſsè ex principio primi inſtrumẽti. l.
mater. C. de rei vendica. Alex. in. l. quæ dotis
nu. 24. ff. ſolu. matri. & qñ etiã non cenſerentur
approbaſſe verbis exp̄ſſis dictã venditionẽ fi-
ſci, cenſerent̃ eã tñ approbaſſe in effectu, quia
veniebat ea venditio in neceſſariũ antecedens
ad ea, quæ dicebantur, & fiebant per ipſos fra-
tres in dictis diuiſionibus, Bar. in. l. procurator
la. 1. ff. rem ratã habe. Neq; obſtat p̄dictis, ſi for
3 tè dicatur, ꝙ cenſentur † ipſi fratres ſibi p̄iudi-
caſſe in re, non autẽ in precio, iuxta tex. in. d. l. ſi
fundum per fideicõmiſſum, nã rñdetur, ꝙ ille
tex. in hoc ꝓpoſito p̄cij ſolum ꝓcedit in ſuis ter-
minis, videlicet qñ alienatio fit ex aliqua neceſ-
ſitate, atq; vtilitate concernente ẽt ꝑſonam ip-
ſius, ad quẽ ꝑtinebat fideicõmiſſum, puta ꝓpter
diſſoluendũ æs alienũ, non autẽ ꝓcedit ille tex.
qñ alienatio vel conſenſus alienationi præſtitus
dependet à mera voluntate, & nullam cõtinet
vel neceſſitatẽ, vel vtilitatẽ ipſius conſentientis,
tunc enim cenſetur abſolute donatũ, & remiſ-

ſum fideicommiſſum, vt poſt alios tradit Iaſ. in d. l. ſi fundum per fideicōmiſſum, col. 3. in fine, nu. 18. verſic. ſecundo modo reſpondet ſubtilis, vbi atteſtatur de cōmuni intelligentia, tradit etiam Bal. in d. l. mater nu. 10. & eo modo Doctores prædicti concordant tex. in d. l. ſi fundum, cum textu in. l. codicillis. §. inſulam. ff. de lega. 2. & nos ſumus in ſecundo caſu, id eſt, quo nulla fuit vtilitas, vel neceſſitas conſentiendi.

Poſtremò quia plurimū poſſunt in hoc caſu coniecturæ veriſimiles, vt ait Corne. in d. l. cū proponas. C. de pac. non videtur hæſitandū in caſu noſtro, ſi conſideretur multitudo actuum ſupradictorum, qui facti fuerunt per ipſos fratres circa huiuſmodi quintam partem, qui omnes tendunt ad eundem effectum, ſi prædicta omnia ſimul coniungantur.

Iacobus Mādellus de Alba, Iuris ciuilis matutini in prima Cathedra Interpres Papiæ 1555. 12. Martij. Pro magnifico Domino Io. Baptiſta Benuenuto Cremenſi.

Summarium.

Quòd in ſucceſſionibus ſiue puris, ſiue conditionalibus, ſemper inſpiciatur tempus, quo euenit caſus ſuccedendi, & illi tantum admittantur, qui reperiuntur nati tēpore mortis, uel tempore euenientis conditionis, non autem qui poſtea ſuper naſcuntur: & quando admittantur etiam poſtea nati, uel concepti, & de hac materia, uide optimè in hoc conſ. eruditiſſimo.

1 IN Succeſſionibus puris inſpicitur tempus, quo euenit caſus ſuccedendi, et illæ tantùm perſonæ admittuntur, quæ reperiuntur tunc natæ, ideſt tempore mortis illius, de cuius ſucceſſione agitur, non autem poſtea nati, ſiue ſuccedatur ab inteſtato, ſiue ex teſtamento.

2 Succeſſiones ex teſtamento regulariter, & in dubio, procedunt eo ordine, quo procedūt ſucceſſiones ab inteſtato.

3 Quando agitur de ſuccedendo ex diſpoſitione conditionali, ij tantum admittuntur, qui reperiuntur nati tēpore euenientis conditionis. & generaliter inſpicitur tempus quo dies legati, uel fideicommiſſi cedit, ſiue ſit purum, ſiue in diem, ſiue conditionale.

4 Diſpoſitio pura, & diſpoſitio conditionalis purificata, æquiparantur.

5 Quòd in ſucceſſione conditionali non admittuntur illi, qui poſtea ſupernaſcuntur poſt euentum conditionis.

6 Etiam q. poſtea nati ſint proximiores, quàm ſint illi, qui eos excludunt, & quæ ſit ratio. Et amplia etiam, & declara, ut infra nu. 13. cum ſequen.

7 Subſtitutio cenſetur extingui, quando quis ſemel ſuccedit uocatus ad ſubſtitutionem, & nullus alius extat eo tempore ſucceſſionis.

8 Inter natos tempore euenientis conditionis admittitur ſolum ille, qui eſt proximior.

9 In caſu, quo reuocatur p agnatū alienatio facta in extraneum, non admittuntur nō nati tēpore euenientis caſus.

10 Stante ſtatuto excludente fœminas propter maſculos, non excluditur fœmina propter maſculos nōdum natos, neq. conceptos tempore euenientis caſus ſuccedendi, & ſucceſſio non reuocatur à fœmina per maſculos poſtea natos.

11 Fœmina ſemel admiſſa ad feudum non amplius excluditur per maſculos ſupernaſcentes.

12 Habilitas generaliter ſemper inſpicitur tēpore, quo euenit caſus, quicquid poſtea contingat, uel antea contigerit.

13 Teſtator ſi uocauit deſcendentes in infinitū, uel per multos gradus, aut alias perſonas multorum graduum, quæ non poſſunt eſſe natæ ſimul eodem tempore, tunc admittuntur etiā, qui poſtea naſcuntur, ſaltem ex ueriſimili mente teſtatoris: & an ſit uera hæc opinio Socini, & quomodo intelligatur, uide infra num. 17.

14 Dictio, ſui, denotat omnes deſcendentes.

15 Socinus in hac materia fuit ſibi contrarius.

16 Quando teſtator digreditur ad multus gradus, cēſetur ēt uocare illos, qui quandocūq; poſtea naſcuntur, dummodo tamen reperiantur nati tempore euenientis conditionis.

17 Opinio Socini ſupradicta, q. admittantur etiam poſtea nati, quando teſtator uocauit multos gradus &c. debet intelligi, ut procedat, quādo eo tempore, quo euenit conditio, nemo ex uocatis à teſtatore erat natus, ideo expectatur, q. aliqui naſcantur, & quæ ſit ratio.

18 Interpretatio fieri non debet, per quam diſpoſitio teſtatoris non haberet plenum effectum, & per quam redderetur eluſoria, & infringeretur aduerſus ipſius mentem, ſed ne hoc ſequatur, licet recedere à uerbis, & à communibus regulis.

19 Deſcendentes nati poſt alienationem ſponte factam per grauatos fideicommiſſo, poſſunt eam reuocare, & quæ ſit ratio, & quomodo intelligatur.

20 Prohibitio alienationis ſi fiat per teſtatorem contemplatione certæ perſonæ, illa perſona dicitur eſſe fideicommiſſaria in caſum alienationis, ſcilicet perſona, quæ tunc extat.

21 Lex cum auus, & lex cum acutiſſimi, quomodo procedant, & q. non procedant in fideicommiſſo conditionali, quādo conditio poteſt uerificari in uita ipſius grauati.

22 Bona licet fuerint publicata, reuocatur tamen legitima per filios poſtea natos: & an hoc ſit uerum.

23 Termini habiles ſemper præſupponi debent in quacunq; materia.

24 Argumentum illud, q. ſi teſtator fuiſſet interrogatus &c. non habetur in conſideratione, quando uerba teſtamenti ad id ullo modo non tendunt, ſed potius denotant contrarium.

25 Filij nati ex bannito cenſentur nati, tanquam ex alio homine &c. & quomodo id procedat.

Conſilium.

Conſilium CVI.

PEriculoſa eſt
materia, in qua verſatur p̃ſens
caſus, & de ea loquunt̃ Docto.
varijs modis, vtcunq; tamen ſi
ſequamur cõmunes terminos, & cõmunes re-
gulas, & opiniones magis communes, nullum
mihi ſupereſt probabile dubium, quin res ſtet
1 pro magnifico D. Laurentio. Nam † ſicut cer-
tiſſimum eſt de iure, ꝙ in ſucceſſionibus, quæ
purè admittuntur, ideſt nulla præcedente con-
ditione, inſpicimus tẽpus, quo euenit caſus ſuc-
cedendi, ita ꝙ illæ tantũ perſonę admittuntur,
quæ eo tempore reperiunt̃ eſſe natę, ideſt tem-
pore, quo moritur ille, de cuius ſucceſſiõe agi-
tur, non autem admittuntur, qui naſcuntur po-
ſtea, ſiue ſuccedatur ab inteſtato. l. titius, in fine
ff. de ſuis & legiti. &. l. 1. §. ſi quis proximior. ff.
vnde cogna, & §. cum autem, verſic. planè, In-
ſtitu. de hæredita. quæ ab inteſta. ſiue ſuccedat̃
ex teſtamento. l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. & l.
2 qui filiabus, in princ. ff. de lega. 1. nam † ſucceſ-
ſiones ex teſtamẽto cenſentur regulariter pro-
cedere eo ordine, quo procedũt ſucceſſiones ab
inteſtato, ſcilicet in dubio, vt tradit Pau. de
Ca. in. l. fin. verſic. in textu ibi gradatim. C. de
verb. ſignif. per illũ tex. & Soci. in d. l. ſi cogna-
tis, nu. 29. & 30. Deci. conſ. 236. col. 3. verſic. ad
tertium, & conſ. 299. col. 3. nu. 7. verſic. ſubſe-
3 quenter, ita † etiam habendum eſt pro expedi-
to, ꝙ cum agitur de ſuccedendo ex diſpoſitione
conditionali, ij tantũ debeant admitti, qui tem-
pore conditionis euenientis reperiuntur nati. l.
cum pater. §. hæreditatem el. 1. ff. de lega. 2. &
hoc eſt generale, ꝙ debet inſpici tempus, quo
dies legati, vel fideicommiſſi, aut alterius reli-
cti cedit, ſcilicet in propoſito perſonarũ nata-
rum, vel non natarũ, de quo hic agimus. l. inter-
uenit. ff. de lega. præſtan. adeo ꝙ cum æquipa-
rentur quò ad effectum diſpoſitio pura, & in
diem, & conditionalis, ſalua ſemper earum di-
ſpoſitionum propria natura, nam in pura cedit
dies ſtatim à morte, & in ea, quæ habet diem,
cedit eo tẽpore, quo aduenit dies, & in habente
conditionem cedit tempore euenientis condi-
tionis. l. ſi dies appoſita. ff. quan. dies lega. ced.
& l. ſi alienum. §. in extraneis, verſicu. hoc am-
4 plius. ff. de hære. inſti. & † diſpoſitio pura, &
diſpoſitio conditionalis purificata æquiparan-
tur. l. fin. §. titius, vbi latè Iaſ. in ſecundo nota.
ff. de vulga. ſubſtitu. non videtur poſſe dari ra-
tio diuerſitatis, ꝙ non idem eſſe debeat in diſpo
ſitione conditionali, eueniente cõditione, quod
eſt in pura, eueniente morte, & quod eſt in ha-
5 bente diem, eueniente die. Præterea † videtur
eſſe de mente iuris deciſio Ioãnis Andr. iamdu-
dum allegata in iſta cauſa, ſcilicet in addi. ad
Specula. in rubrica de teſtamen. col. 3. verſicu.
item lambertinus, ſeu verſicu. filios autẽ poſtea
natos, per quã ſatis deciditur caſus noſter vnà
cũ alijs Doctoribus pariter iam allegatis, præ-
ſertim Pau. de Ca. conſ. 16. col. 3. & 4. verſicu.
ſuper quarto videtur, in 2. volu. in nouiſſimis,
Alex. conſ. 22. in tertio, & conſ. 26. in fine, eo.
volu. Soci. in d. l. ſi cognatis, nu. 30. verſicu. ex
quibus infertur limitatio, Iaſ. conſ. 206. col. 1. in
ſecundo, Deci. conſ. 253. col. fin. & conſ. 299.
col. 4. & copiosè per Tiraquel. in Tracta. de
retrac. §. 1. in glo. nona, nu. 82. & 95. idem etiam
vult Soci. Iun. conſ. 174. col. pen. nu. 28. 29. 30.
ſecũdo vol. ſi bene inſpiciatur, idem clarius tra-
dit D. Alciatus in. l. pnunciatio, in verbo agna-
torum. ff. de verb. ſignt. dicens id procedere,
6 † etiã ſi illi, qui poſtea ſupernaſcuntur, ſint pro-
ximiores, quàm ſint illi, qui eos excludunt. Et
duas rationes huius cõcluſionis tradit Alex. d.
cõſ. 22. col. 2. nu. 4. in 3. vol. videlicet ꝙ alioquin
ſequeretur abſurdũ, ꝙ ſi eſſent in paritate gra-
dus illi, qui ſunt nati, & qui ſunt naſcituri, &
omnes ſimul eſſent admittendi, ſequeretur, in-
quam, ꝙ illi, qui ſunt nati tempore euenientis
conditionis, haberent ab initio omnia bona,
deinde, nato vno, diminueretur illis prioribus
aliqua pars bonorum, & ſupernaſcente poſtea
alio, diminuerentur iterum omnes priores por-
tiones, & ſæpius variaretur in eodem negocio:
& eſt ratio, quã ſenſerat Pau. de Ca. in d. conſ.
7 16. Item ait Alex. †. ſi ſemel aliquis ſuccedit, qui
ſit vocatus ad ſubſtitutionem, cenſetur ſubſtitu-
tio extingui, cum, ſcilicet nullus alius extat eo
tempore ſucceſſionis. l. cum in teſtamento, in
princ. ff. de hęre. inſti. & l. ſi mater. §. 1. ff. de vul
ga. ſubſtitu. & ſemel extincta ſubſtitutio non
amplius debet reuiuiſcere. Poteſt etiã ſuperad-
8 di pro tertia ratione, ꝙ † ſi inter natos tempore
conditionis euenientis admittitur ſolũ ille, qui
eſt proximior. l. cum ita. §. in fideicõmiſſo, & l.
peto. §. fratre. ff. de lega. 2. quanto magis debet
natus præferri non nato? Et prædicta proce-
dunt, etiam ſi tractatur de excludendis ꝓpriis
filiis illius perſonæ, quæ facit locum fideicom-
miſſo, vt maximè patet ex d. l. titius, & ex ſu-
pradicta deciſione Ioãnis Andr. Et idem vide-
mus in

9 mus in qualibet alia materia,† ꝙ non nati tem-
pore euenientis caſus non admittuntur, veluti
contingit in caſu, quo reuocatur per agnatum
alienatio facta in extraneum, vt per Deci.conſ.
222.col.1.& latè per Tiraquel.in d. Tracta.de
retrac.§.1.in glo.nona, à nu.78. vſq; ad nume-
10 rum.104. Item † ſtante ſtatuto excludente fœ-
minas propter maſculos, nō excluditur fœmi-
na propter maſculos nondum natos, neq; con-
ceptos tempore euenientis caſus ſuccedēdi, &
licet poſtea naſcantur maſculi, remanet tamen
ſucceſſio apud fœminam, poſtq̃ ſemel ad eam
fuit admiſſa, vt tradit Corne.conſ.314. col.fin.
verſic.poſtremò, in 4.vol.& Brunus Aſten.in
Tracta.de ſtatu.excludē. fœmi. dudecimo ar-
11 ticu.principa.q.32. Item † fœmina ſemel admiſ-
ſa ad feudum non amplius excluditur per ma-
ſculos ſupernaſcentes, ſecundum magis cōmu-
nem, de qua per Curtium in Tracta.de feudis,
in prima parte tertiæ partis principalis.q. 28.
12 nu.33. Et generaliter videmus, ꝙ † in quocunq;
propoſito inſpicitur habilitas tempore, quo cō-
tingit caſus, quicquid poſtea contingat, &
quicquid antea contigerit, vt per Deci. conſ.
40. colum.1.& clarè probat tex.in.l.eum qui
poſt.103.ff.de condi. & demon.

Non obſtant ea, quæ ex aduerſo deducun-
tur, & in primis id, quod tradit Socin.conſ.51.
nu.41.ſeu col.pen.& fin.in 4.vol. dum multis
13 rationibus conatur docere, ꝙ † ſi teſtator voca-
uit deſcendentes in infinitū, vel per multos gra-
dus vocauit deſcendentes, aut alias perſonas
multorū graduum, quæ non poſſunt eſſe natæ
ſimul eodem tempore, tunc debeant admitti
etiam qui poſtea naſcuntur, ſaltem ex veriſimi-
li mente teſtatoris, & id etiam videtur ſentire
Guido Papæ deciſionis.511.& videtur etiam
incidēter ſenſiſſe ipſemet Soci. in d.l. ſi cogna-
tis, nu.30.verſic.vnde aliàs dicebam. Reſpon-
detur enim duobus modis, primo ꝙ videt̃ pe-
riculoſa eiuſmodi opinio Socini, & habet in ef-
fectu cōmunem opinionem contra ſe, ſi bene
perpendantur dicta Doctoꝝ ferè omnium ſu-
perius adductoꝝ, nam Alex.d.conſ.22.in ter-
tio, loquitur etiam de vocatis per nomina col-
lectiua comprehendentia multos gradus, vide-
licet in caſu, quo fuerat vocatus aliquis, & eius
filij, & nepotes. prout etiam repetit in conſ.13.
in 4.vol.& pariter de vocatis collectiuè, & per
multos gradus loquitur Alex.in d.conſ. 26.in
fine, in 3.vol. iunctis his, quæ dixerat in col.2. ꝙ
in ſuo illo caſu fuerat dictum de filijs, & de filijs
filioꝝ, & in larga ſignificatione: & pari modo
Deci.in d.conſ.253. col. fin. loquitur, quando
erant vocati ſui, id eſt liberi, vt ipſe exponit ibi
in 2.col. & nota eſt ſignificatio huius vocabu-
14 li, liberi.l.liberoꝝ.ff. de verb. ſigni. & ꝙ † di-
ctio, ſui, denotat omnes deſcendentes, vt tradit
Alex.conſ.26.col.3.verſicu.nec prædictis ob-
ſtat, in 5.vol. Deci.conſ.216.col.2.nu.5.in fine,
& 6. Item de nominatis per nomina collecti-
ua, & comprehendentia multos gradus loqui-
tur Deci.in d.conſ.259.col.4.verſic.ſexta con-
cluſio, vt ibi paulò ante dixerat col.3. in fine,
num.7.& eodem modo pariter loquitur in d.
conſ.217. col.fin. & Dn̄s Alciatus in d.l. pro-
nunciatio, in verbo agnatoꝝ, loquitur de vo-
cabulo, familia, quod etiam vocabulum com-
prehendit multos gradus, vt habetur in eadē.l.
15 pronunciatio.§.cōmuni iure quinimo † ipſemet
Socinus ſibi in hoc contrarius in conſ. 113. col.
3.nu.5, verſicu. arbitror ergo fundamentum.1.
vol. ſequitur indiſtinctè ſupradictam deciſio-
nem Ioānis Andr.& loquitur Soci.in caſu, quo
vocatæ erant perſonæ per multos gradus, id eſt
quidam Hieronymus, & eius filij, & nepotes,
adeo ꝙ non videtur eſſe plurimū laborandum
in impugnanda prædicta opinione Socini in
d.conſ.51. cum ipſemet dixerit cōtrarium in d.
conſ.113, ſed, quod fortius eſt, hęc cōmunis con-
tra Socinum videtur habere textum pro ſe in
d.l.interuenit.ff.de lega. præſtan.qui tex.vti-
tur vocabulo, liberis, quod tendit in infinitum,
vt ſupradictum eſt.& ratio illa, quam conſide-
16 rat Soci.in d.conſ.51. ꝙ cum † teſtator digredi-
tur ad multos gradus &c. ſolet quidem inferre
cōmuniter apud Docto. ꝙ tali caſu cēſetur te-
ſtator vocaſſe non ſolum illos, qui reperiuntur
nati eo tempore, quo moritur teſtator, ſed etiā
illos, qui quandocunq; poſtea naſcuntur, dum-
modo tamen reperiantur nati tēpore euenien-
tis cōditionis, vt latè diſputat Roma.conſ.439.
in quarto, & quinto dubio, & tradit ipſemet
Socinus in d.conſ.113.col.3.verſic. & ſi dicatur
prout dicit, non autem debet operari contra
communes regulas, ꝙ illi, qui non ſunt nati
tempore euenientis caſus, debeant admitti, vt
ibi fatetur ipſemet Socinus.

Reſpondetur & ſecundo modo, dato, ꝙ opi-
nio Guidonis Papæ, & Socini eſſet bona, de-
17 beret † ſolum intelligi, vt procedat, quando eo
tempore, quo euenit conditio, nemo penitus
erat natus ex vocatis à teſtatore, tunc enim non
videtur omnino abſurdum expectare, ꝙ aliqui
naſcantur, vt tradit Pau.de Caſt. conſ. 247.in
cauſa quę agitur Sauonæ, nu.3.in fine, in.1.vol.

quāuis

quamuis allegetur pro cõtraria parte, & malè,
& hoc pariter ſequitur Tiraquel.in. d. Tracta.
de retrac.§.1.in gloſa nona,nu.97.& ratio tunc
poteſt eſſe, quia ꝙ admittantur nondum nati
tempore,quo euenit caſus,eſt contra cõmunes
regulas iuris, vt dictum eſt, & ſi debent ali-
quando admitti, nõ poteſt id alia ratione fieri,
niſi ex coniecturata mente teſtatoris,quę colli-
18 gitur ex eo,ꝙ alioquin † eius diſpoſitio non ha-
beret plenum effectum, argu.ex.l.3.ff. de mi-
lita.teſta.&.l.titia la.1.§.lucius.ff.de lega.2.Et
ne diſpoſitio reddatur eluſoria, vel ne infringa-
tur aduerſus manifeſtam mentem diſponentis,
licitum eſt recedere a verbis, & à cõmunibus
regulis capitulo ſi ciuitas, de ſenten.excõ.lib.ſe-
xto,tradit Iaſ.in.l.non dubium,nu.44.verſic.
ſeptimo limita. C.de legibus, quæ ratio ceſſat,
quando tempore euenientis conditionis extant
alii ex vocatis à teſtatore, qui ſunt habiles ad
ſuccedendum,vt extitit in caſu noſtro D.Lau-
rentius,ideo recedendum nõ eſt à verbis teſta-
menti,quæ ſunt clara, dum in caſum delicti vo-
cant alios nõ delinquentes. Et eadẽ met rñſio-
ne poteſt, ac debet tolli alia obiectio deducta
19 ex Fulgoſio, & Iaſone † in.l.quoties la.1.C de
fideicom. poſt Ioan. de Ana. conſ.47.in fine,
dum dicant, ꝙ deſcendentes, qui naſcũtur poſt
alienationem ſponte factam per grauatos, poſ-
ſunt eam reuocare: reſpondetur enim, ꝙ id op-
timam habet rationẽ, ne ſcilicet pateat via frau-
dibus, nam alioquin eſſet in poteſtate illorum,
qui ſunt grauati, alienare in præiudiciũ ſequen-
tium, & ad hoc propriè tendit id, quod dicitur
in d.c.ſi ciuitas: & loquuntur Fulgoſ. & Iaſ.in
caſu, quo nemo extabat, qui poſſet reuocare
tempore alienationis, quia omnes conſenſerant
alienationi, nimirum igitur ſi debent admitti,
qui poſtea naſcũtur. Et eo modo etiam videtur
declarandus tex.in.l.peto.§.fratre, verſic. cau-
tionem autẽ.ff.de lega.2.Et eadem pariter re-
ſpoſione tollitur id, quod dixit Ripa in d.§.di-
ui, nu.17.in decimo caſu, verſicu. quid ſi alie-
nans, dum adducit text.in d.§. fratre, & nihil
aliud in effectu voluit niſi id, quod voluerunt
Fulgoſ. & Iaſ.in d.l.quoties.

Cætera, quæ obiiciuntur, videntur eſſe leuia:
nam quod deducitur ex Iaſ.in.§.diui, nu.17. in
20 prima lectura, & nu.20. in ſecunda, dũ ait, † ꝙ
quando prohibitio alienationis fit per teſtato-
rem contemplatione certæ perſonæ, illa perſo-
na dicitur eſſe fideicommiſſaria in caſum alie-
nationis, hoc enim retorquetur in fauorem D.
Laurentij, nam prohibitio alienationis ex cau-
ſa delicti fuit hic facta contemplatione non de-
linquentium, & expreſsè ipſi fuerunt vocati, &
id non potuit verificari, niſi in ipſo D. Lauren-
tio, quia ipſe tantum extabat illo tempore, &
dato etiam, ꝙ poſſet cenſeri facta contempla-
tione filiorum D. Franciſci Bernardini princi-
paliter, non tamen debẽt haberi in conſidera-
tione, ſi non erant nati, per ſupradicta.

21 Non obſtant † notata in.l.cum auus, & in.l.
cum acutiſſimi, quia præter multas reſponſio-
nes, quas vidi iã fuiſſe traditas optimè in allega-
tionibus ſcriptis pro ipſo D. Laurentio, p̄ſer-
tim illa, quam tradit Soci.in d.l.cum auus, nu.
29.verſic.tertium corelarium, vt ait, ꝙ diſpoſi-
tio iſtarum legum non procedit in fideicõmiſ-
ſo conditionali, quando conditio poteſt veri-
ficari in vita ipſius grauati, poteſt reſponderi
vnico verbo, ꝙ illæ leges non videntur facere
ad caſum noſtrum, nam diſponũt, ꝙ filij illius,
qui eſt ſimpliciter grauatus, cenſentur tacite
vocati, nos autem in caſu noſtro fatemur eos
fuiſſe expreſsè vocatos, ſcilicet verbis genera-
libus, & tamen dicimus eos debere excludi,
quia non erant nati tempore euenientis con-
ditionis, ergo multo magis eſſent excludendi,
ſi duntaxat eſſent vocati tacitè. & eodem mo-
do pariter reſpondetur ad notata in.l. ſi vnquã
C. de reuocan.dona.

22 Non obſtat, ꝙ † publicatis bonis, reuocetur
legitima per filios poſtea natos, vt ſentit Bart.
in.l.1.in fine.ff. de bonis damnatorũ, & Curt.
Sen. conſ.1.col.3. nam præterquã ꝙ ea opinio
non videtur eſſe tuta, vt per Tiraquel.in d.l.ſi
vnq̃, folio.296. nu.333.reſpondetur, ꝙ ea opi-
nio, etiam ſi eſſet bona, habet rationem diuer-
ſam penitus à caſu noſtro, quia legitima eſt
omnino debita filiis, & debita ſemper, & omni
tempore, neq; poſſunt vllo modo fraudari filii,
vel ea priuari, & cum debeatur ex diſpoſitione
legis, nullum habet tempus præfixum, antequã
naſcantur filii, quibus debetur.

Non obſtat text.in.l.tale pactum.§.fin.ff.de
pac. de quo per. Curt.Sen, in d. conſ.1. in.3.
23 col. quia † reſpondetur, ꝙ ibi præſupponuntur
termini habiles, vt ſemper facere debemus in
qualibet materia.l.qui teſtamento.ff. de teſta-
men. & per conſequens eſt ibi præſupponen-
dum, ꝙ liberi ſint nati, vel concepti tempore,
quo euenit caſus: cur autem perſona fratris cõ-
mutetur in perſonam liberorum, eſt alterius
propoſiti, & declarandum eſt ex tex. in.l.auus
eod. titu.

24 Poſtremò † non obſtat, ꝙ ſi teſtator fuiſſet
interrogatus

interrogatus &c. quia id non habetur in conſi-
deratione, quando verba teſtamenti ad id non
tendunt vllo modo, ſed potius denotant con-
trarium, vt per Iaſ. in. l. 3. C. de libe. præte. &
per D. Alciat. libro ſuo tertio, pagina mihi. 57.
verſicu, ſecundus caſus, de verb. ſigni. & cenſe-
tur in dubio velle teſtator id, quod eſt de iure,
iuxta nota, per Bar. & alios in. l. hæredes mei. §.
cum ita.

Et præter ſupradicta, non videtur eſſe im-
pertinens aliud fundamentum ſatis diffusè tra-
25 ctatum in hac cauſa, ꝙ † nati ex D. Franciſco
Bernardino bannito cenſentur nati, tanquã ex
alio homine &c. l. ex facto. §. ex facto: quod fun
damentum videtur procedere, facto præſup-
poſito, ꝙ bona ſunt in territorio Mediolani, &
ſtantibus ſtatutis Mediolani excludẽtibus bã-
nitos ab omni protectione, vt per Iaſ. conſ. 166.
in 2. vol. & Ripam in d. §. ex facto nu. 16. & 17.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis matutini in prima cathedra Interpres Papiæ, ſaluo &c. 1555. die. 18. Martij. Pro magnifico Domino Laurentio de Homate Mediolanenſi.

Summarium.

De ſtatuto, ꝙ uicinus, uel agnatus poßit intra certum tempus luere, ſeu ad ſe auocare rem uenditam per alium uicinum, uel agnatum, an ſcilicet debeat uicinus, uel agnatus offerre, & deponere totũ præciũ, an uerò poßit illam partem precij tantùm, quæ fuit ſoluta per emptorem, & an gaudeat omnibus commodis conceßis illi emptori per uenditorem: ꝙ ſic, & maximè dilatione ſolutionis.

1 VICINVS, *Vel agnatus luens, uel auocans ad ſe rem uenditam per alium uicinum, uel agnatum, ex forma ſtatuti &c. admittitur eo modo præciſo, quo admiſſus fuit primus emptor, & cum eiſdem cõmodis, & oneribus &c. & quæ ſit ratio.*

2 *Subrogatio fit cum omnibus qualitatibus.*

3 *Dilatio ſolutionis cenſetur quædam diminutio precij, & è conuerſo, ſolutio ante diem cenſetur aliquid plus continere.*

4 *Cepola uoluit contrarium, ſcilicet ꝙ uicinus, uel agnatus luens offerat totum precium, & malè.*

5 *Emptor habet exceptionem, ne cogatur ſoluere precium uenditori, quando res ſibi euincitur.*

6 *Venditor an poßit dicere, ꝙ habuit fidem de precio primo emptori, quam non uult habere uicino, uel agnato luenti rem &c.*

7 *Confirmatio Principis non præiudicat iuribus aliorum.*

8 *Emptor primus an poßit dicere ſe uelle, ꝙ uenditio ſit nulla, & habeatur pro non facta, & ꝙ iterum fiat, conſtituto maiori precio, quando uicinus, uel agnatus uult luere &c.*

Conſilium. CVII.

DIſputãt præ-
ſentem caſum Carolus Moli-
næus, & Andreas Tiraquellus,
1 vtrum † ſtante ſtatuto, quo con-
ceditur vicinis, vel agnatis poſſe intra certum
tempus luere, ſeu ad ſe auocare rem venditam
per alium vicinum, vel agnatum, debeat offer-
ri, & deponi totum precium, an verò ea tan-
tum pars precij, quæ per primum emptorem
fuit ſoluta, ita ꝙ reſiduum poſtea ſoluatur alio
tempore, prout ſoluendum erat per primum
emptorem, Carol. Molin. in prima parte con-
ſuetu. Pariſien. §. 13. in glo. octaua, in quarta,
& quinta. q. & Tiraquel. in libro ſuo de Re-
trac. §. 1. glo. 16. in ſeptima. q. à nu. 32. vſq; ad
numerum. 50. qui longè plenius loquitur, &
ambo concludunt, ꝙ vicinus, vel agnatus de-
bet admitti eo præciſè modo, quo admitteba-
tur primus emptor, & cum eiſdem commodis,
eiſdemq; oneribus: & mouentur potisſimum
duabus rationibus, quæ quantò ſunt facilio-
res, tantò ſunt veriores. Prima ꝙ cum vicinus,
2 vel agnatus † ſubrogetur à ſtatuto loco prioris
emptoris, cenſetur ſubrogari cum omnibus
qualitatibus, quæ reſpiciebant eum emptorem
l. 1. §. hæc actio locũ. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iua.
3 Secunda ratio, quia dilatio † ſolutionis cenſe-
tur quædam diminutio precij. l. circa legem, &
l. in quantitate. §. in diem. ff. ad leg. falcid. ſicut
è conuerſo, ſolutio, quæ fit ante diem cenſetur
aliquid plus continere. l. mulier. §. ſi hæres. ff.
ad trebel. & l. ait prętor. §. ſi cum in diem, & §.
partum. ff. quæ in fraudem credito. & l. om-
nea. §. fin. eo. tit. adeo ꝙ is, qui petit ante diem,
cenſetur plus petere. §. plus autem Inſtitu. de
actio. Propterea ſi vicinus, vel agnatus priua-
retur eo commodo dilationis datæ primo em-
ptori ad ſoluendum, cenſeretur rem luere non
eodem precio, ſed maiori, quod certè eſſet non
tantum aduerſus mentem ſtatuti, ſed aduer-
ſus verba expreſſa.

4 Neq; obſtant duæ rationes, quibus † motus

Cepola

Cepola videtur voluiſſe contrarium, videlicet inter conſilia ſua ciuilia conſ.46.incip.circa dubium,col.2.vbi primùm ait, ꝙ cum ſtatutū non diſtinguat,an primus emptor ſoluerit totum precium, nec ne,ſed ſimpliciter diſponat, ꝙ vicinus, vel agnatus debeat offerre totū precium, debet indiſtincte, & ſimpliciter intelligi:eſt enim ad hoc facilis reſponſio,ꝙ licet ſtatutum non diſtinguat,debemus tamen nos diſtinguere,ſi ſubeſt ratio diſtinguendi,vt per glo.in.l. Imperator.ff. de poſtulā.hic autem extant duæ rationes diſtinguendi,quæ ſuperius fuerunt relatæ. Non obſtat alia ratio, qua mouetur ſupradictus Doctor, ꝙ primus emptor nō eſſet ſecurus de precio, ideſt ꝙ remanet interim obligatus venditori, & poterit eſſe, ꝙ venditor nō facilè cōſequi poterit precium à vicino,vel ab agnato, ideoq; moleſtabit poſtea ipſum primū emptorem:patet enim reſpōſio ex his,quæ deducit Tiraquel.vbi ſupra,nu.39. videlicet falſum eſſe præſuppoſitū Cepolæ, ꝙ primus emptor remaneat obligatus venditori ad precium promiſſum, quia
5 † cum res euincatur ei à vicino,vel ab agnato, clarum eſt, ꝙ habet exceptionem, ne cogatur ſoluere precium venditori.l. habitationum.§. ante precium.ff. de pericu. rei vendi. &.l. ex his.&.l.ſi poſt perfectam.C.de euic.

6 Non etiam † obſtat aliud,quod prima facie videtur magis coloratū,ꝙ venditor habuit fidem de precio cū primo emptore, qa nouerat eū facilem ad ſoluēdum,& perſpecta ſibi erat illius probitas,& fides, & nō talis erit fortaſſe vicinus,vel agnatus,vt venditor ſit ei habiturus fidem de precio:colligit̄ enim reſponſio ex Tiraquello vbi ſupra,nu.40.& 41.& ex Molinæo vbi ſupra, in.5.q. ꝙ debet venditor ſibi ipſi imputare,cū poſſet id p̄uidere, qa ſciebat, vel ſcire debuerat, eſſe a ſtatuto cōceſſum vicinis,& agnatis poſſe ingredi locū primi emptoris in omnibus,& per omnia, & illum expellere.Et in omnē caſum ceſſaret penitus hęc obiectio,ſi vicinus,vel agnatus offerat idoneā fideiuſſionem,vt ſentit Molinæus vbi ſupra.

Et hæc omnia ꝓcedunt ſecūdum terminos ſtatutoꝝ ſimpliciter loquētiū: Sed in caſu nr̄o ceſſare debet omnis penitus diſputatio,qa ſtatutum inclitæ Ciuitatis Ianuæ loquit̄ clariſſimè,ꝙ vicinus, ſeu confinis habeat omnia priuilegia,& beneficia,quę habet emptor,& ſpecialiter in ſoluendo precio per illos modos,& terminos cōuentos inter venditorē,& emptorem, & magis ſpecialiter diſponit, ꝙ offerat; & deponatur pars precij dūtaxat ſoluta p emptorē reſiduū verò,ꝑmittatur datis fideiuſſoribus:adeo ꝙ per ſtatutū hoc tolluntur penitus tres ſupradictæ obiectiones adductæ in contrarium,nā ſtatutū diſtinguit.itē,ꝑpter dationem fideiuſſoꝝ liberat & emptorē & venditorē à quolibet periculo. Propterea videt̄ hic fruſtratoriū vel diſputare,vel dubitare poſtq̄ p ſtatutū caſus iſte clarè, & exp̄ſſè eſt deciſus.

Neq; obſtat cōfirmatio cōtractus facta per Illuſtriſſimā Dominationē, eſt enim de iure
7 certiſſimū,ꝙ tales † cōfirmationes non p̄iudicant iuribus aliarum perſonaꝝ.c.fin. extra de confirma.vti.vel inuti.& abſurdū eſſet exiſtimare,ꝙ per talem confirmationē cenſeat̄ ſublata diſpoſitio ſtatutoꝝ prouidentium vicinis, & agnatis.l.ſi quādo,in princ.C. de inoffi.teſtamen.quinimo ex tenore ipſius inſtrumenti venditionis patet manifeſtè,ꝙ vēditor, & emptor reſeruauerūt vicinis, & agnatis bn̄ficium ſtatuti,vt patet ex verbis inſtrumēti, in ſecūda charta, ibi, quod preciū p̄dictum ſoluendum per dictū Vincentiū caſu,quo ab eo nō auocaretur,tā beneficio ſtatuti de alienatiōe in agnatos,q̄; de alienatione in confines facienda &c.

8 Non obſtat † id, quod intelligo aſſerere emptorem,ſcilicet ſe velle,ꝙ vēditio ſit nulla, & ꝙ habeatur pro nō facta,& ꝙ iterū ſibi fiat, conſtituto maiori precio &c, eſt enim clarum pro reſpōſione,ꝙ id nō eſt in eius poteſtate,cū iam ſit acquiſitū ius vicino ex diſpoſitione ſtatuti, qui vicinus præuenit, anteq̄; aliqd fuerit innouatū, vt tradit Molinæus in.d.glo. octaua,in prima.q. verſicu.& hoc non habet, ſeu verſic.dūmodo volens retrahere nō p̄uenerit &c.& alioquin redderet̄ eluſorium ſtatutū, & aperiretur via fraudibus: & generaliter ſolēt reijci ea,quæ aliqs vult facere ſine ſui vtilitate, & in p̄iudiciū tertij, p̄ſertim p fraudē, iuribus vulgaribus. Et pari ratione tollitur id, quod forte poſſet obijci ex ſupradictis verbis inſtrumenti venditionis,dū inter alia dicitur,vel per eū qui auocauerit &c. quibus videtur primus emptor ſibi ꝓuidiſſe, ꝙ ēt ſi res auocaretur à vicino, vel ab agnato,deberet tn̄ p̄ciū,ſoluendum per vicinū, vel per agnatū,peruenire in ipſum primū emptorē,& apud eū remanere p annos quinq;,& ita per conſequens vident̄ voluiſſe ipſi contrahentes,ꝙ vicinus,vel agnatus vſurus beneficio ſtatuti deberet ſtatim ſoluere totū precium:patet,enim rn̄ſio ex ſupradictis, ꝙ nō fuit in facultate eorum præiudicare vicinis, vel agnatis, & efficere diſpoſitionem

ſtatutorum eluſoriam, deinde & ineptum, & iniquum eſſet, quòd cum diſſoluatur contractus venditionis, velit emptor conſequi ex eo contractu aliquod commodum.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis matutini in prima cathedra Interpres Papiæ, ſaluo &c. 1555. die 9. Aprilis. Pro Magnifico Dño Nicolao Grimaldo Ianuenſi,

Summarium.

De materia, quãdo ſucceſſor nõ teneatur ſtare colono. Et ꝙ ſucceſſor legitimus in Beneficio eccleſiaſtico nõ teneatur ſtare colono poſito per prædeceſſorem, qui erat iniuſtus detentor, & uſurpator beneficij, & cuius ius fuit extinctum &c.

1 *SVCCESSOR Non tenetur ſtare colono, quãdo fit ſucceßio, non per translationem iuris in alium, ſed per priuationem eius, qui locauit, & per extinctionem iuris ſui. & quæ ſit ratio uide infra nu 3.*
Idem eſt de locatione facta per uſufructuarium.
Idem in ſucceſſore beneficij eccleſiaſtici.

2 *Succeſſor non tenetur ſtare colono, quando locator non habebat plenam adminiſtrationem, etiam ꝙ translatio fiat per ſententiam Iudicis.*

3 *Reſoluto iure datoris, cẽſetur reſolutum ius accipiẽtis.*

4 *Locationes, infeudationes, & cæteri cõtractus facti per iniuſtos dominos, & poſſeſſores, ueluti per Tirannos &c. nõ præiudicant legitimis ſucceſſoribus, ſeu dñis.*

5 *Succeſſor in bñficio eccleſiaſtico an teneatur ſtare colono, qñ prædeceſſor locauit expreſſo nomine eccleſiæ: & ꝙ nõ teneatur ſtare, qñ locatio fuit ſimpliciter facta nomine ipſius Prælati, etiam ꝙ fuerit legitimus poſſeſſor.*

6 *Quilibet ſuccedens per ſentẽtiam Iudicis tenetur ſtare colono, & quomodo id intelligatur. & declaratur Iaſon in. l. diuortio nu. 35. & Baldus, quẽ Iaſ. adducit.*

7 *Locatio ſi facta fuit in fraudem ſucceſſoris, non tenetur ſucceſſor ſtare colono.*

8 *Fiſcus ſuccedens non tenetur ſtare colono: idem eſt in eccleſia, quia eccleſia, & fiſcus æquiparantur in fauorabilibus.*

Conſilium CVIII.

STante præſuppoſito mihi tranſmiſſo, ꝙ is, qui locauit p̄dia, de quibus nunc agitur, fuerit per tres ſententias
conformes in Curia Romana declaratus iniu-
ſtus detẽtor, & vſurpator Beneficij, puto rem
eſſe de iure claram, ꝙ Re.dus & Illuſtris Dñs
Arcimboldus ſucceſſor legitimus in eo bene-
ficio non teneatur ſtare colono, non obſtanti-
bus his, quæ traduntur per Iaſ. in. l. diuortio à
nu. 32. vſq; ad numerũ. 36. ff. ſolu. matri. Nam
1 † quando fit ſucceſſio, non per translationẽ iu-
ris in alium, ſed per priuationẽ illius, qui loca-
uit, & per extinctionẽ iuris ſui, nõ tenetur ſuc-
ceſſor ſtare colono, vt decidit Ioan. de Imola
in. l. ſi filio. §. ſi vir, col. 2. verſic. itẽ adde quod
dixit. ff. ſolu. matri. per tex. in. l. ſi quis domũ. §.
1. ff. loca. qui tex, loquitur de locatione facta
per vſufructuarium. Et ſubijcit Imola, idem
quoq; eſſe in ſucceſſore beneficij eccleſiaſtici,
cũ ipſe ęquiparetur fructrario, vt per glo. in. c.
præſenti, de offi. ordina. in ſexto: & eam deci-
ſionem prius poſuerat Bald. in d. §. ſi vir, col.
etiam. 2. & Bal. in d. l. diuortio, in tertia col. li-
cet non ita clarè. Et quãuis poſſet excitari ali-
qua diſputatio ſuper p̄dicta eorũ illatione ad
locatores beneficiorũ eccleſiaſticorũ, qñ ſcilicet
is, qui locauit, erat titulatus, & legitimus poſ-
ſeſſor beneficij, hic tñ ſumus extra eum caſum,
quia, vt ſupradictũ eſt, p̄ſupponit in caſu nro,
ꝙ is, qui locauit, non fuerit iuſtus detentor, ſed
vſurpator, adeo ꝙ dubitandum non eſt, quin
translatio facta ſit per eius priuationẽ, & p ex-
tinctionẽ iuris ſui: quod ẽt manifeſtè probatur
in. l. ſi tibi alienã. ff. loca. & ad idem tendit id,
2 quod alijs verbis tradit Bar. in d. §. ſi vir, ꝙ † ſi
locator nõ habebat plenam adminiſtrationẽ,
nõ tenetur ſucceſſor ſtare colono, & loquitur
Bar. etiam in caſu, quo translatio ſit ex neceſ-
ſitate, & per ſentẽtiam Iudicis, vt patet ex ver-
bis ſuis, & eo etiam caſu loquuntur Bald. &
Imola vbi ſupra. Et habet hæc deciſio, ſeu cõ-
cluſio rationem euidentiſſimam, videlicet ꝙ
3 † reſoluto iure datoris, ideſt locatoris, debet
cenſeri reſolutum ius accipientis, ideſt condu-
ctoris. l. lex vectigali. ff. de pigno. vt ait Abb.
in ſua quæſtione tertia incip. Sempronius,
col. 10. verſicu. ad quintum arguitur. Et ten-
dunt ad eundem finem ea, quæ alibi tradunt
4 Doct. dicentes, ꝙ † locationes, infeudationes,
& alij contractus facti per iniuſtos dños, &
poſſeſſores, nullo modo præiudicant legitimis
ſucceſſoribus, ſeu dominis, prout de cõtracti-
bus factis per Tirannos tradit Bart. in Tra-
cta. de Tiran. nu. 37. Deci. cõſ. 191. maximè in
3. col. Brunus Aſten. cõſ. 19. col. 4. verſic. ſepti
mo, & conſ. 21. col. 1. verſic. ſecundo, & verſic.
tertio, &

tertio, & de contractibus factis per ſchiſmaticos, & per alios iniuſtos prælatos traditur in.c.1.extra de ſchiſmat.

Poteſt pro ſecundo fundamento dici,ꝙ tamen
5 ſi aliqua ſit diſputatio,† an ſucceſſor in beneficio eccleſiaſtico teneatur ſtare colono, quando locatio prędeceſſoris facta fuit expreſſo nomine eccleſiæ,vt per Abba. in.c.fin.in 2. col.extra ne prælat.vices ſuas,nulla tamen eſt diſputatio quando locatio non fuit facta nomine eccleſię,ſed ſimpliciter facta nomine ipſius prælati,tunc,enim habent Docto.omnes pro expedito,ꝙ nō tenetur ſucceſſor ſtare colono, etiam ſi prædeceſſor,qui locauit, fuerit legitimus poſſeſſor, vt tradit Abb. in d.c. fin. col.2.in princ.& latius in.d.ſua.q.Sēpronius, col.11.verſic.in ſolutione huius.caſus autē noſter eſt clarior,quia is, qui locauit,non erat legitimus poſſeſſor, ſed iniuſtus, adeo ꝙ ſumus certi,eum non locaſſe,neq; potuiſſe locare nomine eccleſiæ, & per conſequens &c.

Non obſtant ea, quæ tradit Iaſ. in d.l. diuortio, præſertim num.35.in fine, dum ait, ꝙ
6 † quilibet, ſuccedens per ſententiam iudicis, tenetur ſtare colono,vt prius dixerat Bal.in.c. quoniam frequenter.§.fin.in fine.extra vt lite non conteſta.per tex.in.l.in venditione.§.1.ff. de bon.auto.iudi. poſſi. quoniā reſpondetur, ꝙ Iaſon debet intelligi ſecūdum Baldum,quē allegat, Baldus autem non loquitur indiſtincte,ſed loquitur duntaxat in caſu, quo ſuccedi tur ex perſona, & iure prædeceſſoris, puta quia prędeceſſor erat debitor ipſius ſucceſſoris,vt patet euidēter ex his,quæ paulo ante dixerat ipſe Bald.ꝙ factum Iudicis cenſetur factum partis.l.ſi ob cauſam.C.de euic.ideoq; ſi Iudex vendidit,ſeu dedit in ſolutum, videtur debitor vendidiſſe,vt ibi per eum,& ſpecialiter ait,eum eſſe caſum, in quo emptor,ſeu accipiens in ſolutum tenetur ſtare colono:& ſi alio modo intelligeretur Baldus, fuiſſet male locutus, & contra tex. in effectu in d.l.ſi tibi alienam, & d.l. ſi quis domum.§.1. & fuiſſet ſibi ipſi contrarius in his, quæ dixit in d.l. diuortio, in d.l.ſi filio.§. ſi vir. & id etiam patet euidenter, quia Bal.in d.c.quoniam frequenter, mouetur per tex.in d.l. in venditione.§.1. & per ea,quę ibi tradit Bar.nam Bar.ibi concludit,ꝙ miſſus in poſſeſſionem ex ſecūdo decreto tenetur ſtare colono,de quo articulo diſputat Iaſ. vbi ſupra: & quæcunq; opinio ſit vera, non pertinet ad caſum noſtrum,in quo, vt dictum fuit, ſuccedit non ex perſona, & iure prædeceſſoris, ſed potius per contrarium ſuccedit per priuationem prædeceſſoris, & per extinctionem totius iuris ſui.

Poſſet etiam aliter reſpōderi ad tradita per Iaſ. vbi ſupra, ꝙ etiam ſi caſus noſter reuerſaretur in terminis, de quibus ipſe Iaſ. loquitur, non tamen obſtarent dicta per eum, ſed potius prodeſſent, nam text. in d.l. in venditio-
7 ne.§.1. excipit caſum,† quo facta ſit locatio in fraudem ſucceſſoris, & id poteſt applicari noſtro caſui in fortioribus terminis, ſeu maiori ratione, poſtquàm in caſu noſtro prædeceſſor erat iniuſtus detentator, cenſetur, enim re ipſa fuiſſe facta fraus in toto, quæ vtiq; debet cenſeri maior, quam ſi fuiſſet facta in actu duntaxat locationis.

Poſſet & tertio modo reſponderi, ꝙ ipſe-
8 met Iaſ. excipit caſum, † quo ſuccedit fiſcus, eccleſia autem ſolet æquiparari fiſco in fauorabilibus, vt latè habetur in Centuria locorum legalium, loco vigeſimoſexto, quicquid in contrarium dubitauerit Alex. in d.§.ſi vir, num.5. & 6, volens conſtituere differentiam inter ciuitatem, & fiſcum, & male in hoc propoſito. Sed duæ iſtæ poſteriores reſponſiones non ſunt neceſſariæ, ſtante prima, quæ apud me nullam habet difficultatem.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ 1555. die. 23. Iunij. Pro Reuerendo & Illuſtri Domino Antonello Arcimboldo.

Summarium.

An prohibitus alienare, uel diſponere de aliqua re uſq; ad certam ætatem, poſſit ante illam ætatem alienare, ſeu diſponere per teſtamentum. Et de teſtatore, qui ſimpliciter, & generaliter mandauit ſatisfieri legatis paternis, uel debitis, an ſcilicet comprehendatur legatum, uel debitum inefficax, & ſuſpenſum &c. & de materia l.ſi is cui.§.flauius.ff. de ſolutio.

1 PROHIBITVS *Alienare, uel diſponere ante certam ætatem, puta annorum uigintiquinq;, non prohibetur alienare per teſtamentum.*

2 *Minor habens curatores, & ita prohibitus alienare, non cenſetur prohibitus condere teſtamentum.*

3 *Per teſtamentum poteſt quis alienare, etiam ſpecialiter illam rem, quam erat prohibitus alienare propter imbecilitatem ætatis.*

4 *Prohibitus etiam ſimpliciter, & abſolutè rem aliquam alienare, non cenſetur prohibitus alienere eam per teſtamentum. & ratio ſupradictorum quæ ſit uide ibi in d. nume. 4.*

5 *Argumentum à proportione ualet.*

6 *Diſpoſitio quælibet, quantumcunq; ſtrictè interpretanda, recipit interpretationem à iure cōi, præſertim paſſiuã.*

7 *Minor faciens teſtamentum non dicitur lædi, quia poteſt ſemper reuocari.*

8 *Alienatio quando fit contra uerba teſtatoris, uel prohibentis, ſed non fit contra eius rationem, & uериſimilem mentem, non dicitur eſſe prohibita.*

9 *Tempus regulariter inſpicitur, non quo fit diſpoſitio, ſed in quod ipſa diſpoſitio confertur.*

10 *Teſtamenta fuerunt introducta iure quodã priuilegiato.*

11 *Contractus fieri poteſt etiam in teſtamento. & an poßit reuocari, ſi reuocetur teſtamentum.*

12 *Mandatum ſimplex, uel generale de ſoluendo debita, non comprehendit debitum inefficax. ſed uide infra nu. 23.*

13 *Generalis ſermo debet generaliter de omnibus intelligi, etiam q. ſit conceptus per indefinitam propoſitionem, nõ autem per uniuerſalem, ſeu generalem.*

14 *Teſtator ſi mandet ſimpliciter ſolui debita, eſt perinde, ac ſi dixiſſet, omnia debita.*

15 *Expreſſum dicitur etiam id, quod continetur ſub uerbis generalibus.*

16 *Generalis diſpoſitio q. comprehendat omnia.*

17 *Confirmatio, ſeu mandatum, q. ſoluantur legata, comprehendit legatum, quod aliàs erat inualidum ſine tali mandato, & confirmatione, & non ea, quæ ſunt ualida, & quæ non indigebant ea confirmatione, & mandato.*

18 *Actus ambiguus cenſetur factus ob illam cauſam, uel ad eum effectum, qui indigebat tali actu.*

19 *Legati appellatione quandoq; uenit legatum, quod impropriè eſt legatum, & quando.*

20 *Teſtator ſi aliquid non expreßit, quod tamen fuiſſet ei facilè exprimere, an cenſeatur noluiſſe illud omittere, & quomodo Procedat tex. in. §. ſin autem ad deficiẽtis, & illa argumentatio.*

21 *Sub generali ſermone an comprehendantur ea, quæ digna ſunt ſpeciali mentione, & quomodo. & uide etiam ſupra num. 11. in fine.*

22 *Generalis ſermo comprehendit omnia, etiam caſus priuilegiatos.*

23 *Mandatum generale de ſoluendo legata, uel debita, an comprehendat legata, uel debita inefficacia, & quando, & quomodo procedãt tradita in. §. ſi autem. ff. de ſolutio.*

24 *Qui legat creditori, contra quem habebat exceptionem, cenſetur exceptionem remittere: & quomodo id procedat.*

25 *Sub generali mandato, de ſoluendis legatis, facto in ultima uolũtate, comprehenditur etiam legatum debitum ſaltem naturaliter, & in foro cõſcientiæ.*

Conſilium CIX.

IVxta ordinẽ propoſitum per excellentem Iuriſconſultum, & plurimum mihi obſeruandũ D. Traianum Delphinum, duo ſunt hic videnda, primũ an Illuſtriſsimus Dux Franciſcus, cui per Illuſtriſsimos ſuos tutores fuerat commiſſa declaratio, ſeu diſpoſitio legati, de quo agitur, commiſſa ſcilicet cum illis verbis (quando ſara fuori della tutela, & gouerno noſtro, poſſi dechiarare, ordinare, & diſponer, come gli parerà &c.) potuerit ſuo teſtamento diſponere de huiuſmodi legato, quod teſtamentum legitimè, & validè condidit, cum iam factus eſſet pubes, licet nondum eſſet extra curam, atq; adminiſtrationem Illuſtriſſimorum tutorum. Aliud eſt, an id facere voluerit. Et quod attinet ad primum, omiſſa diſputatiõe, puto eum
1 potuiſſe id facere, quia † extant cõmunes Doctorum deciſiones, q prohibitus alienare, vel diſponere ante † ętatem annorũ vigintiquinq;, † Vide etiã eundem D. meũ de Alba 10 §. Di. ol. nu. 97. de lega. Vincen.
aut ante aliud aliquod ſimile tẽpus quo euidẽter denotatur, id fieri propter imbecilitatem ætatis, non prohibetur alienare per teſtamentum, Bald. in. l. ea lege, col. 3. nu. 11. & 12. verſicu. ſecundo quero an ꝓhibita. C. de condic. ob cau. vb principaliter mouetur per tex. in. l. Aurelio. §. fi. ff. de libera. lega. qui tex. multum con-
2 uenit noſtro caſui, dum decidit, q † minor habens curatores, ideoq; prohibitus alienare, nõ cenſetur prohibitus condere teſtamentum, de quo etiam tradit Alex. in. l. ſi curatorẽ col. 2. nu. 6. C. de in integ. reſtitu. poſt Bar. Ange. & Imolam in. l. 1. §. fuit queſitum. ff. ad trebel. &
3 q † per teſtamentum poſſit alienare, etiã ſpecialiter illam rem, quam erat prohibitus ſimpliciter alienare propter imbecilitatem ętatis, tradit Salice. in d. l. ea lege, colum. penul. nu. 17. verſic. quero quidam donauit minori fundum, & latius tradit Alex. conſ. 155. viſis, colum. fin. in 2. vol. per ea maximè, quæ tradit gloſ. in authen. vt lice. matri & auiæ, in princ. in verbo diſponere, tradit etiã Rubeus Ale-
4 xandri. conſil. 27. in fine. quinimo † etiam prohibitus ſimpliciter, & abſolutè rem aliquam alienare, non cenſetur eam prohibitus alienare per teſtamẽtum. l. pater filium. §. fundum. ff. de lega. 3. Bar. in. l. quemadmodum, col. 1, nu. 5. C. de agri. & cenſi. lib. 11. Et habẽt

hæc rationem

hæc rationem euidentisſimam, nam ſicut pro-
hibitio generalis alienãdi iniuncta adultis mi-
noribus non comprehendit facultatem teſtã-
di. d. l. aurelio. §. fin. tametſi teſtamento com-
prehendatur vniuerſum eius patrimonium. l.
1. ff. de teſtamen. ita quoq; prohibitio diſpo-
nendi de aliqua re particulari, quæ prohibitio
ſimpliciter iniuncta ſit minori, quandiu erit
minor, non debet comprehendere facultatem
5 diſponeudi de ea re per teſtamentum, † per
argumentum à proportione, de quo per glo.
in. l. fin. §. ſin autem à locis. C. de iure delibe-
ran. & per glo. & Bar. in. l. illud. C. de ſacro-
ſan. eccleſ.

Neq; obſtat, ſi fortaſſe ex aduerſo dicatur,
fieri violentiam verbis decreti, ſeu ordinatio-
nis factæ ſuperioribus annis per Illuſtrisſimos
tutores, dum expreſsè dictum fuit, quando
ſara fuori della tutela, & gouerno noſtro, re-
6 ſpondetur enim, q; † qualibet diſpoſitio, quã-
tuncunq; ſtricte interpretanda, ſiue ſit ſtatu-
tum, ſiue decretum, ſiue reſcriptum, ſiue quid
aliud ſimile, recipit interpretationem à iure
communi. l. 2. C. de noxal. actio. præſertim
interpretationem pasſiuam. l. 1. §. lex falcidia.
ff. ad legem falcid. & ratio huiuſmodi inter-
pretationis in caſu noſtro eſt in promptu, quia
teſtamentum poteſt ſemper reuocari, propte-
7 rea † non cenſetur lædi minor, ſi facit teſta-
mentum, vt dicunt Docto. in d. l. 1. §. fuit que-
ſitum. ff. ad trebel. & Deci. conſ. 279. aliàs.
280. incip. placet mihi, colum. 1. & 2. vnde pa-
tet diuerſa ratio inter diſpoſitionem inter vi-
uos, & diſpoſitionem per teſtamẽtum, quia per
primam læditur minor, cum ſit irreuocabilis,
non autem per ſecundam. Et poteſt hic appli-
8 cari id, quod alibi dicunt Docto. q; † quando
alienatio fit cõtra verba teſtatoris, vel alterius
prohibentis, ſed non fit aduerſus rationem, &
veriſimilem eius mentem, tunc non cenſetur
prohibita, vt tradit Ang. conſ. 169. ſuper pun-
cto, col. 1. & 2. quem etiam refert, & ſequitur
Iaſ. in. §. diui, in ſecũda lectura, nu. 78. & vltra
eos id tradit Corne. conſ. 178. 1. vol. Deci. cõſ.
511. nu. 6. Socin. Iun. conſ. 20. col. fin. 1. volu. &
conſ. 18. 2. vol. ideoq; cum veriſimilis ratio no-
ſtri decreti, ſeu ordinationis conferentis facul
tatem diſponendi de hoc legato in tẽpus finitæ
curæ non fuerit alia veriſimiliter, niſi quia ti-
mebatur de læſione, ſi fuiſſet facta prius, quæ
ratio debet haberi pro expreſſa, cum ſit vnica,
iuxta nota. per glo. & Doct. in. l. quamuis. C.
de fideicom. & læſio ceſſet in teſtamentis, ſe-
quitur, q; diſpoſitio teſtamentaria non cõpre-
henditur ſupradicta diſpoſitiõe. Et ſpecialiter
reſpondendo ſupradictis verbis, quando ſara
fuori della rutela, & gouerno noſtro, dicitur, q;
teſtamentũ quòad effectum iuris cenſeẽ ſem-
per fieri poſt finitam curam, quia cẽſetur fieri
poſt mortẽ eo ipſo, q; confertur poſt mortem
9 diſponentis. d. l. 1. ff. de teſtamẽ. & † ſolet regu
lariter inſpici tẽpus, non quo fit diſpoſitio, ſed
in quod confertur. l. quod ſponſę. C. de dona.
ante nup. & l. quia in hoc tempus. ff. de dona.
inter virum & vxo. & l. eũ qui iudicare, in fin.
ff. de iuriſd. om. iud. Bar. conſ. 76. col. 2. ideoq;
10 pasſim dicunt gloſæ, & Doct. † teſtamẽta fuiſ-
ſe introducta iure quodã priuilegiato, † cum
ſcilicet in teſtamentis ſtatuamus de rebus no-
ſtris in eum caſum, & in illud tẽpus, quo noſtræ
futuræ non ſunt, glo. & Docto. in. l. illa inſtitu
tio. ff. de hære. inſti. Abb. in rubri. extra de te-
ſtamen. Neq; in caſu noſtro obijci põt, q; ſi ſub
teſtamento Ducis Frãciſci cõprehenditur de-
claratio, ſeu diſpoſitio legati, de quo hic agi-
mus, cenſetur cõprehendi velut actus quidam
inter viuos, & irreuocabilis, quia reſtituit le-
gatum Illuſtri D. Alexandro, cum tollat eius
11 ſuſpenſionem, ſicut & alibi videmus, † poſſe
fieri contractus in teſtamentis. l. hæredes pa-
lam. §. fin. ff. de teſtamen. nam reiecta hic va-
rietate Doctorum, nunquid contractus, vel
alius actus, qui fieri ſolet inter viuos, factus in
teſtamento posſit reuocari, ſi teſtamentum re-
uocatur, de qua per Deci. cõſ. 196. per totum,
& conſ. 245. col. penul. verſic. ſed ad hoc quod
videbatur, reſpondetur, clarũ eſſe in caſu nrõ,
q; talis diſpoſitio erat reuocabilis, qa Dux Frã
ciſcus mandabat hæredibus ſuis, q; deberent
ſoluere legata facta olim per Illuſtrisſimũ eius
patrem, & ita cum ea diſpoſitio dirigeretur ad
hæredes, non erat habitura effectum, niſi poſt
eius mortem. d. l. qui ſuperſtitis, Bar. in. l. gal-
lus. §. quidam recte col. pen. nu. 8. verſic. que-
ro quid in contractibus, & per conſequens nõ
erat nocitura ipſi Illuſtri teſtatori, ſed pote-
rat quandocunq; per eum mutari, vel reuo-
cari, ſicut mutari, ac reuocari poterant hære-
des ad eius arbitrium.

† Vt iſtius de hoc dixit Idem D. meus de Alba in rubri. ff. de lega. 1. in princ. in pulchro diſcurſu, quem ibi habuit. Vincen.

Secundus principalis articulus huius cau-
ſæ eſt, nunquid Illuſtrisſimus Dux Franci-
ſcus ſuo teſtamento voluerit etiam debere
præſtari hoc legatum, dum generaliter, ſeu
ſimpliciter mãdauit, debere ſatisfieri legatis
paternis. Qui articulus licet videatur multũ
dubitabilis, & prima facie inclinare aduerſus

Illuſtrem D. Alexandrum, ex eo præſertim,
quòd cum facile fuerit ipſi teſtatori exprimere
ſpecialiter hunc caſum, & eum non expreſſe-
rit, cenſetur voluiſſe eum omittere, l. vnica. §.
ſin autem ad deficientis. C. de cadu. rollen.
Item ex eo, ꝙ ea, quæ digna ſunt ſpeciali men-
tione, non ſolent cenſeri comprehenſa ſub
generali ſermone, ſed potius cenſentur fuiſſe
neglecta. l. item apud labeonem. §. ait prætor
ne quid infamãdi. ff. de iniur. Item fortius ob-
12 ſtat, ꝙ † mandatum generale, ſeu ſimplex de
ſoluendo debita, cenſetur comprehendere
duntaxat debita efficacia, non autem inefficа-
tia, quale videbatur eſſe iſtud legatum, quod
erat ſuſpenſum. l. ſi is cui. §. flauius. ff. de ſolu-
tio. His tamen non obſtantibus, videtur con-
traria opinio eſſe verior de iure, ſiue inſpicia-
mus proprietatem ſermonis, ſiue inſpiciamus
communes regulas, ſiue æquitatem, & veriſi-
milem mentem teſtatoris. Et in primis habet
Illuſtris Dominus Alexander fundatam in-
tentionem ex verbis ipſius teſtamenti, dum
Illuſtriſsimus Dux Franciſcus ſimpliciter, ſeu
indiſtinctè mandauit, debere ſatisfieri legatis
13 paternis: nam † generalis ſermo debet gene-
raliter intelligi, & indebita ſolet æquipolere
vniuerſali, iuribus vulgaribus: & leges illæ,
quæ communiter ſolent allegari ad hoc pro-
poſitum, ꝙ generalis ſermo debeat generali-
ter de omnibus intelligi, quæ qualitercunq;
poſſunt comprehendi, etiam ſi maior ratio
ſit in vno, quam in alio, loquuntur de indiffi-
nita propoſitione, non autem de vniuerſali,
ſeu generali, ſi bene inſpiciantur, præſertim
tex. in. l. 1. §. quod autem. ff. de aleę luſu, & tex.
in. l. fin. §. vxori. ff. de auro & argen. lega. & l.
1. ff. de lega. præſtan. & text. in. l. prætor ait. §.
ait prætor, & ibi etiam Pau. de Caſt. ff. de no.
14 op. nun. & in terminis quod † quando teſtator
ſimpliciter mandat debere ſolui debita, ſit
perinde, ac ſi dixiſſet, omnia debita, tradit Iaſ.
in. l. ſi fideiuſſor, in quarto nota. ff. de lega. 1. &
15 † expreſſum dicitur etiam illud, quod continẽ
ſub verbis generalibus, Bar. in. l. 1. in 2. col. ff.
de vulga. ſubſti. poſt glo. in. l. 1. C. quod cum
eo qui in alie. poteſta. tradit etiam Bar. in. l. ſi
quis in principio teſtamenti, col. 3. ff. de lega.
3. adeo ꝙ qui in caſu noſtro vult aſſerere con-
trarium, venit contra proprietatem ſermonis,
16 & aduerſus ipſam communem regulam, † ꝙ
generalis diſpoſitio comprehendit omnia &c.
de qua per Deci. conſi. 5. col. 1. & paſſim ali-
bi per Docto. & vt ait Bar. in. l. quoties. ff. ſi
quis cautio. dicitur in dubio ille habere rem
certam pro ſe, qui habet pro ſe regulam.

Deinde ſtat pro Illuſtri Domino Alexan-
dro ſecundum fundamentum, ꝙ diſpoſitio Il-
luſtriſsimi Ducis Franciſci eſſet nullius om-
nino vtilitatis, ſi non comprehenderet hoc le-
gatum, quamuis inefficax: quando quidem
17 † reliqua omnia legata erant valida, & effica-
cia, & nullam patiebantur exceptionem, &
ita non indigebant tali confirmatione, vel mã-
dato Ducis Franciſci, propterea dicendum
eſt, ꝙ tale mandatum comprehendit huiuſ-
modi legatum, vt eſt tex. iam allegatus in cau-
ſa in. l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condi.
& demonſt. vbi etiam Socin. col. 2. in prima
concluſione, & ibi pariter tradit Ioã. de Imo-
la: reſpectu vero aliorum legatorũ fuiſſet om-
nino inutilis huiuſmodi confirmatio, vel man-
datum, cum nullo reſpectu eis afferret com-
modum. l. ſi autem neq; modo. ff. de lega. 1.
& interpretatione iuris tale mandatum gene-
rale reſtringitur ad caſum, in quo poteſt ali-
quid operari. l. fundus qui locatus. ff. de fundo
inſtruc. & cum nulla appareat cauſa, propter
quam deberet Dux Franciſcus confirmare
reliqua legata, quæ nullatenus indigebant ta-
li confirmatione, vel mandato, appareat au-
tem cauſa, & neceſsitas confirmandi legatum,
de quo hic agimus, cum ipſum indigeret om-
nino tali confirmatione, & diſpoſitione Du-
cis Franciſci, non ſatis video, cur ea diſpoſi-
tio, ſeu mandatum debeat referri ad reliqua
legata, quæ relatio eſt inutilis, & non debeat
referri ad iſtud legatum, & fieri relatio vtilis:
nam præterquã ꝙ hoc videtur conuenire na-
turali interpretationi, videtur etiam eſſe ſe-
18 cundum diſpoſitionem iuris videlicet † ꝙ actus
ambiguus debet cenſeri factus ob illam cau-
ſam, vel ad illum effectum, qui indigebat tali
actu, Bar. in. l. 1. §. ſi parens. ff. ſi quis à paren.
fue. manumiſ.

Tertiò loco deinde videtur poſſe deduci
tex. in. l. eum qui tacitum. §. fin. ff. de his quib.
19 vt indign. vbi ne † contingat varietas in inter-
pretatione legati, & per conſequens ne con-
tingat varietas, & multiplex interpretatio cir-
ca vnicam diſpoſitionem teſtatoris, deciditur,
ꝙ appellatione legati ita comprehendatur illa
pars legati, quæ impropriè eſt legatum, ſicut
illa, quæ propriè eſt legatum: quod videtur
poſſe trahi ad caſum noſtrum, vt ſimplex di-
ſpoſitio legatorum ſoluendorum comprehen-
dat omnia legata, cum maximè hic omnia di-

ci poſsint

ei poſſint verè, & propriè legata, & vnum eo-
rum duntaxat ſit per accidens ſuſpenſum.

Quartò deinde loco videtur dicendum, quod
ſi Illuſtriſſimus Dux Franciſcus fuit diligens
in executione aliorum legatorum relictorum
per Illuſtriſſimum eius patrem, quæ à ſe non
dependebant, cum per ſe ipſa eſſent valida,
credendum eſt multomagis eum idem voluiſ-
ſe de legatis, quæ dependebant à voluntate
ipſius Ducis Franciſci, cum ſoleant teſtatores
eſſe faciliores in legandis ſuis rebus, quàm in
legandis alienis. l. vnum ex familia. §. ſi rem
tuam. ff. de lega. 2. & hic erat tanquã res ipſius
Ducis Franciſci, poſtquam ad eum pertine-
bat eam concedere, vel denegare, argu. ex. d. l.
vnum. §. 1.

Et hæc opinio etiam fiet clarior, & æquior
ex his, quæ modò dicentur reſpondendo ob-
iectionibus contrarijs.

Non obſtant igitur, quæ ſuperius ex ad-
uerſo dicebantur: & in primis dum diceba-
20 tur, fuiſſe † facile ipſi teſtatori exprimere hunc
caſum, ſi voluiſſet &c. reſpondetur enim, quod
cenſetur eum expreſſiſſe, poſtquàm proprie-
tas verborum ipſum comprehendit, dum lo-
cutus eſt ſimpliciter, & indiſtinctè, quia, vt ſu-
pradictum fuit, cenſetur expreſſum id, quod
comprehenditur ſub generalitate verborum:
& tex. in. d. §. ſinautem ad deficientis, proce-
dit, quando aliquis vellet extendere verba ad
caſum, qui non poteſt ſub eis comprehendi,
vt ibi patet ex Pau. de Caſt. in. §. ſin autem di-
ſiunctim, nu. 3. verſicu. & nota: In caſu autem
noſtro non eſt opus extenſione, cum ſub ver-
bis comprehendatur, quinimo tex. in d. §. ſin-
autem, poteſt retorqueri in contrarium, nam
hic dicimus caſum noſtrũ non fuiſſe omiſſum,
ſed fuiſſe expreſſum, ſcilicet verbis generali-
bus, & per conſequens dicimus, quod ſi teſtator
voluiſſet eum caſum excipere, & à generali-
tate verborũ excludere, id expreſſiſſet, ideoque
cum non expreſſerit, neque eum exceperit, de-
bet haberi pro omiſſo, & pro non excepto, &
remanet diſpoſitio indiſtincta, & generalis,
hoc enim modo ſolent Docto. argumentari
de tex. in d. §. ſinautem, vt maximè patet ex
Alex. conſ. 55. col. 3. in tertio, & conſ. 32. col. 2.
in ſeptimo, Deci. conſ. 275. aliàs. 276. in cauſa
quæ lucæ, col. 7. in fine.

Non obſtat id, quod ſecundo loco diceba-
21 tur, † non ſolere ſub generali ſermone com-
prehendi ea, quæ digna ſunt ſpeciali mentio-
ne &c. reſpondetur enim id eſſe verum, ſi con-
ſtat rem verſari in caſu, qui requirat ſpecia-
lem mentionem, iuxta nota. in capitulo qui
ad agendum, de procura. in ſexto, ſed talis
non eſt caſus noſter, quia, vt ſæpe dictum eſt,
22 debent † ſub generali ſermone omnia com-
prehendi, niſi probetur contrarium, etiam ſi
loquamur de caſibus priuilegiatis. l. in frau-
dem. §. fin. & ibi Bal. ff. de teſtamen. mili. De-
ci. in. d. conſ. 5. col. 1. & conſ. 131. col. 3. & conſ.
301. aliàs eſt 302. in cauſa quæ Ferrariæ. Et ad
tex. in d. l. item apud labeonem. §. ait prætor
ne quid. ff. de iniur. reſpondetur, quod id, quod
dicitur in illo tex. procedit per modum con-
ſilij, & adhortationis, & cum agitur de traden-
da doctrina, nam melius ſolent percipi ea, quę
magis ſpecialiter traduntur. §. noſtra autem,
verſicu. ſed non vſque, Inſtitu. de lega. non au-
tem procedit quò ad proprietatem verborũ,
& vim comprehenſiuã, quia alioquin falſum
eſſet id, quod modò dictum eſt, quod generalia,
vel indefinitus ſermo comprehendit etiam ca-
ſus priuilegiatos.

Non obſtat id, quod tertio loco deduceba-
tur, & quod reliquis omnibus eſt vrgentius,
23 videlicet † quod generale mandatum de ſoluen-
do legata, ſeu alia debita, non comprehendit
ea, quæ ſunt inefficacia: reſpondetur enim tri-
bus modis, primo quod id non procedit, quando
alioquin ſequeretur, quod diſpoſitio eſſet inutilis,
vt eſſet in caſu noſtro, vt eſt tex. in d. l. quibus
diebus. §. dominus.

Reſpondetur & ſecundo modo, quod ea, quæ
habentur in d. §. flauius, non videntur proce-
dere, quando validitas, vel inualiditas actus,
de quo agitur, ſeu eius efficatia dependet non
ab aliqua tertia perſona, ſed dependet ab ipſo
diſponẽte, tunc, enim cenſetur tolli omne im-
pedimentum, & ex debito inefficaci fit debi-
tum efficax, vt eſt tex. in. l. ſi creditori. ff. de le-
24 ga. 1. vbi habetur, † quod teſtator legando ſuo
creditori, contra quem poterat ſe exceptione
tueri, cenſetur remittere exceptionem: & con-
cordat cum eo, quod generaliter dicitur in. l.
quidam conſulebant, in fine. ff. de re iudica. quod
habens poteſtatem tollendi impedimentum,
cenſetur in dubio ipſum tollere, quamuis id
non exprimat, Et quamuis tex. in d. l. ſi credi-
tori, videatur prima facie diuerſus a caſu no-
ſtro, quia loquitur ille tex. in caſu, quo teſtator
fecit mentionem ſpecialem illius crediti, quod
erat inefficax, hic autem verſamur in mentio-
ne generali, non autem ſpeciali, reſpondetur,
quod eadem videtur eſſe ratio in vtroque caſu, nam

generalis mentio, vel ſermo comprehendit omnia de proprietate ſermonis, vt dictum eſt, ergo de ſui proprietate comprehendit etiam debitum inefficax: & licet ex veriſimili mente diſponentis non ſoleat comprehendere debitum inefficax, vt. d. §. flauius, id videtur decidi eo reſpectu, quia non dependet ab ipſo diſponente dare efficatiam tali debito, propterea cũ remaneat inefficax debitum ita poſt diſpoſitionem, ſicut ante eam, meritò deciditur, ꝙ habendum ſit pro non debito, & pro nõ comprehenſo: ſed quando efficatia, vel validitas debiti dependet ab ipſo diſponente, videtur æquiſſima interpretatio dicere, ꝙ eo ipſo ꝙ diſponit, cenſeatur tollere omne impedimentum, & dare validitatem, ſi caſus poteſt qualitercunq; comprehendi ſub generalitate verborum, prout comprehenditur caſus noſter, quia in dubio debet fieri interpretatio pro validitate actus. l. quoties la. 2. ff. de rebus dubijs, ſicut & in dubio debet ſeruari ſermonis proprietas: & hoc ſatis videtur probari in. d. §. dominus, ſi conſideremus, ꝙ ibi nulla fuerat facta ſpecialis mentio debiti naturalis, & hoc etiam videtur ibi ſenſiſſe Socinus in vltimo nota, licet non ita clarè. Et potiſſimum in caſu noſtro amplectenda videtur hæc humanior interpretatio, inſpecta qualitate perſonarum, videlicet Illuſtriſſimorũ Principum ex parte vna, quorum reſpectu agitur de re minima, etiam ſi fiat interpretatio contra eos, & ex alia parte conſiderata perſona Illuſtris Domini Alexãdri, cuius reſpectu agitur de ſummo præiudicio, & ferè de toto patrimonio. Præterea text. in d. l. ſi creditori, procedit, etiam in diſpoſitione generali, quando alioquin legatum eſſet inutile, vt tradit Iaſ. in d. l. ſi fideiuſſor, in 2. col. in quarto nota. eod. titu. de lega. 1.

Reſpondetur & tertio modo, ꝙ hoc lega-
5 tum † re vera videbatur eſſe debitum ipſi Illuſtri Domino Alexandro, ſaltem in foro conſcientiæ, & naturaliter: quia neq; de iure communi, neq; municipali potuerat priuari bonis propter delictum, de quo in actis, ergo comprehenditur ſub generali mandato de ſoluendis legatis, facto ſaltem in vltima voluntate, licet ſecus ſit in mandato facto inter viuos, vt tradit Bal. in. l. & ſi inutiliter, quæ eſt lex ſecunda. C. de fideicom. & in. l. id quod pauperibus, colum. 3. in nona quæſtione. C. de epiſ. & cleri. Alex. in addi. ad Bar. in. l. legaui. ff. de libera. lega. latè Areti. conſ. 93. col. 2. Socin. in d. l. quibus. §. dominus, col. 2. in quarta concluſione, Deci. in authen. præterea colum. 6. nu. 11. verſicu. & prædicta concluſio de compenſatione. C. vnde vir & vxor.

Iacobus Mandellus Albenſis, Iuris ciuilis matutini in prima cathedra Interpres Papiæ, ſaluo &c. 1555. vltimo Iunij. Pro Illuſtri Domino Alexandro Gonzaga.

Summarium.

De uſufructu totius hæreditatis, in qua filiusfamilias fuit hæres institutus ab Amita, an ſcilicet debeatur patri, dum viuit, non obſtante legato annuo. 200. aureorum facto etiam eidem patri.

1 *VSVSFRVCTVS Non debetur patri ex bonis relictis filio familias, quando uoluntas teſtatoris eſt in contrarium.*
Veluti ſi idem teſtator fecit legatũ annuum etiam patri.
2 *Voluntas teſtatoris habetur pro expreſſa, ſi colligatur ex coniecturis. Item probatur ab incluſione unius partis ad excluſionem reſidui.*
3 *Vſusfructus cauſalis, & uſusfructus formalis, ſunt contraria, & non poſſunt contingere in eadem perſona.*
4 *Valet argumentum à deſtructione conſequentis ad deſtructionem antecedentis.*
5 *Teſtator ſi grauat hæredem reſtituere fideicommiſſum, et concedit ei, ꝙ poßit retinere unum fundum, cenſetur diſponere, ꝙ nihil aliud habeat præter illum fundum, neq; etiam fructus medij temporis.*
6 *Quid ſi pater repudiet legatum, & dicat ſe uelle totum uſumfructum?*
7 *Voluntas diſponentis colligitur etiam ex actu inualido.*

Conſilium CX.

FIliusfamilias inſtitutus fuit hæres vniuerſaliter ab Amita quadam ſua, & relictum patri legatũ annuum ſcutorum ducentorum, queritur, an debeatur patri vſusfructus totius hæreditatis, iuxta tex. in. l. cum oportet, in princ. & in. §. 1. C. de bonis quæ libe.

Si res verſatur in terminis ſupradictis, puto eſſe dicendum de iure, ꝙ vſusfructus non
1 debeatur patri, quia vulgare eſt, ꝙ † non debetur vſusfructus patri, quando voluntas teſtatoris eſt in contrarium, authen. excipitur. C. de bonis

C.de bonis quæ libe. qui tex,licet loquatur de
hæreditate relicta à parentibus, procedit ta-
men & in hæreditate relicta à qualibet alia
perſona, vt eſt tex. in authen. vt lice. matri &
auiæ, in princ. In caſu autem noſtro videtur
conſtare euidenter de volũtate teſtatoris, quia
dum legauit aureos ducentum, præſtandos
patri ſingulis annis, dum vixerit, demonſtra-
uit manifeſtè, ſe velle, ꝙ reſiduum vſusfructus
2 non pertineret ad patrem: nã † ſi ſolet volun-
tas teſtatoris haberi pro expreſſa, quando col-
ligitur ex legitimis, ſeu naturalibus coniectu-
ris, l. licet Imperator, vbi Bar. in princ. ff. de
lega. 1. debet multo magis haberi pro expreſ-
ſa in caſu noſtro, cum videatur colligi ex pro-
prietate ſermonis, videlicet ab incluſiõe vnius
partis ad excluſionem reſidui, vt hoc modo ad
probandã voluntatem teſtatoris argumẽtatur
tex. in. l. cum delanionis §. cui fundũ inſtru-
ctum. ff. de fundo inſtruc. & in. l. 1. ff. de auro
& argen. lega. omiſſis alijs locis vulgaribus.

Deinde certum eſt, quòd legatum annuum
ducentorum ſcutorum, ſeu alterius ſummę,
& præſtatio totius vſusfructus, ſunt duo pe-
nitus contraria reſpectu eiuſdẽ perſonæ, quia
non poſſunt ambo ſimul contingere in eadem
3 perſona, † ſicut alibi dicitur de vſufructu cau-
ſali, & de vſufructu formali, vt per glo. Inſtitu.
de vſufruc. in princ. in verbo, eſt ius, & Bart.
in. l. 1. in 2. col. ff. de condic. ex lege: nam ſi pa-
ter haberet totum vſumfructum, euaneſceret
penitus ſupradictum legatum, & vice verſa,
ſi ipſum legatum debet habere effectum, ne-
ceſſe eſt, ꝙ pater non habeat totum vſumfru-
ctum: cum igitur ea duo ſint inter ſe contra-
ria, neceſſe eſt, ꝙ vnum expellat aliud, vt ar-
guit tex. in. l. nã quem ſine liberis. ff. de verb.
ſigni. & per conſequens cum hic voluntas te-
ſtatoris ſtet pro legato, cenſetur neceſſariò ex-
cludere vſumfructũ. Et poſſet hóc cõprobari
4 ex eo, quod alibi dicitur, † valere argumen-
tum à deſtructione conſequentis ad deſtru-
ctionem antecedentis. l. 1. & ibi glo. in verbo,
non poſſunt. C. de delato. lib. 10. nã ſi in præ-
ſenti caſu admitteretur intentio patris, opus
eſſet facere hanc conſequentiam, ꝙ facto lega-
to annuo ducentorum aureorum, poſſit etiam
peti vſusfructus totius hæreditatis, quæ ta-
men conſequentia non eſt bona, quia ſtante
ipſo conſequenti, ideſt ſtante toto vſufructu,
neceſſe eſt deſtruere antecedẽs, ideſt legatum
annuum. vel facienda eſſet conſequentia hoc
modo, ſi præſtãdus eſt vſusfructus totius hæ-
reditatis, non erit locus legato annuo, ſed le-
gatum annuum debet habere locum, ſcilicet
ex voluntate teſtatricis, ergo non eſt præſtan-
dus vſusfructus totius hæreditatis.

Tertio videtur pro deciſione iſtius caſus
eſſe tex. in fortioribus terminis in. l. 3. §. cum
5 pollidius, ff. de vſur. vbi deciditur, ꝙ † ex eo ꝙ
teſtator grauando hæredem inſtitutum ad re-
ſtituendum fideicommiſſum concedit ei re-
tentionem vnius fundi, cenſetur diſponere, ꝙ
nihil aliud penitus poſſit retinere præter eum
fundum, ita, vt etiam non poſſit retinere fru-
ctus medij temporis: & in caſu illius tex. erat
legatum, ſemel tantum præſtandum, ideſt le-
gatum fundi, vt dictum eſt, & tamen ſufficit
ad probandam voluntatem teſtatoris, ne ipſi
legatario, ſeu hæredi liceat retinere fructus
aliorum bonorum: ergo id multo magis di-
cendum eſt in caſu noſtro, quo fuit factum le-
gatum annuum, quod poteſt cenſeri quodam-
modo quædam pars vſusfructus, ita vt de
plano poſſit inferri, ꝙ ei, cui debetur aliqua
pars vſusfructus, non debetur totus vſusfru-
ctus. l. etiam partis. ff. de vſufruc.

6 Neq; † prædictis videtur obſtare, ꝙ pater
fortè repudiauerit legatum, nihil enim videtur
facere ea repudiatio, quia hic ſolum quærimus,
quæ fuerit voluntas teſtatricis, & dicimus eius
voluntatem fuiſſe, ꝙ pater nõ haberet vſum-
fructum, & cõſtare de tali voluntate eo ipſo,
ꝙ reliquit patri annuum legatum, neq; curan-
dum eſt poſtea, vtrum tale legatũ habeat effe-
7 ctum, nec ne, ſolet, enim voluntas † diſponen-
tis colligi etiam ex actu, qui non eſt validus. l.
fin. ff. de rebus eorum, & l. legatum ſub con-
ditione. §. 1. ff. de adimẽ. lega. ergo multo ma-
gis debet poſſe colligi ex actu valido, qui po-
ſtea non habet effectum.

Iacobus Mandellus de Alba, legens Papiæ
Ius ciuile in prima cathedra lectionis ma-
tutinæ. 1555. die 20. Iulij. Pro magnifico
Dño Camillo Stanga Cremonenſi.

Finis primæ partis Conſiliorum Excellentiſſimi Iuriſconſulti, & celeberrimi legum
Interpretis, Domini Iacobi Mandelli de Alba, nunc primùm in lucem
datæ à Vincentio Annibaldo Valeñ. Iuriſcon.

ERRORES SIC CORRIGITO.

IN Epiſtola D. Baratherij, facie prima, linea. 35. coninnctum, lege coniunctam.
In nita Autoris noſtri, facie prima, linea undecima, partis, lege patris.
Et linea. 29. profeſſus, lege prouectus. Et linea. 45. reputabatur, lege babebatur. Item facie. 2. linea, 10, tamquam, lege tamq;. Et linea. 11. à Venetijs, lege à Venetis. Et linea. 12. princeps, lege Principes.
In conſ. primo, deeſt numerus. 5. ubi eſt ſignum †
In conſ. 4. num. 16. ſcrupuloſam. C. de inutil. ſtip. lege contrahen. ſtip. Et num. 21. præſumat, lege præſumatur.
In conſ. 10. num. 1. linea. 13. notarius, lege notorius.
In conſ. 12. num. 2. linea. 11. præſertim ratio, deeſt eum. Et num. 4. linea. 3. fuiſſet, lege fuiſſe.
Et num. 8. linea. 27. eggredietur. lege eggreditur.
In conſ. 14. num. 2. prouenies, lege proueniens.
In conſ. 15. num. 2. linea. 16. ualent, lege ualeat.
In conſ. 16. loco numeri. 9. fuit poſitus num. 4. Et d. num. 9. linea. 2. quia, lege quin.
Et num. 15. linea. 10. faciam, lege faciem.
In conſ. 17. num. 14. linea. 12. ambio, lege ambo.
In conſ. 23. num. 9. linea. 5. Et conſ. 111. uiſo titulo, lege themate.
In conſ. 24. num. 5. linea. 2. in princ. u prioribus, lege in prioribus.

Reliqui errores, quos unuſquiſq; facile dignoſcere poteſt, prætermittuntur.

SERIES CARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd.

TERNIONES OMNES.

MEDIOLANI,
EX TYPIS FRANCISCI MOSCHENII.
M D LIX.

INDEX ALPHABETICVS

In Conſilia primæ partis excell.mi &

Celeberrimi Iuriſconſulti, virique integerrimi Domini
IACOBI MANDELLI DE ALBA.

Omni cura, & diligentia conſtructus, & diſpoſitus à Vincentio Annibaldo Valeñ. I. V. Doctore. Qui materias omnes, Queſtiones, & deciſiones, tum principales, tum incidentes ipſorum Conſiliorum adeo perfectè, & ordinatè complectitur, & demonſtrat, vt omnia omnibus, etiam mediocriter in iure verſatis, futura ſint inuentu quàm facilia.

De Litera A.

AB INTESTATO Excluſus, cenſetur etiam excluſus à legitima, cõſ. 7. nu. 3. fol. 13. & conſ. 23. nu. 1. fol. 43

Ab inteſtato ſucceſſuri aliquando obtinent bona, tanquã hæredes reuocabiliter, et nõ irreuocabiliter, conſ. 86. nu. 10. fol. 126

Abnegatiua allegatio ſtili an ualeat &c. cõſ. 15. nu. 6. fol. 32

Abraſiu ſcripturæ, & cancellatio in loco ſuſpectu reddit inſtrumentum ſuſpectum de falſo &c. cõſ. 99. nu. 2. fol. 142 uide infra in uerbo falſum.

Abſentibus, & ignorantibus ius nõ acquiritur, etiam q notarius ſtipuletur pro eis, ſed ſemper requiritur ratificatio, & ante ratificationẽ poteſt reuocari quicquid actum fuit, conſ. 97. num. 8. fol. 136

Abſolutio à iuramento conceditur ſolum in caſibus, quibus iuramentum fuit extortum dolo, uel metu, uel præſtitum ſuper re illicita, conſ. 11. num. 13. fol. 27

Abſolutio à iuramento impetrari poteſt, quando iuratum fuit ſtante enormiſſima læſione &c. conſ. 81. nu. 54. fol. 120

Abſolutio à iuramento omnino concedi debet, ſtante enormiſſima læſione, & dolo &c. conſ. 89. num. 8. fol. 130

Abſurditas, & contrarietas ſemper tolli debet, quantũ fieri poteſt, conſ. 29. num. 6. fol. 48

Abſurdum eſt, q eadem diſpoſitio non ſit communis utriq; litigatori, conſ. 50. num. 10. fol. 70

Acquirere aliquem quottidie bona ſpes eſt, conſ. 4. num. 47. fol. 9

Acquiri non poteſt ius abſentibus, & ignorantibus, etiam q notarius ſtipuletur pro eis, ſed ſemper requiritur ratificatio, & ante ratificationem poteſt reuocari quicquid actum fuit, conſ. 97. num. 8. fol. 136

Actũ uidetur, quod ex uerbis colligitur, conſ. 13. nu. 2. fol. 30

Io Actu exercito multa ſunt uera, quæ non ſunt uera in actu ſignato, ſecundum Dialecticos, conſ. 31. num. 15. fol. 52

Actus in dubio cenſetur factus nomine proprio, conſ. 2. num. 1. fol. 2

Actus cenſetur factus nomine alieno, & nõ nomine proprio, qñ duo concurrunt ut in conſilio d. conſ. 2. nu. 3. fol. eo.

Actus pertinens ad duos, & factus per unum tantũ, cenſetur factus nomine utriuſq; d. conſ. 2. num. 4. fol. eo.

Actus factus in dubio pſumitur factus ab illo, qui erat obligatus, & nomine eius, et de eius mãdatu. d. cõſ. 2. nu. 5. fol. eo.

Actus cenſetur factus ab initio, ſi ab initio fuit conuentum de illo actu faciendo, conſ. 4. num. 51. fol. 9.

Actus factus ſub conditione, ſi confirmabitur à ſuperiore, ualet. d. conſ. 4. nu. 52. fol. eo.

Actus poſitiui in faciendo magis urgent, quàm actus priuatiui in omittendo, conſ. 9. num. 14. fol. 20. & uide etiam ibi num. 16. fol. eo.

Actus poſitiuus non operatur effectum, quem de ſui natura ſolet operari, ratione conſanguinitatis, & familiaritatis. d. conſ. 9. num. 18. fol. 21

Actus poſitiuus in faciendo denotat uoluntatem, & deliberationem, ſed actus omiſſiuus in non faciendo non infert aliquam uoluntatem, uel deliberationem, conſ. 25. num. 14. fol. 45

Actus debet interpretari ut ualeat, maximè actus factus bona fide, & qui ſi non ualeret, remaneret alter ex contrahentibus deceptus, conſ. 10. nu. 29. fol. 26

Actus quilibet ambiguus factus in iudicio, & confeſſio, & reſponſio &c. debet interpretari in fauorem proferentis, conſ. 17. num. 11. fol. 36

Actus nullus non eſt, niſi lex præcisè id dicat, licet contrarium fiat eius, quod lex requirit, uel prohibet, conſ. 24. num. 13. fol. 45

Actus unus poteſt eſſe ualidus reſpectu certarum perſonarũ, & nullus reſpectu aliarum, conſ. 38. nu. 8. fol. 60

Actus etiam inualidus demonſtrat uoluntatem diſponentis, conſ. 110. no. 7. fol. 154

Actus fit quandoq; cum uno, & ad eum uerba diriguntur, ſed effectus pertinet ad alium, conſ. 23. nu. 13 fol. 43

Actus quilibet requirit duo copulatiuè, poteſtatem, & uoluntatem, conſ. 26. nu. 1. fol. 46

Actus poſſeſſorij cenſentur eſſe, actus facti per notarium, ſi concernunt ea, quæ ſolis tabellionibus conueniunt, conſ. 35. num. 4. fol. 58

Actus unus uidetur aliquando alius actus propter diuerſitatẽ alicuius qualitatis, uel temporis, conſ. 42. nu. 5. fol. 63

Actus duo, ſeu duo inſtrumenta ſi reperiantur facta eodẽ die, eadem hora, & per eundẽ notariũ &c. an cenſeãtur correſpectiua, & de eis iudicandũ ſit tanquã de unico acto, uel inſtrumento, ita ut ex poſt facto unus actus non poſſit approbari, uel ſuſtineri ſine alio, & quomodo id procedat, & de hac materia, uide in conſ. 45. per. totum, fol. 65

Actus duo facti eodẽ tẽpore, & per eũdẽ &c. uidẽtur correſpectiui, & iudicãtur tãquã unicus actus, & unus ſine alio ſuſtineri non põt. ſed non ſemper hæc uera ſunt. & procedit regula, quando materia ſubiecta id patitur, & ueriſſimiliter ex coniecturis &c. d. conſ. 45. nu. 2. fol. 65.

Et q non ſemper cenſeantur correſpectiui, & quando cenſeantur.

ſeantur, declarat ibi nu.3.fol. 64
Item q. non ſemper iudicentur tanquam unicus actus, ibi nu. 4. fol. 65
Item non ſemper eſt uerum, q. ex poſt facto tales actus non poßint ſeparari, ſed debeant uel ambo ſubſiſtere, uel ambo corruere, ibi num.5.fol. 65
Actus duo ſi ſint ſimul, uel incontinenti facti, unus eorum aliquando cenſetur corrigere, ſeu deſtruere alium d. conſ. 45. nu. 6. fol. 65
Actus duo incontinenti facti non cēſentur correſpectiui, ſaltē quādo unus actus eſt neceſſarius, & q. aliquando etiam ſi ſint ambo uoluntarij d. conſ. 45.nu.9.fol. 65
Actus omnis diſponitur faciendus, uel ſimpliciter, uel in diem, uel ſub conditione, conſ. 48.nu.12.fol. 68
Ad Actum primum tantum licet ſoleant uerba reſtringi de ſui natura, ſi tamen apparet de ueriſimili mente in contrarium, fit extenſio, ut actus ille multiplicetur, conſ.51.num. 23. fol. 72
Actus impertinens arguit ſuſpitionem, ſicut clauſula inſolita, conſ. 56. nu. 23.fol. 77
Actus inſoliti arguunt ſuſpitionem, conſ. 72. nu.14.fol. 105
Actus omnis tendēs ad probandum titulum facit fidem cōtra omnes, etiam in nō antiquis, conſ. 64. nu.6. fol. 91
Actus iurati an comprehendantur ſub ſtatuto ſimpliciter diſponente, conſi. 70. num. 3. fol. 103. & uide infra in uerbo, ſtatutum.
Actus qua contemplatione fiat, inſpiciēdum eſt, conſ.77.num. 29. fol.111. & conſ. 79. nu.17.fol. 115
Actus, qui fit cum proteſtatione iuris ſui, nō nocet, conſ.84. num, 2. fol. 124
Actus quilibet in dubio præſumitur uerus, & nō ſimulatus, conſ.97. nu.23. fol.138. & ibidem nu.27. fol. 139
Actus præſumitur quādoq; factus breui manu &c, d. conſ. 97.num. 56.fol. 141
Actus quando præſumatur factus per metum. uide infra in uerbo metus.
Actus ambiguus cenſetur factus ob illam cauſam, uel ad eum effectum, qui indigebat tali actu, conſ,109.nu. 18.fol. 152
¶ Addere poteſt notarius in inſtrumēto id, quod fuit omiſſum, dummodo probetur ita fuiſſe cogitatum tempore cōtractus, conſ.10,nu, 15. fol.25. & uide infra in uerbo, notarius.
Additio, uel detractio ſi ſit prohibita, non cēſetur prohibita declaratio d. conſ, 10.nu.20.fol. 25
¶ Adminiſtratores bonorum puellæ ſi ſint mater, uel frater, & dent ſimpliciter in dotem rem propriam, uel communem, cenſentur donare, & hæc eſt uerior, & magis communis opinio, conſ, 12.num.1, fol, 29. & ibi uide de hac materia per totum illud conſilium.
Adminiſtrator, ſeu negociorum geſtor alicuius ſi præſtat ei alimenta, uel pecunias, uel quid aliud, an cenſeatur donare, d.conſ.12.nu.6. fol. 29
Adminiſtrator, cui facile fuit animum declarare quomodo aliquid fecerit, ſi id non fecit, præſumitur de induſtria omiſiſſe.d.conſ.12.nu. 8.fol. 29
Adminiſtratores noſtri, ſeu factores quæcunq; faciunt, præſumuntur facere de noſtra uoluntate, & nos ipſi obligamur, conſ. 104. nu. 5. fol. 146
Et dicta in iure de Inſtitoribus quòd trahantur hodie ad factores, et ad quoſcunq; alios adminiſtratores, ibidem, num. 6. fol, 146
¶ Aduerſus caſus futurus quādo habendus ſit in conſideratione, conſ. 4.nu. 48.fol. 9
¶ Adulterium. de adulterio puniri non poteſt coitus uiri cōiugati cum muliere ſoluta, quæ erat, uel præſumebatur uirgo, puniri tamen poteſt de ſtupro tāquam commiſſus cum uirgine, niſi mulier eſſet uilis conditionis, uidelicet ancilla coniugati, conſ. 37. num.1.fol. 59
¶ Aeſtimatur res minus etiam reſpectu temporis, conſ.4. nu, 45. fol.19. uide infra in litera, E, ubi poſui ea, quæ ſcribuntur ſic diphtoogata.
¶ Agnationis, ſeu domus fauore ſi ſit factum fideicommiſſum, uel prohibitio, an, & quādo cēſeantur etiam uocati filij ſororum. uide in conſ. 11. fol. 30
Agnationis à ratione conſiderata per ſtatutum, uel per teſtatorem non ſemper arguitur indiſtinctè, neq; fit extenſio, ſed reſtringitur ad perſonas nominatas &c. d. conſ. 13. nu. 5.fol. 30
Agnationis conſiderationem ſi habuit teſtator, & uoluit, q. bona conſeruarentur in familia, tunc filiæ non comprehēduntur ſub appellatione filiorum, cōſ.19. nu.11.fol. 39
Agnatio. ſi teſtator ſubſtituit proximiores de parentella, uel de agnatione, tunc uiuentes, an cenſeatur factum perpetuum fideicommiſſum ſemper inter illos de agnatione, an uerò cēſeantur uocati illi ſolum, qui erunt in primo gradu, extincta linea &c. & de hac materia, uide in cōſ. 51. per totum. fol. 71. & uide infra in uerbo, fideicommiſſum,
Et quādo teſtator uocat illos de parētella, ſeu de familiæ, uel de agnatione, cēſetur tunc inductum fideicommiſſum perpetuum inter ipſos de agnatione d. conſ. 51. num. 1. fol. 71
Et paria ſunt, uocate illos de parentella, ſeu de agnatione, & uocare parētellam, ſeu agnationem d. conſ. 51.nu. 3. fol. 71
Et cēſetur inductum fideicommiſſum perpetuum inter illos de parētella, ſeu de agnatione, dato, q. teſtator uocauerit proximiores de parētella, uel agnatione, & perinde eſt, ac ſi ſimpliciter uocaiſſet illos de parētella, ſeu agnatione d. conſ. 51. nu.4. fol, 71
Et qualitas illa, proximiores, ſemper ſubintelligitur. ibidem num. 5. fol. 71
Et quādo fideicommiſſum eſt cōſtitutum inter illos de parētella, uel agnatione, cēſetur cōſtitutum inter eos ſaltem uſq; ad decimum gradum d. conſ.51.nu.6, fol. 71
niſi ex parte grauatorum dictum ſit, q. in infinitum &c. quia tūc excedit decimum gradum. ibidem nu. 7.fol. 71
Et ſi teſtator ſimpliciter habet mētionem de agnatis ſuis, cēſetur uelle bona cōſeruari inter eus, & conſtituere fideicommiſſum d. conſ. 51. nu. 8. fol. 71
Idem quādo habet mentionem de maſculis. ibidem.
Et quādo teſtator uocat proximiores de parentella, uel de agnatione tunc uiuentes, an cēſeatur uocare dūtaxat primum gradum agnationis, & nō poſteriores, & concludit, q. non, ſed omnes d.conſ. 51.nu. 9. fol. 71
Et quando teſtator uocat proximiores de parentella, ſeu agnatione tunc uiuentes, non exprimendo proprium nomen, ſed ſub hoc generali nomine proximiorum, cēſetur conſiderare perſonas nō propter ſe, ſed propter parētellam, uel agnationem, & ſic cēſetur uocare totam parentellam, ſeu agnationem d.con. 51.nu.12.fol. 71

Agnationis, &

Agnationis, & familiæ fauore ſi ſit facta probibitio alienandi bona, an, & quando excludantur filiæ fœminæ, conſ. 54. nu. 5. fol. 74

Agnatæ, & de familia dicuntur filiæ fœminæ d. conſ. 54. num. 6. fol. eo.

Inter Agnatos, & illos de familia non admittuntur filiæ fœminæ, quando diſpoſitio ueriſimiliter facta fuit in fauorem maſculorum, multo minus ergo quando expreßè ſit mentio de maſculis d. conſ. 54. nu. 7. fol. eo.

Agnatus, qui dicit ſe tanquàm agnatum habere ius ſuccedendi, uel reuocandi &c. debet in primis probare ſe eſſe talem. & an debeat probare certum gradum agnationis, conſ. 61. nu. 1. & 2. fol. 83

Agnati tranſuerſales non admittuntur in feudis, niſi uſq; ad ſeptimum gradum d. conſ. 61. nu. 2. fol. 83

Agnati quãdo poßint reuocare alienationem feudi &c. uide infra in uerbo feudum.

Agnati ſi offerant ſe incõtinenti probaturos bona eſſe feudalia, tunc hæres uniuerſalis ex teſtamento mittendus nõ eſt in poſſeßionem &c. conſ. 78. nu. 16. fol. 113

Neq; quando agnati iam ſunt in poſſeßione. ibidem num. 18. fol. 113

Agnati maſculi, ſeu parentes paterni proximi ſi uocẽtur per ſtatutum ad ſucceßionem, & excludantur mulieres, & linea materna, an tunc filij unius fratris cõſanguinei tãtum admittantur ad ſucceßionem patrui ſimul cum filijs alterius fratris utrinq; coniuncti, & de hac materia, uide latè in cõſ. 81. fol. 119. uide infra in uerbo, filij, et in uerbo, fratres.

Agnati maſculi, & parentes paterni proximi, hæc uerba comprehendunt tam iunctos ex parte patris tãtum, quã utrinq; coniunctos d. conſ. 81. nu. 5. fol. 116

Agnati denotantur per illa uerba, parentes paternus d. conſ. 81. num. 6. fol. 116

Agnatio, ratio ſtatuti, quæ fauet agnationi, ſeu lineæ paternæ, ita procedit in cõſanguineis tãtum, ſicut in utrinq; cõiunctis, & quò ad eam rationem nihil iſti inter ſe differũt d. conſ. 81. nu. 7. fol. 116

Agnatis ſtantibus ſi excludantur cognati, tunc in tali diſpoſitione, in qua inter agnationem, & cognationem ſit differentia, & ſola agnatio cõſideratur, utrinq; coniunctus nõ excludit conſanguineum tantum, & quæ ſit ratio d. conſ. 81. nu. 9. fol. 116

Agnati ſi præferãtur cognatis per ſtatutum, patruus utrinque coniunctus non præfertur patruo conſanguineo tãtum, ſed æqualiter admittuntur d. conſ. 81. nu. 29. fol. 118

Agnationis fauor ſi conſideretur à ſtatuto, æqualiter ſuccedunt frater utrinq; coniunctus, & cõſanguineus tãtum, & multi ita conſuluerunt d. conſ. 81. nu. 27. fol. 117

Agnati ſi uocentur à ſtatuto, uel ſi uocetur familia, uel maſculi, uel domus, non refert, an frater ſit conſanguineus tãtum, uel utrinq; coniunctus d. conſ. 81. nu. 10. fol. 118

Agnationi ſi euidenter faueat ſtatutum, tunc appellatione fratris in ſtatuto uenit duntaxat frater coniunctus ex linea paterna, non autem uterinus tantum d. conſ. 81. nu. 35. fol. 118

Agnationis fauore ſi factum ſit fideicommiſſum, an ad illud admitti debeat nepos maſculus ex fœmina nupta in agnatione, excluſis ſcilicet cæteris agnatis proximioribus agnatis teſtatori, quàm ſit nepos, & de hac materia, uide in conſ. 86. fol. 125. & in conſ. 87. fol. 127

Agnationis fauore ſi factum ſit fideicommiſſum, excluſis cæteris agnatis ad illud admittitur nepos maſculus ex filia, etiam agnatus, licet non ſit proximior agnatus, ſed proximior reſpectu matris, & cognationis tantum. & pari modo admittitur ad feudum, in quo conſideratur ſola agnatio d. conſ. 86. num. 1. fol. 125. & d. conſ. 87. num. 1. & 2. fol. 127

Agnatio ſola conſideratur in feudis regularibus, & ab eis excluduntur deſcendentes ex fœminis, licet ſint maſculi d. conſ. 86. nu. 2. fol. 125

Agnationis fauorem arguunt mentio maſculorum, & excluſio fœminarum d. conſ. 87. nu. 14. fol. 128

Agnati quãdo reuocant alienationem factam in extraneum, non admittuntur nõ nati tempore euenientis caſus, conſ. 106. nu. 9. fol. 148

Agnatus, uel uicinus ſi ex forma ſtatuti poteſt luere, ſeu ad ſe auocare rem uenditam per alium agnatum, uel uicinum, an debeat offerre, & deponere totum prætium, an uerò poßit illam partem prætij tantum, quæ fuit ſoluta per emptorem, & an gaudeat omnibus commodis cõceßis illi emptori per uenditorem, & maximè dilatione ſolutionis, q; ſic, & de hac materia. uide in conſ. 107. per totum. fol. 150. uide infra in uerbo, ſtatutum.

Agnatus, uel uicinus luens, uel auocans ad ſe rem uenditam per alium agnatum, uel uicinum ex forma ſtatuti &c. admittitur eo modo præciſe, quo admiſſus fuit primus emptor, & cum eiſdem commodis, & oneribus &c. & quæ ſit ratio d. conſ. 107. nu. 1. fol. 149

Agnatus, uel uicinus luens q; debeat offerre totum prætium, uoluit Cepola, ſed malè d. conſ. 107. nu. 4. fol. 149

Agnatus, uel uicinus ſi luat rem uenditam &c. an poßit uenditor dicere, q; habuit fidem de pretio primo emptori, quam non uult habere ipſi agnato, uel uicino luenti d. conſ. 107. num. 6. fol. 150

Agnatus, uel uicinus quãdo uult luere rem uenditam &c. an poßit primus emptor dicere ſe uelle, q; uenditio ſit nulla, & habeatur pro nõ facta, et q; iterũ fiat cõſtitutio maiori prætio d. conſ. 107. num. 8. fol. 150

Aggreßio ſecunda arguit maximam animi deliberationem ad perpetrandum homicidium, conſ. 56. nu. 18. fol. 76

Alienare probibitus expreßè à teſtatore aliqua bona, non poteſt de ipſis bonis detrahere falcidiam, et trebellianicam: Sed id intelligitur in caſu, quo potuiſſet teſtator, ſi noluiſſet, prohibere expreßè, & nõ aliter. & nõ procedit in liberis primi gradus. conſ. 7. nu. 7. fol. 13

Alienare prohibitus rem eueniente certo caſu, eo caſu tantum cenſebitur prohibitus detrahere trebellianicam, & nõ aliter d. conſ. 7. nu. 8. fol. 13

Alienãdi prohibitio extra familiam inducit fideicommiſſum, nõ purè, ſed eueniente caſu alienationis d. conſ. 7. nu. 9. fol. 13

Alienandi prohibitio an inducat fideicommiſſum abſolutum etiã poſt mortem, an uerò duntaxat in caſum alienationis, & de hac materia, uide in conſ. 54. fol. 73

Alienandi prohibitio an inducat fideicommiſſum abſolutum, an uerò ſolum in caſum alienationis, latè diſputant Docto. ſunt tamen duo caſus clari, ut in conſilio, quorum uno cenſetur inductum in caſum alienationis tantum, altero abſolutè etiam poſt mortem. & quando hoc ſit, declarat d. conſ. 54. num. 1. fol. 73

Et quando dictum fuit, q; bona non egrediantur domos fa-

miliæ uſq; in infinitum, cenſetur inductum fideicommiſſum perpetuum, & abſolutum. ibidem nu.2. fol. 73

Alienandi prohibitio ſimplex ſi ſit geminata, inducit fideicommiſſum abſolutum d.conſ.54.nu.3.fol. 73

Alienatio ſi fuit prohibita per teſtatorem contemplatione certæ perſonæ, illa perſona dicitur eſſe fideicommiſſaria in caſum alienationis, ſcilicet perſona, quæ tunc extat, conſ. 106.nu.20.fol. 149

Alienandi prohibitio extra familiam non excludit filias, licet excludat deſcendentes ex ipſis filiabus, conſ.nu.7.26. fol. 15

Alienandi prohibitio extra familiam, & agnationem, an, & quando excludat filias fœminas, conſ.54.nu.5.fol. 73

Alienare prohibitus, ſi alienet, nõ ſolum priuatur parte ſua, ſed etiam prohibetur ne admittatur ad partem aliorũ cohæredum &c. conſ.7.nu.11.fol. 13

Alienandi prohibitio, ſeu fideicommiſſum comprehendit etiam id, quod quis habet ex ſucceſsione facta alijs per fideicommiſſum, ſeu alienationem &c.d.conſ.7.nu.32.fol. 15

Alienandi prohibitio facta hæredibus cenſetur facta contemplatione cohæredum, & eis deficientibus, contemplatione uenientium ab inteſtato d.conſ.7.nu.13.fol. 13

Alienandi prohibitio non excludit uenientes ab inteſtato, niſi ſit facta in certam, & nominatam perſonam d.conſ.7. nu. 12. fol. 13

Alienare prohibitus, ſeu diſponere de aliqua re uſq; ad certam ætatem, an poſsit ante illam ætatem alienare, ſeu diſponere per teſtamentum, & de hac materia, uide in conſ. 109. in princ. fol. 152

Alienare prohibitus, uel diſponere ante certam ætatem, puta annorum uigintiquinq;, nõ prohibetur alienare per teſtamentum d.conſ.109.nu.1.fol. 152

Alienare prohibitus à lege, ueluti eſt minor habens curatores, non cenſetur prohibitus condere teſtamentum d.conſ.109. nu.2.fol. eo.

Alienare prohibitus poteſt per teſtamẽtum alienare etiam ſpecialiter illam rem, quam erat prohibitus alienare propter imbecillitatem ætatis d.conſ.109.nu.3.fol. eo.

Alienare rem aliquam prohibitus etiam ſimpliciter, & abſolutè, nõ cẽſetur prohibitus alienare eam per teſtamentum d. conſ.109.nu.4.fol. 152. & ratio ſupradictorum omnium quæ ſit, uide ibidem in d. nu.4.

Alienatio legitime poteſt prohiberi, & ualet prohibitio, quãdo eſt facta in fauorem filij, puta ne alienetur intra certũ tempus, uel ſine cõſenſu proximiorum &c. conſ.7.nu.21.fol. 14. & cõſ. 57.num. 10. fol. 79

Alienãdi prohibitio facta hoc modo, q́ hæres nõ poſsit ſine cõſenſu tutorum, et curatorum cõtrahere, uel diſtrahere aliquo modo, neq; uẽdere, aut alienare, neq; quicquàm agere, quãdiu erit minor uigintiquinq; annis, ſub pœna priuationis bonorum &c. an comprehẽdat alienationem bonorũ tãtum, an uerò omnem cõtractum, & an comprehendat donationem inter uiuos. Et an ſubſtitutio in pœnam priuationis noceat filijs hæredis prohibiti, ut.ſ.ſubſtituti eos excludãt, & de hac materia, uide in conſ.57.per totum.fol. 79

Alienare prohibitus à teſtatore, cõtrahere, diſtrahere aliquo modo, uendere, aut quicquã agere ſine cõſenſu tutorum, et curatorum, quãdiu ſit minor.25.annis, cẽſetur prohibitus facere omnem cõtractum d.conſ.57.nu.8.fol. 79

Et cenſetur teſtator tũc timore pœnæ adiectæ prouidere hæredi, eo q́ uidet in eo minorem induſtriam, quàm ſit opus. ibidem nu.9.fol. eo.

Et tales prohibitiones alienandi &c. uſq; ad certam ætatem, cẽſentur fauorabiles, & latè interpretãtur, ut etiam comprehendant legitimam ipſorum filiorum prohibitorum, ibidem nu.10.fol.79. & cõſ.7.nu.21.fol. 14

Alienãdi bona prohibitio nõ comprehẽdit alienationem actionis perſonalis ad bona d.cõſ.57.nu.3.fol. 79

Alienari bona ſi ſint prohibita, nõ etiam trãſire poſſunt in fiſcum. conſ.7. nu.17.fol. 14

Alienãdi prohibitio an cenſeatur facta dũtaxat hæredibus primo loco inſtitutis, an uerò extendatur ad cæteros deſcendentes, & quãdo, conſ. 54.nu. 4.fol. 74

Alienationis prohibitæ uerba ſi ſint cõcepta in rem, efficitur grauamen reale, & afficit omnes perſonas, quocũq; gradu inueniantur, conſ.93.nu.2.fol. 132

Alienandi prohibitio realis cẽſetur eſſe fortior prohibitio, & nullam patitur exceptionem, etiam ſi res tranſeat in multas perſonas, conſ.97.nu.2.fol. 136

Alienandi prohibitionem faciunt aliquando teſtatores propter affectionem, quam habent ad bona, ſed aliquando faciunt habentes intentionem ad ualorem patrimonij &c. d. conſ.97. nu.12.fol. 137

Alienandi prohibitio ſi facta ſit per teſtatores, debet potiſſimum inſpici ratio, & mens teſtatoris, & ualet alienatio, quæ non offendit mentem, & rationem, licet offendat uerba prohibitiua alienandi d. conſ.97.nu.15.fol.138. & cõſ. 109. num. 8. fol. 52

Alienari prohibitum non poteſt etiam deduci in compromiſſum, conſ. 64. nu.7. fol. 92

Alienare prohibitus, & grauatus fideicommiſſo &c. an poſſit bona fideicommiſsi alienare, ſeu permutare, & alia loco ipſorum ſubrogare, ſi ex tali alienatione, uel ſubrogatione fideicommiſſum efficitur melius, & utilius, q́ ſic, & de hac materia, uide in conſ.97.fol. 136

Alienatio ſi fuit prohibita, & adiecta pœna priuationis bonorum contra alienantes, talis pœna eſt de iure ualida d. conſ.97. nu.1. fol. 136

Alienatione prohibita per teſtatores cum pœna priuationis bonorum &c. talis pœna adiecta debet ſtrictè interpretari, quantum fieri poteſt, & in dubio debet excludi, & non extendi, etiam q́ tractetur de fauore eccleſiæ d. conſ.97. num. 41.fol. 140

Alienatio ſi ſit prohibita, & permiſſus ſit unus actus, ſeu caſus alienationis, cenſetur etiam permiſſus omnis alius actus illi ſimilis, & afferens eundem effectum, uel meliorem, ſecus ſi deteriorem, et licet non ſeruetur forma conceſſa, ſufficit tamen, quòd ſatisfiat cauſæ, propter quam fuit permiſſa alienatio d. conſ.97.nu.13.fol. 138

Alienatio feudi licet ſit prohibita, cenſetur tamen permiſſa, quando ex alienatione efficitur conditio feudi melior d. conſ. 97. nu. 16. fol. 138

Alienatio feudi quando reuocari poſsit per agnatos &c. uide infra in uerbo, feudum.

Alienatio feudi quando fieri poſsit &c. uide infra in uerbo, feudum.

Alienatio fundi dotalis eſt regulariter prohibita, poteſt tamen fieri quando affert utilitatem mulieri, etiam inuita muliere. idem de fideicommiſſo cum prohibitione alienandi d.conſ. 97. num. 17. fol. 138

Alienatio bonorũ

Alienatio bonorum eccleſiæ eſt regulariter prohibita, poteſt fieri alienatio, ſi id tendat in utilitatem eccleſiæ d. conſ. 97. num. 19. fol. 138
Alienatio bonorum eccleſiæ facta in damnum ipſius eccleſiæ ab epiſcopo, poteſt per ipſummet epiſcopum reuocari, conſ. 63. num. 5. fol. 89
Alienatio facta per Principem non poteſt per ipſummet reuocari, niſi contineat alienatio magnam diminutionem ſtatus ſui, conſ. 67. nu. 3. fol. 100
Alienationes factæ per delinquentem poſt commiſſum delictũ, & ſecutam ſententiam condemnatoriam non ualent, quod procedit duntaxat in parte ad fiſcum pertinente, ſecus in parte, quæ pertinet ad alios priuatos, ſeu ad uenientes ab inteſtato, conſ. 7. num. 14. fol. 15
Alienatio facta in extraneum quãdo reuocatur per agnatum, non admittuntur non nati tempore euenientis caſus, conſ. 106. num. 9. fol. 148
Alienatio bonorum fideicommiſſi ſponte facta per grauatos poteſt reuocari per deſcendentes natos poſt alienationem, & quæ ſit ratio, & quomodo id intelligatur d. conſ. 106. num. 19. fol. 149
¶ Allegare quis non debet illud, quod probare non poteſt, cõſ. 9. num. 54. fol. 24
Allegare turpitudinem ſuam quando quis non poſſit, conſ. 21. num. 2. fol. 41
Allegans contraria &c. uide infra in uerbo, contraria.
Allegari poteſt ius tertij, quando prodeſt ipſi alleganti, quia concernat eius intereſſe, conſ. 64. nu. 1. fol. 92
¶ Allodialia bona in dubio præſumuntur &c. uide infra in uerbo, feudalia.
¶ Alimenta præſtita per negociorum geſtorem an cenſeantur donata, conſ. 12. num. 6. fol. 29
Alimenta debent relinqui ſpuriæ de iure canonico, uel dos loco alimentorum, conſ. 44. nu. 3. fol. 64
¶ Aliquo modo &c. hæc dictio, aliquo, comprehendit etiã quid minimum, conſ. 71. nu. 11. fol. 104
¶ Alueus fluminis publici præſcribitur per communitatem per tempus triginta, uel quadraginta annorum, conſ. 16. num. 12. fol. 34
Alueus padi, uel alterius fluminis derelictus ad quem pertineat, ſiue mutatio fluminis facta fuerit ſine facto hominis, ſiue ex facto hominis, & de hac materia, uide in conſ. 82. per totum. fol. 120
Alueus derelictus pertinet ad dominos prædiorum ibi exiſtentium æqualiter pro regione, ſeu modo ipſorum prædiorum, non diſtinguendo, an mutatio aluei fiat facto hominis, uel non d. conſ. 82. nu. 1. fol. 120
Alueus exſiccatus fit proximorum d. conſ. 82. nu. 2. fol. 120
Aluei cauſa ſemper ſequitur cauſam fluminis d. conſ. 82. nu. 4. fol. 120
¶ Ambiguum ſi ſit ſtatutum, eius mens præſumitur eſſe talis, qualiter hactenus fuit interpretatum, conſ. 27. num. 10. fol. 47
In Ambiguis conceſſionibus nulla melior eſt declaratio, quàm per poſſeſſionem ſubſecutam. conſ. 61. nu. 40. fol. 87
Ambigua diſpoſitio optimè declaratur ex facto poſtea ſubſecuto, conſ. 64. nu. 31. fol. 93
Ambiguus actus cenſetur factus ob illam cauſam, uel ad eum effectum, qui indigebat tali actu, conſ. 109. nu. 18. fol. 152
¶ Amicus communis utriq; parti eſt integer teſtis, conſ. 56. num. 10. fol. 76
¶ Amiſſio ſcripturarum probatur, probando ſimpliciter depopulationem oppidi, conſ. 34. nu. 12. fol. 57
Amiſſa ſi ſit imbreuiatura teſtamenti, probatur teſtamentum per duos teſtes teſtamentarios peritos deponẽtes de ipſo, et eius tenore, conſ. 101. nu. 7 fol. 145
Amiſſio imbreuiaturæ quomodo probetur, & an per iuramẽtum, & quando d. conſ. 101. nu. 8. fol. 145
¶ Anima teſtatoris mortui præſumitur triſtari propter impudicam uitem mulieris, cui legauit ſub conditione &c. conſ. 25. num. 12. fol. 45
¶ Animus deliberatus ad homicidium an præſumatur, & quando, & per quas coniecturas excludatur, & an præſumatur ex inimicitia, quæ præcedebat, & an ex qualitate uulneris, uel percuſſionis, & de hac materia, uide in conſ. 46. per totum, fol. 66
Animi deliberati articulus uerſatur in coniecturis d. conſ. 46. num. 1. fol. 66
Animus deliberatus ad homicidium in dubio non præſumitur, duobus caſibus exceptis, latronum, & eorum, qui agros depopulantur d. conſ. 46. nu. 2. fol. 66
Animus deliberatus occidendi non præſumitur, quando quis prius nihil ex domo amouerat de bonis ſuis, & rebus d. cõſ. 46. num. 9. fol. 66
Animus deliberatus occidendi nõ debet præſumi ex inimicitia, quæ præcedebat, uel præſumebatur cum interfecto d. conſ. 46. nu. 12. fol. 67
Animus deliberatus an præſumatur ex qualitate uulnerum, & loci, in quo quis fuit percuſſus d. conſ. 46. num. 13. fol. 67
Animus deliberatus ſolet probari uel per tractatum præcedẽtem, uel per effectus poſtea ſubſecutos, & ex genere armorum, con. 47. nu. 4. fol. 67
Animi deliberationem maximam ad perpetrandum homicidium arguit ſecunda aggreſſio, conſ. 56. nu. 18. fol. 76
¶ Annui reditus connumerantur inter immobilia, conſ. 26. num. 5. fol. 46
¶ Antecedens neceſſarium ad aliquid ſemper intelligitur, cõſ. 36. num. 6. fol. 59
Antecedentis ad deſtructionem à deſtructione conſequentis ualet argumentum, conſ. 110. nu. 4. fol. 154
¶ Antifecto. ſeu donationi propter nuptias poteſt mulier renunciare cum iuramento, & ualet renunciatio, item ualet, ſi confirmata ſit poſt biẽnium, conſ. 4. nu. 5. fol. 7
¶ Antiquum. in antiquis an probetur bona fuiſſe in bonis per famam, conſ. 6. nu. 6. fol. 12
In Antiquis dominium probatur per famam, conſ. 64. nu. 21. fol. 92
In Antiquis ſufficit probatio per famam, uel per communem opinionem, conſ. 83. nu. 5. fol. 121
In Antiquis admittuntur teſtes de auditu ab alijs, & ſaleggiſſe in inſtrumentis, quòd ita eſt, conſ. 6. nu. 7. fol. 12
In antiquis nulla eſt melior probatio, quàm per inſtrumenta, & ſcripturas d. conſ. 6. num. 10. fol. 12. & conſ. 16. num. 5. fol. 33
In Antiquis ſtandum eſt magis inſtrumẽtis, quàm teſtibus, & maximè in probatione territorij, conſ. 64. nu. 22. fol. 92
In Antiquis probatur aliquid per quæcunq; adminicula, ut per tabulas marmoreas, & qualiſcunq; ſcripturas, & ex libris hiſtoriarum &c. d. conſ. 64. num. 27. fol. 93

In Antiquis, uel aliter difficilibus debet Iudex eas probationes admittere, quæ trahunt eum in uehementem opinionẽ, d.conſ.64.num.22.fol. eo.
In Antiquis probatio admittitur per uerba enunciatiua inſtrumentorum antiquorum, ueluti in probanda conſanguinitate. conſ.83.nu.3.fol. 121
In Antiquis probantur confines per uerba enunciatiua. d. conſ.85.num.4.fol. eo.
In Antiquis probatio fit in quacunq; materia per uerba enunciatiua inſtrumentorum. d.conſ.85.nu.6.fol. eo.
In Antiquis probatio per indicia, & coniecturas habetur pro plena probatione. d.conſ.83.nu.8.fol. eo.
Antiqua res per quantum temporis ſpacium fiat, & de hac materia, uide aliqua in d.conſ.83.fol. eo.
Antiqua res dicitur per ſpacium temporis. 56. annorum, & etiam 50. in materia probandæ cõſanguinitatis d. conſ.83. nu.10.fol. 122
Antiqua inſtrumẽta dicuntur, quæ confecta ſunt iã annis 56. & quantum temporis ſpacium faciat rem dici antiquã ſecundum Docto. d.conſ.83.nu.9.fol. eo.
Antiquum tempus dicitur tempus 60. & 50. annorũ ad probandum cõſanguinitatem, uel filiatiunẽ ex uerbis enunciatiuis inſtrumentorũ d.conſ.85.num.14.fol. eo.
Antiquũ dicitur, quod eſt centũ annorũ, cõſ.64.nu.25.fol. 92
Antiquum quid dicatur, remiſſiuè, conſ.83.nu.14.fo. 92
De facili redeundũ eſt ad ius antiquũ, conſ.91.nu.21.fol. 117
¶ Apocha ſeu chirographum per tres teſtes ſubſcriptum facit plenam fidem, conſ.33.nu.5.fol. 55
Apocham habens an adhuc poſſit compellere partem ad redigendum in inſtrumentum publicum ea, quæ in apocha continentur, & quid ſi apocha eſt amiſſa, & de hac materia, uide in d.conſ.33.per totum.fol. 55
Apocham ſolutionis amittens, & aliam apocham petens, non auditur, ſi de ſolutione conſtat ex libris communitatis d. conſ.31.nu.2.fol. 55
Apocham habens, datu, q. adhuc poſſet cõpellere partẽ ad cõficiendum inſtrumentũ de contẽtis in apocha, ſeu chirographo, non tamen conficiendũ eſſet inſtrumentũ in pleniſſima forma, ſed ſimpliciter in inſtrumento eſſet redigendus tenor chirographi, & ſola atteſtatio negocij, nihilq; addendum eſſet, uel uariandum, neq; etiam poteſt addi iuramentum d.conſ.33.nu.4.fol. 55
¶ Appellari qñ poſſit ab arbitrio Iudicis, cõſ.69.nu.5.fol. 102
Appellari non poteſt ab executione, neq; etiam à pronunciatione de exequendo, conſ.14.nu.1.fol. 31
Appellare non licet ab executione, & tamen licet contra eam excipere, ſi nondũ fuit exceptũ d.conſ.14.nu.9.fol. 32
Appellare non licet, poſtquàm res tranſiuit in iudicatum, & tamen in executione poſſunt opponi multæ exceptiones d. conſ.14.num.8.fol. 32
Appellare licet, ubicunq; licet excipere. Et de intelligentia gloſæ circa hoc, in capitulo intelleximus de iudicijs d.conſ. 14.num.7.fol. 32
Appellare an poſſit Iudex à ſententia, qua fuit recuſatus tanquàm ſuſpectus, conſ.92.nu.4 fol. 131
Appellare non poteſt Iudex recuſatus, quando eius non intereſt d.conſ.92.num.7.fol. 131
Appellare generaliter quis poſſit d.conſ.92.nu.4.fol. 131
Appellare poteſt quilibet, cuius intereſt, declarando ut in conſilio d.conſ.92.num.5.fol. 131
Appellare quilibet põt, etiã propter quale quale præiudiciũ, uel ſuſpitiuũ, ne ſentẽtia aliquo futuro tẽpore noceat, licet non ſit certũ, & uerũ p̃iudiciũ d.conſ.92.nu.6.fol. 131
Appellatio fit ad ſuperiorẽ feudi, licet ſit laicus, non autem ad ſuperiorem eccleſiaſticum, quando ſcilicet epiſcopus iudicauit in cauſa feudi, conſ.81.nu.15.fol. 117
Appellatio facit potiſſimum iudicium ſuperioritatis, & ſubiectionis, conſ.62.nu.8.fol.85. & conſ.64.nu.8.fol. 92
Appellationes ad quem deferuntur, illius cenſetur eſſe iurisdictio d.con.64.nu.8.fol.91. & d.conſ.62.nu.8.fol. 92
¶ Apprehenſione Caſtri facta in una parte, non cenſetur facta apprehenſio in totum in alijs rebus, & prædijs, quando ſunt uarij apprehenſores, conſ.78.nu.13.fol. 113
¶ Arbitrium Iudicis intelligitur, ut debeat eſſe ſuffultum probabilibus rationibus, conſ.95.nu.2.fol. 133
Arbitrio Iudicis ſi aliquid ſit cõmiſſum, debet Iudex determinare, adhibita diligẽti inquiſitione, & ſecũdũ qualitatẽ negocij, & perſonarũ, & regulas iuris, alioquin male facit, & ab eius arbitrio poterit appellari, conſ.69.nu.5.fol. 102
¶ Arbores exiſtentes in ripis foſſatorum caſtri, uel loci, ad quẽ pertineant, conſ.16.nu.17.fol. 34
¶ Archiuũ. liber cõmunitatis ſeruatus in archiuis probat, etiã pro ipſa communitate d.conſ.16.nu.7.fol. 33
Liber repertus in Archiuis, quæ ſolent cuſtodiri, plenè p̃bat, quamuis non ſit ſubſcriptus, conſ.34.nu.13 fol. 57
¶ Argentei, an aurei intelligantur, ſi ſimpliciter fiat mentio de florenis, conſ.6.nu.1.fol. 11
¶ Argumentari licitum eſt à mente, & ratione ſtatuti, conſ. 71.num.5.fol. 104
Argumentũ de ultimis uoluntatibus ad contractus ualet, conſ. 10.num.10.fol. 25
Argumentum ab excluſione ſororum propriarũ ad excluſionẽ filiorum ipſarum ſororum an ualeat, conſ.13.nu.7 fol. 31
Argumentum ab excluſione filiarũ ad excluſionem deſcendẽtium ex ipſis filiabus non ualet, quando uerba teſtatoris indicant contrarium d.conſ.13 num.9.fol. 31
Argumentum procedit ab excluſione propriæ filiæ ad excluſionem neptis, quæ eſt remotior, conſ.19.nu.9.fol. 39
Argumentum illud, q. ſi teſtator fuiſſet interrogatus, idem reſpondiſſet &c. non habetur in conſideratione, quando uerba teſtamenti ad id ullo modo non tendunt, ſed potius denotant contrarium, conſ.106.nu.24.fol. 149.
Argumentũ à cõmuniter accidentibus ualet, & ex eo ſoles ẽt uoluntas teſtatoris interpretari, conſ.24.nu.6.fol. 44
Argumentum à ſolitis ualet, & potiſſimum à ſolitis fieri per teſtatores, conſ.51.num.18.fol. 71
Argumentum à uerisſimili eſt optimum, maximè in diſpoſitionibus teſtatorum d.conſ.51.nu.17.fol. 71
Argumentum ſumptum à ratione loci, ſeu ordinis ualet, conſ. 24.num.8.fol. 44.
Argumentum de toto ad partem non ualet, quando eſt diuerſa ratio, conſ.42.num.8.fol. 68
Argumẽtũ ualet à deſtructione cõſequẽtis ad deſtructionẽ antecedẽtis d.cõſ.43.nu.13.fol.68. et cõſ.110.nu.4.fol. 154
Argumentum à proportione ualet, conſ.53.num.2.fol.73. & conſ.109.num.5.fol. 152
Argumentum ualet, ſi hæres lucraretur, ergo & fideicommiſſarius, conſ.79.num.9.fol. 114
¶ Arma, ne partes ueniant ad arma, poteſt ſequeſtrari poſſeſſio &c, uide infra in uerbo, ſequeſtrum.

Et quãdo

Et qñ eſſet uerisſimile, q; partes uenirent ad arma, pōt Iudex inferior ſe intromittere in cauſa, quæ iam eſt deuoluta ad Papam, uel ad aliū iudicem ſuperiorē, conſ. 78. nu. 1. fol. 112

¶ Arumatarius an ſit nobilis, uide infra in uerbo, nobilitas.

¶ Articulo pertinens cēſetur eſſe dictum teſtis, ſi quouis modo poßit cōmodè trahi ad ipſum articulū, conſ. 35. nu. 5. fol. 58

¶ Artifices ferè omnes à perſonalibus excuſationem habent, conſ. 39. num. 8. fol. 61

¶ Aſſertio facta in iudicio præiudicat, quando nō fuit impugnata per partem, ſed acceptata, conſ. 17. nu. 10. fol. 36

Aſſertione falſa aduerſarij quicquid factum eſt, pōt reuocari, detecta falſitate & quæ ſit ratio, conſ. 9. nu. 50. fol. 24

Aſſertioni factæ in inſtrumento, q; donatio ſit propter merita, credendum eſt, conſ. 4. nu. 44. fol. 9

¶ Augumentum, inducta ad augumentum non debēt operari contrarium. conſ. 11. nu. 27. fol. 27

Augumentum dotis quid ſit, & quid donatio propter nuptias, & quid differant, & de hac materia, uide in conſ. 22. fol. 42. & in conſ. 68. per totum. fol. 100

Augumentum dotis, & donatio propter nuptias quando differant, & q; nō differant, ſi ambo ſint ex parte mariti d. cōſ. 22. num. 5. fol. 42

Augumenta dotium communiter appellantur, quæ olim appellabantur donationes propter nuptias. Sed nō ſunt hodie amplius in uſu tales donationes, ſcilicet ut fiant ex neceßitate d. conſ. 22. num. 8. fol. 42

Augumentū dotis, & donatio propter nuptias, q; idem ſint, & ad quem pertineat ſoluto matrimonio, & de hac materia, uide in conſ. 68. per totum. fol. 100

Augumentū dotis, quod fit p maritos uxoribus, nihil aliud eſt, quā donatio ppter nuptias, & quicquid datur per maritum uxori, habito reſpectu ad dotem d. conſ. 68. nu. 1. fol. 100

Augumentum dotis, ſeu donatio propter nuptias q; cedat lucro uxoris. ſoluto matrimonio, poteſt fieri per pactum, & ualidum d. conſ. 68. nu. 3. fol. 101

Augumētum dotis tenetur uxor ſeruare filijs ipſius primi matrimonij de iure communi d. conſ. 68. nu. 4. fol. 101.

¶ Aurei, an argentei intelligātur, ſi ſimpliciter fiat mentio de florenis, conſ. 6. num. 1. fol. 11

¶ Authentica ſacramenta puberum. C. ſi aduer. uendi. procedit etiam in alienatione immobilium, & in renūciatione hæreditatis, & in quocūq; pacto, etiam ſi fiat donatio rerū iam acquiſitarum, conſ. 11. nu. 4. fol. 27

Authentica hoc amplius. C. de fideicom. quomodo procedat, & latè de ipſius materia, uide in conſ. 48. per totum. fol. 68

Et monitio hæredis, et lapſus anni, de quibus in p̄dicta authē. hoc amplius, an requirātur in actibus, qui celeriter ſunt expediēdi d. conſ. 48. nu. 1. fol. 68, & uide ibidē nu. 10. fol. 68

Authentica hoc amplius, prædicta, cum ſit pœnalis, nō eſt trahenda extra caſum ſuum cum ſuis qualitatibus d. conſ. 48. num. 6. fol. 68

Authentica hoc amplius, prædicta, nō debet trahi ad caſus exigētes celeritatē, in quibus nō poſſunt uerificari qualitates requiſitæ in illo textu. d. conſ. 48. nu. 7. fol. 68

Authentica hoc amplius, prædicta, q; nō conſideraucrit diem tacitam. Et ad hoc ut cōmittantur pœnæ illæ priuatiuæ, q; duo copulatiuè requirentur, expreßio diei, & expreßio pœnæ d. conſ. 48. nu. 14. fol. 68

Authentica hoc amplius, prædicta, locum nō habet, ubi nō agitur de commodo pecuniario, niſi agatur de re concernente animam teſtatoris d. conſ. 48. nu. 15. fol. 68

¶ Auxiliū. de auxilio nemo puniri debet, niſi ſciēter illud p̄ſtiterit ad eum finem, de quo imputatur, & niſi talis ſciētia expreßè nominetur in inquiſitione, & probetur, & ſcientia nō præſumitur in dubio. conſ. 47. num. 5. fol. 67

Auxilium præſtantes requiritur q; expreßè ſciant &c. ex nouis conſtitutio. Mediolani d. conſ. 47. nu. 6. fol. 67

Auxilium nō punitur, niſi præſtitum ſit per actum proximum, & ſcienter d. conſ. 47. num. 7. fol. 67

De Litera B.

BANNITVS An ſit capax legati cōſiſtētis in rebus mobilibus, & nominibus debitorū. conſ. 17. nu. 16. fol. 36

Bannitus, qui propter bānum priuatur bonis, cēſetur etiam priuatus nominibus debitorum, & bonis mobilibus, ubicūq; ſint, & ſic in cōfiſcationem bonorum ueniunt etiam nomina debitorum d. conſ. 17. num. 18. fol. 37

Bannitus ſi poteſt impunè offendi per ſtatutum, poteſt etiam priuari bonis nō tātum per fiſcum, ſed per quemlibet priorem occupatorem d. cōſ. 17. nu. 19. fol. 37

Bānitus in uno loco q; poßit offendi in loco cōfœderato, ſi diſponat ſtatutum &c. & de opinione Bar. in l. nō dubito. ff. de capti. conſ. 49. num. 1. fol. 69

Bānitus ſi poſt bānum acquiſiuit bona, poſſunt ab eo auferri tāq̄ ab indigno, ſtāte ſtatuto, q; bāniti poßint īpunè offendi, uel q; ſint extra ptectionē iuris cōis, cōſ. 17. nu. 21. fol. 37

Bānitus reſtitutus de gratia, et nō de iuſtitia, nō cēſetur reſtitutus ad bona. ſed tātū quò ad pſonā d. cōſ. 17. nu. 22. fo. 37

Ex Bānito nati filij cēſentur nati tāquā ex alio homine &c. & quomodo id procedat, cōſ. 106. nu. 25. fol. 149

¶ Bellum an ſit caſus fortuitus, & qualis caſus, uide infra in uerbo, caſus fortuitus.

¶ Beneficiorū eccleſiaſticorū poſſeßio, & fructus an poßint ſequeſtrari per Iudicē, uel principem ſecularē ppter rixas, et ſcādala, et de hac materia, uide in cōſ. 75. fol. 108. & maximè nu. 5. & nu. 7. fol. 108. & infra in uerbo, ſequeſtrum.

Būficiorū eccliaſticorū fructus nō trāſeūt ad hæredes decedētis, ſed ad ſucceſſorē in būficio, qui pōt poſtea de eis liberè diſponere, & nō augent būficium, cōſ. 79. nu. 15. fol. 113

¶ Būficium legis. 2. C. de reſcin. uēdi. nō competit ſciētibus læſionem, conſ. 81. nu. 43. fol. 119. ſed uide ibi nu. 51. fol. 119

Beneficium legis. 2. prædictum, competit ſcientibus læſionem, & detur regreſſus renūciantibus, quādo ſcilicet læſio eſt magna, & longe ultra dimidium. d. conſ. 81. nu. 51. fol. 119

Beneficium legis. 2. prædictum, tollitur per iuramentum d. conſ. 81. nu. 45. fol. 119. ſed uide ibi nu. 54. fol. 119

Beneficium legis. 2. prædictum nō tollitur per iuramentum, qñ adeſt enormißima læſio, ſaltem impetrata abſolutione à iuramento, & nō debet iuramentum eſſe uinculum iniquitatis. d. conſ. 81. num. 54. fol. 119

Beneficium legis. 2. prædictum, nō habet locum in donatione. d. conſ. 81. nu. 46. fol. 119. ſed uide ibi nu. 55. fol. 119

Beneficium legis. 2. prædictum, an habeat locum in donatione, & quando. d. conſ. 81. nu. 55. fol. 119

Beneficium prædictum legis. 2. habet locum in donatione ſimplici, quæ fit ſine probabili cauſa, & quæ ſapit prodigalitatem. d. conſ. 81. num. 57. fol. 120

Beneficium legis. 2. prædictum, habet locum etiam in tranſactione, conſ. 89. nu. 4. fol. 130

Beneficio legis. 2. prædicto ſi fuit expreßè renūciatū, et exceptioni de dolo, et appoſita ſit clauſula ex certa ſciētia &c.

nihil hac operantur, ſtante enormiſsima læſione, imo augẽt ſuſpitionẽ doli, & læſionis, & præſumũtur tales clauſulæ adiectæ per calliditatem, & dolũ d. conſ. 31. nu. 53. fol. 119

Bona futura nũquàm cenſentur dari, niſi expreſsè dicatur, ſed ſolum præſentia, conſ. 4. nu. 2. fol. 7

Bona poſt bãnum acquiſita non ueniunt in confiſcationem, cõſ. 17. nu. 20. fol. 35

Bona poſt bãnum acquiſita poſſunt à bãnito auferri tãquã ab indigno, ſtante ſtatuto, q̃ bãniti poſsint impune offendi, uel q̃ ſint extra ꝓtectionẽ iuris cõis d. conſ. 17. nu. 21. fo. 37

Bona licet fuerint publicata, reuocatur iñ legitima per filios poſtea natos. & an hoc ſit uerum, cõſ. 106. nu. 22. fol. 149

Bona aliquẽ quotidie acquiſiturũ ſpes eſt, cõſ. 4. nu. 47. fol. 9

Bona fuiſſe in bonis eius, qui fecit fideicommiſſum, quomodo probetur, uide in conſ. 6. in quarto queſito, fol. 11

Bona fuiſſe in bonis primi teſtatoris probari debet d. conſ. 6. num. 3. fol. 11

Bona fuiſſe in bonis quomodo probetur, & an per famam in antiquis d. conſ. 6. nu. 6. fol. 12

Bona fuiſſe ĩ bonis an ꝓbetur ex libro regiſtri d. cõ. 6. n. 8. f. 12

Et an per inſtrumenta, in quibus, etiã enunciatiuè, fiat mentio de ipſis bonis, ibidem, nu. 9. fol. 12

Bona fideicommiſsi nõ poſſunt alienari. & an poſsit conſtitui uſusfructus d. conſ. 6. nu. 5. fol. 12

Bona ſubiecta fideicommiſſo non tranſeunt in fiſcum, niſi delinquens ſit ultimus ex fideicommiſſarijs, con. 7. nu. 18. fol. 14

Bona fideicommiſsi poſſunt liberè alienari per ultimum ex fideicommiſſarijs, quia in eo cenſetur extinctum fideicommiſſum d. conſ. 7. nu. 19. fol. 14

Bona omnia, etiam ſubiecta fideicommiſſo, comprehenduntur in uniuerſali inſtitutione, conſ. 17. nu. 2. fol. 35

Bonorũ ſubiectorũ fideicõmiſſo uſusfructus an cõprehendatur ẽt in legato uſusfructus facto uxori &c. et de hac materia, uide in cõſ. 73. fol. 105. & uide infra in uerbo, uſusfructus.

Bona ſubiecta fideicõmiſſo an poſsint alienari, & alia loco ipſorum ſubrogari, quãdo ſubrogatio eſt melior, & utilior, q̃ ſic, & de hac materia, uide in conſ. 97. fol. 136. uide infra in uerbo, fideicommiſſum, & in uerbo, ſubrogatio.

Bona fideicommiſsi cõditionalis ſi fuerunt confiſcata, uel aliter alienata, ſciẽtibus, et nõ cõtradicẽtibus fideicõmiſſarijs, an cẽſeatur extinctũ ius fideicõmiſsi, et ꝑiudicatũ fideicõmiſſarijs &c. et de hac materia, uide in cõſ. 105. p totũ, fol. 147

Bona ꝓhibita alienari nõ trãſeunt in fiſcũ, conſ. 7. nu. 17. f. 14

Bona prohibita alienari poſſunt tamen tranſire in uenientes ab inteſtato, niſi prohibitio ſit facta in certam, & nominatam perſonam d. conſ. 7. nu. 12. fol. 11

Et de bonis prohibitis alienari uide ſupra in uerbo, alienatio, & infra in uerbo, prohibitio.

Bona ſi prohibita ſint per ſtatutum alienari in non ſubditum, tale ſtatutum non comprehendit clericos, neq; eis præiudicat, conſ. 8. nu. 9. fol. 17

Bona ſi prohibẽtur per ſtatutũ amoueri de regiſtro, et æſtimo alienãtis caſu, quo cõtingat alienationem fieri per ſubditos in perſonã priuilegiatã, ſed tunc alienans ipſe teneatur ad onera &c. an ualeat tale ſtatutũ d. conſ. 8. nu. 11 fol. 17

Bona ſi nõ reperiũtur deſcripta in regiſtro, ſeu cataſtro cõmunitatis, an ꝑſumantur nõ eſſe ſubiecta, cõſ. 34. nu. 11 fol. 57

Bona mobilia etiam deſcribuntur in æſtimo quò ad munera patrimonialia, conſ. 39. nu. 6. fol. 61

Bona eccleſiæ ſunt regulariter prohibita alienari, poſſunt tñ alienari, ſi id tẽdat in utilitatẽ ecclꝰiæ, cõſ. 97. nu. 19. fo. 139

Bona alienata imputantur in legitimam, conſ. 7. nu. 13. fol. 15

Bona in dubio præſumuntur allodialia, non autem feudalia, cõſ. 16. nu. 2. fol. 33

Bona licet in dubio præſumantur allodialia, & non feudalia, tamen ſi inueſtitura caſtri dicat, cum pertinentijs, uel cum iuribus &c. tunc omnia bona, quæ poſsidet inueſtitus in illo territorio, præſumuntur feudalia, conſ. 64. nu. 70. fol. 95

Bona non præſumuntur allodialia, q̃ñ agnati offerunt ſe incõtinenti probaturos bona eſſe feudalia, cõſ. 78. nu. 16. fol. 113

Bona quis põt alijs ſubijcere, et ẽt ſe ipſum, cõſ. 34. nu. 6. f. 56

Bona emphiteotica eccleſiæ, quæ debitor habet, an poſsint moleſtari à creditore, conſ. 28. nu. 5. fol. 47. Et de bonis emphiteoticis uide infra in uerbo, emphiteoſis, & in uerbo, emphiteotica bona &c.

Bona ſua dicuntur, de quibus poterat quis diſponere, conſ. 41. num. 5. fol. 62

Bona aliq̃ñ manẽt apud ſucceſſuros ab inteſtato tanq̃ hæredes reuocabiliter, & nõ irreuocabiliter, cõſ. 86. nu. 10. fol. 126

Bonorum relictorum filio familias uſusfructus an debeatur patri, non obſtante legato annuo facto etiam patri per eundem teſtatorem, & de hac materia, uide in conſ. 110. per totum, fol. 154. uide infra in uerbo, uſusfructus.

Bona fides præſumitur, neq; eſt opus eam allegare, etiam in incorporalibus, & tanto magis in antiquis. Et an bona fides præſumatur in caſu cap. 1. de præſcrip. in 6. ſcilicet in præſcriptione iuriſdictionis &c. conſ. 64. nu. 55. fol. 94

Bona fides præſumitur ex titulo, conſ. 84. num. 3. fol. 124. & conſ. 64. num. 62. fol. 95

Bona fides cẽſetur ipſo iure probata, ſtante aliquo titulo, cõſ. 64. num. 62. fol. 95

Bona fides præſumitur apud oẽs perſonas præſcribẽtes eãdem rẽ ſucceſsiuè, excepta prima pſona d. cõſ. 64. nu. 56. fo. 94

Bona fides poteſt etiã procedere ex iniuſtis, & temerarijs rationibus d. conſ. 64. nu. 63. fol. 95. et conſ. 28. nu. 4. fo. 47

Bona fides probatur per indicia, etiam per unum teſtem, uel per quæcunq; argumenta d. conſ. 28. nu. 3. fol. 47

Bona uox, & fama, & quietus uiuendi modus alicuius ſufficit ad extinguendum unum indicium, conſ. 56. nu. 13. fol. 76

Bono conſilio contempto, non præſumitur quis ſibi malum, & pernicioſum proponere, conſ. 46. nu. 8. fol. 66

Bonus uir, intelligitur Iudex, conſ. 55. nu. 4. fol. 75

Breui manu ꝑſumitur quandoq; factus actus &c. conſ. 97. num. 56. fol. 141

De Litera C.

CADVCITATE Cõmiſſa in emphiteoſi eccleſiæ, põt eccleſia ſibi omne ius applicare in ꝑiudiciũ creditorum, etiã in præiudicium dotis, conſ. 28. nu. 9. fol. 47

Capitulum an poſsit omnia, uacante epiſcopatu, & quarũ rerum poteſtas ſit tunc apud capitulum, et q̃ ſit earũ rerum, quæ ſunt iuriſdictionis, conſ. 61. nu. 9. fol. 83

Cap. licet. extra de uoto. q̃ñ procedat, cõſ. 60. nu. 15. fol. 82

Cap. 1. de præſcrip. in 6. quomodo intelligantur, et quãdo procedat, uel non procedat, uide latè conſ. 64. nu. 44. cum ſequentibus, fol. 94. & ibidem nu. 51, 52, 53. 54. fol. 94

Carceratus ſi ſe ſponte conſtituit in carceribus plurimum augetur præſumptio innocentiæ, conſ. 94. nu. 7. fol. 91

Caſtra ſeu fortalicia de ſui natura an ſint de reſeruatis Principi, & an præſumantur feudalia, & q̃ aliquando pertineant ad dominum iure ſuperioritatis, non iure pleno, & de hac

de hac materia, uide in conſ. 16. fol. 33

Caſtrum, uel locus q; pertineat aliq̃n ad dominum iure ſuperioritatis, nõ autem iure pleno d. conſ.16 .nu.4. fol. 33

Caſtrum, uel uilla ſi cõcedatur, nõ facta mentione territorij, neq; iuriſdictionis, cẽſetur tamen cõceſſa iuriſdictio, maximè quãdo eſt Princeps, qui cõcedit, cõſ.64.nu.67.fol. 95

Caſtri poſſeßionẽ habẽs an cẽſeatur ẽt cã habere prædiorũ, et aliarũ rerũ omniũ a caſtro depẽdentiũ, cõ.78.nu 12.fo.113

Caſtri apprehenſione facta in una parte, nõ cenſetur facta apprehenſio in totum in alijs rebus, & prædijs quãdo ſunt uarij apprehenſores d.conſ.78.nu.13.fol. 113

¶ Caſus fortuitus. de hac materia, uide in conſ.1.per totũ, fol. 1. Et in generali mentione facta de caſibus fortuitis nõ cõtinẽtur caſus inopinati, et inſoliti, niſi de eis ſit cogitatũ ſaltem in genere d.cõſ.1.nu.1.fol.1.& uide ibidẽ nu.10.fo. 2

Caſus fortuiti ualde inſoliti nõ comprehendũtur in obligatiõe ad caſus furtuitos, ẽt ſi dictũ ſit, q; quacũq; de cauſa, quæ excogitari poßit &c. uel appoſita ſint talia uerba, q̃ de ſui natura ſoleãt cõtinere caſus inopinatos, et maiores expreſſis, uel poſt expreßionẽ aliquorũ ſit ſubiecta clauſula gñalis, q; teneatur de omnibus alijs, qui poſſunt immaginari. ẽt q; adſit iuramentum d.conſ.1. nu. 5.fol. 2

Caſus omnes fortuiti dici poſſunt inſoliti, & inopinati, ſed ſecundum magis, & minus. & quomodo. & qualis ſit caſus belli d.conſ.1.nu.7. fol. 1

Caſus fortuitus inſolitus qui dicatur, et q; inſolitus, et omnino inauditus caſus dicatur euẽtus illorũ bellorũ, ob quæ longo tẽpore multa iniuſtißimè patiũtur homines, multas pecuniarũ exactiones, multas excurſiones, agrorũ deuaſtatiões, onera alendi exercitus, dep̃dationes, et incẽdia d.cõſ.1.nu.8.fol. 1

Caſus furtuitus reputatur, iniuſtitia Principis, & etiam ſententia iniuſta cuiuſlibet Iudicis, conſ.8.nu.21.fol. 18

Caſus aduerſus futurus quando habendus ſit in conſideratione, conſ.4.nu.48.fol. 9

Caſus omiſſus comprehẽditur in ſtatutis, tãquã ſpecies ſub genere, quãdo adeſt omnimoda ratio, cõſ.20.nu.6. fol. 40

Item caſus nõ clarè ſpecificatus &c. ibidem nu.5.fol. 40

Caſus mixti an comprehẽdantur ſub ſimplicibus in ſtatuto, & cui ſimplici magis adhæreãt &c. uide in cõſ.20. fol. 49

Caſus mixti, qui cõſiderata rõne, et effectu, reſoluũtur in ſimplices, cõprehendũtur ſub ſimplicibus, ẽt ſtãte ſtatuto, q; ſtatuta intelligãtur ad literam, & tãto magis qñ mixtus cohæret uni ſimplici, quàm alij d.conſ.20.nu.4. fol. 40

Caſus mixti cui ex ſimplicibus magis adhæreãt, qñ neceſſe eſt, q; adhæreant magis uni, quàm alij d.conſ.20.nu.8.fol. 40

¶ Cauſa prohibens potius inſpicitur, quàm permittens, & potius quod obeſt, quàm quod prodeſt d.conſ.20.nu.9.fol. 40

Cauſa p̃xima, et Immediata ſemp inſpici debet, cõ.60.nu.7.f.82

A Cauſa finali debet regulari diſpoſitio, conſ.52.nu.7.fol.72

Cauſa magis ueriſimilis præſumitur, qñ aliquid alicui datur, et ab ea cauſa regulatur diſpoſitio, conſ.77.nu.30.fol. 111

Actus ambiguus cenſetur factus ob illam cauſam, quæ indigebat tali actu, conſ.109.nu.18.fol. 152

Cauſa unica diſpoſitionis in dubio nõ præſumitur extare, ſed multæ. conſ.74. nu.11.fol. 107

Cauſa ceſſante, ceſſat effectus, & debet repeti, quod datum eſt, & ſemper intelligitur clauſula, rebus ſic ſe habentibus, conſ. 77.nu.31. fol. 111

Cauſa iuſta litigãdi excuſat ab expenſis, & quæ dicatur iuſta cauſa, conſ.5.nu.5.fol.10. & conſ.9.nu.42. fol. 23

Cauſa quælibet iuſta, & quilibet error excuſat à dolo, & à periurio, conſ.9. nu.52.fol. 24

Cauſa iuſta excuſat à pœna, conſ.48.nu.17.fol. 69

Cauſa poſtquã eſt deuoluta ad Papam, uel ad quemlibet alium Principem, ſeu Iudicem ſuperiorem, non poteſt Iudex inferior ſe in ea intromittere, conſ.78.nu.1 fol. 112

Fallit qñ eſſet ueriſimile, q; partes uenirent ad arma. ibidem.

Cauſa omnis, & omnis lis habet inſtantiam, etiam ſi ſit cauſa minima, uel extraordinaria, uel ſummaria, etiam ſi ſit mera executio, conſ.96.nu.7.fol. 136

Cauſæ maiori fieri nõ debet præiudicium per cauſam minorẽ. & quæ dicatur cauſa maior, & an cauſa uniuerſalis ſubiectionis alicuius territorij, conſ.62.nu.1.fol. 84

Cauſa pendente de uniuerſali ſubiectione, debent ſilere cæteræ omnes particulares ab ea dependẽtes, uel eam quouis modo attingentes, etiam q; nõ fuerit cœpta lis, ſed dubium ſit de ea. d.conſ.62.nu.2.fol. 84

Cauſæ criminales ſũt argumẽtis examinãdæ, cõ.56.n.2.f.75

Cauſæ cognitio p̃ſumitur in decreto iudicis, cõſ.4.nu.55. f.10

¶ Cautela ſtatuti laicorũ faciẽtis p̃dia tributaria, ut.ſ.eccleſia etiã teneatur ad onera &c. non ualet, conſ.8.nu.4.fol. 16

Cautela eſt, q; quando quis impugnat actum, aduerſarius faciat notari in actis talem impugnationem. & è conuerſo impugnãs deſiſtat, anteq̃ impugnatio notetur, cõſ.17.n.12.f.36

¶ Cenſus ſolutio an poßit remitti ſubditis per Principem in p̃iudiciũ ſucceſſorũ, & de hac materia, uide in cõ.67.f.99

Cenſus ſolutio facta per ſubditos erga dominum tanto tẽpore, de cuius initio nõ extet memoria in cõtrariũ, præſumitur, q; eodẽ modo ſemper facta fuerit in præteritũ, adeo q; non poteſt mutari, neq; augeri &c.d.conſ.67.nu.9.fol. 110

¶ Certa ſcientia Principis cenſetur probata ex ſola ueriſimilitudine, & præſumitur, quando eſt de negocio ad Principem pertinente, conſ.64.nu.40.fol. 93

¶ Chirographum per tres teſtes ſubſcriptum facit plenam fidem, conſ.33, nu.3.fol. 55

¶ Citatus ſub pœna confeßi, & conuicti, ſi ſit contumax, & patiatur ſe cõdemnari, habetur pro uerè confeſſo, & ſi poſtea compareat, nihil ei prodeſt, niſi clarè, & cõcludenter probet de innocentia, conſ.56.nu.22.fol. 76

Citari debet poſſeſſor etiam iniuſtus, antequàm priuetur ſua poſſeßione, conſ.67.nu.11.fol. 100

Citãdi ſunt oẽs, de quorũ intereſſe agitur, cõ.97.nu.7.f.136

¶ Ciuitas quælibet poteſt ſtatuere inter ipſos ciues quò ad ea, quæ reſpiciunt adminiſtrationem, cõſ.38.nu.9.fol. 60

¶ Clam quod fieri ſolet, poteſt probari per qualeſcunq; probationes, conſ.25.nu.7.fol. 41

Clam procedens, & per indirectum, cenſetur committere fraudem, conſ.97.nu.5.fol. 136

¶ Clauſula, uel qualitas poſita in uno capitulo diſpoſitiuis an referatur ad omnes partes diſpoſitiuis, & quando. & q; non referatur, quando nõ eſt principalis, ſed potius acceſſoria, & modificatio unius capituli, conſ.88.nu.6.fol. 129

Clauſula uel qualitas adiecta uni capitulo nõ refertur ad alias partes diſpoſitionis, quãdo aßignari poteſt diuerſa ratio d. conſ.88.nu.7.fol. 129

Clauſula ſolita apponi per notarium eſt de nouo apponenda, uel habetur pro appoſita, cõſ.59.nu.2.fol. 81. & conſ.21. num. 10. fol. 41

Clauſulæ inſolitæ arguunt ſuſpitionem, conſ.4.nu.56.fol.10. & conſ.56.nu.23.fol. 77

Clauſulæ gene-

Index Conſiliorum primæ partis

Clauſulæ generales, & ſpeciales renunciationis quando nõ obſtent &c. uide infra in uerbo, renunciationes.

Clauſula cõſtituti habetur pro traditione, cõſ. 4. nu. 14. fol. 7

Clauſula cõſtituti collati poſt mortem conſtituẽtis qñ nihil operetur, uide in cõ. 105. fo. 146. uide infra in uerbu, cõſtitutũ.

Clauſula codicillaris uidetur operari, q̃ uerba directa obliquẽtur, cõſ. 29. nu. 3. fol. 48. & uide ibi nu. 9. fol. 49

Clauſula codicillaris quid operetur in inſtitutionibus ſeu ſubſtitutionibus, & quãdo d. conſ. 29. nu. 9. fol. 49

Clauſula codicillaris ſatis eſt, q̃ dicat, ſi ualeret, & nõ refert, ſi dictum nõ ſuit, ſi ualebit d. cõſ. 29. num. 4. fol. 48

Clauſula, de non contrauenicudo, poſita in donatione cauſa mortis an immutet eius naturam, et faciat eam donationem inter uiuos, conſ. 74. nu. 5. fol. 107

Clauſula, et iuſſit eã eſſe tacitã, et cõtẽtã, et q̃ plus petere nõ poſſit &c. nõ impedit, quin filia poſſit petere ſupplemẽtũ legitimæ, et quomodo, et an ſupplemẽtũ cõgruæ dotis. itẽ an poſſit filia ſuccedere fratribus ab inteſtato, cõ. 7. n. 14. fo. 13

Clauſula prædicta, q̃ plus petere nõ poſſit &c. eſt ſtricti iuris, & ſtricte intelligenda d. conſ. 7. nu. 15. fol. 14

Clauſula prædicta, iubens filiam eſſe tacitã & cõtentam &c. nõ excludit eam à ſubſtitutione d. conſ. 7. nu. 24. fol. 15

Clauſula renũcians beneficio legis. 2. C. de reſcin. uẽdi. et clauſula renũcians exceptioni de dolo, & ex certa ſciẽtia &c. nihil operãtur, ſtante enormiſſima leſione &c. cõſ. 81. nu. 53. fol. 119. & uide infra in uerbo, renunciatio.

Clauſula, nõ obſtantibus, tollit ſtatutum in cõtrarium, & cætera impedimenta omnia, & maxime etiam adiecta clauſula, ex certa ſcientia, conſ. 4. nu. 25. fol. 8

Clauſula prædicta, non obſtante, & tempus quadraginta annorum, æquipollent, conſ. 62. nu. 41. fol. 88

Clauſula, ex certa ſciẽtia, & clauſula, de plenitudine poteſtatis, habẽt uim clauſulæ, nõ obſtante. itẽ tẽpus. 40. annorũ æquipollet etiam dictæ clauſulæ d. cõſ. 62. nu. 41. fol. 88

Clauſula, ſupplentes omnes defectus, tollit defectum iuris poſitiui tantum, conſ. 4. num. 26. fol. 8

Clauſula, ſaluo ut infra, de ſui natura modificat, ſeu limitat illud, ad quod immediate apponitur, & reſeruat aliquid inferius, conſ. 13. num. 4. fol. 30.

Clauſula, rebus ſic ſtantibus, ſemper ſubintelligitur, conſ. 76. nu. 2. fol. 118. & conſ. 77. nu. 31. fol. 111

Clerici ad quæ onera teneantur, con. 1. nu. 9. fol. 6

Clerici an teneãtur ad collectas, & onera impoſita per laicos, & ad quæ. & de hac materia, uide in conſ. 8. fol. 16

Clerici ſeu perſonæ eccleſiaſticæ nõ tenẽtur ad collectas, quæ per laicos imponũtur, neq; ad alia extraordinaria onera. & quid reſpectu bonorum patrimonialium. & quid de collectis præteritis, antequàm bona eſſent eccleſiæ. & quid in caſu urgentis neceſſitatis d. conſ. 8. nu. 2. fol. 16

Clerici tenẽtur ad tributa, & onera omnia perpetua, & uniformia, quæ ſunt affixa ipſi rei d. conſ. 8. nu. 2. fol. 16

Clerici etiam tenentur ad tributa, & publicas penſitationes, d. conſ. 8. num. 24. fol. 18

Clerici an comprehendantur ſub ſtatutis laicorum, & de hac materia. uide in d. conſ. 8. fol. 16

Clerici an comprehẽdantur ſub ſtatuto laicorum, ſi ſtatutum uinculum iniecit ante clericatum. d. conſ. 8. nu. 7. fol. 16

Clerici non comprehenduntur ſub ſtatuto laicorum, & nõ ualet ſtatutum, ſi faciat mentionem expreſſam de eccleſia. & quid ſi loquatur generaliter, an tunc comprehẽdantur, & quando. d. conſ. 8. num. 8. fol. 16

Clerici quando comprehendantur ſub ſtatuto laicorum per indirectum. d. conſ. 8. nu. 22. fol. 18

Clerici nõ cõprehẽdũtur ſub ſtatuto, qđ ꝓhibet alienari in non ſubditũ, nec q; eis ꝓiudicat tale ſtatutũ. d. cõſ. 8. nu. 9. fol. 17

Clerici comprehenduntur ſub ſtatuto prædicto prohibẽte alienari in nõ ſubditum, ſecundum aliquos, ea ratione, ne ſcilicet cõtingat laicos nimium grauari ad onera ſuſtinenda, ſi facultates eorum minuantur. Sed an ſit bona talis ratio ſtatuti. d. conſ. 8. num. 12. fol. 17

Clerici etiam, & moniales uocantur ſub conditione illa, ſi deceſſerint ſine liberis, poſita in ſubſtitutione facta inuicem inter multos fratres, licet talis conditio eis nõ conueniat, conſ. 7. num. 28. fol. 15

Coadiuuare. aliqua admittuntur ad coadiuuandum aliquid, quæ aliter nõ admitterentur, cõſ. 10. nu. 24. fol. 26

Cognati ſi excludantur ſtantibus agnatis &c. uide ſupra in uerbo, Agnati, & infra in uerbo, ſtatutum.

Cognatio in ſpecie reſpicit ſolum lineam maternam, nõ autem paternam, conſ. 81. nu. 17. fol. 117

Cognationis nomen eſt aliquãdo generale etiam ad agnationem d. conſ. 81. nu. 18. fol. 117

Cohærentiæ. uide infra in uerbo, confines.

Coitus uiri cõiugati cũ muliere ſoluta, q̃ erat, uel ꝓſumebatur uirgo, nõ põt de adulterio puniri, põt tñ puniri de ſtupro, tãquã cõmiſſus cũ uirgine, niſi mulier eſſet uilis cõditionis, uidelicet ancilla cõiugati, cõſ. 37. nu. 1. fol. 59

Coitus commiſſus per uirum cõiugatum cum qualecũq; fœmina uidetur ſaltem punibilis de ſtupro ex parte ipſius uiri, uel ſaltem de iniuria d. conſ. 37. nu. 4. fol. 59

Coitus qñ eſt damnatus, ideſt accuſabilis de iure ciuili, nati ex eo nõ poſſunt alicui ab inteſtato ſuccedere, neq; eorũ matri, neq; inter ſe, cum radix ſit infecta, neq; alicui eorum fratri legitimo uel legitimato. ſecus in natis ex coitu non punibili d. cõſ. 37. nu. 1. fol. 59

Colono ſeu cõductori ſtare qñ nõ teneatur ſucceſſor. Et q̃ ſucceſſor legitimus in bñficio eccleſiaſtico nõ teneatur ſtare colono poſito per ꝓdeceſſurẽ, qui erat iniuſtus detẽtor, & uſurpator bñficij, & cuius ius fuit extinctum &c. & de hac materia, uide in cõſ. 108. per totum. fol. 158

Colono ſtare nõ tenetur ſucceſſor, qñ fit ſucceſſio nõ per trãſlationem iuris in alium, ſed per priuationem eius, qui locauit, & per extinctionem iuris ſui d. cõſ. 108. nu. 1. fol. 158

Et quæ ſit ratio, uide ibi num. 1. fol. 158

Idem eſt de locatione facta per uſufructuarium. ibidem.

Idem in ſucceſſore beneficij eccleſiaſtici. ibidem.

Colono ſtare an teneatur ſucceſſor in beneficio eccleſiaſtico, quãdo prædeceſſor locauit expreſſo nomine eccleſiæ. & q̃ nõ teneatur ſtare, quãdo locatio fuit ſimpliciter facta nomine ipſius Prælati, etiam q̃ fuerit legitimus poſſeſſor d. conſ. 108. num. 5. fol. 158

Colono nõ tenetur ſtare ſucceſſor, quãdo locator nõ habebat plenam adminiſtrationem, etiam q̃ translatio fiat per ſententiam Iudicis. d. conſ. 108. nu. 2. fol. 158

Colono ſtare tenetur quilibet ſuccedens per ſentẽtiam Iudicis. & quñ id intelligatur. & declaratur Iaſon in l. diuortio nu. 35. & Baldus, quẽ Iaſ. adducit. d. cõſ. 108. nu. 6. fo. 158

Colono ſtare nõ tenetur ſucceſſor, ſi locatio facta fuit in fraudem ipſius ſucceſſoris. d. cõſ. 108. nu. 7. fol. 158

Colono ſtare nõ tenet̃ fiſcus ſuccedẽs, idõ eſt ĩ eccl'ia, q̃a eccl'ia, & fiſcus

et fiſcus æquiparãtur in fauorabilibus d.cõ.108.n.8.f.151

¶ Collectæ imponantur ratione quorũcunq; bonorum, etiam mobilium, conſ. 59. num. 2. fol. 61

Collecta, & onus imponi poteſt fœneratoribus pro pecunia, quam habent, conſ. 40. nu. 2. fol. 60. & ibidẽ nu. 4. fol. 61

Collecta eſt munus mixtum, quod imponitur perſonæ pro rebus, conſ. 39. nu. 5. fol. 61

Et quando agitur de collecta, quæ res tunc debeant deſcribi in æſtimo. & q. deſcribantur ſolum res, quæ de conſuetudine ſolent deſcribi. & q. merces non deſcribantur de conſuetudine. d. conſ. 39. nu. 7 fol. 61

Collectæ onus ſupportari debet ſecundum quãlitatem æſtimi, & etiam pro mobilibus, & pecunia numerata, quam quis fœnerauit, conſ. 40. nu. 4. fol. 61

Collectarum onus reſpicit fructus, et ad ſolutionem tenetur is, qui habet fructuum perceptionem. d. conſ. 40. nu. 7. fol. 61

Collectas, & onera ſoluere, Principe iubente, cogitur feudatarius etiam pro bonis ſuorum ſubiectorum abſentium, datur tamen poſtea ipſi feudatario repetitio contra ſubiectos, dato, q. Princeps, qui iuſſit, ſit tyrãnus, uel aliter iniuſtè pecunias exegerit, conſ. 1. nu. 13. fol. 2

Collectas, ſeu onera impoſita p laicos an teneãtur ſubire clerici, & quæ onera. & de hac materia. uide in conſ. 8. fol. 17

Collectas impoſitas p laicos nõ tenẽtur ſubire clerici, neq; alia extraordinaria onera. Et quid reſpectu bonorũ patrimonialiũ. Et quid de collectis p̃teritis, antequã bona eſſent eccleſiæ. Et quid in caſu urgentis neceſſitatis d. conſ. 8. nu. 1. fol. 16

Collectas, & alia onera nõ ſoluendi libertas an præſcribatur, & q. ſufficiat tempus quadraginta annorum, & quæ requirantur ultra curſum temporis. & an ſufficiat titulus, etiam inualidus, conſ. 62. nu. 38. fol. 87

¶ Collectiuo ſub nomine ſi teſtator relinquat aliquibus, cẽſetur inter eos facere fideicommiſſum, conſ. 51. nu. 2. fol. 71

¶ Collegiũ. ſi ſtatutũ excludat illos de collegio à ſuffragijs dãdis, & ab huiuſmodi officijs publicis, an intelligatur de collegio ſcholaſticorũ, ueluti Caſtelionorũ, et Marlianorũ Papiæ &c. & de hac materia. uide in cõſ. 27. per totũ. fol. 46

¶ Commodum reportare quis non debet ex ſuo dolo, & improbitate in præiudicium tertij, conſ. 9. nu. 51. fol. 24

¶ Commodatus Equus ad conflictum bellicum ſi perijt, cenſetur perijſſe periculo commodantis, conſ. 104. nu. 2. fol. 146

¶ Communis uſus loquendi, & conſuetudo regionis inſpicitur in teſtamentis, conſ. 6. nu. 2. fol. 11

Cõis uſus loquẽdi debet inſpici in ſtatutis, cõſ. 27. nu. 3. fol. 46

Communis, & generalis opinio, & fama probatur per ſcripturas antiquas, conſ. 64. nu. 24. fol. 92

Cõmunitas poteſt imponere onera bonis, quæ ſunt ſub eius territorio, etiam ſi perſonæ ſint forenſes, & etiam ſi talia bona non reperiantur in æſtimo deſcripta, conſ. 34. nu. 1. fol. 56

Communitas præſcribit alueum fluminis publici per tẽpus. 30. uel. 40. annorum, conſ. 16. nu. 12. fol. 34

Communitatis liber &c. uide infra in uerbo, liber.

¶ Compenſandi animo factum in dubio uidetur legatum factum creditori per debitorem qñ ſcilicet debitum erat neceſſariũ. & qñ dicatur debitum neceſſarium, conſ. 17. nu. 6. fol. 35

Compenſandi animo factum uidetur legatum factum fideicõmiſſario per hæredem primi teſtatoris d. conſ. 17. nu. 7. fol. 35

Compenſatur in dotem iam promiſſam per patrem legatũ poſtea factum per patrem eidem filiæ d. conſ. 17. nu. 9. fol. 56

¶ Complices delicti præſumũtur ij, qui reperti ſunt in loco delicti, & de iure torqueri debent, maximè ſtantibus aliquibus coniecturis, conſ. 56. nu. 30. fol. 77

¶ Compromiſſum ſi fiat inter unum ex una parte, & alios multos ex alia parte, tale compromiſſum nihil operatur quò ad illos multos inter ſe, conſ. 38. nu. 10 fol. 60

Compromiſſum etiam fieri non poteſt de eo, quod eſt prohibitũ alienari, conſ. 64. nu. 7. fol. 91

¶ Conatus ſolus fraudulentus operatur, q. quis punitur in pœnalibus, licet non ſequatur effectus. & ad cõmittendam pœnam ſufficit fieri de facto, conſ. 97. nu. 6. fol. 116

¶ Cõceſſio alicuius loci facta per Principẽ qñ nõ dicatur feudũ, ſed donatio. & q. maximè dicatur donatio, qñ eſt facta per uocabulum, donamus, uel, largimur, conſ. 64. nu. 25. fol. 93

Conceſſio Principis cenſetur in dubio realis, & nõ perſonalis, etiam in materia iuriſdictionis d. conſ. 64. nu. 72. fol. 95

¶ Concluſio in cauſa nõ excludit, quin adhuc liceat mutare ꝓpoſitum, ẽt impugnãdo propriũ factum, qñ ſcilicet inſtrumentum, uel aliquid aliud eſt de nouo repertũ, cõ. 9. nu. 30. f. 22

Concluſio in cauſa licet facta ſit, inſtrumenta tamen de nouo reperta adhuc reſcindunt iam facta, dummodo producãtur ante latam ſententiam d. conſ. 9. nu. 31. fol. 22

Cõcluſio in cauſa licet iã facta ſit, põt iũ Iudex ex magna cauſa quãcunq; admittere nouas ꝓbationes, et eſt magna cauſa, ſi reperta ſint de nouo inſtrumẽta d. conſ. 9. nu. 32. fol. 22

Et uſq; ad concluſionẽ in cauſa poteſt quis reuocare ea, quæ fecit per errorem facti, ſiue extra iudicium, ſiue in iudicio. & an etiam uſq; ad ſententiam d. conſ. 9. nu. 37. fol. 22

Cõcluſio in cauſa, & ſentẽtia, æquiparãtur, cõſ. 90. n. 3. f. 130

Concluſio in cauſa non fit in criminalibus. & quomodo id intelligatur. & quando fiat d. conſ. 90. nu. 4. fol. 130

¶ Concurſus duorum hæredum ſimul non admittitur in dubio, ſed fit interpretatio, q. unus ſit inſtitutus, alter ſubſtitutus &c. conſ. 24. nu. 10. fol. 64

¶ Condemnationes ſunt de regalibus, conſ. 16. num. 14. fo. 34

¶ Conditio, per quam reſtringitur libera teſtandi facultas, eſt turpis, & improbata, etiam ſi reſtrictio ſit reſpectu certæ rei tantum, conſ. 4. nu. 9. fol. 7

Cõditio in dubio nõ p̃ſumit̃, ſed potius modus d. cõ. 4. n. 14. f. 8

Cõditio, ſi deceſſerint ſine liberis, poſita ĩ ſubſtitutiõe facta inuicẽ inter multos fratres, cõprehẽdit ẽt clericos, et monachales, licet eis talis conditio nõ conueniat, cõſ. 7. nu. 25. fo. 15

Conditio ſi deceſſerit ſine liberis, deficit relicto nepote ex filia, conſ. 19. num. 3. fol. 38

Conditio, ſi deceſſerit ſine liberis, debet ſubintelligi ex ueriſimili mente teſtatoris, & quando aliàs reſultaret maxima perplexitas; & uerborum teſtamenti contradictio &c. uide de hac materia, in conſ. 24. per totum, fo. 44

Conditio, ſi deceſſerit ſine filijs, an comprehendat etiam filias fœminas, maximè ſi teſtator in primo gradu uocauit maſculos, & de hac materia. uide in conſ. 19. fol. 38

Conditio, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, an comprehendat deſcendentes maſculos ex fœminis. Et de hac materia. uide in conſ. 86. fol. 126. & in conſ. 87. fol. 127

Conditio, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, comprehendit nepotem, ſeu pronepotem ex filia, ſeu ex nepte d. conſ. 86. nu. 3. fol. 126. & d. conſ. 87. num. 3. fol. 127

Cõditio ſubſtitutionis qñ deficit, tũc ſubſtitutus nõ dicitur priuari iure ſuo, ſed habetur ꝓ nõ ſcripto d. cõ. 86. n. 8. f. 126

In Cõditiõe poſiti filij qñ cẽſeãtur exp̃ſsè uocati à teſtatore, et de hac materia. uide in d. cõ. 86. f. 125. et in d. cõ. 87 fo. 127

Index Conſiliorum primæ partis

In Conditione poſiti cenſentur expreſſè uocati ex teſtamētu, ſi extet probabilis aliqua cōiectura, uel ratio. Et qũ nō habeat locum glo.in.l.lucius d.conſ.87.nu.10,fol. 129

In Conditione poſiti cenſentur expreſſè uocati per teſtatorem, quãdo in conditione fuit etiam appoſita dictio, maſculis, puta, ſi ſine filijs maſculis &c. & ſaltem concurrente aliqua alia coniectura. d.conſ. 86. num. 11. fol. 126. & .d. conſ. 87, nu, 11. fol. 128. & ibidem dat rationem.

In Conditione poſiti cēſentur etiam expreſſè uocati, quãdo teſtator ultimo loco ſubſtituit extraneos, id eſt, nō deſcendētes. d.cōſ.86.nu.12.fo.126. et d.conſ.87.nu.12.fo.128. ubi ponit rōnē, et optimè declarat, an, et qũ ſit uera hæc opinio.

In Conditione poſiti cēſentur etiã expreſſè uocati ex teſtamēto, qũ teſtator poſt factas ſubſtitutiones, ꝓhibuit bona alienari extra familiã, et q̃ ſit ratio d.cōſ.87.nu. 13. fol. 128

In Conditione poſiti cenſentur etiam uocati ex teſtamento, quãdo teſtator fecit fideicommiſſum fauore agnationis ſuæ, d.conſ. 87. nu.14.fol. 128

Conditionis euenientis tempore qui reperiuntur nati, ij tantum an admittantur ad ſuccedendum, nō autem poſtea nati, uel concepti. & de hac materia, uide in conſ.106.per totum fol.148. uide infra in uerbo, ſucceſſio.

Conditionalis diſpoſitio purificata, & diſpoſitio pura, æquiparantur d.conſ.106. nu.4. fol. 148

Conductori ſtare an teneatur ſucceſſor. uide ſupra in uerbo, Colono.

Confœderata Ciuitas nō cōprehēditur ſub ordinibus, uel decretis alterius ſtatus, uel ciuitatis, conſ.49.nu.1.fol. 69

Et quid ſtante ſtatuto, q͂ bānitus in uno loco poßit offendi in locu confœderato, et de opinione Bartoli in.l. non dubito, de captiuis. uide ibidem.

Confeßio mea facta in iudicio mihi non præiudicat, ſi aduerſarius eam non acceptauit, ſed conatus eſt impugnare, cōſ. 9. num. 29. fol. 22

Confeßio, ſeu aſſertio facta in iudicio præiudicat, qũ nō fuit impugnata per partem, ſed acceptata, conſ.17.nu.10.fol.36

Confeßio, uel reſponſio, uel quilibet alius actus ambiguus factus in iudicio debet interpretari in fauorem proferentis d. conſ.17, nu.11, fol. 36

Confeßio extraiudicialis facta præſente parte plenè probat, conſ. 95. nu.6.fol. 134

Confeßio partis, et unius teſtis depoſitio, plenè probant intentionem d. conſ. 95.nu.10.fol. 134

Confeßio probari debet ſaltem per duos teſtes omni exceptione maiores; conſ. 56, nu.28.fol. 77

Confeßio Principis tribuit ius, ueluti ſi confitetur aliqua loca eſſe alterius, cēſetur ex tali confeßione ea illi cōceßiſſe, & donaſſe.conſ.64.nu.38.fol. 93

Confeßus, ſeu ꝓ uerè cōfeſſo habetur ille, qui citatus ſub pœna cōfeßi, et conuicti, fuit cōtumax, & paſſus eſt ſe cōdēnari, & ſi poſtea cōpareat, nihil ei prodeſt, niſi clarè, & cōcludenter probet de innocentia, conſ. 56, nu.22.fol. 76

Confiteri ſe excommunicatũ cēſetur is, qui petit abſolutionē ab excōicatione. et qui petit immunitatē, cēſetur cōfiteri ſubiectionē, Et idē de ſĩlibus. et maximè qñ ſumus in his, in quibus pōt aliquis confitendo ſibi præiudicare, conſ.34.nu.5 fo.56

Confines ſi fuerunt omißi in uenditione, an poßint addi ex interuallo. & quid ſi fuit erratum in confinibus, & de hac materia confinium, uide in conſ.10.per totum. fol. 25

Confines poſſunt addi ex interuallo in uenditione, ēt facta ſine inſtrumēto. uel ſi fuerũt appoſiti, ſed nũc repiũtur mutati, poßũt addi cōfines pñtes, qũ cōſtat de re d.cō.10,n.3.f.24

Confines, ſeu demonſtratio fundi uenditi ſi fuit omiſſa, ualet uenditio, ſi ꝓbatur poſtea, de quo fundo ſenſerint cōtrahētes d.cō.10.n.12.fo.25. uide ēt infra in uerbo, demōſtratio,

Confines, qui ab initio non fuerunt appoſiti, an poßint poſtea addi in inſtrumento d.conſ. 10.nu.14 fol. 25

Cōfines, ſeu cohærētiæ pñt addi per notariũ d.c.10.n.21.f.25

Confiniũ omißio nō uiciat uēditionē, neq; ēt error ipſorũ cōfiniũ uiciat, dũmō ꝓbet̃ certitudo corporis d.c.10.n.4.fo.25

Confines duo, ſeu duæ demonſtrationes ſufficiunt, & aliquando etiam unica d.conſ. 10.nu.5.fol. 25

Cōfines perinde eſt ac ſi notarētur, qũ qs dicit, uēdo fundũ, in quo eſt oliuetũ. & idem eſt in legato d.conſ.10.nu.6.fo. 25

Cōfines ꝓbãtur in antiquis p uerba enũciatiua.c.81.n.4.f.121

Confirmatio generalis, & ſimplex, non conualidat actũ nullum, & illicitum, conſ.4.nu.22.fol. 8

Confirmatio, ſeu mandatum, q͂ ſoluantur legata, comprehēdit legatum, quod aliàs erat inualidum ſine tali mandato, et cōfirmatione, & non ea, quæ ſunt ualida, & quæ non indigebant ea cōfirmatione, & mandato, conſ.109.nu.17.fol.152

Confirmatio inducitur etiã ex qualibet tacita uoluntate, conſ. 4. num. 42. fol. 9

Confirmatio actus facta alio tempore magis habili multum operatur d.conſ.4.nu. 57. fol. 10

Quòd ualeat actus factus ſub conditione, ſi confirmabitur à ſuperiore d.conſ.4.nu. 52.fol. 9

Confirmatio facta pro acquirendis, cenſetur ēt facta pro iam acquiſitis, quæ confirmans ignorabat, conſ.64.nu.35.fo.93

Confirmatio Principis non præiudicat iuribus aliorum, conſ. 107. nu,7.fol. 150

Confiſcatio bonorum non comprehendit bona prohibita alienari, conſ. 7. nu.17.fol. 14

Confiſcatio bonorum non comprehendit bona ſubiecta fideicommiſſo, niſi delinquens ſit ultimus ex fideicommiſſarijs d. conſ.7.nu.18.fol. 14

Confiſcatio bonorum comprehēdit etiam nomina debitorum, et bona mobilia, ubicunq; ſint, conſ. 17.nu.18.fol. 37

Confiſcatio bonorum non comprehendit bona poſt bannum acquiſita d.conſ. 17.nu.20. fol. 37

Confiſcatis bonis alicuius, ſi fuerunt etiam confiſcata bona aliqua fideicommißi, ſcientibus, & non contradicentibus fideicommiſſarijs, an cenſeatur extinctum ius fideicōmißi, et illatum præiudicium &c. uide in conſ. 105, fol, 146

Confiſcata licet fuerint bona, reuocatur tñ legitima per filios poſtea natos, & an hoc ſit uerum, conſ. 106.nu.22.fo.149

Coniectura. euidens uoluntas teſtatoris dicitur etiam, ea quæ colligitur ex coniecturis, conſ.19.nu.8.fol. 39

Coniectura una, ſeu præſumptio poteſt aliã tollere, & ſpecialis tollit generalem, & magis ueriſimilis præfertur minus ueriſimili. conſ.56, nu.4, fol. 75. & ibidem nu.6, fol. 75

Coniuncti, uel uicini nō ꝓſumũtur habere ſcientiã, et notitiã de his actibus, qui clam ſolent fieri, conſ.25. nu.15.fol.45

Conſanguinitas maior præſumitur matris erga filios, quàm fratris erga fratrem, conſ.12.nu.3.fol. 29

Conſanguinitas quomodo probetur, & an per uerba enunciatiua inſtrumēturum antiquorum, & an per nominationem, & tractatum, & de hac materia. uide in conſ.83.fol. 121

Conſanguinitas, & aliquos eſſe deſcendētes à tali ſtipite, probatur in antiquis per uerba enunciatiua inſtrumētorum antiquorum, d.

tiquorum.d. conſ.83. num. 3. fol. 121

Conſanguinitas probatur per uerba enunciatiua unius inſtrumenti, etiam in præiudicium tertij.d.conſ.83.nu.15.fo.122

Conſanguinitas non poteſt probari per inſtrumenta. & quomodo id intelligatur.d.conſ.83.nu.17.fol. 122

Conſanguinitas eſt difficilis probationis.d.con.83.n.7.fol.121

Cõſanguinitas, uel filiatio eſt difficilis ꝓbationis ẽt in facto recenti, et admittitur ꝓbatio per indicia, & coniecturas, quæ habent̃ pro plena ꝓbatione in antiquis.d.cõ.83.nu.3.fo. 122

Conſanguinitatis in probatione dicitur res antiqua per ſpaciũ tẽporis 56.annorũ, et ẽt 50.annorũ.d.cõ.83.nu.10.fo.122

Conſanguinitatis, uel filiationis in probatione ex uerbis enunciatiuis inſtrumentorũ, tempus.60.& etiam.50.annorum dicitur tempus antiquum.d.conſ.83.nu.14.fol. 122

Conſanguinitatis in probatione nõ eſt neceſſaria probatio primi ſtipitis.d.conſ.83.nu.16.fol. 122

Conſanguinitas, uel filiatio probatur per tres teſtes, & etiam duo ſufficiunt. & an requiratur, q ſint perſonæ graues. et an teſtes ſingulares probent.d.conſ.83.nu.18.fo. 122

Conſanguinitatis in probatione dicta teſtium ſingularium coniunguntur.d.conſ.83. nu.20.fol. 122

Conſanguinitatis cuiuſcũq; gradus in quaſi poſſeßione conſtituitur quis per nominationẽ, & tractatũ, itẽ & per cõem opinionẽ, q talis ab omnibus reputetur.d.cõ.83.n.21.f.122

Et talis quaſi poſſeßio conſanguinitatis transfert onus ꝓbãdi in contrariũ, etiã in deciſorijs, ẽt ſi tractetur de obtinenda hæreditate. & eſt magis cõis opinio. ibidẽ nu.22.fol. 123

Et talis quaſi poſſeßio cõſanguinitatis an ſit neceſſe, q probetur diſtinctè per gradus, & qũ, ibidem nu.25.fol. 125

Conſanguinitatis, & familiaritatis ratione actus poſitiuus nõ operat̃ effectũ, quẽ de ſui natura ſolet opari.c.9.n.18.f.21

Conſanguineus, hæc dictio capitur in iure tribus modis, pro agnatis, pro fratribus, & pro quibuſcunq; cognatis, propriè tamen pro agnatis, conſ.69, nu.2, fol. 101

Conſanguineus tantũ an excludatur à ſucceßione per utrinq; coniunctum. et de hac materia, uide late in conſ.81.fol.116. uide infra in uerbo, filij, & in uerbo, fratres.

Conſcientiæ in foro etiam, retinentur per fiſcum bona relicta incapaci, conſ.42.nu.9.fol. 65

Conſcientiæ in foro tenetur dare fiſco is, qui tacitè fuit rogatus reſtituere incapaci.d.conſ.42.nu.11.fol. 63

Conſcientiæ uel animæ in foro ligat lex poſitiua, ſiue ſit eccleſiaſtica, ſiue ciuilis, quando non eſt nutritiua peccati.d.cõſ.42. num. 10. fol. 63

Conſenſus Principis præſumitur interueniſſe ex longo curſu temporis in actibus publicis, conſ.70.nu.5.fol. 103

Conſequentes à deſtructione ad deſtructionem antecedentis ualet argumentum, conſ.110.nu.4.fol. 154

Conſtitutum æquiparatur traditioni, conſ.4, nu.14.fol. 7

Conſtitutum collatum poſt mortem conſtituentis quando nihil operetur &c. uide in conſ.105.fol. 146

Conſtituens ſe poßidere pro aliquo poſt ſuam mortem, ſi poſtea ante euentum conditionis, uel diei transferat poſſeßionem per ueram traditionem in alium, ſubuertitur penitus uis, ac natura prioris conſtituti.d.conſ.103.nu.1. fol. 146

Idem, ſi conſtitutum fuiſſet purè factum, ibidem.

Conſtituens ſe ſponte in carceribus, plurimum præſumitur innocens.conſ.94.nu.7.fol. 153

Conſuetudo regionis inſpicitur in teſtamẽtis, cõ.6, nu.2.f.11

Conſuetudo teſtatorum attendi debet, conſ.57.nu.1.fol. 79

Conſuetudo ꝑſtandi fidẽ libris mercatorũ an ualeat, & de hac materia, uide in cõ.95 f.133. uide infra in uerbo, mercator.

Cõſuetudo, q ꝑſtetur fides libris mercatorũ, uel artificũ, debet intelligi, et limitari, n ſi cõtrariũ uideat̃ iudici ex aliquibus cauſis ꝓbabilibus. et ſi ſtatutũ, uel cõſuetudo diſponeret cõtrariũ, eſſet indiſcreta, et prona ad malũ.d.cõ.95.n.1.f.133

Conſuetudo indiſcreta, & prona ad malum non ualet.d.conſ. 95. num. 1. fol. 133

Contemplatione qua aliquid dicatur, uel fiat, ſemper inſpiciendum eſt, conſ. 77. nu. 29. fol.111. & conſ. 79.num. 17. fol. 115. & ſupra in uerbo, actus.

Contractus fieri poteſt, & inſeri in teſtamento, neq; poteſt reuocari, conſ.4.nu.18.fol.9. & conſ. 42.nu.6.fo.65. & conſ.57.nu.17.fol.80. & conſ.109.nu.11.fol. 152

Contractus fieri poſſunt in teſtamentis, & habent propriam naturam contractuum.d.conſ.42.nu.6.fol. 63

Contractus donationis fieri poteſt in teſtamento, & ſtipulatio notarij interueniens facit, q cenſeatur irreuocabilis, et habeat natura cõtractus quò ad omnia.d.conſ.57.nu.17.fo.80

Contractus fieri poteſt in teſtamento. Et an poßit reuocari, ſi reuocetur teſtamentum.d.conſ.109.nu.11.fol. 152

Contractus, qui fuit obſeruatus tam pluribus annis, non facilè debet reſcindi, conſ.10.nu.50.fol. 26

Contractus quãuis ab initio non contineret læſionem, ſi tamen ex poſt facto propter mutationem temporum contineat læſionẽ enormem, poteſt tunc reſcindi, et debet regulari ſecũdum qualitatẽ ipſorũ temporũ, ſi eſt contractus ſucceßiuus, reſpiciens etiam futura tempora, conſ.34.nu.16.fol. 57

Contractus ꝑſumitur factus uel ꝓpter metũ, uel propter aliã ſpeciem doli, ſtante enormißima læſione, cõ.89.nu.5.fol. 15

Contractus reſcinditur, ſiue adſit dolus ex propoſito, ſiue dolus re ipſa. et quodlibet eorũ ſufficit, cõ.81.nu.50.fol. 119

Contractus omnis factus per minorem cum iuramento ualet, conſ.11. nu.5.fol. 27

Contractus minorum non reſcinduntur, niſi adſit læſio, quæ ſit magna.d.conſ. 11.nu.21.fol. 28

Contractus inter filios, & parentes quando ualeant, et an donatio. & quid ſtante iuramento.d.conſ.11.nu.2.fol. 27

Contractus ſimulatus. De hac materia, uide in conſ.9. fol. 19. & latè in conſ.97.fol.136. & infra in uerbo, ſimulatio.

Contractus præſumuntur ſimulati ex coniecturis, & ex qualitate, & uicinitate eorum.d.conſ.97.nu.1.fol. 136

Contractũ ſimulatũ qui dicit, ſiue agendo, ſiue excipiẽdo, debet exprimere certũ modũ, et certã cauſam ſimulatiõis. et q̃ ſit ratio.d.conſ.9.nu.1.fo.19. & .d.cõſ.97.nu.24. fol. 138

Ex Contractu ſimulato non transfertur dominium, neq; poſſeßio.d. conſ.97.nu.4. fol. 136. ſed uide ibi nu.49. fol. 140. ubi habes quando transferatur.

Contractus aliquis ſi fiat, & agatur tacitè, q breui tempore ſit duraturus, talis ſimulatio non eſt reprobata.d.conſ. 97. num. 44. fol. 140

Contractus non infringitur propter ſimulationem ex honeſta, & iuſta cauſa.d.conſ.97.nu.46.fol. 140

Contractus ſi ſit inutilis, ex eo transfertur dñium, & poſſeſſio, qñ eſt inutilis, quia factus eſt preter legem, non autem contra legem. & quomodo.d.conſ.97.nu.47.fol. 140

Contractus ſi ſit inutilis, ex eo transfertur dominium, etiam quando eſt inutilis, quia lex reſiſtit contractui. & quando d. conſ. 97. nu. 48. fol. 140. Et an ex contractu inutili transferatur poſſeßio, & q non ſufficiat translatio ficta

per conſtitutum &c. conſ, 78. num. 21. fol. 113
Contractus aliquando eſt ipſo iure nullus, & tamen habetur pro ualido quò ad contrahentes, quando ſcilicet ipſi contrahentes eum miſerunt executioni, & eũ ſemper ſeruarunt, ac in eo perſeuerant &c. d. conſ. 97. nu. 45. fol. 140
Contractus quilibet, ſeu actus ſi factus ſit ſub errore, & credulitate &c. poteſt quilibet ex contrahentibus ab eo recedere, conſ. 101. nu. 1. fol. 144
Contractus facti per iniuſtos dominos, & poſſeſſores, ueluti per Tyrãnos &c. non præiudicant legitimis poſſeſſoribus, ſeu dominis, ut locationes, infeudationes, & cæteri contractus, conſ. 108. nu. 4. fol. 151
Contractus concipitur quandoq; cum una perſona, & uerſus eam diriguntur uerba, & tamen ad aliam perſonam pertinet effectus, & commodum, & actio, conſ. 23. nu. 13. fol. 43
Contractus dubij interpretantur per ſigna, & effectus, conſ. 34. num. 7. fol. 56
Contractus declarantur ab effectu poſtea ſubſecuto inter ipſos contrahẽtes, conſ. 59. nu. 9. fo. 81. & conſ. 74. nu. 8. fo. 107
Contractus ambiguus optimè declaratur ex eo, quod poſtea ipſi contrahentes faciunt. d. conſ. 74. nu. 8. fol. 107
Contractus qualitas iudicatur ex effectu principali, nõ autem ex multitudine uerborum, conſ. 81. nu, 48. fol. 119
Contractus appellatione uenit donatio inter uiuos, quia habet conſenſum duorum, conſ. 57. nu. 13. & 14. fol. 80
Contractus appellatione non uenit donatio, ſtrictè, & propriè loquendo. d. conſ. 57. nu. 16. fol. 80
Contrahere prohibitus, ſi donet inter uiuos, incidit in pœnam. d. conſ. 57. nu. 13. fol. 80
Contractus appellatione uenit omnis actus, per quem efficaciter obligamur. d. conſ. 57. nu. 15. fol. 80
Contractus quando non cõfirmetur iuramento. & quãdo contractus etiam iurati comprehẽdantur ſub ſtatuto, conſ. 70. num. 6. fol. 103. & ibi uide cum numeris præcedentibus, & ſequen.
Cõtractus donationis ſubſecutus poſt aliquas ꝓmiſſiones, et tractatus &c. facit, ꝙ ꝑſumãtur reſoluti oẽs illi tractatus ꝑcedentes, et in eorũ executionẽ, & implemẽtum cẽſetur factus talis cõtractus donationis. d. conſ. 70. nu. 12. fol. 103
Contractus Principis factus cum ſubditis an obliget etiam ſucceſſores ipſius Principis. & de hac materia. uide in conſ. 67. fol. 99
Contractus Principis habentis iuriſdictionem in perſonas ſibi ſubditas, ueluti Marchionis, Ducis, Comitis &c. factus cũ ipſis ſubditis, obligat non tantum ipſum Principem contrahentem, ſed etiam ſucceſſores ſuos in ea iuriſdictione, & dignitate, ſecundum communem opinionem. Et quæ ſit ratio, & an ſit neceſſe, ꝙ factus fuerit cõtractus nomine ipſius dignitatis. d. conſ. 67. nu. 1. fol. 99
Contractus Principis cum ſubditis obligat etiam ſucceſſores, dummodo talis contractus non contineat magnam diminutionem iuriſdictionis. d. conſ. 67. nu. 2. fol. 100
Contractus feudalis non ualet aliquãdo in præiudicium ſupremi domini, & tamen ualet in præiudicium ipſius domini inferioris, qui fecit contractum. d. conſ. 67. nu. 7. fol. 100
Contrahentium mens conſiderari debet in contractibus, & tenendum, quod eſt ueriſimile, conſ. 1. nu. 4. fol. 1
¶ Contraria allegãs an audiatur, & qñ. Et an quis poſſit uti inſtrumẽto, nõ obſtãtibus his, quæ prius in cõtrariũ dixit, et fecit. et aliqua de hac materiã, qñ admittatur uariatio, allegãdo contraria &c. uide in coſ. 9. nu. 24. cũ ſequẽtibus. fo. 22
Contratria allegans, & uarians admittitur inter eaſdem perſonas in diuerſa inſtãtia. & quando allegans contraria fuit uictus in prima inſtãtia. d. conſ. 9. nu. 25. fol. 22
Quod amplia, & declara, ut ibi. num. 26. 27. & 28. fol. 22
Contraria allegãs an, et qñ audiatur. uide ẽt cõ. 21. n. 5. f. 41
Contrarietas, maximè in teſtibus, debet euitari, quãtum fieri poteſt, fœdere diſtinctionis, conſ. 9. nu. 22. fol. 21
Contrarietas, uarietas, et abſurditas ſemper, quãtum fieri poteſt, tolli debet in qualibet diſpoſitione, conſ. 29. nu. 6. fo. 48
Contrarietas, ſeu repugnãtia, & perplexitas uerborum quãdo uiciet diſpoſitionem, & quãdo nõ. & de hac materia. uide in cõſ. 24. fu. 44. & uide infra in uerbo, perplexitas.
¶ Contrauenire quando quis dicatur, conſ. 4. nu. 59. fol. 10
¶ Conuentiones fideicommiſſarij nõ ualent in præiudicium alterius fideicommiſſarij, conſ. 6. nu. 4. fol. 12
¶ Copula, & de ſui natura ampliat, & extendit, & copulat per ſe, & principaliter, & idem importat, quod dictio, item conſ. 11. nu. 26. fol. 28
Copula carnalis, ſeu impudicitia mulieris ſolet ꝓbari per quaſcũq; probationes, etiam præſumptiuas, præſertim ubi nõ agitur de diſſoluendo matrimonio, cõſ. 25. nu. 4. fol. 45
Copula carnalis cum ſit de his, quæ clam ſolent fieri, neq; facilè probari poſſunt, poteſt probari per qualeſcunq; probationes. d. conſ. 25. nu. 7. fol. 45
¶ Correcta ratione legis, nõ cẽſetur correcta ipſa lex, cõſ. 81. nu. 19. fol. 117. Sed limita ut ibi nu. 20. 21. 22. & 23. fo. 117
Correcta ratione legis, cenſetur correpta ipſa lex, quãdo reducimur ad ius antiquum, uel ad diſpoſitionem, quæ aliquo iure fuerat prius admiſſa. d. conſ. 81. nu. 20. fol. 117
Correcta ratione legis, cenſetur correcta lex, quãdo ratio eſt ſcripta in lege, uel ſtatuto, uel habetur pro ſcripta, quia eſt unica. d. conſ. 81. nu. 22. fol. 117
Correcta ratione legis, cenſentur correcta lex, quando aliàs reſultaret uicium, uel abſurditas. d. conſ. 81. nu. 23. fol. 117
¶ Creditor ſi ſtetit per triginta annos ꝙ non petijt debitum, an excludatur per præſcriptionẽ actionis, etiam cũ mala fide, & quomodo. & de hac materia. uide in cõſ. 28. fol. 47
Creditor an poſſit agere ad bona debitoris; quæ ipſe debitor habet in emphiteoſim ab eccleſia. d. conſ. 28. nu. 5. fol. 47
Et ꝙ omne cõmodũ, quod precipitur ex dñio utili bonorũ emphiteoticorũ, poſſit trãſire ĩ creditores. d. c. 28. n. 7. f. 47
Sed ſi ſit cõmiſſa caducitas, poteſt eccleſia ſibi omne ius applicare in præiudicium creditorum, etiam in præiudicium dotis. ibidem. nu, 9. fol. 47
Creditor habens hypothecam generalem poteſt eligere, quod pignus perſequatur ex multis, conſ. 97. nu. 10. fol. 137. Sed limita ut ibi nu. 52. fol. 141
Creditor hodie debet prius excutere debitorem principalem &c. uide infra in uerbo, excuſſio.
Creditori legãs, cõtra quẽ habebat exceptionẽ, cẽſetur exceptionẽ remittere. et quomõ id procedat, cõſ. 109. nu. 24. fo. 153
Creditores mariti an habeant ius offerendi contra uxorem poſſidentem, uel petentem bona mariti pro dote ſua, quãdo, ſcilicet maritus tendit ad inopiam, & de hac materia. uide in conſ. 80. per totum. fol. 115
Creditores mariti an habeant ius offerẽdi cõtra uxorem, fuerunt duæ opiniones, una negatiua, & altera affirmatiua, et eſt diſputabilis articulus. d. conſ. 80. nu. 1. fol. 115
Creditores mariti ꝙ non habeant ius offerendi cõtra uxorem,

eſt magis

eſt magis cõmunis opinio, & uerior. & quæ ſint rationes. d. conſ. 80. num. 2. fol. 115
Creditores mariti q. nõ habeant ius offerendi, & q. uxor poſſideat bona mariti pro dote ſua, quando maritus tendit ad inopiam, hoc non dicitur eſſe propriè reſtitutio, uel ſolutio dotis. & qui effectus ſequatur ex hoc. d. cõſ. 80. nu. 3. f. 115
Creditorum, ſeu crediti appellatione an ueniant etiam fideicommiſſarij, conſ. 74. nu. 13. fol. 107
Crediti appellatione an comprehendatur etiam creditum conditionale. d. conſ. 74. nu. 14. fol. 107
Credita, ſeu nomina debitorum non circũſcribuntur loco, neq; cenſentur eſſe ſub territorio ſtatuentium, neq; ſub territorio debitoris, ſed creditoris, conſ. 26. nu. 3. fol. 46
Credita, ſeu nomina debitorum an cõnumerentur inter immobilia, ſicut annui reditus. d. conſ. 26. nu. 5. fol. 46
¶ Credulitas probabilis habet uim tituli, cõſ. 64. nu. 59. fol. 95
¶ Cridæ, ſeu proclamationes, q. qui habet ius in bonis, compareat &c. uide infra in uerbo, proclamationes.
¶ Crimen extinguitur morte delinquentis &c. uide infra in uerbo, delictum.
Criminales cauſæ ſunt argumentis examinandæ, conſ. 56. num. 2. fol. 75
¶ Curatores, & tutores, finito officio, non tenẽtur de euictione ẽt q. ſimpliciter pmiſſerint de euictione, cõ. 12. n. 9. f. 30
¶ Curtij iunioris opinio reprobatur in materia, an fideicommiſſum reciprocum, ſeu reciproca ſubſtitutio cenſeatur inducta inter multos inſtitutos &c. conſ. 31. nu. 4. fol. 51

De Litera D.

DAMNVM In dubio præſumitur datũ, ſeu illatũ ab inimicis, cõ. 56. nu. 16. fo. 76. & cõſ. 72. nu. 11. fo. 105
¶ Datio in ſolutum ſi fiat, & res datæ euincantur, perinde eſt, ac ſi ſolutum non fuiſſet, & non cenſetur liberatus ille, cuius nomine, uel mandato datæ fuerunt in ſolutum, conſ. 2. nu. 12. fol. 4
Datoris iura reſoluto, cenſetur reſolutum ius accipientis, conſ. 108. num. 3. fol. 150
Datum, uel promiſſum ſub contemplatione, q. matrimoniũ inter aliquos habeat effectum, debet reuocari, matrimonio nõ ſecuto, conſ. 77. nu. 28. fol. 111
Datum alicui præſumitur in dubio datum ex cauſa magis ueriſimili, & ab ea cauſa regulatur diſpoſitio. d. conſ. 77. nu. 30. fol. 111
¶ Debitor ſi erret, et ſoluat falſo creditori, an, & qñ cẽſeatur liberatus. & de hac materia. uide in cõſ. 3. per totũ. fol. 4
Debitor ſi errauit, & ſoluit non creditori, credens eum creditorem, ſi habuit iuſtam cauſam errandi, an ſit liberatus, & quãdo, & quæ ſit iuſta ignorantia. d. conſ. 3. nu. 1. fol. 5. & uide ibidem nu. 9. fol. 5
Debitor bona fide ſoluens in caſu depoſiti falſo creditori, cenſetur liberatus, etiam ſi non habuerit iuſtam cauſam ignorandi. d. conſ. 3. nu. 2. fol. 5
Debitor generis ſi ſoluat falſo creditori, non cenſetur liberatus à uerò creditore, etiam q. habuerit iuſtiſsimam cauſam erroris. d. conſ. 3. nu. 3. fol. 5
Debitor ſoluẽs falſo creditori, repetit ab eo. d. cõſ. 3. nu. 11. f. 5
Debitor, qui ſoluit, cenſetur ſoluiſſe uigore præcedentis promiſsionis, conf. 9. nu. 13. fol. 20
Debitor ſi legat creditori, an cenſeatur uelle compenſare. uide in conſ. 17. fol. 35
Debitor ſi legauit creditori, cẽſetur in dubio legatum factum animo compenſandi, qñ debitum erat neceſſarium. et quãdo dicatur debitum neceſſarium. d. conſ. 17. nu. 6. fol. 35
Debitor an præſcribat actionẽ creditoris poſt triginta annos, etiam cum mala fide. & quomodo. & de hac materia. uide in conſ. 28. per totum. fol. 47
Debitor an poſsit moleſtari à creditore in bonis, quæ ipſe debitor habet in emphitheoſim ab eccleſia. d. cõ 28. nu. 5. fol. 47
Debitor ſi amiſsit apocham ſolutionis, & aliam petat à creditore, nõ auditur, ſi de ſolutione conſtat ex libris Communitatis. conſ. 33. nu. 2. fol. 55
Debitorum nomina &c. uide infra in uerbo, nomina debitorũ.
Debitum neceſſarium quando dicatur, cõſ. 17. nu. 6. fol. 35
Debitum uoluntarium quãdo dicatur. d. cõſ. 17. nu. 8. fol. 35
Debitum, uel legatum inefficax, & ſuſpenſum &c. an cõprehendatur ſub mãdato teſtatoris de ſoluendo debita, et legata. & de hac materia. uide in conſ. 109. per totum. fol. 151
Debitum inefficax nõ comprehenditur ſub mandato ſimplici, uel generali de ſoluendo debita. d. conſ. 109. nu. 12. fol. 152 ſed uide ibi nu. 23. fol. 153
Debita ſolui ſi teſtator mandauit ſimpliciter, eſt perinde, ac ſi dixiſſet omnia debita. d. conſ. 109. nu. 14. fol. 152
Debitorũ, uel legatorũ ſolutionẽ fieri ſi quis mandauit generaliter, an comprehendãtur debita, uel legata inefficacia, & quãdo. & quomodo procedant tradita in. l. ſi is cui. §. flauius. ff. de ſolutio. d. conſ. 109. nu. 23. fol. 153
¶ Decimæ perſonales habentur ad inſtar collectarum, & ſoluuntur etiam ex matrimonio, & negociatione, & ſic ex lucro, conſ. 40. nu. 6. fol. 67
Decimæ, uel cenſus ſolutio an poſsit ſubditis remitti per Principem in præiudicium ſucceſſorum. & de hac materia. uide in conſ. 67. fol. 99
¶ Declaratio nõ cenſetur prohibita, prohibita additione, uel detractione, conſ. 10. nu. 20. fol. 25
Declaratio ambiguæ diſpoſitionis, ſeu contractus ambigui illa optima eſt, quæ colligitur ex facto poſtea ſubſecuto, ſeu ex eo, quod poſtea ipſi contrahentes faciunt, conſ. 64. nu. 31. fol. 93. & conſ. 74. nu. 8. fol. 107
¶ Decretum Iudicis poteſt interponi etiam ex interuallo poſt actum, conſ. 4. nu. 50. fol. 9
Decretum, & præſentia iudicis, item & præſentia amicorũ, & cõſanguineorum excludit præſumptionem metus, & fraudis, cõſ. 11. nu. 10. fol. 27. & uide ibi nu. 12. fol. 27
Pro Decreto Iudicis præſumitur, & q. interuenerit cauſæ cognitio, conſ. 4. nu. 55. fol. 10
Decreta, & ſtatuta ſolent recipere interpretationem à iure communi, conſ. 30. nu. 1. fol. 50
Decreta Mediolani an comprehendant Placentiam. uide in conſ. 49. fol. 69
Decreta, & ordines unius ſtatus, uel ciuitatis nõ porrigũtur ad ciuitatem confœderatam. d. conſ. 49. nu. 1. fol. 69
Et quid ſtante ſtatuto, q. bannitus in uno loco poſsit offendi in loco confœderato. & de opinione Bart. in. l. nõ dubiũ. de capti. uide ibidem.
Decreta condere, & ſtatuta generalia, denotat iuriſdictionem &c. uide infra in uerbo, ſtatuta.
Decretum, ſeu ſtatutum Mediolani, q. iuretur donationem nõ eſſe fictam, neq; ſimulatam, an præcisè ſeruandum ſit, id eſt an contractus ſit nullus, ſi nõ fuit præcisè iuratum ſecundum formam decreti. & quomodo intelligatur tale decretum. & de hac materia. uide in conſ. 70. fol. 102

Index Conſiliorum primæ partis

Decretum, uel ſtatutum ſimpliciter diſponens an comprehendat, uel poßit comprehendere actus iuratos. d. conſ. 70. nu. 3. fol. 103. & uide infra in uerbo, ſtatutum.

Defectus iuriſdictionis pōt quandocunq; opponi in quacunq; parte iudicij, & etiam poſt ſentētiam, conſ. 62. nu. 7. fol. 85

Defendere ſe quilibet tenetur. Et de homicidio commiſſo per filium ad defenſionem patris ſui, an puniri debeat. Et de materia. d. nu. uide in conſ. 94. per totum, fol. 133

Ad Defenſionem neceſſariam licitum eſt percutere, & impunè occidere alium, & quando id propriè uerificetur. d. conſ. 94. nu. 1. fol. 133

Et poteſt percuti, uel occidi aggreſſor, nō ſolū ſi ueriſimiliter erat interfecturus talem ſe defendētem, ſed etiam ſi erat illaturus ſolum aliquod leue uulnus, uel percußionem, & tunc nō tenetur defendens de homicidio, neq; de exceſſu, neq; de doloſo exceſſu &c. ibidem nu. 2. fol. 133

Ad Defenſionē patris pōt filius percutere, uel occidere aliū, et frater ad defenſionē fratris, et maritus ad defenſionē uxoris, et ſocius itineris ad defenſionē ſocij. d. cō. 94. n. 3. f. 133

De Defenſione ſi teſtes deponāt, creditur eis, ēt q. deponāt p uerbum, credo, & maximè qū ex eorū dictis colligitur rō, uel expreßè adducunt rationem. d. cōſ. 94. nu. 4. fol. 133

Et ualet teſtis diſpoſitio, etiā q. ſimpliciter dicat factū fuiſſe ad defenſionem. ibidem nu. 5. fol. 133.

Et teſtes deponentes de publica fama defenſionis neceſſariæ probant. ibidem nu. 6. fol. 133

Delegatio ſi fiat, an cenſeatur facta nouatio. uide infra in uerbo, nouatio.

Delictum extinguitur morte delinquentis, & quomodo id procedat, & an ferri poßit ſentētia contra reum mortuum in cauſa criminali pro pœna pecuniaria. & de hac materia, uide in conſ. 90. per totum. fol. 130

Delictum extingui morte delinquentis iura dicentia, quomodo, & quando procedant. d. conſ. 90. nu. 1. fol. 130

Delictum non extinguitur mortuo delinquente poſt concluſionem in cauſa, quin tunc ferri poßit ſentētia, etiam cum tractatur de pœna pecuniaria acceſſoriè ad corporalem. d. cō. 90. nu. 2. fol. 130

Delinquentis poſt mortē an poßit agi delicto criminaliter, aut ciuiliter etiam quò ad bona. uide etiam con. 25. nu. 9. fo. 45

Et quando agitur duntaxat ad bona ciuiliter, poteſt tractari de delicto etiam poſt mortem. ibidem nu. 10. fol. 45

In Delictis multa conſiderantur, perſona, locus, tempus, qualitas, quantitas, & euentus. conſ. 56. nu. 1. fol. 75

Delicti complices præſumuntur ij, qui reperti ſunt in loco delicti, et de iure torqueri debent, maximè ſtantibus aliquibus coniecturis. d. conſ. 56. nu. 30. fol. 77

De Delicto, ſeu de homicidio ante omnia conſtare debet, conſ. 16. num. 3. fol. 33

Delinquens punitur in eo, circa quod deliquit, conſ. 57. num. 2. fol. 79

Delinquens ſi poſt delictum commiſſum, & ſecutam ſentētiam condemnatoriam alienet bona, alienatio nō ualet. quod procedit duntaxat in parte ad fiſcum pertinente, ſecus in parte, quæ pertinet ad alios priuatos, ſeu ad uenientes ab inteſtato, conſ. 7. nu. 34 fol. 15

Delinquentis dicto ſtandum non eſt, quando aliunde conſtat de delicto abſq; eius confeßione, conſ. 30. nu. 3. fol. 50

Delinquens ſi occidatur in captura, & cum familia aderant alij aßiſtentes familiæ &c. uide in conſ. 47. fol. 67

Demonſtratio fundi uenditi ſi fuit omiſſa, ualet uenditio, ſi probatur poſtea de quo fundo ſenſerint contrahentes, cōſ. 10. nu. 12. fol. 25. & uide etiam ſupra in uerbo, Confines.

Demonſtratio rei uenditæ poteſt probare etiam ex poſt facto. d. conſ. 10. num. 7. fol. 25

Demonſtrationes duæ ſufficiunt ad rem uenditam, & aliquādo etiam unica. d. conſ. 10. nu. 5. fol. 25

Demonſtrationes duæ ſi fuerunt appoſitæ, ſufficit q. una ſit uera. d. conſ. 10. nu. 22. fol. 25

Demonſtrationes omnes poſſunt de nouo apponi. & pars aduerſa poteſt cogi ad faciendum nouum inſtrumentum cum ſuis omnibus demōſtrationibus ad firmiorem rei memoriam in futurum. d. conſ. 10. nu. 23. fol. 26

Demonſtratio falſa reijcitur, conſ. 83. nu. 27 fol. 123

Deo fieri cenſetur donatio, quæ fit eccleſiæ, conſ. 64. num. 83. fol. 97

Depoſitum fit quandoq; ſimulatum, facta ſcilicet tranſlatione de contractu uenditionis in depoſitum, & iudicatur tunc ut contractus uenditionis, conſ. 3. nu. 7. fol. 5

Depoſitum petens tanquàm hæres, non auditur, niſi doceat ſe eſſe hæredem. d. conſ. 3. nu. 10. fol. 5

Depoſiti inſtrumentum habet executionē paratam, etiam q. ſit depoſitum ſimulatum, & irregulare. d. cōſ. 3. nu. 12. fol. 5

Depoſitarius quando teneatur de dolo, & lata culpa, et quādo de leuißima, & leui. d. conſ. 3. nu. 6. fol. 5

Deſcendentes oēs ab aliqua perſona cenſentur etiā excluſi, quando illa perſona fuit excluſa, conſ. 57. nu. 19. fol. 80

Deſcendentes eſſe aliquos à tali ſtipite, & conſanguinitas, probatur in antiquis per uerba enunciatiua inſtrumentorū antiquorum, conſ. 83. nu. 3. fol. 121

Deſcendentium, & liberorum appellatione ueniunt deſcendētes maſculi ex fœminis, conſ. 86. nu. 5. fol. 126

Deſcendentes omnes denotantur per dictionem, ſui, conſ. 106. num. 14. fol. 148

Deſcendentes nati poſt alienationem ſponte factam per grauatos fideicommiſſo poſſunt eam reuocare. & quæ ſit ratio. & quomodo intelligatur. d. conſ. 106. nu. 19. fo. 149

Dictio, liberè, remouet omne impedimentū, cō. 8. nu. 17. f. 27

Dictio, &, de ſui natura ampliat, & extendit. & copulat per ſe, & principaliter, & idem importat, quod dictio, item, conſ. 11, nu. 26, fol. 28

Dictio, prædicta, non refertur ad immediatè præcedentia, ſed ad aliquantulum remota. d. conſ. 11. num. 28. fol. 28. & q. habeat relationem ad præcedentia, conſ. 29. nu. 5. fol. 48. & uide ibi nu. 21. fol. 49

Dictio, quilibet, de ſui natura, & proprietate idem importat, quod dictio, aliquis, conſ. 13. nu. 3. fol. 30

Dictio, quicunq;, eſt uniuerſalis diſtributiua, & attribuit actū inſolidum, conſ. 31. nu. 4. fol. 54

Dictio prædicta, quicūq;, aliqū ſtat collectiuè, nō autē diſtributiuè, et maximè in uerbis ſubſtitutionis. d. cō. 32. nu. 6. f. 54

Dictio, ſucceßiuè, poſita in ſubſtitutione uidet̄ ſuadere, q. ſit cōpendioſa ſubſtitutio, cō. 29. n. 2. fol. 48. et uide ibi n. 8. f. 48

Dictio, poſt. & dictio, ſucceßiuè, faciunt ſubſtitutionem compendioſam, quando eſt adiecta mentio mortis. & quid operentur, & quomodo intelligantur. d. conſ. 29. nu. 8. fol. 48

Dictio, omnium, an ſtet collectiuè, an uerò diſtributiuè, conſ. 31. nu. 14. fol. 52

Dictiones iſtæ, omne, uel totum, ſolent omnia comprehendere, etiam ſi talia ſint, quæ aliàs non includerentur, conſ. 17. num. 4

num. 4. fol. 35

Dictio, tunc, ſolet denotare extremitatẽ temporis. & quomodo intelligatur cũ illo uerbo, tunc uiuentes, et quã extremitatẽ denotet in caſu, de quo in conſilio, conſ. 51. n. 19. fo. 71

Dictio prædicta, tunc, denotat extremitatem multorũ temporum quando uerba præcedentia denotant multos gradus, et multa tempora d. conſ. 51. nu. 20. fol. 71

Dictio, pro, denotat modum, & cauſam finalem, non autẽ conditionem, conſ. 52. nu. 2. fol. 72

Dictio, ut ſupra, facit relationẽ ad ꝑcedentia. c. 57. n. 6. fo. 79

Dictio, manſus, quid ſignificet, & ꝙ habeat uaria ſignificata, conſ. 62. nu. 39. fol. 87

Dictio, conſanguineus, capitur in iure tribus modis, pro agnatis, pro fratribus, & pro quibuſcunq; cognatis. proprie tamen pro agnatis, conſ. 69. nu. 2. fol. 101

Dictio, uenter, generaliter ſumpta habet plures ſignificationes, conſ. 85. nu. 6. fol. 125

Dictio, maſculis, quando eſt appoſita in conditione, uel alia diſpoſitione, an tunc ueniant deſcendentes maſculi ex fœminis, & quomodo, & quando, conſ. 86. nu. 4. fol. 126. & uide infra in uerbo, maſculi.

Dictio, ſui, denotat oẽs deſcẽdentes, conſ. 106. nu. 14. fo. 148

¶ Dies ubi eſt appoſita, non eſt neceſſaria monitio, conſ. 48. num. 3. fol. 68

Dies tacita, quæ cenſetur in eſſe ex natura, & qualitate rei, operatur etiam commiſſionem moræ, ſicut dies expreſſa d. conſ. 48. nu. 4. fol. 68. & uide ibi nu. 11. fol. 68. & num. 20. fol. 69

Dies tacita an ſufficiat in materia pœnali, & priuatoria d. conſ. 48. nu. 11. fol. 68

¶ Dignitas perſonæ ſupplet &c. conſ. 9. nu. 45. fol. 23

¶ Dilatio ſolutionis cenſetur quædam diminutio precij, & è conuerſo ſolutio ante diem cenſetur aliquid plus continere, conſ. 107. nu. 3. fol. 149

¶ Diſpẽſatio quando non ſit, ſed propriè ſit legitimatio, conſ. 7. num. 4. fol. 13

Diſpenſatio dicitur duplici modo. & una eſt odioſa, altera fauorabilis. & quomodo hæc ſint d. conſ. 7. nu. 5. fol. 13

¶ Diſpoſitio generalis non comprehendit ea, quæ ſpecialiter nõ uenirent, cõ. 8. nu. 11. fo. 17. et uide infra in uerbo generalis.

Diſpoſitio generalis non ſolet referri ad ſpecificata, conſ. 26. num. 4. fol. 46

Diſpoſitio principalis ſi non tenet, nõ etiam tenet adiectio pœnæ, conſ. 8. nu. 19. fol. 17

Diſpoſitio legis ſola conſideratur, et non factum hominis, quãdo factum hominis accedit ad diſpoſitionem legis neceſſariã, conſ. 50. nu. 12. fol. 70

Diſpoſitio teſtatoris intelligitur potius de natis tẽpore mortis teſtatoris, quã tempore teſtamenti, conſ. 69. nu. 10. fol. 102

Diſpoſitio debet regulari à cauſa finali, conſ 52. num. 7. fol. 72

Diſpoſitio regulatur à cauſa magis ueriſimili, conſ. 77. num. 30. fol. 111

Diſpoſitio non præſumitur in dubio fieri ex unica cauſa, ſed ex multis, conſ. 74. nu. 11. fol. 107

Diſpoſitio ambigua optimè declaratur ex facto poſtea ſubſecuto, conſ. 64. nu. 31. fol. 93

Diſpoſitio exorbitans, & deuians à communibus regulis iuris, debet reſtringi, quantũ fieri poteſt, & non extendi ad alias diſpoſitiones uel per actiuam, uel per paſſiuam interpretationem, conſ. 81. nu. 25. fol. 117

Diſpoſitio qualibet quantuncunq; ſtrictè interpretanda recipit interpretationem à iure communi, præſertim paſſiuam, conſ. 109. nu. 6. fol. 152

Diſpoſitio pura, & diſpoſitio conditionalis purificata, æquiparantur, conſ. 106. nu. 4. fol. 148

Diſpoſitionis uerba cui conueniunt, conuenit etiam ipſa diſpoſitio, conſ. 69. nu. 1. fol. 101

¶ Diſputatio de re aliqua antequàm fiat, debet prius de ea re conſtare. & debet prius conſtare de homicidio &c. conſ. 16. nu. 3. fol. 33

Diſputare de ambiguitate, quæ ſecundũ quamlibet intelligẽtiã affert eundem effectũ, eſt fruſtratoriũ, cõſ. 97. n. 54. f. 141

¶ Diſtributiua, quæ reſpicit uerbum decedendi, non autem modum ſuccedendi, intelligitur ſecundum uerbum, cui eſt applicata, conſ. 12. nu. 5. fol. 54

¶ Diuerſitas alicuius qualitatis, uel tẽporis operatur, ut unus actus uideatur alius actus. conſ. 42. nu. 5. fol. 43

¶ Diuiſio dat titulum, & facit rem ſuam, conſ. 11. nu. 23 fol. 28

Diuiſio præſumitur ex poſſeſſione decem annorum facta ſeparatim. & quomodo id procedat d. conſ. 11. nu. 24. fo. 28

Diuiſio, & tranſactio ſi fiat inter aliquos, an cenſeatur remiſſum fideicommiſſum, maximè ſi ſit poſita in inſtrumento congeries uerborum de non contrauenıendo &c. conſ. 29. nu. 14. fol. 49. uide etiam infra in uerbo, fideicommiſſum.

Diuiſio ſi contineat illa uerba, promiſſerunt non contrauenire &c. non operantur talia uerba renunciationem fideicommiſſi. & quid de alijs uerbis multis ſimilibus, & generalibus d. conſ. 29. nu. 15. fol. 49

Diuiſio quãdo fit, ſi contingat per eam renunciatum cenſeri fideicommiſſo, ꝙ talis renunciatio intelligatur quò ad diuidẽtes tantum, non autem quò ad filios, & deſcendentes ſuos pariter uocatos expreſſè ad fideicommiſſum. & ꝙ ipſi poſſint petere fideicommiſſum ex perſona ſua, licet ſint hæredes diuidentium. Et quando per diuiſionem non cenſeatur renunciatum fideicommiſſo. & de hac materia. uide in conſ. 74. per totum. fol. 106

Diuiſio quando fit, licet per eam cenſeatur renunciatum fideicommiſſo, comprehendit tamen talis renunciatio ſolum ius ipſorum diuidentium, non autem ius filiorum, et deſcendentium, quod eis competit ex propria eorum perſona. & ipſi poſſunt petere fideicommiſſum d. conſ. 74. nu. 1. fol. 106

Diuiſio quando fit, quando non cenſeatur per eam renunciatũ fideicommiſſo d. conſ. 74. nu. 6. fol. 107

Diuiſio ſimplex ſi fiat, regulariter nõ cenſetur per eam remiſſum fideicommiſſum. & quid ſi adiecta ſit clauſula cõtinens remiſſionẽ iuris ꝑſentis, & futuri d. conſ. 74. nu. 7. fo. 107

Diuiſio ſi fiat, ꝙ non cẽſeatur per eam renũciatum fideicõmiſſo, eſt coniectura, quando unus diuidentium habet filios, alius non. Item ſi facta fuit reſeruatio creditorum ſuper bonis d. conſ. 74. nu. 10. fol. 107

Diuiſio ſi fiat, non cenſetur per eam ſublatum fideicommiſſum regulariter, & aſſerenti contrarium, & uerba diuiſionis non poſſe aliter uerificari, incumbit onus probandi d. conſ. 74. nu. 12. fol. 107

Diuiſio ſi contineat clauſulam, cum licentia alienãdi &c. quid operetur, & ꝙ non excludat petitionem precij &c. d. conſ. 74. nu. 15. fol. 107

¶ Doctor minor 25. annis non habet reſtitutionem in integrũ, conſ. 46. nu. 5. fol. 66

Doctoris teſtimonium, remiſſiuè, conſ. 9. nu. 46. fol. 23

Doctores an ueniant appellatione ſtudentiũ, uel profeſſorũ, & an ueniant ſcholaſtici licentiati, conſ. 27. nu. 6. fol. 47

¶ Dolus, uel metus in priuatis ædibus commiſſus ſufficit q; probetur per leuiores probationes, conſ. 77. nu. 9. fol. 110

Dolus præſumitur ex enormi læſione d. conſ. 77. nu. 23. fol. 110. & conſ. 100. nu. 6. fol. 144

Dolus re ipſa cẽſetur ipſo iure pbatus, ſtante læſione enormiſſima, & pſumitur ẽt dolus ex pposito, cõſ. 81. n. 49. fo. 119

Dolus re ipſa ſiue adſit, ſiue adſit dolus ex propoſito, quodlibet eorũ ſufficit ad reſcindẽdũ contractũ d. cõ. 81. nu. 50. f. 119

Doli exceptioni ſi ſit renũciatum &c. qñ nihil operetur renũciatio d. c. 81. n. 53. fo. 119. et uide infra in uerbo, renũciatio.

Dolus, & læſio enormiſſima nõ tollitur propter præſentiam, & conſenſum uicinorum, mariti, & aliarum perſonarum, qualeſcunq; ſint, conſ. 89. nu. 7 fol. 130

Dolus, uel fraus ſemper requiritur ad hoc, ut quis incidat in pœnam, conſ. 97. nu. 15. fol. 139

Dolus, & fraus quomodo ſumantur in iure, & an idem ſint, & quæ requirantur, ut quis cenſeatur eſſe in dolo, ſeu in fraude d. conſ. 97. nu. 36. fol. 140

Ex Dolo ſuo, & improbitate non debet quis commodum reportare in præiudicium tertij, conſ. 9. nu. 51. fol. 24

A Dolo, & à periurio excuſat quilibet error, & quælibet iuſta cauſa d. conſ. 9. nu. 52. fol. 24

Doli replicatione repellitur ille, qui uult allegare periurium, & eſt ipſe in dolo d. conſ. 9. nu. 55. fol. 24

¶ Dominium, & poſſeſſio probatur per locationem iunctam cũ quolibet alio adminiculo, conſ. 9. nu. 12. fol. 20

Dominium probatur per inſtrumenta locationum, iunctis alijs coniecturis, uide etiam conſ. 16. nu. 6. fol. 33

Dñium pbatur per famã in antiquis, cõſ. 64. nu. 21. fol. 92

Dominium, & poſſeſſio iuriſdictionis probatur per ſcripturas antiquas, conſ. 64. nu. 11. fol. 92. & nu. 21. et nu. 26. f. 92

Etiam q; factæ ſint propter aliud, ibidem d. nu. 26. 92.

Dominus ipſo iure præſumitur is, qui ſe gerit pro domino, & eſt in quaſi poſſeſſione, quando tractatur de dominio incidenter, conſ. 67 nu. 6. fol. 100

Dominium, & poſſeſſio an trãsferantur ex contractu ſimulato, & quando, conſ. 97. nu. 4. f. 116. & nu. 49. fol. 140

Dominium, & poſſeſſio transfertur ex contractu inutili, quãdo eſt inutilis, quia factus eſt preter legem, nõ autem cõtra legem, & quomodo d. conſ. 97. nu. 47. fol. 140

Dominiũ trãsfertur ex cõtractu inutili, ẽt qñ eſt inutilis, quia lex reſiſtit contractui, & qñ d. conſ. 97. nu. 48. fol. 140

Dominium directum bonorũ emphyteoticorũ eccleſiæ eſt quidem eccleſiæ, ſed dñium utile eſt ipſius emphyteotæ, & eſt ſub iuriſdictione laicorum, conſ. 28. nu. 6. fol. 47

Dominium directum proprietatis remanet apud eum, qui dat in feudum, conſ. 62. nu. 21. fol. 86

Dominiorum quatuor ſunt genera in iuriſdictionalibus, remiſſiuè d. conſ. 62. nu. 21. fol. 86

Dominus, uel iuſtus poſſeſſor alicuius rei, poteſt eam rem amiſſam uel per furtum, uel aliter, repetere apud quencunq; reperiatur, etiam nõ reſtituto precio forte pro ea ſoluto, conſ. 84. nu. 1. fol. 124

¶ Domus. q; ſubſtitutio uocans duos antiquiores de domo, intelligatur uocare in perpetuũ ſemper duos ex antiquioribus, neq; reſtringatur ad duos ſemel tãtũ, cõſ. 51. nu. 14. fo. 71

Domus, uel familia, uel agnati, uel maſculi, ſi uocẽtur à ſtatuto, nõ refert an frater ſit cõſanguineus tãtum, uel utrinq; coniunctus, conſ. 81. nu. 30. fol. 118

¶ Donatio non præſumitur, ubi poteſt capi alia coniectura, cõſ. 20. num. 17. fol. 40

Donatio potius præſumitur in dubio, quàm feudum, præſertim cum ſit conceſſio per Principem, conſ. 64. nu. 64. fol. 95

Donatio fauore cõſanguinitatis præſumitur in dubio, nõ apparente alia cauſa. & idem in alijs, in quibus nõ ſit fauor cõſanguinitatis. & quomodo, cõſ. 2. nu. 7. & 8. fol. 5

Donatio præſumitur propter cõſanguinitatem, & maximè fauore dotis, & dato q; ſoluẽs dotem eſſet obligatus mulieri ad eandem quãtitatem pecuniæ d. conſ. 2. nu. 2. fol. 2. & uide ibi nu. 7. & nu. 9. fol. 8

Donatio qñ præſumatur fauore dotis d. cõſ. 2. nu. 9. fol. 3

Donatio præſumitur fauore dotis, etiam ubi poſſet præſumi alia cauſa, conſ. 12. nu. 11. fol. 30

Donatio præſumitur, quãdo alia cauſa translationis nõ apparet, & adeſt charitas ſanguinis d. cõſ. 12. nu. 7. fol. 29

Donatio an pſumatur, ſi frater, uel mater dant ſimplr in dotem rem propriam, uel cõem, etiã q; ſint adminiſtratores puellæ &c. & de hac materia, uide in d. cõſ. 12. per totum. fol. 29

Donatio præſumitur, quãdo frater, uel mater dant ſimpliciter in dotem rem propriam, uel communem, etiã ſi aliàs ſint adminiſtratores puellæ, & hæc eſt uerior, & magis communis opinio d. conſ. 12. nu. 1. fol. 29

Donatio præſumitur, quãdo filia unius fratris fuit dotata de bonis cõmunibus cũ alio fratre, et ipſe expſſè nõ cõtradixit, nam cẽſetur eius pars fuiſſe donata d. cõſ. 12. n. 4. fol. 29

Donatio præſumitur, quãdo unus ex fratribus donat rem cõmunem uxori, et alij fratres id ſciunt, et nõ cõtradicunt, nã cẽſentur portiones ſuas donaſſe d. cõſ. 12. nu. 2. fol. 29

Donatio an pſumatur, qñ negociorũ geſtor alicuius præſtitit ei alimẽta, uel pecunias, uel quid aliud d. cõſ. 12. nu. 6. fo. 29

Donatio propter nuptias quid ſit, et quid dotis augumẽtum, & quid differant, & de hac materia. uide in conſ. 22. fol. 42. & in conſ. 68. fol. 100

Donatio propter nuptias cẽſetur, quicquid datur per maritũ uxori, habito reſpectu ad dotem d. cõſ. 22. nu. 4. fol. 42. & d. conſ. 68. nu. 1. fol. 100

Donatio propter nuptias, & augumentum dotis quãdo differant, & q; non differãt, ſi ambo ſint ex parte mariti d. cõſ. 22. num. 5. fol. 42

Donatio propter nuptias cẽſetur, licet nõ fuerit expreſſum, omnis donatio, quæ fit per maritum uxori in inſtrumento dotali d. conſ. 22. nu. 7. fol. 42

Donationes propter nuptias hodie nõ amplius ſunt in uſu, ſcilicet ut fiant ex neceſſitate, & ſi fiunt, appellãtur communiter augumenta dotium d. conſ. 22. nu. 8. fol. 42

Donatio propter nuptias an ualeat, qñ fit per maritũ, cõſtante matrimonio, ſi mulier ẽt nõ auget dotẽ d. cõ. 22. n. 9. fo. 42

Donatio propter nuptias, & augumetum dotis q; idem ſint. et ad quem pertineat ſoluto matrimonio. & de hac materia. uide etiam in d. conſ. 68. fol. 100

Donatio propter nuptias, ſeu augumẽtum dotis, ceſſante pacto, reuertitur ſoluto matrimonio ad maritum, ſicut dos reuertitur ad uxorem d. conſ. 68. nu. 2. fol. 101

Donatio propter nuptias, ſeu augumẽtum dotis q; cedat lucro uxoris ſoluto matrimonio, poteſt fieri per pactum, & ualet tale pactum d. conſ. 68. nu. 1. fol. 101

Donatiõi pp nuptias ſi mulier renũciat cũ iuramẽto, ualet renũciatio. itẽ ualet, ſi cõfirmata ſit poſt biẽniũ. c. 4. n. 5. fo. 7

Donatio inter uirum, & uxorem non ualet. & quid quādo eſt iurata, & quid tunc operetur iuramentum d.conſ.4. nu. 7.ſol.7. & uide etiam ibi nu.12.ſo. 7

Donatio inter uirū, et uxorem an firmetur iuramēto ab initio, an uerò ſolùm poſt mortem donātis d. cōſ.4.nu.19.fol. 8

Donatio inter uirum, & uxorē cū iuramento ualet, ſecūdum ueriorem, & magis cōem opinionem d.conſ.4.nu.12.fol. 7

Donatio inter uirum, & uxorem, etiam iurata requirit traditionem d.conſ.4.nu.13.fol. 7

Donatio inter coniuges ualet, quando eſt reciproca, & remuneratoria d. conſ.4.nu.15.fol. 7

Donatio inter uirum, & uxorem collata poſt mortem, & in effectu collata in hæredes ualet. & collata in tempus ſoluti matrimonij d.conſ. 4.nu.16.fol. 7

Donatio facta coniunctæ perſonæ, uiuente etiam marito, ualet d. conſ.4.nu.17.fol. 7

Donatio quando fit per maritum uxori in inſtrumento dotali, cenſetur illa donatio propter nuptias, licet non fuerit expreſſum, conſ. 22. nu.7.fol. 42

Donatio inter filios, & parentes, an, & quando ualeat, & quid ſtante iuramento, conſ.11.nu.2.fol. 27

Donatio facta per patrem uni ex filijs an poßit reuocari uſq; ad legitimam per alterum filium, qui renunciauit, quando pater donabat, an uerò cenſeatur etiam renunciaſſe legitimā. & de hac materia.uide in conſ.66.fol. 99

Donatio minoris cōualidatur lapſo decennio poſtq̄ factus fuit maior, neq; amplius auditur ipſe minor, cō.11.nu.14.fol.27

Donatio non requirit inſinuationem, quando eſt appoſitū iuramentum, ſecundum magis communem opinionem, neq; ualet ſtatutum in contrarium. conſ. 4.nu.20.fol. 8

Donatio ſi nō fuit inſinuata, an tollatur defectus inſinuationis per iuramentum. Et quando ſit neceſſaria inſinuatio, etiam ſtante iuramento, conſ.77.nu.33.fol. 111

Donationis inſinuatio ſi requiratur à ſtatuto ultra ius cōmune, quid iuris, remißiuè d.conſ.77.nu.35.fol. 111

Donatio ſi fuit confirmata à Principe, talis cōfirmatio obtinet locum inſinuationis, conſ.4.nu.23 fol. 8

Donatio remuneratoria, & reciproca non indiget inſinuatione d.conſ.4.nu.27.fol. 8

Donatio conditionalis, cū poßit diſſolui in defectum conditionis, nō requirit inſinuationem d.conſ.4.nu.29.fol. 8

Donatiōis inſinuatio ſi interueniat ex internallo poſt donationem, an ſufficiat, d.cō.4.nu.40.fo.9.et uide ibi n.49.f.69

Donationis inſinuatio an fieri poßit ex interuallo, & an perpetuò d.conſ.4.nu.49.fol. 9

Donationis inſinuatio quando fit, non eſt neceſſe, q. Iudex ſedeat pro tribunali d.cōſ.4.nu.53. fol. 9

Donationis inſinuatio qū fit, an requiratur p̄ſentia utriuſq;, donātis, et donatarij, an uerò ſufficiat præſentia donatarij, uel donātis, & ita unius tātum d.conſ.4.nu.54.fol. 9

Donatio de omnibus bonis p̄ſentibus ualet d.cōſ.4.nu.1.fol. 7

Donatio facta de dimidia pte hæreditatis ualet d.c.4.n.32.f.8

Donatio facta p aliquē ſub cōditiōe, ſi iſtituat̄ hæres à donatario, eſt ualida, neq; dicit̄ cōtra bonos mores d.c.4.n.33.f.8

Donatio reciproca, ſeu ob cauſam an dicatur, licet una donatio excedat aliam d.conſ.4.nu.41.fol. 9

Donationem fieri propter merita ſi aſſeratur in inſtrumento, credendum eſt tali aſſertioni d. conſ.4.nu.44.fol. 9

Donatio etiam propriè dicitur, quamuis non habeat traditionem, conſ.22.nu.1.fol. 42

Donatio, ēt ſi fiat pacto nudo, p̄ducit actionē d.c.22.n.2.f.42

De Donando promißio an producat actionē præciſam ad rem nominatam, & an cēſeatur donatio d.conſ.22.nu.3.fol.42

Donatio inter uiuos eſt contractus, & habet conſenſum duorum, conſ.57.nu.14.fol. 80

Dōatio, ſtrictè loq̄ndo nō ē p̄priè cōtractus d.c.57.n.16.f.80

Donatio Cōſtantini Imperatoris in eccleſiā an ualuerit, & de ea donatione, cōſ.62.nu.11.fo.85.et cōſ.64.nu.81.fol. 97

Donatio, q̄ fit eccleſiæ, cēſetur fieri Deo d.cō.64.n.83.f.97

Donatio libera eſſe cenſetur, & non feudum. ſi Princeps concedit per illa uerba, donamus, uel largimur &c. conſ.62. nu.18.fol.86.& d.conſ.64.nu.29.fol. 93

Donationis cōtractus ſubſecutus poſt aliquas promißiones, & tractatus &c. facit, q. præſumantur reſoluti oēs illi tractatus præcedētes, & in eorū executionē, & implemētū cēſetur factus talis cōtractus donationis, cōſ.70.nu.12.fol.103

Donatio an, & quando reuocetur per ſuperuenientem natiuitatem liberorū. & quid ſi fuit. Cogitatum de filijs, et de eis habita mentio. & quomodo. conſ.102. nu.2.fol. 145

Donatio facta abſenti an, & quando poßit reuocari, antequā ſuperueniat conſenſus, uel ratificatio abſentis. & de hac materia. uide in conſ.36.fol. 58

Donatio facta abſenti, cuius nomine ſtipulatus eſt notarius, poteſt reuocari in totum, uel in partem, & uerbis expreßis uel per aliquod factum, antequā abſens cōſentiat, uel ratificet. & quando id non procedat d.conſ.36.nu.1.fol. 58

Donatio facta abſenti non poteſt reuocari, quando ultra notarium interuenit alia perſona, quæ ſolùm gerebat negocium illius abſentis donatarij d.conſ.36.nu.2.fol. 58

Donatio facta infantibus abſētibus acq̄rit illis ſtatim ius irreuocabile, nō expectata aliqua ratificatiōe d.c.36, n.3.fo.59

Donatio facta filio in poteſtate abſenti, pro quo pater ſtipulatus fuit, ſtatim ualet abſq; ratificatione, cū pater poßit ſtipulari, & acquirere filio d.conſ.36.nu.4.fol. 59

Donatio facta abſenti ualet abſq; ratificatione, qū, ſi nō ualeret, ageretur de intereſſe ſtipulātis, ēt q. pro illo p̄ciſè non fuerit ſtipulatus, ſed p alio, de cuius intereſſe ageretur, et cōſequēter de intereſſe ſtipulatoris d.conſ.36.nu.5.fol.59

Donatio ſemp ualet, dūmō aliquo mō tractet̄ de uerò intereſſe ſtipulātis, quamuis poſtea effectus donationis conferatur in alias p ſonas, ēt per multos gradus d.conſ.36.nu.7.fol. 59

Donatio nō pōt reſcindi per remediū legis.2.C.de reſcin.uēdi. ēt data maxima læſione. & quæ ſit ratio, cōſ.4.nu.35.f. 8

Donatio non pōt reſcindi per prædictā legem.2. C. de reſcinuendi. ſecūdum communē opinionem. Et an renūciatio puellæ ſeu filiæ facta de hæreditate &c. conſ.11.nu.7.fol. 27

Donatio nō reſcinditur per remediū dictæ legis.2.C.de reſcin. uēdi. uide ēt cō.81.n.46.fol.119.ſed uide ibi nu.55.f.119

Donatio an reſcindatur per remedium dictæ legis.2. & quando reſcindatur d.conſ.81.nu.55.fol. 119

Donatio ſimplex, quæ fit ſine probabili cauſa, et quæ ſapit prodigalitatem, reſcinditur d.conſ.81.nu.57.fol. 120

Donatio etiam ſimplex, & pura, poteſt conſiderari, q. contineat læſionem, quando ueriſimiliter interuenit metus, dolus, uel ſeductio. d.conſ.81. nu. 56.fol. 120. & conſ. 77. nu.22.fol. 110. & conſ. 100.nu.5.fol. 144

Donationem continere læſionem, an, & quando conſideretur, & q. conſideretur enormis læſio, quando deducitur per cōiecturas ad interpretandum, q. interuenit metus, uel dolus, uel ſeductio, & maximè in minoribus, & mulieribus d.cōſ. 77.nu.22.

77.nu.22.fol. 110.& d.conſ.100.nu.5.fol. 144

Donationes non continent læſionem, cum omnis donatio contineat diſpendium donantis, ſed tamen etiam in donatione cõſideratur enormis læſio, quando deducitur per modum coniecturæ ad interpretandum, utrum interuenerit metus, aut dolus, aut ſeductio, & præſertim in minoribus, & mulieribus d. conſ. 100.nu.5.fol. 144

In Donatione non conſideratur enormis læſio, & omnis donatio, quæ prouenit ex liberalitate, continet læſionem ex parte donantis, conſ. 11.nu.6.fol. 27

Donatio ſi cõtineat enormiſſimã læſionẽ, cẽſet in ea adeſſe dolus, et ſimulo, q̃ nõ tollit̃ p aſſertionẽ partiũ. c.4.n.10.f.7

Donatio ſæpius confirmata, & ex interuallo, excludit omnem p̃ſumptionẽ fraudis, metus, uel timoris d.cõſ.4.nu.37 fol.8

Donatio ſi contineat iuramẽtũ, non ualet ipſo iure, qñ eſt facta ui uel dolo, ſi uerò eſt facta dũtaxat p metũ, tũc iuramentũ obligat ipſo iure, ſed cõcedi debet abſolo.c.77.n.17.fo.110

Donatio, et oĩs alius cõtractus fieri põt, et inſeri in teſtamẽto, neq; põt reuocari, cõ.4.nu.38.fo.9.et cõ.57.nu.17.fo 80

Donationis contractus fieri põt in teſtamẽto, et ſtipulatio notarij interueniens facit, q cẽſeatur irreuocabilis, & habet naturã contractus quò ad omnia, conſ.57.nu.17.fol. 80

Donatio fit aliquando poſt mortem, quæ tamen non eſt donatio cauſa mortis, ſed donatio inter uiuos collata poſt mortem. & ualet. conſ. 4. nu.18.fol. 7

Donatio cauſa mortis facta propter periculũ mortis, uel itineris ad longinquas partes, an cẽſeatur reuocata per conualeſcentiã, uel reditũ. Et de opinione Decij in.l.non omnis.ff. ſi cer.peta. Et de hac materia. uide in conſ.65.fol. 98

Donatio facta propter periculũ mortis, uel itineris ad longinquas partes, cum expreſſa mentione mortis, non reuocatur per conualeſcentiam, uel reditum, ſecundum Decium. ſed malè d.conſ. 65.nu.1.fol. 98

Donatio cauſa mortis facta propter periculum, cẽſetur reuocata, periculo ceſſante, ſecus eſt in donatione facta ſimpliciter, non facta mentione mortis d.conſ.65.nu.2.fol. 98

Donatio cauſa mortis facta propter aliquod periculũ, uel metum mortis, ceſſante metu, reuocatur tacitè ipſo iure, ſi uerò facta fuit non propter iuſtãtem metum mortis, ſed propter ſolam cogitationem mortis, debet expreſſè reuocari d. conſ.65. nu.4. fol.98.& ibidem nu.7. fol. 99

Donatio ſimpliciter facta ab infirmo cenſetur inter uiuos d. conſ. 65. nu.3.fol. 98

Donatio cauſa mortis quando ualeat, & ſuſtineatur in uim fideicommiſſi. & de hac materia. uide in d.conſ.65.fol. 98

Donatio cauſa mortis collata poſt mortem, an ualeat ut fideicommiſſum, adeo q non cẽſeatur reuocata per conualeſcentiam, ſicut non cenſentur reuocata fideicommiſſa. & uide contra Ripam d.conſ. 65.nu.5.fol. 99

Donatio cauſa mortis ſuſtinetur in uim fideicommiſſi, qñ eſt facta alicui abſenti, pro quo nullus ſtipulatur, & ſic ſine forma contractus, quẽadmodum contingit ut plurimũ in teſtamentis, quãdo dicitur, ualeat iure donationis cauſa mortis, et omni meliori modo &c. ſi uerò fiat donatio cauſa mortis in modum contractus, eſt ſemper donatio cauſa mortis, & nunquã tranſit in fideicommiſſum d.conſ.65.nu.6.fol. 99

Donatio cauſa mortis ſi contineat clauſulam de non contrauenĩendo, an immutetur eius natura, ita q talis clauſula faciat eam donationem inter uiuos, conſ.74.nu.5. fol. 107

Dos ſi ſimpliciter conſtituatur puellæ à fratre, uel à matre, de re propria, uel communi, an præſumatur donatio, licet frater, uel mater ſint adminiſtratores bonorum puellæ. & de hac materia. uide in conſ.12.per totum.fol. 29

Dos ſi ſimpliciter conſtituatur puellæ à fratre, uel à matre, de re propria, uel communi, cenſentur frater, uel mater donare, etiam ſi aliàs ſint adminiſtratores puellæ. & hæc eſt uerior, & magis communis opinio d.conſ.12.nu.1.fo. 29

Dos ſi ſimpliciter conſtituatur, & detur à matre, uel fratre, gerentibus negocia puellæ, quid iuris, & de deciſione Baldi in hoc in.l. fin.C. de dot. promiſ. quomodo procedat d. conſ. 12. nu.10.fol. 30

Dos ſi fuit conſtituta, & data filiæ unius fratris de bonis cõibus cũ alio fratre, cẽſetur pars alterius fratris fuiſſe donata, ſi ipſe uõ expreſſe contradixit d.conſ.12.nu. 4.fol. 29

Dotis fauore præſumitur donatio, etiam ubi poſſet præſumi alia cauſa d. conſ.12.nu.11.fol. 30

Dos põt relinqui filiæ ſpuriæ loco alimẽtorũ.c.44.n.3.f.64

Dos ſeu tanquàm dos competens poteſt peti legatum factum ſpuriæ, & poteſt minui, ſi ex qualitate perſonæ non conueniat tanta dos, & mortua ſpuria, reuertitur ad hæredes teſtatoris d. conſ.44. nu.4.fol. 64

Dos ſi cõſtituat̃ per teſtatorẽ alicui puellæ pro eius maritagio, quæ tñ puella iã reperiebatur maritata tẽpore legati facti, quid iuris. et de hac materia. uide in cõ.52.per totũ.fol.72

Et quid de patre, qui relinquit filiæ, & filia iam erat maritata, inſcio patre, ibidem nu.4.fol. 72

Et q non debeatur legatum etiam in caſu ſecũdi matrimonij. ibidem num. 8.fol. 72

Et q non remaneat legatum apud hæredes teſtatoris, tanquã caducum, ibidem nu.10.fol. 72

Dos poteſt alienari ſtante iuramento, conſ.4.nu.30.fol. 8

Dotem donare non poteſt mulier, conſtante matrimonio, neq; de ea paciſci d.conſ.4.nu.8.fol. 7

Dotalis fundi alienatio eſt regulariter prohibita, poteſt tamen fieri, quando affert utilitatem mulieri, etiam inuita muliere, conſ.97.nu.17.fol. 138

Dos ſolet ſuccedere loco legitimæ, conſ.23.nu.2.fol. 43

Dos cõgrua quæ dicatur, arbitratum iudicis multum poteſt in hoc declarando d.conſ.23.nu.4.fol. 43

Dos congrua debet relinqui filiabus, quæ non ſit minor legitima, uel parum diſtans à legitima, ad hoc ſcilicet ut excludantur à ſtatuto propter maſculos &c. conſ.100. nu.1.fol. 144.& infra in uerbo, ſtatutum.

Dotata à patre præſumitur dotata congruo modo. & q id nõ procedat, quando agitur de magno exceſſu, ſeu læſione d. conſ.100.nu.2.fol.144.& conſ.23.nu.3.fol. 43

Dotata à patre nõ poteſt conqueri, neq; petere ſupplemẽtum legitimæ, ſeu congruæ dotis, niſi adſit enormiſſima læſio d. conſ.23.nu.3.fol.43.& d.conſ.100.nu.2.fol. 144

Dotata filia q non ſuccedat, ſtantibus maſculis, ſi diſponat ſtatutum &c. uide infra in uerbo, ſtatutum.

Dotis ſolutio per unum ex hæredibus facta, an cenſeatur etiã facta nomine cohæredis. & de hac materia. uide in conſ.2. per totum. fol. 2

Dotis conſtitutio facta per mulierem uiro de omnibus bonis, ualet. & quid ſtante ſtatuto, q maritus lucretur dotem totam, conſ.4.num. 1. fol. 7

Dotis lucrum, quando defertur marito ex ſtatuto, cenſetur ſibi deferri tãquàm lucrum præciſum. & ſibi omnia debitum ex ipſa diſpoſitione ſtatuti, & maximè quãdo ſibi defertur. etiam ſtanti-

e

etiam ſtantibus filijs &c. conſ. 50.nu.2.fol. 70

Dos ſi ꝑmittaꝫ filiæ per patrẽ, et poſtea pater faciat legatũ eiſdem filiæ, tale legatũ cõpẽſatur in dotẽ, conſ.17.n.9.f. 36

Dotata filia quamuis fuerit iuſſa eſſe tacita, et contenta &c. poteſt tamen petere ſupplementum legitimæ, & quomodo, & an ſupplementum congruæ dotis. item an poßit ſuccedere fratribus ab inteſtato, conſ. 7.nu.14.fol. 13

Dotis augmentum quid ſit, & quid donatio propter nuptias, & quid differant. & de hac materia. uide in conſ. 22.fol. 42.& in conſ. 68.fol. 100

Dotis augmentum, & donatio propter nuptias quando differant, & q. non differant ſi ambo ſint ex parte mariti d.cõſ. 22. num. 5.fol. 42

Dotium augmenta hodie cõmuniter appellantur ea, quæ olim appellabantur donationes propter nuptias. Sed hodie non ſunt amplius in uſu tales donationes, ut ſcilicet fiant ex neceßitate d.conſ.22.nu.8 fol. 42

Dotis augmentum, & donatio propter nuptias q. idem ſint. & ad quem pertineat ſoluto matrimonio. & de hac materia. uide etiam in d.conſ.68.per totum fol. 100

Dotis augmentum, quod fit per maritos uxoribus, nihil aliud eſt, quã donatio propter nuptias, et quicquid datur per maritum uxori, habito reſpectu ad dotẽ d.cõſ.68.nu.1.fol.100

Dotis augmentum, ceſſante pacto, reuertitur ſoluto matrimonio ad maritum, ſicut dos reuertitur ad uxorem d.cõſ. 68. num. 2. fol. 101

Dotis augmentum, ſeu donatio propter nuptias q. cedat lucro uxoris ſoluto matrimonio, poteſt fieri pactum ualidum d. conſ.68. nu.3.fol. 101

Dotis augmentum tenetur uxor de iure communi ſeruare filijs ipſius primi matrimonij d.conſ.68.nu.4.fol. 101

¶ Dubium. In dubio iudicandum eſt contra fiſcum, maximè fauore filiorum, conſ. 7.nu.30.fol. 15

In Dubio eligẽda eſt uia illa, quæ minus lædit, cõ.73.nu.9.f.16

Dubij cõtractus interp̃tanꝫ p ſigna, et effectus.c.34.n.7.f.56

Dubitans æquiparatur erranti, conſ.9.nu.53.fol. 24

¶ Ducatus Mediolani conceßio, ſeu Inueſtitura non comprehendit Caſtra, & loca prius alienata, ſeu ſeparata ab ipſis Ciuitatibus Ducatus ante conceßionem Ducatus, & quæ iam poßidebantur per eccleſiam &c. conſ. 62.nu.23.fol. 86. & conſ.64.nu. 46.fol. 94

Ducatus Mediolani fuit erectus, & conſtitutus per Vinceſlaum imperatorem anno.1396. d. conſ.64.nu.45.fol.94

Ducatus Mediolani quando fuit erectus, non cenſetur imperator trãſtuliſſe in Duces Mediolani ſuum ſupremum ius, quod ab eo ſeparari non poteſt, niſi translatio fieret in eccleſiam.d.conſ.64.nu.47.fol. 94

Dux ſeu tanquã Dux Mediolani repreſentator Imperator in Ducatu, nõ autẽ tãquã Imperator.cõſ.62.nu.24.fol. 86

Dux ſi aliquis non ſit, & ſe gerat tanquã Dux, ſi poſtea fiat Dux, cenſetur confirmari quicquid antea egerat, conſ.64. num. 71.fol. 96

De Litera E.

ECCLESIA Non tenetur ad collectas, quæ per laicos imponuntur, neq; ad alia extraordinaria onera. Et quid reſpectu bonorum patrimonialium ipſorum clericorum. & quid de collectis præteritis, antequàm bona eſſent eccleſiæ. & quid in caſu urgentis neceßitatis, conſ. 8.nu.1.fol. 16. uide ſupra in uerbo, clerici.

Eccleſia tenetur ad tributa, & onera omnia perpetua, et uniformia, quæ ſunt affixa ipſi rei.d.conſ.8.nu.2 fol. 16

Eccleſia etiam tenetur ad tributa, et publicas penſitationes.d. conſ. 8. nu.24.fol. 18

Eccleſia non põt amplius grauari oneribus à Principe ſeculari pro bonis, et locis donatis eccleſiæ ab ipſo Principe ſeculari, conſ.62. nu.29.fol.87. neq; pro bonis translatis in eam ab Imperatore, etiam q. onera imponãtur ſub nomine Imperij. ibidem nu. 22.fol. 86

Eccleſia non comprehenditur ſub ſtatutis laicorum. & ſtatutũ faciens mentionẽ expreſſam de eccleſia abſolutè non ualet. & quid ſi ſtatutum loquatur generaliter, an comprehẽdat eccleſiam, & quando, conſ.8. nu.8.fol. 16

Eccleſia quando comprehendatur ſub ſtatuto laicorum per indirectum.d.conſ.8.nu.22.fol. 18

Eccleſiæ priuilegia data per ius cõe tolli nõ poſſunt per ſtatutum, neq; ẽt data per aliud ſtatutũ. d.conſ.8.nu.18.fol. 17

Eccleſiæ ſi facta fuit conceßio aliqua ab imperatore, nõ poteſt ſucceſſor illam reuocare, quando non continet conceßio ipſa enormem læſionem, conſ.62.nu.6.fol. 85

Eccleſiæ ſi fiat alienatio p Imperatorẽ, q. nõ ualeat, ſi cõtineat enormẽ læſionẽ, & q. poßit reuocari.d.cõ.62.nu.11.f.85

Eccleſiæ donatio facta à Conſtantino imperatore an ualuerit. d.conſ.62.nu.11.fol.85. & conſ.64.nu.81.fol. 97

Eccleſia an poßit Imperator donare aliquid, nullam ſibi penitus reſeruando ſuperioritatem. q. ſic Romanæ eccleſiæ. & de donatione Conſtantini.d.conſ.64.nu.81.fol. 97

Et põt etiã in eccleſiã inferiorem transferre abdicando ſuperioritatem, ſecũdum cõmunem opinionem.ibidẽ nu.82.f. 97

Eccleſiæ inferiori põt Imperator facilius donare, q̃ ecclìæ uniuerſali, ſeu Romanæ. et quæ ſit ratio.d.cõ.64.nu.85 f.97

Eccleſiæ romanæ ſi donet Imperator, cenſetur in dubio donare abſolutè, etiã ſuperioritatẽ imperij, ſecus ſi donat eccleſiæ inferiori. et quæ ſit ratio differẽtiæ.d.cõ.64.nu.87.fol.97

Eccleſiæ facta donatio.cẽſeꝫ facta Deo.d.cõ.64.nu.83.f.97

Eccleſiæ ſeu in eccleſiam collata titulo lucratiuo, cenſentur in dubio collata pro redemptione peccatorum, & ſic in piam cauſam.d.conſ. 64. nu.86.fol. 97

Eccleſia eſt par cũ imperio, et ẽt ſuperior, cõ.62.nu.12.fo.85

Eccleſia romana habet oẽs alias eccleſias ſibi ſubditas, et tanq̃ mẽbra. & unica eſt eccleſia inter chriſtianos. & bona omnia omniũ eccleſiarũ cẽſentur eſſe bona uniuerſalis eccleſiæ.d.conſ.62.nu.16. fo.85.et.d.conſ.64.nu. 84.fol.97

Eccleſia inferior acquirit ipſo iure eccleſiæ ſuperiori.d. conſ. 64. nu.97. fol. 98

Eccleſiarũ omniũ ſingulariũ bona cẽſenꝫ eſſe bona uniuerſalis eccleſiæ romanæ.d.cõ.64.n.84.f.97.et.cõ.62.n.16.f.85

Eccleſia poteſt ſine dubio præſcribere, ut non ſubſit Imperio, etiam ſi ſit magna res &c.d.conſ.62.nu.36.fol. 87

Eccleſiæ bona ſunt regulariter ꝓhibita alienari, poſſunt tamen alienari, ſi id tẽdat in utilitatẽ eccleſiæ, cõ.97.nu.19.f.138

Eccleſia ſuccedens non tenetur ſtare Colono, ſicut neq; fiſcus, conſ.109.nu.8.fol. 151. uide ſupra in uerbo, Colono.

Ecclìa, et fiſcus, æq̃paranꝫ in fauorabilibus.d.c.109.n.8.f.151

¶ Aedificando murum an quis poßit officere luminibus uicini, conſ. 20. num. 19.fol. 41

¶ Effectus poſtea ſubſecutus declarat ꝑcedẽtia, cõ.9.n.20.f.21

Effectus interpretatur contractus dubius, conſ.34.nu.7.f.56

Effectus poſtea ſubſecutus inter contrahentes declarat contractum ipſum, conſ. 59. nu. 9.fol. 98

Effectus ſubſecutus optimè interpretatur diſpoſitionem aliquã, conſ. 62.

conſ.62. num. 9. fol. 85
Effectus ſubſecutus facit optimã pſũptionẽ.c.104 n.4.ſ.146
Effectum ultimo loco ſubſecutus inſpici debet, quoniã multa tractantur, quæ nõ perficiuntur, conſ.11.nu.25.ſol. 28
Effectus principalis ĩſpici debet, nõ aũt ſonus, et multitudo uerborũ, ad iudicãdũ qualitatẽ cõtractus, cõ.81.nu.48.fo.119
Effectus magis, quã uerba inſpici debet, cõſ.71.nu.8.fol. 110
Effectus quilibet præſumitur in dubio fuiſſe factus iure proprio facientis, & propter cauſam, ad quam poterat quis de iure compelli, conſ.20.nu.16.fol. 40
Effectus pertinet quandoq; ad alium, licet cum uno fiat actus, & ad eum uerba dirigantur. cõſ.23.nu.13 fol. 43
Effectus, cõueniẽs eſt, q̃ reguleť à ſua cauſa, cõ.18.nu.3.f. 60
Effectus ceſſat, ceſſante cauſa &c. uide ſupra in uerbo, cauſa.
Effectus malus facit præſumi malam mentẽ, et omne malẽ actũ præſumitur prauo animo actum, conſ.97.nu.9.fol. 137
¶ Electio ſemper eſt creditoris, quod pignus ſcilicet perſequatur, quando habet hypothecam generalem. conſ.97.nu.10. fol.137. ſed limita ut ibi nu.52.fol. 141
¶ Eluſorium ſtatutũ, uel alia diſpoſitio ſi de facili redderetur, aliquo modo interpretando, ea interpretatio admitti nõ debet, conſ.20.nu.11.fol. 40
¶ Emphiteoſis eccleſiæ an poßit tranſire in extraneos, remißione, conſ.28.nu.8.fol. 47
Emphiteoſis eccleſiaſtica ſi ſit conceſſa pro maſculis, uel pro agnatis tantum, ad eius ſucceßionem æqualiter admittuntur frater utrioq; coniunctus, & frater cõſanguineus tantum, conſ. 81. nu. 28. fol. 117
Emphiteoſis acquiſita pro ſe, ſuiſq; filijs maſculis, nõ comprehendit nepotem maſculum ex filia, conſ.87.nu.7.fol. 127
Emphiteotica bona ab eccleſia ſi debitor habet, an cõtra ea poßit creditor agere, conſ.28.nu.5.fol. 47
Emphiteoticorum bonorum eccleſiæ dominium directũ eſt quidem eccleſiæ, ſed dominiũ utile eſt ipſius debitoris emphiteotæ, &c. eſt ſub iuriſdictione laicorũ. d.cõſ.28.nu.6.fol. 47
Emphiteoticorum bonorum dominium utile, ſeu omne commodum, quod percipitur ex ipſo dominio utili, poteſt tranſire in creditores. d.conſ.28. nu.7.fol. 47
Emphiteota eccleſiæ ſi cecidit, poteſt eccleſia propter caducitatem ſibi omne ius applicare in præiudicium creditorum, etiã in præiudicium duii. d.conſ.28.nu.9 fol. 47
¶ Emptio, et uenditio in dubio præſumitur, ubicũq; aliquid trãſfertur in alium conſtituto precio, conſ.81.nu.47.fol. 119
Emptor habet exceptionem, ne cogatur ſoluere precium uenditori, quando res ſibi euincitur, conſ.107.nu.5.fol. 151
¶ Enũciatiua uerba qũ nõ diſponũt, pbãt ſaltẽ id, quod allegať, fuiſſe diſpoſitũ, et diſponũt, ſi ſint plata ab habẽte poteſtatẽ faciẽdi actũ, et maximẽ ſtãte iuramẽto, cõ.4.nu.58.fol.10
Enũciatiua uerba diſponũt, qñ fuerũt plata à pſonis, quæ habebant auctoritatẽ liberam diſponẽdi, cõſ.62. nu.7 fol. 85
Enunciatiua uerba inſtrumentorum antiquorum probant conſanguinitatem in antiquis, conſ.83.nu.3.fol. 121
Enunciatiua uerba inſtrumentorũ antiquorum qñ probant cõſanguinitatem, uel filiationẽ, tempus 60. & etiam 50. annorum habetur pro tempore antiquo. d.cõ.81.nu.14. fol. 122
Enunciatiua uerba unius inſtrumenti probant cõſanguinitatẽ, etiam in præiudicium tertij. d.conſ.83.nu.15.fol. 122
Enũciatiua uerba pbãt cõfines in antiq's. d.cõ.83.nu.4.f.121
Enunciatiua uerba inſtrumentorum probant in quacunq; materia in antiquis. d. conſ.83.nu.6.fol. 121
Enunciatiua uerba inſtrumẽtorũ antiquorũ probant, ubi probatio eſt difficilis de ſui natura. d.conſ 83.nu.11.fol. 122
¶ Epiſcopatu uacante, an uerum ſit, q̃ omnis poteſtas ſit apud capitulum, & quarum rerum poteſtas, & q̃ earum, quæ ſunt iuriſdictionis, conſ.61.nu.9.fol. 83
Epiſcopus aliquis ſi pſit, de cuius auctoritate diſputeť, an poßit adhibere cõſenſum, et alia facere &c. d.cõ.61.nu.10.f.83
Epiſcopus ſi alienauit aliquid in damnum eccleſiæ, poteſt ipſemet reuocare alienationem, conſ.63.nu.5.fol. 90
Epiſcopus an poßit facere gratias, conſ. 64.nu.76.fol. 96
Epiſcopus, qui conſideratur tãquàm dominus in temporalibus, põt omnia, quæ põt quilibet Princeps. d.cõ.64.n.77.ſ.96
Eps̃ ſi iudicauit in cauſa feudi, appellať ad ſuperiorẽ feudi, licet ſit laicus, nõ aũt ad ſuperiorẽ eccl'iaſticũ, cõ.81.n.15.ſ.117
¶ Aequalitas ſeruari debet inter filios, et lex ſemper hortatur parentes, ut eam ſeruent, conſ.23.nu.5.fol. 43
¶ Equus commodatus, & mortuus in conflictu bellico, cuius periculo cenſeatur periſſe, an commodatarij, an commodantis. & de hac materia. uide in conſ.104.fol. 146
Equus commodatus ad conflictum bellicum, ſi perijt, cenſetur periſſe periculo commodantis. d.conſ.104.nu.2.fol. 146
Equum ſuum album ſi legauit teſtator, ualet legatum, quamuis non haberet teſtator niſi unum equum nigrum, & debetur ille niger, conſ.10.nu.11.fol. 25
¶ Error facti extra iudiciũ, uel in iudicio, põt reuocari uſq; ad cõcluſionẽ in cauſa. et an ẽt uſq; ad ſniam, cõ.9.n.37.ſ.22
Error iuris, uel facti, qñ nõ noceat, conſ. 81.nu.58.fol. 120
Error facti tolleratur, ubi agiť d' dãno uitãdo. d.c.81.n.59.ſ.120
Error iuris tolleratur, quando illud, quod fuit remiſſum, erat indebitum & ciuiliter, & naturaliter, etiam non obſtante iuramento. d.conſ. 81.nu.60.fol. 120
Error, et ignorãtia differũt. & quomodo, conſ. 9.nu.47.ſ.23
Error non probatur per iuramentum, ſed per circunſtantias, etiam in facto proprio. d.conſ.9.nu.48.fol. 23
Error cenſetur probatus, ſi conſtat euidenter rem aliter ſe habere. d.conſ.9.nu.49.fol. 24
Error quilibet, & qualibet iuſta cauſa excuſat à dolo, & à periurio. d.conſ. 9.nu. 52.fol. 24
Errans, & dubitans, æquiparantur. d.conſ.9.nu.53.fol 24
Error contractus, uel declaratio per quot teſtes probetur, conſ. 10.nu.28.fol. 26
Error an dicatur, quando quis omittit aliquid, & ſic an omiſſio dicatur error. d.conſ.10.nu.2.fol. 24
Error ſi probetur, etiam in pertinentibus ad partes, notarius poteſt illum corrigere interuallo, & maximẽ quando fuit error in omittendo. d.conſ. 10.nu.19.fol. 25
Error omißionis in notario, eſt leuis error, cõſ.59.nu.4.ſ.81
Error, uel ineptia notarij nõ nocet, ſed fit interpretatio uerisimilis, conſ.24.nu. 11.fol. 44
Error, et credulitas etc. pſtãt occaſionẽ recedẽdi à quolibet cõtractu, ſeu actu facto ſub tali errore &c. c.101.n.1.ſ.144
¶ Aeſtimatur res minus ẽt reſpectu tẽporis, cõſ.4.nu.45.fo.9
Aeſtimum, an ualeat ſtatutum diſponens, q̃ ſi per ſubditos fiat alienatio in perſonam priuilegiatam, bona non amoueantur de æſtimo, ſeu regiſtro alienantis, ſed ipſe alienans teneatur ad onera &c. conſ. 8.num.13. fol. 17
Aeſtimum, ſeu deſcriptio nõ alia de cauſa fit, niſi ut æqualiter inter ſubditos diſtribuantur onera per Principem imponenda, conſ.38. nu. 1.fol.60. & conſ.40. nu.9.fol. 72
Aeſtimi finis ad hoc tendit, ut onus collectarũ pro modo facultatum uniuſ-

tatum uninſcuiuſq; imponatur &c.d.cōſ.40.nu.9.fol. 72
Aeſtimum. An Mercatores, & negociatores deſcribantur ēt in æſtimo pro eorū mercibus quò ad onera ſubeunda. & de hac materia. uide in.d.conſ.38.per totum,fol.55. & in cōſ. 39.per totum,fol.56. & in conſ.40. per totum, fol. 61
Aeſtimum. An merces, & pecunia, & mobilia deſcribi debeāt in æſtimo particulari uninſcuiuſq; ciuitatis, uel oppidi, eſt ſatis dubium de iure, niſi in illis ciuitatibus, uel oppidis, in quibus extat notabilis ualor, & quantitas mercium, quia tunc deſcribuntur. & cur ſecus in æſtimo, ſeu contributione generali totius ſtatus, uel dominij.d. conſ.38.num. 6.fol. 60. & uide ibi uſq; ad finem conſilij.
Et an in æſtimo ciuitatis deſcribantur mercatores ciuitatis pro rebus mercantilibus.d. conſ.39.nu.1.fol. 61
Et bona mobilia etiam deſcribuntur in æſtimo quò ad munera patrimonialia.d.conſ.39.nu.6.fol. 61
Et quā agitur de collecta,ſeu munere, quod pſonis imponitur pro rebus,quæ res tunc deſcribātur in æſtimo,et q; deſcribātur ſolū res,quæ de cōſuetudine ſolēt deſcribi,et q; merces nō deſcribātur de cōſuetudine.d.conſ.19.nu.7.fol. 61
In Aeſtimum reduci debent mobilia, & immobilia, ac ſe mouentia, conſ. 40. nu. 1.fol. 61
Aeſtimari debent omnes, & unuſquiſq; ſoluere onus pro patrimonio ſiue æſtimato, ſiue æſtimabili, & etiam pro modo negociationis.d.conſ. 40. nu. 3. fol. 61
Et hæc dictio de ſui natura ampliat, & extendit, & copulat per ſe, & principaliter. & idem importat, quod dictio, item conſ. 11. num. 26. fol. 28
¶ Euictio dotis ſolutæ per unum tantum ex hæredibus ſi ſequatur, an agi poßit etiam contra cohæredem pro parte ſua, conſ. 2. in ſecundo queſitu. fol. 3
Euictio rerū datarū in ſolutū ſi ſequatur,perinde eſt,ac ſi non fuiſſet ſolutum, & nō cēſetur liberatus ille, cuius nomine, uel mādatu datæ fuerunt inſolutum.d.conſ.2.nu.12.fol. 4
De Euictione non tenentur tutores, & curatores,finito officio,ēt q; ſimpliciter pmiſſerint de euictione,cō.12.n.9.f.30
Euictio ſi ſequatur habet emptor exceptionem,ne cogatur ſoluere precium uenditori, conſ. 107. nu.5. fol. 151
¶ Euidentia ſuperat omnes alias probationes,conſ.16.num,8. fol. 33. & conſ. 97. nu.31. fol. 139
Euidentia rei ſuperat cætera omnia,quæ dici poſſunt in cōtrarium,d.conſ.97.nu.31.fol.139. & .d.conſ.16.nu.8. fol. 33
Euidens uoluntas teſtatoris dicitur ea etiam,quæ colligitur ex coniecturis,conſ. 19. nu.8. fol. 39
¶ Exactio,eſt uocabulum generale, conſ.62 nu.26.fol. 86
¶ Exceptio proueniens poſt ſententiā an poßit opponi in executione, & maximè proueniens ex confeßione partium. & de hac materia. uide in conſ.14.fol. 31
Exceptio proueniens poſt ſententiam an poßit in executione opponi.d.conſ. 14.nu.2.fol. 31
Exceptio,quæ fuit ſemel oppoſita, & ſup qua fuit iā cognitū, & diſputatū,non pōt amplius opponi.ēt q; ſit de illis, quæ poſſunt opponi poſt ſententiā.d.conſ.14.nu.6.fol. 32
Exceptio defectus iuriſdictiōis pōt quācunq; opponi in quacūq; parte iudicij, & ēt poſt ſententiam, conſ.62.nu.5.fol. 84
Exceptio,et reſeruatio declarat cōceßionē,cō.16.n.15.f. 34
Exceptio ſatis eſt q; ſit d'regula ſaltē I genere,c.20.n.3.f.39
Exceptio,q; diſcutiatur prius cauſa ſubiectionis reſpicit intereſſe & hominum territorij, & illius, qui homines poßidet, & poteſt per quemlibet eorū opponi,conſ.62.nu.4.fo.84
Exceptionē remittere cenſet is,qui legat creditori,cōtra quē habebat exceptionē,et quō id pcedat,cō.109.n.24.fo.153
Excipere ubicunq; licet,licet etiā appellare, & de intelligētia gloſæ in.c.intelleximus de iudi.conſ.14.nu. 7.fol. 32
¶ Excluſus ab inteſtato, cenſetur etiam excluſus à legitima, conſ.7.nu.3.fol.13. & conſ.23. nu.1.fol. 43
Excluſus,et exhæredatus à teſtatore,habetur pro mortuo quò ad bona,à quibus eſt excluſus,conſ.86.nu.9.fol. 126
Excluſa una perſona, cenſentur excluſæ etiam omnes ab ea deſcendentes,conſ,57.nu.19.fol. 80
Excluſio propriæ filiæ multo magis denotat excluſionem neptis, quæ eſt remotior,conſ.19.nu,9.fol. 39
Excluſit teſtator filias,ergo etiam deſcēdentes ex filiabus,hoc argumentum non ualet, quando uerba teſtatoris indicant contrarium,conſ.13,nu. 9.fol. 31
Excluſio propriarum ſororum an denotet etiam excluſionem filiorum ipſarum ſororum. d.conſ. 13.nu.7.fol. 31
Excluſio unius eſt incluſio alterius,conſ.14.nu. 9.fol. 56
¶ Excōicationis abſolutionē qui petit,cēſet fateri ſe excōicatum,et qui petit immunitatē,cēſetur ſateri ſubiectionē. et idem de ſimilibus, & maximè quā ſumus in his,in quibus pōt aliquis confitendo ſibi præiudicare.d.conſ.34.nu.5. fol. 56
¶ Excußio fit prius hodie aduerſus debitorē principalē, anteq; uexentur extranei poſſeſſores,ſiue quis habeat hypothecā tacitā,ſiue expſſam,ſiue ex cā dotis &c.c.97.n.53.f.141
¶ Executio. an in executione poßit opponi exceptio proueniēs poſt ſentētiam, maximè proueniens ex confeßione partium. & de hac materia, uide in conſ. 14.fol. 31
In Executione an poßit opponi exceptio proueniens poſt ſententiam.d.conſ.14.nu.2.fol. 31
Executio rei iudicatæ impeditur, & contra eam excipitur, ſi de iniquitate conſtet per confeßionem partis. & quomodo id intelligatur.d.conſ.14.nu.3.fol. 31
In Executiōe pōt opponi multæ exceptiōes.d.c.14.n.8.fo. 32
Contra Executionem licet excipere, ſi nōdum fuit exceptum, quamuis ab ea non poßit appellari.d.conſ.14.nu.9.fol. 32
Ab Executione non poteſt appellari, neq; etiam à pronunciatione de exequendo.d.conſ.14.nu.1.fol. 31
Executionem paratam habet inſtrumētum depoſiti, etiam q; ſit depoſitum ſimulatum, & irregulare,conſ.3.nu.12.fol. 5
Executor,et nuncius quilibet eſſe poteſt in propria cauſa,nolente Iudice,dummodo ſcandalum non ſequatur. quod procedit in criminalibus,ſicut in ciuilibus,conſ.47.nu.1.fol. 67
Executores ſi, cū uadunt ad capiendū malefactorē,admittant ſecū alios de licētia Iudicis,et cōtingat malefactorē occidi, an poßit inquiri contra tales aßiſtētes executoribus de alo deliberato,uel de auxilio &c.uide in.d.cō.47.nu.3.fo.67
¶ Exemplum,ſeu extractum inſtrumēti ſi continet aliquam dictionem, quæ non reperitur in originali, ſeu protocolo,delenda eſt talis dictio, & ſtandum eſt originali,conſ.10.num. 1.fol,24. & conſ.59.nu,1.fol. 81
Exemplum extractum quādo continet diuerſitatem ab imbreuiatura notarij, cui ſit ſtandum, & an, & quā ſit ſtandum exemplo, & de hac materia. uide in.d.conſ.59.fol. 81
Exemplum extractum, & imbreuiatura notarij quando continent diuerſitatem, ſtandum eſt imbreuiaturæ.d.conſ. 59. nu.1.fol. 81, & conſ.10.nu.1.fol. 24
Exemplum inſtrumenti extractum per alium notarium ex imbreuiatura notarij mortui an faciat fidem, ſi nō reperiatur imbreuiatura, & quam fidem,maximè quando fuit extra-

ctum ſiue

ctum ſine auctoritate Iudicis, conſ.101.nu.4.fol. 145

Et q. faciat ſemiplenam probationem ibidem nu.5.fol. 145

¶ Exemptio trahitur etiam ad id, quod fuit ſubrogatum, conſ. 36.nu.6.fol. 46

¶ Exhæredatus, & excluſus à teſtatore habetur pro mortuo quò ad bona à quibus eſt excluſus, & exhæredatus, conſ. 86. nu.9.fol. 126

¶ Expēſarū condēnatio fit cōtra uictū erga uictorē, ēt in criminalibus, ſecundū cōmunem opinionem, conſ.5.nu.1.fo.10

Et an, & quando tales expenſæ peti poſſint contra teſtes, qui depoſuerunt in cauſa. ibidem nu.2.fol. 10

Et an contra Iudicem, uel accuſatorem. ibidem nu.3.fol. 10

Expenſarum condēnatio non fit contra uictum, quando habuit iuſtam cauſam litigandi. & quæ dicatur iuſta cauſa. d.conſ. 5.nu.5.fol. 10. & conſ. 9.nu.42.fol. 23

Ab Expēſis quælibet iuſta cauſa excuſat.d.cō.9.nu.42.fo.23

De Expēſis nō amplius eſt tractādū, qñ ueniūt officio iudicis, et Iudex tulit ſentētiā abſolutoriā, et de expēſis nullā cōdēnationē fecit, et quid ſi iudex reſeruauit, cō.5.n.6.fo.11

Expenſarum ratio an haberi debeat, quando admittitur uariatio, & quando, conſ.9.nu.41.fol. 31

¶ Experientiæ correſpondens, & ueriſimilitudini, & rationi naturali non indiget alia probatione, conſ.7.nu.25. fol. 15

¶ Expreſſio aliquorū caſuū nō excludit alios caſus ſimiles, qui ſunt eiuſdē effectus, cōſ.97.n.14.fo.138. & n.42.fo.140

Expreſſum dicitur etiam id, quod continetur ſub uerbis generalibus, conſ.109. nu.13.fol. 152

Expreſſum ſi non fuit illud, quod tamen fuiſſet facile exprimere, an cenſeatur fuiſſe omiſſum. & quomodo procedat tex.in.§.ſinantem ad deficientis.C.de cadu.tollen. & talis illa argumentatio.d.conſ.109.nu.20.fol. 153

¶ Extenſio fieri debet, ubi eſt eadē ratio, conſ.52.nu.11.fo.72

Extenſio de perſona ad perſonam difficilius fit, quàm de caſu ad caſum, conſ.74.nu.2.fol. 107

Extenſio. Diſpoſitio exorbitans, & deuians à communibus regulis iuris debet reſtringi, quantum fieri poteſt, & nō extendi ad alias diſpoſitiones uel per actiuam, uel per paſſiuam interpretationem, conſ.81.nu.25.fol. 117

¶ Extraiudicialiter dicta, aut facta corā honeſtis pſonis, æquiparantur dictis, aut factis in iudicio, cōſ.95.nu.7.fol. 134

De Litera F.

FACIENDO Actus poſitiui magis urgent, quā actus priuatiui omittendo, conſ.9.nu.14.fol.20, & uide etiā ibi num.16.fol. 20.

Faciendo actus poſitiuus denotat uoluntatem, & deliberationem, ſed actus omiſſiuus in non faciendo non infert aliquam uoluntatem, uel deliberationē, cōſ.25.nu.14.fol. 45

Factores, ſeu adminiſtratores noſtri quæcunq; faciunt, præſumuntur facere de noſtra uoluntate, & nos ipſi obligamur, conſ. 104.nu.5.fol. 146

Et q̄ dicta ſunt ī iure de īſtitoribus, q. trahant̄ hodie ad factores, et ad quoſcūq; alios adminiſtratores, ibidē, n.6.f. 146

Factum aliquid an cenſeatur nomine proprio, an nomine alieno, uide ſupra in uerbo, actus.

Factum in dubio præſumitur factum ab eo, qui erat obligatus facere, & nomine eius, et de eius mandato, conſ.2.nu.5.f.3

Factum in dubio præſumitur fuiſſe factum iure proprio facientis, & propter cauſam, ad quam poterat quis de iure compelli, conſ.20. nu. 16. fol. 40

Factū aliquid cēſetur in dubio ob illā cauſam, uel ad eum effectum, qui indigebat tali facto, conſ.109.nu.18.fol. 152

Factum aliquid cenſetur ab initio, ſi ab initio fuit conuentum de faciendo &c. conſ.4.nu.51.fol. 9

Factum proprium quis poteſt impugnare, et mutare propoſitū, propter inſtrumentum, uel aliud de nouo repertum, etiam ſi ſit concluſum in cauſa, conſ.9.nu.30.fol. 22

Pro Facto habēdū eſt id, qd' de facili pōt fieri, cō.20.n.12.f.40

Factum hominis qñ accedit ad diſpoſitionem legis neceſſariam, non habetur ratio de tali facto hominis, ſed ſolum conſideratur diſpoſitio legis, conſ. 50.nu.12.fol. 79

De Facto procedere uoluiſſe quis non præſumitur, quādo iam cœperat uia iuris experiri, conſ. 46.nu.7.fol. 66

De Facto ſuo tantum promittens, an obliget etiam hæredem ſuum, & quando, conſ.74.nu.3.fol. 107

Facti error &c. uide ſupra in uerbo, error.

De Facto fieri ſufficit, ad cōmittendā pœnā, cō.97.n.6.f.136

¶ Falcidia, et trebellianica nō poſſunt detrahi de re prohibita p teſtatorem expreſſè alienari. Sed id intelligitur in caſu, quo potuiſſet teſtator, ſi uoluiſſet, prohibere expreſſè, et nō aliter, et nō pcedit in liberis primi gradus, conſ.7.nu.7.fol.13

Falcidia non detrahitur de re prohibita alienari, neq; trebellianica, uide etiam conſ.54.nu.9.fol. 74

¶ Falſitas, quæ nemini nocet, uel poteſt nocere, puniri non debet, conſ.56.nu.19. fol.79. & conſ.97.nu.30.fol. 139

Falſitatis imago cenſetur illud, quod non eſt ueriſimile, conſ. 8. nu.14.fol. 17

Falſum, ſeu ſuſpectū de falſo inſtrumentū quot modis dicatur. et qñō debeat intelligi illud dictū Archidiaconi, et Geminiani, q. ſuſpitio falſi habetur pro falſo &c. de hac materia, et optimam declarationē, uide in conſ.99.per totum, fol. 142

Falſum, ſeu ſuſpectum de falſo ſi ſit inſtrumentum, tunc ceſſat illud dictum, q. in dubio ſit præſumendum, & iudicandum pro inſtrumento publico.d.conſ.99.nu.1.fol. 142

Falſum inſtrumentum, & inſtrumentum ſuſpectum de falſo, quid propriè differant.d.conſ.99.nu.4.fol. 143

Falſi ſuſpitio q. habeatur pro falſo, procedit, quando ſuſpitiones oriuntur ex uicio uiſibili ſcripturæ, ut ex abraſione, & cancellatione in loco ſuſpecto, ſecus ſi extrinſecus oriātur, ſecundum Innocen. Specu. & Pau. de Caſtro.d. conſ. 99. nu.2. fol. 142, ſed uide ibidem nu.10.fol. 143

Falſi in materia dant̄ tres gradus, aliqñ enim dat̄ inſtrumentū falſum, aliqñ datur inſtrumentū ſuſpectum de falſo, ſcilicet ſuſpitione intrinſeca, & uicio uiſibili, aliqñ antē datur ſuſpectum de falſo ſuſpitione extrinſeca, & inuiſibili. & hæc omnia optimè declarat.d.conſ. 99.nu.3. fol. 142

De Falſo eſſe ſuſpectum inſtrumentū dum dicunt iura, ſentiūt ut plurimum de ſuſpitione intrinſeca, & proueniente ex uicio uiſibili, & tunc ſuſpitio habetur pro falſo, niſi probetur expreſſè contrarium, & inſtrumentum eſt reijciēdum, & caſſandum &c. d.conſ.99. nu.5.fol. 145

De Falſo ſuſpectum inſtrumentum datur aliqñ tertio gradu, id eſt, ſuſpectum uicio extrinſeco, & inuiſibili. & quomodo. et q. tunc dicatur ſuſpectum non ſuſpitione iuris, ſed hominis, id eſt, remiſſa arbitrio iudicis, qui debet tunc inclinare cōtra inſtrumentum, & ei non adhibere fidem &c. d. conſ. 99.nu.6.fol. 143, & ibidem num.8. fol. 143

Falſi ſuſpitiones qñ nō ſunt intrinſecæ, ſed extrinſecæ, id eſt, nō habēſes uiciū uiſibile, ſed inuiſibile, an reddant inſtrumētum ſuſpectū, ut reijciatur, et quomodo debeāt intelligi Innocentius, Specu. et Pau. de Caſtro. d. cōſ.99.nu.10.fo. 143

Falſa aſſertio

Falſa aſſertio aduerſarij ſi fuit in cauſa, quod aliquid factum eſt, tale factum poteſt reuocari, detecta falſitate, & quæ ſit ratio conſ.9.nu.50.fol. 24

Falſa demonſtratio reijcitur. conſ.83.nu.27.fol. 123

Fama in antiquis an ꝓbet bona fuiſſe i bonis. cõſ.6.n.6.f.12

Fama probat Dominiũ in antiquis conſ.64.nu.21.fol. 92

Fama, uel cõis opinio eſt ſufficiẽs ꝓbatio i ãtiqs, c.83.n.5.f.121

Fama probatur per duos teſtes, conſ.25.nu.5.fol. 45

Fama põt probari per teſtes ſingulares. d.conſ.25.nu.6.f.45

Fama non ſolum probatur per teſtes, ſed longè melius per inſtrumenta, & alias ſcripturas authenticas, quæ cenſentur facere cõmunem opinionẽ, conſ.64.nu.21. & 24.fol. 91

Fama, & generalis, atq; cõmunis opinio probatur per ſcripturas antiquas, d.conſ.64.nu.24.fol. 92

Fama quomodo probetur, & an ſit neceſſe, quod teſtes dicãt particulariter, à quibus perſonis audierint, & quando, conſ.72.num.4.fol. 105

Fama quod ſit ſufficiens indicium ad torturam, & quando. d. conſ.72.nu.6.fol. 105

Fama multum poteſt ad probãdum, quod quis intulit metum &c. conſ.97.nu.20.fol. 105

Familia Prætoris ſi, dum uadit ad capiendum malefactorem, admittit ſecum accuſatorem, & ſocios, præſumitur id factum de licentia Iudicis, et ſi malefactor occidatur in captura, non poteſt inquiri de homicidio ex animo deliberato cõtra tales aſſiſtentes familiæ, neq; etiã de auxilio, conſ.47. nu.2. & 3.fol. 67

Familia, ſeu illi de familia ſi uocati ſunt à teſtatore, cenſetur tunc inductum fideicõmiſſum perpetuum inter ipſos de familia, cõſ.51.nu.1.fol.71. et uide ſupra in uerbo, Agnatio.

Familia & ſi uocetur à ſtatuto, uel agnati, uel maſculi, uel domus, non refert an frater qui uult ſuccedere, ſit conſanguineus tantũ, uel utrinq; cõiunctus, conſ.81.nu.30.fol. 119

Familiaritatis, & cõſanguinitatis ratione, actus poſitiuus nõ operatur effectum, quem de ſui natura ſolet operari. conſ. 9.num.18.fol. 21

Fauorabilior res præferri debet, & in eius fauorem fit interpretatio, quãdo perplexitas cadit inter plures res &c. conſ.24.num.9.fol. 44

Fœminæ ueniunt etiam appellatione filiorum ſimpliciter facta in teſtamentis, conſ.7.nu.23.fol. 15

Fœminæ ſi per inueſtituram, uel conſuetudinem admittantur etiam in feudis, ſcilicet poſt maſculos, tunc præfertur frater conſanguineus tantum, excluſa ſorore utrinq; coniuncta, conſ.81.nu.41.fol. 117

Fœmina ſemel admiſſa ad feudũ nõ amplius excluditur per maſculos ſupernaſcẽtes, conſ.106.nu.11.fol. 148

Fœminarum deſcendẽtes etiam maſculi excluduntur à ſucceſſione feudi regularis, in quo conſideratur ſola agnatio, cõſ. 86.num.2.fol. 125

Fœminarum excluſio, & mẽtio maſculorum arguunt fauorem agnationis, conſ.87.nu.14.fol. 128

Fœmina ſi excludantur per ſtatutum, ſtantibus maſculis &c. uide infra in uerbo, ſtatutum.

Fœneratores agnoſcunt onera, quæ ſunt patrimonij, & eis poteſt imponi onus, & collecta pro pecunia, quam habent, conſ.40.nu.2.fol. 61

Feudum quando poſſit alienari, & an in præiudicium eorum, qui ſe aſſerunt agnatus, & quomodo impetrandus ſit conſenſus ſit ſuperioris, uacante Epiſcopatu, & de hac materia, uide in conſ.61.per totum, fol. 83

Feudum pro quo nullum præſtatur ſeruitiũ Dño cenſetur eſſe franchũ, & liberũ, & poteſt liberè alienari, & tranſire in quaſcunq; perſonas, etiã in fœminas. d.conſ.61.nu.5.f.83

Feudum põt alienari, ſtante cõſuetudine ipſum alienãdi, & an ualeat cõſuetudo in præiudicium agnatorũ, et dñi, & quid ſi probatur conſuetudo alienãdi feudum pro parte, an poſſit totum alienari. d.conſ.61.nu.6.fol. 83

Feudum quando poteſt alienari, talis alienatio intelligitur generaliter, uidelicet, & per contractus, & per ultimas uoluntates. d.conſ.61.nu.7.fol. 83

Feudum quando alienatur, quomodo in alienatione impetretur conſenſus ſuperioris uacante Epiſcopatu, & an ſufficiat tunc impetrare à capitulo, & non à Pontifice. d. conſ. 61.num.8.fol. 83

Et quid ſi extet Epiſcopus, de cuius auctoritate diſputetur, an ſufficiat eius conſenſus in alienatione feudi, ibidem num. 10.fol. 83

Feudum in dubio præſumitur antiquum, & inalienabile, cõſ. 78.nu.17.fol.113. & uide conſ.61.nu.3.fol. 83

Feudi alienatio licet ſit prohibita, cenſetur tamen permiſſa, quando ex alienatione efficitur conditio feudi melior, conſ. 97.num.16.fol. 139

Feudũ non præſumitur quis uoluiſſe ſubuertere per alienationem, ſi habet filios &c. d.conſ.97.nu.18.fol. 140

Feudi alienatio an, & quando cenſeatur facta in fraudem, remiſſiuè. d.conſ.97.nu.19.fol. 140

Feudalis contractus non ualet aliqñ in ꝓiudiciũ ſupremi Domini, & tamen ualet in præiudicium ipſius Domini inferioris, qui fecit contractum conſ.67.nu.7.fol. 110

Feudũ alienatũ qñ poſſit reuocari p agnatos, et an ſoluto ꝓcio, & an uiuẽte alienãte, & an obſtet lapſus tẽporis, et an filij alienãtis admittãtur ad reuocandũ, non aũt agnati, & qñ, & de hac materia, uide in conſ.76.per totum. fol. 108

Feudum antiquum alienatũ poteſt reuocari per agnatos proximiores, etiã non ſoluto precio, ſcilicet poſt mortem alienantis, & an eo uiuo, ſaltem ſoluto precio, & an oblatio precij ſemel facta noceat. d.conſ.76.nu.1.fol. 108

Feudi alienati reuocatio an impediatur per taciturnitatem, uel lapſum temporis. d.conſ.76.nu.3.fol. 108

Feudi alienatio quãdo eſt facta in extraneum, tunc curſus tẽporis nõ præiudicat ad reuocãdum, niſi ſit curſus 30.annorum, ſecus ſi facta ſit in non extraneum, quia ſufficit curſus anni. d.conſ.76.nu.4.fol. 109

Feudũ alienatum ſi reuocari debet, admittuntur ad reuocãdum primùm filij alienãtis, & poſt ea agnati, & quid ſi filij ſint hæredes patris, qui alienauit. d.conſ.76.nu.5.fol. 109

Feudum alienatum per patrem poſſunt filij reuocare, & uenire contra eius factum, quando ſunt hæredes patris cum beneficio inuentarij, & nullũ ſentiunt cõmodum ex hæreditate, & feudum eſt antiquũ, & ex pacto, & prouidentia &c. d.conſ.76.nu.6.fol. 109

Feudi ad ſucceſſionem nepos admittitur cum patruo, et repreſentat perſonã patris, & qua ratione conſ.60.nu.16.f.82

Feudorũ ad ſucceſſionem non admittuntur agnati tranſuerſales, niſi uſq; ad ſeptimum gradũ, conſ.61.nu.2.fol. 83

Feudorum ad ſucceſſionem ita admittitur frater conſanguineus, tantum ſicut frater utrinq; coniunctus, et quæ ſit ratio, conſ.81 nu.11.fol. 117

Feudum ſi ſit tale, ad quod admittantur etiã fœminæ, puta uel

ex inueſtitura, uel ex conſuctudine, & admittãtur ſcilicet poſt maſculos, tũc præfertur frater cõſanguineus tãtũ excluſa ſorore utrinq; coniuncta. d. conſ. 81. nu. 41. fol. 119

Ad Feudum in quo conſideratur ſola agnatio, excluſis cæteris agnatis, admittitur nepos maſculus ex filia etiam agnatus, licet non ſit proximior agnatus, ſed proximior reſpectu matris, et cognationis tãtũ, et idẽ de fideicõmiſſo facto fauore agnationis. cõſ. 86. nu. 1. f. 125. et cõſ. 87. nu. 1. et. 2. f. 127

In Feudis, ſcilicet regularibus, conſideratur ſola agnatio, & ab eis excluduntur deſcendentes ex fœminis, licet ſint maſculi. d. conſ. 86. nu. 2. fol. 125

Feudum ſi ſemel trãſiuit in fœminam, deficientibus maſculis, nõ amplius excluditur fœmina per maſculos ſuper naſcentes, conſ. 106. nu. 11. fol. 148

Feudum antiquũ quãdo dicatur, & an præſumatur antiquum, & quãdo, & q. non præſumatur antiquũ, quando poßidetur p diuerſas familias, & agnationes, conſ. 61. nu. 3. f. 83

Feudum concedens retinet ſibi dominiũ directum proprietatis, conſ. 62. nu. 11. fol. 86

Feudum non dicitur, quãdo non fuit expreßè reſeruatum dominium directum, conſ. 64. nu. 30. fol. 93

Feudum q̃n non dicatur, ſed donatio cũ Princeps concedit aliquẽ locũ. & q. maximè dicatur donatio, & non feudum, q̃n cõceßio eſt facta per uocabulũ, donamus, uel largimur, &c. d. conſ. 62. nu. 18. fol. 86. & d. conſ. 64. nu. 29. fol. 93.

Feudũ in dubio nõ præſumitur, ſed potius donatio, preſertim cũ ſit conceßio per principẽ. d. conſ. 64. nu. 64. fol. 95

Feudalia an præſumantur Caſtra, ſeu fortalitia, uide in conſ. 16. fol. 33

Feudalia in dubio non præſumantur bona, ſed allodialia. d. cõſ. 16. num. 2. fol. 33

Feudalia bona in dubio non præſumuntur, ſed allodialia, tamen ſi inueſtitura Caſtri dicat cũ pertinẽtijs, uel cũ iuribus etc. tunc omnia bona, quæ poßidet inueſtitus in illo territorio, præſumuntur feudalia, conſ. 64. nu. 70. fol. 95

Feudalia bona non præſumuntur, ſed allodialia, fallit quando agnati offerunt ſe incontinenti probaturos bona eſſe feudalia, quia tunc bona non præſumuntur allodialia conſ. 78. nu. 16. fol. 113

Feudalium bonorum in cauſis nihil facit titulus teſtamenti, ſed potior eſt titulus agnatorum ex inueſtituris. d. conſ. 78. nu. 14. fol. 113

Feudalium bonorum etiam in poſſeßionem an mittẽdus ſit hæres uniuerſalis ex teſtamento, & q. non, quãdo agnati offerũt ſe incontinenti probaturos bona eſſe feudalia, & inalienabilia &c. & q. tunc bona non præſumantur allodialia. d. conſ. 78. nu. 16. fol. 113

Item q. nõ mittatur hæres in poſſeßionẽ feudaliũ quãdo agnati iam ſunt in poſſeßione, ibidem nu. 18. fol. 113

Feudi in cauſa ſi iudicauit Epiſcopus, appellatur ad ſuperiorem feudi, licet ſit laicus nõ autem ad ſuperiorem eccleſiaſticum, conſ. 81. nu. 15. fol. 117

Sub infeudatio facta reſoluitur per mortem infeudãtis, & non præiudicat agnatis, conſ. 78. nu. 19. fol. 113

In feudatio facta in fraudẽ non ualet, & quãdo dicatur facta in fraudem. d. conſ. 78. nu. 20. fol. 113

Infeudationes, locationes, & cæteri cõtractus facti p iniuſtos Dños, et poſſeſſores, ueluti p Tirãnos &c. nõ p̃iudicãt legitimis poſſeſſoribus, ſeu dñis conſ. 108. nu. 4. fol. 149

Feudatarius cogi͂t, Principe iubẽte, ſoluere collectas, et onera, etiã pro bonis ſuorũ ſubiectorũ abſentiũ datur tñ poſtea el repetitio cõtra ſubiectos, dato. q. Princeps, qui iußit, ſit Tirãnus, uel aliter iniuſtè exegerit pecunias, cõſ. 1. nu. 15. f. 2

Feudatarius an teneatur cõtribuere in ſubuentionibus pro mobilibus, & pecunia numerata, q. ſic ſi fructificant, & lucrãtur, conſ. 40. nu. 5. fol. 61

Fictum aliud eſt, aliud ſimulatũ, aliud in fraudem factum, & aliud imaginarium, remißiuè conſ. 97. nu. 34. fol. 139

Fideicommiſſum inducitur per prohibitionem alienãdi extra familiam, non pure, ſed eueniente caſu alienationis, conſ. 7. num. 9. fol. 13

Fideicõmiſſum abſolutum etiam poſt mortem an inducatur per prohibitionem alienãdi, an uerò duntaxat in caſum alienationis, & de hac materia uide in conſ. 54. fol. 71.

Fideicõmiſſum abſolutum an cenſeatur inductum per prohibitionem alienandi, an uerò ſolum in caſum alienationis, latè diſputant Docto. ſunt tamen duo caſus clari, ut in conſilio, quorum uno cenſetur inductum in caſum alienationis tantum, altero abſolutè etiã poſt mortem, & quãdo hoc ſit declarat. d. conſ. 54. nu. 1. fol. 73

Et quando dictum fuit, q. bona non eggrediantur domos familiæ uſq; in infinitum, cenſetur inductum fideicommiſſum perpetuum, & abſolutũ, ibidem nu. 2. fol. 73

Fideicõmiſſum abſolutum cenſetur inductum per prohibitionẽ ſimplicem de nõ alienando, quando ſcilicet prohibitio eſt geminata. d. conſ. 54. nu. 3. fol. 74

Fideicõmiſſaria in caſum alienationis dicitur eſſe illa certa perſona, cuius cõtemplatione teſtator prohibuit alienationem, ſcilicet perſona quæ tunc extat conſ. 106. nu. 20. fol. 149

Fideicõmiſſum q. inducatur ex coniecturis, id procedit, ſi ſint coniecturæ neceſſariæ aut multũ probabiles, et non aliter, conſ. 51. nu. 10. fol. 51

Fideicommiſſum cenſetur onus, & nunquàm debet cenſeri inductum, niſi uerbis exprimatur, uel mẽs teſtatoris neceſſario inferat, & in dubio pronunciatur contra fideicommiſſum. d. conſ. 11. nu. 9. fol. 58

Fideicommiſſum factum nõ fuiſſe interpretandum eſt, quando ſumus in inſtitutione neceſſaria, cum fideicõmiſſum ſit onus, & nunquàm debet induci, niſi uel uoluntas, uel uerba ſint clarißima, conſ. 29. nu. 7. fol. 48

In Fideicommißis ſpectanda eſt potißimum uolũtas teſtatoris, ſcilicet in eius interpretatione, poſtquàm conſtat illud eſſe introductũ, ſed in eo introducendo opus eſt uerbis expreßis uel coniecturis urgentibus. & in dubio eſt iudicandum fideicommiſſum non ſubeſſe. & ita debet intelligi illa regula, conſ. 51. num. 22. fol. 51

Fideicommiſſum eſt onus, & non cenſetur inductum, quando capi poteſt alia coniectura, conſ. 51. nu. 10. fol. 71

In Fideicommißis uoluntas teſtatoris principaliter inſpicitur, & aliquando præfertur uerbis. d. conſ. 51. nu. 11. fol. 71

Fideicommiſſum facere cenſetur teſtator inter eos, quibus relinquit ſub nomine collectiuo. d. conſ. 51. nu. 2. fol. 71

Fideicommiſſum conſtituiſſe cenſetur teſtator, quando ſimpliciter habuit mentionem de agnatis ſuis, & uoluiſſe bona conſeruari inter eos. & idem quando habuit mentionem de maſculis. d. conſ. 51. nu. 8. fol. 71

Fideicommiſſum in fauorem maſculorum inducitur per mẽtionem ipſorum maſculorum, conſ. 54. nu. 8. fol. 74

Per Fideicommiſſum, & non aliter, cẽſetur diſponere teſtator de hæreditate, quando ſubſtituit hæredi in pœnam

poſt aditam

poſt aditā hæreditatē, conſ.57.nu.7.fol. 79
Fideicōmiſſum in effectu cēſetur, qñ teſtator cōſtituit primogenituram in teſtamento, conſ.60.nu.10.fol. 82
Fideicōmiſſum reciprocum inter inſtitutus q. non cēſeatur inductū, qñ facta fuit ſubſtitutio de omnibus bonis poſt mortem omniū inſtitutorum, & latè de hac materia, quādo cēſeatur inductū, uel non, reciprocum fideicommiſſum, uide in conſ.51 per totum. fol.51. & euuſ.12.fol. 54
Fideicōmiſſum reciprocum non continetur inter inſtitutos, qñ ſubſtitutio fuit facta poſt mortem omniū inſtitutorū, et nō fuit expreſſè facta ultimo eorū decedenti, & hic eſt caſus, in quo potiſſimum conſiſtit controuerſia inter Doctores, d. conſ.31.nu.1.fol.51. & con..32.nu.9.fol. 54
Fideicommiſſum reciprocum continetur, ſi fiet ſubſtitutio ultimo decedenti, & fiat in omnibus bonis, d.conſ.31.nu.2.fol. 51, & conſ.32.nu.1.fol. 54
Fideicōmiſſum reciprocum nunquàm cēſetur factū, niſi duo copulatiuè concurrāt, ſcilicet q. ſit facta ſubſtitutio de omnibus bonis, ſeu de tota re, quæ in ſubſtitutionem deducitur, itē q. expreſſè facta ſit ab ultimo decedēte, et eſt magis cōmunis opinio, à qua nō eſt recedēdum, & eā ampliat, et declarat. & dat rationē. d.conſ.31.nu.3.fol. 51
Et ſolus Curt.iun. ex modernis tenuit contrarium præſupponens paria eſſe, ſubſtitutionem fieri ultimo decedēti, et fieri poſt mortem omniū, quod tamen eſt falſiſſimum, uide ibidem nu.4.fol.52. & etiā Pariſius tenuit contrarium, & malè, ibidem nu.21.fol. 53
Et procedit prædicta magis cōmunis opinio, etiā ſi facta ſit ſubſtitutio de omnibus bonis nō ſolum indefinitè, ſed etiam cū dictione uniuerſali, ibidem nu.5.fol. 51
Item procedit, etiā ſi inter ipſos grauatos extet perſona, quæ ex præſumpta mente teſtatoris ſit præferenda ſubſtituto, ibidem nu.6.fol. 51
Et qūo prædicta magis cūmunis opinio intelligatur quo ad effectū, & quid qñ unus ex grauatis moritur, et quādo in effectu admittatur ſubſtitutum, declarat ibidē nu.7.fol. 51
Et quæ ſit ratio prædictæ magis cōmunis opinionis, cur ſcilicet non inducatur reciprocū fideicōmiſſum, niſi quādo ſubſtitutio ſit de omnibus bonis, & ſit expreſſè ultimo morienti, nō autem inducatur alijs caſibus, puta quando ſit poſt mortem omnium &c. & rationē adducit, quam male Doctores declarant, uide ibidem nu.8.fol. 51
Fideicommiſſum reciprocum nullū extare cenſetur inter grauatos, quando ſubſtitutio eſt facta poſt mortē multorū ſimpliciter, ideſt, non adiecta dictione collectiua, ſeu uniuerſali, omnium, quamuis dictū ſit, in omnibus bonis, & procedit hoc, ſiue grauati ſint extranei, id eſt, non ſuccedentes inter ſe ſiue ſint inter ſe ab inteſtato ſucceſſuri. Idem quoq; eſt dicendum, licet fuerit adiecta dictio uniuerſalis, omnium, q. ſcilicet non ſubſit etiam tunc reciprocum fideicommiſſum. d.conſ.31.num.11.fol. 51
Fideicōmiſſum reciprocum an cēſeatur factū, quādo ſubſtitutio fuit facta, ſtantibus perſonis, quæ ex præſumpta uoluntate teſtatoris ſolent excludere ſubſtitutum, q. nō. & hoc caſu etiā procedat prædicta magis cōmunis opinio. d.conſ.31.nu.17.fol.52. & uide etiam conſ.32.nu.11.fol. 55
Fideicōmiſſum reciprocū nō ſubeſt inter multos inſtitutos, & tū extraneus ſubſtitutus cenſet ſubſtitutus ſingulis, ſed nō admittitur, niſi mortuis omnibus, et tūc auocat ad ſe omnia bona, etiā ſi fuerint alienata.d.conſ.31.nu.24.fol. 53
Fideicommiſſum reciprocum an cenſeatur factum inter inſtitutos, quādo teſtator ſubſtituēdo non dixit de omnibus filijs, ſed uſus eſt dictione quicunq;.conſ.32.nu.3.fol. 54
Fideicommiſſum reciprocum an cenſeatur eſſe inter inſtitutos, ſi teſtator, dum eis ſubſtituit concepit uerba ſubſtitutionis per copulam, uidelicet Petrus, & quicunq; alij filij. &c. d.conſ.32.nu.7.fol. 54
Fideicommiſſum reciprocum ſicut inducitur inter grauatos, quādo eſt facta ſubſtitutio in omnibus bonis ultimo decedēti, an idem quoq; ſit, quando non eſt facta ultimo morienti, ſed ſimpliciter poſt mortem omnium, & concludit, q. non. d.conſ.32.nu.9.fol. 54
Fideicōmiſſum reciprocum inter inſtitutos adhuc nō inducitur p ſubſtitutionem factā in omnibus bonis poſt mortē omniū, dato, q. inſtituti ſint prædilecti ſubſtitutis, prout contrariū uoluerunt aliqui, & malè. d.conſ.32.nu.11.fol. 55
Fideicōmiſſum perpetuum an cenſeatur factū ſemper inter illos de parentella, an uerò cenſeantur uocati illi ſolum, qui erūt in primo gradu extincta linea &c. quādo ſcilicet teſtator dixit, & ſi filij mei, ac eorū deſcendentes uſq; in infinitum deceſſerint ſine filijs tūc ſubſtituto alios proximiores de parētella tunc uiuentes, & de hac materia, uide in conſ.51. per totum. fol. 71
Fideicommiſſum perpetuum cenſetur inductum inter ipſos de familia, quādo teſtator uocat illos de parentella, ſeu de familia. d.conſ.51.nu.1.fol. 71
Fideicommiſſum perpetuum cenſetur inductum inter illos de parentella, dato, q. teſtator uocauerit proximiores de parētella, & perinde eſt, ac ſi ſimpliciter uocaſſet illos de parentella. d.conſ.51.nu.4.fol. 71
Fideicommiſſum quādo eſt conſtitutum inter illos de parentella, cenſetur conſtitutum inter eos ſaltem uſq; ad decimum gradum. d.conſ..51.nu.6.fol. 71
Niſi ex parte grauatorum dictū ſit, q. in infinitum &c. quia tunc excedit decimum gradum, ibidem nu.7.fol. 71
Fideicōmiſſo facto fauore domus, & agnationis, an, & quādo cenſeātur etiam uocati filij ſororum, uide in conſ.13.fo. 30
Fideicommiſſum factum fauore familiæ an excludat filias fœminas &c. uide in conſ.54.fol. 73
Fideicommiſſum ſi factū ſit fauore agnationis, an ad illud admitti debeat nepos maſculus ex fœmina nupta in agnatione, excluſis, ſcilicet cæteris agnatis, proximioribus agnatis teſtatori, quàm ſit nepos, & de hac materia, uide in cōſ. 86.fol.125. & in conſ.87.fol. 127
Fideicōmiſſum ſi factum ſit fauore agnationis excluſis cæteris agnatis, ad illud admittitur nepos maſculus ex filia, etiam agnatus, licet nō ſit proximior agnatus, ſed proximior reſpectu matris, & cognationis tantum. d.conſ.86.nu.1.fol. 125. & d.conſ.87.nu.2.fol. 127
Fideicōmiſſum. In fideicōmiſſis ſucceditur ſecundū ordinē ſuccedendi ab inteſtato, conſ.17.nu.15.fol.36. & conſ.81. num.14.fol. 117
In fideicōmiſſis perſone cenſentur uocari ſecundum ordinem iuris ciuilis. d.conſ.81.nu.14.fol. 117
In Fideicōmiſſis an filij utrinq; coniūcti præferātur alijs uterinis tantum, conſ.29.nu.18.fol. 49
Fideicōmiſſi paterni in ſucceſſione frater utrinq; cōiunctus nō præfertur conſanguineo tātum, conſ.81.nu.13.fol. 117
Fideicommiſſi in ſucceſſione, ſiue pura, ſiue conditionali, q. ij tantū admittantur, qui reperiuntur nati tēpore mortis.

uel tẽpore eueniẽtis cõditionis, nõ antẽ qui poſtea ſupernaſcunt, & ꝙ ſemp inſpiciatur tẽpus, quo euenit caſus ſuccedẽdi. & qñ ſit, ꝙ admittãtur etiam poſtca nati, uel concepti. & de hac materia uide optimè in conſ. 106. per totum. fol. 148. uide infra in uerbo, ſucceſſio.

In Fideicommiſſis, & alijs diſpoſitionibus hominum filius non ſubintrat locũ patris, ſecundũ magis communẽ, & ueriorẽ opinionem conſ. 60. nu. 10. fol. 81

In Fideicõmiſſis ſucceditur ipſi teſtatori, cõſ. 29. nu. 19. fo. 49

Fideicõmiſſi cõditionalis ius ñ trãſmittit. d. cõ. 29. n. 20. f. 49

Fideicommiſſum an ſit penitus extinctũ in cæteris gradibus, extincto primo gradu ſubſtitutionis conſ. 93. nu. 1. fol. 132

Fideicommiſſum an cenſeatur remiſſum per diuiſionẽ, & trãſactionẽ, maximè ſi ſit poſita in inſtrumẽto cõgeries uerborũ de non contraueniẽdo &c. conſ. 29. nu. 14. fol. 49

Fideicõmiſſi renũciationẽ non operãtur uerba illa poſita in diuiſione, ꝓmiſſerũt nõ cõtrauenire &c. et qd de alijs uerbis multis ſimilibus, et generalibus, d. conſ. 29. nu. 15. fol. 49.

Fideicõmiſſo ſi contingat cẽſeri renũciatũ per diuiſionẽ ꝙ talis renunciatio intelligatur quò ad diuidẽtes tãtum, non aũt quò ad filios, & deſcẽdentes ſuos pariter uocatos expreſſè ad fideicõmiſſum. & ꝙ ipſi poſſint petere fideicõmiſſum ex pſona ſua, licet ſint hæredes diuidentiũ. & qñ per diuiſionẽ non cenſeatur renunciatũ fideicommiſſo. & de hac materia uide in conſ. 74. per totũ. fol. 106

Fideicommiſſo licet per diuiſionẽ cenſeatur renuncitum, comprehendit tamen talis renunciatio ſuiũ ius ipſorũ diuidentiũ, non autẽ ius filiorũ, & deſcẽdentiũ. quod eis competit ex propria eorum perſona, & ipſi poſſunt petere fideicommiſſum. d. conſ. 74. nu. 1. fol. 106

Fideicommiſſo quando non cenſeatur renunciatum per diuiſionem. d. conſ. 74. nu. 6. fol. 107

Fideicommiſſum non cenſet remiſſum regulariter per ſimplicẽ diuiſionem. & quid ſi adiecta ſit clauſula continens remiſſionem iuris præſentis, & futuri. d. con. 74. nu. 7. fol. 107

Fideicommiſſo ꝙ non cenſeatur renunciatũ per diuiſionem, ſtat coniectura, ſi unus habebat filios, alius nõ. Item ſi facta fuit reſeruatio creditorũ ſuper bonis. d. conſ. 74. nu. 10. fol. 107

Fideicommiſſum per diuiſionem regulariter non cenſetur ſublatum, et aſſerenti contrarium, et uerba diuiſionis non poſſe aliter uerificari, incumbit onus probandi. d. conſ. 74. num. 12. fol. 107

Fideicommiſſi remiſſionem an operetur ſententia arbitramentalis, ꝙ non, conſ. 29. nu. 16. fol. 49

Fideicommiſſo an quis poſſit renũciare in præiudicium deſcendentium ſuorum pariter uocatorum, uel poſitorum in conditione. d. conſ. 29. nu. 17. fol. 49

Fideicommiſſi conditionalis bona ſi fuerunt confiſcata, uel aliter alienata, ſcientibus, & non contradicentibus fideicommiſſarijs, an cenſeatur extinctum ius fideicommiſſi, & ſibi cenſeantur præiudicaſſe fideicommiſſarij. & de hac materia, uide in conſ. 105. per totum. fol. 146

Fideicommiſſo renunciare cenſetur is, qui non contradicit alienationi, quæ fit de re ſubiecta fideicommiſſo conditionali. & an hoc ſit uerum. & an ſufficiat tacitus conſenſus, an uerò requiratur conſenſus expreſſus uerbis, uel facto aliquo. d. conſ. 105. nu. 2. fol. 147

Et an tunc fideicommiſſarij cenſeantur ſibi præiudicaſſe ſolum reſpectu rei, non autem reſpectu precij. & quomodo procedat tex. in l. ſi fundum per fideicommiſſum, de lega. 1. ibidem num. 3. fol. 147

Fideicommiſſi bona non poſſunt alienari. & an poſſit conſtitui uſusfructus, conſ. 6. nu. 5. fol. 12

Fideicommiſſi bona poſſunt liberè alienari per ultimum fideicommiſſarium, quia in eo cenſetur extinctum fideicommiſſum, conſ. 7. nu. 19. fol 14. & conſ. 29. nu. 21. fol. 50

Fideicõmiſſum ceſſat in ultimo, qui ſupereſt ex grauatis, illeq; poteſt liberè diſponere. d. conſ. 29. nu. 21. fol. 50

Fideicommiſſo grauatus, ſeu prohibitus alienare, an poſſit bona fideicommiſſi alienare, ſeu permutare, & alia locu ipſorum ſubrogare, ſi ex tali alienatione, uel ſubrogatione fideicommiſſum efficitur melius, & utilius, ꝙ ſic, & de hac materia, uide in conſ. 97. fol. 136

Fideicommiſſo grauatus, & prohibitus alienare, poteſt alienare, ſi alienatio tendit ad utilitatem fideicommiſſi. d. conſ. 97. num. 18. fol. 138

Fideicommiſſi ſubrogationes, ſi continent utilitatem, præſumuntur factæ bona mente, & bono animo. d. conſ. 97. nu. 37. fol. 138

Fideicommiſſi bonis quando ſubrogantur alia bona, non requiritur citatio, uel conſenſus cohæredum, uel fideicommiſſariorum. d. conſ. 97. nu. 50. fol. 141

Et bona, quæ ſubrogantur, cenſentur uſq; ab initio fuiſſe relicta à teſtatore, ibidem nu. 51. fol. 141

Fideicommiſſum non præſumitur quis uoluiſſe ſubuertere, uel fraudare, ſi habet filios, inter quos etiam eſt factum fideicommiſſum &c. d. conſ. 97. nu. 38. fol. 140

Fideicommiſſi bona ſi ſponte fuerunt alienata per grauatos fideicommiſſo, poteſt alienatio ipſa reuocari per deſcendentes natos poſt alienationem. & quæ ſit ratio. & quomodo intelligatur, conſ. 106. nu. 19. fol. 149

Fideicommiſſi ſuper bonis an poſſit conſtitui uſusfructus, conſ. 6. nu. 5. fol. 12

Fideicommiſſi bona an comprehendantur etiam in legatu uſuſfructus facto uxori, ut ſcilicet debeatur uxori etiam uſuſfructus ipſorum bonorum ſubiectorum fideicommiſſo facto per alium teſtatorem &c. & de hac materia, uide in conſ. 73. per totum. fol. 105. & uide infra in uerbo, uſusfructus.

Fideicommiſſo ſubiecta bona non tranſeunt in fiſcum, niſi delinquens ſit ultimus ex fideicommiſſarijs, con. 7. n. 18. fo. 14

Fideicommiſſi, uel prohibitæ alienationis uerba ſi ſiot concepta in rem, efficitur grauamen reale, & afficit omnes perſonas, quocunq; gradu inueniantur, conſ. 93. nu. 2. fol. 132

Fideicommiſſo grauatus filius ſub conditione, detrahit duas quartas, legitimam, & trebellianicam. & hæc eſt communis opinio. conſ. 17. nu. 14. fol. 36

Fideicommiſſo grauatus filius ſub conditione, detrahit duas quartas, idq; procedit, etiam ꝙ teſtator tacitè, uel expreſſè prohibuerit trebellianicam, & abſolutè, etiam in liberis primi gradus &c. conſ. 7. nu. 6. fol. 13

Fideicommiſſo grauatus ad reſtituendum omnia bona ſua, uel totam hæreditatem, cenſetur tunc prohibitus detrahere trebellianicam, conſ. 17. nu. 5. fol. 35

Fideicommiſſum reſtituere ſi teſtator grauat hæredem, et concedit ei, ꝙ poſſit retinere unum fundum, cenſetur diſponere, ꝙ nihil aliud habeat preter illum fundum, neq; etiã fructus medij temporis, conſ. 110. nu. 5. fol. 154

Fideicommiſſi bona quomodo probentur, id eſt bona fuiſſe in bonis primi teſtatoris, qui fecit fideicommiſſum, conſ. 6. in quarto quæſito. fol. 12. & uide ſupra in uerbo bona.

Fdeicommiſſi bona

Fideicōmiſſi bona comprehenduntur etiam in uniuerſali inſtitutione, conſ.17.nu.2.fol.35.

Fideicommiſſum tanquàm æs alienum prius detrahi debet antequàm ſoluatur uxori quarta relicta per maritum ex ſtatuto &c,conſ.41.nu.4.fol. 62

Fideicōmiſſum non augetur ex fructibus non perceptis per primum hæredem, & tranſeuntibus in fideicōmiſſarium, idem de penſionibus conſ.79.nu.8.fol. 114

In Fideicōmiſſum uenit hæreditas eo modo, quo erat tempore mortui teſtatoris, & nō eo tempore, quo debet reſtitui, ſcilicet quod attinet ad fructus.d.conſ,79.nu.10.fol. 114

Fideicōmiſſo ſubiectæ hæreditatis fructus accreſcunt perſonæ, & nō rei, & ſunt tanquàm lucrū ipſius pſonæ percipientis.idē de penſionibus.d.conſ.79.nu.11.fol. 114

Fideicōmiſſi in cauſam quādo ueniāt fructus, & penſiones, & quādo non.d.conſ.79.nu.12.fol. 114

Fideicōmiſſi in cauſam quæ dicant̃ uenire, ideſt ut augeāt fideicōmiſſum. & an fructus.d.conſ.79.nu.13.fol. 114

In Fideicōmiſſum, & in prohibitionem de nō alienādo uenit etiam id, quod quis habet ex ſucceſſione facta alijs per fideicōmiſſum &c.conſ.7.nu.32.fol. 15

Fideicōmiſſum ſi extet in multas perſonas ſucceſſiue, an penſiones annuæ nō exactæ per priū hæredē grauatū poſſint exigi per fideicōmiſſariū ſuccedētem. Et an poſſit fideicōmiſſarius liberè de ipſis penſionibus diſponere, an uerò teneatur eas cōſeruare ſubſequentibus fideicōmiſſarijs, tanquàm res ſubiectas fideicōmiſſu. Et de hac materia, uide in d.conſ.79.per totum fol. 114

Fideicommiſſarius exigere debet penſiones annuas, quæ nō fuerunt exactæ per primum hæredē grauatum, & ad eum pertinent, nō autem ad hæredes ipſius hæredis grauati.d.conſ.79.nu.1.fol.114.& ibidem nu.5.fol. 114

Fideicōmiſſarius penſiones, quas exigit, uidetur exigere tanquàm fideicōmiſſarius, & ſic trāſeunt in eum tanquàm res ſubiectæ fideicōmiſſo.d.conſ.79.nu.2.fol.114. uide tamen ibidem nu.14.fol. 115

Fideicōmiſſarius percipit fructus naturales, & induſtriales nō perceptus ab hærede grauato.d.conſ.79.nu.6.fol. 114

Fideicōmiſſarius an percipiat ipſe penſiones, et fructus nō perceptus ab hærede, diſtinguitur, an proueniāt ex facto teſtatoris, an ex facto hæredis.d.conſ.79.nu.7.fol. 114

Fideicōmiſſarius lucratur, ſi hæres lucraretur, q̃ ualeat hoc argumentum.d.conſ.79.nu.9.fol. 114

Fideicōmiſſarius exigit penſiones annuas tanquàm fructus pēdentes, et poteſt de eis libere diſponere &c.d.conſ.79.nu.14.fol. 115

Fideicōmiſſarij cōuentiones nō ualēt in præiudicium alterius fideicōmiſſarij, conſ.6.nu.4.fol. 12

Fideicōmiſſarij ſeu uocati ad fideicōmiſſum an poſſint renunciando præiudicare ſuis deſcendētibus pariter uocatis, uel poſitis in cōditione, conſ.29.nu.17.fol. 49

Fideicōmiſſarius ultimus poteſt liberè alienare bona, quia in eo cenſetur extinctum fideicōmiſſum conſ.7.nu.19.fol. 14

Fideicōmiſſarius uniuerſalis perſoluit legata in totum non autem hæres conſ.13.nu.10.fol. 31

Fideicōmiſſario ſi factū fuit legatū per hæredē primi teſtatoris grauatū, cēſetur factum tale legatū animo compēſandi in fideicōmiſſum, conſ.17.nu.7.fol. 35

Fidecōmiſſarij an ueniāt etiam appellatione creditorum, ſeu crediti, conſ.74.nu.13.fol. 107

¶Fideiuſſio an dicatur de pertinētibus ad artē mercatoris etc. uide in conſ.95.fol.133.uide infra in uerbo, mercator. Et q̃ non ſit de pertinētibus ad eorum artem, ibidem nu.12 & nu.14.fol. 134

Fideiuſſio, & pignus, æquiparātur.d.conſ.95.nu.13.fol. 134

¶Fidelitatis iuramētum multum operatur ad probandam iuriſdictionem, conſ.64.nu.13.fol. 93

¶Filiusfamilias ſi inſtituatur hæres uniuerſalis ab amita, an uſuſfructus totius hæreditatis debeatur patri dum uiuit, nō obſtante legato annuo facto etiam eidem patri, & de hac materia, uide in conſ.110.per totum fol.151. uide infra in uerbo, uſuſfructus.

Filius grauatus reſtituere ſub cōditione, detrahit duas quartas, legitimam, & trebellianicam, & hæc eſt cōmunis opinio, conſ.17.nu.14.fol. 36

Filius grauatus reſtituere ſub conditione detrahit duas quartas, idq; procedit, etiā q̃ teſtator tacitè, uel expreſſè prohibuerit trebellianicā, et abſolutè etiam in liberis primi gradus &c.conſ.7.nu.6.fol. 13

Filius & pater ſi ſimul contrahāt, quādo ualeat contractus, conſ.11.nu.2.fol. 2

Filius, uel filia ſi renunciat in manibus patris portioni hæreditatis nondū aditæ, ualet renūciatio in præiudiciū renunciātis, ſed nō ad cōmodum patris, imo deuoluit̃ ea portio p ius accreſcēdi ad ueniētes ab inteſtato, conſ.23.nu.12.f. 43

Filius renuncians quādo pater donat alteri ex filijs, an etiam cenſeatur renunciare eius legitimæ, & de hac materia, uide in conſ.66.fol. 99

Filius renunciās uiuente patre, q̃ non cēſeatur renunciare legitimæ.d.conſ.66.nu.1.fol. 99

Filius generaliter renunciās non cēſetur renūciare legitimæ, etiam ſtāte iuramēto, quādo adeſt enormis læſio, id eſt, ſi nihil retinet pro legitima.d.conſ.66.nu.4.fol. 100

Filijs non debetur legitima, neq; re, neq; ſpe, uiuēte patre.d.conſ.66.nu.5.fol. 100

Filius ſi ſit prohibitus contrahere, alienare &c, uſq; ad certā ætatem, talis prohibitio cenſetur fauorabilis, & latè interpretatur, ut etiā cumprehendat legitimam ipſius filij prohibiti.conſ.57.nu.10.fol. 79

Filius non ſubintrat locum patris in fideicōmiſſis, & alijs diſpoſitionibus hominum, ſecūdum magis cōmunem, et ueriorem opinionē, conſ.60.nu.10.fol.82.

Filius ſuccedit loco patris in primogenitura delata nō ex teſtamētu, ſed ex diſpoſitione legis &c.d.cōſ.60.nu.18.fol.83 et d'filiu primogenitu etc, uide infra i uerbo primogenitura.

Filius uel nepos nō cēſet̃ excluſus, licet excluſa ſit mater, quia.ſ.filius uenit ex pſona ſua, et nō matris, cō.87.n.9.f.127

Filius homicida ad defenſionē patris, an puniri debeat, & de hac materia, uide in conſ.94.per totum fol.133.uide ſupra in uerbo, defenſio.

Filij tractari debent à parētibus æqualiter, & id lex ſemper hortatur conſ.23.nu.5.fol. 43

Filij utrinq; coniuncti an præferantur alijs uterinis tantū in fideicōmiſſis.conſ.29.nu.18.fol. 49

Filij unius fratris cōſanguinei tātum an admittātur ad ſucceſſionē patrui ſimul cū filijs alterius fratris utrinq; cuniūcti, ſtāte ſtatuto excludēte mulieres, & lineā maternā à ſucceſſione, & uocāte agnatus maſculos, ſiue parētes paternos proximos iuxta iuris ciuilis ordinē &c. & de hac materia, uide latè in conſ.81.fol. 116

Filij fratrum utrinq; coniunctorum præferuntur in ſucceßione patrui filijs fratrum conſanguineorum tãtum.d.conſ.81.num.1.fol. 116

Filij iuncti ex parte patris tantum ita comprehenduntur appellatione agnatorũ maſculorum, & parentũ paternorum proximorum, ſicut comprehenduntur filij utrinq; cõiuncti. d.conſ.81.nu.5.fol.116.uide etiã infra in uerbo. fratres.

Filij fratrum, ſeu nepotes admittuntur in ſtirpes, et non in capita, quando agitur de ſucceßione patrui, conſ.29.num.22.fol. 50

Filij nati ex coitu dãnato. Ideſt accuſabili de iure ciuili nõ poſſunt alicui ab inteſtato ſuccedere, neq; eorũ matri, neq; inter ſe cũ radix ſit infecta, neq; alicui eorũ fratri legitimo, uel legitimato, ſecus eſt in natis ex coitu non punibili, conſ.37.num.3.fol.59.uide infra in uerbo, ſpurij.

Filijs etiam nocet pœnaprivationis comminata alicui in caſum contrauentionis, conſ.57.num.18.fol. 80

Etiam q. filij ſint expreßè uocati ad eã rem, ſcilicet ſub nomine filiorum non autem proprijs nominibus, ibidem.

Filij an poßint reuocare feudũ alienatum per patrem, et uenire contra eius factum &c.conſ.76.num.6.fol. 109

Filij nati ex bannito cenſentur nati tanquam ex alio homine &c. & quomõ id procedat, conſ.106.num.23.fol. 149

Filij poſiti in conditione quando cenſeantur expreßè uocati à teſtatore, & de hac materia, uide in conſ.86.fol.125. & in conſ.87. fol.127

Filij poſiti in cõditione q. cẽſeãtur expreßè uocati ex teſtamẽto, ſi extet pbabilis aliqua coniectura, uel ratio. & qñ non habeat locum glo.in.l. Lucius.d.conſ.87 nu.10.fol. 128

Filij poſiti in conditione cẽſentur expreßè uocati per teſtatorẽ, qñ in conditione fuit etiã appoſita dictio, maſculis, puta ſi ſine filijs maſculis &c. & ſaltem concurrẽte aliqua alia coniectura.d.conſ.86.nu.11.fol.126.&.d.conſ.87.nu.11.fol.128. ubi ponit rationem.

Filij poſiti in conditione cenſentur etiam expreßè uocati, quãdo teſtator ultimo loco ſubſtituit extraneos, ideſt nõ deſcẽdentes.d.conſ.86.nu.12.fol.126. &.d.conſ.87.nu.12.fol.128.ubi ponit rationem, & optimè declarat, an, & quando ſit uera hæc opinio.

Filij poſiti in cõditione cenſentur etiam expreſſe uocati ex teſtamento, quando teſtator poſt factas ſubſtitutiones prohibuit bona alienari extra familiam. & quæ ſit ratio.d.conſ.87.num.13.fol. 128

Filij poſiti in conditione cenſentur etiam expreßè uocati ex teſtamento, quãdo teſtator fecit fideicõmiſſum fauore agnationis ſuæ.d.conſ.87.num.14.fol. 128

Filiorum appellatione ſimpliciter facta ueniunt etiam fœminæ in teſtamentis, conſ.7.nu.13.fol.15. & conſ.19.nu.2.fo.38

Filiorum appellatione an ueniant etiam filiæ fœminæ ſub conditione illa, ſi deceſſerit ſine filijs, maximè ſi teſtator in primo gradu ſubſtitutionis uocauit maſculos, & de hac materia, uide in conſ.19.fol. 38

Filiorum appellatione an ueniant filiæ, & quando, uide in.d.conſ.19.fol. 38

Filiorum appellatione ueniunt filiæ.d.conſ.19.nu.1.fol. 38

Filiorum appellatione ueniunt filiæ in ultimis uoluntatibus.d.conſ.19.num.2.fol.38. & conſ.7.num.23.fol. 15

Filiorum appellatione in ultimis uoluntatibus non ueniunt filiæ in odioſis.d.conſ.19.num.5.fol. 38

Filiorũ appellatio, ſeu nomen hoc, filius, comprehendit quidẽ filias, ſed ex interpretatione nõ autem ex proprietate ſermonis.d.conſ.19.num.4.fol. 38

Filiorum appellatione non ueniunt filiæ in materia ſtrictè interpretanda.d.conſ.19.num.6.fol. 39

Filiorum appellatione non ueniunt filiæ, ſi coniecturata mens teſtatoris eas excludit.d.conſ.19.num.7.fol. 39

Filiorum appellatione non ueniunt filiæ fœminæ etiam in teſtamentis, quando extat ſtatutum, q. ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant.d.conſ.19.nu.10.fol. 39

Filiorum appellatione non comprehenduntur filiæ, quando apparet teſtatorem habuiſſe conſiderationem agnationis, & uoluiſſe, q. bona conſeruarentur in familia, et hæc eſt communis.d.conſ.19.nu.11.fol. 39

Filiorum appellatione ſimpliciter facta in una parte teſtamenti ueniunt etiam ſolùm maſculi, & non filiæ, quando teſtator in alia parte teſtamenti dixerat expreßè de maſculis.d.conſ.19.nu.12.fol. 39

Filiorum ſeu liberorum appellatione ueniunt omnes deſcendẽtes in infinitum, conſ.86.nu.3.fol. 126

Filiorũ appellatione an cõtineant nepotes, cõ.60.n.20. fol.83

Filiorum appellatione non uenit nepos de proprietate ſermonis, ſed impropriè per interpretationem, d.conſ.60.nu.6.fol.82. & ibidem nu.20.fol.81. & conſ.29.nu.11.fol.49

Filiorum appellatione non uenit nepos regulariter in diſpoſitione hominis.d.conſ.60.nu.11.fol.82. & nu.20.fol. 83

Filiorum appellatione an comprehendantur nepos, & cæteri deſcendentes, in ſubſtitutionibus, conſ.29.nu.10.fol. 49.

Filiorum appellatione propriè loquendo non ueniunt nepotes, & quãdo ueniunt, illud ſit per interpretationem, ſeu extẽſionem, & nõ ueniunt in odioſis, neq; in ſubſtitutione reciproca.d.conſ.19.nu.11. & nu.12. fol. 49

Filiorum appellatione non ueniunt cæteri deſcẽdentes in ſubſtitutione reciproca, etiam quod aliquo reſpectu diſpoſitio ſit fauorabilis.d.conſ.19.nu.12. fol. 49

Filiorum appellatione nunquã comprehenduntur alij deſcendentes quando teſtator expreßit ſingula nomina filiorum ſuorum.d.conſ.29.nu.13. fol. 49

Filiorum maſculorum appellatione facta in conditione, ſi ſine filijs maſculis &c. an cõprehendant nepotes, ſeu deſcendẽtes maſculi ex fœminis, uide in conſ.86.fol.125. & in cõſ.87.fol.127. uide ſupra in uerbo, conditio. & infra in uerbo, maſculi.

Filiorum uel liberorum maſculorum appellatione continentur etiam nepotes maſculi ex fœmina de proprietate ſermonis, d.conſ.87.nu.5.fol. 127

Fallit, quando materia ſubiecta repugnat, uel mens diſponentis, ibidem nu.6.fol. 127

Filiorum maſculorum appellatione non uenit nepos ex filia nupta in alia familia quando agitur de fideicõmiſſo facto fauore agnationis, d.conſ.87.nu.8.fol. 127

Filia, quæ accepta dote iubetur eſſe tacita, & contenta, poteſt petere ſupplementũ legitimæ, & quomodo, & an ſupplementum congruæ dotis. item an poßit ſuccedere fratribus ab inteſtato, conſ.7.nu.14.fol. 13

Filia iuſſa eſſe tacita, & contenta, non excluditur à ſubſtitutione.d.conſ.7.nu.24.fol. 15

Filia licet renunciauerit bonis paternis, poteſt tamen ſuccedere fratribus poſtquã bona paterna transfluerunt in fratres, d.conſ.7.nu.16.fol. 14

Filia ſi ceßit, uel renũciauit erga matrem &c. de hac materia, uide

uide in conſ. 11. per totum, fol. 26

Filia ſi renūciauit hæreditati &c. an habeat remedium legis. 2. C. de reſcin. uendi. d. conſ. 11. nu. 7. fol. 27

Filia fratris ſi fuit dotata de bonis communibus cum alio fratre cēſetur pars alterius fratris fuiſſe donata, ſi ipſe expreſſè non contradixit, conſ. 12. nu. 4. fol. 29

Filia dotata à patre non poteſt conqueri, neq; petere ſupplementum legitimæ, ſeu congruæ dotis, niſi adſit enormiſſima læſio, conſ. 23. num. 3. fol. 43

Filia dotata à patre præſumitur dotata congruo modo. ſed q. id non procedat, quando agitur de magno exceſſu, ſeu læſione, conſ. 100. num. 2. fol. 144

Filiæ alicuius ſi fiat per teſtatorem legatū pro eius maritagio, et dote, et filia ipſa tempore legati iam erat maritata, quid iuris? & de hac materia uide in conſ. 52. per totū. fol. 72

Et quid de patre, qui relinquit filiæ, ibidem nu. 4. fol. 72

Et q. non debeatur legatum etiam in caſu ſecundi matrimonij, ibidem num. 8. fol. 72

Et q. non remaneat apud hæredes teſtatoris tanquàm caducum, ibidem nu. 10. fol. 72

Filiæ ſpuriæ nihil pōt relinqui de iure ciuili, cō. 44. n. 2. f. 64

Filiæ ſpuriæ debent relinqui alimēta de iure canonico, uel dos loco alimentorum. d. conſ. 44. nu. 3. fol. 64

Filiæ ſpuriæ legatum factum non petitur, niſi tanquā dos competens. & poteſt minui, ſi ex qualitate perſonæ nō conueniat tanta dos. et mortua ſpuria, reuertitur ad hæredes teſtatoris. d. conſ. 44. num. 4. fol. 64

Filia ſi non fuit uocata à teſtatore, multominus cenſetur fuiſſe uocata neptis, quæ eſt remotior, conſ. 19. nu. 9. fol. 39

Filiæ ſi fuerunt excluſæ, an cenſeantur etiam fuiſſe excluſi filij filiarum, conſ. 13. nu. 7. n. 9. fol. 31

Filiarum excluſio q. denotet excluſionem etiam deſcendētium ex ipſis filiabus, nō ualet argumentum, quādo uerba teſtatoris indicant contrarium. d. conſ. 13. nu. 9. fol. 31

Filiarum maſculi deſcendentes ſæpe uocantur à teſtatoribus, non autem ipſæ filiæ, d. conſ. 13. nu. 8. fol. 31

Filiæ fœminæ nō excluduntur per prohibitionem alienādi extra familiam, licet excludantur deſcēdentes ex ipſis filiabus, conſ. 7. num. 26. fol. 15

Filiæ fœminæ an, et qn̄ excludātur per prohibitionem alienādi bona extra familiam, & agnationem, cōſ. 54. n. 5. fo. 74

Filiæ fœminæ dicunt̄ agnatæ, et de familia. d. c. 54. n. 6. fo. 74

Filiæ fœminæ nō admittuntur inter agnatus, & illos de familia, quando diſpoſitio ueriſimiliter facta fuit in fauorē maſculorum, multominus ergo quando expreſſa ſit mentio de maſculis. d. conſ. 54. nu. 7. fol. 74

Filiatio probatur per quaſcū q; cōiecturas, etiam per teſtes de auditu, & fama, & cōmuni reputatione, cōſ. 6. nu. 11. fo. 12

Filiatio quomodo probetur, & quomodo probetur conſanguinitas. & de hac materia, uide in conſ. 83. fol. 121

Filiatio uel cōſanguinitas eſt difficilis probationis etiam in facto recenti. & admittitur probatio per indicia, et coniecturas, quæ habentur pro plena probatione in antiquis. d. cōſ. 83. num. 8. fol. 122

Filiatio probatur per libros priuatos, & etiam per ſimplicia memorialia. d. conſ. 83. num. 13. fol. 122

Filiationis, uel cōſanguinitatis in probatione ex uerbis enunciatiuis inſtrumētorum tempus 60. & etiam 50. annorum habetur pro tempore antiquo. d. cōſ. 83. nu. 14. fol. 122

Filiatio, uel cōſanguinitas pōt ꝓbari per tres teſtes, & ēt duo ſufficiunt. et an requiratur, q. ſint perſonæ graues. & an teſtes ſingulares probent. d. conſ. 83. nu. 18. fol. 122

Filiationis in quaſi poſſeſſione, item & fraternitatis, et cuiuſcunq; gradus cōſanguinitatis cōſtituitur quis per nominationem, et tractatum, item & per communem opinionem, q. talis ab omnibus reputetur. d. conſ. 83. nu. 20. fol. 122

Et talis quaſi poſſeſſio filiationis, uel conſanguinitatis trāſfert onus probandi in contrarium, etiam in deciſorijs, etiam ſi tractetur de obtinēda hæreditate, & eſt magis communis opinio, ibidem nu. 22. fol. 123

Et an ſit neceſſe, q. probetur diſtinctè per gradus, & quādo, ibidem nu. 23. fol. 123

¶ Fiſcus aufert hæreditatem tāquàm ab indigno ab eo, qui interfecit aliquem, cui erat ſucceſſurus, nō tamen tota applicatur fiſco. neq; etiam tota uenietibus ab inteſtato. et quomodo, conſ. 7. num. 10. fol. 13

Fiſcus nō capit bona prohibita alienari. d. cōſ. 7. nu. 17. fol. 14

Fiſcus nō capit bona ſubiecta fideicōmiſſo, niſi deficiēs ſit ultimus ex fideicommiſſarijs. d. cōſ. 7. num. 18. fol. 14

Fiſcus quicquid aufert, opus eſt, q. prius ſit radicatum in perſona illius, à quo uult auferre. d. cōſ. 7. num. 20. fol. 14

Fiſcus contra fiſcum in dubio eſt iudicandum, maximè fauore filiorum. d. conſ. 7. num. 30. fol. 15

Fiſcus retinet bona, quæ fuerunt incapaci relicta, etiam in foro conſcientiæ, conſ. 42. nu. 9. fol. 63

Fiſcus ſuccedens nō tenetur ſtare colono. idem eſt in eccleſia, conſ. 108. nu. 8. fol. 151

Fiſcus, & eccleſia, æquiparantur in fauorabilibus. d. conſ. 108. nu. 8. fol. 151

¶ Florenorum appellatione an ueniant aurei, an argentei, conſ. 6. num. 1. fol. 11

¶ Fluminis alueus derelictus ad quem pertineat, ſiue mutatio facta fuerit ſine facto hominis, ſiue ex facto hominis. & de hac materia uide in conſ. 82. per totum. fol. 120. uide ſupra in uerbo, Alueus.

Flumen qn̄ mutatur facto hominis, an ſit uerū, q. tunc fiat de priuato publicū, & de publico priuatū. d. cō. 82. nu. 3. f. 120

Fluminis mutatio facto hominis an faciat de alieno publicum, & quomodo. d. conſ. 82. nu. 5. fol. 121

¶ Forenſes, & eorum bona an comprehendantur ſub ordinatione. & ſtatuto &c. & an forenſibus poſſint imponi onera. & de hac materia uide in conſ. 26. fo. 46

Forēſibus imponi nō poſſunt onera de iure cōi, etiā pro bonis immobilibus poſitis in territorio, ſed de cōſuetudine eſt cōtrarium. d. cōſ. 26. nu. 2. fol. 46. & cōſ. 34. nu. 1. fol. 56

Forenſium bonis, quæ ſunt ſub territorio, poteſt communitas imponere onera, etiam ſi non reperiantur in æſtimo deſcripta. d. conſ. 14. nu. 1. fol. 56

Forenſibus an proſint ſtatuta. & quando uide in conſ. 50. fol. 69. & uide infra in uerbo, ſtatutum.

¶ Forma ſtatuti non ſeruata, contractus eſt ipſo iure nullus, conſ. 70. nu. 1. fol. 102

¶ Fortalitia uide ſupra in uerbo, Caſtra.

¶ Fortuitus caſus. uide ſupra in uerbo, caſus.

¶ Forum, & ſtatuta mariti an ſequatur uxor, & quando, conſ. 13. nu. 10. fol. 41

¶ Foſſatorū Caſtri uel loci ripæ, et arbores in ipſis ripis foſſatorum exiſtētes, ad quem pertineāt, cōſ. 16. nu. 17. fol. 34

¶ Frater, uel mater dantes in dotem ſimpliciter rem propriā, uel communem, cēſentur donare, etiamſi aliàs ſint adminiſtratores

e ilil ſtratores

ſtratores bonorum puellæ. & hæc eſt uerior, & magis cõmunis opiniõ, conſ. 12. nu. 1. fol. 29

Frater unus ſi donat rem communem uxori, & alij fratres id ſciant, & nõ contradicant, cõſentur etiam portiones ſuas donaſſe. d. conſ. 12. nu. 2. fol. 29

Fratris unius filia ſi fuit dotata de bonis communibus cũ alio fratre, cẽſetur pars alterius fratris fuiſſe donata, ſi ipſe nõ expreſſè contradixit. d. conſ. 12. nu. 4. fol. 29

Fratris erga fratrem nõ tãta præſumitur cõſanguinitas, quãta matris erga filios. d. conſ. 12. nu. 1. fol. 29

Fratres utrinq; coniuncti an admittãtur ad ſucceſſionem, excluſis fratribus cõſanguineis tantum, & an idem ſit de filijs ipſorum fratrum, quando ſcilicet extat ſtatutum, quod uocat agnatos maſculos, ſiue parentes paternos proximos, & excludit mulieres, & lineam maternam. & de hac materia, uide latè in conſ. 81. fol. 116

Fratres utrinq; cõiuncti de iure cõi nouiſſimo præferũtur in ſucceſſione fratribus cõſenguineis tantum. & idem eſt de filijs ipſorum fratrum. d. conſ. 81. nu. 1. fol. 116

Fratres ſeu filij ſi ſint cõſanguinei tantum, ita in eis procedit ratio ſtatuti, quæ fauet agnationi, ſeu lineæ paternæ, ſicut procedit in utrinq; coniunctis. & quò ad eam rationẽ nihil iſti inter ſe differunt. d. conſ. 81. nu. 7. fol. 116

Fratres ſeu filij utrinq; cõiuncti nõ excludũt conſanguineos tantum, quũ ſtatutũ, ſeu diſpoſitio inducit differẽtiam inter agnationẽ, et cognationẽ, et uult, q̃ ſtantibus agnatis excludentur cognati &c. et quæ ſit ratio. d. cõſ. 81. nu. 9. fo. 116

Fratres cõſanguinei tantũ ita ſuccedũt in feudis, ſicut fratres utrinq; cõiũcti. & quæ ſit ratio. d. cõſ. 81. nu. 11. fo. 117

Fratres utrinq; coniuncti nõ præferuntur conſanguineis tãtum in iure accreſcendi. d. conſ. 81. nu. 12. fol. 117

Fratres utrinq; coniuncti nõ præferuntur conſanguineis tãtum in fideicommiſſo paterno. d. conſ. 81. nu. 13. fol. 117

Frater cõſanguineus tãtum, & utrinq; coniunctus, ſunt in gradu æquali. d. conſ. 81. num. 24. fol. 117

Frater ita propriè dicitur ille, qui eſt uterinus tãtum, ſicut utrinq; coniũctus, & ad fraternitatem tãtum operatur ſola cõiunctio ex parte matris, quãtum ſola coniũctio ex parte patris. d. conſ. 81. nu. 26. fol. 117. & nu. 32. fol. 118

Frater utrinq; coniunctus, & conſanguineus tãtum æqualiter ſuccedunt, quãdo ſtatutum conſiderat fauorem agnationis. & multi ita conſuluerunt. d. conſ. 81. nu. 27. fol. 117

Frater utrinq; coniunctus, & frater conſanguineus tantum æqualiter admittuntur ad ſucceſſionem emphiteoſis eccleſiaſticæ conceſſæ pro maſculis, uel pro agnatis tantum. d. conſ. 81. num. 28. fol. 117

Frater an ſit conſanguineus tãtum, uel utrinq; coniunctus, nõ refert, quando ſtatutum uocat agnatos, uel familiam, uel maſculos, uel domum. d. conſ. 81. nu. 30. fol. 118

Fratrum appellatione ita conſideratur linea materna, ſicut paterna, et ita uenit uterinus tãtum, ſicut conſanguineus tãtum, uel ſicut utrinq; cõiunctus. d. conſ. 81. nu. 32. fol. 118

Fratris appellatione in ſtatuto uenit dũtaxat frater coniũctus ex linea paterna, nõ autem uterinus tantum, quãdo ſtatutũ euidenter fauet agnationi. d. conſ. 81. nu. 35. fol. 118

Frater cõſanguineus ſi pferat a ſtatuto fratri uterino, comprehendit ſtatutũ ẽt bona materna. d. conſ. 81. nu. 39. fol. 118

Frater conſanguineus ſi præfertur à ſtatuto ſororibus, an frater conſanguineus tãtum excludat ſororem utrinq; cõiunctam. d. conſ. 81. nu. 40. fol. 119

Frater conſenguineus tãtum præfertur in feudis, excluſa ſorore utrinq; coniuncta, ſi inueſtitura, uel conſuetudo admittat etiam fœminas ad feudum, ſcilicet poſt maſculos. d. conſ. 81. nu. 41. fol. 119

Fraternitatis in quaſi poſſeſſione conſtituitur quis per nominationem, & tractatum, & per communem opinionem q; talis ab omnibus reputetur &c. conſ. 81. nu. 21. fol. 121. & uide ſupra in uerbo, filiatio.

Fraus, & metus ceſſant propter præſentiam amicorum, & conſenguineorũ, item propter præſentiam, et decretum Iudicis, conſ. 12. nu. 10. fol. 27. & uide ibidem nu. 12. fol. 27

Fraus, & dolus quomodo ſumantur in iure, & an idem ſint, et quæ requirantur, ut quis cẽſeatur eſſe in dolo, uel fraude, conſ. 97. nu. 36. fol. 140

Fraudem committere cenſetur is, qui procedit clam, & per indirectum. d. conſ. 97. nu. 5. fol. 136

Aliud eſt eſſe in fraudẽ factũ, aliud ſimulatum, aliud fictũ, & aliud imaginariũ, remiſſiuè. d. conſ. 97. nu. 34. fol. 139.

Fructus augent hereditatem, & penſiones annuæ æquiparantur fructibus, & ſi non fuerunt exactæ per heredem, percipiuntur per fideicommiſſariũ. conſ. 79. nu. 5. fol. 114. ſed uide ibidem nu. 18. fol. 115

Fructus propriè loquendo non augent hereditatem, ſed actionem petitionis hereditatis. & alio modo conſideratur hereditas in titu. de peti. here. quàm conſideretur in titu. ad trebel. d. conſ. 79. nu. 18. fol. 115

Fructus non percepti per primum heredem, & tranſeuntes in fideicommiſſarium, nõ augent fideicommiſſum. idem de penſionibus, d. conſ. 79. nu. 11. fol. 114.

Fructus naturales, & induſtriales nõ percepti ab herede trãſeunt in fideicommiſſarium. d. conſ. 79. nu. 6. fol. 114

Fructus, & penſiones nõ perceptæ ab herede an tranſeant in fideicommiſſarium, diſtinguitur, an proueniant ex facto teſtatoris, an ex facto heredis. d. conſ. 79. nu. 7. fol. 114

Fructus hereditatis, et hereditas ueniũt in fideicommiſſum eo modo, quo erat hereditas tempore mortui teſtatoris, et nõ eo tempore, quo debet reſtitui. d. conſ. 79. nu. 10. fol. 114

Fructus, qui percipiuntur ex hereditate ſubiecta fideicommiſſo, accreſcunt perſonæ, & non rei, & ſunt tanquàm lucrum ipſius perſonæ percipientis. idem de penſionibus. d. conſ. 79. num. 11. fol. 114

Fructus, & penſiones quãdo ueniant in cauſam fideicommiſſi, & quando non, d. conſ. 79. num. 12. fol. 114

Fructus an ueniant in cauſam fideicommiſſi, & illud augeãt. d. conſ. 79. num. 13. fol. 114

Fructus beneficiorum eccleſiaſticorum nõ tranſeunt ad heredes decedẽtis, ſed ad ſucceſſorem in beneficio, qui poteſt poſtea de eis liberè diſponere; & nõ augent beneficium. d. conſ. 79. num. 15. fol. 115

Fructus ẽt medij tẽporis reſtituere cogit heres, qui fuit grauatus fideicõmiſſo, hoc ſibi conceſſo à teſtatore, q; poſſit retinere unum fundum, conſ. 110. nu. 5. fol. 154

Fructus ex legitima pſtãdi ſunt poſt morã, cõ. 110. n. 3. fo. 154

Fructuũ loco habetur lucrũ ex pecunia, cõſ. 40. nu. 11. fol. 62

Fruſtratoria iudicia fieri non debent, conſ. 15. nu. 3. fol. 32

Fruſtratoria eſt diſputatio, & inueſtigatio illius ambiguitatis, quæ ſecundum quamlibet intelligentiam affert eundem effectum, conſ. 97. num. 54. fol. 142

Fuga facit magnam ſuſpitionem, et habet uim ſemiplenæ probationis, conſ. 56. nu. 21. fol. 76

Fugient eum enſe nudo in manibus præſumitur occidiſſe eum, qui reperitur occiſus.d.conſ. 56. nu.20.fol. 76

¶ Furto res ſubtracta, et uẽdita, q. poßit repeti à dño ipſius, apud quẽcunq; reperiatur, etiam non reſtituto precio pro ea re ſoluto. & de hac materia, uide in conſ.84.fol. 124

Furto res amiſſa, uel aliter, poteſt à domino, uel iuſto poſſeſſore repeti, apud quẽcunq; reperiatur, etiam non reſtituto precio, quod fortè pro ea re ſoluit is, apud quem reperitur.d.conſ. 84. nu.1. fol. 124

De Litera G.

GENVS Perire non poteſt, conſ.3.nu.4.fol. 5

Genus non dicitur, ſed ſpecies, pecunia quæ depoſita fuit in area, uel in ſacculo obſignata.d.conſ.3.nu.5.fol. 5

Generis promißio, ſeu promißio cuiuſcũq; rei in genere facta ualet dũmodo ex probabilibus coniecturis conſtet poſtea, de qua re ſenſerint contrahentes, conſ.10.nu.11.fol. 25

Generalitas, & confuſio diſtingui, & declarari debet ex his, quæ poſtea fuerunt geſta, conſ.63.nu.4.fol. 89

Generaliter non ſolent exprimi ea, quæ ſunt digna ſpeciali mẽtione ſed ſpecialiter, quamuis ſub genere comprehenderentur, conſ. 27.nu.8.fol. 47

Generalis ſermo an comprehendat ea, quæ digna ſunt ſpeciali mentione, & quomodo, conſ.109.nu.21.fol. 153. & uide etiam ibidem nu.11. in fine. fol. 152

Generalis liberatio nõ trahiť ad incognita, ẽt ſtãte iuramẽto, neq; ad cognita, in quibus error interuenit.cõ.3.n.14.f.6

Generalis liberatio facta, nulla ſumpta occaſione, præſumitur captioſa.d.conſ.3.nu.16.fol. 6

Generalis confirmatio non trahitur ad actum nullum, & illicitum, conſ. 4.nu.22.fol. 8

Generalis renunciatio &c. uide infra in uerbo, renunciatio.

Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ ſpecialiter non uenirent, conſ.8.nu.11.fol. 17

Gñale uocabulũ nõ cõprehẽdit illud, de quo ſit ſpecialis, et ſeparata mẽtio, licet ſub eo aliàs cõprehẽdereť, cõ.20.n.2.f.39

Gñalis diſpoſitio nõ ſolet referri ad ſpecificata.c.26.n.4.f.48

Generalis ſermo habetur pro ſpecificato, quãdo in una re tantum poteſt uerificari, conſ.10.nu.8.fol. 25

Generalis dictio poſtea ſubiecta comprehendit omnes alios caſus ſimiles expreßis, conſ.26.nu.13.fol. 34

Generalis conceßio non debet reſtringi per enumerationẽ aliquarum ſpecierum, quñ ipſa generalis conceßio eſt appoſita poſt enumerationem illarum ſpecierum, & quomodo debeat apponi, conſ.62. nu.27.fol. 86

Generalia uerba, & ualde enixa comprehendunt ea, quæ aliàs non comprehenderentur, conſ.73.nu.6.fol. 106

Generalis ſermo debet generaliter de omnibus intelligi, etiã q. ſit conceptus per indefinitam propoſitionem, non autem per uniuerſalem, ſeu generalem, conſ.109.nu.13.fol. 152

Gñalis diſpoſitio q. comprehẽdat omnia.d.con 109.n.16.f.152

Generalis ſermo comprehendit omnia, etiam caſus priuilegiatus.d.conſ.109.nu.22.fol. 153

¶ Gerẽs ſe tanq̃ Dux, cũ non ſit, ſi poſtea fiat Dux, cẽſeť confirmari quicquid antea egerat, conſ.64.nu.73.fol. 96

¶ Geſtor negociorũ &c. uide infra in uerbo, negociorũ geſtor.

¶ Gloſa in.c.intelleximus. de iudicijs, q. liceat appellare, ubicunq; licet excipere, quõ intelligatur, conſ.14.nu.7. fo.32

Glo.in.l.lucius. ff.de hære.inſtituen. quãdo locum non habeat. & q. filij poſiti in conditione cẽſeantur expreßè uocati ex teſtamento, ſi extet probabilis aliqua coniectura, uel ratio, conſ.87. nu.10.fol. 128. & de illa glo. uide in.d.conſ. 87. & in conſ. 86. in multis locis.

¶ Gradus. priores in gradu ſemp ꝑferunť, con.81.nu.37.f.118

¶ Gratiam cenſetur quis feciſſe ex iure ſibi competente, et potius licito modo, quàm illicito, conſ. 64.nu.75.fol. 96

Gratiæ, & liberationes à delictis probant iuriſdictionem eas concedentis.d.conſ.64.nu.14.fol. 93

Gratias facere an poßit epiſcopus.d.conſ.64.num.76.fol.96

¶ Grauatus ſub conditione detrahit duas quartas, legitimã, & trebellianicã, & eſt communis opinio, conſ.17.nu.14.f.36

Grauatus filius reſtituere ſub conditione detrahit duas quartas, idq; procedit, etiam q. teſtator tacitè, uel expreßè prohibuerit trebellianicam, & abſolutè, etiam in liberis primi gradus &c. conſ.7.nu.6.fol. 13

Grauatus à teſtatore reſtituere omnia bona ſua, uel totam hæreditatem, cenſetur tunc prohibitus detrahere trebellianicam. conſ. 17.nu.5.fol. 35

Grauatus per fideicommiſſum, ſeu prohibitus alienare bona, an poßit bona fideicommißi alienare, ſeu permutare, et alia loco ipſorum ſubrogare, ſi ex tali alienatione, uel ſubrogatione fideicommiſſum efficitur melius, & utilius. q. ſic. & de hac materia, uide in conſ.97.fol. 136

Grauatus fideicõmiſſo, et ꝓhibitus alienare, põt alienare, ſi alienatio tẽdit ad utilitatẽ fideicõmißi.d.conſ. 97.nu.18.f.138

Grauatus reſtituere fideicommiſſum, hoc ſibi conceſſo à teſtatore, q. poßit retinere unũ fundũ, cenſetur grauatus omnia reſtituere, ita q. nihil aliud poteſt retinere preter illum fundum, neq; etiã fructus medij temporis, conſ.120.nu.5.f.154

De Litera H.

HABILITAS Generaliter ſemper inſpicitur tempore, quo contingit caſus, quicquid poſtea contingat, uel antea contigerit, conſ. 106.nu.12. fol. 148

Habilitas terminorum ſemper præſupponi debet in quacunq; materia.d.conſ. 106.nu. 21.fol. 149

¶ Hæres unus ſi ſimpľr ſoluat dotã, an cenſeať ſoluiſſe noīe proprio, an uerò etiã nomine ſui cohæredis, con.2.per totũ, fo.2

Hæres ſi ſoluat ut hæres, & uirtute teſtamenti, cenſetur per omnia ſoluere, ut contineť in teſtamento.d.cõ.2.nu.6.fo.3

Hæres ſi petat depoſitum, ut hæres, non auditur, niſi doceat ſe eſſe hæredem, conſ.3.nu.10.fol. 5

Hæres nõ ſoluit legata, ſtante fideicommiſſario uniuerſali, ſed onus pertinet ad fideicommiſſariũ ipſum, conſ.15.n.10.f.32

Hæres ſi grauatus ſit à teſtatore reſtituere omnia bona ſua, uel totam hæreditatem, cenſetur tunc prohibita trebellianica, conſ.17 nu.5.fol. 35

Hæres grauatus reſtituere fideicommiſſum, hoc ſibi conceſſo à teſtatore, q. poßit retinere unũ fundum, cenſetur grauatus omnia reſtituere, ita q. nihil aliud habeat præter illũ fundũ, neq; etiam fructus medij temporis, conſ.120.nu.5. fol.154

Hæres primi teſtatoris grauatus fideicommiſſo ſi fecit legatum fideicommiſſario, cenſetur feciſſe animo compenſandi in fideicommiſſum, conſ.17. nu.7.fol. 35

Hæres grauatus fideicõmiſſo ſi nõ exegit pẽſiones annuas, illæ non pertinẽt ad hæredes ipſius hæredis, ſed ad fideicõmiſſarium, qui eas tunc exigere debet, conſ.79.nu.1.fol. 114

Hæres grauatus ſi non percepit penſiones, & fructus, an trãſeant in fideicommiſſarium, diſtinguitur, an proueniant ex facto teſtatoris, an ex facto hæredis.d. cõſ.79.nu.7.f. 114

Hæres grauatus ſi non percepit fructus, illi tranſeunt in fideicommiſſarium, ſed non augent fideicommiſſum. idem de penſionibus.d.

ſtionibus.d. conſ. 79. nu. 8. fol. 114

Hæres grauatus ſi non pcepit fructus naturales, et induſtriales, illi traſeunt in fideicommiſſariũ.d.con.79.nu.6.fo.114

Hæres grauatus ſi lucraretur, ergo & fideicommiſſarius. q. ualeat hoc argumentum.d.conſ.79.nu.9.fol. 114

Hæres grauatus per fideicommiſſum, ſeu prohibitus alienare, an poſſit bona fideicommiſſi alienare, ſeu permutare, et alia loco ipſorum ſubrogare, ſi ex tali alienatione, uel ſubrogatione fideicommiſſum efficitur melius, & utilius. q. ſic. et de hac materia. uide in conſ.97.fol. 136

Hæres grauatus fideicommiſſo, & prohibitus alienare, poteſt alienare, ſi alienatio tendit ad utilitatem fideicommiſſi.d. conſ. 97. nu.18.fol. 138

Hæres prohibitus à teſtatore contrahere, uel diſtrahere aliquo modo, uendere, alienare, aut quicquã agere ſine conſenſu tutorum, & curatorum, quãdiu ſit minor 25. annis, cẽſetur prohibitus facere omnem contractum.conſ.57.nu.8.fol.79

Et cenſetur teſtator tũc timore pœnæ adiectæ, puidere heredi, eo q. uidet in eo minorẽ induſtriã, ꝙ ſit opus.ibidẽ.nu.9.f.79

Et tales prohibitiones contrahendi, ſeu alienãdi uſq; ad certam ætatem &c. factæ hæredibus, cenſentur fauorabiles, & late interpretantur, ut etiam comprehendant legitimã filiorum prohibitorum, ibidem nu.10.fol. 79

Hæres non tenetur ſeruare conditionem, & præceptum teſtatoris de omnibus legatis præſtandis uxori ſub pœna priuationis, neq; talis pœna eſt timenda, ſtãte ſtatuto, q. uxori non poſſit relinqui niſi quarta bonorũ, conſ.41.n.6.fo.62

Hæres, uel legatarius poteſt priuari à teſtatore, ſi uoluntatem eius non ſeruauerit, & poteſt teſtator in pœnam ſubſtituere, conſ.57. nu.11.fol. 80

Et põt priuari hæreditate, ſi cõtraxerit ſine licẽtia alicuius, & tunc non admittitur purgatio moræ, ibidẽ nu.12. fol.80

Hæres an priuandus ſit hæreditate, ſi teſtator non fuit ſepultus in illa eccleſia, in qua mandauerat ſe eſſe ſepeliendum. & de materia authenticæ. hoc amplius. C. de fideicom. uide in conſ. 48. per totum, fol. 68

Hæredis monitio, et lapſus anni, de quibus in prædicta authẽ. hoc amplius, an requirantũ in actibus, qui celeriter ſunt expediendi.d.conſ.48.nu.1.fol.68.& uide ibidẽ nu.18.f.69

Hæres incidit in moram, et pœnã, quã primum potuit facere, quod debebat, & non fecit, etiã q. non fuerit appoſita certa dies.d.conſ.48.nu.2.fol.68.ſed uide ibidem nu.19.fol. 69

Hæres an ſufficiat q. ſit i mora irreguleri i legatis ad pias cãs, quò ad priuationẽ hæreditatis, remiſſiuẽ, d.c.48.n.21.f.69

Hæres ſcriptus ſi tacitè fuit rogatus à teſtatore de reſtituenda hæreditate ſpurio, et id etiam palam in teſtamento diſpoſuit teſtator, ſed obſcurè, & per circuitus, quid iuris? & de hac materia, uide in conſ. 42. per totum, fol. 63

Hæredes tacita fides habita, & diſpoſitio teſtamenti palam facti, ſi tendant ad idem de reſtituenda hæreditate ſpurio, tunc non habetur ratio talis tacitæ fidei. d.conſ.42.nu.1.fol. 63

Hæredem fuiſſe tacitè rogatũ de reſtituenda hæreditate ſpurio, probatur principaliter ex eius confeſſione, et tenetũ eũ dere poſitiuni, an fuerit tacitè rogatus.d.cõ.42.nu.2.f.63

Hæres tacitè rogatus reſtituere incapaci, tenetur in foro conſcientiæ dare fiſco.d.conſ.42.nu.11.fol. 63

Hæres ſi promittat in teſtamento de reſtituendo hæreditatem ſpurio, cenſetur facta talis promiſſio etiam de reſtituendo illam hæredibus ſpurij, d.conſ.42.nu.7.fol. 63

Hæres an poſſit ſe tueri præſcriptione contra legatarium, qui ſtetit per quadraginta annos, uel plures, q. non petijt legatum. et de hac materia, uide in conſ.58.per totum.fol. 81

Hæres præſumitur habere ſcientiam legati.d.conſ.58.n.2 f.81

Hæres etiam primi hæredis tenetur eius conſcientiam exonerare.d.conſ. 58.nu.3.fol. 81

Hæres an, & quando poſſit uenire contra factum defuncti. & de hac materia, uide in conſ.71.fol. 105

Hæres poteſt uenire contra factum defuncti, quãdo non habet illud, quod teſtator tenebatur ei relinquere ex legis diſpoſitione. & quo modo id procedat.d.conſ.71.nu.2.fol. 106

Hæres non poteſt regulariter uenire contra factum defuncti triplici ratione.d.conſ.71.nu.3.fol. 106

Hæres poteſt uenire contra factum defuncti, quando eſt hæres cum beneficio inuentarij, & nullum ſentit commodum ex hæreditate, conſ.76.nu. 6. fol. 109

Hæres an, et quando teneatur ex facto, et obligatione defuncti, & ueniat contra illius factum. & de materia. uide aliquid in conſ.74.fol. 106

Hæres illius, qui promiſſit de facto ſuo tantum, an cenſeatur etiam obligatus, & quando.d.conſ.74.nu.3.fol. 107

Hæres an teneatur ex obligatione defuncti. & quomodo id intelligatur. & quid ſi expreſſè promiſſum ſit etiam pro filijs, & hæredibus.d.conſ. 74.nu.4.fol. 107

Hæres non obligatur ex iuramento defuncti, quando contractus poteſt alia ratione reſcindi, et non tenetur hæres petere abſolutionem, conſ. 77.nu.18.fol. 110

Hæres uniuerſalis ex teſtamẽto an mittẽdus ſit in poſſeſſionẽ bonorũ ẽt feudalium, et q. non, quũ agnati offerũt ſe incõtinenti probaturos bona eſſe feudalia, et inalienabilia &c. & q. tunc bona nõ pſumãtur allodialia, conſ.78.nu.16.fo. 113

Hæres non eſt mittendus in poſſeſſionem feudalium, quũ agnati iam ſunt in poſſeſſione.d.conſ.78.nu.18.fol. 113

Hæredis de re an, & quũ poſſit teſtatur diſponere, & de hac materia, uide in conſ.73.fol.30. uide infra in uerbo, teſtator.

Hæredis inſtitutio uniuerſalis comprehendit omnia bona, etiã ſubiecta fideicommiſſo.conſ.17.nu.1.fol. 35

Hæredis inſtitutio facta de uentre ſimpliciter, uel facta de uẽtre prægnante, quid comprehendat. et an facta de uentre prægnãte cõprehendat non tantũ poſthumos naſcituros ex primo partu, ſed ẽt ex alijs ſequentibus. et de hac materia. uide in conſ.85.per totũ.fo.124. uide infra in uerbo, uẽter.

Hæredem nominans, cenſetur de eo tractare, tanquàm de hærede, conſ.42.nu.3. fol. 63

Hæredes teſtatoris an poſſint conqueri de impudicitia mulieris, ſeu uxoris uſufructuariæ &c. ſi mulier ipſa delinquebat adhuc uiuente teſtatore, qui nunquam fuit conqueſtus. & quid ſi teſtator ignorabat, conſ.25.nu.11. fol. 45

Hæredes ſiũt quãq; illi, q ſunt ſucceſſuri ab inteſtato, ſed reuocabiliter, et non irreuocabiliter, et quũ, cõ.86.n.10.fo.126

Hæredum duorum concurſus ſimul non admittitur in dubio, ſed fit interpretatio, q. unus ſit inſtitutus, alter ſubſtitutus &c. conſ.24. nu.10. fol. 44

Hæreditas poteſt donari pro dimidia parte, & ualet donatio, conſ.4. nu. 32. fol. 8

Hæreditas. An ualeat pactum de hæreditate uiuentis &c. uide infra in uerbo, pactum.

Hæreditariorum iurium uenditio non reſcinditur, quicquid poſtea contingat &c. conſ. 102. nu.3. fol. 145

Hæreditas aufertur tanquàm ab indigno ab eo, qui occidit aliquem, cui erat ſucceſſurus, nõ tñ tota applicatur fiſco, neq; tota uenienti-

tota uenientibus ab inteſtato. & qño, conſ. 7. nu. 10. fol. 13
Hæreditatis appellatione ueniunt ēt penſiones annuæ, & tanq̃ pars hæreditatis. c. 79. n. 4. f. 114. ſed uid' ibidē. n. 16. f. 115
Hæreditatis appellatione uenire penſiones quomodo procedat. & an ueniant ſimpliciter loquendo. d. con. 79. nu. 16. f. 115
Hæreditas augetur ex fructibus, & penſiones annuæ æquiparantur fructibus & ſi non fuerunt exactæ per hæredē, percipiuntur per fideicommiſſarium. d. conſ. 79. nu. 5. fol. 114. & uide ibi nu. 18. fol. 115
Hæreditas propriè loquendo non augetur ex fructibus, ſed eſt actio petitionis hæreditatis, quæ augetur. & alio modo cōſideratur hæreditas in titu. de peti. hæredi. quā conſideretur in titu. ad trebel. d. conſ. 79. nu. 18. fol. 115
Hæreditas uenit in fideicommiſſum eo modo, quo erat tempore mortui teſtatoris, et non eo tempore, quo debet reſtitui, ſcilicet quod attinet ad fructus. d. conſ. 79. nu. 10. fol. 114
Hæreditatis ſubiectæ fideicommiſſo fructus accreſcunt perſonæ, et non rei, & ſunt tanquā lucrum ipſius perſonæ percipientis. idem de penſionibus. d. conſ. 79 nu. 11. fol. 114
Hæreditas patrui an deferatur ſolum ad fratres utrinq; coniunctos, ſeu ad eorū filios, excluſis fratribus conſanguineis tātū, ſeu eorū filijs, ſtāte ſtatuto excludente mulieres, et lineā maternā à ſucceſsione, et uocāte agnatos maſculos, ſiue parentes paternos ꝓximos. & de hac materia, uide latè in cō. 81. fo. 116. et uide ſupra i uerbo, filij, et in uerbo, fratres.
Hæreditas qñ defertur, ſiue ſit pura, ſiue ſit conditionalis, q; ſemper in eius ſucceſsione inſpiciatur tēpus, quo euenit caſus ſuccedendi, et illi tantum admittantur, qui reperiuntur nati tēpore mortis, uel tempore euenientis conditionis, non autem qui poſtea ſupernaſcuntur. & qñ admittantur etiā poſtea nati, uel concepti. & de hac materia, uide optimè in conſ. 106. per totum. fol. 148. uide infra in uerbo, ſucceſsio.
Hæreditas ſi deferat̃ ex teſtamēto regulr, et in dubio ſucceſsiones ex teſtamēto, ꝓcedūt eo ordine, quo ꝓcedūt ſucceſsiones ab īteſtato. d. c. 116. n. 2. f. 148. et īfra in uerbo, ſucceſsiões.
Hæreditas uniuerſalis alicuius ſi deferatur filio familias, an uſusfructus totius hæreditatis debeatur patri, dum uiuit, non obſtante legato annuo 200. aureorum facto etiam eidem patri. & de hac materia, uide in conſ. 110. per totum. fol. 154. uide infra in uerbo, uſusfructus.
¶ Hypotheca generalis tribuit electionem creditori, quod pignus ex multis perſequatur, conſ. 97. nu. 10. fol. 137. ſed limita ut ibi nu. 52. fol. 141
¶ Homicidiū. De homicidio aīi nīa cōſtare debet. c. 16. n. 3. f. 33
Homicidiū ꝓſumit̃ cōmiſſum ab inimico. con. 56. nu. 14. fol. 76
Homicidiū ꝓſumit̃ fuiſſe commiſſum ab eo, qui repertus fuit in loco, ubi erat occiſus, ſtāte inimicitia cum occiſo, uel perſecutione, uel alia ſuſpitione. d. conſ. 56. nu. 19. fol. 76
Homicidium præſumitur fuiſſe commiſſum ab eo, qui fugiebat cum enſe nudo in manibus. d. conſ. 56. nu. 20. fol. 76
Homicidiū cōmiſſum in perſonā unius per errorē, cū putaret homicida occidere aliū, quō puniatur, conſ. 30. nu. 2. fol. 50
Homicidium an cenſeatur fuiſſe commiſſum in perſonam unius per errorem. & de quodam caſu in hac materia, uide in conſ. 56. per totum. fol. 75
Homicida alicuius per errorem, cum putaret occidere unum ex perſecutoribus, non cenſetur committere aliquod delictum, quando dabat operam rei licitæ, & quando fecit ob neceſſariam defenſionem. d. conſ. 56. nu. 35. fol. 78
Et licet nolit confiteri ſe occidiſſe, tñ ex quo actus criminaliter non eſt punibilis, ſi factus fuiſſet per errorem, non poteſt pro ueritate habenda torqueri, etiam q; aliunde ueritas haberi non poſsit, niſi ſit ſeruus, ibidem nu. 36. fol. 78
Homicidium ſi conſtat fuiſſe commiſſum per aliquos, ceſſare debet ſuſpitio de alio, qui non erat cum illis, ſed contra illos. d. conſ. 56. nu. 12. fol. 76
Homicidium ao præſumatur fuiſſe commiſſum animo deliberatu, & quando, & per quas coniecturas excludatur animus deliberatus, & an præſumatur ex inimicitia præcedente, & an ex qualitate uulneris, uel percuſsionis. & de hac materia, uide in conſ. 46. per totum. fol. 66
Homicida nō ꝓſumitur in dubio cōmiſiſſe homicidiū animo deliberato, duobus caſibus exceptis, uidelicet niſi ſit latro, uel de iis, qui agros depopulantur. d. conſ. 46. nu. 2. fol. 66
Homicida non præſumitur occidiſſe animo deliberato, quando prius nihil ex domo amouerat de bonis ſuis, & rebus. d. conſ. 46. nu. 9. fol. 66
Homicida non ꝓſumitur aīo deliberato occidiſſe, licet inimicitia ꝓcederet, uel præſumeretur cū occiſo. d. cō. 46. nu. 12. f. 67
Homicida an præſumatur occidiſſe aīo deliberato ex qualitate uulnerū, et loci in quo percuſsit. d. conſ. 46. nu. 13. fol. 67
Homicidiū ꝓſumit̃ fuiſſe perpetratū ex maxima animi deliberatione per ſecundā aggreſsionem, conſ. 56. nu. 18. fol. 76
Homicidium commiſſum per filium ad defenſionem patris ſui an puniri debeat. & de materia. d. ut nim. uide in conſ. 94. per totum fol. 133. uide ſupra in uerbo, defenſio.
Homicidium committere impunè licitum eſt ad neceſſariam defenſionē. et qñ id propriè uerificetur. d. con. 94. nu. 1. fo. 133
Homicidiū pōt cōmitti in aggreſſorē nō ſolū ſi ueriſimilr erat interfecturus talem ſe defendentē, ſed etiā ſi erat illaturus ſolū aliquod leue uulnus, uel percuſsionem, & tunc non tenetur talis ſe defendens de homicidio, neq; de exceſſu, neq; de doloſa exceſſu &c. d. conſ. 94. nu. 2. fol. 133
Homicidiū q; poſsit cōmittere filius ad defenſionē patris, et frater ad defenſionē fratris, et maritus ad defenſionē uxoris, et ſocius itineris ad defenſionē ſocij. d. conſ. 94. nu. 3. fol. 133
¶ Honeſtatis alicuius perſonæ cauſa pōt admitti probatio etiā contra præſumptionē iuris, et de iure, con. 95. nu. 9. fo. 134
¶ Horæ appellatione uno intelligitur pulſatio ipſius horæ per campanam, ſed principaliter tempus illud, quod deſignat ipſa pulſatio horæ, conſ. 85. nu. 26. fol. 123

De Litera I.

IGNORANTIA Præſumitur in eo, qui eſt nouus ſucceſſor alterius, conſ. 3. nu. 15. fol. 6
Ignorantia an præſumatur, & quomodo. & de diſcuſsione iſtius regulæ, uide in conſ. 18. fol. 37
Ignorantia regulariter præſumitur. d. conſ. 18. nu. 2. fol. 37
Fallit hæc regula, quādo quis habuit notitiam de aliqua parte rei. d. conſ. 18. nu. 3. fol. 37
Itē fallit, qñ res eſt talis, quam quis ſcire tenetur rōne officij ſui, & ad eum pertinebat inueſtigare. d. con. 18. nu. 4. fo. 37
Item fallit, quando quis allegat ignorantiam pro fundamento intentionis ſuæ. ibidem nu. 5. fol. 37
Item fallit in iis caſibus, in quibus requiritur ignorantia iuſta, & probabilis. ibidem nu. 6. fol. 37
Ignorantia probatur per iuramentum, conſ. 9. nu. 36. fol. 22
Ignorantia instrumenti an probetur per iuramentum, datu, q; præſumptio ſit contra iurantem. d. conſ. 9. nu. 43. fol. 23
Ignorantia an probetur per ueriſimilitudines, & urgentes præſumptiones, abſq; iuramento. d. conſ. 9. nu. 44. fol. 23

Index Conſiliorum primæ partis

Ignorantia, & error, differunt. & quō. d. con. 9. nu. 47. fo. 23

Ignorantibus, & abſentibus ius non acquiritur &c. uide ſupra in uerbo, abſentibus.

¶ Imbreuiatura notarij, et exemplū ab ea extractū ſi continēt diuerſitatem, cui ſit ſtandum. et an, & quū ſit ſtandū exēplo extracto. & quū poßit notarius extendere, ſeu addere id, quod omiſit. ſeu abreuiatum poſuit in imbreuiatura &c. et de hac materia, uide in conſ. 59. per totum fol. 81

Imbreuiatura notarij, et exemplū extractū quū continent diuerſitatem, ſtandum eſt imbreuiaturæ. d. conſ. 59. nu. 1. fol. 81

Imbreuiatura notarij mortui ſi nō repiatr̄, an exēplū extractū ex ea per aliū notariū faciat fidem. et quā fidē, maximè quū fuit extractū ſine authoritate iudicis, cō. 101. nu. 4. fo. 145

Et q. faciat ſemiplenam probationem. ibidem nu. 5. fol. 145

Imbreuiatura teſtamenti ſi ſit amiſſa, probari poteſt teſtamentum per duos teſtes teſtamentarios peritus deponentes de ipſo, & eius tenore. d. conſ. 101. nu. 7. fol. 145

Imbreuiaturæ amißio quomodo probetur, & an per iuramentum, & quando, d. conſ. 101, nu. 8. fol. 145

¶ Immunitas conceſſa per contractum cenſetur fortior, & magis eſt obſeruanda, conſ. 1. nu. 2. fol. 1

Immunitas gn̄alis ab oneribus licet fuerit alicui cōceſſa, an teneatr̄ nihilominus ad onera, q̄ imponunt̄ pp caſum belli inopinatū, et inſolitū. et de hac materia, uide i. d. cō. 1. p totū. f. 1

Immunitas conceſſa ab oneribus interpretari debet, q. eueniētibus oneribus ualde exceßiuis, et inſolitis, non ſit interim ſeruanda, ſed ſubeunda ſit rata portio onerum. et ita cōiter ſolent interpretari immunitates, conſ. 34. nu. 15. fol. 57

Immunitas conceſſa ēt p hæredibus, et qbuſcūq; ſucceſſoribus, an cōprehēdat ſingulares ſucceſſores. d. con. 34. n. 4. fo. 56

Immunitatē petens cēſet̄ fateri ſubiectionē. et qui petit remiſſionē talearū præteritarū, cēſetur fateri ſe obligatū. et idē de ſimilibus. et quū maximè hæc pcedāt, d. con. 34. n. 5. f. 56

Immunitatis ius habent ſoli negociatores, qui deuotioni Principis ſeruiunt, conſ. 39. nu. 3 fol. 61

Immunitatem non habent mercatores, qui pannos conducunt à partibus ultramontanis. d. conſ. 39. nu. 4. fol. 61

Immunitatem conſequuntur mercatores à muneribus pſonalibus, et mixtis, quādiu mercimoniū exercent, et etiā à patrimonialibus, ſecundum aliquos. d. conſ. 39. nu. 9 fol. 61

¶ Imperator non poteſt reuocare conceßionem factam eccleſiæ à ſuo prædeceſſore, quādo non continet conceßio ipſa enormem læſionem, conſ. 62. nu. 6. fol. 85

Imperatoris alienatio in eccleſiam q. non ualeat, ſi contineat enormē læſionē, et q. poßit reuocari. d. con. 62, nu. 13. f. 85

Imperator, etiam ſi uelit, non poteſt, alienando, abdicare à ſe illam ſuperioritatem Imperij, quam quilibet tenetur recognoſcere. d. conſ. 62. nu. 10. fol. 85

Fallit, quū alienat in eccleſiam, quia tunc poteſt abdicare etiā ſuperioritatem. & de donatione Conſtantini in eccleſiam an ualuerit. ibidem nu. 11. fol. 85. & conſ. 64. nu. 81. fol. 97

Et procedit hoc, quā in alienatio in eccleſiam eſt de rebus ſingularibus, non autem de quota imperij. item quando non continet enormem læſionem imperij. ibidem.

Imperator poteſt liberè abdicare à ſe etiam ſuperioritatem, quū donat eccleſiæ romanæ, ſecus ſi donet eccleſiæ inferiori, & an ſit uera hæc diſtinctio Ioan. Andreæ, & aliorum. d. conſ. 62. nu. 14. fol. 85. & conſ. 64. nu. 81. fol. 97

Imperator q. poßit à ſe abdicare ſuperioritatē, ēt trāsferēdo in eccleſiā inferiorē, ueluti mediolanēſem, nouariēſem &c. eſt magis cōis opinio. d. c. 62. n. 15. fo. 85. et. d. c. 64. n. 82. f. 97

Imperator pōt facilius donare eccleſiæ inferiori, quā eccleſiæ uniuerſali, ſeu romanæ. et quæ ſit ratio. d. c. 64. n. 85. f. 97

Imperator, in dubio, non cenſetur transferre ſuperioritatem in eccleſiam inferiorem, ſecus in eccleſiam romanam. & hæc eſt mens Ioan. Andreæ &c. et quæ ſit ratio differentiæ. d. conſ. 62. nu. 17 fol. 85. & d. conſ. 64. nu. 87. fol. 97

Imperator, in dubio, non cenſetur trāsferre ea, quæ pertinent ad ſuperioritatem Imperij, niſi cum clauſulis amplißimis, ex certa ſcientia &c. d. conſ. 64. nu. 90. fol. 97

Imperator quando cenſeatur à ſe abdicare omnia præter ſuperioritatem. d. conſ. 62. nu. 19. fol. 86

Imperator non cenſetur tranſtuliſſe in Duces mediolani ſuum ſupremum ius, quod ab eo non poteſt ſeparari, niſi tranſlatio fieret in eccleſiam. d. conſ. 64. nu. 47. fol. 94

Imperator pōt facilius alienare loca ſterilia, itē et alienare facilius alicui in recōpenſationē dānorū. d. cō. 62. n. 33. f. 87

Imperator ſaltem de facto, & uſu longißimo in contrarium cenſetur amißiſſe ius exigendi onera in illis locis, in quibus non habet niſi ſuperioritatem Imperij, & non dominium particulare. d. conſ. 62, nu. 30. fol. 87

Imperator añ coronationē pōt oīa, quæ pōt poſt coronationē, licet appellet̄ ſimplr̄ Rex Romanorū, d. con. 62. n. 31. fo. 87

Imperator in Ducatu mediolani repreſentatur tanq̄ Dux mediolani, non aūt tāquā Imperator. d. conſ. 62, nu. 24. fol. 86

Imperatoris ſub nomine q̄cquid fit Mediolani cenſetur fieri ſub nomine eius tanquā Ducis Mediolani, conſ. 49. nu. 2. f. 69

Imperator eſt dn̄s mundi quò ad ſupremū dn̄ium, ſed eſt dn̄ium impropriè, ſcilicet quò ad iuriſdictionem, & protectionē in uniuerſum, non aūt quò ad pprietatē, con. 62. nu. 20. f. 86

Imperij noīe licet imponātur onera, ad ea tn̄ conueniri nō pn̄t bona trāslata in eccleſiā ab Imperatore. d. c. 62. n. 22. f. 86

Imperio licet aliqua loca ſubſint, id tn̄ non nocet ſubditis quò ad propoſitum ſoluendorū onerum, conſ. 64. nu. 98. fol. 98

Imperij ſuperioritas, ſeu ſupremum ius non concernit dominiū aliquod directum, uel utile, ſed duntaxat iuriſdictionem, & protectionem uniuerſalem. d. conſ. 64. nu. 99. fol. 98

Imperij læſio parua, uel magna, ſeu enormis iudicatur ſecundū qualitatem Principis, et rei alienatæ, conſ. 62. nu. 12. fo. 87

Imperij contra ſuperioritatē currit ēt pſcriptio longißimi tēporis, & de cuius initio &c. quū interuenit ſcientia Imperatorum, etiam ſine titulo &c. d. conſ. 62. nu. 34. fol. 87

Imperium. contra Imperiū pcedit præſcriptio ſaltē per tēpus centū annorū, ēt quò ad reſeruata in ſignū ſuperioritatis, uel præeminentiæ. conſ. 64. nu. 91. fol. 98. & de præſcriptione contra Imperium uide ēt infra in uerbo, præſcriptio.

Imperio ne ſubſit, an quis poßit præſcribere, eſt diſputabile, exceptis duobus caſibus, conſ. 62. nu. 35. fol. 87

Imperio ne ſubſit, poteſt ſine dubio eccleſia præſcribere, etiam ſi ſit magna res. d. conſ. 62. nu. 36. fol. 87

Imperiū. contra Imperiū pōt laicus pſcribere, quū interim præſtauit obedientiā, et ſubiectionē eccleſiæ. d. cō. 62. n. 37. f. 87

Imperio ne ſubſit, an poßit præſcribere Princeps laicus, conſ. 64. nu. 80. fol. 97

Imperiū uel mixtū, uel merū, et iuriſdictio poſſunt per præſcriptionē acquiri. et an requirat̄ titulus. d. cō. 64. n. 41. f. 93

Imperium non cenſetur conceſſum, quando eſt conceßio particularium locorum &c. d. conſ. 64. nu. 65. fol. 95

¶ Impoßibilitas proueniens ex perplexitate uerborum uiciat totam diſpoſitionem. conſ. 24. nu. 1. fol. 44

Impoßibile cenſet̃ illud, q̃ nõ eſt ueriſimile, cõſ.8.nu.14.f. 18

¶ Impudicitia, ſeu copula carnalis mulieris ſolet ꝓbari per quaſcunq; probationes, etiã præſumptiuas, præſertim ubi nõ agit̃ de diſſoluendo matrimonio cõſ.25.nu.4.fol. 45

Impudicitia mulieris an poßit allegari ꝑ hæredes teſtatoris, ſi mulier ipſa delinq̃bat adhuc uiuẽte teſtatore q nũquã fuit cõqueſtus, & qd ſi teſtator ignorabat, d.cõ.25.n.11.f. 45

¶ Incluſio alterius eſt, excluſio unius, conſ.34.nu.9.fol. 56

¶ Indebitè ſolutũ an repetatur, ſi erat debitũ ſub cõditione, ſi mulier in habitu uiduali uixerit &c, itẽ ſi non fuit ſolutũ expreßè, ſed ꝑ ſe creditor pcepit &c. cõſ.25.nu.13.f. 45

¶ Indefinita æquipollet uniuerſali per interpretationem, & nõ ex proprietate ſermonis, conſ.27.nu.5.fol. 46.

¶ Indicium unum tollit aliud, & una cõiectura aliã, & maior uerißimilitudo tollit minorem. conſ.56.nu.6.fol. 75

Indicium unũ extinguitur per bonã uocem, & famã, & quietum uiuendi modũ alicuius. d.conſ.56.nu.11.fol. 76

Indicium unũ probari debet ſaltem per duos teſtes omni exceptione maiores, ueluti ſi tractetur de probãdo inditio confeßionis &c. d.conſ.56.nu.28.fol. 77

Indicia probantur etiã per unum teſtem, quando actus, de quo deponit, eſt proximus delicto, conſ.72.nu.11.fol. 105

Indicia cenſentur purgata, quando reus nihil fuit confeſſus in tortura, & eſt abſoluẽdus perinde, ac ſi contrarium probaret expreßè, conſ.5.nu.4.fol. 10

Indicia leuiora ſufficiunt in criminibus occultis, & ſufficiunt ſi ſint uerißimilia, licet non ſint omnino proxima ipſi delicto, conſ.72.nu.2. fol. 104

Indicia quæ ſufficiant ad torturam, & de hac materia, uide in d.conſ. 72. fol. 104

Indiciũ ſufficiẽs ad torturã eſt, ſi inqſitus ſit male uocis, et famæ, et cõuerſatus ſit I loco delicti cõmißi. d.c.72.n.1.f. 104

Indiciũ ſufficiẽs ad torturã ẽ fama, et qũ. d.cõſ.72.n.6.f. 105

Indicium ſufficiens ad torturam eſt, ſi inquiſitus conſueuit cõmittere talia delicta, quale eſt illud, de quo imputatur. d. conſ. 72. num. 7. fol. 105

Indiciũ ſufficiẽs ad torturã ẽ mẽdaciũ. d.cõſ.72.nu.10.f. 105

Indiciũ ſufficiẽs ad torturã eſt inimicitia. d.cõ.72.nu.13.f. 105

Indicium ad torturam faciunt teſtes etiam ſingulares, quando unum dictũ coadiuuat aliud, & omnia tendunt ad unũ effectum. d.conſ.72.nu.15. fol. 105

Indicia quæcunq; ſufficiunt ad torturã, qũ ueritas aliunde haberi non poteſt &c. d.conſ.72.nu.16.fol. 105

¶ Inducta ad augumentũ non debent operari contrarium, conſ. 11.num.27. fol. 28

¶ Induſtria ſua nemini debet nocere, et inertia aliorum eis prodeſſe, conſ.11.nu.5. fol. 60

¶ Inimicitia precedens non facit præſumi animum deliberatum &c. conſ.46.nu.12.fol. 67

Inimicitia eſt ſufficiẽs Idiciũ ad torturã, conſ.72.nu.13.f. 103

Inimicitiã capitalẽ parit iniuria acris, conſ.56, nu.15.fol. 76

Inimicus p̃ſumit̃ ipſe cõmißiſſe homicidiũ. d.cõ.56.n.14.f. 76

Inimicus præſumitur ipſe intuliſſe damnum. d.conſ.56.nu.16. fol.76. & conſ.72.nu.11.fol. 105

Inimicus præſumitur is, qui protulit aliqua uerba minatoria mortis. d.conſ,72.nu.12.fol. 105

¶ Iniuria acris parit inimicitiã capitalẽ, conſ.56.nu.15.fo. 76

¶ Iniuſtitia principis reputatur caſus fortuitus, & ẽt ſentẽtia iniuſta cuiuslibet iudicis, conſ.8.nu.21.fol. 18

¶ Innocentiæ præſumptio plurimum augetur qũ quis ſe ſponte conſtituit in carceribus, conſ.94.nu.7.fol. 133

¶ Inſinuatio donationis non requiritur, quando fuit appoſitum iuramentũ, ſecundũ magis cõmunem opinionem, neq; ualet ſtatutum in contrarium, conſ.4.nu.20.fol. 8

Inſinuationis defectus in donatione, an tollatur per iuramentum, & quando ſit neceſſaria inſinuatio, etiam ſtante iuramento, conſ.77.num.31. fol. 111

Inſinuatio donationis ſi requiratur à ſtatuto ultra ius cõmune, quid iuris, remißiuè. d.conſ.77.nu.35.fol. 111

Inſinuationis locũ obtinet cõfirmatio Principis, cõ.4.n.21.f. 8

Inſinuatio non requiritur in donatione remuneratoria, & reciproca. d.conſ.4. nu. 27. fol. 8

Inſinuatio nõ requiritur in donatione conditionali, cum poſſit diſſolui in defectum conditionis. d.conſ.4.nu.29.fol. 8

Inſinuatio donationis ſi interueniat ex interuallo poſt donationẽ, an ſufficiat. d.cõſ.4.nu.40.fol.9. & uide ibi n.49.f. 9

Inſinuatio donationis an fieri poßit ex interuallo, & an perpetuo. d.conſ.4.nu.49.fol. 9

Inſinuatio donationis quãdo fit, nõ eſt neceſſe, q̃ Iudex ſedeat pro tribunali. d.conſ.4.nu.51.fol. 9

Inſinuatio donationis qũ fit, an requirat̃ pñtia utriuſq;, donãtis, & donatarij, an uerò ſufficiat præſentia donatarij, uel donãtis, & ſic unius tantum. d. conſ. 4.nu. 54.fol. 9

¶ Inſpiciẽdum eſt ſemper, qua contemplatione aliquid dicatur, uel fiat, conſ.77.nu.29 fol. 111. & conſ.79.nu.17.fo. 115. & ſupra in uerbo, actus.

¶ Inſtantia ſi præfigatur per ſtatutum cauſis excedentibus libras cẽtum, an tale ſtatutum trahi etiam debeat, & extendi, ad cauſas minores, & nõ aſcendẽtes ad libras cẽtum, ut ſcilicet habeant eandem inſtantiam &c. & de hac materia, uide in conſ. 96. per totum, fol. 134

Inſtantia ſi præfigatur à ſtatuto aliquibus cauſis, debet ſtatutum multo magis extendi ad alias cauſas minoris ſummæ. d. conſ.96. nu. 5.fo. 135

Inſtantia ſi præfigatur litibus per ſtatuta, talia ſtatuta ſunt fauorabilia, & extẽdũtur ad quaſcunq; cauſas, in quibus uiget ſimilis, uel maior ratio. d.conſ.96. nu.6.fol. 135

Inſtantiam habet omnis cauſa, & omnis lis, etiam ſi ſit cauſa minima, uel extraordinaria, uel ſummaria, etiam ſi ſit mera executio. d.conſ.96.nu.7.fol. 135

Inſtantia perempta, ſentẽtia poſtea lata eſt ipſo iure nulla. d. conſ. 96.nu.1.fol. 134

¶ Inſtitores. Dicta in iure de Inſtitoribus trahuntur hodie ad factores, & ad quoſcunq; alios adminiſtratores, conſ.104. nu. 6.fol. 146

¶ Inſtitutio uniuerſalis comprehendit omnia bona, etiam ſubiecta fideicommiſſo, conſ.17.nu.2.fol. 35

Inſtitutio facta de uẽtre, ſeu de uentre prægnante quid cõprehendat. et an inſtitutio facta de uẽtre prægnãte comprehẽdat non tãtum poſthumos naſcituros ex primo partu, ſed etiam ex alijs ſequẽtibus. & de hac materia, uide in conſ. 85. per totum, fol. 124. uide infra in uerbo, uenter.

¶ Inſtrumẽtum depoſiti habet executionem paratam, etiã q̃ ſit depoſitum ſimulatum, et irregulare, conſ.3.nu.12.fol. 5

Inſtrumento aliquo uti an quis poſſit, non obſtãtibus his, quæ prius in cõtrarium dixit, & fecit, conſ.9.nu.24. fol. 22

Inſtrumentum per me productum poſſum poſtea impugnare, & è conuerſo per me impugnatum allegare, & quomodo. d. conſ.9.nu.40.fol. 23

Inſtrumẽtũ producẽs cẽſetur ipſum approbare in omnibus, et ꝑ omnia,

omnia, neq; põt poſtea reuocare, neq; allegare errorem, ſed ſibi imputet, ſi bene non cõſiderauit, conſ.59.nu.11.fol.81.

Et hoc procedit, etiã q quis produxerit proteſtans, q in partibus pro ſe facientibus tantum producebat. ibidem.

Inſtrumentũ, uel aliquid aliud de nouo repertũ operatur, q licitũ eſt mutare propoſitũ, etiã impugnando propriũ factũ, & etiã ſi ſit concluſum in cauſa, conſ.9.nu.30.fol. 22

Inſtrumenta de nouo reperta reſcindunt iam facta, dummodo producantur ante latam ſententiã, licet ſit concluſum in cauſa. d.conſ.9.nu.31.fol. 22

Inſtrumenta ſi ſint de nouo reperta, hæc dicitur magna cã propter quã põt Iudex qũcunq; admittere nouas probationes, licet ſit iam concluſum in cã. d.conſ.9.nu.32.fol. 22

Inſtrumentorum de nouo repertorũ productio põt fieri etiam abſq; reſtitutione in integrum. d.conſ.9.nu.33.fol. 22

Inſtrumenta de nouo reperta dicuntur quatuor modis, et quomodo. d.conſ.9.nu.14.fol. 22

Inſtrumenta eſſe de nouo reperta probatur per iuramentum producentis. d.conſ.9.nu.35.fol. 22

Inſtrumenti ignorantia an probetur per iuramentum, dato, q præſumptio ſit contra iurantem. d.conſ.9.nu.43.fol. 23

Inſtrumenti ſcientiã præſumitur quis habuiſſe in ſingulis eius partibus ex eo q habuit inſtrumentum ipſum apud ſe, conſ. 59.nu. 8. fol. 81

Inſtrumentum extractum ſi habet aliquam dictionem, quæ non reperitur in originali, ſeu protocullo, delenda eſt talis dictio, ſtandumq; eſt originali, conſ.10.nu.1.fol. 24

Inſtrumentũ extractũ quando continet diuerſitatem ab imbreuiatura, cui ſit ſtandũ, & an, et quando ſit ſtandum extracto. & de hac materia uide in conſ.59.fol. 81

Inſtrũm extractum qñ continet diuerſitatem ab imbreuiatura notarij, ſtandũ eſt imbreuiaturæ. d.conſ.59.nu.1.fol. 81

Inſtrumẽti exẽplum extractũ per alium notariũ ex imbreuiatura notarij mortui an faciat fidem, ſi non reperiatur imbreuiatura. et quam fidẽ maximè qñ fuit extractũ ſine authoritate Iudicis, conſ.101.nu.4.fol. 145

Et q faciat ſemiplenam probationem, ibidem nu.5.fol. 145

Inſtrumentum teſtamenti probatur per duos teſtes teſtamẽtarios peritos deponẽtes de ipſo, & eius tenore quando ſcilicet eſt amiſſa imbreuiatura ipſius teſtamenti. d. conſ. 101. num. 7. fol. 145

Inſtrumento poſtquàm eſt confectũ, põt addi per notarium id, quod fuit omiſſum, dummodo probetur ita fuiſſe cogitatum tempore contractus, conſ.10.nu.15.fol.25. & uide infra in uerbo, notarius.

Inſtrumentum nouum ut fiat cũ ſuis omnibus demonſtrationibus ad firmiorem rei memoriã in futurum, põt pars aduerſa compelli. d.conſ.10.nu.23.fol. 26

Inſtrumentum nouum celebrare de re aliâs facta quando quis poßit cogi. d.conſ.10.nu.23.fol. 26

Inſtrumentum nouum celebrare quomodo quis poßit compelli, & an poßit compelli ad redigendum in inſtrumentum publicum ea, quæ in chirographo, ſeu apocha continentur. & de hac materia, uide in conſ.33. per totum. fol. 55

Inſtrumẽtum dato q celebrandum eſſet de contentis in chirographo, non tamen celebrandum eſſet in plenißima forma, ſed ſimpliciter in inſtrumento eſſet redigendus tenor chirographi, & ſola atteſtatio negotij, nihilq; addendum eſſet, uel uariandum, neq; etiam poteſt addi iuramentum. d. conſ.33.nu.4. fol. 55

Inſtrumentum celebrare quis compellitur, ſed id procedit duntaxat, quando non extat alia probatio in ſcriptis. d.conſ. 33. nu. 1. fol. 55

Inſtrumento publico poteſt Iudex, ſi ſibi uidetur, non adhibere fidem, neq; teſtibus, quamuis non pnuncietur inſtrumẽtum falſum &c. conſ. 95. nu. 4. fol.133. & conſ.70.nu. 9. fol. 103

Inſtrumento fidem non adhibere propter extrinſecas ſuſpitiones poteſt et debet Iudex. conſ.99.nu.8.fol. 143

Inſtrumentum ſuſpectũ de falſo quot modis dicatur. et quomodo debeat intelligi illud dictum Archidiaconi, et Geminiani, q ſuſpitio falſi habetur pro falſo &c. de hac materia, et optimam declarationem. uide in. d.conſ. 99. per totum. fol. 142. uide ſupra in uerbo, falſum.

Inſtrumentum publicum habet præſumptionem pro ſe, q in dubio pro eo eſt præſumendum, & iudicandũ, ſed hoc nõ procedit, quando inſtrumentum, uel eſt falſum, uel ſuſpectũ de falſo. d.conſ.99.nu.1.fol. 142

Inſtrumentũ an ſit falſum, et in hac materia, dantur tres gradus, aliqñ enim datur inſtrumentum falſum, & aliqñ datur inſtrumẽtũ ſuſpectum de falſo, ſcilicet ſuſpitione intrinſeca, & uicio uiſibili, aliqñ autẽ datur ſuſpectum de falſo ſuſpitione extrinſeca, & inuiſibili, & omnia optimè declarat d.conſ.99.nu.3.fol. 142

Inſtrumentum falſum, & inſtrumentũ ſuſpectũ de falſo quid propriè differant. d.conſ.99.nu.4.fol. 143

Inſtrumentum eſſe ſuſpectũ de falſo dum dicunt iura, ſentiunt ut plurimum de ſuſpitione intrinſeca, & proueniẽte ex uitio uiſibili, & tunc ſuſpitio habetur pro falſo, niſi probetur expreßè contrarium, & inſtrumentum eſt reijciendum, & caſſandum &c. d.conſ.99.nu.5.fol. 143

Inſtrumentũ ſuſpectum de falſo datur aliquando tertio gradu, id eſt ſuſpectum uicio extrinſeco, et inuiſibili, & quomodo, et q tunc dicatur ſuſpectum non ſuſpitione iuris, ſed hominis, id eſt remiſſa arbitrio iudicis, qui debet tunc inclinare contra inſtrumentum, & ei non adhibere fidem &c. d.conſ. 99.nu.6.fol.143. & ibidem nu.8.fol. 143

Inſtrumentum an reddatur ſuſpectum de falſo, ita q reijciatur, quando ſuſpitiones falſi non ſunt intrinſecæ, ſed extrinſecæ, id eſt, non habentes uicium uiſibile, ſed inuiſibile, & quomodo debeant intelligi Innocen. Specula. & Pau. de Ca. d.conſ.99.nu.10.fol. 143

Inſtrumẽtis fidẽ non adhiberè eſt in facultate Iudicis, etiam q notarius non conuincatur de falſo, conſ.70.nu.9.fol.103. & conſ.95.nu.4.fol. 133

Inſtrumenta duo ſi fiãt incontinenti unum poſt aliud per eundem notarium, & corã eiſdem teſtibus, perinde eſt, ac ſi omnia unico inſtrumẽto cõprehenderentur. conſ.22.nu.6.fol. 42

Inſtrumenta duo ſi reperiantur facta eadem die, eadẽ hora, & per eundem notarium &c. an cenſeantur correſpectiua, et de eis ſit iudicandum tanquàm de unico inſtrõ, ſeu actu, ut ex poſt facto unus actus, ſeu unum inſtrumentũ non poßit approbari, uel ſuſtineri ſine alio, & quomodo id procedat. & de hac materia, uide in conſ.45.per totum fol. 64

Inſtrumenta duo facta eodem tempore, et per eundem &c. uidentur correſpectiua, & iudicantur tanquàm unicũ inſtrumentum, ſeu unicus actus, & unus actus ſine alio ſuſtineri nõ põt, ſed non ſemper hæc uera ſunt. & procedit regula quando materia ſubiecta, id patitur, & ueriſimiliter ex cõiecturis &c. d.conſ.45.nu.2.fol. 64

Et q.

Et q. non ſemp cenſeantur correſpectiua, et quando cenſeã-tur, declarat ibidem nu. 3. fol. 64

Itẽ nõ ſemp iudicãtur tanquã unicus actus. ibidẽ nu. 4. f. 64

Item nõ eſt ſemp uerũ, q. ex poſt facto tales actus nõ poßint ſeparari, ſed debeant uel ambo ſubſiſtere, uel ambo corruere, ibidem nu. 5. fol. 64.

Inſtrumentorũ, ſeu actuũ duorũ ſimul, uel incontinenti factorum unus aliquando cenſetur corregere, ſeu deſtruere alium. d. conſ. 45. nu. 6. fol. 64

Inſtrumenta duo, ſeu duo actus incontinenti facti non cenſentur correſpectiui ſaltem, qñ unus actus eſt neceſſarius, & aliquñ etiã ſi ſint ambo uoluntarij. d. conſ. 45. nu. 9. fol. 64

Inſtrumenta, & ſcripturas fuiſſe amiſſas probatur, probando ſimpliciter depopulationem oppidi, conſ. 34. nu. 12. fol. 57

Inſtrumenta, & teſtes poſſunt ſimul iungi ad perficiendã probationem, conſ. 83. nu. 19. fol. 122

Inſtrumenta præcedunt teſtibus in antiquis, & maximè in probatione territorij conſ. 64. nu. 20. fol. 92

Inſtrumenta antiqua probãt etiam in uerbis enunciatiuis, quò ad conſanguinitatem, conſ. 83. nu. 3. fol. 122

Inſtrumenta antiqua dicũtur, quæ confecta ſunt iam annis 56 & quantum temporis ſpaciũ faciat rem dici antiquam, ſecundum Docto. d. conſ. 83. nu. 9. fol. 122

Inſtrumenta nõ probant conſanguinitatem ex quomodo id intelligatur. d. conſ. 83. nu. 17. fol. 122

Intelligẽtia ad glo. in c. intelleximus de iudi. an ubicũq; licet excipere liceat appellare, conſ. 14. nu. 7. fol. 32

Intelligẽtia ad tex. in l. 1. C. de legiti. here. cõ. 81. n. 16. f. 117

Intelligentia ad l. non intelligitur. §. ſi quis palam. ff. de iure fiſci, conſ. 42. nu. 4. fol. 63

Intelligentia qualibet ſi afferat eundem effectũ, tunc fruſtratoria eſt diſputatio, & inueſtigatio illius rei. conſ. 97. num. 54. fol. 141

Intereſſe legati nullũ debetur legatario, quãuis legatũ cõſiſtat in pecunia, et maximè ante petitionẽ. cõſ. 58. nu. 5. f. 80

Interficiens aliquẽ, cui is qui interficit, erat ſucceſſurus priuatur hereditate, tanquàm indignus, non tamen tota applicatur fiſco, neq; etiã tota uenientibus ab inteſtato. & quomodo conſ. 7. nu. 10. fol. 13

Interficiens, uel uulnerãs unum, cum putaret interficere, ſeu uulnerare alium, quõ puniatur, conſ. 30. nu. 2. fol. 50

Interpretatio ſemper facienda eſt, ne quis uideatur tollere, quod ſemel conceßit, conſ. 8. nu. 23. fol. 18

Interpretatio fieri debet ut actus ualeat, maximè factus bona fide, & qui ſi non ualeret, remaneret alter ex contrahentibus deceptus, conſil. 10. nu. 29. fol. 26

Interpretatio fieri debet, ut teſtamentum ſuſtineatur, conſ. 85. num. 11. fol. 125

Interpretatio alicuius diſpoſitionis illa optima eſt, quæ ſumitur ab effectibus ſubſecutis, conſ. 62. nu. 9. fol. 85

Interpretatio fieri nõ debet, per quã diſpoſitio teſtatoris non haberet plenum effectũ, & per quã redderetur eluſoria, et infringeretur aduerſus eius mentẽ, ſed ne hoc ſequatur, licet recedere à uerbis, et à cõmunibus regulis, cõ. 106. n. 18. f. 149

Interpretatio non debet admitti, per quã de facili redderetur eluſoriũ ſtatutũ, uel alia diſpoſitio, conſ. 20. nu. 11. fo. 40

Interpretatio ſemper fieri debet. per quam tollitur contrarietas, uarietas, & abſurditas, conſ. 29. nu. 6. fol. 48

Interpretatio mentis teſtatoris eſt periculoſa, et in ea ſæpè erramus, conſ. 13. nu. 1. fol. 30

Interpretationem à iure cõmuni, preſertim paßiuam, recipit qualibet diſpoſitio quãtumcunq; ſtrictè interpretãda, conſ. 109. nu. 6. fol. 152

Inteſtatus ab inteſtato excluſus, cenſetur etiã excluſus à legitima, conſ. 7. nu. 1. fol. 13. & conſ. 23. nu. 1. fol. 43

Ab inteſtato ſucceſſuri aliquando obtinent bona reuocabiliter, & non irreuocabiliter, conſ. 86. nu. 10. fol. 126

Inueſtitura non præiudicat iuribus tertij, neq; princeps cenſetur uelle tertio præiudicare, conſ. 34. nu. 10. fol. 57

Inueſtitura facta de Ducatu Mediolani non comprehendit Caſtra, et loca prius alienata, ſeu ſeparata ab ipſis ciuitatibus Ducatus, conſ. 64. nu. 46. fol. 94

Inueſtitura Caſtri ſi dicat, cũ pertinentijs, uel cum iuribus etc. tunc omnia bona, quæ poßidet inueſtitus in illo territorio, præſumuntur feudalia. d. conſ. 64. nu. 70. fol. 95

Inueſtitura potior eſt teſtamento quò ad bona feudalia, conſ. 78. nu. 14. fol. 113

Inueſtitura, uel cõſuetudo ſi admittat etiam fœminas in feudis, ſcilicet poſt maſculos, tunc præfertur frater conſanguineus tantũ, excluſa ſorore utrinq; cõiũcta, cõſ. 81. nu. 41. f. 119

Iudiciũ nouũ facit q̃libet pſona de nouo ſupueniẽs, licet prior, pceſſus adhuc duret, & pſeueret, conſ. 9. nu. 38. fol. 22

Iudicium. In iudicio cautela eſt, q. quãdo quis impugnat actũ, aduerſarius faciat notari in actis talem impugnationem, & è conuerſo impugnans deſiſtat, antequàm impugnatio notetur &c. conſ. 17. nu. 12. fol. 36

Iudicium. In iudicio cœpto an, & quãdo comprehendatur ius ſuperueniens lite pendente, conſ. 20. nu. 13. fol. 40

Iudiciu cauſæ maioris fieri non debet præiudicium per iudiciũ minoris cauſæ &c. conſ. 62. nu. 1. fol. 84. & uide ſupra in uerbo, cauſa.

Iudicio pendente de uniuerſali ſubiectione, debent ſilere cæteræ, oẽs particulares ab ea dependentes, uel eã quouis modo attingentes, etiã q. non fuerit cœptum iudicium, ſed dubiũ ſit de eo. d. conſ. 62. nu. 2. fol. 84

Iudicia fieri non debent fruſtratoria, conſ. 15. nu. 3. fol. 32

Iudicialis confeßio nõ præiudicat, ſi aduerſariis eam non acceptauit, ſed conatus eſt impugnare, conſ. 9. nu. 29. fol. 22

Iudicialis aſſertio, ſeu confeßio præiudicat, qñ non fuit impugnata per partem, ſed acceptata, conſ. 17. nu. 10. fol. 36

Iudicialis cõfeßio, uel rẽũſio, et qlibet alius actus debet interpretari in fauorem pferentis. d. conſ. 17. nu. 11. fol. 36

Iudicialia. q. extra iudicialr dicta, aut facta corã honeſtis pſonis æquiparentur dictis, aut factis i iudicio cõſ. 95. n. 7. f. 134

Iudex poteſt interponere decretum, etiam ex interuallo poſt actum, conſ. 4. nu. 50. fol. 9

Iudicis decretum, & præſentia facit ceſſare metum, & fraudem. Item et præſentia amicorum, & conſanguineorũ, conſ. 11. nu. 10. fol. 27. & uide ibi nu. 12. fol. 27

Iudex põt ex magna cauſa quãdocunq; admittere nouas probationes, licet iam ſit concluſum in cauſa, & eſt magna cã, ſi reperta ſint de nouo inſtrumenta. conſ. 9. nu. 32. fol. 22

Iudices non debent ad unã probationis ſpeciẽ, ueluti per teſtes factam, allegari, ſed ex ſententia animi ſui æſtimare oportet, quid aut credant, aut parum probatum eſſe opinentur etc. conſ. 56. nu. 25. fol. 80

Iudex debet in antiquis, uel aliter difficilibus eas probationes admittere, quæ eum trahunt in uehementem opinionem, cõſ. 64. num. 28. fol. 93

Iudicis in arbitrio conſiſtit omnis probatio, qualiſcunq; ſit,

etiã ordinaria cõſ.95.nu.3.fol.131.et cõſ.99.nu.7.f. 152
Iudicis arbitrariæ ſunt oẽs ꝓbationes,conſ.99.nu.7.fol. 152
Iudex,cuius arbitrio aliquid eſt cõmiſſum,debet determinare, adhibita diligẽti inquiſitione,& ſecundum qualitatẽ negotij,& pſonarũ,& regulas iuris, alioqu malè facit,& ab eius arbitrio poterit appellari,conſ.69.nu.5.fol. 152
Iudicis arbitrium intelligitur,ut debeat eſſe ſuffultum probabilibus rationibus,conſ.95.nu.2.fol. 147
Iudicẽ decet eſſe diligentẽ,et cũcta rimari,cõſ.45.n.1.f. 64
Iudex debet,quãtũ facere poteſt,ueritati adhærere,& in eius fauorẽ inclinare, pro quo uidet naturali ratione, & cõmuni iudicio ſtare ueritatẽ,conſ.81.nu.1.fol. 121
Iudex in dubio debet ferre ſcotẽtiam,inhærendo regulis,conſ. 25.num.12.fol. 45
Iudicis eſt in facultate non adhibere fidem teſtibus, etiam q de falſo non conuincantur, item & adhibere fidem paucioribus teſtibus,conſ.56.nu.26.fol.77.& conſ.95.nu.4.fol. 147.& conſ.99.nu.9.fol. 152
Iudex põt ſi ſibi uidetur,non adhibere fidẽ teſtibus,et etiã inſtrumẽto publico,quãuis inſtrumẽtum non pronũcietur falſum,&c.conſ.95.nu.4.fol.147.& conſ.70.nu.9.fol. 103
Iudex, ſubſiſtẽte aliqua iuſta cauſa,põt nõ adhibere fidẽ teſtibus,ẽt q nõ cõuincãtur de falſitate,conſ.99 nu.9.fol. 152
Iudicis eſt in facultate nõ adhibere fidẽ inſtrumentis, ẽt q notarius non conuincatur de falſo,conſ.70.nu.9.fol. 103
Iudex propter extrinſecas ſuſpitiones põt,et debet non adhibere fidem inſtrumento,conſ.99.nu.8.fol. 152
Iudex eccleſiaſticus poteſt concedere monitorias.&c. uide infra in uerbo monitoriæ.
Iudex,pcedẽdo ad ulteriora.cẽſeẽ declarare etc.c.11.n.3.f.41
Iudex an poßit cõcedere licentiã accuſatori,ut uadat,uel mittat alios cũ familia ad capiendũ delinquentẽ,& quid ſi occidatur in captura &c.uide in conſ.47.per totũ, fol. 67
Iudex põt cõcedere licẽtiã,ut qlibet ſit executor,& nuncius in ꝓpria cã, dummõ ſcandalũ non ſequaẽ. quod procedit in criminalibus, ſicut in ciuilibus.d.conſ.47.nu.1.fol. 67
Iudex ex officio ſuo põt ſe qñcunq; informare,qñ agitur de ualore rei,ẽt ſi agaẽ de ꝓbando intereſſe,cõſ.70.nu.11.f. 101
Iudex an ſequeſtrum trãſferat poſſeßionẽ, & quando Iudex poßit facere ſequeſtrũ,& aduocare ad ſe poſſeßionem. & an iudex, uel princeps ſecularis poßit id facere in prædijs beneficiorum eccleſiaſticorũ,& apponere manũ ad fructus, & an tunc cenſeatur ſpoliare. & de hac materia, uide in conſ.75.p totum, fol.108.& infra in uerbo, ſequeſtrum.
Iudex,uel princeps ſecularis an poßit apponere manũ ad fructus beneficiorum, ſequeſtrãdo &c. & an cẽſeatur tunc ſpoliare,& an teneatur de ſpolio ille,ad cuius petitionem id facit princeps.d.conſ.75.nu.5. & .47.fol. 108
Iudex,ppter timorẽ ſcãdali debet ad ſe auocare poſſeßionẽ. & ẽt fructus ſequeſtrare,ampliãdo,& declarãdo,ut i cõſilio, conſ.78.nu.3 fol.112.& uide infra in uerbo, ſequeſtrum.
Iudex nõ debet ſequeſtrare poſſeßionẽ, qñ clarũ eſt,q aliquis ex litigatoribus poßidet,et qũo itelligaẽ.d.c.78.n.4.f. 112
Iudices,& Principes debẽt ſemp ante oculos habere uiã tutiorẽ, preſertim ne ſcãdala cõmittãtur.d.conſ.78.n.2.f. 112
Iudex inferior nõ poteſt amplius ſe intromittere in cauſa poſtquàm eſt deuoluta ad Papam,uel ad quemlibet alium Principem, ſeu iudicem ſuperiorem.d.conſ.78.nu.1.fol. 112
Fallit qñ eſſet ueriſimile,q partes uenirẽt ad arma.ibidẽ.
Iudex an poßit recuſari tanquã ſuſpectus ſi pater eius eſt aduocatus in eadem cauſa.Et an iudex recuſatus poßit à recuſatione,uel ſentẽtia recuſationis appellare.et de hac materia.uide in conſ.92.per totum.fol. 131.
Iudex non poteſt recuſari,quãuis pater ſit aduocatus in eadem cauſa,in qua filius eſt iudex,uel è cõtra.et hæc nõ eſt iuſta cauſa recuſandi iudicẽ.d.conſ.92.nu.1.fol. 131
Iudex nõ poteſt recuſari,licet aduocatus alicuius ex litigatoribus ſit commẽſalis.i. de familia iudicis.d.cõ.92.n. 2.fo. 131
Iudex ordinarius non poteſt recuſari, quamuis eius aſſeßor ſit ſuſpectus.et qũo etqñ id procedat.d.conſ.92.nu.3.fol. 131.
Iudex recuſatus per ſententiam an poßit appellare.d.con.92. nu.4.fol. 131
Iudex recuſatus non poteſt appellare,quando eius non intereſt.d.conſ.92.nu.7.fol. 131
Iuramentũ non ampliat, ſed confirmat.conſ.1.nu.6.fol. 2
Iuramentum ſtatuere de iuramento non pertinet ad laicos, & ſtatutum non ualet.et quid ſi tale ſtatutum eſſet confirmatum à pontifice generaliter confirmante ſtatuta laicorum. conſ.4.nu.21.fol. 8.
Iuramentum an ſit præcisè præſtandum ſecundum formam ſtatuti, & ſi non ſeruetur forma an contractus ſit nullus. & de hac materia,uide in conſ. 70. fol. 102
Iurati actus a comprehendi poßint ſub ſtatuto ſimpliciter diſponẽte.d.cõſ.70.n.3. f.103.et uide infra in uerbo ſtatutũ.
Iuramentũ probat ignorãtiam,conſ.9.nu.36.fol. 22
Iuramẽtum an probet ignorantiã inſtrumẽti,dato,q præſumptio ſit contra iurantem.d.conſ.9.nu.43.fol. 23
Iuramentũ non probat errorẽ, sed probatur error p circunſtantias,etiã in facto proprio.d.con.9.nu.48.fol. 23
Iuramentũ in ſupplementũ ꝓbationis peti põt uſq; ad cõcluſionẽ in cã,et iurari qñcunq; ante ſñtiam.cõ.35.nu.8.fol. 58
Iuramentũ in ſupplementũ uidetur,q peti poßit, etiã poſt cõcluſionẽ in cauſa, ſecundũ aliquos.d.conſ.35.nu.9 fol. 58
Iuramentũ tollit reſtitutionẽ in integrũ conſ.11.nu.5.fol. 27
Iuramentum an tollat defectum inſinuatiõis in donatione, & quando ſit neceſſaria inſinuatio,etiã ſtante iuramento, cõſ. 77.num.11.fol. 111
Iuramentum poſitum in donatione nõ ualet ipſo iure, quando donatio eſt facta ui,uel dolo, ſi uerò eſt facta duntaxat per metum, tunc iuramentũ obligat ipſo iure, ſed concedi debet abſolutio.d.conſ.77.nu.17.fol. 110
Iuramentũ non obligat hæredes quando contractus poteſt alia ratione reſcindi,& non tenetur hæres petere abſolutionẽ. d.conſ. 77. nu.18.fol. 110
Iuramentum tollit remediũ legis.2.C.de reſcin.uendi.conſ.81. nu.45.fol.119.ſed uide ibi nu. 54.fol. 119.
Iuramentũ non tollit remedium legis.2.C.de reſcin.uendi. qñ adeſt enormißima læſio, ſaltem impetrata abſolutione à iuramento,& non debet iuramentum eſſe uinculum iniquitatis.d.conſ.81.nu.54.fol.119.& conſ.89.nu.6.fol. 130
Iuramentum nihil obſtat,quando adeſt enormißima læſio, uel præſumptio doli,& ſaltem petenda eſt abſolutio, conſ. 89. num. 6. fol. 130
Iuramẽtũ nõ debet eſſe uinculũ iniqtatis,cõſ.81.n.54.f. 119
Iuramentũ fidelitatis,uide ſupra i uerbo, fidelitatis iuramẽtũ.
Iuriſdictio, ſeu ſubiectio quomodo probetur, & quando bona, uel caſtrum dicatur eſſe ſubiectum iuriſdictioni alterius,& maximè propter onera ſubeunda.& de hac materia uide in conſ.14.fol. 56
Iuriſdictio, ſeu ſubiectio de aliquibus locis, uel territorijs

qũo

quõ probetur, & latè de hac materia, uide etiã in conſ. 62. per totum, fol. 84. & conſ. 63. ſol. 88. & conſ. 64. ſol. 91
Iuriſdictio in uniuerſum probatur per unicũ actum iuriſdictionalem, ſi nemo probat ſe in cõtrariũ exercuiſſe alios actus, & ponit exemplum in ſolo actu exigendi pedagium, conſ. 34. nu. 2. ſol. 55
Iuriſdictionis totius poſſeßio q; cenſeatur acquiſita ex unico actu poſſeſſorio, quãdo non conſtat aduerſarium poſſediſſe, & maximè ex unico actu uniuerſali, uide etiam conſ. 64. nu. 19. ſol. 92. & ibidem nu. 79. ſol. 98
Iuriſdictio ꝓbatur ꝑ ſolã erectionẽ ſurcarũ, cõſ. 14. nu. 3. f. 56
Iuriſdictionis poſſeßio probatur per nominationẽ factam in inſtrumentis antiquis conſ. 64. nu. 5. ſol. 92
Iuriſdictionis poſſeßio, et ẽt dñium, ꝓbatur hac ſcriptura antiqua. d. con. 64. nu. 11. ſo. 91. et ibidẽ nu. 23. et nu. 26. ſo. 93
Iuriſdictionis in materia poſſeſſorij actus probãtur per inſtrumenta, & alias ſcripturas. d. conſ. 64. nu. 16. fol. 93
Iuriſdictionis, ſeu territorij in probatione ſtandum eſt magis inſtrumẽtis, quã teſtibus, in antiquis. d. cõſ. 64. nu. 22. f. 93
Iuriſdictionis dominium probatur per ſcripturas antiquas. d. conſ. 64. nu. 23. ſol. 93. & ibidem nu. 26. ſol. 93
Etiam q; factæ ſint propter aliud. ibidem. d. nu. 26. fol. 93
Iuriſdictionis in probatione multũ operantur inſtrumẽta cõtinẽtia iuramenta fidelitatum. d. conſ. 64. nu. 13. fol. 93
Iuriſdictio alicuius probatur per gratias, et liberationes à delictis, quas ille conceßit. d. conſ. 64. nu. 14. fol. 93
Iuriſdictio cenſetur eſſe illius, ad quem deferuntur appellationes. d. conſ. 64. nu. 8. ſol. 91
Iuriſdictio denotatur condendo ſtatuta, & decreta generalia. ẽt q; ipſa ſtatuta, uel decreta nõ habuerint effectũ, ſed ſufficit, q; princeps ea mãdauerit publicari. d. cõſ. 64. nu. 9. f. 91
Iuriſdictio cenſetur acquiſita per publicationem èdictorum, uel bannorum, dato, q; nullus incurrat in edictum, uel bãnum. d. conſ 64. nu. 10. ſol. 91
Iuriſdictionem infert actus ſeparandi unum locum, & adijciẽdi eum iuriſdictioni alterius, cum ſit actus, qui pertinet ad Principes. d. conſ. 64. nu. 15. ſol. 93
Iuriſdictionis, ſeu ſubiectionis lis quando mouetur contra homines alicuius territorij, eſt in facultate actoris cõuenire uel ipſos homines tãtũ, uel illũ tãtũ, qui eos poſſidet, uel poſſeſſorẽ, et homines ſimul. & è cõuerſo poſſunt ille poſſeſſor, & homines ſimul oẽs ſe defendere, quãuis homines tantum conuenirentur, quia intereſt illius poſſeſſoris non amittere iura, & ſubditorum non mutare dominum &c. d. conſ. 64. nu. 1. fol. 91. & uide infra in uerbo, ſubiectio.
Iurisdictio poteſt dari etiam pro caſtris in futurum acquirendis. d. conſ. 64. nu. 34. fol. 93
Iurisdictio data, ſeu confirmatio facta pro acquirendis, cenſetur etiam data, uel facta pro iam acquiſitis, quæ Princeps ignorabat. d. conſ. 64. nu. 35. fol. 93
Iurisdictio cenſetur ẽt fuiſſe conceſſa ad ſimilitudinem aliorũ locorum prius conceſſorum, qñ Princeps ſimpliciter cõcedit loca aliqua particularia. d. conſ. 64. nu. 66. fol. 95
Iurisdictio cenſetur etiã conceſſa, licet caſtrũ, uel uilla conceдатur, non facta mẽtione territorij, neq; iurisdictionis, maximè qñ eſt Princeps, qui cõcedit. d. con. 64. nu. 67. fo. 95
Iurisdictionis conceßio unica, & ſimul facta de multis locis, cenſetur etiam facta reſpectu bonorum, quæ erant perſonarum particularium. d. conſ. 64. nu. 68. fol. 95
Iurisdictio an, et qñ cẽſeatur concedi, an uerò quidã uſus tm, uel facultas, uel obligatio perſonalis. d. cõ. 64. nu. 71. ſo. 95
Iurisdictio, & Imperium uel mixtum, uel merum poſſunt per præſcriptionem acquiri, & an requiratur titulus. d. conſ. 64. nu. 41. fol. 93. & uide infra in uerbo, præſcriptio.
Iurisdictio præſcribitur per tempus 40. annorum, ſtante titulo. d. conſ. 64. nu. 58. fol. 95
Iurisdictionalis res q; præſcribi etiam poßit, quãdo adeſt titulus, uide etiam conſ. 67. nu. 9. fol. 100
Iurisdictionis defectus poteſt quandocunq; opponi in quacunq; parte iudicij, & etiam poſt ſentẽtiam, cõſ. 62. nu. 5. fol. 84
Ius ſuperueniens lite pendẽte an, & quãdo, comprehẽdatur in iudicio cœpto, conſ. 20. nu. 11. fol. 40
Ius commune magis eſt conſiderandum, quàm ius ſpeciale. d. conſ. 20. nu. 18. fol. 44
Iuris appellatiõe uenit potius ſtatutũ, q̃ ius cõe. c. 81. n. 3. f. 116
Iuris communis appellatione intelligitur ius ſtatutarium ciuitatis, ſcilicet quò ad cauſa, quæ uertuntur in ipſa ciuitate, conſ. 96. num. 9. fol. 115
Ius commune cẽſetur corrigi per ſtatutum, ubi uiget ſtatutũ, & ſtatutum eſt ius potentius, cõſ. 81. nu. 4. fol. 116
Ius cõe dat interpretationẽ ꝓſertim paßiuã cuicũq; diſpoſitioni quãtũcunq; ſtrictè interpretandæ, con. 109. nu. 6. ſo. 152
Ius ad ius antiquũ eſt de facili redeundũ, cõſ. 81. nu. 21. fo. 117
Iuris error. uide ſupra in uerba, error.
Ius tertij nõ excluſiuum intẽtionis agentis ipſo iura, opponi non poteſt, conſ. 11. nu. 1. fol. 27
Ius tertij poteſt allegari, quando prodeſt ipſi alleganti, quia cõcernat eius intereſſe, conſ. 64. nu. 3. ſol. 92
Ius accreſcendi ex qualibet leui coniectura præfertur ſubſtitutioni, conſ. 31. nu. 13. ſol. 52
Ius accreſcẽdi ita admittit fratrem conſanguineum tãtum, ſicut fratrem utrinq; coniunctum, conſ 81. nu. 12. fol. 117
Ius offerẽdi an competat creditoribus mariti contra uxorem poßidentem, uel petẽtem bona mariti pro dote ſua, quãdo maritus tendit ad inopiam, & de hac materia, uide in cõſ. 80. per totum, ſol. 115
Ius offerẽdi an competat creditoribus mariti contra uxorem, fuerunt duæ opiniones, una negatiua, et altera affirmatiua, et eſt diſputabilis articulus. d. conſ. 80. nu. 1. ſal. 115
Ius offerendi contra uxorem q; nõ competat craditoribus mariti, eſt magis communis opinio, & uerior. & quæ ſint rationes. d. conſ. 80. nu. 2. ſol. 115
Ius offerẽdi q; non competat creditoribus, et q; uxor poßideat bona mariti pro dote ſua, qñ maritus tendit ad inopiam, hoc non dicitur eſſe propriè reſtitutio, uel ſolutio dotis, et qui effectus ſequatur ex hoc. d. conſ. 80. nu. 3. ſol. 115
Iuſtitia cõſiſtit in naturalibus argumẽtis, cõſ. 9. nu. 17. ſo. 20

De Litera L.

LAICI Non poſſunt ſtatuere de iuramẽto. et an ualeat ſtatutum, ſi fuit confirmatum à pontifice generaliter cõfirmante ſtatuta laicorum, conſ. 4. nu. 21. fol. 8
Laicorum ſtatutum an comprehendat clericos, uide infra in uerbo, ſtatutum.
Legalitas maxima, & dignitas perſonarum ſupplet &c. conſ. 9. num. 45. fol. 23
Legatum factum an imputetur in dotem, & q; imputetur, ſi debitum dotis erat neceſſarium, conſ. 2. nu. 14. ſol. 4
Legatum factum filiæ per patrem compenſatur in dotem per ipſum patrem iam promiſſam, conſ. 17. nu. 9. ſol. 36
Legatum factum creditori per debitorem an cenſeatur factum

animo compenſandi, uide in.d.conſ.17.fol. 35

Legatum factũ creditori per debitorem cẽſetur in dubio factũ animo compenſandi, qũ debitum erat neceſſarium. & qũ dicatur debitum neceſſarium. d.conſ.17.nu.6.fol. 35

Legatũ factũ fideicõmiſſario p hæredẽ primi teſtatoris, cenſẽ factũ aĩo cõpenſãdi in fideicõmiſſum.d.con.17.nu.7.fo.35

Legatum factum filiæ ſpuriæ non petitur, niſi tanquàm dos cõpetens, & poteſt minui, ſi ex qualitate perſonæ non conueniat tanta dos, & mortua ſpuria, reuertitur ad hæredes teſtatoris, conſ.44.nu.4.fol. 64

Legatũ ſi fiat per teſtatorem primæ filiæ ſororis ſuæ pro eius maritagio, & dote, et filia ipſa tempore legati facti iam reperiebatur maritata, quid iuris. & de hac materia, uide in conſ. 52. per totum. fol. 72

Legatum factum alicui puellæ pro eius maritagio, quæ tamen tempore facti legati iam erat maritata, ſibi non debetur. d. conſ. 52. nu.1. fol. 72

Legatum factum puellæ pro eius maritagio, quæ iam erat maritata, inſcio teſtatore, non debetur ſibi etiam in caſu ſecundi matrimonij.d.conſ.52.nu.8.fol. 72

Et q. non remaneat apud hæredes teſtatoris tanquàm caducum, ibidem num. 10. fol. 72

Legatum factum pro filiabus maritandis intelligitur de primis nuptijs tantum.d.conſ. 52.nu.9.fol. 72

Legatum ſi fiat diſtribuendũ ad maritãdũ tot puellas pauperes natas ex conſanguineis, pximioribus teſtatoris. & qñ quis dicatur pauper. & an intelligatur legatum de puellis natis tempore teſtamenti, an tempore mortis teſtatoris &c. & de hac materia, uide in conſ.65.per totum. fol. 100

Et q. intelligatẽ de natis, et nubilibus tempore mortis teſtatoris, non autem tempore teſtamenti, uide ibidem nu.9.fol.102

Legati uel fideicommiſſi dies quando cedit, illud tempus inſpicitur, ſiue ſit purum legatum, ſiue in diem, ſiue conditionale, conſ.106.nu.3.fol. 148

Legatum ſub modo non debetur, niſi eatenus, quatenus exigit res, propter quam legatur, conſ.52.nu.6.fol. 72

Legatum ſi fiat hoc modo, lego uxori illum fundum, qui ad me propter illam peruenit, ualet legatum perinde, ac ſi nominarentur confines dummodo poſtea probetur, q. ſit ille fundus, conſ.10.nu.6.fol. 25

Legatum ſi fiat hoc modo, lego fundum pratiuum, quem habeo iuxta Titium, ualet legatum, quãuis reperiatur, q. fundus ſit uineatus, ſi tamen conſtat, q. nullum alium fundum habebat teſtator iuxta Titium.d. conſ.10. nu.9. fol. 25

Legatum ſi fiat à teſtatore de equo ſuo albo, ualet legatum, quãuis non haberet teſtator, niſi unum equum nigrum, & debetur ille niger.d.conſ.10.nu.11.fol. 25

Legatum petere an quis poſſit ex teſtamento, quod impugnat. & de hac materia, uide in conſ.17 fol. 35

Legatum petens cenſetur approbare teſtamentum, & uoluntatem legantis.d.conſ.17.nu.1.fol. 35

Legatum petere an quis poſſit ex teſtamento, quod impugnauit, & quando.d.conſ. 17, nu.3.fol. 35

Legatum an poſſit pſcribi, et an obſtet aliqua pſcriptio legatario, qui ſtetit p quadraginta annos, uel plures, q. non petijt legatũ &c. et de hac materia, uide in cõ.59.per totũ.fo.80

Legati ſcientia præſumitur in hærede.d.conſ.59.nu.2.fol. 80

Legatum quãuis conſiſtat in pecunia, nullũ tñ debẽ intereſſe legatario, maximè ante petitionem.d.conſ.59.nu.5.fol. 80

Legatum uſuſfructus &c.uide infra in uerbo, uſuſfructus.

Legatum rei, in qua teſtator habebat ſolum uſumfructum, an euaneſcat, ut cenſeatur teſtator legaſſe ius ſolum, quod habebat. & q. hoc non procedat quando eſt res hæredis, uel hæredi debita poſt mortem teſtatoris, conſ.73.nu. 4.fo.106

Legatum uſuſfructus factũ uxori, ſtantibus liberis, reſoluiẽ in alimenta tantum. & quæ ſit ratio, conſ.88.nu.8.fol. 129

Legatum ſi quis faciat creditori, contra quem habebat exceptionem, cenſetur exceptionem remittere. & quomodo id procedat, conſ.109. nu.24.fol. 153

Legata hodie fiunt per quæcunq; uerba, conſ. 11.nu.30.fo. 29

Legatorum onus pertinet in totum ad fideicommiſſarium uniuerſalem, non autem ad hæredem, conſ.13.nu.10.fol. 31

Legatum, uel debitum inefficax, & ſuſpenſum &c. an comprehendatur ſub mandato teſtatoris, q. ſoluantur legata, & debita. & de materia legis ſi is cui.§.flauius.ff.de ſolutio. uide in conſ.109.per totum.fol. 151

Legata q. ſoluantur, ſi quis confirmauit, ſeu mandauit, talis cõfirmatio.ſeu mandatum comprehendit legatum, quod aliàs erat inualidum ſine tali mandato, & confirmatione, & non ea, quæ ſunt ualida, & quæ non indigebant ea confirmatione, & mandato.d.conſ.109.nu.17.fol. 152

Legatorum, uel debitorum ſolutionem fieri ſi quis mãdauit generaliter, an comprehendãtur legata, uel debita inefficacia, & quando, & quomodo procedant tradita in.§.flauius.ff. de ſolutio.d.conſ.109.nu.23.fol. 153

Legatorũ ſolutionem fieri ſi quis generaliter mãdet in ultima uoluntate, comprehenditur etiã legatũ debitum ſaltem naturaliter, & in foro conſcientiæ.d.conſ.109.nu.25.fol. 153

Legati appellatione quandoq; uenit legatũ, quod impropriè eſt legatum, & quando.d.conſ.109.nu.19.fol. 152

Legatarius poteſt priuari à teſtatore, ſi uoluntatem eius non ſeruauerit, et põt ei in pœnã ſubſtitui, conſ.57.nu.11.fo.80

¶ Legitima. A legitima etiã cenſetur excluſus is, qui eſt excluſus ab inteſtato, conſ.7.nu.3.fol.13. & conſ.23.nu.1.f.43

Legitima non põt peti à filio legitimato limitatè in eo tantum, quòd patri uidetur etiã reſpectu legitimæ, con.7. nu.2.f.13

Legitima põt phiberi ne alienẽ, et ualet prohibitio, qñ eſt facta in fauorẽ filij, puta ne alienetur intra certũ tempus, uel ſine conſenſu proximiorum &c.d.conſ.7.num.21. fol.14.

Legitima comprehenditur etiam ſub prohibitione facta filio, ut non poſſit cõtrahere, ſeu alienare &c. uſq; ad certam ætatem, & de ea non poteſt filius diſponere uſq; ad illam ætatem &c. conſ.57.nu.10.fol. 79

Legitima. in legitimã imputanẽ bona alienata, con.7.n.33.f.15

Legitimæ ſupplementum poteſt peti per filiam, quamuis iuſſa fuerit eſſe tacita, & contenta &c. & quomodo. & an ſupplementum congruæ dotis. & an poſſit filia ſuccedere fratribus ab inteſtato.d.conſ.7.nu.14.fol. 13

Legitimæ ſupplementum, ſeu congruæ dotis petere non poteſt filia, quæ fuit dotata à patre, niſi adſit enormiſſima læſio, conſ.23.nu.1.fol. 41

Legitimæ loco ſolet dos ſuccedere.d.conſ.23.nu.2. fol. 43

Legitima an cõprehẽdaẽ in renũciatione facta p filiũ, qñ pater donabat alteri ex filijs.et de hac materia, uide i.c.66.f. 99

Legitima q. non comprehendatur in renunciatione facta per filium, uiuente patre.d.conſ.66.nu.1.fol. 99

Legitima non comprehenditur ſub generali renunciatione, etiã ſtante iuramento, qñ adeſt enormis læſio, id eſt, ſi nihil retinet renũcians pro legitima.d.conſ.66.nu.4.fol. 99

Legitima filiorum non cenſetur eis debita neq; re, neq; ſpe, uiuente patre.

uente patre.d.conſ.66.nu.3.fol. 99
Legitimæ fructus præſtandi ſunt poſt morã.cõ.100.n.3.f.144
Legitima reuocatur per filios poſtea natos, licet bona fuerint publicata,et an hoc ſit uerum,conſ.106.nu. 22.fol. 149
Legitima,et trebellianica aſcendunt ad dimidiam bonorum, cõſ. 17. nu. 13. fol. 36. & conſ.41.nu.1.fol. 69
Legitima, & trebellianica,et ſic duæ quartæ,detrahi poſſunt, quando quis eſt grauatus ſub conditione, & hæc eſt communis opinio,conſ.17.nu.14.fol. 36
Legitima, & trebellianica,et ſic duæ quartæ detrahuntur per filium grauatum ſub conditione. & id procedit,etiam q̃ teſtator tacitè,uel expreßè prohibuerit trebellianicam,et abſolutè, etiam in liberis primi gradus &c.con.7.nu.6.fo.13
Legitima, & trebellianicæ detrahi poſſunt, ſtante fideicommiſſo,ſecundum magis communem, & aſcendunt ad dimidiam omnium bonorum,conſ. 41.nu.1.fol. 62
Sed an detrahi poßint etiã in caſu,quo legitima excedit trientem, & aſcendit ad dimidiam bonorũ,q̃ ſic,reprobata opinione Baldi.d.conſ.41.nu.2.fol. 62
Legitimatio. De legitimatiõe uide aliqua in cõ.7.§ princ.f.13
Legitimatio qñ,ꝓpriè dicat̃,nõ aũt diſpẽſatio.d. c.7.n.4.f.13
Legitimatus ſine præiudicio proximiorum, & legitimorũ hæredum,nihil penitus poteſt petere,niſi fuerit ei relictum per teſtamentum. & eſt communis opinio,d.conſ.7.nu.1.fol. 13
Legitimatus limitatè in eo tantum,quod patri uidebitur,etiam reſpectu legitimæ,ſi pater nihil relinquat,nihil poteſt petere,etiam quò ad legitimam.d.conſ.7.nu.2.fol. 13
Læſio enormis non conſideratur in donatione, & omnis donatio,quæ prouenit ex liberalitate, continet læſionem ex parte donantis,conſ. 11,nu. 6.fol. 27
Læſio an cõſideret̃ in donationibus,et qñ,et q̃ cõſideret̃ enormis læſio,qñ deducit̃ p cõiecturas ad interp̃tandũ, q̃ interuenit metus,uel dolus,uel ſeductio,et maximè in minoribus, et mulieribus,con.77.n.22.fo.110.et con.100.nu.5.f.144
Læſio conſideratur etiam in donatione ſimplici, & pura quãdo uerißimiliter interuenit metus, dolus, uel ſeductio,conſ. 81.num. 56.fol. 120
Læſio non conſideratur in donationibus, cum omnis donatio contineat diſpendium donantis, ſed tamen etiam in donatione conſideratur enormis læſio, quando deducitur per modum coniecturæ ad interpretandum, utrum interuenerit metus, aut dolus, aut ſeductio, preſertim in minoribus, & mulieribus, uide etiam in conſ. 100. nu. 5. fol. 144
Læſio enormis quando adeſt, tunc præſumitur dolus.d. conſ. 100. nu. 6. fol. 144. & conſ. 77.nu. 23.fol. 110
Læſione enormißima ſtante,cenſetur ipſo iure ꝓbatus dolus re ipſa,et p̃ſumitur etiã dolus ex ꝓpoſito,con.81.n.49.fo.119
Læſione enormißima ſtante,p̃ſumitur contractus factus uel pp metum,uel propter aliã ſpeciem doli, conſ.89.nu. 5.fol.130
Læſio enormis ſi contineatur in actu facto, q̃ præſumatur talis actus factus per metum &c.conſ.77.nu.21.fol. 110
Læſionem enormem ſi contineat actus, & factus ſit inter perſonas, inter quas præſumitur reuerentia, tunc talis actus præſumitur factus per metum, & nõ liberè. & eſt communis opinio, conſ.100.nu. 4.fol. 144
Læſio enormißima,uel dolus nõ tollitur propter præſentiam, & conſenſum uicinorum, mariti, & aliarum perſonarum, qualeſcunq; ſint,conſ.89.nu.7.fol. 130
Læſione enormißima ſtante,nihil operantur renunciatio beneficij legis.2.C.de reſcin.uendi. & exceptionis de dolo, & clauſula ex certa ſcientia &c.imo augent ſuſpitionem doli, & læſionis, & præſumuntur tales clauſulæ adiectæ per calliditatem.& dolum,conſ.81.nu.53.fol. 119
Læſione enormißima ſtante, iuramentum non tollit remedium legis.2.C.de reſcin. uendi. ſaltem impetrata abſolutione à iuramento,et non debet iuramentũ eſſe uinculum iniquitatis.d.conſ.81.nu.54.fol.119.& conſ.89.nu.6.fol. 130
Læſione enormißima ſtãte,uel p̃ſumptione doli,nihil tũc obſtat iuramentũ,et ſaltẽ petẽda eſt abſolutio.d.cõ.89.n.6.f.130
Læſionem ſciẽtibus nõ competit beneficiũ legis.2.C.de reſcin. uendi.conſ.81.nu.43.fol.119.ſed uide ibi nu. 51.fol. 119
Læſionem ſciẽtibus competit beneficiũ legis.2.C.de reſcin.uẽdi. & datur regreſſus renũciantibus qñ ſcilicet læſio eſt magna & longè ultra dimidiam.d.conſ.81.nu.51.fol. 119
Læſio magna requiritur,ad hoc, ut contractus minorum reſcindantur,conſ. 11.nu.11.fol. 28
Læſio ualde enormis requiritur ad hoc, ut lex.2.C.de reſcin. uendi.locum habeat in tranſactione.d.conſ.11.nu.22.fol. 28
Læſio quamuis nõ contineretur ab initio in contractu,ſi tñ ex poſt facto propter mutationẽ temporum contineat contractus læſionẽ enormẽ,põt tũc reſcindi, et debet regulari ſecundũ qualitatẽ ipſorũ tẽporũ,cõſ.34.nu.16.fo.57.ſcilicet qñ eſt cõtractus ſucceßiuus,reſpiciẽs ẽt futura tẽpora etc.
Læſio parua,uel magna,ſeu enormis Imperij iudicatur ſecundũ qualitatẽ Principis, & rei alienatæ,conſ.62.nu.32.fol.67
L.2.C. de reſcin. uendi. an habeat locum in tranſactione, conſ.1. nu.3.fol.1.& nu.11.fol. 2
L.2.prædicta.C.de reſcin.uẽdi. nõ habet locum in tranſactione.niſi adſit ualde enormis læſio,conſ.11.nu.22.fol. 28
L. 2. prædicta.C.de reſcin.uendi.habet locum etiam in trãſactione,conſ.89.nu.4.fol. 130
L.2.p̃dicta.C.de reſcin.uẽdi. nõ habet locum in donatione, ẽt data maxima læſione,et quæ ſit ratio,conſ.4.nu.35.fol. 8
L.2.prædicta.C.de reſcin.uẽdi.nõ habet locũ in donatione ſecundum cõem opinionẽ, & an habeat locum in renũciatione puellæ,ſeu filiæ facta de hæreditate &c.con.11.nu.7.f.27
L.2 p̃dicta.C.de reſcin.uẽdi.et illud remedium non habet locũ in donatione,cõ.81.n.46.fol.119.ſed uide ibi nu.55.fo.119
L.2.prædicta.C.de reſcin.uẽdi.an habeat locum in donatione, & quanto.d.conſ.81.nu.55.fol. 119
L.2.prædicta.C.de reſcin.uẽdi. & eius remedium locum habet in donatiõe ſimplici,quæ fit ſine probabili cauſa, et quæ ſapit prodigalitatem.d.conſ.81.nu. 57.fol. 120
L.2.prædicta.C. de reſcin.uendi. et illius legis beneficium non competit ſcientibus læſionem.d.conſ. 81.nu.43.fol.119.ſed uide ibi nu.51.fol. 119
L.2 p̃dicta.C.de reſcin.uẽdi.et illud remediũ cõpetit ẽt ſciẽtibus læſionẽ,et datur regreſſus renunciãtibus,qñ.ſ.læſio eſt magna, & longè ultra dimidium.d.conſ.81.num.51.fol.119
L.2.p̃dicta.C.de reſcin.uẽdi.et illud remedium tollitur per iuramentũ.d.con.81.n.45.fol.119.ſed uide ibi nu.54.f.119
L.2.prædicta.C.de reſcin. uẽdi. et eius remedium non tollitur per iuramẽtum, quãdo adeſt enormißima læſio, ſaltem impetrata abſolutione à iuramento, & non debet iuramẽtum eſſe uinculum iniquitatis.d. conſ.81.nu.54.fol. 119
L.2.prædictæ.C.de reſcin.uẽdi.et eius remedio ſi fuit expreſſe renunciatum,et renunciatum exceptioni de dolo, & appoſita clauſula ex certa ſcientia &c. nihil hæc operantur, ſtante læſione enormißima, imo augent ſuſpitionem doli, & læſionis, & præſumuntur tales clauſulæ adiectæ per calli-

Index Conſiliorum primæ partis

ditatem, & dolum.d.conſ.81.nu.53.fol. 119

L.cũ anus.ff.de cõdi.et demon.non pcedit,qñ in teſtamẽto eſt facta mentio de maſculis. itẽ lex illa admittere excuſetur filios nõ ex teſtamento,ſed ab inteſtato,con.7.nu.22.fol.14

L.cũ anus,prædicta,et.l.cũ acutiſsimi,quõ procedãt,et q nõ procedant in fideicommiſſo conditionali, qñ conditio poteſt uerificari in uita ipſius grauati,conſ.106.nu.21.fol. 149

L.fin.C.de noua.nõ pcedit,qñ eſt facta delegatio.c.2.n.10.f.3

L.et qui ſub imagine.C.de diſtrac.pigno.quomodo procedat, conſ.14.nu.5.fol. 31

L.creditores.ff.de diſtrac.pign.quõ limitet̃.c.97.n.52.f.144

L.codicillis in princ.ff.de uſufruc.lega.quomodo intelligatur, conſ.31.nu.12.fol.52.& uide ibi uſq; ad numerum.17.

L.non intelligitur.§.ſi quis palam.ff.de iure fiſci, quomodo intelligatur,conſ.42.nu.4.fol. 63

L.ſi ita ſcriptum.§.fin.de lega.2,& .l.ſi iam facta,de condi.et demon.quomodo procedant,conſ.52.nu.5.fol. 72

L.quod meo.§.fin ff.de acqui poſſe.quomodo intelligatur, & an intelligatur de ſola poſſeſsione naturali, ut ſcilicet illa amittatur,non autem ciuilis,conſ.79.nu.7.fol. 112

L.1.C.de legiti.hæredibus,quõ intelligat̃,cõ.81.nu.16.fol.117

L.ſi fundum per fideicommiſſum.ff.de leg.1. quomodo procedat,conſ.105.nu.3.fol. 147

L.ſi is cui.§ ſlauius.ff.de ſolutio.& ibi tradita, quomodo, & quando procedant.& de eius materia,uide in conſ.109.per totum,fol.151.& maximè nu.23.fol. 155

Lex aliqñ requirit,uel,phibet aliquid,et tñ actus nõ eſt nullus ſi contrariũ fiat,niſi id lex p̃ciſè dicat,conſ.11.nu.13.fo.41

Lex ſemper hortatur parentes ad æqualitatem ſeruandam inter filios,conſ.23.nu.5.fol. 43

Lex noua non comprehendit caſum,quo ius iam erat acquiſitũ alijs.d.con.13.nu.7.fol. 43

Lex cõis toll.t̃ p nõ uſũ,ſeu p cõtrariũ uſũ.cõ.27.n.1.f. 46

Lex poſitiua,ſiue ſit eccleſiaſtica,ſiue ciuilis, ligat in foro animæ,qñ non eſt nutritiua peccati,conſ.42.nu.10.fol. 61

Legis diſpoſitio ſolũ cõſideratur,et nõ factũ hominis,qñ factũ hoĩs accedit ad diſpoſitionẽ legis neceſſariã.c.50.n.12.f.70

Legis ratione correcta, non cenſetur correcta ipſa lex, conſ.81.nu.19.fo.117.ſed limita ut ibi nu.20.21.22.et 23.fo.117

Legis ratione correcta, cenſetur correcta ipſa lex,qñ reducitur ad ius antiquum, uel ad diſpoſitionem,quæ aliquo iure fuerat prius admiſſa.d.conſ.81.nu.20.fol. 117

Legis ratione correcta,cenſetur correcta lex, quãdo ratio eſt ſcripta in lege,uel ſtatuto,uel habetur pro ſcripta, quia eſt unica.d.conſ.81.nu.22.fol. 117

Legis ratione correcta,cenſetur correcta lex,quãdo aliàs reſultaret uicium,uel abſurditas.d.conſ.81.nu.23.fol. 117

Leges,et ſtatuta recipiũt naturalẽ intellectũ.c.96.n.1.fo.135

Liberatio facta cũ uno non trahitur ad aliũ,cõ.3.nu.13.f.6

Liberatio quantuncunq; generalis non trahitur ad incognita, etiam ſtante iuramento,neq; trahitur ad cognita, in quibus error interuenit.d.conſ.3.nu.14.fol. 6

Liberatio generalis facta, nulla ſumpta occaſione,præſumitur captioſa.d.conſ.1.nu.16.fol. 6

Libertas eccleſiaſtica quomodo intelligatur,cõ.11.nu.10.f.17

Libertas non ſoluendi collectas,et alia unera an præſcribatur, & q ſufficiat tempus quadraginta annorum,& quæ requirantur ultra curſum temporis,& an ſufficiat titulus,etiam inualidus,conſ.62.nu.18.fol. 87

Libera præſumitur res quælibet,conſ.16.nu.1.fol. 33

Liberè,hæc dictio remouet omne impedimẽtũ,cõ.8.n.17.fo.17

Liberorum.ſeu filiorum appellatione ueniunt omnes deſcendentes in infinitum, conſ.86.num.3. fol.126. ſi agatur de eorum fauore,conſ.87.nu.4.fol. 127

Liberorum, & deſcendentium appellatione ueniunt deſcendentes maſculi ex fœminis,conſ.86.nu.5.fol. 126

Liberorũ, uel filiorũ maſculorũ appellatione cõtinent̃ ẽt nepotes maſculi ex fœmĩa d'pprietate ſermonis.c.87.n.5.f.127. Fallit,quando materia ſubiecta repugnat,uel mens diſponentis, ibidem num. 6.

Liber Regiſtri an,pbet bona fuiſſe in bonis,cõ.6.n.8.fol.12, et de libro regiſtri.uide ẽt infra in uerbo, regiſtri liber &c.

Liber æſtimi. Statutum diſponens, q ſi per ſubditos fiat alienatio in perſonam priuilegiatam, bona non amoueantur de æſtimo, & regiſtro alienantis,ſed ipſe teneatur ad onera &c. an ualeat,conſ.11.nu.13.fo. 17

Liber æſtimi. An mercatores deſcribantur etiam in æſtimo pro eorum mercibus quò ad onera ſubeunda, & de hac materia, uide in conſ.38.39.& 40. fol. 60

Liber æſtimi,ſeu æſtimum non alia de cauſa fit, niſi ut æqualiter diſtribuantur inter ſubditos onera imponenda per Principem.d.conſ.38.nu.1.fol.60. Et de æſtimo uide etiam ſupra in uerbo, æſtimum.

Liber communitatis probat etiam pro ipſa communitate,ſi ſeruatus fuit in Archiuis, conſ.16.nu.7.fol. 33

Liber repertus in Archiuis,qui ſolent cuſtodiri,plenè probat, quamuis non ſit ſubſcriptus,conſ.34.nu.13.fol. 57

Liber rationum ſi contineat aliquas partitas,illæ partitæ,quæ reperiuntur ſcriptæ,præſumũtur ſcriptæ nomine illius,cuius eſt liber,& de eius mandato,conſ.9.nu.19.fol. 21

Libri priuati,& etiam ſimplicia memorialia, probant filiationem, conſ.83.nu.13.fol. 122

Libri Mercatorũ an probent,et an ualeat conſuetudo,q præſtetur fides libris mercatorum. & de mercatore, qui ſcripſit in libro aliquem fideiuſsiſſe pro alio,an ſcilicet fideiuſsio dicatur de pertinentibus ad artem,& an credatur &c.& de hac materia,uide in conſ.95.per totum,fol. 133

Libris mercatorum,uel artificum eſſe adhibendam fidem,ſi extet conſuetudo, debet intelligi,& limitari,niſi contrarium uideatur Iudici ex aliquibus cauſis probabilibus. et ſi ſtatutum,uel conſuetudo diſponeret contrarium, eſſet indiſcreta, & prona ad malum.d.conſ 95. nu. 1.fol. 133

Libris mercatorum credendum eſt in pertinentibus ad eorum artem,uel exercitium,& quæ ipſi aliter non facerent, niſi exercerent eam artem.d.conſ.95.nu.12.fol. 134

Et q fideiuſsio nõ dicatur de ptinẽtibus ad eorũ artẽ,nec mutuũ,nec cõmodatũ,uel depoſitũ,ibidẽ nu.11.et.n.14.f.134

Licentiati ſcholaſtici an ueniant appellatione ſtudentium,uel profeſſorum,conſ.27.nu.6.fol. 47

Ligna,ſeu arbores exiſtentes in ripis foſſatorum loci,ſeu Caſtri,ad quem pertineant,conſ.16.nu.17.fol. 34

Limitatio ad tex.in.l.creditores.ff.de diſtrac.pign.qñ.ſ.creditor nõ poſsit actione hypothecaria pſequi unum pignus ex multis,quod ſibi magis placet,conſ.97.nu.52.fol. 141

Linea materna, & mulieres,ſi excludantur per ſtatutum à ſucceſsione,et uocentur agnati maſculi, ſeu parẽtes paterni proximi,an tunc filij unius fratris conſanguinei tãtum admittantur ad ſucceſsionem patrui ſimul cum filijs alterius fratris utrinq; coniuncti. & de hac materia, uide latè in con.81.fo.116,uide ſupra in uerbo,filij,et in uerbo,fratres.

Linea materna ita cõſideratur, ſicut paterna appellatione fratrum, et ita uenit uterinus tantum, ſicut conſanguineus tãtum, uel ſicut utrinq; coniunctus. d. conſ. 81. nu. 32. fo. 118. & ſupra in uerbo fratrum.

¶ Litigare quis poteſt re uera pro alio, licet in cortice uideatur litigare pro ſe ipſo, conſ. 14. nu. 4. fol. 31

Litigatori utriq; cõis eẽ debet eadẽ diſpoſitio. c. 50. n. 20. f. 70

Lite pendẽte, ſi ius ſuperueniat, an, & quãdo cõprehendatur in iudicio cœpto, conſ. 20. nu. 13. fol. 40

Lite pendente, nihil eſt innouandum, & quomodo intelligatur hæc regula. d. conſ. 20. nu. 14 fol. 40

Lite pendẽte de uniuerſali ſubiectione, debent ſilere cætera omnes particulares ab ea dependẽtes, uel eam quouis modo attingentes, etiam q̃ nõ fuerit cœpta lis, ſed dubium ſit de ea, conſ. 62. nu. 2. fol. 84

Liti cauſæ maioris fieri nõ debet præiudicium per litem cauſæ minoris. & quæ dicatur cauſa maior &c, d. conſ. 62. nu. 1. fol. 84. & uide ſupra in uerbo, cauſa.

¶ Locatio iũcta cum quolibet alio adminiculo, p̃bat poſſeßionẽ, & dominium, cõſ. 9. nu. 11. fo. 19. et conſ. 16. nu. 6. fo. 35

Locationis inſtrumentum probat dominium, iunctis alijs coniecturis, uide etiam. d. conſ. 16. nu. 6. fol. 38

Locationes, infeudationes, et cæteri contractus facti p iniuſtos dños; et poſſeſſores, ueluti per Tirãnos &c. nõ p̃iudicant legitimis poſſeſſoribus, ſeu dominis, cõſ. 108. nu. 4. fol. 150

¶ Locus uel Caſtrum pertinet aliquando ad dominum iure ſuperioritatis, non iure pleno, conſ. 16. nu. 4. fol. 35

Locus, Argumentum ſumptum à ratione loci, ſeu ordinis ualet, conſ. 24. nu. 8. fol. 44

¶ Lucrum ex pecunia habetur loco fructuũ, cõſ. 40. nu. 8. f. 62

Lucrum dotis cenſetur deferri marito tãquã lucrũ præciſum, et ſibi omnino debitum ex diſpoſitione ſtatuti, et maximè qñ ſibi defertur etiã ſtantibus filijs &c. conſ. 50. nu. 2. fol. 70

¶ Luminibus uicini an quis poßit officere, extruendo murum, conſ. 20. nu. 19. fol. 41

De Litera M.

MALA Fides ſemper impedit præſcriptionem, etiam in terris Imperij, cum agatur de materia peccati. quod procedit etiam in actionibus perſonalibus, contra Bar. conſ. 28. nu. 1. fol. 47. & conſ. 58. nu. 4. fol. 80

Sed limitatur hæc regula ſingulariter, ut ibidẽ nu. 2. fol. 80

Mala fides allegari poteſt duntaxat uſq; ad 30. annos, & non poſtea, & trãſmutatur tunc mala fides in bonam fidem, niſi cõtrarium probetur, & tam in perſonalibus, quàm in realibus. d. conſ. 28. nu. 2. fol. 47

Malæfidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit. & an id procedat etiam quò ad actiones perſonales, cõſ. 58. nu. 1. fol. 80. & uide etiam ibidem nu. 4. fol. 80

Malæ fidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit, etiam quò ad actiones perſonales, reprobato Bartolo. d. conſ. 58. nu. 4. fol. 80. & conſ. 28. nu. 1. fol. 47

Malus effectus facit præſumi malam mentem. & omne malè actum, præſumitur prauo animo actum, con. 97. nu. 9. fo. 137

¶ Mandatum. ex mandato nõ naſcitur obligatio, ſed ex cõtractu principali, ſed id procedit fictè, & conſiderato effectu, nõ quò ad ueritatem, conſ. 45. nu. 8 fol. 65

Mandatum nũquã p̃ſumitur, niſi probetur, cõ. 67. n. 10. f. 100

Mãdatũ cũ libera p quæ uerba denotetur, cõ. 104. n. 1. f. 146

Mãdatum de ſoluẽdo legata, uel debita, an cõprehẽdat legatũ, uel debitum inefficax, et ſuſpẽſum &c. & de materia. l. ſi is cui. §. flauius. ff. de ſolutio. uide in conſ. 109. fol. 151

Mandatum ſimplex, uel generale de ſoluendo debita, non comprehendit debitum inefficax. d. conſ. 109. nu. 12. fol. 152. ſed uide ibidem nu. 23. fol. 153

Mandatũ generale de ſoluẽdo legata, uel debita, an cõprehẽdat legata, uel debita inefficacia, et qñ, et qñn procedant tradita in. §. flauius. ff. de ſolutio. d. conſ. 109. nu. 23. fol. 153

Mandatũ, ſeu cõfirmatio, q̃ ſoluant̃ legata, cõprehẽdit legatũ, quod aliàs erat inualidũ ſine tali mandato. et cõfirmatione, & non ea, quæ ſunt ualida, & quæ non indigebant ea confirmatione, & mandato. d. conſ. 109. nu. 17. fol. 152

Mandatum generale de ſoluendis legatis factum in ultima uoluntate comprehendit etiam legatum debitum ſaltem naturaliter, & in foro conſcientiæ. d. conſ. 109. nu. 25. fol. 158

Mandans ſimpliciter ſolui debita, eſt perinde, ac ſi diceret, omnia debita. d. conſ. 109. nu. 14. fol. 152

¶ Manſus, hæc dictio quid ſignificet, & q̃ habeat uaria ſignificata, conſ. 62. nu. 39. fol. 87

¶ Maritus cenſet̃ habere lucrũ dotis ex ſola diſpoſitione ſtatuti, et non aliter, puta ex teſtamẽto uxoris, cõ. 30. n. 11. f. 70

Maritus ſi prohibeatur per ſtatutum relinquere uxori, an tale ſtatutum procedat indiſtinctè, ſiue extent liberi, ſiue nõ extent. et de hac materia, uide in conſ. 88. per totum, fol. 129. uide infra in uerbo, ſtatutum.

Maritus ultra quartam à ſtatuto conceſſam an poßit legare uxori ueſtes, & annulos, & iocalia, & an in talem quartam imputentur ueſtes notabiles &c. conſ. 41. nu. 3. fol. 62

Et talis quarta relinquenda per maritum uxori ex ſtatuto non eſt quarta totius patrimonij, ſed priùs detrahi debet fideicommiſſum tanquàm æs alienum. d. con. 41. nu. 4. fol. 62

Et ſi maritus præcipiat hæredi de ſoluendis uxori omnibus legatis ſub pœna priuationis, talis pœna non eſt tenenda, ſtante ſtatuto ut ſupra. d. conſ. 41. nu. 6. fol. 62

Et ſi hæres repudiat hæreditatem, talis quarta ſtatuti ſoluẽda eſt uxori per uenientes ab inteſtato propter clauſulam codicillarem. d. conſ. 41. nu. 7. fol. 62

Maritus ſi tendat ad inopiã, an creditores eius habeant ius offerendi cõtra uxorẽ poßidentẽ, uel petentẽ bona mariti pro dote ſua. et de hac materia, uide in conſ. 80, per totũ, fo. 115

Maritus qñ tẽdit ad inopiã, an creditores eius habeãt ius offerẽdi cõtra uxorẽ, fuerũt duæ opiniões, una negatiua, et altera affirmatiua. et ẽ diſputabilis articulus. d. c. 80. n. 1. f. 115

Maritus quando tendit ad inopiam, q̃ creditores non habeant ius offerendi contra uxorem, eſt magis communis opinio, & uerior. & quæ ſint rationes. d. conſ. 80, nu. 2. fol. 115

Maritus quando tendit ad inopiam, q̃ uxor poßideat bona mariti pro dote ſua, et creditores non habeãt ius offerendi cõtra eam, nõ dicitur eſſe propriè reſtitutio, uel ſolutio dotis. & qui effectus ſequatur ex hoc. d. conſ. 80. nu. 3. fol. 115

¶ Maſculorum mentio ſæpe comprehendit etiam maſculos ex filiabus, conſ. 7. nu. 29. fol. 15

Maſculi deſcendentes ex filiabus ſæpe uocantur à teſtatore, non autem ipſæ filiæ, conſ. 13. nu. 8. fol. 31

Maſculorum, ſeu agnationis fauore ſi factum ſit fideicommiſſum, an ad illud admitti debeat nepos maſculus ex fœmina nupta in agnatione, excluſis cæteris agnatis, proximioribus agnatis teſtatori, q̃ ſit nepos. et de hac materia, uide in cõſ. 86. fo. 125. et in cõ. 87. fo. 127. uide ſupra in uerbo, agnatio.

Maſculi deſcendentes ex fœminis an cõprehendantur ſub conditione, ſi ſine filijs maſculis &c. & de hac materia, uide in d. conſ. 86.

d.conſ.86.fol.125.& in.d.conſ.87.fol. 127

Maſculi ex fœminis, ueluti nepos, ſeu pronepos, ex filia, ſeu ex nepte, comprehenduntur ſub conditione, ſi ſine filijs maſculis &c.d.conſ.86.nu.3.fol. 126

Maſculis, hæc dictio quando eſt appoſita in conditione, uel alia diſpoſitione, an tunc ueniant deſcendentes maſculi ex fœminis, & quomodo, & quando.d.conſ.86.nu.4.fol. 126

Maſculi deſcendentes ex fœminis ueniunt appellatione liberorum, & deſcendentium.d.conſ.86.nu.5.fol. 126

Maſculorū filiorū, uel liberorū appellatiōe cōtinent̄ ēt nepotes maſculi ex fœmina de ꝓprietate ſermonis.c.87.n.5.f. 127

Fallit, quādo materia ſubiecta repugnat, uel mens diſponentis, ibidem nu.6.fol. 126

Maſculorum filiorum appellatione non uenit nepos ex filia nupta in alia familia, quando agitur de fideicommiſſo facto fauore agnationis.d.conſ.87.nu.8.fol. 127

Maſculi d'ſcēdētes ex fœminis excludunt̄ à ſucceſſiōe feudorū regulariū, in quibus cōſiderat̄ ſola agnatio.c.86.n.2.f.125

Maſculorum mentio, & excluſio fœminarum arguunt fauorem agnationis, conſ.87.nu.14.fol. 128

Maſculorum mentio inducit fideicommiſſum fauore ipſorum maſculorum, conſ.54.nu.8.fol.74.& conſ.51.nu.8.fo.71

Maſculorū mētione ſi ſimpl'r habuit teſtator, cēſet̄ uoluiſſe bōa inter eos cōſeruari, et facere fideicōmiſſū.d.c.51.n.8.f.71

Maſculorū fauore ſi diſpoſitio ueriſimiliter facta fuit, tūc non admittūtur filiæ fœminæ, ſtes agnatos, et illos de familia, et multò minus qñ expſſè fit mētio d'maſculis.c.54.n.7.f.74

Maſculi ſi uocantur à ſtatuto, uel agnati, uel familia, uel domus, non refert, an frater ſit conſanguineus tantum, uel utrinq; coniunctus, conſ.81.nu.30.fol. 118

Maſculi ſi in una parte teſtamenti fuerunt expreſſè uocati à teſtatore, cenſentur etiam uocati in qualibet alia parte teſtamenti, in qua teſtator ſimpliciter dixerit de filijs, et non ueniunt filiæ, conſ.19.nu.12.fol. 39

Maſculis, hæc dictio poſita in conditione operatur, q; filij poſiti in conditione cenſentur expreſſè uocati per teſtatorem, puta ſi dictum ſit, ſi ſine filijs maſculis &c.& ſaltem concurrente aliqua alia coniectura, conſ.86.nu.11.fol.126.et conſ.87.nu.11.fol.128.ubi ponit rationem.

Maſculis exiſtentibus, q; fœminæ non ſuccedāt, ſi diſponat ſtatutum &c.uide infra in uerbo, ſtatutum.

Mater, uel frater dantes in dotem ſimpl'r rem propriam, uel cōem, cēſentur donare, ēt q; aliàs ſint adminiſtratores puellæ, et eſt uerius, et magis cōis opinio, conſ.12.nu.1.fol. 29

Matris erga filios maior præſumitur conſanguinitas, quā fratris erga fratrem.d.conſ.12.nu.3.fol. 29

Matre excluſa, non cenſetur excluſus eius filius, uel nepos, qñ uenit ex perſona ſua, et non matris, conſ.87.nu.9.fol. 127

Matrimonium cum ſecundo marito non ualet, niſi conſtet de morte primi, conſ.44.nu.1.fol. 64

Matrimoniū. De legato facto per teſtatorem alicui puellæ pro eius maritagio, & dote, quæ tamen puella iam reperiebatur maritata tempore facti legati, an ſibi debeatur. & de hac materia, uide in conſ.52.per totum, fol. 72

Et q; non debeatur legatum etiam in caſu ſecundi matrimonij, ibidem nu.8.fol. 72

Et q; ñ remaneat apud hæredes tāq̃ caducū, ibidē.n.10.f.72

Et q; legatum factum pro filiabus maritandis intelligatur de primis nuptijs tantum, ibidem nu.9.fol. 72

Matrimonium. De legato facto ad maritandū tot puellas pauperes &c.uide de hac materia in conſ.69.fol. 101

Et an intelligatur legatū de nubilibus tempore mortis teſtatoris, non aūt tempore teſtamenti, uide ibidem nu.9.fo.102

Matrimonium ut contrahatur inter aliquos, ſi ea contemplatione, uel in pœnam &c.fiat aliqua diſpoſitio, an ualeat. & de hac materia, uide in conſ.77.in fine, fol. 109

Matrimonium ut contrahatur, & ſeruentur ſponſalia &c. ſi facta fuit promiſſio, ſeu diſpoſitio pœnalis manifeſta, non ualet de iure talis diſpoſitio. Idem ſi ueriſimiliter facta ſit tanquàm in pœnam ad hunc finem, ut ſponſalia ſeruentur &c.d.conſ.77 nu.32.fol. 111

Matrimonij inter aliquos contrahendi cauſa uel contemplatione ſi aliquid datum, uel promiſſum fuit, debet reuocari, matrimonio non ſecuto.d.conſ.77.nu.28.fol. 111

Mediolani Dux, ſeu Ducatus, uide ſupra in uerbo Dux, & in uerbo Ducatus.

Meliorationes pertinent ad eum, ex cuius facto, & induſtria proueniunt, & ipſius lucro cedunt, conſ.16.nu.16.fol. 34

Memoriam non extare in contrarium probatur per teſtes, non autem per ſcripturas, conſ.64.nu.78.fol. 96

Memorialia ſimplicia q; probent filiationem, con.83.n. 13.f.93

Mendacium eſt ſufficiens indicium ad torturam, conſ.72.nu.10.fol.105. & conſ. 56.nu.31.fol. 77

Mendacium ualde ſubſtātiale ſufficit per ſe pro indicio ad torturam.d.conſ.56.nu.31.fol. 77

Mens contrahentium conſideranda eſt in contractibus, et tenendum, quod eſt ueriſimile, conſ.1.nu.4.fol. 1

Mens teſtatoris uincit uerba, conſ.24.nu.12.fol. 44

Mentem teſtatoris interpretari eſt periculoſum, & in ea ſæpe erramus, conſ.11.nu.1.fol. 30

Mens, & ratio inſpici debet in ſtatutis, conſ.81.nu.8.fol. 116

A^b Mente, et rōne ſtatuti licitū ē argumētari.c.71.n.5.f.104

Mens, et ratio ſtatuti differunt, remiſſiuè.d.cō.71.n.6.fo.104

Mens ſtatuti ambigui præſumitur eſſe talis, qualiter hactenus fuit interpretatum, conſ.27.nu.10.fol. 47

Mercator an poſſit uti ſigno, uel marcha habente aliquam ſimilitudinem cum ſigno, uel marcha alterius mercatoris. & de hac materia, uide in conſ.71.per totum, fol. 104

Mercator non poteſt etiam de iure communi uti eodem ſigno, uel marcha alterius mercatoris.d.conſ.71.nu.1.fol. 104

Mercatores q; prohibeantur uti eodem ſigno, uel marcha, quæ ſit ratio.d.conſ.71.nu.3.fol. 104

Mercator non poteſt uti ſigno, uel marcha habente ſimilitudinem in effectu cum ſigno, uel marcha alterius mercatoris, ut ſi unus utatur naui, alius non poteſt uti Triremi ſeu galera &c.d.conſ.71.nu.2.fol. 104

Mercator non utens palam eodem ſigno alterius mercatoris, ſed alio ſimili, grauius delinquit, & committit in legem deludendo eius diſpoſitionem.d.conf.71.nu.12.fol. 104

Mercatorum libri an probent. & de conſuetudine præſtandi fidem libris mercatorum, an ualeat. & de mercatore, qui ſcripſit in libro aliquem fideiuſſiſſe pro alio, an ſcilicet fideiuſſio dicatur de pertinentibus ad artem, & an credatur &c. & de hac materia. uide in conſ.95.per totum, fol.133

Mercatorum, uel Artificum libris ſi eſt adhibenda fides, ſic uigente ſtatuto, uel cōſuetudine, debet talis cōſuetudo intelligi, et limitari, niſi cōtrariū, uideat̄ iudici ex aliqbus cauſis ꝓbabilibus, et ſi ſtatutū, uel cōſuetudo diſponeret cōtrariū, eſſet indiſcreta, et prona ad malū.d.conſ.95.nu.1.fol. 133

Mercatorum libris credendum eſt in pertinentibus ad eorum artem, uel

artem, uel exercitium, & quæ ipſi aliter non facerent, niſi exercerent eam artem. d. conſ. 95. nu. 12. fol. 134
Et q. fideiuſſio non ſit de ptinentibus ad eorũ artẽ ſeu negociationẽ, ſicut neq; mutuũ, cõmodatũ, uel depoſitũ, at q. nõ credatur, ſi talia ſcribãt &c. ibidem nu. 11. et nu. 14. f. 134
Mercatores, & negociatores an deſcribi etiã debeant in æſtimo quò ad onera ſubeũda, et an merces, ſicut immobilia, debeant æſtimari. & de hac materia, uide in conſ. 38. fol. 60. et conſ. 39. fol. 61. et conſ. 40. fol. 61. in quibus tribus cõſilijs id tractat, uidelicet an mercatores, et negociatores deſcribi etiã deberent pro mercibus in æſtimo generali, quod erat faciẽdũ ſup uniuerſis ciuitatibus ſtatus mediolani etc.
Mercatores Ciuitatis an deſcribantur in æſtimo ciuitatis pro rebus mercantilibus, conſ. 39. nu. 1. fol. 61
Mercatores, ſeu negociatores ſoli, qui Principis deuotioni feruiunt, habent ius immunitatis. d. conſ. 39. nu. 3. fol. 61
Mercatores, qui pannos conducunt à partibus ultramontanis, non ſunt immunes. d. conſ. 39. nu. 4. fol. 61
Mercatores conſequũtur immunitatem à muneribus perſonalibus, et mixtis, quãdiu mercimonium exercent, & etiam à patrimonialibus, ſecundum aliquos, d. conſ. 39. nu. 9. fol. 61
Merces, ſeu mercimonia an deſcribi etiam debeant in æſtimo, quò ad onera ſubeunda, uide in conſ. 38. 39. & 40. fol. 60
Merces, et pecuniæ, et mobilia an deſcribi debeãt in æſtimo particulari uniuſcuiuſq; ciuitatis, uel oppidi, eſt ſatis dubiũ de iure, niſi in illis ciuitatibus, uel oppidis, in quibus extat notabilis ualor, & quãtitas mercium, quia tunc deſcribũtur, et cur ſecus in æſtimo, ſeu cõtributione gñali totius ſtatus, uel dñij, cõ. 38. nu. 6. fo. 60. et uide ibi uſq; in finem conſilij.
Merces non cohærent loco ciuitatis, & transferuntur quocunq;, ideo non debent ulterius grauari, cùm ſoluant uectigalia. conſ. 39. nu. 10. fol. 61
Mercium capitale eſt incertum propter periculum amiſſionis, d. conſ. 39. nu. 11. fol. 61
Mercimonia exercens an amittat nobilitatem, uide infra in uerbo, nobilitas.
¶ Metus. De quadã donatione, et ſecundo teſtamento, et codicillis factis per uxorem, an ſcilicet dicantur tales diſpoſitiones factæ p metũ, et uiolentiã mariti. et latè de materia qñ aliqua diſpoſitio dicat̃ facta p metũ, & debeat reſcindi, et qui metus requirat̃, et qñ pbet̃, et quid ſi iteruenit iuramẽtũ. et an p̃ſumatur actus factus per metũ, ſi cõtineat enormem læſionem, et de hac materia, uide in cõ. 77. per totũ, fo. 109
Metus, qui concernat periculum ſalutis, uel cruciatum corporis, dum requiritur à iure, id fit gratia exempli, et ſufficit metus. qui cadat in uiros conſtãtes, et etiã minor metus, ad reſcindendã ſcilicet diſpoſitionem &c. d. cõſ. 77. n. 1. f. 109
Metus ſi dicitur illatus alicui, qualitas illius perſonæ inſpici debet. d. conſ. 77. nu. 1. fol. 109
Metus minor requiritur in mulieribus, quàm in hominibus. d. conſ. 77. nu. 4. fol. 109
Metus dicitur, ſeu pro metu habetur ſola reuerentia erga aliquem. d. conſ. 77. nu. 3. fol. 109
Metu factus actus ſi dicatur, debet ille reſcindi, duobus interuenientibus, ſcilicet q. perſona, quæ fecit actũ, ſit de illis, quæ præſumũtur moueri ex reuerentia, ueluti mulier erga maritum, & filius erga patrem &c. item facta probatione minarum, ſecundum cõem opinionem d. conſ. 77. nu. 5. fol. 110
Metus ut p̃ſumatur, an ſufficiat ſola reuerentia perſonæ abſq; minis, q. non, et qñ probentur minæ, d. con. 77. nu. 6. f. 110
Metus cenſetur etiã probari, qñ teſtes deponunt de præcibus, quibus quis utebatur erga alium, ut faceret actum &c. & ſic ex præcibus infertur metus, quando agitur de perſonis, inter quas cadit reuerentia. d. con. 77. nu. 10. fol. 110
Metus cenſetur etiam pbatus, ſi perſona, quæ dicitur intuliſſe metum, erat ſeuera, & ſolita minari, & exequi minas, etiã cum alijs, & de facto, & uiolenter aliqua committere, ſaltem iuncta reuerentia facientis actũ. d. cõ. 77. nu. 19. fo. 110
Metu factus actus præſumitur, qui fit inter perſonas, inter quas præſumitur reuerentia, & continet enormem læſionem. d. conſ. 77. nu. 21. fol. 110. & conſ. 100. nu. 4. fol. 144
Metu factus cõtractus præſumitur, uel propter aliam ſpeciem doli, ſtante enormiſſimæ læſione, conſ. 89. nu. 5. fol. 130
Metu, ſeu per metum factus, & non liberè, præſumitur actus, quando continet enormem læſionem, & fit inter perſonas, inter quas præſumitur reuerentia, & eſt communis opinio, conſ. 100. nu. 4. fol. 144. & conſ. 77. nu. 21. fol. 110
Metus, & reuerentiæ maxima eſt ſuſpitio, quando uxor donat uiro, conſ. 4. nu. 11. fol. 7
Metus uel timor, ſeu reuerentia uxoris erga maritum nunquã præſumuntur, niſi probentur, puta per uerbera, ſeu minas præcedentes. d. conſ. 4. nu. 16. fol. 8
Metus reuerentialis ad hoc ut conſideretur, oportet probare, q. minæ, uel uerbera ſolita eſſent inferi, conſ. 11. nu. 9. f. 27
Metus, & fraus ceſſant propter præſentiam amicorum, et cõſanguineorum, item & propter præſentiam, et decretũ Iudicis. d. conſ. 11. nu. 10. fol. 27. & uide ibi nu. 12. fol. 27
Metus reuerentialis erga matrem an conſideretur, ſicut conſideratur in patre, & marito. d. conſ. 11. nu. 8. fol. 27
Metus uel timoris, & fraudis præſumptio excluditur ex cõfirmatione facta ſæpius, & ex interuallo, conſ. 4. n. 37. fo. 8
Metus, uel dolus in priuatis ædibus commiſſus ſufficit q. probetur per leuiores probationes, conſ. 77. nu. 9. fol. 110
Metus timor habetur pro metu. d. conſ. 77. nu. 11. fol. 110
Metus & error durare cenſetur, durante cauſa ipſius metus. d. conſ. 77. nu. 14. fol. 110. & conſ. 78. nu. 11. fol. 113
Metum duobus teſtibus affirmantibus magis eſt credendum, quã multis negantibus, conſ. 77. nu. 12. fol. 110
Metus an debeat pbari adfuiſſe in eo inſtanti, quo factus fuit actus. at q. ſufficiat probare minas, et uerba iratoria paulò ante, & etiã ex aliquo interuallo. d. conſ. 77. nu. 13. f. 110
Proteſtatio. q. quis fecit per metum, an ſit neceſſaria. et quando. d. conſ. 77. nu. 15. fol. 110
Proteſtatio ſufficit q. fiat abſente parte, qñ per metum non licet facere præſente parte &c. d. conſ. 77. nu. 16. fol. 110
Metum illatum fuiſſe &c. multum poteſt fama ad hoc probandum. d. conſ. 77. nu. 20. fol. 110
Metus in pbatione ſufficiunt coniecturæ, et p̃ſumptiones, puenientes ex naturali indicio, ueluti qñ fit alienatio ſine iuſta cauſa, uel qñ quis lædit̃, uel remittit aliqd, quod non eſt ueriſimile eũ uoluiſſe remittere &c. d. cõ. 77. nu. 24. fol. 111
Metu compulſa, uel ſeducta præſumitur mulier alienans ſine iuſta cauſa. d. conſ. 77. nu. 25. fol. 111
Metus, et doli, et enormis læſionis renũciatiões gñales cẽſent̃ factæ metu, et ui, eadem ratione, qua cenſentur factus actus ipſe principalis. at ideo non obſtant. d. con. 77. nu. 17. f. 111
Metu duntaxat ſi facta ſit donatio, tunc iuramentum poſitum in donatione obligat ipſo iure, ſed concedi debet abſolutio, ſi uerò eſt facta donatio ui, uel dolo, tunc non ualet iuramentum ipſo iure. d. conſ. 77. nu. 17. fol. 110

Index Conſiliorum primæ partis

¶ Minæ probari debent, quãdo actus dicitur factus per metum &c. d. conſ. 77. nu. 5. fol. 110
Minæ quomodo probentur, d. conſ. 77. nu. 6. 110
Minatoria uerba mortis proferens præſumitur inimicus, conſ. 72. nu. 12. fol. 105
¶ Minor ſi cõtrahat cũ iuramẽto, ualet cõtractus. c. 11. n. 3. f. 27
Et quomodo procedat authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. uendi. uide ibidem nu. 4. fol. 27
Minor ſi tranſigat, an ualeat tranſactio, & quid ſi ſit iurata. conſ. 11. nu. 18. fol. 28
Minor ſi, poſtquã factus fuit maior, permiſit labi decenniũ, nõ auditur amplius aduerſus donationẽ. d. con. 11. nu. 14. f. 27
Minor ſi poſtq̃ factus eſt maior pſeuerat in contractu facto in minori ætate, et non contradicit, cenſet̃ cõprobare, et intra quãtũ tempus poßit fieri contradictio. d. cõ. 11. n. 19. fo. 28
Minorum contractus non reſcinduntur, niſi adſit læſio, quæ ſit magna. d. conſ. 11. nu. 21. fol. 28
Minor habens curatores, & ita probibitus alienare, non cenſetur probibitus condere teſtamentũ, con. 109, nu. 2. fol. 151
Minor faciens teſtamentum non dicitur lædi, quia poteſt ſemper reuocari. d. conſ. 109. nu. 7. fol. 152
¶ Minus dare, et nibil dare, non æquiparantur, ſi materia ſubiecta requirat conſ. 53. nu. 3. fol. 73
¶ Mixtum munus q̃ cenſeatur munus merè reale, diſponi non poteſt per ſtatutum, conſ. 8. nu. 6. fol. 26
Mixti caſus an comprebendãtur ſub ſimplicibus in ſtatuto, & cui ſimplici magis adbæreant &c. uide in conſ. 20. fol. 34
Mixti caſus, qui cõſiderata rõne, et effectu reſoluũtur in ſimplices, comprabendũtur ſub ſimplicibus, ẽt ſtante ſtatuto q̃ ſtatuta intelligantur ad literam, et tanto magis qñ mixtus, magis adbæret uni ſimplici, quã alij. d. cõ. 20. nu. 4. fol. 40
Mixti caſus cui ex ſimplicibus magis adbæreãt, qñ neceſſe eſt, q̃ adbæreant magis uni, quã alij. d. conſ. 20. nu. 8. fol. 40
¶ Modus. legatum ſub modo nõ debetur, niſi eatenus, quatenus exigit res, propter quam legatur, conſ. 52. nu. 6. fol. 72
Modus in dubio potius pſumitur, quã cõditio, cõ. 4. n. 34. fo. 8
¶ Moniales poſſunt de iure communi dicere teſtimonium pro cauſa pertinenta ad monaſterium, conſ. 10. nu. 25. fol. 26
Moniales ẽt, et clerici uocãtur ſub illa cõditione, ſi deceſſerint ſine liberis, poſita in ſubſtitutione facta inuicẽ iter multos fratres, licet talis cõditio eis nõ conueniat, con. 7. n. 29. f. 15
¶ Monitio nũ eſt neceſſaria. ubi ẽ appoſita dies. c. 48. n. 5. f. 68
Monitio ſemper eſt neceſſaria, ubi non eſt expreſſa dies certa, & an ſufficiat dies tacita in materia pœnali, & priuatoria. d. conſ. 48. nu. 11. fol. 68
Monitio nulla requiritur, qñ nõ ſumus in caſu omißionis, ſeu negligẽtiæ, ſed ſumus in caſu poſitiuo contrauentionis, qñ ſcilicet iam heres contrauenit. d. conſ. 48. nu. 5. fol. 68
Monitio eſt q̃ facit incurrere pœnã &c. d. cõ. 48. n. 10. fol. 68
Monitiones plures ubi interuenıunt, ibi maior imponitur pœna. d. conſ. 48. nu. 9, fol. 68
¶ Monitoriæ qñ, et cõtra quos cõcedant̃, et an ante, et poſt litẽ cœptam. et de hac materia, uide in con. 15. per totum, fol. 32
Monitorias gñales cõtra detinẽtes res alienas, itẽ, et cõtra teſtes; qui ſciunt ueritatẽ &c. põt Iudex eccleſiaſticus cõcedere ad inſtantiam cuiuſcũq; petentis. d. cõ. 15. num. 1. fol. 32
Monitoria poſſunt concedi nõ ſolum poſt litem cœptam, ſed etiam ante. d. conſ. 15. nu. 2. fol. 32
Monitoriæ quandoq; de ſtilo conceduntur ſolum poſt litem cœptam, ſed talis ſtilus nõ ualet tanquàm contrarius indagande ueritati. d. conſ. 15, nu. 4. fol. 32
Monitorijs mißis, fieri poſſunt propalationes cum iuramento, ſi id præcipiatur in monitorijs. d. con. 15. nu. 7. fol. 32
¶ Mora irregularis an ſufficiat in legatis ad pias cauſas quò ad priuationem hæreditatis, remißiuè. con. 48. nu. 21. fo. 69
¶ Mortuus ſi qs reperiat̃, pſumit̃ fuiſſe occiſus ab eo, qui repertus fuit in loco, ubi erat occiſus, ſtãte inimicitia cum occiſo, uel perſecutione, uel alia ſuſpitione, con. 56. num. 19. fol. 80
Mortuus repertus præſumitur fuiſſe occiſus ab eo, qui fugiebat cum enſe nudo in manibus. d. conſ. 56. nu. 20. fol. 80
Mortuo delinquente an poßit ferri ſententia contra eũ in cauſa criminali pro pœna pecuniaria, et quomõ procedat illud, q̃ morte delinquentis extinguatur crimen &c. & de hac materia. uide in conſ. 90. per totum. fol. 130
Mortuo delinquente extinguitur crimen &c. Iura, quæ id dicunt, quomodo, & quãdo procedant. d. conſ. 90. nu. 1. fo. 130
Mortuo reo uel delinquente poſt concluſionem in cauſa, ferri poteſt ſentẽtia etiam cum tractatur de pœna pecuniaria acceſſoriè ad corporalem. d. conſ. 90. nu. 2. fo. 130
Mortuo Prætore uel officiali ante finem anni, an debeatur ſalarium totius anni &c. uide in conſ. 91. per totum, fol. 131. & infra in uerbo, ſalarium, & in uerbo, prætor.
¶ Mulier poteſt dare uiro omnia bona in dotem, & quid ſtante ſtatuto q̃ maritus lucretur totam dotem, conſ. 4. nu. 1. fol. 6
Mulier conſtante matrimonio nõ poteſt donare dotem, neq; de ea paciſci. d. conſ. 4. nu. 2. fol. 7
Mulier an poßit teſtari de dote, ſtante ſtatuto, q̃ maritus lucretur dotem &c. uide in conſ. 50. fol. 69
Mulier alienãs ſine iuſta cauſa præſumitur ſeducta, uel metu compulſa, conſ. 77. nu. 25. fol. 111
Mulierum genus eſt auarißimum, neq; facilè aliquid donãt. d. conſ. 77. nu. 26. fol. 111
Mulier ſi renũciet, uel trãſigat ſuper hæreditate fraterna, ſeu paterna, accepta parua dote legata, quando talis renũciatio nõ ualeat, & quãdo poßit reſcindi. & de hac materia, uide in cõſ. 89. fol. 129. uide infra in uerbo, renunciatio.
Mulieres in contractibus eas obligãtibus an ſatis ſit q̃ ſeruẽt ſolemnitates requiſitas à ſtatuto in mandato, uel ratihabitione ipſarum mulierum, nõ autem quãdo mãdatarius contrabit pro eis &c. conſ. 45. nu. 7. fo. 65
Mulier ſi nubat ſecũdo marito, nõ conſtito prius de morte primi, nõ ualet matrimonium, conſ. 44. nu. 1. fol. 64
Mulier, & eius bona reguntur ſecundum ſtatuta originis propriæ ipſius mulieris, ſoluto matrimonio, & quãdo non agitur de beneficio mariti, conſ. 23. nu. 11. fol. 45
Mulier uidua, cui factũ fuit legatum ſub cõditione ſi in habitu uiduali, & caſtè &c. ſi uiuat impudicè, et copulã carnalem admittat, quõ id pbetur. et de hac maria, uide in. c. 25. f. 44
Mulier uidua ſi committat ſtuprum, probari poteſt per teſtes ſingulares. d. conſ. 25. nu. 2. fo. 45
Mulieris impudicitia, ſeu copula carnalis ſolet pbari per quaſcunq; probationes etiam præſumptiuas, præſertim ubi nõ agitur de diſſoluendo matrimonio. d. conſ. 25. nu. 4. fol. 45
Mulierem uiduam impudicè uiuere an poßit allegari per hæredes teſtatoris, ſi mulier ipſa delinquebat adhuc uiuente teſtatore, qui nunquàm fuit conqueſtus, & quid ſi teſtator ignorabat. d. conſ. 25. nu. 11. fol. 45
Mulier uidua, cui factum fuit legatum ſub conditione &c. ſi uiuat impudicè, anima teſtatoris mortui triſtari præſumitur. d. conſ. 25. nu. 12. fol. 45

Mulier uidua,

Mulier uidua, cui factum fuit legatum ſub conditione &c. ſi impudicè uiuat, an ab ea repetatur indebitè ſolutum, et quid ſi nõ fuit ſolutum expreſſè, ſed per ſe mulier percepit fructus &c. d. conſ. 25. nu. 13. fo. 45
¶ Multa ſunt uera in actu exercito, quæ non ſunt uera in actu ſignato ſecũdum dialecticos, conſ. 31. nu. 15. fol. 52
¶ Munus mixtum q. cenſeatur munus merè reale, diſponi non poteſt per ſtatutum, conſ. 8. nu. 6. fol. 16
Munerum alia ſunt perſonalia, alia patrimonialia, alia mixta, ideſt quæ imponuntur perſonæ pro rebus, ut ſunt collectæ, conſ. 39. nu. 5. fol. 61
¶ Mutare propoſitum licitum eſt propter inſtrumẽtum, uel aliquid aliud de nouo repertum, etiam impugnãdo propriũ factum, & etiam ſi ſit concluſum in cauſa, conſ. 9. nu. 30. fo. 22
Mutanda non ſunt ea, quæ quis iam multis annis &c. conſ. 71. nu. 13. fol. 104

De Litera N.

NATVRALIS Ratio. uide infra in uerbo, Ratio.
Naturalẽ intellectũ recipiũt leges, et ſtatuta, cõ. 96. n. 1. f. 155
¶ Nati uel cõcepti tempore mortis teſtatoris, uel tempore euenientis conditionis an ſolum admittantur ad ſuccedendum, an uerò etiam poſtea nati, uel concepti. & de hac materia, uide con. 106. p totũ, fo. 148. uide infra in uerbo, ſucceſſio.
¶ Nauis appellatione cõtinet̃ et Triremis, et ſcapha, et quodlibet aliud inſtrumẽtũ aptũ ad nauigãdũ, con. 71. n. 7. fo. 104
¶ Negatiua teſtis, q. nõ potuiſſet id fieri, q̃n ipſe uidiſſet &c. confundit alterius dictum affirmatiuũ, conſ. 56. n. 32. fo. 78
¶ Negociatores et mercatores an deſcribantur in æſtimo, uide ſupra in uerbo, mercatores.
Negociatores ſoli, qui deuotioni principis ſeruiunt, habent ius immunitatis, conſ. 39. nu. 5. fol. 61
¶ Negociorum geſtor alicuius ſi præſtat ei alimenta, uel pecunias, uel quid aliud, an cẽſeatur donare, conſ. 12. nu. 6. f. 29
Negociorũ geſtores puellæ ſi ſint frater, uel mater, et dent ſimpliciter ei dotem, quid iuris. et de deciſione Baldi in. l. fin. C. de dot. promiſ. d. conſ. 12. nu. 10. fol. 30
¶ Nepos de proprietate ſermonis non uenit appellatione filiorum, ſed impropriè per interpretationem, conſ. 60. nu. 6. fol. 82. & nu. 20. fol. 83. & conſ. 29. nu. 11. fol. 49
Nepos regulariter non uenit appellatione filij in diſpoſitione hominis. d. conſ. 60. nu. 11. fol. 82. & ibidem nu. 20. fol. 83
Nepotes an cõtineãtur appellatione filiorum. d. conſ. 60. num. 20. fol. 81. & conſ. 29. nu. 10. 11. & 12. fol. 48. & 49
Nepotes, & cæteri deſcendẽtes an comprehendãtur appellatione filiorum in ſubſtitutionibus. d. conſ. 29. nu. 10. fo. 49. & uide ſupra in uerbo, filiorum.
Nepotes non ueniunt appellatione filiorum propriè loquendo, & quando ueniunt, illud fit per interpretationem, ſeu extenſionem, & non ueniunt in odioſis, neq; in ſubſtitutione reciproca. d. conſ. 29. nu. 11. & nu. 12. fol. 49
Nepotem nominans cenſetur de eo tractare tanquàm de nepote &c. conſ. 42. nu. 3. fol. 63
Nepos ſuccedit cum patruo in feudo, & repreſentat perſonam patris, & quare, conſ. 60. nu. 16. fol. 82
Nepos ex filia relictus facit ceſſare conditionem illam, ſi deceſſerit ſine liberis, conſ. 19. nu. 3. fol. 38
Nepos maſculus ex fœmina nupta in agnatione an admitti debeat ad fideicommiſſum factum fauore agnationis, excluſis cæteris agnatis, ꝓximioribus agnatis teſtatori, q̃ ſit nepos. et de hac materia, uide in cõ. 86. fo. 125. et in cõ. 87. fo. 127
Nepos maſculus ex filia, etiam agnatus, admittitur ad feudũ, & ad fideicõmiſſum factum fauore agnationis, excluſis cæteris agnatis, licet ipſe nepos nõ ſit proximior agnatus, ſed proximior reſpectu matris & cognationis tantum. d. conſ. 86. nu. 1. fol. 125. & d. conſ. 87. nu. 1. & 2. fol. 127
Nepos ſeu pronepos maſculus ex filia ſeu ex nepte q. comprehendatur ſub conditione, ſi ſine filijs maſculis &c. d. conſ. 86. nu. 5. fol. 126. & d. conſ. 87. nu. 3. fol. 127
Nepotes maſculi ex fœmina continẽtur appellatione liberorum uel filiorum maſculorum de proprietate ſermonis. d. conſ. 87. nu. 5. fol. 127
Fallit, quando materia ſubiecta repugnat, uel mens diſponentis, ibidem nu. 6. fol. 127
Nepotes admittuntur in ſtirpes, & nõ in capita, quãdo agitur de ſucceſſione patrui, conſ. 29. nu. 22 fol. 50
Nepotum appellatione ex communi uſu loquendi intelligimus filios fratris, conſ. 81. nu. 2. fol. 121
Neptis, quæ eſt remotior, multo minus cenſetur fuiſſe uocata à teſtatore, ſi nõ fuit uocata propria filia, con. 19. n. 9. f. 39
Sed non ualet hoc argumentum. quãdo uerba teſtatoris indicant contrarium, uide in conſ. 13. nu. 9. fol. 31
¶ Nihil dare, & minus dare, non æquiparantur, ſi materia ſubiecta requirat, conſ. 53. nu. 3. fol. 73
¶ Nobilitas an perdatur, & quomodo, exercendo mercimonia, & an exercendo artem Aromatariæ. & de hac materia, uide in conſ. 43. per totum, fol. 64
Nobilitatem amittit exercẽs mercimonia, ſed id ꝓcedit ſolũ in mercimonijs, et officijs abiectis, et uilibus. d. c. 43. n. 1. f. 64
Nobilitas non amittitur exercendo Aromatariam, & non eſt mirum, q. Aromatarius cenſeatur nobilis, qui prius etiam erat nobilis. d. conſ. 43. nu. 4. fol. 64
Nobilitati repugnans exercitium alicuius artis nocet, quandiu quis in eo exercitio uerſatur, & non poſtea. d. conſil. 41. num. 5. fol. 64
Nobilis, ſeu pro nobili habetur receptus inter Decuriones. d. conſ. 41. nu. 2. fol. 64
Nobilem eſſe aliquem, uel ignobilem ſolet dijudicari etiam ex conſuetudine patriæ. d. conſ. 43. nu. 3. fol. 64
¶ Nomen officij ſi exprimatur, uerificatur diſpoſitio in omnibus habẽtibus illud officiũ, ſecus ſi nomẽ pſonæ, cõ. 51. n. 15. f. 71
Nominis pluralitas non præſumitur, conſ. 6. nu. 12. fol. 12
Nomine filiæ, hæc uerba ſonant perinde, ac ſi diceretur, pro filia, uel ad utilitatem filiæ, conſ. 12. nu. 21. fol. 30
Nomina debitorum concernunt perſonam creditoris, & ei adhærent, & dicunt̃ eſſe ſub territorio, ubi eſt creditor, cõſ. 17. nu. 17. fo. 37. et cõ. 23. n. 9. fo. 43. et cõ. 26. nu. 3. f. 46
Nomina debitorum non circumſcribuntur loco, ſed regulanda ſunt ſecundum perſonam ipſius creditoris, & ſecũdum ſtatuta reſpicientia ipſam perſonam, conſ. 23. nu. 9. fol. 46
Nomina debitorum ſeu credita non circumſcribuntur loco, neq; cẽſentur eſſe ſub territorio ſtatuentium, neq; ſub territorio debitoris, ſed creditoris, conſ. 26. nu. 3. fol. 46
Nomina debitorum, ſeu credita, an cõnumerentur inter immobilia, ſicut annui redditus. d. conſ. 26. nu. 5. fol. 46
Nomina debitorum ueniunt etiam in confiſcationem bonorum, conſ. 17. num. 18. fol. 37
Nominans procuratorem, cẽſetur eum nominare, tãquã procuratorẽ, et qui nominat nepotẽ, cẽſetur de eo tractare, tãq̃ de nepote, et hæredẽ, tãquã hæredẽ &c. cõ. 42. nu. 3. f. 63
Nolatio et tractatus cõſtituũt aliquẽ in quaſi poſſeſſione filiationis fra-

tionis fraternitatis, et cuiuſcunq; gradus cõſanguinitatis, itẽ et cõis opinio q̃ talis ab oibus reputet, cõ. 93. nu. 21. fol. 122
Et talis quaſi poſſeßio transfert onus probandi in contrariũ, etiam in deciſorijs, etiam ſi tractetur de obtinenda hereditate, & eſt magis communis opinio, ibidem nu. 22. fol. 123
Et talis quaſi poſſeßio an ſit neceſſe q̃ probetur diſtinctè per gradus, ibidem nu. 23. fol. 123
Nominatio facta in inſtrumentis antiquis probat poſſeßionem iuriſdictionis, conſ. 64. nu. 5. fol. 91
Nominatio Principis tribuit ius, & ſi nominat ciuitatem, quæ non eſt, uel aliquem ſub titulo dignitatis, quam non habet, cenſetur uelle, q̃ ita ſit, & q̃ teles fiant. & an requiratur nominatio ex certa ſcientia. d. conſ. 64. nu. 19. fo. 93
¶ Notarius. Pro notario eſt ſemper in dubio præſumendum in bonam partem, conſ. 59. nu. 6. fol. 81
Notarius. In notarijs maximè attenditur quod fieri ſolet, cõſ. 10. nu. 16. fol. 25
Notarius q̃n poßit extendere, ſeu addere id, quod omiſit, ſeu abreuiatum poſuit in Imbreuiatura &c. uide in cõ. 59. f. 81
Notarius ſi nõ appoſuit clauſulam ſolitam apponi habetur illa pro appoſita, uel eſt de nouo apponẽda. d. cõſ. 59. nu. 2. f. 81
Notarius mei rogetus de inſtrumẽto an poßit in exemplo extracto adijcere clauſulam, de qua nullam mentionem fecit in imbreuiatura, & quando. d. conſ. 59. nu. 3. fol. 81
Notarius põt addere ea, quæ ſubintelligũtur de conſuetudine, et uigore abbreuiationũ ſeu cæterationũ. d. cõ. 59. n. 5. f. 81
Notarius põt addere in inſtrumẽto id, quod fuit omiſſum, dũmodo pbetur ita fuiſſe cogitatũ ipe cõtractus. c. 10. n. 15. f. 25
Notarius poteſt ex interuallo addere tempus, uel locum omiſſum in inſtrumento, & quãdo, & an requiratur conſenſus utrinſq; partis. d. conſ. 10. nu. 10. fol. 25
Notarius non poteſt de facili addere inſtrumento ex capite ſuo, ſed debet interuenire auctoritas Iudicis &c. d. conſ. 10. nu. 13. fol. 25
Notarius poteſt addere confines ſeu coherentias. d. conſ. 10. num. 21. fol. 25
Notarius poteſt errorem corrigere ex interuallo, etiã in pertinentibus ad partes, quãdo talis error probatur, & maximè quãdo fuit error in omittendo. d. conſ. 10. nu. 19. fol. 25
Notarij error, uel ineptia nõ nocet, ſed fit interpretatio uerisimilis, conſ. 24. nu. 11. fol. 44
Notarius ſi aliquid omiſit, talis error omißionis cẽſetur leuis error, conſ. 59. num. 4. fol. 81
Notarius, qui omiſit aliquid, quod de facili poterat adhibere, redditur ſuſpectus, conſ. 77. nu. 34. fol. 111
Notarius quicquid in inſtrumẽto appoſuit, quod reſpiciat factũ partis, præſumitur appoſuiſſe de aſſertione, & uoluntate partium, conſ. 59. nu. 7. fol. 81
Notarij actus cẽſentur eſſe actus poſſeſſorij, ſi concernũt ea, quæ ſolis tabellionibus conueniũt, conſ. 55. nu. 4. fol. 58
¶ Notorium. & ſentẽtia æquiparãtur, conſ. 90. nu. 5. fol. 130
Notoriam rem facit teſtium multitudo, conſ. 72. nu. 5. fol. 105
¶ Nouatio cẽſetur facta etiam de iure nouißimo, datu, q̃ nõ ſit expreſſum, quãdo ſcilicet eſt facta delegatio. & lex fin. C. de nouatio. non procedit in delegatione, conſ. 2. nu. 10. fo. 5
Nouatio ad hoc ut cẽſeatur facta per delegationem, requiritur etiam, q̃ delegatus promittat expreßè ut debitor delegãtis, nec ſufficit, q̃ ſimpliciter promittat. d. cõ. 2. n. 13 fo. 4
Nouatio facta nõ cẽſetur, licet ſolutio ſit facta partim etiam nomine alieno. & conſiſtit nouatio in præſumptione, et facilius negãda eſt, quàm inducẽda. d. conſ. 2. nu. 11. fol. 5
Nouatio hodie nõ præſumitur, niſi fiat expreßè, cẽſetur tamẽ fieri nouatio etiam tacitè ſaltem ope exceptionis, quando extant euidentes coniecturæ &c. conſ. 68. nu. 5. fol. 101
¶ Nudus miniſter q̃n quis eſſe nõ cẽſeatur, con. 52. nu. 12. f. 72
¶ Nullitas ſi tollatur à ſtatuto nõ comprehẽditur nullitas euidens, conſ. 70. nu. 13. fol. 103
Nullitas ſi tollatur à ſtatuto, non cẽſetur tolli euidens nullitas, quæ prouenit ex defectu iuriſdictionis, qualiacunq; ſint uerba ſtatuti, niſi etiam illa ſpecialiter exprimatur. & quæ ſit ratio. d. conſ. 70. nu. 14. fol. 103
Nullitas tutele &c. uide infra in uerbo, tutela.
Nullus actus nõ eſt, niſi id lex præciſè dicat, licet fiat cõtrariũ eius, quod lex requirit, uel prohibet, conſ. 21. nu. 13. fo. 41
Nullus poteſt eſſe unus actus reſpectu certarum perſonarum, & ualidus reſpectu aliarum, conſ. 38. nu. 8. fol. 60
¶ Numerus unus, ſingularis, uel pluralis, non eſt mutãdus in alium, niſi urgens aliqua ratio ſuadeat, con. 27. nu. 4. f. 46
Numeratio tacitè quandoq; præſumitur à lege, & quando, conſ. 97. nu. 55. fol. 142
¶ Nuncius, & executor quilibet eſſe poteſt in propria cauſa, uolẽte Iudice, dummodo ſcãdalum nõ ſequatur, quod procedit in criminalibus, ſicut in ciuilibus, conſ. 47. nu. 1. fo. 67
Nuncij publici nõ eſt nouum, q̃ aliquãdo falſum dicant, & tũc ſunt acrius puniendi, conſ. 56. nu. 53. fol. 78
¶ Nuptiæ primæ tãtum intelligũtur, quãdo factum eſt legatum pro filiabus maritandis, conſ. 52. nu. 9. fol. 72

De Litera O.

OBLIGARE Etiam heredem ſuum an cẽſeatur, qui promittit de facto ſuo tãtum, & q̃n, con. 74. n. 3. f. 107
Obligans ſe, an cẽſeatur etiam obligare heredes ſuos, et quomodo id intelligatur. & quid ſi expreßè promiſſum ſit etiã pro filijs et heredibus. d. conſ. 74. nu. 4. fol. 107
Obligationem ſolere naſci ex contractu principali, & non ex mandato, procedit id fictè, & conſiderato effectu. non quo ad ueritatem, conſ. 45. nu. 8. fol. 65
¶ Obliuio facilè præſumitur in teſtamẽtis, conſ. 19. nu. 13 fo. 39
¶ Occidẽs aliquẽ, cui ipſe occidẽs erat ſucceſſurus, priuatur hereditate tãq̃ indignus, nõ tñ tota applicatur fiſco, neq; etiã tota uenientibus ab inteſtato. et quomodo, conſ. 7. nu. 10. fo. 13
Occidens, uel uulnerãs unum, cum putaret occidere, uel uulnerare alium, quomodo puniatur, conſ. 30. nu. 2. fol. 50
Occidens, uel uulnerãs aliquem per errorem, cum putaret occidere, uel uulnerare unum ex perſecutoribus, nõ cenſetur committere aliquod delictũ, q̃n dabat operam rei licitæ, & quãdo fecit ob neceſſariam defenſionem, con. 56. nu. 35. f. 78
Et licet occidens nolit cõfiteri ſe occidiſſe, tñ ex quo actus criminaliter nõ eſt punibilis, ſi factus fuiſſet per errorem, nõ poteſt pro ueritate habẽda torqueri, etiam q̃ aliũde ueritas haberi nõ poßit, niſi ſit ſeruus, ibidem nu. 36. fol. 78
Occiſus ſi quis reperiatur, pſumitur fuiſſe occiſus ab illo, qui repertus fuit in loco, ubi erat occiſus, ſtãte inimicitia cũ occiſo, uel perſecutione, uel alia ſuſpitione, d. cõ. 56. n. 19. fo. 76
Occiſus præſumitur quis ab eo, qui fugiebat cum enſe nudo in manibus, d. conſ. 56. num. 20. fol. 76
¶ Offerendi ius &c. uide ſupra in uerbo, Ius.
¶ Officij nomen ſi exprimatur, uerificatur diſpoſitio in omnibus hñtibus illud officiũ, ſecus ſi nomen pſonæ, cõſ. 51, n. 13. f. 71
¶ Omißio an dicatur error, conſ. 10. nu, 2. fol. 24
Omißio eius, quod tacitè ſubintelligitur, non uiciat, conſil. 21. nu. 12.

21. num. 12. fol. 41

Omiſſum an cenſeatur id, quod non fuit expreſſum, & tamen fuiſſet facile exprimere &c. conſ. 109. nu. 20. fol. 153 & uide ſupra in uerbo, expreſſum.

¶ Omne, uel totũ, hæ dictiones ſolent omnia comprehendere, ẽt ſi talia ſint, quæ aliàs nõ includerentur, con. 17. nu. 4. f. 35

Omnium, hæc dictio an ſtet collectiuè, an uerò diſtributiuè, conſ. 31. num. 14. fol. 52

¶ Onus ſoluere debet unuſquiſq; pro patrimonio ſiue æſtimatu, ſiue æſtimabili, et etiam pro modo negociationis. et omnes debent æſtimari, conſ. 40. nu. 3. fol. 61

Onus collectæ ſupportari debet ſecundum quantitatem æſtimi, & etiam pro mobilibus, & pecunia numerata, quam quis fœnerauit. d. conſ. 40. nu. 4. fol. 61

Onera, quæ ſunt patrimonij, agnoſcuntur per fœneratores, & eis poteſt imponi onus. & collecta pro pecunia, quam habẽt. d. conſ. 40. nu. 2. fol. 61. & ibidem nu. 4. fol. 61

Onera ſubire an teneantur ẽt mercatores, & negociatores, et an deſcribi debeant & ipſi in æſtimo pro eorum mercibus. & de hac materia, uide in conſ. 38. 39. & 40. fol. 60

Onera ut æqualiter diſtribuantur inter ſubditos, hac de cauſa fit æſtimum, ſeu deſcriptio, con. 38. nu. 1. fol. 60

Onerum impoſitio dependet à iuriſdictione imponentis, & per conſequẽs à ſubiectione illorum, quibus imponuntur. d. cõſ. 38. num. 2. fol. 60

Onera. ſubiectio quò ad onera contrahitur per duo tãtum, per deſcriptionem bonorum immobilium, uel perſonarum in dominio ſeu territorio habitãtium. d. conſ. 38. nu. 4. fol. 60

Onera ſubire ſi quis non tenetur pp immunitatẽ generalẽ ab oneribus ſibi cõceſſam, an teneat ad onera, q̃ imponũtur pp caſum belli inopinatũ, & inſolitũ, uide in con. 1. p totũ. f. 1

Onera. Immunitas ab oneribus ſi fuit cõceſſa alicui. ea ſic iterp̃tari debet, q. eueniẽtibus oneribus ualde exceſſiuis, et iſolitis, ñ ſit iterim ſeruãda, ſed ſubeũda ſit rata portio onerũ. et ita cõiter ſolẽt interp̃tari immunitates. c. 34. n. 15. f. 57

Onera ſubire an tenẽatur clerici, & quæ onera, cõ. 1. n. 9 fo. 1

Onera & collectas impoſitas per laicos an teneantur ſubire clerici. & de hac materia, uide in conſ. 8. fol. 16

Onera & collectas impoſitas per laicos non ſubeunt perſonæ eccleſiaſticæ, neq; etiam onera alia extraordinaria. et quid reſpectu bonorum patrimonialium. & quid de oneribus, ſeu collectis præteritis, antequã bona eſſent eccleſiæ. et quid in caſu urgentis neceſſitatis. d. conſ. 8. nu. 1. fol. 16

Onera omnia perpetua, & uniformia, quæ ſunt affixa ipſi rei, & tributa tenetur ſoluere eccleſia. d. conſ. 8. nu. 2. fol. 16

Oneribus grauari à Principe ſeculari non poteſt eccleſia pro bonis, & locis donatis ab ipſo Principe, conſ. 62. num. 29. fol. 87. & uide etiam ibidem nu. 22. fol. 86

Onera. ſtatutũ diſpunẽs, q. ſi per ſubditos fiat alienatio in perſonam priuilegiatã, bona non amoueant̃ de regiſtro alienãtis, et ipſe teneatur ad onera &c. an ualeat. c. 8. n. 13. f. 17

Onera et collectas ſoluere cogit̃ feudatarius ẽt pro bonis ſuorũ ſubiectorum abſentium, qñ Princeps iubet, datur tñ poſtea ipſi feudatario repetitio cõtra ſubiectus, etiã q. Princeps ſit Tirãnus, uel aliter iniuſtè exegerit pecunias. c. 1. n. 13. fo. 2

Onera an poſſint imponi forenſibus. & de hac materia, uide in conſ. 26. fol. 46

Onera imponi non poſſunt forenſibus de iure communi etiam pro bonis immobilibus poſitis in territorio, ſed de conſuetudine eſt cõtrariũ. d. conſ. 26. n. 2. f. 46. et cõ. 34. n. 1. f. 56

Onera poteſt communitas imponere bonis, quæ ſunt ſub eius territorio, etiã ſi perſonæ ſint forenſes, et etiam ſi talia bona non reperiãtur in æſtimo deſcripta. d. cõ. 34. nu. 1. fo. 56

Onera pſoluere eſt potiſſimũ ſignũ ſubiectiõis. c. 62. n. 3. f. 84

Onera ſoluere non tenentur loca trãslata in eccleſiam ab Imperatore, etiam q. imponantur onera ſub nomine Imperij. d. conſ. 62. nu. 22. fol. 86

Onera exigere non poteſt Imperator in illis locis, in quibus nõ habet niſi ſuperioritatem Imperij, & non dominium particulare. & ſaltem de facto, & uſu longiſſimo in contrarium cenſetur amiſiſſe ius exigendi. d. conſ. 62. nu. 30. fol. 87

Onera ſoluere non coguntur ſubditi, licet aliqua loca ſint ſub Imperio, conſ. 64. nu. 98. fol. 98

Onera libertas non ſoluendi collectas, & alia onera an præſcribatur, & q. ſufficiat tempus 40. annorum, & quæ requirantur ultra curſum temporis et an ſufficiat titulus etiã inualidus, conſ. 62. nu. 38. fol. 87

Onerum ſolutio an poſſit pro parte remitti ſubditis per Principem, ſeu Dominum, in præiudicium ſucceſſorum. & an poſſint ſucceſſores iterũ cogere ſubditos ad ſolutionem totius cẽſus, uel oneris. et de hac materia, uide in cõ. 67. f. 99

Onera, ſeu cenſus, ſi uno modo ſoluta fuerũt per ſudditos erga Dominum, adeo q. nõ extet memoria in contrarium, et ſint ſubditi in quaſi poſſeſſione talis ſolutionis, præſumitur pro ipſis ſubditis, q. eodem modo ſemper ſoluerint in præteritum, neq; in talibus præſtationibus ſubditorum recedẽdum eſt à conſuetudine longi temporis. d. cõſ. 67. nu. 9. fol. 100

¶ Opinio communis, & generalis, atq; fama probatur per ſcripturas antiquas, conſ. 64. nu. 24. fol. 92

¶ Opponi non poteſt de iure tertij non excluſiuo intentionis agentis ipſo iure, conſ. 11. nu. 1. fol. 27

Opponi, & allegari poteſt ius tertij, quãdo prodeſt ipſi allegãti, quia concernat eius intereſſe, conſ. 64. nu. 3. fol. 91

¶ Ordo. Argumentum ſumptum à ratione loci ſeu ordinis ualet, conſ. 24. nu. 8 fol. 44

Ordines uel decreta unius ſtatus uel Ciuitatis nõ porrigũtur ad ciuitatem confœderatam, conſ. 49. nu. 1. fol. 69

¶ Originali ſtandum eſt, quãdo inſtrumentum extractum continet aliquem dictionem, quæ non reperitur in originali, et delenda eſt talis dictio de extracto, conſ. 10. nu. 1. fol. 24. uide ſupra in uerbo, Inſtrumentum.

De Litera P

PACTVM De hæreditate uiuentis negatiuum, ideſt de non ſuccedendo, an ualeat cum iuramento, & quãdo, & maximè ſi ſit ſuper hæreditate tertij, conſ. 11. nu. 15. fol. 27

Pactum de hæreditete uiuentis ualet, quando certa perſona nõ deſignatur. d. conſ. 11. nu. 16. fol. 27

¶ Papa. cauſa poſtquàm eſt deuoluta ad Papam, non poteſt Iudex inferior in ea ſe intromittere, conſ. 78. nu. 1. fol. 112

Fallit, qñ eſſet ueriſimile, q. partes uenirent ad arma, ibidem.

Parentella, ſeu illi de parentella ſi uocati ſint à teſtatore &c. uide ſupra in uerbo, Agnatio. & in uerbo, fideicommiſſum.

Parentes paterni proximi, & agnati maſculi, hæc uerba comprehendunt tam iunctos ex parte patris tantum, quàm utrinq; coniunctos, conſ. 81. nu. 5. fo. 116

Parentes paternos, hæc uerba denotant agnatos. d. conſ. 81. num. 6. fol. 116

¶ Paria ſunt, non uendere, uel nimis carum uendere, conſ. 8. num. 15. fol. 17

Paria ſunt, prohibere alienationẽ in eccleſiã, uel eã admittere,

ſed cum aliqua difficultatē.d.conſ.8.nu.16.fol. 17
Paria ſunt, nō eſſe,uel eſſe, ſed nō apparere.cō.9.nu.9.f.19
Paria ſunt; uocare illos de parentela, & uocare parentelam conſ.51.num.3.fol. 71
Pariſii opinio reprobatur in materia,an ſubſtitutio reciproca, ſeu reciprocū fideicommiſſum cenſeatur inductū inter multos inſtitutos &c.conſ.31.nu.21.cum ſequen.fol. 53
¶ Partitæ, quæ repertuntur ſcriptæ in libro rationum, præſumuntur ſcriptæ nomine illius,cuius eſt liber, & de eius mandato.conſ.9.nu.19.fol. 21
¶ Pater ſi promiſit dotē filiæ.et poſtea eidem fecit legatū, tale legatū cōpenſatur in dotē iam pmiſſam,cōſ.17.nu.9.f. 36
Pater ſi relinquat filiæ pro eius dotæ quæ tamen filia iam erat maritata,inſcio ipſo patre,quid iuris,conſ.52.nu.4.fol. 72
¶ Patruus utrinq; coniunctus nō præfertur patruo conſanguineo tantum, ſtante ſtatuto,q. agnati præferantur cognatis, ſed æqualiter admittuntur.conſ.81.nu.29.fol. 118
¶ Paupertas propria propalatione detegi non debet conſ. 39. num. 12. fol. 61
Pauper quis dicatur: & de legato facto diſtribuendo ad maritandum tot puellas pauperes &c. & de hac materia uide in conſ.69.fol. 101
Pauperem eſſe aliquem intelligitur uarijs modis, aliquando ſi non habet in bonis ſcutos quinquaginta, aliquando ſi non habet centum.d. conſ.69.nu.3.fol. 102
Pauper an aliquis dicatur,cōmittitur arbitrio iudicis,ſecundū magis cōmunem opinionem, quando ſcilicet agitur de notabili præiudicio.d.conſ.69.nu.4.fol. 102
Pauper ut quis iudicetur,inſpicitur qualitas negocij, et perſonarum,& ſi tractatur de perſoluendo debito,ille dicit̄ pauper q non pōt illud debitū ſoluere.d.cōſ.69.nu.6.fol. 102
Pauper dicitur ille nobilis,cui imminet onus dotādi filias,et eas nuptui tradere,et cōmode dotare nō pōt,licet habeat tātū, quātū ſufficit ad alimenta, et debet ei tanq̄ pauperi diſtribui legatū factum pauperibus etc.d.conſ.69.nu.7.fol. 102
Pauperes uocans diſpoſitio cenſetur uocare pauperiores, d. conſ. 69.nu.8.fol. 102
Pauperibus puellis natis ex conſanguineis ſuis ſi teſtator iubeat diſtribui legatum an intelligatur legatum de natis,& nubilibus tempore mortis teſtatoris, nō autem tempore teſtamenti, q. ſic.d.conſ.69.nu.9.fol. 102
¶ Pœna. iuſta cauſa excuſat à pœna,conſ.48.nu.17.fol. 69
Pœna infert̄ in eo,circa quod quis deliquit conſ.57.nu.2.f.79
Pœnā incurrit quis in pœnalibus ex ſolo conatu fraudulento, licet non ſequatur effectus,conſ.97 nu.6.fol. 136
Pœna ut cōmittat̄ ſufficit fieri de facto.d.cōſ.97.nu.6.f. 136
Pœnam regulariter nemo unquàm incurrit,niſi cōmittat dolū uel fraudem.d.conſ.97.nu.35.fol. 139
Pœnæ adiectio non tenet,quando non tenet principalis diſpoſitio conſ.8.nu.19.fol. 27
Pœna maior ibi imponitur, ubi plures interueniunt monitiones,conſ.48.nu.9.fol. 68
Pœnæ priuatiuæ ad hoc ut cōmittantur,duo copulatiuè requirunt̄,expreſsio diei,et expreſsio pœnæ.d.cō.48.n.14.f.68
Pœna priuationis adiecta per teſtatores hæredibus, ſi non ſoluāt oīa legata uxori,qñ non ſit timēda,cōſ.41.nu.6.f.62
Pœna priuationis bonorū contra alienātes adiecta per teſtatorem in prohibitione alienationis eſt de iure ualida, conſ. 97.nu. 1.fol. 136
Pœna priuationis adiecta per teſtatorē debet ſtrictè interpretari,quantū fieri pōt,& in dubio debet excludi,& nō extēdi,ēt q. tractet̄ de fauore eccleſiæ.d.cōſ.97.n.41.f.140
Pœna priuationis alicuius rei cōminata alicui i caſum cōtrauētionis nocet etiā eius filijs conſ.57.nu.18.fol. 80
Etiam q. filij ſint expſſà uocati ad eā rem,ſcilicet ſub nomine filiorū,non autem proprijs nominibus,ibidem.
¶ Pecunia depoſita in Arca, uel in ſacculo obſignata iudicatur tanquàm ſpecies,conſ.3.nu.5.fol. 5
¶ Penſitationes publicas, & tributa tenentur ſubire etiā clerici,conſ.8.nu.24.fol. 18
¶ Penſiones annuæ nō exactæ per hæredem grauatū an poßint exigi per fideicōmiſſarium,& an tranſeant in ſubſequētes fideicōmiſſarios tanquā res ſubiectæ fideicōmiſſo. et de hac materia,uide in conſ.79.per totum. fol. 114
Penſiones annue non exactæ per primum hæredem grauatum non pertinent ad hæredes ipſius hæredis, ſed ad fideicōmiſſarium.d.conſ.79.nu.1. fol. 114
Penſiones annuæ æquiparantur fructibus, & ſi non fuerunt exactæ per hæredem, percipiuntur per fideicōmiſſarium.d. conſ.79.nu.5.fol.114.& uide ibidem nu.18.fol. 115
Penſiones, & fructus non percepti ab hærede an tranſeant in fideicōmiſſarium,diſtinguitur, an proueniāt ex facto teſtatoris,an ex facto hæredis.d.conſ.79.nu.7.fol. 114
Penſiones, quæ tranſeunt in fideicommiſſarium,uidentur trāſire tanquàm in fideicōmiſſarium,et ſic tanquàm res ſubiectæ fideicommiſſo.d.conſ. 79. nu.2. fol. 114. uide tamen ibidem nu. 14. fol. 115
Penſiones non percepte per hæredem grauatum,& tranſeuntes in fideicommiſſarium, non augent fideicommiſſum.d. conſ.79.nu.8 fol. 114
Penſiones, quæ percipiuntur ex hæreditate ſubiecta fideicommiſſo, accreſcunt perſonæ, & non rei, & ſunt tanquàm lucrum ipſius perſonæ percipientis, ſicut & fructus.d.cōſ. 79.nu.11.fol. 114
Penſiones, & fructus quando ueniant in cauſam fideicōmißi, & quando non.d.conſ.79.nu.12.fol. 114
Penſiones tranſeunt ad fideicōmiſſarium tanquàm fructus pēdentes,ut poßit de eis liberè diſponere &c.d.conſ. 79. nu. 14. fol. 115
Penſiones annuæ ueniunt etiam appellatione hæreditatis, & tanquā pars hæreditatis.d.conſ.79.nu.4.fol.114.ſed uide ibidem nu.16.fol. 115
Penſiones uenire appellatione hæreditatis, quomodo procedat, & an ueniant ſimpliciter loquendo.d. conſ.79. num. 16.fol. 115
¶ Perfidiæ crimen non præſumitur &c.con.46.nu.6.fo. 66
¶ Periti ſunt conſulendi,conſ.55.nu. 5.fol. 74
Peritis in arte eſt magis credendum, quā cæteris omnibus teſtibus, etiam ſi non reddant rationem dicti ſui, & etiam ſi tractetur de probanda conſuetudine,conſ.20.nu.15.fo.40
¶ Periurium. quilibet error,& quælibet iuſta cauſa excuſat à periurio,& à dolo,conſ.9.nu.52.fol. 24
Periurium nō poteſt allegari per eum,qui eſt in dolo, et repellitur replicatione doli.d.conſ.9.nu.55.fol. 24
¶ Permutatio, uocabulum hoc latè patet. & quid comprehendat,conſ. 97.nu.20. fol. 138
Permutatio dicitur etiam, quando ſimpliciter fit ſubrogatio unius rei pro alia ab una & eadem perſona, ueluti quando hæres ſubrogat alia bona loco bonorum fideicōmißi.d.conſ. 97.nu.20.fol.138.& nu.43.fol. 140

¶ Perplexitas

¶ Perplexitas uerborū ſi pariat impoßibilitatem, talis impoßibilitas uitiat totam diſpoſitionem, conſ. 24. nu. 1. fol. 44
Perplexitas ſolet uitiare, quando nullo modo poteſt diſſolui, aliàs ſecus. d. conſ. 24. nu. 3. fol. 44
Perplexitas diſſoluenda eſt ſecundum uериſimilem mentem teſtatoris. d. conſ. 24. nu. 2. fol. 44
Perplexitas ſi cadat inter plures res, præfertur illa res, quæ eſt fauorabilior, & in eius fauorem fit interpretatio. d. conſ. 24. num. 9. fol. 44
¶ Perſona ex perſona alterius non debet quis conſequi, quod ex ſua prohibetur, conſ. 57. nu. 20. fo. 80
Perſona una excluſa, cenſentur excluſæ etiā omnes ab illa deſcendentes. d. conſ. 57. nu. 20. fol. 80
Perſonæ multæ quandoq; conſiderantur inter ſe uno modo, & comparatæ ad alias perſonas conſiderantur alio modo, conſ. 38. nu. 10. fol. 40
Perſonarum maxima legalitas, & dignitas ſupplet &c. conſ. 9. num. 45. fol. 23
Perſonæ, quæ ex coniectura mēte teſtatoris præferuntur ſubſtituto, ueniunt ab inteſtato, & non ex teſtamento. & quæ ſit ratio, conſ. 31. nu. 18. fol. 52. & conſ. 32. nu. 10. fol. 54
Perſonæ, quæ ex cōiecturata mente teſtatoris excludunt ſubſtitutum, ſatis eſt, q. ſint uel de liberis uel generaliter ſint de ſucceſſuris ab inteſtato in proximiori gradu, quàm ſubſtitutus. d. con. 31. num. 19. fol. 52
Perſonæ, quæ ex coniecturata mēte teſtatoris præferunt̃ ſubſtituto, præferunt̃ ei, ſiue ſuſtitutio facta ſit talibus pſonis ſine dictione uniuerſali, olim, ſiue ſecta ſit cum ea dictione, et dictio olim, nihil operatur ad excluſionē ſubſtituti, niſi qñ ſubſtitutio ſit extraneis. d. conſ. 31. nu. 20. fol. 52
Perſona magis dilecta à teſtatore &c. uide etiam infra in uerbo, Prædilectus.
¶ Pignus in iure pignoris non licet uti interpoſita perſona. & quomodo pcedat tex. in. l. & qui ſub imagine. C. de diſtrac. pign. conſ. 14. nu. 5. fol. 31
Pignus, & fideiußio, æquiparantur, conſ. 95. nu. 13. fol. 134
¶ Piſcandi ius an ſit de regalibus, & quando, & quid de iure piſcandi in foſſatis oppidi, conſ. 16. nu. 10. fol. 34
Piſcandi ius non ſemper eſt de regalibus, ſed tūc tantum, quādo princeps ex longa conſuetudine exegit uectigal ex quomodo piſcandi. d. conſ. 16. nu. 11. fol. 34
¶ Placentia an comprehendatur ſub decretis Mediolani, uide in conſ. 49. fol. 69
¶ Pluralis numerus &c. uide ſupra in uerbo, numerus.
Pluralitas nominis non præſumitur, conſ. 6. nu. 12. fol. 12
Pluralitas perſonarum non præſumitur, niſi probetur, conſ. 81. num. 12. fol. 122
¶ Plus, uel minus dicitur etiam reſpectu temporis, & res tunc minus æſtimatur, conſ. 4. nu. 45. fol. 9
¶ Poſitiui actus in faciēdo magis urgent, quā actus priuatiui in omittēdo, cōſ. 9. nu. 14. fol. 20. et uide ēt ibidē. nu. 16. f. 20
Poſitiuus actus in faciendo denotat uoluntatem, & deliberationem, ſed actus omißiuus in non faciendo non infert aliquā uoluntatem, uel deliberationem. conſ. 25. nu. 14. fol. 45
Poſitiuus actus non operatur effectum, quem de ſui natura ſolet operari, ratione conſanguinitatis, & familiaritatis. conſ. 9. nu. 18. fol. 21
¶ Poſiti in conditione quando cenſeantur uocati. uide ſupra in uerbo, conditio. & in uerbo, filij.
¶ Poßidere quilibet præſumit̃ ex titulo præcedente, & potius ex cauſa licita, quàm ex illicita, conſ. 64. nu. 32. fol. 93
Poſſeſſor malæfidei nullo tempore preſcribit. et an id procedat ēt quò ad actiones perſonales conſ. 58. nu. 1. et nu. 4. f. 80
Poſſeſſor malæfidei nullo tēpore præſcribit, etiā quò ad actiones perſonales reprobato Bertolo. d. conſ. 58. nu. 4. fol. 80
Poſſeſſor etiam iniuſtus non debet abſq; citatione priuari ſua poſſeßione, conſ. 67. nu. 11. fol. 100
Poſſeſſorij actus cenſentur eſſe, actus facti per notariū, ſi cōcernūt ea, q̃ ſolis tabellionibus cōueniūt, cōſ. 15. n. 4. f. 58
Poſſeſſorij actus in materia iuriſdictionis probantur per inſtrumenta, & alias ſcripturas, conſ. 64. nu. 16. fol. 93
Poſſeßio, & dominium probatur per locationem iunctam cum quolibet alio adminiculo, conſ. 9. nu. 12. fo. 20
Poſſeßio probatur per teſtes ſingulares, ſi ſimpliciter deponāt de actibus poſſeſſorijs, conſ. 25. nu. 5. fol. 45
Poſſeßio probatur per inſtrumentum in factis antiquis, etiam in præiudicium tertij, conſ. 64, nu. 17. fol. 93
Poſſeßio probatur ex ſola detentatione. d. con. 64. nu. 18. f. 93
Poſſeßio iuriſdictionis probatur per nominationem factam in inſtrumentis antiquis. d. conſ. 64. nu. 5. fol. 91
Poſſeßio, & etiam dominium iuriſdictionis probatur ex ſcriptura antique. d. conſ. 64. nu. 11. fol. 93
Poſſeßio totius iuriſdictionis cenſetur acquiſita ex unico actu poſſeſſorio, quando non conſtat aduerſarium poſſediſſe, & maximè ex unico actu uniuerſali. d. conſ. 64. nu. 19. fol. 93 & ibidem etiam nu. 79. fol. 96
Poſſeßione antiqua alicuius ſtante non habetur ratio poſſeßionis alterius, quæ ſit iunior, quia præſumitur uiolenta, uel clandeſtina. d. conſ. 64. nu. 20. fol. 93
Poſſeßio uiolenta non eſt habenda in conſideratione, conſ. 78. num. 15. fol. 113
Poſſeßionē an admittat is, qui fuit uiolenter expulſus, et quā, & an, & quando per talē uiolentiā amittat etiam ciuilem poſſeßionē. & de intelligentia tex in. l. quod meo. §. fin. ff. de acqui poſſe. et de hac materia, uide in. d. conſ. 78. fol. 112
Poſſeßionē naturalem tantum amittit, is qui fuit uiolēter expulſus de poſſeßione, ciuilem autem retinet, & ſola ciuilis ſufficit etiam ad recuperandam naturalem propria authoritate &c. d. conſ. 78. nu. 5. fol. 112
Poſſeßionem etiam ciuilem an admittat eiectus uiolenter, quādo non poteret de facili reſiſtere. & quomodo id procedat. d. conſ. 78. nu. 6. fol. 112
Poſſeßionem omnem indiſtinctè an admittat is, qui fuit expulſus cum magna ui, ut per exercitum, uel magnam turbam hominum. & de intelligentia tex. in. l. quod meo. §. fin. ff. de acqui. poſſe. an ſcilicet intelligatur de ſola naturali poſſeßione, ut illa amittatur, non autem ciuilis. d. conſ. 78. num. 7. fol. 112
Poſſeßionē ciuilem non amittit expulſus per uim quātumcūq; magnā, dūmodo habeat animū recuperādi de facto, & infra quantū tempus poßit recuperare. d. conſ. 78. nu. 8. fol. 112
Poſſeßio etiam ciuilis amittitur per magnam uim in dubio, ſecus quando conſtat, q. nō fuit amiſſus animus poßidendi, ut ſi conuocati fuerunt amici &c. d. conſ. 78. nu. 9. fol. 113
Poſſeßio ciuilis an cenſeatur amiſſa, qñ quis poterat recuperare, & non recuperauit, & q. id nō procedet durante metu in perſonam, non autem metu ne poſſet recuperari. d. conſ. 78. num. 10. fol. 113
Poſſeßionem Caſtri qui habet, an cenſeatur etiam eam habere prediorum, & aliarum rerum omniū à Caſtro dependētium

tium.d.conſ. 78.nu. 12.fol. 113

Poſſeßione Caſtri capta ſeu apprehenſione facta in una parte, non cenſetur facta in totum in alijs rebus, & predijs, quando ſunt narij apprehenſores.d.conſ. 78.nu.13.fol. 113

Poſſeßio ſubſecuta eſt optima declaratio conceßionum ambiguarum, conſ.62.nu.40.fol. 87

Poſſeßio an, & quando transferatur per ſequeſtrum Iudicis, uide in conſ.75.fol.108.& infra in uerbo, ſequeſtrum.

Poſſeßio non transfertur ex contractu inutili, & dato, q. poſſet transferri, non ſufficit translatio ficta per conſtitutum &c.conſ.78.nu.21.fol. 113

Poſſeßio, et dominium transferuntur ex contractu inutili, qñ eſt inutilis, quia factus eſt præter legem, non autem contra legem, & quomodo, conſ. 97.nu.47.fol. 140

Et an ẽt qñ lex reſiſtit contractui, & qñ, ibidẽ nu.48.f. 140

Poſſeßio, et dñium an trãsferantur ex contractu ſimulato, & qñ.d.conſ.97.nu.4.fol.136. & ibidem nu.49.fol. 140

Poſſeßio trãslata p cõſtitutũ etc. uid ſupra ĩ uerbo, cõſtitutũ.

Poſſeßio, uel quaſi poſſeßio filiationis, fraternitatis, & cuiuſcunq; gradus conſanguinitatis probatur per nominationem, & tractatum, item et per communem opinionem, q. talis ab omnibus reputetur, conſ.83.nu.21.fol. 122

Et talis quaſi poſſeßio transfert onus probandi in contrariũ etiam in deciſorijs, etiam ſi tractetur de obtinenda hæreditate, et eſt magis communis opinio, ibidem nu.22.fol. 123

Et talis quaſi poſſeßio an ſit neceſſe, q. probetur diſtinctè per gradus, & quando, ibidem nu.23 fol. 123

Poſſeßio per conſtitutum &c. uide ſupra in uerbo, conſtitutũ.

¶ Poſt, hæc dictio, & dictio, ſucceßiuè, faciunt ſubſtitutionem compendioſam, qñ eſt directa mentio mortis, & quid operentur, & quomodo intelligantur, conſ.29.nu.8.fol. 48

¶ Poſteritatis appellatione comprehenduntur omnes deſcendẽtes æqualiter, conſ.85.nu.8.fol. 125

¶ Poſthumi omnes an comprehendantur in inſtitutione facta de de uentre, ſeu de uentre prægnante. & de hac materia, uide in.d.conſ.85.fol.125. uide infra in uerbo, uenter.

¶ Poteſtas, & uoluntas requiruntur copulatiuè in quolibet actu, conſ.26.nu.1.fol. 46

¶ Præcedentia, & primordium tituli declarantur ex his, quæ poſtea contingunt conſ.61.nu.4.fol. 83

¶ Preces inferunt metum inter perſonas, inter quas cadit reuerentia, conſ.77.nu.10.fol. 110

¶ Precij cõſtitutio in dubio facit præſumi emptionem, & uenditionem.conſ.81.nu.47.fol. 119

¶ Prædicta, hæc dictio nõ refertur ad immediatè præcedentia, ſed ad aliquantulum remota, conſ.11.nu.28.fol. 28

Prædicta, hæc dictio habet relationem ad præcedentia, conſ.29.nu.5.fol.48.& uide ibidem nu.13.fol. 49

¶ Prædilectus in primo gradu ſubſtitutionis an cenſeatur etiam prædilectus in ſecundo, conſ.13.nu.6.fol. 31

Prædilectus à teſtatore in una parte teſtamenti, cẽſetur etiam prædilectus in alia parte, quæ eſt dubia, conſ.24.nu.5. fol. 44.& conſ. 57.nu.5.fol. 79

Prædilectus. quando agitur de perſona ueriſimiliter prædilecta à teſtatore, in dubio iudicandum eſt contra ſubſtitutos, conſ. 86.nu.6.fol. 127

Prædilectus ex præſumpta mente teſtatoris cenſetur eſſe omnis perſona, quæ eſt de deſcendentibus teſtatoris, ſecũdum magis communem opinionem.d. conſ. 86. num.7.fol. 116. uide etiam ſupra in uerbo, perſona.

¶ Prægnãtis uentris appellatione qd cõprehendatᷣ in inſtitutionibus &c. uide in cõſ.85.fõ.124. uide infra in uerbo, uẽter.

¶ Præiudicare quis ſibi cenſetur circa ius reale eo ipſo q. non declarat animum ſuum in contrarium, ſecus ſi ſit ius perſonale, conſ.12. nu.5.fol. 31

¶ Prælatus decedens tranſmittit fructus bñficij ad ſucceſſorẽ, non autem ad hæredes &c. conſ.79.nu.15.fol. 115

¶ Præſcribere nũquã põt exiſtẽs in mala fide, ẽt in terris Imperij, cũ agatur de materia peccati, quod pcedit ẽt in actionibus perſonalibus, contra Bartolum.conſ.28.nu.1.fo.47

Sed limitatur hæc regula ſingulariter, ut ibidem nu.2.fo.47

Præſcribere ullo tempore nõ poteſt malæfidei poſſeſſor, etiam quò ad actiones perſonales, reprobato Bartolo, uide etiam conſ.58.nu.1.& nu.4.fol. 80

Præſcribi an poßit libertas nõ ſoluendi collectas, & alia onera. & q. ſufficiat tempus. 40.annorum, & quæ requirantur ultra curſum temporis, et an ſufficiat titulus etiam inualidus, conſ.62.nu.38.fol. 87

Præſcribendi cauſam præſtat titulus, qui poteſt de iure inualidari, conſ.64.nu.61.fol. 95

Præſcribere an quis poßit, ut non ſubſit Imperio, eſt diſputabile, exceptis duobus caſibus, conſ.62.nu.35.fol. 87

Præſcribere ſine dubio poteſt eccleſia, ut nõ ſubſit Imperio, etiam ſi ſit magna res.d.conſ.62.nu.36.fol. 87

Præſcribere an poßit Princeps laicus, ut non ſit ſub Imperio, conſ.64.nu.80.fol. 97

Præſcribere contra Imperiũ põt laicus, qñ interim pſtitit obedientiam, et ſubiectionem eccleſiæ, conſ.62.nu.17. fol. 87

Præſcribere ut quis poßit contra Imperium, an ſit neceſſe, q. recognouerit Papam, & q. ſpecificè probetur talis recognitio, conſ.64.nu.56.fol. 98

Præſcribens cõtra Imperium debet ſaltem allegare titulum.d. conſ.64.nu.95.fol. 98

Præſcriptio longißimi tẽporis, et de cuius initio &c. currit ẽt contra ſuperioritatem Imperij, quãdo interuenit ſcientia Imperatorum, etiam ſine titulo &c.conſ.62.nu.14.fol. 87

Præſcriptio contra Imperium procedit ſaltem per tempus centum annorum, etiam quò ad reſeruata in ſignum ſuperioritatis, uel præeminentiæ, conſ.64.nu. 91.fol. 98

Præſcriptio q. nõ procedat contra reſeruata in ſignũ ſuperioritatis, hæc eſt regula, fallit in pſcriptiõe cẽtum annorũ.d. conſ.64.nu.92.fol. 98. quia præſcriptio cẽtum annorum nunquã cẽſeť excluſa, ibidem nu. 93.fol.98.et n.49.f.94

Et procedunt hæc facilius ſi loquimur de eccleſia præſcribẽte contra Imperium, quàm de laico, ibidem.

Præſcriptione acqri poſſunt Iuriſdictio, et Imperiũ uel mixtũ, uel merum, et an requiratur titulus.d.cõ.64. nu.41.fo.93

Præſcriptio iurium incorporalium nõ requirit titulum, & an præſcriptio iurium incorporalium, quæ reſpiciunt perſonas, ut iuriſdictio, & quid ſi eſt præſcriptio longißimi temporis, & an ſaltem debeat allegari ipſe titulus abſq; eo q. probetur.d.conſ.64.nu.42.fol. 93

Præſcriptio Iuriſdictionis neceſſariò nõ requirit titulum, qñ lapſum eſt tempus, de cuius initio &c. uel ſaltem tempus centum annorum.d.conſ.64.nu.43.fol. 94

Et de tex.in.c.1.de præſcrip.in ſexto, quõ intelligaᷣ, & qñ procedat, uel nõ procedat, uide latè ibidem nu.44. cum ſequentibus, & maximè nu.51. 52. 53. 54. fol. 94

Præſcriptio Iuriſdictionis licet habeat præſumptionem contra ſe, nõ tamen requiritur titulus, uel tempus, de cuius initio &c. ſed

&c. ſed ſufficit commune tempus, quod datur in præſcriptione corporalium, quãdo ſcilicet interuenit ſciẽtia illius, contra quem proceßit præſcriptio, & maximè ſtante curſu longi temporis. & tunc nõ procedit tex. in.d.c.1.de præſcrip. in ſexto.d.conſ.64.nu.51.fo. 94
Et ſufficit ſciẽtia præſompta locumtenentium, ibidem.
Item tex.in.d.c.1.nõ procedit etiam, qũ eſt leuis præſumptio pro illo, contra quem præſcribitur, & fortior præſumptio pro præſcribente.d.conſ.64.nu.52.fol. 94
Item tex.in.d.c.1. non ꝓcedit, quãdo præſumptio cõtra præſcribentem non eſt certa in genere & in ſpecie copulatiuè, ibidem nu.53 fol. 94
Item tex.in.d.c.1. nõ procedit, quãdo præſumptio iuris eſt quidem contra præſcribentem, ſed non fundat intentionem aduerſarij, ibidem nu.54.fol. 94
Præſcriptio Iuriſdictionis ſufficit q̃ procedat per tempus centum annorum ſine titulo, & eo tempore poſſunt præſcribi Ciuitates, & Caſtra, etiam contra romanam eccleſiam, & præſcriptio cum titulo, & præſcriptio centum annorum æquiparantur.d.conſ.64.nu.48.fo. 94
Præſcriptio Iuriſdictionis procedit per tempus 40. annorum, ſtante titulo.d conſ. 64.nu.58.fol 95
Præſcriptio ſufficit q̃ habeat titulum putatiuum, etiam dubium de iure, & maximè ꝑſcriptio longißimi temporis, & ſufficit titulus putatiuus etiam per errorem iniuſtum in præſcriptione iurium incorporalium. d.cõſ. 64.nu.57.fol. 95
Præſcribi etiam poteſt res iuriſdictionalis, quando adeſt titulus, conſ.67.nu.8.fol. 100
Præſcriptio. in præſcriptione tempus cẽtum annorum æquiparatur tempori, de cuius initio &c.cõſ.64.nu.50.fol. 94. & nu.94.fo.98.et tũc nõ eſt neceſſarium allegare titulũ, dato, q̃ poßeßioni reſiſteret ius cõe, ibidem.d.nu.50.fo.94
Præſcriptio cum titulo, & præſcriptio cẽtum annorum æquiparantur.d.conſ.64.nu.48.fol. 94
Præſcriptione prohibita, nõ cẽſetur prohibita præſcriptio centum annorum.d.conſ.64.nu.49.fol.94. & ibidem num. 91.fol.98.quia illa nũquàm cẽſetur excluſa.
Præſcriptio unius rei poteſt procedere ex multis titulis, & cauſis.d.conſ.64.nu.60.fol. 95
Præſcriptio nõ poteſt allegari, niſi quatenus eſt cõformis titulo, ſuper quo quis ſe fundat, & præſcriptio excedens titulum eſt præſcriptio cum mala fide, quæ nõ poteſt prodeſſe.conſ.14.nu.14.fol. 57
Præſcriptio ſeruitutis, uiæ, uel actus, uel itineris qũn fiat, & quæ requirãtur.et de hac materia.uide in cõſ.35.fol. 57
Præſcriptio ſeruitutis, uiæ.uel actus, uel itineris procedit lungo tempore, ſcilicet decem annis inter præſentes, & uiginti inter abſentes, dũmodo allegetur titulus, & probetur quaſi poſſeßio dicti longi temporis, ſiue præſcribatur contra facientem, ſiue cõtra patiẽtem, & dummodo actus poſſeſſorij fiant ſciente aduerſario, & tãquã prouenictes à iure ſeruitutis, & et nõ familiaritatis.d.conſ.35.nu.1.fol. 57
Et quomodo probetur fuiſſe factos actus poſſeſſorios iure ſeruitutis, ibidem nu.2.fol. 57
Præſcriptio. In præſcriptione bona fides præſumitur apud omnes perſonas præſcribẽtes eãdem rem ſucceßiuè, excepta prima perſona, conſ.64.nu.56.fol. 94
Præſcriptio actionis cũ mala fide an ꝓcedat aduerſus creditorẽ poſt.30.annos.et de hac materia, uide in cõ.29.p totũ.f.47
Præſcriptio an poßit opponi cõtra legatarium, qui ſtetit per 40.annos, uel plures, q̃ nõ petijt legatum. & de hac materia, uide in cõſ. 58.per totum, fol. 80
Præſcriptione etiam acquiri poteſt, quicquid poteſt priuilegio concedi, conſ.64.nu.88.fol. 97
Præſcriptio Regalium quãto tempore &c, uide infra in uerbo, Regalia.
Præſcriptio Aluei fluminis publici quãto tempore &c. uide ſupra in uerbo, Alueus.
¶ Præſentia amicorum, & cõſanguineorum facit ceſſare omnem metum, & fraudem, item & præſentia & decretũ iudicis, cõſ. 11.nu.10.fol.27. & uide ibidem nu.12.fo. 27
Præſentia, & cõſenſus uicinorum, mariti, & aliarum perſonarum, qualeſcũq; ſint, nõ tollit læſionem enormißimam, uel dolum, conſ.89.nu.7.fol. 130
Præſens, & tacens, & nõ declarãs animum ſuum in cõtrarium, cẽſetur ſibi facere præiudicium circa ius reale, ſecus ſi ſit ius perſonale, cõſ.12. nu.5.fol. 29
Præſens melius eſt, quàm futurum. unde ad præſens oua cras pullis ſunt meliora, cõſ. 4.nu.46.fol. 9
¶ Præſtationes annuæ fiunt interueniẽte facto utriuſq; partis, & ideo expreßè fieri debẽt ex tali cauſa, uel titulo &c. conſ.15. nu.1.fol. 5u
¶ Præſumẽdum eſt pro uiris, qui ſunt maximæ autoritatis, & notæ integritatis, ac fidei, conſ.11.nu.11.fol. 27
Præſumitur unuſquiſq; ſanæ mẽtis, ſaniq; iudicij, & facere, uel nõ facere, quæ quilibet homo ſani iudicij faceret, uel nõ faceret, conſ.46.nu.4.fol. 66
Præſumẽdum nõ eſt, q̃ quis bono conſilio cõtẽpto, malũ ſibi, et perniciofum uoluerit proponere.d.cõſ.46.nu.8.fo. 66
Præſumptio iuris et de iure admittit etiã ꝓbationẽ in cõtrariũ propter honeſtatẽ elicuius perſonæ, cõſ.95.nu.9.fol. 134
Præſumptio optima eſt, quæ colligitur ab effectu ſubſecuto, cõ. 104. nu.4.fol. 146
Præſumptio oritur ſemper ex præterito in præſenti, niſi probetur cõtrarium, conſ.97.nu.11.fo. 137
Præſumptio eſt, q̃ nemo uelit extraneas ſucceßiones ſuis præferre, conſ. 24.nu.4.fol. 64
Præſumptio una, uel cõiectura poteſt aliam tollere, & ſpecialis tollit generalem, & magis ueriſimilis præfertur minus ueriſimili, cõſ. 56.num.4.fol. 75
Præſumptiones plures, et propinquiores, et magis ſpeciales, et ueriſimiliores &c, ſemp debẽt ꝑferri, cõ.46. nu.14.fo.67
Præſũptiões duæ paris potẽtiæ ſe inicẽ elidũt.c.56.n.7.f.75
¶ Præteritum. ex præterito ſemper præſumimus in præſenti, niſi probetur contrarium, cõſ. 97.nu.11.fol. 137
¶ Prætor, uel Rector licet moriatur antę finem anni, debetur tamẽ ei, ſeu eius hæredibus ſalarium totius anni, & quæ ſit ratio. & quid ſi ſalarium erat præſtãdum in pluribus præſtationibus, uide in cõſ.91.per totum, fol. 131
¶ Primogenitura ſi ſit conſtituta in teſtamẽto, an in ea ſuccedere debeat nepos, id eſt, filius primogeniti, an uerò patruus, id eſt, ſecũdo genitus teſtatoris. & de hac materia, uide in conſ.60. per totum, fol. 82
Primogenituræ in ſucceßione præfertur Patruus nepoti. ſi ſit maior natu, quã ſit nepos, et quæ ſit ratio.d.c.60.n.1.f.82
Primogenituræ in ſucceßione præfertur Patruus nepoti, quãdo diſpoſitio habet nõ ſolum dictionem primogenitus, ſed ẽt dictionem, filius, ſecũdum magis communem opinionem, & quæ ſit ratio.d.conſ 60.nu.5.fol. 82
Primogenituræ in ſucceßione Patruus præfertur nepoti, quã-

do agitur de cauſa teſtamenti, ſeu alia ultima uoluntate, ſecus eſt in actibus inter uiuos, & quæ ſit ratio diuerſitatis. d.conſ.60.nu.9.fol. 82

Primogenitura ſi ſit delata nõ ex teſtamẽto, ſed ex diſpoſitione legis, filius ſuccedit in ea loco patris, & ſic nepos præfertur patruo, & ita intelligitur Ioan. Fabri in.§. cum filius, et Bar.in autben.poſt fratres.d.conſ.60.nu.18.fol. 83

Primogenitura ſi fuit conſtituta à teſtatore, & ſic qñ ſumus in diſpoſitione teſtatoris, nepos præfertur patruo, ſecundum Andr.Sicul ſed errat.d.conſ.60.nu.19 fol. 83

Primogenituræ ad ſucceſsionem eſt magis expeditũ, ꝙ Patruus præfertur nepoti, quando Patruus reperitur in poſſeſsione bonorum.d.conſ.60.nu.14.fol. 82

Primogenituræ ad ſucceſsionem ius non habet patruus aliquãdo, niſi deficientibus nepotibus. & de tex.in.c.licet, extra de uoto, quomodo procedat.d.conſ.60.nu.15.fol. 82

Primogenitura conſtituta in teſtamento eſt in effectu fideicommiſſum.d.conſ.60,nu.10.fol. 82

Primogenitura cenſetur eſſe magis beneficium ætatis, quã filiationis.d.conſ.60.nu.4 fol. 82

Primogenitura debet extare tempore, quo actus deducitur ad effectũ, aliàs nõ habetur in cõſideratiõe.d.cõ.60.n.13.f. 82

Primogeniti appellatione nunquàm uenit ſecũdo genitus, etiam deficientibus deſcendentibus primogeniti, ſecundum Bal.ſed malè.d.conſ.60.nu.17.fol. 82

Primogenitus idẽ denotat, quod primo natus.d.c.60,n.2.fo. 82

¶ Princeps non cẽſet̃ uelle tertio p̃iudicare, cõ.34.n.10.fo.57

Principis confirmatio non præiudicat iuribus aliorum, conſil. 107.nu.7.fol. 150

Principis iniuſtitia reputatur caſus fortuitus, & etiam ſententie iniuſta cuiuslibet iudicis, conſ.8.nu,21.fol. 18

Principis conceſsio facta per illa uerba, donamus, uel largimur &c. cenſetur eſſe libera donatio, & non feudum, conſ.62. nu.18.fol.86.& conſ.64.nu.29.fo. 93

Princeps ſi concedat aliquem locum, uel aliquod caſtrum, quãdo talis conceſsio non dicatur feudum, ſed donatio, & ꝙ maximè dicatur donatio, quãdo eſt facta per uocabulum donamus, uel largimur.d.conſ.64.nu.29.fol. 93

Princeps ſi concedat aliquid, præſumitur in dubio potius donatio, quàm feudum.d.conſ.64.nu.64.fol. 95

Princeps ſi concedat aliqua loca particularia ſimpliciter, cẽſetur ea cõcedere cum iuriſdictione ad ſimilitudinem aliorum prius conceſſorum, d.conſ.64.nu.66.fol. 95

Princeps ſi concedat quicquid habet circa lacum &c. nihil cẽſetur tribuere, niſi ea generalitas aliquo modo poſsit declarari.d.conſ.64.nu.69 fol. 95

Principis cõceſsio cẽſetur in dubio realis, et non perſonalis, ẽt in materia iuriſdictionis.d.conſ.64.nu.72.fol. 95

Princeps ſi dicat, fiat, et tractent̃, quẽadmodũ fiebat, et tractabãtur tẽpore genitoris noſtri &c. hæc uerba nõ faciũt relationem, uel ſuſpenſionẽ, ſed potius exprimũt id, quod erat, & non eſt opus facere fidem eorũ, quæ faciebat genitor, et maximè qñ uerba proferuntur ſuper negocio, de quo poteſt proferens liberè diſponere.d.cõnſ.64.nu.74.fo. 96

Princeps poteſt alienare regalia etiam in laicos &c. uide infra in uerbo, regalia.

Principis conceſsio, uel diminutio facta ſuper regalibus an, & quando ualeat, conſ.67.nu.5.fol. 100

Princeps poteſt alienare, quando eſt alienatio non continens magnam diminutionem ſtatus, conſ.64.nu.37.fol. 93

Princeps non poteſt reuocare alienationem, quam ipſemet fecit, niſi contineat alienatio magnam diminutionem ſtatus ſui, conſ.67.nu.3.fol. 100

Principis remiſsio, et liberalitas facta in ſubditos ex iuſta cauſa, ueluti propter maximam eorum fidelitatem, debet eſſe ualida.d.conſ.67.nu.4.fol. 100

Princeps an poſsit remittere ſubditis ſolutionem partis cẽſus, uel decimæ in præiudicium ſucceſſorum. & de hac materia, uide in.d.conſ.67.fol. 99

Principis contractus cum ſubditis an obliget etiam ſucceſſores ipſius principis.et de hac materia, uide in.d.con.67.fol. 99

Principes habẽtes iuriſdictionẽ in perſonas ſibi ſubditas, ueluti Marchio, Dux, Comes &c. p cõtractũ factũ cũ ſuis ſubditis obligãt non tãtum ſe, ſed ẽt ſucceſſores ſuos in ea iuriſdictione, & dignitate, ſecũdum communem opinionem.et quæ ſit ratio, & an ſit neceſſe, ꝙ factus fuerit contractus nomine ipſius dignitatis.d.conſ.67.nu.1.fol. 99

Principis contractus cum ſubditis obligat etiam ſucceſſores, dummodo talis contractus nõ contineat magnam diminutionem iuriſdictionis.d.conſ.67.nu.2.fol. 100

Principi de reſeruatis an ſint Caſtra, ſeu fortalitia de ſui natura, uide in conſ.16.fol.33. & uide infra in uerbo. Reſeruata principi &c.

Princeps ſi det iuriſdictionem, uel confirmationem faciat pro acquirendis, cenſetur etiam dare, uel facere pro iam acquiſitis, quæ ipſe princeps ignorabat, conſ.64,nu.35.fol. 93

Princeps ſi cõfiteatur aliqua loca eſſe alterius, ex hac cõfeſsione cẽſet̃ ea illi cõceſsiſſe, et donaſſe.d.conſ.64.n.38.fo. 93

Principis nominatio tribuit ius, et ſi nominat ciuitatẽ, quæ non eſt, uel aliquem ſub titulo dignitatis, quam non habet, cenſetur uelle, ꝙ ita ſit, & ꝙ tales fiant.et an requiratur nominatio ex certa ſcientia.d.conſ.64.nu.19.fol. 93

Principis certa ſcientia cenſetur probata ex ſola ueriſimilitudine, & præſumitur, quando eſt de negocio ad principem pertinente.d.conſ.64.nu,40.fol. 93

Princeps laicus an poſsit præſcribere, ut non ſit ſub imperio.d. conſ.64.nu,80.fol.97.uide ſupra in uerbo, præſcriptio.

Principis conſenſus præſumitur interueniſſe ex longo curſu temporis in actibus publicis, conſ.70.nu.5.fol. 103

Princeps poteſt ſequeſtrum facere, & aduocare poſſeſsionem timore ſcandalorum &c. conſ.75.num.3.fol.108.& uide infra in uerbo, ſequeſtrum.

Princeps ſecularis poteſt apponere manum ad poſſeſſorium beneficij eccleſiaſtici tanquàm uolens impedire rixas, et ſcandala.d.conſ.75.nu.5.fol. 108

Principi atteſtãti de timore ſcãdali credit̃.d.cõ.75.n,6.f.108

Principes, et Iudices debẽt ſemp ante oculos habere uiã tutiorem, præſertim ne ſcandala cõmittãtur, conſ.78.n.2.f. 112

¶ Principalis diſpoſitio ſi nõ tenet, nõ etiam tenet adiectio pœnæ, conſ.8.nu.19.fol. 17

¶ Priuationis pœna, uide ſupra in uerbo, pœna priuatiõis &c.

¶ Priuilegium immunitatis conceſſum per contractum cenſetur eſſe fortius, & magis eſt obſeruandum, conſ.1,nu.2. fol. 1

Priuilegium immunitatis conceſſum etiam pro hæredibus, & quibuſcunq; ſucceſſoribus an comprehendet ſingulares ſucceſſores, conſ.34.nu.4.fol. 56

Priuilegium immunitatis ab oneribus conceſſum interpretari debet, ꝙ ſuperuenientibus oneribus ualde exceſsiuis, & inſolitis, nõ ſit interim ſeruandum, ſed ſubeunda ſit rata portio onerum. et ita cõmuniter ſolent interpretari priuilegia immunitatum.d.

immunitatum.d. conſ. 54. num. 15. fol. 57
Priuilegium Papæ declaratur per priuilegia Regum, & unum priuilegium per aliud, & per priuilegium originale declaratur confirmatorium, & ex coniunctione duarum ſcripturarum fit liquida probatio &c. conſ. 64. nu. 33. fol. 93
Priuilegiũ unũ q; declaretᷣ p aliud, uide ẽt. d. c. 64. n. 36. f. 93
Priuilegio quicquid poteſt concedi, poteſt etiam præſcriptione acquiri, d. conſ. 64. nu. 88. fol. 97
Priuilegia eccleſiæ data per ius cõe non poſſunt tolli per ſtatutum, neq; ẽt data per aliud ſtatutum, cõſ. 8. nu. 18. fol. 17
Priuilegia poſteriora non auferunt ius iam acquiſitum ex alijs priuilegijs anterioribus, con. 64. nu. 89. fol. 97
¶ Pro, hæc dictio denotat modum, & cauſam finalem, nõ autem conditionem, conſ. 52. nu. 2. fol. 72
¶ Probatio alia nõ eſt faciẽda de eo, quod eſt uerisſimile, et correſpondẽs experiẽtiæ, et rationi naturali, cõſ. 7. n. 25. f. 15
Probari quod non põt, nõ eſt allegãdum, cõſ. 9. nu. 54. fo. 24
Probatio per euidentiam rei ſuperat omnes alias probationes, & cætera quæcunq;, quæ dici poſſunt in contrarium, conſ. 16. nu. 8. fol. 33. conſ. 97. nu. 31. fo. 139
Probatio in ſcriptis ſi nulla extet, poteſt quis cogi ad inſtrumẽtum celebrandum. conſ. 33. nu. 1. fol. 55
Probatio maior uincit probationem minorem, cõ. 56. n. 5. fo. 75
Probatio ſufficiens eſt ratio naturalis, d. conſ. 56. nu. 8. fol. 75
Probatio liquida fit ex coniunctione duarum ſcripturarũ, cõſ. 64. num. 33. fol. 93
Probatio ut perficiatur, poſſunt ſimul iungi inſtrumenta, & teſtes. conſ. 83. nu. 19. fol. 122
Probatio plena oritur ex depoſitione unius teſtis, & confeſſione partis, conſ. 95. nu. 10. fol. 134
Probatio dubia eo q; poſſit multis modis intelligi, cẽſetᷣ eſſe non dubia, ſed concludẽs, quãdo ſecũdum quemlibet intellectum concludit intentionem probãtis, conſ. 97. nu. 22. fol. 138
Probatio omnis, qualiſcũq; ſit, ẽt ordinaria, cõſiſtit in arbitrio Iudicis, conſ. 95. nu. 3. fol. 133. & cõſ. 99. nu. 7. fol. 143
Probatio ẽt cõtra præſumptionem iuris et de iure admitti põt propter honeſtatem alicuius perſonæ, conſ. 95. n. 9. fo. 134
Probatio nulla melior eſt, quàm per inſtrumenta, in antiquis, conſ. 6. nu. 10. fol. 11. & conſ. 16. nu. 5. fol. 33
Probatio magis admittitᷣ per inſtrumẽta, quã p teſtes in antiquis, et maximè probatio territorij, conſ. 64. nu. 22. fol. 98
Probatio in antiquis fit per quæcunq; adminicula, ut per tabulas marmoreas, & qualeſcunq; ſcripturas, & ex libris hiſtoriarum &c. d. conſ. 64. nu. 27. fol. 93
Probationes eas admittere debet iudex in antiquis, uel aliter difficilibus, quæ eum trahunt in uehementem opinionem. d. conſ. 64. nu. 28. fol. 93
Probatio per famam, uel per communem opinionem ſufficit in antiquis, conſ. 83. nu. 5. fol. 121
Probatio per indicia, & coniecturas habetur pro plena probatione in antiquis. d. conſ. 83. nu. 8. fo. 122
Probatio præſumptiua aliqñ ſufficit, conſ. 70. nu. 10. fol. 103
Probatio per cõiecturas, & præſumptiones admittitur in his, quæ de ſui natura ſunt difficilis probationis, & maximè id procedit in cauſis criminalibus, in quibus agitur de occulto delicto, conſ. 56. nu. 1. fol. 75
Probatio alicuius rei ubi eſt difficilis de ſui natura, debet tũc facilius admitti qualiſcũq; probatio, ẽt per probabiles coniecturas, per uerba enũciatiua inſtrumẽtorum antiquorũ, per indicia, & per argumenta, conſ. 83. nu. 11. fol. 122
Probationis difficilis eſt filiatio, uel cõſanguinitas, ẽt in facto recẽti, et admittitᷣ ꝓbatio per indicia, et cõiecturas, quæ habeatur pro plena probatione in antiquis, d. cõ. 83. n. 8. f. 122
Probationis difficilis eſt conſanguinitas. d. conſ 83. nu. 7. f. 121
Probationes qualeſcunq; etiã præſumptiuæ ſufficiũt ad probãdum impudicitiam, ſeu copulam carnalem, preſertim ubi nõ agitur de diſſoluendo matrimonio, conſ. 25. nu. 4. fol. 45
Probationes qualeſcunq; ſufficiunt ad probandum id, quod clam ſolet fieri, neq; facilè probari poteſt, ut eſt copula carnalis, d. conſ. 25. nu. 7. fol. 45
Probationes leuiores ſufficiunt ad probandum dolum, uel metum in priuatis ædibus commiſſum, conſ. 77. num. 9. fol. 110
Probationibus, & teſtibus partis cõtrariæ põt quis ſe iuuare, & ſuper eis ponere fundamentum, licet ab initio negauerit intentionem ipſius partis contrariæ, conſ. 9. nu. 21. fol. 21
Probationes nouas poteſt Iudex ex magna cauſa quãdocunq; admittere, licet iam ſit cõcluſum in cauſa, et eſt magna cauſa, ſi reperta ſint de nouo inſtrumẽta. d. conſ 9. nu. 32. fo. 22
Probationum facultas non eſt coanguſtanda, neq; ualet pactũ, ſtatutum, iuramẽtum, uel conſuetudo, ſi tendant ad reſtringendam facultatem probationum, conſ. 15. nu. 5. fol. 32
¶ Proclamationes, ſeu Cridæ quãdo fiunt per fiſcum, q; qui habet ius in bonis compareat &c. tenẽtur comparere & cõtradicere etiam habentes ius fideicõmiſſi conditionalis, alioquin cadunt à iure ſuo, conſ. 105. nu. 1. fo. 146
¶ Procuratoris mentio ſi fiat, intelligitᷣ tãquã de ꝓcuratore, et ꝓcuratorio nomine, cõſ. 79. nu. 3. f. 114. et cõ. 42. n. 3. f. 63
¶ Productio inſtrumentorũ de nouo repertorum ſi fiat ante latam ſentẽtiam, licet ſit concluſum in cauſa, reſcindunt talia inſtrumenta ea, quæ iam ſunt facta, conſ. 9. nu. 31. fol. 22
Productio inſtrumeotorum de nouo repertorum poteſt fieri ẽt abſq; reſtitutione in integrum. d. con. 9. nu. 33. fol. 22
Producens inſtrumentum cenſetur ipſum approbare in omnibus, et p omnia, neq; põt poſtea reuocare, neq; allegare errorem, ſed ſibi imputet, ſi bñ non cõſiderauit, cõ. 59. n. 11. f. 81
Et hoc procedit, etiam q; quis produxerit proteſtans, q; in partibus pro ſe facientibus tantum producebat, ibidem.
¶ Profeſſorum, uel ſtudentium appellatione an ueniant Doctores, & an ſcholaſtici licentiati, conſ. 27. nu. 6. fo. 47
¶ Prohibens cauſa potius inſpicitur, quã permittens, & potius quod obeſt, quã quod prodeſt, conſ. 20. nu. 9. fol. 40
Prohibitus expreſſè à teſtatore alienare bona, non poteſt detrahere falcidiã, et trebellianicã. Sed id intelligitur in caſu, quo potuiſſet teſtator, ſi uoluiſſet, ꝓhibere expreſſè, & nõ aliter. et nõ ꝓcedit in liberis primi gradus, con. 7. n. 7. f. 13
Prohibitus alienare eueniẽte certo caſu, eo caſu tantũ cẽſebitᷣ ꝓhibitus detrahere trebellianicã, et nõ alr. d. c. 7. n. 8. fo. 13
Prohibitio alienãdi extra familiã inducit fideicommiſſum, non purè, ſed eueniente caſu alienationis. d. conſ. 7. nu. 9. fol. 13
Prohibitio alienandi an inducat fideicommiſſum abſolutum etiã poſt mortem. an uerò duntaxat in caſum alienationis. et de hac materia, uide in conſ. 54. fol. 73
Prohibitio alienandi an inducat fideicommiſſum abſolutum, an uero ſolùm in caſum alienationis, latè diſputãt Docto. ſunt tamen duo caſus clari, ut in conſilio, quorũ uno cẽſetur inductum in caſum alienationis tãtum, altero abſolutè ẽt poſt mortem, & quãdo hoc ſit, declarat. d. conſ. 54. nu. 1. fo. 73
Et quando dictum fuit, q; bona non eggrediantur domos familiæ uſq; in infinitum, cenſetur inductum fideicommiſſum perpetuum, & abſolutum, ibidem nu. 2. fol. 73

Index Conſiliorum primæ partis

Probibitio alienandi ſimplex ſi ſit geminata, inducit fideicommiſſum abſolutum.d.conſ.54.nu.3.fol. 74.

Probibitio alienãdi ſi fiat per teſtatorẽ contemplatione certæ. pſonæ, illa pſona dicit̃ eẽ fideicõmiſſaria in caſum alienationis, ſcilicet pſona, quæ tunc extat, conſ.106.nu.20.fo.149

Probibitio alienãdi extra familiam nõ excludit filias, licet excludat deſcendẽtes ex ipſis filiabus, conſ.7.nu.26.fol. 15

Probibitio alienãdi bona extra familiam, & agnationem, an, & quando excludat filias fœminas, conſ.54.nu.5.fol. 74

Probibitus alienare, ſi alienet, non ſolum priuatur parte ſua, ſed etiam probibetur ne admittatur ad partem aliorum coheredum &c.conſ.7.nu.11.fol. 13

Probibitio de non alienãdo, ſeu fideicommiſſum comprebendit etiam id, quod quis habet ex ſucceſſiõe facta alijs per fideicommiſſum, ſeu alienationem &c.d.conſ.7.nu.32.fol. 15

Probibitio alienãdi facta heredibus cenſetur facta contemplatione coheredum, & eis deficientibus, contemplatione uenientium ab inteſtato.d. conſ.7.nu.13.fol. 13

Probibitio alienãdi non excludit uenientes ab inteſtato, niſi ſit facta in certam, & nominatã perſonam.d.cõ.7.n.12.fo.13

Probibitus alienare, uel diſponere de aliqua re uſq; ad certam ætatẽ, an poßit ante illã ætatem alienare, ſeu diſponere per teſtamentũ. et de hac materia, uide in cõ.109.in princ.f.151

Probibitus alienare. uel diſponere ante certã ætatem, puta annorum uigintiquinq; non probibetur alienare per teſtamentum.d. conſ. 109.num.1.fol. 151

Probibitus alienare à lege, ueluti eſt minor habẽs curatores, nõ cẽſetur pbibitus cõdere teſtamentũ.d.cõ.109.n.2.f.151

Probibitus alienare poteſt alienare per teſtamentum etiam ſpecialiter illam rem, quam erat probibitus alienare propter imbecilitatem ætatis.d.conſ.109.nu.3.fol. 151

Probibitus etiam ſimpliciter, & abſolute rem aliquam alienare, non cenſetur probibitus alienare eam per teſtamentũ.d. conſ.109. nu.4.fol.151, & ratio ſupradictorum omniũ quæ ſit. uide ibidem in.d.num.4.fol. 151

Probibitio alienãdi legitimã ualet, qñ eſt facta in fauorẽ filij, puta ne alienetur intra certum tẽpus, uel ſine cõſenſu proximiorum &c.con.7.nu.21.fol.14.et cõ.57.nu.10.fol.79

Probibitio alienãdi facta hoc modo, q̃ hæres nõ poßit ſine conſenſu tutorum, & curatorũ contrahere, uel diſtrahere aliquo modo, neq; uendere, aut alienare, neq; quicquã agere, quãdiu erit minor uigintiquinq; annis, ſub pœna priuationis bonorum &c. an comprebendat alienationem bonorum tantum, an uerò omnem contractum, & an comprebendat donationem inter uiuos. et an ſubſtitutio in pœnã priuationis uocat filijs heredis probibiti, ut ſcilicet ſubſtituti eos excludãt. et de hac materia, uide in con.57.per totũ, fol.79

Probibitus à teſtatore contrahere, uel diſtrahere aliquo modo, uẽdere, alienare, aut quicquã agere ſine cõſenſu tutorũ & curatorum, quãdiu ſit minor 25.annis, cenſetur probibitus facere omnem contractum.d. conſ.57.nu.8.fol. 79

Et ecõ[illegible] teſtator tũc timore pœnæ adiectæ, puidere heredi, eo q̃ uidet in eo minorẽ induſtriã, q̃ ſit opus, ibidẽ nu.9.f.79

Et tales probibitiones contrahendi, ſeu alienãdi uſq; ad certam ætatem, cenſentur fauorabiles, & latè interpretãtur; ut etiam comprebendant legitimam ipſorum filiorum probibitorum, ibidem nu.10.fol.79.& conſ.7.nu.21.fol. 14

Probibitio alienãdi bona non comprebendit alienationem actionis perſonalis ad bona.d.conſ.57.nu.3.fol. 79

Probibitus alienare, uel contrahere, ſi donet inter uiuos, incidit in pœnam.d.conſ.57.nu.13.fol. 80

Probibitio alienãdi bona operatur, q̃ etiam non poſſunt bona ipſa trãſire in fiſcum, conſ.7.nu.17.fol. 14

Probibitio alienãdi an cenſeatur facta dũtaxat heredibus primo loco inſtitutis, an uerò extẽdatur ad cæteros deſcendẽtes, & quãdo, conſ.54.nu.4.fol. 74

Probibitæ alienationis, ſeu fideicommißi uerba ſi ſint concepta in rem efficitur grauamen reale, & afficit omnes perſonas, quocũq; gradu inueniãtur, conſ.93. nu.2. fol. 132

Probibitio alienãdi realis cenſetur eſſe fortior probibitio, & nullam patitur exceptionem, etiam ſi res trãſeat in multas perſonas, conſ.97.nu.2.fol. 136

Probibitio alienãdi fit aliqñ per teſtatores pp affectionẽ, quam habẽt ad bona. ſed aliqñ pbibẽt teſtatores alienari habẽtes intentionẽ ad ualorẽ patrimonij &c.d.con.97.n.12.f.137

Probibitio alienãdi qñ eſt facta per teſtatores, debet potißimũ inſpici ratio, et mens teſtatoris, et ualet alienatio, quæ non offendit mentem, et rõnem, licet offendat uerba probibitiua alienãdi.d.conſ.97.nu.15.fol.138.et con.109.nu.8.fo.152

Probibitum alienari non poteſt etiam deduci in compromiſſum, conſ.64.num.7.fol. 91

Probibitus alienare bona, & grauatus fideicommiſſo &c. an poßit bona fideicommißi alienare, ſeu permutare, et alia loco ipſorum ſubrogare, ſi ex tali alienatione, uel ſubrogatione fideicommiſſum efficitur melius, & utilius. q̃ ſic. et de hac materia, uide in conſ. 97.fol. 136

Probibitio alienãdi ſi fiat cum pœna priuationis bonorum adiecta contra alienantes, talis pœna eſt de iure ualida.d. conſ. 97. num.1. fol. 136

Probibitio alienãdi ſi fiat cum pœna priuationis bonorum &c. talis pœna debet ſtrictè interpretari, quãtum fieri poteſt, et in dubio debet excludi, & nõ extendi, etiam q̃ tractetur de fauore eccleſiæ.d.conſ.97. nu.41.fol. 140

Probibitio alienãdi licet facta fuerit, et fuerit permiſſus unus actus tãtum alienationis, cenſetur tamen etiam permiſſus omnis alius actus illis ſimilis, & afferens eũdem effectum, uel meliorem, ſecus ſi deteriorem. & licet nõ ſeruetur forma cõceſſa, ſufficit tamen, q̃ ſatisfiat cauſæ, propter quam fuit permiſſa alienatio.d.conſ.97.nu.13.fol. 138

Promißio cuiuſcunq; rei in genere facta ualet, dummodo ex probabilibus coniecturis conſtet poſtea de qua re ſenſerint contrahentes, conſ.10.nu.13.fol. 25

Promißio de donãdo an producat actionẽ præciſam ad rem nominatam, & an cẽſeatur donatio, conſ.22.nu.3.fol. 42

Promißio facta aliqua contemplatione uel cauſa, debet reuocari, cauſa illa nõ ſecuta, conſ.77.nu.28.fol. 111

Promißio ſeu diſpoſitio pœnalis manifeſta ut ſpõſalia ſeruẽtur, et cõtrabatur matrimonium &c. non ualet de iure. idem ſi ueriſimiliter facta ſit tãquàm in pœnam ad hunc finem, ut ſponſalia ſeruentur &c.d.conſ.77.nu.32.fol. 111

Promittens de facto ſuo tãtum an obliget etiam heredem ſuũ, & quando, conſ.74.nu.3.fol. 107

Propalare res ſuas quem cogi iniquum eſt, maximè res mobiles, quæ in ſecreto habẽtur, & nõ debet propria paupertas propalatione detegi, conſ.39.nu.12 fol. 49

Propalationes fieri poſſunt cum iuramento, ſi id præcipiatur in monitorijs; conſ.15.nu.7.fol. 32

Proportio. Argumentum à proportione ualet, conſ.53. nu. 2.fol.73.& conſ.109 nu.5.fol. 152

Proteſtatio, q̃ quis fecit aliquid per metum, an ſit neceſſaria, & quãdo,

& quãdo, conſ. 77. nu.15 fol. 110

Proteſtatio ſufficit q. fiat abſente parte, quãdo per metum non licet facere parte præſente &c, d.conſ.77.nu.16.fol. 110

Proteſtatio iuris ſui, ſeu actus, qui fit cum proteſtatione iuris ſui, non nocet, conſ. 84.nu.2.fol. 124

¶ Protocolum notarij, & exemplum extractum quã continent diuerſitatem, cui ſit ſtãdum, & an, & quã ſit ſtandum exẽplo extracto. et de hac materia, uide in cõ.59.per totũ, f.81

Et q. ſtandum ſit protocolo, ſeu imbreuiaturæ, ibidem nu.1. fol.81. & conſ.10.nu.1.fol. 24

Protocolo, ſeu originali ſtandum eſt, quando inſtrumentum extractum continet aliquid, quod non reperitur in protocolo, & delendum eſt illud de extracto, conſ.10.nu.1.fol. 24

Protocolum, ſeu imbreuiatura notarij mortui ſi non reperiatur, an exemplum inſtrumẽti extractum ex ea per aliũ notarium faciat fidem, et quam fidem, maximè quãdo fuit extractum ſine autoritate iudicis, conſ.101.nu.4.fol. 145

Et q. faciat ſemiplenam probationem, ibidem nu,5.fol. 145

¶ Proximior ſolum admittitur inter natos tempore euenientis conditionis, conſ.106.nu,8.fol. 148

Proximiores, hæc qualitas ſemper ſubintelligitur &c. conſ. 51. num. 5.fol. 71

¶ Publicatio bonorum &c. uide ſupra in uerbo, confiſcatio.

Publicatione edictorum, uel bãnorum acquiritur iuriſdictio &c. uide ſupra in uerbo, iuriſdictio.

¶ Punitur quis in eo, circa quod deliquit, conſ. 57.nu.2.fol.79

¶ Purum, & conditionale purificatũ æquiparantur, conſ.106. nu.4.fol.148. & ſupra in uerbo, conditio.

De Litera Q.

QVALITAS. Non ſufficit aliquid ſcire, niſi illud ſciamus cum ſuis qualitatibus, & quomodo id intelligatur, conſ. 18. nu.7.fol. 38

Qualitas uerborum ſemper ante omnia inſpici debet, conſ.60. num. 8. fol. 82

Qualitas adiuncta uerbo debet intelligi ſecundum tempus uerbi, d.conſ. 60.nu.12.fol. 82

Qualitas, uel clauſula poſita in uno capitulo diſpoſitionis an referatur ad omnes partes diſpoſitionis, & quãdo, & q. nõ referatur, quãdo non eſt principalis, ſed potius acceſſoria, & modificatio unius capituli, conſ.88.nu,6.fol. 129

Qualitas, uel clauſula adiecta uni capitulo non refert̃ ad alias partes diſpoſitionis, quãdo aſsignari poteſt diuerſa ratio. d. conſ. 88.nu.7.fol. 129

¶ Quartæ duæ, ideſt legitima, & trebellianica detrahi poſſunt per filium grauatum reſtituere ſub conditione, & id procedit, etiam q. teſtator tacitè, uel expreſsè prohibuerit trebellianicam, & abſolutè, etiam in liberis primi gradus &c. conſ. 7.nu.6.fol. 13

Quartæ duæ detrahi poſſunt, quã quis fuit grauatus ſub cõditione, et hæc eſt communis opinio, conſ.17.nu.14.fol. 36

Quartæ duæ detrahi poſſunt ſtante fideicommiſſo, ſecundum magis communem, & aſcendunt ad dimidiam omnium bonorum, conſ. 41.nu.1.fol. 62

Sed an detrahi poſsint etiam in caſu, quo legitima excedit trientem, & aſcendit ad dimidiam bonorum. q. ſic, reprobata opinione Baldi. d.con.41.nu.2 fol.62. uide etiam ſupra in uerbo, legitima, & infra in uerbo, trebellianica.

¶ Quaſi poſſeſsio, uide ſupra in uerbo, poſſeſsio.

¶ Quemadmodum, hæc dictio poſita in quibuſdam uerbis Principis quando non faciat relationem, uel ſuſpenſionem, & quando non ſit opus facere fidem eorum, ad quæ refertur &c. uide conſ. 64.nu.74.fol. 96

¶ Querimoniæ, quæ fiunt coram amicis, uel alijs perſonis, poſtquam aliquis caſus contigit, habẽtur in conſideratione, & probant uerum animum conquerentis, & præſtant probabile indicium &c. etiam ſi tractetur de præiudicio tertij, conſ. 95.nu.8 fol. 134

¶ Quicunq;. hæc dictio eſt uniuerſalis diſtributiua, et attribuit actum inſolidum, conſ.32.nu.4.fol. 54

Quicunq;, hæc dictio aliquã ſtat collectiuè nõ autẽ diſtributiuè, maximè in uerbis ſubſtitutionis. d.conſ.12.nu.6.fol. 54

¶ Quilibet, hæc dictio de ſui natura, & proprietate idem importat, quod dictio, aliquis, conſ.13.nu.3.fol. 30

De Litera R.

RATIFICATIO Semper requirit̃ ad hoc, ut acquiratur ius abſentibus, et ignorantibus, etiam q. notarius fuerit ſtipulatus pro eis, & ante ratificationem poteſt reuocari quicquid actum fuit, conſ. 97.nu.8.fol. 136

¶ Ratio maior uincit minorem, & probatio maior uincit probationem minorem, conſ.56.nu.5.fol. 75

Ratio debet magis attẽdi, quã dictum in depoſitionibus teſtiũ, conſ.83.nu.24.fol. 125

Ratio naturalis eſt ſufficiens probatio, conſ. 56.nu. 8.fol. 75

Ratio ſtatutorum inſpici debet, conſ.88.nu,3.fol. 129

Ratio, et mẽs inſpici debet in ſtatutis, conſ.81.nu.8.fol. 104

A' Ratione, et mẽte ſtatuti licitum eſt argumentari, conſ.71. num.5.fol. 104

Ratio, et mẽs ſtatuti differũt remiſsiuè. d.cõ. 71.nu.6.fol.104

Ratio debet haberi pro expreſſa in ſtatuto, quãdo alia non poteſt aſsignari, item quando eſt expreſſa de iure communi in eadem materia. d.conſ.71.nu.4.fol. 104

Ratio omnimoda quando adeſt, tunc in ſtatutis comprehẽditur etiam caſus non clarè ſpecificatus, etiam ſtante ſtatuto, q. ſtatuta intelligãtur ad literam &c. conſ.20.nu.5.fol. 40

Ratio omnimoda quãdo adeſt, comprehenditur caſus omiſſus tãquàm ſpecies ſub genere. d.conſ.20.nu.6.fol. 40

Rationi naturali correſpondens, & experientiæ, & uериſsimilitudini non indiget alia probatione, conſ.7.nu.25.fol. 15

Ratio agnationis ſi ſit conſiderata per ſtatutũ, uel p teſtatorẽ, nõ ſemp ab ea arguitur indiſtinctè, neq; fit extẽſio, ſed reſtringuntur ad perſonas nominatas &c. con.13. nu.5.fol.30

Ratio ſtatuti, quæ fauet agnationi, ſeu lineæ paternæ, ita procedit in conſanguineis tantum, ſicut in utrinq; coniunctis, & quò ad eam rationem nihil iſti inter ſe differunt, conſ. 81. nu.7.fol. 116

Ratione legis correcta, non cenſet̃ correcta ipſa lex. d. cõ.81. nu.19.fo.117. ſed limita, ut ibidẽ nu.20.21.22.et 23.f.117

Ratione legis correcta, cenſetur correcta ipſa lex, quando reducimur ad ius antiquum, uel ad diſpoſitionem, quæ aliquo iure fuerat prius admiſſa. d.conſ.81.nu.20, fol. 117

Ratione legis correcta, cenſetur correcta lex, quãdo ratio eſt ſcripta in lege, uel ſtatuto, uel habetur pro ſcripta, quia eſt unica. d.conſ.81.nu.22.fol. 117

Ratione legis correcta cenſetur correcta lex, quãdo aliàs reſultare uitium, uel abſurditas. d.conſ.81.nu.23 fol. 117

Ratio quæ ſit, cur fideicommiſſum reciprocum non cenſeatur inductum, niſi quã ſubſtitutio ſit de omnibus bonis, & ſit expreſsè ultimo morienti, non autem alijs caſibus, puta quando ſit poſt mortem omnium &c. conſ. 31.nu.8.fol. 51

Ratio, cur perſonæ, quæ ex præſumpta uoluntate teſtatoris, ſolent ex-

ſolent excludere ſubſtitutum, ueniant ab inteſtato, & non ex teſtamento.d.conſ.31.nu.18.fol. 52

Ratio, q. ſtatutum laicorum probibens alienari in nõ ſubditum comprebendat clericos, ne ſcilicet contingat laicos nimium grauari ad onera ſuſtinenda, ſi facultates eorum minuantur, an ſit bona, conſ. 8. num.12. fol. 17. & uide etiam ibidem nu.20. fol. 17

Rationum liber, uide ſupra in uerbo, liber.

¶ Reciprocum fideicommiſſum, ſeu reciproca ſubſtitutio an cẽſeatur inducta inter inſtitutos &c. uide ſupra in uerbo, fidicommiſſum, & infra in uerbo, ſubſtitutio.

¶ Rector, uel Prætor licet moriatur ante finem anni debetur tamen ei, ſeu eius bæredibus ſalariũ totius anni. & quæ ſit ratio. & quid ſi ſalarium erat præſtãdum in pluribus præſtationibus, uide in conf. 91. per totum, fol. 131

¶ Recuperãdæ remedium &c. uide infra in uerbo, remedium.

¶ Recuſatio Iudicis tãquã ſuſpecti an fieri poßit ex eo q. pater eius eſt aduocatus in eadem cauſa, in qua eſt Iudex. & an Iudex recuſatus poßit à recuſatione uel ſentẽtia recuſationis appellare. & de bac materia, uide in conf. 92. per totum, fol. 131

Recuſandi iudicem nõ eſt iuſta cauſa, q. pater ſit aduocatus in eadem cauſa, in qua filius eſt Iudex, uel è contra. d. conſ. 92. nu.1. fol. 131

Recuſari non poteſt Iudex, licet aduocatus alicuius ex litigatoribus ſit commenſalis, id eſt de familia Iudicis. d. conſi. 92. num. 2. fol. 131

Recuſari nõ põt Iudex ordinarius, quãuis eius Aſſeſſor ſit ſuſpectus. et quomodo, et qñ id procedat. d. cõſ. 92. nu.3. f. 131

Recuſatus Iudex per ſentẽtiam an poßit appellare. d. conſil. 92. nu.4. fol. 131

Recuſatus Iudex non poteſt appellare, quãdo eius non intereſt. d. conſ. 92. nu. 7. fol. 131

¶ Reditus annui cõnumerant̃ īter immobilia, cõ. 26. n. 5. f. 46

¶ Regalia poſſunt liberè trãsferri in laicos. & ſi trãsferãtur in eccleſiam à Principe ſeculari, nõ poteſt amplius Princeps ſe in eis intromittere &c. conſ. 62. nu. 25. fol. 86. & cõſ. 63. num. 2. fol. 88

Regalia q. poßint per Principes alienari etiam in laicos. d. conſ. 63. num. 1. fol. 88

Regalia. Principis conceßio, uel diminutio facta ſuper regalibus an, & quando ualeat, conſ. 67. nu. 5. fol. 100

Regalia p̃ſcribunt̃ p tm̃ tps, de cuius initio etc. c. 16. n. 9. f. 34

De Regalibus an ſit ius piſcandi, & quando, & quid de iure piſcandi in foſſatis oppidi. d. conſ. 16. nu. 10. fol. 34

De Regalibus nõ ſemper eſt ius piſcãdi, ſed tunc tãtum, quãdo Princeps ex longa conſuetudine exigit uectigal ex commodo piſcandi. d. conſ. 16. nu. 11. fol. 34

De Regalibus ſunt cõdemnationes. d. cõſ. 16. nu. 14. fol. 34

¶ Regionis cõſuetudo inſpicit̃ in teſtamẽtis, cõſ. 6. nu. 2. fo. 12

¶ Regiſtri liber. Bona ſi non reperiũtur deſcripta in regiſtro, ſeu cataſtro communitatis, an præſumantur non eſſe ſubiecta, conſ. 34. nu. 11. fol. 57

Regiſtri liber. ſtatutum diſponens, q. ſi bona alienãtur in perſonam priuilegiatam, bona ipſa nõ amoueantur de regiſtro, ſeu æſtimo alienãtis, ſed ipſe teneatur ad onera &c. an ualeat, conſ. 8. nu. 13. fol. 17

Regiſtri liber an p̃bet bona fuiſſe in bonis, cõſ. 6. nu. 8. fol. 12

¶ Regula. à regula nõ eſt recedẽdum, et in dubio iudicãdum eſt pro regula, cõſ. 46. nu. 3. fol. 66. et cõſ. 25. nu. 18. fol. 45

Regulis inhærendo debet Iudex in dubio ferre ſententiam. d. conſ. 25. nu. 18. fol. 45

Regula eſt, q. ſemper debemus interpretari, ut quis non uideatur tollere, quod ſemel conceßit, conſ. 8. nu. 23. fol. 18

Regula eſt, q. ea, quæ quis fecit per errorẽ facti extra iudiciũ, uel in iudicio, poſſunt reuocari uſq; ad cõcluſionem in cauſa, & an etiam uſq; ad ſentẽtiam, conſ. 9. nu. 37. fol. 22

Regula eſt, q. quicquid factum eſt ad falſam aſſertionem aduerſarij, poteſt reuocari, detecta falſitate. & quæ ſit ratio, d. conſ. 9. nu. 50. fol. 24

Regula eſt. q. nõ debet quis ex ſuo dolo, & improbitate commodum reportare in præiudiciũ tertij. d. cõſ. 9. nu. 51. f. 24

Regula eſt, q. qñq; admittũtur aliqua ad coadiuuandum aliquid, quæ aliàs nõ admitterentur, conſ. 10. nu. 24. fol. 26

Regula eſt, q. debet prius conſtare de re, quã de ea diſputare, & debet prius cõſtare de bomicidio, conſ. 16. nu. 3. fol. 33

Regula, q. lite pendẽte nibil innouetur, quomodo intelligatur, conſ. 20. nu. 14. fol. 40

Regula eſt, q. unuſquiſq; præſumitur ſanæ mentis, ſaniq; iudicij, & facere, uel nõ facere, quæ quilibet bomo ſani iudicij faceret, uel nõ faceret, conſ. 46. nu. 4. fol. 66

Regula eſt, q. nõ debet quis conſequi ex perſona alterius, quod ex ſua probibetur, conſ. 57. nu. 20. fol. 80

Regula eſt, q. ſemper inſpici debet qua contemplatione aliquid dicatur, uel fiat, conſ. 59. nu. 10. fol. 81

Regula eſt, q. qui ſe gerit tãquã talis, cum nõ ſit, ſi poſtea fiat talis, cẽſetur cõfirmari quicquid antea egerat. exemplũ in eo, qui ſe gerit tãquã Dux &c. cõſ. 64. nu. 71. fol. 96

¶ Relatum cẽſetur eſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, conſ. 4. nu. 39. fol. 9

Relatio qñq; nõ fit, licet dicat̃, fiat et tractent̃ queãdmodũ fiebat et tractabant̃ tpe genitoris etc. uide ſ. c. 64. n. 74. f. 96

Relatio unius clauſulæ, uel qualitatis poſitæ in uno capitulo diſpoſitionis an fiat ad omnes partes diſpoſitionis, & quãdo, & q. nõ fiat, qñ clauſula, uel qualitas nõ eſt principalis, ſed potius acceſſoria, & modificatiua unius capituli, conſ. 88. nu. 6. fol. 129

Relatio unius clauſulæ, uel qualitatis adiectæ uni capitulo nõ fit ad alias partes diſpoſitionis, quãdo aßignari poteſt diuerſa ratio. d. conſ. 88. nu. 7. fol. 129

¶ Remedium legis. 2. C. de reſcin. uẽdi. an babeat locũ in trãſactione, conſ. 1. nu. 3. fol. 1. & nu. 12. fol. 2

Remediũ p̃dictũ legis. 2. C. de reſcin. uẽdi. nõ babet locũ ī trãſactione, niſi adſit ualde enormis læſio, cõ. 11. nu. 22. fol. 28

Remedium prædictum legis. 2. babet locum etiam in tranſactione, conſ. 89. nu. 4. fol. 130

Remedium prædictæ. l. 2. C. de reſcin. uẽdi. nõ babet locum in donatione, etiam data maxima læſione. & quæ ſit ratio, conſ. 4. nu. 32. fol. 8

Remediũ p̃dictæ. l. 2. C. de reſcin. uẽdi. nõ babet locũ in donatione ſecũdũ cõem opinionẽ. et an babeat locũ ī renũciatiõe puellæ ſeu filiæ facta de bæreditate &c. conſ. 12. nu. 7. f. 27

Remediũ p̃dictæ. l. 2. C. de reſcin. uẽdi. nõ babet locũ in donatione, cõ. 81. nu. 46. fo. 119. ſed uide ibidem nu. 55. fo. 119

Remedium prædictæ. l. 2. C. de reſcin. uẽdi. an babeat locum in donatione, & quando. d. conſ. 81. nu. 55. fol. 119

Remedium prædictæ. l. 2. C. de reſcin. uẽdi. locum babet in donatione ſimplici, quæ fit ſine probabili cauſa, & quæ ſapit prodigalitatem. d. conſ. 81. nu. 57. fo. 120

Remedium prædictæ. l. 2. C. de reſcin. uẽdi. nõ cõpetit ſciẽtibus læſionem. d.

læſionē.d.cōſ.81.nu.43.fo.119.ſed uide ibidem nu. 51.fo.119
Remediū prædictæ.l.2.C.de reſcin.uēdi.cōpetit etiā ſciētibus læſionē, et datur regreſſus renūciantibus qū ſcilicet læſio eſt magna, et longe ultra dimidiū.d.conſ.81.nu. 51.fol. 119
Remediū pdictæ.l.2.C.de reſcin.uēdi.tollitur per iuramentū.d.conſ.81.nu.45.fol. 119.ſed uide ibidem nu.54.fol. 119
Remedium prædictæ.l.2.C.de reſcin. uendi. non tollitur per iuramentum, quando adeſt enormiſsima læſio, ſaltem impetrata abſolutione à iuramento, & non debet iuramentum eſſe uinculum iniquitatis,d.conſ.81.nu.54.fol. 119
Remedio prædictæ.l.2.C.de reſcin.uendi. ſi fuit expreſsè renunciatum, & renunciatum exceptioni de dolo, & appoſita clauſula ex certa ſcientia &c.nihil hæc operantur, ſtante læſione enormiſsima, imo augent ſuſpitionem doli, & læſionis, & præſumuntur tales clauſulæ adiectæ per calliditatem, & dolum.d. conſ. 81.nu.51.fol. 119
Remediū reſciſoriū cōtractus pōt intētari, ſi ex poſt factū pp mutationē temporū cōtractus cōtineat læſionem, quāuis ab initio eā non contineret, qū ſcilicet eſt contractus ſucceſsiuus reſpiciens etiam futura tempora, conſ.34.nu.16.f.57
Remedio aliquo recuperandæ conueniri non poteſt is, qui non poſsidet, neq; dolo deſijt poſsidere. neq; de ſpolio, qui nō ſpoliauit, neq; ſpoliari mandauit, conſ.75.nu.1.fol. 108
Remedium ex edicto diui Adriani, quod competit hæredi, ut mittatur in poſſeſsionem &c. an competat etiam quò ad bona feudalia &c.conſ.78.nu.16.fol. 113
¶Remittere eſt dare, & quando, conſ. 4.nu.6.fol. 7
Remiſsio cenſus, uel decimæ an fieri poſsit à Principe in pīdicium ſucceſſorū. et de hac materia, uide in conſ.67.fol. 99
¶Renunciare ſuis iuribus an quis cenſeatur per taciturnitatem, conſ.25.nu.16.fol. 45
Renūciare iuri ſuo nemo facilè præſumitur, maximè per actus tacitos.d.conſ.25.nu.17.fol. 45
Renunciare an quis poſsit fideicommiſſo in præiudicium deſcēdentium ſuorum pariter uocatorum, uel poſitorum in conditione, uide ſupra in uerbo, fideicommiſſum.
Renunciare fideicommiſſo an quis cēſeatur per diuiſionē &c. uide etiā ſupra in uerbo, fideicommiſſum. et in uerbo, diuiſio.
Renunciatio antifacti ſeu donationis ppter nuptias facta per mulierem cum iuramento ualet. item ualet ſi confirmata ſit poſt biennium, conſ.4.nu.5.fol. 7
Renunciatio filiæ facta de bonis paternis non excludit eam, quin poſsit ſuccedere fratribus, poſtquā bona paterna tranſiuerunt in fratres, conſ. 7. nu.16.fol. 14
Renūciatio. De renūciatione uel ceſsione facta per filiam erga matrem. & de materia, uide in conſ.11.per totum, fol. 26
Renūciatio puellæ ſeu filiæ facta de hæreditate &c. an reſcindi poſsit per legem.2.C.de reſcin.uendi.d.cō.11.n.7.fo. 27
Renunciatio an, & quando præiudicet renuncianti. & de hac materia, uide in conſ.81.in ſecundo articulo, fol. 116
Renunciatio mulieris facta de hæreditate paterna, ſeu fraterna, accepta parua dote legata, et facta in modū tranſactionis quando non ualeat, & quando poſsit reſcindi. et de hac materia, uide etiam in conſ.89. fol. 129
Renunciatio facta in manibus patris de portione hæreditatis nondum aditæ ualet in præiudicium renunciantis, ſed nō ad commodum patris, imo deuoluitur ea portio ad uenientes ab inteſtato per ius accreſcendi, conſ.23.nu.12. fol. 43
Renunciatio unius filij, ſeu promiſsio de non contrauenienda, quando pater donabat alteri ex filijs, an comprehendat legitimam ipſius filij renunciantis. & de hac materia, uide in conſ. 66. fol. 99
Renunciatio facta per filium, uiuente patre, q. non comprehēdat eius legitimam.d.conſ.66.nu.1.fol. 99
Renunciatio generalis non comprehendit legitimam, etiā ſtante iuramento, quando adeſt enormis læſio, ideſt, ſi nihil retinet renuncians pro legitima.d.conſ.66.nu.4.fol. 99
Renunciationes generales factæ etiā per aliqua uerba de futuro reſtringuntur ad ius futurum ex cauſa de præſenti, neq; cōprehendunt ius, quod de præſenti nō cōpetit re, nec ſpe probabili, ēt ſi præſtitū ſit iuramentū.d.con.66.n.2.f. 99
Renunciatio iuris futuri intelligitur de iure futuro, quod tamen habet cauſam de præſenti, niſi uerba ſint multū generalia, & urgentia, conſ.11.nu.17.fo. 27
Renunciationes generales metus, & doli, & enormis læſionis, cenſentur factæ per metum, & uim eadem ratione, qua cenſetur factus actus ipſe principalis, & ideo non obſtant, conſ.77. nu.27.fol.111. & conſ.81. nu.52.fol. 119
Renunciationes generales, uel ſpeciales non obſtant, quia qua facilitate quis inducitur ad actum principalem, cēſetur etiā induci ad patiendum, ut apponantur tales clauſulæ renunciationis.d.conſ.81, nu. 52.fol. 119
Renunciationes generales in contractibus quid operentur.d. conſ.81.num.44. fol. 119
Renunciatio expreſſa beneficij legis.2.C.de reſcin. uendi. & exceptionis de dolo, & clauſula ex certa ſciētia, nihil operantur, ſtante enormiſsima læſione, imo augent ſuſpitionem doli, & læſionis, & præſumuntur tales clauſulæ adiectæ per calliditatem, & dolum.d.conſ.81.nu.53.fol. 119
Renūciantibus non datur regreſſus.d.conſ.81.nu.42.fo.119. ſed uide ibidem nu.51.fol. 119
Renunciantibus datur regreſſus, et ſcientibus læſionem cōpetit beneficiū legis.2.C.de reſcin.uendi. qū ſcilicet læſio eſt magna, & longè ultra dimidium.d.conſ.81.nu.51.fol. 119
¶Repertus in loco, ubi erat occiſus, præſumitur occidiſſe, ſtante inimicitia cum occiſo, uel perſecutione, uel alia ſuſpitione, conſ.56.nu.19.fol. 76
Reperti in loco delicti præſumuntur eſſe complices delicti, & de iure torqueri debent, maximè ſtantibus aliquibus coniecturis.d.conſ.56.nu.10.fol. 77
¶Repetita in ſequenti ſtatuto cenſentur ea, quæ ſunt diſpoſita in uno ſtatuto, quando illud ſtatutum ſe habet per modum regulæ, conſ.96.nu.2.fol. 134
¶Res quælibet præſumitur libera, conſ.16.nu.1.fol. 33
Res una & eadem non debet diuerſo iure cenſeri, niſi ſit diuerſa ratio, conſ.38.nu. 7.fol. 60
Rem meam amiſſam uel per furtum, uel aliter poſſum repetere, apud quēcunq; reperiatur, etiam non reſtituto precio fortè pro ea ſoluto, conſ.84.nu.1.fol. 124
Rebus ſic ſtantibus, hæc clauſula ſemper ſubintelligitur, cōſ. 76. nu. 2. fol.108. & conſ. 77. nu.31.fol. 111
Reale grauamen efficitur, quando uerba ſunt concepta in rem &c, conſ. 91.num.2.fol.132. & ſupra in uerbo, alienatio.
¶Reſcriptum intelligitur ſecundum tenorem ſupplicationis, conſ. 4.nu. 24.fol. 8
¶Reſeruatio, et exceptio declarat cōceſsionē.c.16.n.15.f. 34
Reſeruata. Caſtra, ſeu fortalitia an ſint de reſeruatis principi de ſui natura &c. uide in.d.conſ.16.fol. 34
¶Reſoluto iure datoris, cenſetur reſolutum ius accipientis, conſ. 103. nu. 3.fol. 105

¶Reſtitutio in integrum non eſt petenda, quando fit productio inſtrumentorum de nouo repertorũ, conſ.9.nu.33.fol. 22
Reſtitutio in integrũ tollitur per iuramentũ, con.11.n.5.fo.27
Reſtitutio in integrũ, quæ petitur ex.l.fin.C.de tempo. in integ. et reſtitutio, quæ petitur ex.l.fin.C.ſi maior fac. quomodo differant.d.conſ.11.nu.20.fol. 28
Reſtitutio in integrũ quã petitur ex clauſula gñali, ſi qua mihi iuſta cauſa &c.et allegatur ignorãtia, qualis ignorãtia requiratur. & de hac materia, uide in conſ.18.fol. 47
Reſtitutio in integrũ ſi petatur ex clauſula gñali prædicta, ſi qua mihi iuſta cauſa &c.et allegetur ignorãtia, neceſſe eſt, ꝙ ignorãtia fuerit ꝓbabilis, et iuſtiſsima, et quã dicatur probabilis, et iuſta, & quando non.d.conſ.18. nu.1.fol. 47
Reſtitutio in integrum non datur Doctori minori 25. annis, conſ. 46.nu.5.fol. 66
Reſtitutus de gratia, et nõ de iuſtitia, nõ cẽſetur reſtitutus ad bona, ſed tãtum quo ad perſonam, conſ.17.nu.12.fol. 37
¶Reuerentiæ, & metus maxima eſt ſuſpitio, quãdo uxor donat uiro, conſ.4.nu.11.fol. 7
Reuerentia uxoris erga maritum, et metus, uel timor nunquã præſumuntur, niſi probentur, puta per uerbera, ſeu minas præcedentes.d.conſ.4.nu.39.fol.8.& conſ.11.nu.9.fo.27
Reuerentialis metus ad hoc ut conſideretur, oportet probare, ꝙ minæ, uel uerbera ſolita eſſent inferri.d. conſ.11.num. 9.fol. 27
Reuerentialis metus an conſideretur erga matrem, ſicut conſideratur in patre, & marito.d.conſ.11.nu.8.fol. 27. uide ſupra in uerbo, metus, ubi latè de hac materia.
Reuerentia ſola erga aliquem habetur pro metu, conſ.77. num. 3..fol. 109
¶Reuocare quis poteſt ea, quæ fecit per errorẽ facti extra iudicium, uel in iudicio. et põt reuocare uſq; ad concluſionẽ in cauſa, ſed an etiã uſq; ad ſentẽtiam, conſ.9.nu.37.fol. 22
Reuocari poteſt quicquid factum eſt ad falſam aſſertionem aduerſarij, quando ſcilicet eſt detecta falſitas. & quæ ſit ratio.d.conſ.9.nu.50.fol. 24
Reuocatio feudi alienati quando fieri poßit per agnatos &c. uide ſupra in uerbo, feudum.
Reuocabiliter, & nõ irreuocabiliter bona quãdoq; manent apud ſucceſſuros ab inteſtato, conſ.86.nu.10.fo. 126
¶Reus citatus ſub pœna confeßi, & conuicti &c. uide ſupra in uerbo, citatus.
¶Rex Romanorũ ante coronationẽ poteſt omnia, quæ poteſt, poſtquã eſt coronatus Imperator, conſ.62.nu.31.fol. 87
¶Ripæ foſſatorũ caſtri, ſeu loci, et arbores in ipſis ripis exiſtẽtes ad quem pertineant, conſ.16.nu.17.fol. 34
¶Rubrica debet declarare nigrum ambiguum, et ex multis intelligentijs nigri illa preualet, quæ magis conformis eſt rubricæ, conſ. 88.nu.4.fol. 129
¶Ruini cautlationes aliquæ demonſtrãtur, con.81.n.36.f.118
Ruini calumnioſa reſponſio.d.conſ.81.nu.38.fo. 118

De litera S.

SALARIVM Totius anni an debeatur Rectori, uel Pretori, ſeu eius hæredibus, licet mortuus ſit Prætor ante finem anni. & quæ ſit ratio. et quid ſi ſalarium erat præſtandum in pluribus præſtationibus, uide in conſ. 91. per totum, fol. 131
¶Saluo ut infra, hæc clauſula de ſui natura modificat, ſeu limitat illud, ad quod immediatè apponitur, & reſeruat aliquid inferius, conſ.13.nu.4.fol. 30
¶Scandali timor quando ſubeſt, poteſt ſequeſtrum fieri per iudicem, & aduocari poſſeßio &c. conſ.75.nu.3.fol.108.& uide infra in uerbo, ſequeſtrum.
Scandali timore debet Iudex ad ſe auocare poſſeßionem, & etiam fructus ſequeſtrare. ampliando, & declarando, ut in conſilio, conſ.78.nu.3.fol. 112
Scandali timor quã ſubeſt, poteſt Iudex ſecularis, uel Princeps ſequeſtrum facere etiam in prædijs beneficiorum eccleſiaſticorum. & poteſt Princeps apponere manum ad poſſeſſorium beneficij eccleſiaſtici, tanquàm uolens impedire rixas, & ſcandala, conſ.75.nu.4.& 5. fol. 108
Scandali timorem atteſtanti Principi creditur.d.conſ.75.num. 6. fol. 108
Scandala ne committantur, debent ſemper Iudices ante oculos habere uiam tutiorem, conſ.78.nu.2.fol. 112
¶Scholaſtici licentiati an ueniant appellatione ſtudentium, uel profeſſorum, conſ.27.nu.6.fol. 47
¶Scire aliquid non ſufficit, niſi cum ſuis qualitatibus, & quomodo id intelligatur, conſ.18.nu.7.fol. 38
Scientia non præſumitur in coniunctis, uel uicinis de his, quæ ſolent fieri clam, conſ. 25.nu.15.fol. 45
Scientia legati præſumitur in hærede, conſ.58.nu.2.fol. 80
Scientiam inſtrumenti præſumitur quis habuiſſe in ſingulis eius partibus, ex eo ꝙ habuit inſtrumentum ipſum apud ſe, conſ. 59.nu.8.fol. 81
¶Scripturas fuiſſe amiſſas probatur, probando ſimpliciter depopulationem oppidi, conſ.34.nu. 12.fol. 57
¶Sententia iniuſta cuiuslibet Iudicis reputatur caſus fortuitus, conſ.8.nu.21.fol. 18
Sententia in dubio debet ferri per Iudicem inhærendo regulis, conſ.25.nu.18.fol. 45
Sententiæ executio impeditur, ſi de iniquitate conſtet per confeßionem partis. & quomodo id intelligatur, conſ.14.num. 3.fol.31.& uide ſupra in uerbo, executio.
Sententia inter aliquos lata an faciat ius quò ad alios, quando refricatur eadem queſtio, conſ.74.nu.9.fol. 107
Sententia lata ſuper ualiditate, uel inualiditate inſtrumenti facit ius quò ad omnes, conſ.101.nu.6.fol. 145
Sententia an ferri poßit contra reum mortuum in cauſa criminali pro pœna pecuniaria. & quomodo procedat illud, ꝙ morte delinquentis extinguitur crimen &c.et de hac materia, uide in conſ.90. per totum, fo. 130
Sententia ferri poteſt mortuo reo poſt concluſionem in cauſa, etiam cum tractatur de pœna pecuniaria acceſſoriè ad corporalem.d.conſ.90.nu.2.fol. 130
Sententia, & concluſio in cauſa æquiparantur.d. conſi. 90. num.1.fol. 130
Sententia, & notorium æquiparantur.d.conſ.90.n.5.fo.130
Sententia lata poſt inſtantiam peremptam eſt ipſo iure nulla, conſ.96.nu.1.fol. 134
¶Sepultura. ſi teſtato non fuit ſepultus in illa eccleſia, in qua mandauerat ſe eſſe ſepeliendum, an hæres priuari debeat hæreditate, uide in conſ.41.per totum, fol. 68
Sepultura, et quæ ad ſepulturam, et exequias fiunt, magis ſunt uiuentium ſolatia, quàm ſubſidia mortuorum.d. conſi.41. num. 16. fol. 68
¶Sequeſtratio poſſeßionis, & fructuum ꝙ fieri poßit, ne partes ueniant ad arma, & quomodo. & de hac materia, uide in conſi.78.in princ.fol. 112
Sequeſtrum poſſeßionis, & etiam fructuum facere poteſt

Iudex propter

Iudex propter timorem ſcandali. ampliando, & declarando, ut in conſilio, d. conſ. 78. nu. 3. fol. 112

Sequeſtrare poſſeßionem non debet Iudex, quando clarum eſt, q. aliquis ex litigatoribus poßidet, & quomodo id intelligatur. d. conſ. 78. nu. 4. fol. 112

Sequeſtrum facere, & aduocare etiam ad ſe poſſeßionẽ poteſt quilibet Iudex, & multo magis Princeps, quando ſubeſt timor ſcandali. et talis ſequeſtratio dicitur fieri ex officio Iudicis nobili, uida etiam in conſ. 75. nu. 3. fol. 108

Sequeſtrum facere, & aduocare ad ſe poſſeßionem quãdo poſſit Iudex. et an iudex, uel Princeps ſecularis poßit ſequeſtrum facere in prædijs beneficiorum eccleſiaſticorũ, et apponere manum ad fructus, & an tunc cenſeatur ſpoliare. et de hac materia, uide in. d. conſ. 75. per totum, fol. 108

Sequeſtrum facere poteſt Iudex, uel Princeps ſecularis etiam in prædijs beneficiorum eccleſiaſticorum, quando ſubeſt timor ſcandali. d. conſ. 75. nu. 4. fol. 108

Sequeſtrum iudicis an. & quando transferat poſſeßionem. & de hac materia, uida in. d. conſ. 75. fol. 108

Sequeſtratio quando fit per Iudicem, nõ interueniente conſenſu utriuſq; partis, non cenſetur per eam transferri poſſeßio regulariter, niſi dignoſcatur, q. id Iudex facere uoluerit. d. conſ. 75. nu. 2. fol. 108

Sermones ſumpti ex uulgari idiomate ſunt interp̃tãdi ſecũdũ cõem uſum loquendi in eo idiomate, conſ. 52. nu. 3. fol. 72

Serui ſunt uiles perſonæ, & æquiparantur quadrupedibus, conſ. 56. nu. 38. fol. 78

Seruitus uiæ, uel actus, uel itineris quomodo præſcribatur, & quæ requirantur. & de hac materia, uide in conſ. 35. fo. 57

Seruitus uiæ, actus, uel itineris eſt ſeruitus diſcontinua, & eſt ſeruitus realis, ideoq; poteſt præſcribi longo tempore, ſcilicet decem annis inter præſentes, & uiginti inter abſentes, dummodo allegetur titulus, et probetur quaſi poſſeßio dicti longi temporis, ſiue præſcribatur contra facientem, ſiue contra patientem, et dummodo actus poſſeſſorij fiant ſciente aduerſario, & tanquàm prouenientes à iure ſeruitutis, & non familiaritatis. d. conſ. 35. nu. 1. fol. 57

Et quomodo probetur fuiſſe factus actus poſſeſſorius iure ſeruitutis, ibidem num. 2. fol. 57

Seruitutis actus per unam tantum perſonam explicantur, & uarijs temporibus &c. ideo non requiritur q. expreße fiãt ex tali cauſa, uel titulo &c. d. conſ. 35. nu. 3. fol. 58

Signorolus de Homodeis uixit temporibus Alberici de Roſa. & Bartuli, conſ. 64. num. 12. fol. 95

Similitudo ẽt minima comprehenditur, qñ adſunt illa uerba, neq; ſimile aliquo modo &c. ſ ꝓpter illam dictionẽ, aliquo, quæ excludit etiã quid minimum, conſ. 71. num. 11. fol. 104

Similia dicuntur ea, quæ ſunt ſimilia in propoſito, et in effectu, de quo agitur. d. conſ. 71. nu. 9. fol. 104

Similia dicuntur illa, in quibus eſt eadem ratio. d. conſ. 71. num, 10. fol. 104

Similes caſus, & eiuſdem effectus non excluduntur per expreßionem aliquorum, conſ. 97. nu. 14. & nu. 42. fol. 138

Simulare quis non præſumitur apud honeſtos uiros, neq; cũ principibus, neq; cum his uiris, à quibus dependet eius ſalus, conſ. 46. nu. 10. fol. 66

Simulatus cõtractus. de hac materia. uide in cõſ. 9. fo. 19. et latè in conſ. 97. fol. 139. ubi habes, quot modis fiat ſimulatio, qñ ſit licita, uel illicita, et q. probari debet certa ſpecies, et cauſa ſimulationis &c. & uide etiã ſupra in uerbo, cõtractus,

Simulatio non præſumitur, niſi probetur. d. conſ. 9. nu. 5. fol. 19. & conſ. 97. nu. 27. fol. 134

Simulatio à q̃bus p̃ſumptionibus excludatur. d. cõ. 9. n. 11. f. 20

Simulatus actus non præſumitur, ſed in dubio quilibat actus præſumitur uerus, conſ. 97. nu. 23. & nu. 27. fo. 138

Simulatio an inducatur ex quibuſdam coniecturis, conſi. 9. num. 15. fol. 20

Simulati præſumuntur contractus ex coniecturis, & ex qualitate, & uicinitate eorum, conſ. 97. nu. 1. fol. 136

Simulatum cõtractũ qui dicit, ſiue agẽdo, ſiue excipiẽdo, debet exprimere, & concludẽter probare certum modũ, et certã cauſam ſimulationis, et talẽ ſimulationẽ, quæ de iure ſit improbata. et q̃ ſit rõ, cõ. 9. nu. 1. fo. 19. et cõ. 97. n. 24. f. 138

Simulationis cauſa, quæ allegatur, debet eſſe ad propoſitum, ſufficiens, & uerisſimilis &c. d. conſ. 9. nu. 7. fol. 19. & . d. conſ. 97. nu. 28. fol. 139

Simulationis cauſa non ſolum debet allegari, ſed etiam probari. d. conſ. 9. nu. 8. fol. 19

Simulatio requirit, q. deducatur etiã certa perſona ꝓpter quã facta ſit ſimulatio. d. cõ. 9. n. 6. fo. 19. et. d. cõ. 97. n. 21. f. 139

Simulationum quædam ſunt reprobatæ. & quædã permiſſæ. d. conſ. 9. nu. 2. fol. 19. & . d. cõſ. 97. nu. 25. fol. 139

Simulationũ reprobatarũ multæ ſunt ſpecies. d. cõ. 9. n. 5. fo. 19

Simulationes fiunt propter diuerſas cauſas. d. conſ. 9. nu. 4. fo. 19. & . d. conſ. 97. nu. 26. fol. 139

Simulatio ex iuſta cauſa non nocet. d. conſ. 97. nu. 32. & nu. 46. fol. 139

Simulatio ex honeſta, & iuſta cauſa non infringit cõtractum, d. conſ. 97. nu. 46. fol. 140

Simulatio nõ eſt improbata, qñ p ſimulationẽ fit ſolum trãſitus de una cauſa ad aliã, ex q̃bus cauſis una põt æquipollere alteri ſecũdum uolũtatem cõtrahentiũ. d. cõſ. 97. n. 33 fo. 139

Simulatio nõ eſt reprobata, qñ fit cõtractus aliquis, & agitur tacitè, q. breui tẽpore ſit duraturus. d. cõ. 97. nu. 42. f. 140

Simulatio, quæ nemini nocet, nõ punitur, ſicut neq; falſitas, quæ nemini nocet. d. conſ. 97. nu. 10. fol. 139

Simulationem opponere quis poßit, & an ipſi contrahentes poßint opponere, & an tertius, conſ. 9. nu. 10. fol. 19

Simulato ex cõtractu nõ trãſfertur dominium, neq; poſſeßio. conſ. 97. nu. 4. fol. 136. ſed uide ibidem nu. 49. fol. 141

Simulatũ aliud eſt, aliud eſt eſſe in fraudem factũ, aliud fictũ, et aliud imaginarium, remißiuè. d. conſ. 97. nu. 14. fol. 139

Singula ex multis quãdo per ſe nõ ſufficiũt, debent omnia ſimul cumulari. d. conſ. 97. nu. 40. fol. 140

Singularis numerus &c. uide ſupra in uerbo, numerus.

Societas. de materia ſocietatis, & quid quando eſt facta cõuentio inter tres ſocios, q. omnes ponãt æqualiter, & poſtea unus nihil ponit, alius ponit minus, & alius plus &c. uide in conſ. 53. per totum, fol. 73

Societatis de natura eſt, q. ſicut partes lucri debẽt eſſe æquales, ita etiam contributio rerum, ſuper quibus fit ſocietas, debet æqualis eſſe, quæ ſi non ſit æqualis, neq; etiam æquales erunt partes lucri. d. conſ. 53. nu. 1. fol. 73

Societati renũciaſſe cẽſetur, qui nihil contribuit, & ſe in ſocietatem poſtea non intromißit, poteſtq; à ſocijs conueniri ad intereſſe, d. conſ. 53. nu. 4. fol. 73

Socius, qui contulit minus, an admittatur ad æqualem portionem lucri. d. conſ. 53. nu. 5. fol. 73

Socius, qui contulit minus ex negligentia, uel dolo &c. tenetur ſocijs ad intereſſe. d. conſ. 53. nu. 6. fo. 73

Socij, ſeu complices delicti præſumuntur ij, qui reperti ſunt in loco delicti, & de iure torqueri debent, maximè ſtantibus aliquibus coniecturis, conſ. 56. nu. 30. fol. 77
¶ Socinus ſibi contrarius, conſ. 106. nu. 15. fol. 148
¶ Solemnitates ſeruandæ per mulieres in contractibus ſas obligantibus an ſatis ſit, q. adhibeantur in mandato, uel ratihabitione ipſius mulieris, conſ. 45. nu. 7. fol. 65
¶ Solitum. argumentum à ſolitis ualet, & potiſſimum à ſolitis fieri per teſtatores, conſ. 51. nu. 18. fol. 71
Solitum fieri attēditur, maximè in notarijs, con. 10. n. 16. fo. 25
¶ Solutio cenſetur facta uigore præcedentis promiſſionis, con. 9. num. 13. fol. 20
Solutio datis facta per unum ex hæredibus tantum, an cenſeatur etiam facta nomine ſui cohæredis, an uerò tota nomine proprio, uide in conſ. 2. per totum, fol. 2
Soluens ut hæres, & uirtute teſtamenti, cenſetur per omnia ſoluere, ut continetur in teſtamento. d. conſ. 2. nu. 6. fol. 3
Solutio facta per debitorem non uero ſeu falſo creditori an liberet eum. & de hac materia, uide in conſ. 3. per totum, fol. 4. & ſupra in uerbo, debitor.
Soluens falſo creditori repetit ab eo. d. conſ. 3. nu. 11. fol. 5
Solutionis apocham ſi quis amiſſit, et aliam petat, non auditur, ſi de ſolutione cōſtat ex libris cōmunitatis, cō. 33. n. 2. f. 55
Solutio cēſus facta uno modo per ſubditos iam multo tempore qū p̄ſumat. q. in præteritū ſemp eodē modo facta fuerit, ut nō poſſit p Dnm immutari, uel augeri &c. cō. 67. n. 9. f. 100
Solutionis dilatio cenſetur quædam diminutio precij, & è conuerſo ſolutio ante diem cenſetur aliquid plus continere, conſ. 107. num. 1. fol. 149
Solutionem legatorum, et debitorum fieri ſi mandauit teſtator, an comprehendatur legatum, & debitum inefficax, ſeu ſuſpenſum &c. & de materia. l. ſi is cui. §. flauius. ff. de ſolutio. uide in conſ. 109. per totum, fol. 151
Solutionem debitorum fieri ſi quis mādet ſimpliciter, uel generaliter, non comprehenditur ſub tali mādato debitum inefficax. d. conſ. 109. nu. 12. fol. 152. ſed uide ibidē nu. 23. fo. 153
Solutionem legatorum, uel debitorum fieri ſi quis mādauit generaliter, an comprehendantur legata, uel debita inefficacia, & quando, & quomodo procedant tradita in. d. §. flauius, de ſolutio. d. conſ. 109. nu. 23. fol. 153
Solutinem legatorū fieri ſi quis confirmauit, ſeu mandauit, talis confirmatio, ſeu mandatum comprehendit legatum, quod aliàs erat inualidum ſine tali mandato, & confirmatione, et non ea, quæ ſunt ualida, & quæ non indigebant ea confirmatione, & mandato. d. conſ. 109. nu. 17. fol. 152
Solutionem legatorū fieri ſi quis generaliter mādet in ultima uoluntate, comprehenditur etiam legatum debitū ſaltē naturaliter, & in foro conſcientiæ. d. conſ. 109. nu. 25. fol. 153
Solutionē debitorū fieri ſi mādauit teſtator ſimpliciter, eſt perinde, ac ſi dixiſſet, omnia debita. d. conſ. 109. nu. 14. fol. 152
Solutū indebitè an repetat. ſi erat debitū ſub cōditione, ſi mulier in habitu uiduali uixerit &c. itē ſi nō fuit ſolutū expreſſè, ſed per ſe creditor percepit &c. conſ. 25. n. 13. f. 45
¶ Sorores ſi fuerunt excluſæ à teſtatore, an cenſeantur etiam fuiſſe excluſi filij ſororum, conſ. 13. nu. 7. fol. 31
¶ Species ſeu tanquā ſpecies iudicari debet pecunia depoſita in arca, uel in ſacculo obſignata, conſ. 3. nu. 5. fol. 5
Speciale ius minus eſt conſiderandum, quàm ius commune, conſ. 20. nu. 18. fol. 40
Speciali mentione digna ſoleat ſpecificè exprimi, quamuis ſub genere comprehenderentur, conſ. 27. nu. 3. fol. 47
Speciali mentione digna an comprehendantur ſub generali ſermone, & quomodo, conſ. 109. nu. 21. fol. 153. & uide etiam ibidem nu. 11. in fine fol. 152. & ſupra in uerbo, generalis.
¶ Spolium. Quādo quis poſſit conueniri de ſpolio, uel alio remedio recuperandæ. & an Iudex ſecularis, uel princeps apponens manum, et ſequeſtrans fructus bñficiorū eccleſiaſticorum cēſeat. ſpoliare. et de hac materia, uide in cō. 75. f. 108
Spolium. nemo poteſt de ſpolio conueniri, qui nō ſpoliauit, uel ſpoliari mādauit, neq; alio remedio recuperādæ, qui nō poſſidet, neq; dolo deſijt poſſidere. d. conſ. 75. nu. 1. fol. 108
Spoliare an cenſeatur Iudex ſecularis apponēs manum ad fructus beneficiorū, & an teneatur de ſpolio ille, ad cuius petitionem id facit Iudex, uel Princeps. d. cō. 75. nu. 7. fol. 108
¶ Sponſalia ut ſeruentur inter aliquos, & matrimonium contrahatur, ſi facta ſit promiſſio pœnalis manifeſta, uel uerisſimiliter talis, non ualet de iure &c. conſ. 77. nu. 32. fo. 111.
& uide ſupra in uerbo, matrimonium.
¶ Spurio reſtituere hæreditatem ſi tacitè ſit rogatus hæres à teſtatore, et id etiam palam in teſtamēto diſponatur, ſed obſcurè, & per circuitum, quid iuris. & de hac materia, uide in conſ. 42. per totum, fol. 63
Et qñ tacita fides habita ab hærede, et diſpoſitio teſtamēti palam facti tendūt ad idē de reſtituēda hæreditate ſpurio, tūc nō habetur ratio talis tacitæ fidei. d. conſ. 42. nu. 1. fol. 63
Spurio reſtituere hæreditatem q. fuerit hæres tacitè rogatus, probatur principaliter ex eius confeſſione, et tenetur reſpōdere poſitioni, an fuerit tacitè rogatus. d. cō. 42. nu. 2. f. 63
Spurio reſtituere hæreditatem ſi promittat hæres in teſtamēto, cenſetur etiam promiſſio facta de reſtituendo illam hæredibus ſpurij. d. conſ. 42. nu. 7. fol. 63
Spurio ſeu incapaci reſtituendā eſſe hæreditatē ſi in teſtamēto exprimat teſtator, ſed obſcurè, cēſetur maiorē fraudem excogitare, quā ſi id omnino tacitè ageret. d. cō. 42. n. 8. f. 63
Spurio ſeu incapaci relicta bona retinētur per fiſcum, etiam in foro conſcientiæ. d. conſ. 42. nu. 9 fol. 63
Spurio ſeu incapaci reſtituere tacitè rogatus tenetur in foro cōſcientiæ dare fiſco. d. conſ. 42. nu. 11 fol. 63
Spuriæ nihil poteſt relinqui de iure ciuili, cōſ. 44. n. 2. f. 64
Spuriæ debent relinqui alimēta de iure canonico, uel dos loco alimētorum. d. conſ. 44. nu. 3. fol. 64
Spuriæ ſi fiat legatum, nō petitur, niſi tāquàm dos competēs, & poteſt minui, ſi ex qualitate perſonæ nō conueniat tanta dos, & mortua ſpuria, reuertitur ad hæredes teſtatoris. d. conſ. 44. nu. 4. fol. 64
Spurij. ideſt nati ex patre cōiugato, et matre ſoluta, quæ erat, uel reputabatur uirgo, & non ſuccedāt eorum fratri legitimato. & generalius q. nati ex coitu damnato, id eſt, accuſabili de iure ciuili nō poſſint alicui ſuccedere ab inteſtato, neq; inter ſe. & de hac materia, uide in conſ. 37. fol. 59
Spurij nati ex coitu dānato, i. accuſabili de iure ciuili nō poſſūt alicui ab inteſtato ſuccedere, neq; eorū matri, neq; inter ſe, cū radix ſit infecta, neq; alicui eorū fratri legitimo, uel legitimato, ſecus ē i natis ex coitu nō punibili. d. cō. 37. n. 3. f. 59
¶ Statutum, in ſtatuto debet inſpici communis uſus loquendi, conſ. 27. num. 3. fol. 46
Statuti mens, & ratio inſpici debet, con. 81. nu. 8. fol. 111. & conſ. 88. nu. 5. fol. 129
Statuti à mēte, et rōne licitū ē argumētari. cō. 71. n. 5. fo. 104
Statuti mens, et ratio differūt, remiſſiue. d. cō. 71. nu. 6. f. 104

Statuti ratio

Statuti ratio debet haberi pro expreſſa, quando alia non poteſt aßignari, item quando eſt expreſſa de iure communi in eadem materia. d. conſ. 71. nu. 4. fol. 104

Statutum ubi uiget, ſerua ſtatutum, quicquid diſponat ius commune, conſ. 96. nu. 8. fol. 135

Statutum ubi uiget, cenſetur corrigi ius commune, et ſtatutum eſt ius potentius, conſ. 81. nu. 4. fol. 116

Statutum uenit potius appellatione iuris, quàm ius commune. d. conſ. 81. nu. 1. fol. 116

Statutarium ius ciuitatis intelligitur appellatione iuris communis, ſcilicet quò ad cauſas, quæ uertuntur in ipſa ciuitate. conſ. 96. nu. 9. fol. 135

Statutum debet intelligi, & reſtringi ſecundum ius commune. conſ. 4. nu. 28. fol. 8. & conſ. 30. nu. 1. fol. 50

Statuta & decreta ſolent recipere interpretationem à iure communi, conſ. 30. nu. 1. fol. 50

Statuta debent intelligi ſecundum terminos iuris communis loquentis in eadem materia, conſ. 81. nu. 2. fol. 116. ſed limita, ut ibidem nu. 31. fol. 118

Statutũ nõ debet interpretari ſecũdum ius cõe, quũ euidẽter ab eo differt, uel ei euidenter derogat. d. con. 81. nu. 31. fol. 118

Statutum debet interpretari ſecundũ ius cõe, quũ ius cõe diſponit præciſe, et particulariter ſup eo, ſup quo diſponit ſtatutum, et ita intelligitur illa regula. d. conſ. 81. nu. 33. fol. 118

Statutum ſi requirat inſinuationem donationis ultra ius commune, quid iuris, remißiuè, conſ. 77. nu. 15. fol. 111

Statuti una pars clara debet alias partes minus claras declarare, conſ. 88. nu. 9. fol. 129. & conſ. 50, nu. 3. fol. 70

Statuti ambigui mens præſumitur eſſe talis, qualiter hactenus fuit interpretatum, conſ. 17. nu. 10. fol. 47

Statutũ uel alia diſpoſitio nõ debet ea interpretatiõe intelligi, per quã de facili redderetur eluſorium, con. 20. n. 11. fo. 40

Statutum tollitur per non uſum, ſeu per contrarium uſum, & decem anni ſufficiunt, conſ. 27. nu. 2. fol. 46

Statutũ fieri poteſt à ciuitate inter ipſos ciues quò ad ea, quæ reſpiciunt adminiſtrationem, conſ. 38. nu. 9. fol. 60

Statuta ita debent ſemper interpretari, ne ſtatuentes mereantur reprehenſionem, conſ. 88. nu. 5. fol. 129. & conſ. 96. nu. 4. fol. 135. & conſ. 20. nu. 7. fol. 40

Statuta et leges recipiũt naturalẽ intellectũ, cõ. 96. n. 3. f. 115

Statutum unũ ſi ſe habeat per modũ regulæ, tũc diſpoſita in eo ſtatuto cẽſent̃ repetita ĩ ſequẽti ſtatuto. d. c. 96. n. 1. f. 134

Statutum tollens nullitatem non comprehendit nullitatem euidentem, conſ. 70, nu. 13. fol. 103

Statutum tollens nullitatem non cenſetur tollere euidentẽ nullitatem, quæ prouenit ex defectu iuriſdictionis, qualiacũq; ſint uerba ſtatuti, niſi etiam illa ſpecialiter exprimatur. & quæ ſit ratio. d. conſ. 70. nu. 14. fol. 103

Statuta condere, et decreta generalia, denotat iuriſdictionẽ, ẽt q; ipſa decreta, uel ſtatuta nõ habuerint effectũ, ſed ſufficit, q; Princeps ea mãdauerit publicari, conſ. 64. nu. 9. fol. 92

Statuta, ſeu decreta unius ſtatus, uel ciuitatis non porriguntur ad ciuitatem confœderatam, conſ. 49. nu. 1. fol. 69

Et quid ſtante ſtatuto, q; bannitus in uno loco poßit offendi in loco confœderato, uide ibidem.

Statuto ſtante, q; banniti poßint impunè offendi, uel q; ſint extra protectionem iuris communis, tunc bona poſt bãnum acquiſita poſſunt à bãnito auferri tanquàm ab indigno, conſ. 17. nu. 21. fol. 37

Statutum Mediolanenſe de pariete extruendo inter hortum et curtem quomodo intelligatur, uide in conſ. 20. fol. 39

Statutum Mediolani, q; nupta forenſi ſit excluſa ab hereditate, an excludat etiam à legitima, & an ab hereditate materna, ſicut paterna, & an à bonis, quæ ſunt extra territorium ſtatuti. & de hac materia, uide in conſ. 23. fol. 43

Statutum prædictũ mediolani excludens nuptam forẽſi an excludat etiam à ſucceßione materna. d. conſ. 23. nu. 6. fo. 43

Statuta non comprehendunt bona nõ ſuppoſita ſuo territorio. d. conſ. 23. nu. 8. fol. 41

Statutum, ſeu decretum mediolani, q; iuretur donationem non eſſe fictam, neq; ſimulatam, an præcisè ſeruandum ſit, ideſt an contractus ſit nullus, ſi nõ fuit præcisè iuratum ſecũdum formam ſtatuti, & quomodo intelligatur tale ſtatutum. & de hac materia, uide in conſ. 70. fol. 102

Statuti forma an ſit præcisè ſeruanda quò ad iuramentũ præſtandum, & de hac materia, uide in. d. conſ. 70. fo. 102

Statuti forma non ſeruata, contractus eſt ipſo iure nullus. d. conſ. 70. nu. 1. fol. 102

Statutũ, uel decretũ ſimpliciter diſponens, an cõprehendat, uel poßit comprehendere actus iuratos. d. cõſ. 70. nu. 3. fo. 103

Statutum comprehendit etiam actus iuratos, ſi ſemper fuit, & adhuc eſt in tali uiridi obſeruantia. d. conſ. 70. nu. 4. fo. 103

Statutum quãdo nihil continet cõtra diuinam legem, ſed tendit ad tollẽdum peccatum, & reſpicit bonum publicum, & eius uerba reſpiciunt perſonas, tunc comprehendit omnes contractus etiam iuratos, & ſubditi contrafacientes ſtatuto peccant mortaliter, ideo contractus non confirmatur eorum iuramento. d. conſ. 70. nu. 6. fol. 103

Statutum quãdo non ſimpliciter reprobat iuramentum, ſed ſi non ſeruetur forma tradita, præſumit cõtractum fictitium, & ſimulatum, tunc comprehendit etiam contractus iuratos. d. conſ. 70, nu. 7. fol. 103

Statutum quãdo comprehendat contractus factos per ſubditos extra territorium ſtatuti, et q; comprehendat ſubditos ubicunq; contrahentes, quãdo uerba ſtatuti reſpiciunt perſonas, & ſunt prohibitoria, & prohibitio eſt fauorabilis, ſecundum communem opinionem. d. conſ. 70. nu. 2. fol. 102

Statutum ſi dicat, q; mulier nõ poßit contrahere, uel non poßit obligari, niſi cũ conſenſu ꝓpinquorũ, uel ſeruatis alijs ſolẽnitatibus &c. an ſatis ſit, q; tales ſolemnitates adhibeãtur in mãdato, uel ratihabitione ipſius mulieris, non autem quãdo mandatarius contrahit, conſ. 45. nu. 7. fol. 65

Statutum ſi excludat illos de collegio à ſuffragijs dandis, et ab huiuſmodi officijs publicis, an intelligatur de collegiis ſcholaſticorum, ueluti Caſtilionorum, & Marlianorum Papiæ. & de hac materia, uide in conſ. 27. per totum, fol. 46

Statuta, & forum mariti an, & quando ſequatur uxor, cõſ. 23. num. 10. fol. 41

Statuta originis propriæ mulieris, ſeu uxoris ſeruantur, & non ſtatuta mariti. ſoluto matrimonio, & quãdo non agitur de beneficio mariti. d. conſ. 23. nu. 11. fol. 43

Statutũ q; ſtatuta intelligãtur ad literã, nõ excludit, quin caſus mixti, qui cõſiderata ratione, et effectu reſoluunt̃ in ſimplices, cõprehendãtur ſub ſimplicibus, et tãto magis quũ mixtus magis adhæret uni ſimplici, quã alij, conſ. 20. nu. 4. fol. 40

Statutum q; ſtatuta intelligantur ad literam, nõ excludit, quin in ſtatutis comprehendatur caſus nõ clarè ſpecificatus, quũ adeſt omnimoda ratio. d. conſ. 20. nu. 5. fol. 40

Statutum q; ſtatuta ſeruentur ad literam, non excludit naturales interpretationes. d. conſ. 20. nu. 10. fol. 40

Index Conſiliorum primæ partis

Statuta comprehendunt etiam caſum non clare ſpecificatum, quando adeſt omnimoda ratio, etiam ſtente ſtatuto, q. ad literam &c.d.conſ.20.nu.5.fol. 40

Statutum laicorum ſuper iuramento non ualet, & quid ſi tale ſtatutum eſſet confirmatum à Pontifice generaliter confirmante ſtatuta laicorum, conſ.4.nu.21.fol. 8

Statutū laicorū ligās ēt eccleſiā an ualeat, uide in cō.8.fo.16

Statuta cōtra libertatē eccleſiaſticā quæ dicant.d.c.8.n.3.f.16

Et quo intelligatur libertas eccleſiaſtica, ibidem nu.10.fo. 17

Statutum laicorum ſi faciat prædia tributaria, ut ſcilicet etiā clerici teneantur ad onera &c. talis cautele ſtatuti nō ualet.d.conf.8.nu.4.fol. 16

Statutū laicorū an, et qn̄ cōprehēdat clericos, et an comprehēdat eos, ſi uinculū iniecit ante clericatū.d.cō.8 nu.7.fo.16

Statutum laicorū faciens mentionem expreſſam de eccleſiis abſolutè non ualet, & quid ſi loquatur generaliter, an tunc comprehendat etiam clericos, & qn̄.d.conſ.8 nu.8.fol 16

Statutum prohibens alienari in non ſubditum, non comprehēdit clericos, neq; eis præiudicat.d.conſ.8.nu.9.fol. 17

Statutū prohibēs alienari in nō ſubditū cōprehēdit clericos ea rōne.ſ.ne contingat laicos nimiū grauari ad onera ſuſtinēda, ſi facultates eorum minuātur. ſed an ſit bona talis ratio ſtatuti.d.con.8.nu.12.fo.17.& uide etiā ibidē nu.20.f.17

Statutum diſponēs, q. ſi per ſubditos fiat alienatio in perſonam priuilegiatā, bona non amoueantur de regiſtro alienātis, et ipſe teneatur ad onera &c. an ualeat.d.cō.8.nu.13.fol.17

Statutū q. prohibeat alienationē in eccleſiam, uel q. eam admittat ſed cū aliqua difficultate, paria ſunt.d.con.8.n.16.f.17

Statutum laicorum quando comprehendat perſonas eccleſiaſticas per indirectum.d.conſ.8.nu.22.fol. 18

Statutū nō poteſt tollere priuilegia data per ius cōe in fauorē eccleſiæ, neq; etiā data per aliud ſtatutū.d.cō.8.n.19.f. 17

Statutū ſimpliciter faciēs mentionē de uniuerſitate nō cōprehendit uniuerſitatem eccleſiaſticam, con. 10.nu.26.fo. 26

Statutum diſponere non poteſt, q. munus mixtum cenſeatur munus merè reale, conſ. 8.nu.6.fol. 16

Statutum laicorum quando proſit, uel noceat clericis, uide etiā conſ. 50. nu.9.fol. 70

Statutum, uel ordinatio an comprehendat forenſes. & de hac materia, uide in conſ.26.fol. 46

Statuta an proſint forenſibus, & quando, & an præiudicent, uide in conſ. 50.fol. 69

Statutum non prodeſt forenſibus, & qn̄ id procedat, uel non procedat, declarat uſq; in finem conſilij.d.con. 50.n.4.f.70

Statutum non ꝓdeſt forēſibus, qn̄ tractat de aliquo effectu, qui directò reſpicit perſonas, ſecus ſi reſpiciat res principaliter, quia tunc indiſtinctè ſeruatur, etiam quò ad forenſes, et non facta diſtinctione, an uerba dirigantur in rem, an in perſonam, qn̄.ſ.effectus reſpicit rem.d.conſ. 50.nu. 5.fol. 70

Statutum ſi præiudicat forenſibus, debet multò facilius eis prodeſſe.d.conſ.50.nu.6.fol. 70

Statuta proſunt forēſibus, qn̄ in aliqua parte eis nocent, & è conuerſo eis nocent, qn̄ in aliqua parte eis proſunt. & idem etiā eſt de ſtatuto laicorū erga clericos.d.cō.50.n.9 fo.70

Statutum ſi aptitudine ſaltem noceat forenſibus, debet etiam eis prodeſſe, quando ſcilicet poterat cōtingere caſus, q. noceret.d. conſ.50.nu.14.fol. 70

Statutū prodeſt etiā forenſibus in illo caſu, qn̄ punit mulierem adulterā in priuatione dotis, et eā deffert marito, quia cenſetur admittere etiā maritū forenſem.d.conſ.50.nu.8.f.70

Statuentes poſſunt expreſſè prodeſſe forenſibus, ſed non expreſſè præiudicare.d.conſ.50.nu.7.fol. 70

Statutū q. mulier adultera priuet̄ dote, et dos deferat̄ marito, cenſet̄ admittere etiā maritū forenſem.d.conſ.50.n.8.f.70

Statutum de lucranda dote per maritum &c. non tollit uxori factionem teſtamenti, ſed procedit ab inteſtato tātum, conſ. 4.nu.4.fol.7.uide tamen in conſ.50.fol. 69

Statuto prædicto ſtāte, q. maritus lucretur dotē, an poſſit mulier, ſeu uxor teſtari de dote, uide latius in d.cō.50.fo. 69

Statutum de lucrāda dote per maritum &c. debet intelligi generaliter, ſiue uxor decedat ab inteſtato, ſiue facto teſtamēto, & tale teſtamentum non poteſt præiudicare marito, & alijs uocatis à ſtatuto, qn̄ ſtatutum non utitur uerbo, ſuccedant, ſed uerbo, debeant habere.d.conſ. 50.nu.1.fol. 69

Statutum ſi deferat lucrum dotis marito, cenſetur maritus habere tale lucrum ex ſola diſpoſitione ſtatuti, & non aliter, puta ex teſtamento uxoris.d.conſ. 50.nu.11.fol. 70

Statutum de lucranda dote cēſetur deferre ipſum lucrum dotis marito tanquàm lucrum præciſum, et ſibi omniuo debitū ex ipſa diſpoſitione ſtatuti, & maximè quando ſibi defertur, etiam ſtantibus filijs &c.d.conſ.50.nu.2.fol. 70

Statutum q. maritus non poſſit relinquere uxori, an procedat indiſtinctè, ſiue extent liberi, ſiue non extent. & de hac materia, uide in conſ.88.per totum, fol. 129

Statutū ꝓhibens maritū relinquere uxori ꝓcedit generaliter, liberis extātibus, & non extātibus.d.conſ.88.nu.1.fo.129

Statuti prohibentis maritū relinquere uxori ratio eſt, ne cōiuges ſe, et hæredes ſuos ſpolient mutuo amore, et hæc ratio habet locū etiam non ſtātibus liberis.d.con 88.nu.2.fol.129

Statutum ſi diſponat, q. maritus poſſit relinquere uxori quartam bonorum ſuorū, an ultra quartā poſſit maritus legare uxori ueſtes, & annulos, & iocalia. & an in quartā ipſam ſtatuti imputentur ueſtes notabiles &c.con.41.n.3.fo.62

Et talis quarta relinquenda uxori ex ſtatuto non eſt quarta totius patrimonij, ſed prius detrahi debet fideicommiſſum tanquàm æs alienum.d.conſ.41.nu.4.fol. 62

Et ſtāte ꝓdicto ſtatuto, non tenet̄ hæres ſeruare conditionē, et præceptū teſtatoris de oībus legatis præſtādis uxori ſub pœna priuatiōis, neq; talis pœna ē timēda, ibidē nu.6.f.62

Et talis quarta ſtatuti ſoluenda eſt à uenientibus ab inteſtato, quando hæres repudiat hæreditatem, ſcilicet propter clauſulam codicillarem, ibidem nu.7.fol. 62

Statutum, q. ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, operatur, q. appellatione filiorum non ueniunt filiæ fœminæ, etiā in teſtamentis, conſ.19.nu.10.fol. 39

Statuto ſtante, q. exiſtentibus maſculis fœminæ non ſuccedāt, tunc ſi teſtamentum, uel contractus uocet maſculos, & fœminas, cenſetur uocare eos non ſimul, & eodem tempore, ſed ordine ſucceſſiuo, id eſt primum maſculos, & eis deficiētibus fœminas. quod debet intelligi, quando ſtatutum præfert maſculos in eo caſu, & propoſito, de quo loquitur teſtamentū, uel contractus, aliàs ſecus, con.81.nu.34.fo.118

Statutum q. ſtantibus maſculis filiæ dotatæ, ſeu Deo dicatæ nō ſuccedant, an comprehendat fœminas ingredientes monaſterium. & an ſtante prædicto ſtatuto, dotata ab uno excludatur ab hæreditate omnium, an uerò ſolum ab hæreditate dotantis. et de hac materia, uide in con.98.per totum, fol.142

Statutum prædictum q. ſtantibus maſculis filia dotata, ſeu Deo dicata non ſuccedat, an comprehendat fœminas, quæ ingrediuntur monaſterium, uariæ ſunt Doctorū opiniones, uerior tamen,

tamen, et magis cõis eſt, q. eas comprehēdat, ſi loquitur ſtatutum de omnibus fœminis &c. d. con. 98. nu. 1. fol. 141

Statutum prædictum q. ſtantibus maſculis fœminæ dotatæ non ſuccedãt, ſi ſimpliciter loquitur de filia dotata, debet ſtrictè intelligi, ut ſolum cenſeatur excludere eam ab hæreditate dotantis, & non aliorum, niſi conſtet de mente ſtatuti in contrarium. d. conſ. 98. nu. 2. fol. 142

Statutum prædictum q. ſtantibus maſculis &c. ſi dicat, q. filia dotata non ſuccedat patri, matri, fratri, uel patruo, tunc ſatis eſt, q. ſit dotata ab uno, & excluditur ab hæreditatibus omnium. d. conſ. 98. nu. 3. fol. 142

Sed quid ſtatutum dicat hoc modo, filia dotata à patre, matre, uel fratribus, non ſuccedat patri, matri, uel fratribus, eſt maior difficultas, & Doctores ſunt uarij, uerior tamen opinio eſt, q. dotata ab uno excludatur etiam ab hæreditatibus omnium. & refert rationes, ibidem nu. 4. fol. 143

Statutũ excludẽs fœminas pp maſculos q. intelligat̃, dũmõ eis conſtituatur dos cõgrua. et q. filia poßit petere ſupplemẽtũ congruæ dotis, nõ obſtãte parua dote legata in teſtamẽto patris, et ẽt nõ obſtãte eius renũciatione iurata facta poſt mortem patris &c. et de hac materia, uide in con. 100. fol. 144

Statutum excludens fœminas propter maſculos debet intelligi, dummodo fœminis conſtituatur dos uel nõ minor legitima, uel parum diſtans à legitima. d. conſ. 100. nu. 1. fol. 144

Et tanto magis ſi dicat ſtatutum fœminam dotãdam eſſe congruo uel legitimo modo, ibidem.

Et quid ſi dotetur à patre? q. tunc præſumatur dotata congruo modo, ſed q. id non procedat, quãdo agitur de magno exceſſu, ſeu læſione, ibidem nu. 2. fol. 144

Statuto ſtãte excludẽte fœminas pp maſculos, nõ excludit̃ fœmina pp maſculos nõdũ natos, neq; cõceptos tpe euenientis caſus ſuccedẽdi, et ſucceßio non reuocatur à fœmina ſemel admiſſa per maſculos poſtea natos, conſ. 106. nu. 10. fol. 148

Statutum ſi excludat mulieres, et lineam maternã à ſucceßione, & uocet agnatos maſculos, ſeu parentes paternos proximos, an tunc filij unius fratris conſanguinei tãtum admittantur ad ſucceßionem patrui ſimul cum filijs alterius fratris utrinq; coniũcti. et latè de hac materia, uide in cõſ. 81. fol. 116. uide ſupra in uerbo, filij, et in uerbo, fratres.

Et ſi de iure oẽs ſimul debẽt admitti, an tũc filijs illius fratris conſanguinei tãtum obſtet quædã renũciatio, et ceßio iuriũ ſuorũ facta per eos erga filius illius fratris utrinq; coniũcti. uide ibidem in ſecũdo articulo dicti conſilij. 81. fol. 116

Statuti ratio, q̃ fauet agnatiõi, ſeu lineæ paternæ, ita pcedit in conſanguineis tãtũ, ſicut in utrinq; coniũctis, et quò ad eã rationem nihil iſti inter ſe differunt. d. con. 81. nu. 7. fol. 116

Statutũ ſeu alia diſpoſitio ſi faciat differentiã inter agnationẽ, et cognationem, et uelit, q. ſtãtibus agnatis, excludãtur cognati, tunc frater, ſeu filius utrinq; coniunctus nõ excludit conſanguineũ tantum. et quæ ſit ratio. d. con. 81. n. 9. f. 116

Statutum quando conſiderat fauorem agnationis, æqualiter ſuccedunt frater utrinq; coniunctus, & conſanguineus tãtum, & multi ita conſuluerunt. d. conſ. 81. nu. 27. fol. 117

Statuto ſtante, q. agnati præferantur cognatis, patruus utrinq; coniunctus non præfertur patruo conſanguineo tantum, ſed æqualiter admittuntur. d. conſ. 81. nu. 29. fol. 118

Statutum quando uocat agnatos, uel familiam, uel maſculos, uel domum, non refert, an frater ſit conſanguineus tãtum, uel utrinq; coniunctus. d. conſ. 81. nu. 30. fol. 118

Statutum ubi euidenter fauet agnationi, tũc appellatione fratris in ſtatuto uenit dũtaxat frater coniũctus ex lineæ paterna, non autem uterinus tantum. d. conſ. 81. nu. 35. fol. 118

Statutum ſi præferat fratrem conſanguineum fratri uterino, comprehendit etiam bona materna. d. conſ. 81. nu. 39. fol. 119

Statutum ſi præferat fratrem conſanguineum ſororibus, an frater conſanguineus tãtum excludat ſororem utrinq; coniũctam. d. conſ. 81. nu. 40. fol. 119

Statutũ ſi extet, q. uicinus, uel agnatus poßit intra certũ tẽpus luere, ſeu ad ſe auocare rem uenditam per alium uicinũ, uel agnatũ, an debeat uicinus, uel agnatus offerre, et deponere totum p̃ciũ, an uerò poßit illã partẽ precij tãtum, quæ fuit ſoluta per emptorem, et an gaudeat oĩbus cõmodis conceßis illi emptori per uenditorẽ, et maximè dilatione ſolutionis, q. ſic. & de hac materia, uide in conſ. 107. per totum, fol. 149

Statuto prædicto ſtante, q. uicinus, uel agnatus poßit auocare rem uenditam &c. admittitur uicinus, uel agnatus luens, uel auocans eo modo preciſo, quo admiſſus fuit primus emptor, & cum eiſdem commodis, et oneribus &c. & quæ ſit ratio. d. conſ. 107. nu. 1 fol. 149

Et q. uicinus, uel agnatus luens teneatur offerre totũ precium, uoluit Cepola, ſed malè, ibidem nu. 4. fol. 149

Et an poßit uenditor dicere, q. habuit fidem de precio primo emptori, quam non uult habere ipſi uicino, uel agnato luenti, ibidem nu. 6. fol. 150

Et an poßit primus emptor dicere ſe uelle, q. uenditio ſit nulla, & habeatur pro nõ facta, & q. iterum ſibi fiat, conſtituto maiori precio, quando uicinus, uel agnatus uult luere rem &c. ibidem nu. 8. fol. 150

Statutum uel conſuetudo q. credatur libris mercatorum uel Artificum an ualeat. & de hac materia, uide in con. 95. per totũ, f. 133. uide ſupra in uerbo, libri. et in uerbo, mercator.

Statutũ ſi p̃figat inſtantiã cauſis excedentibus libras centũ, an trahi debeat, et extendi ẽt ad cãs minores, et non aſcendentes ad libras centũ, ut ſcilicet habeãt cãdem inſtantiã &c. & de hac materia, uide in conſ. 96. per totum, fol. 134

Statutũ p̃figens inſtantiã aliquibus cauſis debet multo magis extendi ad alias cauſas minoris ſummæ. d. c. 96. n. 5. f. 135

Statuta præfigentia inſtantiam litibus ſunt fauorabilia, et extenduntur ad quaſcunq; cauſas, in quibus uiget ſimilis, uel maior ratio. d. conſ. 96. nu. 6. fol. 135

Stilus an poßit allegari abnegatiuo modo &c. c. 15. n. 6. f. 32

Studentium, uel profeſſorum appellatione an ueniant Doctores, & an ſcholaſtici licentiati, con. 27. nu. 6 fol. 47

Stuprum commiſſum per uiduam probatur per teſtes ſingulares, conſ. 25. nu. 2. fol. 45

Stupri pœna punitur coitus uiri coniugati cum muliere ſoluta, quæ erat, uel reputabatur uirgo, niſi mulier ſit uilis cõditionis, uidelicet ancilla coniugati, talis autem coitus nõ poteſt puniri de adulterio, conſ. 37. nu. 1. fol. 59

Stupri pœna ſaltem ex parte ipſius uiri punibilis uidetur coitus commiſſus per utrum coniugatum cum qualiſcunq; fœmina, uel ſaltem punibilis de iniuria. d. con. 37. nu. 4. fo. 59

Sua bona dicũtur, de quibus põt qs diſponere, c. 41. n. 5. f. 62

Subditi tãtũ ſi conueniãtur de ſubiectione, poſſunt pro defenſione allegare iura ſui poſſeſſoris, uel dñi, cõ. 64. n. 2. f. 91

Subditorũ intereſt nõ mutare dñm, etiã ſi dñs uellet cõtrariũ, et tunc poſſunt ſubditi contradicere. d. conſ. 64. nu. 4. f. 91

Subditis ſi fiat remißio partis cenſus, uel decimæ à Principe, an talis remißio præiudicet etiam ſucceſſoribus Principis. & de hac materia, uide in conſ. 67 fol. 99

Subditis ſi fiat per Principem aliqua remiſſio, et liberalitas ex iuſta cauſa, ueluti propter maximam eorum fidelitatem, debet eſſe ualida.d.conſ.67.nu.4.fol. 100

Subditi ſi ſint in quaſi poſſeſſione alicuius ſolutionis ſenſus erga dominum, et nõ exſtet memoria in contrarium, præſumitur pro ipſis ſubditis, q̃ eodẽ modo ſemper ſoluerint in præteritum, neq; in talibus præſtationibus ſubditorũ recedẽdũ eſt à conſuetudine longi temporis.d.conſ.67.nu.9.fol.100

Subditi ſi cõtrahãt cũ principe an talis cõtractus principis obliget ẽt ſucceſſores ipſius principis. et de hac materia, uide in d.c.67.f.99. et uide ſupra ĩ uerbo, cõtractus principis etc.

Subicere alij quis põt et bona, et ſe ipſum, con.34.n.6.f. 56

Subiectio ſeu iuriſdictio quomodo probetur, & quando bona, ſeu caſtrum dicatur eſſe ſubiectum iuriſdictioni alterius, et maximè quò ad onera ſubeunda. & de hac materia, uide in d.conſ.34.fol.56. & late in conſ.62.63.& 64.fo.84.

Subiecta bona an p̃ſumãtur nõ eſſe, ſi non reperiantur deſcripta in regiſtro, ſeu cataſtro cõmunitatis.d.c.34.n.11.f.57

Subiectio quò ad onera contrahitur per duo tantum, per deſcriptionem bonorum immobilium, uel perſonarũ in dominio ſeu territorio habitantium, conſ.38.nu.4.fol. 60

Subiectio ſeu iuriſdictio de aliquo territorio quomodo probetur. & de hac materia, uide etiam latè in conſ.62. per totum, fol. 84. & conſ. 63. & conſ. 64.fol. 88

Subiectiõis ſignũ potiſſimũ eſt p̃ſoluere muera, cõ. 62.n.3.f.84

Subiectionis, et ſuperioritatis potiſſimum iudicium facit appellatio.d.conſ.62. nu.8.fol. 85

Subiectio uniuerſalis alicuius territorij ſi tractetur, an dicatur cauſa maior.d.conſ.62.nu.1.fol. 84

Et pendente lite de uniuerſali ſubiectione, debent ſilere cæteræ omnes particulares ab ea dependentes, uel eam quouis modo attingentes, etiam q̃ non fuerit cœpta lis, ſed dubiũ ſit de ea, ibidem nu.2.fol. 84

Subiectionis cauſa q̃ prius diſcutiatur, eſt exceptio, quæ reſpicit intereſſe et hominum territorij, et illius, qui hoĩes poſſidet, et põt per quẽlibet eorũ opponi. d.conſ.62.nu. 4.f. 84

Subiectionis lis q̃ñ mouetur contra homines alicuius territorij, eſt in facultate actoris conuenire uel ipſos homines tãtum, uel illum tantum, qui eos poſſidet, uel poſſeſſorem, & hoĩes ſimul. et è conuerſo poſſunt ille poſſeſſor, et homines ſimul omnes ſe defendere, quãuis homines tantum conuenirentur, quia intereſt illius poſſeſſoris non amittere iura, et ſubditorum non mutare dominum &c. conſ.64.nu.1.fo.91

Subiecta talia ſũt, q̃lia pmittũt eorũ p̃dicata.c.51.n.21.f.72

Subinfeudatio facta reſoluitur per mortem infeudantis, et nõ præiudicat agnatis, conſ.78.nu.19.fol. 113

Subrogatum ſumit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur, conſ.62.nu.28.fol. 86

Subrogatũ ſolet habere oẽs qualitates &c. cõ.26.n.7.fo. 46

Subrogatum cenſetur etiam habere priuilegium exemptionis, quod habebat &c.d.conſ.26.nu.6.fol. 46

Subrogatio fit cũ omnibus qualitatibus, con.107.nu.2.fo. 149

Subrogatio aliorum bonorum loco bonorũ fideicommiſſi an fieri poſſit, quando talis ſubrogatio eſt melior, & utilior, q̃ ſic. & de hac materia, uide in conſ.97.fol. 136

Subrogationes, quæ fiunt circa res ſubiectas fideicommiſſo, uel legato, ſi contineant utilitatem, præſumũtur factæ bona mẽte, & bono animo.d.conſ.97.nu.37.fol. 140

Subrogatio aliorum bonorum loco bonorum fideicommiſſi quãdo fit, non requiritur citatio, uel cõſenſus cohæredum, uel fideicommiſſariorum.d.conſ.97.num. 50.fol. 141

Et bona, quæ ſubrogantur, cenſentur uſq; ab initio fuiſſe relicta à teſtatore, ibidem nu. 51.fol. 141

Subſtituere in pœnam poteſt teſtator, ſi hæres uoluntatem eius non ſeruet, conſ.57.nu.11.fol. 80

Subſtitutio facta in pœnam ſolet ſtrictiſſimè interpretari.d.conſ.57.nu.4.fol. 79

Subſtitutio in pœnam facta hæredi poſt aditam hæreditatem operatur, q̃ teſtator non cenſetur diſponere de hæreditate, niſi per fideicommiſſum.d.con.57.nu.7.fol. 79

Subſtitutio una dubia intelligitur, & declaratur ſecũdũ aliam clariorem, conſ.51.nu.16.fol.71. & conſ.24.nu.7.fo.44

Subſtitutionis ſeu fideicommiſſi primo gradu extincto, an ſit etiam extincta in cæteris gradibus, conſ.93.nu.1.fol. 132

Subſtitutio inuicem facta inter multos fratres ſeu filios ſimpliciter comprehendit etiam clericos, & moniales, licet facta fuerit ſub conditione, ſi deceſſerint ſine liberis, quæ talibus non conuenit.conſ.7.nu.28.fol. 15

Subſtitutio cenſetur extingui, quando quis ſemel ſuccedit uocatus ad ſubſtitutionem, & nullus alius extat eo tempore ſucceſſionis, conſ.106.nu. 7.fol. 148

Subſtitutio, ſi filij, & quilibet eorum decederent &c. an locũ habeat aliquo eorum decedente, an uerò ſolum omnibus copulatiuè decedentibus, uide in conſ. 11.fol. 30

Subſtitutio, ſi deceſſerit ſine filijs, an comprehendat etiam filias fœminas, maximè ſi teſtator in primo gradu uocauit maſculos. & de hac materia, uide in conſ.19.fol. 38

Subſtitutio, ſi deceſſerit ſinè liberis, deficit relicto nepote ex filia.d.conſ.19.nu.3.fol. 38

Subſtitutio, ſeu conditio, ſi ſine filijs maſculis &c. an comprehendat deſcendentes maſculos ex fœminis. & de hac materia, uide in conſ.86.fol.125. & in conſ.87.fol. 127. uide ſupra in uerbo, conditio. & in uerbo, filiorum.

Subſtitutio quando cenſeatur etiam comprehendere filios ſororum in caſu, quo facta fuit prohibitio, ne bona exirent de domo, & agnatione, uide in conſ.13.fol. 30

Subſtitutio compendioſa, ideſt uulgaris, et fideicommiſſaria an comprehendatur, an uerò uulgaris tãtũ ſub iſtis uerbis, inſtituo mihi hæredes filios meos, et poſt eos filios meos maſculos eorũ et cuiuslibet ipſorũ filiorũ meorũ filios maſculos legitimos et naturales, et ſucceſſiuè poſt meos ablaticos eorum meorum ablaticorũ filius inſtituo, et mihi hæredes eſſe uolo &c. uide in conſ.29. in primo queſito, fol. 48

Subſtitutio compendioſa, quæ de ſui natura continet uulgarem & fideicommiſſariam, comprehenditur per uerba denotãtia tractum temporis.d.conſ.29.nu.1.fol. 48

Subſtitutio compendioſa uidetur denotari per illam dictionem, ſucceſſiuè.d.conſ.29.nu.2.fol.48. & uide ibi nu.8.fol. 48

Subſtitutio cõpendioſa denotat̃ p dictionẽ, poſt, et p dictionem, ſucceſſiuè, q̃ũ eſt adiecta mentio mortis. et quid operentur tales dictiones, et q̃uo intelligantur.d.conſ.29.nu.8.fol. 48

Subſtitutio. In ſubſtitutionibus uerba directa obliquari uidentur propter clauſulam codicillarem.d.con.29.nu.3.fo.48. & uide ibi nu.9.fol. 49

Subſtitutio reciproca continet etiam fideicommiſſariam, & in ſubſtitutione reciproca appellatione filiorum non ueniunt deſcendentes, etiam q̃ aliquo reſpectu diſpoſitio ſit fauorabilis.d.conſ. 29.nu.12.fol. 49

Subſtitutio reciproca inter inſtitutos q̃ non cẽſeatur inducta, quando fuit facta ſubſtitutio fideicommiſſaria ſeu compendioſa de

dioſa de omnibus bonis poſt mortem omnium inſtitutorum, & q. defferant ſubſtituere poſt mortem omnium, et ſubſtituere ultimo morienti. et latè de hac materia, qñ cẽſeatur inducta ſubſtitutio reciproca, ſeu reciprocum fideicommiſſum, uide in conſ.31.per totum, fol.51.& conſ.32.fol. 54

Subſtitutio reciproca īter inſtitutos an cõtineat̃, qñ ſacta fuit ſubſtitutio poſt mortẽ omniũ inſtitutorũ, et nõ fuit exp̄ſſè facta ultimo eorũ decedenti. & hic eſt caſus, in quo potiſſimum cõſiſtit controuerſia inter Doctores.d.cõ.31.n.1.f.51

Subſtitutio reciproca eſt expeditum q. continetur, quãdo ſubſtitutio fuit facta ultimo decedenti, et fuit facta in omnibus bonis.d.conſ.31.nu.2.fo.51.& cõſ.32.nu.1.fol. 54

Subſtitutio reciproca, ſeu reciprocũ fideicõmiſſum nunq̃ cenſet̃ factũ, niſi duo copulatiuè concurrãt, ſcilicet q. ſit facta ſubſtitutio de oībus bonis, ſeu de tota re, quæ in ſubſtitutionem deducitur, itẽ q. exp̄ſſè facta ſit ab ultimo decedente. et hæc eſt magis cõis opinio, à qua non eſt recedendũ. & eam ampliat, & declarat, & dat rationem.d.conſ.31.nu.3.fol.51

Et ſolus Curtius iun.ex modernis tenuit cõtrariũ p̄ſupponẽs paria eſſe ſubſtitutionem fieri ultimo decedẽti, & fieri poſt mortẽ omniũ, quod tñ eſt falſiſſimũ, uide ibidẽ nu.4.fo.51.

et ẽt Pariſius tenuit cõtrarium, et malè, ibidem nu.21.f.53

Et procedit prædicta magis communis cõcluſio, etiam ſi facta ſit ſubſtitutio de omnibus bonis non ſolum indefinitè, ſed etiam cum dictione uniuerſali, ibidem num. 5. fol. 51

Itẽ p̄cedit, ẽt ſi inter ipſos grauatos extet pſona, q̃ ex p̄ſumpta mente teſtatoris ſit p̄ferẽda ſubſtitutio, ibidẽ nu.6.f.51

Et quomodo intelligatur quò ad effectum prædicta magis cõmunis opinio, & quid qñ unus ex grauatis moritur, et qñ in effectu admittatur ſubſtitutus declarat ibidẽ nu.7.fo.51

Et quæ ſit ratio p̄dictæ magis cõis opinionis, cur.ſ.nõ inducat̃ reciprocũ fideicõmiſſum, niſi qñ ſubſtitutio ſit de omnibus bonis, & ſit expreſſè ultimo moriendi, non autẽ inducatur alijs caſibus, puta qñ ſit poſt mortem omnium &c. & rõnẽ adducit, quã malè Docto. declarent, uide ibidem nu.8.fol.51

Subſtitutio reciproca, ſeu reciprocũ fideicõmiſſum nõ cenſetur extare inter grauatos, qñ ſubſtitutio eſt facta poſt mortem multorũ ſimpl'r, ideſt nõ adiecta dictione collectiua ſeu uniuerſali, omniũ, quãuis dictũ ſit, in oībus bonis. & procedit hoc, ſiue grauati ſint extranei.i.nõ ſuccedẽtes inter ſe, ſiue ſint inter ſe ab inteſtato ſucceſſuri. idem quoq; eſt dicendũ, licet fuerit adiecta dictio uniuerſalis, omniũ, q. ſcilicet non ſubſit fideicommiſſum reciprocum.d.conſ.31.nu.11. fol. 51

Subſtitutio facta poſt mortẽ omniũ non æquiparatur ſubſtitutioni factæ ultimo decedenti, & tenẽtes contrariũ errãt. et de intelligentia tex.in.l.codicillis in princ.ff. de uſufruc.lega.d.cõſ.31.n.12.fo.52.et uide ibidem uſq; ad numerũ.17.

Subſtitutio ſi ſit concepta poſt mortem omnium, an idem ſit, ac ſi expreſſè eſſet grauatus ultimo moriens, uide etiam conſ. 32.num.2.& num.9.fol. 54

Subſtituere poſt mortem omniũ ſimpliciter aliud eſt, aliud ſubſtituere ultimo decedenti ſimpliciter. item aliud ſubſtituere ultimo decedenti in omnibus bonis, & aliud ſubſtituere poſt mortẽ omniũ in omnibus bonis. et declarat cõ.31.n.16.f.52

Subſtitutio reciproca ſicut inducit̃ inter grauatos, qñ eſt facta ſubſtitutio in oībus bonis ultimo decedenti, an idẽ quoq; ſit, qñ non eſt facta ultimo morienti, ſed ſimpliciter poſt mortẽ omnium. & concludit etiam q. non.conſ.32.nu.9.fol. 54

Subſtitutio reciproca an cẽſeatur inducta inter inſtitutos, quãdo teſtator non dixit de omnibus filijs, ſed uſus eſt dictione, quicunq;.d.conſ.32. num.3. fol. 54

Subſtitutio reciproca an cẽſeatur eſſe inter inſtitutos, ſi dũ teſtator eis ſubſtituit, concepit uerba ſubſtitutionis p copulã, uidelicet Petrus et quicũq; alij filij.d.conſ.32.nu.7.fol.54

Subſtitutio reciproca an facta cenſeatur inter inſtitutos, qñ ſubſtitutio eſt facta ſtãtibus perſonis, quæ ex p̄ſumpta uoluntate teſtatoris ſolent excludere ſubſtitutũ, q. non. & q. ẽt hoc caſu procedat ſupradicta magis cõmunis opinio, con.31. nu.17.fol.52. & uide etiam conſ. 32.nu.11.fol. 55

Subſtitutus qñ excluditur à perſonis, quæ ex coniecturata mẽte teſtatoris præferuntur ipſi ſubſtituto, tales perſonæ ueniunt ab inteſtato, non autem ex teſtamento. & quæ ſit ratio.d.conſ.31.nu.18.fol.52.& conſ.32.nu.10.fol. 54

Et talis perſona ſatis eſt. q. ſit uel de liberis, uel generalius ſit de ſucceſſuris ab inteſtato in proximiori gradu, quàm ſubſtitutus.d.conſ.31.nu.19.fol. 52

Subſtitutio reciproca inter inſtitutos adhuc non inducitur per ſubſtitutionem factam in omnibus bonis poſt mortem omnium, dato, q. inſtituti ſint prædilecti ſubſtitutis, prout uoluerunt aliqui, & malè. conſ. 32. nu.11.fol. 55

Subſtitutio facta talibus pſonis, quæ ex coniectura mente teſtatoris excludunt ſubſtitutum, non refert, an facta fuerit ſine dictione uniuerſali, omniũ, an uerò ea dictio fuerit adiecta, qa utroq; caſu qualibet illarũ perſonarũ p̄fert̃ ſubſtituto, et dictio, omnium, nihil operatur ad excluſionem ſubſtituti, niſi quãdo ſubſtitutus ſit extraneus, conſ.31. nu.20. fol. 52

Subſtitutio reciproca, ſeu reciprocum fideicommiſſum nõ ſubeſt inter multos inſtitutos, & tamen extraneus ſubſtitutus cenſetur ſubſtitutus ſingulis, ſed non admittitur, niſi mortuis omnibus, & tunc auocat ad ſe omnia bona, etiam ſi fuerint alienata.d.conſ. 31.nu.24.fol. 53

Subſtitutus. contra ſubſtitutos in dubio eſt iudicandum, quãdo agitur de excludenda perſona ueriſimiliter magis dilecta à teſtatore.conſ. 86.nu.6.fol. 126

Subſtitutus præfert̃ uenientibus ab inteſtato, cõ.41.nu.8.fo.62

Subſtitutio ſi ſit facta hoc modo. Et ſi filij mei, ac eorũ deſcendentes uſq; in infinitũ deceſſerint ſine filijs, tunc ſubſtituo alios proximiores de parentela tunc uiuentes, an cenſeatur factum perpetuum fideicommiſſum ſemper inter illos de parentella, an uerò cenſeantur uocati illi ſolum, qui erunt in primo gradu, extincta linea &c. & de hac materia, uide in conſ. 51. per totum, fo. 71

Subſtitutio uocans duos antiquiores de domo intelligitur uocare in perpetuum ſemper duos ex antiquioribus, neq; reſtringitur ad duos ſemel tantum.d.conſ.51.nu.14.fol. 71

Subſtitutionis in primo gradu prædilectus an cenſeatur etiam prædilectus in ſecundo gradu, conſ.13.nu.6.fol. 31

Subſtitutũ ſi p̄tulit teſtator p̄priæ filiæ, multo magis cẽſet̃ uoluiſſe eũ præferre nepti, q̃ eſt remotior, cõ.19.nu.9.fo.39

Subſtitutio cedit iuri accreſcendi ex qualibet leui coniectura, conſ. 31. nu.13.fol. 52

Subſtitutus nõ dicitur priuari iure ſuo, ſed habet̃ pro nõ ſcripto, quãdo deficit conditio ſubſtitutionis, cõ.86.nu.8.ſ.126

Succedere uolens tanquàm agnatus &c. debet in primis probare ſe eſſe talem, conſ.61.nu.1.fol. 81

Et an p̄bare debeat certũ gradum agnatiõis, ibidẽ nu.2.fo.81

Succedentes ab inteſtato aliqñ obtinent bona tanquã hæredes reuocabiliter, & nõ irreuocabiliter, con.86.nu.10.fo. 126

Succeſſio fit per nepotes in ſtirpes, & non in capita, quando agitur de ſucceſſione patrui, conſ.29.nu.22.fol. 50

Index Conſiliorum primæ partis

Succeßio an deferatur ſolum fratribus utrinq; coniunctis, ſeu filijs fratris utrinq; coniuncti, excluſis fratribus cõſanguineis tantũ, ſeu eorũ filijs, ſtãte ſtatuto excludente mulieres et lineã maternã à ſucceßione, et uocãte agnatos maſculos, ſiue parẽtes paternos ꝓximos, et de hac materia, uide latè ĩ cõ.82.fo.116. et uide ſupra in uerbo, filij, et ĩ uerbo, fratres.

Succeßio ſiue ſit pura, ſiue conditionalis, q; ſemper inſpiciat̃ tẽpus, quo euenit caſus ſuccedendi, & illi tantum admittantur, qui reperiuntur nati tempore mortis, uel tempore euenientis conditionis, non autem qui poſtea ſupernaſcuntur. & quando admittantur etiã poſtea nati, uel cõcepti. et de hac materia, uide optimè in conſ. 106. per totum, fol. 148

Succeßio ſi ſit pura, inſpicitur in ea tempus, quo euenit caſus ſuccedendi, et illæ tantum perſonæ admittuntur, quæ reperiuntur tunc natæ, id eſt tempore mortis illius, de cuius ſucceßione agitur, non autem poſtea nati, ſiue ſuccedatur ab inteſtato, ſiue ex teſtamento. d. conſ. 106. nu. 2. fol. 148

Succeßio ex diſpoſitiõe cõditionali ſi tractet̃, ij tñ̃ admittunt̃, qui reperiũtur nati tp̃e eueniẽtis cõditionis, et generaliter inſpicitur tẽpus, quo dies legati uel fideicõmißi cedit, ſiue ſit purũ, ſiue in diem, ſiue cõditionale. d. con. 106. nu. 3. fo. 148

Succeßio ſi ſit cõditionalis, q; nõ admittãtur ad eã illi, q poſtea ſupernaſcũtur poſt euentũ cõditionis. d. cõ. 106. n. 5. fo. 148

Etiam q; poſtea nati ſint proximiores, quã ſint illi, qui eos excludunt. & quæ ſit ratio, ibidem num. 6. fol. 148

Et amplia etiã, et declara ut ibidem nu. 12. cum ſequẽ. fo. 148

Succeßio. ad ſucceßionẽ admittũtur ẽt illi, qui poſtea naſcunt̃, ſaltem ex ueriſimili mente teſtatoris, qñ. ſ. teſtator uocauit deſcendẽtes in infinitũ, uel ꝑ multos gradus, aut alias ꝑſonas multorũ graduũ quæ nõ poſſunt eſſe natæ ſimul eodem tẽpore. & an ſit uera hæc opinio Socini. d. con. 106. nu. 13. fo. 148. & quomodo intelligatur, uide ibidem nu. 27. fo. 148

Et q; debeat intelligi, ut ꝓcedat, qñ eo tp̃e quo euenit conditio, nemo ex uocatis à teſtatore erat natus, ideo expectat̃, q; aliqui naſcãtur. et quæ ſit ratio, ibidem. num. 17. fol. 148

Succeßio. ad ſucceßionem cenſentur uocati etiam illi, qui quãdocunq; poſtea naſcuntur, quando teſtator digreditur ad multos gradus, dummodo tamen reperiantur nati tempore euenientis conditionis. d. conſ. 106. nu. 16. fol. 148

Succeßiones ex teſtamento regulariter, & in dubio procedunt eo ordine, quo procedunt ſucceßiones ab inteſtato. d. conſ. 106. nu. 2. fol. 142. & conſ. 17. num. 15. fol. 36

Succeßiones in fideicommißis procedunt ſecundum ordinem ſuccedendi ab inteſtato, conſ. 17. nu. 15. fol. 36

Succeßiones extraneas ſuis præferre uelle nemo præſumitur, conſ. 24. nu. 4. fol. 44

Succeſſor nouus alterius præſumitur ignorare, & in eo recte præſumitur ignorantia, conſ. 5. nu. 15. fol. 6

Succeſſor Principis an obligetur ex contractu facto cum ſubditis per prædeceſſorem ſuum. et de hac materia, uide in cõ. 67. fol. 99. & ſupra in uerbo, contractus Principis &c.

Succeſſor in beneficio eccleſiaſtico ſuccedit etiam in fructibus, & ad ipſum ſucceſſorem tranſeunt, non autem ad hæredes decedentis &c. conſ. 79. nu. 15. fol. 115

Succeſſor quando non teneatur ſtare colono. et q; ſucceſſor legitimus in beneficio eccleſiaſtico non teneatur ſtare colono poſito per prædeceſſorem, qui erat iniuſtus detentor, & uſurpator beneficij, & cuius ius fuit extinctum &c. & de hac materia, uide in conſ. 108. per totum, fol. 150

Succeſſor non tenetur ſtare colono, quando fit ſucceßio nõ per tranſlationem iuris in alium, ſed per priuationem eius, qui locauit, & per extinctionem iuris ſui. d. conſ. 108. nu. 1, fol. 150. & quæ ſit ratio, uide ibidem nu. 2. fol. 150

Idem eſt de locatione facta per uſufructuarium, ibidem.

Idem in ſucceſſore beneficij eccleſiaſtici, ibidem.

Succeſſor in bñficio eccleſiaſtico an teneatur ſtare colono, qñ ꝑdeceſſor locauit expreſſo nomine eccleſiæ. & q; nõ teneat̃ ſtare, qñ locatio fuit ſimpliciter facta nomine ipſius Prælati [illegible] fuerit legitimus poſſeſſor. d. cõſ. 108. nu. 5. fol. 151

Succe[illegible] non tenetur ſtare colono, quando locator non habebat plenam adminiſtrationem, etiam q; tranſlatio fiat per ſententiam Iudicis. d. conſ. 108. nu. 2. fol. 150

Succeſſor quilibet per ſentẽtiam Iudicis tenetur ſtare colono. et quomodo id intelligat̃. & declaratur Iaſon in. l. diuortio nu. 15. et Baldus adductus per Iaſ. d. con. 108. nu. 6. fo. 151

Succeſſor nõ tenetur ſtare colono, ſi locatio facta fuit in fraudem ſucceſſoris. d. conſ. 108. nu. 7. fol. 151

Succeſſor fiſcus nõ tenet̃ ſtare colono. idẽ ẽ ĩ eccl'ia, q a eccl'ia, et fiſcus æquiparãtur in fauorabilibus. d. cõ. 108. n. 8. fo. 151

Succeſſores ſingulares an cõprehẽdãtur ſub immunitate cõceſſa ẽi, ꝑ hæredibus, et qbuſcũq; ſucceſſuribus, cõ. 34. n. 4. f. 56

Succeßiuè, hæc dictio poſita ĩ ſubſtitutiõe uidet̃ ſuadere, q; ſit cõpẽdioſa ſubſtitutio, cõ. 29. n. 2. f. 48. et uide ibi n. 8. f. 48

Succeßiuè, hæc dictio, et dictio, poſt, faciunt ſubſtitutionẽ compendioſam, quando eſt adiecta mentio mortis. & quid operentur, & quomodo intelligantur. d. conſ. 29. nu. 8. fol. 48

Sui, hæc dictio denotat uẽs deſcendẽtes, cõ. 106. n. 14. f. 148

Superioritatis iure pertinet aliquando locus ad dominum, nõ autem iure pleno, conſ. 16. nu. 4. fol. 31

Supplementum legitimæ, uide ſupra in uerbo, legitima.

Superfluum non dicitur. quod particulariter exprimitur, & ad tollendam dubitationem, & quælibet minima ratio tollit argumentum ſuperflui, & uerba quãdoq; ponuntur ad demonſtrandum id, quod re ipſa erit, conſ. 21. num. 29. fol. 29

Superfluum non dicitur id, quod aliquando exprimitur ad tollendam omnem diſputationem, conſ. 27. nu. 7. fol. 35

Superflua nunquàm dicitur particularis expreßio. d. conſ. 27. nu. 9. fol. 47. & conſ. 21. nu. 29. fol. 29

Suſpitio arguit̃ ex actibus inſolitis, et impertinentibus, ſicut ex clauſula inſolita, cõ. 56. nu. 23. f. 77. et cõ. 72. n. 14. fo. 105

Suſpitio falſi habetur pro falſo, & quomodo hoc debeat intelligi, & quot modis dicatur inſtrumentum ſuſpectum de falſo. de hac materia. & optimam declarationem, uide in conſ. 99. per totum, fol. 142. uide ſupra in uerbo, falſum.

Suſpitio falſi q; habeatur pro falſo, procedit, qñ ſuſpitiones oriũtur ex uicio uiſibili ſcripturæ, ut ex abraſione, et cãcellatione in loco ſuſpecto, ſecus ſi extrinſecus oriãtur, ſecundum Innocẽ. Specula. & Pan. de Ca. d. cõſ. 99. nu. 2. fo. 142

Suſpitio falſi &c. In hac materia falſi, et ſuſpecti de falſo dantur tres gradus, aliquãdo enim datur inſtrumentũ falſum, aliquando datur inſtrumentum ſuſpectum de falſo, ſcilicet ſuſpitione intrinſeca, & uicio uiſibili, aliquando autem datur ſuſpectum de falſo ſuſpitione extrinſeca & inuiſibili. & omnia optimè declarat. d. conſ. 99. nu. 5. fol. 142

Suſpectum eſſe de falſo inſtrumentum dum dicunt iura, ſentiũt ut plurimum de ſuſpitione intrinſeca, et prouenient ex uicio uiſibili, & tunc ſuſpitio habetur pro falſo, niſi probetur expreßè contrarium, & inſtrumentum eſt reijciendum, & caſſandum &c. d. conſ. 99. nu. 5. fol. 143

Suſpectum de falſo inſtrumẽtũ datur aliqñ tertio gradu, id eſt

ſuſpectum

ſuſpectum uicio extrinſeco, & inuiſibili, & quomodo, & ꝗ tunc dicatur ſuſpectũ non ſuſpitione iuris, ſed hominis, ideſt remiſſa arbitrio Iudicis, qui debet tunc inclinare contra inſtrumentum, & ei non adhibere fidem &c. d. conſ. 99.nu.6.fol. 143. & ibidem nu.8.fol. 143

Suſpitiones falſi quã non ſunt intrinſecæ, ſed extrinſecæ, ideſt non habentes uicium uiſibile, ſed inuiſibile, an reddant inſtrumentum ſuſpectum, ut reijciatur, & quõ debeãt intelligi Innocẽ. Specula. & Pau. de Caſt. d. conſ. 99. n. 10. fo. 143

Suſpectum de falſo inſtrumẽtum, & inſtrumentum falſum quid proprié differant. d. conſ. 99. nu. 4. fol. 143

De Litera T.

TACENS, Et non declarans animum ſuum in contrarium, cenſetur ſibi facere præiudicium circa ius reale, ſecus ſi ſit ius perſonale, conſ. 12. nu. 5. fol. 29

Tacité quod ſubintelligitur, ſi fuit omiſſum, non uiciat, etiam ꝗ ſit de forma conſ. 21. nu. 12. fol. 41

Taciturnitate an quis cenſeatur renunciare ſuis iuribus, conſ. 25. nu. 16. fol. 45

Taciturnitas uel lapſus temporis an obſtet ad reuocationem feudi, conſ. 76. nu. 3. fol. 108

Tempus. ſecundum mutationem temporũ regulatur contractus ſucceſsiuus, & reſpiciens etiam futura tempora. Vnde ſi ab initio contractus non continebat læſionem, & ex poſt facto propter mutationem temporum cõtineat enormem læſionem, poteſt tunc reſcindi, conſ. 34. nu. 16. fol. 57

Tempus centum annorum ſufficit ſine titulo ad præſcribendum iuriſdictionem, & ciuitates, & caſtra, etiam contra romanam eccleſiam &c. conſ. 64. nu. 48 fol. 94

Tempus centum annorum quò ad præſcribendum æquiparatur tempori, de cuius initio &c. d. conſ. 64. num. 50. fol. 94. & ibidem nu. 94. fol. 98

Tempus centum annorum indicatur infinitum, & regulariter æquiparatur tempori, de cuius initio &c. d. conſ. 64. num. 94. fol. 98. & ibidem nu. 50. fol. 94

Temporis lapſus, uel taciturnitas an obſtet ad reuocationem feudi, conſ. 76. nu. 3. fol. 108

Tempus quantum requiratur, ut aliquid dicatur antiquũ, cõſ. 83. nu. 9. fol. 122. & ſupra in uerbo, antiquum.

Tempus 56. annorum, & etiam 50. facit rem dici antiquam in materia probandæ conſanguinitatis. d. con. 83. nu. 10. fo. 122

Tempus 60. & etiam 50. annorum habetur pro tempore antiquo ad probãdum conſanguinitatem, uel filiationem ex uerbis enũciatiuis inſtrumentorum. d. conſ. 83. nu. 14. fol. 122

Tempus, quo euenit caſus ſuccedendi, ꝗ ſemper inſpiciatur in ſucceſsionibus ſiue puris, ſiue cõditionalibus, & illi tãtũ admittãtur, qui reperiuntur nati tẽpore mortis, uel tpe euenientis conditionis, nõ antẽ qui poſtea ſupnaſcuntur, et qñ admittant̃ ẽt poſtea nati uel cõcepti. et de hac materia. uide in con. 106. per totũ, fo. 14u. uide ſupra in uerbo, ſucceſsio.

Tempus, quo dies legati, uel fideicommiſsi cedit, inſpicitur, ſiue ſit purum fideicommiſſum, ſiue in diem, ſiue conditionale. d. conſ. 106. nu. 3. fol. 148

Tẽpus regulariter inſpicitur, non quo fit depoſitio, ſed in quod ipſa diſpoſitio confertur, conſ. 109. nu. 9. fol. 152

Termini habiles ſemper præſupponi debent in quacũq; materia, conſ. 106. nu. 23. fol. 149

Terra differt à Curte, ſeu à loco lapidibus ſtructu, conſ. 10. num. 1. fol. 39

Territorij in probatione ſtandum eſt magis inſtrumentis, quã teſtibus in antiquis, conſ. 64. nu. 22. fol. 92

Terror & metus durare cenſetur, durante cauſa ipſius metus, conſ. 78. nu. 11. fol. 113

Tertio præiudicandũ non eſt, ꝑpter commodũ, quod quis uult reportare ex ſuo dolo, et improbitate, conſ. 9. nu. 51. fol. 24

Tertij iuribus non præiudicat inueſtitura. neq; Princeps cenſetur uelle tertio præiudicare, conſ. 34. nu. 10. fol. 57

Tertij ius non excluſiuum intentionis agentis ipſo iure opponi non poteſt, conſ. 11. nu. 1. fol. 26

Tertij ius poteſt allegari, quando prodeſt ipſi allegãti, quia concernat eius intereſſe, conſ. 64. nu. 3. fo. 92

Teſtandi libera facultas ſi reſtringatur per aliquam cõditionem, illa conditio dicitur turpis, & improbata, etiam ꝗ reſtrictio ſit reſpectu certa rei tantum, conſ. 4. nu. 9. fo. 7

Teſtandi libera facultas auferri non dicitur, quando quis promittit, uel donat certam rem tantum, etiam ſub conditione non reuocandi teſtamentum &c. d. conſ. 4. nu. 31. fol. 8

Teſtamentum. In teſtamentis inſpicitur communis uſus loquẽdi, & conſuetudo regionis, conſ. 6. nu. 2. fol. 12

Teſtamẽtũ ut ſuſtineat̃, debet fieri interꝑtatio. c. 85. n. 11. f. 125

Teſtamentum probatur per duos teſtes teſtamentarios peritos deponentes de ipſo, & eius tenore, quãdo ſcilicet eſt amiſſa imbreuiatura ipſius teſtamenti, con. 101. nu. 7. fol. 145

Teſtamentum facere an poſsit is, qui fuit prohibitus alienare bona, uide in conſ. 109. in princ. fol. 151. et ſupra in uerbo, alienatio, & in uerbo, prohibitiu.

Teſtamentum facere poteſt minor, & non dicitur lædi, quia poteſt ſemper reuocari. d. conſ. 109. nu. 7. fol. 152

Teſtamentum quando fit, poteſt etiam in eo fieri, & inſeri contractus donationis, & omnis alius contractus, neq; poteſt reuocari, conſ. 4. nu. 38. fol. 9. & conſ. 42. nu. 6. fol. 63. & conſ. 57. nu. 17. fol. 80. & conſ. 109. nu. 11. fol. 152

Teſtamentum quando fit, poſſunt in eo etiam fieri contractus, et habent propriã naturam contractuũ, con. 42. n. 6. fo. 64

Teſtamentum quando fit, poteſt in eo fieri contractus donationis, & ſtipulatio notarij interueniens facit, ꝗ cenſeatur irreuocabilis, & habeat naturam contractus quò ad omnia, conſ. 57. nu. 17. fol. 80

Teſtamentum qñ fit, poteſt etiam in eo fieri contractus. & an poſsit talis contractus reuocari, ſi reuocetur teſtamentum, uide etiam in conſ. 109. nu. 11. fol. 152

Teſtamentum impugnare an quis poſsit, ex eo petere legatum. & de hac materia, uide in conſ. 17. fo. 35

Teſtamentum impugnans an poſsit poſtea ex eo petere legatũ, & quando. d. conſ. 17. nu. 3. fol. 35

Teſtamentum, & uoluntatem legantis approbare cẽſetur, qui petit legatum. d. conſ. 17. nu. 1. fol. 35

Teſtamento renũciare cenſetur is, qui petit aliquid aduerſus manifeſtam uoluntatem teſtatoris, con. 87. nu. 15. fol. 128

Teſtamenti una pars declarat aliam, conſ. 19. nu. 12. fol. 39. et conſ. 24. nu. 7. fol. 44. & conſ. 51. nu. 15. fol. 72

Teſtamenti una pars declarat aliam, & per unam ſubſtitutionem alia declaratur, conſ. 24. nu. 7. fol. 44

Teſtamenti una pars declarat aliam, maximé quãdo ſunt partes connexæ, conſ. 51. nu. 15. fol. 72

Teſtamenta fuerũt introducta iure quodam priuilegiato, conſ. 109. num. 10. fol. 152

Teſtamentariæ ſucceſsiones regulariter, & in dubio procedũt eo ordine, quo procedunt ſucceſsiones ab inteſtato, conſ. 106. nu. 2. fol. 148. & conſ. 17. nu. 15. fol. 36

Teſtator præ-

Index Conſiliorum primæ partis

Teſtator præſumitur in dubio ſemper ſenſiſſe ſecundum interpretationem iuris communis, conſ.7.num.27.fol. 15

Teſtator præſumitur noluiſſe accommodare uoluntatem ſuam ſecundum ſtatuta, conſ.32.nu.8.fol. 54

Teſtator ſi fuiſſet interrogatus, idem reſpondiſſet &c. hoc argumentum admitti debet, conſ.7.nu.31.fo. 15

Teſtator ſi fuiſſet interrogatus, idem reſpondiſſet &c. hoc argumentum non procedit, neq; habetur in conſideratione, quando uerba teſtamenti ad id ullo modo non tendunt, ſed potius denotant contrarium, conſ.106.nu.14.fol. 149

Teſtatoris mentem interpretari eſt periculoſum, et in ea ſæpe erramus, conſ.13.nu.1.fol. 30

Teſtatoris mens uincit uerba, conſ.24.nu.12.fol. 44

Teſtatoris uoluntas euidēs dicitur ea etiam, quæ colligitur ex coniecturis, conſ.19.nu.8.fo.39. & cōſ.110.nu.2.fol. 154

Teſtatoris uoluntas ſolet etiā interpretari ex argumento à communiter accidentibus, conſ.24.nu.6.fol. 44

Teſtatoris uoluntas ſpectanda eſt potiſſimum in fideicommiſſis, & quomodo id intelligatur, conſ.31.nu.22.fol. 53

Teſtatoris uoluntas habetur pro expreſſa, ſi colligatur ex cōiecturis. item probatur ab incluſione unius partis ad excluſionem reſidui, conſ.110.nu.2.fol. 154

Teſtatoris uoluntas colligitur etiam ex actu inualido. d. conſ. 110.num.7.fol. 154

Teſtatoris uerba intelliguntur, prout teſtator putabat, conſil. 73.num.7.fol. 106

Teſtatoris diſpoſitio non debet ea interpretatione intelligi, per quā redderet̃ eluſoria, et p quā nō haberet pleniū effectū, et infringeretur aduerſus ipſius mentē, ſed ne hoc ſequat̃, licet recedere à uerbis, et à cōibus regulis, cō.106 nu.18.f.149

Teſtatorum conſuetudo attendi debet, conſ.57.nu.1.fol. 79

Teſtator ſi excluſit proprias ſorores, an cenſeatur etiam excluſiſſe filios ipſarum ſororum, conſ.11.nu.7.fol. 30

Teſtatores ſæpe uocant deſcendente maſculos ex filiabus, non autem ipſas filias. d. conſ.13.nu.8.fol. 31

Teſtator ſi non uocauit propriam filiam, cenſetur multo magis noluiſſe uocare neptem, quæ eſt remotior, ſed ei præferre ſubſtitutum, ſicut prætulit filiæ, conſ.19.nu.9.fol. 39

Teſtator ſi grauat aliquem reſtituere omnia bona ſua, uel totam hæreditatem, cenſetur tunc prohibuiſſe trebellianicam, conſ. 17.nu.5.fol. 35

Teſtator ſi in una parte teſtamenti dixit expreſſè de filijs maſculis, cēſetur ēt idē noluiſſe in qualibet alia parte teſtamēti, in qua ſimpliciter dixerit de filijs, cō.19.nu.12.fol. 39

Teſtator ſi aliquē prædilexit in una parte teſtamenti, cenſetur etiam prædilexiſſe in alia parte, conſ.57.nu.5.fol. 77

Teſtator ſi legat fundum pratiuum, quem habet iuxta Titium, ualet legatum, quamuis reperiatur, ꝙ fundus ſit uineatus, ſi tamen conſtat, ꝙ nullum alium fundum habebat teſtator iuxta Titium, conſ.10.nu.9.fol. 25

Teſtatur ſi legat equum ſuum album, ualet legatum, quamuis non haberet niſi unum equum nigrum, & debetur ille niger. d. cuoſ.10.nu.11.fol. 25

Teſtatores faciè præſumūtur obliuiſci, conſ.19.nu.13.fol. 39

Teſtator ſi tacitam fidem habuit ab hærede ſcripto de reſtituēda hæreditate ſpurio, & etiam palam diſpoſuit in teſtamēto, ſed obſcurè, & per circuitus &c. quid iuris. & de hac materia. uide in conſ.42. per totum, fol. 63. uide ſupra in uerbo, hæres, & in uerbo, ſpurio.

Teſtator, qui in teſtamēto exprimit, ſed obſcurè, ꝙ reſtituatur hæreditas ſpurio, ſeu incapaci, cenſetur maiorem fraudē excogitare, quā ſi omnino tacitè ageret. d. con.42.nu.8.f. 63

Teſtator quando uocat illos de parentela, ſeu de familia, cenſetur tunc inductum fideicommiſſum perpetuum inter ipſos de familia, conſ.51.nu.1.fol. 72

Teſtator ſi uocat ꝓximiores de parētela tunc uiuentes, an cēſeatur uocare dūtaxat primū gradū parentelæ, & nō poſteriores, et concludit, ꝙ non, ſed omnes. d. cō.51.n.9.fo.71

Teſtator ſi relinquat aliquibus ſub nomine collectiuo, cenſetur inter eos facere fideicommiſſum. d. conſ. 51.nu.2.fol. 72

Teſtator ſubſtituens hæredi in pœnam poſt aditam hæreditatem, non cenſetur diſponere de hæreditate niſi per fideicommiſſum, conſ.57.nu.7 fol. 79

Teſtator pōt priuare hæredem uel legatariū, ſi uoluntatē eius nō ſeruauerit, et pōt ĩ pœnā ſubſtituere. d. c.57.n.11.fo. 80

Et pōt priuare hæreditate, ſi hæres contraxerit ſine licentia alicuius, et tūc nō admittit̃ purgatio moræ, ibidē n.12.f.80

Teſtator ſi faciat legatum diſtribuendum ad maritandum tot puellas pauperes natas ex conſanguineis ꝓximioribus teſtatoris, quādo quis dicatur pauper, & an intelligatur legatū de puellis natis tempore teſtamenti, an tpe mortis teſtatoris &c. & de hac materia, uide in conſ.69. per totum, fol.102

Et ꝙ intelligatur de natis, & nubilibus tempore mortis teſtatoris, non aūt tempore teſtamēti, uide ibidem nu.9.f.102

Teſtatoris diſpoſitio intelligitur potius de natis tēpore mortis teſtatoris, quā tempore teſtamenti. d. conſ.69.nu.10.f. 102

Teſtatoris diſpoſitio an uerificetur ſolum in ijs, qui reperiuntur nati tempore, quo euenit caſus ſuccedendi, an uerò admittantur etiam poſtea nati, uel concepti, & quid in ſucceſſionibus puris, & quid in conditionalibus, & tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato. & de hac materia, uide optimè in conſ.106. per totum, fo.148. uide ſupra in uerbo, ſucceſſio.

Teſtator ſi uocauit deſcendentes in infinitū, uel p multos gradus, aut alias perſonas multorū graduum, quæ non poſſunt eſſe natæ ſimul eodem tempore, tunc admittuntur etiam qui poſtea naſcuntur, ſaltem ex ueriſimili mente teſtatoris. & an ſit uera hæc opinio Socini. d. conſ.106. nu.13.fol. 148.

& quomodo intelligatur, uide ibidem nu.17 fol. 148

Teſtator qū digreditur ad multos gradus, cenſetur ēt uocaru illos, qui qūcunq; poſtea naſcuntur, dummodo tū reperiātur nati tempore euenientis conditionis. d. con.106.n.16.f.148

Teſtator quando uocauit multos gradus &c. ꝙ tunc admittātur etiam poſtea nati, debet hoc intelligi, ut procedat, quando eo tempore, quo euenit conditio, nemo ex uocatis à teſtatore erat natus, ideo expectatur, ꝙ aliqui naſcantur. et quæ ſit ratio. d. conſ. 106. nu. 17. fol. 148

Teſtator ſi prohibeat alienationem bonorum &c. uide ſupra in uerbo, alienatio, & in uerbo, prohibitio.

Teſtator ſi ſimpliciter, & generaliter mandauit ſatisfieri legatis paternis, uel debitis, an comprehendatur legatum, uel debitum inefficax, & ſuſpenſum &c. & de materia. l. ſi is cui. §. flauius. ff. de ſolutio. uide in cō.109. per totum, fo.152

Teſtatoris confirmatio ſeu mandatū ꝙ ſoluantur legata, comprehendit legatū, quod aliàs erat inualidū ſine tali mādato, et cōfirmatione, et nō ea, quæ ſunt ualida, et quæ nō indigebant ea confirmatione, et mādatu. d. conſ.109.nu.17.f. 152

Teſtator ſi in ultima uolūtate mandat generaliter debere ſolui legata, comprehenditur etiam legatum debitum ſaltem naturaliter, & in foro conſcientiæ. d. conſ.109. nu. 25.fo.153

Teſtator ſi mandat ſimpliciter ſolui debita, eſt perinde, ac ſi dixiſſet, omnia

xiſſet, omnia debita.d.conſ. 109. nu.14. fol. 152
Teſtator ſi aliquid non expreßit, quod tamen ſuiſſet facile ei exprimere an cenſeatur noluiſſe illud omittere, & quomodo procedat tex.in.§. ſin autem ad deficientis.C. de cadu. tollen. & illa argumentatio,d.conſ.109.nu.20.fol. 153
Teſtator an, & quando poßit diſponere de re hæredis. & de hac materia, uide in conſ.71.fol. 105
Teſtator poteſt diſponere de re hæredis abſolutè, & pleno iure, ſiue ſit tota res hæredis, ſiue pro parte, & ſiue propriè ſit hæredis, ſiue ei debita.d.conſ.71.nu.1.fol. 105
Teſtator ſi legauit rem, in qua ſolum habebat uſumfructum, an euaneſcat legatum, ut cenſeatur legaſſe ius ſolum, quod habebat. & q. hoc non procedat, qñ eſt res hæredis, uel hæredi debita poſt mortem teſtatoris.d.conſ.71.nu.4.fol. 106
Teſtator qñ cenſeatur in legato uſusfructus uoluiſſe comprehendere etiã uſumfructum bonorum ſubiectorũ fideicõmiſſo. & uide multas coniecturas.d.conſ.73.nu.5.fol. 106
Teſtator ſi inſtituat uentrem uxoris, ſeu uentrem prægnantẽ, quid comprehendatur &c. & de hac materia, uide in conſ. 85.fol.124. uide infra in uerbu, uenter.
Teſtatur ſi grauat hæredem reſtituere fideicommiſſum, & cõcedit ei, q. poßit retinere unum fundum, cenſetur diſponere, q. nihil aliud habeat præter illum fundum, neq; etiã fructus medij temporis, conſ.116.nu.5.fol. 114
Teſtis dictum cenſetur eſſe pertinens, ſi quouis modo poßit commodè trahi ad articulum, conſ.35.nu.5.fol. 58
Teſtis quando dicit unum, ex quo aliud ſequitur, cenſetur depoſuiſſe ſuper utroq;, conſ.83.nu.25.fol. 123
Teſtis negatiua, q. nõ potuiſſet id fieri, quia ipſe uidiſſet &c. confundit alterius dictum affirmatiuũ, con.56.nu.32.f.78
Teſtis dictum per uerbum, uidetur, ualet, quando eſt peritus in eo, de quo deponit, & reddit rationem ſui dicti, ut eſt mediens deponens de uulnere &c.conſ.56.nu.9.fol. 76
Teſtes, qui deponunt, credere ſuo, & recordari ſuo, probant, conſ.10.nu.27.fol. 26
Teſtibus deponentibus de defenſione creditur, etiã q. deponunt per uerbum, credo, et maximè qñ ex eorum dictis colligitur ratio, uel expreßè adducunt rationẽ, conſ.94.n.4.fo. 133
Teſtis depoſitio ualet, etiam q. ſimpliciter dicat factum fuiſſe ad defenſionem.d.conſ.94.nu.5.fo. 131
Teſtes deponentes de publica fama defenſionis neceſſariæ probant.d.conſ.94.nu.6.fol. 131
Teſtis domeſticus, uel amicus, dummodo ſit bonæ uocis, & famæ, habetur pro integro teſte ad defenſionem, conſ. 56. num. 11. fol. 76
Teſtis integer eſt amicus communis utriq; parti.d. conſ. 56. num. 10. fol. 76
Teſtibus peritis in arte eſt magis credẽdum, quàm cæteris omnibus teſtibus, etiam ſi non reddant rationem dicti ſui, & ẽt ſi tractetur de probanda conſuetudine, conſ.20.nu.15.f.40
Teſtes de auditu ab alijs, & ſe legiſſe in inſtrumentis, q. ita eſt, admittuntur in antiquis, conſ.6.nu.7.fol. 12
Teſtimonium de relatione ſeu auditu ab alijs facit ſaltem præſumptionem, conſ.56.nu.14.fol. 77
Teſtimonium de auditu facit præſumptionem, & ſemiplenam probationem, & transfert onus probandi in contrarium, et maximè iunctis alijs teſtibus &c.conſ.77.nu.8.fol. 110
Teſtis de auditu facit ſaltem præſumptionem, quæ præſumptio transfert onus probandi in aduerſariũ, cõ.104.n.3.f.146
Teſtimonium Doctoris, remißiue, conſ.9.nu.46.fol. 23
Teſtimonium contrarietas debet euitari, quantum fieri poteſt, ſacere diſtinctionis.d.conſ.9.nu.22.fol. 21
Teſtis uacillans, & ſibi contrarius nihil probat, & falſus in uno, eſt falſus in omnibus ratione periurij, conſ. 56.num. 27.fol. 77
Teſtes cenſentur uarij ex qualitate diuerſitate, quando tractatur de probanda re uerbali, ueluti de probanda confeſſione.d.conſ.56.nu.29.fol. 77
Teſtibus fidem nõ adhibere poteſt Iudex, ſubſiſtente aliqua iuſta cauſa, etiã q. non conuincantur de falſitate, cõſ.99.nu. 9.fo.143. & con.91.nu.4.fol.113, & cõſ.56.n.26.f.77
Teſtibus fidem non adhibere eſt in facultate Iudicis, etiam q. de falſo non conuincantur, item & adhibere fidem paucioribus teſtibus, conſ.56.nu.26.fol. 77
Teſtibus nulla fides eſt adhibenda, qñ dicunt rem nõ ueriſimilẽ, etiam ſi non conuincantur de falſo, conſ.70.nu.3.fol. 103
Teſtibus fidem non adhibere poteſt Iudex, ſi ſibi uidetur, & ẽc inſtrumento publico, quamuis inſtrumentum non pronũcietur falſum, et teſtes non conuincantur &c.cõ.95.nu.4.f.113
Teſtium ratio debet magis attendi, quàm dictum, conſ.83.num. 24.fol. 123
Teſtibus, & probationibus partis contrariæ poteſt quis ſe iuuare, & ſuper eis ponere fundamentũ, licet ab initio negauerit intentionem ipſius partis contrariæ, cõ.9.nu.21.f.21
Teſtes, qui generalius loquuntur, debent intelligi, & diſtingui ſecundum depoſitionem teſtis, qui magis ſpecialiter loquitur.d.conſ.9.nu.13.fol. 21
Teſtes quot requirantur ad probandum errorem contractus, uel ad declarandum, conſ.10.nu.28.fol. 26
Teſtes, qui ſciunt ueritatem &c. poſſunt cogi per monitorias, conſ. 15.num.1.fol. 32
Teſtes ſingulares probant, quando tractatur de pbando aliqd in genere, et eſt magis cõmunis opinio, conſ.25.nu.1 fo.44
Teſtes ſingulares probant ſtuprum commiſſum per uiduam.d. conſ.25.nu.2.fol. 45
Teſtes ſingulares probant poſſeßionem, ſi ſimpliciter deponãt de actibus poſſeſſorijs.d.conſ.25.nu.3.fol. 45
Teſtes ſingulares probant famam.d.conſ.25.nu.6.fol. 45
Teſtes etiam ſingulares faciunt indicium ad torturam, quando unum dictum coadiuuat aliud, & omnia tendunt ad unum effectum, conſ.72.nu.15.fol. 105
Teſtes ſingulares an probent filiationem, uel conſanguinitatem, conſ.83.nu.18.fol. 122
Teſtium ſingularium dicta coniunguntur in probanda conſanguinitate.d.conſ.83.nu.10.fol. 122
Teſtes tres, & etiam duo ſufficiunt ad probandum filiationem, uel conſanguinitatẽ, & an requiratur, q. ſint perſonæ graues, et an teſtes ſingulares probent.d.conſ.83.nu.18.f.122
Teſtis etiam unicus probat indicia, quando actus, de quo deponit, eſt proximus delicto, conſ.72.nu.3 fol. 105
Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes, ſi non appareat cõtrarium, conſ.15.nu.8.fol. 45
Teſtium multitudo tollit exceptiones aliquorum, et integritas unius ſolet ſupplere defectum alterius, cõſ.35.nu.6.fol. 58
Teſtium multitudo facit rem notoriam, conſ.72.nu.5.fol. 105
Teſtes non fuiſſe citatos nihil refert, dummodo conſtet ex proceſſu eos fuiſſe productos à parte, & id ſufficit, conſ. 35. nu. 7.fol. 58
Teſtes uiles admittuntur contra perſonas ualde diffamatas, conſil. 72. nu. 9.fol. 105

Index Conſiliorum primæ partis

Teſtes deponentes de his, quæ ipſimet teſtes fecerunt, efficacius probant, conſ. 77. nu. 7. fol. 110

Teſtes, & inſtrumenta poſſunt ſimul iungi ad perficiendam probationem, conſ. 83. nu. 19. fol. 122

Teſtis unius depoſitio, & confeßio partis plenè probant intentionem, conſ. 95. nu. 10. fol. 134

Teſtes maſculi ſunt maioris iudicij, & fidei, quàm ſint fœminæ, conſ. 85. nu. 28. fol. 124

Teſtes recepti ad æternam rei memoriam non releuant, ſi poſtea non fuerunt producti in iudicio, & publicati &c. conſ. 97. nu. 29. fol. 139

Teſtimonium dicere poſſunt moniales de iure cõmuni pro cauſa pertinente ad monaſterium, conſ. 10. nu. 25. fol. 26

¶ Tex. in l. 1. C. de legi. hære. quomodo intelligatur, conſ. 81. nu. 16 fol. 117. poſui ſupra in uerbo, lex.

¶ Timor metus habetur pro metu, con. 77. nu. 11. fo. 110

¶ Tiranni, & iniuſti Domini, & poſſeſſoris cõtractus omnes, & locationes, & infeudationes non præiudicant legitimis poſſeſſoribus, ſeu Dominis, conſ. 108. nu. 4. fol. 150

¶ Titulus acquiritur ex diuiſione, & facit rem ſuam, conſ. 11. num. 23. fol. 28

Titulus, actus omnis tendẽs ad probandum titulum facit fidem contra omnes, etiam in non antiquis, conſ. 64. nu. 6. fol. 92

Titulus an requiratur in præſcriptione iuriſdictionis, & Imperij uel mixti uel meri. d. conſ. 64. nu. 41. fo. 93

Titulus non requiritur in præſcriptione iurium incorporaliũ, et an in præſcriptione iurium incorporaliũ, quæ reſpiciant perſonas, ut iuriſdictio, & quid ſi eſt præſcriptio longißimi temporis, & an ſaltem debeat allegari ipſe titulus abſq; eo q. probetur. d. conſ. 64. nu. 42. fol. 93

Titulus non eſt neceſſarius in præſcriptione iuriſdictionis, quũ lapſum eſt tempus, de cuius initio &c. uel ſaltem tẽpus centum annorum. d. conſ. 64. nu 43. fol. 94

Titulus putatiuus, etiã dubius de iure, ſufficit ad præſcriptionem, & maximè ad præſcriptionem longißimi temporis, & ſufficit titulus putatiuus etiã per errorem iniuſtum in præſcriptione iurium incorporalium. d. conſ. 64. nu. 57. fol. 95

Titulo ſtante, ſufficit tempus quadraginta annorum ad præſcribendum iuriſdictionem. d. conſ. 64. nu. 58. fol. 95

Tituli uim habet credulitas probabilis. d. con. 64. nu. 59. fo. 95

Titulus, qui poteſt de iure inualidari, præſtat cauſam præſcribendi. d. conſ. 64. nu. 61 fol. 95

Titulus debet ſaltem allegari in præſcriptionibus contra Imperium. d. conſ. 64. nu. 95. fol. 98

¶ Torqueri de iure debent ij, qui reperti ſunt in loco delicti, quia præſumuntur complices delicti, maximè ſtantibus aliquibus coniecturis, conſ. 56. nu. 30. fol. 77

Torqueri quis non debet ad habendam ueritatem de illo actu, de quo ſi conſtaret, nullam mereretur pœnam. d. conſ. 56. num. 57. fol. 78

Tortura inferri non poteſt, quũ quis uulnerauit, ſeu occidit unũ per errorem, cum putaret occidere unũ ex perſecutoribus, & licet talis uulnerans, ſeu occidens nolit confiteri, tamen quia ex quo actus criminaliter non eſt punibilis, ſi factus fuiſſet per errorem, non poteſt pro ueritate habenda torqueri, etiam q. aliunde ueritas haberi nõ poßit, niſi ſit ſeruus. d. conſ. 56. nu. 35. & 36. fol. 78

Tortura per quæ indicia inferri poßit. & quæ indicia ſufficiãt ad torturam. & de hac materia, uide in cõſ. 72. fol. 104

Tortura ut inferatur, ſufficiens indicium eſt, ſi inquiſitus ſit malæ uocis, & famæ, & conuerſatus ſit in loco delicti cõmißi. d. conſ. 72. nu. 3 fol. 104

Tortura ut inferatur, ſufficiens indiciũ eſt fama, & quãdo. d. conſ. 72. nu. 6. fol. 105

Tortura ut inferatur, ſufficiens indicium eſt, ſi inquiſitus conſueuit committere ſimilia delicta. d. conſ. 72. nu. 7. fol. 105

Tortura ut inferatur, ſufficiens indicium eſt mẽdacium. d. cõſ. 72. nu. 10. fol. 105. & conſ. 56. nu. 51. fol. 77

Tortura inferri poteſt ex mendacio ualde ſubſtantiali, & ſufficit tale mendaciũ per ſe pro indicio. d. con. 56. n. 51. f. 77

Tortura ut inferatur, ſufficiens indicium eſt inimicitia. conſ. 72. nu. 13. fol. 105

Tortura ut inferatur, indicium faciũt teſtes etiam ſingulares, quando unum dictum coadiuuat ad ad, & omnia tendunt ad unum effectum. d. conſ. 72. nu. 15. fo. 105

Tortura ut inferatur, ſufficiunt quæcunq; indicia, quãdo ueritas aliunde haberi non poteſt &c. d. conſ. 72. nu. 16. fo. 105

Tortus reus, & nihil in tortura confeſſus cenſetur purgaſſe indicia, eſtq; abſoluendus perinde ac ſi contrarium probaret expreßè, conſ. 5. nu. 4. fol. 10

¶ Totum, uel omne, hæ dictiones ſolent omnia comprehendere, etiam ſi talia ſint, quæ aliàs non includerentur, conſ. 17. num. 4. fol. 35

¶ Tractantur multa, quæ non perficiuntur, conſ. 95. nu. 5. fol. 134. & conſ. 11. nu. 25. fol. 28

Tractantur multa, quæ non perficiuntur, ideoq; inſpici debet effectus ultimo loco ſubſecutus &c. d. conſ. 11. nu. 25. fol. 28

Tractatus, & promißiones ſi præcedant, & deinde ſequatur aliquis contractus. puta donationis, ille contractus ſubſecutus facit, q. præſumantur reſolutioẽs illi tractatus præcedentes, & in corũ executionem, & implemẽtum cenſetur factus talis cõtractus donationis, conſ. 70. nu. 12. fol. 103

Tractatus, & nominatio conſtituunt aliquem in quaſi poſſeſſione filiationis, fraternitatis, & cuiuſcunq; gradus cõſanguinitatis, item & communis opinio, q. talis ab omnibus reputetur, conſ. 81. nu. 21. fol. 122

Et talis quaſi poſſeßio filiationis, uel conſanguinitatis transfert onus probandi in contrarium, etiam in deciſorijs, etiam ſi tractetur de obtinenda hæreditate, & eſt magis communis opinio, ibidem nu. 22. fol. 123

Et an ſit neceſſe, q. probetur diſtinctè per gradus, & quãdo, ibidem nu. 23. fol. 123

¶ Traditionis loco, et pro traditiõe habetũ reſeruatio uſuſfructus, exiſtẽtia in poſſeßiõe ex alia cauſa, et clauſula cõſtituti, & unũquodq; traditioni equiparatur, cõ. 4 n. 14. fo. 7

¶ Tranſactio ſtrictè interpretatur, conſ. 1. nu. 11. fol. 2

Tranſactio facta ſuper re clara, & de qua nulla extabat lis, non ualet, neq; creditur notario aſſerenti in inſtrumento, q. extaret lis, conſ. 89. nu. 1. fol. 129

Tranſactio etiam non ualet, dato, q. extaret lis, quando, ſcilicet erat lis clara, et iam deciſa per ius cõmune, uel per ſtatutum. d. conſ. 89. nu. 2. fol. 110

Tranſactio ipſo iure nulla non ualet etiam in uim pacti. d. conſ. 89. nu. 3. fol. 130

Trãſactio, et renũciatio mulieris facta de hæreditate fraterna, ſeu paterna, accepta parua dote legata, quũ nõ ualeat, et quũ poßit reſcindi. & de hac materia, uide in. d. cõſ. 89. fo. 129

Tranſactio an poßit reſcindi per remedium legis. 2. C. de reſcin. uendi. conſ. 1. nu. 3. & nu. 12. fol. 1. & conſ. 11. nu. 22. fol. 28. & conſ. 89. nu. 4. fol. 130

Tranſactio ad hoc ut reſcindatur per l. 2. C. de reſcin. uẽdi. requiritur, q. adſit ualde enormis læſio, conſ. 11. nu. 22. fol. 28
Tranſactio etiam reſcindi poteſt per remedium legis. 2. C. de reſcin. uendi. conſ. 89. nu. 4. fol. 130
Tranſactio an reſcindatur per teſtamẽtum de nouo repertũ. et de hac materia, uide in cõ. 101. f. 143. et in cõ. 102. f. 145
Et quid ſi uolens reſcindere habebat notitiam teſtamenti, tẽpore tranſactionis. ibi in. d. cõſ. 102. fol. 145
Trãſactio non debet facilè reſcindi, etiam per inſtrumenta de nouo reperta, ſed fallit, ſi reperiatur teſtamentum de nouo, quod tunc ignorabatur. d. conſ. 101. nu. 2. fol. 144
Trãſactio q. reſcindat et per teſtamẽtũ poſtea repertũ, & per codicillos ẽt poſtea repertos &c. d. conſ. 101. nu. 5. fo. 144
Trãſactio an poßit reſcindi per teſtamentũ de nouo repertũ, ſi trãſigẽs habebat tẽpora trãſactionis notitiam teſtamẽti, et quæ notitia requiratur &c, conſ. 102. nu. 1. fol. 145
Trãſactionum finis ſolet eſſe, ut omnis controuerſia ſopiatur, conſ. 14. nu. 8. fo. 56
Trãſactio, per quã fuit conceſſa immunitas ab oneribus, interpretari debet, q. euenientibus oneribus ualde exceßiuis, et inſolitis, nõ ſit interim ſeruãda &c. d. conſ. 34. nu. 15. fol. 57
Tranſactio facta per minorem an ualeat, & quid ſi ſit iurata, conſ. 11. nu. 18. fol. 28
Trebellianica, & legitima aſcendunt ad dimidiam bonorum, conſ. 17. nu. 13. fol. 36. & conſ. 41. nu. 1. fo. 62
Trebellianica, et legitima, & ſic duæ quartæ detrahi poſſunt; qũ quis fuit grauatus ſub conditione, & hæc eſt communis opinio. d. conſ. 17. nu. 14. fol. 36. & conſ. 41. nu. 1. fol. 62
Trebellianica, et legitima, et ſic duæ quartæ detrahi poſſunt p filiũ grauatũ reſtituere ſub cõditione, & id procedit, etiã q. teſtator tacitè, uel expreßè prohibuerit trebellianicã, et abſolutè, etiam in liberis primi gradus &c. conſ. 7. n. 6. f. 13
Trebellianica, et legitima detrahi poſſunt, ſtante fideicommiſſo, ſecundum magis communem, & aſcendũt ad dimidiam omnium bonorum, conſ. 41. nu. 1. fol. 62
Sed an detrahi poßint etiã in caſu, quo legitima excedit triẽtem, & aſcendit ad dimidiam bonorum, q. ſic, reprobata opinione Baldi. d. con. 41. nu. 1. fo. 62
Trebellianica nõ detrahitur de re prohibita alienari, ſicut nec falcidia, conſ. 54. nu. 9. fol. 74. & conſ. 93. nu. 3. fol. 132. & conſ. 7. nu. 7. fol. 13
Trebellianica, & falcidia non poſſunt detrahi de rebus prohibitis per teſtatorem expreßè alienari. ſed id intelligitur in caſu, quo potuiſſet teſtator, ſi uoluiſſet, prohibere expreſſè, & non aliter. & nõ procedit in liberis primi gradus, conſ. 7. nu. 7. fol. 13
Trebellianica cẽſetur prohibita, ſi res ſit, p̃hibita alienari encmente certo caſu, ſed cẽſebitur prohibita eo caſu tãtum, et non aliter. d. conſ. 7. nu. 8. fol. 13
Trebellianica cẽſetur fuiſſe prohibita, ſi teſtator grauauit aliquem reſtituere omnia, et ſingula bona ſua, uel totam hæreditatem. conſ. 17. nu. 5. fol. 35. et conſ. 57. num. 21. fol. 80
Tributa ſoluere tenetur eccleſia, & alia omnia onera perpetua, & uniformia, quæ ſunt affixa ipſi rei, cõ. 8. nu. 2. fo. 16
Tributa, & publicas penſitationes tenentur ſubire etiam clerici. d. conſ. 8. nu. 24. fol. 18
Tributaria prædia ſi fiant per ſtatutum laicorum. talis cautela non ualet &c. d, conſ. 8. nu. 4. fol. 16
Tributaria res, ſeu tributum quando propriè dicatur. d. cõſ. 8. num. 5. fol. 16
Tunc, hæc dictio ſolet denotare extremitatem temporis. & qño intelligatur cũ illo uerbo, tũc uiuẽtes, et quã extremitatẽ tẽporis denotet in caſu p̃ſentis cõſilij, cõ. 51. n. 19. f. 71
Tunc, hæc dictio denotat extremitatem multorum temporum, quando uerba præcedentia denotant multos gradus, et multa tempora. d, conſ. 51. nu. 20 fol. 71
Turpitudinem ſuam quando quis non poßit allegare, conſi. 21. nu. 2. fol. 41
Tutores, et curatores finito officio nõ tenẽtur de euictione, etiã q. ſimpliciter promiſſerint de euictiõe, cõ. 12. n. 9. fo. 30
Tutorem facere poteſt autoritas Iudicis eum, qui nõ eſt tutor, & multo magis declarare eum idoneum tutorem, & legitimè factum, conſ. 21. nu. 4. fol. 41
Tutelæ nullitas propter defectum ſolẽnitatum an poßit opponi per tutorem, et an tutela ſit nulla propter omiſſam ſatisdationem, et propter omißionẽ inuentarij, et propter licẽtiam adminiſtrandi nõ petitam à Iudice, et propter omiſſam promißionem de defendẽdo pupillo, & faciendo quod erit utile: & de hac materia, uide in. d. conſ. 21 per totum, fol. 41
Tutelæ nullitas propter defectum ſolemnitatum non poteſt opponi per tutorem. d. conſ. 21. nu. 1. fol. 41
Tutela an ſit nulla propter omiſſam ſatisdationem. d. conſ. 21. num. 6. fol. 41
Tutor ſi non confecit inuentarium, talis omißio inuẽtarij præſtat cauſam remouẽdi eum tanquàm ſuſpectum, ſed interim eſt tutor, & ualent geſta per eum. d. conſ. 21. nu. 7. fol. 41
Tutela an uitietur, ſi promißio de defendendo pupillo, & q. ficeret utilia &c. fuit omiſſa, & quid operetur. d. conſ. 21. num. 11. fol. 41
Tutela an uitietur, ſi licẽtia adminiſtrandi non fuit impetrata à Iudice. d. conſ. 21. nu. 8. fol. 41
Tutores hodie de conſuetudine adminiſtrant, non petita licentia Iudicis, & ſatis eſt eam allegare. d. conſi. 21. num. 9. fol. 41

De Litera V.

VALOR Rei quando tractatur, poteſt Iudex ex officio ſuo ſe quandocunq; informare, etiã ſi agatur de probandu intereſſe, conſ. 70. nu. 11. fol. 103
Variare, & mutare propoſitum licitum eſt propter inſtrumẽtum, uel aliquid aliud de nouo repertum, etiam impugnãdo proprium factum, & etiam ſi ſit cõcluſum in cauſa, cõſ. 9. num. 30. fol. 22
Variatio etiam allegãdo contraria admittitur inter eaſdẽ perſonas in diuerſa inſtantia, & quãdo allegans cõtraria fuit uictus in prima inſtantia. d. con. 9. nu. 25. fo. 22
Quod amplia, & declara, ut ibidem nu. 26. 27. & 28. fo. 22
Variatio ſi admittatur, an habenda ſit ratio expenſarum, & quando. d. conſ. 9. nu. 41. fol. 23
Vendere nimis carum, uel non uendere, paria ſunt, conſil. 8. num. 15. fol. 17
Venditio. in contractu uenditionis uenit dolus, lata culpa, & leuis, conſ. 3. nu. 8. fol. 5
Venditio, et emptio in dubio præſumitur, ubicunq; aliquid trãſfertur in alium, conſtituto precio, conſ. 81. nu. 47. fol. 119
Venditio iurium hæreditariorum non reſcinditur, quicquid poſtea contingat &c. conſ. 102. nu. 3. fol. 145
Venditio ſi fuit facta ſine confinibus, uel ſi fuit erronea in cõfinibus, quid iuris, & de hac materia, uide in conſ. 10. per totum, fol. 24
Venditio etiam facta ſine inſtrumento ſi fuit facta ſine con-

 fimbus, poſſunt

finibus, poſſunt addi confines ex internallo, uel ſi fuerunt appoſiti, ſed nunc reperiuntur mutati, poſſunt addi confines præſentes, quando conſtat de re.d.conſ.10.nu.3.fo.24

Venditio ſi ab initio fuit facta ſine confinibus, an poſſint poſtea addi in inſtrumento.d.conſ.10.nu.14.fol. 25

Venditio non uiciatur per omiſſionem confinium, neq; etiã per errorem ipſorum confinium, dummodo probetur certitudo corporis.d.conſ.10,nu.4.fol. 25

Venditio fundi, cuius demonſtratio fuit omiſſa, ualet, ſi probatur poſtea, de quo fundo ſenſeriot contrahentes.d.conſ.10.num.12.fol. 25

Venditio ſufficit q; habeat duos confines, ſeu duas demonſtrationes, & aliquando etiam unicam.d.conſ.10.nu.5.fol. 25

Venditio fundi ſi fiat hoc modo, uendo fundum, in quo eſt oliuetum, perinde eſt, ac ſi nominarentur confines. & idem eſt in legato.d.conſ.10.nu,6.fol. 25

Venditæ rei demonſtratio poteſt probari etiam ex poſt facto. d.conſ. 10.nu.7.fol. 25

Venditori non cogitur emptor ſoluere precium, quãdo res ſibi euincitur, ſed habet exceptionem, conſ.107.nu.5.fol. 150

¶ Venenum.de crimine ueneni, et contra imputatum de ueneno q; procedi poſſit per quæcũq; indicia ẽt leuiora, & leuiores ꝓbationes.et de hac materia, uide in cõ.72.in princ.fo. 104

Veneni crimen eſt grauiſſimum, cum contineat & homicidium, & proditionem, & proceditur in eo attrociter, & admittuntur leuiores probationes, & leuiora indicia, etiam iuris ordine non ſeruato.d.conſ.72,nu.1.fol. 104

Veneni crimen eſt de his, quæ ſolent occultè committi, et ſufficiunt indicia leuiora, quæ ſint ueriſimilia, licet non ſint omnino proxima ipſi delicto, ſicut ſufficiunt in alijs criminibus occultis.d.conſ.72.nu.2.fol. 104

¶ Ventris, ſeu uentris prægnantis appellatione quid comprehendatur in inſtitutionibus. & an inſtitutio facta de uentre prægnante comprehendat non tãtum poſthumos naſcituros ex primo partu, ſed etiam ex alijs ſequentibus. & de hac materia, uide in conſ. 85.per totum.fol. 124

Ventris appellatione ſimpliciter in inſtitutionibus intelligitur omnis poſthumus, qui poſtea naſcit̃ ex eadẽ uxore, ſiue naſcat̃ ex primo partu, ſiue ex ſequẽtibus.d.cõ.85.n.1.f.124

Venter ſi ſimpliciter non fuit inſtitutus, ſed uenter prægnãs, tunc uidẽtur cõprehendi tantũ naſcituri ex primo partu, et qui iam erant in uentre tẽpore teſtamenti.concludit tñ cõtrarium in caſu, de quo in conſilio.d.conſ.85.nu.2.fol.124

Ventris prægnantis inſtitutio q; comprehendat naſcituros tãtum ex primo partu, quomodo il procedat, & q; ſolum procedat, quando per modum conditionis dicitur, ſi prægnans eſt.d.conſ.85.nu.5.fol. 124

Ventrem, qui prægnans eſt &c.quando ſic dicitur, tunc naſcituri tantum ex primo partu comprehenduntur etiam.d.conſ.85.nu.7.fol. 125

Ventris appellatiõe in materia inſtitutionis, uel exhæredatiõis intelligitur uenter prægnans, et fœtus exiſtẽs in uẽtre, nõ autem uenter uacuus uxoris.d.conſ.85.nu.5.fo. 124

Ventrem dicere, et dicere uentrem prægnantem, paria ſunt.d.conſ.85.nu.4.fol. 124

Ventris proprij teſtatricis inſtitutio, & inſtitutio uentris, nõ ſuæ perſonæ, ſed alterius, differunt.d.conſ.85.nu.9.fo.125

Ventrem proprium ſi inſtituat teſtatrix, tunc ſi non erat infirma, non cenſetur noluiſſe ſe reſtringere ad partum iam cõceptum tantum.d.conſ.85.nu,10.fol. 125

Venter, hæc dictio generaliter ſumpta habet plures ſignificationes.d.conſ.85.nu.6.fol. 125

¶ Verbum, ſucceſſiuè, uidetur ſuadere, q; ſit compendioſa ſubſtitutio, conſ. 29.nu.2.fol.48.& uide ibidem nu.8.fol.48

Verbum, poſt. & uerbum, ſucceſſiuè, faciunt ſubſtitutionem compendioſam, qñ eſt adiecta mentio mortis. & quid operẽtur, & quomodo intelligantur.d.conſ.29.nu.8.fol. 48

Verba denotantia tractum temporis comprehendunt ſubſtitutionem compendioſam, quæ de ſui natura contioet uulgarem, & fideicommiſſariam.d.conſ.29.nu.1.fol. 48

Verba directa obliquari uidentur propter clauſulam codicillarem.d.conſ.29.nu.5.fol.48.& uide ibidem nu.9.fol. 49

Verba illa poſita in diuiſione, promiſſerunt non contrauenire &c.an operentur remiſſionem fideicõmiſſi, et quid de alijs uerbis multis ſimilibus, & generalibus.d.con.29.nu.15.fo.49.uide ſupra in uerbo, diuiſio, et in uerbo, fideicommiſſum.

Verba. Actũ uidet̃, quod ex uerbis colligitur.cõſ.15.n.2.f.30

Verba quandoq; ad unum diriguntur, & cum eo fit actus, ſed effectus pertinet ad alium, conſ.21.nu.13.fol. 45

Verba quando ſunt perplexa, et reſultat impoſſibilitas, uiciatur tota diſpoſitio, conſ.24.nu,1.fol. 44

Verbis à principalibus non eſt recedendum, neq; conſtituenda eſt uis in unico uerbo incidenter prolato, & quod poteſt intelligi uarijs modis, conſ.51.nu.22.fol. 71

Verba licet de ſui natura ſoleant reſtringi ad primum actum tantum, ſi tamen apparet de ueriſimili mente in cõtrariũ, fit extenſio, ut actus ille multipliciter.d.conſ.51,nu.25.fo.72

Verba ſumpta ex uulgari idiomate ſunt interpretanda ſecundum cõem uſum loquendi in eo idiomate, con.52.nu.5.fo.72

Verba debent intelligi propriè, et non fictè, præſertim in diſpoſitione hominis, conſ.60.nu.1.fol. 81

Verborum qualitas ſemper inſpici debet ante omnia.d. conſil. 60.nu.8.fol. 82

Verba inſpici non debent, ſed potius effectus.cõ.71.n.8.f.104

Verborum ſonus, et multitudo non inſpicitur ad iudicandum qualitatem contractus, ſed effectus principalis, conſil.81.num.48.fol. 119

Verba debẽt interpretari, ut proſint ea proferenti, non autem ut noceant, conſ. 65.nu.5.fol. 89

Verba diſpoſitionis cui conueniunt, conuenit etiam diſpoſitio ipſa, conſ. 69.nu.1.fol. 101

Verba generalia, & ualde anxia comprehendunt ea, quæ aliàs non comprehenderentur, conſ.73 nu.6.fol. 106

Verba teſtatoris intelliguntur, prout teſtator putabat.d.conſ.71.nu.7.fol. 106

Verba quando ſunt concepta in rem, efficitur grauamen reale &c.conſ.93.nu.2.fo.132.& ſupra in uerbo, alienationis.

Verba enunciatiua quando non diſponunt, probant ſaltem id quod allegatur fuiſſe diſpoſitum, & diſponunt, ſi ſint prolata ab habente poteſtatem faciendi actum, & maximè ſtante iuramento, conſ.4.nu.58.fol. 10

Verba enunciatiua diſponunt, quando fuerunt prolata à perſonis, quæ habebant auctoritatem liberam diſponendi, conſ. 62.nu.7.fol. 85

Verba enunciatiua inſtrumentorum antiquorum probant conſanguinitatem in antiquis, conſ.81.nu.3.fol. 121

Verba enunciatiua inſtrumentorũ qñ probant conſanguinitatem, uel filiationem.tempus.60.& etiam.50. annorum habetur pro tempore antiquo.d.conſ.83.nu.14.fol. 122

Verba enunciatiua unius inſtrumenti probant conſanguinitatem, etiam

tem, etiam in præiudicium tertij.d.conſ.83.nu.15.fol. 122
Verba ennunciatiua probant confines in antiquis.d. conſ.83. num.4.fol. 121
Verba ennunciatiua inſtrumentorum probant in quacunq; materia in antiquis,d.conſ.83.nu.6,fol. 121
Verba ennunciatiua inſtrumentorum antiquorum probant, ubi probatio eſt difficilis de ſui natura.d.con.83.nu.11.fol. 122
Verba hæc,nomine filiæ,ſonant perinde,ac ſi diceretur,pro filia,uel ad utilitatem filiæ,conſ.12.nu.12.fol. 30
Verba illa, ſaluo ut infra.uide ſupra in uerbo,clauſula.
Verba illa,donamus, uel largimur &c, denotant liberam donationem Principis,& non feudum,conſ.62.nu.18.fol. 86
Verba illa Principis, fiat, & tractentur, quemadmodum fiebat,& tractabantur tempore genitoris noſtri &c,non faciunt relationem,uel ſuſpenſionem,ſed potius exprimũt id, quod erat, & non eſt opus facere fidem eorum, quæ faciebat genitor &c. & maximè quando uerba proferuntur ſuper negocio, de quo poteſt proferens liberè diſponere, conſ.64.nu.74.fol. 96
¶ Veriſimile. argumentum à ueriſimili eſt optimum,maximè in diſpoſitionibus teſtatorum, conſ.51.nu.17.fol. 71
Veriſimile tenendum eſt in contractibus,conſ.1, nu.4.fo. 1
Veriſimile quod eſt,& correſpondens experientiæ,& rationi naturali, non eget alia probatione,conſ.7.nu.25.fol. 15
Veriſimile quod non eſt, cenſetur quid impoſsibile, & ueluti imago falſitatis, conſ.8,nu.14.fol. 17
Veriſimilis interpretatio fieri debet, quando notarius errauit, uel ineptè ſcripſit,conſ.24.nu.11.fol. 44
Veriſimile ſi non deponant teſtes, nulla fides eſt eis adhibenda, etiam q; non conuincantur de falſo,conſ.70.nu.8.fol. 103
Veriſimilior cauſa p̃ſumi,et attendi debet,cõ.77.n.30.fò. 111
Veriſimilitudo maior tollit minorem,conſ.56.nu.6.fol. 75
¶ Veritati omnia cedunt, & ueritati ſemper debet eſſe locus, conſ.9.nu.39.fol. 23
Veritati adhærere debet Iudex, quantum facere poteſt, & in eius fauorem inclinare, pro quo uidet naturali ratione, & communi iudicio ſtare ueritatem,conſ.83.nu.1.fol. 121
Veritas quando aliunde haberi non poteſt, ſufficiunt quæcunq; indicia ad torturam,conſ.72.nu.16.fol. 105
Vera multa ſunt in actu exercito, quæ non ſunt uera in actu ſignato,ſecundum dialecticos,conſ.31.nu.15.fol. 52
¶ Via illa in dubio eſt eligẽda,q̃ minus lædit,cõ.73.n.9.f.106
Via tutior debet ſemper haberi ante oculos à Iudicibus, præſertim ne ſcandala committantur,conſ.73.nu.2.fol. 112
¶ Vicini uel coniuncti non præſumuntur habere ſcientiam, & notitiam de his actibus, qui clam ſolent fieri, conſ.25.num. 15.fol. 45
Vicinus, uel agnatus ſi poteſt ex ſtatuto intra certum tempus luere, ſeu ad ſe auocare rem uenditam per alium uicinum, uel agnatum, an debeat offerre, & deponere totum precium, an uerò poſsit illam partem precij tantum, quæ fuit ſoluta per emptorem, & an gaudeat omnibus commodis cõceſsis illi emptori per uenditorem, & maximè dilatione ſolutionis, q; ſic. & de hac materia, uide in conſ.107. per totum, fol.149. & ſupra in uerbo, ſtatutum.
Vicinus, uel agnatus luens, uel auocans ad ſe rem uenditã per alium uicinum, uel agnatum, ex forma ſtatuti &c. admittitur eo modo præciſo, quo admiſſus fuit primus emptor, & cum eiſdem commodis, & oneribus &c, & quæ ſit ratio.d. conſ.107.nu.1,fol. 149
Vicinus, uel agnatus luens q; debeat offerre totum precium, uoluit Cepola,ſed malè.d.conſ.107.nu.4.fol. 149
Vicinus, uel agnatus ſi luat rem uenditam &c. an poſsit uenditor dicere, q; habuit fidem de precio primo emptori, quam non uult habere ipſi uicino, uel agnato luenti.d. conſ.107. nu.6.fol. 150
Vicinus,uel agnatus quando uult luere rem uenditam &c. an poſsit primus emptor dicere ſe uelle, q; uenditio ſit nulla, & habeatur pro nõ facta, & q; iterum ſibi fiat,cõſtituto maiori precio.d.conſ.107.nu.8.fol. 150
¶ Victus uictori condemnatur in expenſis. & de hac materia, uide in conſ.5. per totum,fol. 10
Victus uictori condemnatur in expenſis etiam in criminalibus, ſecundum communem opinionem.d.conſ.5.nu.1.fol. 10
Et an, & quando tales expenſæ peti.poſsint contra teſtes, qui depoſuerunt in cauſa.d.conſ.5.nu.2.fo. 10
Et an contra Iudicẽ,uel contra accuſatorem,ibidẽ nu.3.f.10
Victus uictori non condemnatur in expenſis.quãdo habuit iuſtam cauſam litigandi, & quæ dicatur iuſta cauſa.d.conſ. 5.num,5.fol. 10
Victus non amplius poteſt moleſtari de expenſis, quando ueniunt officio Iudicis, & Iudex iam tulit ſententiam abſolutoriam, nulla facta condemnatione earum, & quid ſi Iudex reſeruauit.d.conſ.5.nu.6.fol. 11
¶ Vidua, cui factum fuit legatum ſub conditione, ſi caſtè, & in habitu uiduali &c. ſi uiuat impudicè, & copulam carnalem habeat, quomodo id probetur. & de hac materia, uide in conſ.25.fol. 44
Vidua ſi committat ſtuprum, probatur per teſtes ſingulares,d. conſ.25,nu.2.fol, 45
Vidua ſi impudicè uiuat,ſeu rem carnalem habeat.ad id probãdum ſufficiunt qualeſcũq; probationes,etiam præſumptiuæ. d.conſ.25.nu.4.fol. 45
Vidua, cui factum fuit legatum ſub conditione &c. ſi uiuat impudicè, anima teſtatoris mortui præſumitur triſtari.d. conſ.25.nu.12.fol, 45
Viduam impudicè uiuere an poſsint conqueri hæredes teſtatoris, ſi mulier ipſa delinquebat adhuc uiuente teſtatore, qui nunquàm fuit conqueſtus, & quid ſi teſtator ignorabat.d. d.conſ.25.nu.11,fol. 45
Vidua,cui factum fuit legatum ſub conditione &c.ſi uiuat impudicè,an ab ea repetatur indebitè ſolutũ. & quid ſi ei expreſsè non fuit ſolutum, ſed per ſe percipiebat fructus &c. d.conſ.25.nu.13 fol, 45
¶ Villa,uel caſtrum ſi concedatur,nõ facta mentione territorij, neq; iuriſdictionis,cenſetur tamen conceſſa iuriſdictio, maximè qñ eſt princeps,qui concedit,conſ.64.nu.67.fo. 95
¶ Vincula duo habere non dicitur, qui habet alterum eorum inutile, & impertinens,con.81.nu.10.fol. 116
¶ Violentia ſeu ui expulſus an amittat poſſeſsionem &c. uide ſupra in uerbo, poſſeſsio.
¶ Virginitas ſemper præſumitur, niſi probetur contrarium, conſ.37.nu.2.fol. 59
¶ Vita alicuius plurimum poteſt in præſumendis, uel non præſumendis criminibus,conſ.46.nu.11.fol. 67
Viuentis de hæreditate an ualeat pactum &c.uide ſupra in uerbo, pactum.
¶ Vniuerſitatis mentio ſi fiat ſimpliciter in ſtatuto, non cõprehenditur uniuerſitas eccleſiaſtica,con,10.nu.26.fol. 26
¶ Vnius excluſio eſt incluſio alterius,conſ.34.nu.9.fol. 56

Index Conſiliorum primæ partis

¶ Vocati ad fideicommiſſum an poßint renunciando præiudicare ſuis deſcendentibus pariter uocatis, uel poſitis in conditione, conſ. 29. num. 17. fol. 49. & uide ſupra in uerbo, fideicommiſſum.

¶ Voluntas cognoſcitur etiam ex actu nullo, & inualido, con. 4. nu. 41. fol. 9. & conſ. 110. nu. 7. fol. 154

Voluntas teſtatoris euidēs dicitur ea etiam, quæ colligitur ex coniecturis, conſ. 19. nu. 8. fo. 19. & conſ. 110. nu. 2. fo. 154

Voluntas teſtatoris ſolet etiam interpretari ex argumento à communiter accidentibus, conſ. 24. nu. 6. fol. 44

Voluntas teſtatoris principaliter inſpicitur in fideicommißis, & aliquando proferetur uerbis, conſ. 51. num. 11. fol. 71. & conſ. 31. nu. 22. fol. 53

Voluntas teſtatoris ſpectanda eſt potißimum in fideicōmißis, et quomodo id intelligatur, conſ. 31. nu. 22. fol. 53

Voluntas teſtatoris habetur pro expreſſa, ſi colligatur ex cōiecturis. item probatur ab incluſione unius partis ad excluſionem reſidui, conſ. 110. nu. 2. fol. 154

Voluntas uel deliberatio probatur per actum poſitiuum in faciendo, non autem per actum omißiuum in nō faciendo, cōſ. 25. num. 14. fol. 45

Voluntas, & poteſtas requirūtur copulatiuè in quolibet actu, conſ. 16. nu. 1. fol. 46

Voluntarium factum hominis nō cenſetur illud, quod ex diſpoſitione legis erat neceſſarium, conſi. 50. nu. 13. fol. 70

¶ Vſus contrarius, ſeu nō uſus tollit legem communem, & ſtatutum, conſ. 27. nu. 1. & 2. fo. 46

¶ Vſusfructus reſeruatio habet̄ pro traditione, cō. 4. n. 14. f. 7

Vſusfructus an poßit conſtitui in bonis fideicommißi, conſil. 6. num. 5. fol. 12

Vſusfructus legatum factum uxori an cōprehendat etiā uſumfructum bonorum ſubiectorum fideicommiſſo facto per alium teſtatorem, & reſtituendorum heredi inſtituto. & de hac materia, uide in conſ. 73. per totum, fol. 105

Vſusfructus in legato quādo cenſeatur teſtator uoluiſſe comprehendere etiā uſumfructum bonorum ſubiectorum fideicōmiſſo. et uide multas coniectoras. d. conſ. 73. nu. 5. fol. 106

Vſusfructus legatum ampliatur ex qualitate uſufructuarij, & teſtatoris, qui uiuebant ſplendidè &c. d. cō. 73. nu. 8. f. 106

Vſumfructum ſolum ſi habebat teſtator in re, quam legauit, an euaneſcat legatum, ut cenſeatur teſtator legaſſe ius ſolum, quod habebat, & q̄ hoc non procedat, quando eſt res hæreditis, uel hæredi debita poſt mortem teſtatoris. d. conſil. 73. num. 4. fol. 106

Vſusfructus legatum factum uxori, ſtātibus liberis, reſoluitur in alimenta tantū, et qua ratione, conſ. 82. nu. 8. fol. 129

Vſusfructus totius hæreditatis, in qua filiusfamilias fuit hæres inſtitutus ab amita, an debeatur patri, dum uiuit, non obſtante legato annuo facto etiam eidem patri. & de hac materia, uide in conſ. 110. per totum, fol. 153

Vſusfructus non debet̄ patri ex bonis relictis filiofamilias, quā uoluntas teſtatoris eſt in contrariū. d. con. 110. nu. 1. fo. 153 uel etiā ſi idem teſtator fecit legatum annuum ēt patri, ibidē.

Vſusfructus ex bonis relictis filiofamilias an debeatur patri, ſi pater repudiat legatum annuum ſibi factum ab eodem teſtatore, & dicat ſe potius uelle uſumfructum totius hæreditatis relictæ filio. d. conſ. 110. nu. 6. fo. 154

Vſusfructus cauſalis, & uſusfructus formalis, ſunt contraria, & non poſſunt contingere in eadem perſona. d. conſ. 110. num. 3. fol. 154

Vſufructuarius ſi ex diſpoſitione teſtatoris eſt liberatus, ut nō teneatur ad dandam fideiußionem de utendo &c. quid operetur talis diſpoſitio, etiam in uxore, conſ. 55. nu. 1 fol. 74

Et q̄ propter hoc non cenſeatur concedere teſtator, ut diſponat liberè de proprietatibus, ibidem.

Vſufructuarius malè utendo amittit uſumfructum, & etiā tenetur perſoluere damnum illatum, & quomodo, & an requiratur damnum notabile. d. conſ. 55. nu. 6. fol. 74

Vſufructuarius de quibus lignis, ſeu arboribus poßit diſponere, & quomodo, & quæ arbores ad eum pertineāt, & quæ ad hæredem. d. conſ. 55. nu. 7. fol. 74

Et q̄ arbores ſeparatæ à ſolo ante mortem teſtatoris pertineant ad hæredem, & nō ad uſufructuariū, ibidē nu. 8. f. 75

Vſufructuario mortuo, an agi poßit pro damno per eum dato contra eius hæredes. d. conſ. 55. nu. 9 fol. 75

Vſufructuaria uxor relicta &c. uide infra in uerbo, uxor.

¶ Vterinus tantum an excludatur à filijs utrinq; coniunctis &c. uide ſupra in uerbo, filij. & in uerbo, fratres.

Vterinus tantum ita propriè dicitur frater, ſicut utrinq; coniunctus &c. conſ. 81. nu. 26. fo. 117. & etiam nu. 32. fo. 118. & ſupra in uerbo, frater.

Vterinus tantum non uenit appellatione fratris in ſtatuto, quā ſtatutum euidenter fauet agnationi. d. conſ. 81. nu. 35. fo. 118

¶ Vtrinq; coniuncti præferuntur in ſucceßione conſanguineis tantum &c. uide ſupra in uerbo, filij, & in uerbo fratres.

¶ Vt ſupra, hæc dictio facit relationem ad præcedentia, conſil. 57. num. 6. fol. 79

¶ Vulnerans, uel interficiens unum, cum putaret uulnerare, uel interficere alium, quomodo puniatur de iure communi, cōſ. 30. nu. 2. fol. 50

Vulnerans, uel interficiens aliquem per errorem, cum putaret uulnerare, uel interficere unum ex perſecutoribus, nō cenſetur committere aliquod delictum, quando dabat operam rei licitæ, & quādo fecit ob neceſſariam defenſionem, conſ. 56. nu. 15. fol. 78

Et licet talis uulnerans, ſeu interficiens nolit cōfiteri ſe uulneraſſe, uel interfeciſſe, tamen ex quo actus criminaliter nō eſt punibilis, ſi factus fuiſſet per errorē, non poteſt pro ueritate habenda torqueri, etiam q̄ aliunde ueritas haberi nō poßit, niſi ſit ſeruus, ibidem nu. 16. fol. 78

Vulnus illatum præſumitur fuiſſe illatum ab eo, qui uibrauit, ſeu admenauit enſem, uel aliud genus armorum. d. conſ. 56. nu. 17. fol. 76

Vulnera aliqua qui intulerunt, præſumuntur etiam intuliſſe aliud uulnus, de quo eſt dubium, an ipſi intulerint, uel alius. d. conſ. 56. nu. 34. fol. 78

¶ Vxor poteſt dare uiro omnia bona in dotem, & quid ſtante ſtatuto, q̄ maritus lucretur totam dotem, conſ. 4. nu. 1. fo. 6

Vxor conſtante matrimonio non poteſt donare dotem, neq; de ea paciſci. d. conſ. 4. nu. 8. fol. 7

Vxor ſi donat uiro, maxima eſt ſuſpitio metus, uel reuerētiæ. d. conſ. 4. nu. 11. fol. 7

Vxoris erga maritum nunquàm præſumitur metus uel timor, ſeu reuerentia, niſi talia probentur, puta per uerbera, aut minas præcedentes. d. conſ. 4. nu. 36. fo. 8

Vxor an, & quā dicatur aliquid feciſſe, ſeu diſpoſuiſſe per metum, & uiolentiam mariti. & latè de hac materia, uide in conſ. 77 per totum, fol. 109. & ſupra in uerbo, metus.

Vxor ſi renūciat antifacto, ſeu donationi propter nuptias cum iuramento, ualet renunciatio. item ualet, ſi confirmata ſit

poſt

poſt biennium, conſ. 4. nu. 5. fol. 7

Vxor *ſoluto matrimonio ꝙ lucretur donationem propter nuptias, ſeu augumentum dotis, poteſt fieri per pactum, conſ. 68. nu. 3. fol.* 101

Vxor *de iure cõmuni tenetur ſeruare augumẽtum dotis filijs ipſius primi matrimonij. d. conſ. 68. nu. 4. fol.* 101

Vxor *an ſequatur forum, & ſtatuta mariti, & quando, conſ. 23. nu. 10. fol.* 43

Vxor, *& eius bona reguntur ſecundum ſtatuta propriæ originis, & nõ mariti, ſoluto matrimonio, & quãdo nõ agitur de beneficio mariti. d. conſ. 23. nu. 11. fol.* 43

Vxor *an poßit teſtari de dote, ſtãte ſtatuto, ꝙ maritus lucretur dotem &c. conſ. 4. nu. 4. fol. 7. ſed uide latius in conſ. 50. fol. 69. & ſupra in uerbo, ſtatutum*

Vxori *ſi prohibeatur maritus per ſtatutum aliquid legare, uel relinquere, an tale ſtatutum procedat indiſtinctè, ſiue extent liberi, ſiue nõ extent. & de hac materia, uide in conſ. 88. per totum, fol. 129. & ſupra in uerbo, ſtatutum.*

Vxori *an poßint legari per maritum ueſtes, & iocalia, & annuli, ultra quartam, ſcilicet à ſtatuto conceſſam, & an in talem quartam imputentur ueſtes notabiles &c. conſil. 41. nu. 1. fol.* 62

Et *talis quarta relinquenda uxori ex ſtatuto, nõ eſt quarta totius patrimonij, ſed prius detrahi debet fideicommiſſum tanquàm æs alienum. d. conſ. 41. nu 4. fol.* 62

Et *ſi maritus teſtator aliquid legat uxori ultra quartam, & mãdat hæredi ſub pœna priuationis, ꝙ ſoluat omnia legata, quæ fecit uxori, nõ eſt timenda talis pœna, ſtante prædicto ſtatuto de quarta tantum relinquenda, ibidem nu. 6. fol.* 62

Et *ſi hæres repudiat hæreditatem, talis quarta ſoluenda eſt uxori per uenientes ab inteſtato propter clauſulam codicillarem, ibidem nu. 7. fol.* 62

Vxoris *matrimonium cum ſecũdo marito non ualet, niſi conſtet de morte primi, conſ. 44. nu. 1. fol.* 64

Vxor *ſi poßideat, uel petat bona mariti pro dote ſua, quando maritus tendit ad inopiam, an creditores mariti habeant contra eam ius offerendi &c. & de hac materia, uide in conſ. 80. per totum, fol.* 115

Vxor *ſi poßideat bona mariti &c. an creditores mariti habeant contra eam ius offerendi, fuerunt duæ opiniones, una negatiua, & altera affirmatiua, & eſt diſputabilis articulus. d. conſ. 80. nu. 1. fol.* 115

Vxor *ſi poßideat bona mariti &c. ꝙ creditores non habeant contra eam ius offerendi, eſt magis communis opinio, et uerior. & quæ ſint rationes. d. conſ. 80. nu. 2. fol.* 115

Vxor *ꝙ poßideat bona mariti pro dote ſua, quando maritus tendit ad inopiam, & creditores nõ habeãt contra eam ius offerendi, non dicitur hoc eſſe proprie reſtitutio, uel ſolutio dotis, & qui effectus ſequatur ex hoc. d. conſil. 80. num. 3. fol.* 115

Vxoris *uenter, ſeu uenter prægnans ſi inſtituatur à teſtatore, quid comprehẽdatur &c. & de hac materia, uide in cõſ. 85. fol. 124. & ſupra in uerbo, uenter.*

Vxor *uſufructuaria relicta ſi ex diſpoſitione teſtatoris eſt liberata, ut nõ teneatur ad dandam fideiußionem de utendo &c. quid operetur talis diſpoſitio, cõſ. 55. nu. 1. fol.* 74

Et *ꝙ propter hoc nõ cenſeatur concedere teſtator, ut diſponat liberè de proprietatibus, ibidem.*

Vxor *uſufructuaria, inſtituto alio hærede uniuerſali, nihil penitus iuris habet in proprietatibus, etiam ꝙ uſusfructus ſit ei relictus iure inſtitutionis, & cum facultate apprehendendi propria auctoritate. d. conſ. 55. nu. 2. fol.* 74

Vxor *uſufructuaria debet uti, & frui ſine damno proprietarium, & arbitrio boni uiri, nõ obſtante prohibitione teſtatoris &c. d. conſ. 55. nu. 3. fol.* 74

Vxor *uſufructuaria relicta an debeat etiam habere uſumfructũ bonorum ſubiectorum fideicommiſſo facto per alium teſtatorem, & reſtituendorum hæredi inſtituto &c. & de hac materia, uide in conſ. 73. per totum, fol. 105. & ſupra in uerbo, uſusfructus.*

Vxor *uſufructuaria relicta, ſtantibus liberis, nõ debet habere niſi alimenta, & qua ratione, cõſ. 88. nu. 8. fol.* 129

F I N I S.

Explicit Index Alphabeticus Conſiliorum primæ partis Excellentißimi Iuriſcon. D. Iacobi Mandelli de Alba, ita collectus, & diſpoſitus à Vincentio Annibaldo Valen. Iuriſconſulto.

SERIES INDICIS,

a b c d e f g. Omnes ſunt terni, præter *g.* qui eſt duernus.